Izii

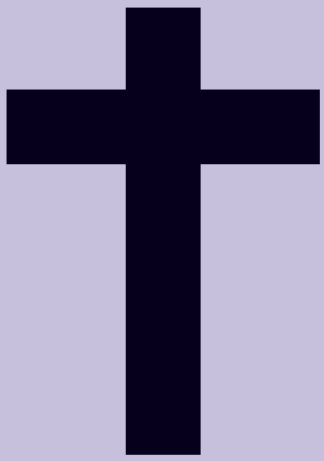

Izii: Bayịburu Izii Bible

Izii

Izii: Bayịburu Izii Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Izii

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 May 2025 from source files dated 6 May 2025
c6885c7c-c550-5b8b-a4fe-4bd714af4f6d

Contents

Matiyu 1
Mak 71
Luk 112
Jiọnu 180
Ndu-ishi-ozi 232
Romu 296
1 Kọrentu 327
2 Kọrentu 356
Galeshiya 376
Efesọsu 386
Filipayi 396
Kọlosi 404
1 Tesalonayika 411
2 Tesalonayika 417
1 Timoti 421
2 Timoti 430
Tayitọsu 436
Fayilimọnu 440
Ḥiburu 442
Jiemusu 467
1 Pyịta 474
2 Pyịta 484
1 Jiọnu 490
2 Jiọnu 498
3 Jiọnu 500
Jiudu 502
Ọphulenya 505
Ebvu-ọma 541

Ozi-ọma,
Matiyu
Deru

Ochochoroche Jizọsu Kéreshi
(Luk 3:23-38)

1 Ọwa-a bụ eri Jizọsu Kéreshi, Nwa Dévidi, oshilọkpa Ébirihamu.
2 Ébirihamu bụ nna Áyizaku; Áyizaku bụru nna Jiékọpu; Jiékọpu
bụru nna Jiuda yẹe ụnwunna iya.
3 Jiuda bụ nna Pẹ́rezu yẹe Zera. Ne, nwụru ẹphenebo ono bụ Tama.
Pẹ́rezu bụru nna Hézerọnu; Hézerọnu bụru nna Arámu.
4 Arámu bụ nna Amínadabu; Amínadabu bụru nna Náshọnu;
Náshọnu bụru nna Sálụmonu.
5 Sálụmonu bụ nna Bówazu. Ne Bówazu bụ Réhabu. Bówazu bụru
nna Óbẹdu. Onye bụ ne iya bụ Rutu. Óbẹdu bụru nna Jiesi;
6 Jiesi bụ nna onye eze ichee ono, bụ Dévidi.
Tọbudu iya bụ; Dévidi bụkwanuru nna Sólomọnu. Onye bụ ne
Sólomọnu bụ nwanyị ono, shi bụru nyee Uráya ono.
7 Sólomọnu bụ nna Rehobówamu; Rehobówamu bụru nna Abáyijia;
Abáyijia bụru nna Asa.
8 Asa bụ nna Jiehoshafatu; Jiehoshafatu bụru nna Jióramu; Jióramu
bụru nna Uzáya.
9 Uzáya bụ nna Jiótamu; Jiótamu bụru nna Éhazu; Éhazu bụru nna
Hezekáya.
10 Hezekáya bụ nna Manásẹ; Manásẹ bụru nna Émọsu; Émọsu bụru
nna Jiosáya.
11 Jiosáya bụ nna Jiẹkonáya; waa unwune iya; teke ono bụ teke a
kpụkoru ndu Ízurẹlu laa alị Bábilọnu.
12 Tọbudu iya bụ; a kpụkochaepho ndu Ízurẹlu laa alị
Bábilọnu: Jiẹkonáya bụru nna Shiyálutiyẹlu; Shiyálutiyẹlu bụru nna
Zerúbabẹlu.
13 Zerúbabelu bụ nna Abíyudu, bụ iya bụ nna Eláyekimu;
Eláyekimu bụru nna Azọ.
14 Azọ bụ nna Zédọku; Zédọku bụru nna Ákịmu; Ákịmu bụru nna
Éliyudu.
15 Éliyudu bụ nna Eliyéza; Eliyéza bụru nna Mátanu; Mátanu bụru
nna Jiékọpu.
16 Jiékọpu bụ nna Jiósẹfu, bụ ji Meri. Meri bụ iya bụ ne Jizọsu, bụ
onye eeku Kéreshi.
17 Ọo ya bụ l'ọgbo, dụkpoo adụdu e -shi lẹ teke kẹ Ébirihamu jeye lẹ
Dévidi bụ ọgbo iri l'ẹno. E -shi l'ọgbo kẹ Dévidi jeye lẹ teke a kpụkoru
ndu Ízurẹlu laa alị Bábilọnu dụ ọgbo iri l'ẹno; e -shikwanụ lẹ teke
ono, a kpụkoru phẹ laa alị Bábilọnu ono jasụ l'ọgbo kẹ Kéreshi ọbu
bụkwarupho ọgbo iri l'ẹno.

Anwụnwu Jizọsu
(Luk 2:1-7)

18 Waa g'e gude nwụa Jizọsu Kéreshi baa: Jiósẹfu jeru l'ẹka Meri,
bụ ne Jizọsu jebua. Ọphu o toko dutakwanu iya; k'ọphu yẹe ya
kwajẹwaru. A bya l'amarụ; Meri ọbu dụwanu ime. Ọ bụru Unme-
dụ-Nsọ bẹ ime ono shi l'ẹka.
19 Ji iya, bụ Jiósẹfu bụ onye pfụberekoto. Ọ nọdu emekwanụ gẹ ya
te eme Meri iphe-iphere l'edzudzu-ọha. Ọ chọkashiahaa gẹ ya e-shi
jịka alụ Meri g'a ta ma.
20 O gudekwadụ iya arịri; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajịuphu byapfuta
iya lẹ nrwọ bya asụ iya: "Jiósẹfu; Nwa Dévidi; gẹ ndzụ eduta Meri je
alụru ta agụshi ngu. Nwata ono, ọ dụ ime iya ono bụkwa Unme-dụ-
Nsọ bẹ o shi l'ẹka tsụta iya.
21 E -mechaa bẹ ọo-nwụ nwa-nwoke. Iphe, ịi-gụ iya bụ Jizọsu. Noo
kẹle ọo-dzọta ndu nkiya l'ẹka iphe-ẹji, ẹphe meshiru."
22 Iphemiphe ono mee ọ vụa; mbụ iphe, Nnajịuphu shi l'ọnu onye
mpfuchiru iya pfua, bụ iya bụ iphe ono, e pfuru sụ:
23 "Hụma lẹ nwamgbọko, yẹe nwoke teke akwaswee a-tsụta ime
nwụa nwa nwoke; iphe, aa-gụ iya bụ 'Ịmanelu', bụ iya bụ 'Chileke
nọ swiru anyi'."
24 Jiósẹfu tehuẹpho lẹ mgbẹnya ono bya emee g'ojozi-imigwe, shi
l'ẹka Nnajịuphu sụru g'o mee. O je edulata Meri teke ono bya alụahaa.
25 Ọphu yẹe ya akwajẹduru jasụ o zeda nwụa nwa nwoke ono.
Jiósẹfu woru iya gụa Jizọsu.

2

*Ndu mmamiphe, shi l'ụzo
ẹnyanwu-awawa*

1 Tọbudu iya bụ; ọ bụru teke Herọdu shi bụru eze bẹ a nwụru
Jizọsu lẹ mkpụkpu Bẹtulehemu. Mkpụkpu ono nọ l'alị Jiudiya.
A nwụchae ya phọ; ndu mmamiphe, shi l'ụzo ẹnyanwu-awawa
byatashia Jierúsalẹmu. Ẹphe rwua bya akpakashịahaa ishi asụje:
2 "?Dẹnu nwata ọbu, a nwụru-a, bụ Eze ndu Jiu-a? Anyi hụmaru
kpokpode iya l'ụzo ẹnyanwu-awawa. Anyi byatashia g'anyi baarụ iya
ẹja."
3 Tọbudu iya bụ; eze, bụ Herọdu nụmaepho iphe ono, ẹphe pfuru
ono; ẹhu gbangahụ yẹe ndu Jierúsalẹmu l'ophu.
4 Ọ bya ekukọo ndu-ishi uke Chileke mgburugburu mẹ ndu ezije
ekemu ọha. Ẹphe bya edzugbua. Ọ jịahaa phẹ ẹka aa-nwụkpoo
Kéreshi ọbu.
5 Ẹphe sụ iya: "Ẹka aa-nwụ iya bụkwa lẹ Bẹtulehemu, nọ lẹ Jiudiya.
Noo kẹle onye mpfuchiru Chileke deru iya l'ẹkwo sụ:
6 "Gụbe Bẹtulehemu,
nọ l'alị Jiudiya;
Ọ tọ dụdu g'e meru,
ọ bụkwadu gụbedua
bẹ ẹnya kachaa
alwalwa l'iphe,
bụ mkpụkpu,
nweru ẹnya l'alị
Jiudiya.
Ọo l'ime ngu bẹ onye-ishi

e-shi lụfuta,
bụ iya bụ onye-ishi,
a-nọdu eleta ndibe
mu ẹnya;
mbụ ndibe mu,
bụ Ízurẹlu.

7 “Tọbudu iya bụ; Herọdu bya ekua ndu mmamiphe ono, shi l'ụzo ẹnyanwu-awawa ono lẹ mpya bya akpafụta phẹ ishi ẹgube teke kpokpode ono lụfutakpooru gẹdegede. Ẹphe kọchaaru iya ya;
8 ọ bya ezia phẹ sụ g'ẹphe jeshia Bẹtulehemu ọbu. Sụ phẹ: Unu je atọkpoepho ẹhu chọo nwata ọbu. Unu -hụmae ya phọ; unu alwa azụ bya akaru mu; k'ọphu mu e-jekwaphọ je abaarụ iya ẹja.”
9 Noo ya; ẹphe nụmabebekpoepho ozi ono, eze ziru phẹ ono; ọ bụru phẹ atụgbu. Ẹphe lụfutaepho; gụbe kpokpode ono, ẹphe hụmahawaruro l'ụzo ẹnyanwu awawa phọ wafụtakwa ọzo bya evutakwaru phẹ phọ ụzo ọzo. O jekpọepho gbiriri jasụ o jerwua ẹka nwata ono nọ. O keshiru l'ẹka ono kelẹrupho jịngu jịngu l'imeli.
10 Ẹphe hụmaepho kpokpode ono; ẹhu tsọo phẹ ntụmatu. Ẹphe wata ete ẹswa.
11 Ẹphe bya abahụ l'ime ụlo ono; bya ahụma nwata ono yẹle Meri, bụ ne iya. Ẹphe bya egbushi ikpere l'alị; baarụ nwata ono ẹja; bya ekpuhaa ẹda, ẹphe yeru ẹku phẹ bya emeeru nwata ono iphe-ọma. Iphe, ẹphe nụru iya bụ; mkpọla-ododo waa ụnwù furankisẹnsu; waa ụnwù mẹru.
12 E mechaa; Chileke byapfuta phẹ lẹ nrwọ sụ g'ẹphe ba alaphuẹkwa azụ l'ibe Herọdu. Ẹphe kwe hm; tụgbua shia ụzo ọzo; ọ bụru phẹ ala alị phẹ.

Jiósẹfu phẹ ala alị Ijiputu

13 Tọbudu iya bụ; ndu mmamiphe ono tụgbuepho; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajịuphu byapfuta Jiósẹfu lẹ nrwọ bya asụ iya: “Jiósẹfu; gbẹshi duta nwata ono yẹle ne iya gbaru lashịa Ijiputu je eburu l'ẹka ono jasụ teke mu e-zi unu g'unu lwatashịa. Lẹ Herọdu e-mechakwaa chọo nwata ono l'ẹnya mee gẹ ya megbua ya.”
14 O rwua l'ẹnyashi iya ọzo; Jiósẹfu gbẹshi duta nwata ono yẹle ne iya; ọ bụru phẹ ala Ijiputu.
15 Ọ bụru l'ẹka ono bẹ ẹphe nọru jasụ Herọdu nwụhu.

Ọ bụru iya bụ iphe ono, onye mpfuchiru Chileke pfuhawaru ono je avụa. L'ọ sụru: “Ọo l'alị Ijiputu bẹ mu jeru je ekua nwa mu nwoke ono.”

Eegbushi ụnwegirima-nshịi
lẹ Bẹtulehemu

16 Tọbudu iya bụ; a nọnyaepho; Herọdu maru lẹ ndu mmamiphe ono bẹ bụ edeha bẹ ẹphe deharu iya. Ọ vọru ọku wụa ẹhu. O woru ekemu tụa. E je egbushikọta iphe, bụkpoo ụnwegirima unwoke, a nwụru l'alị Bẹtulehemu l'ophu mẹ ndu a nwụru lẹ mkpụkpu ọzo, nọ-pheru phẹ mgburugburu. E shi lẹ ndu ọphu, a nwụru k'ọ̀phúú gbushia phẹ je akpaa lẹ ndu ọphu nọwaru apha labọ. Iphe, o gude mee ya nno bụ ajịji phọ, ọ jịru ndu mmamiphe phọ; ẹphe kọoru iya teke kpokpode ono beberu fụta phọ.

17 Ọ bụru ẹgube ono bụ g'o shiru vụa mbụ iphe ono, Jieremaya bụ
onye mpfuchiru Chileke pfuhawaru sụ:
18 “A nụmaru ụzu-ẹkwa lẹ
Rama;
mbụ ẹkwa anwụhu mẹ oke
nggụmaphu;
Ọ bụru Rechiẹlu l'ara ẹkwa
ụnwu iya;
ọphu o kwedu g'e gbobuta
iya egbobuta;
opfu l'ụnwu iya bvụeberu.*”

Alwalwa, Jiósẹfu phẹ

19 Noo ya; Herọdu nwụhuepho; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajịuphu
byapfuta Jiósẹfu lẹ nrwọ lẹ Ijiputu; bya asụ iya:
20 “Jiósẹfu; gbẹshi duru nwata ono yẹle ne iya lashịa alị Ízurẹlu; lẹ
ndu shi achọ ishi nwata ono bẹ nwụshihuakwarunu.”
21 Ọ gbẹshi duta nwata ono yẹle ne iya ọ bụru phẹ ala alị Ízurẹlu.
22 Tọbudu iya bụ; Jiósẹfu nụmaepho lẹ nwatibe Herọdu, bụ
Akileyọsu bẹ bụ eze ndu Jiudiya l'ọzori nna iya, bụ Herọdu; ndzụ eje
eburu l'ẹka ono gụahaa ya. A bya anmabaaru iya ọkwa ọzo lẹ nrwọ.
Ọ bụru iphe ono, meru g'o gude ọ tụgbua; ọ bụru iya ala Gálili.
23 O rwua je eburu lẹ mkpụkpu, eekuje Nazaretu. E shi ẹgube ono;
iphe, ndu mpfuchiru Chileke pfuhawaru vụa. L'ẹphe pfuru sụ: “Ee-ku
iya Nwọphu Nazaretu.”

3

Ozi Jiọnu, onye emeje baputizimu
eezi l'echiẹgu
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jiọn 1:19-28)

1 Ọ bụru teke ono bẹ Jiọnu ọphu emeje baputizimu byaru bya anọdu
l'echiẹgu Jiudiya bya awata epfu opfu Chileke sụ:
2 “G'izimanụ iphe-ẹji unu lwa unu azụ g'unu ghaa umere lwapfuta
Chileke lẹ Chileke abyaakwaa egoshi lẹ ya bụ eze.”
3 Ọ kwa Jiọnu bụ onye ono, Azáya, onye mpfuchiru Chileke pfuru
opfu iya sụ:
“Ọ dụru onye ara iya arara
l'echiẹgu sụ:
‘Unu meziaru Nnajịuphu ụzo.
Unu mee gbororo iya g'ọ
dụgbaa nhamụnha.’ ”
4 Noo ya; uwe, Jiọnu eyeje l'ẹhu bụ uwe, e meru l'ẹ́jí ịnya-kamẹlu;
l'o gude akpọ-anụ tubuta iya l'upfu. Ọ bụru igube yẹle manụ-ẹnwu
abụjeru nri iya.
5 Tọbudu iya bụ; ndu Jierúsalẹmu l'ophu; mẹ ndu Jiudiya; mẹ ndu
bu lẹ mgboru Jiọ́danu mgburugburu tụko zefụtakota wụ-pfutashia ya.
6 Ẹphe nọdu akọshi iphe-ẹji, ẹphe meshiru; ọ nọdu emejegbaa phẹ
baputizimu l'ẹnyimu Jiọ́danu.

* **2:18 2:18** Gụnaa Jier 31:15.

7 Tọbudu iya bụ; ọ hụmaepho ikpoto ndu Fárisii waa ndu Sadusii,
awụ abya g'e mee phẹ baputizimu; ọ sụ phẹ: “Unubẹ ụnwu, ẹjo agwọ
nwụshiru-a. ?Bụ onye karụ unu g'unu gbalaaru oke-ẹhu-eghu ono,
Chileke a-tukoshi unu mbọku, ọo-nma mgboko ikpe ono?
8 Unu mịa amịmi g'oshi-ọmi. Mebyi, unu aa-mị bụ eme umere,
goshiru l'izimanụ iphe-ẹji unu lwawaru unu azụ; unu lwapfutawaa
Chileke.
9 Unu ta arịkwa k'asụ: ‘?Ọ kwa lẹ Ébirihamu bụwanu onye-iche anyi
phẹ.’ Unu ta amakwa l'o -beta g'ọ tọ dụ bẹ Chileke a-dụ ike meshia
mkpuma-a g'ọ nwụshia ụnwu, a-bụru ụnwu Ébirihamu.
10 Mbụ lẹ nta-a bẹ a dabẹakwaru ogbunkụ l'ọgbarabvu iphe, bụkpoo
oshi. Oshi ọphu amịduru mebyi, dụ ree; l'ee-gbutsua ya chie l'ọku.
11 Mbẹdua bụkwa mini bẹ mu egudeje eme unu baputizimu
gude goshi l'izimanụ lwarụ unu azụ l'iphe-ẹji, unu meshiru; unu
lwapfutawaa Chileke. Obenu l'onye ọphu abyanụ bẹ ka mu l'ishi ka
mu l'ọkpa. Onye mu ta adụkpodanu iphe, mu bụ kẹ gẹ mu vuru
akpọkpa iya tso iya. Onye k'ono l'e-gude Unme-dụ-Nsọ waa ọku mee
unu baputizimu.
12 O gudewaa ajakpa, oo-gude phụshia ẹswa lẹ balị; vuta ọphu
bụ balị vuba l'ụlo iya; kpota ẹswa iya kporu ye l'ọku, ata nyịhudu
anyịhu.”

Jiọnu eme Jizọsu baputizimu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Tọbudu iya bụ; Jizọsu shi lẹ Gálili byatashia Jiọ́danu gẹ Jiọnu mee
ya baputizimu.
14 Jiọnu meahaa g'ọ jịka sụ iya: “Ọ chia mbẹdua bẹ gbaru kẹ gẹ mu
byachia g'i mee mu baputizimu; ị gbẹchia abyapfutachịa mu.”
15 Ọle Jizọsu sụru iya: “Haarọ g'e mee ya rọ ẹgube ono nta; kẹle ono
g'anyi e-shi meẹbekota iphemiphe, bụ iphe, pfụru-ọto.”
Tọbudu iya bụ; Jiọnu kwetanụ.
16 Emeghe, eemeghe Jizọsu baputizimu ono; o shiẹpho lẹ mini ono
rwufutashia; igwe bukahaẹpho ẹbo gheru ọnu. Ọ hụma Unme Chileke
g'ọ dụepho gẹ ndo pheẹpho phaa phezeta bya anọdu iya l'ẹhu.
17 Noo ya; a nụma olu-opfu, shi l'imigwe ono sụ: “Ọwa-a bụ Nwa
mu nwoke, mu yeru obu. O jiru mu ẹpho.”

4

Ama, Obutuswe aahụ Jizọsu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Tọbudu iya bụ; Unme Chileke bya eduta Jizọsu duba l'echiẹgu gẹ
Obutuswe hụa ya ama.
2 O rwua ẹka ono je anọo ụkporo abalị labọ: eswe l'ẹnyashi; swịkota
ẹgu. E mechaa; ẹgu gụahaa ya.
3 Nwandale byapfuta iya bya asụ iya: “Ọ -bụru l'ị bụ Nwa Chileke;
sụnu gẹ mkpuma-a ghọshia nri!”
4 Jizọsu sụkwanu iya: “Ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru: ‘Ọ tọ bụdu nri
kpụrumu bẹ amadụ e-gude nọdu ndzụ. Ọ kwa iphe, bụkpoo opfu, shi
Chileke l'ọnu.’ ”

5 Tọbudu iya bụ; Obutuswe ono bya eduta iya duru bahụ lẹ mkpụkpu
ono, dụ nsọ ono, bya eworu iya dobe l'ẹka kachaa l'eli l'eze-ụlo Chileke
6 bya asụ iya: “Ọ -bụru l'ị bụ Nwa Chileke; shinu l'eli ẹka-a dafụ daa
l'alị; l'ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru:
“Chileke a-karụ-a
ụnwu-ojozi-imigwe iya
g'ẹphe leta ngu ẹnya.
‘Ẹphe e-gude ẹka pata ngu
apata;
a nọnyaa ị kpọo ọkpa
lẹ mkpuma.’ ”
7 Jizọsu sụkwanu iya: “Obenu l'e dekwaru iya phọ l'ẹkwo-opfu
Chileke sụ: ‘Ta ahụkwa Nnajịuphu, bụ Chileke ngu ama.’ ”
8 Noo ya; Obutuswe ono bya edutakwaphọ Jizọsu ọzo bya eje enyihu
eze úbvú, haẹpho ephekerephe ephekerephe gẹ gụnu; je egoshikọta
iya alị-eze ndiphe mgburugburu mẹ iphe, dụ ree, nọ iya nụ.
9 Bya asụ iya: “Iphemiphe ono g'ọ ha bẹ mu a-nụkota ngu mẹ ị -
dakpọwaa l'alị; baarụ mu ẹja.”
10 Tọbudu iya bụ; Jizọsu kweẹpho doo bya asụ iya: “Gbẹshi l'ẹka ono
Nsetanu; l'ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru: ‘Ọo Nnajịuphu, bụ Chileke
ngu bụ onye ịi-barụ ẹja; tẹme ọ bụru iya kpụrumu bụ onye ịi-nọdu
ejeru ozi.’ ”
11 Tọbudu iya bụ; Obutuswe ono parụ iya haa; ụnwu-ojozi-imigwe
bya ejeahaaru iya ozi.

Jizọsu ezi Opfu Chileke lẹ Gálili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 O be teke Jizọsu nụmaru l'a tụwaru Jiọnu mkpọro; ọ gbẹshi jeshia
Gálili.
13 Ọ gbẹshi lẹ Nazaretu lashịa Kapaniyọmu je eburu. Mkpụkpu ono
nọ l'agụga eze-ẹnyimu Gẹnesaretu; mbụ l'alị Zebulọnu mẹ Nafụtali.
14 Noo ya bụ iphe ono, Azáya onye mpfuchiru Chileke pfuru ono je
a-vụkota, sụru:
15 “Gụbe alị Zebulọnu mẹ alị
Nafụtali,
nọ l'ibiya k'eze-ẹnyimu
ono;
l'azụ Jiọ́danu azụ iya
ọphuu.
Gụbe Gálili kẹ ndu abụdu
ndu Jiu!
16 Ndu ono, nọ l'ime ọchii
hụmaakwaru ìphóró,
parụ ẹka.
Ndu k'ono, bu l'alị ono,
gbakọtaru tsụkiribaa
ono bẹ ìphóró
nwuakwarụ kẹ
phorokotokongu.”
17 Noo ya; ọ bụru teke ono bẹ Jizọsu shiẹpho wata asa ozi-ọma,
shi l'ẹka Chileke asasa sụ: “G'izimanụ lwa unu azụ; unu ghaa umere
byapfuta Chileke lẹ Chileke abyaakwaa egoshi l'ọo ya bụ eze!”

Ndu mbụ, watarụ etso Jizọsu
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 O be gẹ Jizọsu tsoru ógbú ógbú eze-ẹnyimu, nọ lẹ Gálili; ọ hụma
unwune labọ, bụ ndu ịkokoro. Onye lanụ bẹ ẹpha iya bụ Sayịmonu,
onye eekuje Pyịta. Nwune iya ọphuu bẹ ẹpha iya bụ Anduru. Ọ hụma
phẹ ẹka ẹphe agha ụgbu l'eze-ẹnyimu.
19 Tọbudu iya bụ; ọ sụ phẹ: "Unu bya etsoru mu gẹ mu emee unu
ndu a-nọdu esekutaje nemadzụ g'eesetajẹ ẹma-a."
20 Epfupfu, oopfu iya; ẹphe gwọbe ụgbu phẹ; tsoahaa ya.
21 Jizọsu byakwa eshi l'ẹka ono jeribẹru nwanshịi; ọ hụmakwa
unwune labọ ọzo, bụ Jiemusu, bụ nwa Zebedi; yẹle Jiọnu nwune iya
l'ẹka ẹphe lẹ nna phẹ, bụ Zebedi nọ l'ime ụgbo; emezi ụgbu phẹ emezi.
O kua phẹ.
22 Ekuku, ooku phẹ; ẹphe haa ụgbo ono yẹe nna phẹ tụgbua je etsoru
iya.

Jizọsu ezi iphe; bya eme ndu
iphe eme g'ẹphe wekọrohu
(Luk 6:17-19)

23 Tọbudu iya bụ; Jizọsu jedzuru ẹkameka lẹ Gálili; ezi opfu Chileke
l'iphe, bụkpoo ụlo-ndzukọ ndu Jiu; bya epfukwaphọ opfu Chileke
sụ phẹ lẹ Chileke abyawaa egoshi lẹ ya bụ eze; bya emee g'iphe,
bụkpoo ndu ẹhu eme mẹkpoo ndu iphe-ememe mmanụ emegbaa
wekọrohukota; obeta ọ bụru ẹgube iphe-ememe dụ ịdu-agha.
24 Ẹpha Jizọsu ngakọta Siriya mgburugburu. Ẹphe nọdu apatag-
baaru iya ndu iphe eme; mẹ ndu iphe, bụkpoo ẹhu, dụ iche iche eme;
mẹ ndu iphe eme ẹhuka shii; mẹ ndu ọbvu eme; mẹ ndu ndapfụ; mẹ
ndu ndanwụ danwụru ibe-ẹhu lanụ. Noo ya; Jizọsu mekọta phẹ; ẹphe
wekọrohuchaa.
25 Ikpoto nemadzụ shi lẹ Gálili tsoru iya; mẹ ndu shi lẹ Mkpụkpu-
iri mẹ Jierúsalẹmu; mẹ ndu Jiudiya; mẹ ndu shi azụ ẹnyimu Jiọ́danu.
Ẹphe tụko wụru gidigidi tsoru iya.

5

Jizọsu epfu opfu Chileke
l'eli úbvú

1 Jizọsu bya ahụma ikpoto ọha ono bya enyihu eli úbvú je anọdu
anọo. Ndu etsoje iya nụ wụ-pfuta iya.
2 Ọ wata phẹ ezi iphe sụ phẹ:

Ẹhu-ụtso
(Luk 6:20-23)

3 "Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
wozetaru onwophẹ alị
l'iphu Chileke;
kẹle ẹka Chileke bụ eze bụ
nkephẹ!
4 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
aphụ byaru;
Kẹle Chileke e-mechakwaa
dụa phẹ obu!
5 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu

dụ àgù;
kẹle ọo phẹ l'e-mechaa
nweru mgboko.
6 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
ono, apfụbekoto agụje
g'ẹgu nri mẹ ẹgu mini ono;
kẹle Chileke e-mechaa
mee g'ẹpho ji phẹ!
7 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
nweru obu-imemini;
kẹle Chileke a-phụkwaru
phẹ phọ obu-imemini!
8 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu obu
gụru ìphóró;
kẹle ẹphe e-mechaa hụma
Chileke!
9 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu eme
gẹ nchị dụ do;
kẹle ọo phẹ bẹ ee-ku ụnwu
kẹ Chileke!
10 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
aakpa ẹhu;
l'opfu l'ẹphe eme iphe,
dụ Chileke ree;
kẹle ẹka Chileke bụ eze
bụ nkephẹ!
11 "Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unu teke ndiphe nọdu akọ unu ọnu; akpa unu ẹhu; adzụkota ẹjo ụka, adụdu k'anụma ekpu unu opfu l'unu kweru nkemu.
12 G'ẹhu tsọje unu ụtso; unu teje ẹswa; kẹle obunggo unu parụ ẹka l'imigwe. Ọ bụkwapho g'ẹphe akpa unu ẹhu ono bụ g'ẹphe kpakwaru iya phọ ndu mpfuchiru Chileke, vu unu ụzo."

Únú yẹe ìphóró
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)
13 "Ọo unubẹdua bụ únú kẹ mgboko; ọle teke únú tsọ-buhuru únú-únú; ?dẹnu g'ii-shi mebakwadaa ya g'ọ tsọ únú-únú ọzo? Ọ tọ dụhekwa iphe ọzo, ọ dụkwadu ree ememe; gbahaa g'e woru iya wụshia gẹ nemadzụ zọpyashia ya l'ọkpa.
14 "Ọo unubẹdua bụ ìphóró kẹ mgboko. Mkpụkpu, degeru l'elikota úbvú bẹ e te domikọtajekwa edomi.
15 Ọphu aanwụjeduru ọku ye l'orọku kpube iya iphe. Ẹka eedobeje iya bụ l'iphe, eedobeje orọku; k'ọphu onyemonye, nọ l'ụlo ọbu a-hụma ìphóró iya.
16 Ọo ya bụ; g'ìphóró unu ngakọtakwa l'ẹka ndiphe nọ; k'ọphu ẹphe a-hụma iphe, dụ ree, unu emekọta gude iya jaa Nna unu, bu l'imigwe ajaja."

Jizọsu ezi k'ekemu
17 "Unu ta arịkwa l'iphe, mu byaru bụ gẹ mu gbukaa ekemu Mósisu; ọzoo iphe, ndu mpfuchiru Chileke pfuru. Mu ta abyakwaru iya egbuka. Mu byakwaru gẹ mu mee g'ọ vụkota g'e pfuru iya.

18 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; igwe a-bvụkwa alị abvụ;
obenu l'akpụru opfu lanụ ọzoo iphe, a tsọru kpọngu, shi l'ekemu ta
abyakwa erebuhu ire jasụ teke iphemiphe ono a-vụkota.
19 Ọo ya bụ l'onye mebyikwanụru ekemu Chileke m'obeta ọ bụru
ọphu kachakpọo alwa alị; bya ezi ndu ọzo g'ẹphe mekwaphọ ẹgube
ono; ọo onye ono a-kachakpọo alwa alị l'ẹka Chileke bụ eze. Obenu
l'onye eme ekemu ono; bya ezi ndu ọzo g'ẹphe mekwa iya phọ; onye
ono a-bụru onye ha shii l'ẹka Chileke bụ eze.
20 Iphe, mu epfu bụ lẹ teke unu akadụ ndu ezije ekemu; waa ndu
Fárisii eme iphe, dụ Chileke ree bẹ unu ta abyakwa abahụ l'ẹka Chileke
bụ eze."

Oke-ẹhu-eghu Chileke

21 "Unu nụmahawaru lẹ ndu kẹ teke ndiche bẹ a sụru: 'Te egbukwa
ọchi.* Onye gburu ọchi bẹ a-kpụjekwaru jee l'iphu ndu-ikpe.'
22 Obenu lẹ mbẹdua epfuru unu nta-a sụ l'onye etso nwune iya opfu
l'ẹbe adụ iphe, o meru iya; onye ono bẹ a-kpụkwaru bya l'iphu onye-
ikpe. Mbụ l'iphe, bụkpoo onye kọru nwune iya ọnu bẹ a-kpụjekwaru
bya l'iphu ọgbo-ikpe. Iphe, bụkpoo onye gude ọnu iya sụ nwune iya:
'Gụbe onye-eswe-a'; onye ono a-lakwa l'ọku-alị-maa.
23 Ọo ya bụ lẹ-a; teke ọ bụ l'ị nọ l'iphu ọru-ngwẹja Chileke; ị -bya
anụ Chileke iphe; ị nọdu l'ẹka ono nyata l'ọ dụru opfu, dụru gẹe nwune
ngu;
24 parụ iphe ono, ị byaru anụnu ono haa l'iphu ẹka ono vuru ụzo
tụgbua jeadaa gẹ gụ lẹ nwune ngu ono doshiadaa; e -mechaa l'ị
byawarọ anụ Chileke iphe, ịinu iya.
25 "Teke onye gbaru ngu ẹkwo kpụ ngu eje l'ụlo-ikpe; kukebe ẹhu
mee gẹ gụ l'iya doshia ya ẹgwegwa teke unu nọkwadu l'etsuzọ; g'ọ tọ
bụ: unu -rwua l'ọ kpụru ngu nụ onye-ikpe; onye-ikpe akpụru ngu nụ
ọgbogu; ọgbogu eje eworu ngu tụa mkpọro.
26 Gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; Ị tị yịkwa fụta afụta l'ẹka ono
jasụ teke ị pfụeberu iphe, e gburu ngu nre iya; ị -pfuphodo mẹ afụ bẹ
a taa hakwa ngu."

Eri ogori

27 "Unu nụmawaru l'a sụru: 'Be erikwa ogori.†'
28 Ọle mu sụkwanuru unu; o -nwekpọwaru onye leru nwanyị ẹnya;
k'ọphu nwanyị ono gụru iya agụgu ejepfu; onye ono bẹ gudeakwaa
obu iya ria ogori.
29 Ọo ya bụ; teke ọ bụ l'ọo ẹnya ẹkutara ngu esetaru ngu eme iphe-
ẹji; swọfu iya tuphaa! L'ọ kakwaru ngu ree l'i tupharu ibe ẹhu ngu
lanụ; eme l'i dzuru oke; a pata ngu l'ophu chie l'ọku-alị-maa.
30 Teke ọ bụkwanu l'ọo ẹkutara ngu kpatarụ ngu eme iphe-ẹji; gbufu
iya tuphaa. L'ọ kakwaru ngu ree l'i tupharu ibe ẹhu ngu lanụ; eme l'i
dzuru oke; a pata ngu l'ophu chie l'ọku-alị-maa."

K'achịfu nwanyị
(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 "E dekwaruphọ sụ g'onye achịfu nyee ya vujeadaru ụzo dee ẹkwo-
achịfu-nwanyị nụ iya lẹ ya taa lụhedu; tẹme l'ọo-chịfuwa iya rọ.

---

* **5:21 5:21** Gụnaa Awụ 20:13. † **5:27 5:27** Gụnaa Awụ 20:14.

32 Ọle mu sụkwanuru unu-a: onye chịfuru nyee ya; abụdu l'oori
ogori; onye ono meakwaru nwanyị ono; ọ nọdu eri ogori; tẹme onye
lụkwanuru onye a chịfuru achịfu l'erikwaphọ ogori.”

K'eri angụ

33 “Ọzo bụ l'unu nụmahawaru lẹ ndu teke ono bẹ a sụru: ‘Teke i
rifuru angụ emeru Chileke iphe; mekwaaru Chileke iphe, i rifuru angụ
l'ii-meru iya; ta ahakwa iya ememe.’
34 Ọle mu sụkwanuru unu-a: unu te erijekwa angụ ililekpọo. Unu
te egudejekwa imigwe ria angụ; l'imigwe bụkwa aba-eze Chileke.
35 Ọphu unu egudejekwa alị ria angụ; l'ọ kwa alị bụ ẹka Chileke
gbabẹru ọkpa. Sụ-a; unu te egudejekwa Jierúsalẹmu ria angụ; lẹ
Jierúsalẹmu bụkwa mkpụkpu k'onye eze ono, ha shii onoya.
36 Ọphu unu egudejekpọkwaanu ishi unu ria angụ; g'ọ tọ bụdu l'unu
adụ ike eme g'ọ ka mma l'ọo akpụru ẹgbushi lanụ, nọ unu l'ishi g'o ji
uji; ọzoo g'ọ chaa ụcha.
37 Iphe, unu e-pfuje kpoloko bụepho ‘ee’; ọzoo ‘waawaa’. O -nweru
iphe ọzo, i pfuru, 'abụdu opfu labọ ono bụakwaa Obutuswe bẹ o shi
l'ẹka.”

K'agwata ụgwo iphe
(Luk 6:29-30)

38 “Unu nụmahawaru l'ekemu Mósisu sụru: ‘Onye meru; ẹnya
pyahụ nwibe iya g'e mekwaaphọ g'ẹnya pyahụlata onye ono; onye
chikwofuru nwibe iya eze; g'e chikwofụlata iya ụgwo iya.‡’
39 Obenu lẹ mu epfuru unu sụ: onye meru ngu ẹjo-iphe; te ejekwa
iya emelata. Onye chiru ngu ẹka l'agbagba-nchị ẹkutara; ghafụaru iya
nchị ẹkicha.
40 Teke ọ bụ l'o nweru onye jeru je agbaarụ ngu ẹkwo l'ụlo-ikpe gẹ
ya nata ngu nggafụ-ẹka, i yeru l'ime ẹhu; haa ya g'ọ natafụa ngu uwe
ẹhu ngu.
41 Teke ọ bụ l'o nweru onye kebutaru ngu k'ẹhuka sụ gẹ gụ l'iya swịru
jee manyịru lanụ; tsoru iya rọ gẹ gụ l'iya jee manyịru labọ.
42 Nụje onye sụru g'ị nụ iya iphe; iphe, ọ sụru g'ị nụ iya; tẹme onye
byaru ngu arwọta iphe; ta ajịkakwa iya ya anụnu.”

K'eye ndu ọhogu obu
(Luk 6:27-28,32-36)

43 “Unu nụmahawaru l'a sụru: ‘Yeje onye gụ l'iya eshi ọ̀nyà obu;
g'onye ọhogu ngu dụje ngu ashị.§’
44 Ọle iphe, mu akaru unu bụ: Unu yee ọhogu unu obu. Unu
epfujeru Chileke opfu ẹhu ndu emekpa unu ẹhu;
45 g'unu a-bụru ụnwu kẹ Nna unu ọphu bu l'imigwe. Kẹle ọo
ya emeje g'ẹnyanwu waaru ndu ọma mẹ ndu ẹjo-iphe. Tẹme ọ
nọdu emeje g'igwe dzeru mini wụshiru ndu pfụberekoto mẹ ndu
apfụbeduru-ẹka-ọto.
46 Teke ọ bụepho ndu yeru unu obu bẹ unu yeru obu kpụrumu; ?bụ
obunggo gụnu bẹ unu a-nata l'ono? ?Tọ bụhedu gẹ ndu ana okpoga
akịriko emeje bụ ono?

---

‡ **5:38 5:38** Gụnaa Awụ 21:24; Uke 24:20; Dit 19:21. § **5:43 5:43** Gụnaa Uke 19:18; Dit 23:6.

47 Teke ọ bụepho ndu unu ẹ phẹ eshi ọ̀nyà bẹ unu ekeleje ekele
kpụrumu; ?bụ gụnu bẹ bụ iphe, unu ka ndu ọzo ememe? ?Tọ bụedu
gẹ ndu ta amadụ Chileke emeje bụ ono?
48 Ọo ya bụ g'unu dụebe ree gẹ Nna unu, bu l'imigwe dụebe ree."

6

Eme iphe-ọma

1 "Unu kwabẹje ẹnya g'unu te emeje iphe-ọma unu sagaa k'ọphu
onyemonye a-hụmakotaje iphe unu eme. Ọdumeka bẹ Nna unu ọphu
bu l'imigwe ta abyakwa ebu unu nggo iya.
2 "Ọo ya bụ; teke i meru iphe-ọma; te ejekwa iya ara arara l'edupfu.
Te emekwa gẹ ndu bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu emeje l'ime ụlo-ndzukọ
ndu Jiu mẹ l'etsuzọ. Ẹphe anọduje eme iya gẹ ndiphe ajaa phẹ ajaja.
Mu sụ-a; g'o dokwaa ngu ẹnya ree; ọ bụakwaa ụgwo phẹ bẹ a pfụ-
dzuwaru phẹ ẹgube ono.
3 Obenu lẹ-a; teke gụbedua eme iphe-ọma; te ekwekwa g'ẹkicha ngu
maru iphe ẹkutara ngu eme.
4 Ọo ya bụ l'iphe-ọma, iime bẹ ii-meje g'iime iya lẹ mpya. Ọo ya bụ
gẹ Nna ngu ono, ahụmaje iphe, eeme lẹ mpya ono ebukwanaa ngu
nggo iya."

Epfu anụ Chileke
(Luk 11:2-4)

5 "Ị -nọdu epfu anụ Chileke; te emejekwa gẹ ndu bụ tụko-l'ẹhu-
atụko-l'obu. Ẹphebedua iphe, adụje phẹ ree bẹ bụ g'ẹphe je anmagaru
l'echi ụlo-ndzukọ ndu Jiu; ọzoo l'agụga etsuzọ epfu anụ Chileke;
k'ọphu aa-hụmadzuru phẹ. Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ
bụakwaa ụgwo phẹ bẹ a pfụ-dzuwaru phẹ ẹgube ono.
6 Obenu gụbedua; teke iipfu anụ Chileke; tụgbua bamihukpọoro
l'ime mkpuru ụlo ngu woru ụzo gụ-chia agụ-chi; nọdu l'ẹka ono pfuru
nụ Chileke, bụ Nna ngu, a ta ahụmadu l'ẹnya. Ọo ya bụ gẹ Nna ngu
ono, ahụmaje iphe, eeme lẹ mpya ono ebukwanaa ngu nggo iya.
7 "Teke unu epfu anụ Chileke; unu te epfujekwa igwerigwe opfu
mpfụkwase 'enwedu ishi gẹ ndu ta amadụ Chileke emeje ono.
L'ẹphe anọduje arị lẹ Chileke a-nụma olu phẹ m'ẹphe -pfushia opfu
igwerigwe.
8 Ọo ya bụ; unu te etsokwa ẹka phẹ. Lẹ nna unu bẹ mahaakwaru
iphe, unu abya iya asụ g'ọ nụ unu; tẹme unu pfuje g'ọ nụ iya unu.
9 Ọo ya bụ l'ọwa-a g'unu e-pfuje anụ Chileke baa:
" 'Gụbe Nna anyi, bu l'imigwe.
G'e dobe ẹpha ngu iche;
10 Goshinu l'oo gụbedua bụ eze.
G'e meje iphe, dụ ngu l'uche
l'eliphe
g'eemeje iya l'imigwe.
11 Nụnu anyi nri ntanụ-a;
Nri, a-sụjeru anyi eri
mbọku-mbọku.
12 Gụaru anyi nvụ l'ẹka anyi
mesweru ngu;
G'anyi gụru ndu mesweru

anyịbedua.
13 Te ekwekwa g'anyi nmalahụ
l'ọhutama.
Nafụtachikwaa anyi g'anyi ta
aba l'ẹka onye ẹjo-iphe.'
Kẹle ọo ngu bụ eze
iphemiphe;
bya abụru ngu nwe ike;
nweru akpabiri
jasụ lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
Nokwa g'ọ dụ.
14 "Kẹle ọ -bụru l'unu agụjeru ndu ọzo nvụ l'iphe-ẹji, ẹphe meru unu;
Nna unu, bu l'imigwe a-gụjekwarupho unu nvụ l'ọphu unu meru iya.
15 Obenu teke ọ bụ l'unu ta agụjeduru ndu ọzo nvụ l'iphe-ẹji, ẹphe
meru unu; ọo ya bụ lẹ Nna unu ta abyadụ agụru unu nvụ l'iphe-ẹji,
unu meru iya."

Aswịru Chileke ẹgu

16 "Unu -nọdu aswịru Chileke ẹgu; unu ta agbanwụbejekwa iphu
gẹ ndu bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu. Kẹle ẹphe ewojeru iphu dobe
shigba shigba; k'ọphu onyenọnu a-maru l'ẹphe aswịru Chileke ẹgu.
Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ bụakwaa obunggo phẹ bẹ ẹphe
natadzuru ẹgube ono.
17 Obenu gụbedua; teke ịiswiru Chileke ẹgu; swaa iphu; nyịa manụ;
18 k'ọphu ndiphe ata amadụ l'ịiswiru Chileke ẹgu. Gbahaẹpho onye
a-maru nụ bụ Nna ngu ono, a ta ahụmadu l'ẹnya ono. Nna ngu ono,
ahụmaje iphe, eeme lẹ mpya-a l'e-bukwa ngu phọ nggo iya."

Akpa ẹku imigwe
(Luk 12:33-34)

19 "Unu ta akpakwa ẹku kụberu onwunu lẹ mgboko ọwa-a; ẹka ọo-
gba ẹgba; tẹme mkpu atakashia ya; ndu-oshi ejekwaphọ egwee ya.
20 Unu kparụ ẹku unu doberu onwunu l'imigwe; ẹka ọ tọo gbadu
ẹgba; ọphu mkpu atakashịdu iya; ọphu ọ dụdu ndu-oshi eje iya
egweta.
21 L'ọ kwa ẹka ẹku ngu, kachaa ngu mkpa nọ bẹ obu ngu nọkwapho."

Ìphóró k'ogwẹhu
(Luk 11:34-36)

22 "Ọ kwa ẹnya bụ orọku, dụ l'ẹhu nemadzụ. Ọo ya bụ lẹ teke ẹnya
doru ngu edodo; ogwẹhu ngu abụkotaru ngu ìphóró ìphóró.
23 Obenu teke ẹnya edoduru ngu edodo; ogwẹhu ngu abụkotaru
ọchii ọchii. Teke ọ bụkwanu l'ìphóró, nọ l'ime ngu bẹ l'agba ọchii;
l'ọ gbagharu ọchii ọbu ẹka."

Etso ụzo Chileke waa ẹku
kẹ mgboko-a
(Luk 16:13; 12:22-31)

24 "Ọ tọ dụdu onye achịta nnajị labọ ejeru ozi lẹ mgbo lanụ g'ọ tọ
kpọ onye lanụ ashị; yee onye ọphuu obu; ọzoo l'o yeru ẹhu l'ozi onye
lanụ; ejeru onye ọphuu ozi mkpẹ. Ị tịi nọdudu etso ụzo Chileke bya
emekwaphọ g'okpoga kwatarụ ngu.

25 “Noo iphe, mu gude sụ; unu ta akụshi photophoto k'iphe, unu e-ri;
ọzoo iphe, unu a-ngụ nọdu ndzụ. Ọzoo k'ogwẹhu unu; iphe, unu e-ye
l'ẹhu. Noo lẹ ndzụ ka nri abụru iphe; ogwẹhu ka uwe abụru iphe.
26 Lewarọ ẹnu, ephe l'eli. Ẹphe ta akọkwa opfu; ọphu ọ dụkwa iphe,
ẹphe eje akpata l'opfu; ọphu ẹphe akpatadu ewoba l'ọba; ọle Nna unu
ọphu bu l'imigwe anọdujeelaa azụ phẹ. ?Unu ta amadụ l'unu ka phẹ
abụru iphe.
27 ?Dẹnu g'unu ha onye e-gude ayọ ọshi yekwa ujiku ophu lẹ ndzụ
iya?
28 “?Bụhunu gụnu meru iphe, unu akụ-phe photophoto k'uwe, unu
e-ye l'ẹhu? Unu lewarọ ojimbvu, dụ l'ẹgu g'ọonoduje evu. Ẹphe te
esedu akanya; ọphu ẹphe agbadu oghu k'akwa uwe.
29 Obenu lẹ-a; unu hụma gẹ Sólomọnu yeberu uwe ama mma; ọle
uwe iya ta amarwuduru g'ojimbvu lanụ.
30 Teke ọbu lẹ Chileke eletaberu ẹswa, nọ l'ẹgbudu ẹnya ẹgube ono:
k'eme iya g'ọ ma mma; l'iphe, bụ ọ -dzụru ndzụ nọdu l'ẹgbudu ntanụ-
a; echele l'e woru iya shia ite. ?Tọo kabadaa unu eleta ọkpobe ẹnya?
mbụ unubẹ ndu-a, ekwekwe, unu kweru abadu ishi-a!
31 Ọo ya bụ; unu ta akụ-phehẹ photophoto kẹ ‘?Bụ gụnu bẹ anyi
e-ri?’ ‘?Bụ gụnu bẹ anyi a-ngụ?’ Ọzoo ‘?Bụ gụnu bẹ anyi e-ye l'ẹhu?’
32 Ọ kwa iphe ono bẹ ndu amadụ Chileke tụkoru achọ. Nna unu, bu
l'imigwe makwarụ-a l'iphemiphe ono dụ unu mkpa.
33 Ọo ya bụ; unu vuru ụzo chọadaa g'unu e-me gẹ Chileke bụru eze
lẹ ndzụ unu; yẹle apfụbekoto iya; ọo ya bụ; iphe ono g'ọ ha abụru
iphe, Chileke e-yekwarụ unu eyekwa.
34 Unu ta ayọshi ọshi k'echele; l'echele a-yọ-a ọshi onwiya. Ẹjo iphe
k'ujiku ophu sụwaru kẹ mbọku ono.”

7

Ekpe ndu ọzo ikpe
(Luk 6:37-38,41-42)

1 “Unu te ekpejekwa ndu ọzo ikpe gẹ Chileke etee kpedu unu.
2 Kẹle ọo iphe, unu gude kpee onye ọzo ikpe bẹ ee-gude kpee
unubẹdua. Tẹme ọ bụru iphe, unu gude tụru nụ nwibe unu bụ iphe,
Chileke e-gude tụkwarupho nụ unu.
3 ?Bụ gụnu kparụ iphe, ị hụmaru nwiphe, nọ onye ọzo l'ẹnya; ọphu
ị hụmaduru ọphu ha g'oswebe nọdu ngu l'ẹnya nkengu?
4 Ọzoo; ?dẹnu g'ịi-gbẹ sụ onye ọzo g'o gebe g'i mefu iya nwiphe, dụ
iya l'ẹnya; l'ẹka ọphu ha g'oswebe swekwaru l'ẹnya nkengu?
5 Gụbe onye ono bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono! Vuru ụzo mefuadaa
iphe ọphu ha g'oswebe, sweru ngu l'ẹnya nkengu; g'ịi-dụ ike hụma-
rweta ụzo mefu nwiphe ọphu ha nwanshịi, dụ nwanna ngu l'ẹnya.
6 “Unu te ewojekwaru iphe, dụru Chileke nsọ tọgboru nkụta; ọphu
unu ewojekwaru igopoto unu, bụ iphe, ere ire shii ono woru tọgboru
ezi; g'ẹphe ataa zọpyashidu iya yọgiri yọgiri l'ọkpa; bya adakọbe
byapfuta unu; bya alabushia anụ unu alabushi.”

Epfu anụ Chileke;
yẹe ekemu, swiru iya nụ
(Luk 11:9-13)

7 “Unu pfua g'a nụ unu iphe; aa-nụ iya unu! Unu chọo iphe; unu
a-chọta iya! Unu kụa ẹka l'ụzo; aa-gụharu iya unu.
8 Kẹle onyemonye, sụru g'a nụ iya iphe bẹ aanụje iphe; onye chọru
nụ l'achọtaje; onye kụru ẹka l'ụzo bẹ aagụhajeru iya.
9 Tọo ?dẹnu g'unu ha, onye nwa iya a-sụ g'ọ nụ iya buredi; l'o woru
mkpuma nụ iya?
10 Ọzoo l'ọ sụru g'a nụ iya ẹma; l'ọ gbẹ chịru agwọ nụ iya.
11 Eshinu unubẹ ndu bụ ndu ẹjo-iphe amajẹru nụ ụnwu unu iphe, dụ
ree; ?bụchia Nna unu ọphu bu l'imigwe taa madụru anụ unu ọkpobe
iphe; mbụ unubẹ ndu sụru g'ọ nụ iya unu?
12 “Ọo ya bụ; unu mejeru onyemonye g'ọ dụ unu g'onye ọzo meeru
unu. Kẹle onoo iphe, ekemu mẹ ndu mpfuchiru Chileke ezi bụ onoya.”

Ọnu ụzo, dụ kparagụ
(Luk 13:24)

13 “Unu kpata ụzo shia ọguzo, dụ kparagụ bahụ. L'ụzo ọphu eeshije
ala l'iswi bẹ ọnu iya ha ọsa; tẹme gbororo iya dụ nphe eshishi; a dụ
igwe awụ iya.
14 Obenu l'ụzo ọphu edujeru nemadzụ bahụ lẹ ndzụ; bẹ ọnu iya dụ
kparagụ; tẹme ụzo iya dụ ẹhuka eshishi; ndu hụmaru iya nụ habe-a
nwahabe.”

Oshi-ọmi yẹe akpụru iya
(Luk 6:43-44)

15 “Unu kwabẹjekwaru ndu mpfuchiru, epfu iphe, Chileke epfuduru
ono ẹnya. Mbụ ndu adụje àgù g'ẹphe bụ nwatụru; 'a ma l'ẹphe bụ
agụ, adzụ-gbu atụru.
16 Unu e-gudewarọ umere phẹ maru ẹgube ndu ẹphe bụ. ?A wọtaje
ẹra nggorobyi l'oshi aga? Tọ ?a wọtaje akpụru ujiru l'oshi úkèè?
17 Iphe, bụkpoo ọkpobe oshi amịjekwa akpụru, dụ ree. Ẹjo oshi
nọdu amije ẹjo akpụru.
18 Ọ tọ dụdu ọkpobe oshi, mịjeru mebyi, dụ ẹji; ọphu ọ dụkwanu
ẹjo oshi, mijeru mebyi, dụ ree.
19 Iphe, bụkpoo oshi, taa mịdu mebyi, dụ ree bẹ ee-gbutsu egbutsu
parụ chie l'ọku.
20 Ọo ya bụ l'unu e-gudewarọ akpụru, ẹphe mịru; maru phẹ.”
21 “Ọ tọ bụebekwa g'aahajẹ eeku mu ‘Nnajịuphu; Nnajịuphu’; bụ
g'aa-ha bahụkota l'ẹka Chileke bụ eze. Ọ kwa ndu meru iphe, dụ Nna
mu, bu l'imigwe ree.
22 Mbọku ikpe ono bẹ aa-dụ igwerigwe sụ mu: ‘Nnajịuphu!
Nnajịuphu! ?Ọ kwa l'anyi shi egudeje ẹpha ngu epfuchiru Chileke;
tẹme anyi shi egudeje ẹpha ngu achịshi ọbvu; bya eshi egudeje ẹpha
ngu eme iphe-ọhumalenya, dụ igwerigwe.’
23 Noo teke mu a-karụ phẹ sụ phẹ: ‘Mu ta amajẹkwaru ndu unu bụ.
Unu gbẹshi mu l'iphu g'unu ha; unubẹ ndu ono, bụepho iphe, Chileke
sụru g'e te emeshi bẹ unu anọduje eme ono.’ ”

Ụmadzu ẹbo, l'akpụ ụlo
(Luk 6:47-49)

24 “Ọo ya bụ l'onyemonye, anụ opfu-a, mu epfu-a bya eme iya ememe
bẹ a-dụ gẹ nwoke, kwarụ ẹnya bya eworu ụlo iya kpụa l'eli mkpuma.

25 Igwe bya edzee mini; utso gbaa; phẹrephere bya ezia; ọ bụkotaru
l'eli ụlo ono; ọphu ụlo ono adadụru; noo kẹle a tụru ọkpa iya l'eli
mkpuma.
26 “Obenu onye anụ opfu-a, mu epfu-a; ọphu oomedu iya ememe
l'a-dụ g'onye eswe, jeru je akpụa ụlo iya l'eli evevee.
27 Igwe bya edzee mini; utso gbaa; phẹrephere bya ezia; ọ bụkotaru
l'eli ụlo ono. Ụlo ono phọhu daa gwoo; daa tsua gwogiri-gwogiri.”
28 Tọbudu iya bụ; Jizọsu pfubuhuẹpho iphemiphe ono, oopfu ono;
iphe ono, o pfuru ono kpọo ndu ono ọnu opfu.
29 Kẹle oozi iphe g'onye ike dụ l'ẹka. O too zidu gẹ ndu ezije phẹ
ekemu.

8

*Onye ekpenta, Jizọsu meru
o wekọrohu
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

1 Noo ya bụ; Jizọsu shiẹpho l'úbvú ono nyizeta; ikpoto nemadzụ
wụru tsoru iya.
2 Tọbudu iya bụ; onye ekpenta lanụ bya abyapfuta iya bya abaarụ iya
ẹja sụ: “Nnajịuphu; ọ -bụru uche ngu bẹ ii-menaa gẹ mu wekọrohu.”
3 Jizọsu bya amachịa ẹka denyi iya sụ: “Ọ bụ uche mu. Ngwa
wekọrohu!” Teke ono kwaphọ; ekpenta ono mishihu iya l'ẹhu.
4 Tọbudu iya bụ; Jizọsu sụ iya: “Ba adụkwa onye ii-pfuru iya.
Jechikwaa g'onye uke Chileke lerwee ngu ẹnya. G'ịi-nụkwapho Chileke
iphe-ngwẹja k'egbuchafụ, i gbuchafụru; gẹ Mósisu tụru l'ekemu. Ọo
ya bụ g'ọha egude nno maru l'i wekọrohuwaru.”

*Ewekọrohu nwozi onye-ishi
ndu ojọgu
(Luk 7:1-10)*

5 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bahụshiepho lẹ Kapaniyọmu; o nweru onye-
ishi ojọgu ndu Romu, byaru bya anọdu arwọ iya sụ:
6 “Nnajịuphu; nwozi mu zẹ l'ụlo; iphe nọdu emeshi iya ike; k'ọphu
ọ tọo ghadụ aghagha; tẹme ọ nọdu echi mkpu l'ụlo.”
7 Jizọsu sụ iya: “Mu a-bya-a bya emee ya g'o wekọrohu.”
8 Onye-ishi ndu ojọgu ono sụ iya: “Nnajịuphu; obenu lẹ mu ta
agbadụru kẹ g'ị bata ibe mu. Ọ bụa g'i pfua opfu ọnu kpụrumu; nwozi
mu ewekọrohu.
9 Mbẹdua bụkwa-a onye nọ nemadzụ l'ẹka; o nwekwarụpho ndu
ojọgu, nọ mu l'ẹka. Mu -sụ onye-a g'o jee ọwa-a; l'o jee ya; mu -sụ
onye ọphuu g'ọ bya; l'ọ bya; mu -sụ nwozi mu g'o mee ọwa-a; l'o mee
ya.”
10 Jizọsu nụma iya; ọ dụ iya biribiri. Ọ sụ ndu ẹphe l'iya swị: “Iphe,
mu epfuru unu bụ lẹ-a; l'alị Ízurẹlu kpọnu bẹ mu ta ahụmakwaru
onye kwetaberu ẹgube-a.
11 Iphe, mu epfuru unu bụ l'aa-dụ igwe shi l'ụzo ẹnyanwu-awawa
mẹ l'ụzo ẹnyanwu-arịba bya; ẹphe lẹ Ébirihamu; waa Áyizaku; waa
Jiékọpu anọdu ria nri l'ẹka Chileke bụ eze.

12 Aa-gbẹ chịru ndu ọphu o gogo gba l'anọ l'ẹka Chileke bụ eze ọbu
chịru ye l'ẹka gbahụru tsụkiribaa. Noo ẹka aa-nọdu kwaa ẹjo ẹkwa
taa ikireze."
13 Jizọsu pfuchaa nno bya asụ onye-ishi ndu ojọgu ono: "Jeshia iphe,
iije l'ọo g'i kwetarụ bụ g'ọo-dụru ngu." Ọ bụerupho nwozi nwoke ono
ewekọrohu teke ono teke ono.

Jizọsu emeta igwerigwe ndu
iphe eme
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bya abata l'ụlo Pyịta bya ahụma lẹ ne nyee
Pyịta ọbu bẹ zẹ l'ododẹnya.
15 Ọ bya edenyi iya ẹka l'ẹka. Ododẹnya ono parụ iya haa. Ọ gbalihu;
wata iya akwaru ẹbyaa.
16 O be l'ụzenyashi; ẹphe chịtaru iya ikpoto ndu ọbvu emegbaa. Ọ
bụru opfu ọnu bẹ o gude chịshichaa ọbvu ono g'ọ ha; mbụ Jizọsu; bya
emekọta iphe, bụkpoo ndu iphe eme ẹphe wekọrohuchaa.
17 Iphemiphe ono meru ọ vụkota; mbụ iphe, Azáya, bụ onye
mpfuchiru Chileke pfuru. L'ọ sụru: "O vutaru ẹhu-ọtsu-mẹe anyi
l'onwiya; bya evutakwaphọ iphe-ememe anyi.*"

Ndu e-mechaa etsoje Jizọsu
(Luk 9:57-62)

18 Tọbudu iya bụ; Jizọsu hụmaepho ikpoto ndu ono, nọ-pheru iya
mgburugburu ono; ọ sụ ndu etsoje iya nụ: "Unu g'anyi dafụ azụ eze-
ẹnyimu azụ iya ọphuu."
19 Nwoke lanụ, bụ onye ezije ekemu byapfuta iya bya asụ iya: "O-zì-
iphe; mu e-tsojekpọe ngu phọ eje ẹkameka, iije."
20 Jizọsu sụ iya: "Uphẹga nwekwarụ ẹnú; ẹnù, ephe l'eli nweru
ẹpfune; obenu lẹ Abụbu-Ndiphe te enwedu ẹka oo-dobeje ishi."
21 Onye ọzo, yị lẹ ndu etsoje iya nụ sụ: "Nnajịuphu; hakwaa mu gẹ
mu je eliadaa nna mu; gẹ mu abyawarọ."
22 Jizọsu sụ iya: "Tsoru mu; haa ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe lia
ndu nkephẹ, nwụhuru anwụhu."

Jizọsu abyanyị oke akpara-mini
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Jizọsu bahụepho l'ụgbo; ndu etsoje iya nụ tsoru iya.
24 No iya; oke akpara-mini wata atụtu l'echi eze-ẹnyimu ono. Ọ
nọdu atụkpoo shingushingu; k'ọphu mini abyawaa atụji ụgbo ono;
ọle Jizọsu zẹele-a eku mgbẹnya.
25 Ẹphe byapfuta iya bya ekutee ya; sụ iya: "Nnajịuphu; dzọnaa
anyi! Ụgbo abyaakwaa anyi ekpukpu!"
26 Ọ sụ phẹ: "?Dẹnu g'o gude ndzụ nọdu agụ unu. Unubẹ ndu
ono ekwekwe, unu kweru abadu ishi ono." Ọ gbẹshi bya abaarụ
phẹrephere ono yẹe eze-ẹnyimu ono mba. Ọ bụru nyọnyoronyo.
27 Ọ dụ ndu ono biribiri. Ẹphe wata epfupfu sụ: "?Bụ ẹgube
nemadzụ gụnu bẹ nwoke ọwa-a bụ? Onye ọphu phẹrephere yẹle eze-
ẹnyimu emeje iphe, o pfuru."

---

* **8:17 8:17** Gụnaa Azá 53:4.

Unwoke labọ, ọbvu eme
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Tọbudu iya bụ; Jizọsu daẹpho eze-ẹnyimu ono lụfu azụ iya ọphuu,
bụ iya bụ l'alị kẹ ndu Gadara; unwoke labọ, ọbvu emegbaa gba iya
ndzuta. Ndu ono bụ ẹka eelije nemadzụ bẹ ẹphe shi lụfuta. Ọbvu
kwarụ phẹ ịkwato l'ẹhu. Igiri igiri, ẹphe eme kpọshia; ọphu ọ dụdu
onye adụje ike je eshita ụzo ibiya ono.
29 Noo ya; ẹphe chiahaa mkpu sụ: "?Bụ gụnu bẹ anyi lẹ ngu jigba;
gụbe Nwa Chileke? ?Ị byawaru g'ị bya eshi nta-a nụta anyi aphụ; l'ẹbe
abụ l'o rwuwaru teke ee-me iya?"
30 O nweru ikpoto ezi, nọ phẹ nwụzenya; akpa nri.
31 Ọbvu ono tụko rwọahaa Jizọsu sụ iya: "Ị -chịfuwaa anyi; hanaa
g'anyi wụba l'ime ikpoto ezi phọ."
32 Jizọsu sụ phẹ g'ẹphe je. Ọbvu ono wụfuta l'ẹhu unwoke ono bya
awụba l'ime ẹhu ezi ono. Tọbudu iya bụ; ikpoto ezi ono g'ọ ha tụko
phọta ọso; gbaa kpurukpuru gbazeta je awụda l'ime eze-ẹnyimu ono;
mini rigbushia phẹ.
33 Ndu eche ezi ono gbakashịhu je eworu iphe, meru nụ g'ọ ha doo
l'ime mkpụkpu; bya edokwaaphọ g'ọ nwụru l'ẹhu ndu ono, ọbvu shi
eme ono.
34 Tọbudu iya bụ; mkpụkpu l'ophu zefụta zepfuta Jizọsu bya
arwọahaa ya; sụ iya g'ọ lụfuru phẹ l'alị.

9

Nwoke, iphe lọnwuru ibe ẹhu lanụ
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bya abahụ l'ụgbo bya akpọghaa eze-ẹnyimu
ono; ọ bụru iya ala mkpụkpu, a nọ hefuta iya gẹdegede.
2 E gude iphe, aazẹ azẹe vutaru iya nwoke, iphe lọnwushiru ibe ẹhu
lanụ. Jizọsu hụmaepho g'ẹphe gude kwetaberu lẹ ya a-dụ ike mee g'o
jee ije; ọ sụ nwoke ono, iphe lọnwushiru ono: "Nwa mu; nweru iya
obu. A gụwaru ngu nvụ l'iphe-ẹji, i meshiru."
3 Tọbudu iya bụ; ndu ezije ekemu harụ rịahaa l'ime ọkpoma phẹ sụ:
"Nwoke-a epfubyikwa ẹpha Chileke epfubyi."
4 Jizọsu maẹrupho iphe, ẹphe arị bya asụ: "?Dẹnu g'o gude unu nọdu
arị ẹjo ọriri l'obu unu?
5 Sụ-a; ?bụ ole ka nphe epfupfu? ?Bụ asụ: 'A gụwaru ngu nvụ l'iphe-
ẹji, i meshiru?' ?Tọo: 'Gbalihu jeahaa ije?'
6 Ọle ọo g'unu a-maru lẹ Abụbu-Ndiphe bẹ ike dụ l'ẹka k'agụjeru
nemadzụ nvụ l'iphe-ẹji, o meshiru lẹ mgboko-a." Ọ sụ onye ono, iphe
lọnwushiru ibe ẹhu lanụ ono: "Gbalihu palita iphe-azẹe ngu lashịa ibe
ngu."
7 Nwoke ono kwolihu; ọ bụru iya ala unuphu.
8 Ikpoto ndu ono hụmaepho iphe, meru nụ; ọ dụ phẹ biribiri. Ẹphe
wata aja Chileke ajaja; yẹbedua meru gẹ nemadzụ dụ ike mee ẹgube
iphe ono.

Ekuku Matiyu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Gẹ Jizọsu shi l'ẹka ono tụgbua bẹ ọ hụmaru nwoke lanụ, ẹpha iya
bụ Matiyu; l'ẹka ọ nọ l'ụlo okpoga akịriko. Ọ sụ iya: “Tsoru mu.” Ọ
gbalihu tsoru iya.
10 Jizọsu phẹ je eriahaa nri l'ibe Matiyu. Ndu ana akịriko mẹ ndu
ọzo mmanụ, bụkwapho ndu aamaru ẹjo ẹka tụkokwapho nọdu l'ẹka
ono; ẹphe lẹ Jizọsu mẹ ndu etsoje iya nụ nọdu eri nri.
11 Ndu Fárisii hụma iya bya asụ ndu etsoje iya nụ: “?Dẹnu g'o
gude onye ezije unu iphe, ẹphe lẹ ndu ana akịriko; waa ndu ọzo,
aamakwarụpho ẹjo ẹka nọdu erigba nri?”
12 Jizọsu nụmae ya phọ bya asụ: “Ọ tọ bụkwa ndu ẹhu dụ ike bẹ
eegudeje gbapfu onye eme ọbvu; ọ kwa ndu iphe eme.
13 Sụ-a; unu je anwụa iphe, opfu ọwa-a, mu abya epfupfu-a bụ;
lẹ Chileke pfuru sụ: ‘Iphe, agụ mu nụ ta abụkwa g'unu gwajẹ mu
agwagwa; ọ kwa g'unu phụjeru nemadzụ obu-imemini.*’ Noo kẹle
mu ta abyakwaru eku ndu pfụberekoto; ọ kwa ndu eme iphe-ẹji bẹ
mu byaru ekuku; g'izimanụ lwa phẹ azụ.”

Aswịru Chileke ẹgu
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Tọbudu iya bụ; ndu etsoje Jiọnu onye emeje baputizimu byapfuta
Jizọsu bya asụ iya: “?Bụ gụnu meru g'o gude anyi lẹ ndu Fárisii nọdu
aswịjeru Chileke ẹgu; ọphu ndu etsoje ngu nụ aswịjedu?”
15 Jizọsu sụ phẹ: “?Ndu byaru ekele-nwanyị a-gbẹ agụ aphụ l'ẹka
ẹphe l'onye eme ekele-nwanyị nọkwadu l'ẹka-a? Ọle ọ dụkwaru teke
ee-mechaa; l'a bya anafụ phẹ onye ono, eme ekele-nwanyị ono. Ọo ya
bụ; ẹphe aswịwaro ẹgu.
16 “E te ewotajẹkwa ẹkwa ọ̀phúú gude gbachia ẹka akahụ ẹkwa
lakahụru alakahụ. Onye meru iya nụ; ẹkwa ọ̀phúú ono atsụa atsụtsu
kabaa alaka akahụ iya phọ.
17 Ọphu eewojeduru akụru mẹe ọ̀phúú ye l'ugbobele-mẹe, riwaru
phẹripheri. Onye yeru iya nụ; mẹe ono agbawashịa ugbobele
ono. Mẹe ono awụshihu; tẹme ugbobele ono agbakpọhukwapho.
Mẹe ọ̀phúú bẹ eeyeje l'ugbobele ọ̀phúú. Ọo ya bụ; ẹphenebo ono
atụkokwanu dụ.”

Nwa Jiayirọsu mẹ nwanyị,
nsọ eme mkpụrumkpuru
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Tọbudu iya bụ; Jizọsu kpụkwaduru-a iphemiphe ono l'ọnu epfuru
phẹ; onye lanụ l'ime ndu-ishi ụlo-ndzukọ byapfuta iya bya abaarụ iya
ẹja sụ iya: “Nwatibe mu kẹ nwanyị bụepho nta-a bẹ ọ nwụhuru. Ọle
ọ bụa g'ị bya ebyia ya ẹka. I -byiwa iya ẹka bẹ ọo-nọdu-a ndzụ.”
19 Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ gbẹshi tsoru iya; ọ bụru phẹ ejeje.
20 Tọbudu iya bụ; ọ dụru nwanyị, nọ l'ẹka ono, nọwaru nsọ ụnwanyi
mkpụrumkpuru apha iri l'ẹbo. O shia Jizọsu azụ pyobata bya edenyi
ọnu uwe iya ẹka.
21 Noo kẹle ọ sụkwanuru onwiya: “Mu -denyikpọwaa ẹka l'uwe iya
bẹ mu a-dụa iche.”

---

* **9:13 9:13** Gụnaa Hos 6:6.

22 Jizọsu ghakọbe bya ahụma iya bya asụ: “Nwada mu; g'ọkpoma
shihu ngu ike. Ekweta, i kwetarụ mewaru g'ị dụ iche.” E shiẹpho teke
ono; ọ bụru nwanyị ono ewekọrohu.
23 Jizọsu byarwutaẹpho ibe onye-ishi ụlo-ndzukọ ono bya akpovu
ụzu, igwe ọha, nọ l'ẹka ono atụ; mẹkpoo ndu aphụ ụpyi.
24 Ọ sụ phẹ: “Unu lụfukotachaa g'unu ha. Kẹle nwamgbọko ọbu ta
anwụhukwaru anwụhu. Ọ kwa mgbẹnya bẹ ooku.”
Ẹphe ze iya ọchi.
25 A chịfuchaepho ikpoto ndu ono etezi; Jizọsu bya abahụ l'ụlo bya
eseta nwata ono l'ẹka. O teta gbalihu.
26 Akọ iya ngakọtawaro uswe iya onoya mgburugburu.

Ụmadzu ẹbo, l'atsụ ishi,
Jizọsu meru; ẹphe phụahaa ụzo

27 Jizọsu parụ ẹka ono haa tụgbua tsoru gbororo eje. Unwoke labọ,
atsụ ishi tsoru iya echi mkpu asụje: “Nwa Dévidi; phụaru anyi obu-
imemini!”
28 Jizọsu bahụepho l'ụlo; ndu ono, atsụ ishi ono byapfuta iya l'ụlo
ono. Jizọsu sụ phẹ: “?Unu kwetarụ-a lẹ mu a-dụ ike mee iphe ono?”
Ẹphe sụ iya: “Ee-o! Nnajịuphu.”
29 Ọ bụru iya bụ; Jizọsu bya ebyichaa phẹ ẹka l'ẹnya ono; bya asụ
phẹ: “G'ọ dụkwaru unu g'unu kwetaberu.”
30 Ẹnya sashịhu phẹ. Ẹphe wata aphụ ụzo. Jizọsu bya anmashịaru
phẹ ọkwa ike sụ phẹ g'ẹphe te emekwa g'ọ dụru onye a-maru nụ.
31 Ẹphe tụgbuelaa je epfukashia kẹ Jizọsu l'ọha ono mgburugburu
kpọ.

Onye ete pfudu opfu,
Jizọsu meru o pfuahaa opfu

32 Ẹphe tụgbushiepho; e dutaru Jizọsu nwoke, ọbvu bu iya l'ẹhu
meru ọphu o pfudu opfu.
33 Jizọsu chịfuepho ọbvu ono; nwoke ono pfuahaa opfu. Ọ dụa
ikpoto ndu nọ l'ẹka ono biribiri ẹtu. Ẹphe sụ: “Ha-oo! Anyi teke
ahụma-swekwaa ẹgube iya ọwa-a l'alị Ízurẹlu!”
34 Ndu Fárisii sụ: “?A sụru ngu l'ọ tọ bụdu ike k'onye-ishi iphe,
bụkpoo ọbvu bẹ oogudeje achịshi ọbvu ono.”

Jizọsu aphụru ikpoto nemadzụ
obu-imemini

35 Tọbudu iya bụ; Jizọsu tụko iphe, bụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu jegbabẹ
epfu opfu Chileke l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu. Ọ nọdu anọduje ezi ozi-ọma
k'abụbu Chileke bụ eze. Ọ nọdu emeje g'iphe, bụ ndu ẹhu eme mẹ
ndu iphe-ememe mmanụ emegbaa tụko wekọrohukota m'obeta ọ bụru
ẹgube iphe-ememe, dụ ịdagha.
36 Ọ nọdu abụjeru; ọ -hụma ndu ono; imemini phẹ adụ iya; kẹle
ike bvụwaru phẹ ree; ẹbe ẹphe amahẹdu g'ẹphe e-me iya. Ẹphe
dụgbaepho g'igwerigwe atụru, enwedu onye eleta iya ẹnya.
37 Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: “Iphe, e meberu l'alị chashịakwaru.
Ọ kwatakpọkwaru chashịa shii. Obenu lẹ ndu-ozi, akpata iya akpata
ha nwanshịi.
38 Unu pfuru nụ Nnajịuphu, nwe iphe, e meberu l'alị g'o ye ndu-ozi,
e-je akpata iya nụ.”

10

Ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Jizọsu gbẹshi bya ekua ndu etsoje iya nụ ẹphe n'iri l'ẹbo. Ọ bya
ezia phẹ g'ẹphe gude ọkpehu chịshije ọbvu. Bya asụ g'ẹphe meje gẹ
ndu ẹhu eme mẹ ndu iphe-ememe mmanụ eme; obetaru ọ bụru iphe-
ememe, dụ ịdagha; g'ẹphe wekọrohukotachaa.
2 Waa ẹpha ndu-ishi-ozi ono ẹphe n'iri l'ẹbo baa: onye kẹ mbụ
bụ Sayịmonu, bụ iya bẹ eeku Pyịta; yẹe nwune iya, bụ Anduru; mẹ
Jiemusu nwa Zebedi; yẹe nwune iya kẹ nwoke, bụ Jiọnu;
3 mẹ Filipu; yẹe Batụlomiyu; waa Tọmosu; waa Matiyu, onye ana
akịriko; waa Jiemusu, bụ nwa Alufiyọsu; mẹ Tadiyọsu;
4 mẹ Sayịmonu, bụ onye yị l'ọgbo, l'adzọ g'alị Jiu dụru ndu Jiu; mẹ
Jiudasu Isukariyọtu; ọphu mechaarụ deru Jizọsu ye.

Jizọsu ezi ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo
g'ẹphe je epfua opfu Chileke
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Ọ bụru ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo-a bẹ Jizọsu ziru g'ẹphe je je epfua opfu
Chileke. Teke oozi phẹ ozi ono bẹ o pfuru phẹ iya pfushiaru phẹ iya
ike sụ phẹ: "Unu ta abahụkwa l'ibe ndu abụdu ndu Jiu; ọphu unu
abahụkwa mkpụkpu ndu Samériya.
6 Ọ kwa iphe, unu e-me bụ g'unu tụgbuepho jepfu ndu Ízurẹlu, bụ
igwerigwe atụru, tuphashịhuru etuphashịhu.
7 Unu je ezia phẹ sụ phẹ lẹ Chileke abyaakwaa egoshi l'ọo ya bụ eze.
8 Unu emekwaaphọ ndu iphe eme g'ẹphe wekọrohu. Unu emee ndu
nwụhuru anwụhu g'ẹphe teta dzụru ndzụ. Unu emekwaaphọ ndu
ekpenta g'ẹphe wekọrohu; unu achịfu ọbvu l'ẹhu ndu ọbvu bu ebubu
l'ẹhu. A nụru unu iphemiphe ono kẹ mmanụ. Nokwaphọ g'unu a-nụ
iya ndu ọzo kẹ mmanụ kwaphọ.
9 Unu te eyekwa kobo; ọzoo afụ; ọzoo nderi l'ẹkpa uwe unu.
10 Unu te egudekwa ẹda gbẹshi ije unu. Ọphu unu eyekwa uwe
n-yekwasẹ. Ọphu unu achịkwaru akpọkpa ọzo k'iche. Ọphu unu
apakwaru oshi-mpalẹka. Kẹle ọ kwa onye seru akanya bẹ eriri iya
rwuberu.
11 "Iphe, bụkpoo mkpụkpu lẹ mkpụkpu, unu bahụkpowaru; unu
vujeru ụzo lee ẹnya onye gbaru g'a nọdu l'ibe iya. Unu nọduekwapho
l'ibe onye ọbu. Unu b'ejekwa ebuphe ebuphe jasụ unu afụta l'ibiya
ono.
12 Unuphu, unu bahụkpooru; unu vuru ụzo kele phẹ ekele.
13 Teke unuphu ono gbaru k'anọdu; g'ekele ẹhu-guu, unu keleru
phẹ bụkwaru nkephẹ. Teke ọ gbadụru phẹ; g'ekele ẹhu-guu, unu ono
lwaphutaru unu azụ.
14 Ẹka unu jeru; a jịka unu; jịka anụma opfu Chileke, unu epfu; unu
-lụfutaepho l'unuphu ono; ọzoo lẹ mkpụkpu ono; unu jịshia urwuku
ọkpa unu.
15 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọo-kakwaru ndu Sọdomu yẹe
ndu Gọmóra mma mbọku ikpe; eme lẹ mkpụkpu ono."

Mkpamẹhu, l'abya nụ
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 “Unu lekwa ẹnya l'unu dụkwa g'atụru. Mu chịakwaru unu ye
g'unu jeshia ẹka agụ jiru ejiji. Ọo ya bụ g'unu kwakwaa ẹnya g'agwọ;
unu adụkwapho àgù gẹ ndo.
17 Ọle-a; unu kwabẹjekwaru ndiphe ẹnya. Kẹle ẹphe a-kpụkwaru
unu kpụjeru ndu-ikpe; eechia unu iphe l'ụlo-ndzukọ;
18 tẹme unu a-byakwa apfụru l'iphu ndu ọchi-ọha mẹ l'iphu ndu eze
l'opfu ẹhu mu; g'ee-shi g'unu tụaru phẹ ọnu mu; tụkwaaru iya phọ
ndu abụdu ndu Jiu.
19 Ọle teke ẹphe kpụtaru unu jee ikpe; unu ta ayọkwa ọshi iphe, unu
e-pfu; ọzoo g'unu e-dobe ọnu pfua ya. Noo kẹle o -rwuẹpho bẹ ee-me-a
g'unu maru iphe, unu e-pfu.
20 Kẹle ọ tọ bụdu unubẹdua l'epfu iya; ọo Unme kẹ Chileke, bụ Nna
unu; nọ unu l'ime epfu opfu.
21 “Sụ-a; nwune a-kpụkwaru nwune iya nụ g'e gbua; nna akpụru
nwa iya nụ g'e gbua. Ụnwu e-me g'a kpụta ndu nwụru phẹ nụ gbushia.
22 Onyemonye e-gude opfu ẹhu mu kpọo unu ashị; obenu l'onye tarụ
nshi jasụ l'ikpazụ bẹ a-dzọta.
23 Unu -bahụ lẹ mkpụkpu lanụ; ẹphe -kpaa unu ẹhu; unu haa ya
tụgbua jeshia mkpụkpu ọzo. Lẹ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo;
unu tee jegbabẹkwa mkpụkpu, nọkota l'alị Ízurẹlu mgburugburu gẹ
Abụbu-Ndiphe ta abyawaa.
24 “Onye anwụ iphe ta akajẹkwa onye ọonwu iphe l'ẹka iya shii;
ọphu nwokoro akajẹkwa nnajịuphu iya shii.
25 G'onye anwụ iphe makwarụ l'ọo-dapfukwa iya phọ g'ọ dapfuru
onye ezi iya iphe; ọ dapfukwaphọ nwozi g'ọ dapfuru nnajịuphu iya.
Ẹphe -kua nnajịuphu, nwe ụlo Biyelezebọlu; ?bụchia ndibe iya bẹ
ẹphe taa kadụro epfubyishi.”

Onye aa-tsụje ebvu
(Luk 12:2-7)

26 “Ọo ya bụ lẹ-a; unu ta atsụjekwa phẹ ebvu. L'ọ tọ dụkwa iphe,
e kpuchiru ekpuchi g'e te mechaa kpuhaa ya; ọphu ọ dụkwa iphe, e
meru l'edomi g'e te mechaa madzuru iya.
27 Iphe, mu epfuru unu l'ọchii-a bẹ unu e-pfu l'ìphóró; iphe, unu
nụmaru ẹka aadzụ iya taba taba; unu je araa ya arara g'onyemonye
nụma-dzuru iya.
28 Unu ta atsụjekwa ndu egbu ogwẹhu nemadzụ ebvu; ẹphe -
gbuchaa ogwẹhu; ẹphe taa dụhedu ike egbu maa onye ọbu. Onye
unu a-tsụjechia ebvu bụ onye ono bụ: o -gbuchaa egbugbu l'o
nwekwarụpho ike, oo-gude nwuru ogwẹhu onye ọbu yẹe maa ya je
echie l'ọku-alị-maa.
29 ?Tọbudu ụnwu ogbe labọ bẹ bụ kobo lanụ? Ọle o to nwekwa ọphu
adarwu alị l'ẹbe ọ bụ uche Nna unu.
30 Mbụ-a; ẹgbushi, nọ unu l'ishi bẹ ọ gụchaakwaru ọgu nanụ nanụ.
31 Ọo ya bụ; unu ta atsụshi ebvu! Unu kagbaa ikpoto ogbe aba lẹ
mkpa; g'ọ hahabẹ igwe.”

Epfu l'edzudzu-ọha l'a bụ
kẹ Kéreshi
(Luk 12:8-9)

32 “Ọo ya bụ l'onye pfuru lẹ ya bụ nkemu l'edzudzu-ọha bẹ mu e-
pfukwaphọ k'onye ono l'iphu Nna mu, bu l'imigwe.
33 Obenu l'onye pfụru l'edzudzu-ọha pfua lẹ ya ta amadụ onye mu
bụ; onye ono bẹ mu a-sụkwapho lẹ mu ta amadụ onye ọ bụ l'iphu Nna
mu, bu l'imigwe.”

Jizọsu agbaghashị ndiphe
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Unu ta arịkwa lẹ mu byaru eme gẹ nchị dụ ndiphe doo. Mu ta
abyakwaru eme gẹ nchị dụ doo. Ọ gbẹ bụchikwaru ọgu, e gude ogu-
echi alwụ bẹ mu gude bya.
35 Kẹle iphe, mu byaru bụ gẹ mu lọta nwoke yẹe nna iya ishi
tsugbabẹ. G'onye bụ nwanyị bụru ọhogu ne iya; onye nwanyị, alụ
ji abụru ọhogu ne ji iya.
36 Ndu a-bụru ọhogu nemadzụ a-bụru ndu ọnu-ụlo onye ọbu
gẹdegede.
37 “Kẹle onye ka eye ne iya ọzoo nna iya obu; eme lẹ g'o yeru mu;
ta agbakwarụ k'abụru onye etsoje mu nụ. Ọphu onye kakwaphọ eye
nwa iya nwoke obu; ọzoo eye nwa iya nwanyị obu; agbakwarụpho
k'abụru onye etsoje mu nụ.
38 Ọphu onye evutaduru oswebe ọnwu iya bya etsoru mu agbak-
warụpho k'abụru onye nkemu.
39 Onye bụ onye eme gẹ ndzụ iya dụru iya lẹ mgboko-a l'etuphakwa
iya etupha. Obenu l'onye gudekwanụ opfu ẹhu mu tuphaa ndzụ iya
l'a-hụma iya.”

Obunggo
(Mak 9:41)

40 “Sụ-a; iphe, bụ onye gude obu iya nabata unu bẹ bụkwa mbẹdua
bẹ onye ọbu nabataru. Onye nabatakwanụru mu bụakwaa onye ono,
ziru mu ozi ono bẹ onye ọbu nabataru.
41 Iphe, bụ onye gude obu iya nabata onye mpfuchiru Chileke;
opfu l'ọ bụ onye mpfuchiru Chileke bẹ Chileke e-bukwa nggo, eebuje
ndu mpfuchiru Chileke. Onye gudekwaphọ obu iya nabata onye
pfụberekoto; opfu l'ọ bụ onye pfụberekoto bẹ Chileke e-bukwaphọ
nggo, eebuje onye pfụberekoto.
42 Ọzo bụ l'iphe, bụkpoo onye cheberu onye lanụ l'ụnwegirima-
a mini; mbụ m'obeta ọ bụru okoro mini-oyi lanụ; opfu l'ọ bụ onye
etsoje mu nụ; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye ono bẹ Chileke
bufutajẹkwa obunggo iya.”

11

Ozi, Jiọnu onye emeje baputizimu
ezi g'e zia Jizọsu
(Luk 7:18-35)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu ziębekpoepho ndu etsoje iya nụ ono iphe,
ẹphe n'iri l'ẹbo; o shi l'ẹka ono gbẹshi je etsoru ziahaa ozi-ọma; asa
iya asasa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu.
2 Noo ya; Jiọnu gbẹ l'ọka mkpọro nụma iphe, Kéreshi ọbu emegbabẹ.
O ye ndu etsoje iya nụ; ụmadzu ẹbo;

3 g'ẹphe je ajịa ya sụ iya: “?Bụ ngu-a bụ onye ọbu, abyanụ ọbu? Tọo
?bụ g'anyi le ẹnya onye ọzo?”
4 Jizọsu sụ phẹ: “Unu je epfuaru Jiọnu iphe, unu anụ lẹ nchị; mẹ
iphe, unu gude ẹnya unu hụma ẹka ọonwu.
5 Ndu atsụ ishi bẹ e meru ẹphe nọdu aphụwaa ụzo; ndu ẹniyeni
nọdu ejewaa ije; e mee ndu ekpenta; ẹphe wekọrohuchaa; ndu ada
nkụchi nọdu anụwaa iphe lẹ nchị. Ndu nwụhuru anwụhu bẹ e
mewaru ẹphe teta; a saarụ ndu ụkpa ozi-ọma ono asasa; ẹphe nụma.
6 Sụ-a; ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye ono, mu taa bụduru ụpfu dụ iya
l'ọkpa.”
7 Tọbudu iya bụ; ndu ono tụgbuepho; Jizọsu wata epfuru ikpoto ndu
ono kẹ Jiọnu sụ phẹ: “?Bụ gụnu bẹ unu jeru l'echiẹgu je ahụma? ?Bụ
ekperema, phẹrephere enwunga?
8 ?Bụkwanu gụnu bẹ unu jeru ahụma? ?Unu jeru ahụma onye
gbaphuru ẹrengete ẹkwa? ?Unu ta amadụ lẹ ndu gbaphuru ẹrengete
ẹkwa dụgbaa l'unuphu ibe eze?
9 ?Bụhunu gụnu ọzo bẹ unu jeru ahụma? ?Unu jeru ahụma onye
mpfuchiru Chileke tọ? Ịhee! Ọo ya bụ onoya; mbụ-a; onye unu
hụmaru bụkwa onye gbẹ ka onye mpfuchiru Chileke shii mebyi akaka.
10 Ọo ya bụ onye ono, Chileke pfuru opfu ẹhu iya l'ẹkwo-opfu iya sụ:
‘Lekwa; mu e-zi onye-ozi mu g'o vuru ngu ụzo je; je abọoru ngu ụzo
l'iphu.*’
11 “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ tọ dụkwa onye kabakpọo
Jiọnu onye emeje baputizimu shii l'iphe, bụkpoo iphe, nwanyị nwụru
anwụnwu; obenu l'onye bụkpoo ya bẹ aa-gbẹkpoo sụ l'ẹnya kachaa
alwalwa l'ẹka Chileke bụ eze bẹ gbẹkwa ka Jiọnu shii.
12 E -shi teke Jiọnu; onye ono emeje baputizimu ono byaru bya eye
nta-a bẹ Chileke shi goshita lẹ ya bụ eze; ndu ọhogu iya shi teke ono
meta g'ẹphe gude k'ẹhuka kpọshia ya. Ndu ọkpehu dụ; nọdu eme
g'ẹphe bahụ l'alị-eze ọbu k'ẹhuka.
13 Noo kẹle ekemu, shi l'ẹka Mósisu waa iphe, ndu mpfuchiru Chileke
pfukpọoru; tụkoerupho epfu iya jeye Jiọnu bya.
14 Bụ iya bụ lẹ teke ọ dụ unu g'unu kweta; unu ekweta. Ọ kwa Jiọnu
bụ Elayịjia, e pfuru l'ọo-bya ọbu.
15 Onye nweru ẹnu-nchị, l'anụ iphe; nụmakwa iya.
16 “?Bụ gụnu bẹ mu a-tụru ọgbo-a yeru? Ọ dụ g'ụnwegirima, nọ
l'edupfu abarụ ibe phẹ mba sụ:
17 ‘Nta bẹ anyi phụru unu ụpyi; ọphu unu ekwedu ete ebvu; anyi
rwua erwubvu; ọphu unu ekwedu ara ẹkwa.’
18 Noo kẹle Jiọnu bẹ byaru nụ; ọphu ọ dụdu iphe, ookweje eriri;
ọphu ọ dụdu iphe, ookweje angụngu; a sụ l'ọo ọbvu eme iya.
19 Abụbu-Ndiphe byakwanụ bya anọdu eri angụ; a sụ g'e lenu l'ọ
bụ ẹkpiri; bụru onye nggaga mẹe; bụru ọ̀nyà ndu ana akịriko mẹ ndu
ọzo mmanụ, bụkwapho ndu aamaru ẹjo ẹka. Ọle ọo iphe, mmamiphe
Chileke l'eme bẹ e gude amaru lẹ mmamiphe Chileke bụ iphe, pfụru
ọto.”

Iphe, ee-me ọha, jịkaru nụ
(Luk 10:13-15)

---

* **11:10 11:10** Gụnaa Mal 3:1.

20 Tọbudu iya bụ; Jizọsu wata abarụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono g'ọ
ha mba; mbụ mkpụkpu ono, ọ kachaa emeshi iphe-ọhumalenya ono.
Ọ baaharụ phẹ mba l'izimanụ iphe-ẹji, ẹphe emeshi ta alwadụru phẹ
azụ. Ọ sụ phẹ:
21 "Nshịo gụbe ọha Kọrazinu! Nshịo gụbe ọha Bẹtusayida! Kẹle
ọme e wotaru iphe-ọhumalenya, e meru l'ime unu mee l'ọha Taya
yẹle ọha Sayịdonu m'ẹphe eyehaakwaa uwe-aphụ; kpua onwophẹ ntụ
ụzenya; gude goshi l'izimanụ lwarụ phẹ azụ; ẹphe ghawaa umere
lwapfuta Chileke.
22 Ọle iphe, mu epfuru unu bụ lẹ-a: ọo-karụ ndu Taya; waa ndu
Sayịdonu mma mbọku, Chileke e-kpe ikpe eme lẹ g'ọo-dụ unubẹdua.
23 Gụbe ọha Kapaniyọmu! ?Ọ dụ ngu g'e kulia ngu g'ị supfuru
l'imigwe tọo? ?Tị madụ l'aa-gbẹnu kwada ngu nụ kwarwua ọku-alị-
maa. Opfu l'ọme e wotaru iphe-ọhumalenya, e meshiru l'ime ngu
woru mee lẹ Sọdomu; mẹ Sọdomu anọdukwaa byeye ntanụ-a.
24 Ọle iphe, mu epfuru unu bụ lẹ-a: ọo-kakwaru ndu Sọdomu mma
mbọku, Chileke e-kpe ikpe eme lẹ g'ọo-dụru gụbedua."

Abyapfuta Jizọsu bya atụta unme
(Luk 10:21-22)

25 Lẹ teke ono kwaphọ bẹ Jizọsu yeru ọnu sụ: "Mu ekele ngu
ekele Nna, bụ Nnajị igwe yẹe alị; l'i domiru iphe-a gẹ ndu kwarụ
ẹnya waa ndu mmamiphe ta amaru iya; i woru iya goshichia ndu bụ
ụnwegirima.
26 Noo g'ọ dụ bụ ono Nna. Iphe ono bẹ i mekpọerupho g'ọ dụ ngu;
waa g'ọotso ngu ụtso ememe iya.
27 "Sụ-a; Nna mu yeakwaru mu iphemiphe l'ẹka. Ọ tọ dụkwa onye
maru onye Nwa bụ; gbahaa Nna. Ọphu ọ dụkwa onye maru onye Nna
bụ; gbahaa Nwa; ọzo onye Nwa iya ono kpuhaaru Nna iya ono goshi.
28 "Sụ-a; unu byapfuta mu; unubẹ ndu esegbu onwunu l'akanya;
tẹme unu vuru iphe, anyị ẹrwa; mu e-zi iya unu g'unu tụta unme.
29 Unu bya evuta ivu, shi mu l'ẹka; g'unu anwụta mu iphe l'ẹka; kẹle
mu eme gelee bya abụru onye wozetaru obu alị. Mu e-mekwa gẹ meji
nmapfuru unu.
30 L'iphe, mu eboje g'e vuru ta abụkwa iphe, anyị ẹrwa. Ivu nkemu
dụkwa nphe evuvu."

12

Eswe-atụta-unme
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 O be ujiku lanụ; mbọku ono bụ eswe-atụta-unme; Jizọsu phẹ nọdu
aghata l'ẹgu, a kọru akpe. Ndu etsoje iya nụ wọtaahaa akpụru witi
ono taahaa; ẹka ẹgu agụ phẹ.
2 Ndu Fárisii hụmae ya phọ bya asụ iya: "Lenu; ndu etsoje ngu nụ
emeakwaa iphe, e te mejedu l'eswe-atụta-unme!"
3 Jizọsu sụ phẹ: "?Unu teke agụ-vuswee l'ẹkwo-opfu Chileke iphe,
Dévidi meru ẹka ẹgu agụ yẹe ndu ẹphe l'iya swị?
4 G'ọ bahụru l'ụlo Chileke je ataa buredi, e doberu Chileke iche, bụ
buredi erwubeduru iya l'atata; ọphu o rwubekwarụpho ndu ẹphe l'iya
swị. Ndu o rwuberu bụ ndu-uke Chileke kpụrumu.

5 ?Tọo unu teke agụ-vuswee l'ẹkwo ekemu Mósisu lẹ ndu-uke Chileke
jeru ozi l'eswe-atụta-unme l'eze-ụlo Chileke? Ẹphe gude ẹgube ono
mebyia ekemu ono; ọphu ikpe anmadụru phẹ.
6 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe ọphu ka eze-ụlo Chileke
ono ike bẹ nọkwa l'ẹka-a.
7 Ọme unu maru iphe, Chileke epfu l'ẹka ono, ọ sụru: 'Iphe, agụ
mu nụ ta abụkwa g'unu gwajẹ mu agwagwa; ọ kwa g'unu phụjeru
nemadzụ obu-imemini;*' mẹ unu tege ewokwaru ikpe nmaa ndu iswi
dụ mma.
8 Lẹ Abụbu-Ndiphe bụkwa Nnajịuphu, nwe eswe-atụta-unme."

Onye ẹka lanụ nwụhuru anwụhu
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Jizọsu shi l'ẹka ono; ọ bụru iya atụgbu bya abahụ l'ụlo-ndzukọ ndu
Jiu.
10 Ọ dụru onye nọ l'ẹka ono ẹka lanụ nwụhuru anwụhu. Noo ya;
ndu Fárisii, nọ l'ẹka ono chọo iphe, ẹphe a-sụ lẹ Jizọsu meru; bya ajịa
ya sụ iya: "?Ọ bụ iphe, rwuberu nemadzụ l'ememe; mbụ eme g'onye
iphe eme wekọrohu l'eswe-atụta-unme?"
11 Jizọsu bya ajịa phẹ sụ: "O -nweru onye lanụ l'ime unu, nweru
atụru lanụ; atụru ono dalahụ l'ime nsụ l'eswe-atụta-unme; ?onye ono
tee jedu je akpụfuta iya tọ?
12 ?Nemadzụ ta akadụ atụru abụru ọkpobe iphe? Ọo ya bụ l'eme
iphe-ọma l'eswe-atụta-unme ta abụkwa emebyi ekemu."
13 O pfuchaa nno bya asụ nwoke ono: "Ngwa; lọchia ẹka alọchi." Ọ
bya alọchia ẹka. Ẹka ono bya eteta iya bya adụ iya g'ọphunapho dụ
iya.
14 Ọ bụerupho ndu Fárisii atụgbu je g'ẹphe chịa ìdzù g'ẹphe e-shi
megbua Jizọsu.

Nwozi, Chileke họtaru

15 Jizọsu maẹrupho l'onoo iphe, ẹphe eje; o shi l'ẹka ono; ọ bụru iya
atụgbu. A dụ igwerigwe tsoru iya. O mekọta iphe, bụ ndu iphe eme;
ẹphe wekọrohucha.
16 O pfushiaru phẹ ike sụ phẹ g'ẹphe ta akọjekwa onye ya bụ.
17 Iphemiphe ono mee iphe, Chileke shi l'ọnu Azáya, bụ onye
mpfuchiru Chileke pfua vụkota; sụru:
18 "Wakwa onye ejeru mu ozi baa;
onye mu họtaru l'onwomu.
Ọ bụ onye mu yeru obu bya
abụru onye emeje g'obu
jidata mu.
Mu e-ye iya Unme mu l'ẹhu
g'ọ kọoru ọhamoha,
nọ lẹ mgboko lẹ mu e-kpe
phẹ ikpe.
19 O too jekwa atụ ịgoligoli;
ọphu oojekwa echi mkpu.
Ọphu ọ dụkwa onye byaru
l'anụma olu iya l'etsuzọ.

* **12:7 12:7** Gụnaa Hos 6:6.

20 Ọ tọo nyakwofukwa g'ọ ka
mma l'ọ ekperema,
rigeru erigeru;
ọphu ọ phụnyikwa g'ọ ka
mma l'ọ orọku,
enwu rẹswereswe.
Oo-gudeẹkwapho ẹka iya g'o
gude iya jasụ teke iphe,
pfụru nhamụnha a-kapyabẹ
ẹjo-iphe.
21 Ọ bụru iya bụ onye ọhamoha
a-nọdu ele ẹnya l'ẹka.”

Ẹka ike Jizọsu shi
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Tọbudu iya bụ; a bya edutaru Jizọsu nwoke lanụ, ọbvu bu ebubu l'ẹhu. Ọbvu ono mee ya; ọ nọdu atsụ ishi; tẹme ọphu o pfudu opfu. Jizọsu bya emee nwoke ono; ọ phụahaa ụzo; pfuahaa opfu.
23 Ọ dụ-dzukọtaru ndu ono g'ẹphe ha biribiri ntụmatu. Ẹphe sụ: “? Tọ bụkwanu onye-a bụ Nwa Dévidi ọbu?”
24 Ndu Fárisii nụmae ya phọ bya asụ: “Nwoke-a tege anọdukwa achịshije ọbvu; ọ tọ bụ l'o gude ike ọbvu, bụ Biyelezebọlu, bụ iya bụ ishi iphe, bụkpoo ọbvu l'ophu.”
25 Jizọsu maẹrupho iphe, ẹphe arị bya asụ phẹ: “Alị-eze -keha ẹbo; seahaa opfu bẹ ọ bụakwaa ọla-l'iswi. Nokwaphọ g'ọo-dụ unuphu; ọzoo mkpụkpu, keharu onwiya ẹbo.
26 Teke ọ bụkwanu lẹ Nsetanu achịfuje Nsetanu; ọo ya bụ lẹ nkwoka dụ l'ibe iya; ?dẹnu g'ee-me g'alị-eze iya keru?
27 Ọ -bụkwanuru l'ọo Biyelezebọlu bẹ mu gude achịshi ọbvu; ?bụ gụnu bẹ ndu k'unu gudekwanụ achịshi ọbvu nkephẹ? Ọ kwa iya bụ l'ọo ndu k'unu e-goshiwarọ unu l'ikpe nmarụ unu.
28 Obenu teke ọ bụkwanu l'ọo Unme Chileke bẹ mu gude achịshi ọbvu ọbu; ọo ya bụ l'o noo iphe, egoshi lẹ Chileke bụakwaa eze l'ẹhu unu.
29 “Tọo ?dẹnu gẹ nemadzụ e-shi bahụ l'ụlo onye ọkpehu dụ je egwee ivu iya k'ẹhuka; a -gụfu l'o vuru ụzo kee ya ẹgbu tẹmanu l'o gweta ivu iya k'ẹhuka.
30 “Sụ-a; onye mu l'iya atụgbaduru bụkwa onye opfu mu; onye mu l'iya ta achịkobedu achịkobe l'achịkakwa achịka.
31 Noo g'o gude mu sụ unu-a; iphemiphe, bụ iphe-ẹji, ụnwu-eliphe eme; mẹkpoo epfubyishi, ẹphe anọduje epfubyishi Chileke bẹ dụkotachakwaa k'ọphu Chileke a-gụru phẹ iya nvụ; obenu l'onye pfubyiru Unme-dụ-Nsọ bẹ Chileke ta abyakwa agụru nvụ.
32 Onyemonye, pfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo opfu bẹ aa-gụkwaru nvụ; obenu l'onye pfubyiru Unme Chileke bẹ a taa gụkwaru nvụ lẹ mgboko ọwa; ọphu aa-gụkwaru iya nvụ lẹ mgboko ọphu abya nụ.”

Oshi-ọmi yẹe akpụru iya
(Luk 6:43-45)

33 “Ị -nọdu eme g'ị wọta akpụru dụ ree l'oshi, i yeru; vuru ụzo meadaa oshi ọbu g'ọ dụ ree. Teke i harụ oshi, i yeru; o mebyihu;

l'ii-maru l'akpụru iya a-dụkwapho ẹji; kẹle e gude akpụru, oshi mịru
amaru ẹgube oshi, ọ bụ.
34 Unubẹ ụnwu, ẹjo agwọ nwụshiru-a! ?Unu e-shi ishiagha pfua
opfu ọma l'ẹka unu dụ njọ? kẹle iphe, ọnu epfuje bụ iphe, jiru obu
bushihu.
35 Ọkpobe nemadzụ eshije l'ọkpobe iphe, dụ iya l'obu wofuta ọkpobe
iphe; ẹjo nemadzụ nọdu eshijekwaphọ l'ẹjo-iphe, dụ iya l'obu wofuta
ẹjo-iphe.
36 "Gẹ mu karụ unu: mbọku ikpe Chileke bẹ Chileke e-kpekwa
onyemonye ikpe mkpọkoro opfu, o pfujekpọoru.
37 L'ọ kwa opfu, shi ngu l'ọnu bẹ ee-gude gụa ngu l'onye pfụberekoto.
Ọ bụkwarupho opfu, shi ngu l'ọnu bẹ ee-gudekwaphọ nmaa ngu ikpe."

Iphe-ọhumalenya, meru l'ẹhu Jiona
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Tọbudu iya bụ; o nweru ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii harụ
bya asụ iya: "O-zì-iphe; menaarụ anyi iphe-ọhumalenya, e-goshi l'ọo
Chileke ziru ngu g'ị bya eviya."
39 O yeeru phẹ iya ọnu sụ phẹ: "Ọgbo-nta-a pakpọkwaaru njọ. Ẹphe
te ekwedu nọpyabe l'ẹka Chileke. Ẹphe nọdu achọ iphe-ọhumalenya.
Ọle ọ tọ dụkwanu iphe-ọhumalenya ọzo, ee-goshi phẹ; gbahaa iphe,
meru Jiona, bụ onye mpfuchiru Chileke.
40 Noo kẹle ọo gẹ Jiona nọru abalị ẹto: eswe l'ẹnyashi l'ime ẹpho
ophomu okazụ ono bụ gẹ Abụbu-Ndiphe a-nọ abalị ẹto; eswe l'ẹnyashi
l'imime alị.
41 Ndu Ninive l'a-gbalihu mbọku ikpe; nmaa ọgbo nta-a ikpe; kẹle
izimanụ lwarụ ndu Ninive azụ; ẹphe ghaa umere; lwapfuta Chileke
l'opfu, Jiona pfuru phẹ; obenu l'onye ka Jiona nọ l'ẹka-a nta.
42 Nwanyị, bụ eze ndu Sheba bẹ a-gbalihukwa mbọku ikpe; nmaa
ọgbo nta-a ikpe; kẹle o shi l'ẹka igwe beru; alị beru bya gẹ ya nụma
opfu nkwamẹnya Sólomọnu. O be nta-a bẹ onye ka Sólomọnu nọ l'ẹka-
a."

Iphe, akpajẹ ọbvu alwa azụ
(Luk 11:24-26)

43 "Ọobujeru teke a chịfuru nemadzụ ọbvu l'ẹhu; ọbvu ono etsoru
echiẹgu ẹka mini adụdu aghaphe; achọ ẹka ọo-nmẹ anmẹe. Teke o
jenyaaru; ọphu ọ dụdu ẹka ọ hụmaru;
44 l'ọ sụ gẹ ya laphuẹshikwa azụ l'akahụ ụlo iya-a. Teke ọ byatashiaru
ọ dabyiwaru iphoro; a zawa iya azaza; dozichaa ya ree;
45 l'oo je achịta ọbvu ẹsaa ọzo, ka iya njọ; ẹphe awụba je eburu
iya. Ndzụ nwoke ono teke ono abya aka njọ; eme lẹ teke mbụ
phọ. Nokwaphọ g'ọo-dụ ọgbo nta-a, megburu onwophẹ l'ẹjo-iphe-a
bụ ono."

Ne Jizọsu yẹe unwune iya
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Noo ya; Jizọsu kpụkwaduru-a opfu l'ọnu epfu eyeru ndu ono; ne
iya yẹle unwune iya byawaa bya apfụru l'etezi zia sụ g'e kua ya g'ẹphe
pfuru yeru iya.
47 O nweru onye sụru iya g'o gebekwa lẹ ne iya yẹe unwune iya
nọkwa l'etezi achọ g'ẹphe pfuru yeru iya.

48 Ọ sụ onye ono, pfuru iya ya nụ ono: “?Bụ onye bụ ne mu; tọo bụ
ndu ole bụ unwune mu ọbu?”
49 Ọ bya atụbe ndu etsoje iya nụ ẹka bya asụ: “Wakwa ndu bụ phẹ
bụ ne mu; bya abụru unwune mu baa.
50 Kẹle onyemonye eme iphe, dụ Nna mu, bu l'imigwe l'uche;
bụakwaa nwune mu kẹ nwoke; bya abụru nwune mu kẹ nwanyị; bya
abụkwarupho ne mu.”

13

Onye agha mebyi iphe
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Ọ bụru ujiku lanụ onokwaphọ bẹ Jizọsu shi l'ụlo ono tụgbua je
anọdu l'agụga eze-ẹnyimu.
2 A dụ igwerigwe gbaphee ya mgburugburu; k'ọphu ọ bahụru l'ụgbo,
nọ l'ime mini ono je anọdu. Igwerigwe ndu ono kụru l'eli-mgboko.
3 O gude ẹtu zia phẹ iphe, dụ igwerigwe sụ:
“Nwoke lanụ jeru atụ mebyi iphe.
4 Ọ nọdu atụ mebyi iphe ono; ọ harụ daa l'agụga gbororo; ẹnu bya
atụtua ya.
5 Ọzo nashịhu iya daa l'alị, dụ epfu-epfu; ẹka anụ alị adụ-zidu.
Ntanta-a o fushia ome l'anụ alị ono, ta adụkwanu igbi ono.
6 Anwụ chilahaẹpho; o chipyashia ya. Ọ nwụlwashihu kpọshihu
nkụ; kẹle o to nwedu ọgbarabvu l'ime alị.
7 Ọzo daa l'ẹka akpụru obvu nọ l'ime alị. Yẹle obvu ono futakọta.
Obvu onoya kpagbushia ya.
8 Ọzo daru l'ẹka alị dụ ree. O fushia ome; vua evuvu; bya amịa
amịmi. Ndu amịta ụkporo ise; ndu ụkporo ẹto; ọphu abụru ụkporo
l'iri.
9 “Onye nweru ẹnu-nchị, anụ iphe nụmakwa iya!”

Iphe, meru iphe, Jizọsu egudeje
ẹtu ezi iphe
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Tọbudu iya bụ; ndu etsoje iya nụ byapfuta iya bya asụ iya: “?Bụ
gụnu meru g'o gude i gude ẹtu epfuru ndu ono opfu?”
11 Jizọsu sụ phẹ: “Ọo unubẹdua bẹ Chileke meru g'unu maru iphe,
e shi domigbaa edomi, bụ iya bụ k'ẹka Chileke bụ eze; obenu lẹ ndu
k'ono bẹ o to medụru g'ẹphe maru iya.
12 Noo kẹle iphe, bụkpoo onye nweru nụ bẹ Chileke e-yebaaru g'o
nweru nweru k'etsutsu iya. Obenu onye ete nwedu nụ bẹ ọo-gbẹnu
natafụlenu nwọphu, o nweru.
13 Noo g'o gude mu gude ẹtu ẹtu epfuru phẹ opfu. Kẹle ẹphe e-le ẹnya
nta lee imo; ọ tọ dụdu iphe, ẹphe ahụma. Teke ẹphe nụmachaaru nta
nụma imo; ọ tọ dụdu ọphu aga phẹ nchị. Ọphu ọ dụdu iphe, byaru
l'edo phẹ ẹnya.
14 Ọ bụru l'ẹhu phẹ bẹ iphe, Azáya onye mpfuchiru Chileke pfuru
vụru; l'ọ sụru:
“ ‘Ẹphe a-nga nchị nta ngaa
imo;
ọ tọ dụdu iphe, edo phẹ
ẹnya.

Lee ẹnya nta lee imo;
ọ tọ dụdu iphe,
ẹphe byaru ahụma.
15 Opfu l'ẹphe kpochiwaru obu.
Ẹphe swọ-chiwaa nchị;
tanyịbe ẹnya.
Ọ -bụrabu m'ẹphe
egudekwaa ẹnya hụma;
gude nchị phẹ nụma.
Obu phẹ emee g'o doo
phẹ ẹnya; m'ẹphe
aghakọbe
byapfuta Chileke g'ọ
dzọo phẹ.*’

16 “Sụ-a; ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unu; opfu l'unu dụru ike gude ẹnya unu hụma ụzo; gude nchị unu nụma iphe.

17 Lẹ tororo, mu eme gẹ mu gbuaru iya unu bụ lẹ ndu mpfuchiru Chileke; mẹ ndu pfụberekoto, dụ igwerigwe bẹ ọ gụru ẹgu ahụma iphe-a, unu ahụma-a; ọle ẹphe ta ahụmaduru iya. Ọ gụkwaru phẹ phọ anụma iphe-a, unu anụ-a; ọle ẹphe ta anụmaduru iya.”

Iphe, ẹtu onye agha mebyi iphe ono bụ
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 “Wakwa iphe, ẹtu k'onye jeru atụ mebyi iphe ono bụ baa:

19 O nweru onye anọduje anụ iphe, eepfu lẹ k'ẹka Chileke bụ eze; ọle o too dodu iya ẹnya. Onye-Njọ ono abya anafụ iya mebyi iphe ono, e pfuru, nọ iya l'ime obu ono. Ọ bụru ẹgube onye ono bụ ndu k'ono, a gharu l'agụga gbororo onoya.

20 Ndu ọphu daru l'epfu bụ onye ọphu bụ: teke ọ nụmaru opfu ono bẹ ọ natakpọoru iya l'ẹhu-ụtso.

21 Ọphu ọ tọ gbadụru iya ọgbarabvu l'obu. Ọ kpọepho ụpfu nwanshịi; iphe mkpamẹhu byapfutaẹ ya phọ; ọzoo ndu ọzo melahaa ya ewere l'o kwetarụ opfu ono; l'ọ bụru iphe, ọo-kpakota daa; parụ opfu ọbu buhaa.

22 Ndu ọphu daru l'ẹka obvu dụ l'alị; bụ onye ọphu nụmaru opfu Chileke; ọle ọogba egomunggo ẹhu iya. Eyenụka obu l'ẹku batanụ bya akpaahaa opfu ono ẹhu. Ọphu ọ mịduru amịmi.

23 Obenu lẹ ndu k'ono, bụ mebyi iphe, a tụru l'ọkpobe alị ono; noo ndu ọphu bụ ndu anụmajechaa ya nụ; bya ewota iya ye l'ọkpoma phẹ. Ọ bụru ndu k'ono eyeje mebyi. Ọphu eyee ụkporo ise; ọphu eyee ụkporo ẹto; ọphu eyee ụkporo l'iri.”

Ẹtu, e gude ohu iphe anmaa

24 Noo ya; a nọnyakwaa Jizọsu byakwa anmaaru phẹ ẹtu ọzo sụ phẹ: “Gẹ Chileke e-shi goshi lẹ ya bụ eze a-dụepho gẹ nwoke, chịtaru mebyi iphe, dụ ree je aghaa l'alị.

25 O be l'ẹnyashi ujiku lanụ; teke e kuchawaru mgbẹnya; onye ọhogu nwoke ono bya achịta akpụru iphe je aghakwaaphọ l'ẹka ono, ọ gharu ọkpobe iya phọ. Ọ ghaẹbe iya bya abụru iya atụgbu.

---

* **13:15 13:15** Gụnaa Azá 6:9,10.

26 Mebyi iphe ono nọdu l'ẹka ono fushia bya awata amịmi. Ohu iya
phọ fushikwaaphọ bya amịa. A gbẹ teke ono hụma l'ohu mebyi iphe
yị iya.
27 Ndu ozi nnajịuphu ono byapfuta iya bya asụ iya: ‘Nnajịuphu; ?tọ
bụnaa ọkpobe mebyi iphe bẹ ị gharu l'alị ngu-a? ?Dẹnuhunu g'o gude
ohu iya fushia ya ẹghirigha nno?’
28 Nwoke ono sụ phẹ l'ọ dụ g'ọ bụ ndu ẹphe l'iya dụru l'opfu bẹ meru
iya nụ. Ndu ozi ono sụ iya: ‘?Bụ iya bụ l'ọ dụ ngu g'anyi je epheshia
ya tọo?’
29 Ọ sụ phẹ: ‘Waawaa! Unu -jeshia epheshi ohu mebyi iphe ono
bẹ ẹka a-tụnukakwa unu atụtu; unu eje ephekọbe iya ndu ọphu bụ
ọkpobe iya.
30 Unu haa ya g'ẹphe tụko vua jeye teke ebubu iya. Noo teke mu a-
karụ ndu ebu iya nụ g'ẹphe vuru ụzo pheshiada ohu iya ono; chịkobe
l'ẹka lanụ; sweshia ya esweshi kpọo ya ọku. Tẹmanu ẹphe ebutawarọ
ọphu bụ ọkpobe iya vuba l'ụlo mu teke ono.’ ”

Ẹtu, e gude akpụru oshi mọsutadu anma
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Jizọsu byakwa anmaaru phẹ ẹtu ọzo sụ phẹ: “Sụ-a; gẹ Chileke
e-gude goshi lẹ ya bụ eze l'a-dụepho g'akpụru oshi mọsutadu, nwoke
wotaru ghaa l'ẹgu iya.
32 Akpụru oshi ono bụ iya kakọta rwịirwiirwii l'iphe, bụkota mebyi
iphe, aaghajẹ aghagha l'alị. Ọle ọ bụjeru teke ọ byaru evua; l'ọ kakọta
iphemiphe, aakụje akụku l'eli. L'ọ bya abụru oshi k'ọphu ụnwu ẹnu,
ephe l'eli anọduje akpa ẹpfune l'ẹkali iya.”

Ẹtu, e gude iphe-ekoje-buredi anma
(Luk 13:20-21)

33 No iya; Jizọsu byakwa anmaaru phẹ ẹtu ọzo sụ: “Gẹ Chileke e-
shi goshi lẹ ya bụ eze; a-dụepho g'iphe-ekoje-buredi, nwanyị hatarụ
nwanshịi ye l'ukpokutu iphe, eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru
nkwẹka ẹto.

Jizọsu gude ẹtu ezi iphe
(Mak 4:33-34)

34 “Ọ bụru ẹtu ẹtu ẹgube ono bẹ Jizọsu gude zikọta ndu ono ozi-ọma
ono. O -gudedu ẹtu bẹ ọ tọ dụdu iphe, oozije phẹ.
35 Iphe ono je emee; iphe, onye mpfuchiru Chileke pfuru vụa; bụ
ọphu sụru:
“Mu e-gude ẹtu ẹtu pfuaru
phẹ opfu.
Mu e-pfuru phẹ iphe ono,
e domiru edomi eshinu
e meru mgboko ono.[†]”

Jizọsu epfu iphe ẹtu ono, ọ nmarụ k'ohu iphe ono bụ

36 Noo ya; Jizọsu parụ ikpoto ndu ono haa; bahụshia l'ụlo. Ndu
etsoje iya nụ bya abyapfuta iya; bya asụ iya: “Kọnaaru anyi iphe, ọ
bụ; mbụ k'ohu iphe ono g'o doo anyi ẹnya.”
37 Ọ sụ phẹ: “Onye ono, agha ọkpobe mebyi iphe ono bụ Abụbu-
Ndiphe.

† **13:35 13:35** Gụnaa Ebvu 78:2.

38 Alị ẹka ono, ọ gharu iya ono bụru mgboko l'ophu. Ọkpobe mebyi
iphe ono, ọ gharu ono bụru ndu Chileke bụ eze phẹ. Ọphu bụ ohu iya
ono bụru ụnwegirima Onye-Njọ ono nwụru.
39 Ọhogu ono, gharu ohu mebyi-iphe ono bụru Obutuswe. Teke ono,
ee-buta iya ebuta ono bụru g'ọo-dụ mẹ mgboko bvụjeepho. Ndu e-bu
iya nụ bụru ụnwu-ojozi-imigwe.
40 Ọo g'e phekọberu ohu iya ono chịta je akpọo ọku ono bụ g'ọo-dụ
teke mgboko a-bvụ.
41 Abụbu-Ndiphe e-zi ụnwu-ojozi-imigwe iya g'ẹphe chịshikotakpo
iphe, bụ ndu ono, kpatarụ nwibe phẹ eme iphe-ẹji ono mẹ iphe, bụ
ndu emeje ẹjo-iphe ọzo g'ẹphe hakọta;
42 chịru ye l'ọta chịchichi ọku. Ẹka ono bẹ nemadzụ a-nọdu kwaa
ẹjo ẹkwa; taa ikireze.
43 Ndu ọphu pfụberekoto l'iphu Chileke a-nọdu egbu nwịinwii
g'ẹnyanwu l'ẹka Nna phẹ bụ eze. G'onye nweru ẹnu-nchị nụmakwa
iya!”

Iphe labọ, vugbaa oke aswa

44 “Ẹka Chileke bụ eze dụ g'iphe, vu oke aswa, e woru domia edomi
l'ẹgu. Onye lanụ je ahụma iya woru iphe kpuchia ya; teru ẹswa lashịa.
Ọ laa je atụko iphemiphe, o nweru reshia je azụa alị ono.”
45 Noo ya; ọ sụ: “Onye maru iphe, ẹka Chileke bụ eze bụ; emeje g'eze
onye agba nghọ; ọ nọdu achọ igopoto, amashị mma ike, ya a-zụ.
46 Ọ chọnyaa ya; bya ahụma ọphu ere ntụmatu. Ọ laa je atụko iphe,
o nweru reshia gude je azụa ya.

Ụgbu-ịkokoro

47 “Sụ-a; Ẹka Chileke bụ eze dụkwa g'ẹgube eewojeru ụgbu-ịkokoro
tụa l'eze-ẹnyimu-a; l'ọ nwụkoo ẹma, dụ iche iche.
48 Ẹma ono -jiẹpho ụgbu ono; l'a bya akpụa ya kpụfuta eli-mgboko;
bya anọdu anọo; họo ya ahọho; họshia ya ọphu dụ ree ye lẹ nkata bya
ekporu ndu ọphu dụ ẹji je awụshia.
49 Noo g'ọo-dụ teke mgboko a-bvụ. Ndu ojozi-imigwe a-lụfuta bya
ahọshia ndu ẹjo-iphe l'ẹka ndu pfụberekoto nọ.
50 L'ee-je achịru phẹ ye l'ọta chịchichi ọku. Ẹka ono bẹ nemadzụ
a-nọdu raa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.”

Iphe ọphúú l'akahụ iphe

51 Noo ya; Jizọsu jịa phẹ sụ phẹ: “?Ọ kwa l'iphe ono, mu epfu ono
doru-a unu ẹnya?” Ẹphe sụ iya: “Ee Nnajịuphu!”
52 Ọ sụ phẹ: “Ọo ya bụ l'iphe, bụ onye maru ẹkwo-opfu Chileke
maghee ya ree; bya abụru onye kwetawaru lẹ Chileke bụ eze iya bẹ
dụepho gẹ nwoke, kwarụ eze unuphu. Ọ nọdu atụkoje akahụ iphe mẹ
iphe ọphúú gwefuta l'ụlo ọphu o doberu ẹku, dụ iya mkpa.”

Aajịka Jizọsu lẹ Nazaretu
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Tọbudu iya bụ; Jizọsu nmaẹbekotakpoepho ẹtu ẹtu ono g'ọ ha; ọ
bya eshi l'ẹka ono tụgbua;
54 lashịa mkpụkpu iya. O rwua ẹka ono bya abahụ l'ụlo-ndzukọ ndu
Jiu je eziahaa phẹ opfu Chileke. O zirwua iphe ọbu k'ọphu ọ dụ ndu
nọ l'ẹka ono biribiri. Ẹphe tụko pfuahaa sụ: “?Bụ awe bẹ ẹgube oke

mmamiphe ọwa-a shi iya? ?Dẹnu g'o shi emeẹbe iphe-ọhumalenya
ọwa-a?
55 ?Tọ bụnu iya-a bụ nwatibe nwoke kapyịnta-a? ?Tọ bụnua Meri
bẹ ne iya aza? ?Tọ bụnu iya bụ nwune Jiemusu yẹle Jiósẹfu; waa
Sayịmonu; mẹ Jiudasu?
56 ?Tọ bụnaa unwune iya kẹ nwanyị bẹ anyi l'ẹphe bugbaa l'ẹka-a?
?Bụ awe bẹ o shi nwụtachahunaa iphe ọwa-a?"
57 Iphe ono kpatsu phẹ ẹhu-eghu.
Jizọsu sụ phẹ: "Onye mpfuchiru Chileke bẹ aakwabẹjekwa ùbvù
l'ẹkameka; agụfuekwapho lẹ mkpụkpu iya waa l'ibe iya."
58 Ọ bụru iya meru g'o gude ọphu iphe, dụ biribiri, ha shii, Jizọsu
meru l'ẹka ono adụdu igwerigwe kẹle ẹphe te ekwetaduru nkiya.

14

Anwụhu Jiọnu onye emeje baputizimu
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

1 No iya; ọ bụru teke ono bẹ Herọdu, bụ ọchi-ọha Gálili nụmaru ụ́dù
Jizọsu;
2 bya asụ ndu ejeru iya ozi: "?Unu maru-a l'ọ kwa Jiọnu ọphu emeje
baputizimu tetaru dzụru ndzụ ọzo; ọ kwa iphe ono meru iphe, ọoduje
ike eme iphemiphe ono, dụgbaa biribiri ono."
3 Iphe, meru nụ bụ lẹ Herọdu zijeru; e je egude Jiọnu; kee ya
ẹgbu je atuchia l'ụlo mkpọro. Ọ bụru Herọdiyasu bẹ kparụ iya nụ.
Herọdiyasu ono bụ nyee Filipu. Filipu bụkwanuru nwune Herọdu.
4 Lẹ Jiọnu shi asụje Herọdu l'ọo iphe, ta adụdu Chileke ree bẹ o meru;
l'o jeru ahata nyee nwune iya ono lụru.
5 Ọme ọ tọ bụwaa lẹ Herọdu atsụ ọha ebvu mẹ o gbuwaa Jiọnu
egbugbu. Obenu l'ọha pfudzuwaru lẹ Jiọnu bụ onye mpfuchiru
Chileke.
6 Noo ya; o be mbọku, bụ eswe, Herọdu abọje Ọbo-iphe gude anyata
mbọku, a nwụru iya; nwa Herọdiyasu kẹ nwanyị bya etee ebvu
l'atatiphu ndu ẹbyaa Herọdu ono. Ẹhu tsọo Herọdu ntụmatu.
7 Tọbudu iya bụ; o richaaru iya angụ sụ lẹ ya a-nụ iya iphe, ọ
rwọkpoeru iya phọ.
8 Noo ya; ne iya kwarụ iya ye. Ọ byapfuta Herọdu bya asụ iya: "Yenu
ishi Jiọnu ọphu emeje baputizimu l'ochi pataru mu l'ẹka-a!"
9 Ẹhu daẹpho eze ono dzụu. Obenu l'eshinu o riwaru angụ l'iphu
ndu ono, byaru iya ẹbyaa ono bẹ ọ sụru g'a nụkwa iya iphe, ọ sụru g'a
nụ iya.
10 O zia; e je egbuta Jiọnu ishi l'ụlo mkpọro;
11 ye l'ochi bya apẹe nwamgbọko ono. Nwata woru iya je apẹe ne
iya.
12 Ndu etsoje Jiọnu bya bya apata ogwe iya je elia. Ẹphe mechaa; je
akọoru Jizọsu iphe, meru nụ.

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu iri l'ẹbo
l'ụkporo iri nri
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jiọn 6:1-14)

13 Tọbudu iya bụ; Jizọsu nụmaepho iphe, meru nụ; o kwe hm
bahụ l'ụgbo tụgbua jeshia l'ẹka ọo-nọdu nwẹkiya. Ikpoto ndu ono

nụmaepho lẹ Jizọsu gudewaa ụgbo tụgbua; ẹphe shi lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu gude ọkpa tsoru iya.
14 Ọ fụta l'ụgbo ono bya ahụma ikpoto nemadzụ, ha shii, nọ l'ẹka ono. Imemini phẹ dụ iya shii; o mee ndu iphe eme; ẹphe wekọrohu.
15 O bejeẹpho l'ụzenyashi ndu etsoje iya nụ jepfu iya je asụ iya: "?Ị maru-a l'ẹka-a bụ echiẹgu; tẹme nchi nọdu ejihuwaa? Sụdupho ikpoto ndu-a g'ẹphe laa; g'ẹphe abahụkwanu lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu-a, nọ-pheru anyi mgburugburu-a je azụtaru onwophẹ nri."
16 Jizọsu sụ phẹ: "G'ẹphe te ejeshirọ alala. Unu nụnu phẹ nri g'ẹphe ria."
17 Ẹphe sụ iya: "Iphe, anyi gude l'ẹka-a bụkwa ishi buredi ise waa ẹma labọ kpụrumu."
18 Ọ sụ phẹ: "Ngwa; unu chịtaru mu iya l'ẹka-a."
19 Noo ya bụ; ọ karụ ikpoto ndu ono g'ẹphe nọduchaa anọo l'ẹka ono, nwẹswa dụ kirikiri ono. Ọ bya achịta ishi buredi ise ono waa ẹma labọ phọ; bya apalia ẹnya imeli; kele Chileke ekele kẹ nri ono; bya eworu iya nyawashia chịru nụ ndu etsoje iya nụ. Ndu etsoje iya nụ woru iya keshiaru ikpoto ndu ono.
20 Ẹphe tụko rijichaa ẹpho. Ẹphe bya atụtukobe ndu ọphu e riphodoru. O ji nkata iri l'ẹbo.
21 Unwoke, yị lẹ ndu ono, riru nri ono beru l'ụnu unwoke iri l'ẹbo l'unwoke ụkporo iri; a -gụfukwa ụnwanyi l'ụnwegirima.

Jizọsu eje ije l'eli mini
(Mak 6:45-52; Jiọn 6:16-21)

22 Tọbudu iya bụ; Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ ono g'ẹphe bahụ l'ụgbo; vuru iya ụzo dafụ azụ iya ọphuu gẹ ya pfuadaru igwe ọha ono g'ẹphe lashịa.
23 O pfuchaẹrupho igwe ọha ono; ẹphe lashịchaepho; ọ tụgbua je anọdu l'úbvú nwẹkinyi iya pfuahaa nụahaa Chileke. Nchi jihuchaa; ọ nọdu phọ l'ẹka ono nwẹkinyi iya.
24 Ụgbo ono nọdu l'echilabọ eze-ẹnyimu ono. Oke akpara-mini nọdu atụkwapho. O mee akpọ ụgbo ono nọdu atsụ l'ẹhu; kẹle phẹrephere ezifuanụ iziphu.
25 Jizọsu jeru ije l'eli mini ono jepfushia phẹ. Teke ono bụwaru l'iphe-ọduu aha ẹnu.
26 Ndu etsoje iya nụ hụmae ya phọ; ẹka ooje ije l'eli mini ono; ẹhu nmalahaa phẹ anmanma; ẹka ẹphe dobesu l'ọo maa. Ẹphe chishia mkpu; ẹka ndzụ agụ phẹ.
27 Teke ono kwaphọ; Jizọsu sụ phẹ: "G'ọkpoma shihu unu ike. Ọ bụa mbẹdua. Ndzụ ba agụshi unu."

Pyịta eje ije l'eli mini

28 Noo ya; Pyịta sụ iya: "Nnajịuphu; ọ -bụru ngu eviya; kanụru mu gẹ mu nyibata l'eli mini jee ije byapfuta ngu."
29 Ọ sụ iya: Ngwa! Byanụ! Pyịta kwenu do; nyifuta l'eli ụgbo ono jeru ije l'eli mini ono jepfushia Jizọsu.
30 Tọbudu iya bụ; ọ hụmaepho akpara-mini ono, atụ nụ ono; ndzụ gụahaa ya. Ndzụ wataẹ ya phọ agụgu ono; ọ wata angụda angụda lẹ mini ono. Ọ rashịa: "Nnajịuphu dzọo mu-o!"

31 Jizọsu bya amachịa ẹka selita iya sụ iya: “Oo-wa! Ekwekwe
nkengu apaa nwanshịi. ?Bụ gụnu meru g'o gude ị bọahaa obu ẹbo?”
32 Yẹe Pyịta bya aswịru bahụ l'ime ụgbo ono. Oke phẹrephere ono
zibuhu.
33 Ndu etsoje iya nụ ono, nọkota l'ime ụgbo ono bya abaarụ iya ẹja
sụ iya: “Ị bụpho Nwa Chileke ọbu eviya eviya.”

Jizọsu eme gẹ ndu iphe
emegbaa wekọrohu lẹ Gẹnesaretu
(Mak 6:53-56)

34 Tọbudu iya bụ; Jizọsu phẹ daghaa mini ono bya afụta lẹ
Gẹnesaretu.
35 Ẹphe fụtaepho; ndu ẹka ono hụbechawaa Jizọsu ama. E zia; a
gbachaaru je l'unuphu l'unuphu je apatachaaru iya ndu iphe emegbaa
g'ẹphe ha.
36 Ẹphe nọdu arwọje iya g'o kwe g'ẹphe denyi iya ẹka; obetaru ọ
bụru l'ọnu uwe iya. Iphe, bụkpoo ndu denyiru ọnu uwe iya ono ẹka
wekọrohuchaa.

15

Omelalị ndiche ndu Jiu
(Mak 7:1-13)

1 Ọo ya bụ; ọ dụru ndu Fárisii, dọru l'ẹka ono; wakwaphọ ndu ezije
ekemu. G'ẹphe ha tụko shi Jierúsalẹmu byapfuta Jizọsu bya asụ iya:
2 “?Bụ gụnu meru iphe, ndu etsoje ngu nụ emebyi omelalị, shi lẹ nna
anyi oche phẹ? ?Bụ gụnu meru iphe, ẹphe ta akwọjedu ẹka akwọkwo
tẹmanu ẹphe erije nri?”
3 Jizọsu bya asụ phẹ: “?Bụkwanu gụnu meru g'o gude unu gbẹ
gwọbechia ekemu, Chileke sụru g'e meje je emeahaa omelalị, nemadzụ
doberu?
4 Lẹ Chileke sụkwaru: ‘Yejekwaru nna ngu yẹle ne ngu ùbvù.*’ Bya
asụkwapho: ‘Onye epfujeru nna iya ọzoo ne iya ẹjo opfu g'e gbukwaa
onye ọbu egbugbu.†’
5 Unubẹdua byakwanụ epfu bya asụ: ‘Ọ -bụru lẹ nemadzụ sụru
nna iya; ọzoo ne iya: Iphe, mu gege egude kwọo ngu bụakwaa iphe
Chileke.’
6 ‘Ọo ya bụ l'onye ono ta agbaẹduru kẹ g'ọ gbaaru ne lẹ nna iya
mkpu.’ Unu sụ l'o to pfuduru ẹji. Unu shi ẹgube ono gude l'unu eme
omelalị, unu ezi; mee Opfu Chileke ọ bụru iphe-mmanụ.
7 Lekwa unubẹ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu-a! Azáya, onye mpfuchiru
Chileke pfugbuakwaru k'unu teke o pfuchiru Chileke sụ:
8 “Ndu-a bụ l'ogbogboromọnu
bẹ ẹphe gude
akpịritaru mu ntse.
Ọ bụru ire bẹ ẹphe gude
aja mu ajaja;
obu phẹ nọdugbaa mu
ụzenya.
9 Ẹphe abarụ mu ẹja mkpẹ;
bya ezi ekemu,

* **15:4 15:4** Gụnaa Awụ 20:12; Dit 5:16. † **15:4 15:4** Gụnaa Awụ 21:17; Uke 20:9.

nemadzụ tụru;
ọ nọchia ẹnya ekemu
Chileke.‡”

Iphe, aasọ nsọ; mẹ iphe,
a ta sọdu nsọ
(Mak 7:14-23)

10 Jizọsu bya ekua igwe ọha ono; bya asụ phẹ: “Unu gebekpọdapho
gẹ mu karụ unu g'o doo unu ẹnya.
11 Ọ tọ bụkwa iphe, nemadzụ eri l'ọnu atụrwu iya; ọ kwa iphe, shi
nemadzụ l'ime obu fụta iya l'ọnu bụ iphe, atụrwuje iya nụ.”
12 Tọbudu iya bụ; ndu etsoje iya nụ byapfuta iya bya asụ iya: “?Ị
maru-a l'iphe ono, i shi epfu ono shikwa eghu ndu Fárisii eghu?”
13 Ọ sụ phẹ: “Iphe, bụkpoo oshi, ata bụdu Nna mu, nọ l'imigwe gude
ẹka iya yee ya bẹ ee-phefukwa ephefu.
14 Unu parụ phẹ rọ haa l'ẹphe bụ ndu atsụ ishi, kpụ ndu atsụ ishi.
Onye atsụ ishi -kpụru onye atsụ ishi ibe iya bẹ ẹphe a-tụkokwa dalahụ
lẹ nsụ.”
15 Pyịta sụ iya: “Meẹshinu g'ẹtu ono doo anyịbedua ẹnya.”
16 Tọbudu iya bụ; ọ sụ phẹ: “?Bụ iya bụ l'unubẹdua bẹ iphe ete
dojekwaphọ ẹnya?
17 Unu ta amakwaphọ l'iphe, eeri l'ọnu bụ l'ẹpho bẹ ọobahuje; l'eeshi
l'ẹka ono nyịfu iya.
18 Obenu l'iphe, nemadzụ epfu l'ọnu bụ l'obu bẹ o shi iya fụta. Ọ
bụru ono bụ iphe, atụrwu nemadzụ.
19 Kẹle ọo l'ime obu nemadzụ bẹ iphemiphe-a shi: agba ẹjo
egomunggo; egbu ọchi; eri ogori; apharwụshi onwonye; ezi iphuru;
adzụ ụka; yẹle epfurwushi nemadzụ.
20 Ọo iphemiphe ono bụ iphe, atụrwuje nemadzụ. Obenu l'a ta
kwọduru ẹka ria nri tee atụrwudu nemadzụ ililekpọo.”

Ekweta nwanyị, abụdu onye Jiu
(Mak 7:24-30)

21 Jizọsu gbẹshi l'ẹka ono bya ejeshia mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ-
pheru Taya yẹle Sayịdonu mgburugburu.
22 A bya l'amarụ; nwanyị Kénanu, bu l'ẹka ono byapfuta iya bya
echia mkpu sụ: “Nnajịuphu, bụ Nwa Dévidi! Phụnaaru mu obu-
imemini! Lẹ nwatibe mu kẹ nwanyị bẹ ọbvu alọkwa kpurukpuru.”
23 Ọphu Jizọsu epfuduru opfu yeru iya. Ndu etsoje Jizọsu bya
arwọahaa ya sụ iya: “Chịfunu nwanyị-a, l'etsophe anyi arachi anyi
nchị-a.”
24 Jizọsu sụ: “Ọ tọ dụkwa ẹka ọzo, Chileke ziru gẹ mu je;
gbahaa gẹ mu jepfu ndu Ízurẹlu, bụ igwerigwe atụru, tuphashịhuru
etuphashịhu.”
25 Nwanyị ono gbẹshi bya adaa kpurumu l'iphu iya sụ iya:
“Nnajịuphu; jiko gbaaru mu rọ mkpu.”
26 Jizọsu sụ iya: “Nwanyị-a; ọ tọ dụkwa ree g'e woru nri ụnwegirima
nụ ụnwu nkụta.”
27 Nwanyị ono sụ iya: “Ono dụa nno Nnajịuphu! Obenu lẹ nkụta
atụtujekwaa ẹvirivi nri, dashịhuru l'ẹka onye nwe phẹ nụ eri nri.”

‡ **15:9 15:9** Gụnaa Azá 29:13.

28 O pfuchaa nno; Jizọsu sụ iya: “Oowee! Gụbe nwanyị ọwa-a!
Ekwekwe nkengu apaa. Aa-o! Ọ kwaphọ g'ọogu ngu bụ gẹ Chileke
e-meru ngu.” E shiẹpho teke ono gẹdegede; ọ bụru ada iya nwanyị
ono ewekọrohu.

Jizọsu eme g'ẹhu dụ
ikpoto nemadzụ ike

29 Jizọsu shi l'ẹka ono tụgbua bya etsoru agụga agụga eze-ẹnyimu
Gálili ogologo; je enyihu eli úbvú je anọdu.
30 Tọbudu iya bụ; ikpoto nemadzụ wụru byapfutashia ya; dutag-
baaru iya ndu ẹniyeni; mẹ ndu ndanwụ danwụshiru; mẹ ndu atsụ ishi;
mẹ ndu te epfudu opfu; mẹwaro igwerigwe ndu ọzo, iphe emegbaa.
Ẹphe bya achịru phẹ wụshiru Jizọsu lẹ mgboru ọkpa. O mee; ẹhu
dụkota phẹ ike.
31 No iya; ẹhu dụkota phẹ ike; k'ọphu ọ dụ ikpoto ndu ono biribiri
g'ẹphe hụmaru lẹ ndu te epfudu opfu pfuaharu opfu; ndu ndanwụ
danwụshiru; ẹhu tetachaa phẹ. Ndu ẹniyeni jeahaa ije; ndu atsụ ishi
nọdu aphụ ụzo. Ẹphe jaahaa Chileke kẹ ndu Ízurẹlu ajaja.

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu iri nri
(Mak 8:1-10)

32 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bya ekua ndu etsoje iya nụ bya asụ phẹ:
“Imemini ikpoto ndu-a dụkwa mu; g'onye l'ẹphe nọwaru ujiku ẹto
l'ẹka-a; ọphu ọ bụdu l'ọ dụkwaduru nri, ẹphe gude, ẹphe e-ri-a. Ọphu
mu a-sụkwanu g'ẹphe swịru ẹgu lashịa. Mu -pfua nno; ẹphe lashịa;
m̀bà atụshi phẹ l'ụzo.”
33 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: “?Bụ awe bẹ anyi a-hụmakwanu buredi
l'echiẹgu-a, l'a-sụ ikpoto ndu-a eriri?”
34 Jizọsu sụ phẹ: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu gudekpọo?” Ẹphe sụ
iya: “Ọ kwa ishi buredi ẹsaa; waa ụnwu-ẹma, harụ yịkwaru iya phọ.”
35 Ọo ya bụ; ọ sụ g'ikpoto ndu ono nọdukota anọo l'alị l'ẹka ono.
36 Ọ bya achịta ishi buredi ẹsaa ono waa ụnwu-ẹma ono bya ekele
Chileke ekele. Ọ bya awashịa ya bya achịe ndu etsoje iya nụ; ẹphe
keeru ikpoto ndu ono.
37 Ndu ono tụko ria nri rijichaa ẹpho. Ndu etsoje iya nụ bya atụtua
ibiribe buredi ọphu ghuduru nụ; o ji nkata-eevu-iphe ẹsaa.
38 Ndu riru nri ono dụ ụnu unwoke iri; a -gụfukwa ụnwanyi mẹ
ụnwegirima.
39 Ọ bya asụ ndu ono g'ẹphe lawarọ. Ẹphe wụkahu lashịa. Ọ bya
abahụ l'ụgbo; ọ bụru iya eje alị Magadanu.

16

Eepfu gẹ Jizọsu mee
ọhumalenya
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Ndu Fárisii mẹ ndu Sadusii bya agbabẹru Jizọsu ọ́nyà opfu g'ẹphe
gude nmata iya. Ẹphe bya asụ iya g'o menaarụ phẹ iphe-ọhumalenya,
shi l'imigwe.
2 O yeeru phẹ iya ọnu sụ phẹ: “Ọobujeru teke ọ bụ l'ụzenyashi bẹ
akpaminigwe charu roboo; unu asụ l'echele iya bẹ mbọku a-dụkwaa
reẹ.

3 Teke ọ bụkwanu l'ụtsu bẹ unu hụmaru g'igwe dụ rogoro rogoro;
tẹme erwurwu dụ iya; unu asụ l'igwe e-dzekwa ọ-lwa-boroboro ntanụ-
a. Sụ-a; eshinu unu amajẹchaaru epfu gẹ mbọku a-dụ mẹ unu -lee
ẹnya l'akpaminigwe; ?dẹnu g'o gude ọphu unu adụdu ike kọo iphe, ọ
bụ; mbụ iphe, emegbaa l'ọgbo nta-a?
4 Ọgbo nta-a pakpọkwaru njọ. Ẹphe te ekwedu nọpyabe l'ẹka
Chileke. Ẹphe achọ iphe-ọhumalenya; ọle ọ tọ dụkwanu iphe-
ọhumalenya ọzo, eemeru phẹ; gbahaa iphe, meru Jiona."
O pfuchaa nno; ọ parụ phẹ haa l'ẹka ono; ọ bụru iya atụgbu.

Ụta, Jizọsu ata ndu etsoje
iya nụ
(Mak 8:14-21)

5 No iya; ndu etsoje iya nụ bya erwua azụ eze-ẹnyimu ono azụ iya
ọphuu bya anyata l'ẹphe zọharu egude buredi.
6 Jizọsu sụ phẹ: "Unu letakwa ẹnya; unu kwabẹkwa ẹnya g'iphe-
ekoje-buredi kẹ ndu Fárisii mẹ kẹ ndu Sadusii te emebyi unu."
7 Ẹphe pfuaharu nwibe phẹ sụ: "Ọ kwa kẹle anyi te egudedu buredi-
a."
8 Jizọsu maẹrupho iphe, ẹphe epfu bya asụ phẹ: "Oo-wa! Ekwekwe
k'unu apaa nwanshịi! ?Bụ gụnu bẹ o gude unu nọdu epfugbaa l'unu
te egudedu buredi?
9 ?Toko dokwaphọ unu ẹnya? Teke mu gude ishi buredi ise keeru
ụnu nemadzụ iri l'ẹbo l'ụkporo ụmadzu iri; ?bụ nkata-eevu-iphe ole
bẹ unu tụtu-jiru l'iphiriba iya?
10 Tọo ?unu ta anyatakwarụpho k'ishi buredi ẹsaa ono, mu gude
keeru ụnu nemadzụ iri onoya? ?mẹ nkata-eevu-iphe ole, unu tụtu-
jikwaruphọ l'iphiriba iya?
11 ?Dẹnu g'o gude ọphu unu amadụ l'ọ tọ bụdu opfu buredi bẹ mu
epfuru unu teke ono, mu sụru unu g'unu kwabẹkwa ẹnya g'iphe-ekoje-
buredi ndu Fárisii mẹ kẹ ndu Sadusii te emebyi unu ono?"
12 Ọ bụru iya bụ l'ẹphe amaru l'ọ tọ bụdu iphe-ekoje-buredi bẹ
ọ kwata epfu sụ g'ẹphe kwabẹkwa ẹnya iya; l'iphe, oopfu g'ẹphe
kwabẹkwa ẹnya iya bụ iphe, ndu Fárisii ezi yẹe kẹ ndu Sadusii.

Pyịta akọ onye Jizọsu bụ
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Ọ bụru iya bụ lẹ Jizọsu phẹ abya erwua mkpụkpu, nọgbaa lẹ
Sizariya Filipayi. Ọ jịahaa ndu etsoje iya nụ sụ phẹ: "?Bụkpoo onye
bẹ ndiphe asụjekpoo lẹ mụbe Abụbu-Ndiphe bụ?"
14 Ẹphe sụ iya: "Ọ dụru ndu sụru l'ị bụ Jiọnu ọphu shi emeje
baputizimu; ndu asụ l'ị bụ Elayịjia; tẹme ọ dụru ndu sụru l'ị bụ
Jieremaya; ndu sụ l'ị bụ onye lanụ lẹ ndu mpfuchiru Chileke."
15 Ọ sụ phẹ: "Unubẹdua; ?unu sụkwanuru lẹ mu bụ onye?"
16 Sayịmonu Pyịta sụ iya: "Ọo ngu bụ Kéreshi ọbu, bya abụru Nwa
Chileke; mbụ Chileke ọphu nọ ndzụ."
17 Jizọsu sụ iya: "Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ gụbe Sayịmonu nwa Jiona!
L'ọ tọ bụkwa amadụ meru g'ị maru ọkpobe-opfu ono. Ọ kwa Nna mu,
bu l'imigwe.
18 Sụ-a; iphe, mu akafụaru ngu bụ; ọo ngu bụ Pyịta. Ọ bụru l'eli
mkpuma-a bẹ mu a-kpụ Chịochi mu. Ọphu ọ dụdu m'obeta ọ bụru
anwụhu a-dụ ike emebyi ya nụ.

19 Mu a-nụ ngu ire-igodo k'ẹka Chileke bụ eze. Ọo ya bụ; iphe, bụ
iphe, i keru ẹgbu lẹ mgboko-a bẹ a gbẹakwaa l'imigwe kee ẹgbu. Iphe,
bụ iphe, ị tọru l'ẹgbu lẹ mgboko-a bẹ a gbẹakwaa l'imigwe tọo l'ẹgbu."
20 O pfuẹbe nno bya akaru phẹ g'ọ tọ dụkwa onye ọzo, ẹphe e-pfuru
l'ọo ya bụ Kéreshi ọbu.

Epfupfu mbụ, Jizọsu epfu
lẹ ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

21 No iya; ọ bụru teke ono bẹ Jizọsu watarụ epfuru ndu etsoje iya
nụ gẹ ya e-gude jee Jierúsalẹmu; ya ejee iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe. Ọ
bụru l'ẹka ndu bụ ọgerenya; waa ndu-ishi uke Chileke; waa ndu ezije
ekemu bẹ ya e-je iphe-ẹhuka ono. Ẹphe eworu iya megbua. O -rwua
lẹ mbọku k'ẹto iya; ya eteta dzụru ndzụ ọzo.
22 Pyịta bya ekuchi iya ekuchi baaharụ iya mba sụ iya: "Tụswekwa
Nnajịuphu! Te epfuẹkwa ẹgube ono! Ẹgube ọwa-a ta abyakwa
l'anwụru ngu!"
23 Jizọsu bya aghaa ẹnya bya asụ Pyịta: "Gbẹshi mu l'iphu gụbe
Obutuswe ono. Nta-a bẹ iime g'ị bụru ụpfu adụ mu l'ọkpa; kẹle iphe,
ịiri ta abụdu uche Chileke; ọo uche nemadzụ bẹ ịiri."

Etso Jizọsu

24 Tọbudu iya bụ; Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: "Onye ọ dụ g'o tsoru
mu g'onye ono mịa onwiya ẹnya; vuta oswebe ọnwu nkiya bya etsoru
mụ.
25 Kẹle onye eme g'ọ dzọo onwiya ndzụ l'e-tuphakwa ndzụ iya
etupha. Onye gudekwanụ opfu ẹhu mu tuphaa ndzụ iya lẹ mgboko-a
e-nwekwanụru ndzụ ojejoje.
26 Lẹ-a; ?bụ gụnu bụ urwu, nemadzụ ritaru mẹ o -nwekọtachaaru
iphemiphe, nọ lẹ mgboko-a; tuphakwanaa ndzụ iya? Ọ tọ dụkwa iphe,
nemadzụ egude agbata ndzụ iya mẹ o -tuphahụwaa.
27 Kẹle Abụbu-Ndiphe a-bya ekpee ndiphe ikpe. Ọ -nọdu abya
l'oogude ùbvù, egbu nwịinwii gẹ Nna iya egbu. Teke ono yẹle ụnwu-
ojozi-imigwe iya aswịru; l'ọo-bya apfụa onyemonye ụgwo g'iphe, o
meru gbaru.
28 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ dụkwaru ndu harụ
pfụru l'ẹka-a, ata yịdu nwụhu; gbahaa l'ẹphe hụmaadaru teke Abụbu-
Ndiphe a-bụru eze; gude ùbvù; waa ike, dụ biribiri egbu nwịinwii
abya."

17

Jizọsu egbu nwịinwii
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 A nọepho abalị ishii; Jizọsu duta Pyịta yẹle Jiemusu; waa Jiọnu,
bụ nwune Jiemusu duru phẹ je enyikota úbvú, ha l'eli; ẹphe je anọdu
nwẹkaphe.
2 Chileke gbanwee ụgbugba iya l'atatiphu phẹ. Iphu iya gbuahaa
nwịinwii g'ẹnyanwu. Uwe iya chaahaa kẹ phuuphuu g'anwụ eswe.
3 Noo ya; a bya ele ẹnya; Mósisu yẹle Elayịjia chaa l'iphu phẹ; abọ
ụja eyeru Jizọsu.

4 Pyịta pfụ-bulihu sụ Jizọsu: “Nnajịuphu; ọ dụkwa ree g'anyi nọ
l'ẹka-a; gẹ mu tụa mkpu ẹto mẹ ọ -dụkwa ngu ree; nanụ nkengu; nanụ
kẹ Mósisu; nanụ kẹ Elayịjia.”
5 Ọ kpụkwaduru-a iphe ono l'ọnu epfu; urwukpu, chagburu ụcha
bya asọ-kputa phẹ. Olu-opfu shi l'urwukpu ono dafụta sụ: “Onye
ọwa-a bụ nwa mu nwoke. Mu yeru iya obu. O jiru mu ẹpho. Unu
nụmajekwa iphe, oopfu!”
6 O be teke ndu etsoje iya nụ nụmaru olu-opfu ono; ẹphe dakọta
kpurumu kpube iphu l'alị. Ndzụ nọdu agụshikpoo phẹ ike.
7 Jizọsu bya bya ebyia phẹ ẹka bya asụ phẹ: “Unu gbalihu. Ndzụ ba
agụshi unu.”
8 Ẹphe gbalihu bya achịkaa ẹnya; chịkaa ẹnya; ọphu ọ dụedu onye
ẹphe hụmaru; a -gụfu Jizọsu nwẹkinyi iya.
9 Ẹphe nyizetashịa l'úbvú ono; Jizọsu pfushiaru phẹ iya ike sụ phẹ
g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe e-pfuru iphe, ẹphe hụmaru jasụ teke Abụbu-
Ndiphe e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
10 Ndu etsoje iya nụ jịa ya sụ: “?Bụ gụnu meru iphe, ndu ezije ekemu
sụru lẹ Elayịjia e-vuadaru ụzo bya?”
11 O yeeru phẹ ọnu sụ phẹ: “Ọ kwa eviya lẹ Elayịjia vufutajẹadaa
ụzo bya g'o dozia iphemiphe ree.
12 Ọle-a; gẹ mu kakwaru unu: Elayịjia byahaakwaru; ọphu ẹphe
amadụ l'ọo ya. Ẹphe mee ya umerekete. Nokwaphọ gẹ Abụbu-Ndiphe
e-shi phẹ l'ẹka jee iphe-ẹhuka.”
13 Ọ bụru teke ono bẹ ndu etsoje iya nụ maru l'onye oopfuru phẹ
opfu iya sụ l'ọ byawaru bụ Jiọnu ọphu shi emeje baputizimu.

Eeme onye ọbvu atụ ndapfụ
g'o wekọrohu
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

14 Ẹphe byapfutaẹpho ikpoto ndu ono; nwoke lanụ byapfuta Jizọsu
bya egbushi ikpere l'iphu iya sụ:
15 “Nnajịuphu; phụnaaru nwa mu nwoke obu-imemini; kẹle ndapfụ
atụ iya; mbụ ọ nọdu atụshikpoo ya ike. Kẹle tekenteke bẹ ọotujeru
iya chie l'ọku; tẹme ọ nọdu atụjekwaru iya phọ chie lẹ mini tekenteke.
16 Tọbudu iya bụ; mu dutaru iya ndu etsoje ngu nụ; ọphu ẹphe
adụdu ike mee g'ẹhu dụ iya ike.”
17 Jizọsu sụ: “Haa-oo! Unubẹ ọgbo ẹjo ọkpoma ọwa-a, adụdu iphe,
unu ekwetajẹ-a. ?Bụ teke ole bẹ mu l'unu a-nọ-beru? ?Mu a-takpọru
unu nshi taberu teke ole? Unu dutaru mu iya l'ẹka-a.”
18 No iya; Jizọsu bya abaarụ ọbvu ono mba. Ọbvu ono phefu nwata
ono l'ẹhu. E shi teke ono ọ bụerupho nwata ono ewekọrohu.
19 E mechaa; ndu etsoje Jizọsu byapfuta iya teke ọ nọ nwẹkiya; bya
asụ iya: “?Bụ gụnu meru iphe, anyi adụdu ike chịfu ọbvu ono?”
20 Jizọsu sụ phẹ: “Ọ kwa ekwekwe, unu ekweshiduru ike kparụ iya.
Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ekwekwe unu -habekpọonu shii
gẹ nwa rwịirwiirwii akpụru mọsutadu bẹ unu a-sụkwa eze úbvú-a;
‘Úbvú; phọfu onwongu je anọdu l'ẹka phọ.’ L'ọo-phọlia onwiya. Ọ tọ
dụkwa iphe, a-kpọ unu ẹka ememe.
21 Ọle ẹgube ọbvu-a ta alụfujekwa abụdu l'ọo onye aswịje ẹgu epfu
anụ Chileke chịru iya.”

Jizọsu epfu iya k'ugbo ẹbo
lẹ ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 O be ujiku lanụ; ndu etsoje Jizọsu dzukọbe lẹ Gálili; Jizọsu sụ phẹ:
"Abụbu-Ndiphe bẹ ee-mechakwaa deru ye ndiphe l'ẹka.
23 Ẹphe eworu iya megbua. O -rwua lẹ mbọku k'ẹto iya l'o teta dzụru
ndzụ." Aphụ iya kwatakpọo rwua phẹ l'obu.

Jizọsu atụ akịriko eze-ụlo Chileke

24 Noo ya; Jizọsu yẹe ndu etsoje iya nụ byarwutaẹpho Kapaniyọmu;
ndu anajẹ okpoga akịriko k'eze-ụlo Chileke bya ejepfu Pyịta je ajịa ya
sụ: "?Ọ dụ g'onye ezije unu iphe ta apfụjedu okpoga akịriko eze-ụlo
Chileke tọo?"
25 Pyịta sụ iya: "Ọ pfụjekwa-a."
Tọbudu iya bụ; Pyịta bahụepho l'ụlo; Jizọsu vuru ụzo tụfu ọnu sụ:
"Sayịmonu; ?dẹnu g'ị yeru ọnu? ?Ọ dụ ngu g'ọ bụ ndu ole atụjeru
akịriko; ọzoo ụtu mmanụ ọzo; nụ ndu eze kẹ mgboko-a? ?Bụ ndibe
eze; tọo ndu ọzo?"
26 Pyịta sụ iya l'ọ kwa ndu ọzo.
Jizọsu sụ iya: "Ọ n'iya bụ lẹ ndibe eze ta ayịdu iya.
27 Ọle ọ bụekwadupho g'ẹphe ta asụ l'anyi akpatsu phẹ iwe. Ngwa;
je je ewota ịkokoro jeshia l'eze-ẹnyimu je awata ese ịkokoro. Ẹma
mbụ, vuchakpọo ụzo lọo iphe ngu: nmata iya; vọhaa ya ọnu. Ịi-hụma
okpoga, a-sụru atụ akịriko eze-ụlo Chileke ono kẹ mu lẹ ngu. Woru iya
je atụa ya."

18

Onye kachakpọo shii
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Teke ono kwaphọ bẹ ndu etsoje Jizọsu byapfutaru iya bya asụ iya:
"?Bụ onye a-kachakpọo shii l'ẹka Chileke bụ eze?"
2 Jizọsu kweẹpho doo; bya ekua nwata nshịi; bya apfụbe iya
l'echilabọ phẹ;
3 bya asụ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ -bụdu l'unu
gbanweru bya adụ g'ụnwegirima nshịi; bẹ unu ta abyakwa l'abahụ
l'ẹka Chileke bụ eze.
4 Iphe, bụ onye wozetaru onwiya alị bya adụ gẹ nwata nshịi-a bẹ bụ
iya kachakpọo shii l'ẹka Chileke bụ eze.
5 Onye gude ẹpha mu nabata nwata nshịi, ha ẹgube-a; bẹ bụakwaa
mbẹdua bẹ ọ nabataru."

Anma ọkwa eme iphe-ẹji
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 "Onye mekwanụru onye lanụ l'ime ụnwegirima-a, wowaru on-
wophẹ ye mu l'ẹka-a g'o shiswee ụzo ono bẹ ọ gogo karụ ree; ọme a
pataru mkpuma-uswe lipyabẹ iya l'olu; parụ chie l'ime ẹka eze-ẹnyimu
kwata dụ ogbu.
7 Nshịo ndiphe; noo l'iphe, alọjeru nemadzụ ọkpa eye l'eme iphe-ẹji
jiru eliphe ejiji. Ọ tọ dụkwa g'e meru; ẹbe ọ dụ iphe, a-nọduje ese g'ọ
lọru nemadzụ ọkpa ye l'eme iphe-ẹji. Ọle; nshịoro onye ẹgube iphe
ono e-shi l'ẹka.

8 “Ọzo bụ; teke ọ bụ l'ọo ẹka ngu; ọzoo ọkpa ngu a-kpatarụ ngu
eme iphe-ẹji; gbufu iya tuphaa. L'ọ kakwaru ngu ree l'i gude ẹka lanụ;
ọzoo l'ị bụ ẹniyeni; bahụ l'ẹka ọkpobe ndzụ nọ; eme l'i nweru ẹka
labọ; ọzoo ọkpa labọ; e nwuba ngu l'ọku, ata nyịhudu anyịhu.
9 Teke ọ bụ l'ọo ẹnya ngu e-setarụ ngu eme iphe-ẹji; swọfu iya
tuphaa; kẹle ọ karụ ngu ree l'i gude ẹnya lanụ bahụ lẹ ndzụ; eme
l'ẹnya dzuru ngu oke; e chie ngu l'ọku-alị-maa.”

Ẹtu k'atụru, kpaphuhuru akpaphuhu
(Luk 15:3-7)

10 “Iphe, unu a-kwabẹjeerupho ẹnya bụ g'unu ta asụ l'ụnwegirima-
a dụru ọphu adụdu iphe, ọ bụ. L'iphe, mu eme gẹ mu karụ unu bụ
l'ụnwu-ojozi-imigwe nkephẹ anọdujekwa mkpụrumkpuru l'iphu Nna
mu, bu l'imigwe.
11 Lẹ Abụbu-Ndiphe byakwaru g'ọ dzọta ndu tuphahụru etuphahụ.
12 “Sụ-a; ?dẹnu g'unu arịkwanu iya? Ọ -bụru lẹ nwoke nweru atụru
ụkporo ise; nanụ kpaphuhu; ?tọo hadụ ụkporo ẹno l'iri lẹ tete ọphuu
l'úbvú l'ẹka ono; tụgbua je etsoru ghaphee chọo ọphu kpaphuhuru nụ
phọ?
13 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; teke ọ bụ l'ọ hụmaru iya bẹ
ọo-kwatakpọkwaa ka eteshi ẹswa atụru lanụ ono ike; e -me l'ụkporo
ẹno l'iri lẹ tete phọ, te eshidu tuphahụ nụ phọ.
14 Nokwaphọ g'ọ tọ dụdu teke ọ bụjeru uche Nna unu, bu l'imigwe
g'ọ dụru mẹ onye lanụ l'ime ụnwegirima-a, l'a-la l'iswi.”

Nwanna, mesweru nụ

15 “Ọzo bụ lẹ-a; teke nwanna ngu mesweru ngu; kuchi iya ekuchi; je
epfuaru iya iphe, o meru ngu. Teke ọ natarụ iphe, i pfuru iya; ọ kwa
iya bụ l'a maru lẹ nwanna ngu ono bẹ i duphutawaru azụ.
16 Teke ọ bụ l'ọ tọ natadụru iphe, i pfuru; g'i je edutafụa onye lanụ;
ọzoo ụmadzu ẹbo ọzo yeru onwongu; k'ọphu oo-me g'e pfuru iya
l'ẹkwo-opfu Chileke sụ l'ọo ekebe, ụmadzu ẹbo; ọzoo ẹto gbaru bẹ
ee-gude doshia ya.*
17 Teke ọ bụkwanu l'ọ tọ natakwarụpho iphe, ẹphe pfuru; je eworu
iya kọoru Chịochi l'ophu. Teke ọ tọ natakwarụpho iphe, Chịochi pfuru;
ọo ya bụ; unu eworu onye ọbu dobe g'ọ bụ onye ọhozo; ọzoo onye ana
akịriko.
18 “Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphemiphe, bụ iphe, unu
keru ẹgbu lẹ mgboko-a bẹ a gbẹakwaa l'imigwe kee ẹgbu. Iphemiphe,
unu tọru l'ẹgbu lẹ mgboko-a bẹ a gbẹakwaa l'imigwe tọo l'ẹgbu.
19 “Ọzo, mu e-pfufuaru unu bụ lẹ-a; iphe, bụkpoo iphe, unu dụ ẹbo
nọdu lẹ mgboko-a; gude obu lanụ kweta bya epfuru iya nụ Chileke;
iphe ono bẹ Nna mu ono, bu l'imigwe ono e-mekwarụ unu.
20 Kẹle iphe, bụkpoo ẹka a dụ ẹbo; ọzoo ẹto gude ẹpha mu nọkobe;
bẹ mu nọkwa l'echilabọ ndu ọbu.”

Ẹtu k'onye-ozi, agụduru
nwibe iya nvụ

21 Pyịta byapfuta Jizọsu bya asụ iya: “Nnajịuphu-e; ?bụ ugbo ole bẹ
nwanna mu e-meswe mu; mu agụchaaru iya ya nvụ? ?Bụ ugbo ẹsaa
tọo?”

---

* **18:16 18:16** Gụnaa Dit 19:15.

22 Jizọsu sụ iya: “Ọ tọ bụdu-a ugbo ẹsaa kpụrumu. Ọo ugbo ẹsaa
ẹsaa ugbo ụkporo ẹsaa ẹsaa ugbo ẹsaa.
23 Ẹka Chileke bụ eze bẹ a-dụepho g'onye eze lanụ, meru gẹ yẹe
ndu-ozi iya gbazia k'okpoga iya.
24 Ọ gbakọjeepho okpoga ono; e dutaru iya onye lanụ, ji iya ụnu-
kụru-ụnu ẹkpa-ego.
25 Ọphu nwoke ono enwedu iphe, o gude apfụ iya. Nnajịuphu iya
ono karụ sụ g'e ree ya; ree nyee ya; ree ụnwegirima ibe iya g'ẹphe ha;
mẹ iphe, o nweru enweru mgburugburu; g'e gude pfụa ụgwo ono.
26 No iya; nwoke ono daẹpho kpurumu l'alị gbushi ikpere rwọahaa
nnajịuphu iya ono sụ iya: ‘Jiko onye nwe mu nụ; tanaa nshi hafụa mu
rọ. Mu a-pfụkotakwa ngu-a ụgwo ono g'ọ ha jiko.’
27 Imemini iya dụ onye eze ono. Ọ parụ iya haa bya asụ iya g'ọ tọ
pfụhewaro ụgwo ọbu lẹ phuruphuru gberegedege.
28 “Tọbudu iya bụ; onye-ozi ono lụfuepho je ahụma onye ọzo, yẹe
ya tụkoru bụru ndu-ozi, ji iya nwokpoga, abadu ishi. Ọ zụ-gude iya;
pyịta iya l'ẹkpiri; sụ iya g'ọ pfụ-dzua ya ụgwo, o ji iya.
29 Nwoke ono daa kpurumu l'alị rwọahaa ya; sụ iya g'ọ taa nshi
hafụa ya rọ lẹ ya a-pfụ iya ya-a.
30 Ọ jịka sụ lẹ ya taa hadụ iya; bya akpụta nwoke ono je atụ-chia
l'ọka mkpọro sụ g'ọ nọdu l'ẹka ono jasụ teke ọo-pfụ iya ụgwo ono.
31 Tọbudu iya bụ; ndu ẹphe l'iya atụkoje eje ozi hụma iya; ẹhu daẹ
phẹ phọ dzụ. Ẹphe gbagbụa je akọoru nnajịuphu phẹ iphe, meru nụ.
32 Nnajịuphu phẹ bya ekua nwoke ono; bya asụ iya: ‘?Ị hụmaru
gụbe ẹjo onye-ozi-a? ?Ị hụmaru ikpoto okpoga, i jikọta mu l'ụgwo; mu
hakọtaru ngu iya sụ g'ị tị pfụhe mu iya; opfu l'ị rwọru mu arwọrwo?
33 ?Tọ gbadụru ngu kẹ g'ị phụaru nwibe ngu obu-imemini ẹgube
ono, mu phụru ngu ono?’
34 Nnajịuphu phẹ ono gude ẹhu-eghu kakpụta iya je seru ye l'ẹka
ndu a-nụ iya aphụ jasụ l'ọ pfụebechaa ụgwo, o ji g'ọ ha.
35 “Nokwaphọ gẹ Nna mu ọphu bu l'imigwe e-me unu l'onye l'onye;
mbụkwa onye te egudejedu obu iya g'ọ ha gụaru onye mesweru iya
nụ nvụ.”

19

Ogori mẹ achịfu nwanyị
(Mak 10:1-12)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu pfuẹbeepho iphemiphe ono, oopfu ono bya
eshi lẹ Gálili; ọ bụru iya atụgbu. O jeshia alị Jiudiya, nọ l'azụ ẹnyimu
Jiọ́danu azụ iya ọphuu.
2 Ikpoto igwe ọha wụru tsoru iya. O mekọta; ẹhu dụ ndu iphe eme
ike l'ẹka ono.
3 Ndu Fárisii bya agbabẹru iya ọ́nyà opfu g'ẹphe gude nmata iya; bya
ajịahaa ya sụ: “?Ọ dụ ree gẹ nwoke chịfuje nyee ya mẹ o betakpọoru
ọ bụru gụnu bẹ o meru?”
4 Ọ sụ phẹ: “Unu teke agụtadu l'onye meru nemadzụ e -shi lẹ
mbụlembukpoo bụ nwoke yẹe nwanyị bẹ o meru*;

* **19:4 19:4** Gụnaa Mbụ 1:27.

5 bya asụ phẹ: ‘Noo g'o gude: nwoke je l'ahajẹ nna iya; haa ne iya
gẹ yẹle nyee ya tụgba. Ẹphenebo atụko bụru onye lanụ.†’
6 Ẹphe taa bụeduru ụmadzu labọ. Ẹphe abụru onye lanụ. Ọo ya
bụ; iphe, Chileke tụgbaberu nanụ g'ọ tọ dụkwa onye e-je iya ekekaha
ẹbo.”
7 Ẹphe sụ iya: “?Dẹnukwanu g'o gude Mósisu sụ g'e dejeru ẹkwo-
achịfu-nwanyị nụ nwanyị ọbu; chịfu iya?‡”
8 Jizọsu sụ phẹ: “Tọbudu l'unu bụ ndu ẹjo ọkpoma meru g'o gude
Mósisu kwe g'unu chịfuje unyomu unu. Obenu l'e -shikpọo l'ọduu bẹ
ọ tọ dụhaadaa ẹgube ono.
9 Nta-a bụ iphe, mu epfuru unu bụ: Onye chịfuru nyee ya je alụta ọzo
bẹ bụakwaa ogori bẹ oori. Gbahakwaa lẹ nwanyị ono bụ nwanyị, eri
ogori. Onye lụtakwanuru onye ono, a chịfuru achịfu ono bụkwapho
ogori bẹ oorikwaphọ.”
10 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: “Ọ -bụru l'onoo g'ọ dụ l'ẹka nwoke yẹe
nyee ya nọ bẹ ọ kalẹkwapho mma g'a haa k'alụlu l'ophu l'ophu.”
11 Ọ sụ phẹ: “Ọ tọ bụebekwa onyemonye bẹ opfu mu ono e-dodzuru
ẹnya. Ndu oo-do ẹnya bụekwapho ndu ono, Chileke goshiru iya.
12 L'iphe, kparụ iphe, nemadzụ ta alụdu nwanyị dụkwa iche iche. O
nwekwarụ ndu te eyedu ime. Ọ bụru g'ẹphe dụ bụ ono eshinu a nwụru
phẹ. Ọ dụru ndu bụ nemadzụ harụ phẹ aháhá. Dụru ndu kpọ-chiru
obu sụ l'ẹphe a-dụ gẹ ndu harụ onwophẹ aháhá opfu g'ẹphe ejeeru
Chileke ozi ree. G'onye, a-dụ ike nata opfu ono natakwa iya.”

Jizọsu agọru ụnwegirima
ọnu-ọma
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Ẹphe nọdu ekutagbaaru iya ụnwegirima g'o byibegbaa phẹ ẹka
pfuru nụ Chileke l'iswi ẹhu phẹ. Ndu etsoje iya nụ baaharụ ndu ono,
ekutaru iya ụnwegirima ono mba.
14 Jizọsu sụ phẹ: “Unu hakwaa ụnwegirima g'ẹphe byapfuta mu.
Unu ta akpọshishi phẹ abyabya; kẹle ọ bụ ndu dụ nno bẹ ẹka Chileke
bụ eze bụ nkephẹ.”
15 Ọ bya ebyidzuchaaru ụnwegirima ono ẹka bya eshi l'ẹka ono; ọ
bụru iya atụgbu.

Onye nweru iphe
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Noo ya; nwoke lanụ byapfuta Jizọsu bya asụ iya: “O-zì-iphe; ?
bụkpoo gụnu dụ ree, mu e-me gẹ mu e-nweru ndzụ ojejoje.”
17 Jizọsu sụ iya: “?Dẹnu g'o gude ị nọdu ajị mu ajị k'iphe, dụ ree? Ọ
kwa Chileke bụ onye lanụ dụ ree kpoloko. Ọle teke ọogu ngu g'ị bahụ
l'ọkpobe ndzụ; meje iphe, ekemu pfuru.”
18 Nwoke ono sụ iya: “Ekemu ?bụ ole bụ ono?”
Jizọsu sụ iya: “Te egbukwa ọchi; ọphu i rikwa ogori; ọphu i zikwa
iphuru; ọphu ị dzụjekwa ụka.
19 Kwabẹje nna ngu yẹe ne ngu ùbvù; l'ị bya eyee nemadzụ ibe ngu
obu g'i yeru onwongu.”

---

† **19:5 19:5** Gụnaa Mbụ 2:24. ‡ **19:7 19:7** Gụnaa Dit 24:1-4.

20 Nwokorọbya ono sụ iya: “Eshinu mu bụ nwata ta adụkwa
iphemiphe ono ọphu mu mebyijeru. ? Dẹnubahuna iphe,
phọdukwaduru mu nụ l'ememe?”
21 Jizọsu sụ iya: “Ọ -dụ ngu g'ị dụebe ree; laa je erekọta iphemiphe,
i nweru; woru aswa iya je anụ ndu akpa nri. Ọo ya bụ; l'ii-nweru
ọkpobe iphe l'imigwe. I -mechaa nno; bya etsoru mu.”
22 Nwokorọbya ono nụmaepho ọnu, Jizọsu yeru; ẹhu daa ya dzụu.
Ọ bụeru iya phọ atụgbu; kẹle ọ bụ onye nwenụkaru iphe.
23 Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo;
ọotsukwa l'ẹhu g'ee-me gẹ ndu nweru iphe bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.”
24 Ọzo, mu e-pfufuaru unu bụ lẹ: epyo ịnya l'ẹnya ngga kakwa nphe;
eme lẹ g'onye nweru iphe e-me bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.
25 Ndu etsoje iya nụ nụma iya; ọ kabakpọo phẹ rọ atụfu ẹhu. Ẹphe
sụ iya: “?Ọ bụhunuru onye bẹ aa-dzọta?”
26 Jizọsu bya elee phẹ ẹnya bya asụ phẹ: “Ọ kwa l'ẹhu nemadzụ bẹ ọ
bụ 'ama-g'ee-me-iya; obenu lẹ Chileke ta adụkwa iphe, kpọru iya ẹka
ememe.”
27 Tọbudu iya bụ; Pyịta sụ iya: “Anyịbedua, harụ iphemiphe, anyi
nweru bya etsoru ngu-a ?bụ gụnu bẹ anyi e-nweru?”
28 Jizọsu sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ kwa
unubẹdua ono, tsoru mu nụ ono bẹ l'a-nọdu l'aba-eze iri l'ẹbo; kpee
ọkpa-ipfu Ízurẹlu iri l'ẹbo ono ikpe; teke Abụbu-Ndiphe a-bya anọdu
l'aba-eze iya, egbu nwịinwii lẹ mgboko ọphúú, abya nụ ono.
29 Ọzo bụ l'onyemonye, gude opfu ẹhu mu haa ụlo, o nwegbaarụ;
ọzoo unwune iya nwoke; ọzoo unwune iya nwanyị; ọzoo nna iya;
ọzoo ne iya; ọzoo ụnwu iya; ọzoo alị iya; bẹ Chileke a-pfụ ụgwo iphe,
ha g'iphe, ọ harụ mgbo ụkporo ise; tẹme e -mechakwaphọ Chileke anụ
iya ndzụ ojejoje.
30 Ọle igwerigwe ndu bụ ndu ivuzọ nta-a l'e-mechaa bụru ndu
ikpazụ; ndu bụ ndu ikpazụ emechakwanaa bya abụru ndu ivuzọ.”

20

Ndu ozi opfu-vayịnu

1 “Teke Chileke e-goshi lẹ ya bụ eze bẹ ọo-dụkwa gẹ nnajịuphu lanụ,
gbẹshiru lẹ nchi abọhu je achịta ndu-ozi ẹgu g'ẹphe byaru iya ozi
l'opfu-vayịnu iya.
2 Ẹphe lẹ ndu ọ hụmaru bya epfubuchaa l'iphe, ọo-pfụ phẹ bụ kobo
lanụ kobo lanụ, bụ iya bụ aswa ogburumịta ujiku ophu; ọ chịru phẹ
jeye l'opfu-vayịnu iya.
3 Ẹnyanwu gbakotajẹepho; ọ lụfukwa ọzo je ahụma ndu pfụru kẹ
mmanụ l'ọdu-ozi.
4 Ọ sụ phẹ: ‘Unu tụgbua je ejelẹpho ozi lẹ mgbabu mu. E -mechaa;
mu apfụa unu iphe, gbaru unu.’ Ẹphe kwee hm jeshia.
5 O be l'echilabọ eswe; ọ lụfukwapho je achịta nemadzụ yekwaphọ
lẹ mgbabu ono; bya emekwaaphọ nno g'ẹnyanwu swịfuru l'ishi.
6 Tẹme o rwukwaaphọ g'ẹnyanwu ekewaa zaa zaa; ọ lụfukwapho
ọzo je ahụmakwapho ndu pfụru kẹ mmanụ; bya asụkwa phẹ: ‘?Bụ
gụnu meru g'o gude unu shi l'ụtsu pfụru l'ẹka-a kẹ mmanụ?’

7 Ẹphe sụ iya l'ọ kwa l'ọ tọ dụdu onye kuru phẹ l'ẹgu. Ọ sụ phẹ:
‘Ngwa; unu je etsoru ndu ọphu ejeru mu ozi l'opfu-vayịnu mu jee ozi.
E -mechaa mu apfụa unu iphe, gbarụ unu.’
8 “Tọbudu iya bụ; o be l'ụzenyashi; nwoke ono, nwe mgbabu ono sụ
onye-ishi-ozi iya g'o kua ndu-ozi ono g'ẹphe ha; pfụa phẹ ụgwo phẹ.
G'o shilẹpho lẹ ndu ọphu byakperu azụ-a pfụta iya jeye lẹ ndu ọphu
vuru ụzo bya.
9 Tọbudu iya bụ; ndu k'ono, byaru l'ẹnyanwu eke zaa zaa ono bya
abya. A pfụkota phẹ g'ẹphe ha kobo lanụ kobo lanụ gbafụ l'ishi.
10 Ọ bụru g'a pfụ-dzuru ndu ono bụ ono; jasụ o be lẹ ndu ọphu
vuchaa ụzo bya lẹ nchi abọhu phọ; ẹphe dobesu l'aa-pfụ phẹ iphe,
ka shii. Obenu l'iphe, a pfụkotaru phẹ bụele-a kobo lanụ kobo lanụ
g'ẹphe ha l'ẹhu l'ẹhu.
11 Ẹphe natachaa ya bya agụaharu nnajịuphu ono aphụ
12 sụ: ‘Lewarọ; nta-a bẹ a pfụcharu pfụa anyi lẹ ndu ọwa-a, ejeduru
ozi nọo ọdu-a iphe lanụ; l'anyịbe ndu ọphu shi l'ụtsu jegbuta onwanyi
l'ozi; nyakọta anwụ eswe ono.’
13 Ọ bya ekua onye lanụ sụ iya: ‘Ishikomu byaẹdu. ?Ị maru-a l'ọ tọ
dụkwa ẹji, mu meru unu. ?Tọ bụnaa kobo lanụ kobo lanụ bẹ mu l'unu
pfuburu?
14 Nata okpoga, gbaru ngu nụ lashịa; lẹ mu tụru obu mu onyo nụ
onye ọwa-a, byakperu azụ-a iphe, mu nụru ngu.
15 ?Tọo gẹ mu te egudeshi iphe, bụ nkemu mee g'ọ dụ mu? Tọo ?iiji
iji-ẹnya opfu lẹ mu meru ndu ọphuu iphe-ọma?’
16 “Ọo ya bụ lẹ ndu ikpazụ a-bụru ndu ivuzọ; ndu ivuzọ abụru ndu
ikpazụ. Kẹle ndu e kuru dụ igwerigwe; ndu a họtaru habe nwahabe.”

K'ugbo ẹto Jizọsu epfu lẹ
ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Jizọsu phẹ nọdu eje Jierúsalẹmu. Ẹphe jenyaa; o kuchi ụmadzu
iri l'ẹbo ono, etsoje iya nụ ono iche je asụ phẹ:
18 “Mu sụru-a; nta-a bẹ anyi ejeakwa Jierúsalẹmu. L'ẹka ono bẹ ee-
mechaa deru Abụbu-Ndiphe ye l'ẹka ndu-ishi uke Chileke waa ndu
ezije ekemu. Ẹphe ekpee ya mpfugbu;
19 kpụru iya nụ ndu 'amadụ Chileke g'ẹphe mee ya sukusuku; chia
ya ẹchachi; woru iya kpọ-gbua l'oswebe. Ọ -nọo abalị ẹto; Chileke
emee ya l'o teta dzụru ndzụ ọzo.”

Ụnwu Zebedi arwọ Jizọsu iphe
(Mak 10:35-45)

20 Noo ya; a nọnyaa; ne, nwụru ụnwu Zebedi duta ụnwu iya ono
ẹphenebo byapfuta Jizọsu. O rwua bya egbushi ikpere l'iphu iya
rwọahaa ya iphe.
21 Jizọsu sụ iya: “?Bụ gụnu bụ ono?”
Ọ sụ iya: “Jiko kwenu g'ụnwu mu-a ẹphenebo nọ-kube ngu. G'onye
lanụ nọdu ngu l'ẹkutara; onye ọphuu anọdu ngu l'ẹkicha l'ẹka ị bụ
eze.”
22 Jizọsu sụ: “Ha! Unu ta amakwa iphe, unu arwọ; unubẹ ndu-a. ?
Unu a-dụ ike ngụa iphe, shi l'okoro, mu abya angụngu; l'e mee unu
ẹgube baputizimu e-me mu?”

Ẹphe sụ iya: “Ee! Anyi a-dụ-a ike.”
23 Ọ sụ phẹ: “Iphe, mu ngụru bẹ unu a-ngụ-a bụ eviya; l'e mee unu
ẹgube baputizimu, e meru mu; obenu lẹ k'anọdu mu l'ẹkutara mẹ
l'ẹkicha ta abụdu mu bẹ ọ dụ l'ẹka. Ono dụru ndu Nna mu doberu
iya.”
24 Ụmadzu iri ọphuu nụma l'onoo g'ẹphe jeru iya; ẹhu-eghu unwune
labọ ono ghuahaa phẹ.
25 Jizọsu bya ekukọtachaa phẹ bya asụ phẹ: “?Ọ kwa l'unu maru-a
lẹ ndu-ishi ndu abụdu ndu Jiu; l'anọduje akpa ndu nọ phẹ l'ẹka ẹhu;
tẹme ọ bụru onye nọ-l'oke-ọkwa anọduje eme gẹ ndu ọzo maru l'ọo
ya ka shii.
26 Ọle ọo gẹ k'unubẹdua ta adụkwa ẹgube ono; g'onye ọ dụ g'ọ ha
shii lẹ g'unu ha; bụkwaru onye a-nọdu ejeru ndu ọphuu ozi.
27 Onye ọ dụ g'ọ bụru onye ivuzọ lẹ g'unu ha-a; g'onye ono wozeta
onwiya alị; bụru ohu unu.
28 Nokwaphọ gẹ Abụbu-Ndiphe l'onwiya ta abyadụru g'e jeru iya ozi;
ọ bụchikwaa g'o jeru ndu ọzo ozi bẹ ọ byaru; wafụa g'o woru onwiya
nụ; g'e gude gweeru ngwẹja nụ Chileke g'ọ bụru iphe, oo-gude gbata
ndzụ igwe ọha.”

Jizọsu eme ndu atsụ ishi
g'ẹphe wata aphụ ụzo
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Ẹphe shiẹpho Jieriko tụgbushia; ikpoto igwe ọha tsoru iya.
30 Noo ya; ụmadzu labọ, l'atsụ ishi nọduwaa l'agụga etsu-ụzo. Ẹphe
nụmaepho l'ọo Jizọsu aghata; ẹphe chishia sụ: “Nnajịuphu; gụbe Nwa
Dévidi; g'imemini anyị dụnu ngu!”
31 Ikpoto ndu ono gbọchia phẹ ọnu sụ phẹ g'ẹphe dobe ọnu doo.
Ẹphe kabakpọo ya rọ arashi ike sụ: “Nnajịuphu; gụbe Nwa Dévidi;
g'imemini anyi dụ ngu rọ!”
32 Jizọsu pfụru doo bya ekua phẹ bya asụ phẹ: “?Bụ gụnu bẹ ọ dụ
unu gẹ mu meeru unu?”
33 Ẹphe sụ iya: “Nnajịuphu; menaa anyi g'anyi wata aphụ ụzo.”
34 Imemini phẹ gude Jizọsu. Ọ bya ebyichaa phẹ ẹka l'ẹnya. Teke
ono kwaphọ ẹphe phụahaa ụzo bya etsoru iya.

21

Jizọsu abahụ lẹ Jierúsalẹmu
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Jiọn 12:12-19)

1 Ẹphe byarwutaẹpho l'úbvú Olivu; mẹ lẹ mgboru mkpụkpu Betufeji,
nọwaa Jierúsalẹmu ntse; Jizọsu zia ndu etsoje iya nụ ụmadzu labọ;
2 sụ phẹ: “Unu je l'ime mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo iphu ono. Unu
-bahụepho l'ime mkpụkpu ono bẹ unu a-hụma ne nkapfụ-ịgara yẹe
nwa iya, e libegbaaru elibe l'ẹka lanụ. Unu tọtachaa ya chịtaru mu.
3 Ọ -nweru onye dụru iphe o pfuru; unu sụ iya l'ọ kwa mkpa iya
dụru Nnajịuphu. Unu -pfuwaa nno bẹ aa-haẹkwaru iya phọ unu teke
ono kwaphọ.”
4 Iphemiphe ono mee ọ vụa; mbụ iphe, onye mpfuchiru Chileke
pfuru sụ:
5 “Unu karụ Jierúsalẹmu g'o

lenu:
L'onye bụru iya eze
abyapfutaakwaa ya.
L'o wozetaru onwiya alị
nọdu l'eli nkapfụ-ịgara
agba abya;
mbụ l'eli nwa nkapfụ-ịgara
ọbu.*”

6 No iya; e mechaa; ndu etsoje iya nụ ono jeshia je emeẹpho gẹ Jizọsu
ziru phẹ.
7 Ẹphe kpụru ne nkapfụ-ịgara ono yẹe nwa iya kpụtaru Jizọsu bya
achịru uwe phẹ wukobe iya l'eli okpurukpu; Jizọsu nọdu iya l'eli.
8 Ndu ọphu ka l'igwe lẹ ndu ono woru uwe phẹ tọo l'ụzo. Ndu ọphuu
je ejikọo irwu oshi je atọoru iya l'ụzo.
9 Ikpoto ndu awụ etso iya l'azụ mẹ ndu ọphu nọ iya l'iphu nọdu akpọ
okwe asụje: “Nwa Dévidi, deejee! Deejee! Owoo! Onye Chileke gọru
ọnu-ọma nụ bẹ ọ bụ; mbụ onye ono, bụ Nnajịuphu ziru iya g'ọ bya
ono. Deejee! Deejee! Ọkalibe-kangokọtaru-nụ, shi l'imigwe!”
10 Tọbudu iya bụ; ọ bataẹpho l'ime Jierúsalẹmu; mkpụkpu ono
l'ophu tụko swọkobe. A tụko ajịkashi sụ: “?Bụ onye bụ ono? ?Bụ
onye bụ ono?”
11 Ikpoto ndu ono, ẹphe l'iya swị ono sụ: “Ọ kwa Jizọsu; mbụ onye
mpfuchiru Chileke. Ẹka o shi bụkwa lẹ Nazaretu Gálili.”

Jizọsu achịfu ndu azụ aswa
l'eze-ụlo Chileke
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jiọn 2:13-22)

12 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bya abahụ l'ime eze-ụlo Chileke bya
awata achịshi iphe, bụkpoo ndu azụ aswa bya ere erere l'ime eze-
ụlo ono. Ọ bya akwatsushichaa teburu ndu agbanweje okpoga; bya
akwatsushichaa okposhi ndu ere ndo.
13 Ọ sụ phẹ: “?Unu ta amadụ l'e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: ‘Ụlo
mu bẹ ee-kuje ụlo, aa-nọduje epfu anụ mu.’ Unu bya eworu iya mee
ụlo, ndu ana nfụ edomije onwophẹ.”
14 E mechaa; ndu atsụ ishi mẹ ndu nọ ẹniyeni wụ-pfuta iya l'eze-ụlo
Chileke l'ẹka ono; o mee phẹ ẹphe wekọrohu.
15 Ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu hụmaepho iphe, dụ
biribiri, oomeshi bya anụma ẹka ụnwegirima, kụru l'eze-ụlo Chileke
akpọ okwe asụje: “Nwa Dévidi; deejee; deejee;” ẹhu ghuahaa phẹ
eghu.
16 Ẹphe sụ iya: “?Ọ kwa l'ịinu-a iphe, ndu ono ara?”
Jizọsu sụ phẹ: “Ee! ?Unu teke agụ-rwuswee ẹka ono, e deru l'ẹkwo-
opfu Chileke sụ: ‘Ọo l'ọnu ndu bụ ụnwegirima mẹ ndu angụ ẹra bẹ
ee-shi aja ngu ọkpobe ajaja.’ ”
17 Tọbudu iya bụ; Jizọsu parụ phẹ haa l'ẹka ono; ọ bụru iya alụfu
l'ime mkpụkpu ono bya ejeshia Betani. O je akwaa Betani fụta l'ụtsu.

Jizọsu atụ oshi figu ọnu
(Mak 11:12-14)

---

* **21:5 21:5** Gụnaa Zek 9:9.

18 O be l'ụtsu; ẹgu nọdu agụ iya g'ọolaphuwa azụ l'ọma mkpụkpu ono.
19 Ọ hụma oshi figu, nọ l'agụga gbororo bya akpọ-kube iya. O rwua
l'ẹka ọ nọ; ọphu ọ dụdu mebyi, ọ hụmaru iya ilile; gbahaa ikpuchi. Ọ
sụ oshi figu ono: "Ị tị byadu amịbaa mebyi lẹ mgboko-a jasụwaruro
ya." G'e jia epfua; oshi ono nwụkotaanaa lwaa.

Jizọsu gude oshi, ọ tụru ọnu
ezi ndu etsoje iya nụ iphe
(Mak 11:20-24)

20 Ndu etsoje iya nụ hụma iya; ọ dụ phẹ ẹjo biribiri. Ẹphe sụ: "?
Dẹnu g'o gude oshi ono nwụekwadupho lwa ẹgwegwa ẹgube ono?"
21 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; unu -
kwetakpọwaa; ọphu unu abọdu obu ẹbo; ọ tọ bụlekwaa iphe, mu
meru oshi figu-a bẹ unu e-me nkịnyi iya; ọ tọ dụkwa m'obeta unu sụ
úbvú-a: 'Ngwa; je aparu onwongu chie l'ime eze-ẹnyimu'; oomeẹpho
nno.
22 Ọo ya bụ l'iphe, bụkpoo iphe, unu gude jepfu Chileke je epfuru
nụ iya sụ iya g'ọ nụ unu; unu kwetawaa l'ọo-nụ iya unu; iphe ono bẹ
ọo-nụ unu."

Aajị Jizọsu ẹgube ike,
o gude eme iphemiphe ono
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Noo ya bụ; Jizọsu bataẹpho l'ime eze-ụlo Chileke; ndu-ishi uke
Chileke mẹ ndu bụ ọgerenya mkpụkpu byapfuta iya l'ẹka oozi iphe
bya asụ iya: "?Bụ ẹgube ike gụnu bẹ i gude eme iphemiphe-a? ?Bụ
onye ngẹru ngu ike, i gude eme iya?"
24 Jizọsu yeeru phẹ ọnu sụ phẹ: "Unu gebe gẹ mu jịa unu nwajị lanụ.
Unu -kọoru mu iya; mu akọoru unu ike, mu gude eme iphemiphe ono.
25 Sụ-a; ?baputizimu, Jiọnu meru; ?bụ awe bẹ o shi? ?O shi l'imigwe?
Tọo ?o shi nemadzụ l'ẹka?"
Tọbudu iya bụ; ẹphe wata iya adzọkashi l'ime onwophẹ sụ: "Teke
anyi sụnuru l'o shi l'imigwe l'ọ sụ anyi: '?Ọ bụru gụnu meru g'o gude
ọphu unu ekwetaduru iphe, o pfuru?'
26 Teke anyi sụkwanuru l'o shi nemadzụ l'ẹka; ?a maru iphe, ọha
e-me; eshinu mkpụkpu l'ophu pfudzuwaru lẹ Jiọnu bụ ọkpobe onye
mpfuchiru Chileke?"
27 Tọbudu iya bụ; ẹphe sụ Jizọsu: "Anyi ta amakwa."
Jizọsu sụkwanu phẹ: "Ọphu mu akọkwanuru unu onye ngẹru mu
ike, mu gude eme iphemiphe ono."

Ẹtu nwoke yẹe ụnwu iya ẹbo

28 "?Dẹnu g'iphe-a dụ unu? Ọ dụru nwoke, nwụtaru ụnwegirima
unwoke labọ. O be ujiku lanụ; ọ bya asụ k'ọgerenya: 'Nwa mu; jiko
jekwaaru mu ozi l'opfu-vayịnu ntanụ.'
29 Ọ sụ iya: Mu tee jekwa." E mechaa; izimanụ lwa iya azụ; o jeshia.
30 Nwoke ono bya ejepfu kẹ nwata je epfukwaaru iya phọ g'o pfuru
onye ọphuu. Ọ sụ iya hm lẹ ya e-jekwaa. E mechaa; ọphu o jeduru.
31 Sụ-a; l'ime ụmadzu labọ ono; ?dẹnu onye ọphu meru iphe, dụ nna
iya ree?
Ẹphe sụ iya l'ọo onye k'ọgerenya.

Jizọsu sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ndu ana akịriko
waa ndu agba ụkpara l'e-vukwaru unu ụzo bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.
32 Kẹle Jiọnu byaru bya egoshi unu ọkpobe ụzo, unu e-tso; ọphu
unu ekwedu nkiya; obenu lẹ ndu ana akịriko yẹe ndu agba ụkpara bẹ
kwetarụ nkiya. Unubẹdua hụmachaa l'ẹphe kwetarụ; ọphu izimanụ
alwakpọdarunu unu azụ; g'unu ghaa umere g'e mechaarụ kẹ g'unu
kweta kẹ Jiọnu.”

Ẹtu, e gude ndu e butaru ye
l'opfu-vayịnu anma
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 “Sụ-a; unu ngabẹkwa nchị nụma ẹtu ọzo. Ọ dụru nwoke lanụ, bụ
nnajịuphu, larụ ẹgu vayịnu. Ọ bya agbaa ya mgbabu; bya ebua ya nsụ
ẹka aanọduje azọshi mẹe l'akpụru vayịnu ono. Ọ bya akpụkwaapho
nwụlo eli ephekerephe ẹka ee-nyihuje eche mgbabu ono nche. Ọ bya
ebuta ndu-ozi-ẹgu woru iya ye phẹ l'ẹka bya ejeshia iphe-ọzo.
34 O rwujeẹpho teke aawọje akpụru vayịnu ono; o zia ndu-ozi iya
g'ẹphe jepfu ndu-ozi-ẹgu ono g'a wọo ya òkè akpụru vayịnu nkiya.
35 Ẹphe gude ndu ono, e ziru ozi ono tsua onye lanụ iphe; bya egbua
onye ọphuu egbugbu; bya atụa onye ọphuu mkpuma.
36 Ọ bya ezia ndu-ozi ọzo, ka ndu kẹ mbụ igwerigwe. Ndu ozi-ẹgu
ono mekwaa phẹ phọ g'e meru ndu ọphuu.
37 E mechaa; ọ bya ezia nwa iya g'o jepfu phẹ sụ lẹ ya maru-a l'onye
ọwa-a, bụ nwa iya-a bẹ ẹphe a-kabẹ-a yeru nsọ.
38 O be teke ndu-ozi-mgbabu ono hụmaru nwa iya ono; ẹphe zụa
mgbede kpua ya sụ: ‘Ịhee! Waa onye alị-a e-mechaa bụru nkiya mẹ
nna iya nwụhu-a. Unu bya g'anyi gbua ya egbugbu nata iya iphe,
rwuberu iya nụ.’
39 Ẹphe kpụta iya kpụfu lẹ mgbabu ono je eworu iya gbua.
40 “Sụ-a; onye nwe mgbabu ono -lwaẹpho; ?bụ gụnu bẹ oo-me ndu-
ozi-ẹgu ono?”
41 Ẹphe sụ iya: “Ọo-bya egbushikọta ndu-ozi-mgbabu ono, ẹjo
ọkpoma egbu egbugbu ono; mbụ gbua phẹ njọ egbugbu woru mgbabu
ono ye ndu-ozi-ẹgu ọzo l'ẹka, bụ ndu a-wọtaje akpụru iya vutaru iya
l'o rwuberu iya.”
42 Jizọsu sụ phẹ: “Unu teke agụ-swee iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke sụ:
“Mkpuma, ndu akpụ ụlo
jịkaru;
mechaarụ bya abụru
mkpuma, gudeshi ụlo.
Ono bụru iphe,
Nnajịuphu anyi meru;
ọ dụ anyi biribiri
l'ẹnya.†”
43 “Noo g'o gude mu sụ unu l'ẹka Chileke bụ eze bẹ a-natakwa unu
woru iya nụ ndu a-nụje iya òkè akpụru, ọphu gbaru iya nụ.
44 Tẹme onyemonye, bụ onye vukotaru mkpuma ono daa iko bẹ e-
tsujishihukwanu; teke ọ tụru nemadzụ l'o gwee onye ono arakabya.”

† **21:42 21:42** Gụnaa Ebvu 118:22,23.

45 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Fárisii nụmaepho
ẹtu iya ono; ẹphe maẹrupho l'ọo phẹ bẹ ọonmadoru iya.
46 Ẹphe jee g'ẹphe gude iya; ndzụ ọha gụhu phẹ; kẹle ọha l'ophu
pfudzuwaru lẹ Jizọsu bụ onye mpfuchiru Chileke.

22

*Ẹtu ndu e yeru lẹ nri
ekele nwanyị*
(Luk 14:15-24)

1 Jizọsu byakwa egude ẹtu yeeru phẹ ọnu ọzo sụ phẹ:
2 "Ẹka Chileke bụ eze bẹ dụepho g'onye eze lanụ, shiru nwa iya nri
ekele nwanyị;
3 bya ezia ndu-ozi iya g'ẹphe je ekua ndu e ziru lẹ nri ekele nwanyị
ọbu; ọphu ndu ono ekwedu abyabya.
4 Ọ byakwa ezia ndu-ozi iya ọzo bya asụ phẹ: 'Unu sụ ndu e ziru lẹ
nri-a lẹ mu shiakwaru nri ọbu; lẹ mu gbushikwaru oke-eswi mu; mẹ
okiri mu gude shia ya; lẹ mu tụkoakwaru iphemiphe dozichaa kwabẹ;
g'ẹphe byawarọ lẹ nri ekele nwanyị ọbu.'
5 Ndu ono, e ziru lẹ nri ono paẹl'iya-a ẹka lanụ; ọ bụru phẹ eje iphe,
heru phẹ nụ. Onye ejeshia l'ẹgu iya; onye ejeshia ere aswa iya.
6 Tẹme ndu ọphuu tsụkobeekwapho gude ndu ono, onye eze ziru
ozi ono mee phẹ iphe-iphere woru phẹ gbushia.
7 Eze ono nụmaepho iphe, meru nụ; ẹhu ghua ya ntụmatu. Ọ bya
ezia ndu ojọgu iya; ẹphe je emegbushia ndu ono egbuje nemadzụ ono
bya atụa ọku lẹ mkpụkpu phẹ; ọku tsufu iya.
8 Tẹme ọ gbẹ teke ono bya asụ ndu-ozi iya: 'Nta bẹ e shiẹbechaaru
nri ekele nwanyị; ọphu ndu e ziru lẹ nri ọbu agbadụru k'eriri iya.
9 Ngwa; unu lụfu l'ọma eze gbororo; iphe, bụkpoo ndu unu hụmaru
g'ẹphe ahahabẹ l'ọtu; unu rwuta phẹ bya lẹ nri ekele nwanyị ọbu.'
10 Ndu ozi ono bya awụfu l'ọma eze gbororo je atụkokpoepho ndu
ẹphe hụmaru chịta; ndu ọma mẹ ndu ẹjo-iphe. A bya anọ-jia ụlo nri
ekele nwanyị ọbu.
11 "O be teke eze bataru g'ọ hụma ndu byaru lẹ nri ọbu; ọ hụma
nwoke, eyeduru uwe ekele nwanyị.
12 Ọ sụ iya: 'Ishikomu; ?dẹnu g'i shiru bata l'ime ẹka-a; l'ẹbe abụ l'i
yeru uwe ekele nwanyị?' Ọphu nwoke ono amadụ iphe, oo-pfu.
13 Onye eze ono sụ ndu-ozi iya: 'Ngwa; unu kee ya ẹgbu l'ọkpa yẹe
ẹka parụ je echie lẹ tsụkiribaa etezi. Ẹka ono bẹ nemadzụ a-nọdu
kwaa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.' "
14 "Kẹle ndu e kuru dụkwa igwerigwe; ọle ndu a họtaru habe
ahabe."

Apfụ akịriko
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Ndu Fárisii tụgbuepho je achịa idzu g'ẹphe e-shi gude opfu, Jizọsu
epfu nmata iya.
16 Ẹphe bya eduru ndu etsoje phẹ nụ mẹ ndu kẹ Herọdu ye g'ẹphe
jepfu iya je asụ iya: "O-zì-iphe; anyi maru l'ị bụ onye ire-lanụ; tẹme i
gude ire-lanụ ezi ụzo Chileke; ọphu ọ dụdu onye ịitsu ebvu. Ọphu ọ
dụdu onye iile ẹnya l'iphu.

17 Sụ-a; yeẹshikwaru anyi ọnu l'opfu-a. ?Dẹnu g'ọ dụkpoo ngu? ?Ọ
bụ emebyi ekemu Chileke mẹ anyi -tụje akịriko nụ eze nnajịoha, nọ lẹ
Romu?”
18 Jizọsu maẹrupho ẹjo-iphe, nọ phẹ l'ọkpoma bya asụ phẹ: “?Bụ
gụnu meru g'o gude unu gbabẹru mu ọ́nyà opfu; unubẹ tụko-l'ẹhu-
atụko-l'obu-a?
19 Unu goshiẹshikwa mu okpoga, eegudeje atụ akịriko ọbu.”
Ẹphe wotaru iya kobo lanụ.
20 Ọ sụ phẹ: “?Bụ ishi onye yẹle ẹpha onye bụ ọwa-a, e deru iya-a?”
21 Ẹphe sụ iya: “Ọo kẹ Siza!”
Ọ sụ phẹ: “Ọ n'iya-a bụ g'unu woru iphe Siza nụ Siza; unu eworu kẹ
Chileke nụ Chileke!”
22 Ẹphe nụma iya; ọ dụ phẹ biribiri. Ẹphe parụ iya haa; ọ bụru phẹ
atụgbu.

Kẹ eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Lẹ mbọku ono kwaphọ ndu Sadusii, bụ ndu sụru l'e tee shidu
l'ọnwu eteta adzụru ndzụ; byapfuta Jizọsu bya asụ iya:
24 “O-zì-iphe; iphe, Mósisu deru l'ẹkwo ekemu bụ; teke nwoke
lụnyaaru nwanyị bya anwụhu; ọphu ọ nwụtaduru nwa; gẹ nwune
iya lụpyabe nyee ya ono g'ọ nwụtaru onye ọphuu, nwụhuru anwụhu
phọ nwa.
25 Sụ-a; ọ dụru unwune ẹsaa, shi buru l'echilabọ anyi. K'ọgerenya
lụchaa nwanyị; ọnwu woru iya gbua; l'ẹbe ọ tọgbo mẹ akọ lẹ mgboko.
Ọ parụ nyee ya ọbu haarụ nwune iya.
26 Onye k'ẹbo, bụ otsota bya alụpyabe nwanyị ono; bya
anọnyakwaapho nwụhu; l'ẹbe atọgbo akọ; onye k'ẹto nno phọ; jasụ
l'onye k'ẹsaa.
27 G'ẹphe ha nwụshihubebeepho tẹme nwanyị gbẹ teke ono bya
anwụhu nkiya.
28 O -rwua teke ee-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; ?bụ onye ole bẹ
nwanyị ono a-bụru nyee ya; g'ẹphe n'ẹsaa lụchaaru iya-a?”
29 Tọbudu iya bụ; Jizọsu sụ phẹ: “Unu eshisweje iya; kẹle ẹkwo-opfu
Chileke te edoduru unu ẹnya; ọphu ọ bụro kẹ g'ike Chileke habe shii.
30 Kẹle teke ndu nwụhuru anwụhu e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
bẹ nwoke taa lụhedu nwanyị; ọphu nwanyị alụhedu ji. Ẹphe a-dụ
g'ụnwu-ojozi-imigwe.
31 A -bya lẹ k'eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; ?unu ta agụjedu iphe,
Chileke pfuru nụ unu l'onwiya sụ:
32 ‘Ọ kwa mbẹdua bụ Chileke kẹ Ébirihamu; bụru Chileke kẹ
Áyizaku; bya abụru Chileke kẹ Jiékọpu.*’ Ọo ya bụ lẹ Chileke ta
abụkwa Chileke ndu nwụhuru anwụhu; ọ bụ Chileke ndu nọ ndzụ.”
33 Ikpoto ndu ono nụmae ya phọ; iphe, oozi dụa phẹ biribiri ẹtu.

Ekemu, kpọ-chiru ishi
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Tọbudu iya bụ; ndu Fárisii nụmaepho lẹ Jizọsu mewaru ọnu-pfụu
nụ ndu Sadusii; ẹphe je erwukọbe onwophẹ.

---

* **22:32 22:32** Gụnaa Awụ 3:6.

35 A nọnyaa; onye lanụ l'ime phẹ, bụ onye ezije ekemu meahaa g'ọ
gbabẹ ọ́nyà opfu gude nmata Jizọsu; bya asụ iya:
36 “O-zì-iphe; ?bụ ekemu ole bụ ekemu, kpọ-chiru ishi l'iphe, bụ
ekemu g'ọ ha?”
37 Jizọsu sụ iya: “ ‘Yee Nnajịuphu, bụ Chileke ngu obu ngu g'ọ ha.
Gude ndzụ ngu g'ọ ha; mẹ uche ngu g'ọ ha yee Chileke obu.’
38 Ono bụ ekemu, kakọta shii bya abụru iya kpọ-chiru ishi.
39 Ọphu tsotaru iya nụ, dụhukwapho g'ono bụ: ‘Yee nemadzụ ibe
ngu obu g'i yeru onwongu.’
40 Ọo l'ekemu labọ-a bẹ iphe, bụkota ekemu g'ọ ha yẹe iphe, ndu
mpfuchiru Chileke deru l'ẹkwo tụkoru g'ọ ha kpakọo.”

Ajị k'onye bụ Kéreshi ọ bụ
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Ọ bụru teke ono, ndu Fárisii nọkoberu ono bẹ Jizọsu jịru phẹ ajị
sụ phẹ:
42 “?Ọ dụ unu gẹ Kéreshi ọbu, bụkpoo Nwa onye?”
Ẹphe sụ iya l'ọo Nwa Dévidi.
43 Ọ sụ phẹ: “?Dẹnukwanu g'o gude Unme-dụ-Nsọ kẹ Chileke mee
Dévidi ọ nọdu ekuje iya Nnajịuphu sụ:
44 “Chileke sụru Nnajịuphu mu:
Nọdu mu l'ẹkutara jasụ teke
mu e-me g'ị
zọpyabe ndu-ọhogu ngu
l'ọkpa.†
45 Eshinu Dévidi ekuje iya Nnajịuphu; ?dẹnuhunu g'o gude ọ bụru Nwa
iya?”
46 Ọphu ọ dụdu onye dụru ike yeeru iya ọnu; mbụ g'ọ ka mma l'ọo
akpụru opfu lanụ. Eshi mbọku ono; ọphu ọ dụdu onye tụbaaru ama
ajị Jizọsu ajị ọzo.

23

Jizọsu epfu kẹ ndu ezije ekemu
(Mak 12:38-39; Luk 11:43,46; 20:45-46)

1 Jizọsu gbalihu bya asụ ikpoto ọha ono mẹ ndu etsoje iya nụ:
2 “Ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii bẹ bụ phẹ bụ ndu-ishi, l'ezije iphe,
ekemu Mósisu bụ.
3 Ọo ya bụ; unu nụjekwaru phẹ opfu. Unu mejekwa iphe,
bụkpoo iphe, ẹphe sụru g'unu mee; ọle g'unu te etsokwa ẹka phẹ.
L'ẹphebedua bụkwa epfupfu bẹ ẹphe epfuje iya l'ọnu; ọphu ẹphe
emekwanụ iya ememe.
4 Ẹphe edoje oke ivu, anyị ẹrwa; bya atsụ l'ẹhu evuvu woru bo
nemadzụ g'o vuru; ọle ẹphebedua l'onwophẹ taa rwụkwa iya g'ọ ka
mma l'ọo mkpụshi ẹka.
5 Iphemiphe, ẹphe eme bẹ ẹphe anọduje eme gẹ nemadzụ hụma
phẹ. ?Unu ta ahụmaduru g'ẹphe edeje opfu Chileke phosaa phosaa
l'eli akpọ, ẹphe epfubeje l'egedegee ọnu-iphu. ?Unu te eledu gẹ jipfu
jipfu ọnu uwe phẹ ahajẹ.

† **22:44 22:44** Gụnaa Ebvu 110:1.

6 Iphe, adụje phẹ ree bụ g'ọ bụru phẹ a-nọdu l'ẹka aa-kachakpọo phẹ
akwabẹ ùbvù mẹ a -nọdu abọ iphe; waa g'oshi, bụ iya kachakpọo ree
l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu bụru nkephẹ;
7 waa ẹrengete ekele l'ẹka a dụ igwerigwe; waa gẹ ndiphe kuje phẹ
'O-zì-iphe'.
8 Ọle unu te ekwekwa g'e kuje unu O-zì-iphe; kẹle ọo onye lanụ bụ
onye l'ezije unu iphe. Onye ono bụ iya bụ Kéreshi. Unubẹdua l'ophu
bụkota ụnwunna.
9 Ọphu ọ dụkwa onye unu e-kuje Nna lẹ mgboko-a; l'ọ kwa Nna lanụ
bẹ unu nweru, bụ iya bụ Nna ọphu bu l'imigwe.
10 Ọphu unu ekwekwa g'e kuje unu Nnajịuphu; kẹle ọo onye lanụ
bụ Nnajịuphu unu, bụ iya bụ Kéreshi ọbu.
11 Ọ chia g'onye kakọta shii lẹ g'unu ha bụru onye a-nọdu ejeru ndu
ọphuu ozi.
12 Kẹle onyemonye, l'ewoli onwiya eli bẹ ee-wozeta alị. Onye
wozetakwanụru onwiya bẹ ee-woli eli."

Jizọsu anma ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ikpe
(Mak 12:40; Luk 11:39-42,44,52; 20:47)

13 "Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono. Kẹle unu woru ẹka Chileke bụ eze guchia;
guburu ndiphe ye g'ẹphe ta abahụ iya. Unu taa bahụdu iya l'onwunu;
tẹme ndu eme g'ẹphe bahụ bẹ unu te ekwedu g'ẹphe bahụ.
14 "Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono. Kẹle unu bụ ndu eripyajẹ ụlo ụnwanyi, ji
phẹ anọedu. Unu nọdu egudeje ẹregede epfukpọepho ogologo opfu
anụ Chileke. Ọo unu bẹ Chileke a-kachaa anmashi ikpe ike.
15 "Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono. L'ẹka unu akpọjeru ụgbo daa eze-ẹnyimu
tụko ẹkameka jegbabẹ g'ee-shi g'unu pfubuta m'obeta ọ bụru onye
lanụ yeru Chileke. Teke unu pfubutaru onye ọbu; unu emee ya l'ọo-
bụru onye ka unu agba k'ọku-alị-maa ugbo ẹbolechiko.
16 "Nshịo unubẹ ndu atsụ ishi, eme g'unu goshi onye ọzo ụzo. L'ẹka
unu asụje l'o to nwedu iphe, ọ bụ mẹ nemadzụ -gude eze-ụlo Chileke
ria angụ. Obenu l'onye gude mkpọla-ododo eze-ụlo Chileke ria angụ
ọbu bẹ unu asụje l'ono bụ ụgwo, tukoru iya l'ishi.
17 Lekwa unubẹ ndu eme eswe tẹme unu nọdu atsụgbaa ishi-a! ?
Bụhunu ole ka ere ire? ?Bụ mkpọla-ododo eze-ụlo Chileke; tọo eze-ụlo
l'onwiya, gbẹ bụru iya meru mkpọla ọbu ọ bụru iphe kẹ Chileke?
18 Tẹme unu sụkwapho l'onye gude ọru-ngwẹja Chileke ria angụ bẹ
ọ tọ dụdu iphe, ọ bụ; obenu l'onye gude iphe-anụnu, e doberu iya ria
angụ bẹ unu sụru l'ọ bụwaa ụgwo, tukoru iya l'ishi.
19 Lekwa unubẹ ndu-a, l'atsụ ishi-a! ?Bụhunu ole ka shii? ?Bụ iphe,
a nụru anụnu; tọo ọru-ngwẹja Chileke, gbẹ bụru iya meru g'iphe ọbu,
a nụru anụnu ọbu bụru iphe kẹ Chileke?
20 Ọo ya bụ l'iphe, bụ onye gude ọru-ngwẹja Chileke eri angụ
gudekwa yẹe iphe, nọ iya nụ rikọta angụ ọbu.
21 Onye gudekwanụ eze-ụlo Chileke ria angụ bẹ gudekwaphọ eze-ụlo
ono mẹ Chileke, bu iya nụ gude ria angụ ọbu.

22 Onye gudekwanụ imigwe eri angụ gudekwaphọ aba-eze Chileke
yẹe Chileke, onye nọ iya nụ eri angụ ọbu.
23 “Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono. Kẹle unu agbakebeje je anụ Chileke oke-
lanụ-l'ụzo-iri l'agbo mẹ anamịta; mẹkpoo ahuji; bya aparu eme ekemu
l'ẹka ọ karụ akaka parụ haa, bụ iya bụ ekpe ikpe, pfụru ọto; waa aphụ
obu-imemini; waa apfụshi ike l'iphe, onye pfuru. Iphemiphe ono bẹ
unu gege anọdua eme; ọle ọ tọ bụkwanu g'unu haa ọphuu.
24 Unubẹ ndu atsụ ishi, eme g'unu goshi ndu ọzo ụzo; unubẹ ndu
azashijechaa zashịa iphiriba iphe, ha gẹ nwẹnwu, nọ l'okoro; ọle unu
elwejekwa iphe, ha g'ịnya olwe wọo.
25 “Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu. Kẹle unu anọduje asa azụ okoro; asa azụ ochi;
ọle iphe, jiru ime iya bụ ana ndu ọzo iphe l'ẹka ike waa ẹgu eme ẹjo-
iphe.
26 Gụbe nwọphu Fárisii, atsụ ishi; vuru ụzo saadaa ime okoro yẹe
ime ochi; ọo ya bụ; azụ iya egbufukwaphọ chalahaa ụcha.
27 “Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu. Kẹle unu dụ g'ilu, e memaru emema, anọduje
ama mma l'eli ẹhu iya; o -rwua l'ime iya; ọkpu nemadzụ; mẹkpoo iphe
ọzo, rehuru erehu; eji iya ejiji.
28 Nokwaphọ g'unu adụje g'unu pfụberekoto; 'ama l'iphe, jiru unu
ime bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu waa ẹjo-iphe.”

Jizọsu epfu l'aa-gwatakọta
ọgbo nta-a ụgwo iphe, ẹphe eme
(Luk 11:47-51)

29 “Nshịo unubẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu
bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu. Kẹle unu anọduje akpụshi ụlo l'ilu l'ẹka
ndiche unu phẹ ligbaaru ndu ẹphe gbushiru, bụ ndu mpfuchiru
Chileke; bya ememakwaphọ ẹka e liru ndu pfụberekoto emema; asụje:
30 ‘Ọme unu nọ ndzụ teke nna unu oche phẹ nọ; unu tege eyekwa
ẹka l'egbushi ndu mpfuchiru Chileke.’
31 Unu gude ẹgube ono agba onwunu ama l'unu bụpho ụnwu ndu
gburu ndu mpfuchiru Chileke.
32 Ọ dụ ree; unu yenu ẹka mefụfu-a iphe, ndiche unu phẹ meru
mephodoru unu.
33 Unubẹ ẹjo agwọ ono! Unubẹ ụnwu, ogiji nwụshiru ono! ?Unu
e-mekwadụ imagha nahụ g'a ta nma unu ikpe; kpụru unu ye l'ọku-alị-
maa?
34 Ọo ya bụ; unu hụma lẹ mu e-zi ndu mpfuchiru Chileke waa ndu
mmamiphe; waa ndu ezije ekemu g'ẹphe byapfuta unu. L'ime phẹ bẹ
ọ dụru ndu ọphu unu e-gbu egbugbu; dụru ndu ọphu unu a-kpọpyabe
l'oswebe; dụkwarupho ndu ọphu unu e-chi iphe l'ụlo-ndzukọ unubẹ
ndu Jiu; mekọta phẹ ewere lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu;
35 k'ọphu ọo-tukoru unu l'ishi; mbụ ọchi ndu pfụberekoto, unu
gbushiru lẹ mgboko e -shi l'ọchi Ebẹlu; nwata pfụberekoto; jasụ l'ọchi
Zakaráya; nwa Barakaya; onye unu gburu lẹ mgbaka eze-ụlo Chileke;
waa ọru-ngwẹja Chileke.
36 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; l'iphemiphe ono
bụkotakwa l'ishi ọgbo-a, nọ nta-a bẹ aa-gwatakọta ụgwo iya g'ọ ha.”

Jizọsu yeru Jierúsalẹmu obu
(Luk 13:34-35)

37 “Oowaa! Gụbe Jierúsalẹmu! Ị tụkoru ndu mpfuchiru Chileke
egbushi; bya egude mkpuma atụ-gbushi ndu e ziru g'ẹphe byapfuta
ngu. Tekenteke bẹ mu meru gẹ mu chịkobe ụnwu ngu l'ẹka lanụ gẹ
nepfu-ọku achịkobeje ụnwu iya l'ime ǹkù iya-a; ọphu i kwedu!
38 Hụma ahụma; l'ibe ngu bẹ aa-gbagharu; l'ọ dabyiru iphoro.
39 Gẹ mu karụ unu; unu ta ahụmabaekwa mu jasụ teke unu a-sụ:
‘Chileke gọru ọnu-ọma nụ onye ono, gude ẹpha Nnajịuphu abya ono.’
”

24

Iphe, e-me teke ikpazụ
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu bya eshi l'ime eze-ụlo Chileke lụfuta; ọ bụru
iya atụgbushi. Ndu etsoje iya nụ byapfuta iya g'ẹphe goshikọta iya
eze-ụlo Chileke ono l'ophu.
2 Jizọsu sụ phẹ: “?Ọ kwa l'unu hụmaru iphemiphe ono? Gẹ mu
gbukwaaru iya unu tororo; ee-mechaa nwukpọshichaa iphemiphe ono
enwukpọshi; mbụ k'ọphu ọ tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo mkpuma lanụ, a-
kpọ-pfuru l'eli nwibe iya.”

Iphe, bụ o -mechaa
mgboko abvụ
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Jizọsu bya enyihu úbvú Olivu bya eje anọdu anọo l'eli iya. Ndu
etsoje iya nụ byapfuta iya k'iche bya asụ iya: “?Bụkpoo teke ole bẹ
iphemiphe-a, i pfuru-a l'e-mekpọo? Tẹme ?bụ gụnu a-bụru iphe, ee-
gude maru teke ịi-bya; waa teke mgboko a-bvụ?”
4 Jizọsu yeeru phẹ ọnu sụ phẹ: “Ọo phọ g'unu leta onwunu ẹnya g'ọ
tọ dụ onye e-duswe unu ụzo.
5 Kẹle ọ dụru igwerigwe ndu a-zarụ ẹpha mu bya. Onye ọphu nọnu
l'ọo-sụ l'ọ kwa yẹbedua bụ Kéreshi ọbu. Ẹphe eshi l'ẹka ono duphua
ndu dụ igwerigwe.
6 Unu a-nọdu anụ ude ọgu ọphu aalwụ l'ẹka dụ ẹnya; waa ọphu
aalwụ l'ẹka dụ ntse; ọle g'obu te etsukahụkwa unu; noo l'iphemiphe
ono mefụtajekwa. Ọle teke mgboko a-bvụ teke erwukwa.
7 Noo kẹle ọha yẹle ọha ibe iya a-nọdu alwụ ọgu; alị-eze yẹle alị-
eze ibe iya a-nọdukwapho alwụ ọgu nkephẹ. Ẹjo ọkpa nri a-bya. Alị
anmaa jiijiijii l'ẹka dụ igwerigwe.
8 Ọle iphemiphe ono dụepho g'ẹgube ime awataję eme nwanyị
k'ọphúú-a.
9 “Noo teke ẹphe a-kpụru unu jepfu ndu ọchi-ọha; eemee unu ewere;
gbushia unu. Ọhamoha, nọ lẹ mgboko egude kẹle unu bụ nkemu kpọo
unu ashị.
10 Nokwaphọ teke ikpoto nemadzụ a-gbakụta azụ l'ekwekwe, ẹphe
kweru kẹ Chileke. Ẹphe edeaharu nwibe phẹ nụ g'e gbua; kpọo nwibe
phẹ ashị.
11 Igwerigwe ndu mpfuchiru a-bya lẹ mgboko-a bya anọdu epfu iphe,
Chileke epfuduru; gude edephushi ndu dụ igwerigwe.

12 Tẹme eshinu ẹjo-iphe a-kwata paa ẹka mebyikpọo apaa bẹ n-
yemobu k'igwerigwe nemadzụ a-tọkpoepho nwẹhu ejihu oyi eje.
13 Obenu l'onye tarụ nshi jasụ l'ikpazụ bẹ Chileke a-dzọta.
14 Tẹme ozi-ọma k'ẹka Chileke bụ eze-a; bẹ aa-sà àsàsà g'o dzuru
mgboko mgburugburu; k'ọphu ọhamoha l'ophu a-nụmadzuru iya. E
-mechaa teke ono; mgboko abvụ.”

Ẹjo ahụma
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 “Sụ-a; unu a-hụmakwa ẹjo-ahụma-ọla-l'iswi ono, Danẹlu onye
mpfuchiru pfuru unu opfu iya ono; l'ẹka ọ pfụru l'ẹka dụru Chileke
nsọ. Gẹ gụbe onye agụ iphe-a rịkwaa ọriri iphe, ọ bụ.
16 Unu -hụmae ya phọ; gẹ ndu nọ lẹ Jiudiya gbalakwaa lashịa l'úbvú.
17 G'onye nọ l'ọkpoku te ejeẹkwa abahụ l'ụlo lẹ ya eje ewota iphe,
dụ l'ụlo iya.
18 Tẹme g'onye nọ l'ẹgu te ejekwa ala unuphu je achịta uwe iya.
19 Aphụ a-tsọkwaru ụnwanyi, dụ ime; mẹ ụnwanyi, nwa angụkwadu
ẹra mbọku ono.
20 Ọo g'unu pfuru nụ Chileke g'agba ọso unu ta abụ l'udzumini; ọphu
ọ bụshiru l'eswe-atụta-unme.
21 Kẹle teke ono bẹ ẹjo oke iphe-ẹhuka, eteke adụ-swee k'eshinu
Chileke meru mgboko byasụ nta-a l'a-dụ; ọphu ọ byadu adụbaa ọzo.
22 Nnajịuphu -egbuduru teke iphe-ẹhuka ono mkpirikpu bẹ ọ tọ
dụkwa nemadzụ aaphọdunu. Ọle oo-gude iswi ẹhu ndu ọ họtaru gbua
ya mkpirikpu.
23 “O -rwua teke ono; ọ -dụru onye sụru unu l'ọ wakwa Kéreshi ọbu;
ọzoo l'ọ phụkwa iya; unu te ekwekwa.
24 Kẹle ndu a-nọdu adzụshi ụka sụ l'ẹphe bụ Kéreshi; ọzoo l'ẹphe bụ
ndu mpfuchiru Chileke; a-dụchakwaa teke ono. Ẹphe a-nọdu emegbaa
iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri. Iphe ono a-bụchaaru g'ẹphe e-shi
dephua ndiphe; mbụ je akpaa lẹ ndu Chileke họtaru; m'ẹphe -je l'adụ
ike.
25 Ọle mu vuakwa ụzo epfuru iya unu nta-a, o too meadaa.
26 “Ọo ya bụ; teke o nweru ndu sụru unu g'unu lenu l'ọ nọkwa
l'echiẹgu; unu te ejekwa ẹka ono. Ẹphe -sụ unu: lekwa l'ọ nọkwa
l'ime mkpuru; unu te ekwekwa.
27 Kẹle ọ kwa g'ebemu-igwe akụje phoo; shi l'ụzo ẹnyanwu awawa
lọjaa akpaminigwe jasụ l'ụzo ẹnyanwu arịba-a bụ gẹ Abụbu-Ndiphe
e-me mbọku, ọo-bya.
28 “Ọ kwa ẹka odzu dabyiru bẹ udele adọjeru.”

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 E -mechaa; teke ẹjo iphe-ẹhuka ono bvụerupho bẹ ẹnyanwu
e-jikputa; ọnwa echibuhu echichi; kpokpode eshi l'igwe dashịhu;
iphemiphe, nọ l'igwe anmawo anmawo lọ-sweshihu.
30 Noo teke iphe-ọhubama kẹ Abụbu-Ndiphe e-geru egeru
l'akpaminigwe. Ọ bụru teke ono bẹ iphe, bụ ọhamoha, nọ lẹ mgboko
mgburugburu a-ra ẹjo ẹkwa; ẹka meji tọfuru phẹ. Noo teke ẹphe a-
hụma Abụbu-Ndiphe ẹka ọ nọ l'urwukpu shi l'igwe egbu nwịinwii
gude ike iya, parụ ẹka abya.

31 Aabya egbua eze opu ono, oo-gude zia ụnwu-ojozi-imigwe iya;
ẹphe ejee l'iphu; jee l'azụ; jee l'ụzo ẹkutara; jee l'ụzo ẹkicha; je akpaa
l'ẹka igwe beru; alị beru; chịkota ndu ọ họtaru.

Iphe, e gude oshi figu anwụta
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 "Sụ-a; unu gude oshi figu nwụta iphe; kẹle ọobujeru; ọ -mịshiwaa
bya erwua irwu ọphúú; l'aamaru l'ọnanwu dụwaa ntse.
33 Nokwaphọ g'ọwa-a dụ. Teke unu hụmaerupho iphemiphe ono;
unu amaru l'ọ nọkpowaa ntse; mbụ l'ọ nọwaa g'ọnu-ọguzo.
34 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọgbo-a taa bvụebekwa;
iphemiphe-a emekọta.
35 Sụ-a; igwe a-bvụkwa; alị abvụ; obenu l'opfu, mu pfuru ta abyadụ
erebuhu ire erebuhu.

Mbọku, ọo-bụru
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)

36 "Obenu l'ọ tọ dụdu onye maru mbọku, ọo-bụru; ọzoo teke iphe
ono e-megbaa gẹdegede. Mbụ l'ụnwu-ojozi, bu l'imigwe ta amakwa
iya; ọphu Nwa Chileke l'onwiya amakwa iya. Onye maru iya nụ
bụepho Chileke, bụ Nna nwẹkiya.
37 Ọ kwa g'ọ dụ l'ọgbo kẹ Nuwa phẹ teke ndiche ono bụ g'ọo-dụ teke
Abụbu-Ndiphe l'a-bya.
38 Kẹle teke ndiche ono; teke utso, riru mgboko eteke agbadu; bẹ
ẹphe shi nọdu eri angụ; alụ-phe nwanyị; ekephe nwanyị; jasụ mbọku,
Nuwa bahụru l'eze ụgbo;
39 ọphu ndiphe amadụ iphe, akọ nụ; jasụ teke mini byaru atụko phẹ
rikọta. Nokwa g'ọo-dụ teke Abụbu-Ndiphe a-bya bụ ono.
40 Noo teke unwoke labọ a-nọdu l'ẹgu; aabya ezikọta onye lanụ haa
onye ọphuu.
41 Ụnwanyi labọ a-nọdu atsụ nri; aabya ezikọta onye lanụ haa onye
lanụ.
42 Ọo ya bụ; unu che nche; kẹle unu ta amadụ mbọku, Nnajịuphu
unu a-bya.
43 Ọle-a; unu makwaruphọ lẹ-a; Ọme oke, bu l'unuphu maru teke
iphuru abya ibe iya mẹ ọ nwụkwaru-a ẹnya; mẹ o to kwekwanụ
g'iphuru tsufua ụlo iya bata.
44 Ọo ya bụ; unubẹdua l'onwunu; unu kwabẹkwapho ẹnya; kẹle
Abụbu-Ndiphe l'a-bya teke unu te eledu ẹnya iya."

Nwozi, e gude ire iya ẹka
(Luk 12:41-48)

45 "?Bụ onye bụ nwozi, e gude ire iya ẹka tẹme ọ bụru onye kwarụ
ẹnya? Ọ bụ onye ono, nnajịuphu iya doberu l'unuphu g'ọ nụjeru iya
ndibe iya nri l'orwuberu iya.
46 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ nwozi ono mẹ ọ -bụru lẹ nnajịuphu iya
a-lwa bya ahụma l'oome iphe ono, e ziru iya ono.
47 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; nnajịuphu ono e-wokwaru
iphemiphe, o nweru enweru ye nwozi ono l'ẹka.
48 Obenu; teke ọ bụ nwozi ẹjo ọkpoma; ọ rịa sụ: 'Ha! Nnajịuphu mu
anọakwaa ọdu'.

49 Ọ bya awata etsukashi ndu-ozi nwibe iya iphe; wata eri g'ọ dụ iya;
ngụahaa mẹe; ẹphe lẹ ndu nggaga mẹe.
50 Nnajịuphu iya ono a-lwa mbọku, o too ledu ẹnya iya waa teke ọ
tọ madụ;
51 bya agwaa ya ọchi; woru iya gwakọbe lẹ ndu bụ tụko-l'ẹhu-atụko-
l'obu. Noo ẹka nemadzụ a-nọdu kwaa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.”

25

Akọ akatikpo ụnwumgboko iri

1 “Ẹka Chileke bụ eze bẹ aa-dụepho g'iphe, meru l'akọ akatikpo
ụnwumgboko iri, chịtaru orọku phẹ gude jeshia onye jeru alụ nwanyị
ọ̀phúú ndzuta.
2 Ụmadzu ise l'ụnwumgboko ono bụ ndu eswe; ụmadzu ise bụru
ndu kwarụ ẹnya.
3 Lẹ ndu eswe phọ pataru orọku phẹ; ọphu ẹphe adụdu manụ, ẹphe
wotafụaru k'etsutsu.
4 Ọle ndu ọphu kwarụ ẹnya yeru manụ l'iphe parụ k'iche bya
apakwaruphọ orọku phẹ.
5 Onye ono, alụ nwanyị ọ̀phúú ono nọahaepho ọdu abyabya;
mgbẹnya rweahaa phẹ. A nọnya; mgbẹnya tụshikota phẹ.
6 “Abalị keẹpho ẹbo; a rashịa sụ: ‘Eeghee! Onye jeru alụ nwanyị
ọ̀phúú ọbu alwaakwa-o! Unu lụfuta bya eje iya ndzuta-o!’
7 Tọbudu iya bụ; ụnwumgboko ono wulihukọta bya emezichaa
orọku phẹ.
8 Ndu ọphu bụ ndu eswe phọ sụ ndu ọphuu, kwarụ ẹnya phọ: ‘Unu
menuru nwamanụ unu tadaru anyi jiko l'ọku anyịhuakwaa l'orọku
anyi.’
9 Ndu k'ono, kwarụ ẹnya ono sụ phẹ: ‘?Teke ọ tọ sụkwanu anyi
l'unu-e? Unu jepfukwa ndu ere manụ-ọku je akpata k'unu.’
10 Ẹphe tụgbua jeshia ya akpata. Ọ bụru teke ono bẹ onye jeru alụ
nwanyị ono byarwutaru; ndu ọphu jịkobewaru ẹka ejeje phọ tsoru
iya; ẹphe bahụ l'ụlo ẹka eeme ekele-nwanyị ono l'ẹnyashi ono. Ẹphe
wụbaepho l'ụlo; e woru ụzo guchia.
11 “E mechaa tẹme ụmadzu ise ọphuu bya; bya asụ: ‘Nnajịuphu!
Nnajịuphu! Gụhaaru anyi ụzo.’
12 Nwoke ono sụ phẹ: ‘Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; mu ta
amakwa onye unu bụ.’ ”
13 Ọo ya bụ lẹ-a; unu chekwa nche; eshinu unu ta amadụ mbọku,
Abụbu-Ndiphe a-bya; ọphu unu amadụ teke ọo-bụru.

Ẹtu ndu e yeru okpoga l'ẹka
(Luk 19:11-27)

14 “L'ẹka Chileke bụ eze dụekwapho g'iphe, meru l'akọ nwoke lanụ,
gbẹshiru eje iphe-ọzo; bya ekua ndu-ozi iya bya eworu ẹku iya ye phẹ
l'ẹka.
15 Onye lanụ bẹ ọ nụru ụkporo ẹkpa-ego ise; bya anụ onye ọphuu
ụkporo ẹkpa-ego labọ; bya anụ onye k'ẹto ụkporo ẹkpa-ego lanụ.
Onyemonye bẹ ọ nụerupho gẹ nwike nkiya beru. Ọ nụchaa phẹ iya; ọ
bụru iya eje iphe-ọzo, ooje.

16 Onye ọphu ọ nụru ụkporo ẹkpa-ego ise phọ tụgbuepho teke ono
gude iya jeshia nghọ. O je egude iya gbaa nghọ rita urwu ụkporo
ẹkpa-ego ise ọzo tukobe iya.
17 Nokwaphọ g'onye ọphu a nụru ụkporo ẹkpa-ego labọ phọ meru.
O jeru eritakwaphọ urwu ụkporo ẹkpa-ego labọ ọzo tukobe iya.
18 O be l'onye ọphu natarụ ụkporo ẹkpa lanụ-a; ọ tụgbua je ebvua
alị woru okpoga nnajịuphu iya ono libe.
19 “Tọbudu iya bụ; a nọkpoepho-oo jasụ: o be ujiku lanụ; nnajịuphu
ndu ono lwa g'ẹphe l'ẹphe gbazia okpoga ono.
20 Onye ọphu a nụru ụkporo ẹkpa-ego ise phọ byatashia bya
egudekwaphọ ụkporo ẹkpa-ego ise ọzo bya asụ: ‘Nnajịuphu; iphe,
ị nụru mu bụ ụkporo ẹkpa-ego ise. Wakwa ụkporo ẹkpa-ego ise ọzo,
mu ritaru l'urwu tukobe iya baa.’
21 Nnajịuphu iya sụ iya: ‘I meru ree! Ị bụ ọkpobe onye-ozi, e gude
ire iya ẹka. Eshinu e gude ire ngu ẹka lẹ nwiphe, edzudu kaa bẹ mu
e-me g'ị bụru onye-ishi l'iphe, parụ ẹka. Ngwa; bya g'ẹhu tụko tsọo gụ
lẹ nnajịuphu ngu ụtso.’
22 Onye ọphuu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego labọ phọ byakwa bya
asụ: ‘Nnajịuphu; iphe, ị nụru mu bụ ụkporo ẹkpa-ego labọ. Wakwa
ụkporo ẹkpa-ego labọ ọzo, mu ritaru l'urwu tukobe iya baa.’
23 Nnajịuphu iya ono sụ iya: ‘I meru ree. Ị bụ ọkpobe onye-ozi, e
gude ire iya ẹka. Eshinu e gude ire ngu ẹka lẹ nwiphe, edzudu kaa
bẹ mu e-me g'ị bụru onye-ishi l'iphe, parụ ẹka. Ngwa; bya g'ẹhu tụko
tsọo gụ lẹ nnajịuphu ngu ụtso.’
24 Onye ọphu a nụru ụkporo ẹkpa-ego lanụ phọ byakwa bya asụ:
‘Nnajịuphu; mu maru ngu ree; l'ị bụnukaru ẹjo nemadzụ. Ịiwotaje
iphe l'ẹka ị kụduru iphe; tẹme ị nọdu ejeje ekpota iphe, ị ghadụru.
25 Noo g'o gude ndzụ gụhu mu; mu woru ụkporo ẹkpa-ego ngu je
elibe l'alị. Nggẹkwa iphe ngu.’
26 “Nnajịuphu iya ono sụ iya: ‘Lekwa gụbe iberezi iphe, arwụhu-a,
ẹjo ọkpoma egbu egbugbu-a. Ọo ngu phọ maru lẹ mu awọtaje iphe
l'ẹka mu akụduru iphe; tẹme mu nọdu ekpotajẹ iphe, mu aghaduru.
27 I gege dobekpọoru mu nụ okpoga mu l'ụlo nche okpoga; g'ọo-bụru
mu -lwa mu eje ewota okpoga mu yẹe iphe, o tukoberu onwiya.
28 Ngwa; unu nata iya okpoga ono; woru nụ onye phọ, nweru ụkporo
ẹkpa-ego iri phọ.
29 Kẹle onyemonye, nweru nụ bẹ aa-nụbakwa g'o nweru k'etsutsu
iya. Obenu l'onye enwedu nụ bẹ aa-gbẹnu natafụlenu nwọphu o
nweru.’
30 ‘Ngwa; unu kpụta mkpọkoro onye-ozi-a kpụfu je eye l'ẹka
gbakọtaru tsụkiribaa. Ẹka ono bẹ nemadzụ a-nọdu kwaa ẹjo ẹkwa;
taa ikireze.’ ”

Ikpe Ikpazụ

31 “Obenu lẹ teke Abụbu-Ndiphe a-nọdu egbu nwịinwii abya yẹe
iphe, bụkota ụnwu-ojozi-imigwe l'ophu bẹ ọo-nọdu l'aba-eze iya, egbu
nwịinwii.
32 Teke ono bẹ ndiphe mgburugburu e-dzukọta l'iphu iya. L'ọobya
eworu phẹ họo g'onye eche atụru, l'ahọshije eghu l'ẹka atụru iya kụru;
dobe phẹ iche iche-a.

33 L'ọobya achịru ndu ọphu bụ atụru dobe onwiya l'ụzo ẹkutara;
chịru ọphu bụ eghu dobe l'ụzo ẹkicha.
34 Noo teke eze ono a-sụ ndu k'ono, nọ iya l'ụzo ẹkutara ono: 'Unu
bya; unubẹ ndu Nna mu gọru ọnu-ọma nụ. Unu bya enweru mgboko
ọ̀phúú ono, Chileke kwakọbehawaruro unu e -shi teke o meru mgboko
ono.
35 Kẹle ẹgu gụru mu; unu nụ mu nri; mu ria. Ẹgu mini gụa mu; unu
chebe mu mini; mu ngụa. Mu bụru mbyambya; unu dubata mu ibe
unu.
36 Mu gbaru ọto; unu nmabẹ mu iphe. Iphe mee mu; unu gbaaru
mu mkpu. Mu jee mkpọro; unu bya mu agbaphe.'

37 "Noo teke ndu pfụberekoto a-sụ iya: 'Nnajịuphu; ?bụ teke ole bẹ
anyi hụmaru ngu ẹka ẹgu agụ ngu; anyi nụ ngu nri ọbu? Ọzoo lẹ mini
agụ ngu; anyi chebe ngu mini; ị ngụa?
38 Tẹme ?bụkpoo teke ole bẹ anyi hụmaru ngu; ị bụru mbyambya;
anyi dubata ngu ibe anyi? Ọzoo l'ị gba ọto; anyi nmabẹ ngu iphe?
39 ?Bụkpoo teke ole bẹ anyi hụmaru ngu l'ẹka iphe eme ngu; ọzoo
l'ị nọ l'ọka mkpọro; anyi gbaaru ngu mkpu?'
40 Noo teke eze e-yeru phẹ ọnu sụ phẹ: 'Gẹ mu gbukwaaru iya unu
tororo; eshinu unu mekpọwaru iya m'obeta ọ bụru onye lanụ, ẹnya
kachaa alwalwa l'ụnwunna mu-a bẹ bụakwaa mbẹdua bẹ unu meru
iya.'
41 "Noo teke ọo-bya asụ ndu ọphu nọ iya l'ụzo ẹkicha: 'Unu lụfu
mu l'iphu; unubẹ ndu Chileke tụru ọnu. Unu wụba l'ọku ono, e-nwu
gidigidi jadụru ono, bụ iya bụ ẹka Chileke meru doberu Obutuswe yẹe
ụnwu-ojozi iya ono.
42 Kẹle ẹgu gụru mu; ọphu unu anụduru mu nri. Ẹgu mini gụa mu;
ọphu unu echebeduru mu mini.
43 Mu bụru mbyambya; ọphu unu edubataduru mu ibe unu. Mu
gbaru ọto; ọphu ọ dụdu iphe, unu nmabẹru mu. Iphe mee mu; tẹme
mu nọo l'ọka mkpọro; ọphu unu agbajẹduru mu mkpu.'
44 Noo teke ẹphe e-yekwaphọ ọnu sụ: 'Nnajịuphu; ?bụ teke ole be
anyi hụmajekpooru ngu ẹka ẹgu agụ ngu; ọzoo ẹka ẹgu mini agụ ngu;
ọzoo ẹka ị bụ mbyambya; ọzoo ẹka ị gba ọto; ọzoo l'ẹka iphe eme ngu;
ọzoo l'ẹka ị nọ l'ọka mkpọro; ọphu anyi eyeduru ngu ẹka?'
45 Noo teke ọo-sụ phẹ: 'Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; eshinu
unu te emeduru iya g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ, ẹnya kachaa alwalwa
l'ime ndu-a bẹ unu te emekwaru mu iya.'
46 Ọo ya bụ; ẹphe eje anọdu l'ẹka ẹphe a-nọdu eje iphe-ẹhuka
mkpụrumkpuru jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Obenu lẹ ndu ọphu
bụ ndu pfụberekoto e-je l'ẹka ẹphe e-nweru ndzụ ojejoje."

26

Ndu-ishi achị idzu egbu Jizọsu
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jịọn 11:45-53)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu pfughechaẹpho iphemiphe, oopfu; bya asụ
ndu etsoje iya nụ:
2 "Ọphu unu maru bụ l'o ghudufụwaru-a abalị labọ; ọbo Ojeghata
erwua. Noo teke ee-deru Abụbu-Ndiphe ye g'a kpọpyabe l'oswebe."

3 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya
mkpụkpu bya edzukọbe l'ọkpoku ibe onye-ishi ndu-ishi uke Chileke.
Onye ono bẹ ẹpha iya bụ Kayafasu.
4 Ẹphe nọo ndzukọ sụ l'ẹphe e-gude Jizọsu lẹ mpya woru gbua.
5 Ọle ẹphe sụru l'ọ tọ bụduru nta-a, aabọ iphe-a; a -nọnyaa ùtsú daa
l'ẹka ọha nọ.

Aawụ Jizọsu manụ,
eshi mkpọ lẹ Betani
(Mak 14:3-9; Jiọn 12:1-8)

6 O be gẹ Jizọsu jeru Betani; o je anọdu l'ibe Sayịmonu, onye ekpenta
mejeru phọ.
7 Noo ya; nwanyị lanụ gudeẹpho mgbere, ama ntụmatu bata gẹ
Jizọsu gude nri l'ẹka eri. Mgbere ono bẹ manụ, eshi mkpọ, dụ iya
nụ kwatakpọoru ere ire shii. Nwanyị ono bya eworu manụ ono wụa
Jizọsu l'ishi.
8 Ndu etsoje iya nụ hụmae ya phọ; ẹhu ghuahaa phẹ eghu. Ẹphe sụ:
"?Bụ kẹ gụnu bẹ e gude emebyishi ẹguru manụ ọwa-a?
9 Kẹle manụ-a sụru g'ee-reta iya iphe, parụ ẹka woru keshiaru ndu
akpa nri."
10 Jizọsu maẹrupho l'onoo iphe, ẹphe epfu bya asụ: "?Bụ gụnu meru
g'o gude unu nọdu epfuchi nwanyị ono nchị? ?Unu ta amadụ l'ọo
ọkpobe iphe bẹ o meru mu ẹgube ono?
11 Ndu akpa nri bẹ unu l'ẹphe anọ tekenteke; obenu lẹ mbẹdua ta
abụdu tekenteke bẹ mu l'unu a-nọdu.
12 L'iphe, meru iphe, ọ wụru mu manụ-a bụ g'o shi nta-a kwakọbeta
mu m'ọbvu mbọku, ee-li mu.
13 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, bụkpoo ẹkameka, a sarụ
ozi-ọma-a lẹ mgboko-a mgburugburu bẹ aa-kọjeekwapho akọ iphe-a,
nwanyị-a meru-a; gudeje nyata nwanyị-a."

Jiudasu eederu Jizọsu eye
l'ẹka ndu Jiu
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 Tọbudu iya bụ; Jiudasu Isukariyọtu, bụ onye lanụ l'ime ụmadzu
iri l'ẹbo ono, etsoje Jizọsu ono bya atụgbua jepfushia ndu-ishi uke
Chileke;
15 je asụ phẹ: "?Bụ gụnu bẹ unu a-nụ mu gẹ mu deru iya ye unu
l'ẹka?" Ẹphe pfụa ya ụkporo pangu lẹ pangu iri.
16 O shiẹpho teke ono wata achọ teke gbaru gẹ ya deru Jizọsu ye phẹ
l'ẹka.

Nri-ẹnyashi Ikpazụ
(Mak 14:12-26; Luk 22:7-23; Jiọn 13:21-30; 1Kọr 11:23-25)

17 O rwua l'eswe, abahụ l'ọbo-iphe, aataję buredi, ekoduru ekoko
ono; ndu etsoje Jizọsu byapfuta iya bya asụ iya: "?Bụ awe bẹ ọ dụ ngu
g'anyi doziaru ngu g'ị nọdu ria nri ọbo Ojeghata ọbu?"
18 Ọ sụ: "Unu bahụ l'ime Jierúsalẹmu. O nweru nwoke lanụ, unu
e-jepfu je asụ iya lẹ O-zì-iphe sụru; l'o rwuwaru iya l'alala. Gẹ ya
nọdunu l'ibe ngu ria nri ọbo-iphe ono yẹe ndu etsoje iya nụ."
19 Ndu etsoje iya nụ ono je emee gẹ Jizọsu ziru phẹ. Ẹphe nọdu l'ẹka
ono kwakọbeahaa nri ọbo Ojeghata ono.

20 O be l'ụzenyashi; Jizọsu yẹle ụmadzu iri l'ẹbo ono je anọdu kwabẹ
k'eri nri ono.
21 Ẹphe rijeẹpho nri ono; ọ sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu
tororo; ọ kwa onye lanụ lẹ g'unu nọ l'ẹka-a bẹ l'e-deru mu ye l'ẹka ndu
achọ ishi mu.”
22 Ọ kwata rwua phẹ l'ẹhu; aphụ ji phẹ obu. Ẹphe jịahaa ya nanụ
nanụ sụ: “Nnajịuphu; ?bụ mbẹdua tọo mbẹdua?”
23 Ọ sụ phẹ: “Ọo onye mu l'iya eye ẹka l'ochi lanụ-a bụ onye ọbu,
e-deru mu ye ọbu.
24 Abụbu-Ndiphe l'a-lakwa g'e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke. Ọle
aphụ a-tsọru onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abụbu-Ndiphe ye l'ẹka
ndu achọ ishi iya ono. O gogo kakwaru onye ono ree ọme a ta nwụduru
iya ilile.”
25 Jiudasu-a, l'e-mechaa deru iya ye-a sụ iya: “Ọnyibe; ?bụ mbẹdua
tọo?” Jizọsu sụ iya: “Ọoekwa ngu phọ bẹ o shi l'ọnu.”
26 Ẹphe gudekwadụ nri ono eri; Jizọsu bya ewota buredi bya ekele
Chileke ekele; bya eworu iya nụgbaa ndu etsoje iya nụ; bya asụ phẹ:
“Unu gẹe ria. Ọwa-a bụ ogwẹhu mu.”
27 Ọ byakwa apata okoro, mẹe dụ bya ekelekwaphọ Chileke ekele
bya eworu iya nụ ndu etsoje iya nụ bya asụ phẹ: “Unu ngụ-dzuru iya
g'unu ha.
28 Kẹle ọwa-a bụ mee mu, egude agba ọgbandzu ọ̀phúú; mee a
gbashịru l'iswi ẹhu igwe ọha; k'ọphu Chileke a-gụru phẹ nvụ l'iphe-
ẹji.
29 Ọle iphe, mu a-karụ unu bụ; mu ta abyakwa angụbaa mẹe, shi
l'akpụru vayịnu jasụru mbọku ono, mu l'unu a-ngụ k'ọ̀phúú l'ẹka Nna
mu bụ eze.”
30 Ẹphe kwechaa ebvu, e gude aja Chileke ajaja; bya ejeshia l'úbvú
Olivu.

Pyịta a-gọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jiọn 13:36-38)

31 A nọnyaa; Jizọsu sụ phẹ: G'unu hakọta bẹ e-mechakwaa hakọta
mu gbalaa l'ẹnyashi-a; g'e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke. Kẹle e
dekwaru sụ: “Mu e-chigbu onye eche atụru; g'ikpoto atụru ono
agbakashịhu.*
32 Ọle teke e meẹrupho gẹ mu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ bẹ mu
e-vukwaru unu ụzo jerwua Gálili.”
33 Pyịta sụ iya: “Onyemonye -jekpọo agbalakọta parụ ngu haa bẹ
ẹphe a-hakwa ngu-a; ọ kwa lẹ mbẹdua ta ayịkwa haa ngu.”
34 Jizọsu sụ iya: “Gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; l'ẹnyashi ntanụ-
a bẹ oke-ọku nchi-abọhu -bya ara ọ́rà; bẹ ị gọakwaru ẹgo ugbo ẹto sụ
l'ị tị madụ mu.”
35 Pyịta sụ iya: “O betakpọo mu lẹ ngu je a-tụko laa; mu ta abyakwa
asụ lẹ mu ta amadụ ngu.” Ndu etsoje Jizọsu ndu ọphuu tụko pfudzuru
nno.

Jizọsu epfu anụ Chileke
lẹ mgbabu Getusemeni
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

---

* **26:31 26:31** Gụnaa Zek 13:7.

36 Tọbudu iya bụ; Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ swịru bya abyarwuta
l'ẹka eekuje Getusemeni. E rwua ẹka ono; ọ sụ ndu etsoje iya nụ: "Unu
nọdukwa anọo l'ẹka-a gẹ mu jeribẹru l'ẹka phọ je epfuru nụ Chileke."
37 Ọ bya eduta Pyịta yẹe ụnwu Zebedi ẹphenebo; ẹphe swịru
tụgbua. Aphụ ji iya obu; meji nọdu etsuẹ ya phọ pharamu pharamu.
38 Ọ sụ phẹ: "Ha; ẹgube ọwa! Meji akụekwa mu phọ photophoto;
mbụ lẹ meji abyaakwaa mu atọfu. Unu nọdukwa l'ẹka-a gẹ mu l'unu
tụko chee nche."
39 Ọ kpịriberu nwanshịi; bya adaa bube iphu l'alị pfuru nụ Chileke
sụ: "Nna mu; ọ -bụru l'ii-mekọtakpoo ya; manụru g'ii-me nafụ mu
okoro-a gẹ mu ta angụ iphe, dụ iya nụ. Ọle ọ kwa g'ọ tọ bụkwa iphe,
dụ mu l'uche l'e-me. Ọ kwa g'ọ bụkwaru iphe, dụ gụbedua l'uche l'e-
me."
40 Ọ gbẹshi jepfu Pyịta phẹ-a, ẹphe l'iya swị-a. O jeshia; ẹphe nọdu
ekuwaa mgbẹnya. Ọ sụ Pyịta: "?Bụ gụnu bẹ unu eme ẹgube ono? ?
Unu ta adụdu ike nwụru ẹnya gẹ mu l'unu nọo m'obeta ọ bụru awa
lanụ?
41 Unu nwụru ẹnya; pfuru nụ Chileke g'o to kwe g'unu nmalahụ
l'ọhutama. Maa nemadzụ bẹ ọ nọdujekpokwa evushi evuvu ike;
obenu lẹ nemadzụ l'onwiya bẹ ike adụdu."
42 Ọ tụgbukwaa k'ugbo ẹbo bya ejekwa awata epfu anụ Chileke sụ:
"O shita mu sụ gụbe Nna mu; ọ -bụru l'ọ tọ dụhedu g'ii-shi nafụ mu
iphe, dụ l'okoro-a; gbahalẹpho lẹ mu ngụfutaje iya bẹ ọ dụkwaa ree;
ọ kwa g'o mee g'ọ dụ ngu l'uche."
43 Ọ bya alwaphutakwa azụ byatashịkwa; ẹphe nọdu ekukwaphọ
mgbẹnya; kẹle mgbẹnya jiru phẹ ẹnya ejiji.
44 Ọ pakwarụ phẹ haa bya atụgbua ọzo bya eje epfuru nụ Chileke
k'ugbo ẹto; pfukwaaphọ iphe, o pfuhawaru.
45 O mechaa; bya abyapfuta ndu ono, ẹphe l'iya swị ono; bya asụ phẹ:
"?Unu nọkpoepho lẹ mgbẹnya g'unu nọ iya? ?Unu nọkpokwadua lẹ
nwa atụta unme unu ọbu? Unu lekwa l'o rwuakwaru. Abụbu-Ndiphe
bẹ e deakwaru ye l'ẹka ndu iphe-ẹji.
46 Unu gbẹshikwa g'anyi je. Ọ kwa onye deru mu ye nụ ọbu abya nụ
phọ."

Eegude Jizọsu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jiọn 18:3-12)

47 Tọbudu iya bụ; Jizọsu kpụkwaduru-a opfu l'ọnu; Jiudasu-a, bụ
onye yịkwaa l'ụmadzu iri l'ẹbo phọ-a bụru phẹreketeke; yẹle igwe
ọha swịwaru. Ẹphe pagbaarụ mma mẹkpoo mgbọro. Ndu ziru phẹ
nụ bụru ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya ndu Jiu.
48 Onye ono, deru iya ye onoya pfuwaru phẹ iphe, ya e-me g'ẹphe
gude maru onye ọphu ọ bụ. Ọ sụhawaru phẹ l'ọo onye ono, ya e-jepfu
je etsutsua ọnu ono bụ onye ẹphe e-gude.
49 Jiudasu jeẹpho phaa byapfuta Jizọsu bya ekele iya ekele sụ iya:
"Ọnyibe! ?Ị dụpho?" bya etsutsua ya ọnu l'asha.
50 Jizọsu sụ iya: "Ishikomu; jerọ emee iphe, ị byaru." Ndu ono bya
bya azụpyabe Jizọsu; gudeshia ya ike.
51 Tọbudu iya bụ; onye lanụ lẹ ndu ono, ẹphe lẹ Jizọsu shi nọdu ono
yeẹpho ẹka mịa mma iya swaramụ; gbua nwokoro onye-ishi ndu-ishi
uke Chileke; pafụ iya nchị.

52 Jizọsu sụ iya: “Mị-phu mma ngu azụ l'ọbo iya; kẹle onyemonye,
bụ o-gbu-mma l'a-la lẹ mma.
53 Tọo ?i dobesụ lẹ mu taa dụdu ike asụ Nna mu nta-a g'ọ dzọo mu;
mbụ l'oo ye ụnubuku ụnwu-ojozi-imigwe ẹgwegwa g'ẹphe bya nta-a?
54 Ọle; ?dẹnukwanu g'oo-shi vụa; mbụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke, bụ iya sụru l'iphe-a, eme nụ-a mefụtaje g'oome-a?”
55 Noo teke Jizọsu sụru ikpoto ndu byaru iya egude: “?Unu chịgbaa
mma; chịru mgbọro abya mu egude? ?Mu bụ onye ana nfụ? Mu l'unu
shikwa anọduje mbọku-mbọku l'eze-ụlo Chileke; ẹka mu ezi unu iphe;
ọphu unu egudekpọdaaru mu.
56 Ọle iphemiphe-a mewaru k'ọphu iphe, ndu mpfuchiru Chileke
deru l'ẹkwo-opfu Chileke aa-vụfutakota g'ẹphe pfuru iya.”
Ndu etsoje iya nụ g'ẹphe ha parụ iya haa; gbakashịhu.

Jizọsu l'iphu ndu-ikpe
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jiọn 18:13-14,19-24)

57 Ndu guderu Jizọsu kpụta iya kpụru tụgbua jeshia ibe onye bụ
onye-ishi ndu-ishi uke Chileke. Ẹpha onye ono bụ Kayafasu. Ọ bụru
l'ẹka ono bẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu bụ ọgerenya dzukọtahawaru.
58 Pyịta gbẹ ụzenya etso iya azụ azụ jasụ ẹphe bahụ ibe onye-ishi
ndu-ishi uke Chileke ono. Ọ bya abahụ bya eje anọ-kube ndu nche;
chịru ẹnya ye gẹ ya hụmakpoo iphe, a-bụru ishi iya.
59 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ọgbo-ikpe l'ophu chọahaa ibo, ẹphe
e-bo Jizọsu; g'ee-shi g'ee-kpee ya mpfugbu.
60 Ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe hụmaru, bụ iphe, o meru; l'ẹka a gbẹkwa
dụ igwe agba iya ekebe ẹregede. A nọnyaa; ụmadzu ẹbo bya
61 bya asụ: “Ọ kwa nwoke-a sụru lẹ ya a-dụ ike mebyishia eze-ụlo
Chileke; ya akpụkwaa ya l'ime abalị ẹto-a.”
62 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono gbalihu bya asụ iya: “?Ti yedu
ọnu l'iphe, bụ ekebe ọwa-a, ẹphe agbagbaa ngu-a?”
63 Ọphu Jizọsu epfuduru opfu. Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono
sụ iya: “Pfukwaa mẹle Chileke, dzụ ndzụ. ?Bụ ngu bụ Kéreshi ọbu?
Mbụ Onye-Ndzọta ono, Chileke kweru ukwe iya-a. ?Bụ ngu bụ Nwa
Chileke ọbu?”
64 Jizọsu sụ iya: “Ọoekwa ngu phọ bẹ o shi l'ọnu. Ọ l'ọo gẹ mu
gbukwaaru iya unu tororo; nta-a bẹ unu a-hụma Abụbu-Ndiphe l'ẹka
ọ nọ l'ẹkutara Chileke, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike. Tẹme e -mechaa bẹ
unu a-hụmakwa iya phọ l'ẹka ọ nọ l'urwukpu shi l'igwe abya.”
65 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono woru uwe kẹ yẹbedua bụ onye-
ishi-a zijaa sụ: “Nwoke-a pfubyiakwaru Chileke nta-a. ?Bụbahunaa
ekebe gụnu ọzo bẹ anyi achọkwadu? Unu nụmawaru-a epfubyi,
oopfubyishi Chileke.
66 ?Bụ gụnu bụ ikpe unu nta-a?”
Ẹphe tụko wụa ọnu nanụ sụ: “Iphe, gbaru iya nụ bụ ọnwu!”
67 Noo teke ẹphe watarụ iya avụ ọnu-mini l'iphu; chiahaa ya iphe;
ndu echi iya ẹka lẹ nchị sụ iya:
68 “Gụbe ọphu sụru l'ị bụ Kéreshi ọbu; pfunaa mpfuchiru ọbu; kọo
onye chiru ngu iphe ono.”

Pyịta agọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jiọn 18:15-18,25-27)

69 Gẹ Pyịta nọ l'etezi l'ụlo-ikpe ono; bẹ nwamgbọko, yẹe nemadzụ bu
byapfutaru iya bya asụ iya: “Gụbedua yịkwa-a lẹ ndu etsoje nwọphu
Gálili-a, bụ Jizọsu-a.”
70 Pyịta nọdu l'edzudzu-ọha l'ẹka ono gọo ẹgo sụ: “Ha! Mu ta
amakwa iphe, iipfu.”
71 Pyịta gbẹshiepho l'ẹka ono tụgbua je anọdu l'ọnu-ọguzo.
Nwamgbọko ọzo, yẹe nemadzụ bukwaphọ ebubu hụmakwa iya bya
asụ ndu nọ l'ẹka ono: “Nwoke-a bẹ yịkwa lẹ ndu etsoje Jizọsu; mbụ
nwọphu Nazaretu.”
72 Pyịta gọkwaapho ẹgo ọzo buta angụ ria sụ: “Mu ta amakwa
nwoke ono.”
73 A nọepho nwanshịi; ndu pfụgbaaru lẹ mgboru ẹka ono bya bya
asụ Pyịta: “Ta agọshi ẹgo l'ị yịchaa ya-a; olu-opfu ngu gbawaru ngu
ama.”
74 Ọ wata eri angụ sụ gẹ Chileke gbukwaa ya ilu mẹ ọ -bụdu ire-lanụ
bẹ ya epfu-a. Sụ: “Mu ta amakwa onye ono, unu epfu opfu iya ono.”
Teke onokwaphọ oke-ọku nchi-abọhu raa ọ́rà.
75 Noo ya bụ; Pyịta nyata opfu, Jizọsu pfuru sụ: “Oke-ọku nchi-abọhu
-bya ara ọ́rà; bẹ ị gọakwaru ẹgo ugbo ẹto l'ị tị madụ onye mu bụ.” Ọ
tụgbua lụfu je anọdu raahaa ẹkwa arashi iya ike.

27

A kpụ Jizọsu akpupfu Payịleti
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jiọn 18:28-32)

1 Nchi bọhuepho; ndu-ishi uke Chileke l'ophu mẹ ndu bụ ọgerenya
ndu Jiu bya achịa idzu g'ẹphe gbua Jizọsu.
2 Ẹphe kee Jizọsu ẹgbu; kpụta iya kpụru jeye nnajịoha, bụ Payịleti
l'ẹka.

Anwụhu Jiudasu
(Ndu 1:18-19)

3 Jiudasu-a, bụ iya deru Jizọsu ye-a hụmaepho l'e kperu Jizọsu
mpfugbu; izimanụ lwa iya azụ. Ọ chịta ụkporo pangu lẹ pangu iri ono
chiphu azụ je achịru nụ ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya
ono sụ phẹ:
4 “Mu meakwaru iphe-ẹji. Ọ kwa onye adụdu iphe, o meru bẹ mu
deru nụ g'e gbua ono.”
Ẹphe sụ iya: “?Bụ onye akpa ngu ishi iya ono? Tọbudu g'i jewarọ
amaru g'ii-me iya.”
5 Jiudasu chịru okpoga ono ghakaa l'eze-ụlo Chileke; ọ bụru iya
atụgbu je eworu onwiya swị-gbua.
6 Ndu-ishi uke Chileke bya ewota okpoga ono bya asụ: “Okpoga-a ta
abụkwa iphe, ee-yekọbe l'okpoga Chileke eshinu ọ bụ aswa mee ishi
nemadzụ.”
7 Tọbudu iya bụ; ẹphe chịa ìdzù wota okpoga ono je azụa onye
akpụje ite alị; woru alị ono mee alị ẹka ee-lije nlwamụlwa.
8 Noo ya bụ; e kuahaa alị ono ẹgu-mee jasụ ntanụ-a.
9 Noo ya bụ; iphe, onye mpfuchiru, bụ Jieremaya pfuru je avụa, bụ
iphe, sụru: “Ẹphe chịta ụkporo pangu lẹ pangu iri ono, bụ aswa, ụnwu
Ízurẹlu kwetarụ l'ẹphe a-pfụ l'ishi mu ono;

10 je azụa ọkpu-ite alị, bụ iya bụ gẹ Nnajịuphu pfuru iya ya.*”

Payịleti ajị Jizọsu ajị
(Mak 15:1-5; Luk 23:3-5; Jiọn 18:33-38)

11 Jizọsu bya apfụru l'iphu nnajịoha ọbu. Nnajịoha bya ajịa ya sụ: “?Bụ ngu bụ Eze ndu Jiu?”

Jizọsu sụ iya: “Ọoekwa ngu phọ bẹ o shi l'ọnu.”

12 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu bụ ọgerenya wata epfushi igwerigwe iphe, dụ ẹji, ẹphe sụru l'o meru; ọphu Jizọsu epfuduru opfu yeru phẹ.

13 Payịleti sụ iya: “?Ọ kwa l'ị nụmaru igwerigwe iphe, ẹphe epfugbaa l'i meshiru?”

14 Ọphu o yedụru iya ọnu; mbụ g'ọ ka mma l'ọo olu-opfu lanụ; mbụ ọ kwata dụ nnajịoha ono ọkpobe biribiri.

Eekpe Jizọsu mpfugbu
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jiọn 18:39—19:16)

15 Noo ya; ọ bụwaa omelalị phẹ l'anọdu abọ Ọbo Ojeghata ono bẹ nnajịoha ahajẹru phẹ onye mkpọro lanụ g'ọ la; mbụ onye ẹphe sụkpoerupho g'ọ haarụ phẹ.

16 Teke ono; ọ dụru nwoke, a maru amaru, nọ mkpọro; ẹpha iya bụ Barabasu.

17 Tọbudu iya bụ; ẹphe dzukọbeepho l'ẹka lanụ; Payịleti sụ phẹ: “?Bụ onye ole bẹ ọ dụ unu gẹ mu haarụ unu g'ọ la? ?Bụ Barabasu; tọo Jizọsu onye eekuje Kéreshi?”

18 Kẹle ọ mawaru l'ọo ẹnya-pfụrupfuru bẹ ndu-ishi uke Chileke gude kpụtaru iya Jizọsu.

19 Payịleti nọdukwadua l'ụlo-ikpe ono; nyee ya zia g'a bya asụ iya g'ọ tọ dụkwa iphe, oo-me nwoke ono, pfụberekoto ono; kẹle ya rwọkwaru nrwọ l'ẹnyashi jee iphe-ẹhuka, parụ ẹka l'opfu ẹhu iya.

20 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu bụ ọgerenya ono kwarụ ikpoto ndu ono ye g'ẹphe sụ g'a haarụ phẹ Barabasu; megbua Jizọsu.

21 Nnajịoha ono bya ajịkwa phẹ ọzo sụ: “?Bụ onye ole l'ime ụmadzu ẹbo-a bẹ ọ dụ unu gẹ mu haarụ unu g'ọ la?” Ẹphe tụa ụzu sụ: “Barabasu.”

22 Payịleti sụ phẹ: “?Unu sụkwanuru gẹ mu me Jizọsu; onye eeku Kéreshi gụnu?” Ẹphe tụko wụa ọnu nanụ sụ: “Pfụ-gbua ya!”

23 Ọ sụ phẹ: “?K'ishi gụnu? ?Bụ gụnu bụ ẹjo-iphe, o meru?” Ẹphe kabakpọo ya nụ arashị ike sụ: “Pfụ-gbua ya!”

24 Tọbudu iya bụ; Payịleti nọnyaa; bya amaru l'ọ tọ dụdu iphe, ya epfuta iya; l'ọ chia ùtsú abya adada; o kuta mini kwọo onwiya ẹka l'iphu ikpoto ndu ono sụ: “Ẹka mu ta adụkwa l'ọchi nwoke-a. Ọ kwa unu maru g'unu e-me iya.”

25 Ikpoto ndu ono tụko tụa ụzu sụ: “G'ọchi iya tukoru anyi l'ishi mẹ l'ishi ụnwu anyi.”

26 Tọbudu iya bụ; o woru Barabasu haarụ phẹ sụ g'ọ la; bya asụ g'e chia Jizọsu iphe. E chichaa ya iphe; ọ kpụru iya nụ g'e je akpọpyabe iya l'oswebe.

---

* **27:10 27:10** Gụnaa Zek 11:12,13.

Ndu ojọgu eme Jizọsu sukusuku
(Mak 15:16-20; Jiọn 19:2-3)

27 Tọbudu iya bụ; ndu ojọgu kẹ nnajịoha ono duru Jizọsu bahụ l'ụlo-ikpe nnajịoha; bya ekukọo ndu ojọgu nwibe phẹ g'ẹphe ha.
28 Ẹphe yeshia ya uwe iya bya achịta uwe kpowula-kpowula uswe yee ya.
29 Ẹphe bya egude obvu kpaa okpu-eze woru kpube iya; bya aparu mgbọro dẹe ya l'ẹkutara. Ẹphe bya egbushiru iya ikpere l'iphu wata iya eme sukusuku sụ iya: "Ndzụ dụkwa ngu! Eze ndu Jiu."
30 Ẹphe avụa ya ọnu-mini; bya eworu mgbọro ono emoje iya l'ishi.
31 Ẹphe meghechaa ya sukusuku ono; bya eyefu iya kpowula-kpowula uwe ono; bya eyee ya uwe iya; bya akpụru iya jeshia apfugbu.

Aapfugbu Jizọsu
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jiọn 19:17-27)

32 Ẹphe wụfutashia bya ahụma onye Sayirini, ẹpha iya bụ Sayịmonu. Ẹphe kebuta iya sụ g'o vutabude Jizọsu oswebe iya ono.
33 Ẹphe byarwutaẹpho ẹka aza Gọlugota, bụ iya bụ okpokoro ishi;
34 ẹphe woru mẹe, a gwarụ ọbvu, atsọ ilu; nụ Jizọsu g'ọ ngụa; g'iphe te eme iya ẹhuka shii. O tsuẹ ya phọ ọnu; ọphu o kweẹdu iya angụngu.
35 Ẹphe kpọpyabe iya l'oswebe l'ẹka ono bya atụa ido gude kee uwe iya. Ono mee ọ vụa mbụ iphe ono, ndu mpfuchiru pfuru sụ: "Ẹphe woru uwe mu keeru onwophẹ. O rwua l'uwe mu eyeje l'ime ẹhu ẹphe tụaru iya ido."
36 Ẹphe mechaa; bya anọshia wata iya eche nche.
37 E dee iphe ono, ẹphe sụru l'o meru ono pfube l'oswebe ono. Iphe, e deru bụ: "Ọwa-a bụ Jizọsu; Eze ndu Jiu."
38 E wokwarụpho ụmadzu labọ, ana nfụ; kpọpyabekwapho yẹe ya l'ẹka ono; onye ọphuu nọdu l'ụzo ẹkutara iya; onye ọphuu nọdu l'ụzo ẹkicha iya.
39 Ndu aghata aghata nọdu epfubyishi Jizọsu; ekweru iya une asụje iya:
40 "?Tọ bụnu ngu-a bụ nwọphu sụru l'ii-nwukpọshi eze-ụlo Chileke gude ujiku ẹto kpụkwaa ya-a? Dzọnaa onwongu mẹ ọ -bụru ngu-a bụ Nwa Chileke ọbu. Shinu l'oswebe ono nyifuta!"
41 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu bụ ọgerenya nọdu epfuru iya kwaphu kwaphu sụ:
42 "Ọ dzọru ndu ọzo; ọphu ọ dụedunu ike dzọo onwiya. Ọ -bụru eze ndu Ízurẹlu; g'o shinu l'oswebe l'ẹka ono nyizeta g'anyi ekweta l'ọ bụ iya bụ Kéreshi ọbu.
43 Ọ sụru l'ọo Chileke bẹ ya ma; lẹ ya bụ Nwa Chileke; ngwa; gẹ Chileke dzọnaa ya nta-a mẹ ọ -bụru l'ọ dụ Chileke ree."
44 Ụmadzu ẹbo ono, anajẹ nfụ ono, a tụkoru ẹphe l'iya kpọpyabe l'oswebe phọ nọdu akọkwa iya phọ ẹgube ọnu ono.

Anwụhu Jizọsu
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jiọn 19:28-30)

45 Tọbudu iya bụ; ẹnyanwu keẹrupho l'ishi; nchi jihu l'alị ono; nọo gbiriri jasụ l'ẹnyanwu agbuze.

46 Ẹnyanwu gbuzeẹpho; Jizọsu chishia mkpu ike sụ: “Elayi! Elayi!
?Lema sabakutani?” Bụ iya bụ: “Chileke mu! Chileke mu! ?Bụ gụnu
bẹ o gude ị haa mu nkịnyi mu?”
47 Ndu harụ pfụru l'ẹka ono nụma iya sụ: “Nwoke ono ekukwa
Elayịjia.”
48 Onye lanụ gbagbụepho teke ono teke ono je ewota asancha ọphu
amịje mini woru gwọo lẹ mẹe-venịga, woru tsebe l'oshi, dụ ogologo
woru nụ iya g'ọ ngụa.
49 Ndu ọphuu sụ: “Unu gebewarọ g'anyi maru ?Elayịjia l'a-bya bya
adzọo ya?”
50 Jizọsu bya echishia mkpu ike ọzo bya atubuhu unme.
51 Noo ya; ẹkwa egbobutajẹ ẹnya ẹka aagwajẹ Chileke, nọ l'ime eze-
ụlo Chileke ono shiẹpho l'ishi gbaẹpho kẹ tararaa jasụ l'alị gbajahụ
ẹbo. Alị nmakọta jiijiijii; oke mkpuma gbawashịhu.
52 Iphe, bụ ilu ghekọtaru ọnu. Igwerigwe ndu dụ nsọ, bụ ndu
nwụhuhawaru anwụhu tụko shi l'ọnwu tetagbaa dzụru ndzụ.
53 Ẹphe shigbaa l'ime ilu ono lụfuta. Jizọsu shiẹpho l'ọnwu teta
dzụru ndzụ; ẹphe wụba lẹ Jierúsalẹmu. A dụ igwerigwe hụma phẹ.
54 Tọbudu iya bụ; onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu waa ndu ojọgu iya,
ẹphe l'iya pfụru eche Jizọsu nche-a; tụko tsụhu ebvu g'ẹphe hụmaeru
phọ alị-ọnma-jiijiijii ono waa iphemiphe, mekọtaru nụ. Ẹphe sụ: “?
Unu maru-a lẹ nwoke-a bụkwa Nwa Chileke eviya.”
55 Ọ dụru ikpoto ụnwanyi, kụru ụzenya ele ẹnya g'ẹphe maru iphe,
eme nụ. Ụnwanyi ono shi lẹ Gálili tsota Jizọsu; ejeru iya ozi.
56 Meri onye Magudala yị l'ụnwanyi ono. Meri ọphu nwụru Jiemusu;
nwụa Jiósẹfu yịru iya; waa ne ụnwu Zebedi.

Elili Jizọsu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jiọn 19:38-42)

57 O be l'ụzenyashi; nwoke oke amadụ lanụ, shi lẹ Arimatiya bya;
ẹpha iya bụ Jiósẹfu. Yẹbedua l'onwiya yịkwa l'onye etsoje Jizọsu.
58 Nwoke ono bya ejepfu Payịleti je arwọo ya g'a haarụ iya odzu
Jizọsu gẹ ya lia. Payịleti sụ g'a pẹe ya ya.
59 Tọbudu iya bụ; Jiósẹfu bya eje apazeta odzu ọbu bya egude ẹkwa
ọchaa, inyi adụdu gude kwaa ya.
60 Ọ bya eje eworu iya nyebe l'ilu kẹ yẹbe Jiósẹfu; ilu, ọ tụru k'ọphúú.
Ilu ono bẹ ọ tụru lẹ mkpuma, ha shii. Ọ bya eswita oke mkpuma
swichia ọnu ilu ọbu; ọ bụru iya atụgbu.
61 Meri onye Magudala mẹ Meri ọphunapho nọdukwapho l'ẹka ono.
Ẹphe tụko nọdugbaa anọo l'ẹka ono gha iphu l'ilu ọbu.

Eeche nche l'ilu Jizọsu

62 O be lẹ nchitabọhu iya, bụ iya bụ mbọku atụta unme; ndu-ishi uke
Chileke mẹ ndu Fárisii bya edzukọbe jepfu Payịleti
63 je asụ iya: “Nnajịuphu; anyi nyatakwarụ lẹ teke nwoke ono, dzụ-
gburu onwiya l'ụka ono nọkwadu ndzụ bẹ ọ sụjeru l'a -nọepho abalị
ẹto bẹ ya e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ọzo.
64 Zinaa g'e chee ilu ono ọkpobe nche jasụ abalị k'ẹto onoya; a -
nọnyaa ndu etsoje iya nụ je je ezita odzu iya l'oshi wata epfu l'o shiwaa
l'ọnwu teta dzụru ndzụ. G'ẹjo ụka k'ikpazụ ta akanụ k'ivuzọ shii.”

65 Payịleti sụ phẹ: “?Ọ kwa l'unu nweru ndu nche? Unu tụgbua je
echekpọo ilu ono g'ọ dụ unu.”
66 Ẹphe tụgbua je egude eze mkpuma swichia ọnu ilu ono ren-
gurengu; bya eworu iphe-ọhubama mee ya; woru ndu nche ye iya;
a wata iya eche nche.

28

Eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jiọn 20:1-10)

1 Eswe-atụta-unme -bvụepho; o beẹpho lẹ gẹregere nchi-abọhu
mbọku Sonde; Meri; onye Magudala; waa Meri ọphuu; jeshia l'ilu ono.
2 A bya ele ẹnya; alị wata anma oke jiijiijii; kẹle ojozi-imigwe, shi
l'ẹka Nnajịuphu bẹ shi l'igwe phezeta bya eswifu eze mkpuma ono je
anmakoru iya l'eli.
3 Ụgbugba iya nọdu egbu nwịinwii g'ebemu-igwe. Uwe iya nọdu
acha pemu pemu g'aka-mini-sunoo.
4 Ndu nche ono tsụhu iya ebvu; phụkota kpaakpaakpaa;
dabyichaẹrupho gẹ ndu nwụhuru anwụhu.
5 Ojozi-imigwe ono sụ ụnwanyi ono: “Unubẹdua; unu ta atsụkwa
ebvu; kẹle mu maru l'onye unu achọ bụ Jizọsu; onye a kpọpyaberu
l'oswebe.
6 Ọ tọ nọekwa l'ẹka-a. O tetaakwaru dzụru ndzụ ọzo, bụ iya bụ iphe,
o pfuhawaru unu-a. Unu byanụ ahụma ẹka Nnajịuphu ọbu shi nyeru.
7 Unu jekwa ẹgwegwa je epfuaru iya ndu etsoje iya nụ l'o shiakwa
l'ọnwu teta dzụru ndzụ; l'o vuakwa unu ụzo jeshia Gálili; l'unu a-hụma
iya l'ẹka ono. Nokwa iphe, mu byaru unu ezizi bụ ono.”
8 Ẹphe gude ndzụ-agụgu mẹ oke ẹhu-ụtso shi l'ilu ono gbaru ọso
tụgbua ẹgwegwa jeshia ya akọru ndu etsoje iya nụ.
9 A bya ele ẹnya; Jizọsu byapfutawaa ụnwanyi ono bya asụ phẹ:
“?Unu ndụpho?” Ẹphe gbapfuta iya; bya adaa kpurumu l'iphu iya;
wọgbaaru iya ẹka l'ọkpa; bya abaarụ iya ẹja.
10 Jizọsu sụ phẹ: “Gẹ ndzụ ba agụkwa unu. Unu tụgbuekwapho je
akaru ụnwunna mu phẹ g'ẹphe jeshia Gálili; l'onoo ẹka ẹphe a-hụma
mu bụ ono.”

Iphe ndu nche epfu

11 Ụnwanyi ono nọdukwadu l'ụzo; ndu ojọgu phọ, eche nche phọ
vuwaru phẹ ụzo wụba l'ime Jierúsalẹmu je akọkotaru ndu-ishi uke
Chileke iphemiphe, mekọtaru nụ.
12 Ndu-ishi ono ẹphe lẹ ndu bụ ọgerenya bya edzukọbeepho chịa
ìdzù bya eworu okpoga, ha shii nụ ndu ojọgu ono iphe ụphalazu;
13 sụ phẹ: “Unu sụjekwa l'ọo ndu etsoje iya nụ byaru l'ẹnyashi bya
ezita odzu iya teke unu eku mgbẹnya.”
14 “Ọ -bụru l'unu pfuru nno; o -rwua nnajịoha lẹ nchị; unu te eyeshi
ọnu; kẹle anyi a-maru-a g'anyi e-gude pfufu unu.”
15 Ẹphe kwe hm; nata okpoga ọbu je emee g'e ziru phẹ. Ọ bụru iya
bụ l'ẹphe epfua nno; o dzuru alị Jiu mgburugburu jasụ ntanụ-a.

Jizọsu egoshi ndu etsoje
iya nụ onwiya
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jiọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

16 Tọbudu iya bụ; ndu etsoje Jizọsu ono ẹphe n'iri lẹ nanụ tụgbua;
ọ bụru phẹ eje Gálili. Ẹphe je anọdu l'úbvú ono, Jizọsu tụhawaru phẹ
ọnu iya ono.
17 Ẹphe hụmaepho Jizọsu ọbu; ẹphe baarụ iya ẹja. Obenu l'ọ dụru
ndu ọphu harụ bọo obu ẹbo.
18 Jizọsu byapfuta phẹ bya asụ phẹ: “Chileke bẹ meakwaru g'iphe,
bụ ike, nọ l'imigwe mẹ ọphu nọ lẹ mgboko nọdu mu l'ẹka.
19 Ọo ya bụ; unu je emee ọhamoha g'ẹphe bụru ndu etsoje mu nụ.
Unu gudeje ẹpha kẹ Nna; mẹ kẹ Nwa; mẹ kẹ Unme-dụ-Nsọ mee phẹ
baputizimu.
20 Unu zije phẹ g'ẹphe meje iphemiphe, bụ iphe, mu kakọtaru unu
g'unu meje. Unu hụma ahụma lẹ mu nọkwa swiru unu mbọku-mbọku
jeye teke mgboko a-bvụ.”

Ozi-ọma,
Maku
Deru

Ozi Jiọnu, onye emeje
baputizimu eezi l'echiẹgu
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jiọn 1:19-28)

1 Ọwa-a bụ ishi ozi-ọma Jizọsu, bụ Kéreshi; Nwa Chileke.
2 Azáya onye mpfuchiru Chileke deru l'ẹkwo sụ:
"Nwa mu; mu e-zi onye-ozi mu
g'o vuru ngu ụzo je abọoru ngu ụzo.*
3 Ọ dụru onye ara iya arara l'echiẹgu sụ:
Unu meziaru Nnajịuphu ụzo.
Unu mee gbororo iya g'ọ dụgbaa nhamụnha.†"
4 Noo ya Jiọnu onye emeje baputizimu bya anọdu l'echiẹgu ara iya arara asụje: "Izimanụ iphe-ẹji unu lwa unu azụ; g'e mee unu baputizimu. Ọo ya bụ Chileke agụaru unu nvụ l'iphe-ẹji, unu meshiru."
5 Ndu alị Jiudiya mẹ ndu Jierúsalẹmu mgburugburu nọdu awupfu-taje iya g'ẹphe nụma iphe, oopfu. Ẹphe nọdu akọshi iphe-ẹji, ẹphe meshiru; ọ nọdu emejegbaa phẹ baputizimu l'ẹnyimu Jiọ́danu.
6 Noo ya; uwe, Jiọnu eyeje l'ẹhu bụ uwe, e meru l'ẹ́jí ịnya-kamẹlu; ọ nọdu egudeje akpọ-anụ tubuta iya l'upfu. Nri, oorije bụ igube yẹle manụ-ẹnwu.
7 G'ọora ọ́rà ono bẹ ọosuje: "Ọ dụru onye ọzo, ka mu l'ishi; ka mu l'ọkpa, l'e-mechaa bya; onye mu ta asụkpodanu gẹ mu e-tupfuru etupfuru; tọfu eri akpọkpa, o yeru l'ọkpa.
8 Mbẹdua meru unu baputizimu lẹ mini; ọle onye k'ono l'e-me iya unu lẹ Unme-dụ-Nsọ."

Eme baputizimu mẹ ọhutama Jizọsu
(Mat 3:13—4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

9 O rwua ujiku lanụ; Jizọsu shi lẹ Nazaretu, nọ l'alị Gálili bya; Jiọnu mee ya baputizimu l'ẹnyimu Jiọ́danu.
10 Jizọsu rwufutashiẹpho lẹ mini ono; ọ hụma g'igwe bukahụerupho ẹbo gheru ọnu; Unme Chileke dụepho gẹ ndo pheẹpho phaa phezeta bya anọdu iya l'ẹhu.
11 A nụma olu-opfu, shi l'imigwe ono sụ: "Ị bụ Nwa mu nwoke, mu yeru obu. I jiru mu ẹpho."
12 G'e jia epfua; Unme Chileke ono mee Jizọsu; o je anọdu l'echiẹgu.
13 Ọ nọo l'ime echiẹgu ono ụkporo abalị labọ; Nsetanu nọdu ahụ iya ama. Ẹka ono, Jizọsu nọ ono bụerupho ụnwu anụ-ẹgbudu nọ iya. Jizọsu nọdu l'ẹka ono; ụnwu-ojozi-imigwe nọdu ejegbaaru iya ozi.

Opfu Chileke, Jizọsu ziru lẹ Gálili
(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

14 A tụepho Jiọnu mkpọro; Jizọsu bahụ l'alị Gálili; je ezikashiahaa ozi-ọma, k'ẹka Chileke bụ eze

---

* **1:2 1:2** Gụnaa Mal 3:1. † **1:3 1:3** Gụnaa Azá 40:3.

15 sụ: “Teke ono, Chileke kweru ukwe iya ono rwuakwaru. Chileke
abyaakwaa egoshi lẹ ya bụ eze; g'izimanụ iphe-ẹji unu lwakwa unu
azụ; unu bya ekweta ozi-ọma Chileke.”
16 O be g'o tsoru agụga eze-ẹnyimu, nọ lẹ Gálili; ọ hụma Sayịmonu
yẹle Anduru, nwune iya ẹka ẹphe agha ụgbu-ịkokoro l'eze-ẹnyimu;
kẹle ẹphe bụ ndu ese ịkokoro.
17 Jizọsu bya asụ phẹ: “Unu bya etsoru mu gẹ mu emee unu g'unu
bụru ndu a-nọdu esekutajẹ nemadzụ g'eesetajẹ ẹma-a.”
18 Epfupfu, oopfu iya; ẹphe gwọbe ụgbu phẹ; tsoahaa ya.
19 Ọ byakwa ejeribẹru nwanshịi; ọ hụma Jiemusu nwa Zebedi yẹle
Jiọnu nwune iya. Ẹphebedua nọ l'ụgbo phẹ emezi ụgbu phẹ emezi.
20 Ahụma, Jizọsu ahụma phẹ; o kua phẹ. Ẹphe haa nna phẹ Zebedi
l'ụgbo ono; haa ndu ọphu e butaru ebuta; je etsoru Jizọsu.

Nwoke, ọbvu eme
(Luk 4:31-37)

21 Ẹphe bya abahụ mkpụkpu Kapaniyọmu. O -rwuẹpho eswe-atụta-
unme ndu Jiu; Jizọsu bahụ l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je awata ezi iphe.
22 Ẹphe sachaa ọnu saa nchị l'iphe, oozi phẹ; kẹle oozi iphe g'onye
ike dụ l'ẹka. O to zidu gẹ ndu ezije ekemu.
23 Ọ dụru nwoke, ọbvu eme, nọ l'ime ụlo-ndzukọ ono.
24 O chiahaa mkpu sụ: “Jizọsu onye Nazaretu; parụ anyi haa! ?Bụ
gụnu bẹ anyi lẹ ngu jigba? ?Ị bya anyi emebyishi? Mu maru onye ị bụ.
Ị bụ onye dụ nsọ, shi l'ẹka Chileke!”
25 Jizọsu baarụ iya mba sụ: “Dobe ọnu doo; fụta nwoke ono l'ẹhu.”
26 Ọbvu ono bya atụa nwoke ono ndapfụ woru iya gbachia; rarụ
iji-ẹnya iji-ẹnya lụfuta.
27 Ọnu kụgbabechaa ndu nọ l'ẹka ono akụgbabe. Ẹphe wata ajị
nwibe phẹ sụ: “?Iphe ọwa-a bụ gụnu? Iphe, oozi-a gbẹkwanu bụru
anyi nchị ọ̀phúú. Onye ọphu egudeje nkamẹnya abarụ ọbvu mba;
ẹphe eme iphe, o pfuru.”
28 G'e jia epfua; ẹpha Jizọsu ngakọtawaa alị Gálili mgburugburu.

Jizọsu emeta igwerigwe
ndu iphe eme
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Afụta, Jizọsu phẹ afụta l'ụlo-ndzukọ ono yẹle Jiemusu; waa Jiọnu
swịru tụgbua. Ẹphe bahụ ibe Sayịmonu phẹ, bụkwapho ibe Anduru
phẹ.
30 Ododẹnya nọdu eme ne nyee Sayịmonu; ọ zẹe l'ime ụlo. Ọo ya
bụ; a bya epfuaru iya Jizọsu.
31 Ọ bya ejepfu iya bya egude iya ẹka l'ẹka selia; ododẹnya ono
mebuhu iya; nwanyị ono wata phẹ akwaru ẹbyaa.
32 O be l'ụzenyashi; g'ẹnyanwu nyịhuchaaru; a chịtaru iya ndu iphe
eme mẹ ndu ọbvu emegbaa.
33 Ndu ẹka ono l'ophu gbaẹpho mkpu bya eji ọnu-abata.
34 O mee igwerigwe ndu iphe eme; ẹphe wekọrohu. Ọ chịshikwapho
ọbvu l'ẹhu ndu ọbvu emegbaa. Ọphu o kwejedu g'ọbvu ono pfua opfu
g'ẹphe mahawarụ iya-a.

Jizọsu epfu opfu Chileke
lẹ Gálili
(Luk 4:42-44)

35 Swịchechero; ọ gbẹshi jeshia l'ẹka ọo-nọdu nwẹkinyi iya; epfu
anụ Chileke.
36 Sayịmonu mẹ ndu ẹphe l'iya swị tụko achọkashi iya.
37 Ẹphe hụmae ya phọ; ẹphe sụ iya l'onyemonye tụkokwaru achọ
iya.
38 Ọ sụ phẹ: "Unu g'anyi je lẹ mkpụkpu ọzo, harụ dụgbaa anyi ntse
gẹ mu je epfufuaru phẹ opfu Chileke; kẹle ọo iphe ono bẹ mu byaru."
39 O jedzuru ẹkameka lẹ Gálili epfu opfu Chileke l'iphe, bụkpoo ụlo-
ndzukọ. Ọ nọdu achịshi ọbvu, bugbaa nemadzụ l'ime ẹhu.

Onye ekpenta, Jizọsu meru
o wekọrohu
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Onye ekpenta bya abyapfuta Jizọsu bya egbushi ikpere; rwọo ya
sụ: "Ọ -bụru uche ngu bẹ ii-menaa gẹ mu wekọrohu."
41 Imemini iya dụ Jizọsu; ọ bya amachịa ẹka denyi nwoke ono; sụ
iya: "Ọ bụ uche mu. Ngwa; wekọrohuwaro!"
42 Teke ono kwaphọ; ekpenta ono mishihu iya l'ẹhu; o wekọrohu.
43 Jizọsu nmashịaru iya ọkwa ike sụ iya g'ọ tụgbuekwapho lashịa;
44 bya asụ iya: "Ba adụkwa onye ii-pfuru iya; jechikwaa g'onye uke
Chileke lerwee ngu ẹnya. L'i gwerụ ngwẹja, onye e metaru l'iphe, eme
iya nụ anụje nụ g'e gweeru ngu gẹ Mósisu tụru ekemu sụ g'e gweje
iya. Ọo ya bụ gẹ ndiphe e-gude nno maru lẹ Chileke mewaru ngu; i
wekọrohu."
45 Nwoke ono jeẹlaa je epfukashiaharu onyemonye iphe ono; tụko
akọkashi akọ iphe ono; ọphu Jizọsu afụtajeedu l'ebederebadara lẹ
mkpụkpu. Ọ nọdu anọduje l'ẹka nemadzụ te ebudu ebubu. A nọdu
eshijeẹlaa ẹkameka awụ-pfuta iya.

2

Nwoke, iphe lọnwuru ibe ẹhu lanụ
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Tọbudu iya bụ; a nọepho ujiku olemole; Jizọsu laphu azụ lẹ
Kapaniyọmu. Ọ ngadzuru ẹkameka l'ọ nọwaa l'unuphu.
2 A dụkpoo igwerigwe dzukọta; k'ọphu ọ dụedu ụzo, dụru phẹ nụ
mbụkponu mẹ l'ọnu-ụzo. O pfuaharu phẹ opfu Chileke.
3 Ụmadzu ẹno vuru onye iphe lọnwushiru ibe ẹhu lanụ vutaru iya.
4 A dụkpoo igwerigwe l'ẹka ono; k'ọphu ẹphe ta adụdu ike jekube
iya ntse. Ọo ya bụ; ẹphe nyihu ụlo ono je ebufua ụzo lẹ nhamụnha
ẹka Jizọsu pfụru lẹ mkpula iya. Ẹphe woru iphe, nwoke ono zẹ pyofu
l'ụzo ono pazeta iya l'ime ụlo.
5 Jizọsu hụmaepho g'ekweta phẹ habe shii; ọ sụ onye ono, iphe
lọnwushiru ibe ẹhu lanụ ono: "Nwa mu; a gụwaru ngu nvụ l'iphe-
ẹji ngu g'ọ ha."
6 Noo ya; ọ dụru ndu ezije ekemu, nọ anọo l'ẹka ono arị l'obu phẹ:
7 "?Bụ gụnu bẹ nwoke-a epfu ẹgube-a? Oopfubyikwa ẹpha Chileke
epfubyi! ?Bụ onye a-dụ ike gụaru nemadzụ nvụ l'iphe-ẹji iya; gbahaa
Chileke nwẹkiya?"

8 Jizọsu maẹrupho iphe, ẹphe arị l'egomunggo bya asụ phẹ: “?Bụ
gụnu meru iphe, unu arị ẹgube ọriri ono l'ime obu unu?
9 ?Bụ ole ka nphe epfuru onye iphe lọnwushiru ibe ẹhu lanụ? ?Bụ:
‘A gụwaru ngu nvụ l'iphe-ẹji, i meshiru?’ Tọo ‘Gbalihu phụta iphe,
ịize azẹe jeahaa ije.’
10 Ọle ọo g'unu a-maru l'e ziru Abụbu-Ndiphe g'ọ gụjeru nemadzụ
nvụ l'iphe-ẹji, o meshiru lẹ mgboko-a.” Ọ sụ onye iphe lọnwuru ibe
ẹhu lanụ ono:
11 “Ọo ngu bẹ mu epfuru. Gbalihu palita iphe-azẹe ngu lashịa ibe
ngu.”
12 Nwoke ono kwolihu bya aphụta iphe, ọozẹje azẹe; ọ bụru iya
atụgbu. A tụko ele iya ẹnya ẹka ooje atụgbu; ẹphe chikafụchaepho
ẹnya bya aja Chileke ajaja asụje: “Ha! Anyi teke ahumaswekwaa onye
meru iphe, dụ ẹgube-a!”

Ekuku Lívayi
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Jizọsu tsoru agụga eze-ẹnyimu tụgbua ọzo. Ikpoto nemadzụ wụ-
pfuta iya; o ziahaa phẹ iphe.
14 Ọ ghatashia bya ahụma Lívayi nwa Alufiyọsu ẹka ọ nọ l'ụlo okpoga
akịriko. Ọ sụ iya; “Tsoru mu.” Ọ gbalihu tsoru iya.
15 Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ je eriahaa nri l'ibe Lívayi. Ndu
ana akịriko mẹ ndu ọzo mmanụ, bụkwapho ndu aamaru ẹjo ẹka
tụkokwapho nọdu l'ẹka ono; ẹphe lẹ Jizọsu nọdu erigba nri; kẹle
ẹgube ndu ono dụ igwerigwe awụ etso iya.
16 Ndu ezije ekemu, bụ ndu kẹ Fárisii hụmaepho lẹ yẹle ndu iphe-
ẹji; waa ndu ana akịriko erigbabẹ nri; ẹphe sụ ndu etsoje iya nụ: “?
Bụ gụnu meru iphe, Nnajịuphu unu yẹle ndu ana akịriko; waa ndu
iphe-ẹji gude erigba nri?”
17 Jizọsu nụmae ya phọ; ọ sụ phẹ: “Ọ tọ bụkwa ndu ẹhu dụ ike
bẹ eegudeje gbapfu onye eme ọbvu; ọ kwa ndu iphe eme. Mu ta
abyakwaru eku ndu pfụberekoto; ọ kwa ndu eme iphe-ẹji bẹ mu byaru
ekuku; g'izimanụ lwa phẹ azụ.”

Aswịru Chileke ẹgu
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Teke ono bẹ ndu etsoje Jiọnu; waa ndu kẹ Fárisii aswị ẹgu epfu
anụ Chileke. Noo ya bụ; ndu ọzo byapfuta Jizọsu bya ajịa ya sụ: “?
Bụ gụnu meru iphe, o gude ndu etsoje Jiọnu; waa ndu kẹ Fárisii nọdu
aswị ẹgu epfu anụ Chileke; ọbe ndu ọphu etsoje ngu nụ aswịdu?”
19 Jizọsu sụ phẹ: “?Ndu byaru ekele-nwanyị a-gbẹ swịahaa ẹgu l'ẹka
ẹphe l'onye eme ekele-nwanyị nọkwadu l'ẹka-a? Ẹphe ta abyakwa
l'aswị ẹgu mẹ ọ -nọdukwadu-a l'ẹka ono.
20 Ọle ọ dụkwaru teke ee-mechaa; aabya anafụ phẹ onye ono, eme
ekele-nwanyị ono. Ọo ya bụ; ẹphe aswịwaro ẹgu mbọku ono.
21 “E te ewotajẹkwa ẹkwa ọ̀phúú gude gbachia ẹka akahụ ẹkwa
lakahụru alakahụ. Onye meru iya nno; ẹkwa ọ̀phúú ono atsụa atsụtsu;
kabaa ya alaka.
22 Ọphu eewojeduru akụru mẹe ọ̀phúú ye l'ugbobele-mẹe, riwaru
phẹripheri; ọdumeka l'ọ takpọo ugbobele ono. Mẹe ono alaa l'iswi;
ugbobele alakwaphọ l'iswi. Mẹe ọ̀phúú bẹ eeyeje l'ugbobele ọ̀phúú.”

Eswe-atụta-unme
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 O rwua ujiku lanụ; mbọku ono bụ eswe-atụta-unme ndu Jiu;
Jizọsu phẹ nọdu aghata l'ẹgu, a kọru witi; ndu etsoje iya nụ wọtaahaa
akpụru witi ono g'ẹphe aghata l'ẹka ono.
24 Ndu Fárisii sụ iya: "Shịi ?Bụ gụnu meru iphe ndu-a l'eme iphe, e
te emejedu l'eswe-atụta-unme?"
25 Ọ sụ phẹ: "?Unu teke agụ-swee iphe, Dévidi waa ndu ẹphe l'iya
swị meru; ẹka o nweru iphe, atsụ phẹ l'ẹhu; ẹgu nọdu agụ phẹ?
26 Ọ bahụru l'ụlo Chileke teke Abayata bụ onye-ishi uke Chileke je
ataa buredi, e doberu Chileke iche. Buredi ono bẹ onye ọzo ta atajẹdu;
gbahaa ndu-uke Chileke. Ọ taa ya bya ahakwarụpho nụ ndu ẹphe l'iya
swị."
27 Jizọsu sụ phẹ: "Chileke mekwarụ eswe-atụta-unme g'ọ kwọo
nemadzụ. O to mekwarụ nemadzụ g'ọ kwọo eswe-atụta-unme.
28 Ọo ya bụ l'iphemiphe, dụ Abụbu-Ndiphe, bụ Nnajịuphu l'ẹka;
mbụ je akpaa l'eswe-atụta-unme."

3

Onye ẹka lanụ nwụhuru anwụhu
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu tụgbua bya abahụ ọzo l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu.
Ọ dụru onye nọ l'ẹka ono, ẹka lanụ nwụhuru anwụhu.
2 Ẹphe geahaa Jizọsu g'ẹphe maẹshikwaru: ?oo-me g'ẹka nwoke ono
teta iya gẹ mbọku ono bụ eswe-atụta-unme-a; g'ẹphe asụ l'o noo iphe,
o meru.
3 Ọ sụ nwoke ono, ẹka nwụhuru anwụhu ono: "Gbalihu bya apfụru
l'ẹka-a."
4 Jizọsu bya ajịa phẹ sụ: "?Bụ gụnu bẹ ekemu sụru g'emeje l'eswe-
atụta-unme? ?Ọ sụru g'e meje ree tọo g'e meje ẹji? ?Ọ sụru g'a dzọje
ndzụ tọo g'e gbuje nemadzụ?"
Ọphu ọ dụdu onye pfuru opfu yeru iya.
5 Jizọsu bya egude ẹhu-eghu vọoru phẹ ẹnya ẹhuka ẹhuka; tẹme o
rwuhukwaa ya phọ l'ẹhu l'ẹjo-ọkpoma parụ phẹ ẹka. Ọ sụ nwoke ono:
"Ngwa; lọchia ẹka alọchi!" Ọ lọchia ẹka. Ẹka ono bya eteta iya bya
adụ iya g'ọphuu.
6 Ndu Fárisii tụgbuepho; ọ bụru phẹ ejepfu ndu k'onye eze, bụ
Herọdu g'ẹphe chịa ìdzù teke ono teke ono g'ẹphe e-shi megbua Jizọsu.

Ikpoto ndu nọ l'agụga mini

7 Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ tụgbua jeshia l'eze-ẹnyimu
Gẹnesaretu. A dụ igwerigwe shi l'alị Gálili wụru tsoru phẹ; mẹkpoo
ndu ọphu shi Jiudiya;
8 mẹ Jierúsalẹmu; mẹ ndu Idumiya; mẹ ndu azụ Jiọ́danu; mẹ ndu
buru Taya yẹle Sayịdonu mgburugburu; ndu gudewaa l'ẹphe nụmaru
iphe, o megbaaru zarụ byapfutashia ya.
9 Ọ sụ ndu etsoje iya nụ g'ẹphe kpụtaru iya nwụgbo gẹ ya nọdu
g'ikpoto ndu ono ta akpagbu iya.
10 Ishi iya bụ l'o meru g'ẹhu dụ ndu dụ igwerigwe ike; k'ọphu ndu
ọzo, iphe eme adzọ ụzo g'ẹphe e-me denyi iya ẹka.

11 Ọ nọdu abụjeru teke ọbvu hụmaeru iya phọ; ẹphe adaa kpurumu
l'iphu iya chia mkpu sụ: "Ọo ngu bụ Nwa Chileke."
12 Ọ nọdu epfushije iya ike sụ phẹ g'ẹphe te epfukwa onye ya bụ
l'edzudzu-ọha.

Jizọsu ahọta ndu-ishi-ozi iri ẹbo
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 E mechaa; Jizọsu tụgbua jeshia ẹka úbvú dụ igwerigwe bya ekua
ndu dụ iya ree; ẹphe l'iya swịru.
14 Ọ bya ahọta phẹ ụmadzu iri l'ẹbo woru mee ndu-ishi-ozi iya bya
asụ phẹ: "Mu họtawaru unu gẹ mu l'unu nọduje. Ọo unu bẹ mu e-zije
g'unu je ezia ozi-ọma Chileke;
15 unu adụje ike mee g'onye iphe eme wekọrohu; dụjekwapho ike
achịshi ọbvu l'ẹhu onye ọbvu eme."
16 Ẹpha ndu ono bụ: Sayịmonu onye ọ gụru Pyịta.
17 Jiemusu nwa Zebedi yẹle nwune iya Jiọnu. Ẹphenebo bẹ ọ gụru
Egbigwe;
18 waa Anduru; waa Filipu; waa Batụlomiyu; waa Matiyu; waa
Tọmosu; waa Jiemusu nwa kẹ Alufiyọsu; waa Tadiyọsu; waa
Sayịmonu onye yị l'ọgbo, l'adzọ g'alị Jiu dụru ndu Jiu;
19 waa Jiudasu Isukariyọtu, bụ iya mechaarụ deru Jizọsu ye l'ẹka
ndu ọhogu iya.

Nsetanu ta achịfudu Nsetanu
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 E mechaa; ndu ono ẹphe lẹ Jizọsu swịru bahụ l'unuphu. Ikpoto
nemadzụ wụru byapfuta iya ọzo; k'ọphu ọ kpọshicharu phẹ kpọshia
phẹ eri nri.
21 Ndibe Jizọsu phẹ nụma iya bya ejeshia ya akpụta; kẹle ẹphe sụru
l'iphu swehuwaru iya.
22 Ndu ezije ekemu, shi Jierúsalẹmu bẹ sụru l'ọo ọbvu, bụ
Biyelezebọlu bu iya l'ẹhu; l'iphe, o gude achịshi ọbvu bụ ike onye-ishi
iphe, bụkpoo ọbvu ono.
23 Ọ bya ekua phẹ. Ẹphe byapfuta iya. O gude ẹtu ẹtu ziahaa phẹ
iphe. Ọ sụ phẹ: "?Dẹnu g'unu rịru lẹ Nsetanu achịfuje onwiya?
24 Alị-eze -keha ẹbo seahaa opfu; ?unu ta amadụ l'alị-eze ono
gbukahụwaru?
25 Teke ọbu l'unuphu keharu onwiya ẹbo seahaa opfu; unuphu k'ono
tee kekwaru.
26 Teke ọ bụkwapho lẹ Nsetanu gude ese opfu; keha onwiya ẹbo; ?
unu ta amadụ l'ike a-bvụ iya?
27 "Ọ tọ dụkwa onye a-bahụ l'ụlo onye ọkpehu dụ; je egwee ivu iya
kẹ ẹhuka; a -gụfu l'onye ono vuru ụzo kee ya ẹgbu tẹmanu l'o gweta
ivu iya kẹ ẹhuka.
28 "Sụ-a; gẹ mu gbuaru iya unu tororo; iphemiphe, bụ iphe-ẹji,
ụnwu-eliphe eme dụkotachakwaa k'ọphu Chileke a-gụru phẹ iya nvụ;
mẹkpoo iphemiphe, bụ mpfubyi, ẹphe epfubyi Chileke.
29 Obenu onye pfubyiru Unme-dụ-Nsọ bẹ Chileke ta abyakwa agụru
nvụ. Iphe-ẹji iya a-tukokwaru iya l'ishi jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii."
30 Noo kẹle ẹphe sụru l'ọbvu eme iya.

Ne Jizọsu yẹe unwune iya
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Ne Jizọsu yẹle unwune iya bya bya apfụru l'etezi zia sụ g'e kua ya.
32 Teke ono bẹ igwe nemadzụ nọ-pheru iya mgburugburu. Ẹphe sụ
iya g'o gebekwa lẹ ne iya yẹe unwune iya nọkwa l'etezi ajị ajị iya.
33 Ọ sụ phẹ: "?Bụ onye bụ ne mu yẹe unwune mu ọbu?"
34 Ọ ghaa ẹnya; lee ndu ono, nọ-pheru iya mgburugburu ono bya
asụ phẹ: "Lekwa ndu bụ phẹ bụ ne mu; bụru unwune mu!
35 Ọ kwa onyemonye, eme iphe, dụ Chileke l'uche bụ nwune mu
nwoke; bụru nwune mu nwanyị; bya abụru ne mu."

4

Onye agha mebyi iphe
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 O be teke ọzo; Jizọsu byakwa awata phẹ ezibaa iphe ọzo l'agụga
eze-ẹnyimu. A dụ igwerigwe gbaphee ya mgburugburu; k'ọphu ọ
bahụru l'ụgbo; nwufu iya; je anọriberu phẹ anọriberu l'ụgbo lẹ mini.
Igwe ndu ono nọdu l'alị l'agụga eze-ẹnyimu ono.
2 O gude ẹtu ziahaa phẹ iphe, dụ igwerigwe. Teke oozi phẹ iphe ono
bẹ ọ sụru phẹ:
3 "Unu gebekwa-o! Ọ dụru nwoke lanụ, jeru atụ mebyi iphe.
4 Ọ nọdu atụ mebyi iphe ono; ọ harụ daa l'agụga gbororo; ẹnu pheru
bya atụtua ya.
5 Ọzo nashịhu iya daa l'alị, dụ epfu-epfu ẹka anụ alị aduzidu; ntanta
o fushia ome l'anụ alị ono, ta adụdu igbi ono.
6 Anwụ chilahaẹpho; o chipyashia ya; ọ nwụlwashihu kpọshihu nkụ;
kẹle o to nwedu ọgbarabvu l'ime alị.
7 Ọzo daa l'ẹka akpụru obvu nọ l'ime alị. Obvu ono futa; yẹbedua
futa. Obvu onoya kpagbushia phẹ; ọphu ẹphe amịduru mebyi.
8 Ọzo daru l'ẹka alị dụ ree. O fushia ome; vua evuvu bya amịa amịmi;
ndu amịta ụkporo l'iri; ndu amịta ụkporo ẹto; ndu amịta ụkporo ise."
9 Ọ sụ phẹ: "Onye nweru ẹnu-nchị, l'anụ iphe; nụmakwa iya!"

Iphe, kparụ iphe,
Jizọsu egudeje ẹtu ezi iphe
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Jizọsu nọduepho nwẹkiya; ndu etso iya nụ yẹle ụmadzu iri l'ẹbo
phọ jịa ya iphe, ẹtu ono bụ.
11 Ọ sụ phẹ: "Ọo unubẹdua bẹ Chileke egoshi iphe, e shi domia
edomi, bụ iya bụ k'ẹka Chileke bụ eze; ọle ndu ọzo bẹ aanmaru
iphemiphe ono l'ẹtu ẹtu.
12 Ọo ya bụ g'ọo-bụru:
"Ẹphe lee nta lee imo;
ọ tọ dụdu iphe,
ẹphe a-hụma!
Ọphu oododu phẹ ẹnya;
o betakpọoru ẹphe
pfubechaa ya nchị
epfube!
A -nọnyaa ẹphe lwaphuta
azụ lwapfuta Chileke;

ọ gụaru phẹ nvụ*.”

Iphe, ẹtu onye agha
mebyi iphe ono bụ
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 “Jizọsu byanụ bya ajịa phẹ sụ: ?Ẹtu-a te edoduru unu ẹnya tọo?
?Dẹnukpoo g'ee-me g'ẹtu dokọtaje unu ẹnya?
14 Onye l'atụ mebyi iphe ono l'atụ opfu Chileke.
15 Ndu ọphu nọ l'agụga gborororo ẹka aatụ opfu Chileke bụ ndu
nụmachaaru iya nụ; Nsetanu zirwuta bya anafụ phẹ opfu Chileke ono,
a tụru l'ime obu phẹ ono.
16 Ndu k'ọphuu dụkwaphoya gẹ mebyi iphe, a tụru l'ẹka dụ epfu-
epfu. Ẹphe nụmachakpoerupho opfu Chileke ono; gude ẹhu-ụtso
kweta ẹgwegwa;
17 ọphu ọ dụdu ọgbarabvu, ẹphe gbaru l'ime onwophẹ; ẹphe
kpọepho ụpfu nwanshịi; iphe mkpamẹhu byapfutaẹ phẹ phọ; ọzoo
ndu ọzo melahaa phẹ ewere l'ẹphe kwetarụ opfu ono; l'ọoburu iphe,
ẹphe a-kpakota daa; parụ opfu ọbu buhaa.
18 Ndu ọphuu dụ gẹ mebyi iphe, aatụ l'ẹka obvu dụ l'alị. Ẹphe bụ
ndu nụmaru opfu Chileke;
19 ọle ẹphe l'agba egomunggo ẹhu phẹ. Eyenụka obu l'ẹku; waa iphe,
agụ phẹ g'ẹphe nweru iya batanu bya akpaahaa opfu ono ẹhu. Ọphu
ọ mịduru amịmi.
20 Obenu ndu k'ono, bụ mebyi iphe, a tụru l'ọkpobe alị ono; noo ndu
ọphu bụ ndu anụmajechaa ya; ẹphe ewota iya ye l'ọkpoma phẹ; ẹphe
eyee mebyi; ọphu eyee ụkporo l'iri; ọphu eyee ụkporo ẹto; ọphu eyee
ụkporo ise.”

Orọku e yeru ọku kpuchia iphe
(Luk 8:16-18)

21 Jizọsu sụ phẹ: “?Aa-nwụjeru ọku ye l'orọku kpube iya ite; ọzoo
nwua ya lẹ mkpula iphe, aazẹ azẹe? ?Tọbudu l'iphe, eedobeje orọku
bẹ eedobeje iya?
22 Kẹle iphemiphe, e domiru edomi bẹ ee-mechaa mee g'a hụma;
tẹme iphemiphe, e meru lẹ mpya bẹ ee-mechaa mee g'o fuhu.
23 Onye nweru ẹnu-nchị, l'anụ iphe; nụmakwa iya.”
24 Ọ sụ phẹ: “Unu gejekwa ngge l'iphe, unu anụ lẹ nchị. Ọ kwa iphe,
i gude tụru nụ nwibe ngu bẹ ee-gude tụkwarupho nụ ngu; aa-gbẹnu
nụ gụbedua ọphu ka shii.
25 L'onye nweru nụ bẹ aa-nụbakwaa ọphu ka shii. Onye enwedu nụ
bẹ aa-gbẹnu natafụlenu nwọphu, o nweru.”

Ẹtu, e gude mebyi iphe,
evu evuvu anma

26 Ọ sụ phẹ: “Ẹka Chileke bụ eze dụkwa gẹ nwoke, gharu mebyi iphe
l'alị.
27 Nchi -jihu; nwoke ekuru mgbẹnya; nchi -bọhu l'ootehu; mebyi
iphe ono efushia vua; ọ tọo madụ g'o meru.
28 Alị efushije iphe l'onwiya. Oovujeru ụzo bya emee ẹswa iya; l'ọ
bya emee ịyanguyangu; tẹme l'ọogbe teke ono yee mebyi.

---

* **4:12 4:12** Gụnaa Azá 6:9-10.

29 Mebyi iphe ono -kaẹpho; nwoke ono abya egbuta iya; opfu l'o
rwuwaru teke eegbuje iya.”

Ẹtu, e gude akpụru oshi
mọsutadu anmaa
(Mat 13:31-34; Luk 13:18-19)

30 No iya ọ sụ phẹ: “?Bụ gụnu bẹ anyi a-sụ l'ẹka Chileke bụ eze dụ
g'ọ ya? ?Dẹnu ẹgube ẹtu, ee-gude kọo akọ g'ọ dụ?
31 Ọ dụ g'akpụru oshi mọsutadu, bụ iya kakọta rwịirwiirwii lẹ
mgboko l'iphe, bụkotakpoo iphemiphe, eemebeje l'alị.
32 Ọle ọobujeru teke a byaru akụa ya l'alị; oofua bya akakọta
iphemiphe, aakụje akụku l'alị shii. Ọobya ajakashịa ẹkali; k'ọphu
ụnwu-ẹnu, ephe l'eli agbẹje akpa iya ẹpfune.”
33 Ọ bụru ụdu ẹtu ono bẹ Jizọsu gude zia phẹ opfu Chileke g'ọo-ka
phẹ edo ẹnya.
34 Ọ -nmashịduru ẹtu bẹ ọ tọ dụdu iphe, oozije phẹ. Teke yẹe ndu
etsoje iya nụ nọepho nwẹkinyi phẹ; ọotuko iphemiphe kọoru phẹ g'o
doo phẹ ẹnya ree.

Jizọsu abyanyị oke akpara-mini
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Tọbudu iya bụ; nchi jihuẹpho mbọku ono; ọ sụ ndu etsoje iya nụ:
“Unu g'anyi dafụ azụ eze-ẹnyimu azụ iya ọphuu.”
36 Ẹphe haa ikpoto ndu ono l'ẹka ono bahụ l'ụgbo ọphu Jizọsu
nọhawaa; kpọru iya jeshia. Ụnwu ụgbo ọzo nọdu etso phẹ.
37 Oke phẹrephere zishiahaa ike; akpara-mini tụbaahaa l'ime ụgbo.
Ọ phọdu nwanshịi mẹ mini eji ụgbo.
38 Jizọsu nọduro l'ishi ụgbo ishi lanụ woru ishi tukobe lẹ pyilo; ekurọ
mgbẹnya. Ẹphe kutee ya sụ iya: “O-zì-iphe! ?Tịi kpakpọdaro ishi?
Ụgbo abyaakwaa anyi ekpukpu!”
39 O tehu bya abaarụ phẹrephere ono mba bya asụ eze-ẹnyimu
ono g'o deru yẹkete. Phẹrephere ono zibuhu; ẹkameka bụru
nyọnyoronyo.
40 Ọ sụ phẹ: “?Dẹnu g'o gude ndzụ nọdu agụ unu? ?Unu te
ekwetadụru lẹ Chileke a-dzọ unu?”
41 Ọnu kụgbabechaa phẹ akụgbabe. Ẹphe pfuaharu nwibe phẹ
sụ: “?Bụ ẹgube nemadzụ gụnu bẹ nwoke ọwa-a bụ? Onye ọphu
phẹrephere yẹle eze-ẹnyimu emeje iphe, o pfuru!”

5

Nwoke, ọbvu eme
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ bya ejerwua azụ eze-ẹnyimu ono azụ
iya ọphuu, bụ iya bụ l'alị kẹ ndu Gerasa.
2 Ọ fụtashiepho l'ụgbo; nwoke, ọbvu eme shi l'ẹka eelije nemadzụ
byapfutashia ya.
3 Ẹka ono bẹ nwoke ono bu ebubu. Ọbvu ọbu emeshi iya ike; k'ọphu
ọ tọ dụedu onye sụkwaduru iya eketsuta l'ẹgbu; mbụ m'obeta ọ bụru
mkpọro bẹ a tụru iya.
4 Tekenteke kpọo bẹ aatụjehawa iya mkpọro l'ọkpa; tụa ya mkpọro
l'ẹka; ọle ọobyaje aghakpọshia ẹka aghakpọshi; mkpọro k'ẹka ono

anyakashịhu. L'o woru k'ọkpa chipyashia echipyashi. Ọphu ọ dụedu onye ike agọta iya dụkwadu.
5 Eswe l'ẹnyashi bẹ ọonoduje l'echilabọ ẹka ono, eelije nemadzụ ono yẹle echi ẹka úbvú nọgbaa echi mkpu; oogude mkpuma ekwobashị onwiya ẹhu.
6 Ọ hụmaepho Jizọsu l'ẹka dụ ẹnya; ọ phọta ọso gbapfu iya je adaa kpurumu l'iphu iya;
7 chia mkpu sụ: "Jizọsu; Nwa Chileke; mbụ Chileke ono, bụ Ọkalibe-kangokọtaru-nụ! ?Bụ gụnu bẹ mu lẹ ngu jigba? Mu arwọkwa ngu arwọrwo; Chileke anụkwa iya-a; ta anụshinu mu aphụ."
8 Kẹle Jizọsu sụhawaru iya: "Gụbe ọbvu; shi nwoke ono l'ẹhu lụfuta!"
9 Jizọsu jịa ya: "?Bụ gụnu bẹ ịiza?"
Ọ sụ iya: "Ẹpha mu bụ 'Ụnubuku'; kẹle anyi dụ igwerigwe."
10 Ọ rwọo Jizọsu rwọshia ya ike sụ iya g'ọ tọ sụshi phẹ g'ẹphe lụfu l'alị ono.
11 Noo ya; ọ dụru ikpoto ezi, eeche echeche, dọru l'agụga úbvú ono akpa nri.
12 Ọbvu ono tụko rwọahaa Jizọsu sụ iya g'ọ hanaa phẹ g'ẹphe je awụba l'ime ẹhu ezi ono.
13 Jizọsu sụ phẹ g'ẹphe je. Ọbvu ono wụfuta l'ẹhu nwoke ono bya awụba l'ime ẹhu ezi ono. Ikpoto ezi ono, rwuru l'ụnu ise ono tụkolepho shi l'agụga úbvú ono phọta ọso gbaa kpurukpuru gbazeta je awụda l'ime eze-ẹnyimu ono; mini rigbushia ya.
14 Ndu eche iya nụ gbakashịhu je epfukashia ya l'ime mkpụkpu mẹ l'ọma obẹgu. Ọo ya bụ; ndu ono, e pfuru iya ono wụru byatashia ahụma iphe, meru nụ.
15 Ẹphe bya ejepfu Jizọsu. Ẹphe hụma nwoke ono, ọbvu shi eme ono; mbụ onye ono ụnubuku ọbvu shi buru l'ẹhu ono g'ọ nọwanu anọo; yewanụ uwe l'ẹhu; wekọrohuwanu. Ndzụ gụahaa phẹ.
16 Ndu ọphu hụmaru iphe, meru nwoke ono, ọbvu shi eme ono; waa iphe, meru ikpoto ezi phọ; kọoru iya ndu ono, byaru nụ ono.
17 Ẹphe rwọahaa Jizọsu g'ọ lụfuru phẹ l'alị.
18 Ọ bahụshiepho l'ụgbo; nwoke ono, ọbvu shi eme ono bya bya arwọo ya gẹ yẹe ya swịru.
19 Jizọsu jịka bya asụ iya: "Laa unuphu; je epfukashịaru ndu ndu-unu eze iphe, Nnajịuphu meru ngu; waa g'ọ phụ-beru ngu obu-imemini."
20 Ọ tụgbua je arakashịahaa eze iphe, Jizọsu meru iya arakashị l'ọha Mkpụkpu-Iri. Iphe ono, Jizọsu meru ono dudzuru onyemonye biribiri.

Nwa Jiayirọsu mẹ nwanyị,
nsọ eme mkpụrumkpuru
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jizọsu phẹ gude ụgbo ono daghaẹkwapho mini ono jeshia l'azụ iya ọphuu; ikpoto nemadzụ bya anọ-phee ya mgburugburu. Ọ nọdu l'agụga mini.
22 Onye lanụ lẹ ndu-ishi ụlo-ndzukọ byapfuta iya. Ẹpha iya bụ Jiayirọsu. Jiayirọsu hụmae ya phọ bya adaa kpurumu lẹ mgboru ọkpa iya;

23 rwọahaa ya eyeru iya ẹka l'alị sụ: “Nwatibe mu kẹ nwanyị
anwụhukwa anwụhu. Jiko byarọ ebyibe iya ẹka g'o wekọrohu dzụru
ndzụ.”
24 Jizọsu tsoru iya jeshia. A dụkpoo igwerigwe awụ etso Jizọsu;
k'ọphu a gbẹ akpa iya mkpa.
25 Ọ dụru nwanyị, nọ l'ẹka ono, nọwaru nsọ-ụnwanyi
mkpụrumkpuru apha iri l'ẹbo.
26 O jewaru iphe-ẹhuka l'ẹka ikpoto ndu eme ọbvu. Iphemiphe, o
nweru bẹ ọ tụkowaru mephushichaa; ọphu o wekọrohuduru; ọ gbẹ
akajẹnu njọ.
27 Ọ nụmaepho iphe, Jizọsu emeje; o shia ya azụ pyobata l'ime ìgwè
ọha ono bya edenyi uwe Jizọsu ẹka.
28 Kẹle ọ sụkwanuru: “Mu -denyikpọwa iya ẹka l'uwe bẹ mu e-
wekọrohu-a.”
29 Edenyi, oodenyi ẹka l'uwe Jizọsu; mee ono buhu. O rwua ya l'ẹhu
lẹ Jizọsu mewaru iya o wekọrohu l'iphe, eme iya nụ.
30 Jizọsu mawaru l'onwiya l'ọ dụru ike, shi iya l'ẹhu lụfu. Ọ ghakọbe
l'echi ikpoto ọha ono sụ: “?Bụ onye denyiru uwe mu ẹka?”
31 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: “Ị hụmachaaru g'igwe ọha-a akpagbu
ngu lẹ mkpa; ị gbẹ ajị: ‘?Bụ onye denyiru ngu ẹka?’ ”
32 Ọ bya achịkaa ẹnya gẹ ya maru: ?ya a-hụma onye meru iphe ono.
33 Ndzụ gụahaa nwanyị ono; kẹle ọ mawaru iphe, meru l'ẹhu iya. O
gude ẹhu-anmanma bya adaa kpurumu l'iphu iya; bya epfukọtaru iya
ọkpobe-opfu.
34 Jizọsu sụ iya: “Nwada; ekweta, i kwetarụ mewaru g'i wekọrohu.
Laa je eburu l'ẹhu-guu l'iphe, eme ngu nụ bẹ e mewaru ngu i
wekọrohuwaa.”
35 Jizọsu gudekwadụ-a opfu ono l'ẹka epfu; ndu shi l'ibe Jiayirọsu
bya bya asụ: “Jiayirọsu; nwa ngu nwanyị nwụhuakwaru. ?Bụ gụnu
bẹ iituchikwadu O-zì-iphe nchị?”
36 Ọphu Jizọsu angakpọdaru nchị l'iphe, ndu ono epfu. Ọ sụ onye-
ishi ụlo-ndzukọ ono: “Ndzụ ba agụshi ngu. Ọo 'ẹpho g'i kweta.”
37 Ọphu ọ dụdu onye Jizọsu kwekwaduru g'ẹphe l'iya swịru; gbahaa
Pyịta mẹ Jiemusu mẹ Jiọnu, nwune Jiemusu.
38 Ẹphe jerwua ibe onye-ishi ụlo-ndzukọ ono; ọ bya akpovu ụzu,
igwe ọha, nọ l'ẹka ono atụ; bya ahụma g'ẹphe agụ aphụ bya egbu
onwophẹ l'ẹkwa.
39 Jizọsu bya abahụ bya asụ phẹ: “?Bụ gụnu meru iphe, unu atụ ụzu
bya akwa ẹkwa? Nwata ono ta nwụhukwaru anwụhu; ọ kwa mgbẹnya
bẹ ooku.”
40 Ẹphe ze iya ọchi. O kweẹpho doo bya achịfuchaa phẹ etezi g'ẹphe
ha; bya eduta nna nwata ono yẹle ne iya; waa ndu ọphu yẹe ya swị
bya abahụ l'ẹka nwata ono zẹ.
41 Ọ bya eseta nwata ono l'ẹka bya asụ iya: “Talita kumi,” bụ iya bụ:
“Nwamgbọko-nshịi; mu sụru g'i teta!”
42 Nwata ono teta jepheahaa. Nwamgbọko ono nọwaru apha iri l'ẹbo
eshinu a nwụru iya. Ọ dụ phẹ biribiri kẹ 'ama g'eme iya.
43 Jizọsu karụ phẹ sụ phẹ g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe l'e-me g'ọ maru.
Ọ sụ phẹ g'a nụ nwata ono nri g'o ria.

6

Aajịka Jizọsu lẹ Nazaretu
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Jizọsu shi l'ẹka ono tụgbua lashịa ndu phẹ; yẹle ndu etsoje iya nụ swịru.
2 O be l'eswe-atụta-unme; ọ bahụ l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je eziahaa iphe. Ọ dụ ikpoto ndu nụmaru iphe, oozi biribiri. Ẹphe sụ: "?Bụ awe bẹ nwoke-a nwụtachaaru iphe ọwa? ?Bụ onye ziru iya ẹgube mmamiphe ọwa? ?Dẹnu g'o meru emeẹbe iphe-ọhumalenya ọwa-a, adụdu onye nụmajeru ẹtu iya-a?
3 ?Tọ bụnu iya-a bụ nwoke kapyịnta-a; mbụ nwa Meri? ?Tọ bụnu iya bụ nwune Jiemusu yẹle Jiosẹsu; waa Jiudasu; mẹ Sayịmonu? ?Tọ bụnaa unwune iya kẹ nwanyị bẹ anyi l'ẹphe bugbaa l'ẹka-a?" Iphe ono bụru ụpfu dụ phẹ l'ọkpa.
4 Jizọsu sụ phẹ: "Onye mpfuchiru Chileke bẹ aakwabẹjekwa ùbvù l'ẹkameka; a -gụfuekwapho lẹ mkpụkpu iya yẹle ipfu iya; waa l'ibe iya."
5 O mee ọphu ọ dụdu iphe, dụ biribiri, ha shii, Jizọsu meru l'ẹka ono; a -gụfuekwapho nwa ndu iphe emegbaa, o byiru ẹka; ẹphe wekọrohu.
6 Ọ dụ iya biribiri l'ẹphe te ekwetaduru nkiya. Ọo ya bụ; ọ tụgbua je etsoru mkpụkpu lẹ mkpụkpu ọzo ziahaa iphe.

Jizọsu ezi ndu-ishi-ozi iya
iri l'ẹbo g'ẹphe je epfua opfu Chileke
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

7 Ọ bya ekua ụmadzu iri l'ẹbo ono bya agbaa phẹ ẹbo ẹbo bya ezia phẹ g'ẹphe gude ọkpehu chịshije ọbvu.
8 O pfua ya pfushiaru phẹ iya ike sụ phẹ: "G'ọ tọ dụkwa iphe, unu e-gude eje; gbahaa oshi-mpalẹka. Unu te egudekwa nri; ọphu unu egudekwa ẹda; ẹbe unu eyekwa okpoga l'ẹkpa uwe.
9 Unu yekwaa akpọkpa; ọl'oo g'unu te eyekwa uwe n-yekwasẹ.
10 Unuphu, unu bahụkpowaru; a -nata unu; unu nọduekwapho l'ẹka ono. Unu te ejekwa eburu l'ẹka ọzo jasụ unu afụta lẹ mkpụkpu ono.
11 Ẹka unu jeru; ẹphe -jịka unu; jịka anụma opfu Chileke, unu epfu; unu -tụgbujeepho l'ẹka ono; unu ajịshia urwuku ọkpa unu; g'ọ bụru iphe, a-gba phẹ ekebe. Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọo-kakwaru ndu Sọdomu yẹle ndu Gọmóra mma mbọku ikpe; eme lẹ mkpụkpu ono."
12 Ọo ya bụ; ẹphe jeshia je araru iya ndiphe arara sụ phẹ g'izimanụ iphe-ẹji, ẹphe emeje lwa phẹ azụ.
13 Ẹphe chịshia ọbvu, dụ igwerigwe, bugbaa nemadzụ l'ẹhu; tẹme ẹphe nọdu eteje ndu iphe eme manụ; ẹphe ewekọrohu.

Anwụhu Jiọnu
onye emeje baputizimu
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Eze, bụ Herọdu nụma iphe, Jizọsu eme; kẹle e pfudzuwaru nkiya l'ẹkameka. Ọ dụru ndu asụje l'ọo Jiọnu ọphu shi emeje baputizimu tetaru dzụru ndzụ ọzo; l'ọo iphe ono meru iphe, ọoduje ike eme iphemiphe ono.
15 Ọ dụru ndu ọphu sụru l'ọo Elayịjia.

Ọ dụru ndu ọphu sụru l'ọo-bụkwaru onye mpfuchiru Chileke, yeru onye lanụ lẹ ndu mpfuchiru ndiche.
16 Herọdu nụmae ya phọ ọ sụ: "Ọ kwa Jiọnu-a, mu ziru; e je egbutaru mu ishi iya-a bẹ dzụwaa ndzụ ọzo."
17 Iphe, meru nụ bụru lẹ Herọdu zijeru; e je egude Jiọnu; kee ya ẹgbu; je atuchia l'ụlo mkpọro. Ọ bụru l'ẹka Herọdiyasu bẹ o shi. Herọdiyasu ono bụ nyee Filipu. Filipu bụkwanu nwune Herọdu. Herọdu gbẹshi je ahata nyee nwune iya ono lụru.
18 Jiọnu shi anọduje epfuru Herọdu l'ọo iphe, adụdu Chileke ree bẹ o meru l'o jeru ahata nyee nwune iya lụru.
19 Ẹhu ghuahaa Herọdiyasu eghu. Ọ dụ iya gẹ a sụ lẹ ya gburu Jiọnu; ọphu ọ makwanụ ụzo, oo-shi gbua ya;
20 kẹle Herọdu l'onwiya atsụ Jiọnu ebvu. Ọ maru l'ọ bụ onye pfụberekoto; tẹme ọ bụru onye dụru Chileke nsọ. Ọ bụru iphe ono meru iphe, Herọdu woru iya dobe g'ọ tọ dụ iphe, e-me iya nụ. Herọdu bẹ opfu, Jiọnu anọduje epfuru iya agbachịje ẹnya; l'ọowakwa iya phọ obu mini; l'o gudeẹle-a ẹhu-ụtso ngabẹru iya nchị.
21 O rwua ujiku lanụ iphe kweru nwanyị ono; kẹle mbọku ono bụ eswe, Herọdu emeje ẹswa anyata mbọku, a nwụru iya. O kukọtachaa ndu-ishi alị ẹka ono; waa ndu-ishi ojọgu; waa ndu bụgbaa ishi l'alị Gálili g'ẹphe byaru iya l'ọbo-iphe ono.
22 Ndu ono byiẹrupho l'ẹka ono kpiririmu; nwa Herọdiyasu kẹ nwanyị bya etee ebvu l'atatiphu phẹ. Ẹhu tsọo Herọdu waa ẹbyaa ono, byaru iya nụ ono ụtso shii. Eze, bụ Herọdu sụ nwamgbọko ono: "Pfua iphe, dụkpoe ngu phọ ree gẹ mu nụ ngu; mu a-nụ ngu iya."
23 O richaaru iya angụ sụ: "Iphe, ị sụkpoerupho gẹ mu nụ ngu bẹ mu a-nụ ngu; obetaru ọ bụru alị-eze mu bẹ ị sụru gẹ mu keha ẹbo; nụ ngu nanụ."
24 Nwamgbọko ono gbafụ je ajịa ne iya sụ: "?Bụkpoo gụnu bẹ mu a-sụ g'ọ nụ mu?"
Ne iya sụ iya: "Sụ iya g'ọ pẹe ngu ishi Jiọnu, onye emeje baputizimu."
25 Ọ gbaphu azụ bya ejepfu eze je asụ iya: "Gbuta ishi Jiọnu, onye emeje baputizimu ye l'ochi pataru mu nta-a nta-a."
26 Ẹhu daẹpho eze ono dzụu; ẹka o rwuru iya l'obu shii. Obenu l'eshinu o riwaru angụ l'iphu ndu ono, byaru iya ẹbyaa ono bẹ ọ tọo gbanwehẹdu iphe, o pfuru.
27 O zịẹpho onye lanụ l'ime ndu ojọgu, eche iya nche teke ono teke ono g'o je egbuta Jiọnu ishi wota bya. Nwoke ono tụgbua je egbuta ishi Jiọnu l'ụlo mkpọro
28 ye l'ochi wotaru nwamgbọko ono. Nwata woru iya je apẹe ne iya.
29 Ndu etsoje Jiọnu nụmae ya phọ; ẹphe bya apata ogwe iya je elia.

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu iri l'ẹbo l'ụkporo iri nri
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jiọn 6:1-14)

30 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi-ozi Jizọsu bya anọkobe bya ejepfu Jizọsu je akọkotaru iya iphe, ẹphe mekọtaru; yẹle iphe, ẹphe zikọtaru.
31 A dụ igwerigwe abya. Nemadzụ nọdu ejeẹpho nggede eje; nggede alwa; k'ọphu ụzo adụduru Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ mbụkponu mẹ ria nri. Ọ sụ ndu etsoje iya nụ: "Unu gbẹshi g'anyi je l'ẹka nemadzụ

te ebudu ebubu g'anyi je anọdu nwẹkinyi anyi g'unu kabẹ tụta unme nwanshịi.”
32 Ẹphe kwe bahụ l'ụgbo tụgbua jeshia l'ẹka ẹphe a-nọdu nwẹkaphe.
33 A dụ igwerigwe hụma phẹ teke ẹphe atụgbu bya ahụbechaa phẹ ama. Ndu ono shikpọo lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu gudegbaa ọkpa gbaru jeshia vuru phẹ ụzo jerwua ẹka ono, ẹphe eje ono.
34 Jizọsu fụta l'ụgbo ono bya ahụma ikpoto nemadzụ, nọ l'ẹka ono; imemini phẹ dụ iya shii; kẹle ẹphe dụ g'atụru, enwedu onye-nche, l'agbaru phẹ mkpu. O ziahaa phẹ iphe, dụ igwerigwe.
35 O bejeẹpho l'ụzenyashi; ndu etsoje iya nụ jepfu iya je asụ iya: “?Ị maru l'ẹka-a bụ echiẹgu tẹme nchi nọdu ejihuwaa?”
36 Sụdupho ndu-a g'ẹphe bahụ lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu mẹ l'unuphu l'unuphu ndu-a, nọ-pheru phẹ mgburugburu-a je azụtaru onwophẹ nri.
37 Jizọsu sụ phẹ: “Unubẹdua l'onwunu nụnu phẹ nri g'ẹphe ria.” Ẹphe sụ iya: “?Ọ dụ ngu g'ọ bụ anyịbedua a-zụta buredi, ụkporo pangu, aa-nụ phẹ g'ẹphe ria?”
38 Ọ sụ phẹ: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu gude? Unu je amaru g'ọ ha.” Ẹphe machaarụ g'ọ ha; ẹphe sụ l'ọ dụ ishi buredi ise; wafụa ẹji-ẹma.
39 Noo ya bụ; ọ sụ phẹ g'ẹphe kekashịa igwe ọha ono ekekashị g'ẹphe nọduchaa anọo l'ẹka ono, nwẹswa dụ kirikiri ono.
40 Ẹphe nọdu anọo keshia onwophẹ l'ophere l'ophere; ọ dụru ndu dụ ụkporo ise ise; ọ dụru ndu ọphu dụ ụkporo labọ l'iri iri.
41 O wota ishi buredi ise ono; waa ẹji-ẹma phọ bya apalia ẹnya imeli kele Chileke ekele kẹ nri ono; bya eworu iya nyawashia bya anụ ndu etsoje iya nụ sụ g'ẹphe keeru iya ndu ono. O kedzuru ndu ono g'ẹphe hakọta ẹji-ẹma ono.
42 Ẹphe tụko ria ya; rijichaa ẹpho.
43 Ibiribe ibiribe buredi yẹle ẹma, phọduru nụ, ẹphe tụtukoberu bẹ jiru nkata iri l'ẹbo.
44 Unwoke, yị lẹ ndu ono, riru nri ono dụ ụnu unwoke iri l'ẹbo lẹ unwoke ụkporo iri.

Jizọsu eje ije l'eli mini
(Mat 14:22-33; Jiọn 6:16-21)

45 Ọ sụ ndu etsoje iya nụ ono g'ẹphe bahụ l'ụgbo; vuru iya ụzo; dafụ azụ iya ọphuu; jeshia mkpụkpu Bẹtusayida gẹ ya pfuadaru igwe ọha ono g'ẹphe la unuphu.
46 O mechaẹ phẹ phọ ẹphe lashịa; o jeshia l'úbvú je epfuru nụ Chileke.
47 Ụgbo ono nọdu l'echi eze-ẹnyimu nchi jihu; yẹbedua nwẹkinyiya nọdu l'eli-mgboko l'agụga mini ono.
48 Ọ gbẹ l'ẹka ọ nọ hụma l'akpọ ụgbo ono l'angakpọo phẹ ẹhu shii; kẹle phẹrephere ezi iziphu; o jeru ije l'eli mini jepfushia phẹ. Teke ono bụwaru l'iphe-ọduu aha ẹnu. O meahaa g'ọo ghata phẹ aghata lẹ mini ono.
49 Ẹphe hụmae ya phọ ẹka ooje ije l'eli mini; ẹphe dobesụ l'ọo maa. Ẹphe chishia mkpu.
50 Noo kẹle ẹphe tụkoru g'ẹphe ha hụmakota iya; ẹhu nmalahaa phẹ kpeekpeekpee.

Teke ono kwaphọ Jizọsu sụ phẹ: “G'ọkpoma shihu unu ike; ọ bụ-a
mbędua. Ndzụ ba agụshi unu.”
51 O nyipfu phẹ l'ime ụgbo ono; phẹrephere ono zibuhu. Ẹphe
sachaa ọnu saa nchị;
52 kẹle iphe, Jizọsu meru teke ọ washịru buredi ono te edoduru phẹ
ẹnya; opfu l'a kpọ-chiru phẹ ọkpoma.

Jizọsu eme gẹ ndu iphe eme
wekọrohu lẹ Gẹnesaretu
(Mat 14:34-36)

53 Tọbudu iya bụ; Jizọsu phẹ daghaẹpho mini ono; fụta lẹ
Gẹnesaretu; bya eworu ụgbo phẹ lia l'ẹka ono.
54 Afụta, ẹphe afụta l'ụgbo ono; ndu ẹka ono hụbechawaa Jizọsu
ama.
55 Ẹphe gbachaarụ je l'unuphu l'unuphu je apata ndu iphe emeg-
baa l'iphe, ẹphe azẹje azẹe parụ byapfuta iya l'ẹkameka, ẹphe
nụmakpooru l'ọ nọ.
56 Ẹkameka, o shiru l'ụnwu mkpụkpu lẹ mkpụkpu; mẹ l'eze
mkpụkpu; mẹ l'ọma ẹgu; ndiphe eworu ndibe phẹ, iphe eme dobegbaa
l'ọma aswa rwọo ya g'o kwe g'ẹphe denyi iya ẹka; obetaru ọ bụru l'ọnu
uwe iya. Iphe, bụkpoo ndu denyiru iya ẹka wekọrohukota l'iphe, eme
phẹ nụ.

7

Nsọ alị ndiche ndu Jiu
(Mat 15:1-9)

1 Ọo ya bụ; ọ dụru ndu Fárisii; wakwaphọ ndu ezije ekemu, dọru
l'ẹka ono. Ẹphe tụko shi Jierúsalẹmu bya adọkobe l'ẹka ono dọ-phee
Jizọsu mgburugburu.
2 Ẹphe hụma l'ọ dụru ndu emebyi nsọ alị l'ime ndu etsoje Jizọsu. Ọ
bụru l'ẹphe gude ẹka, e merwushiru emerwụshi eri nri; opfu l'ẹphe
ta akwọduru ẹka gẹ nsọ alị ndu Jiu sụru g'a kwọje iya.
3 Kẹle ndu Fárisii; mẹkpoo ndu Jiu mgburugburu te erijedu nri
m'ẹphe -akwọduru ẹka gẹ nsọ alị phẹ sụru g'a kwọje iya, bụ iya bụ
nsọ, shi phẹ lẹ nna phẹ oche.
4 Tẹme ẹphe -lwa aswa; ẹphe tee ridu nri; gbahaa l'ẹphe gudeadaa
mini mefu nsọ. Nokwaphọ g'ẹphe emejegbaa ụnwu nsọ ọzo, shi lẹ nna
phẹ oche, dụ gẹ nsọ asa okoro mẹ k'ite mẹ k'ochi, e gude ope wụa; mẹ
k'oshi-anọo.
5 Ndu Fárisii ono mẹ ndu ezije ekemu jịa Jizọsu sụ iya: “?Bụ gụnu
meru iphe, ndu etsoje ngu nụ te emejedu nsọ, shi lẹ nna anyi oche
phẹ; ẹphe gbẹ egudeje ẹka, e merwushiru emerwụshi eri nri?”
6 Ọ bya asụ phẹ: “Azáya onye mpfuchiru Chileke pfugbuwaru
k'unubẹ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu-a sụ:
“Ndu-a bụ eli ọnu bẹ ẹphe
gude akwabẹ mu ùbvù.
Obenu l'obu phẹ nọgbaa
mu ụzenya.
7 Ẹphe abarụ mu ẹja mkpẹ.
Ẹphe ezi ekemu,
nemadzụ tụru;

ọ dụ g'ekemu Chileke*.
8 “Kẹle unu ahajẹ ekemu Chileke; gbẹ eme nsọ alị, nemadzụ doberu;
eme k'asa ite; mẹ okoro; mẹ iphemiphe ọzo, unu emegbabẹ.”
9 Ọ sụ phẹ: “Ọ nụpho l'unu manụkaru iphe meru g'o gude unu gbẹ
gwọbechia ekemu, Chileke sụru g'e meje je emeahaa nsọ alị, nemadzụ
doberu.
10 Lẹ Mósisu sụkwaru: ‘Yejeru nna ngu yẹle ne ngu ùbvù’; bya
asụkwapho: ‘Onye epfujeru nna iya; ọzoo ne iya njọ opfu g'e gbua
onye ọbu egbugbu.’
11 Unubẹdua byakwanụ epfu bya asụ: Ọ -bụru lẹ nemadzụ sụru nna
iya; ọzoo ne iya l'iphe, ya gege egude kwọo phẹ bụakwa ‘kọbanu’, bụ
iya bụ ‘iphe, a nụru Chileke.’
12 Unu gụfu onye ono g'o to yeheru ne iya ọzoo nna iya ẹka.
13 Unu shi ẹgube ono gude l'unu eme nsọ alị, unu ezi; mee ọphu
opfu Chileke adụedu iphe, ọ bụ; tẹme unu nọdu emegbakwaphọ iphe
ọzo, dụgbaa ẹgube ono.”

Iphe, aasọ nsọ; mẹ iphe,
a ta sọdu nsọ
(Mat 15:10-20)

14 Jizọsu bya ekua igwe ọha ono ọzo bya asụ phẹ: “Unu
gebekpọdapho gẹ mu karụ unu g'o doo unu ẹnya.
15 Ọ tọ bụkwa iphe, nemadzụ eri l'ọnu atụrwu iya; ọ kwa iphe, shi
nemadzụ l'ime obu bụ iphe, atụrwuje iya nụ.
16 G'onye nweru ẹnu nchị; nụmakwa iya!”
17 Ọ haẹpho ndu ono bya abahụ l'ụlo; ndu etsoje iya nụ jịahaa ya
iphe, ẹtu ono bụ.
18 Ọ sụ phẹ: “?Unubẹdua bẹ iphe ete dojekwaphọ ẹnya? ?Unu ta
amakwaphọ l'iphe, eeri l'ọnu ta atụrwudu nemadzụ?
19 Kẹle ọ tọo bahụdu iya l'obu; ọo l'ẹpho bẹ ọobahuje; l'e shi l'ẹka
ono nyịfu iya lẹ nshị.” Ọo ya bụ l'iphemiphe, eeri l'ọnu bẹ Jizọsu sụru
l'ọ tọ dụdu ọphu atụrwuje nemadzụ l'iphu Chileke.
20 Ọ sụ phẹ: “Ọo iphe, shi nemadzụ l'obu bụ iphe, atụrwuje iya nụ.
21 Kẹle ọo l'ime obu nemadzụ bẹ ẹjo egomunggo shi; waa eri ogori;
mẹ apharwụshi onwonye; mẹ egbu ọchi;
22 mẹ ezi iphuru; mẹ ẹnya-pfụrupfuru; waa eme ẹjo umere; mẹ aghọ
ụgho; mẹ ụrwuali; mẹ iji-ẹnya; waa epfurwushi nemadzụ; mẹ eku-
onwonye; yẹle eme eswe.
23 Iphe, bụkpoo iphe ono g'ọ ha shichaa nemadzụ l'obu; ọ bụru iya
bụ iphe, atụrwuje nemadzụ.”

Ekweta nwanyị, abụdu onye Jiu
(Mat 15:21-28)

24 Jizọsu gbẹshi l'ẹka ono bya ejeshia alị, nọ-pheru Taya yẹle Sidọnu
mgburugburu. O rwua ẹka ono bya abahụ l'unuphu lanụ je anọdu.
Ọ dụ iya g'a sụ l'ọ tọ dụdu onye maru nụ; obenu l'o to domikọtaduru
onwiya edomi.
25 Noo ya; nwanyị, ọbvu eme nwatibe iya kẹ nwanyị nụma kẹ Jizọsu
bya atụgbuekwapho je adaa kpurumu lẹ mgboru ọkpa iya.

---

* **7:7 7:7** Gụnaa Azá 29:13.

26 Nwanyị ono bụ onye Gurisu; ọle a nwụru iya l'alị ono, bụ iya bụ
Fonishiya, nọ lẹ Sayira. Ọ bya arwọahaa Jizọsu g'ọ chịfu ọbvu ono, bu
nwatibe iya l'ẹhu ono.
27 Jizọsu sụ iya: "Gebe g'a nụadaa ụnwegirima nri tẹmanu; kẹle ọ
tọ dụdu ree g'e woru nri ụnwegirima nụ ụnwu nkụta."
28 Nwanyị ono sụ iya: "Mu maru-a Nnajịuphu; obenu l'ụnwu nkụta
atụtujekwa-a nwonu, dashịhuru l'ẹka ụnwegirima eri nri."
29 Jizọsu sụ iya: "Eshinu i pfuru ẹgube ono; lashịa l'ọbvu ono hawaru
nwa ngu ono!"
30 Ọ larwushia; Ọbvu-a hawaa nwata-a. Ọ zẹwaa azẹe kẹ nwakụpya
l'iphe, aazẹ azẹe.

Jizọsu emeta onye ada nkụchi

31 Jizọsu bya alụfuta l'ọhamoha, bugbaa lẹ Taya yẹle Sayịdonu jeshia
l'eze-ẹnyimu Gálili; bya erwua ọha Mkpụkpu-Iri.
32 Ẹphe dutaru iya onye ada nkụchi; tẹme ọphu oopfujedu opfu ree.
Ẹphe rwọahaa Jizọsu g'o byibe iya ẹka.
33 Jizọsu shi l'ẹka ono, igwe ọha ono nọ ono; dufu iya iche bya eye
iya mkpụshi ẹka lẹ nchị labọ bya emeta ọnu-mini mee ya l'ire
34 bya apalia ẹnya l'eli bya atsụa ude sụ iya: "Ẹfata" bụ iya bụ:
"kosahụ!"
35 Ime nchị iya ẹphenebo kosahụchaa; ire iya bya agbụtoshihu; ọ
wata epfu opfu ree.
36 Jizọsu pfushia ya ike sụ phẹ g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe e-pfuru iya;
obenu l'ọobujeru teke o pfuru nno; ẹphe agbẹ ka iya nụ arakashị.
37 Ọ kwatakpọro tụfu phẹ ẹhu shii; ẹphe sụ: "Ha-o! ?Ọ kwa l'ị
hụmaru g'oomekọtaje iphemiphe ree; mechaa mee g'onye nkụchi
nụmaje iphe lẹ nchị; bya emee g'onye l'ete pfujedu opfu pfuahaa opfu."

8

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu iri nri
(Mat 15:32-39)

1 E rwua ujiku lanụ, ikpoto nemadzụ dzukọbekwaru ọzo; ọphu ọ
dụhedu nri, ẹphe gude k'eriri. Jizọsu bya ekua ndu etsoje iya nụ bya
asụ phẹ:
2 "Imemini ikpoto ndu-a dụkwa mu g'onye l'ẹphe nọwaru ujiku ẹto
l'ẹka-a; ọphu ọ bụdu l'ọ dụkwaduru nri, ẹphe gude, ẹphe e-ri.
3 Mu -sụkwanu g'ẹphe swịru ẹgu lashịa; mba atụshi phẹ l'ụzo; kẹle
ọ dụru ndu ọphu shi ẹka dụ ẹnya."
4 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: "?Bụ awe bẹ aa-hụmakwanu nri l'echiẹgu-
a, a-sụru phẹ eriri?"
5 Ọ sụ phẹ: "?Bụ ishi buredi ole bẹ unu gude?" Ẹphe sụ iya l'ọo ishi
buredi ẹsaa.
6 Ọo ya bụ; ọ sụ g'ikpoto ndu ono nọdukota anọo l'alị l'ẹka ono. Ọ
bya achịta ishi buredi ẹsaa ono bya ekele Chileke ekele. Ọ bya awashịa
ya bya achịe ndu etsoje iya nụ g'ẹphe keeru phẹ. Ndu etsoje iya nụ
bya ekeeru phẹ iya.
7 Ọ dụkwarupho ụnwu-ẹma, ẹphe gude. Ọ bya bya ekelekwaphọ
Chileke k'ẹma ono bya eworu iya nụ ndu etsoje iya nụ bya asụ g'ẹphe
kekwaaru iya phọ ndu ono.

8 Ndu ono ria nri rijichaa ẹpho. Ndu etsoje iya nụ bya atụtua iphiriba
iphiriba iya ọphu ghuduru nụ; o ji nkata-eevu-iphe ẹsaa.
9 Ndu riru nri ono e-bekwa l'ụnu nemadzụ mgbo iri. Jizọsu sụ phẹ
g'ẹphe lashịa; ẹphe lashịa.
10 Yẹle ndu etsoje iya nụ bahụ l'ụgbo jeshia ọha ndu Dalumanuta.

Iphe-ọhumalenya,
meru l'ẹhu Jiona
(Mat 16:1-4)

11 Ndu Fárisii byapfuta Jizọsu; ẹphe l'iya tụahaa ẹgo. Ẹphe sụ iya
g'o meeru phẹ iphe-ọhumalenya, e-goshi l'ọo Chileke ziru iya g'ọ bya
eviya. Ọ bụru ọkpa opfu bẹ ẹphe tọgboru iya ẹgube ono; g'ẹphe gude
nmata iya.
12 Ọ bya atsua oke ude l'ime obu bya asụ phẹ: "?Bụkpoo gụnu meru
iphe, o gude ọgbo nta-a bụerupho iphe-ọhumalenya bẹ ẹphe achọje?
Gẹ mu gbukwaru iya unu tororo; ọ tọ dụkwa iphe-ọhumalenya ono, a
byaru emeru phẹ."
13 Jizọsu phẹ haa phẹ l'ẹka ono bya abahụ l'ụgbo kpọru jeshia azụ
iya ọphuu.

Ụta, Jizọsu ata ndu etsoje iya nụ
(Mat 16:5-12)

14 Noo ya; ndu etsoje iya nụ zọhaa egude buredi. Ọ bụerupho ishi
buredi lanụ bẹ ẹphe gude nọdu l'ụgbo ono.
15 Jizọsu nmaaru phẹ ọkwa sụ: "Unu kwabẹkwa ẹnya! Unu
kwabẹkwaru iphe-eko-buredi kẹ ndu Fárisii mẹ kẹ Herọdu ẹnya; a
-nọnyaa o mebyia unu."
16 Ẹphe pfuaharu nwibe phẹ sụ: "Ọ kwa buredi ono, anyi egudedu
ono."
17 Jizọsu maru iphe, ẹphe epfu bya asụ phẹ: "?Bụ gụnu bẹ o gude unu
nọdu epfugbaa l'unu te egudedu buredi? ?Toko dokwaphọ unu ẹnya?
?Ọ kwa l'egomunggo teke agbarwudu unu l'iphe, ọ bụ; mbụ k'iphe,
ekoje-buredi ono? ?Ọ nwụru ịnwu-agha bẹ unu kpọ-chiru ọkpoma
akpọ-chi?
18 Ọ kwa l'unu nweru ẹnya; ?Unu ta aphụdu iya ụzo? Nchị bẹ unu
furu; ?Unu ta anụdu iya iphe? ?To nwedu iphe, unu anyatajẹkpoo?
19 Teke mu gude ishi buredi ise keeru ụnu nemadzụ iri l'ẹbo l'ụkporo
ụmadzu iri; ?bụ nkata-eevu-iphe ole bẹ unu tụtu-jiru iphiriba iya,
phọduru nụ?" Ẹphe sụ iya l'ọo iri l'ẹbo.
20 "Ọ dụ ree; teke mu gude buredi ẹsaa keeru ụnu nemadzụ iri; ?
bụ nkata-eevu-iphe ole bẹ unu tụtu-jiru l'iphiriba iya, phọduru nụ?"
Ẹphe sụ iya l'ọo ẹsaa.
21 Ọ sụ phẹ: "?Toko dokwaphọ unu ẹnya nta?"

Jizọsu eme g'onye
atsụ ishi hụma ụzo

22 Ẹphe bya abata lẹ Bẹtusayida. E dutaru Jizọsu onye atsụ ishi.
Ẹphe rwọahaa ya g'o byia ya ẹka.
23 Ọ bya egude onye atsụ ishi ono ẹka dufuta iya lẹ mkpụkpu ono;
bya eworu ọnu-mini vụa ya l'ẹnya tsụu; bya ebyia ya ẹka bya asụ iya:
"?Ọ dụru iphe, ị hụmaru?"

24 Onye ono, atsụ ishi ono palia ẹnya bya asụ: “Ee; mu hụmaru-a
nemadzụ; ọle ẹphe dụgbaa tsuyọo tsuyọo g'oshi ejegbaa ije.”
25 Jizọsu byakwa bya ebyia ya ẹka l'ẹnya ọzo. Ẹnya sahụ nwoke ono;
ọ phụahaa ụzo; hụmaahaa iphemiphe rengurengu.
26 Jizọsu bya asụ iya g'ọ lashịa; sụkwa iya phọ: “B'abahụkpokwanu
lẹ Bẹtusayida; ọphu ọ dụkwa onye ii-pfuru iya.”

Pyịta akọ onye Jizọsu bụ
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 “Jizọsu waa ndu etsoje iya nụ tụgbua jeshia mkpụkpu, nọgbaa
lẹ Sizariya Filipayi. O rwua l'ụzo; ọ jịahaa phẹ sụ: ?Bụkpoo onye bẹ
aasụjekpoo lẹ mu bụ?”
28 Ẹphe sụ iya: “Ọ dụru ndu sụru l'ị bụ Jiọnu onye shi emeje
baputizimu; ndu asụ l'ị bụ Elayịjia; tẹme ọ dụru ndu sụru l'ị bụ onye
lanụ lẹ ndu mpfuchiru Chileke.”
29 Jizọsu sụ phẹ: “Unubẹdua; ?unu sụkwanuru lẹ mu bụ onye?”
Pyịta sụ iya: “Ọo ngu bụ Kéreshi ọbu.”
30 O pfuaru phẹ iya pfushia ya ike sụ phẹ g'ọ tọ dụkwa onye ọzo,
ẹphe e-pfuru kẹ nkiya.

Epfupfu mbụ, Jizọsu epfu lẹ
ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Noo ya; Jizọsu bebe pfuaru ndu etsoje iya nụ iphe, swiru iya nụ sụ
phẹ: “Abụbu-Ndiphe jefụtajekwa iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe. Ndu bụ
ọgerenya; waa ndu-ishi uke Chileke; waa ndu ezije ekemu a-jịkakwa
iya woru iya ye ndiphe l'ẹka. Ndiphe ono eworu iya megbua; l'ọ nọo
abalị ẹto l'ilu; l'ooshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.”
32 Iphe ono bẹ o pfuru phẹ kasaa phẹ iya nchị. Pyịta bya ekuchi iya
sụ iya: “Tụswekwa! Te epfukwa ẹgube ono.”
33 Jizọsu bya aghaa ẹnya bya elee ndu etsoje iya nụ bya agbochia
Pyịta ọnu sụ iya: “Gbẹshi mu l'iphu gụbe Obutuswe ono! Kẹle iphe,
ịiri ta abụdu iphe, Chileke arị. Ọriri ngu bụ ọriri nemadzụ.”
34 Jizọsu bya ekukọta ikpoto ndu ono waa ndu etsoje iya nụ bya
asụ phẹ: “Onye ọ dụ g'o tsoru mu g'onye ono mịa onwiya ẹnya; vuta
oswebe ọnwu nkiya bya etsoru mu;
35 kẹle onye eme g'ọ dzọo onwiya ndzụ l'e-tuphakwa ndzụ iya etupha.
Onye gudekwanụ opfu ẹhu mu yẹle k'ozi-ọma Chileke tuphaa ndzụ iya
l'a-dzọ onwiya ndzụ.
36 ?Bụ gụnu bụ urwu, nemadzụ ritaru mẹ o -nwekọtachaaru
iphemiphe, nọ lẹ mgboko-a; tuphakwanaa ndzụ iya?
37 Ọ tọ dụkwa iphe, nemadzụ egude agbata ndzụ iya mẹ o -
tuphahụwaa.
38 Kẹle onye iphere mu dụ; iphere ezi ozi-ọma mu dụ iya; l'ọgbo ọwa,
l'eri ogori eme iphe-ẹji-a; bẹ iphere onye ono a-dụkwapho Abụbu-
Ndiphe mẹ ọ -byatashịepho ekpe ndiphe ikpe. Ọ -nọdu abya l'ọ dụ
ùbvù l'ẹnya; egbu nwịinwii gẹ Nna iya egbu; teke ono, yẹle ụnwu-
ojozi-imigwe, dụ nsọ a-swịru abya ono.”

9

1 Ọ sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ dụru ndu harụ
pfụru l'ẹka-a, ata yịdu nwụhu; gbahaa l'ẹphe hụmaadaru gẹ Chileke
gude ike egoshi l'ọo ya bụ eze.”

Jizọsu egbu nwịinwii
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 A nọepho abalị ishii; Jizọsu duta Pyịta yẹle Jiemusu waa Jiọnu
duru phẹ je enyikota úbvú, ha l'eli; je anọdu nwẹkinyi phẹ. A nọnyaa;
Chileke gbanwee ụgbugba iya l'atatiphu phẹ.
3 Uwe iya chaahaa kẹ phuuphuu g'eberugo; k'ọphu ọ dụkpodaa onye
asa uwe lẹ mgboko-a, l'asa iya ẹgube ono.
4 Noo ya; Elayịjia yẹle Mósisu chaa l'iphu phẹ abọ ụja eyeru Jizọsu.
5 Pyịta pfubulihu sụ Jizọsu: “Nnajịuphu; ọ dụkwa ree g'anyi nọ
l'ẹka-a; g'anyi tụa mkpu ẹto: nanụ nkengu; nanụ kẹ Mósisu; nanụ
kẹ Elayịjia.”
6 Iphe, o gude pfua iphe ono bụ l'ọ tọ makpọdaa iphe, oopfu; ẹka
ndzụ agụkpoo phẹ shingushingu ẹphe n'ẹto.
7 Urwukpu bya bya asọ-kputa ẹka ono; olu-opfu shi l'urwukpu
ono sụ: “Onye ọwa-a bụ Nwa mu nwoke. Mu yeru iya obu. Unu
nụmajekwa iphe, oopfu!”
8 Teke ono kwaphọ; ẹphe chịkaa ẹnya chịkaa ẹnya; ọphu ọ dụedu
onye ẹphe hụmaru l'ẹka ono; gbahaẹpho Jizọsu nwẹkiya.
9 Ẹphe nyizetashịa l'úbvú ono; Jizọsu pfushiaru phẹ iya ike sụ phẹ
g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe e-pfuru iphe, ẹphe hụmaru gbiriri jasụ teke
yẹbe Abụbu-Ndiphe e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
10 Iphe ono, o pfuru ono dụe phẹ phọ l'ọkpoma; ẹphe nọdu ajịgbaa
nwibe phẹ iphe, bụ eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
11 Ẹphe jịa ya sụ: “?Bụ gụnu meru iphe ndu ezije ekemu sụru lẹ
Elayịjia e-vuadaru ụzo bya?”
12 Ọ sụ phẹ: “Ọ kwa eviya lẹ Elayịjia l'e-vukpọadaru ụzo bya g'o
dozia iphemiphe ree. Ọle ?bụ gụnu meru iphe, e dekwaruphọ l'opfu
Chileke sụ lẹ Abụbu-Ndiphe e-je iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe; tẹme l'e
mekwaa ya phọ g'ọ tọ dụdu iphe, ọ bụ?
13 Gẹ mu karụ unu: Elayịjia byahaakwaru; ẹphe mewaa ya
umerekete; mbụ meẹ ya phọ g'iphe, e dehawaru l'ẹkwo-opfu Chileke
pfuru.”

Eeme onye ọbvu atụ ndapfụ
g'o wekọrohu
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

14 Ẹphe byapfutaẹpho ndu etsoje iya nụ ndu ọphuu; ẹphe hụma
ikpoto ndu nọ-pheru phẹ mgburugburu. Ẹphe lẹ ndu ezije ekemu
nọdu atụ ẹgo.
15 Ahụma, igwe ọha ono ahụma Jizọsu; akpabiri iya gude phẹ. Igwe
ọha ono wupfu iya je ekele iya ekele.
16 Ọ jịa phẹ sụ: “?Bụ gụnu bẹ unu l'ẹphe atụ?”
17 Onye lanụ l'ime ikpoto ndu ono sụ iya: “O-zì-iphe; mu dutaru ngu
nwa mu nwoke; kẹle ọbvu, guderu iya nụ meru iya ọphu o pfujedu
opfu.

18 Ẹka ọ byaru iya l'ọ pata iya tụa l'alị; ụphu atsụshi iya l'ọnu; ọota
ikireze; ọ nọduepho kẹ kwereji. Mu sụ ndu etsoje ngu nụ g'ẹphe chịfu
iya ọbvu ono l'ẹhu; ọphu ẹphe adụdu ike."
19 Ọ sụ phẹ: "Ha-oo! Unubẹ ọgbo ọwa-a, adụdu iphe, unu ekwetajẹ-
a. ?Bụ teke ole bẹ mu l'unu a-nọ-beru? ?Mu a-takpọoru unu nshi
taberu teke ole? Unu dutaru mu nwata ọbu!"
20 Ẹphe bya edujeru iya nwata ono.
"Ọbvu ono hụmaepho Jizọsu bya atụa nwata ono l'alị woru iya
gbachịa. O wepheahaa ewephe; ụ́phù nọdu atsụshi iya l'ọnu.
21 Jizọsu jịa nna iya: ?Bụ teke ole bẹ iphe ọbu shi iya?"
Ọ sụ iya: "O shikwa iya teke ọ bụ nwata."
22 "Ọobujekwaru ọ -nọnyaa; l'ọ harụ tụru iya chie l'ọku; mẹkpoo
lẹ mini g'eeshi g'o gbua ya. Teke ọ bụ l'ọ dụru iphe, ịi-dụ ike mee;
phụnaaru anyi obu-imemini; gbanaaru anyi mkpu!"
23 Jizọsu sụ iya: "?Ị sụru l'ọo iphe, mu a-dụ ike mee? Ọ tọ dụkwa
iphe, akpọ onye kweru kẹ Chileke ẹka ememe."
24 Nna nwata ono chishia mkpu gude ẹnya-mini sụ: "Mu kwewaru;
jiko yenụru mu ẹka gẹ mu kabaa ekweshi ike!"
25 Jizọsu hụmaepho g'ikpoto nemadzụ awụ abya l'ẹka ono; ọ baarụ
ọbvu ono mba sụ iya: "Gụbe ọbvu ọphu ada nkụchi; ọphu iipfudu
opfu; mu sụru g'ị fụta l'ime nwata ono. Ta abahụbaekwa iya l'ẹhu
ọzobaa."
26 Ọbvu ono chia mkpu bya alọta nwata ono tụa l'alị; gbachia ya;
tẹme ọ lụfu iya l'ẹhu. Nwata ono dabyiẹrupho g'odzu. A tụko sụ l'ọ
nwụhuwaru.
27 Jizọsu bya egude ẹka selita iya eli; ọ gbalihu.
28 Jizọsu bahụepho l'ụlo; ndu etsoje iya nụ jịa ya lẹ mpya sụ: "?Bụ
gụnu meru iphe, anyi adụdu ike chịfu ọbvu ono?"
29 Ọ sụ phẹ: "Ẹgube ọbvu ono taa fụtakwa; gbahaa l'ọo onye aswịje
ẹgu epfu anụ Chileke chịru iya."

Epfu k'ugbo ẹbo k'anwụhu Jizọsu
(Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

30 Ẹphe tụgbua l'ẹka ono je aghabua Gálili; ọphu Jizọsu emeduru g'ọ
dụru onye a-maru nụ;
31 kẹle ndu ono, etsoje iya nụ ono bẹ oozi iphe. Ọ sụ phẹ-a: "Abụbu-
Ndiphe bẹ aa-kpụkwaru ye ndiphe l'ẹka; ẹphe eworu iya megbua. L'ọ
nọo abalị ẹto l'ilu; l'ooshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ."
32 Ọphu ẹphe amadụ iphe, oopfu; ndzụ nọdu agụ phẹ g'ẹphe e-me
jịa ya.

Onye kachakpọo shii
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ẹphe bya abata lẹ Kapaniyọmu. Ẹphe bahụepho l'ụlo; Jizọsu jịa
ndu etsoje iya nụ sụ: "?Bụ gụnu bẹ unu shi atụ l'etsuzọ?"
34 Ọphu ẹphe epfuduru opfu; kẹle teke ẹphe nọ l'ụzo bẹ ẹphe shi
atụ ẹgo onye kachaa shii lẹ g'ẹphe ha.
35 Ọ bya anọdu anọo bya ekua ẹphe n'iri l'ẹbo bya asụ phẹ: "Onye ọ
dụ g'ọ bụru onye ivuzọ g'onye ono bụru onye ikpazụ waa onye a-nọdu
ejeru onyemonye ozi."

36 O duta nwata nshịi bya edobe l'echilabọ phẹ. Ọ bya eheta nwata
ono eheta sụ phẹ:
37 “Onye gude ẹpha mu nabata nwata nshịi, ha ẹgube-a bẹ bụakwaa
mbẹdua bẹ ọ nabataru. Onye nabatakwanụru mbẹdua ta abụkwa
mbẹdua bẹ ọ nabataru kpụ; onye ono nabataakwarụpho onye ono,
ziru mu gẹ mu bya ono.”

Onye ata akpọshidu iphe,
anyi eme
(Luk 9:49-50)

38 Jiọnu sụ Jizọsu: “O-zì-iphe; anyi hụmakwaru nwoke, gude ẹpha
ngu achịshi ọbvu; anyi sụ iya g'o to meshi; kẹle o too tsojedu anyi.”
39 Jizọsu sụ phẹ: “Unu ta asụshi g'o to meshi; kẹle onye gude ẹpha
mu eme iphe-ọhumalenya te epfubyidu nkemu ẹgwegwa ẹgube ono.
40 Onye ata akpọshidu iphe, anyi eme akpọshi bẹ bụ anyi.
41 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye gude l'unu bụ ndu kẹ
Kéreshi kee unu mini g'unu ngụa bẹ Chileke bufutajẹkwa obunggo
iya.”

Anma ọkwa eme iphe-ẹji
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 “Sụ-a; onye mekwanụru onye lanụ l'ụnwegirima-a, wowaru
onwophẹ ye mu l'ẹka-a g'o shiswee ụzo ono bẹ o gogo kakwaru ree
ọme a pataru mkpuma-uswe; lipyabẹ iya l'olu; parụ chie l'eze-ẹnyimu.
43 Ọzo bụ; teke ẹka ngu akpataru ngu eme iphe-ẹji; gbufu iya. Ọo-
karụ ngu ree l'i gude ẹka lanụ bahụ l'ẹka ọkpobe ndzụ nọ; eme l'i
nweru ẹka labọ; e nwuba ngu l'ọku-alị-maa.
44 Ẹka ọphu ikpiri-ẹkà, nọ iya nụ ta anwụhujedu anwụhu; ọphu ọku
enwu iya nụ anyịhujedu anyịhu.
45 Teke ọ bụ ọkpa ngu a-lọru ngu ye l'eme iphe-ẹji; gbufu iya. Kẹle ọ
karụ ngu ree g'ị bụru ẹniyeni bahụ l'ẹka ọkpobe ndzụ nọ; eme l'ọkpa
dzuru ngu oke; e chie ngu l'ọku-alị-maa.
46 Ẹka ọphu ikpiri-ẹkà, nọ iya nụ ta anwụhujedu anwụhu. Ọphu
ọku, enwu iya nụ anyịhujedu anyịhu.
47 Teke ọ bụ l'ọo ẹnya ngu esetaru ngu eme iphe-ẹji; swọfu iya
tuphaa; kẹle ọo-karụ ngu ree l'i gude ẹnya lanụ bahụ l'ẹka Chileke
bụ eze; eme l'ẹnya dzuru ngu oke; e chie ngu l'ọku-alị-maa.
48 Ọku-alị-maa ono bẹ ẹkà, nọ iya nụ ta anwụhujedu anwụhu; ọphu
ọku, enwu iya nụ anyịhujedu anyịhu.
49 “Ọku, ee-gude dàà onyemonye l'a-dụ g'ọ bụ únú bẹ e gude
kwakọbe iya.
50 Únú bụ iphe, dụ ree; ọle teke ọ tsọ-buhuru únú-únú; ?dẹnu g'ii-
shi mebakwadaa ya g'ọ bụru únú ọzo. Unu mee ndzụ unu g'ọ tsọ únú
únú; k'ọphu unu lẹ nwibe unu eburu l'ẹhu-guu.”

10

Ogori mẹ achịfu nwanyị
(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Jizọsu fụta l'ẹka ono bya ejeshia l'alị Jiudiya; waa mkpụkpu ndu
azụ ẹnyimu Jiọ́danu. A dụkwa igwerigwe wụ-pfuta iya ọzo. Ọ
watakwa phẹ ezi iphe, bụ iphe, bụ g'o zijehawaa.

2 Ndu Fárisii bya eworu ọkpa opfu tọgboru iya g'ẹphe gude nmata
iya bya ajịahaa ya sụ: "?Ọ dụ ree gẹ nwoke chịfuje nyee ya tọ?"
3 Ọ sụ phẹ: "?Bụ gụnu bẹ Mósisu sụru unu g'unu meje?"
4 Ẹphe sụ iya: "Mósisu sụru g'onye byajẹru achịfu nyee ya vujeadaru
ụzo dee ẹkwo-achịfu-nwanyị nụ nyee ya ọbu lẹ ya ta alụhedu tẹme
onye ono achịfuwa iya rọ."
5 Jizọsu sụ phẹ: "Iphe, Mósisu gude tụaru unu ẹgube ekemu ono bụ
kẹle unu bụ ndu ẹjo ọkpoma.
6 Obenu lẹ mbụlembu teke Chileke meru mgboko bẹ o meru nwoke
bya emee nwanyị.
7 Noo g'o gude: nwoke je l'ahajẹ nna iya; haa ne iya gẹ yẹle nyee ya
tụgba.
8 Ẹphenebo atụko bụru onye lanụ. Ẹphe taa bụeduru ụmadzu labọ.
Ẹphe abụru onye lanụ.
9 Ọo ya bụ; iphe, Chileke tụgbaberu nanụ g'ọ tọ dụkwa onye e-je iya
ekekaha ẹbo ọzo."
10 Ẹphe bahụepho l'ụlo; ndu etsoje iya nụ jịa ya iphe, opfu ono bụ.
11 Ọ sụ phẹ: "Onye chịfuru nyee ya je alụta nwanyị ọzo bẹ bụakwaa
ogori bẹ oori.
12 Teke ọ bụkwanu l'ọo yẹbedua, bụ nwanyị lụfuru l'onwiya je alụru
ji ọzo bụakwaa ogori bẹ nwanyị ono eri."

Jizọsu agọru ụnwegirima ọnu-ọma
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Ẹphe nọdu ekutagbaaru iya ụnwegirima g'o byibegbaa phẹ ẹka;
ndu etsoje iya nụ baaharụ ndu ono, ekutaru iya ụnwegirima ono mba.
14 Jizọsu hụma iya; ẹhu ghuahaa ya eghu. Ọ sụ phẹ: "Unu hakwaa
ụnwegirima g'ẹphe byapfuta mu. Unu ta akpọshikwa phẹ abyabya;
kẹle ọ bụ ndu dụ nno bẹ ẹka Chileke bụ eze bụ nkephẹ.
15 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye ete gudedu obu
ụnwegirima kweta l'ọo Chileke bụ eze taa bahụkwa ẹka ọ nọ."
16 Ọ bya eheta ụnwegirima ono byidzuchaaru phẹ ẹka bya agọru
ọnu-ọma nụ phẹ.

Nwoke lanụ, kparụ ẹku
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jizọsu tụgbushiepho; nwoke lanụ gude ọso gbapfuta iya bya
egbushi ikpere l'alị l'iphu iya bya ajịa ya sụ: "O-zì-iphe, dụebe ree;
?bụ gụnu bẹ mu e-me gẹ mu nweru ndzụ ojejoje?"
18 Jizọsu sụ iya: "?Bụ gụnu meru iphe, o gude ị nọdu eku mu
onye dụebe ree? Ọ tọ dụkwa onye bụ onye dụebe ree; agụfu Chileke
nwẹkiya.
19 Ị mawaru iphe, ekemu Chileke sụru g'e meje: 'Te egbukwa ọchi;
ọphu i rikwa ogori; ọphu i zikwa iphuru; ọphu ị dzụkwa ụka; ọphu i
mekputakwa nemadzụ ibe ngu; kwabẹje nna ngu yẹe ne ngu ùbvù.' "
20 Nwoke ono sụ iya: "O-zì-iphe; eshinu mu bụ nwata ta adụkwa
iphemiphe ono ọphu mu mebyijeru."
21 Jizọsu lee ya ẹnya bya eyee ya obu bya asụ iya: "Iphe lanụ bụ iphe,
phọdukwaduru ngu nụ: laa je erekọta iphemiphe, i nweru; woru iphe,
i retaru iya keeru ndu akpa nri. Ọo ya bụ; l'ii-nweru ọkpobe iphe l'ẹka
Chileke nọ. I -mechaa nno; l'ịi byawarọ etsoru mu."

22 Ọ nụmaepho iphe ono, Jizọsu pfuru ono; ẹhu daa ya dzụu; ọ dzụru
iphu tụgbua; kẹle ọ bụ onye nwenụkaru iphe.
23 Jizọsu bya aghaa ẹnya lee ndu etsoje iya nụ bya asụ phẹ: "Ẹgube
g'ọo-tsụbe l'ẹhu; mbụ gẹ ndu nweru iphe e-me bahụ l'ẹka Chileke bụ
eze."
24 Iphe ono, o pfuru ono tụfu ndu etsoje iya nụ ẹhu. Jizọsu bya
epfukwaa ya ọzo sụ phẹ: "Ụnwegirima; ọo tsụkwa l'ẹhu gẹ ndu kpọru
obu ye l'ẹku e-me bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.
25 Epyo ịnya l'ẹnya ngga kakwa nphe; eme lẹ g'onye nweru iphe e-me
bahụ l'ẹka Chileke bụ eze."
26 Ọ kabakpọo phẹ rọ atụfu ẹhu. Ẹphe wata epfuru nwibe phẹ sụ:
"?Ọ bụhunuru onye bẹ aa-dzọta?"
27 Jizọsu bya elee phẹ ẹnya bya asụ phẹ: "Ọ kwa nemadzụ bẹ ọ bụ
'ama-g'ee-me-iya; obenu l'ọ tọ dụdu Chileke nno; kẹle Chileke ta adụdu
iphe, kpọru iya ẹka ememe."
28 Pyịta sụ iya: "?Anyịbedua, harụ iphemiphe, anyi nweru bya
etsoru ngu-a-e?"
29 Jizọsu sụ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye gude opfu ẹhu
mu; yẹle k'ozi-ọma ono haa ụlo iya; ọzoo unwune iya nwoke; ọzoo
unwune iya nwanyị; ọzoo nna iya; ọzoo ne iya; ọzoo ụnwegirima ibe
iya; ọzoo alị iya;
30 bẹ aa-pfụ iya ụgwo iphe, ha g'iphe, ọ harụ mgbo ụkporo ise lẹ
ndzụ iya-a. Aa-pfụ iya ụgwo ụlo mẹ unwune; mẹ ne; mẹ nna; mẹ
ụnwegirima; mẹ alị; mẹchakpoo mkpamẹhu, a kparụ onye ọbu. E
-mechaa; o -rwua lẹ mgboko ọphu abya nụ; Chileke anụ iya ndzụ
ojejoje.
31 Ọle igwerigwe ndu bụ ndu ivuzọ nta-a l'e-mechaa bụru ndu
ikpazụ; ndu bụ ndu ikpazụ emechakwanaa bya abụru ndu ivuzọ."

K'ugbo ẹto Jizọsu epfu lẹ
ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Jizọsu bya akparu ndu etsoje iya nụ ye l'azụ vuta ụzo ẹka ẹphe
eje Jierúsalẹmu. Ndzụ gụ-shiahaa ndu etsoje iya nụ ike; ẹka ọ dụ
phẹ biribiri. Ndu ọphu awụ etso phẹ nụ l'azụ nọdu atsụgbaa ebvu.
Ọ byakwa ekuchi ụmadzu iri l'ẹbo ono iche bya akọaharu phẹ iphe,
e-mechaa mee ya nụ.
33 Ọ sụ phẹ: "Nta-a bẹ anyi ejewaa Jierúsalẹmu. Abụbu-Ndiphe bẹ
ee-mechakwaa kpụru nụ ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu.
Ẹphe ekpee ya mpfugbu kpụru iya nụ ndu amadụ Chileke.
34 Ee-gude iya mee iphe, ezi ọnu-ọchi; vụa ya ọnu-mini; chia ya
ẹchachi; bya eworu iya megbua; l'ọ nọo abalị ẹto l'ilu; l'ooshi l'ọnwu
teta dzụru ndzụ."

Ụnwu Zebedi arwọ Jizọsu iphe
(Mat 20:20-28)

35 "Tọbudu iya bụ; Jiemusu yẹe Jiọnu, bụ ụnwu Zebedi bya ejepfu
Jizọsu bya asụ iya: O-zì-iphe; ọ dụ anyi g'a sụ l'ii-meru anyi iphe, anyi
a-rwọ ngu."
36 Ọ sụ phẹ: "?Bụ gụnu bẹ ọ dụ unu gẹ mu meeru unu?"

37 Ẹphe sụ iya: “Mee anyi g'anyi nọ-kube ngu: g'onye lanụ nọdu ngu
l'ẹkutara; onye ọphuu anọdu ngu l'ẹkicha teke ịi-nọdu l'ọ-dụ-biribiri
ngu.”
38 Jizọsu sụ phẹ: “Unu ta amakwa iphe, unu arwọ. ?Unu a-dụ-a ike
ngụa iphe, dụ l'okoro, mu a-ngụ; l'e mee unu ẹgube baputizimu, ee-me
mu?”
39 Ẹphe sụ iya: “Ee! Anyi a-dụ-a ike.”
Jizọsu sụ phẹ: “Unu a-dụkwa-a ike ngụa iphe, dụ l'okoro, mu a-ngụ;
l'e mee unu ẹgube baputizimu, e meru mu.
40 Obenu lẹ k'anọdu mu l'ẹkutara yẹle ẹkicha ta abụdu mu bẹ ọ dụ
l'ẹka. Ono dụru ndu Chileke doberu iya.”
41 Ụmadzu iri ọphuu nụma l'o noo g'ẹphe jeru iya; ẹhu-eghu Jiemusu
yẹe Jiọnu ghuahaa phẹ.
42 Jizọsu bya ekukọtachaa phẹ bya asụ phẹ: “Unu mawaru lẹ ndu
a sụru l'ọo phẹ bụ ishi anọduje akpapyashị ishi ndu ẹphe bụ ishi phẹ
akpapyashị; tẹme ọ bụru ọ-nọ-l'oke-ọkwa anọduje eme gẹ ndu ọzo
maru l'ọo ya ka shii.
43 Ọle ọo gẹ k'unubẹdua ta adụkwa ẹgube ono. K'unu bụkwa; onye
ọ dụ g'ọ ha shii; g'onye ono bụru onye a-nọdu ejeru ndu ọphuu ozi.
44 Onye ọ dụ g'ọ bụru onye ivuzọ lẹ g'unu ha; g'onye ono wozeta
onwiya alị; bụru ohu onyemonye.
45 Lẹ Abụbu-Ndiphe l'onwiya ta abyakwaru g'e jeeru iya ozi; ọ kwa
g'o jee ozi; waa g'o woru ndzụ iya nụ g'e gude gweeru Chileke ngwẹja;
g'ọ bụru iphe, oo-gude gbata ndzụ igwe ọha.”

Jizọsu eme onye atsụ ishi
g'ọ wata aphụ ụzo
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Jizọsu phẹ bya abyarwuta Jieriko. Noo ya; ẹphe tụgbushiepho
l'ẹka ono; ẹphe lẹ ndu etsoje iya nụ mẹ igwe ọha, awụ etso iya nụ.
Nwoke, aza Batimiyọsu, atsụ ishi nọduwaa l'agụga etsuzọ; arwọ arwọ.
Batimiyọsu ono bụ nwa Timiyọsu.
47 Ọ nụmaepho l'ọo Jizọsu onye Nazaretu l'aghata; o chishia sụ:
“Jizọsu; Nwa Dévidi; g'imemini mu dụnu ngu!”
48 A gbọchia ya ọnu sụ iya g'o dobe ọnu doo. Ọ kabakpọo ya rọ
arashi ike: “Nwa Dévidi; g'imemini mu dụ ngu rọ-o!”
49 Jizọsu pfụru bya asụ g'e kua ya. Ẹphe kua ya sụ iya: “Teru ẹswa
gbẹshi je; ookukwa ngu oku.”
50 Ọ chịru ukpo iya wụshi bya ezilihu bya ejepfu Jizọsu.
51 Jizọsu sụ iya: “?Bụ gụnu bẹ ọ dụ ngu gẹ mu meeru ngu?”
Onye atsụ ishi ono sụ iya: “Nnajịuphu! Mee mu gẹ mu wata aphụ
ụzo!”
52 Jizọsu sụ iya: “Lashịa. Ekweta, i kwetarụ mewaru ngu g'i
wekọrohu.”
Teke ono kwaphọ; nwoke ono phụahaa ụzo bya etsoru Jizọsu
tụgbua.

11

Jizọsu abahụ lẹ Jierúsalẹmu
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jiọn 12:12-19)

1 Ẹphe byarwutajẹepho l'úbvú Olivu mẹ lẹ mgboru Betufeji waa
Betani, nọwaa Jierúsalẹmu ntse; Jizọsu zia ndu etsoje iya nụ ụmadzu
labọ
2 sụ phẹ: “Unu je l'ime mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo iphu ono. Unu
-bahụepho l'ime mkpụkpu ono bẹ unu a-hụma nwa nkapfụ-ịgara, e
liberu elibe, eteke adụswee onye nọjeru iya l'eli. Unu tọta iya kpụru
bya.
3 Ọ -dụru onye jịru unu sụ: ‘?Bụ gụnu bẹ unu eme nno?’ Unu sụ
iya lẹ mkpa iya dụru Nnajịuphu; l'o -meghechaa bẹ ọo-kpụ-phutakwa
iya-a azụ l'ẹka-a ẹgwegwa.”
4 Ẹphe jerwua je ahụma nwa nkapfụ-ịgara ọbu l'ẹka e liberu l'agụga
ọguzo unuphu, nọ l'agụga gbororo; ẹphe je atọta iya.
5 Ndu nọ l'ẹka ono jịa phẹ sụ: “?Bụ gụnu bẹ unu eme ẹgube ono?
?Bụ gụnu meru iphe, unu atọta nkapfụ-ịgara ono atọta?”
6 Ẹphe pfuaru phẹ iphe, Jizọsu sụru phẹ g'ẹphe pfua. Ndu ono haa
phẹ; ẹphe kpụru iya tụgbua.
7 Ẹphe kpụtaru iya Jizọsu bya achịru ẹkwa phẹ wukobe nkapfụ-
ịgara ono l'eli okpurukpu; Jizọsu nọdu iya anọo.
8 Ndu ọphu eworu uwe phẹ tọsaa lẹ gbororo; ndu ọphu abụru igu,
ẹphe gbutaru l'ime ẹgbudu bẹ ẹphe tọru l'alị.
9 Ndu etso iya l'azụ mẹ ndu nọ iya l'iphu nọdu akpọ okporoko asụje:
“Deejee! Deejee! Owoo! Onye Chileke gọru ọnu-ọma nụ bẹ ọ bụ; mbụ
onye ono, bụ Nnajịuphu ziru iya g'ọ bya ono.
10 Gẹ Chileke gọru ọnu-ọma nụ ọkwa eze onye-iche anyi, bụ Dévidi;
mbụ ọkwa eze ono, abya nta. Deejee! Deejee! Ọkalibe-kangokọtaru-
nụ!”
11 Noo gẹ Jizọsu gude bata Jierúsalẹmu. Ọ bya abata l'ime eze-ụlo
Chileke bya ahụmachaa iphemiphe, nọ iya nụ. Ẹphe gude nno ọchii
byaahaa. Yẹle ndu etsoje iya nụ laphushia azụ lẹ Betani.

Jizọsu atụ oshi figu ọnu
(Mat 21:18-19)

12 O be lẹ nchitabọhu iya; ẹgu gụahaa Jizọsu g'ẹphe shiwaa lẹ Betani
lụfuta.
13 Ọ gbẹ ụzenya hụma oshi figu, ẹkwo dụ kẹ nwa kpuchii. O jeshia
l'upfu iya g'ọ maru: ?ọ mịru amịmi. O jerwua; ọ bụerupho ẹkwo bụ
iphe, dụ iya nụ; kẹle ọ tọ bụdu teke ọomije bụ ono.
14 Jizọsu tụa ya ọnu sụ iya: “Nemadzụ ta abyadụ awọtabaa akpụru
ngu ria ọzo.”
Ndu etsoje iya nụ nụma iphe ono, o pfuru ono.

Jizọsu achịfu ndu azụ aswa
l'eze-ụlo Chileke
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jịọn 2:13-22)

15 Ẹphe byarwutaẹpho Jierúsalẹmu; Jizọsu bahụ l'ime eze-ụlo
Chileke bya awata achịshi ndu azụ aswa bya ere erere l'ime eze-
ụlo ono. Ọ bya akwatsushichaa teburu ndu agbanweje okpoga bya
akwatsushichaa okposhi ndu ereje ndo.
16 Ọphu ọ dụdu onye o kwekwaduru g'o vuru iphe ghata l'eze-ụlo
Chileke ono.

17 O ziahaa phẹ iphe sụ phẹ: “?Unu ta amadụ l'e deru lẹ Chileke
sụru l'ụlo iya bẹ ee-kuje ẹka ọhamoha a-nọduje epfu anụ iya. Unu
bya eworu iya mee ụlo, ndu ana nfụ edomije onwophẹ.”
18 Ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu nụmachaa ya; ẹphe
chọahaa ụzo, ẹphe e-shi gbua ya. Kẹle ẹphe atsụ ebvu l'oopfutawaa
onyemonye eyeru onwiya; opfu lẹ ndu ono g'ẹphe ha bẹ iphe, oozi
dụgbaa biribiri.
19 O -rwuẹpho l'ụzenyashi; Jizọsu phẹ lụfu lẹ mkpụkpu ono.

Jizọsu gude oshi,
ọ tụru ọnu ezi ndu
etsoje iya nụ iphe
(Mat 21:20-22)

20 O be l'ụtsu iya; ẹphe ghatashia; ẹphe hụma oshi figu phọ, ọ tụru
ọnu ụnyaphu iya phọ g'ọ nwụkotawaru lwaa jasụ l'ọgbarabvu iya.
21 Pyịta nyata iphe ụnyaphu ono bya asụ Jizọsu: “Lekpọdapho l'oshi-
a, ị tụru ọnu-a bẹ nwụkotaakwaru lwaa.”
22 Jizọsu sụ phẹ: “Unu kweta kẹ Chileke!
23 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye sụru úbvú-a: ‘Ngwa; je
aparu onwongu chie l'ime eze-ẹnyimu’ ọphu onye ono abọkpodaaru
obu ẹbo; o kwetaẹpho l'iphe ono, o pfuru ono l'e-me; l'oomeẹpho
g'onye ono pfuru.
24 Noo g'o gude mu sụ unu l'iphemiphe, unu sụru gẹ Chileke nụ unu
mẹ unu -nọdu epfu anụ iya; unu -kwetawaa l'ọ nụwaru iya unu; iphe
ono bẹ ọo-nụ unu.
25 Ọle unu -nọdu epfu anụ Chileke; ọ -dụru onye mesweru unu; unu
nọdu agbaru iya ẹjo egomunggo; unu vuru ụzo gụaru onye ono nvụ;
ọo ya bụ; Nna unu, nọ l'imigwe agụkwanaaru unu nvụ l'ọphu unu
mesweru iya.
26 Teke ọ bụ l'unu ta agụduru iya nvụ ono; Nna unu, bu l'imigwe taa
gụkwarupho unu nvụ lẹ k'unu.”

Aajị Jizọsu ẹgube ike,
o gude eme iphemiphe ono
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ẹphe bya alaphukwa azụ lẹ Jierúsalẹmu. Jizọsu je ejepheahaa
l'ime eze-ụlo Chileke. Noo ya; ndu-ishi uke Chileke; waa ndu ezije
ekemu; waa ndu bụ ọgerenya bya abyapfuta iya bya asụ iya:
28 “?Bụ ẹgube ike gụnu bẹ i gude eme iphemiphe-a? ?Bụ onye ziru
ngu g'ị bya iya ememe?”
29 Jizọsu sụ phẹ: “Unu gebe gẹ mu jịa unu nwajị lanụ. Unu -karụ
mu iya; mu akọoru unu onye ziru mu gẹ mu bya eme iphemiphe-a.
30 Unu karụ mu onye ziru Jiọnu g'ọ bya emeshi ndiphe baputizimu:
?Bụ Chileke tọo nemadzụ?”
31 Ẹphe wata iya adzọkashi l'ime onwophẹ sụ: “Teke anyi sụnuru
l'ọo Chileke; l'ọ sụ anyi: ‘?Ọ bụkwanuru gụnu meru g'o gude ọphu unu
ekwetaduru iphe, o pfuru?’
32 Ndzụ nọdu agụkwanu anyi asụ l'ọo nemadzụ; kẹle e pfudzuwaru
lẹ Jiọnu bụ ọkpobe onye mpfuchiru Chileke.”
33 Noo ya ẹphe sụ Jizọsu: “Anyi ta amakwa.”

Ọ sụ phẹ: “Ọphu mu a-kọkwanuru unu onye ziru mu gẹ mu meje iphemiphe ono.”

12

Ẹtu, e gude ndu anwamụ,
e butaru ye l'opfu-vayịnu anma
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Jizọsu gude ẹtu ziahaa phẹ iphe sụ phẹ: “Nwoke lanụ larụ ẹgu vayịnu. Ọ bya agbaa ya mgbabu bya ebua ya nsụ ẹka aa-nọduje azọshi mẹe l'akpụru vayịnu ono. Ọ bya akpụkwaapho nwụlo eli ephekerephe ẹka ee-nyihuje eche mgbabu ono nche. Ọ bya eworu iya ye l'ẹka ndu o butaru g'ẹphe letajẹru iya ya ẹnya bya ejeshia-iphe ọzo.
2 O rwua teke eegbuje iya; o zia onye-ozi iya g'o jepfu ndu-ozi-ẹgu ono g'ẹphe wọo ya òkè akpụru vayịnu nkiya.
3 Ẹphe gude onye-ozi ono tsua ya iphe; gbabẹ iya ẹka ọto; nwufu iya; ọ lashịa.
4 Nwoke ono bya ezia onye-ozi iya ọzo g'o jepfukwa phẹ ọzo. Ẹphe tụa onye k'ono mkpuma; tsukpọshia ya ishi; mee ya iphe-iphere; chịfu iya; ọ lashịa.
5 Nwoke ono byakwa asụ g'onye ọzo je. Ẹphe gude onye k'ono gbua ya egbugbu. Nokwaphọ g'ẹphe meru igwerigwe ndu ọzo, o zichaaru ozi ono; ndu ẹphe echia iphe; ndu ẹphe egbua egbugbu.
6 Jasụru ọ bụwaru-a onye lanụ bẹ o nweru, bụ iya bụ nwa iya, o yeru obu. O zia ya g'o je; sụ lẹ ya maru-a l'onye ọwa-a, bụ nwa iya-a bẹ ẹphe a-kabẹ-a yeru nsọ.
7 Ndu ozi-ẹgu ono hụmae ya phọ bya azụa mgbede sụ: ‘Ịhee! Waa onye alị-a e-mechaa bụru nkiya mẹ nna iya nwụhu. Unu bya g'anyi gbua ya g'alị ono a-bụru k'anyi.’
8 Ẹphe gude iya; woru iya megbua; tụfu l'azụ mgbabu ono.”
9 Noo ya; Jizọsu jịa phẹ: “?Bụkpoo gụnu bẹ onye nwe mgbabu ono e-me ndu ono? Ọo-bya egbushichaa ndu-ozi mgbabu ono; woru opfu-vayịnu ono ye ndu ọzo l'ẹka.
10 ?Unu teke agụ-swee iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Mkpuma, ndu akpụ ụlo
jịkaru;
mechaarụ bya abụru
mkpuma, gudeshi ụlo.
11 Ono bụru iphe,
Nnajịuphu anyi meru;
ọ dụ anyi biribiri l'ẹnya*.”
12 “Ẹphe meahaa g'ẹphe gude iya; kẹle ẹphe maru l'ọo phẹ bẹ ọ nmadoru ẹtu ono. Obenu l'ẹphe atsụ mkpụkpu ebvu. Ẹphe haa ya gbakashịhu.

Apfụ akịriko
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 “Tọbudu iya bụ; ẹphe zia ndu Fárisii; waa ndu etsoje Herọdu g'ẹphe je anwụta iya ọnu.

---

* **12:11 12:11** Gụnaa Ebvu 118:22,23.

14 Ndu ono, e ziru ono bya ejepfu iya bya asụ iya: O-zì-iphe; anyi
maru l'ị bụ onye ire-lanụ; tẹme ọphu ọ dụdu onye ịitsu ebvu. Ọphu
ọ dụdu onye iile ẹnya l'iphu. Iigudeje ire-lanụ zia ụzo Chileke." "?
Tọbudu nụ anyi emebyi ekemu Chileke mẹ anyi -tụje akịriko nụ Siza?
15 "?Anyi tụje iya tọo g'anyi ta atụjeshi?" Jizọsu maẹrupho l'ẹphe
bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu bya asụ phẹ: "?Bụ gụnu meru g'o gude unu
tọgboru mu ọkpa opfu g'unu gude nmata mu? Unu wotaẹshikwa kobo
lanụ gẹ mu hụma."
16 Ẹphe wotaru iya ya. Ọ sụ phẹ: "?Bụ ishi onye yẹe ẹpha onye bụ
ọwa-a, e deru iya-a?"
Ẹphe sụ iya: "Ọo kẹ Siza!"
17 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ dụ ree; unu woru iphe Siza nụ Siza; woru kẹ
Chileke nụ Chileke."
Ọnu, Jizọsu yeru phẹ dụa phẹ biribiri ẹtu.

Kẹ eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Ndu Sadusii, bụ ndu ono sụru l'e tee shidu l'ọnwu eteta adzụru
ndzụ ono; byapfuta Jizọsu bya ajịa ya sụ:
19 "O-zì-iphe; iphe, Mósisu pfuru anyi l'ẹkwo ekemu bụ: 'Teke ọ bụ lẹ
nemadzụ bẹ nwune iya nwoke nwụhuru haa nyee ya, ata nwụtaduru
nwa; gẹ nwune iya ono lụpyabe nwanyị ono g'ọ nwụtaru onye ọphu,
nwụhuru anwụhu phọ nwa.'
20 Sụ-a; ọ dụru ndu dụ ẹsaa l'unwune. Onye k'ọgerenya lụchaa
nwanyị bya ahaa ya nwụhu; ọphu ọ nwụtaduru nwa.
21 Onye ọphu tsotaru iya nụ lụpyabe iya; onye k'ono nwụhukwapho;
ọphu ọ nwụtaduru nwa. Onye k'ẹto bya emekwaaphọ nno
22 jasụ unwune ẹsaa ono lụ-dzuru nwanyị lanụ ono; nwụshihukota;
ọphu ẹphe anwụtaduru nwa. E mechaa l'ikpazụ; nwanyị l'onwiya bya
anwụhu nkiya."
23 "O -rwua teke ee-shi l'ọnwu teta gbalihu; ?bụ onye ole bẹ nwanyị
ono a-bụru nyee ya g'ẹphe n'ẹsaa ono lụchaaru iya-a?"
24 Jizọsu sụ phẹ: Tọbudu iphe ono meru g'o gude ọ bụru l'unu
eshisweje iya; kẹle ẹkwo-opfu Chileke te edoduru unu ẹnya; ọphu ọ
bụro kẹ g'ike Chileke habe shii.
25 Lẹ teke ndu nwụhuru anwụhu e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
bẹ nwoke taa lụhedu nwanyị; ọphu nwanyị alụhedu ji. Ẹphe a-dụ
g'ụnwu-ojozi-imigwe.
26 A bya lẹ k'eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; ?unu ta agụjedu akọ ono,
dụ l'ẹkwo Mósisu ono; mbụ ẹka ono, o pfuru k'ishishi irwu, ọku enwu
phoophoophoo ono? Ẹka ono bẹ Chileke pfuru Mósisu sụ iya: "Ọ kwa
mbẹdua bụ Chileke kẹ Ébirihamu; bụru Chileke kẹ Áyizaku; bya abụru
Chileke kẹ Jiékọpu?"
27 Bụ iya bụ l'ọ tọ bụdu Chileke ndu nwụhuru anwụhu; ọ bụ Chileke
ndu nọ ndzụ. ?Unu hụmaru l'unu kwatakpọoru shiswee ụzo?

Ekemu, kpọ-chiru ishi
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Nwoke lanụ, bụ onye ezije ekemu, nọ l'ẹka ono anụ iphe, ẹphe
atụ; bya ahụma l'iphe ono, ẹphe ajị Jizọsu ono bẹ o yeru ọnu ree; ọ

byapfuta iya bya ajịa ya sụ iya: “?Bụ ekemu ole bụ ekemu ọphu kpọ-
chiru ishi?”
29 Jizọsu sụ iya: “Ekemu, kpọ-chiru ishi bụ: ‘G'unubẹ ndu Ízurẹlu
nụma lẹ Nnajịuphu, bụ Chileke anyi bụekwa iya phọ bụ Nnajịuphu
kpoloko.
30 Ọo ya bụ g'i yee Chileke obu ngu g'ọ ha. Gude ndzụ ngu g'ọ ha; mẹ
uche ngu g'ọ ha; mẹ ike ngu g'ọ ha yee ya obu.’ Noo ekemu, kpochiru
ishi bụ onoya.
31 Ekemu ọzo, etso iya nụ bụ g'i yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru
onwongu. Ọ tọ dụedu ekemu, kabakpọo ẹbo ono shii.”
32 Onye ezije ekemu ono sụ iya: “O-zì-iphe; i pfuru ọkpobe-opfu.
Kẹle Chileke bụ nanụ. Ọ tọ dụedu Chileke ọzo, dụ nụ gbahaa yẹbedua.
33 Ọo ya bụ gẹ nemadzụ yee ya obu iya g'ọ ha; mẹkpoo uche iya
g'ọ ha; mẹ ike iya g'ọ ha; yekwaaphọ nemadzụ ibiya obu iya g'o yeru
onwiya. Ẹme g'ekemu labọ ono pfuru tụkoru kakọta adụ mkpa; eme
lẹ ngwẹja anụ, a kpọru ọku nụ Chileke mẹ ngwẹja ọzo, eegwejeru nụ
iya g'ọ hakọta.”
34 Jizọsu hụmaepho l'o pfuru g'onye nweru uche; ọ sụ iya: “Ẹka
Chileke bụ eze ta adụekwa ngu ẹnya.” O pfuchaa nno; ọphu ọ dụedu
onye tụru ama ajịbaa ya ajị ọzobaa.

Ajị k'onye bụ Kéreshi ọbu
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 O be teke Jizọsu byaru awata ezi iphe l'eze-ụlo Chileke; ọ jịa sụ:
“?Dẹnu g'o gude ndu ezije ekemu gbẹ sụ lẹ Kéreshi bụ Nwa Dévidi;
36 l'ẹka Dévidi l'onwiya bẹ Unme-dụ-Nsọ gbẹ mee ọ sụ:
“Chileke sụru Nnajịuphu mu:
Nọdu mu l'ẹkutara jasụ teke
mu e-me g'ị
zọpyabe ndu-ọhogu ngu l'ọkpa†.
37 Dévidi l'onwiya -nọdu ekujekwanụ iya Nnajịuphu; ?dẹnu g'o gude ọ
bụkwarupho Nwa Dévidi?”
Ẹhu tsọo igwerigwe ndu nụmaru iya nụ ụtso.

Jizọsu epfu kẹ ndu ezije ekemu
(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

38 Teke oozi iphe bẹ ọ sụru: “Unu kwabẹjekwaru onwunu ẹnya l'ẹka
ndu ezije ekemu nọ; ndu ọoguje agụgu eye akpawuru uwe aghaphe;
iphe, ẹphe yeru obu bụru g'e keleje phẹ ẹrengete ekele l'ẹka a dụ
l'igwe;
39 waa anọdu l'aba, kakọta ree l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu; waa anọdu l'aba
ndu karụ ẹnya mẹ a -nọdu abọ iphe.
40 Ẹphe bụ ndu eripyajẹ ụlo ụnwanyi, ji phẹ anọedu; tẹme ẹphe
nọdu egudeje ẹregede epfukpọepho ogologo opfu anụ Chileke. Ọle ọo
phẹ bẹ aa-kabaa anmashị ikpe ike.”

Iphe, nwanyị, ji iya anọedu
gude obu iya anụ Chileke
(Luk 21:1-4)

† **12:36 12:36** Gụnaa Ebvu 110:1.

41 Jizọsu bya eje anọdu anọo l'agụga ẹka aanụje Chileke iphe l'eze-ụlo Chileke leahaa ndu echie okpoga l'okpoko, eechiejeru Chileke okpoga. Ndu nweru iphe nọdu eyegbaa okpoga, dụ shii.
42 Nwanyị lanụ, ji iya anọedu, akpa nri byarwuta bya eworu afụ labọ, bụ iya bụ kobo lanụ chie.
43 Jizọsu bya ekua ndu etsoje iya nụ bya asụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ kwa nwanyị-a, l'akpa nri-a, ji iya anọedu-a; bẹ kachaa eye okpoga lẹ g'ẹphe hakọta ono.
44 Kẹle iphe, onyemonye echiegbaa bụ okpoga, tsuru etsutsu; obenu lẹ yẹbedua akpakpọo nri; ọle ọ tụkoerupho iphe, o nweru chie; mbụ je akpaa l'iphe, o doberu k'e-gudeje akpata nri."

13

Iphe, e-me teke ikpazụ
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Jizọsu shiẹpho l'ime eze-ụlo Chileke ono fụta; onye lanụ l'ime ndu etsoje iya nụ sụ iya: "O-zì-iphe; lekpọdapho ẹgube biribiri mkpuma ọwa mẹ ẹgube biribiri ụlo k'ọwa!"
2 Jizọsu sụ iya: "?Ị hụmaru-a eze-ụlo ono, a kpụru ẹgube ono; ee-mechaa nwukpọshichaa iphemiphe ono enwukpọshi; mbụ k'ọphu ọ tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo mkpuma lanụ, a-kpọ-pfuru l'eli nwibe iya."

Iphe, bụ o -mechaa mgboko abvụ
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Jizọsu nyihu úbvú Olivu; je anọdu gha iphu l'eze-ụlo Chileke gẹdegede. Pyịta mẹ Jiemusu mẹ Jiọnu mẹ Anduru bya ejepfu iya k'iche je ajịa ya sụ iya:
4 "?Bụkpoo teke ole bẹ iphemiphe ono e-mekpọo?" "?Bụ gụnu bẹ ee-gude maru teke iphe ono abyagbaa ememe?"
5 Jizọsu pfuaharu phẹ sụ: "Ọo 'ẹpho g'unu leta onwunu ẹnya g'ọ tọ dụ onye e-duswe unu ụzo.
6 Kẹle ọ dụkwaru igwerigwe ndu a-zarụ ẹpha mu bya; bya asụ l'ọ kwa ẹphebedua bụ Kéreshi ọbu. Ẹphe eshi l'ẹka ono duphua ndu dụ igwerigwe.
7 G'obu te tsukahukwa unu teke unu a-nọdu anụ ude ọgu ọphu aalwụ l'ẹka dụ ẹnya; waa ọphu aalwụ l'ẹka dụ ntse; kẹle iphemiphe ono mefutakọtajekwa; ọle teke mgboko a-bvụ teke erwukwa.
8 Noo kẹle ọha yẹle ọha ibe iya a-nọdu alwụ ọgu; alị-eze yẹle alị-eze ibe iya a-nọdukwapho alwụ ọgu nkephẹ. Alị a-nmagbaa jiijiijii l'ẹka dụ igwerigwe. Ẹjo ọkpa nri a-bya. Iphemiphe ono dụkota gẹ teke nka beberu meahaa nwanyị, ime eme ẹhuka."
9 Ọle-a; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya. Aa-kpụtachakwaa unu kpụjeru ndu-ikpe; e chia unu iphe l'ụlo-ndzukọ; tẹme unu a-byakwa apfụru l'iphu ndu nnajịoha; mẹ l'iphu ndu eze l'opfu ẹhu mu; g'ee-shi g'ẹphe anụma ozi-ọma ono.
10 Obenu lẹ g'e mehabẹ; e vufutajẹ ụzo zidzuadaru ozi-ọma ono lẹ mgboko mgburugburu.
11 Teke ẹphe kpụtaru unu jee ikpe; unu te vukwaru ụzo wata ayọ ọshi iphe, unu e-pfu. Unu pfuẹkwapho iphe, e yeru unu l'ọnu teke ono; kẹle ọ tọ bụdu unubẹdua e-pfu iya; ọ bụ Unme Chileke.

12 Nwune e-deru nwune iya nụ g'e gbua; nna akpụru nwa iya nụ g'e
gbua. Ụnwu e-me g'a kpụta ndu nwụru phẹ nụ gbushia.
13 Onyemonye e-gude kẹle unu bụ nkemu kpọo unu ashị; obenu
l'onye tarụ nshi jasụ l'ikpazụ bẹ Chileke a-dzọta.

Ẹjo ahụma
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 "Unu a-hụmakwa ẹjo-ahụma-ọla-l'iswi ono, Danẹlu onye mp-
fuchiru pfuru unu l'ọonodu l'ẹka ọ gbadụru k'anọdu ono. (Gẹ gụbe
onye agụ iphe-a rịkwaa ọriri iphe, ọ bụ.) Unu -hụmae ya phọ; gẹ ndu
nọ lẹ Jiudiya gbalakwaa lashịa l'úbvú.
15 G'onye nọ l'ọkpoku atụta unme te ejeẹkwa abahụ l'ụlo lẹ ya eje
ewota iphe l'ime ụlo.
16 G'onye nọ l'ẹgu te ejeẹkwa agha ẹnya kẹ gẹ ya je achịta uwe iya.
17 Aphụ a-tsọru ụnwanyi, dụ ime mẹ ụnwanyi, nwa angụkwadu ẹra
mbọku ono.
18 Ọo g'unu pfuru nụ Chileke g'ọ tọ bụru l'udzumini.
19 Kẹle teke ono bẹ oke mkpamẹhu, eteke adụswee k'eshinu Chileke
meru mgboko l'a-dụ; ọphu ọ byadu adụbaa ọzo.
20 Teke iphe-ẹhuka ono e-me bẹ Nnajịuphu egbuduru iya mkpirikpu
bẹ ọ tọ dụkwa nemadzụ, aa-dzọta. Ọle o gudewaa iswi ẹhu ndu ọphu
ọ họtaru g'ẹphe bụru ndu nkiya gbua ya mkpirikpu.
21 "Ọ -dụru onye sụru unu teke ono l'ọ wakwa Kéreshi; ọzoo l'ọ
phụkwa iya; unu be yekwarụ iya ọnu.
22 Kẹle ndu a-nọdu adzụ ụka sụ l'ẹphe bụ Kéreshi; ọzoo l'ẹphe bụ
ndu mpfuchiru Chileke; a-dụchakwaa teke ono. Ẹphe a-nọdu emegbaa
iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri. Iphe ono a-bụcharu g'ẹphe e-shi
dephua ndiphe; mbụ je akpaa lẹ ndu Chileke họtaru; m'ẹphe -je l'adụ
ike.
23 Ọo ya bụ; g'unu letakwaphọ ẹnya; eshinu mu vuwaru ụzo pfuaru
unu iphemiphe.

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 "Ọle e -rwua mbọku ono; teke ẹjo iphe-ẹhuka ono bvụerupho bẹ
ẹnyanwu e-jikputa; ọnwa echibuhu echichi.
25 Kpokpode eshi l'igwe dashịhu; iphemiphe, nọ l'igwe anmawoo
anmawo lọ-sweshihu.
26 Teke ono bẹ aa-hụma Abụbu-Ndiphe g'ọ nọ l'urwukpu egbu
nwịinwii gude ike iya, parụ ẹka abya.
27 Ọobya ezia ụnwu-ojozi-imigwe iya; ẹphe abya ejee l'iphu; jee
l'azụ; jee l'ụzo ẹkutara; jee l'ẹkicha lẹ mgboko mgburugburu gbiriri
jasụ l'ẹka igwe beru alị beru; je edutakọta ndu ọ họtaru."

Iphe, e gude oshi figu
anwụta
(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 "Sụ-a; unu gude oshi figu nwụa iphe; kẹle ọobujeru; ọ -mịshiwaa
bya erwua irwu ọphúú; l'a maru lẹ teke okpomọku ekpoje dụwaa ntse.
29 Nokwaphọ g'ọwa-a dụ; teke unu hụmaerupho g'iphemiphe ono
l'emegbaa; unu amaru l'ọ nọkpowaa ntse; mbụ l'ọ nọwaa g'ọnu-ọguzo.

30 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọgbo-a taa bvụebekwa;
iphemiphe-a emekọta.
31 Igwe l'a-bvụkwa; alị abvụ; obenu l'opfu, mu pfuru ta abyadụ
erebuhu ire erebuhu."

Mbọku, ọo-bụru
(Mat 24:36-44)

32 "Obenu l'ọ tọ dụdu onye maru mbọku, ọ bụ; ọzoo teke iphe ono
e-megbaa. Mbụ l'ụnwu-ojozi-imigwe ta amadụ iya; ọphu Nwa Chileke
ta amadụ iya. Onye maru iya nụ bụepho Chileke, bụ Nna nwẹkiya.
33 Unu kwabẹkwa ẹnya. Unu nwụkwaru ẹnya che nche; pfuru nụ
Chileke; kẹle unu ta amadụ teke ọo-bụru.
34 Ọ dụ gẹ nwoke, eje iphe-ọzo; bya aparụ ibe iya haarụ ndu-ozi iya;
bya eje keshiaru phẹ ozi, ẹphe a-nọdu eje l'ẹhu l'ẹhu. O be l'onye eche
ọnu-abata; o pfushiaru iya ike sụ iya g'ọ nwụkwaru ẹnya.
35 Ọo ya bụ; unu nwụru ẹnya; kẹle unu ta amadụ mbọku,
Nnajịuphu, nwe unuphu a-lwa. A ta amadụ; ?bụ l'ụzenyashi; tọo
l'echi abalị; tọo l'iphe-ọhenu; tọo l'ụtsu bẹ ọo-bata.
36 Ọo ya bụ; g'ọ tọo byapfutadu unu l'ọtulupfu l'ẹka unu eku
mgbẹnya."
37 "Sụ-a; iphe, mu epfuru unu-a bẹ mu epfuru onyemonye. Unu
nwụkwaru ẹnya!"

14

Ndu-ishi achị idzu egbu Jizọsu
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jiọn 11:45-53)

1 O ghuduwaa abalị labọ; ọbo Ojeghata erwua; waa ọbo-iphe aataję
buredi, ekoduru ekoko. Ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu
nọdu achọkashikpoepho ụzo, ẹphe e-shi gude Jizọsu lẹ mpya gbua.
2 Ẹphe sụ: "Ọle ọ tọo bụkwaru nta-a, aabọ iphe-a; a -nọnyakwaa ọ
bụru ọgu ẹghirigha."

Aawụ Jizọsu manụ, eshi mkpọ
lẹ Betani
(Mat 26:6-13; Jiọn 12:1-8)

3 O be gẹ Jizọsu nọ lẹ Betani; o jee ibe Sayịmonu onye ekpenta shi
eme. Noo ya; ọ nọdukwadu l'ẹka ono eri nri; nwanyị lanụ gudeẹpho
mgbere, ama ntụmatu bata. Mgbere ono bẹ manụ, eshi mkpọ, ere
ire shii, bụ manụ-nadụ jiru ejiji. Nwanyị ono bya akụ-kwofuẹpho olu
mgbere ono bya eworu manụ ono wụa Jizọsu l'ishi.
4 Ẹhu ghuahaa ndu harụ nọdu l'ẹka ono eghu. Ẹphe sụ: "?Bụ gụnu
bẹ e gude emebyishi ẹguru manụ ọwa?
5 Manụ ono sụru g'ee-reta iya iphe, dụ g'ụkporo pangu lẹ pangu iri
gude keshiaru ndu akpa nri." Ẹphe baaharụ nwanyị ono mba.
6 Jizọsu sụ phẹ: "Unu haa ya. ?Bụ gụnu meru g'o gude unu nọdu
epfuchi iya nchị? ?Unu ta amadụ l'ọo ọkpobe iphe bẹ o meru mu
ẹgube ono?
7 Ndu akpa nri bẹ unu l'ẹphe anọ tekenteke; teke dụkpoepho unu
ree; unu emeeru phẹ iphe-ọma. Obenu lẹ mbẹdua ta abụdu tekenteke
bẹ mu l'unu a-nọdu.

8 Ọo iphe, nwanyị-a a-dụ ike mee bẹ o meru ono. O vuwaa ụzo tee
ogwẹhu mu manụ gude kwakọbe mu k'a -ta asụ teke ee-li mu.
9 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, bụkpoo ẹkameka, a sarụ
ozi-ọma-a lẹ mgboko-a mgburugburu bẹ aa-kọjeekwapho akọ iphe-a,
nwanyị-a meru-a gudeje nyata iya."

Jiudasu eederu Jizọsu eye
l'ẹka ndu Jiu
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Jiudasu Isukariyọtu, onye lanụ l'ime ụmadzu iri l'ẹbo ono bya
atụgbua jepfushia ndu-ishi uke Chileke gẹ ya deru Jizọsu ye phẹ l'ẹka.
11 Ẹphe nụmae ya phọ; ẹhu tsọahaa phẹ ụtso. Ẹphe kwee ya okpoga.
Ọ chọahaa ụzo, oo-shi deru iya ye phẹ l'ẹka.

Nri-ẹnyashi Ikpazụ
(Mat 26:17-30; Luk 22:7-23; Jiọn 13:21-30; 1Kọr 11:23-25)

12 O rwua l'eswe, abahụ l'ọbo-iphe, aataję buredi, ekoduru ekoko
ono, bụ mbọku ono bẹ ẹphe egbuje nwatụru ọbo Ojeghata; ndu etsoje
Jizọsu sụ iya: "?Bụ awe bẹ ọ dụ ngu g'anyi je edoziaru ngu g'ị nọdu
ria nri ọbo Ojeghata ọbu?"
13 Ọ bya ezia ụmadzu ẹbo l'ime ndu etsoje iya nụ bya asụ phẹ: "Unu
bahụ l'ime mkpụkpu Jierúsalẹmu. Unu -rwuẹpho ẹka ono bẹ ọ dụru
nwoke, e-vuru ite, mini dụ byapfuta unu. Unu tsoru iya.
14 Ẹka o jenyaaru ọ bahụ; unu je asụ onye nwe unuphu ono l'onye
ezije unu iphe sụru: '?Dẹnu ẹka mu a-nọdu mu lẹ ndu etsoje mu nụ
ria nri ọbo Ojeghata?'
15 Oo-goshi unu ụlo-eli; goshi unu ọma ụlo, nọ lẹ k'eli iya; mkpuru
ono hakpọepho ọsa, e dobechawaru oshi; dozichawaa ya g'ọo-du; l'a
nọdu iya ria nri. Unu bahụ ẹka ono je akwakọberu anyi nri ọbu."
16 Ndu etsoje iya nụ tụgbua bya abahụ l'ime mkpụkpu ono. Ọ
bụerupho g'o pfuru phẹ iya bụ g'iphemiphe, dụ. Ẹphe nọdu l'ẹka ono
kwakọbeahaa nri ọbo Ojeghata ono.
17 O be l'ụzenyashi; yẹle ụmadzu iri l'ẹbo ono swịru bahụ l'ẹka ono.
18 Ẹphe rijeẹpho nri ono; Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu
tororo; ọ kwa onye lanụ lẹ g'unu nọ l'ẹka-a bẹ l'e-deru mu ye l'ẹka ndu
achọ ishi mu; mbụkwa onye mu l'iya tụkoru eri nri l'ẹka-a."
19 O rwua phẹ l'obu. Ẹphe jịahaa ya nanụ nanụ sụ: "?Bụ mbẹdua?
?Tọo bụ mbẹdua?"
20 Ọ sụ phẹ: "G'unu ha unu n'iri l'ẹbo bẹ ọ bụ onye lanụ; onye mu
l'iya yegbabẹru ẹka l'ọba-nri lanụ-a.
21 Abụbu-Ndiphe l'a-lakwa g'e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke. Ọle
nshịoro onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abụbu-Ndiphe ye l'ẹka ndu
achọ ishi iya ono. O gogo kakwaru onye ono ree; ọme a ta nwụduru
iya ilile."
22 No iya; Jizọsu bya ewota buredi bya ekele Chileke ekele g'ẹphe eri
nri ono bya anyawashia ya bya anụgbaa phẹ bya asụ phẹ: "Unu nggẹ
ria. Ọwa-a bụ ogwẹhu mu."
23 Ọ bya ewolita okoro bya ekelekwaphọ Chileke ekele bya eworu iya
nụ phẹ; ẹphe tụko ngụa.
24 Ọ sụ phẹ: "Ọwa-a bụ mee mu, a gbashiru l'iswi ẹhu igwe ọha.
Chileke gude mee mu ono eme g'ọgbandzu, shi mu l'ẹka vuru ire.

25 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; mu ta abyakwa angụbaa
mẹe, shi l'akpụru vayịnu gbiriri jasụ teke mu a-ngụ k'ọphúú lẹ mgboko
ọphúú kẹ Chileke."
26 Ẹphe kwechaa ebvu, e gude aja Chileke ajaja; bya ejeshia l'úbvú
Olivu.

Pyịta a-gọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jiọn 13:36-38)

27 Jizọsu sụ phẹ: "G'unu hakọta bẹ e-mechaa hakọta mu gbala; mbụ
g'e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: 'Mu e-chigbu onye eche atụru;
g'atụru iya agbakashịhu.'
28 Teke e meẹrupho gẹ mu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ bẹ mu e-
vukwaru unu ụzo jeshia Gálili."
29 Pyịta sụ iya: "Ndu ọphuu je l'a-hakọta ngu; bẹ ẹphe a-hakwa ngu;
ọ kwa lẹ mbẹdua ta abyadụ aha ngu."
30 Jizọsu sụ iya: Gẹ mu gbukwaru ngu iya tororo; "Ntanụ-a; mbụkwa
l'ẹnyashia bẹ oke-ọku bya ara ọ́rà ugbo labọ bẹ ị gọakwaru ugbo ẹto
l'ị tị madụ mu."
31 Pyịta kabaa ya epfushi ike sụ: "Obetaru e je l'atụko mu lẹ ngu
gbua; mu ta abyakwa l'aha ngu ililekpọo."
Ndu ọphuu tụko pfudzuru nno.

Jizọsu epfu anụ Chileke
lẹ mgbabu Getusemeni
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Ẹphe byarwutaẹpho l'ẹka eekuje Getusemeni; ọ sụ ndu etsoje iya
nụ: "Unu nọdu anọo l'ẹka-a gẹ mu je epfuru yeru Chileke."
33 O duta Pyịta waa Jiemusu waa Jiọnu ẹphe swịru tụgbua; meji
wata iya akụ photophoto; ndzụ gụahaa ya.
34 Ọ sụ phẹ: "Ha; ẹgube ọwa! Meji akụekwa mu phọ photophoto;
mbụ lẹ meji abyaakwaa mu atọfu. Unu nọdukwa l'ẹka-a che nche."
35 O jeribeẹrupho nwanshịi; ọ daa kpurumu l'alị wata epfu anụ
Chileke sụ g'a maru: ?oo-kwe g'iphe-ẹhuka kẹ nwa teke ono ta
abyapfuta iya.
36 Ọ sụ: "Nna; Nna; ọo ngu bụ onye a-dụ ike mekọta iphemiphe;
nafụnu mu okoro iphe-ẹhuka ọwa-a! Ọle ọ kwa g'ọ tọ bụkwa iphe, dụ
mu l'uche l'e-me; g'ọ bụkwaru iphe, dụ gụbedua l'uche."
37 Ọ byatashia; Pyịta phẹ nọdu ekuwaa mgbẹnya. Ọ sụ Pyịta:
"Sayịmonu! ?Iiku mgbẹnya? ?Tị dụdu ike nwụru ẹnya chefua nche
awa lanụ?
38 Unu nwụru ẹnya; pfuru nụ Chileke g'o to kwe g'unu nmalahụ
l'ọhutama. Mma nemadzụ bẹ ọ nọdujekpokwaa evushi evuvu ike;
obenu lẹ nemadzụ l'onwiya bẹ ike ta adụdu."
39 Ọ tụgbukwaa ọzo bya ejekwa awata epfu anụ Chileke epfukwa
iphe-a, o shihawaa pfua.
40 Ọ bya alwaphutakwa azụ byatashikwa; ẹphe nọdu ekukwaphọ
mgbẹnya; kẹle mgbẹnya jiru phẹ ẹnya ejiji; ọphu ẹphe amadụ iphe,
ẹphe e-pfuru iya.
41 Ọ byapfutakwa phẹ phọ k'ugbo ẹto; ọ sụ phẹ: "?Unu nọkpoepho
lẹ mgbẹnya g'unu nọ iya? ?Unu nọkpokwadaa lẹ nwatụta unme unu

ọbu? Ọ dụwaa ree nta-a. O rwuwaru. Abụbu-Ndiphe bẹ aabyaakwaa
ederu ye l'ẹka ndu eme iphe-ẹji.”
42 “Unu gbẹshikwa g'anyi je. Unu lekwa l'onye ọbu, e-deru mu ye
ọbu byaakwaru.”

Eegude Jizọsu
(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jiọn 18:3-12)

43 Tọbudu iya bụ; o gudekwadụa iphe ono l'ẹka epfu; Jiudasu onye
yịkwa-a l'ụmadzu iri l'ẹbo ono, l'etsoje iya nụ-a byawa. Yẹle igwe ọha
swịwaru. Ẹphe pagbaarụ mma mẹkpoo mgbọro. Ndu ziru phẹ nụ bụ
ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ezije ekemu mẹ ndu bụ ọgerenya.
44 Onye ono, eme g'o deru iya ye phẹ l'ẹka onoya pfuwaru phẹ iphe,
ya e-me g'ẹphe gude maru onye ọphu ọ bụ. Ọ sụhawaru phẹ: “Ọo
onye mu e-jepfu je etsutsua ọnu bụ onye ọphu ọ bụ. Unu kpụta iya
gude tụgbua; unu eche iya nche ree.”
45 Abyarwuta, Jiudasu abyarwuta; o jepfu Jizọsu je asụ iya:
“Ọnyibe!” Bya anma iya akpa tsutsua ya ọnu l'asha.
46 Ndu ono je azụpyabe Jizọsu; kpụru iya tụgbua.
47 Onye lanụ, pfụru lẹ mgboru phẹ l'ẹka ono mịepho mma iya
swaramụ; gbua nwokoro onye-ishi ndu-ishi uke Chileke; pafụ iya nchị.
48 Jizọsu sụ ndu byaru iya egude: “?Unu chịgbaa mma; chịru mgbọro
abya mu egude? ?Mu bụ onye ana nfụ?
49 Mu l'unu shikpọo anọduje mbọku-mbọku l'eze-ụlo Chileke; ẹka
mu ezi unu iphe; ọphu unu egudekpọdaaru mu. Ọle ọo g'iphe, e deru
l'ẹkwo-opfu Chileke mee g'e deru iya.”
50 Ndu etsoje iya nụ tụko parụ iya haa gbakashịhu.
51 Ọ dụru nwokorọbya lanụ, tsoru Jizọsu. Ẹbe ọ dụdu iphe, o yeru
l'ẹhu; gbahaẹpho ẹkwa ọchaa, ọ gbaphuru onwiya l'ẹhu. E meahaa
g'e gude iya.
52 Ọ parụ ẹkwa ọchaa ono haarụ phẹ; kwofu gbaru ọto gbalaa.

Jizọsu nọ l'iphu
ọgbo-ikpe ndu Jiu
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jiọn 18:13-14,19-24)

53 Noo ya; ẹphe kpụta Jizọsu kpụjeru onye-ishi ndu-ishi uke Chileke.
Ndu-ishi uke Chileke; mẹ ndu bụ ọgerenya; mẹ ndu ezije ekemu bya
edzugbua.
54 Pyịta nọdu etso iya ụzenya ụzenya bya etsoru phẹ bahụ l'ibe onye-
ishi ndu-ishi uke Chileke ono. O je anọdu anọo l'ẹka ndu nche nọ;
nyaahaa ọku.
55 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ọgbo-ikpe ono g'ẹphe ha chọahaa
iphe, ẹphe a-sụ lẹ Jizọsu meru; g'ee-shi kpee ya mpfugbu; ọphu ọ dụdu
iphe, ẹphe hụmaru, o meru.
56 A dụkpoo igwerigwe gude ibo gbaa ya ekebe; ọphu ekebe phẹ
adagbajẹdu.
57 Ndu agbẹshi dzụahaa ụka sụ:
58 Anyịbedua nụmakpooru lẹ nchị anyi l'ẹka oopfu sụ: “Mu e-
mebyishi eze-ụlo Chileke ọwa-a, bụ nemadzụ gude ẹka kpụa ya-a; l'ime
abalị ẹto; mu akpụa ọzo, ete egudedu ẹka kpụa.”
59 Ọphu ekebe phẹ adakọtakwarupho l'ono.

60 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke bya agbalihu l'edzudzu-ọha ono bya
ajịa Jizọsu sụ: "?Tii yedu ọnu l'iphe, bụ ekebe ọwa-a, ẹphe agbagbaa
ngu-a?"
61 Ọphu o pfuduru opfu; ọ nọkirishiepho nwadoo. Onye-ishi uke
ono jịa ya ọzo sụ iya: "?Bụ ngu bụ Kéreshi ọbu? ?Ị bụ Nwa Onye ono,
a gọru Ọnu-ọma nụ ono?"
62 Jizọsu sụ iya: "Ee; ọo mu bụ iya. E -mechaa bẹ unu a-hụmakwaa
Abụbu-Ndiphe l'ẹka ọ nọ l'ẹkutara Chileke, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike.
Unu ahụmakwa iya phọ l'ẹka ọ nọ l'urwukpu shi l'imigwe abya."
63 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono woru uwe nkiya zijaa sụ: "?
Bụbahunaa ekebe gụnu ọzo bẹ anyi achọkwadu?
64 ?Unu nụmawaru epfubyishi, oopfubyishi Chileke? ?Bụ gụnu bụ
ikpe unu?"
Ẹphe tụko nmaa Jizọsu ikpe ọnwu sụ: "Iphe, gbaru iya nụ bụ ọnwu."
65 Ẹphe vụahaa ya ọnu-mini; woru iphe kechia ya ẹnya; chiahaa ya
ẹchachi; sụ iya: "Pfunaa mpfuchiru ọbu!" Ndu nche kpụta iya awagọ
iya ẹka.

Pyịta agọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jiọn 18:15-18,25-27)

66 Gẹ Pyịta nọro l'etezi l'ụlo-ikpe ono; onye lanụ l'ime ụnwumgboko,
ejeru onye-ishi uke ono ozi ghatashia;
67 bya ahụma Pyịta l'ẹka ọonya ọku; bya elee ya ẹnya sụ iya: "Ị
yịkwa lẹ ndu etsoje nwọphu Nazaretu; mbụ Jizọsu!"
68 Ọ gọfu sụ iya: "O to dokwaru mu ẹnya! Mu ta amakwa iphe,
iipfu." Ọ lụfu l'ẹka ono mbụ Pyịta; je anọdu l'ọnu ọguzo. Oke-ọku raa
ọ́rà.
69 Nwamgbọko ono hụmakwa iya ọzo bya awatakwa epfuru ndu
pfụru lẹ mgboru ẹka ono sụ phẹ: "Nwoke-a yịkwa lẹ ndu etsoje
Jizọsu."
70 Pyịta gọfukwa ọzo.
Ọ nọepho nwanshịi; ndu pfụgbaru lẹ mgboru ẹka ono sụ Pyịta: "Ị
yịchaa ya-a. ?Tị bụdu onye Gálili?"
71 Ọ wata eri angụ sụ gẹ Chileke gbukwaa ya ilu mẹ ọ -bụdu ire-lanụ
bẹ ya epfu ono; sụ: "Mu ta amakwa onye ono, unu epfu opfu iya ono."
72 Oke-ọku raa ọ́rà teke ono teke ono k'ugbo ẹbo. Pyịta nyata gẹ
Jizọsu pfujeru ono sụ: "Oke-ọku bya ara ọ́rà ugbo labọ bẹ ị gọakwaru
ẹgo ugbo ẹto l'ị tị madụ mu." Ọ raahaa ẹkwa.

15

Payịleti ajị Jizọsu ajị
(Mat 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Jiọn 18:28-38)

1 Nchi bọhuepho; ndu-ishi uke Chileke; mẹ ndu bụ ọgerenya; mẹ
ndu ezije ekemu; mbụ iphe, bụkpoo ọgbo-ikpe ndu Jiu g'ẹphe hakọta
bya achịa idzu; e kee Jizọsu ẹgbu bya akpụru iya je eye Payịleti l'ẹka.
2 Payịleti bya ajịa ya sụ: "?Ị bụ Eze ndu Jiu?"
Jizọsu sụ iya: "Ọoekwa ngu phọ bẹ o shi l'ọnu."
3 Ndu-ishi uke Chileke bya epfushiahaa igwerigwe iphe, ẹphe sụru
l'o meru.
4 Payịleti byakwa asụ Jizọsu: "?Tọ dụkpodaa iphe, iipfu? ?Ọ kwa l'ị
nụmaru igwerigwe iphe, ẹphe epfugbaa l'i meru?"

5 Ọphu Jizọsu epfuẹduru opfu. Ọ tụfu Payịleti ẹhu.

Eekpe Jizọsu mpfugbu
(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jiọn 18:39—19:16)

6 Noo ya; ọ bụwaa omelalị phẹ l'anọdu abọ Ọbo Ojeghata ono bẹ Payịleti ahajẹru phẹ onye mkpọro lanụ g'ọ la; mbụ onye ẹphe sụkpoerupho g'ọ haarụ phẹ.
7 Ọ dụru onye mkpọro lanụ, eekuje Barabasu, yị lẹ ndu kwefuru gọvumenti ike bya egbukwaaphọ ọchi; a tụa phẹ mkpọro.
8 Igwe ọha ono bya bya arwọahaa Payịleti g'o meeru phẹ iphe, oomejehawaru phẹ.
9 Payịleti sụ phẹ: "?Bụ gẹ mu haarụ unu Eze ndu Jiu g'ọ la tọo?"
10 Kẹle o doru iya ẹnya l'ọo ẹnya-pfụrupfuru bẹ ndu-ishi uke Chileke gude kpụtaru iya ya.
11 Ndu-ishi uke Chileke ono kpalia igwe ọha ono sụ phẹ g'ẹphe kebeẹkwapho g'ọ hachiaru phẹ Barabasu.
12 Payịleti sụ phẹ: "?Unu sụkwanuru gẹ mu mee onye-a, unu sụru l'ọ bụ Eze ndu Jiu-a gụnu?"
13 Ẹphe tụa ụzu; sụ: "Pfụ-gbua ya!"
14 Payịleti sụ phẹ: "?Kẹ gụnu? ?Bụ gụnu bụ iphe, dụ ẹji, o meru?"
Ẹphe kabakpọo ya arashi ike sụ: "Pfụ-gbua ya!"
15 Ọo ya bụ; Payịleti chọahanaa gẹ ya mee iphe, dụ ikpoto ọha ono ree; bya ewonụru Barabasu haa g'ọ la; kpụru Jizọsu nụ ndu ojọgu g'ẹphe chia ya ẹchachi. Ẹphe chichaa ya iphe; ọ kpụru iya nụ phẹ g'ẹphe je je akpọpyabe iya l'oswebe.

Ndu ojọgu eme Jizọsu sukusuku
(Mat 27:27-31; Jiọn 19:2-3)

16 Ndu ojọgu bya akpụru Jizọsu bahụ l'eze ụlo nnajịoha, bụ Payịleti bya ekukọta iphe, bụ ndu ojọgu g'ẹphe ha. 17 Ẹphe bya eworu uwe kpowula-kpowula uswe yee ya bya egude obvu kpaa okpu woru kpube iya;
18 bya ekeleahaa ya ekele ndu ojọgu asụje iya: "Ndzụ dụkwa ngu! Eze ndu Jiu!"
19 Ẹphe gude mgbọro kụkposhiahaa ya ishi; gbụahaa ya ọnu-mini; gbuaharu iya ikpere l'alị gude akwabẹ iya ùbvù.
20 Ẹphe meghechaa ya sukusuku ono bya eyefu iya uwe uswe ono; bya eyee ya uwe iya; bya akpụru iya jeshia g'ẹphe je je akpọpyabe iya l'oswebe.

Aakpọpyabe Jizọsu l'eli oswebe
(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jiọn 19:17-27)

21 Ẹphe tụgbua bya ahụma Sayịmonu nwoke Sayirini, shi ndu-ẹgu phẹ alwa. Ọo ya bụ nna Alẹguzanda yẹle Rufọsu. Tọbudu iya bụ; ẹphe kebuta nwoke ono g'o vuta oswebe, ee-gude kpọ-gbua Jizọsu.
22 Ẹphe kpurwua Jizọsu l'ẹka eekuje Gọlugota, bụ iya bụ "Okpoko-roko Ishi."
23 Ẹphe woru mẹe, a gwarụ manụ-mẹru nụ iya g'ọ ngụa. Ọphu o kwedu iya angụngu.
24 Ẹphe woru iya kpọpyabe l'oswebe l'ẹka ono; woru uwe iya kee. Ẹphe tụaru iya ido g'ẹphe maru ọphu a-dabarụ onyenọnu.
25 Teke ono, a kpọpyaberu iya l'oswebe ono bụ l'ẹnyanwu agbakota.

26 E dee iphe ono, e boru iya ibo iya ono l'eli oswebe ono, bụ iya bụ
l'ọ bụ "Eze ndu Jiu."
27 Ẹka ono bẹ a kpọpyabekwarupho ndu ana nfụ ụmadzu labọ.
Onye ọphuu nọdu l'ẹkutara iya; onye ọphuu l'ẹkicha iya.
28 Iphe, e dehawaru l'ẹkwo-opfu Chileke vụa sụru: "A gụru iya yeru
ndu ẹjo-iphe."
29 Ndu aghata aghata nọdu ekweru iya une asụje iya: "Hẹe! ?
Tọbudu ngu bụ ọphu sụru l'ii-nwukpọshi eze-ụlo Chileke; gude ujiku
ẹto kpụkwaa ya?
30 Nyizetanụ l'oswebe ono bya adzọo onwongu."
31 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ezije ekemu pfuaru iya kwaphu
kwaphu sụ: "Ọ dzọru ndu ọzo; ọphu ọ dụedunu ike dzọo onwiya."
32 "Ngwanụ gẹ Kéreshi ọbu, bụ Eze ndu Ízurẹlu shinu l'oswebe ono
nyizeta nta-a; anyi -hụmakwanu iya; anyi amaru l'ọ bụpho Kéreshi
eviya."
Unwoke labọ ono, a kpọpyaberu ẹphe l'iya ono nọdu akọkwa iya
phọ ọnu.

Anwụhu Jizọsu
(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jiọn 19:28-30)

33 Ẹnyanwu keẹrupho l'ishi; nchi jihu l'alị ono mgburugburu; nọo
gbiriri jasụ l'ẹnyanwu agbuze.
34 Ẹnyanwu gbuzeẹpho; Jizọsu chia mkpu sụ: "Eloyi! Eloyi! ?Lema
sabakutani?" Bụ iya bụ: "Chileke mu! Chileke mu! ?Bụ gụnu bẹ o
gude ị haa mu nkịnyi mu?"
35 Ndu harụ pfụru l'ẹka ono nụma iya sụ: "Unu gebekwa; ọ dụkwa
g'ooku Elayịjia."
36 Onye lanụ gbagbụa je eworu asancha ọphu amịje mini woru gwọo
lẹ mẹe-venịga; woru tsebe l'eli oshi, dụ ogologo woru nụ iya g'ọ ngụa;
sụ g'a maẹduru: ?Elayịjia a-bya ekufuta iya.
37 Jizọsu bya echishia mkpu ike bya atụ-buhu unme; ọ bụru iya
anwụhu.
38 Ẹkwa, eegudeje gbobuta ẹnya ẹka aagwajẹ Chileke, nọ l'ime eze-
ụlo Chileke ono shiẹpho l'ishi gbaẹpho kẹ tararaa jasụ l'alị gbajahụ
ẹbo.
39 Onye-ishi ojọgu ndu Romu, pfụru Jizọsu l'iphu teke ono hụmaepho
g'o chiru mkpu nwụhu nno ọ sụ: "?Unu maru-a lẹ nwoke-a bụkwa Nwa
Chileke eviya?"
40 Ọ dụru ụnwanyi, nọkwapho ụzenya l'ẹka ono ele ẹnya g'ẹphe
maru iphe, eme nụ. Meri onye Magudala yị l'ụnwanyi ono. Meri ne
Jiosẹsu; waa Jiemusu kẹ nwata yịru iya; waa Salomi.
41 Ụnwanyi ono shi etso Jizọsu bya ejeru iya ozi teke ọ nọ lẹ Gálili;
mẹkpowaro ụnwanyi ọzo, tso iya bya Jierúsalẹmu, nọkwapho l'ẹka
ono ele ẹnya.

Elili Jizọsu
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jiọn 19:38-42)

42 Noo ya; o rwua gẹ nchi jihuẹrupho lẹ mbọku, akwakọbeje k'echele
iya bụ eswe atụta unme;
43 Jiósẹfu, bụ onye Arimatiya bya abụru onye nweru ẹnya l'ọgbo-
ikpe ndu Jiu, shihaakwaphọ ụzenya leta ẹnya teke Chileke e-goshi l'ọo

ya bụ eze; shihukwaphọ obu ike jepfu Payịleti je arwọo ya g'a haarụ iya odzu Jizọsu gẹ ya je elia.
44 Ọ dụkpoo Payịleti biribiri shii l'ọ nwụhu-kebewaru. Ọ bya ekua onye-ishi ndu ojọgu ono bya ajịa ya: "?Bụ eviya l'ọ nwụhuwaru?"
45 Payịleti nụmachaepho l'ọnu onye-ishi ndu ojọgu ono lẹ Jizọsu nwụhuwaru; ọ sụ Jiósẹfu g'o jewarọ je apata iya lia.
46 Jiósẹfu bya atụgbua bya eje anmata ẹkwa ọchaa; bya eje je apazeta odzu Jizọsu; bya eworu ẹkwa nmabẹchaa ya; bya eje enyebe odzu iya ono l'ilu, a tụru lẹ mkpuma; bya eswita oke mkpuma swichia ọnu ilu ọbu.
47 Meri onye Magudala waa Meri ne Jiosẹsu nọdu hụma ẹka e liru iya.

16

Eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jiọn 20:1-10)

1 O be l'ụzenyashi gẹ nsọ eswe-atụta-unme ono bvụerupho; Meri onye Magudala waa Salomi waa Meri ne Jiemusu kẹ nshịi tụgbua jeshia je akpata manụ, eshi mkpọ, dụ iche iche, ẹphe e-te Jizọsu gude kwaa ya.
2 O be lẹ nchi abọhu mbọchi Sonde; ẹphe jeshia l'ilu ono g'ẹnyanwu wawaru.
3 Ẹphe nọdu epfugbaa sụ: "?Bụkpoo onye e-swifuru anyi oke mkpuma ono, nọ l'ọnu ilu ono?"
4 Ẹphe jeshia apali ẹnya; e swifuwaa mkpuma ọbu. Mkpuma, eepfu opfu iya ọbu pakpọoru ẹka apaa.
5 Ẹphe kwoba l'ime ilu ono; bya ahụma nwokorọbya, nọ phẹ l'ẹkutara, yeru kpowula-kpowula uwe ọchaa. Ọ dụ phẹ biribiri; ndzụ gụahaa phẹ.
6 Onye ono sụ phẹ: "Ndzụ ba agụshi unu. ?Ọ kwa l'ọo Jizọsu onye Nazaretu bẹ unu achọ; mbụ onye-a, a pfugburu l'oswebe-a? O tetaakwaru dzụru ndzụ ọzo! Ọ tọ nọhekwa l'ẹka-a. Unu byanụ ahụma ẹka e shi lia ya.
7 Unu je epfuaru iya ndu etsoje iya nụ waa Pyịta l'o vuwaa unu ụzo jeshia Gálili; l'unu a-hụma iya l'ẹka ono, bụ iphe, o pfuhawaru unu-a."
8 Ẹphe kwofụta l'ilu l'ẹka ono bya agbagbụa lashịa. Ọnu kụgbabechaa phẹ akụgbabe. Ẹhu nọdu etekwa phẹ phọ etete. Ọphu ọ dụdu onye ẹphe pfuru iphe ono; ẹka ndzụ agụ phẹ.
9 Jizọsu shi l'ọnwu tetachaẹpho lẹ mbọku mbụ l'idzu ono; o mee gẹ Meri onye Magudala vuru ụzo hụma iya, bụ iya bụ nwanyị ono, ọ chịfuru ẹjo ọbvu ẹsaa, shi buru iya l'ime ẹhu ono.
10 Meri ono tụgbua je epfuaru iya ndu ẹphe lẹ Jizọsu shi aswịje l'ẹka ẹphe nọ ara ẹkwa iya.
11 O pfuchaaru phẹ l'ọ dzụ ndzụ; tẹme lẹ ya hụmakpooru iya l'ẹnya; ọphu ẹphe ekwedu l'ọo eviya.
12 E mechaa; Jizọsu gbaa ụgbugba ọzo byapfuta ụmadzu labọ l'ime ndu etsoje iya nụ l'ẹka ẹphe eje l'echiẹgu.
13 Ẹphe lwaphuta azụ je epfuaru iya ndu ọphuu; ọphu ẹphe ekwekwaphọ.

Jizọsu egoshi ndu
etsoje iya nụ onwiya
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jiọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

14 E mechaa; ọ bya abyapfuta ụmadzu iri lẹ nanụ ono; l'ẹka ẹphe
eri nri. Ọ taahaa phẹ ụta sụ l'ẹphe bụ ndu abọje obu ẹbo; waa ndu
ẹjo ọkpoma; kẹle ẹphe te ekwetadụru l'iphe, ndu hụmaru iya nụ gẹ
ya tetachaaru dzụru ndzụ pfuru bụ eviya.
15 Ọ sụ phẹ: "Unu jedzuru ẹkameka lẹ mgboko l'ophu je epfukashia
ozi-ọma-a g'onyemonye nụmakota.
16 Onye kwetarụ nụ; e mee ya baputizimu bẹ Chileke aa-dzọta. Onye
ete ekwedu nụ bẹ aa-nma ikpe.
17 Ndu kwetarụ nkemu bẹ ee-gude iphe-ọhumalenya ọwa-a hụbe
ama. Ẹphe e-gudeje ẹpha mu achịshi ọbvu; gude ẹpha mu epfu l'olu
Unme-dụ-Nsọ.
18 Ẹphe -chịta agwọ l'ẹka; ọ tọ dụdu iphe, oo-me phẹ. Teke ẹphe
ngụru iphe, egbu egbugbu; ọ tọ dụdu iphe, oo-me phẹ. Ẹphe -byia
onye iphe eme ẹka l'o-wekọrohu."

Jizọsu alapfu Chileke l'imigwe
(Luk 24:50-53; Ndu 1:9-11)

19 Noo ya bụ; Nnajịuphu, bụ Jizọsu pfuchaaru phẹ opfu ono; Chileke
wolia ya woba l'imigwe. O je anọdu l'ẹkutara Chileke.
20 Ndu etsoje iya nụ laa je epfukashịahaa ozi-ọma ono l'ẹkameka.
Nnajịuphu nọdu eyeru phẹ ẹka l'ozi ono; shi l'iphe-ọhumalenya, ẹphe
emegbaa egoshi l'ozi-ọma ono, ẹphe ezi ono bụ l'ẹka Chileke bẹ o shi.
Nokwa g'ọ dụ.

Ozi-ọma,
Luku
Deru

1 Eshi ọphu a dụwaa igwe wata ede akọ k'iphe, meẹbekpooru
l'echilabọ anyi ono l'ẹkwo;
2 ọ bụerupho g'a kọru iya anyi; mbụ ndu shi lẹ mbụ bụru ndu
hụmaru l'ẹnya mechaa bya abụru ndu ejeru opfu Chileke ozi; bụ gẹ
ndu ono edegbaa;
3 bẹ ọ dụkwa mu phọ ree; onye ẹguru, bụ Tiyọ́filosu; gẹ mu tọoru
ngu iphe, meru nụ l'ọkpa iya l'ọkpa iya; eshinu mu tọru nwẹhu
nwụkota iphemiphe ono, daru nụ ono eshikpọo lẹ mbụ.
4 Iphe, mu ede bụ g'ị kwatakpọo maru ọkpobe-opfu ono, e gude ọnu
zia ngu ono.

Ozi kẹ l'aa-nwụ Jiọnu, onye emeje baputizimu

5 Teke Herọdu bụ eze ndu Jiudiya bẹ ọ dụru onye ẹpha iya bụ
Zakaráya, onye uke Chileke. O shi l'ẹkali ọgbo uke kẹ Abáyijia. Ọ lụru
nwanyị, shi l'ọkpa-ipfu Erọnu, bụkwapho ọkpa-ipfu ndu-uke Chileke.
Ẹpha nwanyị ono bụ Elízabetu.
6 Ẹphenebo tụkoru bụru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke;
emeẹbekota ekemu Chileke g'ọ ha bya etsokọtakwapho nsọ Chileke
g'ọ ha. Ẹphe te emejeduru iphe, a tarụ phẹ ụta.
7 Ọ bụepho l'ẹphe lụru kahụ; ọphu ẹphe anwụtaduru nwa; kẹle
Elízabetu ta atsụdu ime.
8 Tọbudu iya bụ; Zakaráya nọdu eje ozi uke iya l'iphu Chileke; kẹle
ozi uke rwuberu ẹkali ọgbo uke nkephẹ.
9 A tụru ido, bụ nsọ, dụru phẹ nụ; ọ daaru iya l'abahụ lẹ mkpuru
l'ẹka ẹnya ẹka eegwejeru Chileke ngwẹja nọ je egwee ngwẹja ụnwù-
isẹnsu, ẹnwuru iya eshi kwẹekweekwee.
10 Ikpoto ndu ono l'ophu tụko kụru l'etezi epfu anụ Chileke g'ọ gbaru
teke eeyeje ọku l'ụnwù-isẹnsu ono.
11 Ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajịuphu chaa Zakaráya l'iphu bya anọdu
l'ẹkutara ọru-ngwẹja ono.
12 Meji tsukaha Zakaráya g'ọ hụmaru iya. Ndzụ wata iya agụgu.
13 Ojozi ono sụ iya: “Gẹ ndzụ ba agụshi ngu Zakaráya; kẹle opfu, i
pfuru nụ Chileke tụbawaru iya lẹ nchị. Nta-a bẹ Elízabetu, bụ nyee
ngu l'a-nwụtaru ngu nwa-nwoke. Iphe, ịi-gụ iya bụ Jiọnu.
14 Ọo ya bụ g'ẹhu atsọo ngu; l'i tee ẹswa; l'a-dụ igwerigwe tee ẹswa
mẹ a -nwụe ya phọ.
15 Kẹle ọo-bụru onye nweru ẹnya l'iphu Nnajịuphu, bụ Chileke; tẹme
ọ tọo ngụkwa mẹe; ọzoo iphe, aangụ angụngu, bụ iphe, atsụ atsụtsu.
Unme Chileke bẹ e-shi l'ẹpho ne iya buru iya l'ẹhu.
16 Igwerigwe ụnwu Ízurẹlu bẹ oo-me g'ẹphe dakọbe jepfu
Nnajịuphu, bụ Chileke phẹ.
17 Ọo ya bụ onye e-gude Unme Chileke; gude ike, dụ gẹ kẹ Elayịjia,
onye mpfuchiru Chileke vuru Kéreshi ọbu ụzo je akwakọberu iya ẹka.
Ọo-gọ-zetaru ụnwegirima obu nna phẹ. Ọo-gọta ndu bụ 'anụ-lẹ-nchị

gọru ye l'ụzo ọkwa-ẹnya, ọphu ndu pfụberekoto etso; g'ee-shi g'oo-
dozikwarụpho Nnajịuphu ono ndu bụ ndu a-kwakọberu abyabya iya.”
18 Zakaráya sụ ojozi-imigwe ono: “? Dẹnu gẹ mu e-shi maru
l'iphemiphe-a bụ ọkpobe-opfu; l'ẹka mu kahụwaru; tẹme nyee mu
kahụakwapho?”
19 Ojozi-imigwe ono sụ iya: “Ọ kwa mbẹdua bụ Geburẹlu; onye anọje
l'iphu Chileke. Ọ kwa Chileke ziru mu gẹ mu bya epfuru yeru ngu; zia
ngu ozi-ọma-a;
20 ọphu i kwetadụru l'opfu, mu pfuru bẹ a-vụ gẹ mu pfuru iya. Hụma
ahụma; lẹ nta-a bẹ ọnu a-bụru ngu kpụrukudukuu. I tii pfubaẹdu
opfu jasụ mbọku, iphemiphe-a a-vụkota. Opfu mu a-vụkotakwa l'o
rwuberu iya.”
21 Igwe ọha kụru eche Zakaráya; ọphu ẹphe amadụ iphe, meru iphe,
ọono ọdu l'ime eze-ụlo Chileke ono.
22 Ọ fụtashia; ọphu ọ dụedu ike pfuru opfu yeru phẹ; ẹphe maru
l'ọ phụru ọphulenya l'ime eze-ụlo Chileke; ọphu o pfuẹdu opfu. Ọ
bụwaru ẹka bẹ oogudeje epfu opfu.
23 Eswe ozi uke iya -bvụepho; ọ lashịa ibe iya.
24 A nọnya; nyee ya, bụ Elízabetu tsụta ime. Ọ nọkota l'ụlo
mkpụrumkpuru ọnwa ise.
25 Ọ sụ: “Nta-a bẹ Nnajịuphu lecharu mu ẹnya bya eshia ụzo, dụ
ẹgube-a nafụ mu iphere l'iphu ndiphe.”

Ozi, eezi; l'aa-nwụ Jizọsu

26 O be l'ọnwa, kwe Elízabetu ọnwa ishii, ọ tsụtaru ime; Chileke
byakwa ezia ojozi-imigwe, bụ Geburẹlu g'o je Nazaretu l'alị Gálili
27 je ezia nwamgbọko ozi. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Meri.
Nwamgbọko ono bẹ yẹe nwoke teke akwaswee. Onye eje iya alụlu
bụ nwoke, ẹpha iya bụ Jiósẹfu. Nwoke ono bụ onye ọnu-ụlo onye eze
ndiche ono, bụ Dévidi.
28 Geburẹlu byapfuta Meri bya sụ iya: “?Ị dụpho ya? Onye Chileke
kwabẹru oke ùbvù! Nnajịuphu swikwaru ngu eswiru. Ị bụ onye
Chileke gọru ọnu-ọma nụ l'echilabọ ụnwanyi l'ophu.”
29 Meri nụma ekele ono; obu tsukahụ iya. Ọ rịa l'egomunggo iya sụ:
“?Bụ ẹgube ekele gụnu bụ ọwa?”
30 Ojozi-imigwe ono sụ iya: “Gẹ ndzụ ba agụshi ngu Meri; lẹ Chileke
mewaru ngu eze-iphe-ọma.
31 Hụma l'ịi-tsụta ime; nwụa nwa-nwoke; iphe, ịi-gụ iya bụ Jizọsu.
32 Ọo-bụru onye nweru ẹnya. Ee-ku iya Nwa Ọkalibe-kangokọtaru-
nụ. Nnajịuphu, bụ Chileke e-dobe iya l'aba-eze onye-iche iya ono, bụ
Dévidi.
33 Ọo-bụru eze ndu ọnu-ụlo Jiékọpu jasụwaruro ya; ọphu ọ
bubuhuduru eze abubuhu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.”
34 Meri sụ ojozi-imigwe ono: “?Dẹnu gẹ mu e-shi tsụta ime l'ẹka mu
lẹ nwoke eteke akwaswee?”
35 Ojozi-imigwe ono sụ iya: “Unme Chileke l'a-bya asọpyabe ngu;
tẹme ike kẹ Ọkalibe-kangokọtaru-nụ l'a-bya bya emee ngu ire l'ẹhu.
Ọo ya bụ; nwa ono, ịi-nwụ ono, bụ onye dụ nsọ ono bẹ ee-ku Nwatibe
Chileke.

36 Tẹme; lekwa abụbu ngu, bụ Elízabetu tsụtafuakwaru ime nwoke
lẹ nka-a. Ọnwa ọwa kweakwaa ya ọnwa ishii; mbụ onye ono, e shi
eku onye ata tsụdu ime ono;
37 kẹle Chileke ta adụdu iphe, nyịru iya ẹka ememe."
38 Meri sụ: "Mu nọana-a! ?Ọ kwa lẹ mu nọwa Chileke l'ẹka. G'ọ
dụnuru mu g'i pfuru." Ojozi-imigwe ono phuhu.

Meri eje ibe Elízabetu phẹ

39 E mechaa; Meri jịkobe gude ọso jeshia mkpụkpu lanụ, nọ l'alị
Jiuda ẹka úbvú jiru ejiji
40 bya abahụ l'ụlo Zakaráya bya ekele Elízabetu ekele.
41 Elízabetu nụmaepho ekele Meri; nwaswa ono mee ya ụkporo
l'ẹpho. Unme Chileke kparwuta Elízabetu l'ẹhu.
42 Ọ raa ya arara sụ: "Onye Chileke gọru ọnu-ọma nụ bẹ ị bụ
l'ụnwanyi mgburugburu; tẹme nwa ono, nọ ngu l'ẹpho ono bẹ Chileke
gọkwarupho ọnu-ọma nụ.
43 ?Bụ gụnu bẹ e kweru gẹ gụbedua, bụ ne Nnajịuphu mu bya ibe
mu?
44 Kẹle teke olu ekele ngu rwuru mu lẹ nchị bẹ nwaswa, nọ mu l'ẹpho
pfulihuru tee ẹswa.
45 Gụbe nwanyị; g'ẹhu tsọ ngu ụtso; kẹle i kweru l'opfu ono, shi
Nnajịuphu l'ẹka rwua ngu nchị ono l'a-vụ."

Ebvu, Meri agụ gude aja Chileke

46 Meri sụ:
"Obu mu l'ekutse Nnajịuphu.
47 Mu nọdu ete ẹswa lẹ
Onye-Ndzọta mu,
bụ Chileke.
48 Ọ gụberu mụbe nwanyị,
nọ iya l'ẹka iphe;
lẹ mụbe nwanyị ọphu bụ
mu bẹ ẹnya kachaa
alwalwa.
Ọgbomogbo e-shi nta-a wata
mu eku onye a gọru
ọnu-ọma nụ.
49 Ọkalibe, bụ Chileke
meshiwaru mu iphe,
nweru ẹpha.
Ẹpha Chileke dụ nsọ.
50 Obu-imemini, ọophujeru
ndu atsụ iya ebvu
eshije l'ọgbo sweru ọgbo.
51 O gudewaa ẹka iya egoshije
ọkpehu iya.
Ndu gude etsetse arị
ọriri l'obu phẹ bẹ
ọochikashije.
52 Ọolo-zetajẹ ndu-ishi,
ike dụ l'aba-eze phẹ.
Ọ nọdu ekulije ndu wozeru

onwophẹ alị.
53 Ndu ẹgu agụ bẹ oogudeje iphe,
dụ ree zụ-jia ẹpho;
l'ọ sụ ndu nweru iphe
g'ẹphe gbaru ẹka laa.
54 Ọ gbaru ndu-ozi iya,
bụ Ízurẹlu mkpu;
mbụ l'ọ nyatarụ phẹ;
phụaru phẹ obu-imemini.
55 Ono bụru iphe,
o pfuru nna anyi oche
phẹ, bụ iya bụ iphe,
o pfuru Ébirihamu yẹe
oshilọkpa iya g'ẹphe ha."
56 Meri nọ-rwua iphe,
rwuru ọnwa ẹto l'ibe
Elízabetu phẹ;
tẹme ọ lashịa.

Anwụnwu Jiọnu,
onye emeje baputizimu

57 O rwua Elízabetu l'ezeda; ọ bya ezeda; nwụa nwa-nwoke.
58 Obutobu iya mẹ abụbu iya phẹ; nụma ẹgube gẹ Chileke phụ-beru iya obu-imemini; ẹphe bya; ẹphe l'iya tee ẹswa.
59 Nwaswa ono nọepho abalị ẹsaa; o rwua lẹ k'ẹsato; ẹphe bya ebua ya úbvù. Ẹphe meahaa g'ẹphe gụbe iya ẹpha nna iya, bụ Zakaráya.
60 Ne iya sụ: "Awa-o. Ọ tọ bụkwa iya-o. Ọ kwa iphe, aa-gụ iya bụ Jiọnu."
61 Ẹphe sụ iya: "?Ị hụmajeru abụbu unu, zarụ ẹgube ẹpha ono?"
62 Ẹphe bya atụaru nna iya ẹka ẹba gude jịa ya iphe, ọ dụ iya g'a gụa nwata ono.
63 Ọ maa ẹka g'a nụ iya okwekpu, eedeje iphe. A nụ iya ya; o dee sụ: "Ẹpha iya bụ Jiọnu." Ọ dụkota phẹ biribiri.
64 Teke ono teke ono; ọnu kụhaa ya; ire tụshihu iya. O pfuahaa opfu gude jaahaa Chileke ajaja.
65 Ndzụ rwuta iphe, bụkpoo obutobu phẹ, nụmaru iphe ono. E pfudzuru iphe ono l'úbvú úbvú ono, dụ l'alị Jiudiya.
66 Iphe, bụkpoo ndu nụmaru iya nụ dobeẹ ya phọ l'ọkpoma phẹ; tụko epfugbaa sụ: "?Bụ gụnu bẹ nwata ọwa-a l'a-bụkpooru?" kẹle o doru ẹnya lẹ Chileke tụru iya ẹka; g'ọ bụru onye dụ iche.

Zakaráya epfuchiru Chileke

67 Unme Chileke kparwuta nna iya ono, bụ Zakaráya l'ẹhu; ọ wata epfuchiru Chileke sụ:
68 G'a gọru ọnu-ọma nụ
Nnajịuphu, bụ Chileke
Ízurẹlu;
kẹle ọ kpapfutaru ndu
nkiya bya agbata phẹ.
69 O meru gẹ Onye-Ndzọta,
nyịberu anyịbe fụtaru

anyi l'oshilọkpa
onye nọ iya l'ẹka,
bụ Dévidi.
70 Ono bụru iphe,
yẹbe Chileke gbẹ l'ọnu
ndu mpfuchiru iya,
dụru iya nsọ lẹ
teke ndiche pfua sụ
71 l'aa-dzọta anyi l'ẹka ndu
ọhogu anyi waa l'ẹka
ndu anyi dụ ashị;
72 g'ọo-phụa obu-imemini ono,
ọ sụru ndiche anyi phẹ
lẹ ya a-phụ ono;
wafụa g'ọo-nyata ukwe-iphe,
dụ nsọ,
o kweru ndu nkiya.
73 O rihakpọwaruro onye-iche,
bụ nna anyi Ébirihamu
angụ
74 l'ọo-nafụta anyi
l'ẹka ndu ọhogu anyi;
g'anyi ejeahaaru iya ozi;
ndzụ taa gụdu anyi;
75 anyi abụru ndu dụ nsọ;
bụru ndu pfụberekoto
l'iphu iya jasụ g'anyi
a-nọ-beru.
76 “Gụbe nwata ọwa-a;
Iphe, ee-ku ngu bụ
onye epfuchiru
Ọkalibe-kangokọtaru-nụ;
kẹle ii-vuru Nnajịuphu
ụzo je abọoru iya ụzo;
77 je emee gẹ ndu nkiya maru
lẹ Chileke e-shi l'agụ
nvụ
l'iphe-ẹji dzọo phẹ;
78 kẹle oogudeje eme
odoo phụaru anyi
obu-imemini.
Oo-me gẹ ndzọta ọphu echi
echichi g'ẹnyanwu
wapfuta anyi
79 g'ọo-bụru ìphóró,
dụru ndu nọ l'ọchii
mẹ ndu ọnwu heru
gabala asọ-kputa;
waa g'oo-duru anyi
bahụ l'ụzo ẹhu-guu.”
80 Tọbudu iya bụ;

nwata ono nọdu evu;
bya aka enweru egomunggo.
Ọ nọo l'echiẹgu jasụ teke
ọ fụtaru l'edzudzu-ọha
ndu Ízurẹlu.

2

Anwụnwu Jizọsu
(Mat 1:18-25)

1 Ọ bụru teke ono bẹ eze nnajịoha, bụ Ọgosutosu tụru ekemu; sụ
g'e deshia ẹpha onyemonye l'ẹkwo; mbụ iphe, bụkpoo onyemonye, bu
l'ọhamoha, nọ l'alị-eze iya.
2 Ono bụ ọ́gú mbụ, e vuru ụzo gụa. Teke a gụru ọ́gú ono bụ teke
Kwịriniyosu bụ nnajịoha ndu Siriya.
3 Tọbudu iya bụ; onyemonye lashịa ẹka a nwụru iya; jeshia g'e dee
ẹpha iya l'ẹkwo.
4 Jiósẹfu shikwaphọ lẹ Nazaretu, nọ l'alị Gálili jeshia Bẹtulehemu,
nọ l'alị Jiudiya; ẹka a nwụru Dévidi, bụ eze ndiche; kẹle Jiósẹfu shi
l'ọkpa-ipfu iya; bya abụru ndu unuphu ono gẹdegede.
5 Jiósẹfu yẹe nwanyị ono, e kwetawaru l'ọo-lụ ono, bụ Meri swịru
jeshia g'e dee ẹpha phẹ. Teke ono bẹ ẹpho bewaru Meri l'ezeda.
6 Ọ bụru g'ẹphe nọ lẹ Bẹtulehemu bẹ ọ gbaru iya l'ezeda.
7 Ọ bya ezeda ọkpara iya nwoke; bya eworu nwamkpirikpu ẹkwa
phụa ya; bya eworu iya nyebe l'iphe, eeyejeru anụ nri; kẹle ọ tọ dụdu
ẹka ẹphe a-nọdu l'ụlo ndu ije.

Ojozi-imigwe ezi
ndu eche atụru ozi-ọma

8 Noo ya; ọ dụru ndu eche atụru, nọ l'ẹgbudu lẹ ndu ẹka ono; swiru
igwe atụru phẹ l'ẹnyashi ono.
9 Ojozi-imigwe, shi Chileke l'ẹka chafụta byapfuta phẹ; ogbu-
nwịinwii Nnajịuphu chaphee phẹ mgburugburu. Ndzụ rwuta phẹ.
10 Ojozi-imigwe ono sụ phẹ: "Gẹ ndzụ ba agụshi unu; unu
ngabẹ nchị. Mu byaru ezi unu ozi-ọma, l'e-me g'ẹhu tsọo ndiphe
mgburugburu ụtso shii.
11 Kẹle a nwụru unu Onye-Ndzọta ntanụ-a lẹ mkpụkpu Dévidi; Onye-
Ndzọta, bụ iya bụ Kéreshi; bya abụru Nnajịuphu.
12 Waa iphe, e-me g'unu maru baa: unu a-hụma nwaswa, a phụru
nwamkpirikpu ẹkwa; nyebe l'iphe, eeyejeru anụ nri."
13 A bya ele ẹnya; igwerigwe ojozi-imigwe ọzo kpofutawaa byapfuta
ojozi-imigwe k'ono ẹphe tụko aja Chileke ajaja asụje:
14 "Chileke, nọ l'imigwe gbaru
g'aakwabẹ iya ùbvù.
Amadụ, nọ l'alị,
bụ ndu kweru l'o yeru phẹ
obu bẹ ẹhu a-dụ guu."
15 Ụnwu-ojozi-imigwe ono wụfuepho l'ẹka ẹphe nọ wụba l'imigwe;
ndu eche atụru ono wata epfupfu sụ: "G'anyi jeẹshikwa Bẹtulehemu
je ahụma iphe-a, meru nụ-a, Nnajịuphu tụru anyi ọnu iya-a."

16 Ẹphe gude ọso chọru iya jeshia; je ahụma Meri yẹe Jiósẹfu bya
ahụmakwapho nwaswa ọbu, zẹ l'iphe, eeyejeru anụ nri ọbu.
17 Ẹphe hụmachaa ya; ẹphe bya eworu iphe ono, e pfuru phẹ l'opfu
ẹhu nwata ono woru kọoru ndu nọ l'ẹka ono.
18 Ọ tụfukota iphe, bụ ndu nụmaru iya nụ ẹhu; mbụ iphe ono, ndu
nche atụru pfuru phẹ ono.
19 Meri tụkokpoepho iphe ono g'ọ ha kwakọbe l'ọkpoma; agbaru iya
egomunggo.
20 Ndu eche atụru ono lashịa. Ẹphe nọdu eje bya etu Chileke ẹpha;
aja iya ajaja iphemiphe ono, ẹphe nụmaru ono waa iphe ono, ẹphe
hụmaru ono, dụepho g'e pfuru phẹ iya onoya.

Eebu Jizọsu úbvù

21 A nọ-dzuẹpho abalị ẹsato; e bua nwata ono úbvù; bya agụa ya
Jizọsu, bụ iya bụ ẹpha, ojozi-imigwe pfuhawaruọ; tẹme a tsụta ime
iya ono.

Eeye Jizọsu l'ẹka Chileke
l'eze-ụlo Chileke

22 O rwua teke ọ gbaru Meri l'eme nsọ aswafụ ntụrwu, bụ iya bụ
ekemu, shi Mósisu l'ẹka; ẹphe kuru Jizọsu jeshia Jierúsalẹmu je g'ẹphe
ye iya Nnajịuphu l'ẹka,
23 bụ iya bụ iphe, e deru l'ekemu Nnajịuphu sụ: "Iphe, bụkpoo nwa-
nwoke, bụ iya vu ụzo l'ẹpho ne iya bẹ ee-dobejeru Chileke iche*.
24 Ẹphe jekwarụpho anụ ngwẹja g'e gweeru Chileke, bụ iya bụ g'e
pfuru iya l'ekemu Nnajịuphu: kparaka labọ; ọzoo ụnwu ndu-pfu ẹbo-
lẹchiko†."
25 Ọ dụru onye Jierúsalẹmu, ẹpha iya bụ Simiyọnu. Nwoke ọbu bụ
onye pfụberekoto; bya abụru onye atsụ Chileke ebvu; ele ẹnya onye
a-dụ Ízurẹlu obu. Ọ bụ onye Unme Chileke jiru ẹhu;
26 tẹme Unme Chileke mehawaru g'ọ maru l'ọnwu tee shitadụ ẹka ọ
nọ jasụ teke ọ hụmaadaru Kéreshi, shi l'ẹka Nnajịuphu.
27 Unme Chileke duru iya bahụ l'eze-ụlo Chileke. O be teke ndu
nwụru Jizọsu ku nwata ono, bụ Jizọsu bata g'ẹphe meeru iya g'ekemu
pfuru;
28 Simiyọnu bya ekuta iya heru jaahaa Chileke ajaja sụ:
29 "Nnajịuphu; haa gẹ mụbe
onye-ozi ngu nwụhu
l'ẹhu-guu nta-a,
bụ iya bụ opfu,
i pfuhawaru;
30 kẹle mu gudewaa ẹnya
mu hụma Ndzọta ono,
31 ị kwakọberu g'iphe,
bụ ọhamoha hụma-dzuru
ono,
bụ iya bụ iphe,
i kweru ukwe iya.
32 Ìphóró, e gude eme gẹ ndu
ọhozo maru ngu;

* **2:23 2:23** Gụnaa Awụ 13:2,12. † **2:24 2:24** Gụnaa Uke 12:8.

waa ìphóró,
a-bụru ùbvù kẹ ndu
nkengu, bụ Ízurẹlu.‡”
33 Nna nwata ono yẹle ne iya sachaa ọnu saa nchị l'iphe ono,
Simiyọnu pfuru l'ẹhu nwa phẹ ono.
34 Simiyọnu bya agọoru phẹ ọnu-ọma bya asụ Meri, bụ ne nwata ono:
“Nwata-a bẹ Chileke họtawaru g'ọ bụru e -vukota a daa; bụkwarupho
a -kụbe ẹka a gbẹshi, dụru igwe ọha lẹ Ízurẹlu; g'ọ bụkwarupho onye
aa-dụ igwerigwe jịka nkiya.
35 Aagbẹ l'ẹka ono a madzuru iphe, ẹphe arị l'ime obu phẹ. Gụbedua
bẹ aphụ a-nọdu agbawashị obu g'e gude ogu-echi sụbaa ngu ọkpoma;
mbụ l'opfu ẹhu nwata-a.”
36 Ọ dụkwarupho nwanyị, aza Ana, bụ onye mpfuchiru Chileke.
Nwanyị ono bụ nwa Fanuwẹlu. O shi l'ọkpa-ipfu Asha; bya abụwaru
nwanyị ọgerenya. Ji iya kụru iya akụku; lụa ya apha ẹsaa bya
anwụhu; ẹbe ọ lụbaeduru ji.
37 Ọ nọwaa ụkporo apha ẹno l'apha ẹno. Ọphu ọo lụfujedu alụfu
l'eze-ụlo Chileke. Ọ nọdu anọduje abarụ Chileke ẹja; aswị ẹgu epfu
anụ Chileke eswe l'ẹnyashi.
38 Ọ byakwaphọ lẹ teke ono bya ekele Chileke ekele. Ọ bya epfua kẹ
nwata ono nụ iphe, bụkota ndu ele ẹnya gẹ Chileke gbata Jierúsalẹmu.

Ndu nwụru Jizọsu du iya alaphu azụ lẹ Nazaretu

39 Tọbudu iya bụ; ndu nwụru nwa ono meẹbekota iphemiphe
g'ekemu Nnajịuphu dụ; bya alaphushia azụ l'ibe phẹ, bụ Nazaretu,
nọ l'alị Gálili.
40 Nwata ono vuta bya eshihu ike; bya akwashịa ẹnya ike; Chileke
nọdu emeru iya eze-iphe-ọma.

Nwata ono, bụ Jizọsu nọ l'eze-ụlo Chileke

41 Iphe, bụkpoo aphagapha bẹ ndu nwụru iya nụ ejeje Jierúsalẹmu
mẹ o -be l'ọbo Ojeghata.
42 O be gẹ Jizọsu nọwaru apha iri l'ẹbo; ẹphe tụko jeshikwaa
Jierúsalẹmu g'ẹphe ejejehawaa.
43 Ẹphe nọ-dzuẹpho eswe ọbo-iphe ono bya alashịa. Nwata ono, bụ
Jizọsu tsụkpaa lẹ Jierúsalẹmu; ọphu ndu nwụru iya nụ amadụ.
44 Ẹphe jee ije ujiku ophu; tẹmanu ẹphe wata iya achọcho; kẹle ẹphe
shi dobesu l'ọ yị l'ikpoto ndu awụ l'ụzo ono. Ẹphe chọchaa ya l'ẹka
abụbu phẹ nọ; chọo ya l'ẹka ndu ẹphe maru nọ;
45 ọphu ẹphe ahụmaduru iya. Ẹphe chọru iya laphushia azụ lẹ
Jierúsalẹmu.
46 Ẹphe chọo ya ujiku ẹto; tẹme ẹphe je ahụma iya l'eze-ụlo Chileke
l'ẹka yẹle ndu ezije ndu Jiu iphe nọ; ọ nọdu anga nchị l'iphe, ẹphe ezi
bya ajịkwa phẹ phọ ajị.
47 Ọ dụ-dzukọtaru ndu anụ iphe, oopfu biribiri; mbụ g'iphe edobeje
iya ẹnya; waa g'o gude eye ọnu l'opfu ree.
48 Ndu nwụru iya nụ hụma iya; ọ kpọo phẹ opfu. Ne iya sụ: “Nwa
mu; ?dẹnu g'o gude i mee ya anyi ẹgube-a? ?Ị maru-a lẹ mu lẹ nna
ngu gudekpọwaa ẹnya-mini achọ ngu?”

‡ **2:32 2:32** Gụnaa Azá 42:6; 49:6.

49 Ọ sụ phẹ: “?Unu achọ mu ịcho-agha? ?Unu ta amahaadaa l'ọ
gbaru gẹ mu nọdu l'ụlo Nna mu?”
50 Ọphu opfu ono edoduru phẹ ẹnya.
51 O tsoru phẹ lashịa Nazaretu. Ọ nọdu emejekpọepho iphe, ẹphe
ziru iya. Ne iya wokpọerupho iphemiphe ono dobekọta l'obu.
52 Jizọsu nọdu akabaa akwa ẹnya eje; tẹme ọ nọdu evukwaphọ
evuvu. Ọ dụ Chileke ree l'obu bya adụ ndiphe.

3

Ozi, Jiọnu onye emeje baputizimu
ezi l'echiẹgu
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jiọn 1:19-28)

1 O be l'apha, kwe Tayibiriyọsu, bụ eze nnajịoha apha iri l'ise, o
shi bụtaru eze; teke ono bẹ Pọnchiosu Payịleti bụ nnajịoha Jiudiya;
Herọdu bụru ọchi-ọha Gálili; nwanna iya nwoke, bụ Filipu bụru ọchi-
ọha Ituriya; waa Tirakonayitisu; teke ono kwaphọ bẹ Layiseniyasu bụ
ọchi-ọha Abilinu.
2 Ọ bụkwarupho teke ono bẹ Anasu; waa Kayafasu bụ ndu-ishi uke
Chileke; teke ono bẹ Jiọnu nwa Zakaráya nọkwadu l'echiẹgu; noo teke
Chileke kuru Jiọnu ono; zia ya ozi.
3 Tọbudu iya bụ; ọ tụko ọhamoha, bupheru ẹnyimu Jiọ́danu
mgburugburu jegbabẹ ara iya arara sụ: “G'izimanụ iphe-ẹji unu lwa
unu azụ; g'e mee unu baputizimu; ọo ya bụ Chileke agụaru unu nvụ
l'iphe-ẹji, unu meshiru.”
4 Bụ iya bụ g'e deru iya l'ẹkwo Azáya, bụ onye mpfuchiru Chileke
sụ:
“Ọ dụru onye ara iya arara
l'echiẹgu sụ:
‘Unu meziaru Nnajịuphu ụzo.
Unu mee gbororo iya g'ọ
dụgbaa nhamụnha.
5 Ẹka dụ nsụda bẹ ee-nwuchi
enwuchi.
Úbvú waa òbvú bẹ
ee-gbuzekọta egbuze.
Ẹka dụ nggọdogo nggọdogo
bẹ unu a-pfụbe ọto.
Ẹka dụ
kpọkoro-kpọkoro-kpọkoro
l'aa-rwazee ya g'ọ kwọ
akwọkwo.
6 Iphe, bụkota nemadzụ
l'ophu l'a-hụmakota
gẹ Chileke e-shi dzọta
ndu nkiya.*’ ”
7 Noo ya bụ; Jiọnu sụ ikpoto ndu fụtaru nụ bya g'o mee phẹ
baputizimu: “Unubẹ ụnwu, ẹjo agwọ nwụshiru-a! ?Bụ onye karụ unu
g'unu gbalaaru oke ẹhu-eghu Chileke ono abya nụ ono?

---

* **3:6 3:6** Gụnaa Azá 52:10; Ebvu 98:2.

8 Unu mịa amịmi g'oshi-ọmi. Mebyi, unu aa-mị bụ eme umere,
goshiru l'izimanụ iphe-ẹji unu lwarụ unu azụ; unu lwapfutawaa
Chileke. Unu ta arịkwa sụ: ?Ọ kwa lẹ Ébirihamu bụwanu onye-iche
anyi phẹ. Unu ta amakwa l'o -beta g'ọ tọ dụ bẹ Chileke a-dụ ike meshia
mkpuma-a g'ọ nwụshia ụnwu, a-bụru ụnwu Ébirihamu.
9 Mbụ lẹ nta-a bẹ a dabẹakwaru ogbunkụ l'upfu iphe, bụkpoo oshi.
Oshi ọphu amịduru mebyi, dụ ree; l'e gbutsua ya chie l'ọku."
10 Ikpoto ndu ono jịa ya sụ: "?Bụ gụnu bẹ anyi e-mekpọo nta-a?"
11 Ọ sụ phẹ: "G'onye nweru uwe ẹhu labọ yẹe onye enwedu nụ kee
ya. G'onye nweru nri mekwaaphọ g'onye ọphuu meru."
12 Ndu anajẹ ụtu byakwaphọ g'e mee phẹ baputizimu bya asụ iya:
"O-zì-iphe; ?bụ gụnu bẹ anyịbedua e-me?"
13 Ọ sụ phẹ: "Unu ta anaghatajẹshi iphe, a karụ unu g'unu nata."
14 Ndu ojọgu byakwaphọ bya ajịa ya sụ: "Anyịbedua-e; ?Anyi
mekwanụ-a gụnu?"
Ọ sụ phẹ: "Unu ta anajẹshi nemadzụ iphe k'ẹhuka; ọphu unu
ebojeshi nemadzụ ibo g'ee-shi g'unu naa ya iphe iya. G'ụgwo, aapfụ
unu jije unu ẹpho."
15 Ndu ono tụbata onwophẹ. Ẹphe tụko rịahaa l'obu phẹ sụ: "Ọo-
bụkwaru-a nwoke-a bụ Kéreshi ọbu."
16 Jiọnu bya eyeeru g'ẹphe ha ọnu sụ phẹ: "Mbẹdua bụkwa mini bẹ
mu egudeje eme unu baputizimu. Obenu l'onye ka mu l'ishi ka mu
l'ọkpa abyakwa; mbụ onye mu ta adụdu iphe, mu bụ l'ẹka ọ nọ kẹ gẹ
mu tọfu iya eri akpọkpa iya. Onye k'ono e-gudeje Unme-dụ-Nsọ; waa
ọku eme unu baputizimu.
17 O gudewaa ajakpa, oo-gude phụshia ẹswa lẹ balị; vuta ọphu
bụ balị vuba l'ụlo iya; kpota ẹswa iya kporu ye l'ọku, ata nyịhudu
anyịhu."
18 Jiọnu nọdu ezi phẹ ozi-ọma gude ẹgube ono akasa phẹ nchị l'ụzo,
dụ iche iche.
19 Ọle Ọchi-ọha, bụ Herọdu bẹ Jiọnu goshiru iphe-ẹji iya, bụ iya bụ
kẹ Herọdiyasu, bụ nyee nwanna iya; waa k'ẹjo-iphe ọzowaro, bụ iphe,
Herọdu megbaaru.
20 Ọ bya emefua ọphu ka njọ tukobe l'ono; kẹle ọ tụru Jiọnu mkpọro.

Jiọnu eme Jizọsu baputizimu
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Tọbudu iya bụ; ndu ono bya; Jiọnu mechaa phẹ baputizimu; Jizọsu
byakwaphọ g'e mee ya; ọ nọdu epfu anụ Chileke. G'oopfukwadu anụ
Chileke ono; igwe gheru ọnu.
22 Unme-dụ-Nsọ dụepho gẹ ndo phezeta bya anọdu iya l'ẹhu. A
nụma olu-opfu, shi l'imigwe ono sụ: "Ị bụ nwa mu nwoke, mu yeru
obu. I jiru mu ẹpho."

Eri Jizọsu
(Mat 1:1-17)

23 A nwụru Jizọsu; ọ nọo iphe, dụ g'ụkporo apha l'apha iri; tẹme o
gbube ishi eje ozi iya. A sụerupho l'ọ bụ nwa Jiósẹfu; Jiósẹfu bụru
nwa Heli.
24 Heli bụ nwa Matatu; Matatu bụru nwa Lívayi; Lívayi bụ nwa
Meliki; Meliki bụru nwa Jianayi; Jianayi bụru nwa Jiósẹfu.

25 Jiósẹfu bụ nwa Matatayasu; Matatayasu bụru nwa Émọsu; Émọsu
bụ nwa Nahumu; Nahumu bụru nwa Hesuli; Hesuli bụru nwa Nagayi.
26 Nagayi bụ nwa Maatu; Maatu bụru nwa Matatayasu; Matatayasu
bụ nwa Sẹmeyinu; Sẹmeyinu bụru nwa Jiosẹku; Jiosẹku bụru nwa
Jioda.
27 Jioda bụ nwa Jiowananu; Jiowananu bụru nwa Risa; Risa bụ nwa
Zerúbabelu; Zerúbabelu bụru nwa Shiyálutiyẹlu; Shiyálutiyẹlu bụru
nwa Nẹri.
28 Nẹri bụ nwa Meliki; Meliki bụru nwa Adi; Adi bụ nwa Kosamu;
Kosamu bụru nwa Elumadamu; Elumadamu bụru nwa Ẹru.
29 Ẹru bụ nwa Jioshuwa; Jioshuwa bụru nwa Eliyiza; Eliyiza bụ nwa
Jiọrimu; Jiọrimu bụru nwa Matatu; Matatu bụ nwa Lívayi.
30 Lívayi bụru nwa Simiyọnu; Simiyọnu bụ nwa Jiuda; Jiuda bụru
nwa Jiósẹfu; Jiósẹfu bụ nwa Jionamu; Jionamu bụru nwa Eláyekimu.
31 Eláyekimu bụ nwa Meliya; Meliya bụru nwa Mena; Mena bụ nwa
Matata; Matata bụru nwa Nétanu; Nétanu bụ nwa Dévidi.
32 Dévidi bụru nwa Jiesi; Jiesi bụ nwa Óbẹdu; Óbẹdu bụru nwa
Bówazu; Bówazu bụ nwa Sálụmonu; Sálụmonu bụru nwa Náshọnu.
33 Náshọnu bụ nwa Amínadabu; Amínadabu bụru nwa Aduminu;
Aduminu bụ nwa Anị; Anị bụru nwa Hézerọnu; Hézerọnu bụ nwa
Pẹ́rezu; Pẹ́rezu bụru nwa Jiuda.
34 Jiuda bụ nwa Jiékọpu; Jiékọpu bụru nwa Áyizaku; Áyizaku bụ
nwa Ébirihamu; Ébirihamu bụru nwa Tera; Tera bụ nwa Nehọ;
35 Nehọ bụru nwa Sérugu; Sérugu bụ nwa Reyu; Reyu bụru nwa
Pẹlegu; Pẹlegu bụ nwa Iba; Iba bụru nwa Shela.
36 Shela bụ nwa Kayinanu; Kayinanu bụru nwa Afakusadu; Afaku-
sadu bụ nwa Shemu; Shemu bụru nwa Nuwa; Nuwa bụ nwa Lamẹku.
37 Lamẹku bụru nwa Metusela; Metusela bụ nwa Inọku; Inọku
bụru nwa Jiarẹdu; Jiarẹdu bụ nwa Mahalalilu; Mahalalilu bụru nwa
Kayinanu.
38 Kayinanu bụ nwa Inọsu; Inọsu bụru nwa Sẹtu; Sẹtu bụ nwa
Ádamu; Ádamu bụru nwa Chileke.

4

Ama, Obutuswe aahụ Jizọsu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Unme Chileke ji Jizọsu ẹhu. O shi lẹ Jiọ́danu lashịa.
2 Unme Chileke duta iya; o je anọo l'echiẹgu ụkporo abalị labọ.
Obutuswe hụkota iya ama teke ono. Ọ nọkota ụkporo abalị labọ ono;
ọphu ọ dụdu nri, o rijeru. Ọ nọ-dzuẹ ya phọ; ẹgu gụahaa ya.
3 Obutuswe ono sụ iya: “Ọ -bụru l'ị bụ Nwa Chileke sụnu gẹ mkpuma-
a ghọo nri!”
4 Jizọsu sụ iya: “Ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru l'ọ tọ bụdu nri
kpụrumu bẹ amadụ e-gudeje nọdu ndzụ.*”
5 Obutuswe ono bya eduru iya je anọdu l'ẹka dụ ephekerephe. A bya
ajị ẹnya birimu; o goshikọtawaa Jizọsu alị-eze ndiphe mgburugburu;
6 bya asụ iya: “Ọo ngu bẹ mu e-me g'ị bụru onye a-bụru ishi
iphemiphe-a mẹ iphe, dụ ree, nọ iya nụ; kẹle ọ bụ mu bẹ e yeru iya
l'ẹka; tẹme ọ bụru onye dụ mu l'uche bẹ mu a-nụ iya.

* **4:4 4:4** Gụnaa Dit 8:3.

7 Ị -bakpọwaru mu ẹja; mu ahakọtaru ngu iya.”
8 Jizọsu sụ iya: “Gbẹshi l'ẹka ono Nsetanu. L'ẹkwo-opfu Chileke
sụkwaru l'ọo Nnajịuphu, bụ Chileke ngu bụ onye ịi-barụ ẹja; tẹme ọ
bụru iya kpụrumu bụ onye ịi-nọdu ejeru ozi!†”
9 Ọ bya eduru iya jeshia Jierúsalẹmu bya eworu iya dobe l'ẹka
kachaa l'eli l'eze-ụlo Chileke bya asụ iya: “Ọ -bụru l'ị bụ Nwa Chileke;
shinu l'eli ẹka-a dafụ daa l'alị.
10 L'ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru lẹ Chileke a-karụ-a ụnwu-ojozi-
imigwe iya g'ẹphe leta ngu ẹnya; chee ngu nche.
11 L'ẹphe e-gude ẹka pata ngu apata; a -nọnyaa ị kpọo ọkpa lẹ
mkpuma.‡”
12 Jizọsu sụkwanu iya: “Ẹkwo-opfu Chileke sụru-a; g'ị tị hụkwa
Nnajịuphu, bụ Chileke ngu ama.§”
13 Obutuswe hụkashichae ya phọ ama ono bya aparu iya buhaa kẹ
nwa teke ono.
14 Jizọsu nọdu l'ike Unme Chileke lwatashịa Gálili. E pfudzuru nkiya
l'iphe, bụkpoo ndu bupheru Gálili mgburugburu.
15 Ọ nọdu ezije iphe l'ime ụlo-ndzukọ ndu Jiu phẹ. Onyemonye nọdu
aja iya ajaja.

Aajịka Jizọsu lẹ Nazaretu
(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Ọ bya abahụ lẹ Nazaretu, bụ iya bụ ẹka e hefutaru iya. O
rwua eswe-atụta-unme; ọ byakwa abahụ l'ụlo-ndzukọ, bụ iphe,
oomejehawaa. Ọ gbẹshi gẹ ya gụa iphe.
17 A bya anụ iya ẹkwo, Azáya onye mpfuchiru Chileke deru. Ọ bya
aphụhaa ẹkwo ono bya achọta ẹka e deru sụ:
18 “Unme Nnajịuphu dụ mu l'ẹhu;
kẹle ọ họtaru mu
gẹ mu je ezia ndu ụkpa
ozi-ọma.
O ziru mu gẹ mu je ezia ndu
a kpụtaru lẹ ndzụ
l'aa-ha phẹ;
Mu eje emee ndu atsụ ishi
g'ẹphe phụahaa ụzo.
Mu eje emee ndu aakpa
ẹhu g'ẹphe nweru
onwophẹ.
19 Tẹme gẹ mu bya arakaa
l'apha,
Nnajịuphu a-dzọta ndu
nkiya rwuakwaru.*”
20 O woru ẹkwo ono phụa g'e shi phụa ya; woru iya yephu azụ l'ẹka
onye ejeru ndzukọ ozi; bya anọ-zeta anọo. Iphe, bụkota ndu nọ l'ụlo-
ndzukọ chịru ẹnya dzee ya.
21 O pfuaharu phẹ sụ: “Ntanụ-a bẹ iphe, e deru l'ẹkwo-a, unu
nụmaru-a vụru g'e deru iya.”

---

† **4:8 4:8** Gụnaa Dit 6:13. ‡ **4:11 4:11** Gụnaa Ebvu 91:11,12. § **4:12 4:12** Gụnaa Dit 6:16.
* **4:19 4:19** Gụnaa Azá 61:1,2.

22 Ẹphe zụkota mgbede. Opfu ọma, l'afụshi iya l'ọnu dụ phẹ biribiri.
Ẹphe sụ: "?Tọ bụnaa nwa Jiósẹfu-a baa?"
23 Ọ sụ phẹ: "O doru mu ẹnya l'unu a-nmarụ mu ẹtu-a sụ: 'Gẹ
nwọphu eme ọbvu metanụ onwiya iphe, eme iya nụ. Anyi nụmawaru
iphe, i megbabẹru lẹ Kapaniyọmu; menaa ya l'alị ngu l'ẹka-a.' "
24 Ọ sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; Onye mpfuchiru
Chileke bẹ a ta anatajẹkwa ree l'alị iya.
25 Sụ-a; unu nyatakwa l'ụnwanyi, ji phẹ anọedu dụkpokwaa
igwerigwe lẹ Ízurẹlu teke Elayijia nọ, bụ iya bụ teke igwe buchiru
mini apha ẹto l'ọnwa ishii; ẹjo ọkpa nri bya l'alị ono mgburugburu.
26 Ọphu ọ dụkpodaa ụnwanyi ono mẹ nanụ, Chileke ziru Elayijia
g'o yeru ẹka; gbahaarọ nwanyị, ji iya anọedu, bu lẹ Zarefatu, nọ l'alị
Sayịdonu.
27 Ndu ekpenta dụkwapho igwerigwe lẹ Ízurẹlu teke Elayisha, bụ
onye mpfuchiru Chileke nọ. Ọphu ọ dụdu mẹ onye lanụ, ọ safụru
ekpenta iya; gbaharọ Nemanu onye Siriya."
28 Ẹphe nụmaepho nno; ẹhu wata eghu iphe, bụkpoo ndu nọ l'ụlo-
ndzukọ ono eghu shingushingu kpọ. Ẹphe tangịrihu.
29 Swọ-lihu; chịfu iya lẹ Nazaretu. Ẹphe duru iya je enyihu
mkpakpọnu úbvú, mkpụkpu phẹ dụ; meahaa g'ẹphe gbẹ l'ẹka ono
tụfu iya; sụa ya ishi isuphu.
30 O shiẹlaa echilabọ ikpoto ndu ono; ọ bụru iya atụgbu.

Nwoke, ọbvu eme
(Mak 1:21-28)

31 Jizọsu nyizeta bahụ lẹ Kapaniyọmu, nọ lẹ Gálili. Ọ nọdu ezi phẹ
iphe l'eswe-atụta-unme kẹ ndu Jiu.
32 Ẹphe sachaa ọnu saa nchị kẹle opfu, oopfu goshiruphọ l'ọo Chileke
ziru iya eviya.
33 No iya; ọ dụru nwoke, ọbvu eme, nọ l'ime ụlo-ndzukọ ono. Nwoke
ọbvu ono chishia oke mkpu sụ:
34 "Parụ anyi haa; Jizọsu onye Nazaretu! ?Bụ gụnu bẹ anyi lẹ ngu
jigba? ?Ị bya anyi emebyishi? Mu maru onye ị bụ. Ị bụ onye dụ nsọ,
shi l'ẹka Chileke."
35 Jizọsu baarụ iya mba sụ: "Dobe ọnu doo! Fụta nwoke ono l'ẹhu!"
Ọbvu ono bya atụa nwoke ono ndapfụ l'edzudzu-ọha l'ẹka ono; bya
afụta iya l'ẹhu; ọphu ọ dụdu iphe, o meru nwoke ono.
36 Ọ dụ phẹ biribiri. Ẹphe pfuahaa sụ: "?Ẹgube opfu ọwa-a bụ gụnu?
Onye ọphu egudeje ẹgube nkamẹnya ọwa mẹ ike sụ g'ọbvu wụfuta;
ẹphe awụfuta."
37 E pfudzuru kẹ Jizọsu l'ẹkameka l'iphe, bụkpoo mkpụkpu, nọ l'ẹka
ono.

Jizọsu emeta igwerigwe ndu iphe eme
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Ọ gbalihu; ọ bụru iya alụfu l'ụlo-ndzukọ ono bya abahụ ibe
Sayịmonu. Ododẹnya nọdu eme ne nyee Sayịmonu. Ẹphe rwọo ya
g'ọ gbaaru iya mkpu.
39 Ọ bya apfụ-kube iya bya abaarụ ododẹnya ono mba; ọ parụ
nwanyị ono haa; nwanyị ono kwolihu wata phẹ akwaru ẹbyaa.

40 Ẹnyanwu nyịhushiepho; onyemonye, nweru onye iphe-ememe
eme dutaru iya Jizọsu; o rwuharu ọ bụru iphe-ememe, dụ ịdagha.
Ọ byakwasẹkota phẹ ẹka mee ẹphe wekọrohu.
41 Ọbvu nọdu awụfutaje l'ẹhu ikpoto ndu oome bya echigbaa mkpu
asụje: "Ị bụ Nwa Chileke!"
Ọle ọobajeru phẹ mba. Ọphu o kwejedu g'ẹphe pfua opfu; kẹle ẹphe
maru l'ọo ya bụ Kéreshi ọbu.

Jizọsu epfu opfu Chileke lẹ Gálili
(Mak 1:35-39)

42 Nchi bọhuepho; ọ tụgbua jeshia ẹka ọo-nọdu nwẹkinyi iya. Ikpoto
nemadzụ wata iya achọcho bya awupfuta iya; bya emeahaa g'ẹphe
sede iya g'ọ tọ hahẹ phẹ ahaha.
43 Ọ sụ phẹ: "Mu zifutajẹkwapho ndu mkpụkpu ọzo ozi-ọma ono,
bụ iya bụ lẹ Chileke egoshi lẹ ya bụ eze. Noo iphe, e zidoru mu bụ
ono."
44 Ọ nọdu ara opfu Chileke arara l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu lẹ Gálili.

5

Jizọsu eku ndu mbụ, tsoaharu iya nụ
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 O be ujiku lanụ gẹ Jizọsu pfụru l'agụga eze-ẹnyimu Gẹnesaretu;
ikpoto nemadzụ nọdu asọpyabe iya asọpyabe abya anụma opfu
Chileke.
2 Ọ hụma ụgbo labọ, nọ l'agụga mini ono. Ndu ịkokoro, shi nọdu
l'ụgbo ono lụfuwaa je anọdu asa ụgbu ịkokoro phẹ asasa.
3 Jizọsu bya abahụ l'ụgbo ono nanụ; ọphu bụ kẹ Sayịmonu bya asụ
iya g'o nwubaẹkwa ụgbo ono lẹ mini nwanshịi. Ọ bya anọdu anọo
l'ime ụgbo ono; wata phẹ ezi iphe.
4 O pfughechaẹpho iphe, oopfu; ọ sụ Sayịmonu:
"Kpọeshikwaru ụgbo bahụbaa l'ẹka mini dụ ogbu; je g'unu tụa
ụgbu unu lẹ mini nwụkoo ẹma."
5 Sayịmonu sụ iya: "Ọnyibe; anyi tụkoru ẹnyashi mgburugburu
sekọta akanya iya; ọ bụru kẹ mmanụ. Ọle eshinu i pfuru nno bẹ mu
a-ghakwaa ụgbu ọbu ye lẹ mini."
6 Ẹphe meẹ ya phọ nno bya anwụkoo ikpoto ẹma, jiru ụgbu ono;
k'ọphu ọ gbẹ eme g'ọ lakaa ụgbu.
7 Ẹphe pheku ndu ịkokoro ibe phẹ, nọ l'ụgbo ọphuu g'ẹphe gbatarụ
phẹ. Ẹphe bya anwụ-jia ụgbo labọ ono; k'ọphu ọ watarụ emimi.
8 Sayịmonu Pyịta hụmae ya phọ; ọ bya adaa kpurumu l'iphu Jizọsu
sụ iya: "Jiko Nnajịuphu! Parụ mu haa jeshia iphe, iije; kẹle mu bụkwa
onye iphe-ẹji."
9 Biribiri ikpoto ẹma ono, a nwụkoru ono gude Sayịmonu yẹe ndu
ẹphe l'iya nọ.
10 Nokwaphọ g'ọ dụ ụnwu Zebedi, ẹphe lẹ Sayịmonu atụkoje ese
ịkokoro ono, bụ Jiemusu yẹe Jiọnu. Noo ya bụ; Jizọsu sụ Sayịmonu:
"Gẹ ndzụ ba agụshi ngu. E -shi ntanụ-a bụwaa nemadzụ bẹ ịi-nọdu
esekutajẹ."
11 Ẹphe kpụfutachaepho ụgbo phẹ l'eli-mgboko; ẹphe hakọta
iphemiphe tsoahaa Jizọsu.

Onye ekpenta, Jizọsu meru o wekọrohu
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 O be ujiku lanụ gẹ Jizọsu nọ lẹ mkpụkpu lanụ; nwoke lanụ,
ekpenta dzuru ẹhu byapfuta iya. Ọ hụmaepho Jizọsu; ọ daa kpurumu
rwọahaa ya sụ: "Nnajịuphu; ọ -bụru uche ngu bẹ ii-menaa gẹ mu
wekọrohu."
13 Jizọsu bya amachịa ẹka denyi iya sụ: "Ọ bụ uche mu. Ngwa
wekọrohu!" Teke ono kwaphọ ekpenta ono mishihu iya l'ẹhu.
14 Ọ karụ iya g'ọ tọ dụkwa onye oo-pfuru iya bya asụ iya: "Jechikwa
g'onye uke Chileke lerwee ngu ẹnya; l'i gwerụ ngwẹja, onye e metaru
l'iphe, eme iya nụ anụje nụ g'e gweeru ngu gẹ Mósisu tụru ekemu sụ
g'e gweje iya. Ọo ya bụ gẹ ndiphe egude nno maru l'i wekọrohuwaru."
15 Ọle a kabaẹlaa epfukashi kẹ Jizọsu pfudzuru iya k'ọphu ikpoto
igwe ọha dzukọru g'ẹphe nụma lẹ nchị; waa g'o mee phẹ g'ẹphe
wekọrohu l'iphe, emegbaa phẹ nụ.
16 Obenu lẹ Jizọsu atsụlaje azụ je anọdu l'echiẹgu pfuru nụ Chileke.

Nwoke, iphe lọnwuru ibe ẹhu lanụ
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 O be ujiku lanụ gẹ Jizọsu nọ ezi iphe; ndu Fárisii waa ndu
ezije ekemu dọkwarupho l'ẹka ono. Ẹphe shigbaa lẹ mkpụkpu lẹ
mkpụkpu, nọ lẹ Gálili mẹ Jiudiya; shigbakwaphọ Jierúsalẹmu bya. Ike
Nnajịuphu, bụ Chileke mee ya g'ọ dụ ike mee g'ẹhu dụkota ndu iphe
eme ike.
18 Ọ dụru nwoke, iphe lọnwushiru ibe ẹhu lanụ, unwoke vu l'iphe,
aazẹ azẹe gude bya. Ẹphe chọkpoo ụzo, ẹphe e-shi vubata iya l'ime
ẹka ono bya edobe l'iphu Jizọsu; ọphu ọ dụdu.
19 Ẹphe mee nta mee imo; ọphu ẹphe ahụmaduru ụzo; opfu lẹ
nemadzụ kụnukaru akụru l'ẹka ono. Tọbudu iya bụ; ẹphe bya enyihu
eli ụlo ono; je alafua ụzo l'ọma mkpotsu; pyofu iphe-azẹe, nwoke ono
zẹ. Ẹphe shi nno mee ya o rwua alị l'iphu Jizọsu.
20 Jizọsu hụmaepho g'ẹphe gude kwetaberu lẹ ya a-dụ ike mee gẹ
nwoke ono jee ije; ọ sụ iya: "Nwoke ibe mu; a gụwaru ngu nvụ l'iphe-
ẹji ngu g'ọ ha."
21 Ndu ezije ekemu waa ndu Fárisii ono wata arịri sụ: "?Bụ ẹgube
nemadzụ gụnu bụ ọwa-a, l'epfubyi ẹpha Chileke epfubyi-a? ?Bụ onye
a-dụ ike gụaru nemadzụ nvụ l'iphe-ẹji iya; gbahaa Chileke kpụrumu?"
22 Jizọsu maẹrupho iphe, ẹphe arị bya asụ phẹ: ?Ọ nwụru ịnwagha
bẹ unu arị ẹgube iphe ono?
23 ?Bụ ole ka nphe epfupfu? ?Bụ: A gụwaru ngu nvụ l'iphe-ẹji ngu?
?Tọo: Gbalihu wata eje ije?
24 Ọle ọo g'unu a-maru l'e ziru Abụbu-Ndiphe g'ọ gụjeru nemadzụ
nvụ l'iphe-ẹji, o meshiru lẹ mgboko-a. Ọ sụ nwoke ono, iphe
lọnwushiru ibe ẹhu lanụ ono: Ọo ngu bẹ mu epfuru; gbalihu palita
iphe-azẹe ngu; lashịa ibe ngu.
25 Nwoke ono kwolihu l'edzudzu-ọha ono pata iphe-azẹe ya; ọ bụru
iya ala unuphu. Ọ nọdu aja Chileke ajaja.
26 Ọnu kụgbabechaa ndu ono akụgbabe. Akpabiri iya gudechaa
phẹ. Ẹphe jaahaa Chileke ajaja. Ẹphe sụ: Anyi akabẹkwa hụma iphe,
kpọru ọnu opfu ntanụ.

Ekuku Lívayi
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 E mechaa; Jizọsu tụgbuepho l'ẹka ono bya ahụma onye ana
akịriko, ẹpha iya bụ Lívayi; ẹka ọ nọ l'ụlo okpoga akịriko. Ọ sụ iya:
"Tsoru mu."
28 Ọ haa iphemiphe; gbalihu tsoru iya.
29 Lívayi bya akwaaru iya oke ẹbyaa l'ibe yẹbedua, bụ Lívayi. Ikpoto
ndu ana akịriko mẹ ndu ọzo bya anọdu ẹphe l'ẹphe tụko erigba nri
ono.
30 Ndu Fárisii waa ndu ezije ekemu gụaharu ndu etsoje Jizọsu aphụ
sụ: "?Bụ gụnu meru iphe, unu lẹ ndu ana akịriko waa ndu ọzo,
aamakwarụpho njọ ẹka eri angụgba?"
31 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ tọ bụkwa ndu ẹhu dụ ike bẹ eegudeje gbapfu
onye eme ọbvu; ọ kwa ndu iphe eme.
32 Mu ta abyakwaru eku ndu pfụberekoto; ọ kwa ndu iphe-ẹji bẹ mu
byaru eme g'izimanụ lwa azụ."

Aswịru Chileke ẹgu
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Ẹphe sụ iya: "?Dẹnu g'o gude ndu etsoje Jiọnu nọdu aswịje ẹgu
epfu anụ Chileke; nokwaphọ gẹ ndu etsoje ndu Fárisii aswịje; obenu
lẹ ndu etsoje ngu nụ eri angụ g'ọ dụ phẹ?"
34 Jizọsu sụ phẹ: "?Unu a-gbẹ meahaa gẹ ndu byaru ekele-nwanyị
gbẹ swị ẹgu; l'ẹka ẹphe l'onye eme ekele-nwanyị nọkwadu l'ẹka-a?
35 Ọ dụkwaru teke ee-mechaa nafụ phẹ onye ono, eme ekele-nwanyị
ono. Ọo ya bụ; ẹphe aswịahawaro ẹgu teke ono."
36 Ọ bya anmaaru phẹ ẹtu sụ: "A ta alakatajẹkwa uwe ọ̀phúú gude
gbachia akahụ uwe. Onye meru iya nụ; onye ono alakaa k'ọ̀phúú ono
alaka; tẹme mpekala uwe ọ̀phúú ono yẹle akahụ uwe ono taa gbadụru
nanụ.
37 Ọphu a wụjeduru mẹe ọ̀phúú ye l'ugbobele-mẹe, riwaru
phẹripheri. Ọdumeka mẹe ọ̀phúú ono agbawashịa ugbobele ono; mẹe
ono awụshihu; ugbobele ono agbakpọhukwapho.
38 Obenu lẹ mẹe ọ̀phúú bẹ eeyeje l'ugbobele ọ̀phúú.
39 Onye angụje akahụ mẹe bẹ k'ọ̀phúú ta agụjeedu. Noo kẹle ọosuje
l'akahụ iya phọ ka iya ree."

6

Eswe-atụta-unme
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 O be l'eswe-atụta-unme; Jizọsu phẹ nọdu aghata l'ẹgu, a kọru witi;
ndu etsoje iya nụ wọtaahaa akpụru witi ono harụ nmaa swọkoswoko
wata atata.
2 Ndu Fárisii harụ sụ phẹ: "?Bụ gụnu meru iphe unu eme iphe, e te
emejedu l'eswe-atụta-unme?"
3 Jizọsu sụ phẹ: "?Unu ta agụduru l'ẹkwo-opfu Chileke iphe, Dévidi
meru l'ẹka ẹgu agụ yẹe ndu ẹphe l'iya swị.
4 G'ọ bahụru l'ụlo Chileke je ewota buredi, e doberu Chileke iche
woru taa, bụ buredi, onye ọzo ta atajẹdu; gbahaa ndu-uke Chileke. Ọ
hakwarụpho nụ ndu ẹphe l'iya swị?"
5 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ kwa Abụbu-Ndiphe bụ Nnajịuphu, nwe eswe-
atụta-unme."

Onye ẹka lanụ nwụhuru anwụhu
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 O be l'eswe-atụta-unme ọzo gẹ Jizọsu bahụru l'ụlo-ndzukọ phẹ je
eziahaa iphe; ọ dụru nwoke, nọ l'ẹka ono, ẹkutara nwụhuru anwụhu.
7 Ndu ezije ekemu waa ndu Fárisii geahaa Jizọsu ngge g'a
maẹshikwaru: ?l'oo-me g'ẹhu dụ nemadzụ ike l'eswe-atụta-unme;
g'ẹphe achọkwanaa ọphu ẹphe a-sụ l'o meru.
8 Ọle Jizọsu mawaru egomunggo phẹ bya asụ nwoke, ẹka nwụhuru
anwụhu ono: "Gbẹshi bya apfụru l'atatiphu onyemonye l'ẹka-a!"
Nwoke ono gbalihu je apfụru.
9 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu jịa unu ajị. Ekemu eswe-atụta-unme ?bụ g'e
meje ree; tọo g'e meje ẹjo-iphe? ?Bụ g'a dzọje ndzụ; tọo bụ g'e mebyije
ndzụ emebyi?"
10 Ọ bya aghaa ẹnya lephechaa phẹ g'ẹphe ha bya asụ nwoke ono:
"Ngwa; lọchia ẹka alọchi!" Ọ lọchia ẹka. Ẹka ono bya eteta iya.
11 Ẹphe swọ-lihu wata achị idzu iphe, ee-me Jizọsu.

Jizọsu ahọta ụmadzu iri l'ẹbo
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Tọbudu iya bụ; o be ujiku lanụ; Jizọsu bya ejeshia ẹka úbvú dụ
igwe; jeshia epfuru nụ Chileke. O pfukọta nụkota Chileke ẹnyashi
ophu mgburugburu.
13 Nchi bọhu; ọ bya ekua ndu etsoje iya nụ bya ahọta phẹ ụmadzu
iri l'ẹbo. Ọ gụa ndu ono ndu-ishi-ozi iya.
14 Ndu ọ bụ bụ: Sayịmonu onye ọ gụru Pyịta; waa Anduru, bụ nwune
iya; waa Jiemusu; waa Jiọnu; waa Filipu; waa Batụlomiyu;
15 waa Matiyu; waa Tọmosu; waa Jiemusu, bụ nwa Alufiyọsu; waa
Sayịmonu, onye yị l'ọgbo, l'adzọ g'alị Jiu dụru ndu Jiu;
16 waa nwa Jiemusu, bụ iya bụ Jiudasu; waa Jiudasu Isukariyọtu, bụ
iya mecharu nọdu lẹ mpfụbe; e gude Jizọsu.

Jizọsu ezi iphe bya eme
ndu iphe eme g'ẹphe wekọrohu
(Mat 4:23-25)

17 Jizọsu yẹle ndu ono, ọ họtaru ono tụko shi l'eli úbvú ono kpọ-zeta;
bya anọdu lẹ mkpọ-ze iya; ẹphe l'ikpoto ndu etsoje iya nụ ọzo; mẹ oke
igwerigwe ndu shigbaa lẹ Jiudiya l'ophu; mẹ Jierúsalẹmu; mẹ ọha ọnu-
eze-ẹnyimu Taya waa Sayịdonu; ndu byaru anụma iphe, oo-zi; waa g'o
mee g'ẹphe wekọrohu l'iphe, emegbaa phẹ nụ.
18 Ndu ọbvu eme wekọrohuchakwapho.
19 Ikpoto ndu ono tụko emegbaa g'ẹphe denyigbaa ya ẹka; kẹle ike,
shi iya l'ẹhu emeje g'ẹphe wekọrohuchaa g'ẹphe ha.

Ẹmereme l'aphụ
(Mat 5:1-12)

20 Jizọsu bya apalia ẹnya dabẹ ndu etsoje iya nụ bya asụ:
"Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unubẹ
ndu ụkpa;
kẹle ẹka Chileke bụ eze bụ
k'unu.
21 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unubẹ
ndu ẹgu agụ nta;

kẹle ẹpho e-ji unu.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unubẹ
ndu akwa ẹkwa nta;
kẹle unu a-chịa ọchi.
22 “Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unu mẹ amadụ -kpọo unu ashị; wuchia
unu ewuchi; akọ unu ọnu; eku unu ndu ẹjo-iphe opfu l'unu kweru kẹ
Abụbu-Ndiphe.
23 G'ẹhu tsọo unu mbọku ono; unu pfulihu tee ẹswa; kẹle obunggo
unu parụ ẹka l'imigwe; kẹle ono bụkwapho gẹ nna phẹ ndiche
megbaaru ndu mpfuchiru Chileke.
24 “Ọle; nshịokwaro unubẹ ndu
nweru iphe;
kẹle unu natabẹbewaru
iphe, rwuberu unu.
25 Nshịo unubẹ ndu ẹpho jiru
nta-a;
kẹle ẹgu a-gụ unu.
Nshịo unubẹ ndu achị ọchi
nta;
kẹle unu a-kwa ẹkwa
gụa aphụ.
26 “Nshịo unu; mẹ onyemonye -nọdu epfu l'unu eme ree; kẹle ono
bụkwapho gẹ nna phẹ ndiche pfuru kẹ ndu mpfuchiru, shi epfuje iphe,
Chileke epfuduru.”

Eye ọhogu obu
(Mat 5:38-48; 7:12a)
27 “Ọle iphe, mu a-karụ unubẹ ndu anụ iya nụ bụ: Unu yee ọhogu
unu obu; unu mejeru onye unu dụ ashị ree.
28 Unu gọjeru ọnu-ọma nụ onye tụru unu ọnu. Unu pfujeru nụ
Chileke k'onye kọru unu ọnu.
29 Onye chiru ngu ẹka l'agbagba nchị; dobefụaru iya nchị ọphuu;
tẹme onye yetarụ ngu uwe-ẹhu ngu; haa ya g'o yetafụa nggafụ-ẹka
ngu.
30 Nụjekwa onyemonye iphe ọ rwọru ngu; tẹme onye wotaru iphe
ngu; ta ajịekwa iya ajị iya ọzo.
31 Unu mejeru onyemonye g'ọ dụ unu g'onye ọzo mejeru unu.
32 “Teke ọ bụepho ndu yeru unu obu bẹ unu yeru obu kpụrumu; ?bụ
urwu gụnu bẹ ono barụ unu? Kẹle ndu iphe-ẹji bụkwapho ndu yeru
phẹ obu bẹ ẹphe eyeje obu.
33 Teke ọ bụepho ndu emejeru unu ree bẹ unu emejeru ree; ?bụ
urwu gụnu bẹ ono barụ unu? Kẹle ndu eme iphe-ẹji emejekwaphọ
ẹgube ono.
34 Teke ọ bụepho ndu unu ele ẹnya l'unu a-nata l'ẹka phẹ bẹ unu
ejieje ụgwo; ?bụ urwu gụnu bẹ ono barụ unu? Ndu eme iphe-ẹji
l'ejiejekwaphọ ndu eme iphe-ẹji ibe phẹ ụgwo g'ẹphe anata iphe, ha
g'ụgwo, ẹphe jieru phẹ.
35 Ọ bụchia g'unu yee ọhogu unu obu; mejeru phẹ ree. Unu jieje
ụgwo wofu iya ẹnya g'obunggo unu aha shii; tẹme g'unu abụru ụnwu
Ọkalibe-kangokọtaru-nụ, bụ Chileke; kẹle ndu ta amadụ iphe-ọma
yẹe ndu ẹjo-iphe bẹ Chileke dụchakwaruro odoo.
36 Unu bụru ndu obu-imemini gẹ Nna unu bụkwapho.

Agbarwụ ndu ọzo
(Mat 7:1-5)

37 “Unu ta agbarwụjekwa ndu ọzo; gẹ Chileke etee ekpedu unu
ikpe; ọphu unu anmajẹkwa onye ọzo ikpe; gẹ Chileke ataa anmadụ
unubẹdua ikpe. Unu gụjeru ndu ọzo nvụ gẹ Chileke a-gụkwaarupho
unu.
38 Unu nụje nemadzụ iphe gẹ Chileke a-nụkwapho unu. Iphe, Chileke
e-nwuru ye unu l'ẹka bụ iphe, a tụ-jiru atụ-ji; tsụa ya atsụtsu; bya
ayọ-jia ya ayọ-ji; o ji godogodo awụshihu awụshihu. Kẹle ọo iphe,
unu gude tụru nụ nwibe unu bụ iphe, Chileke e-gude tụkwarupho nụ
unu.”
39 Ọ bya anmaaru phẹ ẹtu sụ: “Onye atsụ ishi ?ọ kpụjeru onye atsụ
ishi ibe iya tọo? ?Ẹphe taa atụkodu dalahụ lẹ nsụ?”
40 Onye anwụ iphe l'ẹka nemadzụ ta akajẹkwa onye ọonwu iphe
l'ẹka iya enweru ẹnya. Onye eezi iphe bụkwa; ọ -nwụtachaa iphe,
eezi iya l'ọo-bya aha g'onye ono, ziru iya iphe ono.
41 “?Bụ gụnu kparụ iphe, ị hụmaru nwiphe, nọ onye ọzo l'ẹnya; ọphu
ị hụmaduru ọphu ha g'oswebe l'ẹnya nkengu?
42 Ọzoo; ?dẹnu g'ịi-gbẹ sụ nwanna ngu g'o gebe g'i mefu iya nwiphe,
dụ iya l'ẹnya; l'ẹka gụbedua ata ahụmaduru ọphu ha g'oswebe, sweru
ngu l'ẹnya nkengu? Gụbe onye ono bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono!
Vuru ụzo mefuadaa iphe ọphu ha g'oswebe, sweru ngu l'ẹnya nkengu;
g'ịi-dụ ike hụma-rweta ụzo; mefu nwiphe ọphu ha nwanshịi, dụ
nwanna ngu l'ẹnya.”

Oshi mẹ akpụru iya
(Mat 7:16-20; 12:33-35)

43 “Ọ tọ dụkwa ọkpobe oshi, mịjeru mebyi dụ ẹji; ọphu ọ dụkwanu
ẹjo oshi, mijeru mebyi, dụ ree.
44 Eegudeje akpụru, oshi mịru maru ẹgube oshi, ọ bụ. A ta
awọtajekwa akpụru ujiru l'oshi aga; ọphu a wọtajedu ẹra-nggorobyi
l'ẹgbara.
45 Ọkpobe nemadzụ eshijekwa l'ọkpobe iphe, dụ iya l'obu; wofuta
ọkpobe iphe. Ẹjo nemadzụ nọdu eshijekwaphọ l'ẹjo-iphe, dụ iya l'obu;
wofuta ẹjo-iphe. Kẹle iphe, oopfu l'ọnu bụ iphe, jiru iya obu ebushihu
ebushihu.”

Ụmadzu labọ, akpụ ụlo
(Mat 7:24-27)

46 “?Bụ gụnu bẹ o gude unu nọdu ekuje mu Nnajịuphu; ọphu unu
emejedu iphe, mu sụru g'unu mee?
47 Onyemonye, byapfutaru mu nụ; bya anụma opfu mu bya eme iya
ememe bẹ mu e-goshi unu onye ọ dụ g'ọo ya.
48 Ọ dụ gẹ nwoke, l'akpụ ụlo bya ebvumia alị ebvumi; tụa ọkpa ụlo
ọbu lẹ mkpuma. O be teke utso gbaru; mini bya agbapyabẹ ụlo ono;
ọphu ọ ngakpọdaaru iya nụ mẹ anganga; kẹle a tụru ọkpa iya l'eli
mkpuma.
49 Obenu l'onye anụ opfu mu; ọphu o medu iya ememe dụ g'onye
kpụru ụlo l'elikoru; ọphu ọ waduru ọswa tụa ọkpa iya; mini gbapyabẹ
iya; ọ daarọ teke ono teke ono dapyashịhu; tsua gwogiri-gwogiri.”

7

Ewekọrohu nwozi
onye-ishi ndu ojọgu
(Mat 8:5-13)

1 Jizọsu pfuębekotakpoepho iphe, oopfu; ndu kụru l'ęka ono nụma;
ọ bahụ lę Kapaniyọmu.
2 Ọ dụru onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu, iphe eme nwozi iya; k'ọphu
ọobyawaa anwụhu. Nwokoro ono bę o yeru obu shii.
3 Onye-ishi ndu ojọgu ono nụmaepho kę Jizọsu; ọ bya ezia ndu bụ
ọgerenya ndu Jiu g'ęphe je arwọo Jizọsu g'ọ bya adzọo nwozi iya ndzụ.
4 Ęphe byapfutaępho Jizọsu bya akwatakpọo rwọshia ya ike sụ iya:
"Jikonu; nwoke ono bụkwa onye gbaru kę g'i meeru iya iphe ono;
5 kęle o yeru ndu alị anyi obu; ọ bụru iya kpụru anyi ụlo-ndzukọ
anyi-a."
6 Jizọsu tsoru phę jeshia. Unuphu ibe nwoke ono dụe ya phọ ntse;
onye-ishi ndu ojọgu ono zia ndu ọ̀nyà iya g'ęphe gbapfu iya je asụ iya:
"Nnajịuphu; e jehẹro eri aphụ k'abyabya; kęle mu ta agbadụru kę g'ị
bataru mu l'unuphu;
7 ọphu mbędua l'onwomu agbadụru k'akpịritaru ngu ntse. Ọ bụa g'i
pfua opfu ọnu; nwozi mu a-dụa iche.
8 Mu bụ onye nọ nemadzụ l'ęka; o nwekwarụpho ndu ojọgu, nọ
mbędua l'ęka. Mu -sụ onye-a g'o jee ọwa-a; l'o jee. Mu -sụ onye ọphuu
g'ọ bya; l'ọ bya. Teke mu sụru nwozi mu g'o mee ọwa-a; l'o mee ya."
9 Jizọsu nụma iya; nwoke ono dụ iya biribiri. Ọ ghakọbe bya asụ
igwe ndu ęphe l'iya swị: "Mu sụru-a; l'alị Ízuręlu kpọnu bę mu ta
ahụmakwaru onye kwetaberu ęgube-a."
10 Ndu e ziru lwaphutashia azụ l'unuphu; nwozi ono
wekọrohuchawaa ree.

Jizọsu emete nwatibe nwanyị,
ji iya anọedu

11 O rwua lę nchitabọhu iya; Jizọsu tụgbua jeshia mkpụkpu, aza
Nenu. Ndu etsoje iya nụ mę ikpoto ndu ọzo tsoru iya jeshia.
12 Ọ byakubeshiępho ọnu-abata mkpụkpu ono ntse; a nọdu
apafụtawaa odzu nwoke, bụ iya bụ ne iya nwa lanụ eje elili; tęme
ne iya ono bụru nwanyị, ji iya anọedu. Igwerigwe ndu shi l'ọma
mkpụkpu ono kwatakpọo awụ etso nwanyị ono.
13 Noo ya; Nnajịuphu hụmaepho nwanyị ono; imemini iya dụ iya. Ọ
sụ nwanyị ono: "Hua ęka l'ęnya! Ta arahę ękwa!"
14 Jizọsu bya edenyi ęka l'akwata, a pa odzu ono. Ndu pa iya nụ
pfụru. Ọ sụ: "Nwokorọbya; mu sụru ngu g'i teta!"
15 Onye ono, nwụhuru nụ ono gbalihu bya awata epfu opfu. Jizọsu
seru iya ye ne iya l'ęka.
16 Ndzụ rwutakọta phę g'ęphe ha l'ęka ono. Ęphe jaahaa Chileke
ajaja sụ: "Ọkalibe onye mpfuchiru Chileke afụtaru anyi-o! Chileke
kpapfutaakwaru ndibe iya-o!"
17 E pfudzuru kę Jizọsu l'alị Gálili l'ophu mę l'alị ndu bupheru phę
mgburugburu.

Ozi, Jiọnu onye emeje baputizimu
ezi g'e zia Jizọsu
(Mat 11:2-19)

18 Ndu etsoje Jiọnu kọkotaru Jiọnu iphemiphe ono.
19 Jiọnu bya ekua ndu etsoje iya nụ ụmadzu labọ bya ezia phẹ g'ẹphe
je ajịa Nnajịuphu sụ iya: “?Bụ ngu-a bụ onye ọbu, abya nụ ọbu? Tọo
?bụ g'anyi lee ẹnya onye ọzo?”
20 Ndu ono byapfuta Jizọsu bya asụ iya lẹ Jiọnu onye emeje
baputizimu ziru g'ẹphe bya ajịa ya sụ iya: “?Bụ ngu-a bụ onye ọbu
abya nụ ọbu? Tọo ?bụ g'anyi lee ẹnya onye ọzo?”
21 Teke ono bẹ Jizọsu eme g'igwerigwe ndu iphe eme wekọrohu;
mẹkpoo ndu ẹjo iphe-ememe eme; mẹ ndu ọbvu eme; mẹwaro
igwerigwe ndu ọphu atsụ ishi, o mekwarụpho; ẹphe phụahaa ụzo.
22 Ọ sụ ndu ono, Jiọnu ziru ozi ono: “Unu je akaru Jiọnu iphe, unu
hụmaru; waa iphe, unu nụmaru. Unu sụ iya lẹ ndu atsụ ishi l'aphụwaa
ụzo; ndu ẹniyeni nọdu ejewaa ije; ndu ekpenta wekọrohuwaa; ndu
ada nkụchi nọdu anụwaa iphe lẹ nchị; ndu nwụhuru anwụhu bẹ e
mewaru; ẹphe teta dzụru ndzụ; a nọdu asàru ndu ụkpa ozi-ọma ono
àsàsà.
23 Sụ-a; ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye onoya, mu taa bụduru ụpfu adụ
l'ọkpa.”
24 Ndu ono, Jiọnu ziru ozi ono tụgbuepho; Jizọsu wata epfuru ikpoto
ndu ono kẹ Jiọnu sụ phẹ: “?Bụ gụnu bẹ unu jeru l'echiẹgu je ahụma?
?Bụ ekperema, phẹrephere enwunga?
25 ?Bụkwanu gụnu bẹ unu jeru ahụma? ?Unu jeru ahụma onye
gbaphuru ẹrengete ẹkwa? ?Unu ta amadụ lẹ ndu kwarụ g'oke-amadụ
bya eburu eriji ẹpho; angụji ẹpho bẹ dụgbaa l'unuphu ibe eze?
26 ?Bụhunu gụnu ọzo bẹ unu jeru ahụma? ?Unu jeru ahụma onye
mpfuchiru Chileke tọo? Ịhee! Ọo ya bụ onoya! Mbụ-a; onye unu
hụmaru bụkwa onye gbẹ ka onye mpfuchiru Chileke shii mebyi akaka.
27 Ọo ya bụ onye ono, Chileke pfuru opfu ẹhu iya l'ẹkwo-opfu iya sụ:
‘Onye ọwa-a bụ onye-ozi mu, mu e-zi g'o vuru ngu ụzo; je abọoru ngu
ụzo l'iphu.’*
28 Gẹ mu kakwaru unu: ọ tọ dụkwa onye kabakpọo Jiọnu l'iphe,
bụkpoo iphe, nwanyị nwụru anwụnwu; obenu l'onye bụkpoo ya bẹ a
gbẹkpoo sụ l'ẹnya kachaa alwalwa l'ẹka Chileke bụ eze bẹ gbẹkwa ka
Jiọnu.”
29 Ikpoto ndu ono g'ẹphe ha mẹkpoo ndu ana akịriko nụma iphe,
Jizọsu pfuru bya etua Chileke onye pfụberekoto ẹpha lẹ Jiọnu mecharu
phẹ baputizimu.
30 Obenu lẹ ndu Fárisii waa ndu maru ekemu jịkaru uche Chileke
l'onwophẹ bya abụru ndu Jiọnu emeduru baputizimu.
31 Jizọsu sụ phẹ: “?Bụ gụnu bẹ mu a-tụru ọgbo-a yeru; bụkpoo gụnu
bẹ ẹphe dụ g'ọ ya?
32 Ẹphe dụ g'ụnwegirima, nọ l'edupfu eku nwibe phẹ oku asụje:
‘Nta bẹ anyi phụru unu ụpyi; ọphu unu ekwedu ete ebvu. Anyi rwua
erwubvu; ọphu unu ekwedu ara ẹkwa.’
33 Noo kẹle Jiọnu onye emeje baputizimu bẹ byaru nụ; ọphu ọ dụdu
iphe, ookweje eriri; ọphu ọ ngụdu mẹe; unu sụ l'ọbvu eme iya.

* **7:27 7:27** Gụnaa Mal 3:1.

34 Abụbu-Ndiphe byakwanụ; bya anọdu eri angụ; unu sụ g'e lenu
l'ọ bụ ẹkpiri; bụru onye nggaga mẹe; bụru ọ̀nyà ndu ana akịriko mẹ
ndu iphe-ẹji.
35 Ọle ndu kwetarụ kẹ mmamiphe Chileke; l'egoshi lẹ mmamiphe iya
bụ iphe, pfụru ọto."

Jizọsu akpafụ ibe Sayịmonu; onye Fárisii

36 Tọbudu iya bụ; onye lanụ lẹ ndu Fárisii seeru iya ẹbyaa. Ọ bya
eje ibe onye Fárisii ono bya anọdu kẹ nri ono.
37 Nwanyị ovuọba, shi l'ime mkpụkpu nụmaepho l'ọ nọ lẹ nri l'ụlo
onye Fárisii; o gude mgbere manụ, eshi mkpọ tẹme ọ nọdu ere ire shii
38 gude bya apfụru iya lẹ mgboru ọkpa; wata akwashị ẹnya-mini. Ọ
nọdu akwashị Jizọsu ẹnya-mini l'ọkpa bya egude ẹgbushi, nọ iya l'ishi
gude ehucha iya ya; etsutsu iya ọnu l'ọkpa bya eworu manụ ono, eshi
mkpọ ono wụa ya ya.
39 Onye Fárisii ono, shiru iya ite ẹbyaa ono hụmae ya phọ; ọ rịa sụ:
"Ọme nwoke-a bụ onye mpfuchiru Chileke eviya; mẹ ọ manụrua onye
nwanyị-a, l'edenyi iya ẹka-a bụ; maru g'oomebe iphe-ẹji kparụ."
40 Jizọsu sụ iya: "Sayịmonu; ọ dụru iphe, mu e-pfuru ngu."

Sayịmonu sụ iya: "Pfunaa ya; O-zì-iphe."

41 Jizọsu sụ iya: "Nwoke lanụ jieru ụmadzu labọ ụgwo. Onye ọphuu
bẹ o jieru ụkporo pangu labọ lẹ pangu iri. Onye ọphuu bẹ o jieru pangu
ise kpụrumu.
42 Ọ nọnya; ọphu ẹphe adụdu ike pfụa ya ụgwo ono. Ọ parụ
ụgwo ono hakọtaru phẹ ẹphenebo. ?Bụ onye ole bẹ a-ka iya eye obu
l'ẹphenebo ono?"
43 Sayịmonu sụ iya: "Mu arịkwa l'ọo onye ọphu ọ harụ ọphu ka shii
phọ."

Jizọsu sụ iya: "I pfuru ree!"

44 Ọ bya aghaa ẹnya l'ẹka nwanyị ono nọ bya asụ Sayịmonu: "?Ị
hụmaru nwanyị-a? Mu bataru ụlo ngu; ọphu i keduru mu mini gẹ
mu saa ọkpa; ọle nwanyị-a gude ẹnya-mini saa mu ọkpa; bya egude
ẹgbushi iya huchaa ya.
45 Ọphu i tsutsuduru mu ọnu; ọle eshinu mu bataru bẹ nwanyị-a
gudeẹ mu phọ etsutsu ọnu l'ọkpa.
46 Ọphu ị wụduru mu manụ l'ishi. Obenu lẹ nwanyị-a gudeẹpho
manụ, eshi mkpọ; bya ere ire shii, awụ mu l'ọkpa.
47 Ọo ya bụ gẹ mu karụ ngu: a gụru nwanyị-a nvụ l'ikpoto iphe-ẹji
iya. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude o yee mu obu shii. Obenu l'onye
a gụru nvụ l'iphe, ha nwanshịi; eyeje obu nwanshịi."
48 Ọ sụ nwanyị ono: "A gụwaru ngu nvụ l'iphe-ẹji ngu g'ọ ha."
49 Ndu ẹphe l'iya eri nri wata epfupfu sụ: "?Bụ onye baa? Onye
ọphu agụjefuaru nemadzụ nvụ l'iphe-ẹji."
50 Ọ sụ nwanyị ono: "Ekweta, i kwetarụ nkemu dzọwaru ngu. Laa
l'ẹhu-guu."

8

Ụnwanyi, l'etso Jizọsu

1 Ntsolọhu teke ono kwaphọ; Jizọsu tụko mkpụkpu lẹ mkpụkpu
jephekọta; ara ozi-ọma k'ẹka Chileke bụ eze ono arara; bya epfu iya
epfupfu. Yẹe ụmadzu iri l'ẹbo ono swịkpoerupho;
2 mẹkpoo ụnwanyi, ọ harụ mee g'ẹphe wekọrohu l'ọbvu, eme phẹ
nụ; mẹ iphe-ememe mmanụ. Ụnwanyi ono, ẹphe l'iya swịgbaa ono
bụ Meri ọphu eekuje onye Magudala; onye Jizọsu chịfuru ọbvu ẹsaa
l'ẹhu;
3 waa Jiowana, nyee Kuza ọphu bụ iya l'eyeru Herọdu ẹka l'achịkobe
ẹku iya waa Suzana; waa ikpoto ndu ọzowaro. G'ẹphe ha gude iphe,
ẹphe nweru ejeru Jizọsu phẹ ozi.

Onye agha mebyi iphe
(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 O be teke ikpoto nemadzụ zakọberu; ndu shi lẹ mkpụkpu wụ-pfuta
iya; ọ nmaaru phẹ ẹtu sụ phẹ:
5 "Nwoke jeru l'ẹgu atụ mebyi iphe iya. Ọ nọdu atụ mebyi iphe ono; ọ
harụ daa l'agụga gbororo; a zọpyashia ya l'ọkpa tẹme ẹnu bya atụtua
ya.
6 Ọ dụru ndu ọphu daru l'epfu; efufu, oofuta ọ nwụlwashihu
nwụshihu; kẹle mini ta adụdu l'epfu ono.
7 Ọ dụru ndu ọphu daru l'ẹka akpụru obvu nọ l'ime alị; ẹphe l'obvu
ono tụko vutakọta. Ọbvu ono kpagbushia ya.
8 Ọ dụkwarupho ndu ọphu daru l'ẹka alị dụ ree bya evushia; bya
amịa gbaa mgburugburu ugbo ụkporo ise."
O pfunya nno bya ara ya arara sụ: "Onye nweru ẹnu-nchị, l'anụ
iphe; nụmakwa iya!"

Iphe, meru g'o gude Jizọsu
nọdu egudeje ẹtu ezi iphe
(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Ndu etsoje iya nụ jịa ya iphe, ẹtu ono bụ.
10 Ọ sụ phẹ: "Ọo unubẹdua bẹ Chileke meru g'unu maru iphe, e shi
domigbaa edomi, bụ iya bụ k'ẹka Chileke bụ eze; obenu lẹ kẹ ndu ọzo
bẹ a tụkoru anmarụ phẹ l'ẹtu ẹtu; g'ọoburu ẹphe -lee ẹnya nta lee
imo; ọ tọ dụdu iphe, ẹphe ahụma; teke ẹphe nụmachaaru nta nụma
imo; ọ tọ dụdu ọphu aga phẹ nchị."

Iphe, ẹtu onye agha
mebyi iphe ono bụ
(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Sụ-a; waa iphe, ẹtu ono bụ baa: "Mebyi iphe ono bụ opfu Chileke.
12 Ndu ọphu daru l'agụga gbororo bụ ndu ọphu nụmachaaru iya nụ;
Obutuswe bya anafụ phẹ mebyi opfu ono, a kụru l'ime obu phẹ ono;
g'ẹphe te ekweta g'a dzọo phẹ.
13 Ndu ọphu daru l'epfu bụ ndu ọphu bụ teke ẹphe nụmaru
opfu ono bẹ ẹphe natakpọoru iya l'ẹhu-ụtso; ọle ọ tọ gbadụru phẹ
ọgbarabvu l'obu; ẹphe kwetaẹpho; kpọo nwụpfu nwanshịi; o beẹpho
teke ọhutama byapfutaru phẹ; ẹphe gwọbe iya.
14 Ndu ọphu daru l'ẹka akpụru obvu nọ l'ime alị bụ ndu ọphu
nụmachaaru iya nụ; ẹphe jenyaa l'ụzo phẹ ono; oke egomunggo; waa
ẹku; waa iphe-ụtso ọphu dụ lẹ ndzụ phẹ kpanụka phẹ ẹhu; ọphu ọ
dụdu iphe, ozi-ọma ono meru phẹ l'ẹhu.

15 Ndu ọphu daru l'ọkpobe alị; noo ndu ọphu bụ ndu nụmaru opfu
ono bya egude ọkpobe obu ọma gudeshia ya ike-ike. Ẹphe taa nshi
pfukashịa opfu Chileke ono gẹ ndu ọzo kweta."

Orọku, e yeru ọku kpuchia iphe
(Mak 4:21-25)

16 "Ọ tọ dụkwa onye abụjeru; o -yechaa ọku l'orọku l'o woru iphe
kpuchia ya; ọzoo l'o woru iya nwua lẹ mkpula iphe, aazẹ azẹe.
Eedobeje iya l'iphe, aapfụbeje orọku g'onyemonye, bataru nụ a-hụma
ìphóró iya.
17 Kẹle ọ tọ dụdu iphe, e domiru edomi, e tee mechadaa mee g'a
madzuru; ọphu ọ dụdu iphe, eeme lẹ mpya, e tee mechadaa mee g'a
madzuru.
18 "Unu kwabẹru onwunu ẹnya l'iphe, unu anụ lẹ nchị; kẹle iphe,
bụkpoo onye nweru nụ bẹ ee-yebaaru l'ọphu o nweru. Onye ete nwedu
nụ bẹ nwọphu o dobesụ lẹ ya nweru bẹ aa-gbẹnu natafụa ya nụ."

Ne Jizọsu yẹe unwune iya
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 E mechaa; ne Jizọsu waa unwune iya bya abyarwuta ẹka ono.
Ọphu ẹphe adụdu ike jekube iya; kẹle nemadzụ dụ igwerigwe.
20 A sụ iya: "Ne ngu yẹe unwune ngu nọkwa l'etezi eku ngu."
21 Ọ sụ: "O to nwekwa onye ọzo, bụ ne mu; ọzoo unwune mu;
gbahaa ndu nụmaru opfu Chileke ono bya eme iya ememe."

Jizọsu abyanyị oke akpara-mini
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 O be ujiku lanụ; Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ bahụ l'ụgbo. Ọ sụ
phẹ: "Unu g'anyi dafụ azụ eze-ẹnyimu azụ iya ọphuu." Ẹphe kpọru
ụgbo jeshia.
23 Ẹphe kpọnyaa; mgbẹnya tụ Jizọsu. Oke phẹrephere gude oke
akpara-mini bapfuta phẹ l'echi ogbu mini ono. Mini wụjiahaa ụgbo-a;
ndu ono nma l'agaga.
24 Ẹphe je ekutee Jizọsu sụ iya: "Ọnyibe! Ọnyibe! Ụgbo abyaakwaa
anyi ekpukpu!"
Ọ gbalihu bya abaarụ phẹrephere mba; baarụ oke akpara-mini mba;
ọ bụru bugemu. Ẹkameka daa nyọnyoronyo.
25 Ọ sụ phẹ: "?Dẹnuhunu ekwekwe ọbu, unu kweru ọbu?"
Ndzụ gụahaa phẹ. Ẹphe gude ẹhu anmanma wata epfu sụ: "?Bụ
ẹgube nemadzụ gụnu baa? Onye ọphu asụje phẹrephere yẹe mini l'ọ
waa iphe, ẹphe e-me; ẹphe emee g'o pfuru."

Nwoke, ọbvu eme
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Jizọsu phẹ bya akpọ-rwua alị ndu Gerasa, nọ ghaaru Gálili iphu.
27 Afụta, ọofuta l'ụgbo; nwoke, ọbvu eme, shi l'ime mkpụkpu
gbapfuta iya. Nwoke ọbu nọkpowaru ọdu o yeberu uwe l'ẹhu; ọphu
o budu l'ụlo; ọ bụru l'ẹka eelije nemadzụ bẹ o bu.
28 Ọ hụmaepho Jizọsu; ọ daa kpurumu l'iphu iya; bya echia mkpu
sụ: "Jizọsu! Nwa Ọkalibe-kangokọtaru-nụ, bụ Chileke! ?Bụ gụnu bẹ
mu lẹ ngu jigba? Mu arwọkwa ngu arwọrwo; ta anụshinu mu aphụ."
29 Jizọsu kahawarụ ọbvu ono g'ọ fụta nwoke ono l'ẹhu; kẹle
tekenteke bẹ ọ kparwutawaru iya l'ẹhu. A tụa ya mkpọro l'ọkpa yẹle

ẹka; chee ya nche. Ọ nọdu atụkoje iphe ono gbabushia; ọbvu ono emee ya; l'ọ sahụ laa l'echiẹgu.
30 Jizọsu bya ajịa ya sụ: "?Ịiza gụnu?"
Ọ sụ l'ẹpha iya bụ Ụnubuku; kẹle ọbvu dụ igwerigwe buru iya l'ẹhu.
31 Ọbvu ono tụko rwọo Jizọsu sụ g'ọ tọ sụkwa phẹ g'ẹphe wụlahu l'iduma, enwedu ọ́hú.
32 Ọ dụru ikpoto ezi, akpa nri l'agụga úbvú l'ẹka ono. Ọbvu ono g'ẹphe ha rwọahaa ya g'o kwe g'ẹphe wụba ezi ono l'ẹhu. Ọo ya bụ; ọ sụ g'ẹphe wụbanu.
33 Ọbvu ono wụfuta l'ẹhu nwoke ono je awụba ezi ono l'ẹhu. Ikpoto ezi ono shi l'agụga úbvú ono phọta ọso; gbaa kpurukpuru gbazeta je awụda l'eze-ẹnyimu ono; mini rigbushia ya.
34 Ndu eche iya nụ hụmaepho iphe, meru nụ; ẹphe gbakashịhu je epfukashia ya l'ime mkpụkpu mẹ l'ọma obẹgu.
35 Ọo ya bụ; a wụru jeshinaa ahụma iphe, meru nụ. Ẹphe byapfuta Jizọsu; ẹphe bya ahụma onye ọbu, ọbvu shi l'ẹhu wụfu ọbu g'ọ nọ-kube Jizọsu. Ọ dụwanu iche; yewanụ uwe l'ẹhu; ndzụ gụahaa phẹ.
36 Ndu hụmaru iphe, meru nụ kọoru phẹ g'e gude mee onye ono, ọbvu shi eme ono o wekọrohu.
37 Ọo ya bụ; ndu bupheru mkpụkpu Gerasa mgburugburu rwọahaa Jizọsu g'ọ lụfuru phẹ l'alị; kẹle ndzụ-agụgu rwutaru phẹ. Jizọsu bahụ l'ụgbo laphushia azụ.
38 Nwoke ono, a chịshiru ọbvu l'ẹhu ono rwọahaa Jizọsu gẹ yẹe ya nọdu.
Ọphu Jizọsu ekwedu; bya asụ iya:
39 "Te etsoshiru mu. Laa ndu unu je akọo eze iphe, Chileke meru ngu."
Ọ tụgbua je etsoru mkpụkpu ono mgburugburu ara eze iphe, Jizọsu meru iya arara.

Nwa Jiayirọsu mẹ nwanyị,
nsọ eme mkpụrumkpuru
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jizọsu lwaẹpho; ikpoto ndu kụru l'ẹka ono nata iya ọkpobe anata; kẹle onyemonye echewaru iya echeru.
41 Ọ dụru nwoke lanụ, aza Jiayirọsu, bụ onye-ishi ụlo-ndzukọ. Ọ bya adaa Jizọsu lẹ mgboru ọkpa; bya arwọ iya; eyeru iya ẹka l'alị g'ọ bya ibe iya.
42 Ishi iya bụ l'iphe, nwoke ono nwụtaru bụ mgbawalị lanụ kpụrumu, nọwaru iphe, ha g'apha iri l'ẹbo. Nwata ono nọdu abya anwụhu.
Jizọsu tsoru iya jeshia. A nọdu awụ gidigidi akpa mkpa; ekpo iya ẹka labọ.
43 Ọ dụkwarupho nwanyị, nsọ-nwanyị mewaru mkpụrumkpuru apha iri l'ẹbo, yị lẹ ndu ono. Nwanyị ono tụkowaru iphemiphe, o nweru mephushichaa l'ẹka ndu eme ọbvu; ọphu ọ dụdu onye ọphu metaru iya nụ.
44 O shia Jizọsu azụ pyobata bya edenyi ọnu uwe iya ẹka; nsọ nwanyị ono meẹpho bugengu.
45 Jizọsu sụ: "?Bụ onye denyiru mu ẹka?"

Ọphu ọ dụdu onye kweru l'ọo ya. Pyịta sụ iya: “Ha! Ọnyibe; igwe ọha-a ekpo ngu ẹka labọ ẹgube-a; ị nọdu ajị onye denyiru ngu ẹka.”
46 Jizọsu sụ: “Ọ dụru onye denyiru mu ẹka; kẹle mu mawaru l'ike shi mu l'ẹhu lụfu.”
47 Nwanyị ono nọnyaa bya amaru lẹ ya tee domikọtadu onwiya; o gude ẹhu anmanma bya adaa ya kpurumu l'iphu; bya araa ya arara l'iphu ọha iphe, kparụ iphe, ya denyiru iya ẹka; bya epfukwaaphọ gẹ ya gude wekọrohu teke ono teke ono.
48 Jizọsu sụ iya: “Nwada mu; ekweta ngu mewaru i wekọrohu. Laa l'ẹhu-guu!”
49 Tọbudu iya bụ; Jizọsu kpụkwaduru-a opfu l'ọnu; nemadzụ shi l'ibe onye-ishi ụlo-ndzukọ phọ bya asụ yẹbedua ono, bụ onye-ishi ụlo-ndzukọ ono: “Hakwaa O-zì-iphe; te epfuchiẹkwa iya nchị; lẹ nwa ngu nwanyị nwụhuakwaru.”
50 Jizọsu nụma iya bya asụ iya: “Ta atsụshi ebvu! Ọo 'ẹpho g'i kweta! I -kwetawaa bẹ nwa ngu a-dụa iche.”
51 Jizọsu byarwutaẹpho unuphu; ọphu ọ dụdu onye o kwekwaduru gẹ yẹe ya swịru bahụ l'ụlo; gbahaa Pyịta; waa Jiọnu; waa Jiemusu; waa ne lẹ nna nwata ono.
52 Onyemonye tụko echi mkpu; akwa ẹkwa nwata ono. Jizọsu sụ: “Unu ta arashị ẹkwa; kẹle ọ tọ nwụhuduru anwụhu. Ọo mgbẹnya bẹ ooku.”
53 Ẹphe ze iya ọchi; kẹle o doru phẹ ẹnya lẹ nwata ono nwụhuru anwụhu.
54 Ọ bya eseta nwata ono l'ẹka bya ekua ya sụ: “Nwata! Teta!”
55 Nwata ono lwaphuta azụ l'ẹkpa iya. O kwolihu. Jizọsu sụ g'a nụ nwata ono nri g'o ria.
56 Ọ dụ ndibe phẹ biribiri. Ọ sụ g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe e-pfuru iphe ono, meru nụ ono.

9

Jizọsu ezi ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo g'ẹphe je epfua opfu Chileke
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Jizọsu bya ekukọbe ụmadzu iri l'ẹbo ono l'ẹka lanụ; bya eyeru phẹ ọkpukpu-ike g'ẹphe gudeje ike chịshije ọbvu g'ọ dụhabe; waa g'ẹphe meje gẹ nemadzụ wekọrohu l'iphe, eme iya nụ.
2 Ọ bya ezia phẹ sụ g'ẹphe je araa k'ẹka Chileke bụ eze arara; waa g'ẹphe mee ndu iphe eme g'ẹphe wekọrohu.
3 Ọ sụ phẹ: “Unu ta adụkwa iphe, unu e-gude gbẹshi ije unu. Unu ta apakwaru oshi-mpalẹka; ọphu unu apakwaru ẹkpa. Unu te egudekwa nri; ọphu unu egudekwa okpoga. Ọphu unu eyekwa uwe n-yekwasẹ.
4 Unuphu, unu bahụkpowaru; unu nọduekwapho l'ẹka ono. Unu -shi l'ẹka ono unu ejeshia mkpụkpu ọzo.
5 Ẹka unu jeru; a -jịka unu; unu lụfuta lẹ mkpụkpu ono jịshia urwuku ọkpa unu g'ọ bụru iphe, l'a-nọdu agba phẹ ekebe.”
6 Ẹphe tụgbua je ejepheahaa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; ara ozi-ọma ono arara; bya eme gẹ ndu iphe eme wekọrohu l'ẹkameka.

Iphe, atụfu Herọdu ẹhu
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Ọchi-ọha, bụ Herọdu nụma iphemiphe ono, emenu ono; ọ tụfu iya ẹhu. Ọ dụru ndu sụru l'ọo Jiọnu tetaru dzụru ndzụ ọzo.
8 Ndu asụ l'ọo Elayịjia tetaru; ndu asụ l'ọo onye lanụ l'ime akahụ ndu mpfuchiru Chileke tetaru.
9 Herọdu sụ: "Ha! ?Bụhunu onye bụ onye ọwa-a, mu anụ nkiya ẹgube ọwa? ?Bụ Jiọnu-a, mu ziwaru; e je egbuta iya ishi wotaru mu-a; tọo ?bụhunu onye?" No iya; Herọdu meahaa gẹ ya e-me hụmakpoo Jizọsu ọbu ẹnya.

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu
iri l'ẹbo l'ụkporo iri nri
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jiọn 6:1-14)

10 Ndu-ishi-ozi ono jechaa bya alwaphuta azụ bya akọkotaru Jizọsu iphe, ẹphe meru. O duta phẹ; ẹphe swịru jeshia Bẹtusayida nwẹkinyi phẹ.
11 Ikpoto ndu ono nụma iya bya etsoru iya. Ọ nata phẹ ọkpobe anata bya awata phẹ epfuru k'ẹka Chileke bụ eze; bya emee ndu iphe eme; ẹphe wekọrohu; mbụ ndu ọ bụ mkpa.
12 O be l'ụzenyashi; ụmadzu iri l'ẹbo ono byapfuta iya bya asụ iya: "Sụdupho ikpoto ndu-a g'ẹphe tsoru unuphu l'unuphu l'iphe, bụkpoo mkpụkpu-a, bupheru mgburugburu-a je akpata nri, ẹphe e-ri; chọo ẹka ẹphe a-kwa; kẹle ẹka-a, anyi nọ-a bụkwa echiẹgu."
13 Ọ sụ phẹ: "Unubẹdua l'onwunu nụnu phẹ nri g'ẹphe ria."
Ẹphe sụ iya: "Iphe, anyi gude l'ẹka-a bụkwa ishi buredi ise waa ẹma labọ kpụu; gbahaa g'anyi je l'onwanyi je azụtaru g'ẹphe ha nri."
14 Kẹle unwoke, dọkwanuru l'ẹka ono beru l'ụnu unwoke iri l'ẹbo l'unwoke ụkporo iri.
Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: "Ngwa; unu mee phẹ g'ẹphe nọdugbaa anọo l'ophere l'ophere; g'ẹphe nọo ụkporo ẹbo-ẹbo l'iri-iri."
15 Ẹphe bya emee g'o pfuru bya emee phẹ; ẹphe nọduchaa anọo g'ẹphe hakọta.
16 Ọ bya ewota ishi buredi ise ono waa ẹma labọ phọ; bya apalia ẹnya imeli kele Chileke ekele kẹ nri ono; bya eworu iya nyawashia; bya anụ ndu etsoje iya nụ g'ẹphe keeru ikpoto ndu ono.
17 Ẹphe tụko rijichaa ẹpho. A tụtukobe ọphu ẹphe riphodoru; o ji nkata iri l'ẹbo; mbụ ibiribe buredi ono.

Pyịta akọ onye Jizọsu bụ
(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 O be teke Jizọsu nọ epfu anụ Chileke nwẹkinyi iya; ndu etsoje iya nụ nọdukwapho l'ẹka ono ẹphe l'iya. Ọ sụ phẹ: "?Bụkpoo onye bẹ ndiphe asụje lẹ mu bụkpoo?"
19 Ẹphe sụ iya: "O nwekwarụ ndu asụje l'ị bụ Jiọnu, onye shi emeje baputizimu. O nwekwarụpho ndu asụje l'ị bụ Elayịjia. Ndu asụ l'ọo onye lanụ l'ime akahụ ndu mpfuchiru Chileke tetaru dzụru ndzụ."
20 Ọ sụ phẹ: "Unubẹdua-e; ?Unu sụkwanuru lẹ mu bụ onye?"
Pyịta sụ iya: "Ọo ngu bụ Kéreshi ọbu, shi Chileke l'ẹka."

Epfupfu mbụ, Jizọsu epfu
lẹ ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mat 16:20-28; Mak 8:30—9:1)

21 Ọ karụ phẹ bya alọoru phẹ ẹka lẹ nchị g'ọ tọ dụkwa onye ẹphe
e-pfuru iphe ono.
22 Ọ sụ: "Abụbu-Ndiphe jefụtajekwa iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe;
ndu bụ ọgerenya; waa ndu-ishi uke Chileke; waa ndu ezije ekemu
l'a-jịkakwa iya woru iya megbua. O -rwua lẹ mbọku k'ẹto iya Chileke
emee ya l'o teta dzụru ndzụ ọzo."
23 Ọ sụ phẹ g'ẹphe ha: "Onye ọ dụ iya g'o tsoru mu; g'onye ono wofu
ẹnya l'ẹhu onwiya; vutajẹ oswebe ọnwu nkiya mbọku-mbọku vuru
tsoru mu.
24 Kẹle onye eme g'ọ dzọo onwiya ndzụ l'e-tuphakwa ndzụ iya
etupha. Onye gudekwanụ opfu ẹhu mu tuphaa ndzụ iya l'a-dzọ onwiya
ndzụ.
25 Mbụ ?bụ gụnu bụ urwu, nemadzụ ritaru mẹ o -nwekọtachaaru
iphemiphe, nọ lẹ mgboko-a bya alakwanaa onwiya l'iswi; a nụa ya
aphụ?
26 Kẹle onye iphere Abụbu-Ndiphe dụ; iphere ezi ozi-ọma iya dụ
iya; iphere onye ono a-dụkwapho Abụbu-Ndiphe mẹ ọ -nọduepho
l'ogbu-nwịinwii nkiya abya; waa l'ogbu-nwịinwii kẹ Nna iya; waa
ogbu-nwịinwii k'ụnwu-ojozi iya, dụ nsọ.
27 Ọle gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ dụkwaru ndu harụ pfụru
l'ẹka-a, ata yịdu nwụhu; gbahaa l'ẹphe hụmaadaru ẹka Chileke bụ
eze."

Jizọsu egbu nwịinwii
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 "A nọepho iphe, ha g'abalị ẹsato, o pfuru iphe ono; ọ bya eduta
Pyịta; waa Jiọnu; waa Jiemusu je enyihu eli úbvú; jeshia epfuru nụ
Chileke.
29 O pfunyaẹpho nụnyaepho Chileke; iphu iya gbuchafụ; uwe iya
chanwehụ; gbuahaa nwịinwii.
30 A bya ele ẹnya; ndiche labọ nọdu epfuwaa eyeru iya. Ndu ono bụ
Mósisu yẹe Elayịjia.
31 Ẹphebedua goshikwaruphọ onwophẹ l'ogbu-nwịinwii imigwe.
Ẹphe nọdu epfuru Jizọsu k'anwụhu, ọo-nwụhu lẹ Jierúsalẹmu, bụ
iphe, Chileke tubuwarụ l'oo-me iya.
32 Teke ono bẹ Pyịta yẹe ndu ẹphe l'iya swị kumihuwaru mgbẹnya.
Ẹphe tehu bya ahụma ogbu-nwịinwii ya ono waa ụmadzu ẹbo ono,
ẹphe l'iya pfụru l'ẹka ono.
33 Ndu ono byaẹpho aha Jizọsu; Pyịta sụ iya: Ọnyibe; ọ dụkwa ree
g'anyi nọ l'ẹka-a; g'anyi tụa mkpu ẹto: nanụ nkengu; nanụ kẹ Mósisu;
nanụ kẹ Elayịjia." Pyịta ta amahẹdu iphe, oopfu.
34 Ọ kpụkwaduru nno l'ọnu epfu; urwukpu bya asọ-kputa phẹ. Ndzụ
gụahaa phẹ g'urwukpu sọpyaberu phẹ ono.
35 Olu-opfu shi l'urwukpu ono gbụfu sụ: "Onye ọwa-a bụ Nwa mu
nwoke, mu họtaru. Unu nụmajekwa iphe, oopfu!"
36 Olu ono pfuchaẹpho iphe ono; onye a hụmaru bụwaru Jizọsu
nwẹkiya. Ẹphe nọ-kirishia; ọphu ọ dụdu onye ẹphe pfuru iya teke
ono; mbụ iphe ono, ẹphe hụmaru ono.

Eeme onye ọbvu atụ ndapfụ
g'o wekọrohu
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 O be lẹ nchitabọhu iya g'ẹphe nyizetachaaru l'eli úbvú ono; ikpoto
nemadzụ wụ-pfuta iya.
38 Noo ya bụ; nwoke lanụ l'ime ikpoto ndu ono chishia sụ: "O-zì-
iphe; jiko lenaa nwa mu-a ẹnya; kẹle ọ kwa iya bụ mu nwa lanụ.
39 Ọ dụru ẹgube ọbvu, akparwutajẹ iya l'ẹhu; ọ -bya l'ọ tụa ya
ndapfụ; k'ọphu ụ́phù anọduje atsụshi iya l'ọnu; oomekaadaa ya iphe
tẹme l'ọ haa ya.
40 Mu rwọo ndu etsoje ngu nụ g'ẹphe chịfu iya; ọphu ẹphe adụdu
ike."
41 Jizọsu sụ: "Ha-oo! Unubẹ ọgbo ẹjo ọkpoma ọwa-a, adụdu iphe,
unu ekwetajẹ-a! ?Bụ teke ole bẹ mu a-takpọo nshi gẹ mu l'unu nọ-
beru? Gudeẹshikwa nwa ngu ọbu kpịritaru!"
42 Nwata ono jepfushiẹpho Jizọsu; ọbvu ono tụta iya tụa l'alị bya
eworu iya gbachịa. Jizọsu bya abaarụ ọbvu ono mba; bya emee nwata
ono o wekọrohu. O duru iya nụ nna iya.
43 Ẹphe chikafụchaepho ẹnya ele g'ike dụ-be Chileke.

Jizọsu epfu iya k'ugbo ẹbo
lẹ ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Ọ tụko dụgbakwada phẹ-a biribiri mbụ iphemiphe, Jizọsu emegbaa.
Ọ sụ ndu etsoje iya nụ:
44 "G'opfu-a bamikwaa unu l'ẹnu-nchị; kẹle Abụbu-Ndiphe bẹ ee-
mechakwaa kpụru ye ndiphe l'ẹka."
45 Ọphu ẹphe ta amadụ iphe, o pfuru; kẹle e domiru iya edomi g'o
to doshi phẹ ẹnya. Ndzụ nọdu agụkwanu phẹ g'ẹphe e-me jịa ya.

Onye kachakpọo shii
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Ẹphe wata adzọkashi onye kachaa shii lẹ g'ẹphe ha.
47 Jizọsu maẹrupho iphe, dụ phẹ l'ọkpoma bya ekuta nwata nshịi
pfụ-kube onwiya;
48 bya asụ phẹ: "Onye gude k'iswi ẹhu mu nabata nwata nshịi, ha
ẹgube-a bụakwaa mu bẹ ọ nabataru. Onye nabatakwanụru mbẹdua;
bụakwanaa onye ono, ziru mu ozi ono bẹ ọ nabataru; kẹle ọo onye
ẹnya kachaa alwalwa lẹ g'unu ha bụ onye kachaa shii."

Onye ata akpọshidu iphe, anyi eme
(Mak 9:38-40)

49 Jiọnu sụ iya: "Ọnyibe; anyi hụmaru onye gude ẹpha ngu achịshi
ọbvu. Anyi sụ iya g'o to meshi l'o too tsodu ngu g'anyịbedua."
50 Jizọsu sụ iya: "Unu ta asụshi iya g'o to meshi; kẹle onye ata
akpọshidu iphe, anyi eme akpọshi bụ anyi."

Ndu Samériya ajịka Jizọsu

51 O rwutashiẹ ya phọ l'ala l'imigwe; ọ tụgbua lẹ ya jefụtaje
Jierúsalẹmu.
52 Ọ harụ ndu-ozi zia g'ẹphe vuru iya ụzo je. Ndu ozi ono tụgbua
bya abahụ lẹ mkpụkpu lanụ, nọ lẹ Samériya je g'ẹphe doziaru iya ẹka
ọo-zẹ.
53 Ọphu ndu ẹka ono ekwedu iya anata; kẹle o phoberu ụzo
Jierúsalẹmu.

54 Jiemusu; waa Jiọnu, bụ ndu etsoje iya nụ hụma ẹgube iphe ono
bya asụ iya: “Nnajịuphu! ?Bụ g'anyi karụ ọku g'o shi l'imigwe bya
ekepyashịa phẹ tọo?”
55 Jizọsu ghakọbe bya agbochia phẹ ọnu sụ phẹ: “Unu ta amakwa
ẹgube iphe, unu l'iya l'eme.
56 Kẹle Abụbu-Ndiphe ta abyadụru emebyi ndzụ ndiphe; ọ chịa g'ọ
dzọo ndzụ.” E mechaa; ẹphe shi l'ẹka ono tụgbua jeshia mkpụkpu
ọzo.

Ndu e-tso Jizọsu
(Mat 8:19-22)

57 Ẹphe jenyaẹpho l'ụzo; nwoke lanụ sụ iya: “Nnajịuphu; mu e-
tsojekpọe ngu phọ eje ẹkameka, iije.”
58 Jizọsu sụ iya: “Uphẹga nwekwarụ ẹnú; ẹnù, ephe l'eli nweru
ẹpfune; obenu lẹ Abụbu-Ndiphe te enwedu ẹka oo-dobeje ishi.”
59 Ọ sụ onye ọzo: “Tsoru mu!”
Onye k'ono sụ iya: “Nnajịuphu; gẹ mu jekwa elifua nna mu.”
60 Jizọsu sụ iya: “Haa ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe lia ndu nkephẹ,
nwụhuru anwụhu. Gụbedua l'onwongu je epfua k'ẹka Chileke bụ eze
g'a nụmadzuru.”
61 Onye ọzo sụ iya: “Nnajịuphu; mu e-tsokwaru ngu; ọle ọo gẹ mu
je asụadaa ndibe mu g'ẹphe nọkwa-ẹhu mma!”
62 Jizọsu sụ iya: “Ọ-pa-ọgu agha ẹnya l'azụ ta ayịkwa l'ozi k'ẹka
Chileke bụ eze.”

10

Jizọsu agba ndu-ozi iya
ẹbo-ẹbo l'ozi-ọma ono

1 E mechaa; Nnajịuphu byakwa bya ahọta ụkporo ụmadzu ẹto
l'ụmadzu iri l'ẹbo ọzo bya agbaa phẹ ẹbo-ẹbo; sụ g'ẹphe vuru iya ụzo
jekọta l'iphe, bụkpoo mkpụkpu mẹkpoo ẹkameka, yẹbedua l'onwiya
abya ejeje.
2 Ọ sụ phẹ: “Iphe, a kọru l'opfu chashịakwaru; mbụ l'ọ
kwatakpọkwaaru ha shii; obenu lẹ ndu-ozi, akpata iya akpata ha
nwanshịi. Unu pfuru nụ Nnajị, nwe iphe, a kọru l'opfu g'o ye ndu-
ozi, l'a-bya akpata iya nụ.
3 Unu tụgbua jeshia. Unu lekwa ẹnya: l'unu dụkwa g'ụnwu atụru;
mu chịakwaru unu ye g'unu jeshia ẹka agụ jiru ejiji.
4 Unu te egudekwa ẹda-okpoga; ọzoo ẹda mmanụ; ọzoo akpọkpa.
Unu te ejekwa anọdu k'ekwe ekele lẹ gbororo.
5 Unuphu, unu -bahụkpooru; unu vuru ụzo sụ: ‘Gẹ nchị dụkwa doo
l'unuphu-a.’
6 Teke nwa nchị-odoo nọ l'ẹka ono; nchị-odoo unu abụru nkiya. Teke
'ọ dụdu; l'ọ lwaphutaru unu azụ.
7 Unu buẹkwarupho l'unuphu ono; rije ngụje iphe, bụkpoo iphe,
ẹphe nụru unu; kẹle onye akanya gbaru k'anata ụgwo iphe, o setarụ.
Unu te ebuphekwa l'unuphu l'unuphu.
8 Teke unu bahụru mkpụkpu; ẹphe -nata unu ree; unu rijeẹkwapho
iphe, a nụru unu.
9 Unu mee g'ẹhu dụ ndu iphe eme ike l'ẹka ono; unu asụ phẹ:
‘Chileke abyaakwaa abụru eze unu.’

10 Teke unu bahụkwanuru mkpụkpu; ọphu ẹphe anatadụru unu;
unu alụfu l'ọma gbororo iya bya asụ phẹ:
11 'Urwuku mkpụkpu unu, dụ anyi l'ọkpa bẹ anyi jịshiakwaru unu-
o! Ọ kwa iphe, unu a-maru bụ lẹ Chileke abyawaa egoshi lẹ ya bụ
eze.'
12 Ọle iphe, mu akarụ unu bụ; ọo-kakwaru ndu Sọdomu mma
mbọku ikpe; eme lẹ mkpụkpu ono."

Iphe ee-me ọha, jịkaru nụ
(Mat 11:20-24)

13 "Nshịo gụbe ọha Kọrazinu! Nshịo gụbe ọha Bẹtusayida! Kẹle
ọme e wotaru iphe-ọhumalenya, e meru l'ime unu mee l'ọha Taya yẹle
ọha Sayịdonu m'ẹphe eyekwaa uwe-aphụ; kpua onwophẹ ntụ ụzenya;
gude goshi l'izimanụ lwarụ phẹ azụ; ẹphe ghawaa umere lwapfuta
Chileke.
14 Ọle ọo-karụ ndu Taya waa ndu Sayịdonu mma mẹ Chileke kpeje
ikpe eme lẹ g'ọo-dụ unubẹdua.
15 Gụbe ọha Kapaniyọmu! ?Ọ dụ ngu g'e kulia ngu g'i supfuru
l'imigwe tọ? Aa-gbẹkwanu kwatsua ngu kwarua ngu ọku-alị-maa!"
16 Ọ sụ ndu etsoje iya nụ: "Onye nụmaru iphe, unu pfuru nụmawaru
iphe, mu pfuru; onye jịkaru unu jịkakwaru mu phọ; tẹme onye
jịkakwanuru mbẹdua bụakwaa onye ono, ziru mu ozi ono bẹ o
jịkaru."

Ndu Jizọsu ziru ozi
alwa l'ẹhu-ụtso

17 Ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ẹbo ono jechaa bya egude ẹhu-
ụtso lwa bya asụ Jizọsu: "Nnajịuphu; anyi gude ẹpha ngu kachaa ọbvu
ike!"
18 Ọ sụ phẹ: "Mu shia ele Nsetanu g'o shi l'igwe ada g'ebemu-igwe.
19 Sụ-a; mu yeakwaru unu ike l'ẹka g'unu zọpyabejechaa agwọ
l'ọkpa mẹ akpị mẹ g'unu kakọta iphe, bụkpoo ike k'ọhogu ono, bụ
Obutuswe ike. Ọ tọ dụdu iphe, byaru ayị mee unu.
20 Ọle g'ọ tọ bụkwaru iphe, ẹhu iya a-nọdu atsọ unu bụ l'unu ka ọbvu
ike; g'ẹhu tsọjechia unu l'e dewaru ẹpha unu l'ẹkwo l'imigwe."

Ẹhu atsọ Jizọsu
(Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Lẹ teke ono kwaphọ bẹ Unme Chileke meru Jizọsu; ẹhu tsọmahu
iya. Ọ sụ: "Mu ekele ngu ekele Nna, bụ Nnajị igwe yẹe alị; l'i domiru
iphe-a gẹ ndu kwarụ ẹnya; waa ndu mmamiphe ta amaru iya; i woru
iya goshichia ndu obu phẹ gụru ìphóró gẹ k'ụnwegirima. Ee! Nna;
noo iphe, i mekpọerupho g'ọ dụ ngu; waa g'ọotso ngu ụtso ememe
iya.
22 "Nna mu yeakwaru mu iphemiphe l'ẹka. Ọ tọ dụkwa onye maru
onye Nwa Chileke bụ; gbahaa Nna iya, bụ Chileke. Ọphu ọ dụkwa
onye maru Nna iya, bụ Chileke; gbahaa Nwa iya; ọzo 'ẹpho onye Nwa
iya ono họtaru; goshi iya Nna iya."
23 Jizọsu yẹe ndu etsoje iya nụ nọduepho nwẹkinyi phẹ; ọ ghakọbe
sụ phẹ: "Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ unubẹ ndu gude ẹnya unu ahụma
iphe-a, unu ahụma-a.
24 ?Unu maru-a lẹ ndu mpfuchiru Chileke; waa ndu eze, dụ
igwerigwe bẹ ọ gụru ẹgu ahụma iphe-a, unu ahụma-a; ọle ẹphe ta

ahụmaduru iya. Ọ gụkwaru phẹ phọ anụma iphe-a, unu anụ-a; ọle ẹphe ta anụmaduru iya."

Ekemu, kpọ-chiru ishi
(Mat 22:34-40; Mak 12:28-34)

25 Noo ya bụ; onye lanụ, maru ekemu gbalihu gẹ ya gude ajị hụa
Jizọsu ama bya asụ iya: "O-zì-iphe; ?bụ gụnu bẹ mu e-me gẹ mu dzụru
ndzụ ojejoje."
26 Ọ sụ iya: "?Bụ gụnu bẹ e deru l'ẹkwo ekemu? ?Ị gụtaru gụnu?"
27 Nwoke ono sụ iya: "Ẹkwo ekemu sụru: 'Yee Nnajịuphu, bụ Chileke
ngu obu ngu g'ọ ha. Gude ndzụ ngu g'ọ ha; mẹ ike ngu g'ọ ha; mẹ uche
ngu g'ọ ha yee Chileke obu. Waa g'i yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru
onwongu.' "
28 Jizọsu sụ iya: "I pfukọtaru iya; i -mee nno; l'iinweru ndzụ."

Ẹtu k'onye Saméríya,
nweru obu ọma

29 Nwoke ono kụchata iya bya asụ iya: "?Ọ bụkwanuru onye bụ
nemadzụ ibe mu ọbu?"
30 Jizọsu nmaaru iya ẹtu sụ: "Ọ dụru nwoke, shi Jierúsalẹmu eje
Jieriko. O je evubaa ndu ana nfụ. Ẹphe tsua ya iphe tsugbuphodo iya
ndzụ nwanshịi; gbabẹ iya ọto bya aparu iya haa; ọ nọduwaa mkpọkpo
ndzụ. Ẹphe gbakashịhu.
31 Ọ dụru g'ọ nwụru; onye uke Chileke nọdu aghata l'ụzo l'ẹka ono
bya ahụma iya; bya agbangoo ya; shia ụzo ọzo; ọ bụru iya atụgbu.
32 Oshilọkpa Lívayi ghatashịkwaapho l'ụzo ono bya ahụmakwa iya
phọ bya aghangokwaa ya phọ.
33 Obenu l'onye Saméríya, ejekpọoro iphe, ooje ghatashịaru ẹka
nwoke ono nọ bya ahụma iya; imemini iya dụ iya.
34 Ọ bya ejepfu iya bya edebechaa ya manụ l'ọ́nyá, dụgbaa ya l'ẹhu;
kpua ya ya mẹe bya ekechishia ya ya. Ọ bya apata iya tukobe lẹ nkapfụ-
ịgara iya; bya aparwuta iya ụlo ndu ije; bya edobe iya swiru.
35 O be lẹ nchitabọhu iya; ọ chịfuta shịru labọ bya anụ onye-nche
ụlo ndu ije ono bya asụ iya: 'Letakwa iya ẹnya. Teke mu lwarụ; ọ
-dụru iphe ọzo, o phubaaru ngu; mu a-pfụa ngu iya.'
36 "?Bụ onye ole l'ime ụmadzu ẹto ono bẹ ị rịru l'ọo ya bụ nemadzụ
ibe nwoke ono, vubaru ndu ana nfụ ono?"
37 Onye ezije ekemu ono sụ iya: "Ọo onye ọphu phụru iya obu-
imemini phọ."
Jizọsu sụ iya: "Laa; je emeje ẹgube ono."

Jizọsu akpapfuta
Mata yẹe Meri

38 Tọbudu iya bụ; Jizọsu phẹ kwasẹru ejekpọekwapho iphe, ẹphe
eje. Ẹphe jenyaẹpho l'ụzo; ọ bahụ l'ọma mkpụkpu lanụ. Nwanyị,
ẹpha iya bụ Mata dubata iya ibe phẹ; gẹ ya kwaaru iya ẹbyaa.
39 Nwanyị ono nweru nwune nwanyị, ẹpha iya bụ Meri. Meri je
anọdu nọnyabe Nnajịuphu; anụ opfu iya.
40 Mata yenụkakwanuru ẹhu l'eme nri. Ọ bya ejepfu Jizọsu je asụ
iya: "Nnajịuphu! ?Tịi sụdu nwune mu nwanyị g'ọ tọ hashịru mu ozi-a
gẹ mu je nwẹkinyi mu? Sụnu iya g'ọ bya eyeru mu ẹka!"

41 Nnajịuphu sụ iya: “Mata! Mata! Ị kụnukaru photophoto
megbushinụka onwongu.
42 Iphe lanụ bụ iphe, dụ mkpa kpụrumu. Meri hataakwanaru òkè-
iphe ono ọphu ka ree. Ọphu a nafụbaedu iya ya anafụ.”

11

Jizọsu ezi g'eepfuje anụ Chileke
(Mat 6:9-13; 7:7-11)

1 O be ujiku lanụ; Jizọsu nọdu ẹka lanụ epfu anụ Chileke. O
pfughechaẹ ya phọ; onye lanụ l'ime ndu etsoje iya nụ sụ iya:
“Nnajịuphu; zinaa anyi g'eepfuje anụ Chileke gẹ Jiọnu zikwarụpho
ndu etsoje iya nụ-a.”
2 Ọ sụ phẹ: “Unu -nọdu epfu anụ Chileke; unu sụje:
“Nna anyi, bu l'imigwe;
G'e dobe ẹpha ngu iche.
Goshinu l'ọo gụbedua bụ eze.
G'emeje iphe, dụ ngu l'uche
l'eliphe;
g'eemeje iya l'imigwe.
3 Nụnu anyi nri ntanụ-a;
Nri, a-sụjeru anyi eri
mbọku-mbọku.
4 Gụaru anyi nvụ l'ẹka anyi
mesweru ngu.
G'anyi gụru ndu mesweru
anyịbedua.
Te ekwekwa g'anyi nmalahụ
l'ọhutama.
Nafụtachikwaa anyi g'anyi
ta aba l'ẹka onye
ẹjo-iphe.”
5 Jizọsu sụ phẹ: “Dẹnu g'unu ha onye e-jepfu ọ̀nyà iya l'echi abalị je
asụ iya g'o jie ya ụgwo ishi buredi ẹto;
6 l'ọ̀nyà iya, shi ẹka dụ ẹnya byaru ibe iya; ọphu ya enwedu nri, ya
a-nụ iya.
7 Ọ̀nyà iya ono gbẹ l'ime ụlo sụ: ‘E pfuchishi mu nchị! Mu gụ-
chiwaru ụzo; swọbe iya iphe. Mu l'ụnwu mu zẹwaa azẹe. Ọphu mu
agbẹshiedu abya ngu anụ buredi kẹ nta.’
8 Gẹ mu kakwaru unu: ọ -bụru l'ọ tọo gbẹshidu abya iya anụ buredi
ono kẹle ọ bụ ọ̀nyà iya; l'oo-gudenụ kẹle oopfuchi iya nchị; ọphu
iphere adụdu iya bya anụ iya iphe, ọ byaru asụ g'ọ nụ iya.
9 Noo g'o gude mu sụkwanu unu; unu pfua g'a nụ unu iphe; aa-nụ iya
unu! Unu chọo iphe; unu a-chọta iya! Unu kụa ẹka l'ụzo; aa-gụharu
iya unu!
10 Kẹle onyemonye, sụru g'a nụ iya iphe bẹ aa-nụje iphe; onye chọru
nụ l'a-chọtaje; onye kụru ẹka bẹ aa-gụhajeru ụzo.
11 ?Dẹnu g'unu ha, bụru nna, onye nwa iya a-sụ g'ọ nụ iya ẹma; l'ọ
gbẹ chịru agwọ nụ iya;
12 ọzoo teke ọ sụru g'ọ nụ iya ẹkwa-ọku; l'ọ nụchia ya akpị?

13 Eshinu unubẹ ndu bụ ndu ẹjo-iphe amajẹru nụ ụnwu unu iphe,
dụ ree; ?bụchia Nna unu bu l'imigwe ta akabadaa amaru g'oo-me nụ
unu Unme-dụ-Nsọ; mbụ unubẹ ndu sụru g'ọ nụ iya unu?”

Ẹka ike Jizọsu shi
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 O be teke ọzo; ọ dụru nwoke, Jizọsu chịfuru ọbvu, bu iya l'ẹhu,
meru ẹbe oopfujedu opfu. Kpiridangu-ọbvu ono lụfuepho nwoke ono
l'ẹhu; nwoke wata epfu opfu. Ọ dụ ikpoto ndu ono biribiri.
15 Ọ dụru ndu ọphu sụru l'ọo ọbvu, bụ Biyelezebọlu, bụ iya bẹ bụ
onye-ishi iphe, bụkpoo ọbvu bẹ o gude achịshi ọbvu.
16 Ndu ọphu abya agbabẹru iya ọ́nyà opfu g'ẹphe gude nmata iya;
sụ iya g'o menaarụ phẹ iphe-ọhumalenya, e-goshi l'ọo Chileke ziru iya
eviya.
17 Ọ maẹrupho iphe, ẹphe arị bya asụ phẹ: “Alị-eze -keha ẹbo;
seahaa opfu bẹ ọ bụakwaa ọla-l'iswi. Nokwaphọ g'ọo-dụ l'unuphu,
keharu onwiya ẹbo.
18 Teke ọ bụkwanu lẹ nkwoka dụ l'ibe Nsetanu; ?dẹnu g'ee-me g'alị-
eze iya keru; mẹ unu -sụ l'ọo Biyelezebọlu bẹ mu gude achịshi ọbvu?
19 Ọ -bụkwanuru l'ọo Biyelezebọlu bẹ mu gude achịshi ọbvu; ?bụ
gụnu bẹ ndu k'unu gudekwanụ achịshi ọbvu nkephẹ? Ọ kwa iya bụ
l'ọo ndu k'unu e-goshiwarọ unu l'ikpe nmarụ unu.
20 Obenu teke ọ bụkwanu l'ọo ike Chileke bẹ mu gude achịshi ọbvu
ọbu; ọo ya bụ l'o noo iphe, egoshi lẹ Chileke bụakwaa eze l'ẹhu unu.
21 “Onye ọkpehu dụ -kwaghe ngwọgu akwaghe nọdu eche ibe iya
nche; ?tị madụ l'ọ tọ dụdu iphe, eme iphe iya?
22 Obenu teke onye ka iya ike byaru afụaru iya; bya alwụ-kpee ya
l'ọ nata iya ngwọgu ono, bụ iphe, o doberu ẹnya ono; bya akwaa ivu
iya ono kekashịa.
23 “Sụ-a; onye mu l'iya ata tụgbaduru bụkwa onye opfu mu; onye
mu l'iya ata achịkobedu achịkobe l'achịkakwa achịka.

Iphe, akpajẹ ọbvu alwa azụ
(Mat 12:43-45)

24 “Teke a chịfuru nemadzụ ọbvu l'ẹhu; ọbvu ono etsoru echiẹgu
ẹka mini adụdu aghaphe; achọ ẹka ọo-nmẹ anmẹe. Teke o jenyaaru;
ọphu ọ dụdu ẹka ọ hụmaru; l'ọ sụ gẹ ya laphuẹshikwa azụ l'akahụ ụlo
iya-a.
25 Teke ọ byatashịaru; a zawa iya azaza; dozichaa ya ree;
26 l'o je je achịta ọbvu ẹsaa ọzo, ka iya njọ; ẹphe awụba je eburu
iya; ndzụ nwoke ono teke ono abya aka njọ; eme lẹ teke mbụ phọ.”

Ọkpobe ẹhu-ụtso

27 Jizọsu pfuẹpho nno; nwanyị lanụ l'ime igwe ọha ono chia mkpu
sụ: “Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ nwanyị ọphu parụ ẹpho-ime ngu bya echee
ngu ẹra!”
28 Ọ sụ iya: “Ẹhu-ụtso bẹ gọchiaru nụ ndu anụmaje opfu Chileke
bya eme iya ememe!”

Iphe-ọhumalenya,
meru l'ẹhu Jiona
(Mat 12:38-42; Mak 8:11-12)

29 O be g'ikpoto ndu ono aka shii eje; Jizọsu pfuahaa sụ: “Ọgbo-nta-
a pakpọkwaaru njọ. Ẹphe achọ iphe-ọhumalenya. Ọle ọ tọ dụkwanu
iphe-ọhumalenya ọzo, ee-goshi phẹ; gbahaa iphe, meru Jiona.
30 Mbụ-a; ọo kwa gẹ Jiona bụjeru ndu Ninive iphe-ọhumalenya phọ
bụ gẹ Abụbu-Ndiphe bụ ndu ọgbo-nta-a.
31 Nwanyị, bụ eze ndu Sheba bẹ a-gbalihu mbọku ikpe; nma ọgbo-
nta-a ikpe; kẹle o shi l'ẹka igwe beru; alị beru bya gẹ ya nụma opfu
nkwamẹnya Sólomọnu. O be nta-a bẹ onye ka Sólomọnu nọ l'ẹka-a.
32 Tẹme ndu Ninive l'a-gbalihu mbọku ikpe; nma ọgbo-nta-a ikpe;
kẹle izimanụ lwarụ ndu Ninive azụ; ẹphe ghaa umere; lwapfuta
Chileke l'opfu, Jiona pfuru phẹ; obenu l'onye ka Jiona nọ l'ẹka-a nta.”

Orọku, dụ l'ẹhu bụ ẹnya
(Mat 5:15; 6:22-23)

33 “Ọ tọ dụkwa onye abụjeru; ọ -yechaa ọku l'orọku l'o woru iya je
edomia edomi; ọzoo l'o woru ite kpube iya. Oowojechiaru iya kobe lẹ
nggu-orọku g'onyemonye, bataru nụ ahụma ìphóró iya.
34 Ẹnya ngu bụ orọku, dụ ngu l'ẹhu. Teke ẹnya doru ngu edodo;
ogwẹhu ngu abụkotaru ngu ìphóró ìphóró. Teke ẹnya edoduru ngu
edodo; ogwẹhu ngu abụkotaru ọchii ọchii.
35 Ọo ya bụ; letakwa ẹnya; a -nọnyakwaa ìphóró, nọ ngu l'ime gbẹ
bya abụru ọchii.
36 Ọ -bụru l'ogwẹhu ngu bụkota ìphóró; ọphu ọ dụkpodaa ẹka
ọogba ọchii; bẹ ọo-nọdu enwu enwunwu g'orọku anọduje enwu-a
gude nwụberu ngu ọku.”

Jizọsu epfu kẹ ndu ezije ekemu
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jizọsu kpụkwadurua opfu l'ọnu epfu; onye Fárisii bya asụ iya:
“Oshi adụkwa l'ibe mu.” O tsoru iya je anọdu k'eri nri ono.
38 Ọ dụ onye Fárisii ono biribiri l'o to vuduru ụzo meadaa nsọ akwọ
ẹka; bya anọdu k'eri nri.
39 Nnajịuphu sụ iya: “Unubẹ ndu Fárisii anọduje asa azụ okoro asa
azụ ochi; ọle iphe, unu maru bụ ana ndu ọzo iphe l'ẹka ike yẹe ẹjo-
iphe.
40 Unubẹ ndu eswe! ?Tọ bụedu ẹka lanụ, meru azụ, mekwarụpho
ime?
41 Ọle-a; unu woru iphe, nọ l'ime okoro waa l'ime ochi meeru ndu
ụkpa iphe-ọma; hụma lẹ nsọ a-bvụru unu l'iphemiphe.
42 “Nshịo unubẹ ndu Fárisii; kẹle unu apfụjechaaru apfụru nụ
Chileke oke-lanụ-l'ụzo-iri: l'agbo; mẹ olubu; mẹkpoo iphemiphe,
bụkpoo nwẹekwo, eeri eriri; unu agbẹ haa apfụbekoto waa eye
Chileke obu. Unu gege apfụbekoto; yee Chileke obu; mejekwaphọ
ekemu ọphu unu emejehawaa.
43 “Nshịo unubẹ ndu Fárisii; mbụ unubẹ ndu ọoduje g'unu nọdu
l'ishi l'ụlo-ndzukọ; tẹme ọ nọdu adụje unu g'e keleje unu ekele k'iche
l'ẹka a dụ igwe.
44 Nshịo unu; kẹle unu dụ g'ilu, chihuru echihu, a ta hụmaduru
l'ẹnya; a nọdu azọje iya ọkpa; ọphu a madụ l'ime iya rehuru erehu.”
45 Onye lanụ bụ onye maru ekemu sụ iya: “O-zì-iphe; eshinu iipfu
ẹgube ono bẹ ị tụkoakwaru anyi l'ẹphe abarụ mba.”

46 Jizọsu sụ iya: “Nshịo unubẹ ndu maru ekemu; kẹle unu ewojeru
ivu, anyi ẹrwa boo ndiphe; ọle unubẹdua ta arwụkwa ivu ono g'ọ ka
mma l'ọo mkpụshi-ẹka lanụ.
47 Nshịo unubẹ ndu gbẹ nta-a akpụshi ụlo-ilu l'ẹka ndiche unu phẹ
ligbaaru ndu ẹphe gbushiru, bụ ndu mpfuchiru Chileke.
48 Ọo ya bụ l'unu egoshi l'unu kweru l'iphe, ndiche unu phẹ meru bẹ
dụ ree; tẹme ẹka unu dụkwa iya phọ; kẹle ẹphe gburu phẹ egbugbu;
unu nọdu akpụshi ụlo-ilu l'ẹka e liru phẹ.
49 Noo iphe, Mmamiphe Chileke pfuru sụ: ‘Mu e-zi ndu mpfuchiru
Chileke; mẹ ndu-ozi g'ẹphe jepfu phẹ. Ndu ono, mu e-zi ono nweru ndu
ọphu ẹphe e-gbu egbugbu; dụru ndu ọphu ẹphe a-kpa ẹhu mmanụ.’
50 Ọo ya bụ l'aa-gwata ọgbo-a ụgwo ọchi iphe, bụkpoo ndu
mpfuchiru Chileke ono, ndiche phẹ shi teke ìphè dụ gbushita ono;
51 e -shikpọo lẹ mee Ebẹlu jasụ lẹ kẹ Zakaráya, onye e gburu
lẹ mgbaka ọru-ngwẹja Chileke yẹe eze-ụlo Chileke. Sụ-a; gẹ mu
gbukwaaru iya unu tororo; ọ kwa ọgbo-a bẹ aa-gwata ụgwo mee phẹ.
52 “Nshịo unubẹ ndu maru ekemu; kẹle unu wotawaru ire-igodo ụlo
mmamiphe. Unu ta abahụduru l'onwunu; tẹme ndu eme g'ẹphe bahụ
bẹ unu kpọshiru abahụ.”
53 Jizọsu bya l'atụgbu l'ẹka ono; ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii ono
kwatakpọo tsoahaa ya opfu; tẹme ẹphe nọdu akụchashikwa iya phọ
opfu akụchashi; eme g'o pfua igwerigwe opfu;
54 ẹka ẹphe ege iya g'ẹphe gbaaru iya ọ́nyà opfu, ẹphe e-gude nmata
iya.

12

Iphe-ekoje-buredi ndu Fárisii
(Mat 10:26-27)

1 Teke ono kwaphọ; ụmadzu ụkporo l'ụnu zakọbewaa l'ẹka ono;
k'ọphu ẹphe azọgbaa nwibe phẹ tọli tọli. Jizọsu karụ ndu etsoje iya
nụ gẹdegede sụ phẹ: “Unu kwabẹkwaru iphe-eko-buredi ndu Fárisii
ẹnya, bụ iya bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu, ẹphe bụ.
2 Ọ tọ dụkwa iphe, e kpuchiru ekpuchi g'e te mechaa kpuhaa ya;
ọphu ọ dụkwa iphe, e domiru edomi g'e te mechaa maru iphe, ọ bụ.
3 Iphe, unu pfuru l'ọchii bẹ aa-nụma l'ìphóró; tẹme iphe, unu dzụru
taba taba l'ime ụlo bẹ aa-ra arara g'onyemonye nụmadzuru.”

Onye aa-tsụje ebvu
(Mat 10:28-31)

4 “Gẹ mu kakwaru unubẹ ndu bụ ọ̀nyà mu phẹ: Unu ta tsụkwa ndu
egbu ogwẹhu nemadzụ ebvu; ndu bụ: ẹphe -gbuchaa; ọ tọ dụedu iphe
ọzo, ẹphe adụ ike eme.
5 Gẹ mu kakwaru unu onye unu a-nọdu atsụje ebvu: onye unu a-
tsụje ebvu bụkwa onye bụ: o -gbuchaa egbugbu; l'o nwekwarụpho
ike, oo-gude nwuru onye ono chie l'ọku-alị-maa. Ee! Mu sụru unu-a;
nokwa onye unu a-tsụje ebvu bụ ono.
6 “?Tọbudu ụnwu ogbe ise bụ kobo ẹbo? Ọle Chileke ta adụkwa
ụnwu ogbe mẹ nanụ, ọ tọ nyatadụru.
7 Mbụ-a; ẹgbushi, nọ unu l'ishi bẹ ọ gụchaakwaru ọgu nanụ nanụ.
Unu ta atsụshi ebvu! Unu kagbaa ikpoto ogbe aba lẹ mkpa; g'ọ hahabẹ
igwerigwe.”

Epfu l'edzudzu-ọha l'a bụ kẹ Kéreshi
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye pfụru l'edzudzu-ọha pfua
ya hoo haa lẹ ya bụ nkemu bẹ mụbe Abụbu-Ndiphe l'a-pfụkwarupho
l'edzudzu ụnwu-ojozi-imigwe pfua ya hoo haa l'onye ono bụ nkemu.
9 Obenu l'onye pfụru l'edzudzu-ọha pfua ya hoo haa lẹ ya ta amadụ
mu bẹ mu a-pfụkwarupho l'edzudzu ụnwu-ojozi-imigwe kẹ Chileke
pfua ya hoo haa lẹ mu ta amadụ onye ọbu.
10 “Onyemonye, pfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo opfu bẹ aa-gụkwaru nvụ;
obenu l'onye pfubyiru Unme Chileke bẹ a taa gụkwaru nvụ.
11 “Teke ọ bụ l'ẹphe kpụ unu bya edobe l'ụlo-ndzukọ; waa l'iphu
ndu-ishi; waa l'iphu ndu gọvumenti; unu ta ayọkwa ọshi iphe, unu
e-pfu; ọzoo g'unu e-dobe ọnu pfua ya gude kpefu onwunu.
12 Kẹle Unme Chileke l'e-zia unu iphe, unu e-pfu teke ono.”

Ẹtu k'onye eze,
bụ onye-eswe

13 Onye lanụ l'ikpoto ndu ono sụ iya: “O-zì-iphe-e! Rwọnaa nwune
mu g'o kwe gẹ mu l'iya kee iphe, shi lẹ nna anyi.”
14 Jizọsu sụ iya: “?Bụ onye meru mu onye ekpejeru unu ikpe; ọzoo
onye ekeru unu oke; gụbe nwoke ono?”
15 Jizọsu sụ ikpoto ndu ono: “Unu tọkwa ẹhu zehujeru iphe, bụkpoo
iphe, akpataję eye ẹnya l'ẹku mgboko-a; l'ọkpobe ndzụ nemadzụ te
eshikwa l'ẹku, ọ kpatarụ akpata; g'ọohahabe.”
16 Ọ watarụ phẹ anmarụ ẹtu sụ: “Nwoke lanụ, nweru iphe; kọru
opfu; kpata iya iphe, ha shii.
17 Ọ bya arịahaa l'egomunggo sụ:
‘?Dẹnuanu gẹ mu e-me iya g'ọ tọ dụedu ẹka aa-kụbe iphe-a?’
18 Mu e-me iya ẹgube-a. ‘Mu a-phọka ọba mu phọribebaaru iya g'ọ
ka ọsa; l'ọo-bụwaruro ẹka mu a-kụbe mebyi iphe mu; mẹ iphe, mu
nweru enweru.’
19 Noo ya bụ; mu asụ ndzụ mu; ẹku abyakwaru ngu! Ọwa-a
bụkpokwaa iphe, a-sụru ngu eri apha, dụ igwerigwe. Tụta unme nta;
ria ngụa g'ẹhu tsọo ngu ụtso!”
20 “Ọle Chileke sụru iya: ‘Onye eswe! Ẹnyashi-a bẹ aa-nata ngu ndzụ
ngu ono. Iphemiphe-a, i doberu onwongu-a; ?bụ onye e-ri iya?’
21 “Noo g'onye akparu onwiya ẹku; ọphu ọ dụdu iphe, ọ bụ l'iphu
Chileke dụ bụ ono.”

Eye Chileke iphemiphe l'ẹka
(Mat 6:25-34)

22 Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: “Noo iphe, mu gude sụ: Unu ta akụshi
photophoto g'unu e-me ndzụ unu: k'iphe, unu e-ri; ọzoo k'ẹhu unu:
k'iphe, unu e-ye l'ẹhu.
23 Kẹle ndzụ ka nri; tẹme ogwẹhu ka uwe abụru iphe.
24 Lewarọ okpoko-ọ́hà, ephe l'eli! Ẹphe ta akọkwa opfu; ọphu ọ
dụkwa iphe, ẹphe eje akpata l'opfu; ọphu ẹphe enwedu ụlo ẹku; ọphu
ẹphe agbadu ọba; ọle Chileke anọdujeelaa azụ phẹ. ?Unu ta amadụ
l'unu ka ẹnu abụru iphe.
25 ?Dẹnu g'unu ha onye e-gude ayọ ọshi; yekwa iphe, ha nwanshịi lẹ
ndzụ iya?

26 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'unu taa dụdu ike eme nwiphe habe nwanshịi
nno; ?bụhunu gụnu meru iphe, unu akụ-phe photophoto?
27 Unu lewarọ ojimbvu g'ọonoduje evu. Ẹphe te esedu akanya; ọphu
ẹphe agbadu oghu k'akwa uwe. Obenu lẹ-a; unu hụma gẹ Sólomọnu
yeberu uwe, ama mma; ọle uwe iya ta amarwuduru g'ojimbvu lanụ.
28 Teke ọ bụ lẹ Chileke eyeje ẹswa, nọ l'ẹgbudu uwe; l'iphe, bụ ọ -
dzụru ndzụ ntanụ-a; echele l'e woru iya shia ite; ?tọo kabadaa unu eye
ọkpobe uwe? mbụ unubẹ ndu-a, ekwekwe, unu kweru abadu ishi-a!
29 Ọo ya bụ; unu ta anọdujeshi akụ-phe photophoto iphe, unu e-ri
mẹ iphe, unu a-ngụ.
30 Ọ kwa iphe ono bụ iphe, ọhamoha tụkoru ayọ ọshi iya. Nna unu
makwarụ-a l'ọ dụ unu mkpa.
31 Unu chọchia ẹka Chileke bụ eze! Ọo ya bụ; iphemiphe ono abụru
iphe, ee-yekwarụ unu eyekwa."

Ẹku imigwe
(Mat 6:19-21)

32 "Unu ta atsụshi ebvu; unubẹ ụnwu ndọkobe atụru, adụdu igwe-
a; l'ọ dụkwa Nna unu ree ọkpobe adụdu eme g'unu bụkwarupho eze
l'ẹka ọ bụ eze.
33 Unu reshia iphemiphe, unu nweru gude mee iphe-ọma. Unu
meeru onwunu ẹkpa okpoga ọphu taa kahụdu akahụ; kparụ ẹku unu
dobe l'imigwe; ẹka ọ tọ lwadụ alị alwalwa; kẹle ndu-oshi te ejedu iya;
ọphu mkpu atadu iya.
34 L'ọ kwa ẹka ẹku ngu, kachaa ngu mkpa nọ bẹ obu ngu a-
nọdukwapho."

Ndu ozi, nwụ ẹnya

35 "Unu lishia anamụ unu ike; g'ọku dụkwapho l'orọku unu.
36 Unu adụ g'unwokoro, nwụ ẹnya echeru nnajịuphu phẹ g'ọ lwa
ekele-nwanyị, o jeru; g'ẹphe a-gụhakeberu iya ụzo mẹ ọ -bya bya akụa
ẹka l'ụzo.
37 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu-ozi ono, nnajịuphu phẹ l'a-byatashia;
ẹphe anwụru ẹnya. Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọo-rụkotakwa
onwiya sụ phẹ g'ẹphe nọdu anọo gẹ ya kwaaru phẹ ọkpobe ẹbyaa.
38 Ọ -bụru l'echi abalị bẹ ọ byapfutaru phẹ nno; ọzoo l'iphe-ọha ẹnu;
ẹphe nwụkwaduru ẹnya; l'ọ bụru phẹ iphe ẹhu-ụtso.
39 Ọle-a; unu makwaruphọ l'ọme oke, bu l'unuphu maru teke iphuru
abya ibe iya; mẹ ọ nwụkwaru-a ẹnya; k'ọphu o to kwekwanụ g'iphuru
ono tsufua ụlo iya bata.
40 Unubẹdua l'onwunu; unu kwabẹkwapho ẹnya; kẹle Abụbu-
Ndiphe l'a-byakwa teke unu te eledu ẹnya iya."

Nwozi, e gude ire iya ẹka
(Mat 24:45-51)

41 Pyịta sụ iya: "Nnajịuphu-e! ?Bụ anyịbedua bẹ ị nmarụ ẹtu ọwa-a
gẹdegede tọo ọha?"
42 Nnajịuphu sụ: "?Bụ onye bụ nwozi, e gude ire iya ẹka; tẹme ọ
bụru onye kwarụ ẹnya? Ọo ya bụ onye ono, nnajịuphu iya doberu
l'unuphu g'ọ nụjeru iya ndibe iya nri l'o rwùbèrù iya.
43 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ nwozi ono mẹ ọ -bụru lẹ nnajịuphu iya
a-lwa bya bya ahụma l'oome iphe ono, o ziru iya ono.

44 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; nnajịuphu ono e-wokwaru
iphemiphe, o nweru enweru ye nwozi ono l'ẹka.
45 Obenu teke nwozi ono rịru sụ: 'Haa! Nnajịuphu mu anọakwaa
ọdu alwalwa'; bya awata etsukashi ndu-ozi nwoke ono iphe: unwoke
mẹ ụnwanyi; wata eri g'ọ dụ iya; ngụahaa mẹe; ọ tsụahaa ya.
46 Nnajịuphu iya ono a-lwakwa mbọku, o to ledu ẹnya iya waa teke
ọ tọ madụ bya agwaa ya ọchi; woru iya gwakọbe lẹ ndu e gudedu ire
phẹ ẹka.
47 "Onye-ozi, machaarụ uche nnajịuphu iya; ọphu ọ kwakọbeduru
ẹka; ọzoo mee iphe, bụ uche nnajịuphu iya bẹ ee-chishi ẹchachi ike.
48 Obenu l'onye ata amadụ uche nnajịuphu bya emeta iphe echi
ẹchachi bẹ ee-chipete iphe. Onyemonye, a nụru iphe, ha shii bẹ ee-le
ẹnya iphe, ha shii l'ẹka iya. Onye e yekwanụru iphe, ha shii l'ẹka bẹ
aa-jịkwapho ajị iphe, kabaa shii."

Jizọsu agbaghashị ndiphe
(Mat 10:34-36)

49 "Iphe, mu byaru bụkwa atụ ọku l'eliphe; mbụ l'ọ dụ mu g'a sụ
l'ọku ọbu etsuwaa etsutsu!
50 Obenu l'o nweru baputizimu, ee-me mu. Obu akụe mu phọ
phoophoophoo; mbụ jasụ teke e meadaru iya.
51 ?Unu dobesụ lẹ mu byaru eme gẹ nchị dụ ndiphe doo? Aawa!
Iphe, mu epfuru unu bụ l'iphe, mu byachiaru bụkwa mgbaghashị.
52 Kẹle e -shi nta-a bẹ unuphu, ụmadzu ise bu bẹ a-
gbaghashihụepho. Ụmadzu ẹto abụru ọhogu ụmadzu labọ; ụmadzu
labọ abụru ọhogu ụmadzu ẹto.
53 Ẹphe a-gbaghashịhu: nna abụru ọhogu nwa iya; nwa abụru
ọhogu nna iya. Ne abụru ọhogu nwa-nwanyị; nwa-nwanyị abụru
ọhogu ne iya. Ne ji nwamgbọko abụru ọhogu nyee nwa iya; nyee
nwa abụru ọhogu ne ji iya."

Amaru gẹ mbọku gbaru
(Mat 16:2-3)

54 Ọ sụkwapho ikpoto ndu ono: "Ọobujeru teke unu hụmaru ẹka
igwe rwuru erwurwu l'ụzo ẹnyanwu arịba; unu asụ l'igwe e-dze nwa
yẹgeyege mini; l'ọoduepho nno.
55 Teke phẹrephere shi l'ụzo ndọhali wata ezizi; unu asụ l'ọnanwu
abyawaa; l'ọ dụ g'unu pfuru.
56 Unubẹ ndu ono, bụ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu ono. Unu adụje ike lee
ẹnya l'eli lee l'alị; kọta gẹ mbọku gbaru. Obenu ?bụ gụnu kparụ iphe,
unu amadụ kọo iphe, nta-a dụ g'ọo ya?"

Edoshi opfu
(Mat 5:25-26)

57 "?Bụ gụnu bẹ o gude ọphu unu achịjedu idzu l'ime obu họta iphe,
pfụru ọto mee?
58 Teke onye gbaru ngu ẹkwo kpụ ngu eje l'ụlo-ikpe; kukebe ẹhu
g'unu l'iya doshia l'ụzo; g'ọ tọ kpụru ngu je anụ onye-ikpe; onye-ikpe
e-woru ngu ye l'ẹka ọgbogu; ọgbogu eje atụa ngu mkpọro.
59 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ị tị yịkwa fụta afụta l'ẹka ono
jasụ teke ị pfụeberu iphe, e gburu ngu pfụa pfụa afụ iya."

13

Izimanụ alwa azụ ọzoo ọla-l'iswi

1 Ọ dụru ndu nọ l'ẹka ono teke ono, pfuru Jizọsu kẹ ndu Gálili,
Payịleti gbushiru ẹka ẹphe nọ agwa iphe; mee phẹ gwakọbe lẹ mee
iphe, e gude agwa iphe.
2 Ọ sụ phẹ: "?Unu dobesu lẹ ndu Gálili ono kakọta ndu Gálili ọzo
abụ ndu eme iphe-ẹji opfu l'e gburu phẹ ẹgube ono.
3 Mu sụ unu: Waawaa-o! Teke ọ bụ l'izimanụ iphe-ẹji unu ta
alwakọtaduru unu azụ; unu lwapfuta Chileke bẹ unu a-lakọtakwapho
l'iswi ẹgube ono.
4 Tọo ụmadzu iri l'ẹsato ono, ụlo-eli ephekerephe Sayilowamu zeru
tugbushia ono; ?unu dobesu l'ẹphe ka ndu Jierúsalẹmu ọphuu abụ
ndu ẹjo-iphe?
5 Mu sụru unu: Waawaa-o! Teke ọ bụ l'izimanụ iphe-ẹji unu ta
lwakọtaduru unu azụ; unu ghaa umere bẹ unu a-lakọtakwapho l'iswi
nno."

Ẹtu oshi, ta amịduru amịmi

6 Ọ bya anmaa ẹtu-a sụ: "Ọ dụru oshi figu lanụ, nwoke yeru lẹ
mgbabu iya. Ọ nọdu abyajẹ elee ya ẹnya mebyi; ọ tọ dụdu iphe,
ọohuma.
7 Ọ sụ onye-ozi mgbabu: '?Ị hụmaru lẹ mu byawaru apha ẹto
mgburugburu bya elee ẹnya mebyi l'oshi figu-a: ọle ọ tọ dụdu iphe,
ọ mịtaru. Gbutsua ya! ?Bụ gụnu meru g'o gude o jee adzụru ndzụ
emebyishiru mu alị?'
8 Onye-ozi mgbabu ono sụ iya: 'Jiko hafụa ya rọ apha lanụ-a; gẹ mu
bvupheadaa ya mgburugburu yeadaa ya ọzu.
9 Teke ọ bụ l'ọ mịru mebyi apha ọzo; ọo ya bụ l'ọ dụ ree; teke
ọdumeka l'ii-gbutsuwa iya rọ.' "

Jizọsu eme gẹ nwanyị,
okwebe kweberu wekọrohu l'eswe-atụta-unme

10 O be teke ọ nọ l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu ono nanụ ezi iphe l'eswe-atụta-
unme;
11 ọ dụru nwanyị, nọ l'ẹka ono, ọbvu mewaru iphe-ememe mgbara-
pha iri l'ẹsato. Ọ lọtawa iya phugọbe; ọphu o kwejẹdu g'ọ pfụru
nhamụnha.
12 Jizọsu hụma nwanyị ono bya ekua ya sụ iya: "Nwanyị ọma! I
nwewaa onwongu l'iphe ono, eme ngu nụ ono!"
13 Ọ bya ebyibe iya ẹka; nwanyị ono lọchia onwiya teke ono teke
ono pfụru nhamụnha; bya ekeleahaa Chileke ekele.
14 Ẹhu ghuahaa onye-ishi ụlo-ndzukọ eghu lẹ Jizọsu meru g'onye
iphe eme wekọrohu l'eswe-atụta-unme. Ọ sụ ndu ono: "Abalị ishii bẹ
e doberu k'ejeje ozi; unu byajẹ g'e mee g'unu wekọrohu teke ono; unu
ta abyajẹshi l'eswe-atụta-unme."
15 Nnajịuphu sụ iya: "Unubẹ tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu-a! ?Unu ta
akpọfujedu eswi unu l'ẹhu l'ẹhu; ọzoo nkapfụ-ịgara unu l'ọka iya;
chịru iya je g'ọ ngụta mini l'eswe-atụta-unme?
16 Sụ-a; nwanyị-a, bụ awa Ébirihamu-a, Nsetanu keru ẹgbu eshi
k'apha iri l'ẹsato-a; ?tọ gbadụru kẹ g'a tọfu iya l'ẹgbu ono l'eswe-atụta-
unme?"

17 O pfuchaẹpho nno; iphere gude ndu ono, etso yẹbe Jizọsu opfu
ono. Ikpoto ndu nọ l'ẹka ono tụko teahaa ẹswa k'eze iphe ono, Jizọsu
emeshibẹbe ono.

Ẹtu, e gude akpụru oshi mọsutadu anmaa
(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

18 Jizọsu sụ: "?Bụ gụnu bẹ ẹka Chileke bụ eze dụ g'ọ ya? ?Bụ gụnu
bẹ mu a-tụru iya yeru?
19 Ọ dụ g'akpụru oshi mọsutadu, nwoke wotaru je akụa lẹ mgbabu
iya. O fua; vuta bụru oshi k'ẹka iya; k'ọphu ẹnu, ephe l'eli byaru bya
akpaahaa ẹpfune l'ẹkali iya."
20 Ọ sụkwa phẹ phọ ọzo: "?Bụkpoo gụnu bẹ mu a-tụru ẹka Chileke
bụ eze yeru?
21 Ọ dụ g'iphe-ekoje-buredi, nwanyị hatarụ nwanshịi ye l'ukpokutu
iphe, eegudeje eme buredi, jiru ẹda-mbacha; o woru iya dobe jasụ ọ
tụko koo."

Eshi ụzo, dụ kparagụ abahụ
(Mat 7:13-14,21-23)

22 Jizọsu nọdu ejekpọepho ụzo Jierúsalẹmu, ooje. Ọ nọdu aghatag-
baa mkpụkpu lẹ mkpụkpu ezi iphe.
23 Noo ya; ọ dụru onye jịru iya sụ iya: "Nnajịuphu-e! ?Ndu aa-dzọta
a-ha nwanshịi tọo?"
Ọ sụ phẹ:
24 "Unu kpata ụzo shia ụzo, dụ kparagụ bahụ; kẹle aa-dụ igwerigwe
mee g'a bahụ; ọle ẹphe taa dụdu ike.
25 A -nọnyawaa onye nwe ụlo gbẹshi woru ụzo guchia; unu apfụru
l'etezi akụ ẹka l'ụzo sụ: 'Nnajịuphu; gụhaaru anyi ụzo!' L'ọo sụ unu
lẹ ya ta amakwa ẹka unu shi-o!
26 Unu awata epfu sụ: 'Obenu l'anyi rikwaru; bya angụa l'iphu ngu;
tẹme i zia iphe l'edupfu anyi.'
27 Ọle ọo-sụkwapho: 'Mu sụru unu lẹ mu ta amadụ ẹka unu shi bya;
unu gbẹshi mu l'iphu g'unu ha; unubẹ ndu ẹjo-iphe ono!'
28 Noo ẹka unu a-nọdu kwaa ẹjo ẹkwa; taa ikireze teke unu a-nọdu
ele Ébirihamu ẹnya; waa Áyizaku; waa Jiékọpu; waa ndu mpfuchiru
Chileke l'ẹka ẹphe nọ l'ẹka Chileke bụ eze; unubẹdua bụru ndu a
chịshiru achịshi.
29 Amadụ e-shi l'ụzo ẹnyanwu awawa mẹ l'ụzo, ẹnyanwu arịba;
shikwaphọ ndẹgu; shi ndọhali; bya lẹ nri l'ẹka Chileke bụ eze.
30 Unu hụma-a; ọ dụru ndu bụ ikpazụ, l'e-mechaa bụru ivuzọ; tẹme
ọ dụkwarupho ndu bụ ivuzọ, e-mechakwanaa bụru ikpazụ."

Jizọsu yeru Jierúsalẹmu obu
(Mat 23:37-39)

31 Teke ono teke onokwaphọ bẹ ọ dụru ndu Fárisii, byaru bya asụ
Jizọsu: "Shilẹkwaa l'ẹka-a tụgbua nta; kẹle Herọdu achọkwa ngu
egbugbu."
32 Ọ sụ phẹ: "Unu je akaru awuru ono lẹ mu achịfu ọbvu; bya eme
gẹ ndu iphe eme wekọrohu ntanụ-a yẹle echele; o -be mbọku k'ẹto;
ozi mu abvụ.

33 Ọle g'ọ dụhabe; mu a-nọdukpoepho eje iphe, mu eje ntanụ-a; waa
echele; waa nwarechi; kẹle ọ tọ dụdu ẹka ọzo, onye mpfuchiru Chileke
l'e-phuhu gbahaa lẹ Jierúsalẹmu!
34 "Gụbe Jierúsalẹmu; Jierúsalẹmu, tụkoru ndu mpfuchiru Chileke
egbu; bya egude mkpuma atụ-gbushi ndu e ziru g'ẹphe byapfuta ngu.
Tekenteke bẹ mu meru gẹ mu chịkobe ụnwu ngu l'ẹka lanụ gẹ nepfu-
ọku achịkobeje ụnwu iya l'ime ǹkù iya-a; ọphu i kwedu!
35 Hụma ahụma; l'ibe ngu bẹ aa-gbagharu haa ya l'ọ bụru ochobu!
Gẹ mu karụ unu: unu taa hụmabaekwa mu jasụ teke unu a-sụ:
'Chileke gọru ọnu-ọma nụ onye ono, gude ẹpha Nnajịuphu abya ono.'
"

14

Jizọsu eme onye iphe eme
g'o wekọrohu

1 O be l'eswe-atụta-unme lanụ; Jizọsu jeshia eri nri l'ụlo onye nọ
l'ishi lẹ ndu Fárisii; ẹphe nọdu egekpọe ya phọ ngge.
2 Noo ya; onye ẹhu-ekoko eme bya bya apfụru iya l'iphu.
3 Jizọsu bya epfuru yeru ndu maru ekemu waa ndu Fárisii sụ phẹ: "?
A sụru g'e meje onye iphe eme g'o wekọrohu l'eswe-atụta-unme tọo?"
4 Ọphu ẹphe epfuduru opfu. Ọ bya eduta iya bya emee ya o
wekọrohu; bya edufu iya; ọ lashịa.
5 Jizọsu sụ phẹ: "?Dẹnu g'unu ha onye nwa iya; ọzoo oke-eswi
iya l'adaba l'iduma l'eswe-atụta-unme; g'o to me ẹgwegwa je apafụta
iya?"
6 Ọphu ẹphe amadụ g'ẹphe e-ye ọnu l'opfu ono.

Ewoze onwonye alị

7 Ọ bya anmaaru ndu e ziru lẹ nri ono ẹtu; ẹka o lerwetaru ẹnya
l'ẹphe họtagbaaru aba ndu nweru ẹnya je anọdu. Ọ sụ phẹ:
8 "Ọ -bụru lẹ nemadzụ ziru ngu lẹ nri ekele-nwanyị; te ejekwa je
anmakoru l'aba ndu eze; atasụ ọ dụru onye ka ngu enweru ẹnya, e
ziru lẹ nri ono.
9 Onye ono, ziru gụ l'iya ono l'a-byakwa bya asụ ngu: 'Gbẹshi gẹ
nwoke-a nọdu.' L'ị gbẹ teke ono nyịgobe je anọ-zeta l'aba ndu ẹnya
lwarụ.
10 Ọo ya bụ; teke e ziru ngu lẹ nri; tụgbua je anọdu l'aba ndu ẹnya
lwarụ: g'ọo bụkwanuru; teke onye ziru unu byaru; l'ọo-sụ ngu: 'Ọ̀nyà
mu; gbẹshi bya l'ẹka ka ree'; ọo ya bụ; aa-kwabẹ ngu ùbvù l'iphu
onyemonye, unu l'ẹphe nọ lẹ nri.
11 Kẹle onyemonye, l'ekuli onwiya eli bẹ ee-kuzeta alị; onye
kuzetakwanụru onwiya alị bẹ ee-kuli eli."
12 Ọ sụkwapho nwoke ono, ziru iya lẹ nri ono: "Teke ọ bụ l'i ziru
lẹ nri; ọzoo l'i kuru ọbo-iphe; te kukwa ọ̀nyà ngu phẹ; ọzoo unwune
ngu phẹ; ọzoo abụbu ngu phẹ; ọzoo obutobu ngu phẹ, nweru iphe.
Ọ -dụmeka bẹ ẹphe e-ziphutakwa ngu azụ; l'ọogbe bụru l'aapfụ ngu
ụgwo iphe, i meru.
13 Ọ bụchia; teke i shiru nri ọbo-iphe; zia ndu ụkpa; mẹ ndu
edzuduru oke; mẹ ndu ẹniyeni mẹ ndu atsụ ishi.

14 Ọo ya bụ l'ọo ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ngu; kẹle ẹphe taa pfụdu ngu ụgwo iya. Teke Chileke a-pfụ ngu ụgwo iya bụ teke ndu pfụberekoto
e-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ."

Ẹtu ndu e yeru lẹ nri
(Mat 22:1-10)

15 Onye lanụ l'ime ndu ẹphe l'iya nọ lẹ nri ono nụma iya bya asụ iya:
"Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye ono, l'e-ri nri l'ẹka Chileke bụ eze!"
16 Jizọsu sụ iya: "Ọ dụru nwoke, shijeru nri, ha shii; bya ezia ikpoto
nemadzụ lẹ nri iphe-ọma ọbu.
17 Ọ gbaẹpho l'eri nri ono; o zia onye-ozi iya g'o je ekua ndu e ziru
lẹ nri ono sụ phẹ g'ẹphe bya l'e shighewaru iya.
18 G'ẹphe ha tụko lọru agalaba ye iya. Onye k'ivuzọ sụru iya jiko
lẹ ya taa byakọtadu. L'ọ dụru alị, ya zụru k'ọ̀phúú; ya nọdu eje iya
ahụma nta-a.
19 Onye k'ọphuu sụ jiko lẹ ya ta abyakọtadu. Lẹ ya zụru oke-eswi
iri; ya nọdu eje iya ahụta ama ozi.
20 Onye k'ọphuu sụ jiko lẹ ya lụtaru nwanyị k'ọ̀phúú; ọphu ya
abyakọtadu.
21 Noo ya bụ; onye-ozi ono bya eworu iphe ono zia nnajịuphu iya.
Nwoke ono, nwe unuphu ono gude ẹhu-eghu sụ onye-ozi iya: 'Ngwa;
gbaru ẹgwegwa lụfu; jeje etsoru oji l'oji mkpụkpu tsoru iphe, bụkpoo
gbororo je achịbata ndu ụkpa; mẹ ndu edzuduru oke; mẹ ndu atsụ
ishi; mẹ ndu ẹniyeni.'
22 E mechaa; onye-ozi ono je asụ iya: 'Nna; iphe, ị sụru g'e mee bẹ e
meakwaru; ọle a ta nọ-chishikwaru oshi anọo.'
23 Nnajịuphu onye-ozi ono sụ iya: 'Ngwa; je etsoru ụzo l'ụzo mẹ iphe,
bụkpoo owere ụzo ẹgu je achịbata nemadzụ g'unuphu ji ejiji.
24 Kẹle-a; gẹ mu karụ unu; ọ tọ dụkwa g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ lẹ
ndu ono, e zihawaru lẹ nri ono, e-de ọnu lẹ nri mu.' "

Iphe, oo-phuje onye etso Jizọsu
(Mat 10:37-38)

25 Teke ono bẹ a dụkpoo igwerigwe etso Jizọsu. Ọ ghakọbe bya asụ
phẹ:
26 "Onye abyapfuta mu nụ; ọphu nna iya adụdu iya ashị; mẹ ne iya;
mẹ nyee ya; mẹ ụnwu iya; mẹ unwune iya nwoke; mẹ kẹ nwanyị; mbụ
je akpaa lẹ ndzụ iya; onye ono ta abyakwa etsokọta mu.
27 Onye ete evudu oswebe ọnwu k'ẹka iya etso mu ta abyakwa
abụkotaru onye etsoje mu nụ.
28 Sụ-a; ?Dẹnu g'unu ha onye arị k'akpụ ụlo-eli; g'o to vuru ụzo
nọduadaa anọo; gbaa iphe, oo-phu iya; maru: ?ya nwekpọrunu
okpoga, l'a-sụru iya nụ.
29 Ọdumeka; ọ -tụebe ọkpa-ụlo; ọphu ọ dụedu ike kpụfu iya; ndu
hụmaru iya nụ awata iya agbaru mgbọnu sụ:
30 'Lewarọ nwọphu, jeru akpụ ụlo; ọphu ọ dụedu ike kpụ-tsee ya.'
31 Ọobujeru; eze -gbẹshi jepfushia eze ibe iya ọgu; l'o vuru ụzo
nọduadaa anọo chịadaa idzu sụ: ?a maru bụ ụkporo ụnu ndu ojọgu
bẹ ya e-gude ejepfu onye gude ụkporo ụnu ojọgu labọ tọo?
32 Teke ọdumeka ọo-bụru onye ọphuu -nọdukwaduro l'ẹka dụ ẹnya;
l'ọ họta nemadzụ ye g'ẹphe je arwọo ya g'e doshia opfu.

33 Ọo ya bụ; g'unu ha ta adụkwa onye byaru a-bụru onye etsoje mu
nụ; gbahaa l'onye ono wofuru ẹnya l'ẹku iya.”

Únú, tsuhuru etsuhu
(Mat 5:13; Mak 9:50)

34 “Únú bụ iphe, dụ ree; ọle teke únú tsọ-buhuru únú-únú; ?bụ gụnu
bẹ ee-gude mebaa ya g'ọ bụru únú ọzo?
35 Ọ tọ dụkpoedunu ree k'eye l'alị; ọzoo l'ikpọzu. Ee-woru iya
wụshia. Onye nweru ẹnu-nchi, l'anụ iphe; nụmakwa iya.”

15

Ẹtu k'atụru, kpaphuhuru akpaphuhu
(Mat 18:12-14)

1 Ndu ana akịriko mẹ ndu ọzo, bụ ndu eme iphe-ẹji wata akpịritaru
ntse g'ẹphe ngabẹ nchị l'iphe, Jizọsu ezi.
2 Ẹhu ghuahaa ndu Fárisii waa ndu ezije ekemu eghu; ẹphe pfuahaa
sụ: “Nta bẹ nwoke ọwa anataję ndu eme iphe-ẹji; ẹphe l'iya atụko
erigbachaa nri.”
3 Jizọsu bya anmaaru phẹ ẹtu-a sụ:
4 “Ọ -bụru l'onye lanụ lẹ g'unu ha nweru ụkporo atụru ise; nanụ
-tuphahụ; ?tọo hadụ ụkporo ẹno l'iri lẹ tete ọphuu l'echiẹgu; je
achọahaa ọphu tuphahụru nụ phọ jasụ l'ọohuma iya?”
5 Teke ọ hụmaeru iya phọ; l'o woru iya nmakobe l'ukuvu teru ẹswa
lashịa.
6 O -rwua unuphu; l'ọo-bya ekukọta ọ̀nyà iya phẹ mẹ obutobu iya
phẹ sụ phẹ: “Unu bya etebude mu ẹswa-o; lẹ mu hụmawaru atụru
mu, shi tuphahụ nụ-o.”
7 Sụ-a; noo g'ẹmereme l'a-ha shii l'imigwe l'ishi onye eme iphe-ẹji
lanụ, izimanụ lwarụ azụ; ọ lwapfuta Chileke; eme l'ụkporo ndu ọma
ẹno lẹ ndu ọma iri lẹ tete, mkpa izimanụ alwa azụ adụduru.

Okpoga, a chọru achọcho

8 “Ọzoo ?dẹnu nwanyị, e-nweru okpoga mkpọla-ọchaa iri; nanụ
etuphahụ g'ọ tọ nwụru ọku ye l'orọku; zakọta ụlo; chọo ya gbiriri
jasụ l'ọohuma iya.
9 Teke ọ hụmaeru iya phọ l'ọ bya ekukọbe ọ̀nyà iya phẹ mẹ obutobu
iya phẹ sụ phẹ: ‘Unu bya etebude mu ẹswa; kẹle mu hụmaru kobo
mu, shi tuphahụ nụ.’
10 Sụ-a; nokwaphọ g'ụnwu-ojozi-imigwe e-te ẹswa onye shi eme
iphe-ẹji, izimanụ lwarụ azụ; ọ ghaa umere lwapfuta Chileke.”

Nwata, gbaphuhuru nụ

11 Jizọsu bya anmaaru phẹ ẹtu ọzo sụ: Ọ dụru nwoke, nwụtaru
unwokoro labọ.
12 Kẹ nwata nọnyaa bya asụ nna iya: “Nnana; kee iphe ngu nụ mu
ọphu rwuberu mu nụ.” Nna phẹ bya eworu iphe, o nweru enweru
keeru phẹ.
13 Ọphu ọ dụdu g'a nọ-beru; kẹ nwata ono chịkobe iphemiphe, o
nweru tụgbua ije. Ọ bụru iya ala ọha, dụ ẹnya. O je anọdu l'ẹka ono
kpakabẹbe okpoga iya lẹ gaphu-gaphu-gaphu.
14 Ọ kpakabẹbechaepho iphemiphe, a nụru iya; ẹjo ọkpa nri bya
l'alị ono; ọ kpaahaa nri.

15 Ọ lapfu onye lanụ lẹ ndu a nwụru l'alị ono. Onye ono zia ya g'o
chejeru iya ezi l'ẹgu.
16 Ẹgu metabe iya k'ọphu ọoduje iya g'a sụ l'a nụru iya ẹgbo iphe,
aawụshijeru ezi ono; ọle ọ tọ dụdu onye anụje iya ya nụ.
17 O be teke a nọnyaru egomunggo lwa iya azụ. Ọ sụ: "?Bụnaa
ụmadzu ole l'ime ndu-ozi nna mu nweru nri nweru k'etsutsu iya; mu
bya anọdu l'ẹka-a; ẹgu nọdu abya mu egbugbu?
18 Mu a-gbẹshikpoepho jepfu nna mu je asụ iya: 'Nna; mu
meswewaru Chileke bya emeswee ngu.
19 Mu ta agbaẹduru kẹ g'e kua mu nwa ngu ọzo. Meje mu g'iime
ndu-ozi ngu ndu i butaru ebuta.'
20 Ọ gbalihu bya alapfushia nna iya.

"Ọ nọdukwaduro l'ẹka dụ ẹnya; nna iya hụma iya; imemini iya dụ
iya. Ọ gbapfu iya je anmata iya akpa; tsutsua ya ọnu.
21 Nwata ono sụ iya: 'Nna; mu meswewaru Chileke bya emeswee
ngu. Mu ta agbaẹduru kẹ g'i kua mu nwa ngu ọzo.'
22 Nna iya ono sụele-a unwokoro iya: 'Unu chịtaru mu akpawuru
uwe, bụ iya kakọta ama mma g'e yee ya; gbabẹ iya echi ẹka; yee ya
akpọkpa.
23 Unu akpụta adeswi, tsụru ẹba gbua g'anyi gude swaa ẹswa iya.
24 Kẹle nwa mu-a nwụhuru anwụhu; nta-a bẹ ọ byaru bya adzụwaru
ndzụ ọzo. O shi gbaphuhu agbaphuhu; ọle nta-a bẹ a hụmawaru iya.'
Ẹphe wata eme ẹswa.
25 "Teke ono bẹ ọkpara iya nọ l'ẹgu. Ọ lwarwutashia unuphu ntse;
ọ nụma ọda nkwa mẹ ebvu.
26 Ọ bya ekua onye lanụ l'ime unwokoro nna iya bya asụ iya: '?Bụ
ole ada?'
27 Nwokoro ono sụ iya: 'Ọ kwa nwune ngu lwarụ; nna ngu gbua
ada-eswi, tsụru ẹba; kẹle ọ hụmaru iya; ọ nọdukwadu ndzụ.'
28 Ẹhu ghuahaa ọkpara iya ono eghu. Ọphu o kweẹdu abahụ
unuphu. Nna iya jepfu iya je arwọo ya sụ iya g'ọ bataọ.
29 Ọ sụ nna iya: 'Lenu! Apha olemole-a bẹ mu jekọtawaru ngu ozi. O
toko dụ-swe iphe, i zijeru mu, mu jịkajeru ememe. Ọle i tikị nụ-swee
mu g'ọ ka mma l'ọo nwa-eghu gẹ mu gude mee ẹmereme mu l'ọ̀nyà
mu phẹ.
30 O be gẹ nwa ngu ọwa-a, jeru je atụko iphe ngu kpakaaru ụnwanyi
ụkpara-a lwarụ; i gbuaru iya ada-eswi, tsụru ẹba.'
31 Nna iya sụ iya: 'Nwa mu; ?Ọ kwa lẹ mu lẹ ngu anọkpoo tekenteke;
tẹme iphemiphe, mu nweru bụwaru nkengu.
32 Ọ gbaru g'e mee ẹmereme tee ẹswa; kẹle nwune ngu-a shi
nwụhuwaa anwụhu; ọle nta-a bẹ ọ byaru bya adzụru ndzụ ọzo. O
shi gbaphuhu agbaphuhu; ọle nta-a bẹ a hụmawaru iya.' "

16

Onye-ishi, kwarụ ẹnya l'ozi nnajị

1 Jizọsu sụkwapho ndu etsoje iya nụ: "Ọ dụru nwoke lanụ, nweru
iphe; nwekwarụpho onye-ishi ndu-ozi iya. Ama bya agbaarụ nwoke
ono sụ l'onye-ishi ndu-ozi iya ono l'ebvukakwa iphe iya ebvuka.

2 Ọ bya ekua onye-ishi ndu-ozi ono sụ iya: ‘?Bụ gụnu bẹ mu anụ
l'iime? Ngwa; goshi mu g'i gude eletaru mu iphe mu ẹnya; kẹle ị tịi
bụeduru mu onye-ishi ndu-ozi ọzo.’
3 Onye-ishi ndu-ozi ono bya arịa sụ: ‘?Bụnaa gụnu bẹ mu e-me gẹ
nnajịuphu mu abya mu anafụ abụ ishi ndu-ozi-a? L'ẹbe abụ l'ike ọkoro
dụkwadu mu; tẹme ọ dụkwanu mu iphere gẹ mu e-me jeshia arwọ.
4 Mu mawaru iphe, mu e-me gẹ ndiphe ekweje gẹ mu bataru phẹ
unuphu mẹ a -chịfue mu phọ l'abụ ishi ndu-ozi-a.’
5 Ọ bya ekukọta ndu ji nnajịuphu iya ono ụgwo nanụ nanụ. Ọ sụ
onye k'ivuzọ: ‘?Bụ gụnu bẹ i ji nnajịuphu mu?’
6 Onye k'ono sụ iya l'ọo ite manụ ụkporo ise. Ọ sụ iya: ‘Ngwa; nggẹ
ẹkwo-ụgwo ngu; nọ-zeta ẹgwegwa; dee ite manụ ụkporo ẹbo l'iri.’
7 Ọ sụ onye ọzo: ‘Gụbedua-e ?i ji gụnu?’ Ọ sụ iya l'ọo ẹda ereshi
ụkporo ise. Ọ sụ iya: ‘Nggẹ ẹkwo-ụgwo ngu; dee ẹda ereshi ụkporo
ẹno.’
8 Nnajịuphu onye-ishi ndu-ozi ono, 'eegudedu ire iya ẹka ono jakpọo
ya ajaja; opfu l'o meru umere onye kwarụ ẹnya; kẹle ụnwu-eliphe ka
akwa ẹnya l'iphemiphe, ẹphe l'ọgbo-nta-a eme; eme lẹ ndu nọ l'ìphóró
Chileke.”
9 Jizọsu pfukwaphọ sụ: “Noo iphe, mu gude sụ unu-a: g'unu gude
ẹku mgboko-a shitaru onwunu ọ̀nyà; g'ọo-bụru teke ẹku ọbu laẹrupho
l'ee-duru unu bahụ l'unuphu, te echihudu echihu.
10 Onye e gude ire iya ẹka l'iphe, ha nwanshịi bẹ ee-gudekwaphọ ire
iya ẹka l'iphe, ha shii; tẹme onye 'apfụbeduru-ẹka-ọto l'iphe, abadu
ishi ta apfụbekwapho-ẹka-ọto l'iphe, barụ ishi.
11 Ọo ya bụ; teke ọ bụ l'e te gudedu ire unu ẹka l'opfu ẹku kẹ mgboko-
a; ?dẹnu g'ee-shi gude ire unu ẹka l'opfu ọkpobe ẹku?
12 Tẹme; teke ọ bụ l'e te gudedu ire unu ẹka l'ẹka iphe onye ọzo nọ;
?bụ onye a-nụkwanu unu ọphu a-bụru k'unu?
13 “Ọ tọ dụkwa nwokoro, achịta nnajị labọ ejeru ozi lẹ mgbo lanụ
g'ọ tọ kpọ nanụ ashị; yee onye ọphuu obu; ọzoo l'o yeru ẹhu l'ozi onye
lanụ; ejeru onye ọphuu ozi mkpẹ. Unu taa nọdukwa ejeru Chileke ozi
bya emekwaphọ g'okpoga kwatarụ unu.”

Jizọsu ezi iphe, bụ uche Chileke
(Mat 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Ndu Fárisii tụkokpoo iphe ono nụmakota bya awata agbaru Jizọsu
mgbọnu; opfu l'ẹphe yenụkaru okpoga ẹnya.
15 Ọ sụ phẹ: “Ọo unubẹdua bụ ndu l'eme onwunu ndu pfụberekoto
l'iphu ndiphe; ọle Chileke maru obu unu; kẹle iphe, amadụ rịru l'ọ bụ
iphe-ọma bẹ bụ ẹjo-iphe l'iphu Chileke.
16 “Ekemu, shi l'ẹka Mósisu; waa opfu ndu mpfuchiru Chileke nọkwa
jasụ teke Jiọnu onye emeje baputizimu byaru. E -shi teke ono bẹ a
watarụ ara ozi-ọma, bụ k'ẹka Chileke bụ eze arara; tẹme onyenọnu
nọdu adzọ ụzo abahụ iya.
17 Obenu l'ọ kakwa nphe g'igwe bvụ; g'alị bvụ; eme lẹ g'akpụru opfu
ekemu ono nanụ bụru iphe-mmanụ.
18 “Onye chịfuru nyee ya je alụa nwanyị ọzo bụakwaa ogori bẹ oori;
tẹme onye lụkwanuru nwanyị, ji iya chịfuru l'erikwaphọ ogori.”

Onye eze yẹe Lazarọsu

19 “Ọ dụru nwoke lanụ, barụ eze, eyeje uwe, dụ ẹguru bya ere ire;
eri gwọogwoo mbọku-mbọku.
20 Ọ dụkwarupho onye ụkpa, onwo aba, aza Lazarọsu, l'azẹje l'ọnu-
ọguzo onye eze ono.
21 Ọ nọdu adụje iya g'a sụ l'a nụru iya nwẹekpu, shi lẹ nri, eze ono
l'eri. Ọphu kachaakpọnu bụ lẹ nkụta awụjeru bya erichaahaa ya onwo
ono.
22 A nọnya; onye ụkpa ono nwụhu; ụnwu-ojozi-imigwe kulia ya je
edonyabẹ Ébirihamu. Onye eze phọ nwụhukwapho; e lia ya.
23 Ọ nọdu l'ọku-alị-maa ẹka ọ nọ lẹ mkpamẹhu; palia ẹnya; hụma
Ébirihamu ụzenya-ụzenya bya ahụma Lazarọsu l'ẹka ọ nọ-kube iya.
24 “O chishia sụ: ‘Nna mu Ébirihamu; g'imemini mu dụnu ngu!
Zinaa Lazarọsu g'ọ tsẹe ọnu mkpụshi-ẹka lẹ mini bya edee mu l'ire
g'ire jidata mu; kẹle mu nọ l'oke iphe-ẹhuka l'ọku-a.’
25 Ébirihamu sụ iya: ‘Nwa mu; nyatakwa lẹ gụbedua teke ị nọ
ndzụ bẹ ị natakọtaru iphe, dụ ree nkengu; nokwaphọ gẹ Lazarọsu
natakọtaru ẹjo-iphe teke ono. Nta-a bẹ ẹhu dụwaa iya guu; gụbedua
nọdukwanu lẹ mkpamẹhu.
26 A -gụfukpoonu ono; ọ dụru oke ose, parụ ẹka nọ-butaru g'ọ tọ dụ
onye a-dụ ike shi l'ẹka-a bya l'ẹka ono; ọphu ọ dụkwanu onye l'e-shi
l'ẹka ono byapfuta anyi.’
27 Nwoke ono sụ iya: ‘Ọ dụ ree; eshinu ọ dụ nno nna; jiko zinaa ya
ibe nna mu;
28 kẹle mu nweru unwune ise; zia ya g'o je anmaaru phẹ ọkwa g'ẹphe
ta abyapfuta mu l'ẹka-a, mu eje oke iphe-ẹhuka-a.’
29 Ébirihamu sụ iya: ‘Unwune ngu nweru Mósisu waa ndu
mpfuchiru Chileke; g'ẹphe nụmaje iphe, ndu k'ono epfu.’
30 Ọ sụ iya: ‘Aawa nna mu Ébirihamu! ?Tị madụ lẹ nemadzụ -shi
l'ọnwu teta jepfu phẹ bẹ izimanụ a-lwa phẹ-a azụ.’
31 ‘Ébirihamu sụ iya: Ẹphe -anụmaduru olu-opfu Mósisu waa olu-
opfu ndu mpfuchiru Chileke; nokwaphọ g'ẹphe tee kwetakwaphọ
m'obeta ọ dụchakpooru nụ onye shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.’ ”

17

Anma ọkwa eme iphe-ẹji
(Mat 18:6-7,21-22; Mak 9:42)

1 Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ: “O doru ẹnya l'ọ dụgbaaru iphe, e-
mechaa mee amadụ g'o shiswee ụzo kẹ Chileke; ọle nshịoro onye oo-
shi l'ẹka.
2 O gogo karụ onye ono mma ọme a pataru mkpuma-uswe woru
lipyabẹ iya l'olu; je aparu chie l'eze-ẹnyimu; eme l'o meru ụnwegirima-
a g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ o shiswee ụzo.
3 Unu kwabẹru onwunu ẹnya!
“Teke ọ bụ lẹ nwanna ngu mesweru ngu; baarụ iya mba. Teke
izimanụ lwarụ iya azụ; gụaru iya nvụ.
4 Teke ọ bụ l'o mesweru ngu akpọ ẹsaa l'ujiku lanụ bya abyapfu-
takọta ngu akpọ ẹsaa ono; bya asụ ngu l'izimanụ lwaakwaru iya azụ;
gụkotakwaru iya ya nvụ.”

Ekwekwe

5 Ndu-ishi-ozi ono sụ Nnajịuphu: “Nna; mee g'anyi kabaa ekweshi ike!”
6 Ọ sụ phẹ: “Ọme ekwekwe, unu kweru kẹ Chileke habekpọonu shii
gẹ nwa rwịirwiirwii akpụru mọsutadu lanụ; mẹ unu adụjekwa ike sụ
eze oshi sịkamayinu-a: ‘Phọfu je akpọbe onwongu l'ime eze-ẹnyimu’;
mẹ o mee iphe, unu pfuru.”

Iphe, gbaru onye-ozi l'ememe

7 “G'e dobe iya l'onye lanụ lẹ g'unu ha nweru ohu, l'akọru iya ọkoro;
ọzoo l'echeru iya atụru. Teke ọ bụ l'ohu ono shi l'ẹgu lwa; ?ịi-sụ iya-a
g'ọ byaẹpho bya anọdu ria ngụa?
8 ?Tọbudu iphe, ii-pfuchiaru iya bụ: ‘Shiaru mu nụ ite ẹnyashi
mu ẹgwegwa; je eyee uwe ngu; pafụtaadaru mu nri gẹ mu riadaa;
ngụadaa mẹe tẹme l'i ria nkengu?’
9 Mu ta arịkwa l'oo-kele ohu ono ekele; g'o jeru iphe, o ziru iya-a.
10 Nokwaphọ g'unu dụ: unu -meẹbekotakpoepho iphe, e ziru unu;
unu a-sụ: ‘Anyi bụkwa ndu-ozi, ta abadu lẹ mkpa; anyi meẹrupho
iphe, gbaru anyi l'ememe.’ ”

Jizọsu eme ndu ekpenta iri g'ẹphe wekọrohu

11 Gẹ Jizọsu eje Jierúsalẹmu ono bẹ ọ ghajarụ ókè ndu Saméríya yẹe
Gálili.
12 Ọ bahụepho l'ọma mkpụkpu lanụ; ndu ekpenta iri byapfuta iya;
bya agbẹ ụzenya ụzenya;
13 chia mkpu sụ: “Jizọsu! Ọnyibe! Jiko g'imemini anyi dụnu ngu.”
14 Jizọsu hụma phẹ bya asụ phẹ: “Unu je gẹ ndu-uke Chileke lee unu
ẹnya l'ẹhu!”
Ẹphe tụgbua jeshia; bya ejeberu l'ụzo; ekpenta ono mishihu; ọ bụru
phẹ agbakerehu.
15 Onye lanụ hụmaepho lẹ ya kawaa mma; bya agbaphu azụ; echi
mkpu aja Chileke ajaja.
16 Ọ byarwuta bya adaa kpurumu lẹ mgboru ọkpa Jizọsu wata iya
ekele ekele. Onye k'ono bụ onye Saméríya.
17 Noo ya bụ; Jizọsu sụ: “?Tọbudu ụmadzu iri bẹ e meru ẹphe
wekọrohu? ?Dẹnuhunu ụmadzu tete ọphuu?
18 ?Tọ dụkpoedu onye ọphu o rwuru l'ẹhu lẹ ya a-lwaphuta azụ bya
ekele ekele; gbahaa onye-a, shi alị ọzo-a?”
19 Ọ sụ nwoke ono: “Gbalihu jeshia iphe, iije. Ekweta, i kwetarụ kẹ
Chileke mewaru g'ị dụ iche.”

Mbọku, ọo-bụru
(Mat 24:23-28,37-41)

20 Ndu Fárisii jịa Jizọsu sụ: “?Bụhunu teke ole bẹ Chileke e-goshi
l'ọo ya bụ eze?” Ọ sụ phẹ: “Chileke -bya egoshi l'ọo ya bụ eze bẹ o too
mekwa iya k'ọphu a-hụma l'ẹnya.
21 Ọphu ọ dụkwa onye a-sụ: ‘Hụma iya l'ẹka-a; ọzoo l'ọo phụ iya’;
kẹle Chileke bụakwa eze unu nta-a.”
22 Ọ sụ ndu etsoje iya nụ: “Oorwuakwaa teke unu anyataję nwa teke
unu lẹ Abụbu-Ndiphe shi anọje; ọle unu taa hụmaedu iya.
23 Ọ dụru ndu ọphu a-sụ unu: ‘Lekwa iya l'ẹka phọ’; ọzoo ‘g'unu
lekwa iya l'ẹka-a!’ Unu te ejekwa; ọphu unu etsokwa phẹ.

24 Kẹle ọ bụ g'ebemu-igwe akụje phoo l'akpaminigwe; shi l'ẹka lanụ
lọjaa jasụ l'ẹka iya ọphuu bụ gẹ Abụbu-Ndiphe e-me mbọku, ọo-bya.
25 Ọle o vufutajẹ ụzo jeadaa igwerigwe iphe-ẹhuka; tẹme ọgbo-nta-a
a-jịkaadaa ya.
26 Ọo g'ọ dụ l'ọgbo Nuwa phẹ teke ndiche phọ bụ g'ọo-dụ teke Abụbu-
Ndiphe l'a-bya.
27 Teke ono bẹ ndiphe nọ eri angụ; alụ-phe nwanyị; ekephe nwanyị;
jasụ mbọku, Nuwa phẹ bahụru l'eze ụgbo, ọ kụru. Utso bya agbaa;
rigbushia ndiphe l'ophu.
28 Nokwaphọ g'ọ dụ l'ọgbo Lọtu. Ẹphe eri angụ; agba nghọ; akọ opfu
bya akpụshi ụlo.
29 O be mbọku, Lọtu lụfuru lẹ Sọdomu; ọku nshị-egbe shi l'igwe
dzee gẹ mini bya ekegbushikọta phẹ g'ẹphe ha.
30 Noo g'ọo-dụ mbọku, Abụbu-Ndiphe e-he gboo.
31 "O -rwua mbọku ono; g'onye nọ l'ọkpoku atụta unme; iphe iya
nọdu l'ụlo; te ejekwa iya ewota. G'onye nọ l'ẹgu te ejeẹkwa ala
unuphu.
32 Nyatakwa iphe, meru nyee Lọtu.
33 "Onye bụ onye eme gẹ ndzụ iya dụru iya l'e-tuphakwa iya
etupha. Onye tuphakwanụru ndzụ iya etupha bụkwa akwakọbe bẹ
ọ kwakọberu iya.
34 Gẹ mu kakwaru unu; ẹnyashi ono bẹ ụmadzu labọ a-zẹ l'iphe,
aazẹ azẹe; e zikọta onye lanụ; haa onye ọphuu.
35 Ụnwanyi labọ a-nọdu atsụ nri; l'e zikọta onye lanụ; onye lanụ
akwaa.
36 Ụmadzu labọ l'a-nọdu l'ẹgu; e zikọta onye lanụ; onye lanụ akwaa."
37 Ndu etsoje iya nụ sụ: "Nnajịuphu; ?bụ l'awe bẹ iphe ono e-me?"
Ọ sụ phẹ: "Ọo ẹka odzu dabyiru bẹ udele edzukọbeje."

18

Ẹtu nwanyị, ji iya anọedu
yẹe onye ekpe ikpe

1 Jizọsu bya anmaaru phẹ ẹtu, o gude goshi phẹ sụ g'ẹphe pfuje nụ
Chileke; g'ẹphe ta asụ l'ike epfupfu bvụwaru phẹ.
2 Ọ sụ phẹ: "O nweru mkpụkpu lanụ, onye ekpe ikpe bu; ọphu
ọotsudu Chileke ebvu; ọphu ọ gụbeduru nemadzụ iphe.
3 Ọ dụkwarupho nwanyị, ji iya anọedu ndzụ, bukwaphọ l'ime
mkpụkpu ono. Nwanyị ono nọdu ejepfuje onye-ikpe ono tekenteke
je anọdu arwọ iya sụ iya jiko g'o kpefuta iya l'ẹka onye opfu iya.
4 Onye-ikpe ono jịkanyakpoepho bya arịa sụ: 'A maru-a lẹ mu ta
atsụdu Chileke ebvu; ọphu ọ dụdu onye mu gụberu iphe;
5 ọle nwanyị-a pfuchinụkawaru mu nchị. Mu e-kperu iphe iya nụ
iya; a -nọnyaa o pfugbua mu l'opfu.' "
6 Ọo ya bụ; Nnajịuphu sụ: "?Unu nụmaru iphe, ẹjo onye-ikpe ono
pfuru?
7 Sụ-a; ?ọ dụ unu gẹ Chileke ta akabadaanụ ekpefu ndu ọ họtaru
ẹgwegwa; mbụ ndu araku iya nụ eswe l'ẹnyashi? ?Ọobya anọ ọdu g'ọ
tọ yeru phẹ ẹka?

8 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; oo-kpefukwa phẹ l'ọku l'ọku.
Obenu lẹ-a; Abụbu-Ndiphe -byaẹpho; ?ọ dụru-a ndu ọo-hụma, kweru
nọdu iya l'ẹka l'eliphe tọo?”

Ẹtu onye Fárisii yẹe onye
anajẹ okpoga akịriko

9 Ọ bya anmaa ẹtu-a nụ ndu gude l'ẹphe dobesu l'ẹphe pfụberekoto;
woru ndu ọzo nmaa phulaphula. Ọ sụ phẹ:
10 “Ọ dụru ụmadzu labọ, bahụru l'eze-ụlo Chileke je epfuru nụ
Chileke. Onye lanụ bụ onye Fárisii; onye ọphuu bụ onye ana akịriko.
11 Onye Fárisii ono gbalihu je apfụ-pheru bya epfuru nụ Chileke
k'ẹhu onwiya sụ: ‘Chileke; mu ekele ngu ekele lẹ mu ta adụdu
g'unwoke ọzo; mbụ ndu ana nfụ; ọzoo ndu eme kẹ nwanyị; mẹ ndu
eme ẹjo-iphe; ọzoo dụ gẹ nwoke-a ana okpoga akịriko-a.
12 Mu aswịjeru Chileke ẹgu ujiku ẹbo l'idzu; tẹme iphe, mu
kpatakpọru akpata bẹ mu ekeje oke-lanụ-l'ụzo-iri; nụ Chileke.’
13 Onye k'ọphuu, bụ onye ana akịriko phọ je apfụruro ụzenya;
ọphu ọ palikpọdarunu iphu imeli; gbahaẹpho ẹka bẹ ọoku pọopoopo
l'ọkpoma sụ: ‘Chileke ẹka l'alị! G'imemini mụbe onye iphe-ẹji dụ ngu
rọ!’
14 Sụ-a; gẹ mu kakwaru unu; onye ana akịriko ono byakwaru ala
ibe iya; Chileke gụwa iya l'onye pfụberekoto; haa onye ọphuu; kẹle
onyemonye, l'ekuli onwiya eli bẹ ee-kuzeta alị; onye kuzetakwanụru
onwiya alị bẹ ee-kuli eli.”

Jizọsu agọru ụnwegirima
ọnu-ọma
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 A nọdu ekutagbaaru Jizọsu ụnwegirima, e he l'ẹka g'o byia phẹ
ẹka. Ndu etsoje iya nụ hụma iya bya abaarụ ndu ono, ekutaru iya
ụnwegirima ono mba.
16 Jizọsu bya ekua phẹ sụ: “Unu hakwaa ụnwegirima g'ẹphe
byapfuta mu; unu ta akpọshikwa phẹ abyabya; kẹle ọ bụ ndu dụ nno
bẹ ẹka Chileke bụ eze bụ nkephẹ.
17 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye ete gudedu obu
ụnwegirima kweta lẹ Chileke bụ eze taa bahụkwa ẹka ọ nọ.”

Onye nweru iphe
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Onye lanụ, bụ onye-ishi jịa Jizọsu sụ iya: “O-zì-iphe, nwoke, dụebe
ree; ?bụ gụnu bẹ mu e-me gẹ mu nweru ndzụ ojejoje?”
19 Jizọsu sụ iya: “?Bụ gụnu meru g'o gude ị nọdu eku mu onye dụebe
ree? Ọ tọ dụkwa onye bụ onye dụebe ree; a -gụfu Chileke nwẹkiya.
20 Ị mawaru iphe, ekemu Chileke sụru g'e meje: ‘Erikwa ogori; ọphu
i gbukwa ọchi; ọphu i zikwa iphuru; ọphu ị dzụkwa ụka; kwabẹje nna
ngu yẹe ne ngu ùbvù.’ ”
21 Nwoke ono sụ iya: “Eshinu mu bụ nwata ta adụkwa iphemiphe
ono ọphu mu mebyijeru.”
22 Jizọsu nụmaepho nno bya asụ iya: “Iphe lanụ bụ iphe,
phọdukwaduru ngu nụ; laa je erekọta iphemiphe, i nweru; woru aswa
iya keeru ndu ụkpa; l'ị byawarọ etsoru mu. Ọo ya bụ l'iinweru ọkpobe
iphe l'imigwe.”

23 Nwoke ono nụmaepho nno; ẹhu daẹ ya phọ dzụu; kẹle o nweru
iphe shii.
24 Jizọsu lee ya ẹnya bya asụ: “Ẹgube g'ọotsubekwanu l'ẹhu; mbụ
gẹ ndu nweru iphe e-me bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.
25 Kẹle ewota ịnya pyoo l'ẹnya ngga kakwa nphe; eme lẹ g'onye
nweru iphe e-me bahụ l'ẹka Chileke bụ eze.”
26 Ndu nụmaru iya nụ sụ: “?Ọ bụhunuru onye bẹ aa-dzọta?”
27 Jizọsu sụ: “Iphe kpọbaru nemadzụ ẹka ememe bẹ bụkwa Chileke
sụru iya ememe.”
28 Pyịta sụ: “Lewarọ anyịbedua, tụkoru iphemiphe haa bya etsoru
ngu-a.”
29 Ọ sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ tọ dụkwa onye
gude k'ẹka Chileke bụ eze; haa ụlo iya; ọzoo nyee ya; ọzoo nwune iya;
ọzoo ndu nwụru iya nụ; ọzoo ụnwu iya;
30 gẹ Chileke ta apfụ iya ụgwo iya mpfụ-ngo nta; l'o nweru ndzụ
ojejoje l'ọgbo ọphu nọ l'iphu.”

K'ugbo ẹto Jizọsu epfu lẹ
ya e-je iphe-ẹhuka nwụhu
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jizọsu bya eduta ụmadzu iri l'ẹbo ono bya asụ phẹ: “Unu hụma lẹ
nta-a bẹ anyi ejewaa Jierúsalẹmu. Iphemiphe, ndu mpfuchiru Chileke
deru k'ẹhu Abụbu-Ndiphe bẹ e-mekọtanu.
32 Kẹle aa-kpụru iya nụ ndu amadụ Chileke; aa-gbaru iya mgbọnu;
gude iya mee iphe ọchi; vụa ya ọnu-mini;
33 chia ya ẹchachi; woru iya megbua. Teke o beru mbọku k'ẹto iya
l'ooshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ọzo.”
34 Ọphu ọ dụdu iphe ono mẹ nanụ, doru phẹ ẹnya; kẹle e meru
g'opfu ono tụchi phẹ ẹnya; ọphu ẹphe amadụ iphe, o pfuru.

Jizọsu eme onye atsụ ishi
g'ọ wata aphụ ụzo
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jizọsu rwutashịa Jieriko; ọ dụru nwoke, atsụ ishi, nọ l'agụga etsuzọ
arwọ arwọ.
36 Ọ nụma igiji ikpoto ndu awụgha nụ; bya ajịahaa: “?Bụ gụnu ada?”
37 Ẹphe sụ iya l'ọ kwa Jizọsu onye Nazaretu l'aghata.
38 O chishia: “Jizọsu! Nwa Dévidi! Phụnaaru mu obu-imemini.”
39 Ndu nọ l'iphu gbọchia ya ọnu; sụ iya g'o dobe ọnu doo. Ọ
kabakpọo ya rọ arashi ike: “Gụbe Nwa Dévidi! Phụnaaru mu obu-
imemini.”
40 Jizọsu pfụru bya ezia g'e duta iya bya. Ọ byarwutaẹpho ntse;
Jizọsu sụ iya:
41 “?Bụ gụnu bẹ ọ dụ ngu gẹ mu meeru ngu?”
Ọ sụ iya: “Nnajịuphu; mee gẹ mu wata aphụ ụzo.”
42 Jizọsu sụ iya: “Wata aphụ ụzo; l'ekweta, i kwetarụ kẹ Chileke
mewaru g'ị dụ iche.”
43 Teke ono kwaphọ; ọ wata aphụ ụzo; bya etsoahaa Jizọsu; nọdu
etu Chileke ẹpha. Iphe, bụkpoo onye hụmaru iya nụ jaa Chileke ajaja.

19

Jizọsu yẹe Zakịyosu

1 Jizọsu bya abahụ lẹ Jieriko; bya aghajaahaa ya aghaja.
2 Ọ dụru nwoke, ẹpha iya bụ Zakịyosu, bụ iya bụ onye-ishi ndu anajẹ
akịriko; tẹme o nweru iphe shii.
3 Ọ chọahakpoo gẹ ya hụma Jizọsu, maru onye ọ bụ; ọphu ikpoto
ọha ono ekwedu g'ọ kpata ụzo; kẹle ọ dụ mkpụrukpu.
4 Noo ya bụ; ọ gbavuta ụzo je enyihu eli oshi sịkamo; je anọdu gẹ
ya ahụma Jizọsu; kẹle oo-shi l'ẹka ono ghata.
5 Jizọsu byarwutaẹpho ẹka ono bya apalia ẹnya bya asụ iya:
"Zakịyosu; nyizeta ẹgwegwa; kẹle ọo l'ụlo ngu bẹ mu kwafụtaje
ntanụ-a."
6 O nyizeta ẹgwegwa bya egude ẹhu-ụtso duru Jizọsu duba ibe iya.
7 Ẹhu ghuahaa iphe, bụ ndu hụmaru iya nụ eghu. Ẹphe pfuahaa sụ:
"Lenu; nwoke-a abahụ jeshia g'a kwaaru iya ẹbyaa l'ibe nwoke-a, eme
iphe-ẹji-a."
8 Zakịyosu gbalihu bya asụ Nnajịuphu: "Mu sụ-a; Nnajịuphu; iphe,
mu nweru enweru bẹ mu e-ke ụzo ẹbo; nụ ndu ụkpa oke lanụ. Teke
ọ bụ l'ọ dụru onye mu riru urwu; iphe, ọ bụ iphe, ọ bụ; mu a-pfụa ya
iphe, ha g'iphe, mu riru iya mgbo ẹno."
9 Jizọsu sụ iya: "Ntanụ-a bẹ a dzọru ndu unuphu-a; kẹle nwoke-a
l'onwiya bụkwapho oshiḷọkpa Ébirihamu.
10 Abụbu-Ndiphe byakwaru achọ ndu tuphahụru etuphahụ g'ọo-
dzọo phẹ."

Ẹtu ndu e yeru okpoga l'ẹka
(Mat 25:14-30)

11 Ẹphe nụnyakpoepho iphemiphe ono; ọ watarụ phẹ anmarụ
ẹtu; kẹle ọ nọwa Jierúsalẹmu ntse; tẹme ẹphe dobesu lẹ Chileke
abyakebewaa egoshi lẹ ya bụ eze.
12 Ọo ya bụ ọ sụ: "Ọ dụru nwoke lanụ, bụ eri ndu eze, jeru ọha, dụ
ẹnya; g'e kpube iya okpu-eze tẹme l'ọolwa.
13 Ọ bya ekua ndu-ozi iya ụmadzu iri bya ekeeru phẹ pangu iri. Ọ
sụ phẹ: 'Unu gude iya see akanya jasụ mu a-lwa.'
14 Ọle nwoke ono dụ ndu alị iya ashị. Ẹphe zia ndu-ozi g'ẹphe tso
iya azụ azụ je epfua l'ẹka ono; sụ l'ọ tọ dụdu phẹ g'ọ bụru nwoke ono,
a-bụru eze phẹ.
15 "E kpubechaẹpho nwoke ono okpu-eze ono; ọ lwa bya ezia g'e
kuaru iya ndu-ozi-a, ọ nụru okpoga-a gẹ ya maru urwu, ẹphe ritaru
iya.
16 Onye kẹ mbụ bya apfụru iya l'iphu bya asụ: 'Nna; pangu olu ngu
ono tukobeakwaru onwiya pangu iri ọzo.'
17 Ọ sụ iya: 'I meru ree! Ị bụ ọkpobe onye-ozi. Eshinu e gude ire ngu
ẹka l'iphe, ha nwanshịi bẹ mu yeru ngu mkpụkpu iri l'ẹka; g'ị bụru
ishi phẹ.'
18 Onye k'ẹbo bya bya asụ: 'Nna; pangu olu ngu ono tukobeakwaru
onwiya pangu ise.'
19 Onye eze ono sụ iya: 'Ọ kwaphọ mkpụkpu ise bẹ ịi-bụru ishi phẹ.'
20 Onye ọzo bya asụ: 'Nna; wakwa pangu olu ngu. Mu woẹkwaru
iya phọ kechia lẹ nwampekala ẹkwa;

21 kẹle mu atsụ ngu ebvu l'ị dụnukaru ẹhuka. Iiwotajẹ iphe, i
dobeduru; tẹme ị nọdu awọtaje iphe, ị kụduru.'
22 "Onye eze ono sụ iya: 'Gụbe iberezi iphe-a! Ọ kwa opfu-ọnu ngu
bẹ mu e-gude nmaa ngu ikpe. Eshinu ị maru lẹ mu dụ ẹhuka; mu
nọdu ewotajẹ iphe, mu edobeduru; tẹme mu nọdu awọtaje iphe, mu
akụduru.
23 ?Bụ gụnu meru iphe, i yedụru mu okpoga mu l'ụlo nche okpoga;
g'ọo-bụru: mu -lwa mu eje ewota iya yẹe iphe, o tukoberu onwiya?'
24 Ọ bya asụ ndu pfụru l'ẹka ono: 'Unu nata iya okpoga ono woru
nụ onye ọphu nweru pangu iri phọ.'
25 Ẹphe sụ iya: 'Ii-nhi Nnajịuphu! ?Bụchia yẹbedua, nwewaru
pangu iri-a?'
26 Ọ sụ phẹ: 'Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye nweru nụ
bẹ aa-nụbakwaa ọphu ka shii. Obenu l'onye enwedu nụ bẹ aa-gbẹnu
natafụlenu nwọphu o nweru.'
27 Sụ phẹ: 'A bya lẹ ndu opfu mu-a, bụ ndu ete ekwedu l'ọo mu
a-bụru eze phẹ-a; unu chịta phẹ bya egbushia l'atatiphu mu l'ẹka-a.'
"

Jizọsu abahụ lẹ Jierúsalẹmu
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jiọn 12:12-19)

28 Jizọsu pfuchaẹpho iphe, oopfu bya ejeshia Jierúsalẹmu, oo-je.
29 Ọ byarwutaẹpho l'úbvú, eekuje Úbvú-Olivu, bụ iya bụ lẹ mgboru
Betufeji; waa Betani; o zia ndu etsoje iya nụ ụmadzu ẹbo sụ phẹ:
30 "Unu je l'ime mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo iphu ono. Unu -rwuẹpho
l'ọnu ụzo, e shi abahụ lẹ mkpụkpu ono bẹ unu a-hụma nwa nkapfụ-
ịgara, e liberu elibe l'ẹka ono, e teke adụ-swe onye nọjeru iya l'eli.
Unu tọta iya kpụru bya.
31 Teke ọ dụru onye jịru unu sụ: '?Bụ gụnu meru iphe, unu atọta
iya?' Unu asụ iya lẹ mkpa iya dụru Nnajịuphu."
32 Noo ya; ndu ono, e ziru ozi ono tụgbua bya ejerwua; ọ bụerupho
g'o pfuru bụ g'ọ dụ.
33 Ẹphe tọtaahaepho nkapfụ-ịgara ono; ndu nwe iya nụ sụ phẹ: "?
Bụ gụnu meru g'o gude unu nọdu atọta nkapfụ-ịgara ono?"
34 Ẹphe sụ phẹ: "Ọ kwa mkpa iya dụru Nnajịuphu."
35 Ẹphe kpụta nkapfụ-ịgara ono je anụ Jizọsu; bya eworu uwe ẹhu
phẹ wukobe iya; bya eyeru Jizọsu ẹka; ọ nọdu iya anọo l'eli.
36 O be g'ọogba eje; ndu nọ l'ụzo tọo uwe ẹhu phẹ l'ụzo.
37 Ọ zakubejeẹpho Jierúsalẹmu ntse lẹ mkpọ-zeta úbvú Olivu; iphe,
bụkpoo ikpoto ndu etsoje iya nụ ono wata ete ẹswa; echi mkpu; aja
Chileke ajaja k'eze iphe ono, parụ ẹka ono, o meru; ẹphe hụmakota
ono.
38 Ẹphe sụ: "Onye Chileke gọru ọnu-ọma bẹ eze ono bụ; mbụ onye
ono, bụ Nnajịuphu ziru iya g'ọ bya ono. Gẹ nchị dụkwa doo l'imigwe;
g'ùbvù dụru Chileke, bụ Ọkalibe-kangokọtaru-nụ."
39 Ndu Fárisii, yị l'ikpoto ndu ono harụ sụ Jizọsu: "O-zì-iphe! Baarụ
ndu etsoje ngu nụ mba."
40 Ọ sụ phẹ: "Gẹ mu kakwaru unu: ndu-a -nọdu doo; mkpuma, nọ
l'alị echia mkpu ono l'onwiya."

Jizọsu ara ẹkwa Jierúsalẹmu

41 Jizọsu levuẹpho Jierúsalẹmu; ọ raahaa ẹkwa iya sụ:
42 “Ọ -bụ l'ị makpọkwanaaru iphe, e-me gẹ nchị dụ ngu doo nta;
obenu lẹ nta-a bẹ e domiru iya g'ẹnya ngu ta ahụma iya.
43 Kẹle ọo ujiku lanụ bẹ ndu ọhogu ngu aa-fụru ngu; bvua ose-
ọgu; nọ-phee ngu mgburugburu; buchia ngu ọnu nri; shi ẹkameka
atụ kpereree abyapfuta ngu;
44 bya egbua gụ l'ụnwu ngu, kụru ngu l'ime pyaapyaa. Mbụ l'ọhogu
ngu taa hakwa mkpuma lanụ g'ọ kpọ-pfuru nwibe iya l'eli igbulọ ngu;
kẹle ị tị madụ teke a byaru ngu adzọta.”

Jizọsu achịfu ndu azụ aswa
l'eze-ụlo Chileke
(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jiọn 2:13-22)

45 Jizọsu bya abahụ l'eze-ụlo Chileke bya awata achịshi ndu azụ
aswa.
46 Sụ phẹ: “Unu ta amadụ l'e deru l'ẹkwo lẹ Chileke sụru: ‘Ụlo mu
a-bụru ụlo, aa-nọduje epfu anụ mu.’* Unu bya eworu iya mee ụlo,
ndu ana nfụ edomije onwophẹ.”
47 Ọ nọdu anọduje ezi iphe l'eze-ụlo Chileke ono mbọku-mbọku.
Ndu-ishi uke Chileke; mẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu nweru ẹnya l'ọha
ono chọahaa ụzo g'ẹphe e-me gbua ya.
48 Ọphu ẹphe amadụ g'ẹphe e-me iya; kẹle onyemonye dọ-pheru iya
mgburugburu; woru nchị tọgbo l'iphe, oo-pfu.

20

Aajị Jizọsu ẹgube ike,
o gude eme iphemiphe ono
(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 O be ujiku lanụ gẹ Jizọsu nọ ezi ọha iphe l'eze-ụlo Chileke; ara ozi-
ọma ono arara; ndu-ishi uke Chileke; waa ndu ezije ekemu; waa ndu
bụ ọgerenya byapfuta iya bya asụ iya:
2 “Karụ anyi ?Bụ ẹgube ike gụnu bẹ i gude eme iphemiphe-a? ?
Bụkpoo onye ziru ngu g'ị bya iya ememe?”
3 Ọ sụ phẹ: “Mbẹdua a-jịkwapho unu ajị lanụ. Unu zakwaa mu iya.
4 ?Bụ onye ziru Jiọnu g'ọ bya eme baputizimu? ?Bụ Chileke; tọo
nemadzụ?”
5 Ẹphe wata iya adzọkashi l'ime onwophẹ sụ: “Teke anyi sụru l'ọo
Chileke ziru iya; l'ọo-sụ anyi: ‘?Ọ bụhunuru gụnu meru g'o gude ọphu
unu ekwetaduru iphe, o pfuru?’
6 Teke anyi sụkwanuru l'ọo nemadzụ ziru iya; ọha atugbua anyi
lẹ mkpuma; kẹle o dowarụ ọha ẹnya lẹ Jiọnu bụ onye mpfuchiru
Chileke.”
7 Ẹphe je jasụ iya: “Anyi ta amakwa onye ziru iya ya nụ.”
8 “Jizọsu sụkwanu phẹ: Ọphu mu a-kọkwanuru unu onye ziru mu
nụ gẹ mu meje iphemiphe ono.”

Ẹtu, e gude ndu anwamụ,
e butaru ye l'opfu-vayịnu anma
(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

---

* **19:46 19:46** Gụnaa Azá 56:7; Jier 7:11.

9 Ọ wata anmarụ ọha ẹtu-a sụ: “Nwoke lanụ kọru opfu-vayịnu bya
eworu iya ye l'ẹka ndu o butaru g'ẹphe letajẹru iya ya ẹnya; bya
atụgbua jeshia iphe-ọzo je anọo ọdu.
10 O rwua teke aawọje akpụru iya; ọ bya ezia onye-ozi iya g'o jepfu
ndu-ozi-ẹgu ono g'ẹphe wọo ya oke iya nkiya. Ẹphe gude onye ono, o
ziru ozi ono; tsua ya iphe; gbabẹ iya ẹka ọto; nwufu iya; ọ lashịa.
11 Ọ bya ezia onye-ozi ọzo; ẹphe tsukwaphọ onye k'ono iphe; mee ya
iphe-iphere; gbabẹ iya ẹka ọto; nwufu iya; ọ lashịa.
12 O zikwaaphọ onye k'ẹto; ẹphe mekakwaphọ onye k'ono iphe; chịfu
iya.
13 Onye ono, nwe opfu-vayịnu ono sụ: ‘Ọ dụ ree; mu maru-a iphe,
mu e-me nta. Mu e-ye nwa mu, mu yeru obu g'o je. ?A maru; ?ẹphe
a-kabẹ kwabẹ yẹbedua ùbvù m'ẹphe -hụma iya?’
14 O be teke ndu-ozi-ẹgu ono hụmaru onye k'ono; ẹphe zụa mgbede
kpua ya sụ: ‘Ịhee! Waa onye alị-a e-mechaa bụru nkiya mẹ nna iya
-nwụhu. Unu g'anyi gbua ya egbugbu; g'alị ono a-bụru k'anyi.’
15 Ẹphe kpụfu iya l'ẹgu ono je eworu iya megbua.
“Sụ-a; ?Ọ dụkpoo unu g'ọ bụ gụnu bẹ onye nwe opfu-vayịnu ono
e-me phẹ?
16 Ọo-bya egbushichaa ndu-ozi-ẹgu ono bya eworu opfu-vayịnu ono
ye ndu ọzo l'ẹka.” Ọha nụmaepho nno; ọ tụko bụru: “Tụswekwa!
Tụswekwa!”
17 Ọ bya elee phẹ ẹnya bya asụ: “?Ọ bụhunuru gụnu bẹ bụ iphe, e
deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Ọ kwa mkpuma,
ndu akpụ ụlo jịkaru;
mechaarụ bya abụru
mkpuma, gudeshi ụlo?*
18 Onyemonye, bụ onye vukotaru mkpuma ono daa; bẹ e-tsujishihunu;
tẹme teke ọ tụru nemadzụ; l'ogwee onye ono arakabya.”

Apfụ akịriko
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Ndu ezije ekemu waa ndu-ishi ndu-uke Chileke meahaa g'ẹphe
zugude iya teke ono; kẹle ẹphe maru l'ọo phẹ bẹ ọonmadoru ẹtu ono;
ẹphe nọdu atsụkwanu ọha ebvu.
20 Ẹphe wata iya anwụ ngge; bya ezia ndu ngge g'ẹphe je
emetakpọepho g'ẹphe bụ ndu ọkpobe-opfu; g'ẹphe a-tụta nvọ l'iphe,
o pfuru gude kpụta iya ye l'ẹka onye nwe ike, bụ iya bụ nnajịoha, shi
Romu.
21 Tọbudu iya bụ; ẹphe jerwua bya ajịa ya sụ: “O-zì-iphe; anyi maru
l'iipfuje opfu, pfụru nhamụnha; tẹme ị nọdu ezi iphe, pfụru ọto; ọphu
ọ dụdu onye iile ẹnya l'iphu epfu; gbahaa ụzo Chileke bẹ i gude ire-
lanụ ezi.
22 Sụ-a; ?tọ bụdunu emebyi ekemu Chileke mẹ anyi -tụje akịriko nụ
eze nnajịoha, nọ lẹ Romu?”
23 Ọ maẹrupho ẹregede phẹ bya asụ phẹ: ?Dẹnu g'o gude unu nọdu
ahụ mu ama?
24 “Unu goshiẹshikwa mu kobo lanụ. ?Bụ ishi onye yẹe ẹpha onye
bụ ọwa-a, dụ iya nụ-a?”

* **20:17 20:17** Gụnaa Ebvu 118:22.

Ẹphe sụ iya: “Ọo kẹ Siza!”
25 Ọ sụ phẹ: “Ọ dụ ree; unu wonụru iphe Siza nụ Siza; unu eworu
kẹ Chileke nụ Chileke.”
26 Ọphu ẹphe adụdu ike pfụru l'edzudzu-ọha l'ẹka ono shi l'opfu
ọnu iya gude iya. G'o gude pfua iphe ono dụ phẹ biribiri. Ọphu ẹphe
epfuẹduru opfu.

Kẹ eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Ọ dụru ndu Sadusii, bụ ndu ono, sụru l'e tee shidu l'ọnwu eteta
adzụru ndzụ ono; byapfutaru Jizọsu.
28 Bya ajịa ya ajị sụ: “O-zì-iphe; Mósisu deru l'ẹkwo ekemu sụ: Teke
ọ bụ lẹ nemadzụ nwụhuru; ẹbe ọ nwụtaduru nwa; gẹ nwune onye
ono lụpyabe nyee ya; nwụtaru iya nwa.
29 Sụ-a; ọ dụru unwune ẹsaa, k'ọgerenya lụchaaru nwanyị bya ahaa
ya nwụhu; ọphu ọ nwụtaduru nwa.
30 Onye k'ẹbo lụpyabe nwanyị ono. Lụa ya jasụ nwoke ono nwụhu;
ọphu ọ nwụtakwaru iya phọ nwa.
31 Onye k'ẹto nnophọ; jasụ ẹphe n'ẹsaa ludzuru nwanyị lanụ ono
nwụshihukota; ọphu ọ dụdu onye ọphu nwụtaru nwa.
32 E mechaa l'ikpazụ; nwanyị l'onwiya bya anwụhu nkiya.
33 Sụ-a; o -rwua teke l'ee-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; ?bụ onye ole
bẹ nwanyị ono a-bụru nyee ya? G'ẹphe n'ẹsaa ono lụchaaru iya-a.”
34 Jizọsu sụ phẹ: “Ụnwu ọgbo-nta-a alụ nwanyị; ụnwanyi nọdu alụ
ji;
35 obenu lẹ ndu a gụru l'ẹphe gbaru k'eshi l'ọnwu teta gbalihu bya
eburu lẹ mgboko ọphu a-bya nụ taa lụhedu nwanyị; ọphu nwanyị
alụhedu ji.
36 Ẹphe taa nwụhuhedu anwụhu ọzo; kẹle ẹphe l'ụnwu-ojozi-
imigwe a-gbaru nanụ. Eshinu ẹphe bụ ụnwu, shi l'ọnwu teta dzụru
ndzụ bẹ ẹphe bụwaa ụnwu Chileke.
37 Ọ -bụru k'eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ bẹ ẹkwo Mósisu goshiru
iya l'ẹka o pfuru k'irwu, ọku enwu phoophoophoo. Ẹka ono bẹ Mósisu
kuru Chileke: Chileke kẹ Ébirihamu; waa kẹ Áyizaku; waa kẹ Jiékọpu.
38 Bụ iya bụ l'ọ tọ bụdu Chileke ndu nwụhuru anwụhu. Ọ bụ Chileke
ndu nọ ndzụ; kẹle onyemonye dzụ ndzụ l'ẹnya Chileke.”
39 Ndu ezije ekemu ono harụ sụ iya: “O-zì-iphe! I pfuru ree!”
40 E shiẹpho teke ono, ọphu ẹphe atụbaeduru ama ajịbaa ya ajị ọzo.

Ajị k'onye bụ Kéreshi ọ bụ
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jizọsu bya asụ ndu Fárisii ono: “?Dẹnu g'e gude sụ lẹ Kéreshi ọbu
bụ Nwa Dévidi;
42 l'ẹka Dévidi l'onwiya pfukwaru l'ẹkwo-ebvu Chileke sụ:
“Chileke sụru Nnajịuphu mu:
Nọdu mu l'ẹkutara
43 jasụ teke mu e-me ndu
ọhogu ngu
g'ẹphe bụru iphe,
ịi-zọpyabe l'ọkpa.[†]”

[†] **20:43 20:43** Gụnaa Ebvu 110:1.

44 Bụnu iya bụ lẹ Dévidi kuru iya Nnajịuphu! ?Dẹnuhunu g'o gude ọ
bụru nwa iya?

Jizọsu epfu k'ezije ekemu
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

45 Jizọsu nọdu l'edzudzu-ọha l'ẹka ono sụ ndu etsoje iya nụ:
46 "Unu kpakwaru ndu ezije ekemu l'aphara; mbụ ndu bụ iphe, adụje
phẹ ree bụ g'ẹphe gude kpowula-kpowula uwe kwaa onwophẹ yẹgele
ejephe; g'e keleje phẹ ẹrengete ekele l'ẹka a dụ igwerigwe g'ẹphe bụ
oke nemadzụ. G'oshi ọphu bụ iya kachakpọo ree l'ụlo-ndzukọ ndu
Jiu bụru nkephẹ; waa g'ọ bụru phẹ a-nọdu l'ẹka aa-kachakpọo phẹ
akwabẹ ùbvù mẹ a -nọdu abọ iphe.
47 Ẹphe bụ ndu eripyajẹ ụlo ụnwanyi, ji phẹ anọedu; tẹme ẹphe
nọdu egudeje ẹregede epfukpọepho ogologo opfu anụ Chileke. Ọ bụ
phẹ bẹ aa-kachaa anmashị ikpe ike."

21

Iphe, nwanyị, ji iya anọedu
anụ Chileke
(Mak 12:41-44)

1 Jizọsu bya apalia ẹnya bya ahụma ndu nweru iphe g'ẹphe
echiegbaa okpoga phẹ l'okpoko, eechiejeru Chileke okpoga l'eze-ụlo
Chileke.
2 Ọ hụma nwanyị, ji iya anọhedu ndzụ, akpa nri, byaru bya echie
afụ labọ.
3 Jizọsu sụ: "Gẹ mu kakwaru unu; ọ kwa nwanyị ụkpa-a, ji iya
anọedu ndzụ-a bẹ kachaa eye okpoga lẹ g'ẹphe hakọta ono.
4 Kẹle iphe, ndu ọphuu g'ẹphe ha echiegbaa bụ okpoga, tsuru etsutsu;
obenu lẹ nwanyị-a akpakpọ nri shii; ọle o wotakọtaru iphe, o gude
buru bya echie."

Iphe, e-me teke ikpazụ
(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 A harụ pfuphenyaẹpho k'eze-ụlo Chileke ono g'e gude kpụmata
iya l'ẹguru mkpuma, dụ ebvu; waa k'iphe, a nụru Chileke, dụ iya nụ;
Jizọsu sụ phẹ:
6 "Ọ -bụru iphe ọwa-a, unu ele ẹnya-a; ọ dụkwaru mbọku, ee-
mechaa nwukpọshichaa iphemiphe ono enwukpọshi; mbụ k'ọphu ọ
tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo mkpuma lanụ, akpọ-pfuru l'eli nwibe iya."

Iphe, bụ o -mechaa
mgboko abvụ
(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Ẹphe jịa Jizọsu sụ iya: "?Bụkpoo teke ole bẹ iphemiphe ono e-
mekpọo? ?Bụ gụnu bẹ ee-gude maru teke iphe ono abyagbaa ememe?"
8 Ọ sụ: "Ọo phọ g'unu leta ẹnya g'ọ tọ dụ onye e-duswe unu ụzo. Ọ
dụkwaru igwerigwe ndu a-zarụ ẹpha mu bya. Onye ọphu nọnu l'ọ sụ
l'ọo ya bụ Kéreshi ọbu; mbụ l'ọogbaakwa teke ọbu. Unu te etsokwaru
phẹ.
9 Teke unu nụaharu k'ọgu; waa lẹ mkpaka aswoli l'ibiya ọphuu;
ọzoo l'ibiya ọphuu; gẹ ndzụ ba agụkwa unu; kẹle iphemiphe ono
mefutakọtaje; ọle teke ikpazụ tee rwuẹkwapho ẹgwegwa nno."

10 No iya; ọ sụ phẹ: “Ọha yẹle ọha ibe iya a-nọdu alwụ ọgu; alị-eze
yẹe alị-eze ibe iya a-lwụkwapho ọgu.
11 Alị-ọnma-jiijiijii a-nọdu anma anmashị iya ike; ẹjo ọkpa-nri
mẹkpoo ẹhu, eme ememe l'e-mekọta l'ẹka dụ igwerigwe. Ahụma a-
nọdu emegbaa l'akpaminigwe mẹkpoo eze iphe-ọhubama ọzo.
12 “Ọle-a; iphemiphe ono -bya emegbabẹ bẹ ee-vuadaru ụzo kpaa
unu ẹhu; gude unu; kpụru unu je l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je ekpee unu
ikpe; tụa unu mkpọro; mbụ l'aa-kpụtachakwaa unu bya edobe l'iphu
ndu eze; mẹkpoo l'iphu ndu-ishi ọha l'opfu ẹhu mu.
13 Noo teke ọ gbaru g'unu goshi l'edzudzu-ọha l'unu bụ ndibe mu.
14 Sụ-a; unu te evujekwaru ụzo wata arị iphe, unu e-pfu gude kpefu
onwunu;
15 kẹle ọo mbẹdua l'e-ye unu opfu l'ọnu. Mu e-me unu amaru iphe
k'ọphu ndu ọhogu unu a-ta amadụru g'ẹphe e-yeje ọnu l'iphe, unu
epfu; ọphu ẹphe a-byadu atụ-kpute unu l'ẹgo.
16 Ndu nwụru unu; mẹkpoo unwune unu; mẹkpoo abụbu unu; mẹ
ọ̀nyà unu phẹ e-mechaa deru unu ye ndiphe l'ẹka; l'a harụ unu gbua
egbugbu.
17 Onyemonye e-gude k'iswi ẹhu mu kpọo unu ashị.
18 Ọle ọ tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo ẹgbushi lanụ, nọ unu l'ishi, byaru
l'ala l'iswi.
19 Ọo ẹpho g'unu taję nshi; kẹle ọ kwa ọ-ta-nshi tataru ọkpobe
ndzụ.”

Ẹjo ahụma
(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 “Sụ-a; teke unu hụmaerupho gẹ ndu ojọgu nọ-pheru Jierúsalẹmu
mgburugburu; unu amaru l'akwakpọshi iya dụwaa ntse.
21 O -be teke ono; gẹ ndu nọ lẹ Jiudiya gbalakwaa laa l'úbvú; gẹ ndu
kụru l'ime mkpụkpu wụfu; gẹ ndu lụfuru je l'ẹgu te jeẹkwa alaphu
azụ l'ime mkpụkpu onoya.
22 Kẹle teke ono bụkota mbọku, Chileke a-gwa ndiphe ọchi g'e gude
nno g'iphemiphe, e deru l'ẹkwo Opfu Chileke vụkota.
23 Nshịo ụnwanyi, dụ ime; mẹ ndu nwa l'angụkwadu ẹra mbọku
ono. Kẹle ẹjo iphe-ẹhuka, parụ ẹka a-dụ l'eliphe; tẹme Chileke e-gude
oke-ẹhu-eghu kpee ndu Ízurẹlu ikpe.
24 Ee-gbu phẹ lẹ mma; kpụa phẹ lẹ ndzụ laa l'iphe, bụkpoo ọhamoha.
Ndu abụdu ndu Jiu e-tee Jierúsalẹmu pyakapyaka jasụ oo-rwube
ẹphebedua.”

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 “Iphe-ọhubama l'a-nọdu eme l'ẹnyanwu; mẹ l'ọnwa; mẹ lẹ
kpokpode. L'eliphe bẹ eze-ẹnyimu waa ọchioku mini iya a-nọdu abya
ẹnari; k'ọphu meji a-gbabuhu ndiphe mgburugburu lẹ ndzụ-agụgu.
26 Nemadzụ e-gudeje ndzụ-agụgu avẹhu avẹhu teke aa-nọdu ele
ẹnya iphe, abya ememe lẹ mgboko; kẹle iphemiphe, nọ l'igwe a-nmawo
anmawo; lọ-sweshihu.
27 Noo teke ẹphe a-hụma Abụbu-Ndiphe l'ẹka ọ nọ l'urwukpu; egbu
nwịinwii gude ike iya, parụ ẹka abya.
28 Teke iphemiphe-a wataẹrupho ememe; unu kwolihu; palia ẹnya;
kẹle oorwuwaa teke aa-gbata unu.”

Iphe, e gude oshi figu anwụta
(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Jizọsu bya anmakwaaru phẹ phọ ẹtu-a: “Unu leẹkwa ẹnya l'oshi
figu yẹe oshi mmanụ ọzo.
30 Ọobujeru teke ọ wataẹrupho erwu irwu; unu ahụma iya
l'onwunu; maru lẹ teke okpomọku ekpoje dụwaa ntse.
31 Nokwaphọ g'ọwa-a dụ. Teke iphemiphe-a wataẹrupho ememe;
unu amaru lẹ teke Chileke e-goshi lẹ ya bụ eze dụwaa ntse.”
32 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọgbo-a taa bvụebekwa;
iphemiphe-a emekọta. Nokwa g'ọ dụ.
33 Igwe a-bvụkwa alị abvụ; obenu l'opfu, mu pfuru ta abyadụ abvụ
abvụbvu.

Ọ gbaru unu lẹ nche

34 “Ọle-a; unu chekwa onwunu nche. Unu te ekwekwa g'ike bvụ
unu; opfu l'unu eri gwọogwoo; angụnuka mẹe; waa l'unu achọ-phe
ẹku kẹ mgboko; ọdumeka bẹ mbọku ono a-tụkwa unu l'ụpfu.
35 Kẹle iphe, bụkotakpoo ndu mgboko mgburugburu bẹ ọo-nma
g'ọ́nyà.
36 Ọle-a; unu che nche tekenteke; unu pfu nụ Chileke g'unu a-dụ ike
pfụ-shia ike mẹ iphemiphe ono -meje. Teke e mecharu unu apfụru
l'iphu Abụbu-Ndiphe.”
37 Noo ya; Jizọsu nọdu anọduje l'eze-ụlo Chileke; ezi iphe mbọku-
mbọku; o -be l'ẹnyashi ooje akwaa l'úbvú, eekuje Úbvú-Olivu.
38 O -be lẹ nchi abọhu; e kporu wụ-pfuta iya l'eze-ụlo Chileke bya
anụma iphe, oopfu.

22

Jiudasu eederu Jizọsu eye
l'ẹka ndu Jiu
(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Jiọn 11:45-53)

1 O be teke idzu, aataję buredi, ekoduru ekoko dụwaa ntse, bụ ọbo-
iphe, eekuje Ojeghata;
2 ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu nọdu achọkashi ụzo,
ẹphe e-shikpọo gbua Jizọsu; obenu l'ẹphe atsụ ọha ebvu.
3 Nsetanu bya abahụ l'ime obu Jiudasu, bụ onye ntushi-ẹpha iya bụ
Isukariyọtu, bụkwa-a onye lanụ l'ime ụmadzu iri l'ẹbo phọ-a.
4 Ọ tụgbua bya ejepfu ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu-ishi ọgbogu eze-
ụlo Chileke je epfuaru phẹ kẹ gẹ ya e-shi deru Jizọsu ye phẹ l'ẹka.
5 Ẹhu tsọahaa phẹ. Ẹphe kwee ya okpoga.
6 O kweta ẹgube ono bya awata ele ẹnya teke bụ teke gbaru gẹ ya
e-deru Jizọsu ye ndu ono l'ẹka g'ọha ta ama.

Nri-ẹnyashi Ikpazụ
(Mat 26:17-30; Mak 14:12-26; Jiọn 13:21-30; 1Kọr 11:23-25)

7 Noo ya bụ; eswe, aataję buredi, ekoduru ekoko ono rwua, bụ iya
bụ mbọku, eegbuje nwatụru, e gude anyata eswe Ojeghata.
8 Jizọsu bya ezia Pyịta yẹe Jiọnu sụ phẹ: “Unu je akwakọberu anyi
nri-ẹnyashi k'ọbo Ojeghata g'anyi bya eria.”
9 Ẹphe sụ iya: “?Bụ awe bẹ anyi e-je akwakọbe iya?”

10 Ọ sụ phẹ: “Unu lenu; teke unu bahụerupho l'ime Jierúsalẹmu bẹ
nwoke, vu ite mini a-byapfuta unu; unu tsoru iya bahụ l'unuphu, ọ
bahụkpoerupho.
11 Unu sụ onye nwe unuphu ono lẹ O-zì-iphe sụru g'o goshi unu ẹka
ya a-nọdu ria nri ọbo Ojeghata iya yẹe ndu etsoje iya nụ.
12 Oo-goshi unu ụlo-eli; goshi unu ọma ụlo, nọ lẹ k'eli iya; mkpuru
ono hakpọepho ọsa; e dozichawa iya g'ọ dụ ree. Unu kwakọberu iya
anyi l'ẹka ono.”
13 Ẹphe tụgbua jerwua. Ọ bụerupho g'o pfuru bụ g'ọ dụ. Ẹphe nọdu
l'ẹka ono kwakọbeahaa nri ọbo Ojeghata ono.
14 Ọ gbaẹpho lẹ teke erije nri ono; Jizọsu yẹle ndu-ishi-ozi iya ẹphe
n'iri l'ẹbo ono bya anọdu k'eri nri ono.
15 Ọ sụ phẹ: “Ọogushikpokwaa mu ike gẹ mu l'unu riadaa nri
Ojeghata-a; tẹmanu mu ejee iphe-ẹhuka-a.
16 Kẹle-a; gẹ mu karụ unu; mu tee riẹkwa iya ọzo jasụ teke ee-ri
ọkpobe iya l'ẹka Chileke bụ eze.”
17 Ọ bya ewolita okoro, mẹe dụ; bya ekele Chileke ekele bya asụ phẹ:
“Unu gẹe ngudzuru!
18 Kẹle iphe, mu epfuru unu bụ l'e -shi ntanụ-a bẹ mu taa ngụbaekwa
mẹe, shi l'akpụru vayịnu jasụ teke Chileke e-goshi lẹ ya bụ eze.”
19 Ọ bya ewota buredi bya ekelekwaphọ Chileke ekele; bya eworu iya
washịaru phẹ sụ: “Ọwa-a bụ ogwẹhu mu, a nụru nụ-doru unu. Unu
meje iya g'anyi eme iya-a gude nyatajẹ mu.”
20 Nokwaphọ g'ẹphe richaaru nri; ọ bya apẹe phẹ okoro mẹe bya
asụ phẹ: “Okoro-a bụ ọgbandzu ọ̀phúú ono, e gude mee mu gbaa;
mbụ mee mu ono, a gbashịru l'opfu ẹhu unu ono.
21 “Ọle-a; unu lekwa l'onye e-deru mu ye l'ẹka ndiphe bẹ mu l'iya
tụkokwaru eri nri l'ẹka-a.
22 Kẹle Abụbu-Ndiphe l'a-la g'ọ gbaru iya l'alala. Ọle-a; nshịoro onye
ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abụbu-Ndiphe ye g'e gbua ono.”
23 Ẹphe wata ajịkashi nwibe phẹ onye ọ bụ lẹ g'ẹphe ha sụ: “?Bụ
onye e-mekpọo iphe, dụ nno?”

Ẹgo onye ka nụ

24 Ndu etsoje iya nụ l'onwophẹ wata adzọ onye kachaa shii lẹ g'ẹphe
ha.
25 Jizọsu sụ phẹ: Ndu bụ ndu eze lẹ mgboko-a anọduje akpapyashị
ndu nọ phẹ l'ẹka akpapyashị. A nọdu ekuje ndu bụ ndu gude ike-ọkpu
bụru ishi phẹ “omeluko.”
26 Obenu l'ọ tọ bụdu g'ọo-dụ l'ẹhu unu bụ ono. G'onye bụ iya kachaa
shii lẹ g'unu ha dụkwa g'ọ bụ iya bẹ ẹnya kachaa alwalwa. G'onye-ishi
dụkwa gẹ nwozi.
27 ?Bụ onye ka shii l'onye nọ anọo eri nri l'onye ejeru iya ozi nri ono?
?Tọbudu onye ọphu nọ anọo eri nri ka shii? Obenu lẹ mbẹdua bụ ozi
bẹ mu ejeru unu.
28 “Ọo unubẹdua bụ ndu mu l'unu nọkpoepho l'ọhutama mu g'ọ ha;
29 k'ọphu bụ l'ọ bụepho gẹ Nna mu meru mu eze bụ gẹ mu eme unu
eze;
30 gẹ mu l'unu eria ngụa; l'ẹka mu bụ eze; unu anọdugbaa l'aba-eze;
kpee ọkpa-ipfu Ízurẹlu iri l'ẹbo ono ikpe.”

Pyịta a-gọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jiọn 13:36-38)

31 A nọnyaa; Jizọsu ku Pyịta: “Sayịmonu! Sayịmonu! Lekwa!
Nsetanu sụkwaru g'a haa ya gẹ ya hụkota unu ama g'unu ha; gẹ ya
phụchaa unu g'onye aphụshi ẹswa l'ereshi.
32 Ọle mu pfuwaru opfu ẹhu ngu nụ Chileke g'i ti buha ekwekwe, i
kweru. Ọo ya bụ; teke ị dakọbeerupho lwaphuta azụ byapfuta mu; g'i
mee g'ụnwunna ngu pfụshia ike.”
33 Pyịta sụ iya: “Nnajịuphu; mu doziakwaru onwomu k'etsoru ngu
jee mkpọro; tsoru ngu laa maa!”
34 Jizọsu sụ iya: “Gẹ mu karụ ngu Pyịta; oke-ọku nchi-abọhu -bya
ara ọrà bẹ i pfuakwaru mgbo ẹto l'ị tị madụ onye mu bụ.”

Okpoga; ẹda; yẹle ogu-echi

35 Noo ya; Jizọsu sụ phẹ: “Teke ono, mu zijeru unu sụ g'unu je; g'ọ
tọ dụkwa iphe, unu e-gude eje onoya; g'unu te egudekwa iphe, eeyeje
okpoga; ọphu unu egudekwa ẹda; ọzoo akpọkpa; ?ọ dụru iphe, dụru
unu ụko?” Ẹphe yeeru iya ọnu sụ: “Ọ tọ dụkwa.”
36 Ọ sụ phẹ: “Obenu lẹ nta-a bụ; g'onye nweru iphe, eeyeje okpoga
wota iya. G'onye nweru ẹda; nyakwaru iya phọ. G'onye ete nwedu
mma; ree ukpo iya zụta iya.
37 Gẹ mu karụ unu l'iphe-a, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke-a bẹ a-vụkwa
g'e deru iya k'ẹhu mu; mbụ iphe, e deru sụ: ‘A gụru iya yeru ndu eme
ẹjo-iphe.’* Mbụ l'iphemiphe, e deru lẹ k'ẹhu mu bẹ a-vụkotakwa g'e
deru iya.”
38 Ẹphe sụ iya: “Nnajịuphu; lekwa mma labọ, anyi gude.”
Ọ sụ phẹ: “Ọ dụwaa ree.”

Jizọsu epfu anụ Chileke l'úbvú Olivu
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jizọsu lụfuta bya atụgbua jeshia l'úbvú Olivu, bụ iphe, oomeje-
hawaa. Ndu etsoje iya nụ tsoru iya.
40 O rwua ẹka ono bya asụ phẹ: “Unu pfukwaru nụ Chileke g'o to
kwe g'unu nmalahụ l'ọhutama.”
41 Ọ haa phẹ tụgbua kpịriberu jerwua ẹka ha g'ẹka aa-turwu lẹ
mkpuma; bya egbushi ikpere bya epfuru nụ Chileke sụ:
42 “Nna; ọ -bụru l'ọ dụ ngu l'uche; nafụnu mu okoro iphe-ẹhuka ọwa-
a; ọle ọ kwa g'ọ tọ bụkwa iphe, dụ mu l'uche l'e-me; g'ọ bụkwaru iphe,
dụ gụbedua l'uche.”
43 Ojozi-imigwe shi l'imigwe chaa ya l'iphu bya awata eme g'obu
shihu iya ike.
44 Obu wata iya etsu mini etsushikpọo ya ya ike. Ọ kabakpọo epfu
anụ Chileke. Ẹphuru, shi iya l'ẹhu dụepho gẹ mee ada paapaa l'alị.
45 O pfuchaẹpho nụ Chileke ono bya agbẹshi bya ejepfu ndu etsoje
iya nụ. O jeshia; ẹphe nọdu ekuwaa mgbẹnya aphụ.
46 Ọ sụ phẹ: “?Bụ gụnu meru iphe, unu eku mgbẹnya? Unu gbalihu
pfuru nụ Chileke g'o to kwe g'unu nmalahụ l'ọhutama.”

Eegude Jizọsu
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jiọn 18:3-11)

---

* **22:37 22:37** Gụnaa Azá 53:12.

47 Jizọsu kpụkwaduru-a opfu l'ọnu; ikpoto ọha zebata waa nwoke
ono, ẹpha iya bụ Jiudasu ono, bụ onye lanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo-a. Ọ
bụru iya bụ onye-ishi ikpoto ọha ono. Ọ bya akpịritaru Jizọsu ntse
bya etsutsua ya ọnu.
48 Jizọsu sụ iya: "Jiudasu; ?bụ etsutsu ọnu bẹ i gude ederu Abụbu-
Ndiphe eye g'e gbua?"
49 O be teke ndu nọ-kube iya nụ hụmaru iphe, abya ememe; ẹphe
sụ: "Nnajịuphu! ?Anyi gbuwarọ mma?"
50 Onye lanụ gbua nwokoro onye-ishi ndu-ishi uke Chileke mma;
tụkoe ya phọ nchị ẹkutara pafụ.
51 Jizọsu sụ: "Te emeẹkwa." O pfuchaa nno bya edenyi nwokoro
ono ẹka lẹ nchị ono; nchị ono dụ iya g'o shi dụ iya.
52 Jizọsu sụ ndu-ishi uke Chileke; waa ndu-ishi ọgbogu eze-ụlo
Chileke; waa ndu bụ ọgerenya, byaru iya egude: "?Unu chịgbaa mma;
chịru mgbọro abya mu egude? ?Mu bụ onye ana nfụ?"
53 "Mu l'unu anọkpoo mbọku-mbọku l'eze-ụlo Chileke; ọphu unu
azụkpodaru mu ẹka. Ọle nta-a bẹ ọ gbaru unu l'ememe iya. Nta-a bẹ
Obutuswe nọ l'ọchii bụru eze."

Pyịta agọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jiọn 18:12-18,25-27)

54 Ẹphe zụ Jizọsu; kpụru tụgbua jeshia ibe onye-ishi ndu-ishi uke
Chileke. Pyịta gbẹ ụzenya etso phẹ azụ-azụ.
55 Ẹphe phụ-nwuẹpho ọku l'echilabọ unuphu bya anọshia nọ-phee
ọku ono mgburugburu anya. Pyịta bya anọ-kube phẹ.
56 A nọnyaa; nwamgbọko, eje ozi ụlo; hụma Pyịta l'ẹka ọ nọ anya
ọku ono. Ọ tabẹ iya ẹnya bya asụ: "Nwoke-a bẹ yẹe Jizọsu-a shifụkwa
anọ."
57 Pyịta gọo sụ iya: "Nwanyị-a; mu ta amakwa iya amama ophu."
58 A kpọekwapho ụpfu nwanshịi; onye ọzo hụma iya bya asụ iya:
"Gụbedua yịfukwaa lẹ ndu etso iya nụ." Pyịta sụ iya: "Nwoke ibe mu;
mu ta ayịkwa iya-o!"
59 A nọepho iphe, ha g'awa ophu; onye ọzo pfushiahaa ya ike sụ: "Ọ
kwa ọkpobe-opfu lẹ nwoke-a bẹ yẹe Jizọsu shi anọ; eshinu ọ bụ onye
Gálili."
60 Pyịta sụ: "Nwoke ibe mu; mu ta amakwa iphe, iipfu!"
Ọ kpụkwaduru-a opfu l'ọnu; oke-ọku raa ọ́rà.
61 Nnajịuphu bya aghaa ẹnya lee Pyịta. Pyịta nyata opfu, Nnajịuphu
pfuru iya teke ọ sụru iya: "Oke-ọku -bya l'ara ọ́rà ntanụ-a bẹ ị
gọakwaru ẹgo ugbo ẹto l'ị tị madụ onye mu bụ."
62 Ọ kwofu etezi je atụkpoo ẹkwa too!

Eetsu Jizọsu iphe; aja iya ewenu
(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

63 Ndu ono, swiru Jizọsu ono jaahaa ya ewenu; bya echiahaa ya
ẹchachi.
64 Ẹphe kechia ya ẹkwa l'ẹnya echi iya ẹka lẹ nchị asụje iya: "Pfunaa
mpfuchiru ọbu!"
65 Ẹphe pfushiwarọ iphe ọzo, dụ igwerigwe gude akọ iya ọnu.

Jizọsu l'iphu ọgbo-ikpe ndu Jiu
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jiọn 18:19-24)

66 O be l'ụtsu; ndu bụ ọgerenya Jiu bya anọkobe; mẹ ndu-ishi uke
Chileke; mẹ ndu ezije ekemu. Ẹphe kpụru iya jeshia l'iphu ọgbo-ikpe
phẹ.
67 Ẹphe sụ iya: “Kanụru anyi. ?Bụ ngu bụ Kéreshi ọbu, Chileke
kweru ukwe iya ọbu tọo?”
Ọ sụ phẹ: “Mu -karụ unu bẹ unu te ekwekwa.
68 Tẹme teke mu jịru unu ajị-a; unu taa madụru eye iya ọnu; ọphu
unu a-hakwa mu phọ.
69 Ọle e -shi ntanụ-a bẹ Abụbu-Ndiphe a-nọdu l'ẹkutara Ọkalibe-
Kakọta-Ike, bụ Chileke.”
70 Ẹphe tụko sụ: “?Bụ iya bụ l'ọo ngu bụ Nwa Chileke ọbu?”
Ọ sụ phẹ: “Ọoepho g'unu pfuru ono bụ g'ọ dụ; l'ọo mu bụ iya.”
71 Ẹphe sụ: “?Bụ bahụna ekebe gụnu bẹ anyi ele ẹnya iya? Anyi
nụmakwaru iya l'ọnu iya l'onwanyi.”

23

Payịleti ajị Jizọsu ajị
(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jiọn 18:28-38)

1 Ọo ya bụ; ikpoto ọha ono wulihu kpụta Jizọsu kpụjeru Payịleti.
2 Ẹphe rwuẹpho ẹka ono bya awata epfushi iphe, ẹphe sụru l'o meru
sụ: “Anyi hụmaru nwoke-a ẹka oodusweshi ndu ndu-anyi. Ọ jịkaru sụ
g'anyi ta apfụjeshi akịriko nụ Siza; tẹme ọ sụkwapho l'ọo ya bụ onye
eze ono, bụ Kéreshi.”
3 No iya; Payịleti jịa Jizọsu sụ iya: “?Ị bụ Eze ndu Jiu?”
Jizọsu sụ iya: “Ọoekwa ngu phọ bẹ o shi l'ọnu.”
4 Payịleti sụ ndu-ishi uke Chileke waa ikpoto ọha ono: “Ọ tọ dụkwa
ẹjo-iphe, mu hụmaru, nwoke-a meru.”
5 Ẹphe kabaa ya epfushi ike sụ: “Ọ tụkoru Jiudiya mgburugburu
zigbabẹ iphe, egbuka mkpụkpu egbuka. Ọ watarụ iya ezizi lẹ Gálili;
zia ya byasụ l'ẹka-a.”

Jizọsu l'iphu Herọdu

6 Payịleti nụmaepho iphe, ndu Jiu pfuru bya ajịa sụ: “?Ọ bụ onye
Gálili?”
7 Ọ maẹrupho lẹ Jizọsu bẹ shi ibiya ọphu Herọdu bụ ọchi-ọha; ọ sụ
g'e gudekwa iya jepfu Herọdu. Herọdu nọ lẹ Jierúsalẹmu teke ono.
8 Herọdu hụmaepho Jizọsu; ẹhu tsọo ya ụtso; kẹle o shihawaa
ụzenya gụta iya gẹ ya hụma iya; l'ọ nụnukawaru nkiya; ọ nọdu agụ
iya gẹ ya hụma iphe, dụ biribiri, ọo-harụ mee.
9 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude; ọ jịa ya ajị nọo nwọdu; ọle Jizọsu
ta adụdu ọnu, o yeru iya.
10 Ndu-ishi uke Chileke waa ndu ezije ekemu bya apfụ-kube iya
ẹhuka ẹhuka; pfushiahaa iphe, ẹphe sụru l'o meru.
11 Herọdu yẹle ndu ojọgu iya phẹ tụko wata aja Jizọsu ewenu; eme
iya sukusuku. A nọnyaa; Herọdu bya ezia phẹ; ẹphe chịta uwe, ama
ntụmatu, bụ uwe oke amadụ bya eworu yee Jizọsu bya akpuphuru iya
Payịleti azụ.
12 Eshi mbọku ono; Herọdu yẹe Payịleti bya abụru ọkpobe ọ̀nyà;
kẹle ẹphe shi nọdu l'ụkukanyi teke iphe ono eteke emedu.

Eekpe Jizọsu mpfugbu
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jiọn 18:39—19:16)

13 Payịleti bya ekukọbe ndu-ishi uke Chileke; mẹ ndu gude ọha; waa
ọha l'ophu bya asụ phẹ:
14 "Unu dutaru mu nwoke-a sụ l'oodusweshi ndu ndu-unu
edusweshi. Mu jịchaa ya ajị l'iphu unu; ọphu ọ dụdu iphemiphe ono,
unu sụru l'o meru ono, dụru ọphu mu hụmaru l'ikpe iya nmarụ iya.
15 Nokwaphọ gẹ Herọdu ahụmaduru, meru g'o gude ọ sụ g'a kpụ-
phutaru iya anyi azụ. Unu hụma l'ọ tọ dụdu iphe, nwoke-a metaru kẹ
g'a pfụ-gbua ya.
16 Mu e-chi iya iphe parụ iya haa."
17 Noo ya; ọ bụwaa omelalị phẹ l'anọdu abọ Ọbo Ojeghata ono bẹ
Payịleti atụfujeru phẹ ndu mkpọro onye lanụ g'ọ la.
18 Igwe ọha ono tụa ụzu sụ: "Gbuaru anyi nwoke-a; hachia Barabasu
g'ọ la."
19 Nwoke ono, bụ Barabasu bụ nwoke, a tụru mkpọro kẹ mg-
baghashị, ọ gbaghashịru mkpụkpu waa kẹle o gburu ọchi.
20 Payịleti byakwa bya epfuru yeru phẹ ọzo; kẹle oome gẹ ya haa
Jizọsu.
21 Ẹphe tụa ụzu ọzo sụ: "Pfụ-gbua ya! Pfụ-gbua ya!"
22 Payịleti sụkwa phẹ ọzo k'ugbo ẹto: "?K'ishi gụnu? ?Bụ ẹjo-iphe
gụnu bẹ o meru? Ọ tọ dụkwa ẹjo-iphe, mu hụmaru, o meru. Ikpe
ọnwu ta anmakwaru iya. Iphe, e-me nụ bụ lẹ mu e-chi iya iphe parụ
iya haa."
23 Ẹphe nọdu atụro wọowoowoo epfu sụ g'a kpọpyabe iya l'oswebe.
Ẹphe raa; rata.
24 Payịleti bya ebua ikpe sụ gẹ nkephẹ mee.
25 Bya aparụ nwoke-a, e shi tụa mkpọro ọchi-a waa kẹ mgbaghashị-
a parụ haarụ phẹ, bụ iya bụ onye ẹphe sụru g'a haarụ phẹ. Ọ sụ g'a
kpọpyabe Jizọsu l'oswebe, bụ iphe dụ phẹ ree.

Aakpọpyabe Jizọsu
l'eli oswebe
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jiọn 19:17-27)

26 No iya; ẹphe kpụru Jizọsu tụgbushia. Ẹphe rwua l'ụzo bya awọru
onye Sayirini, shi ndu-ẹgu phẹ alwa, ẹpha iya bụ Sayịmonu. Ẹphe bo
iya oswebe, Jizọsu vu sụ iya g'o vuru iya; tsoru iya l'azụ.
27 Ikpoto igwe ọha ono nọdu awụ etso phẹ l'azụ mẹkpoo ụnwanyi,
akwa ẹkwa; ayọ ọshi iya.
28 A nọnyaa; Jizọsu bya aghaa ẹnya lee phẹ bya asụ: "Ụnwuada
Jierúsalẹmu; unu ta akwashị ẹkwa mu. Unu kwaa ẹkwa onwunu mẹ
k'ụnwu unu.
29 Kẹle mbọku abya teke ẹphe a-sụ: 'Iphe ẹhu atsọkwanu ụnwanyi,
eteke atsụ-swee ime; ọphu nwa 'eke angụ-swee phẹ ẹra l'ọkpoma.'
30 Noo teke ọo-dụ phẹ g'úbvú zee tụpyabe phẹ domia phẹ.
31 Lẹ-a; leanarọ g'e meru oshi-oyii; akakakwanụ oshi, ọkponku."
32 Noo ya; ọ dụkwarupho ụmadzu labọ, meru ẹjo-iphe, a kpụ etso
iya; eejekwaphọ apfụ-gbukọta ẹphe l'iya.
33 Ẹphe byarwutaẹpho l'ẹka eekuje "Okpokoroko Ishi"; ẹphe woru
iya kpọpyabe l'oswebe l'ẹka ono; waa ndu ẹjo-iphe labọ phọ. Onye
ọphuu l'ẹkutara; onye ọphuu l'ẹkicha.

34 Jizọsu sụ: “Nna; gụaru phẹ nvụ; kẹle ẹphe ta amadụ iphe, ẹphe
eme.”
Ẹphe tụa ido gude kee uwe iya.
35 Igwe ọha ono pfụgbaaru; ele iya ẹnya. Ndu bu ndu-ishi ọha gude
iya agba mgbọnu asụje: “Ọodzotaje ndu ọzo. G'ọ dzọnaa onwiya; mẹ
ọ -bụru iya bụ Kéreshi ọbu, shi l'ẹka Chileke, bụ iya bụ onye ọ họtaru.”
36 Ndu ojọgu nọdu agbakwarụ iya phọ mgbọnu. Ẹphe gbarwuta bya
anụ iya mẹe-veṇiga g'ọ ngụa;
37 sụ iya: “Ọ -bụru ngu bụ Eze ndu Jiu; dzọnaa onwongu!”
38 Ọ dụru iphe, e deru pfube l'oswebe ono sụ: “Waa Eze ndu Jiu.” E
deru iya l'opfu Giriku; waa l'opfu Latinu; waa l'opfu Hiburu.
39 Onye lanụ lẹ ndu ono, a kpọpyaberu ẹphe l'iya ono kọkwaa ya
phọ ọnu sụ iya: “?Tọbudu ngu bụ Kéreshi ọbu? Dzọnaa onwongu;
dzọo anyịbedua.”
40 Onye ọphuu gbochia ya ọnu sụ iya: “?Tịi tsụdu Chileke ebvu; l'a
nmarụ gẹe nwoke-a ikpe lanụ, bụ iya bụ ikpe ọnwu?
41 Ikpe k'anyịbedua bẹ dụ nhamụnha; kẹle ọ bụ urwu iphe, anyi
meru bẹ anyi erita; obenu lẹ nwoke-a ta adụdu iphe, dụ ẹji, o meru.”
42 Ọ sụ Jizọsu: “Jiko nyatakwa mu; mẹ ị -bụerupho eze.”
43 Jizọsu sụ iya: “Gẹ mu gbuaru ngu iya tororo; ntanụ-a bẹ mu lẹ
ngu a-nọdu l'ọkpoku Chileke.”

Anwụhu Jizọsu
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jiọn 19:28-30)

44 Ẹnyanwu keẹrupho l'ishi; nchi jihu l'alị ono. Ẹkameka gbahụkota
tsụkiribaa jasụ l'oke-eswe ụzenyashi;
45 kẹle ẹnyanwu jikputeru; ẹkwa, egbobutajẹ ẹnya ẹka aagwajẹ
Chileke, nọ l'ime eze-ụlo Chileke ono gbaẹpho kẹ tararaa gbajahụ ẹbo.
46 Jizọsu chia mkpu sụ: “Nna; mu yeru ngu Unme mu l'ẹka.” O
pfuchaa nno bya atubuhu unme; ọ bụru iya anwụhu.
47 Onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu hụmaepho iphe, meru nụ; ọ
jaahaa Chileke ajaja sụ: “Ọkpobe-opfu; nwoke-a pfụbekwaru-ẹka-
ọto!”
48 Iphe, bụkotakpoo ikpoto ọha, kụru l'ẹka ono, byaru ahụma iphe,
ada nụ; hụmaepho iphe, eme nụ bya egberu ẹka ye l'olu; ebu mkpu;
eje ala.
49 Iphe, bụkpoo ndu maru Jizọsu ree; je akpaa l'ụnwanyi, shi lẹ Gálili
tsoru iya; pfụru ụzenya ele iphemiphe ono, l'eme nụ ono.

Elili Jizọsu
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jiọn 19:38-42)

50 Ọ dụru nwoke, ẹpha iya bụ Jiósẹfu; onye shi Arimatiya; l'alị
ndu Jiu. Nwoke ono yị l'ọgbo-ikpe; bya abụru onye ọma; bụru onye
pfụberekoto;
51 onye adụdu teke o kwejeru l'ìdzù ono, ndu-ikpe chịru ono; yẹe
iphe ono, ẹphe meru ono dụ ree. Yẹbedua elekpọo ẹnya teke Chileke
e-goshi lẹ ya bụ eze.
52 Nwoke ono bya ejepfu Payịleti je arwọo ya g'a haarụ iya odzu
Jizọsu gẹ ya lia.

53 E mechaa; ọ bya eje apazeta odzu ono; gude ẹkwa ọchaa kwaa ya;
bya eje elia ya l'ilu, a tụru l'ọgba mkpuma; ilu, eteke adụ-swe onye e
lijewaru l'ime iya.
54 Mbọku ono bụ eswe, echele iya a-bụru eswe-atụta-unme; mbụ
mbọku Sabatụ; tẹme Sabatụ ọbu nọdu agbawaa.
55 Ụnwanyi ono, ẹphe lẹ Jizọsu shi lẹ Gálili swịru ono tsokwarụpho
Jiósẹfu je. Ẹphe lee ilu ono ẹnya ọhubama; bya ahụmakwapho g'e
nyeberu odzu iya l'ime ilu ọbu.
56 Ẹphe lwa bya akwakọbe manụ, eshi-mkpọ; waa manụ ọzogbaa
k'ete odzu ono. Ẹphe tụta unme l'eswe Sabatụ, bụ iya bụ iphe, ekemu
phẹ sụru g'e meje.

24

Eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jiọn 20:1-10)

1 O be lẹ nchi-abọhu mbọku mbụ l'idzu, bụ iya bụ Sonde; ụnwanyi
ono gude manụ, eshi mkpọ ono, ẹphe kwakọberu g'ọo-dụ ono gude
jeshia l'ilu Jizọsu.
2 Noo ya; ẹphe jeshia; e swifuwaa mkpuma, e shi gude swichia ọnu
ilu-a.
3 Ẹphe bahụ l'ime iya; ọphu ẹphe ahụmaeduru odzu Nnajịuphu, bụ
Jizọsu.
4 Ẹphe pfụru l'ẹka ono arị iphe ono; ọ tụfu phẹ ẹhu. A bya l'amarụ;
unwoke labọ, yeru uwe, egbu nwịinwii pfụ-kubewaa phẹ.
5 Ndzụ gụhu phẹ; ẹphe woru iphu kpube l'alị. Unwoke ono sụ phẹ:
“?Bụ gụnu meru g'o gude unu nọdu achọ onye nọ ndzụ l'ẹka ndu maa
nọ?”
6 “Ọ tọ nọekwa l'ẹka-a. O tetaakwaru dzụru ndzụ ọzo. Unu
nyatakwa iphe, o pfuru unu teke ọ nọ lẹ Gálili.
7 Ọ sụru lẹ Abụbu-Ndiphe bẹ ee-seru ye l'ẹka ndu eme iphe-ẹji. Ẹphe
eworu iya pfụ-gbua. O -be lẹ mbọku k'ẹto iya l'o teta dzụru ndzụ ọzo.”
8 Ẹnya gbarwua phẹ l'opfu iya ono.
9 Ẹphe shi l'ilu ono lwa bya eje akọoru iya ụmadzu iri lẹ nanụ phọ;
waa ndu ọphuu g'ẹphe ha.
10 Ụnwanyi ono bụ Meri kẹ Magudala; waa Jiowana; waa Meri, bụ
ne Jiemusu; waa ụnwanyi ọzo, ẹphe l'ẹphe swị. Ọ bụru phẹ kọoru
ndu-ishi-ozi iphe ono.
11 Iphe ono dụ phẹ g'ọ bụ opfu, 'enwedu ishi; ọphu ẹphe ekwedu l'ọ
bụ eviya.
12 Pyịta kwolihu bya agbaru jeshia l'ilu ono. O rwua bya ephureta
bya enyoo ime ilu ono. Ọ bụerupho ẹkwa odzu ono bẹ ọ hụmaru
kpụrumu. Ọ dakọbe; lashịa unuphu. O ji iya ẹnya; mbụ iphe ono,
meru nụ ono.

Ụja, aabọ eje l'ụzo Emeyọsu
(Mak 16:12-13)

13 Mbọku ono kwaphọ gẹdegede bẹ ụmadzu ẹbo lẹ ndu etsoje iya
nụ swị eje mkpụkpu, eekuje Emeyọsu. E -shi lẹ Jierúsalẹmu jasụ l'ẹka
ono bụ manyịru ẹsaa.
14 Ẹphe nọdu epfukpọepho k'iphemiphe ono, mekọtaru nụ ono.

15 Ẹphe gudekwadụ ụja ono abọ bya arịkwa iya phọ l'obu; Jizọsu
l'onwiya byapfuta phẹ; ẹphe l'iya swịru.
16 E kwechia phẹ ẹnya; ọphu ẹphe ahụbeduru iya ama.
17 Ọ sụ phẹ: “?Bụ ẹgube ụja gụnu bẹ unu abọkpoo tsoru ụzo ẹgube
ono?”
Ẹphe pfụru; kẹle aphụ jiru phẹ obu.
18 Onye lanụ l'ụmadzu ẹbo ono, ẹpha iya bụ Kuliyopasu sụ iya: “?
Bụe ngu phọ bụ onye byaru abyabya lẹ Jierúsalẹmu, 'amadụ iphe ono,
megbabẹru l'ẹka ono l'idzu-a?”
19 Ọ sụ phẹ: “?Iphe, dụ ịdu-agha?”
Ẹphe sụ iya: “Mbụ kẹ Jizọsu; onye Nazaretu, bụ onye mpfuchiru
Chileke; onye shi l'iphe, o mekpọoru ememe mẹ opfu, o pfuru l'ọnu
goshi l'iphu Chileke mẹ l'iphu ọha g'ike iya habe shii.
20 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu-ishi anyi phẹ seru iya nụ; a nmaa ya
ikpe ọnwu bya eworu iya kpọpyabe l'oswebe.
21 Mbụ onye-a, ẹphe shi ele ẹnya iya l'ọo ya a-gbata Ízurẹlu-a. A
-gụfukpokwaaro iphemiphe ono; ntanụ-a kweakwaa ujiku ẹto, iphe
ono meru.
22 Ọphu, ka nụ bụru l'ụnwanyi, gba l'ọgbo anyi harụ bya epfukpọoro
'ama-g'ee-me-iya. Ụnwanyi ono nmarụ ẹwa jee l'ilu ono.
23 Ẹphe jerwua; ọphu ẹphe ahụmaeduru odzu iya. Ẹphe lwa bya asụ
l'ẹphe phụchaaru phụa ọphulenya; hụma ụnwu-ojozi-imigwe, sụru
phẹ lẹ Jizọsu dzụakwaa ndzụ.
24 Ndu anyi l'ẹphe anọ harụ je l'ilu l'ẹka ono. Ẹphe jerwua; ọ
bụerupho g'ụnwanyi ono pfuru bụ g'ọ dụ; ọphu ẹphe ahụmaeduru
iya eviya.”
25 Jizọsu sụ phẹ: “Ọo éswè bẹ ọ bụ unu; unubẹ ndu ono, akpụ
onwunu akpụkpu ekweta iphe, ndu mpfuchiru Chileke pfuru ono.”
26 ?Tọ gbadụru Kéreshi ọbu g'o jefụtaadaa iphe-ẹhuka ono; tẹme l'ọ
bahụ l'ẹka e-goshi ùbvù, Chileke kwabẹru iya?
27 Jizọsu bya eshikpọepho l'iphe, bụkota ẹkwo Mósisu mẹ ẹkwo ndu
mpfuchiru Chileke; tọwashiaru phẹ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke
k'ẹhu iya ono nanụ nanụ.
28 Mkpụkpu, ẹphe eje zajẹe phẹ phọ ntse; o meahaa umere g'ọ ghata
aghata tụgbubaa.
29 Ẹphe sede iya sụ iya: “Byanụ g'anyi je akwaa; lẹ nchi ejihuwaa;
tẹme mbọku bvụwaa.” O tsoru phẹ bahụ g'ẹphe je akwaa.
30 Noo ya; ẹphe rijeẹpho nri; ọ bya ewota buredi ono bya ekele
Chileke ekele; bya awaa ya; bya eworu nụ phẹ.
31 Ẹnya sahụ phẹ. Ẹphe gbẹ teke ono hụbe iya ama. O phuhu; ọphu
ẹphe ahụmaeduru iya.
32 Ẹphe wata epfuru nwibe phẹ sụ: “?Ọ kwa l'ị maru l'o shi elwu anyi
l'obu teke ono, o shi abọ ụja eyeru anyi l'ụzo ono; atụru anyi iphe, e
deru l'ẹkwo-opfu Chileke poopoo.”
33 Ẹphe kwolihuẹkwapho teke ono teke ono; gbaphu azụ lẹ
Jierúsalẹmu. Ẹphe jeshia; ụmadzu iri lẹ nanụ ono nọkobewaa l'ẹka
lanụ; waa ndu ẹphe l'ẹphe nọ.
34 A sụ phẹ lẹ Nnajịuphu tetaakwaru eviya; lẹ Sayịmonu hụmakwaru
iya.

35 Ẹphebedua bya akọo iphe, meru l'ụzo; kọo g'ẹphe gude hụbe iya
ama teke ọ warụ buredi.

Jizọsu egoshi ndu etsoje
iya nụ onwiya
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jiọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

36 Ẹphe gudekwadụa epfu nno; Jizọsu pfụwaru l'echilabọ phẹ bya
asụ phẹ: "G'ẹhu dụkwa unu gu."
37 Ẹphe lwụ-bilihu; meji tọfu phẹ. Ẹphe dobesu l'ọo maa.
38 Ọ sụ phẹ: "?Bụ gụnu bẹ ndzụ iya agụ unu? ?Bụ gụnu meru iphe,
unu abọ obu ẹbo?"
39 "Unu hụma ẹka mu mẹ ọkpa mu. Unu hụma l'ọ bụ-a mbẹdua
gẹdegede. Unu wọru mu l'ẹka hụma; kẹle maa te enwedu anụ-ẹhu
waa ọkpu g'unu ele lẹ mu nweru-a."
40 O pfuchaa nno bya egoshi phẹ ẹka iya; waa ọkpa iya.
41 Ẹhu-ụtso; waa biribiri, ọ dụ phẹ mee ọphu ẹphe eke akwatadu
kweta ọkpobe ekweta. Ọ sụwaa phẹ: "?Ọ dụru iphe, eeri eriri, unu
nweru l'ẹka-a gẹ mu ria?"
42 Ẹphe bya anụ iya owuriwo ẹma waa ẹbakala manụ-ẹnwu.
43 Ọ nata iya nọdu phẹ l'iphu l'ẹka ono taa ya.
44 Ọ sụ phẹ: "Iphe-a bụkotakpoepho iphe, mu pfuru unu teke mu
l'unu nọ; sụ unu l'iphemiphe, e deru dekuta mu l'ẹkwo ekemu Mósisu
mẹ kẹ ndu mpfuchiru Chileke; waa l'ẹkwo-ebvu bẹ vụkotaje g'e deru
iya."
45 Ọ bya anwụsaa phẹ egomunggo g'iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke
edoo phẹ ẹnya.
46 Ọ sụ phẹ: "E deru sụ lẹ Kéreshi jefụtaje iphe-ẹhuka nwụhu; o -be
lẹ mbọku k'ẹto l'o teta dzụru ndzụ.
47 Bya asụ l'ee-gude ẹpha iya raa lẹ Chileke a-gụru nemadzụ nvụ
l'iphe-ẹji; mẹ izimanụ -lwa onye ọbu azụ. Ee-shi lẹ Jierúsalẹmu gude
ẹpha iya ono radzuru l'ọhamoha lẹ mgboko mgburugburu.
48 Ọ bụru unu e-pfuru ndu ọzo k'iphe-a, unu hụmaru-a.
49 Unu hụma lẹ mu e-zilataru unu iphe ono, Nna mu kweru unu
ukwe iya ono. Unu nọdukwa lẹ Jierúsalẹmu l'ẹka-a jasụ teke Chileke
e-gude ike, shi l'imigwe nụ̀á unu anụ̀nù; unu anata ike, shi l'imigwe
bya."

Jizọsu alapfu Chileke l'imigwe
(Mak 16:19-20; Ndu 1:9-11)

50 Noo ya; Jizọsu bya eduru phẹ jasụ lẹ Betani; bya apalia ẹka iya eli
gọahaaru phẹ ọnu-ọma.
51 O gude phẹ agọru ọnu-ọma ono bya ahaa phẹ. Chileke kulia ya
kuba l'imigwe.
52 Ẹphe baarụ iya ẹja bya alaphushia azụ lẹ Jierúsalẹmu. Ẹhu nọdu
atsọ phẹ ntụmatu.
53 Ẹphe je anọahaa mkpụrumkpuru l'eze-ụlo Chileke; ekele Chileke
ekele.

Ozi-ọma,
Jiọnu
Deru

Opfu Ndzụ

1 E -shi lẹ mbụlembu bẹ Opfu Chileke ono nọhawaa. Opfu ono bẹ
yẹle Chileke nọhawaa. Opfu ono bụru Chileke.
2 Onye ono bẹ yẹle Chileke shiẹpho lẹ mbụ nọdu.
3 Ọo l'ẹka iya bẹ Chileke shi mee iphemiphe. Ọ tọ dụdu iphe, bụ iphe,
e meru ememe, dụru ọphu e meru l'ẹbe ọ nọ iya.
4 Ọo ya bẹ ndzụ shi l'ẹka; ọ bụru ndzụ ono bẹ bụ ìphóró, dụru
ndiphe.
5 Ìphóró ono dụ l'ọchii; ọphu ọchii ono adụjeduru ike sọ-kputa iya.
6 O nweru onye lanụ, Chileke yeru g'ọ bya. Ẹpha iya bụ Jiọnu.
7 Iphe, ọ byaru bụ gẹ ya pfua k'iphoro ono. Ọ byaru g'ọ saarụ iya
ọha l'ophu; k'ọphu ẹphe a-nụma ozi ono kweta.
8 Ọ tọ bụkwa yẹbedua bụ ìphóró ọbu. Iphe, ọ byaru bụkwa g'ọ karụ
ndiphe g'ìphóró ono dụ.
9 Ọo ìphóró ono bẹ bụ ọkpobe ìphóró; ọphu bụ iya byaru lẹ mgboko-
a bya adụru ndiphe l'ophu.
10 Ọo ya bụ lẹ Opfu Chileke ono shi nọdu lẹ mgboko-a. Ọ bụru l'ẹka
iya bẹ Chileke shi mee mgboko; obenu lẹ ndiphe ta amadụ onye ọ bụ.
11 Ọ byapfutaru ndu nkiya; ndu nkiya jịka iya anata.
12 Ọle iphe, bụkpoo ndu natarụ iya nụ; mbụ ndu kweru nkiya; ndu
ono bẹ ọ sụwaru g'ẹphe bụru ụnwu Chileke.
13 Abụbu ono, ẹphe bụ ụnwu Chileke ono ta abụkwa g'aanwụje
nemadzụ bụ g'a nwụru phẹ; ẹbe ọ bụkwa ẹgu nwa meru a nwụa phẹ;
ọphu ọ bụkwa gẹ nemadzụ rịtaru iya l'ọkpoma; onye nwụru phẹ nụ
bụakwaa Chileke.
14 Tọbudu iya bụ; Opfu ono bya abụru nemadzụ; anyi l'iya buru.
Anyi gude ẹnya anyi hụma ọdu-biribiri iya; mbụ ọdu-biribiri, gbaru
iya nụ; eshinu ọ bụ iya bụ Nwa nwoke lanụ, Nna iya, bụ Chileke
nwụtaru. Iphe, ndzụ iya bụ bụerupho eze-iphe-ọma yẹe ire-lanụ.
15 Jiọnu bya epfuahaa kẹ Nwa Chileke ono; ara iya arara sụ: “Wakwa
onye ọbu, mu shi epfuru unu opfu iya teke mu sụru unu l'ọ dụru onye
l'e-mechaa bya nụ-a, ka mu l'ishi ka mu l'ọkpa; kẹle a byaru anwụ mu
ọ nọduhawanu.”
16 Eze-iphe-ọma iya ono nyịberu anyịbe. Ọ bụru l'eze-iphe-
ọma iya ono b'ooshije emeru anyi eze-iphe-ọma; mbụ o -mechaa;
oomekwasẹbaa ya ọzo; emewaa iya rọ k'anyịnyi.
17 Ọo l'ẹka Mósisu bẹ Chileke shi tụaru anyi ekemu. Eze-iphe-ọma
yẹe ire-lanụ shikwanụ l'ẹka kẹ Jizọsu Kéreshi bya.
18 Ọ tọ dụkwa onye gudejewaa ẹnya hụma Chileke. Ọo Nwa lanụ
ono, yẹle Chileke, bụ Nna tụgbaru bụru nanụ ọkpobe abụru ono bẹ
bụ onye meru; anyi maru gẹ Chileke dụ.

Ozi, Jiọnu onye emeje baputizimu
eezi l'echiẹgu
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

19 Tọbudu iya bụ; ndu Jiu shi Jierúsalẹmu zia ndu-uke Chileke mẹ
ndu bụ eri Lívayi g'ẹphe je ajịa Jiọnu sụ iya: "?Bụ onye bẹ ị bụ?"
20 Ẹbe Jiọnu ajịkakwaru eyeru phẹ ọnu. Ọ kaẹkwaru phẹ phọ
l'edzudzu-ọha sụ phẹ: "Ọ tọ bụkwa mbẹdua bụ Kéreshi ọbu."
21 Ẹphe jịa ya; "?Ọ bụhunuru onye bẹ ị bụ? ?Bụ ngu bụ Elayịjia?"
Jiọnu sụ phẹ waawaa; lẹ ya ta abụkwa Elayịjia.
Ẹphe jịa ya: "?Bụ ngu bụ onye mpfuchiru Chileke, anyi ele ẹnya iya
ọbu?"
Ọ sụ phẹ: "Waawaa."
22 Ẹphe sụ iya: "?Ọ bụkpohunaaru onye bẹ ị bụ? Yenụaru anyi ọnu
g'anyi maru iphe, anyi e-je epfuaru ndu ziru anyi ozi. ?Dẹnukpohunaa
g'i pfuru opfu ẹhu ngu?"
23 Jiọnu sụ phẹ: Ọo mbẹdua bụ onye ono, Azáya deru nkiya l'ẹkwo
sụ:
Ọ dụru olu onye aha
gengugengu l'echiẹgu
sụ:
Unu mee ụzo, Nnajịuphu
g'ọ pfụru nhamụnha!*
24 No iya; ndu ono, byaru ozi ono bụ ndu Fárisii bẹ ziru phẹ nụ.
25 Ẹphe jịa Jiọnu sụ iya: "Ị -bụdu Kéreshi; ẹbe ị bụdu Elayịjia; ọphu
ị bụkwapho onye mpfuchiru Chileke; ?ọ nwụhunuru ịnwu-agha bẹ
iimeje baputizimu?"
26 Jiọnu sụ phẹ: "Unu eleanaa l'ọo mini bẹ mu gude eme baputizimu.
Obenu l'ọ dụru onye unu l'iya tụkoru nọdu, unu ta amadụ.
27 Onye ono, l'e-mechaa bya nụ ono kakwa mu shii; k'ọphu mu ta
asụdu gẹ mu e-phureta tọfu iya eri akpọkpa iya."
28 No iya; ẹka iphemiphe ono mekọtaru bụ lẹ Betani; l'azụ
ẹnyimu Jiọ́danu azụ iya ọphuu; l'ẹka Jiọnu shi anọduje eme ndiphe
baputizimu.

Jizọsu bụ Nwatụru Chileke

29 O rwua lẹ nchitabọhu iya; Jiọnu hụma gẹ Jizọsu eje abyapfuta iya.
Ọ sụ: "Unu hụma onye ọbu, bụ Nwatụru Chileke ọbu. Ọo ya e-gwefu
iphe-ẹji ndiphe l'ophu!
30 Sụ-a; ọ kwa onye ono bẹ mu pfuru opfu ẹhu iya ono sụ l'ọ dụru
onye l'e-mechaa bya nụ. L'onye ọbu ka mu l'ishi ka mu l'ọkpa. L'a
byaru anwụ mu; ọ nọduhawaro-a.
31 Mbẹdua te eshikwa maru onye ọ bụ; obenu l'ọo gẹ ndu Ízurẹlu
amaru iya meru g'o gude mu bya anọdu; gude mini eme baputizimu."
32 Jiọnu pfukwaaphọ iphe, o gude ẹnya iya hụma sụ: "Mu hụmaru
Unme Chileke g'o shi l'imigwe dụ gẹ ndo bya anọdu iya l'ẹhu.
33 Mbẹdua te eshikpọkwanu maru iya; ọle onye ono, ziru mu gẹ mu
bya egude mini mee baputizimu ono sụru mu: 'Ọo onye ono, ịi-hụma
gẹ Unme Chileke shi l'imigwe bya nọdu iya l'ẹhu ono bụ iya bụ onye
ọbu, e-gude Unme-dụ-Nsọ eme baputizimu ọbu.'

---

* **1:23 1:23** Gụnaa Azá 40:3.

34 Sụ-a; nta-a bẹ mu gudewaa ẹnya mu hụma iya bya apfụwaru epfu
l'ọo onye ono bụ Nwa Chileke ọbu."

Ndu mbụ, l'etso Jizọsu

35 O rwukwaa lẹ nchitabọhu iya; Jiọnu pfụkwaru l'ẹka ono yẹle
ụmadzu labọ, shi lẹ ndu etsoje iya nụ.
36 No iya; ọ hụmaepho Jizọsu g'ọoghata ọ sụ: "Unu hụmakwa
Nwatụru Chileke ọbu."
37 No iya; ndu labọ ono, etsoje iya nụ ono nụmaepho iphe ono, o
pfuru ono; ẹphe tsoru Jizọsu.
38 Jizọsu bya aghaa ẹnya hụma phẹ g'ẹphe etso iya bya ajịa phẹ sụ
phẹ: "?Bụ gụnu bẹ unu achọ?"
Ẹphe sụ iya: "Rabayi! ?Bụ awe bẹ ịikwaje?" Rabayi bụ O-zì-iphe.
39 Ọ sụ phẹ: "Unu byanụ bya ahụma iya." Noo ya; ẹphe tsoru iya
je ahụma ẹka ọokwaje. Ẹphe l'iya nọ-jiwarọ nchi mbọchi ono. Teke
ono, ẹphe byaru ono bụ l'oke eswe ụzenyashi.
40 Onye lanụ l'ụmadzu labọ ono, nụmaru opfu Jiọnu; tsoru Jizọsu
ono; bụ Anduru, nwune Sayịmonu Pyịta.
41 Anduru vuru ụzo lọbaru je achọ-vu nwune iya Sayịmonu sụ iya:
"Anyi hụmaakwaru Mezaya ọbu, bụ iya bụ Kéreshi ọbu."
42 O duta Sayịmonu byapfuta Jizọsu. Jizọsu hụmae ya phọ bya asụ
iya: "Ọo ngu bụ Sayịmonu, bụ nwa Jiọnu. Iphe, aa-nọduje eku ngu
nta-a bụ Sifasu, bụ iya bụ Mkpuma."

Jizọsu eku Filipu yẹle Natanẹlu

43 O rwua nchitabọhu iya; Jizọsu chịta k'eje Gálili. No iya; ọ hụma
Filipu; bya asụ iya "Tsoru mu."
44 Filipu ono bụ onye Bẹtusayida. Ọ bụkwarupho mkpụkpu ono bẹ
a nwụru Anduru yẹle Pyịta.
45 No iya; Filipu kwe iya hm; bya eje elee ẹnya Natanẹlu. Ọ hụma iya
bya asụ iya: "Anyi hụmaakwaru onye ọbu, Mósisu deru nkiya l'ẹkwo
ekemu; tẹme ndu mpfuchiru Chileke dekwaa ya phọ-a. Onye ọ bụ bụ
Jizọsu kẹ Nazaretu, nwa Jiósẹfu."
46 Natanẹlu sụ iya: "?Ọ dụkporu-a iphe, dụ ree, e-shi lẹ Nazaretu?"
Filipu sụ iya: "Byanụ bya egude ẹnya ngu hụma."
47 Jizọsu hụmaepho gẹ Natanẹlu eje abyapfuta iya; ọ sụ: "Onye ọwa-
a bụ ọkpobe onye Ízurẹlu, adụdu iphe, aata iya ụta iya."
48 Natanẹlu jịa ya: "?Nẹnu g'i meru maru mu?"
Jizọsu sụ iya: "Mu hụmahawaru ngu rọ teke ị nọ l'upfu oshi figu
phọ tẹme Filipu bya ekua ngu."
49 Natanẹlu sụ iya: "Ọnyibe! Ọo ngu bụ Nwa Chileke ọbu. Ọo
gụbedua bụ Eze ndu Ízurẹlu ọbu."
50 Jizọsu sụ iya: "?Bụ-a l'ọle mu sụru ngu lẹ mu hụmaru ngu l'upfu
oshi figu phọ meru g'o gude i kweta? Ii-mechakwarọ hụmabaa iphe,
kabaa ọwa-a shii!
51 Gẹ mu gbukwaru ngu iya tororo; unu e-mechakwaa hụma
g'imigwe gheru ọnu; ụnwu-ojozi Chileke nọdu enyiba iya enyiba;
enyizetakwa iya phọ enyizeta awupfu Abụbu-Ndiphe."

2

Eke nwanyị lẹ Kena

1 O be lẹ mbọku k'ẹto; ọ dụru ẹka eeke nwanyị lẹ Kena. Kena bẹ dụ
lẹ Gálili. Ne Jizọsu nọdukwapho l'ẹka ono.
2 No iya; Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ jee ẹka eeke nwanyị ono; kẹle
e yekwanụru phẹ lẹ nri.
3 A ngụ-gbuchaẹpho mẹe, a gatarụ; ne Jizọsu jepfu iya je asụ iya:
"Ndu-a te enweẹkwa mẹe."
4 Jizọsu sụ iya: "Ha! Nwanyị-a! ?Bụ gụnu bẹ mu lẹ ngu jigba? Teke
mu e-me ẹgube iphe ono, ẹnya dụ ngu ono teke erwukwa."
5 Ne iya sụ ndu nkwakọ nri: "Iphe, ọ sụkpowaru g'unu mee; unu
mekwaa ya!"
6 Ọ dụru aragbada ite-ẹra ishii, e gude ụrwa kpụa, sụkaaru l'ẹka
ono, ndu Jiu egudeje eme nsọ nri. Iphe, alajẹ l'ite-ẹra ono nanụ bụ
galọnu ụkporo; ọphu abụru galọnu ụkporo l'iri.
7 Jizọsu sụ ndu nkwakọ nri ono: "Unu kujishia ite-ẹra ono mini g'ọ
ha." Ẹphe kujishia ya; ọ tụko jichaa pyịmu pyịmu.
8 Ọ sụ phẹ: "Ọ dụ ree; unu gbatawa iya rọ je anụ onye bụ iya bụ
ishi, iphe, eeme l'ẹka-a." Ẹphe mee g'o pfuru.
9 Onye bụ ishi iphe, eeme l'ẹka ono bya etsua ya ọnu; mini ono
ghọwaa mẹe. Ọ tụfu iya ẹhu ẹka mẹe k'ono shihunu. Ọ bụerupho
ndu nkwakọ nri ono, kuru mini ono maru ẹka o shi. Ọ bụru iya bụ; o
kua nwoke, byaru alụ nwanyị-a
10 sụ iya: "Ibe ngu evujeru ụzo pashịa mẹe, dụ ree l'a ngụadaa. Teke
mẹe dụepho ndu byaru nụ l'ẹnya; tẹme l'a pashịahaa mẹe ọphu dụ
ẹji. Ọwa bẹ ị gbẹ sumia mẹe, dụ ree byasụ nta-a."
11 Iphe-ọhumalenya mbụ ono, Jizọsu meru ono bẹ o meru lẹ Kena,
nọ lẹ Gálili; mee ya gude goshi ọdu-biribiri iya. Ndu etsoje iya nụ
kweta nkiya.
12 E meẹbekpoepho iphe ono; Jizọsu waa ne iya; mẹ unwune iya
kẹ nwoke; mẹ ndu etsoje iya nụ tụgbua jeshia Kapaniyọmu. Ẹphe je
anọo nwujiku olemole l'ẹka ono.

Jizọsu achịfu ndu azụ aswa
l'eze-ụlo Chileke
(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Ọbo Ojeghata ndu Jiu nọdu erwuwaa; Jizọsu tụgbua jeshia
Jierúsalẹmu.
14 O rwua bya eje abahụ l'eze-ụlo Chileke. Ọ hụma ndu nọgbaa l'ẹka
ono ere eswi; mẹ atụru; mẹ ndo; mẹ ndu agbanwe okpoga, nọ l'ẹka
onokwaphọ agbanweshi okpoga l'eli teburu phẹ.
15 Ọ bya achịta ụdo; mee ẹchachi gude chịkashigbua phẹ g'ẹphe ha
l'ime eze-ụlo Chileke ono; chịkashichaa mẹ atụru mẹ eswi ono. Ọ bya
aghakashịa okpoga ono, ndu ono agbanweshi ono; tụko teburu phẹ
ghashịa ịgharaphu.
16 Ọ bya abaarụ ndu ọphu ere ndo mba sụ phẹ: "Unu tụko iphe ono
chịshia l'ẹka-a. Ọ tọ bụdu ụlo Nna mu bẹ unu e-me g'ọ bụru ụlo aswa."
17 Ndu etsoje iya nụ bya nụ bya anyata iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke, sụru: "Obu, mu yeru ụlo ngu enwu phuruphuru g'ọku; ọ bụru
n-yemobu ono a-ta ishi mu."
18 Tọbudu iya bụ; ndu Jiu sụ iya: "?Dẹnu iphe, ii-meru goshi anyi
g'anyi gude maru l'iphe-a, i meru-a bẹ i meru l'orwuberu iya?"

19 Jizọsu sụ phẹ: “Unu tsukpọshia eze-ụlo Chileke-a; ọo ujiku ẹto
kpẹekpu bẹ mu e-gude kpụkwaa ya g'ọ dụ g'o shi dụ.”
20 Ndu Jiu ono jịa ya sụ iya: “?Ị sụru l'ọo ụlo-a, a kpụru ụkporo apha
labọ l'apha ishii-a bẹ ii-gude ujiku ẹto kpụ-phu azụ?”
21 Ẹbe a madụ l'ọo onwiya gẹdegede bẹ bụ eze-ụlo Chileke, oopfu
opfu iya ọbu.
22 Noo g'o shitaru ọ nwụhuchaa; Chileke mee o shi l'ọnwu teta dzụru
ndzụ; ndu etsoje iya nụ nyata l'o pfujewaru iphe ono. Ọ bụru iya bụ
l'ẹphe ekweta iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke; kwetakwaphọ iphe,
Jizọsu pfuru.

Jizọsu maru onyemonye

23 Teke ono, Jizọsu nọkwadu lẹ Jierúsalẹmu g'aabọkwadu ọbo
Ojeghata ono bẹ a dụkpoo igwerigwe kweta nkiya. Kẹle ẹphe hụma-
butaru iphe-ọhumalenya, o meshiru.
24 Obenu lẹ Jizọsu te egudedu ire phẹ ẹka; kẹle ọ makọtawaru
g'onyemonye gbaru.
25 Ọ tọ bụdu kẹ hm g'a bya akọaharu iya gẹ nemadzụ tụkoru gbaa;
eshi ọphu yẹbedua l'onwiya makọtawaru iphe, dụ nemadzụ l'ọkpoma.

3

Nikodimọsu yẹle Jizọsu

1 O nweru nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Nikodimọsu. Nikodimọsu bẹ yị
l'ọgbo kẹ Fárisii bya abụkwarupho onye-ishi ndu Jiu.
2 O rwua ẹnyashi ujiku lanụ; ọ byapfuta Jizọsu bya asụ iya: “O-zì-
iphe! Anyi makwarụ-a l'ị bụ onye ezije mmamiphe; l'ọo Chileke yeru
ngu g'ị bya. Ọ tọ dụdu onye a-dụ ike eme eze iphe-a, iimegbabẹ-a,
abụdu l'ọo Chileke pfụru onye ọbu l'azụ.”
3 Jizọsu sụ iya: “Gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; onye aanwụ-
phuduru azụ bẹ ta abyakwa ahụma ẹka Chileke bụ eze.”
4 Nikodimọsu sụ iya: “?Dẹnu g'ee-shi nwụ-phu nemadzụ azụ ọzo mẹ
onye ono bụchaaru ọgerenya? ?Ọo-laphu ne iya azụ l'ẹpho je anọdu
g'a nwụa ya k'ugbo ẹbo tọo?”
5 Jizọsu sụ iya: “Gẹ mu gbukwaru ngu iya tororo; ọ tọ dụkwa onye
abahụ l'ẹka Chileke bụ eze; gbahaa l'e gude mini; waa Unme-dụ-Nsọ
nwụ-phu iya azụ.
6 Onye nemadzụ nwụru; mẹ iphe, shi l'ẹka nemadzụ tụkokwaru
bụru kẹ nemadzụ. Onye Unme-dụ-Nsọ nwụru; mẹ iphe, shi l'ẹka
Unme-dụ-Nsọ tụko bụkwanuru kẹ Unme-dụ-Nsọ.
7 G'ọ tọ dụkwa ngu biribiri lẹ mu sụru l'anwụ-phufụtaje unu azụ
ọzo.
8 Ọobujeru; phẹrephere -nọdu ezi ala ibiya ọphu dụ iya ree l'ị nụ
ẹphu iya; obenu l'ị tị makwanụ ẹka o shi; ọphu i makwaphọ ẹka oozi
ala. Nokwaphọ g'ọ dụ iphe, bụkpoo onye Unme-dụ-Nsọ nwụru bụ
ono.”
9 Nikodimọsu sụ iya: “?Dẹnukpoo g'ẹgube iphe ono e-me nwụa?”
10 Jizọsu sụ iya: “?Ị bụ onye ezi iphe lẹ Ízurẹlu; ẹbe iphe, dụ nno
edoduru ngu ẹnya?
11 Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; ọ kwa iphe, anyi tụtaru
nvọ bẹ anyi epfuje; ọ bụru iphe, anyi hụmaru l'ẹnya bẹ anyi atụje ọnu
iya; obenu l'unu te ekwedu kweta iphe, anyi epfu.

12 Mu -pfuaru unu iphe kẹ mgboko-a; unu tee kwetadu. ?Dẹnu g'unu
e-shi kweta mẹ mu -pfuaru unu g'iphe k'imigwe dụ?
13 Ọ tọ dụkwa onye bahụjewaru l'imigwe; a -gụfu onye ono, shi
l'imigwe bya, bụ Abụbu-Ndiphe.
14 “Sụ-a; ọ kwa gẹ Mósisu gude mgbọro wolia agwọ ono, e gude ope
mee ono l'echiẹgu phọ bụ g'e wolifutajẹ Abụbu-Ndiphe
15 g'ọo-bụkwanuru onye kwetarụ nụ; onye ono enweru ndzụ ojejoje.
16 Lẹ Chileke yekwarụ ndiphe obu; yetabe iya k'ọphu ọ nụru Nwa
lanụ, o nweru kpoloko: g'ọoburu onye kwetarụ nkiya; onye ono taa
ladụ l'iswi; o nwechiaru ndzụ ojejoje.
17 Iphe, Chileke yedoru Nwa iya g'ọ bya lẹ mgboko-a ta abụkwa g'ọ
bya anmaa ndiphe ikpe. Ọ kwa g'ee-shi iya l'ẹka dzọo ndiphe.
18 “Onye kwetarụ nkiya bẹ a taa nmakwa ikpe. O bekwanụ l'onye
ekwedu nụ bẹ a nmahaakwaruro ikpe; kẹle onye ono te ekwedu k'onye
ono, bụ Chileke Nwa lanụ ono.
19 Gẹ Chileke e-bukafu ikpe ono bụ; l'ìphóró ono byaru lẹ mgboko-
a; ndiphe gbẹ haa ìphóró ono hatachia ọchii; opfu l'iphe, ẹphe eme
bụgbaa ẹjo-iphe.
20 Ishi iya bụ l'onye bụ onye eme ẹjo-iphe akpọje ìphóró ashị; onye
ono te eshitajẹdu ẹka ìphóró dụ; a -nọnyaa ẹjo-iphe, oomegbabẹ
gbafụta iphe.
21 Obenu l'onye eme ire-lanụ l'afụtaje bya anọdu l'ẹka ìphóró dụ
g'aa-hụma-dzuru iya; maru l'iphe oome bẹ ẹka Chileke dụpho.”

Jizọsu yẹle Jịọnu onye emeje baputizimu

22 E mechaa; Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ tụgbua jeshia alị Jiudiya.
Ẹphe kpọo nwụpfu l'ẹka ono; ọ nọdu emeshi nemadzụ baputizimu.
23 Jịọnu l'onwiya nọdukwapho lẹ Inọnu eme baputizimu nkiya.
Inọnu bụ mkpụkpu, nọ-kube Selimu. Ọ nọdu l'ẹka ono eme
baputizimu; kẹle mini dụ shii l'ẹka ono. Ndiphe nọdu awụ awụ-pfuta
iya l'ẹka ono; ọ nọdu emeshi phẹ baputizimu.
24 Teke ono bụkwanuru teke e teke atụdu Jịọnu mkpọro.
25 A nọnyanaa; ndu etso Jịọnu ẹphe l'onye Jiu tụpfuru ẹgo g'eemeje
kẹ nsọ asafụ onwonye ntụrwu.
26 Noo ya; ẹphe tụru iya jepfu Jịọnu je asụ iya: “?Ị nyatakwadụrua
nwoke ono, unu l'iya shi nọdu l'azụ Jịọdanu azụ iya ọphuu-a? ?Tị
madụ nwoke ono, i pfuru anyi opfu ẹhu iya-a? O meakwa baputizimu
l'ẹka-a nta-a. Mbụ; a nọdu awụakwa gidigidi ejepfu iya.”
27 Jịọnu sụ phẹ: “Ọ tọ dụkwa onye dụru iphe, ọ byaru anata mẹ ọ
-bụdu iphe, Chileke nụru iya.
28 Unubẹdua l'onwunu kàbẹkwa bụru ndu ẹto, nụmaru teke mu
pfuru sụ l'ọ tọ bụkwa mbẹdua bụ Kéreshi ọbu; l'ọ kwa èzìzì bẹ e ziru
mu gẹ mu vuru iya ụzo bya.
29 Sụ-a; ọ kwa nwata nwokoro, eje alụ nwanyị bẹ nwanyị ono, aabya
eke ji ono nọ-doru. Ọ̀nyà nwata okoro ono nọdu abụjeru; ọ -pfụru
l'ẹka ọ̀nyà iya phọ nọ anụ iphe, oopfu; ẹhu atsọ iya ntụmatu. Ọ bụru
ẹgube ono bẹ ẹhu atsọkpoo mu ụtso atsọfu l'ishi nta-a.
30 Mbụ-a; ọo-nọdukwa aka shii eje; ẹpha nkemu aka alwa alị eje.”

Onye shi l'igwe bya

31 “Onye ono, shi l'igwe bya ono bẹ bụ iya kakọta shii g'a ha. Onye
shi lẹ mgboko-a bụepho kẹ mgboko-a; tẹme ọ nọdu anọdujeepho epfu
gẹ ndu mgboko-a; onye ono, shi l'imigwe bya bụ iya kakọta shii g'a ha.
32 Ọo iphe, ọ nụmaru lẹ nchị; hụma l'ẹnya iya bẹ oopfuje. Obenu l'ọ
tọ dụdu onye ekweje nata ozi iya.
33 Onye natarụ ozi iya bẹ gudewaa nno kweta lẹ Chileke bụ ọkpobe
iya.
34 Noo l'onye ono, Chileke yeru ono epfu opfu, Chileke pfuru. Ishi
iya bụ lẹ Chileke ta anụduru iya Unme-dụ-Nsọ nụ-phodo iya ya anụ-
phodo.
35 Chileke, bụ Nna yeru Nwa iya obu; bya ewowaru iphemiphe ye
iya l'ẹka.
36 Onye kwetarụ kẹ Nwa iya ono bẹ nwewaru ndzụ ojejoje; onye
ta anụduru Nwa Chileke opfu bẹ ndzụ ono ta abyakwa erwube ẹka.
Onye ono bẹ oke-ẹhu-eghu Chileke dụakwaa swiru; ọ bụru g'ọo-dụ
swiru iya bụ ono je adụwaruro adụru.”

4

Jizọsu yẹle nwanyị Samériya

1 Tọbudu iya bụ; Nnajịuphu bya amaru lẹ ndu ọgbo Fárisii
nụmawaru lẹ ndu yẹbedua, bụ Jizọsu meru baputizimu; ẹphe nọdu
etso iya kawaa shii eme lẹ ndu ọphu Jiọnu meru baputizimu; ẹphe
nọdu etso yẹbedua.
2 Ọle ọ tọ dụkpodaanu onye Jizọsu gude ẹka iya mee baputizimu;
gbahaa ndu etsoje iya nụ emeje iya.
3 Ọ gbẹshi lẹ Jiudiya; ọ bụru iya alaphu azụ lẹ Gálili.
4 Ụzo ono, o shiru eje Gálili ono bẹ ọo-ghaja Samériya.
5 No iya; Jizọsu jenyaa bya ejerwua mkpụkpu lanụ, eekuje Sayika lẹ
Samériya. Mkpụkpu ono nọ-kube ẹgu ono, Jiékọpu nụru nwa iya, bụ
Jiósẹfu.
6 O nwekwarụpho wẹlu, Jiékọpu tụru, dụ l'ẹka ono. Jizọsu rwuẹpho
l'ẹka ono g'ẹnyanwu alwawaa l'ishi; ike ije bvụchawa iya ree. Ọ je
anọdu anọo l'agụga wẹlu ono.
7 O nweru nwanyị, byaru eseta mini lẹ wẹlu ono. Nwanyị ono bụ
onye Samériya. Jizọsu sụ iya: “Nwanyị; kenaa mu mini gẹ mu ngụa.”
8 Teke ono bẹ ndu etsoje Jizọsu jeshiwaru l'ime mkpụkpu je azụta
nri, ẹphe e-ri.
9 Tọbudu iya bụ; nwanyị Samériya ono sụ iya: “?Ọ nwụru ịnwu-
agha bẹ ọ bụ gụbe onye Jiu gbẹ sụ mụbe nwanyị Samériya gẹ mu kee
ngu mini g'ị ngụa?” Iphe, nwanyị ono gude pfua nno bẹ bụ lẹ ndu Jiu
bẹ ẹphe lẹ ndu Samériya te erigbadu.
10 Jizọsu sụ nwanyị ono: “Ha! Ọ -bụ l'ị maru iphe-ọma, Chileke
emejeru nemadzụ; mbụ-a; ọ -bụ l'ị makpọoru onye sụru g'i kee ya
mini-a amama ophu mẹ ọ gbẹ bụru gụbedua gege arwọ iya mẹ ọ nụ
ngu mini, l'anụje ndzụ g'ị ngụa.”
11 Nwanyị ono sụ iya: “Nwoke-a! ?G'ọodukwanu iphe, i gude, ii-
gude seta mini-a-e? Tẹme wẹlu-a bẹ ị maru l'ọ dụ omi. ?Bụhunu awe
bẹ mini, anụje ndzụ ọbu shi ngu?

12 ?Bụ iphe, iipfu bụ l'ị byaru akawanụ ochochoroche anyi Jiékọpu
shii, bụ iya tụru anyi wẹlu-a; tụchaa ya bya angụa ya mini; ụnwu iya
ngụa ya mini; iphe, bụ anụ, o nweru enweru ngụkwaa ya phọ mini?”
13 Jizọsu sụ iya: “Ọ tọ dụkwa onye ngụru mini wẹlu-a gẹ mini ta agụ
iya ọzo.
14 Obenu l'onye ngụru mini ọphu mbẹdua nụru iya bẹ mini ta ayịdu
gụbaa jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Noo lẹ mini ọphu mu a-nụ onye
ono a-dụwa iya rọ l'ẹhu bụru iya ishi nggele, a-nọduje anwụshi mini,
anụje ndzụ ojejoje.”
15 Nwanyị ono sụ iya: “Jiko nụnu mu ẹgube mini ono gẹ mu ngụa;
k'ọphu bụ: mu -ngụchaa ya; mini ta abyadụ agụbaa mu ọzo; mu
ahakwanaa k'abyajẹ ekuta mini l'ẹka-a.”
16 Jizọsu sụ iya: “Lànụ je ekua ji ngu gẹ gụ l'iya swịru bya l'ẹka-a.”
17 Nwanyị ono sụ iya: “Mu ta alụkwa ji.”
Jizọsu sụ iya: “Ọo ngu eviya. Ị -sụ l'ị tịi lụdu ji bẹ ọ bụ ngu ọkpobe-
opfu.
18 Kẹle ị lụwaru unwoke ise; tẹmanu onye ọphu gụ l'iya bu nta-a ta
abụdu ji ngu. Ọo ire-lanụ bẹ i pfuru ono.”
19 Nwanyị ono sụ iya: “Nta-a bẹ mu maru l'ị bụ onye mpfuchiru
Chileke.
20 Nna anyi oche phẹ bẹ bụ l'úbvú-a bẹ ẹphe shi anọduje abarụ
Chileke ẹja. Nta-a bẹ unubẹ ndu Jiu byaru bya asụ l'ọ bụepho lẹ
Jierúsalẹmu bẹ aanọduje abarụ Chileke ẹja.”
21 Jizọsu sụ iya: “Nwanyị-a; kwetaẹle-a iphe-a, mu epfuru ngu-a;
l'ọogbabeakwa teke adụedu onye byaru anọdu l'úbvú-a baarụ Chileke,
bụ Nna ẹja; ọphu aabadụru iya ya lẹ Jierúsalẹmu.
22 Unubẹ ndu Samériya abarụ iphe, unu amadụ ẹja; anyịbedua, bụ
ndu Jiu bụ iphe, anyi maru bẹ anyi abarụ ẹja; kẹle ọo l'ẹka ndu Jiu bẹ
ndzọta e-shi.
23 Ọle ọogbabeakwa; mbụ l'o rwuakwaru teke ndu l'abarụ Chileke,
bụ Nna ẹja ọkpobe abarụ e-gude Unme-dụ-Nsọ mẹ obu phẹ g'ọ ha
abarụ iya ya g'ọ gbarụ. Noo ẹgube ndu dụ Chileke, bụ Nna ree g'ẹphe
barụ iya ẹja bụ onoya.
24 Chileke bụ Unme. Ọo ya bụ lẹ ndu abarụ iya ẹja gudefụtaje Unme-
dụ-Nsọ yẹle ire-lanụ abarụ iya ẹja ọkpobe abarụ.”
25 Nwanyị ono sụ iya: “Mu makwarụ-a lẹ Mezaya ọbu, bụ iya
bụ onye eekuje Kéreshi l'a-bya. L'ọ -byaẹpho bẹ ọo-tụko iphemiphe
kọkotaru anyi.”
26 Jizọsu sụ iya: “Ọo mbẹdua, epfu anụ ngu nụ-a bụ mu bụ Kéreshi
ọbu.”
27 Ẹphe gudekwadaa nno epfu; ndu etsoje iya nụ phọ lwa. Ọ tụfu
phẹ ẹhu g'ẹphe byaru ahụma gẹ Jizọsu yẹle nwanyị abọ ụja. Ẹbe ọ
dụekwanu onye ọphu jịru nwanyị sụ iya: “?Bụ gụnu bẹ ịicho?” Ọzoo
jịkpoonu Jizọsu sụ iya: “?Ọ nwụru ịnwuagha bẹ gụ lẹ nwanyị epfu?”
28 Noo ya; nwanyị ono gbado ite ono, o gude bya ekuta mini ono l'ẹka
ono; gbagbụa gbaba l'ime mkpụkpu ono je echiaru ndu ọzo mkpu sụ
phẹ:
29 “Unu byakpọdapho bya ahụma nwoke, tụkoru iphe, bụkpoo iphe,
mu mejeru kọshiaru mu. Mu ta amakwa ?tọ bụdu iya nụ bụ Kéreshi
ọbu tọo?”

30 Ẹphe wụfuta l'ime mkpụkpu ono wụ-pfuta Jizọsu.
31 Teke ono, nwanyị ono tụgburu ono bẹ ndu etsoje Jizọsu rwọru iya
sụ iya g'ọ kabẹro ria nri.
32 Ọ sụ phẹ: "Mu nweru-a nri ọphu mu e-ri, unu ta amadụ."
33 Ọ bụru iya bụ lẹ ndu etsoje iya nụ pfuahaa l'ime onwophẹ sụ: "?
Ọ dụru onye kabẹ wotawaru iya nri tọo?"
34 Jizọsu sụ phẹ: "Iphe, bụ nri mu bụ gẹ mu mee iphe, dụ onye ono,
ziru mu gẹ mu bya ono ree l'obu; wafụa gẹ mu jekọta ozi, o ziru mu
g'ọ ha jefu iya l'ishi.
35 Sụ-a; ?tọ bụdu unu anmajẹ ẹtu sụ: 'Tọfukwaa ọnwa ẹno nta-
a l'o rwua teke eewolatajẹ iphe, e meberu l'alị.' Ọle mu sụru g'unu
palikpọdapho ẹnya legbabẹ l'opfu, a kọru akọko; gbua ya igo hụma
l'iphe, e meberu l'alị kachawarụ akaka dụchawaa k'ewolata unuphu!
36 Onye akpata iphe ono, e meberu l'alị ono bẹ aapfụje ụgwo ozi
iya. Onye ono achịkobe mebyi iphe, l'a-nọdu l'ẹka lanụ kwabẹru ndzụ
ojejoje. Ọo ya bụ gẹ ndu akụ akụku; mẹ ndu akpata akpata atụko tee
ẹswa.
37 Noo ẹka iphe ono, e pfuru ono gude bụru ọkpobe-opfu; a sụru:
'L'onye lanụ emebeje iphe l'alị; onye ọzo eje akpata iya akpata.'
38 Mu yewaru unu g'unu je akpata iphe, e meberu l'ẹgu, unu ejeduru
ozi iya. Ọo ndu ọzo jeru ozi l'ẹgu ono; ọ l'ọo unubẹdua bẹ unu l'ẹphe
gbawaa mgba eri urwu iphe, ẹphe seru akanya iya."
39 Igwerigwe ndu Samériya, shi lẹ mkpụkpu ono bya ekweta kẹ
Jizọsu; opfu lẹ nwanyị ono sụru phẹ l'ọ tụkoru iphe, bụkpoo iphe,
ya mejeru kọshiaru iya.
40 Tọbudu iya bụ; ndu Samériya ono byapfutaẹpho Jizọsu; ẹphe
rwọo ya g'ẹphe l'iya nọtabaa. O kwe; ẹphe l'iya nọo ujiku labọ lẹ
mkpụkpu ono.
41 A dụbakpoo igwerigwe gude k'iphe shi iya l'ọnu kweta.
42 Ẹphe sụ nwanyị ono: "Ọ tọ bụkwaa olu-opfu ngu kparụ iphe, anyi
kwetarụ. Iphe, anyi kwetarụ bụkwa l'anyi gudewaa nchị anyi nụma
iya l'onwanyi; maru l'ọo ọkpobe-opfu: l'ọo onye-a bụkpoo Kéreshi
ọbu eviya, bụ iya bụ Onye-Ndzọta kẹ mgboko-a."

Jizọsu eme nwa oke-amadụ g'o wekọrohu

43 Jizọsu nọchaepho ujiku labọ ono l'ẹka ono; ọ tụgbua jeshia Gálili.
44 Lẹ yẹbedua, bụ Jizọsu l'onwiya pfuhaakwaru sụ l'onye mpfuchiru
Chileke bẹ a ta kwabẹjedu ùbvù l'alị iya.
45 Tọbudu iya bụ; o rwuẹpho Gálili; ndu Gálili nabata iya; kẹle ẹphe
hụmakotaru iphemiphe, o meshiru lẹ Jierúsalẹmu teke ono, aabọ iphe
l'ẹka ono; kẹle ẹphebedua jekwarụpho abọ iphe ono lẹ Jierúsalẹmu.
46 Ọo ya bụ; Jizọsu bya atụgbua laphushia azụ lẹ Kena kẹ Gálili, bụ
iya bụ ẹka ono, o mejeru mini ọ ghọo mẹe phọ. Ọ dụru oke-amadụ
lanụ, iphe eme nwa iya lẹ Kapaniyọmu.
47 Nwoke ono nụmaepho lẹ Jizọsu shiwaa Jiudiya bya Gálili; o jepfu
iya je arwọo ya sụ iya g'ọ bya emee gẹ nwa iya nwoke wekọrohu; kẹle
ọonwuhu anwụhu.
48 Ọ bụru iya bụ; Jizọsu sụ iya: "Unu egudedu ẹnya unu hụma iphe-
ọhumalenya, dụgbaa biribiri bẹ unu ta abyakwa ekweta."
49 Oke-amadụ ono sụ iya: "Nnajịuphu; jiko byarọ g'anyi je; a -nọnyaa
nwa mu ọbu nwụhu."

50 Jizọsu sụ iya: “Tụgbua lashịa; lẹ nwa ngu a-nọduru ngu-a ndzụ.”
Nwoke ono kweta iphe ono, Jizọsu pfuru iya ono; ọ bụru iya alala.
51 Nwoke ono nọdukwadua l'ụzo; ndu ejeru iya ozi gba iya ndzuta;
sụ iya lẹ nwa iya ono gbakerehụakwaru.
52 Ọ jịa phẹ sụ phẹ: “?Bụ ẹgube teke ole bẹ nwata ono beberu wata
aka mma?” Ẹphe sụ iya: “Ọ kwa g'e rigbuẹrupho nri eswe ụnyaphu
bẹ ẹhoku ono zebuhuru iya.”
53 Nna nwata ono nyata l'ọo teke ono gẹdegede bẹ Jizọsu sụru iya
gẹ ya la lẹ nwa iya a-nọduru iya-a ndzụ-a. Nwoke ono yẹe ndibe iya
tụko kweta kẹ Jizọsu.
54 Ono bụru iphe-ọhumalenya k'ẹbo, Jizọsu meru g'o shi lẹ Jiudiya
bya Gálili.

5

Jizọsu yẹle ẹniyeni agụga okpuru

1 E mechakpọakwaro; ọ dụru ọbo-iphe, ndu Jiu abọ. Jizọsu jeshinaa
Jierúsalẹmu.
2 L'ime Jierúsalẹmu, lẹ mgboru Ọguzo Atụru, bẹ ọ dụru nwa okpuru,
ndu Hiburu ekuje Bẹtusayida; ụzo eshije abahụ iya dụ ụzo ise.
3 Ndu iphe eme dụkpoo igwerigwe zẹgbaa l'ime ẹka ono: ndu atsụ
ishi-o mẹ ndu ẹniyeni-o mẹ ndu iphe, lọnwuru ibe ẹhu lanụ. Ẹphe
tụko zẹshia l'ẹka ono kwabẹgba teke mini ono l'eme ụkporo.
4 Kẹle ọobujeru; a -nọnyaepho nwanshịi; ojozi-imigwe, shi l'ẹka
Nnajịuphu abya l'okpuru ono bya agbarwụa mini ono. Onye iphe eme,
vukpọwaa ụzo ye ọkpa lẹ mini ono mẹ ojozi-imigwe ono gbarwụchaa
ya; ọ bụru onye ono ewekọrohu l'iphe, eme iya nụ.
5 Noo ya; o nweru nwoke lanụ, nọ l'ẹka ono, nyawaru ẹhu ụkporo
apha l'apha iri l'ẹsato.
6 Jizọsu byaẹpho bya ahụma l'o shihawaa ụzenya zẹta l'ẹka ono. Ọ
sụ iya: “?Ọ dụ ngu ree g'e mee ngu g'i wekọrohu?”
7 Nwoke ono, iphe eme ono sụ iya: “Ee! Ọle ọ tọ dụdu onye mu
nweru, a-parụ mu chie l'okpuru ono mẹ a -gbarwụepho mini ono. Ọ
nọdu abụjeru; mu -jeshia gẹ mu ye iya ọkpa; onye ọzo evuwaru mu
ụzo.”
8 Jizọsu sụ iya: “Gbalihu; phụta utute ngu wata eje ije.”
9 Teke ono teke ono; nwoke ono wekọrohu bya aphụta utute iya
jeahaa ije.
Mbọku, iphe ono meru bụ eswe-atụta-unme ndu Jiu.
10 Ọo ya bụ; ndu Jiu sụ nwoke ono, e metaru l'iphe, shi eme iya
nụ ono: “Ntanụ-a bụkwa eswe-atụta-unme. ?Ị maru-a lẹ g'ị phụtaru
utute ngu eje nno bẹ ọ bụwaa ngu adarwụ ekemu?”
11 Ọ sụ phẹ: “Ọ kwa nwoke ono, meru mu wekọrohu ono sụru mu
gẹ mu phụta utute mu wata eje ije.”
12 “Ẹphe jịa ya sụ iya: ?Bụ ẹgube nemadzụ gụnu bẹ nwoke ọbu bụ,
sụru g'ị phụta utute ngu wata eje ije?”
13 Ọphu nwoke ono, e meru o wekọrohu ono amadụ onye ọbu kẹle
Jizọsu gudewaa lẹ nemadzụ parụ ẹka l'ẹka ono lụfu ọ bụru iya atụgbu.
14 E mechaa; Jizọsu hụma nwoke ono ọzo l'eze-ụlo Chileke bya asụ
iya: “Lenu; nta-a bẹ ị dụkwaa iche; ta adụkwa teke ii-je eme iphe-ẹji
ọzobaa g'iphe ọzo, ka njọ ta abyapfuta ngu.”

15 Nwoke ono godobeẹ ya phọ je akaru ndu Jiu l'ọ kwa Jizọsu bẹ
meru iya; ya wekọrohu ọbu.
16 Noo iphe, meru g'o gude ndu Jiu chịahaa nta Jizọsu; opfu l'ọo
eswe-atụta-unme bẹ o meru iphe ono.
17 Noo ya; Jizọsu sụ phẹ: "Nna mu ejekwa ozi g'ooje iya bya asụ
nta-a; mbẹdua nọdu ejekwaphọ."
18 Iphe ono, o pfuru ono mee ndu Jiu; ẹphe kabakpọo achọ ụzo, ẹphe
e-shi gbua ya. Ọ tọ bụdua kẹle ọ tụrwuru nsọ eswe-atụta-unme; ọphu
ka phẹ ẹhuka bụkwa l'ọ gbẹ ekufua nụ Chileke Nna iya, bụnu iya bụ
lẹ yẹle Chileke gbẹ harụ ẹnya nhamụnha.

Ike kẹ nwa

19 Noo g'o gude; Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ
tọ dụkwa iphe, Nwa egudeje ike ẹka iya eme l'onwiya; abụdu iphe, ọ
hụmaru lẹ Nna iya eme; kẹle ọo iphe, Nna eme bụkwapho iphe, Nwa
emeje.
20 Nna yeru Nwa iya obu. Ọ nọdu egoshikọtaje iya iphemiphe, oome
l'onwiya. Oo-goshibakpọkwaa ya nụ iphe, ka ọwa-a shii g'o mee; mbụ
k'ọphu ọo-dụ unu biribiri.
21 L'ọ kwa gẹ Nna emeje ndu nwụhuru anwụhu; ẹphe eshi l'ọnwu
teta gbalihu l'ọ nụ phẹ ndzụ-a bụ gẹ Nwa e-woru ndzụ nụ ndu dụ iya
l'uche.
22 Ọ tọ dụkwa onye Nna egude ẹka iya ekpe ikpe; o wokọtaakwaru
k'ikpe ye Nwa iya ono l'ẹka.
23 Ọo ya bụ gẹ ndiphe l'ophu akwabẹje Nwa ùbvù g'ẹphe akwabẹje
Nna. Onye ono, ta akwabẹdu Nwa ùbvù ta akwabẹkwa Nna, bụ iya bụ
onye ziru iya nụ.
24 "Sụ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye nụmakpowaru opfu
mu bya ekweta k'onye ono, ziru mu gẹ mu bya ono nweakwa ndzụ
ojejoje. Onye ono ta abyadụ apfụru g'e kpee ya ikpe. Onye ono shiwaa
l'ọnwu bahụ lẹ ndzụ.
25 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; mbọchi agbabeakwaa; mbụ l'o
rwuakwaru erwurwu teke ndu nwụhuru anwụhu a-nụma olu kẹ Nwa
Chileke; ndu ọphu nụmaru iya nụ a-nọdu ndzụ.
26 Ọo gẹ ndzụ shi Nna l'onwiya l'ẹka bụ gẹ Nna mekwarụpho gẹ ndzụ
shi Nwa l'ẹka.
27 Ọ nụkwarupho Nwa ono ike g'o kpeje ikpe kpebua; kẹle ọo ya bụ
Abụbu-Ndiphe.
28 G'iphe-a te ejikwa unu ẹnya; lẹ mbọku agbabeakwaa teke iphe,
bụkpoo ndu nọ l'ilu g'ẹphe ha a-tụko nụma olu iya;
29 shi l'ilu phẹ fụtachaa. Ndu ọphu shi eme iphe, dụ ree eteta dzụru
ndzụ; ndu ọphu shi eme ẹjo-iphe etetakwaphọ g'a nma phẹ ikpe.

Iphe, egoshi l'ike dụ Jizọsu l'ẹka

30 "Sụ-a; ọ tọ dụkwa iphe, mu egudeje ike ẹka mu mee l'onwomu. Ọ
kwa gẹ Chileke sụru gẹ mu kpee ikpe bụ gẹ mu ekpeje; tẹme ikpe, mu
ekpe bụru ikpe, pfụru ọto; kẹle mu te ekpejedu g'ọ dụ mu. Ọo g'ọ dụ
onye ono, ziru mu nụ ono ree l'uche bụ gẹ mu ekpeje.
31 "Teke ọ bụ lẹ mu gbẹ bya atụahaa ọnu onwomu; ọ kwa iya bụ
l'iphe, mu epfu ta abụdu ire-lanụ.

32 Obenu l'ọ dụkpooruro onye ọzo, bụ iya a-tụ ọnu mu; mbụ l'ọphu
mu tụberu nvọ bụ l'iphe, onye ono e-pfu l'opfu ẹhu mu bụ ọkpobe-
opfu.
33 Ọ kwa unu ziru ndu-ozi g'ẹphe byapfuta Jiọnu; Jiọnu pfukwaaru
unu k'ọkpobe-opfu ono.
34 Ọ tọ bụkwa gẹ nemadzụ bya atụahaa ọnu mu. Iphe, mu zọberu
agba iya ọkpa bụkwa g'aa-dzọo unu.
35 Jiọnu l'onwiya bụ orọku, enwu enwunwu; tẹme ọ nọdu eke
jajaja. O shikwaphọ evu unu evuvu g'unu nọdu l'ìphóró iya ono tetọta
nwẹswa.
36 Iphe, mu meshiru kakwa atụ ọnu mu; eme lẹ gẹ Jiọnu tụru ọnu
mu. Ishi iya bụ l'ozi ono, Nna ziru gẹ mu bya ejee jefu l'ishi ono; mbụ
ozi ono g'ọ ha, mu eje nta-a ono bẹ atụ ọnu mu l'ọ bụa Nna ziru mu
gẹ mu bya.
37 Nna mu ono, bụ iya ziru mu ono tụakwarupho ọnu mu. Unu teke
anụma-swekwaa olu Nna mu ono; ọphu unu 'eke ahumaswekwaa ya;
k'ọphu unu a-maru g'ọ gbaru.
38 Unu ta akwakọbeduru opfu ono, shi Nna mu l'ọnu ono l'ime obu
unu; kẹle unu te ekwetaduru k'onye ono, o ziru g'ọ bya ono.
39 Unu anọduje enyocha iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke; dobesụ
l'onoo ẹka unu e-shi nweru ndzụ ojejoje. Ẹkwo-opfu Chileke ono
tụkokpokwaaru atụ ọnu mu.
40 Obenu l'unu te ekwedu byapfuta mu g'unu enweru ndzụ.
41 “O to nwekwa teke mu ele ẹnya gẹ ndiphe bya ajaahaa mu ajaja.
42 Ọle mu makwarụ-a l'unu te eyeduru Chileke obu.
43 Ọ kwa ike kẹ Nna mu ono bẹ mu gude bya; unu jịka mu. Teke ọ
bụepho l'ọ dụru onye ọzo, gude ike k'ẹka iya bya; l'ọ bụru onye k'ono
bẹ unu a-nata.
44 Sụ-a; ?dẹnu g'unu e-shi kweta nkemu; l'unubẹ ndu abụjeru; nwibe
unu -nọdu aja unu ajaja l'ọotso unu ntụmatu. Ẹbe ọ bụdu l'unu achọ
ụzo, unu e-shi gẹ Chileke ọphu bụ iya bụ Chileke kpẹekpu jaa unu
ajaja.
45 G'ọ tọ dụkwa unu g'ọ bụ mbẹdua eje edo g'unu gbaru l'atatiphu
Nna mu; onye e-do edo ẹhu unu gbẹchikwanu bụru Mósisu phọ, unu
chịru ẹka bebe phọ.
46 Ọ -bụ l'unu kweru kẹ Mósisu mẹ unu ekwekwaphọ nkemu; noo
kẹle Mósisu deru dekuta mu l'ẹkwo iya.
47 Teke ọ bụ l'unu te ekwetadụru iphe, o deru; ?dẹnuhunu g'unu
e-shi kweta l'opfu, mu epfu bụ ọkpobe opfu?”

6

Jizọsu anụ ụnu ụmadzu iri l'ẹbo
l'ụkporo iri nri
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 E mechaa; Jizọsu tụgbua jeshia azụ eze-ẹnyimu Gálili azụ iya
ọphuu, bụkwa iya phọ bụ eze-ẹnyimu Tayibiriyasu.
2 Igwerigwe nemadzụ nọdu awụ gidigidi etso iya; kẹle ẹphe
hụmawaru iphe-ọhumalenya, o meshiru teke ono, o meshiru ndu iphe
eme ẹphe wekọrohuchaa ono.

3 Jizọsu kweẹpho doo bya enyikota ẹka ono, bụ ọ-ka-l'úbvú-úbvú
ono je anọdu anọo l'ẹka ono yẹle ndu etsoje iya nụ.
4 Teke ono bẹ ọbo Ojeghata ndu Jiu dụwaa ntse.
5 Jizọsu bya apalia ẹnya; hụma lẹ ndu awụ abyapfuta iya nụ dụ
igwerigwe shii. Ọ bụru iya bụ l'ọ sụ Filipu: "?Bụkpoo awe bẹ anyi
a-zụta buredi gẹ ndu-a eria nri?"
6 Iphe, o gude pfua nno ta abụkwa l'ọ tọ madụ iphe, oo-me. Ọ kwa
g'ọ maẹduru iphe, Filipu e-pfu.
7 Ọ bụru iya bụ lẹ Filipu asụ iya: "Ụkporo pangu taa sụkpokwanu
azụta buredi, a-sụru g'oo-rwudzuru phẹ l'ọnu ilile."
8 Noo ya; onye lanụ lẹ ndu ono, etsoje iya nụ ono, bụ Anduru; mbụ
nwune Sayịmonu Pyịta sụ iya:
9 "Ọ dụkwaru nwata nwokoro nshịi, nọ l'ẹka-a, gude ishi buredi
balị ise; waa ẹji-ẹma. O bekwanụ ?ọ dụru iphe, iphe ono bụ l'ẹhu igwe
ọha-a?"
10 Jizọsu sụ phẹ: "Ngwa unu sụ phẹ g'ẹphe nọduchaa anọo." Ẹka
ono bẹ ụnwu irwu ẹswa dụkwanu shii. Ẹphe bya atụko nọduchaa
anọo l'ẹka ono. G'ẹphe ha dọru l'ẹka ono bụ ụnu unwoke iri l'ẹbo
l'ụkporo unwoke iri.
11 Jizọsu bya achịta buredi ono bya ekelechaẹpho Chileke ekele bya
ekeshiaru iya ndu ono, nọ l'ẹka ono. Ọ bya emekwaaphọ ẹma phọ nno;
o dzuru onyemonye.
12 Ẹphe rijichaẹpho ẹpho g'ẹphe ha; Jizọsu sụ ndu etsoje iya nụ:
"Unu tụtukobe iphiriba iya ọphu ẹphe riphodoru g'ọ tọ dụ ọphu a-la
l'iswi."
13 Ẹphe bya atụtua iphiriba iphiriba iya ọphu shi l'ishi buredi ise ono
tụtu-jia ya nkata-evu-iphe iri l'ẹbo, bụ iya bụ ọphu ndu ono riphodoru.
14 Ndu ono hụmaepho iphe ọhumalenya ono, Jizọsu meru ono ẹphe
sụ: "Ọ kwa ọkpobe-opfu l'ọo nwoke-a bụ onye mpfuchiru Chileke ọbu,
l'a-bya lẹ mgboko-a!"
15 Jizọsu maẹrupho l'ẹphe abya iya akpụta k'ẹhuka; mee ya onye
eze phẹ; ọ bụru iya alaphu azụ l'úbvú úbvú phọ nwẹkinyi iya.

Jizọsu eje ije l'eli mini
(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 O rwuẹpho l'ụzo ẹnyashi; ndu etsoje iya nụ tụgbua jeshia l'eze-
ẹnyimu phọ.
17 Ẹphe bahụ l'ụgbo kpọru iya eme g'ẹphe ghabua lẹ mini ono jeshia
Kapaniyọmu. Ọchii wata agbagba; ọphu Jizọsu 'eke abyapfutadu phẹ.
18 Noo ya; oke phẹrephere nọnyaa bya awata ezizi; k'ọphu eze mini
ono watarụ atụ oke akpara-mini atụshi iya ike; k'ọphu ọ byajẹ ẹnari.
19 Ndu etsoje iya nụ ono kpọepho ụgbo ono ọ dụ gẹ manyịru ẹto
mẹ ẹno; ẹphe hụma Jizọsu g'ooje ije l'eli mini eje abyakube ụgbo phẹ.
Meji tọfu phẹ.
20 Jizọsu sụ phẹ: "Ndzụ ba agụshi unu; l'ọ bụ-a mbẹdua."
21 Ọ bụru l'o pfuru nno meru g'o gude o lwuahaa phẹ l'obu g'ẹphe
kubata iya l'ụgbo phẹ. G'ejia epfua; ụgbo phẹ hee l'eli-mgboko ẹka
ẹphe eje alụfu.

Aachọ Jizọsu

22 O rwua lẹ nchitabọhu iya; ndu ọphu shi nọdu l'azụ eze-ẹnyimu
azụ iya ọphuu bebe maru l'ọo ụgbo lanụ bẹ likwaduru-a l'ẹka ono.
Ẹphe makwaruphọ lẹ Jizọsu te tsodu ndu etsoje iya nụ bahụ l'ụgbo
phẹ; l'ọo ndu ono, etsoje iya nụ ono tụgburu nwẹka phẹ.
23 Ọ dụkwarupho igwerigwe ụgbo ọzo, shigbaa Tayibiriyasu
byakube ẹka ono ntse, bụ iya bụ mgboru ẹka phọ, ẹphe nọ taa buredi
gẹ Nnajịuphu kelechaaru Chileke ekele phọ.
24 No iya; igwe ọha ono hụmaepho lẹ Jizọsu ta anọdu l'ẹka ono; ẹbe
ndu etsoje iya nụ anọdu iya; ẹphe tụko bahụ l'ụgbo chọru Jizọsu jeshia
Kapaniyọmu.

Jizọsu bụ nri, anụ ndzụ

25 Ẹphe chọ-vuẹpho Jizọsu l'azụ eze-ẹnyimu ono azụ iya ọphuu;
ẹphe sụ iya: "?Bụhunu teke ole bẹ i rwuwaru azụ iya-a?"
26 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, meru
g'o gude unu chọahaa mu nta-a ta abụkwa l'ọle unu hụmaru iphe-
ọhumalenya, mu meshiru. Iphe, unu zọberu achọ mu bụkwa lẹ mu
nụru unu buredi; unu taa tajia ẹpho.
27 Sụ-a; ọphu g'unu te segbushihẹ onwunu l'akanya nri ọphu bụ ọla-
l'iswi. Unu sejechia akanya nri ọphu a-nọdu anụje unu ndzụ ojejoje,
bụ iya bụ nri ọphu Abụbu-Ndiphe a-nụ unu; kẹle ọ kwa yẹbedua bẹ
Chileke, bụ Nna meru g'e shije l'ẹka iya hụma ike, egoshi l'onoo iphe,
yẹbe Nna gude sụ gẹ ya bya."
28 Ẹphe jịa ya sụ iya: "?Bụ gụnu bẹ anyi a-nọdu eme l'ọ bụru iya bụ
l'anyi eje ozi Chileke?"
29 Ọ sụ phẹ: "Iphe, bụ iya bụ ozi Chileke bụ g'unu kweta k'onye ono,
Chileke yeru g'ọ bya ono."
30 Ọo ya bụ; ẹphe sụ iya: "?Bụ ẹgube iphe-ọhumalenya, dụ ịdu-
agha bẹ ii-me goshi anyi g'anyi gude ẹnya anyi hụma kweta ọbu? ?
Dẹnu iphe, ii-me ọbu?
31 Kẹle teke k'azụ bẹ nna anyi oche phẹ rikwaru nri ono, bụ mana
ono teke ẹphe nọ l'echiẹgu. Ọ bụru iya bụ iphe ọbu, e deru l'ẹkwo-
opfu Chileke sụ: 'Ọ nụru phẹ nri, shi l'imigwe ẹphe ria.*' "
32 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; ọ tọ bụkwa
Mósisu nụru unu nri ono shi l'imigwe ono. Obenu l'ọo Nna mu egudeje
ẹka iya nụ unu ọkpobe nri ọphu shi l'imigwe.
33 Lẹ nri ono, Chileke anụje ono bụkwa iya bụ onye ono, shi l'imigwe
bya ono; tẹme ọ bụru onye ono anụje ndiphe ndzụ."
34 Ẹphe sụ iya: "Nnajịuphu; jiko nụjenu anyi nri ono tekenteke."
35 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ kwa mbẹdua l'onwomu bụ nri ono, anụje ndzụ
ono. Onye byapfutaru mu nụ bẹ ẹgu ta ayịkwa gụbaa ọzo; ọphu ẹgu
mini abyakwa agụbaa onye kwetarụ nkemu.
36 Ọle mu pfuakwaru unu l'unu hụmaakwaru mu; ọphu unu ekwedu
nkemu.
37 Obenu l'iphe, bụ ndu Nna mu yeru mu l'ẹka a-byapfutakọtakwa
mu; ọphu mu abyakwa achịfu onye byapfutaru mu nụ.
38 Noo kẹle mu shi l'imigwe bya. Iphe, mu byaru ta abụkwa gẹ mu
bya emee uche nkemu; ọ kwa uche onye ziru mu gẹ mu bya bẹ mu
byaru ememe.

---

* **6:31 6:31** Gụnaa Awụ 16:4; Neh 9:15; Ebvu 78:24,25.

39 Iphe, bụkwanu uche onye ono, ziru mu nụ ono bụ g'ọ tọ dụ ndu
ono, o yeru mu l'ẹka ono mẹ onye lanụ, a-nahụ mu tuphahụ; gbahaa
gẹ mu tụko phẹ mee g'ẹphe tụko teta nọdu ndzụ mbọku ikpazụ.
40 Noo kẹle iphe, dụ Nna mu ree bụ g'onye bụ onye hụmaru Nwa iya
ono bya ekweta nkiya nweru ndzụ ojejoje. Mu e-mekwaphọ onye ọbu
g'o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ mbọku ikpazụ."
41 Ọo ya bụ; ndu Jiu wata ata hanyịhanyi l'ẹka ono; kẹle ọ sụru l'ọo
yẹbedua l'onwiya bụ nri ọbu, shi l'imigwe bya.
42 Ẹphe wata epfu sụ: "?Tọ bụnu-a nwoke-a bụ Jizọsu, nwa Jiósẹfu;
mbụ onye anyi maru nna iya; waa ne iya ree-a? ?Dẹnuhunu g'o shitaru
ọ gbẹ nta-a bya asụ lẹ ya shi l'imigwe bya?"
43 Jizọsu sụ phẹ: Unu ta atanyịhe ntanyị l'ime onwunu.
44 Mbụ-a; ọ tọ dụkwa onye byaru l'abyapfuta mu nụ; abụdu l'ọo Nna
mu ono, ziru mu nụ ono kuritaru onye ọbu. Ọ bụru mbẹdua l'onwomu
e-me onye ọbu l'ooshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ mbọku ikpazụ.
45 Ndu mpfuchiru Chileke dekwaru l'ẹkwo sụ: "Ọo Chileke e-zi
onyemonye iphe." Onye bụ onye nụmaru kẹ Nna ọbu; bya anwụta
ẹka iya; nokwa onye a-byapfuta mu nụ bụ ono.
46 Iphe, mu epfu ta abụkwa l'ọ dụjewaru onye hụmajewaru Nna
ono, abụdu onye ono, shi Chileke l'ẹka bya ono. Ọo yẹbedua bụ onye
hụmajewaru iya nụ.
47 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye kwetarụ nkemu bẹ
dzụakwaa ndzụ ojejoje.
48 Ọ kwa mbẹdua, bụ nri kẹ ndzụ.
49 Nna unu oche phẹ riru nri ono, bụ mana l'echiẹgu; ẹphe
nwụhuelaa.
50 Obenu lẹ nri ọwa, shi l'imigwe-a bẹ bụ nri ọphu anụje ndzụ; mbụ
nri ọphu onye riru iya nụ taa nwụhuedu anwụhu.
51 Ọ kwa mbẹdua bụ nri, dzụ ndzụ; shi l'imigwe bya. Onye bụ onye
riru nri ono a-dzụru ndzụ jasụ l'ojejoje. Nri ono, mu a-nụ ono bụ anụ-
ẹhu mu. Mu e-woru iya nụ l'iswi ẹhu ndu mgboko-a g'ẹphe ha; k'ọphu
bụ; onye riru iya nụ; l'ọ dzụru ndzụ.
52 Ndu Jiu tụkashiahaa ẹgo l'ime onwophẹ. Onye ajị sụ: ?Dẹnu gẹ
nwoke-a l'e-me nụ anyi anụ-ẹhu iya g'anyi ria?
53 Ọ bụru iya bụ lẹ Jizọsu asụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu
tororo; unu eriduru anụ-ẹhu Abụbu-Ndiphe; ngụa mee ya bẹ unu tee
nwekwarụ ndzụ l'ime ẹhu unu.
54 Onye bụkwanu onye riru anụ-ẹhu mu; ngụa mee mu ọbu; bẹ
nwewaru ndzụ ojejoje; tẹme mu emee onye ono; l'ooshi l'ọnwu teta
dzụru ndzụ mbọku ikpazụ.
55 Kẹle anụ-ẹhu mu kwatarụ bụru nri eriri; mee mu bụkwarupho
ọkpobe iphe-angụngu.
56 Onye bụ onye riru anụ-ẹhu mu; bya angụa mee mu; nọwaa mu
l'ime; mbẹdua nọdu onye ono l'ime.
57 Ọo Nna ono, bụ iya bụ ishi ndzụ ono yeru mu gẹ mu bya; ọ
bụkwaru iya phọ bẹ mu gude nọdu ndzụ; nokwaphọ g'iphe, bụ onye
riru anụ-ẹhu mu e-gude mu nọdu ndzụ.
58 Ọo ya bụ l'onoo nri ọbu, shi l'imigwe bya ọbu bụ ono. Ọ tọ bụdu
ẹgube ochochoroche unu phẹ richaaru ẹphe nwụhuelaa. Onye bụ
onye riru nri ọwa l'a-nọduwaro ndzụ jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii."

59 Iphe ono bụkota iphe, Jizọsu nọ pfushia teke oozi iphe l'ụlo-
ndzukọ ndu Jiu lẹ Kapaniyọmu.

Opfu ndzụ ojejoje

60 Igwerigwe ndu etso Jizọsu nụma iphe ono bya asụ: "Ha! Opfu
ọwa atakwa ẹru lẹ nchị. Ọ tọ bụkwa iphe anụma."
61 Obenu lẹ Jizọsu mawaru l'onwiya iphe, ndu etso iya nụ atanyị-
doru k'opfu ono. Ọ sụ phẹ: "?Bụ iphe onoya, mu pfuru ono eghu unu
eghu?
62 ?Dẹnukwanu g'ọo-du mẹ unu -hụma Abụbu-Ndiphe g'ọ kwasẹru
imeli ala azụ l'ẹka o shi nọduhawaa?
63 Ọ kwa Unme Chileke anụ ndzụ. Iphe, bụkpoo k'anụ-ẹhu nemadzụ
bụkwa iphe-mmanụ, adụdu iphe, ọ yị. Opfu, mu shi teke-a pfushita
anụ unu-a bụkwa unme bya abụkwarupho ndzụ.
64 Obenu l'ọ dụchanuru-a ndu ọphu teke ekwetadu nkemu lẹ g'unu
ha-a." Noo lẹ Jizọsu shihawaa lẹ mbụlembu maru ndu ọphu teke
ekwetadu nkiya; makwaruphọ onye ọphu ọbu l'e-mechaa deru iya ye.
65 Ọ sụkwapho: Noo g'o shitaru mu sụ unu l'ọ tọ dụdu onye byaru
abyapfuta mu nụ; abụdu l'o shi l'ẹka Nna ono.
66 O pfuchaẹpho nno; igwerigwe ndu ono, shi etso iya nụ ono
tsuphuchaa azụ; ẹbe ẹphe etsojẹhedu iya.
67 Ọ bụru iya bụ lẹ Jizọsu asụ ụmadzu iri l'ẹbo ọphu etsoje iya nụ:
"Unubẹdua-e; ?Unu a-gbakashịhufua tẹnu?"
68 Sayịmonu Pyịta sụ iya: "Nnajịuphu! ? Anyi a-gbakashịhu
gbapfuhụnu onye? G'ọ bụ gụbedua gude opfu, anụje ndzụ ojejoje-a.
69 Anyi kwetaakwaru bya amaakwarụpho l'ọo ngu bụ Kéreshi ọbu
mbụ Nwa kẹ Chileke, dzụ ndzụ ono."
70 Jizọsu sụ phẹ: "?Tọbudu mbẹdua gude ẹka mu họta unu n'iri
l'ẹbo? Ọle onye lanụ l'ime unu bụkwa Obutuswe."
71 Onye oopfu iphe ono ele ẹnya bụru Jiudasu, nwa Sayịmonu
Isukariyọtu; kẹle ọo Jiudasu bụ onye e-mechaa deru iya ye; mbụ ọ
bụkwaru-a onye lanụ l'ime ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje iya nụ ono.

7

Jizọsu yẹle unwune iya

1 E meẹbekpoepho; Jizọsu tsoru Gálili ejephe; ọphu ọ dụdu iya
l'ọkpoma gẹ ya tsoru Jiudiya; kẹle ndu Jiu, nọ l'ẹka ono achọ g'ẹphe
e-shi gbua ya.
2 Teke ono bẹ ọbo-iphe ndu Jiu ono, bụ Ọbo-M̀kpù phẹ ono
gbarịtawaru ntse.
3 Ọ bụru iya bụ l'unwune Jizọsu asụ iya: "Shikwaphọ l'ẹka-a tụgbua
jeshia Jiudiya gẹ ndu etsoje ngu nụ ahụma eze iphe, dụ biribiri, iime.
4 Ọ tọ dụkwa onye anọduje edomi iphe, oome edomi mẹ ọ -nọdu eme
g'ọha maru iya. Eshi ọphu ị tụkoru ẹgube eze iphe ono eme; menaa
gẹ ndu mgboko-a madzuru ngu."
5 Noo l'unwune iya te ekwetakpọdarunu nkiya.
6 Noo ya; Jizọsu sụ phẹ: "O toko rwukwa teke mu e-je; obenu
l'unubẹdua ta adụdu teke unu gbẹshiru ẹbe unu ejeshia.

7 Unu ta abyakwa adụ ndiphe ashị: obenu lẹ mbẹdua bẹ dụwaa phẹ
ashị; kẹle mu anọduje epfuru phẹ sụ phẹ l'ọo ẹpho ẹjo-iphe bẹ ẹphe
eyeje ẹka.
8 Unu tụgbua jeshia ọbo-iphe, unu eje; kẹle mbẹdua bẹ o toko gbadụ
mu l'ejeje."
9 O pfuchaa nno bya anọdu lẹ Gálili l'ẹka ono.

Jizọsu eje Ọbo-Ḿkpù ọbu

10 E mechaa g'unwune iya tụgbucharu jeshia lẹ Ọbo-Ḿkpù onoya;
Jizọsu tụgbua lẹ mpya jeshia; ẹbe o jeduru l'ebederebadara ọphu ọha
maru.
11 Ndu Jiu tsoru elekashi ẹnya iya l'ẹka ono, aabọ iphe ono asụje: "?
Bụhunu awe bẹ ọ nọ?"
12 A nọdu adzụ-pheẹpho taba taba iya l'ẹka ono, e jiru ejiji ono. Ndu
ọphu asụ: "Ọ kwa ọkpobe nemadzụ." Ndu asụ: "Ọo ụka. Ọo ndiphe
bẹ o tsochiaru edephushi edephushi."
13 Ọ bụru ebvu, ẹphe atsụ ndu Jiu meru g'o gude ẹbe ọ dụhedunu
onye dụru ike pfufuta iphe ono k'ọphu aa-nụma iya.
14 O rwujeẹpho l'echilabọ ọbo-iphe ono; Jizọsu bahụ l'eze-ụlo Chileke
je eziahaa iphe.
15 Ọ dụ ndu Jiu biribiri. Ẹphe sụ: "?Dẹnuhunu gẹ nwoke-a meru
maru iphe ẹgube-a l'ẹbe abụ l'ọ gụru ẹkwo mẹ ililekpọo?"
16 Jizọsu sụ phẹ: "Iphe, mu ezi ta abụkwa mu bẹ o shi l'ẹka. Onye o
shi l'ẹka iya bụkwa Chileke ono, ziru mu nụ ono.
17 Onye eme g'o mee iphe, bụ obu Chileke a-maru: ?iphe-a, mu ezi-a
shi l'ẹka Chileke tọo ike k'onwomu bẹ mu gude ezi iya.
18 Sụ-a; onye gude ike k'onwiya epfu bụkwa onwiya bẹ oome g'a jaa
ajaja; obenu l'onye eme g'onye ono, ziru iya nụ ono jaa ya ajaja bụwaa
onye egoshi l'ọ gbaru g'eegude ire iya ẹka; mbụ ọ tọ dụdu ẹka ntụji dụ
iya l'ẹhu.
19 Mbụ-a; ?tọ bụdu Mósisu doberu unu ekemu? Obenu l'ọ tọ dụdu
g'unu ha, dụru onye emeje iphe, ekemu ono pfuru. ?Bụkpoo gụnu bẹ
unu zọberu eme g'unu gbua mu nta-a?"
20 Ndu ono sụ iya: "Ọo ọbvu bẹ gụ l'iya eme. ?Bụ onye eme g'o gbua
ngu?"
21 Ọ sụ phẹ: "?Mu sụ l'ọ kwadụa iphe lanụ bẹ mu meru l'eswe-atụta-
unme; ọ tụfuwaa unu ẹhu.
22 Ọo l'ọo lẹ Mósisu sụru; a -nwụa nwata nwoke; ọ -nọepho abalị
ẹsato g'unu buje iya úbvù meru g'o gude unu nọdu ebujechaa phẹ iya
bua mẹ o -betaru ọ bụru l'eswe-atụta-unme. G'a gụfukpokwaaro l'ọ
tọ bụdu Mósisu bẹ watarụ iya nụ; ọ bụkporo ochochoroche unu phẹ
watarụ iya.
23 Ọ -bụru l'iphe, unu e-buje nemadzụ úbvù l'eswe-atụta-unme bụ
g'unu ete emebyidu ekemu Mósisu ?ọ nwụru ịnwu-agha bẹ ẹhu eghu
unu eghu lẹ mu meru nemadzụ o wekọrohu l'eswe-atụta-unme?
24 Ọphu g'unu be lejekwa nemadzụ ẹnya l'iphu kpee ya ikpe; unu
pfụbejekwa ikpe ọto kpee nemadzụ."

?Bụ Jizọsu bụ Kéreshi ọbu?

25 Ọo ya bụ; ndu Jierúsalẹmu harụ sụ: "?Tọ bụnu-a nwoke-a bẹ
aachọkashi g'e gbua?

26 Ọ gbẹnu bya apfụru l'edzudzu-ọha l'ẹka-a asa opfu; ọphu ọ dụdu
onye wọtaru iya ya nụ. ?Ọ dụkwa gẹ ndu-uke Chileke mawaru l'ọo ya
bụ Kéreshi ọbu gẹdegede?
27 Obenu lẹ teke Kéreshi ọbu a-bya bẹ ọ tọ dụkwa onye amaru ẹka
o shi. Onye ọwa bẹ anyi kabẹkwa maru ẹka o shi."
28 Noo ya; Jizọsu zinyaa phẹ iphe l'eze-ụlo Chileke ono; ọ raahaa ya
arara sụ: "?Unu makpọru-a onye mu bụ amama ophu? ?Unu maru-a
ẹka mu shi? Ọ tọ bụkwa ike k'ẹka mu bẹ mu gude bya. Onye ono, ziru
mu gẹ mu bya ono bụkwa onye ire-lanụ; ọle unu ta amadụ iya.
29 Ọo mbẹdua maru iya. Ishi iya bụ l'ọo ẹka ọ nọ bẹ mu shi; tẹme ọ
bụru iya ziru mu gẹ mu bya."
30 Ẹphe chọkashiahaa g'ẹphe e-me gude iya; ọle ọ tọ dụdu onye
ọphu byiru iya ẹka; kẹle o toko ọ gbadụ iya l'anwụhu.
31 Ndu kwetarụ nkiya l'igwe ọha ono kwata haẹlaa shii. Ẹphe nọdu
epfu asụje: "Teke Kéreshi ọbu byaru; ?oo-mebaa iphe, dụ biribiri, l'a-
dakata ọwa-a, nwoke-a shi teke-a meta-a?"

Eezi ndu nche g'ẹphe je egude Jizọsu

32 Ndu Fárisii nụmanu taba taba ono, a tụkoru aadzụ kẹ Jizọsu ono.
Tọbudu iya bụ; ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Fárisii yefunụ ndu nche;
ẹphe jeshia ya egude.
33 Ọo ya bụ; Jizọsu sụ: "Ọ kwaa gẹ mu l'unu nọfua nwanshịi; mu
alapfushiwarọ onye ono, ziru mu gẹ mu bya ono.
34 Mbụ l'unu a-chọ mu nta chọo imo; unu taa hụmadu mu; ẹka mu
nọ bẹ unu ta ayịkwa bya."
35 Ndu Jiu ono tụko pfuahaa l'ime onwophẹ sụ: "?Bụkpoo ẹgube awe
bẹ nwoke-a abya alala, anyi taa dụdu ike ala? A ta amadụ ?ọ kwakọ lẹ
ya a-lashị Gurisu, bụ iya bụ ẹka ndu Jiu gbakashịhuru je eburu; jeshia
ẹka ono je ezi ndu Gurisu iphe tọo?
36 Meru iphe, ọ gbẹ sụ: 'Unu a-chọ mu nta chọo imo; ọle unu taa
hụmadu mu.' Sụkwapho: 'Ẹka mu nọ bẹ unu ta ayịkwa bya.' ?Iphe
ono bụkpoo gụnu bẹ ọ bụ?"

Mini, anụje ndzụ

37 O beẹpho lẹ mbọku agba l'upfu ọha, bụ iya bụ mbọku, kachaa
mkpa l'ọbo-iphe ọbu; Jizọsu gbalihu pfụru apfụru raa ya arara sụ:
"Onye mini agụ g'onye ono byapfuta mu gẹ mu kee ya mini g'ọ ngụa.
38 Onye kwetarụ nkemu bẹ iphe ono, ẹkwo-opfu Chileke pfuru ono
a-vụkwa l'ẹhu iya, sụru: 'Ọo l'ẹhu onye ono bẹ nggele ono, asọshi mini,
anụje ndzụ ono a-dụ.' "
39 Jizọsu pfuru iphe ono, o pfuru ono pfudoru iya Unme-dụ-Nsọ,
bụ iya bụ Unme-dụ-Nsọ ono, ndu woru onwophẹ ye iya l'ẹka a-nata
ono. Teke ono bẹ e teke anụdu phẹ iya; opfu lẹ Jizọsu bẹ Chileke teke
ewolidu dobe l'ọdu-biribiri iya l'imigwe.

Igwe ọha aabọ onwophẹ ẹbo

40 G'igwe ọha ono nụmaru iphe ono, o pfuru ono ẹphe harụ sụ: "Ha!
Nwoke-a bụkwa onye mpfuchiru Chileke ọbu, anyi ele ẹnya iya ọbu
eviya."
41 Ndu ọphu asụ: "Ọ kwa iya bụ Kéreshi ọbu."
Ndu asụ: "?Bụna-a lẹ Gálili bẹ Kéreshi ọbu e-shi bya?

42 Ẹkwo-opfu Chileke sụkwaru lẹ Kéreshi ọbu l'e-shi l'eri Dévidi. L'ọo
lẹ Bẹtulehemu bẹ aa-nwụ iya, bụ iya bụ lẹ mkpụkpu, Dévidi shi buru
gẹdegede."
43 No iya bụ; ndu ono gude opfu ẹhu Jizọsu ono bọo onwophẹ ẹbo.
44 Ẹphe harụ chọahaa ụzo, ẹphe e-shi gude iya; ọle ọ tọ dụkwanu
onye ọphu byiru iya ẹka.

Ndu-ishi ndu Jiu te ekwedu woru onwophẹ ye Jizọsu l'ẹka

45 Ndu nche phọ, ẹphe ziru ozi-a jechaa bya alwaphuta azụ lapfushia
ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Fárisii, bụ ndu ziru phẹ ozi. Ẹphe rwua;
ndu ono, ziru phẹ nụ ono jịa phẹ sụ: "?Ọ nwụru ịnwuagha bẹ unu
akpụtaduru iya?"
46 Ndu nche ono sụ phẹ: "Ha-o! Anyi teke ahumaswekwaa onye asa
opfu ẹgube ono."
47 Ndu Fárisii ono sụ phẹ: "?O duswefụakwarupho unubẹdua?
48 ?Akọ kọjeru unu l'ọ dụru onye-ishi anyi; ọzoo onye Fárisii, wojeru
onwiya ye iya l'ẹka?
49 Abyakwanụ l'iphe, bụkpoo igwerigwe ọha ono, bụ ekemu Mósisu
bẹ ẹphe amadụ ono bẹ Chileke tụakwaru ọnu."
50 No iya; Nikodimọsu, bụ onye lanụ lẹ ndu Fárisii ono, bụkwa iya
phọ gbẹshijeru jepfuta Jizọsu-a sụ phẹ:
51 "E -tsoje iphe, ekemu anyi pfuru bẹ anyi taa nmakwa nemadzụ
ikpe mẹ anyi -anụmaduru opfu iya; marweta iphe, o meru."
52 Ẹphe sụ iya: "?Gụbedua bụfunu-a onye Gálili? Lerwenaa ẹnya
l'ẹkwo-opfu Chileke g'ịi-hụma l'ọ tọ dụdu onye mpfuchiru Chileke, e-
shi lẹ Gálili."
53 E mechaa onyenọnu tụgbua lashịchaa ibe iya.

8

Nwanyị, e gechiru l'ẹka oori ogori

1 Tọbudu iya bụ; Jizọsu tụgbua jeshia úbvú Olivu.
2 O rwuẹpho l'ọnmewa ụtsu echele iya; ọ tụgbua ọzo byatashia
l'eze-ụlo Chileke. A dụ igwerigwe zakọo l'ẹka ono bya adọ-phee ya
mgburugburu. Ọ bya anọdu anọo; wata phẹ ezi iphe.
3 No iya; ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii kpụru nwanyị, e gechiru
l'ẹka oori ogori kpụtaru iya; bya eworu iya dobe l'echilabọ phẹ l'ẹka
ono.
4 Ẹphe sụ Jizọsu: "O-zì-iphe! Nwanyị-a bẹ e gechiru yẹe nwoke.
5 ?Ọ dụkpoo ngu g'e mee ya gụnu nta-a? A -bya l'ekemu anyi bụkwa
iphe, Mósisu pfuru bụ g'e gudeje mkpuma tugbua onye meru iphe, dụ
nno."
6 Iphe ono, ẹphe epfu nno bụru ọ́nyà opfu bẹ ẹphe gbabẹru iya
g'ẹphe maru: ?ọ dụru iphe, ẹphe e-gude nmata iya sụ l'o noo ọphu
o mesweru. Jizọsu gbẹnu bya etupfuru etupfuru bya egude mkpụshi-
ẹka dekashịahaa iphe l'alị.
7 Ẹphe jịnyaa ya ajị; ọ gbalihu sụ phẹ: "Teke ọ dụru onye teke
emeswee iphe-ẹji g'unu ha l'ẹka-a g'onye ono vuwaruro ụzo wota
mkpuma tụa nwanyị-a."
8 O tupfutakwa ọzo gudekwa mkpụshi-ẹka deahaa iphe l'alị ọzo.
9 Ẹphe nụmachaepho iphe ono; ẹphe gẹshihuahaa nanụ nanụ; kẹle
egomunggo phẹ anmaa phẹ ikpe. No iya; ẹphe shiẹpho agẹshihu lẹ

ndu bụ ọgerenya gbiriri jasụ ọ bụwaru Jizọsu pfụ-pheru nwẹkiya yẹle nwanyị ono, pfụru iya l'atatiphu ono.
10 Jizọsu bya agbalihu sụ iya: “Nwanyị! ?Dẹnuhunu phẹ? ?Tọ dụhedunu onye ọphu pfụru nma ngu ikpe ọbu?”
11 Nwanyị ono sụ iya: “Ọ tọ dụekwa Nnajịuphu.”
Jizọsu sụ iya: “?Bụchihunaa mbẹdua a-gbẹ nmaa ngu ikpe? Tụgbua lashịa. Ọ l'ọo g'i ti mebẹkwa iphe-ẹji ọzo.”

Jizọsu bụ ìphóró kẹ ndu mgboko

12 Jizọsu byakwa eyeeru phẹ ọnu sụ phẹ: “Ọ kwa mbẹdua bụ ìphóró, dụru ndiphe. Onye bụ onye tsoru mu nụ ta abyakwa eje ije l'ọchii; gbahaa ìphóró kẹ ndzụ bẹ a-nọdu iya l'ẹhu.”
13 Ọo ya bụ; ndu Fárisii sụ iya: “Nta-a bẹ ọ gbẹ bụru gụbedua l'onwongu atụ ọnu onwongu. Iphe ono, iipfu ono ta adụkwa ọphu bụkpoo ire-lanụ.”
14 Jizọsu sụ phẹ: “Mu -nọdu atụkpoonu ọnu onwomu; unu makwarụ l'iphe, mu epfu bụkota ire-lanụ; kẹle mu maru ẹka mu shi; makwarụpho ẹka mu ala; obenu l'unubẹdua ta amadụ ẹka mu shi; ẹbe unu amadụ ẹka mu ala.
15 Unubẹdua l'ekpe ikpe gẹ nemadzụ ekpeje. Mbẹdua ta adụdu onye mu ekpe ikpe.
16 Tẹmanu; ọ -bụkpooru nụ l'ọo gẹ mu kpee ikpe; bẹ ikpe nkemu bụkwa ikpe, pfụru ọto; kẹle ọ tọ bụdu mbẹdua nwẹkinyi mu ekpe ikpe ọbu. Ọo mu lẹ Nna mu ono, bụ iya ziru mu gẹ mu bya ono.
17 Tẹme e dekwaa ya phọ l'ẹkwo ekemu unu sụ l'ụmadzu labọ -nọdu agbawaa ekebe l'iphe bẹ iphe ono bụnupho ọkpobe-opfu.
18 Mu atụ ọnu onwomu; tẹme Nna mu ono, bụ iya ziru mu gẹ mu bya ono nọdu atụkwapho ọnu mu.”
19 Tọbudu iya bụ; ẹphe jịa ya sụ iya: “?Bụ awe bẹ Nna ngu ọbu nọ?”
Jizọsu sụ phẹ: “Unu ta amakwa mu; ọphu unu amakwa Nna mu. Ọ -bụ l'unu maru mu mẹ unu amakwarụpho Nna mu.”
20 Opfu ono bẹ ọ nọ l'ẹka e dobeje okpoga, a tụkotaru Chileke pfushia g'ọ nọ l'eze-ụlo Chileke ono ezi iphe. Ẹbe ọ dụdu onye byiru iya ẹka k'egude; kẹle o toko ọ gbadụ iya l'anwụhu.

Jizọsu anma ọkwa ekwegekwe

21 Jizọsu sụkwa phẹ: “Mu a-la; unu achọo mu nta chọo imo; ọle unu taa chọ-vudu mu. Unu evuru iphe-ẹji, unu meru l'ishi g'unu vu iya nwụshihu. Ẹka ọbu, mu a-la ọbu bẹ unu ta ayịkwa bya.”
22 Ọ bụru iya bụ lẹ ndu kẹ Jiu asụ: “?Ọo-kabẹhunu gbua onwiya ọphu ọ sụru l'ẹka ya a-la bẹ anyi ta ayịkwa bya?”
23 Ọ sụ phẹ: “Unubẹdua shi l'ụzo-alị; ọle mbẹdua shi l'ụzo-imeli. Unu bụ ndu kẹ mgboko-a; obenu lẹ mbẹdua ta abụdu onye kẹ mgboko-a.
24 Mu sụru unu l'o noo iphe, meru g'o gude unu je evuru iphe-ẹji, unu meru l'ishi g'unu vu iya nwụshihu; mbụ unu a-nọdukwa l'iphe-ẹji unu ono nwụshihu; gbahaa l'unu byaru bya ekweta lẹ mu bụ onye ono, mu sụru lẹ mu bụ ono.”
25 Ẹphe jịa ya sụ iya: “?Bụ onye bẹ ị bụ?”
Jizọsu sụ phẹ: “Ọo onye ono, mu shi lẹ mbụ kataru unu lẹ mu bụ ono bẹ mu bụ.

26 O nwechaarụro iphe, mu e-pfu pfukuta unu; mẹkwapho igwerigwe iphe, mu e-kpe unu ikpe iya; ọle onye ono, ziru mu nụ ono bụ onye ire-lanụ; tẹme ọ bụru iphe, mu nụmaru iya l'ọnu bẹ mu araję arara g'onyemonye nụma."

27 Ẹbe ẹphe amadụ l'ọo Chileke, bụ Nna bẹ oopfu ama ẹka.

28 Ọo ya bụ Jizọsu sụ phẹ: "Unu -woliępho Abụbu-Ndiphe; unu agbẹ teke ono maru l'ọo mu bụ iya. Noo teke unu a-makwarụpho l'ọ tọ dụdu iphe, mu egudeje ike k'ẹka mu mee; l'ọ bụepho iphe, Nna ziru mu bẹ mu anọduje epfu.

29 Tẹmanu onye ono, bụ iya ziru mu gẹ mu bya ono te ebuhakwaru mu ẹka. Ọ pfụkwaru swiru mu eswiru; kẹle ọ bụepho iphe, dụ Nna mu ono ree l'obu bẹ mu anọduje eme tekenteke."

30 Igwerigwe ndu nụmaru teke Jizọsu epfu iphe ono kweta nkiya.

Ohu l'amadụ

31 Ọo ya bụ; Jizọsu sụ ndu Jiu ono, kwetawaru nkiya ono: "Unu -nọdu emejekpọwaa gẹ mu epfu-a; bẹ unu bụakwaa ọkpobe ndu etsoje mu nụ.

32 Mbụ; unu amaru ọkpobe-opfu ono. Ọkpobe-opfu ono emee g'unu nweru onwunu."

33 Ẹphe sụ iya: "?G'anyi shi l'eri Ébirihamu-a-e? Ẹbe ọ bụdu l'ọ dụjeru onye gbajẹru anyi ohu-a. ?Bụhunu ole bụ k'epfu sụ l'anyi e-nweru onwanyi?"

34 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, bụ onye eme iphe-ẹji bụakwaa ohu iphe-ẹji.

35 Ohu te ebujeakwaruro l'ibe nnajịuphu iya jasụ lẹ gbururu. Ọo nwa, a nwụru anwụnwu l'unuphu anọdujewa iya rọ jeye lẹ gbururu.

36 Ọo ya bụ; teke Nwa ono meru unu g'unu nweru onwunu; unu enweru onwunu ọkpobe enweru.

37 Mu makwarụ-a l'unu shi l'eri Ébirihamu; unu gbẹ emekwanụ g'unu gbua mu-a; opfu l'unu te ekwedu g'opfu mu ree unu ire l'ẹhu.

38 Iphe, mu epfu opfu iya bụ iphe, mu gudewaa ẹnya mu hụma l'ẹka mu lẹ Nna nọ; iphe, unubẹdua emekwanụ bụru iphe, unu nụmaru l'ọnu nna unu."

39 Ẹphe sụ iya: "Ọ kwa Ébirihamu bụ Nna anyi."

Jizọsu sụ phẹ: "Ọ -bụ l'unu bụ ụnwu Ébirihamu mẹ unu emenaa iphe, Ébirihamu meru.

40 Obenu lẹ nta-a bẹ unu achọ ụzo, unu e-shi gbua mu; mbụ mụbe onye pfuru unu ire-lanụ, mu nụmaru Chileke l'ọnu. Ọ tọ bụkwa ẹgube iphe ono bẹ Ébirihamu meru.

41 Ọo iphe, nna unu meru bẹ unu eme."

Ẹphe sụ iya: "E te vutakwaru anyịbedua l'ovuọba. Ọ kwa Nna lanụ bẹ anyi nweru, bụ iya bụ Chileke."

42 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ -bụ l'ọo Chileke bụ Nna unu mẹ unu eyenaa mu obu; kẹle ọo l'ẹka Chileke nọ bẹ mu shi gbẹshi byatashia. Mu ta anọnyaekwarupho bya egude ike k'onwomu byatashia. Ọ kwa Chileke ziru mu gẹ mu bya.

43 ?Ọ nwụru ịnwu-agha bẹ iphe, mu epfu agbẹje sweru unu uswe lẹ nchị? Iphe, meru iya nụ bụ l'unu te ekwedu l'unu a-nụma opfu mu.

44 Unu bụ ụnwu Obutuswe. Ọ bụru Obutuswe bụ nna unu. Iphe,
dụ unu ree l'obu bụru g'unu e-me mee iphe, dụ nna unu ono ree. E
-shikpọo lẹ mbụlembu bẹ ọ bụhawaa mgbugbụmadzu. Ẹka iya ta
adụjeduru l'ire-lanụ; kẹle ọ tọ dụdu ire-lanụ dụ iya l'ọnu. Ọ -dzụa ụka
bẹ a mawaru l'ọo iphe, gbaru ẹgube onye ọ bụ bẹ oome; noo l'ọ bụ
onye ntuphu-ire bụru nnajị ụka l'onwiya.
45 Obenu lẹ mbẹdua epfuje ire-lanụ. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude
ẹbe unu ekwetaduru nkemu.
46 ?Ọ dụkpooru onye a-gbẹshi pfua sụ l'ọwa-a iphe-ẹji, mu mejeru
baa? Teke ọ bụkwanu l'ọo ire-lanụ bẹ mu epfu; ?ọ nwụru ịnwu-agha
bẹ unu te ekwekwanụ lẹ nkemu bụ eviya?
47 Onye bụ-a Chileke bụ Nna iya anụmaje opfu Chileke. Iphe, meru
iphe, unu ta anụdu opfu Chileke bụ l'unu ta abụdu ụnwu Chileke."

Jizọsu lẹ Ébirihamu

48 Ndu Jiu sụ iya: "?Ọ dụ ngu g'anyi te epfuduru ọkpobe-opfu mẹ
anyi -sụ l'ị bụ onye Saméríya; tẹme ọbvu nọdu eme ngu?"
49 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ tọ dụkwa ọbvu, eme mu nụ. Ọ kwa Nna mu bẹ
mu akwabẹ ùbvù; unu gbẹ agbarwụ mu agbarwụ;
50 ẹbe ọ bụ lẹ mu eme g'a jaa mu ajaja. Ọ dụru onye lanụ, adzọ g'a
jaẹ mu ajaja; ọ bụru onye ono e-kpe ikpe.
51 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, bụkpoo onye eme
iphe, mu epfu-a ta abyakwa anwụhu anwụhu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii."
52 Ndu Jiu sụ iya: "Ịhee! Nta-a bẹ anyi makpọwaru l'ọo ọbvu eme
ngu eviya. Lẹ-a; Ébirihamu kakpọkwaru nka nta ka imo; mechaa bya
anwụhule-a. Iphe, bụ ndu mpfuchiru Chileke nwụhukotakwapho; ọ
bụru iya bẹ ị sụru anyi l'onye bụ onye eme iphe, i pfuru ta ayịdu
nwụhu anwụhu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
53 Tọo ?iime g'ị sụ l'ị ka nna anyi Ébirihamu shii, mechaarụ
nwụhuela-a? Tẹme ndu mpfuchiru Chileke nwụshihukotakwapho.
?Bụ onye bẹ iitukpọ l'ị bụ?"
54 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ -bụ l'ọo gẹ mu jaahaa onwomu ajaja mẹ nkemu
ta adụkwa iphe, o gege abụru. Ọo Nna mu ono, unu sụru l'ọo Chileke
unu ono aja mu ajaja.
55 Obenu l'unu teke amadụru iya; mbẹdua makwanụru iya. Ọ -bụ
lẹ mu sụru lẹ mu ta amadụ iya m'ọ bụru ụka bẹ mu adzụ g'unubẹdua
adzụje-a. Ọle mu maru iya bya emeje iphe, o pfuru.
56 Nna unu, bụ Ébirihamu bẹ ẹhu tsọru ụtso l'oo-gude ẹnya iya hụma
mbọku, mu a-bya. Ọ hụma iya; o tee ẹswa."
57 Tọbudu iya bụ; ndu Jiu sụ iya: "?G'i tikị nọdu ụkporo apha labọ
l'apha iri-a bẹ ị gbẹ hụmawanu Ébirihamu?"
58 Jizọsu sụ phẹ: "Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; a byakwaru
anwụ Ébirihamu; mu nọduhawaa."
59 Tọbudu iya bụ; ẹphe kwakọahaa mkpuma g'ẹphe tụa ya. O domia
onwiya; lụfushia l'eze-ụlo Chileke ono.

9

Jizọsu emeta nwoke,
a byaru anwụ ọ nọdu atsụwaa ishi

1 Jizọsu nọdu aghata aghata; ọ hụma nwoke lanụ, a byaru anwụ ọ
nọdu atsụwaa ishi.
2 Noo ya; ndu etsoje Jizọsu jịa Jizọsu sụ iya: “?Bụkpohuna onye ole
mesweru? ?Bụ nwoke-a meru iphe-ẹji; tọo ndu nwụru iya nụ, meru
g'o gude a bya l'anwụ iya; ọ nọdu atsụwaa ishi?”
3 Jizọsu sụ phẹ: “Ọ tọ bụkwa lẹ nwoke-a mesweru; ọzoo l'ọo ndu
nwụru iya nụ mesweru meru g'o gude; ọ nọdu atsụ ishi. Ọ kwa iphe,
kparụ iya nụ bụ; g'e shichia l'ẹhu iya goshi g'ike kẹ Chileke erebe ire.
4 Anyi jefụtajekwa ozi onye ono, ziru mu gẹ mu bya ono teke ìphóró
dụkwadu. Noo le nchi ejihuwaa teke adụedu onye adụ ike eje ozi.
5 Nta-a, mu nọkwadu lẹ mgboko-a bụkwa mbẹdua bụ ìphóró kẹ ndu
mgboko-a.”
6 O pfuchaẹpho iphe ono bya agbụshi ọnu-mini l'alị bya egude ọnu-
mini ono gwọ-phube ẹpuchi meta tee nwoke ono l'ẹnya;
7 sụ iya: “Tụgbua je aswaa iphu l'okpuru Sayilowamu,” bụ iya bụ
okpuru, aza “onye e ziru ozi.” Tọbudu iya bụ; ọ tụgbua je aswaa iphu
l'okpuru ono. Ọ lwaphutashia azụ; ọ nọdu aphụwaa ụzo.
8 Ndu obutobu ono mẹ ndu shi ahụmajewa iya nụ ẹka ọorwo arwọ
jịahaa: “?Tọ bụna-a nwoke-a, anọduje arwọ arwọ-a baa?”
9 Ndu asụ l'ọ kwa iya-a; ndu asụ l'ọ tọ bụkwa iya; l'ọ kwa onye yeru
iya nụ. Nwoke ono sụ: “Ọ kwa mu-a-o.”
10 Ẹphe jịa ya: “?Dẹnu g'e meru ị phụaharu ụzo?”
11 Ọ sụ phẹ: “Ọ kwa nwoke ono, eekuje Jizọsu ono gwọ-phuberu
ẹpuchi meta tee mu l'ẹnya labọ; bya asụ mu gẹ mu tụgbua je aswaa
iphu lẹ Sayilowamu; mu tụgbua je aswaa iphu; mu wata aphụ ụzo.”
12 Ẹphe jịa ya sụ iya: “?Bụ awe bẹ onye ọbu nọ?”
Ọ sụ phẹ lẹ ya ta amakwa.

Ndu Fárisii ajị onye ono, shi atsụ ishi ono ajị

13 Noo ya; ẹphe duta nwoke ono, shi atsụ ishi ono jepfu ndu Fárisii.
14 Mbọku ono, Jizọsu gwọ-phuberu ẹpuchi tee nwoke ono l'ẹnya ọ
phụahaa ụzo ono bụ eswe-atụta-unme.
15 Ndu Fárisii bya ajịkwaa nwoke ono ọzo sụ iya g'ọ kọkpoo g'o shiru
phụahaa ụzo. Ọ sụ phẹ: “O metaru ẹpuchi tee mu l'ẹnya labọ; mu je
aswaa iphu; mu phụahaa ụzo.”
16 Ndu Fárisii ono harụ sụ: “Nwoke ono te eshikwa l'ẹka Chileke;
ọ -bụru 'abụ ?dẹnu g'o gude ọphu o dobejedu nsọ, dụ l'eswe-atụta-
unme?”
Ndu ọphu asụ: “?Dẹnukwanu g'onye eme iphe-ẹji e-me emekọta
iphe-ọhumalenya, dụgbaa ẹgube ono.” Ẹphe bọo onwophẹ ẹbo.
17 A nọnyakwaa; ndu Fárisii ono jịkwaa nwoke ono ọzo sụ iya: “?
Dẹnukpohuna ọnu, gụbedua yeru lẹ kẹ nwoke ono; eshi ọphu ọ bụ
iya meru; ị phụahaa ụzo.” Ọ sụ phẹ: “Ọo onye mpfuchiru Chileke bẹ
ọ bụ.”
18 Ọphu ndu Jiu ono ekwetakwanụru lẹ nwoke ono shi atsụhawaa
ishi; l'ọo teke ono bẹ e meru iya; ọ phụahaa ụzo ono; jasụru ẹphe je
ekua ndu nwụru nwoke ono;
19 bya ajịa phẹ sụ phẹ: “?Bụ onye ọwa-a bụ nwa unu, unu sụru l'a
byaru anwụ ọ nọdu atsụwaa ishi-a? ?Dẹnu g'e meru ọ nọdu aphụwaa
ụzo nta-a?”

20 Ndu nwụru nwoke ono sụ: “Iphe, anyi makaharụ bụ l'ọ bụ nwa
anyi. Iphe ọzo bụru l'o shi l'ẹpho ne iya tsụta ishi.
21 G'e shiru mee ọ phụahaa ụzo nta-a bẹ anyi amaẹkwa. Ẹbe anyi
amakwa onye meru; ọ phụahaa ụzo. Ọ kwa g'unu jịa ya g'o pfua l'ọnu
onwiya; eshinu ọgerenya iya dụwaa shii.”
22 Iphe, ndu nwụru nwoke ono gude pfua nno bụ l'ẹphe atsụ ndu Jiu
ebvu; kẹle ndu Jiu chịhawaru iya sụ l'ọ -dụru onye gudebaa ọnu iya
pfua l'edzudzu-ọha l'ọo Jizọsu bụ Kéreshi ọbu; ẹphe akpọ-chia onye
ọbu mkpọ-chi sụ g'ọ tọ batabahẹ l'ụlo-ndzukọ phẹ.
23 Noo g'o gude ndu nwụru iya nụ sụ: “Unu jịa ya; ọgerenya iya
dụwaa shii.”
24 Ọo ya bụ; ẹphe byakwa ekua nwoke ono, shi atsụ ishi ono k'ugbo
ẹbo sụ iya: “Kwabẹ Chileke nwẹkiya ùbvù; pfuaru anyi ire-lanụ;
l'anyịbedua l'onwanyi maakwaru lẹ nwoke ono bụ onye iphe-ẹji.”
25 Nwoke ono sụ phẹ: “Mu ta amakwa ?ọ bụ onye iphe-ẹji-o tọo tọ
bụdu iya. Ọphu mu gude ẹka bụ lẹ mu shi atsụ ishi; ọle nta-a bẹ mu
aphụwaa ụzo.”
26 Ẹphe jịa ya sụ iya: “?Dẹnu g'ọ nwụru unu l'iya? ?Dẹnukpoo g'o
gude mee ngu; ị phụahaa ụzo ọbu?”
27 Ọ sụ phẹ: “Ọ kwa-a iphe lanụ-a, mu pfuhawaru unu-a; ẹbe unu
angabẹduru iya nchị-a. ?Ọ nwụru ịnwu-agha bẹ unu eme g'unu nụma
iya ọzo? Tọo ?ọ dụfua unu g'unu bụru ndu etsoje iya nụ?”
28 Ẹphe phuahaa ya iphu sụ iya: “Ọ kwa gụbedua bụ onye etsoje iya
nụ! Anyịbedua bụkwa ẹka kẹ Mósisu bẹ anyi etso!
29 Ọ bụru Mósisu bẹ anyi maru lẹ Chileke pfuru opfu nụ. Ọ -bụru
onye ọwa-a bẹ anyi ta amakwa ẹka o shi.”
30 Nwoke ono, shi atsụ ishi ono bua ntụmatu sụ: “Ha-oo! Ọwa-a
dụkwa mu nụ biribiri! Unu ta amadụ ẹka o shi; ọle o mekwanụru;
mu saa ẹnya labọ gude aphụ ụzo.
31 Iphe, doru ẹnya bụ lẹ Chileke ta angajẹduru ndu iphe-ẹji nchị;
o bekwanụ l'onye abajẹru Chileke ẹja bya emeje iphe, dụ Chileke ree
l'obu bẹ ọongajeru nchị.
32 Eshinu mgboko dụ bẹ ọ tọko dụ-swekwaa onye nụmajeru l'ọ dụru
onye mejeru onye shi l'ẹpho tsụta ishi; ọ phụahaa ụzo.
33 Ọ -bụ lẹ nwoke-a te shi l'ẹka Chileke bya; mẹ ọ tọ dụkwa iphe, o
gege adụ ike mee.”
34 Ẹphe vụpyabe iya sụ: “?Ịibya anyi ezi iphe! Gụbe onye
ngụpyaberu eme iphe-ẹji l'ẹra?” Ẹphe chịfu iya.

Atsụ ishi kẹ ndu Fárisii

35 Jizọsu nụma l'ẹphe chịfuwaru nwoke ono bya eje achọ-vu iya sụ
iya: “?I kwetarụ l'ịi-nọdu l'ẹka Abụbu-Ndiphe?”
36 Ọ sụ Jizọsu: “Jiko kanụru mu onye ọ bụ gẹ mu ekweta nkiya.”
37 Jizọsu sụ iya: “Ị gbẹ gudewaa ẹnya ngu hụmawaa onye ọbu. Mbụ
l'ọo ya epfu eyeru ngu nta-a.”
38 Nwoke ono sụ: “Nnajịuphu! Mu kwetawaru!” Ọ bya adaa
kpurumu l'alị baarụ iya ẹja.
39 Jizọsu sụ iya: “Iphe, mu zọberu bya lẹ mgboko-a bụ gẹ mu kpee
ikpe; k'ọphu ndu atsụ ishi a-phụahaa ụzo; ndu aphụ ụzo a-tsụahaa
ishi.”

40 Ndu Fárisii, harụ nọ-kube iya nụ nụma iphe ono; ẹphe sụ iya: “?
Iipfu l'anyịbedua atsụfua ishi tọo gụnu?”
41 Jizọsu sụ phẹ: “Ọ -bụ l'ọo iphe unu atsụ ishi; mẹ ọ tọ dụkwa iphe-
ẹji gege adụ unu l'ẹhu. Obenu lẹ nta-a, unu sụru l'unu aphụ ụzo-a bẹ
unu vukwaphọ iphe-ẹji unu l'ishi g'unu vu iya.”

10

Onye eche atụru

1 Jizọsu sụ phẹ: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye eshidu
l'ọguzo bahụ l'ẹka aachịbaje atụru; ọ gbẹ shia ibiya ọzo nyiba iya
enyiba; onye ono bụkwa iphuru bụru onye ana nfụ.
2 Ọo onye shiru ọguzo bahụ l'ẹka aachịbaje atụru bụ onye eche atụru
ono.
3 Ọ bụru onye ono bẹ onye eche ọguzo ẹka aachịbaje atụru
agụhajeru ụzo; ọ bụru onye eche atụru ono bẹ atụru ono anụmaje olu
iya; l'ọ bya ekua ọphu bụ atụru nkiya l'ẹpha l'ẹpha; duta phẹ lụfushia.
4 Teke ọ chịfutagbuchaerupho atụru nkiya; l'o vuta ụzo; atụru iya
ono awụ etso iya; kẹle ẹphe mawaru olu iya.
5 Ẹphe tee kwekwa etsoru onye shi uswe. Ọ kwa ọso bẹ ẹphe a-gbẹ
agbaru onye ọbu; kẹle ẹphe ta amadụ olu ndu shi uswe.”
6 Noo ẹtu, Jizọsu nmarụ phẹ; obenu l'iphe, o pfuru phẹ te edoduru
phẹ ẹnya.

Jizọsu bụ onye obu-ọma, eche atụru

7 Tọbudu iya bụ; Jizọsu sụkwa phẹ ọzo: “Gẹ mu gbukwaaru iya unu
tororo; ọo mbẹdua bụ ọguzo ẹka aachịbaje atụru.
8 Iphe, bụ ndu vu mu ụzo bya bụkota iphuru; bụru ndu ana nfụ; ọle
atụru ono te eyeduru ọnu yeru phẹ.
9 Ọ kwa mbẹdua bụ ọguzo ono. Onye shiru iya nụ bata bẹ aa-
dzọtakwa. Onye ono e-shi iya bata; shikwa iya phọ lụfu; hụma ẹka
ọo-ta nri g'atụru ahụmaje-a.
10 Iphe, iphuru abyajẹ ememe kpẹekpu bụ g'o zita iphe; waa g'o gbua
atụru; ọzoo gẹ ya mee g'iphemiphe laa l'iswi. Obenu l'iphe, mbẹdua
l'onwomu byadoru bụ g'ẹphe enweru ndzụ; nweru k'etsutsu iya.”
11 “Ọ kwa mbẹdua bụ onye obu-ọma ọbu, eche atụru. Onye obu-
ọma, eche atụru atụje ishi ndzụ iya gude see iswi atụru iya.
12 Onye e butaru ebuta; a-parụ atụru ono haa gbalaa mẹ ọ -hụma
l'agụ abya; kẹle ọ tọ bụdu iya echeje atụru ono; tẹme ẹbe ọ bụdu iya
nwe iya. Ọo ya bụ; agụ ono abapfuta atụru ono bya achịkaa phẹ.
13 Onye ono, e butaru ebuta ono agbalajẹ; kẹle ọ maru l'ọo ebuta bẹ
e butaru iya; ẹbe ọ dụdu iphe, ọ gụberu atụru ono.
14 Sụ-a; ọ kwa mbẹdua bụ onye obu-ọma ọbu, eche atụru ọbu. Mu
maru ndu ọphu bụ atụru mu; ndu ọphu bụ nkemu maru mu.
15 Nokwaphọ gẹ Nna mu maru mu; mu maru Nna mu. Mbẹdua atụje
ishi ndzụ mu gude see iswi atụru mu.
16 Mu nwekwarụpho ikpoto atụru ọzo, ayịdu lẹ ndu ọwa-a. Mu
jefụtajekwa je achịtafua phẹ dobe; ẹphe atụko anụ olu mu. Ọo ya
bụ; ẹphe atụko nmagba bụru igwe atụru lanụ; nweru onye lanụ, eche
phẹ nụ.
17 “Iphe, meru g'o gude Nna mu yee mu obu bụ lẹ mu tụru ishi ndzụ
mu; k'ọphu mu a-nataphu iya azụ.

18 Ọ tọ dụkwa onye bụ iya natarụ mu ndzụ mu ono. Ọ kwa mbędua
tụru obu mu onyo tụa ishi ndzụ mu ọbu. Ọo mbędua bę ọ dụ l'ęka.
Mu -sụ lę mu a-tụ iya; mu atụa ya. Mu -sụ lę mu a-nataphu iya azụ;
mu anataphu iya azụ. Noo iphe, Nna mu ziru mu gę mu mee bụ ono."
19 Ndu Jiu gudekwaphọ k'opfu ono, Jizọsu pfuru ono bọo onwophę
ębo ọzo.
20 Ębhe dụ igwerigwe sụ: "Ọ kwa ọbvu bu nwoke-a l'ęhu; tęme ọbvu
nọdu emekwa iya phọ. ?Dęnu g'o gude unu je angabę nchị l'iphe,
oopfu?"
21 Ndu ọphu asụkwanu: "Opfu ọwa-a, oopfushi-a ta abụkwa opfu
onye ọbvu eme. ?Unu hụmajeru ęka ọbvu dụru ike mee onye atsụ
ishi; ọ wata aphụ ụzo?"

Ndu Jiu ajịka Jizọsu

22 O rwua teke aabọ iphe lę Jierúsalęmu, bụ iya bụ ọbo-iphe,
eegudeje anyata teke ono, a kpụ-ghechaaru eze-ụlo Chileke bya eworu
iya ye iya l'ęka ono. Teke ono bụru l'udzumini.
23 Jizọsu nọdu ejephe l'ime eze-ụlo Chileke ono l'ọma Ọnuzo-
Sólomọnu.
24 No iya; ndu Jiu bya adọ-phee ya mgburugburu sụ iya: "?
Bụkpohunaa a -nọ-beru ịnoberuagha tęme l'i mee g'unme rwua anyi
ọhu-ępho? Ọ -bụru ngu bụ Kéreshi ọbu; pfukahụnuru anyi."
25 Jizọsu sụ phę: "Mu pfuhaakwaru iya unu; unu jịka ekweta. Iphe,
bụ ozi ono, mu eje ono, bụ ozi, Nna mu ziru mu gę mu jee ono bụkota
iphe, agbaru mu ekebe;
26 obenu l'unu te kwetakwarụpho; kęle unu ta ayịdu lę ndu ọphu bụ
atụru nkemu.
27 Sụ-a; atụru nkemu anụgbakwaa olu mu; mu maru phę; ęphe
nọdu awụje etso mu.
28 Iphe, mu anụje phę bụ ndzụ ojejoje; ębe ęphe ayịdu laa l'iswi; ębe
ọ dụkwapho onye byaru anafụ phę l'ęka mu.
29 Ọo Nna mu, bụ iya yeru phę l'ęka mu bụ onye kakọta shii; ębe ọ
dụdu onye adụ ike anafụ phę l'ęka Nna mu ono.
30 Mbędua mu lę Nna mu bụkwa nanụ."
31 No iya; ndu Jiu kwakọkwaa mkpuma k'ugbo ębo g'ęphe tugbua
ya.
32 Jizọsu sụ phę: "Mu goshiakwaru unu igwerigwe ęguru ozi, shi
Nna mu l'ęka. ?Bụkpohunaa ole l'iphe ono, mu meshiru ono bę unu
zọberu eme g'unu gude mkpuma tugbua mu?"
33 Ndu Jiu ono sụ iya: "Ọ tọ bụkwa k'ęguru ozi ngu bę anyi gude eme
g'anyi gude mkpuma tugbua ngu. Ọ kwa l'iipfurwushi ępha Chileke.
Noo kęle ọo gụbe nemadzụ mmanụ woru onwongu mebe Chileke."
34 Jizọsu jịa phę sụ phę: "?Te denuru iya-a l'ękwo ekemu unu sụ lę
Chileke sụru l'unu bụgbaa chi l'ęhu l'ęhu.
35 A makwarụ-a l'iphe, e deru l'ękwo-opfu Chileke te enwedu
echikpọhu. Ọ -bụru lę Chileke kuru ndu ono, o yeru opfu iya l'ęka
ono chi l'ęhu l'ęhu;
36 ?ọ nwụru ịnwu-agha bę unu sụru l'ọo epfurwushi bę mu
epfurwushi ępha Chileke; opfu lę mu sụru l'ọo mbędua bụ Nwa Chileke
ọbu? Mbụ-a; ọ kwa Chileke ono họtaru mu; bya ezia mu gę mu bya lę
mgboko.

37 Ọ -bụru l'iphe-a, mu emegbaa te eshidu l'ẹka Nna mu; unu te
ejekwarọ ekweta nkemu.
38 Teke ọ bụkwanu l'ọ bụ-a iphe, shi l'ẹka Nna mu bẹ mu emegbaa;
unu kwetakpọnu l'iphemiphe ono, mu eme ono shi l'ẹka Nna mu; m'ọ
betarụro ọphu unu ekwetadu kẹ mbẹdua. Unu -kweta; ọo ya bụ l'o
doo unu ẹnya; tẹme unu amakwarụpho lẹ Nna mu nọ mu l'ime; mu
nọdu Nna mu ono l'ime."
39 Ẹphe wụ-lihukwa ọzo g'ẹphe gude iya; ọ nyịkofu gbala.
40 Ọ tụgbukwaa ọzo je adabua Jiọ́danu lụfu azụ iya ọphuu jerwua
ẹka ono, Jiọnu shi anọduje emeshi baputizimu lẹ mbụ phọ je anọdu
l'ẹka ono.
41 A dụ igwerigwe wụ-pfuta iya. Ẹphe nọdu epfu sụ: "Ọ tọ dụkwa
iphe-ọhumalenya, Jiọnu meru; ọle iphe, bụkpoo iphe Jiọnu pfuru
k'ẹhu nwoke-a bụkotakwa ọkpobe-opfu."
42 A dụkpoo igwerigwe kweta kẹ Jizọsu l'ẹka ono.

11

Ọnwu Lazarọsu

1 Noo ya; ọ dụru nwoke lanụ, aza Lazarọsu, bụ onye Betani; iphe
nọdu eme iya. Betani bụ mkpụkpu, Meri yẹle nwune iya kẹ nwanyị,
bụ Mata bu.
2 Meri ono bụ nwanyị ono, mecharu wota manụ, eshi mkpọ bya
etee Nnajịuphu l'ọkpa labọ; gude ẹgbushi iya huchaa ya ya-a. Ọ bụru
nwune iya kẹ nwoke bụ Lazarọsu ono, bẹ iphe eme ọbu.
3 Tọbudu iya bụ; unwune iya kẹ nwanyị phẹ zia ozi g'e zia Jizọsu
l'ọ̀nyà iya-a, o yeru obu-a bẹ iphe-ememe zụpyabekwaru.
4 Jizọsu nụmae ya phọ bya asụ: "Ẹhu ono te emekwa iya k'anwụhu.
Ọ kwa iphe, ee-gude kwabẹ Chileke ùbvù; bya egudekwa iya phọ jaa
Nwa Chileke ajaja."
5 Jizọsu yekpọoru Mata obu; mẹ nwune iya kẹ nwanyị; mẹ Lazarọsu.
6 Noo ya; Jizọsu nụmachaepho l'iphe-ememe zụpyaberu Lazarọsu;
ọ kpọo ụpfu nọfua abalị labọ l'ẹka ono, ọ nọ ono.
7 E mechaa; ọ sụ ndu etsoje iya nụ: "Unu g'anyi laphu azụ lẹ Jiudiya."
8 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: "?Ọ kwa l'ọ bụ-a mgboru nta-a bẹ ndu
Jiu shi eme g'ẹphe tugbua ngu lẹ mkpuma-a? Ọ bụru iya bẹ ị sụru
l'ịi-laphu azụ l'ẹka ono ọzobaa."
9 Jizọsu sụ phẹ: "?Tọbudu awa iri l'ẹbo dụ l'eswe ujiku ophu? Onye
eje iphe l'eswe te evukotajẹkwa iphe daa; kẹle onye ono gude ìphóró
kẹ mgboko-a ahụma ụzo.
10 Obenu l'onye eje ije l'ẹnyashi evukotajẹ iphe daa opfu l'ìphóró ono
ta adụdu iya l'ẹhu."
11 O pfughechaẹpho iphe ono; ọ sụ phẹ: "Ọ̀nyà anyi, bụ Lazarọsu bẹ
mgbẹnya tụakwaru; ọle mu e-jekwa ekutee ya lẹ mgbẹnya ọbu."
12 Ndu etsoje iya nụ sụ iya: "Nnajịuphu! Ọ -nọdu ekuwaa mgbẹnya
bẹ ọ bụanaa ya ewekọrohu."
13 Kẹle ndu etsoje iya nụ gbẹ dobesụ l'ọo mgbẹnya mmanụ bẹ ọ sụru
l'ooku. Ẹphe ta amadụ l'iphe, Jizọsu epfu bụ l'ọ nwụhuwaru anwụhu.
14 Tọbudu iya bụ; Jizọsu pfuaru phẹ iya hoo haa sụ phẹ: "Lazarọsu
nwụhuakwaru."

15 “Tẹme ọ bụkwaruro l'iswi ẹhu unu bẹ ẹhu gude atsọ mu ụtso lẹ
mu ta anọdu l'ẹka ono. Ọo iphe ono e-me g'unu kweta. Ọle ọ bụ; unu
gbalihu g'anyi jepfu iya.”
16 Tọmosu, bụ onye eekuje “Ejima” sụ ndu g'ẹphe tụkoru etsoje
Jizọsu: “Unu g'anyi tsofukwaaruphọ Nnajịuphu; k'ọphu anyi l'iya a-
nwụhukota l'ẹka lanụ.”

Jizọsu l'onwiya bụ eteta l'ọnwu bụru ndzụ

17 Tọbudu iya bụ; Jizọsu byaẹpho; ọ hụma lẹ Lazarọsu bẹ a gbẹ
liwanụ ọ nọwanu ujiku ẹno l'ilu.
18 Betani nọkwaa ntse lẹ Jierúsalẹmu. Ọ bụa; a -gbẹ lẹ manyịru labọ
mẹ e -shi lẹ Jierúsalẹmu.
19 Noo g'o shitaru; ndu Jiu dụ igwerigwe wụru byapfuta Mata yẹle
Meri; byaru phẹ akpọru iphu kẹ nwune phẹ ono, nwụhuru nụ ono.
20 No iya; Mata nụmaepho lẹ Jizọsu abya; ọ gba iya ndzuta. Meri
gwọdoshihuro l'ụlo.
21 Mata sụ Jizọsu: “Nnajịuphu; ọ -bụ l'ị nọ l'ẹka-a mẹ nwune mu
nwoke ono tege anwụhukwa.
22 Ọle nta-a bẹ mu makwarụ-a l'iphe, bụkpoo iphe, ị sụru Chileke g'ọ
nụ ngu bẹ ọo-nụ ngu.”
23 Jizọsu sụ iya: “Nwune ngu nwoke e-tetakwa-a ọzo nọdu ndzụ.”
24 Mata sụ iya: “Mu makwarụ-a l'oo-teta ọzo dzụru ndzụ mbọku
ikpazụ teke nemadzụ l'ophu e-shi l'ọnwu teta bya anọduchaa ndzụ.”
25 Jizọsu sụ iya: “Ọ kwa mbẹdua bụ eshi l'ọnwu teta bya abụru
ndzụ. Mbụ l'iphe, bụ onye kwetarụ nkemu a-nọdu ndzụ o betakpọoru
ọ nwụhu anwụhu.
26 Tẹmanu; iphe, bụ onye nọ ndzụ bya ekweta nkemu taa byadu
anwụhu anwụhu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. ?I kwetarụ opfu mu
ono; tọo ti kwetadụru?”
27 Mata sụ iya: “Ee; Nnajịuphu. Mu kwekwaru-a l'ọo ngu bụ Kéreshi
ọbu, bụ Nwa Chileke, bụ iya bụ onye ọbu, a-bya lẹ mgboko.”

Ẹnya-mini ghakashịhuru Jizọsu l'ẹnya

28 Mata pfuchaa nno bya alaa je ekuchi nwune iya Meri ekuchi; tọ
nwẹhu pfuaru iya sụ iya: “O-zì-iphe nọkwa l'ẹka-a; mbụ l'ookukwa
ngu oku.”
29 Anụma, Meri anụma iya; o zilihu gbapfushia Jizọsu.
30 Teke ono bẹ Jizọsu teke abatakpọkwanu l'ime mkpụkpu ono. Ọ
nọkwaduro lẹ mgbadagba phọ, Mata jepfuru iya phọ.
31 Ndu Jiu ono, ẹphe lẹ Meri nọ l'ụlo; ẹphe nọdu adụ iya obu ono
wụfuta wụ-tsoru iya g'ẹphe hụmaru g'ọ gbalihuru kwofu etezi. Ẹphe
gbẹ dobesu l'ooje l'ilu eje ara ẹkwa l'ẹka ono.
32 Noo ya; Meri byarwutaẹpho l'ẹka Jizọsu nọ; bya ahụmae ya phọ; ọ
daa kpurumu l'agụga ọkpa iya sụ iya: “Nnajịuphu! Ọ -bụ l'ị nọhawaa
l'ẹka-a mẹ nwune mu nwoke-a tege anwụhukwa.”
33 Jizọsu hụmaepho Meri g'ọora ẹkwa mẹ gẹ ndu Jiu, ẹphe lẹ Meri
ono swị tụkoru ara ẹkwa; ẹhu ghuahaa ya eghu; tẹme o rwuhukwa
iya phọ l'ẹhu.
34 Ọ sụ phẹ: “?Bụ l'awe bẹ unu liru iya?”
Ẹphe sụ iya: “Nnajịuphu; bya bya ahụma ẹka ọbu.”
35 Ẹnya-mini ghakashịhu Jizọsu.

36 Ndu Jiu sụ: “Owiwo-e! Unu lewarọ g'o yeberu Lazarọsu obu-o!”
37 Ọ dụru ndu ọphu harụ sụ: “?Ọ dụ ngu gẹ nwoke-a, meru onye atsụ
ishi; ọ phụahaa ụzo-a tege adụdu ike mee gẹ Lazarọsu ta anwụhushi
tọo?”

Jizọsu eme gẹ Lazarọsu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ

38 Anwụhu Lazarọsu ono ghuahaa Jizọsu eghu ọzo; ọ tụgbua jeshia
l'ilu ẹka ono, e liru iya ono. Ilu ono bụ ọgba, e gudekwaphọ eze
mkpuma swichia ọnu iya.
39 Jizọsu sụ phẹ: “Unu swifu eze mkpuma ono.”
Noo ya; Mata, bụ iya bụ onye ọ bụ nwune iya nwụhuru ọbu sụ iya:
“Nnajịuphu! Nta-a bẹ ọogbekwanu eshiwaa ishi. Ntanụ-a kweakwaa
ya abalị ẹno, e liru iya.”
40 Jizọsu sụ iya: “?Mu ta asụhaadaru ngu l'i -kweta l'i gude ẹnya ngu
hụma ọdu-biribiri Chileke.”
41 Tọbudu iya bụ; ẹphe bya eswifu mkpuma ono. Jizọsu bya apalia
ẹnya imeli sụ: “Nna! Mu ekele ngu ekele; l'ị nụmaru olu mu.
42 Mu makwarụ-a l'ọ tọ dụdu teke ị tịi nụmajedu olu mu. Obenu l'ọo
iswi ẹhu ndu-a, pfụ-kube ẹka-a bẹ mu gude epfu ọwa g'ẹphe ekweta
l'ọo ngu ziru mu gẹ mu bya.”
43 O pfuchaẹpho nno bya arashia ya ike sụ: “Lazarọsu! Lụfuta!”
44 Nwoke ono, nwụhuru anwụhu ono fụta yẹle ẹkwa ọchaa ono, e
gude phuchia ya ẹka mẹ ọkpa; mẹ ẹkwa odzu ọphu e gude phuchia
ya iphu. Jizọsu sụ phẹ: “Unu tọshichaa ya iphe ono g'ọ tụgbua.”

Ndu-ishi achị idzu egbu Jizọsu
(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Igwerigwe ndu Jiu ono, wutsoru Meri ono gude ẹnya phẹ hụma
iphe ono, Jizọsu meru ono; bya ekweta nkiya.
46 Obenu l'ọ dụru ndu ọphu jepfulẹrua ndu Fárisii je akọoru phẹ
iphe, Jizọsu meru.
47 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Fárisii bya akpakọo
ọgbo-ikpe, ẹphe l'ẹphe ekpeje ikpe sụ: “?Anyi e-mekpọo iphe-a ime-
agha? Nwoke-a emeshinụkakwa igwerigwe iphe-ọhumalenya.
48 Teke anyi harụ iya g'o mee iphe-a, oome-a bẹ onyemonye a-
tụkokwa kweta nkiya; ndu Romu a-byakwa atụko eze-ụlo anyi-a mẹ
ndu ndu-anyi l'ophu lwụa rengurengu.”
49 Obenu l'onye lanụ l'ime phẹ, ẹpha iya bụ Kayafasu, bụ iya bụ
onye-ishi ndu-ishi uke Chileke k'apha ono sụru phẹ: “Unu ta amakwa
iphe ilile.
50 ?Unu ta amadụ l'ọ karụ anyi ree g'onye lanụ nwụhu-chiru ndu Jiu
l'ophu; eme l'onye lanụ nọ ndzụ; ọha l'ophu tụko bụru mkpurupyata.”
51 Iphe ono, o pfuru ono ta abụkwa ike k'onwiya bẹ o gude pfua ya.
Obenu l'eshi ọphu ọ bụ iya bụ onye-ishi ndu-ishi uke Chileke k'apha
ono bẹ ọ hụmaru lẹ Jizọsu e-mechaa nwụhu-chiru ọha l'ophu.
52 Ọ tọ bụkwa-a ọha ono nwẹkiya bẹ ọo-nwụhu-chiru. Ọ kwa g'ooshi
nno chịkobe ụnwu Chileke ono, gbakashịhuru dzuru mgboko ono
g'ẹphe bụru nanụ.
53 Ọo ya bụ; ndu-ishi ndu Jiu shi eshi mbọku ono chịahaa idzu g'ẹphe
e-me megbua Jizọsu.

54 Ọ bụnuru iya bụ lẹ Jizọsu akpabuhu l'edzudzu-ọha l'echi ndu Jiu.
Ọ gbẹshi l'ẹka ono jeshia alị, nọ-kube echiẹgu bya alaa lẹ mkpụkpu,
nọ l'ẹka ono, eekuje Ifuremu. Ọ laa ẹka ono je anọdu yẹle ndu etsoje
iya nụ.
55 Teke ono bẹ ọbo Ojeghata ndu Jiu rwukpọwaru ntse. A dụ
igwerigwe shigbaa l'alị ndu Jiu eje Jierúsalẹmu g'ẹphe je emee nsọ
aswafụ onwophẹ ntụrwu; tẹme l'oorwua l'ọbo-iphe ono.
56 Ẹphe tụko elephe ẹnya Jizọsu. Ẹphe dzukọepho l'eze-ụlo Chileke;
ẹphe nọdu ajijegbaa nwibe phẹ sụ: "?Dẹnukpoo g'unubẹdua arị iya?
?Ọ dụ unu g'ọ tọo byadu ọbo-iphe-a tọo?"
57 Ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Fárisii tubuhawaru sụ l'ọ -bụru l'ọ
dụru onye maru ẹka ọ nọ; g'onye ọbu mee g'ẹphe maru k'ọphu ẹphe
e-je egude iya.

12

Aawụ Jizọsu manụ,
eshi mkpọ lẹ Betani
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 O ghudụẹpho abalị ishii tẹme l'a bahụ l'ọbo Ojeghata ono; Jizọsu
tụgbua jeshia Betani. Betani bụ mkpụkpu, Lazarọsu bu, bụ iya bụ
nwoke ono, Jizọsu mejeru; o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ phọ.
2 O rwua l'ẹka ono; ẹphe shiaru iya ite ẹbyaa. Ọ bụru Mata
akwakọru phẹ nri; yẹbedua, bụ Lazarọsu yịru lẹ ndu ẹphe lẹ Jizọsu
eri nri ono.
3 No iya; Meri gbẹshiepho je ewota mgbere manụ, eshi mkpọ, a zụru
oke aswa; mbụ manụ, e gude nadụ, guru egugu mee. O wota iya gude
bya awụa Jizọsu l'ọkpa bya egude ẹgbushi iya huchaa ya ọkpa ọbu.
Mkpọ manụ ono tụko ụlo ono vọo pfurupfuru.
4 Ọ bụru iya bụ lẹ Jiudasu Isukariyọtu, yị lẹ ndu etsoje Jizọsu, bụ iya
bụ onye ono, mechaarụ deru iya ye-a; tụfuepho ọnu sụ:
5 "?Bụna-a gụnu bẹ e te wotadụru manụ-a je eree reta ụkporo pangu
lẹ pangu iri gude je ekeeru ndu adụdu g'ọ dụ phẹ?"
6 Iphe, Jiudasu gude pfua iphe ono ta abụkwa l'ọo g'o letaberu ndu
adụdu g'ọ dụ phẹ ẹnya. Iphe, o gude pfua ya bụkwa l'ọ bụ iphuru; ọ
bụru iya egudeje ẹkpa, okpoga phẹ adụje; ọ nọdu ezitajẹ iphe, e yeru
iya.
7 Jizọsu sụ iya: "Parụ nwanyị haa! Haa ya g'ọ kwakọbe iphe, o gude
ngabẹru mbọku, ee-li mu.
8 Unu lẹ ndu adụdu g'ọ dụ phẹ anọ tekenteke; obenu lẹ mbẹdua ta
abyadụru kẹ gẹ mu l'unu buwaruro bupyabẹ."

Idzu g'e gbua Lazarọsu

9 O be teke igwerigwe ndu Jiu nụmaru l'ọo lẹ Betani bẹ Jizọsu nọ;
ẹphe wụru jeshia ẹka ono. Ọ tọ bụkwaa Jizọsu bẹ ẹphe chọru jee
kpụrumu. Ẹphe jekwarụpho g'ẹphe hụma Lazarọsu, bụ iya bụ onye
ono, o meru; o shi l'ọnwu teta ono.
10 Ndu-ishi uke Chileke chịkwaapho idzu l'ẹphe e-gbufukwaaphọ
Lazarọsu.
11 Ishi iphe, ẹphe gude sụ l'ẹphe e-gbu iya bụ l'ọo opfu ẹhu Lazarọsu
ono bẹ igwerigwe ndu Jiu gude anashịhu ndu-ishi phẹ agbakashịhu
ejegbaa eworu onwophẹ ye l'ẹka Jizọsu.

Jizọsu abahụ lẹ Jierúsalẹmu
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 O rwua nchitabọhu iya; igwerigwe ọha ono, byaru k'ọbo Ojeghata
ono nụma lẹ Jizọsu abya Jierúsalẹmu.
13 Ọ bụru iya bụ ẹphe gbafụtachaa je egbukọo ẹkwo-igu gude gba
iya ndzuta. Ẹphe nọdu akpọ okwe asụje:
"G'ajaja bụru kẹ Chileke!
Ọnu-ọma tsoru onye ono,
shi l'ẹka Nnajịuphu anyi,
bụ Chileke abya ono!
G'ajaja bụru kẹ
Eze ndu Ízurẹlu!"
14 No iya; Jizọsu bya ahụma nwa nkapfụ-ịgara bya anọ-koru iya, bụ
iya bụ iphe ọbu, e deru l'ẹkwo Opfu Chileke sụ:
15 "Gẹ ndzụ ta agụkwa ngu
nwada Zayọnu!
Lẹ nta-a bẹ onye-eze ngu
nọakwaa l'eli nwa
nkapfụ-ịgara abya!*"
16 Ẹbe iphe ono eshidu edoje ndu etsoje iya nụ ẹnya lẹ mbụ. Ọle
o -rwuẹrupho gẹ Chileke kubataru Jizọsu l'imigwe; kwabẹ iya ùbvù,
parụ ẹka; ẹphe gbẹ teke ono rịta iphe ono, e deru kẹ nkiya ono; l'ẹphe
mewaru iya iphe ono, ẹkwo-opfu Chileke pfuru ono.
17 Teke ono, Jizọsu kuru Lazarọsu oku; mee ya ọ dzụkwaru ndzụ
ọzo; shi l'ẹka e liru iya fụta ono bẹ a dụ igwerigwe nọdu l'ẹka ono. Ọ
bụru igwerigwe ndu ono bẹ pfukashịru ndu ọzo iphe ono, nwụru nụ
ono.
18 Noo iphe, meru g'o gude a dụ igwerigwe nno gba iya ndzuta. Ẹphe
nụmahawaru l'ọo Jizọsu bẹ meru iphe-ọhumalenya ono.
19 Ndu Fárisii pfuahaa l'ime onwophẹ asụje: "Unu ahụma. Idzu anyi
ọbu arwụhuahanaa. Unu lewarọ gẹ mgboko l'ophu zelihuru awụ etso
iya."

Ndu Gurisu harụ achọ Jizọsu

20 Ndu shi l'alị Gurisu harụ yịru lẹ ndu jeru abarụ Chileke ẹja lẹ
Jierúsalẹmu g'aabọ iphe ono.
21 Ndu ono bya ahụma Filipu; Filipu bụ onye Bẹtusayida, bụ
mkpụkpu, nọ lẹ Gálili. Ẹphe wupfu iya je asụ iya: "Nwoke-ibe mu!
?Dẹnu g'eeme g'anyi lẹ Jizọsu hụma?"
22 Ọo ya bụ; Filipu je epfuaru iya Anduru. Anduru yẹle Filipu swịru
je epfuaru iya Jizọsu.
23 Noo ya; Jizọsu sụ phẹ: "Nta-a bẹ o rwuakwaru teke aa-hụma
Abụbu-Ndiphe l'ọdu-biribiri iya.
24 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; akpụru ereshi -adabadụru l'alị
rehu ẹwa bẹ ọ nọekwapho g'ọ nọ. Ọle o -rehukwanu bẹ ọomije deru
yẹkete.
25 Onye yeru ẹnya lẹ ndzụ iya l'e-tuphakwa iya etupha; ọle onye
kpọru ndzụ iya ashị lẹ mgboko-a l'e-gude iya gbata ndzụ ojejoje.

---

* **12:15 12:15** Gụnaa Zek 9:9.

26 Onye ọ dụ iya g'ọ bụru onye ejeru mu ozi g'onye ọbu bya etsoru
mu g'ọo-bụkwanuru ẹka mu nọ bẹ onye ọbu, ejeru mu ozi ọbu a-nọdu.
Onye bụ onye ejeru mu ozi bẹ Nna mu a-kwabẹkwa ùbvù."

Jizọsu epfu opfu ọnwu iya

27 "Sụ-a; ọ kwa nta-a bẹ obu etsu mu mini. ?Bụ gụnu bẹ mu e-pfu?
?Bụ gẹ mu sụ Nna mu g'ọ dzọo mu lẹ nta-a? Tụswekwa! Ọ kwa iphe,
abya eme nta-a bẹ mu byadoru."

28 "Nna! Menaa g'a hụma ọdu-biribiri dụ l'ẹpha ngu."

Tọbudu iya bụ; ọ dụru olu, shi l'imigwe sụ: "Mu meakwaru a hụma
ọdu-biribiri ono; mu jekwaphọ emebaa g'a hụmabaa ya ọzo."

29 Igwerigwe ọha ono, pfukube ẹka ono nụma iya; ẹphe sụ l'ọo igwe
deru edede. Ndu harụ sụ: "Ọ kwa ojozi-imigwe pfuru yeru iya!"

30 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ kwa unu bẹ e pfudoru opfu ono; ọ tọ bụkwa
mbẹdua bẹ e pfudoru iya.

31 Ọ kwa nta-a bẹ Chileke e-kpe ndu mgboko-a ikpe. Ọ kwa nta-a bẹ
aabya echikpọ ike k'onye ono, bụ iya bụ onye-ishi ndu mgboko-a.

32 Mbẹdua bẹ teke ono, ee-shi l'ali wolia mu eli ono bẹ mu a-tụko
onyemonye sekuta g'ẹphe tsoru mu."

33 Iphe ono bẹ o pfuru gude goshi gẹ ya e-gude nwụhu.

34 Igwe ọha ono sụ iya: "Anyi nụmawaru iphe, e deru l'ẹkwo ekemu
sụ lẹ Kéreshi ọbu anọduwaro ndzụ jasụ l'ojejoje. ?Dẹnuhunu g'o gude ị
gbẹ sụ lẹ Abụbu-Ndiphe nwụhufutaje? ?Bụkpohunaa onye bụ Abụbu-
Ndiphe ọbu?"

35 Jizọsu sụ phẹ: "Ìphóró ono bụfukwa nwanshịi bẹ ọo-nọfua
l'echilabọ unu. Ọphu g'unu lọbaru ije nta, ìphóró dụru unu; a -
nọnyakwa ọchii byapfuta unu. Noo kẹle onye eje ije l'ọchii ta
amajẹkwaru ẹka o phuku eshi.

36 Ọphu g'unu kweta woru onwunu sẹe asẹe l'ìphóró ono teke ìphóró
ono dụkwadu swiru unu g'unu abụru ndu bu l'ẹka ìphóró dụ."

Jizọsu pfughechaẹpho nno bya atụgbua je edomia onwiya; ọphu
ẹphe ahụmaheduru iya.

Ndu Jiu bụ ekwegekwe

37 Ọ bụ eviya l'o mehawaru iphe-ọhumalenya, dụ igwerigwe l'iphu
phẹ; ọle ẹphe te ekwedu woru onwophẹ ye iya l'ẹka.

38 Ọ bụru iya bụ l'iphe ono, Azáya, bụ onye mpfuchiru Chileke pfuru
ono avụkota g'o pfuru iya. Ọ sụru:

"Nnajịuphu; ?bụ onye
kwetakpọoru ozi,
anyi ziru?
Tọo ?bụ onye bẹ
Chileke goshiru ike,
shi iya l'ẹka?†"

39 Noo g'o shitaru; ẹbe ẹphe ekwetaduru. Lẹ Azáya pfukwarụpho
ọzo sụ:

40 "Chileke mewaru phẹ;
ẹphe tsụahaa ishi;
bya emewaa phẹ
g'ẹphe kpochia

† **12:38 12:38** Gụnaa Azá 53:1.

ọkpoma g'ee-shi g'ọ
tọ dụhe iphe,
ẹnya phẹ a-hụmaje;
ọzoo k'ọphu ọriri
e-rwu phẹ l'ọhu ẹpho;
g'ẹphe gbanwee
byapfuta mu gẹ mu
mee phẹ g'ẹphe
wekọrohu.‡”

41 Ọ bụru Jizọsu bẹ Azáya epfu opfu iya ono. Iphe, o gude pfua iphe
ono bụ l'ọ hụmahawaruro ọdu-biribiri iya.
42 G'e jia epfua bẹ a dụana-a igwerigwe kweta l'ọo ya bụ onye ọbu,
Chileke yeru g'ọ bya ọbu; mbụ lụfuchaa lẹ ndu-ishi kwetachaakwaru
l'ọo ya. Ọle ẹphe ta adụdu ike pfufuta iya; kẹle ẹphe atsụnuka ndu
Fárisii ebvu; a -nọnyakwaa; a kpochia phẹ mkpọchi sụ g'ẹphe ta
abatajẹhe l'ụlo-ndzukọ.
43 Noo l'ẹphe ka eye ẹnya l'ajaja ọphu ndiphe aja phẹ; eme l'ajaja
ọphu Chileke gege aja phẹ.

Opfu, Jizọsu pfuru e-kpe nemadzụ ikpe

44 Jizọsu raa ya arara sụ: “Onye kwetarụ nkemu ta abụkwa-a nkemu
bẹ o kwetarụ kpoloko; o kwetakwarụpho k'onye ono ziru mu nụ ono.
45 Onye hụmaru mu nụ hụmaakwarupho onye ono, ziru mu gẹ mu
bya ono.
46 Mbẹdua l'onwomu byaru gẹ mu bya abụru ìphóró dụru ndiphe;
k'ọphu a-bụru; onye kwetarụ nkemu; onye ono taa nọduhedu l'ọchii.
47 Onye nụmachaaru iphe-a, mu epfu-a; ẹbe o medu iya ememe; bẹ
ta abụkwa mu e-kpe iya ikpe; kẹle mu ta abyakwaru ekpe ndiphe ikpe.
Iphe, mu byaru bụkwa gẹ mu dzọo ndu mgboko.
48 Onye jịkaru mu nụ; bya ajịka anata opfu, mu epfu bẹ ọ dụkwaruro
onye e-kpe iya ikpe. Ọo opfu ono, mu pfuru ono bẹ bụ iphe, a-nma iya
ikpe lẹ mbọku ikpazụ.
49 Ishi iya bụ l'iphe, mu epfu ta abụdu ike ẹka mu bẹ mu gude epfu
iya. Ọo Nna mu ono, ziru mu; mu bya ono gude ọnu iya goshi mu iphe,
mu e-pfu; kakwaru mu phọ gẹ mu e-pfu iya.
50 Mu makwarụpho l'iphe ono, ọ sụru gẹ mu pfua ono anụje ndzụ
ojejoje. Ọo ya bụ l'iphe, bụ iphe, mu epfu bụepho iphe, Nna sụru gẹ
mu pfua bẹ mu epfu.”

13

Jizọsu akwọ ndu etsoje iya nụ ọkpa

1 O ghuduẹpho ujiku lanụ; l'a bahụ l'ọbo Ojeghata ono; Jizọsu
mawaru lẹ teke ya a-ha mgboko ọwa; lapfushia Nna iya rwuwaru.
Jizọsu shiẹpho lẹ mbụ yee ndu bụ ndu nkiya lẹ mgboko-a obu; mbụ
yeẹ phẹ iya phọ yerwua l'ishi.
2 Noo ya; Jizọsu yẹle ndu etsoje iya nụ tụko nọdu eri nri-ẹnyashi.
Obutuswe yehawarụro Jiudasu Isukariyọtu, bụ nwa Sayịmonu ọriri
l'obu g'o je ederu Jizọsu ye l'ẹka ndu ọhogu iya.

‡ **12:40 12:40** Gụnaa Azá 6:10.

3 Jizọsu maẹkwarupho lẹ Nna iya yekọtaru iya iphemiphe l'ẹka;
maru l'ọo l'ẹka Chileke bẹ ya shi; tẹme ọ bụkwarupho Chileke bẹ ya
alapfu.
4 Tọbudu iya bụ; Jizọsu gbalihu l'ẹka ọ nọ eri nri-ẹnyashi ono bya
achịru uwe ẹhu iya wụshi; chịta anamụ nmarụ l'upfu.
5 Ọ bya ekuru mini ye lẹ gbamugbamu wata akwọ ndu etsoje iya nụ
ọkpa; bya egude anamụ phọ, ọ nma l'upfu phọ ehucha phẹ iya.
6 Tọbudu iya bụ; o -rwuẹpho l'ẹka Sayịmonu Pyịta nọ; Pyịta sụ iya:
"Tụswekwa! Nnajịuphu! ?Bụchia gụbedua abya mu akwọ ọkpa?"
7 Jizọsu sụ iya: "Iphe, mu eme bẹ ị tị makwa nta-a. Ọ kwa l'e mechaa
bẹ oo-do ngu-a ẹnya."
8 Pyịta sụ iya: "Ephokwarọ k'akwọ mbẹdua ọkpa ephopho ophu."
Jizọsu sụ iya: "Mu akwọduru ngu ọkpa bẹ mu lẹ ngu tee megbakwa."
9 Sayịmonu Pyịta sụ iya: "Jikokwa! Nnajịuphu! Ọ -dụ nno bẹ ọ
tọ bụkwaa ọkpa bẹ ịi-kwọ mu kpẹekpu; tụkokwa mu ẹka mẹ ishi
sakọta."
10 Jizọsu sụ iya: "Onye a wụwaru ẹhu bẹ mkpa awụ ẹhu ọzo
adụhekwaru. Ọo ọkpa bẹ onye ọbu akwọje eshi ọphu inyi adụhedu
iya l'ẹhu ilile. Unu tụkowaru dụ ree; ọle ọ tọ bụdu g'unu ha dụ-gbua
ree."
11 Iphe, Jizọsu gude sụ l'ọ tọ bụdu g'ẹphe ha dụ-gbua ree bụ l'ọ
mawaru onye ọphu bụ iya e-deru iya ye l'ẹka ndu ọhogu iya.
12 No iya; ọ kwọchae phẹ phọ ọkpa ono; ọ chịta uwe ẹhu iya yee
bya alaphu azụ l'ẹka o shi nọdu bya ajịa phẹ sụ: "?Unu makpọoru
iphe ono, mu meru unu ono?
13 Iphe, unu anọduje eku mu bụ 'O-zì-iphe' bya eku mu 'Nnajịuphu'.
Ọphu unu ekuswekwaru; kẹle ọ bụkwaa iphe onoya bẹ mu bụ.
14 Ọle-a; eshi ọphu ọ bụ mbẹdua, bụ Nnajịuphu unu bya abụru onye
ezije unu iphe bẹ gbẹchia bya akwọo unu ọkpa; bẹ ọ gbakwarụ g'unu
jenụ je akwọje nwibe unu ọkpa ẹgube ono, mu kwọru unu ono.
15 L'ọ kwa iphe, unu e-letajẹ eme bẹ mu meru goshi unu ono; g'unu
eletajẹ iya mee gẹ mu meru unu ono.
16 Lẹ-a; gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; nwokoro ta akajẹkwa
nnajịuphu iya shii; ẹbe onye e ziru ozi akajẹkwa onye ziru iya ozi shii.
17 Unu makọtawaru iphemiphe ono. Ọ -bụru l'unu tụkoru iya eme
ememe bẹ Chileke a-gọkwaru ẹhu-ụtso nụ unu.
18 "Ọ tọ bụkwa unu g'unu ha bẹ mu epfu opfu-a anụ. Mu
makọtakwaru gẹ ndu mu họtaru gbaru. Ọle iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke vụfutajenupho g'e deru iya, bụ iya bụ iphe, sụru: 'Ọ kwa onye
ono, mu l'iya rigbaaru nri; mechaarụ bya emeahaa iphe, a-tsụru mu
nụ.'*
19 Mu epfukwaru iya unu nta-a, o toko rwudu-a; k'ọphu bụ; ọ -nwụje;
unu ekweta l'ọo mbẹdua bụ onye ọbu.
20 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye bụ onye natarụ onye
mu ziru ozi nataakwaru mbẹdua. Onye natakwanụru mu nụ
nataakwarụpho onye ono, ziru mu gẹ mu bya ono."

Jizọsu epfu l'ee-deru iya ye
ndu ọhogu iya l'ẹka
(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

---

* **13:18 13:18** Ebvu 41:9.

21 Jizọsu pfuchaa nno; meji tsua ya pharamu. Ọ sụ phẹ: “Gẹ mu
gbukwaaru iya unu tororo; ọ kwa onye lanụ lẹ g'unu ha-a l'e-deru mu
ye.”
22 Ndu ono, etsoje iya nụ ono tụko legbaa nwibe phẹ ẹnya; ẹka iphe
ono tụfuru phẹ ẹhu; ẹbe ẹphe amadụ onye oopfuru.
23 Onye lanụ lẹ ndu ono, etsoje iya nụ ono, bụ iya bụ onye ọphu
Jizọsu kakọta eye obu bẹ nọ-kubekwa iya phọ ntse teke ono.
24 Tọbudu iya bụ; Sayịmonu Pyịta tabuaru iya ẹnya sụ iya g'ọ
jịtaekwa iya onye oopfuru.
25 Ọ bya akpọ-kubebaa Jizọsu ntse bya asụ iya: “Nnajịuphu! ?Bụ
onye bẹ iipfu ama ẹka?”
26 Jizọsu sụ iya: “Ọo onye ono, mu a-nụ ibiribe buredi, mu tsutarụ
l'iphe-a, eeri nri-a bụ onye ọbu.” Ọ bya etsutaẹpho ibiribe buredi ono;
o woru iya nụ Jiudasu Isukariyọtu, bụ nwa Sayịmonu.
27 Jiudasu tachaẹpho buredi ono; Nsetanu pheba iya l'ẹhu. Ọ
bụru iya bụ lẹ Jizọsu asụ iya: “Iphe, bụ iphe, ịibya ememe mee ya
ẹgwegwa.”
28 Ẹbe ọ dụdu ndu ono, nọ l'ẹka ono, eeri nri ono, dụru onye ọphu
maru iphe, ọ zọberu pfuaru iya nno.
29 Ndu arịa sụ l'eshi ọphu ọ bụ Jiudasu, l'egudeje ẹkpa okpoga phẹ
bụ iphe, Jizọsu epfuru iya bụ g'ọ zụtachakwaa iphe, ẹphe gude eme
k'ọbo-iphe; ọzoo l'iphe, Jizọsu pfuru Jiudasu bụ g'ọ nụ ndu ụkpa iphe.
30 Ọo ya bụ; ọ natachaẹpho ibiribe buredi ono; ọ tụgbua lụfushia;
nchi jihuanaa.

Ekemu òphúú

31 Jiudasu tụgbuchaepho; Jizọsu sụ: “Ọo nta-a bẹ e goshiru ọdu-
biribiri kẹ Abụbu-Ndiphe. Ọ bụkwarupho l'ẹka iya bẹ ee-shi hụma
ọdu-biribiri kẹ Chileke.
32 Ọo ya bụ; ọ -bụru lẹ Abụbu-Ndiphe meru g'a hụma ọdu-biribiri
kẹ Chileke; nokwaphọ gẹ Chileke e-me g'e shi l'ẹka nkiya hụma ọdu-
biribiri kẹ Abụbu-Ndiphe; mbụkwa nta-a bẹ oo-me g'a hụma ọdu-
biribiri iya ọbu.
33 Ụnwu mu! Mu l'unu ta anọhekwa iphe, barụ ishi nta-a; unu
achọahaa mu. Ọle ọo iphe ono, mu pfuru ndu Jiu ono bẹ mu
epfukwarụpho unu nta-a. ‘Ẹka mu eje bẹ unu taa dụkwa ike abya.’
34 Ọ kwa ekemu òphúú bẹ mu atụru unu. Unu yee nwibe unu obu;
mbụ g'ọ bụerupho gẹ mu yeru unu obu bụ g'unu e-yeje nwibe unu.
35 Ọo obu ono, unu e-ye nwibe unu ono bẹ ndu ọzo e-gude maru
l'unu bụ ndu etsoje mu nụ.”

Pyịta a-gọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Sayịmonu Pyịta jịa ya sụ iya: “Nnajịuphu; ?bụ awe bẹ ịila ọbu?”
Ọ sụ iya: “Ẹka mu ala bẹ ị tịi dụkwa ike etsoru mu ala nta. Ọ chikwa
alwapfuta bẹ ii-mechaa lwapfuta mu l'ẹka ono.”
37 Pyịta sụ iya: “Nnajịuphu; ?ọ nwụru ịnwu-agha bẹ mu taa dụdu
ike etsoru ngu nta-a? Mbụ-a; mu dụkwaa onwomu ree amị ẹnya lẹ
ndzụ mu see iswi ẹhu ngu.”

38 Jizọsu sụ iya: “Aa! ?Ị sụ l'ịi-dụ ike mịa ẹnya lẹ ndzụ ngu see iswi ẹhu mu? Gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; oke-ọku nchi-abọhu -bya ara ọrà; bẹ ị gọakwaru ẹgo ugbo ẹto sụ l'ị tị madụ onye mu bụ.”

14

Jizọsu; ụzo, e shi alapfu Nna

1 Jizọsu sụ phẹ: “Unu ba ayọkwa ọshi l'ime obu unu. Unu woru onwunu ye Chileke l'ẹka; unu ewokwarụpho onwunu ye mbẹdua l'ẹka.
2 L'ibe Nna mu bẹ ụlo-ebubu dụkwa igwerigwe. Ọ -bụ l'ọ tọ dụ nno; ?dẹnuhunu gẹ mu g'eme sụ unu lẹ mu eje unu emeru ẹka unu a-nọdu.
3 Mu -jechaẹpho je emechaẹrupho unu ẹka ọbu; mu abya ọzo bya ekuta unu dokube onwomu; k'ọphu bụ ẹka mu nọ bẹ unu a-nọdukwapho.
4 Unu mawaru ẹka mu ala; unu makwarụpho ụzo, mu shi ala iya.”
5 Tọmosu sụ iya: “Nnajịuphu; anyi ta amakwa ẹka ọbu, ịila ọbu. ?Dẹnuhunu g'anyi shi maru ụzo iya?”
6 Jizọsu sụ iya: “Ọ kwa mbẹdua bụ ụzo; bya abụru ọkpobe-opfu; bya abụru ndzụ. Ọ tọ dụkwa onye abyapfuta Nna; abụdu l'onye ọbu shi mu l'ẹka.
7 Mbụ-a; ọme unu maru mu; mẹ unu amakwaru-a Nna mu. Ọle e -shi nta-a bẹ unu mawaru Nna bya ahụmawa iya.”
8 Filipu sụ iya: “Nnajịuphu; goshinu anyi Nna ọbu gẹ meji anmapfuru anyi.”
9 Jizọsu sụ iya: “Filipu; e -shi teke-a bẹ mu l'unu shi nọduta; ẹbe ị makwa mu phọ. Onye hụmaru mu nụ hụmaakwaru Nna. ?Dẹnuhunu g'o gude ị nọdu epfukwadụ gẹ mu goshi unu Nna ọbu?
10 ?Ti kwetadụru lẹ mu nọ Nna mu l'ime; Nna mu nọdu mu l'ime. Opfu, mu anọduje epfuru unu ta abụkwa ike k'ẹka mu bẹ mu egudeje epfu iya. Ọ kwa Nna ono, bu mu l'ime ono agbẹje mu l'ime eje ozi.
11 Ọo ẹpho g'unu kweta lẹ mu nọ Nna mu l'ime; Nna mu nọdu mu l'ime; ọdumeka unu gudekpọonu k'iphe ono, mu emeshi ono kweta iphe, mu epfu.”
12 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; onye bụ onye kweru nkemu a-dụkwapho ike mee iphe-a, mu emeshi-a. Onye ọbu a-kabakwaanụ eme ọphu ka shii. Noo lẹ mu alapfuwa Nna mu.
13 Iphe, bụkpoo iphe, unu gude ẹpha mu sụ gẹ Nna meeru unu bẹ mu e-mekọtaru unu. Ọo ya bụ; g'eeshi lẹ Nwa hụma ọdu-biribiri kẹ Nna.
14 Ọ -dụkpowaru iphe, unu gude ẹpha mu sụ gẹ mu meeru unu; mu emeeru iya unu.

Jizọsu ekweta ukwe Unme-dụ-Nsọ

15 “Sụ-a; ọ -bụru l'unu yeru mu obu; unu mekọtaje ekemu, mu tụru unu.
16 Mu e-pfuru Nna l'ooyeru unu onye N-yemẹka ọzo, a-nọduwaro swiru unu jeye lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
17 Onye N-yemẹka ono, Nna e-ye ono bụ Unme-dụ-Nsọ, bụ iya bụ Unme k'ire-lanụ; mbụ onye ndiphe taa natadụ; opfu l'ẹphe ta ahụmajeduru iya; ọphu ẹphe amadụ iya. O bekwanụ l'unubẹdua

maru iya. Noo kẹle o bu ebubu swiru unu. O jekwaphọ anọduwaro
l'ime unu."
18 "Mu taa gbahakwa unu ẹka. Mu a-byapfutakwa-a unu.
19 Mbụ l'ọ phọdukwaru-a nwanshịi nta-a; ndu mgboko-a taa
hụmabaedu mu ọzo; ọle unubẹdua l'a-hụma mu-a. Eshinu mu nọ
ndzụ bẹ unubẹdua l'a-nọdukwapho ndzụ.
20 Ọ bụru mbọku ono bẹ unu a-maru lẹ mu nọ Nna mu l'ime;
unubẹdua nọdukwanu mu l'ime; mu nọdukwapho unu l'ime."
21 "Ọ kwa onye maru ekemu, mu tụru bya eme iya ememe bụ onye
yeru mu obu. Onye yeru mu obu; Nna mu eyekwa iya phọ obu.
Mbẹdua eyekwaphọ onye ọbu obu; woru onwomu goshi iya."
22 No iya Jiudasu; ọ tọ bụkwa Jiudasu Isukariyọtu; sụ iya:
"Nnajịuphu; ?dẹnu g'ii-shi goshi anyi onwongu g'ọ tọ bụ ndu mgboko
bẹ iigoshi onwongu?"
23 Jizọsu sụ iya: "Onye yeru mu obu anọduje eme iphe, mu pfuru.
Nna mu eyekwanaa onye ono obu. Mu lẹ Nna mu a-byapfuta onye
ọbu; anyi l'iya eburu eburu.
24 Onye eyeduru mu obu te emejekwa opfu mu. Unu maanarụ-a
l'opfu ono, unu anụ ono ta abụkwa opfu mu. Ọ kwa opfu Nna ono,
ziru mu gẹ mu bya ono.
25 "Mu pfukọtakwaru unu iphemiphe-a nta, mu l'unu nọkwadu.
26 Ọle ọo onye N-yemẹka ono, bụ iya bụ Unme-dụ-Nsọ; mbụ onye
ono, Nna e-gude ẹpha mu zia g'ọ lwapfuta unu ono bẹ e-zikọta unu
iphemiphe; mekwaphọ g'unu nyataję iphemiphe, mu pfuhawaru unu.
27 "Sụ-a; mu haakwaru unu ẹhu-guu. Ẹhu-guu ono bụru mbẹdua bẹ
o shi l'ẹka; ọ tọ bụkwa ụdu iya ọphu eshije ndiphe l'ẹka bẹ mu nụru
unu. Unu ta ayọjekwa ọshi l'ime obu unu; ọphu unu atsụkwa ebvu.
28 Unu nụmawaru gẹ mu sụru unu: 'Mu alaakwa; ọle mu a-
lwapfutakwaa unu ọzo.' Ọ -bụ l'ọo iphe, unu yeru mu obu mẹ unu
etekwaa ẹswa; kẹle mu alapfu Nna; noo lẹ Nna ono ka mu ike.
29 Sụ-a; nta-a bẹ mu tụkoakwaru iphemiphe gheberu unu ọnu teke
ọ tọko nwụdu. Ọo ya bụ; teke ọ nwụjeru g'unu e-kweta.
30 Mu te epfuẹkwaru unu opfu anọ ọdu; noo kẹle onye ono, bụ iya
bụ onye-ishi ndu mgboko-a l'abyawaa. O bekwanụ l'ọ tọ dụdu iphe,
ọo-dụ ike emebata mu.
31 Iphe, o gude mu nọdu emeje iphe, Nna ziru mu gẹ mu mee bụ gẹ
mgboko l'ophu amaru lẹ mu yeru Nna mu obu."
O pfuchaa nno bya asụ phẹ: "Unu gbalihu g'anyi lụfu l'ẹka-a."

15

Jizọsu bụ ọkpobe vayịnu

1 "Ọ kwa mbẹdua bụ ọkpobe vayịnu; ọ bụru Nna mu bụ onye eleta
opfu-vayịnu ono ẹnya.
2 Iphe, bụkpoo ẹkali, kapfụru mu l'ẹhu, bụ ndu ọphu ta amịdu
mebyi bẹ ọo-kwashikwa. Ẹkali ọphu amịje mebyi bẹ ọonoduje akọcha
akọcha ree g'ọokabaa amịmi.
3 Opfu ono, mu pfuru yeru unu ono mewaru unu nta-a; unu dụebe
ree.
4 Unu nọpyabekwa mu l'ime; k'ọphu mu a-nọpyabekwapho unu
l'ime. Ọo g'ẹkali-oshi ayịdu mịta mebyi k'ẹka iya m'ọ -bụdu l'ọ kapfụru

l'oshi vayịnu-a; bụkwapho g'unu ta ayịdu yee mebyi mẹ mu l'unu atụgbaduru.
5 "Ọ kwa mbędua bụ vayịnu ono; unubędua bụru ẹkali iya. Onye nọpyaberu mu l'ime; mbędua nọpyabe iya l'ime; onye ono a-mị mebyi mịshia ya ike; noo kẹle ọ tọ dụdu iphe, unu adụ ike eme ililekpọo; mẹ mu l'unu atụgbaduru bụru nanụ.
6 Onye bụ onye ta anọpyabeduru mu l'ime bẹ ee-tuphakwa g'ẹkali-oshi, a kọfuru akọfu; l'ọ kpọshihu nkụ; l'a chịru iya ye l'ọku; g'ọku kepyashịa.
7 Ọ -bụru lẹ mu l'unu tụgbaru bụru nanụ; opfu mu buru unu eburu l'ime bẹ ọ tọ dụkwa iphe, bụ iphe, dụ unu ree, unu sụru g'e meeru unu, e tee medụru unu.
8 Noo ụzo, ee-shi goshi ọdu-biribiri kẹ Nna mu; mbụ g'unu mịa mebyi mịshikpoo ya ike gude nno goshi l'unu bụ ndu etsoje mu nụ.
9 Ọo gẹ Nna mu yeru mu obu bụ gẹ mu yeru unu. Ọ bụru g'unu nọpyabeekwapho l'ime n-yemobu ono, mu yeru unu ono.
10 Unu -mee iphemiphe, mu sụru g'unu mee bẹ unu a-nọpyabekwaa lẹ n-yemobu nkemu; mbụ ẹgube ono, mu mekọtaru iphe, Nna mu sụru gẹ mu mee; mu nọpyabe lẹ n-yemobu kẹ Nna mu ono.
11 "Sụ-a; iphemiphe-a bẹ mu epfukọtaru unu g'ẹhu-ụtso nkemu abụru k'unu; waa g'ẹhu atsọo unu ụtso tsọfu l'ishi.
12 Wakwa iphe, mu tụru unu ekemu iya baa; unu yee nwibe unu obu gẹ mu yeru unu.
13 O to nwekwa n-yemobu ọzo, nemadzụ e-ye nwibe iya, ka ọwa-a; mbụ lẹ nemadzụ gude iswi ẹhu ọ̀nyà iya; mịa ẹnya lẹ ndzụ iya kweta anwụhu.
14 Unu bụgbaa ọ̀nyà mu mẹ unu -nọdu emeje iphe, mu sụru g'unu meje.
15 Mu tee kuhẹkwa unu ndu-ozi mu ọzobaa; kẹle onye-ozi ta amajędu iphe, nnajịuphu iya eme. Iphe, mu e-ku unu bụ ọ̀nyà mu phẹ; kẹle iphe, mu nụmaru l'ọnu Nna mu bẹ mu tụkowaru tọgboru unu ẹba.
16 Ọ tọ bụkwa unubędua họtaru mu; ọ chikwa mbędua họtaru unu dobe iche; k'ọphu unu a-mị mebyi; mbụ mebyi, a-dụwaro kwasẹru. Ọo ya bụ; iphe, bụkpoo iphe, unu gude ẹpha mu sụ gẹ Nna nụ unu bẹ ọo-nụ unu.
17 Ekemu, mu atụerupho unu bụ g'unu yee nwibe unu obu."

Ndụmashi kẹ ndu mgboko-a

18 "Teke ọ bụ l'unu dụ ndu mgboko-a ashị; unu nyatajękwa lẹ mbędua vuadaa ụzo dụhaadaa phẹ ashị; tẹme unu dụje phẹ.
19 Ọ -bụ l'ọo iphe, unu bụ ndu kẹ mgboko-a mẹ ndu kẹ mgboko-a eyee unu obu; l'unu bụ nkephẹ. Obenu lẹ mu shiwaa lẹ mgboko-a họta unu dobe iche; ẹbe unu abụedu nkephẹ. Noo g'o gude unu dụ phẹ ashị.
20 Unu nyatajękwa iphe ono, mu pfuru unu ono; mbụ lẹ mu sụru unu lẹ nwokoro ta akajędu nnajịuphu iya shii. Ọo g'ẹphe mekparu mbędua ẹhu bụ g'ẹphe e-mekpa unu. Ọ bụru g'ẹphe te emejedu iphe, mu pfuru bụ g'ẹphe tee mekwaphọ iphe, unu epfu.
21 Iphe ono g'ọ ha bẹ ẹphe a-tụko mee unu; opfu l'unu bụ ndibe mu; kẹle ẹphe ta amadụ onye ono, bụ iya bẹ mu shi l'ẹka bya ono.

22 Ọ -bụ lẹ mu ta abyawaa bya epfuru yeru phẹ mẹ ọ tọ bụkwa phẹ
eme iphe-ẹji; obenu lẹ nta-a, mu byawaru-a bẹ o to nweẹkwa iphe,
ẹphe gude agọfu k'iphe-ẹji, ẹphe meru.
23 Iphe, bụ onye mu dụ ashị bẹ Nna mu dụakwapho ashị.
24 Ọme mu ta anọdu l'echilabọ phẹ meshia iphe, onye ọzo taa dụdu
ike eme; mẹ ọ tọ bụkwa phẹ eme iphe-ẹji. Obenu lẹ nta-a bẹ ẹphe
hụmawaru iphe, mu meshiru; mu dụ phẹ ashị; Nna mu dụkwa phẹ
phọ ashị.
25 Iphe ono, ẹphe eme ono je emee ọ vụa; mbụ iphe ono, e deru
l'ẹkwo ekemu phẹ sụ: 'Mu dụ phẹ ashị; ẹbe ọ bụ l'ọ dụru iphe, mu
meru phẹ.'*
26 "Mu e-shikwa Nna mu l'ẹka zia Onye N-yemẹka ono; l'ọ lwapfuta
unu. Onye N-yemẹka ono bẹ bụ iya bụ Unme-dụ-Nsọ, bụ iya bụ Unme
ire-lanụ ọphu shi Nna mu l'ẹka. Ọ -byaẹpho l'o pfua opfu ẹhu mu yeru
unu.
27 Unubẹdua l'onwunu bụfukwaapho ndu a-nọdu epfu iphe, unu
gude ẹnya unu hụma kẹ nkemu; opfu lẹ mu l'unu shiẹpho lẹ
mbụlembu nọduta.

16

1 "Mu pfushikọtaru unu iphemiphe-a g'e tee medu unu g'unu shiswee
ụzo.
2 Ndu Jiu a-kpọ-chikwa unu mkpọ-chi g'unu ta abatajẹhe l'ụlo-
ndzukọ phẹ. Mbụ-a; mbọku erwuakwaa teke a-bụjeru: onye egbu
unu egbugbu l'ọ gbẹ arịnu l'ọo Chileke bẹ ya ejeru ozi.
3 Iphe, meru g'o gude ẹphe je anọdu eme iya bụ l'ẹphe ta amadụ
Nna; ọphu ẹphe amadụ mu.
4 Ọle mu tụkowaru iphemiphe-a epfuru unu g'ọo-bụru: o -rwuẹpho
teke ẹphe e-me iphe ono; unu anyataję lẹ mu pfuhawaru unu opfu ẹhu
phẹ."

Ozi, Unme-dụ-Nsọ ejeje

"Mu te eshikwa pfuhawaaru unu iphe-a lẹ mbụlembu; opfu lẹ mu
nọkwadu swiru unu.
5 Nta-a bẹ mu alapfuakwa onye ono, bụ iya ziru mu gẹ mu bya ono.
Ọle ọ tọ dụdu g'unu ha, onye jịjeru mu sụ mu: ?bụ awe bẹ iije?
6 Ẹhu gbẹ rwụhu-chia unu opfu lẹ mu tụkoru iphemiphe-a epfushiru
unu.
7 Ọle g'ọ dụhabe; gẹ mu mekwaa ya g'o doo unu ẹnya; ọ kakwaru
unu ree mẹ mu -laa; kẹle mu aladuru bẹ Onye N-yemẹka ono ta
alwapfutakwa unu. Obenu l'ọo mu -laẹpho; mu ezia ya g'ọ lwapfuta
unu.
8 Teke ọ byaẹrupho bẹ oo-goshi ndiphe l'ọ tọ bụdu iphe, ẹphe arị
l'iphe-ẹji bụ bẹ ọ bụ; goshi phẹ l'ọ tọ bụdu iphe, ẹphe rịru l'apfụbekoto
bụ bẹ ọ bụ; goshikwa phẹ phọ l'ọ tọ bụdu iphe, ẹphe rịru l'ikpe Chileke
bụ bẹ bụ iya nụ. Noo g'oo-gude goshi l'ikpe nmarụ phẹ bụ ono.
9 Oo-goshi phẹ l'anọno, ẹphe anọdu mu l'ẹka bụ iphe-ẹji bẹ ẹphe
eme.
10 Oo-goshikwa phẹ phọ iphe, bụ apfụbekoto kẹ Chileke; kẹle ọo lẹ
mu pfụberekoto meru iphe, mu alapfu Nna; ọphu unu ahụmabaedu
mu ẹnya.

---

* **15:25 15:25** Gụnaa Ebvu 35:19; 69:4.

11 Goshikwa phẹ phọ iphe, ikpe kẹ Chileke bụ; kẹle onye-ishi ndu
mgboko-a bẹ e kpewaru ikpe.
12 “Opfu, mu gege epfuru unu dụkwa igwerigwe; ọ kwa lẹ mu -
pfuẹberu iya unu bẹ ọo-panụka unu ẹka nta.
13 Teke Unme-dụ-Nsọ, bụ iya bụ Unme ire-lanụ ono byaẹrupho; l'ọ
tụkokpoo iphe, bụ ire-lanụ g'ọ ha kpọ-zigbuaru unu ụzo iya; noo l'ọ
tọ bụkwa ike k'ẹka iya bẹ oo-gude epfu; ọ bụepho iphe, ọ nụmaru bụ
iphe, oo-pfuje; l'ọ kafụkwaarupho unu iphe, e-me l'iphu.
14 Sụ-a; ọ kwa Unme-dụ-Nsọ ono e-me g'unu hụma gẹ mu dụ-be
biribiri; kẹle oo-wota iphe, ọ nụmaru mu l'ọnu bya akọoru unu.
15 Iphemiphe, bụ kẹ Nna bụkota nkemu. Ọo ya meru g'o gude mu
sụ l'oo-wota iphe, ọ nụmaru mu l'ọnu bya epfuaru unu.

Ndu rarụ ẹkwa a-chị ọchi

16 “Ọ phọduru nwanshịi; unu ta ahụmabaedu mu; a -nọkwaa
nwanshịi; unu ahụmakwa mu ọzo.”
17 O pfuchaa nno ndu etsoje iya nụ harụ jịahaa nwibe phẹ sụ: “?Ọwa-
a, oopfu ẹgube ọwa-a bụ gụnu? ?Ọ sụ l'ọ phọduru nwanshịi; a taa
hụmahedu iya; a -nọkwaa nwanshịi; a hụmakwa iya ọzo; sụkwapho
lẹ ya alapfu Nna.”
18 Ẹphe sụ: “?Bụhunu ole bụ kẹ l'ọ phọduru nwanshịi? Anyi ta
amakwa iphe, oopfu epfupfu.”
19 Jizọsu mawaru l'ẹphe abya iya ajị ajị; ọ sụ phẹ: “?Unu ajị onwunu
k'iphe-a, mu shi pfua sụ l'ọ phọduru nwanshịi; unu taa hụmahedu mu;
a -nọkwaa nwanshịi; unu ahụmakwa mu ọzo-a?
20 Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; unu a-rakwa ẹkwa; gụa aphụ;
ọle ndiphe bẹ ẹhu a-nọdu atsọ ụtso. Unu a-nọdukwa atsụ ude l'ime
obu; ọle ude ono e-mechakwaa gbanwee; unu anwụjaa ọnochi.
21 Ọobujeru upfu watawaa eme nwanyị, dụ ime ẹhuka; ẹhu
arwụhue ya phọ arwụhu; kẹle ọ mawaru l'o rwuwaru teke ya e-je
iphe, a-tsụ iya l'ẹhu. O -zedachaẹpho; l'ọ zọhaa iphe-ẹhuka ono. Ẹhu
awata iya atsọ ụtso; kẹle ọ nwụtaru nwa, l'a-nọdu lẹ mgboko.
22 Nokwaphọ g'ọ dụ unu nta-a bụ ono. Nta-a bẹ unu a-nọdu atsụ ude;
ọle ujiku lanụ bẹ mu l'unu a-hụma ọzo; teke ono bẹ ọnochi a-nashịhu
unu. Ọ tọ dụedu onye anafụbaa unu ẹhu-ụtso unu teke ono.
23 “O -rwuẹpho teke ono bẹ ọ tọ dụekwa iphe, unu byaru ajị mu ajị
iya. Gẹ mu gbukwaaru iya unu tororo; iphe, bụ iphe, unu gbẹ mu l'ẹka
sụ gẹ Nna nụ unu bẹ ọo-nụ unu.
24 Mbụ-a; o tokọ dụ-swekwaa iphe, unu gbẹje mu l'ẹka kpaa ishi iya
byasụ nta. Unu pfuaru Chileke g'ọ nụ unu iphe, mkpa iya dụru unu;
ọo-nụ iya unu. Ọo ya bụ g'ẹhu atsọo unu ụtso tsọfu l'ishi.”

Jizọsu meru mgboko eriri; tụru okoo kpua ya

25 “Iphe-a bẹ mu tụkokwaru nmashịaru unu l'ẹtu ẹtu. Oo rwuakwa
teke mu taa nmahẹduru unu ẹtu ẹtu; mbụ lẹ mu atọgbojeru unu opfu
kẹ Nna mu ono ẹba.
26 O -rwuẹpho teke ono bẹ unu a-gbẹje mu l'ẹka sụ gẹ Nna nụ unu
iphe, mkpa iya dụru unu; mu ta asụkwanu unu lẹ mu e-je egude iswi
ẹhu unu pfuru yeru iya.
27 Ishi iya bụ lẹ Nna l'onwiya yeru unu obu; kẹle unu yeru mu obu
bya ekweta lẹ mu shi l'ẹka Chileke nọ bya.

28 Ọ kwa ẹka Nna nọ bẹ mu shi fụta byatashia lẹ mgboko-a; mu nọdu alụfuakwa lẹ mgboko alapfuwa Nna.”
29 Ọo ya bụ; ndu etsoje iya nụ sụ iya: “Ịhee; nta-a bẹ ọ ka ree; nta-a bẹ ị tọgbochaaru iphemiphe ẹba; ị tị nmaphehẹdu iya l'ẹtu ẹtu.
30 Nta-a bẹ anyi maru l'ị makọtaru iphemiphe. Ọ tọ gbahẹduru g'ọ dụru onye abya ajịahaa ngu ajị. Ọwa mewaru; anyi kweta l'i shi-a l'ẹka Chileke nọ bya.”
31 Jizọsu sụ phẹ: “?Unu kwetawaru nta?
32 Mbọku agbabeakwa; mbụ ọ gbẹ rwuwanụ erwurwu teke aa-chịkashi unu nanụ nanụ; onyenọnu agbaru laa ibe iya; unu atụko haa mu; mu apfụ-pheru. Ọle mu ta apfụ-phekwaru nkịnyi mu; kẹle Nna pfụkwaru-a swiru mu.
33 Mu tụkokwaru iphe-a pfuaru unu; k'ọphu ẹhu a-dụ unu guu mẹ mu l'unu -tụgba bụru nanụ. Ọ bụekwapho aphụ a-tsụru unu lẹ mgboko-a; ọoepho g'unu nweru iya obu. Mu meakwaru mgboko-a eriri; tụru okoo kpua ya.”

17

Jizọsu epfu anụ Chileke

1 Jizọsu pfughechaẹpho iphe ono bya apalia ẹnya tabẹ l'imigwe bya asụ: “Nna; ọ gbabeakwaru; menaa gẹ ndiphe hụma ọdu-biribiri kẹ Nwa ngu; gẹ Nwa ngu ono emekwaaphọ gẹ ndiphe hụma ọdu-biribiri nkengu.
2 Ọo ngu nụru iya ike; ọ kakọta iphe, bụ nemadzụ ike. Iphe, i gude mee ya nno bụ g'ọonuje ndu ono, i yeru iya l'ẹka ono ndzụ ojejoje.
3 Ndzụ ojejoje ono bụ g'ẹphe maru ngu; mbụ gụbe onye ono, bụ ngu bụ ọkpobe Chileke kpẹekpu; makwaruphọ Jizọsu Kéreshi, bụ onye ọ bụ ngu ziru g'ọ bya.
4 Mu nọ lẹ mgboko-a mee gẹ ndiphe hụma g'ị dụ-be biribiri; eshinu mu tụkoru iphe ono, i ziru mu gẹ mu bya emee ono mekọta.
5 Nta-a; gụbe Nna; menaa gẹ mu nọdu l'ọdu-biribiri ono, mu shihawaa nọdu ono nta-a l'atatiphu ngu; mbụ l'ọdu-biribiri ono, mu lẹ ngu shihawaa nọduta tẹme mgboko dụ ono.
6 “Mu meakwaru ndu ono, ị họtaru lẹ mgboko-a ye mu l'ẹka ono; ẹphe maru ngu. Ọo gụbedua nwehawaa phẹ; ọ bụru gụbedua woru phẹ ye mu l'ẹka; ẹphe mekọtawaa opfu ngu.
7 Nta-a bẹ ẹphe mawaru l'iphemiphe, ị nụru mu shi ngu l'ẹka.
8 Noo lẹ mu ziwaru phẹ ozi ono, i ziru mu ono; ẹphe natawa iya. Ẹphe makwaruphọ l'ọo ọkpobe-opfu l'ọo l'ẹka ị nọ bẹ mu shi bya; ẹphe kwetaakwaa l'ọo ngu ziru mu gẹ mu bya.
9 “Ọo opfu ẹhu phẹ bẹ mu epfu anụ ngu-a. Ọ tọ bụkwa opfu ẹhu ndu mgboko bẹ mu epfuru ngu; ọ kwa kẹ ndu ono, i yeru mu l'ẹka ono; nokwa ndu mu epfu nkephẹ bụ ono; kẹle ndu k'ono bụ nkengu.
10 Iphemiphe, bụ nkemu bụkwapho nkengu. Iphemiphe, bụ nkengu bụkwarupho nkemu. Ọ bụru phẹ egoshi ọdu-biribiri nkemu.
11 Hụmanu lẹ nta-a bẹ mu alwapfutaakwa ngu. Mu ta anọhekwa lẹ mgboko-a; obenu l'ẹphebedua nọkwadu lẹ mgboko-a. Nna, dụ nsọ; gudenụ ike ono, dụ l'ẹpha ngu ono gudeshia phẹ ree; mbụ ẹpha ngu ono, ị nụru mu ono; k'ọphu ẹphe a-bụru nanụ gẹ mu lẹ ngu bụ-a.

12 Teke ono, mu shi swiru phẹ ono bụkwa ike ono, dụ l'ẹpha ngu
ono, ị nụru mu ono bẹ mu shi gude gudeshia phẹ ree; chee phẹ; ẹbe ọ
dụdu onye ọphu tuphahụru nụ; a -gụfukwa nwa ọla-l'iswi phọ. Ono
bụkwanuru g'iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke emee g'e pfuru iya.
13 "Ọle nta-a bẹ mu alwapfutaakwa ngu. Iphemiphe-a bẹ mu tụkoru
epfuru ngu nta-a, mu nọkwadu lẹ mgboko-a g'ẹphe enweru ẹhu-ụtso
nkemu; l'o dzua phẹ oke l'ẹhu ree.
14 Mu pfuwaru phẹ opfu, shi ngu l'ọnu; ẹphe dụ ndu mgboko ashị;
kẹle ẹphe ta abụdu ndu kẹ mgboko; ẹgube ono, mbẹdua abụdu onye
kẹ mgboko-a.
15 Mu te epfukwaru ngu g'i wofu phẹ lẹ mgboko. Ọ kwa g'i gbobutajẹ
phẹ g'ọ tọ dụ iphe, Onye-njọ ono, bụ Obutuswe l'e-me phẹ.
16 Ọ kwa gẹ mu ta abụdu onye kẹ mgboko-a bụ g'ẹphe ta abụdu ndu
kẹ mgboko-a.
17 Opfu nkengu bụ ọkpobe-opfu. Gudenụ ọkpobe-opfu ngu ono mee
phẹ g'ẹphe bụru nkengu.
18 Ọ kwaphọ g'i ziru mu gẹ mu bya lẹ mgboko-a bụ gẹ mu zikwaru
phẹ phọ g'ẹphe je lẹ mgboko.
19 Ọ bụkwarupho iswi ẹhu phẹ bẹ mu zọberu woru onwomu gbaa
ẹja ẹhu phẹ g'ee-shi g'ẹphebedua abụru ndu nkengu ọkpobe abụru.
20 "Ọ tọ bụekwaa ndu ọwa-a bẹ mu epfu opfu ẹhu phẹ eyeru ngu;
mu epfukwaphọ opfu ẹhu iphe, bụ ndu a-nụma ozi-ọma ono, ẹphe ezi
ono; woru onwophẹ ye mu l'ẹka.
21 Mu epfukwaru ngu phọ sụ g'i mee g'ẹphe bụru nanụ g'ẹphe ha.
G'ọ bụerupho gẹ gụbedua, bụ Nna nọ mu l'ime; mu nọdu ngu; bụ
g'ẹphe a-nọdu anyi l'ime; g'ẹphe abụru nanụ; k'ọphu ndu mgboko-a
l'e-kweta l'ọo ngu ziru mu gẹ mu bya.
22 Ọdu-biribiri ono, ị nụru mu ono bẹ mu woakwaru ye phẹ l'ẹka
g'ẹphe abụru nanụ ẹgube-a, mu lẹ ngu bụ nanụ-a.
23 Mu -nọdu phẹ l'ime; gụbedua -nọdu mu l'ime; ọo ya bụ; ẹphe
abụru nanụ ọkpobe abụbu; k'ọphu ndu mgboko-a l'a-maru l'ọo ngu
ziru mu gẹ mu bya; makwarụpho l'ọo g'i yeru mu obu bụ g'i yeru phẹ.
24 "Nna; i wowaru phẹ ye mu l'ẹka. Iphe, mu epfu bụru g'ọ bụru
l'ẹka mu nọ bẹ ndu ono a-nọdukwapho. Ọo ya bụ g'ẹphe egude ẹnya
phẹ hụma ọdu-biribiri nkemu; ọdu-biribiri ono, i gude l'i yeru mu obu
nụ mu rọ teke mgboko teke adụdu.
25 Gụbe Nna, pfụberekoto; ndiphe teke amakwaru onye ị bụ; ọle
mbẹdua makwanụru ngu; tẹme ndu-a mawaru l'ọo gụbedua ziru mu
gẹ mu bya.
26 Mu mewaru; ẹphe mawaru ngu; mu jekwa l'e-me g'ẹphe marwee
ngu ree; k'ọphu n-yemobu ono, i yeru mu ono a-dụ l'ime phẹ; mbẹdua
anọdukwapho l'ime phẹ."

18

Eegude Jizọsu
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 Jizọsu pfughechaẹpho opfu ono; yẹle ndu etsoje iya nụ swịru
tụgbua je adafụ azụ nwanggele Kidirọnu. Ọ dụkwarupho mgbabu,
dụ l'azụ mini ono azụ iya ọphuu. Jizọsu yẹle ndu ono, etsoje iya nụ
ono bahụ lẹ mgbabu ono.

2 Noo ya; Jiudasu-a, deru iya ye-a mahaakwarụpho ẹka ono; kẹle
Jizọsu bẹ yẹle ndu etsoje iya nụ edzukọjehawaa l'ẹka ono tekenteke.
3 Ọo ya bụ; Jiudasu gbẹshi byatashia ẹka ono. Ndu-ishi ndu-uke
Chileke mẹ ndu Fárisii yeru iya ndu ojọgu ndu Romu; bya eyeru iya
ndu nche eze-ụlo Chileke; ẹphe l'iya tụko swịru. Ẹphe chịgbaaru ọku-
apyịpyi mẹ orọku gudegbaa ngwọgu teke ẹphe abya.
4 Jizọsu mahawarụ iphe, abya iya ememe; bya agba phẹ ndzuta bya
asụ phẹ: "?Bụ onye bẹ unu achọ?"
5 Ẹphe sụ iya: "Ọo Jizọsu onye Nazaretu."
Jizọsu sụ phẹ: "Ọo mbẹdua bụ iya."
Jiudasu, deru iya ye-a pfukubekwa phẹ phọ l'ẹka ono.
6 Teke ono, Jizọsu sụru phẹ l'ọo yẹbedua bẹ bụ iya nụ ono; ẹphe
kpọchaa gala gala laa l'azụ l'azụ je adachaa l'alị kẹ gburugudugu.
7 Jizọsu jịkwaa phẹ ọzo sụ phẹ: "Mu sụru-a: ?bụ onye bẹ unu achọ?"
Ẹphe sụkwa iya: "Ọo Jizọsu, onye Nazaretu."
8 Jizọsu sụ phẹ: "Mu sụru unu l'ọo mu bụ iya. Ọ -bụru l'ọo mbẹdua
bẹ unu achọ; ọo ya bụ gẹ ndu ọwa-a atụgbunaa lashịa."
9 Iphe ono je emee ọ vụkota mbụ opfu ono o pfuhawarụ sụ: "Nna;
ọ tọ dụkwa g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ, tuphahụru lẹ ndu ono, i yeru
mu l'ẹka ono."
10 Sayịmonu Pyịta tu mma iya teke ono. Ọ mịtaepho mma iya ono;
gbua nwohu onye-ishi ndu-ishi uke Chileke; tụkoe ya phọ nchị-ẹkutara
pafụ. Ẹpha nwohu ono bụ Malukọsu.
11 Noo ya; Jizọsu sụ Pyịta: "Mịru mma ngu ye l'ọbo iya. ?Bụ gẹ mu ta
angụ-gbuhẹ iphe, aangụ angụngu, nọ l'okoro iphe-ẹhuka-a, Nna mu
nụru mu-a?"

A kpụ Jizọsu akpụ-pfu Anasu

12 Ọo ya bụ; ndu ọgbogu ono mẹ onye-ishi phẹ; mẹ ndu nche ndu
Jiu bya egude Jizọsu; kee ya ẹgbu;
13 bya evuru ụzo kpụta iya kpụ-pfu Anasu. Anasu bụ nnajị, keru
Kayafasu nwanyị. Kayafasu l'onwiya bụkwanuru onye-ishi ndu-ishi
uke Chileke k'apha ono.
14 Ọ bụkwarupho Kayafasu ono bụ onye ono, chịjeru idzu sụ ndu Jiu
l'ọ ka ree g'onye lanụ nwụhu-chiaru ọha phọ.

Pyịta agọ lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Sayịmonu Pyịta nọdu etsokpọepho Jizọsu azụ azụ. Onye lanụ
ọzo l'ime ndu ono, etsoje iya nụ ono nọdu etsokwa iya phọ. Onye lanụ
k'ono bẹ yẹle onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono mahawarụ. Noo iphe,
meru g'o gude o tsoru Jizọsu bahụ l'ụlo-ikpe l'unuphu ibe onye-ishi
ndu-ishi uke Chileke ono.
16 Pyịta pfụru l'etezi l'ọnu-ọguzo. Tọbudu iya bụ; onye
k'ọphunapho, etsoje Jizọsu phọ tsoru iya bahụ l'ụlo-ikpe ono, bụ iya
bụ onye ọphu onye-ishi ndu-ishi uke Chileke mahawaruphọ; lụfuta je
epfuru yeru nwamgbọko, eche ọnu-ọguzo ono. Nwamgbọko ono haa
ya; o dubata Pyịta.
17 Noo ya; nwamgbọko ono, eche ọnu-ọguzo ono sụ Pyịta: "?Tị yịnaa
lẹ ndu etsoje nwoke-a, e guderu-a?"
Pyịta sụ iya: "Mu ta ayịkwa iya."

18 Unwokoro Kayafasu mẹ ndu nche phọ gude icheku zụ-nwua ọku
pfụ-phee ya mgburugburu anya; kẹle oyi atsụ. Pyịta bya apfukubekwa
phẹ phọ wata anya ọku.

Anasu ajị Jizọsu ajị
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Ọo ya bụ; onye-ishi ndu-ishi uke Chileke ono bya ajịahaa Jizọsu
ajị kẹ ndu etsoje iya nụ mẹ k'iphe, ọonoduje ezi.
20 Jizọsu sụ iya: "Mu tụkowaru iphemiphe tọgboru ndu mgboko ẹba.
Mu shi anọduje ezi phẹ iphe l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu mẹ l'eze-ụlo Chileke,
bụ ẹka ndu Jiu edzukọje. Ọ tọ dụkwa iphe, mu pfuru, dụru ọphu mu
pfuru lẹ mpya.
21 ?Ọ nwụru ịnwagha bẹ ịiji mu nno? Jịnaa ndu nụmaru iphe, mu
pfuru; l'ẹphe maru-a iphe, mu pfuru."
22 Jizọsu pfuẹpho nno; onye lanụ lẹ ndu nche ono, pfụ-kube Jizọsu
ono gbakpọepho ẹka waa ya lẹ nchị kẹ daa sụ iya: "?Ị maru-a l'ọo
onye-ishi ndu-ishi uke Chileke bẹ ịiwo opfu nno?"
23 Jizọsu sụ iya: "Teke ọ bụ l'ọ dụru iphe, dụ ẹji, mu pfuru; pfunaa
ya. Teke ọdumeka; ọ -bụru lẹ mu pfuru-a iphe, pfụru ọto; ?ọ nwụru
ịnwagha bẹ iichihụnu mu ẹka?"
24 Tọbudu iya bụ; Jizọsu nọdukwadu l'ẹgbu-a, e keru iya-a; Anasu
zia; a kpụta iya kpụjeru Kayafasu, bụ iya bụ onye-ishi uke Chileke.

Pyịta agọkwapho ọzo lẹ ya ta amadụ Jizọsu
(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Noo ya; Sayịmonu Pyịta pfụkwaduru-a l'ẹka ọ pfụru anyakwadụ
ọku. A nọnyaa; ẹphe sụ iya: "?Tị yịnaa lẹ ndu etsoje nwoke-a?" Pyịta
gọo sụ: "Mu ta ayịkwa iya."
26 Nwokoro onye-ishi ndu-ishi uke Chileke phọ onye lanụ; onye ọphu
yẹle onye ọphu Pyịta pafụru nchị phọ bụ abụbu tụfuepho ọnu jịa Pyịta
sụ iya: "?Mu ta ahụmanuru ngu-a gẹ gụ l'iya nọ lẹ mgbabu phọ?"
27 Pyịta gọfukwa ọzo. Teke ono teke ono; oke-ọku raa ọ́rà.

Payịleti ajị Jizọsu ajị
(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Ẹphe kpụfuta Jizọsu l'ibe Kayafasu kpụru jeshia l'eze ụlo-ikpe
onye Romu, bụ nnajịoha teke ono. Teke ono bụwaru nchi abọhu. Ẹbe
ndu Jiu abahụduru l'eze-ụlo ono g'ẹphe ata a-tụrwudu nsọ. Ẹphe -
atụrwuduru nsọ; ọo ya bụ; ẹphe ayịru lẹ ndu e-ri iphe, ọbo Ojeghata.
29 Ọo ya bụ; Payịleti bya ejepfu phẹ l'etezi je ajịa phẹ sụ phẹ: "?Bụ
iphe-ẹji gụnu bẹ unu sụru lẹ nwoke-a meru?"
30 Ẹphe sụ iya: "Ọ -bụ lẹ nwoke-a ta abụ onye ẹjo-iphe mẹ anyi ta
akpụtakwaru ngu iya."
31 Payịleti sụ phẹ: "Unu kpụta iya unubẹdua je egude ekemu-alị unu
kpee ya ikpe."
Ndu Jiu sụ iya: "A tụkwaru anyi ekemu sụ g'anyi ta apfụ-gbujekwa
nemadzụ."
32 Iphe ono je emee iphe, Jizọsu pfuru ono vụkota, bụ iya bụ iphe, o
pfuru gude tụa ọnu ẹgube anwụhu, ya a-nwụhu ono.
33 Noo ya; Payịleti bya alaphu azụ l'eze-ụlo ono bya ekua Jizọsu sụ
iya: "?Bụ ngu bụ Eze ndu Jiu?"

34 Jizọsu sụ iya: “?Bụ gụbedua epfu iya k'onwongu; tọo ndu ọzo sụru
l'o noo onye mu bụ?”
35 Payịleti sụ iya: “?Mu bụ onye Jiu? ?Tọbudu ndu alị ngu waa ndu-
ishi uke Chileke kpụ ngu kpụtaru mu? ?Bụ gụnu bẹ i meru?”
36 Jizọsu sụ iya: “Abụbu, mu bụ eze te eshikwa lẹ mgboko-a. Ọ -
bụ l'abụbu, mu bụ eze shi lẹ mgboko-a mẹ ndu-ozi mu atụkwaa ọhu
ituphu; mee g'a ta kpụru mu nụ ndu Jiu. Obenu l'abụbu, mu bụ eze te
eshidu lẹ mgboko-a.”
37 Payịleti sụ iya: “Ha! ?Bụnu iya bụ l'ị bụ eze?”
Jizọsu sụ iya: “Ọoekwa phọ g'i pfuru ono bụ g'ọ bụ eviya lẹ mu
bụkwa eze. Mbụ l'ọ kwa gẹ mu bụru eze bẹ a nwụ-dokpọoru mu. Ọ
bụru iphe ono bẹ mu byadoru lẹ mgboko-a; gẹ mu bya egoshi ndiphe
iphe, ọkpobe-opfu bụ. Iphe, bụ ndu etso ọkpobe-opfu ono anụmaje
olu mu.”
38 Payịleti jịa ya sụ iya: “?Bụ gụnu bụ ọkpobe-opfu?”

Eekpe Jizọsu mpfugbu
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Noo ya; Payịleti jị-ghechaa ya ajị ono bya alaphu azụ jepfu ndu Jiu
ono ọzo; bya asụ phẹ: “Ọ tọ dụkwa ẹjo-iphe, mu hụmaru, nwoke-a
meru.
39 Ọle eshi ọphu omelalị unu bụ gẹ mu hajẹru unu onye mkpọro
lanụ g'ọ la mẹ a -bọje ọbo Ojeghata; ?ọ dụ ree gẹ mu haarụ unu Eze
ndu Jiu tọo?”
40 Ẹphe swọ-lihu sụ: “Ọ tọ bụdu onye ọwa bẹ ịi-harụ anyi; haarụ
anyi Barabasu g'ọ la!” Barabasu ono-a bụkwa onye ana nfụ.

19

1 Ọo ya bụ; Payịleti bya akpụta Jizọsu sụ g'e chia ya iphe. E
chigọchaa ya echigọ.
2 Ndu ojọgu bya egude obvu kpaa okpu-eze bya ekpube iya l'ishi bya
achịta uwe mgbalanụ, eke uswe-uswe woru yee ya.
3 Ẹphe byapfuta iya bya asụje iya: “Ndzụ dụ ngu; eze ndu Jiu.” Ẹphe
awaa iya ẹka l'atatiphu kẹ gbaa.
4 Payịleti bya alụfukwa jepfu ndu Jiu ono ọzo sụ phẹ: “Mu
akpụfutaakwaru unu nwoke-a g'unu hụma l'ọ tọ dụdu ẹjo-iphe, mu
maru, o meru.”
5 Tọbudu iya bụ; Jizọsu kpuru okpu obvu ono yee uwe uswe-uswe
phọ lụfuta. Payịleti sụ phẹ: “Unu wakwa nwoke ọbu baa.”
6 Noo ya; o be gẹ ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu nche hụmaeru iya
phọ; ẹphe tụko chishia sụ: “Pfụ-gbua ya! Pfụ-gbua ya!”
Payịleti sụ phẹ: “Unubẹdua l'onwunu kpụta iya je apfụ-gbua; lẹ
mbẹdua ta ahụmakwaru ẹjo-iphe, o meru.”
7 Ndu Jiu sụ iya: “Eshinu o gude ọnu iya sụ l'ọo ya bụ Nwa Chileke
ọbu; bẹ bụkwa anwụhu rwuberu iya. Nokwa iphe, ekemu anyi sụru
g'e meje onye pfuru nno bụ ono.”
8 Payịleti nụmaepho iphe ono, e pfuru ono; ndzụ kabaa ya agụgu.
9 Ọ bya alaphu azụ l'eze-ụlo ono je ajịa Jizọsu sụ iya: “?Bụnaa awe
bẹ i shi?”
Jizọsu gbaa ya nkụchi.

10 Ọo ya bụ; Payịleti sụ iya: “?Ịigba mu nkụchi? ?Ọ dụ g'ị tị madụ
l'ọo mu bẹ ọ dụ l'ẹka? Mu -sụ g'a haa ngu; l'a haa ngu; teke mu sụru
g'a pfụ-gbua ngu; l'apfụ-gbua ngu.”
11 Jizọsu sụ iya: “I tigi nwekwarụ ẹgube ike ono l'ẹhu mu; ọ -bụ l'ọ
tọ bụ Chileke, bu l'igwe nụru ngu iya. Ọo ya bụ l'iphe-ẹji k'onye ono,
seru mu ye ngu l'ẹka ono ka nkengu shii.”
12 Payịleti nụmachaepho iphe ono; ọ chọkashiahaa g'oo-me haa ya.
Obenu lẹ ndu Jiu chishiru sụ: “Ị -haa nwoke-a; l'a maru l'ị nọru eze
nnajịoha lẹ njọ; kẹle onye, gude ẹka iya mee onwiya eze bụakwaa
ọhogu eze nnajịoha.”
13 Payịleti nụmaepho iphe ono, ẹphe pfuru ono; o gude Jizọsu lụfuta
etezi bya anọdu anọo l'oshi, onye ekpeje ikpe anọduje ekpe ikpe, dụ
l'ẹka eekuje Nwọdu-l'eli. Ẹka ọbu bẹ e gude mkpuma nmalia anmali.
Iphe, eekuje iya l'opfu Hiburu bụru Gabata.
14 O betashiẹpho l'ẹnyanwu alwa l'ishi mbọchi ono, nchitabọhu iya
a-bụru ọbo Ojeghata ono; Payịleti sụ ndu Jiu: “Wakwa eze unu.”
15 Ẹphe tụshia ụzu sụ: “Pfụ-gbua ya! Pfụ-gbua ya! Pfụ-gbua ya!”
Payịleti jịa phẹ sụ phẹ: “?Unu sụru gẹ mu pfụ-gbua onye eze unu?”
Ndu-ishi uke Chileke sụ: “Anyi te enwekwa eze ọzo; abụdu eze
nnajịoha.”
16 Tọbudu iya bụ; Payịleti kpụru iya nụ phẹ g'ẹphe je apfụ-gbua.

Aapfugbu Jizọsu
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Ọo ya bụ; Jizọsu laẹ phẹ phọ l'ẹka; ẹphe gude iya tụgbua. O vuru
oswebe iya je eyeru; ẹphe rwua l'ẹka eekuje Okpokoroko ishi. Iphe,
eekuje ẹka ono l'opfu Hiburu bụ Gọlugota.
18 Ọ bụru l'ẹka ono bẹ ẹphe woru iya kpọpyabe l'oswebe. Ẹphe
kpọpyabekwapho unwoke labọ ọzo l'ẹka ono; kpọpyabechaa phẹ iche
iche. Onye lanụ l'ẹka iya ọphuu; onye ọphuu l'ẹka iya ọphuu. Jizọsu
nọdu phẹ l'echi.
19 Payịleti bya ewokwarụpho iphe dee pfube l'oswebe ono. Iphe, o
deru bụ: “JIZỌSU, ONYE NAZARETU; EZE NDU JIU.”
20 Igwerigwe ndu Jiu gụa iphe ono, o deru ono; kẹle ẹka ọbu, a
kpọpyaberu Jizọsu ọbu dụ-kube ọma mkpụkpu ono ntse. Opfu-alị
ndu e gude dee ya bụru Hiburu; mẹ Latinu; mẹ Giriku.
21 Ọo ya bụ; ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu Jiu bya asụ Payịleti: “Be
deshi l'ọ bụ ‘Eze ndu Jiu’. Iphe, ii-dechia bụ ‘l'ọ sụru lẹ ya bụ Eze ndu
Jiu’.”
22 Payịleti sụ: “Iphe, mu deru bẹ mu dewaru.”
23 Tọbudu iya bụ; ndu ojọgu ono kpọpyabechaa Jizọsu l'oswebe ono
bya achịta uwe, ooyeje l'ẹhu kee ụzo ẹno. Onye ojọgu nọnu; l'o keta
ụzo lanụ. Ẹphe bya achịtakwapho eze uwe ime ẹhu iya. Ono bụru
uwe mgbalanụ, ta adụdu ẹka a gbagbabẹru iya agbagbabẹ mẹ nanụ.
E shiẹpho l'imeli kwee ya mgbalanụ bya asụ l'ụzo alị.
24 Ndu ojọgu ono sụ nwibe phẹ: “Unu g'anyi ta alakakwa uwe ọwa-
a alaka. G'anyi tụchikwaaru iya ido maru onye ọo-larụ.” Iphe ono
tụkokpoepho mee iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke vụkota, bụ iya bụ
iphe, e deru sụ:
“Ẹphe keru uwe mu l'ime
onwophẹ;

O be l'ọphu mu eyeje l'ime
ẹhu;
ẹphe tụa ido g'ẹphe maru
onye a-chịta iya nụ.”*
Ọ bụru iphe ono bẹ ndu ojọgu ono meru.
25 Ndu pfụru l'agụga oswebe Jizọsu ono teke ono bụ ne iya; mẹ
nwune ne iya kẹ nwanyị; mẹ Meri, nyee Kulọpasu; waa Meri onye
Magudala.
26 Jizọsu hụmaepho ne iya waa onye ono, etsoje iya nụ ono, o yeru
obu phọ g'ẹphe pfukube ẹka ono; ọ sụ ne iya: “Nwanyị; wakwa nwa
nwoke ngu.”
27 Ọ bya asụkwapho onye ono, etsoje iya nụ ono: “Wakwa ne ngu.”
Eshi mbọku ono; onye ono, etsoje Jizọsu ono duta Meri lashịa ibe iya
yẹ l'iya je eburu.

Anwụhu Jizọsu
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 E mechaa; Jizọsu maru l'e meẹbewaru iphemiphe ọ sụ: “Ẹgu mini
agụkwa mu!” Ono je emee iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke vụkota
g'e deru iya.
29 Ọ dụru nwa ite, sụru l'ẹka ono, mẹe-venịga, jiru ejiji. Ọo ya bụ;
ẹphe bya ewota asancha tsẹe lẹ mẹe ono. Ọ ngụguel'iya phọ; ẹphe
bya etsebe iya l'ẹkali-oshi ịsopu; mabẹ iya o rwua ya l'ọnu.
30 Jizọsu ngụtaepho mẹe ono, shihuru ụka ono ọ sụ: “Ọ bvụwaru.”
Ọ tụkwe ishi; tụ-buhu unme; nwụhu.

Aanma Jizọsu arwa lẹ mgburẹku

31 E mechaa; ndu Jiu je arwọo Payịleti g'ẹphe je akụ-jishia ndu ono,
a kpọpyaberu l'oswebe ono oshi-ọkpa; k'ọphu aa-patachaa phẹ pafụ.
Ishi iya bụru lẹ mbọku ono bẹ nchitabọhu iya bụwaa eswe-atụta-
unme. Ẹphe nọdu emekwanụ g'odzu ndu ono ta atụko kpọgbaaru
l'oswebe l'eswe-atụta-unme ono eshi ọphu eswe-atụta-unme k'ono bụ
phẹ ọbo-iphe.
32 Ọo ya bụ; ndu ojọgu ono bya akụ-jishia ọkpa onye kẹ mbụ; bya
akụ-jishikwaaphọ ọkpa onye ọphuu; mbụ ndu ono, a tụkoru ẹphe lẹ
Jizọsu kpọpyabe ono.
33 Ẹphe byarwutaẹpho ẹka Jizọsu kpọru; ẹphe hụma l'ọ
nwụhuhawaru; ẹphe haa ya; ẹbe ẹphe akụ-jishiẹduru yẹbedua ọkpa.
34 No iya; onye ojọgu lanụ gbẹshiepho bya ewota arwa nmaa Jizọsu
lẹ mgburẹku. Teke ono teke ono; mee yẹle mini shi iya l'ẹka ono alwa
patapata.
35 Ọo onye hụmaru iphemiphe-a teke ọonwu tụru ọnu iphe, ọ
hụmaru. Iphe, o pfuru tụkoru bụkotaru ọkpobe-opfu. Yẹbedua
l'onwiya maru l'ọo ire-lanụ bẹ ya epfu. Ọo ya bụ g'unubẹdua l'onwunu
ekwetakwaphọ.
36 Iphemiphe ono je emee iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke vụa g'e
deru iya, bụ ọphu sụru: “Ọ tọ dụkwa ọkpu, nọ iya l'ẹhu, a byaru akụ-ji
akụ-ji mẹ nanụ.”
37 Tẹmanu; ọ dụkwarupho ẹka ọzo, e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke
sụ: “Ẹphe e-gude ẹnya phẹ ele onye ono, ẹphe nmarụ arwa ono.”

* **19:24 19:24** Gụnaa Ebvu 22:18.

Elili Jizọsu
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 E mechaa; Jiósẹfu onye Arimatiya jepfu Payịleti je arwọo ya gẹ ya
pata odzu Jizọsu. Payịleti kweta g'ọ pata iya. Ọo ya bụ; ọ bya eje apata
odzu Jizọsu ono pata pafụ. Jiósẹfu ono bụkwapho onye etsoje Jizọsu;
ọle ootsoje iya lẹ mpya; kẹle ọotsu ndu Jiu ebvu.
39 Nikodimọsu byakwaphọ. Nikodimọsu ono bụ onye ono, byapfu-
tajẹhawaru Jizọsu l'ẹnyashi phọ. No iya; ọ byatashia bya egude manụ
mẹru, agwakọberu "alowe". Manụ ono bẹ ẹrwa iya hakwa g'ẹrwa
ẹkpa-únú labọ, únú jichaaru ejiji.
40 Ẹphe pazeta odzu Jizọsu bya egude ẹkwa ọchaa, bụ ẹkwa odzu
yẹle manụ ono, ishishi iya atsọ ụtso ono gude kwaa ya, bụ iya bụ gẹ
ndu Jiu egudeje akwa odzu phẹ k'elili.
41 Ọ dụru mgbabu, dụ l'ẹka ono, a kpọpyaberu Jizọsu ono. Ọ
dụkwarupho ilu, nọ lẹ mgbabu ono. Ilu ono bẹ a tụru k'ọ̀phúú; ọphu
o toko dụ-swee onye ọzo, e lijehawaru iya.
42 Ọo ya bụ; ẹphe pata Jizọsu je elia l'ẹka ono; eshi ọphu mbọku
ono bẹ echele iya bụwaa eswe-atụta-unme ndu Jiu; tẹme ilu ono bya
adụfuanu ntse.

20

Eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 O rwua lẹ gẹregere nchi-abọhu mbọku Sonde; Meri onye Magudala
bya l'ilu ono g'ọchii agbakwadu; bya ahụma lẹ mkpuma, e shi gude
swichia ọnu ilu ono bẹ e swifuwaru.
2 Ọo ya bụ; o gude ọso gbapfu Sayịmonu Pyịta; waa onye ọphuu,
etsoje Jizọsu phọ, Jizọsu yeru obu phọ je asụ phẹ: "A pafụakwaru
Nnajịuphu l'ilu ono. Ẹbe anyi amakwa ẹka a tọgboru iya."
3 Pyịta yẹle onye k'ono, etsoje Jizọsu ono gbalihu tụgbua jeshia l'ilu
ono.
4 Ẹphenebo tụko ye ọkpa l'ọso jeshia. Ọle onye k'ono, etsoje Jizọsu
ono gbagharu Pyịta; vuru iya ụzo gbarwua ilu ono.
5 Ọ bya ephureta ephureta; nyoo ime ilu ono bya ahụma ẹkwa ọchaa
phọ, a kwarụ Jizọsu gude lia ya phọ g'ọ wụshiru l'ẹka ono. O nyoo ya
enyonyo; ọphu ọ bahụduru l'ime ilu ono.
6 Sayịmonu Pyịta nọdu etsowa iya l'azụ. O rwua bya ekwoba l'ime
ilu ono bya ahụma ẹkwa ọchaa ono g'ọ wụshiru;
7 mẹ ẹkwa k'ono, e shi gude phụa ya l'ishi ono. Ọphu ẹkwa k'ishi
ono yẹle ẹkwa ọchaa phọ awụshiduru l'ẹka lanụ. A phụkoru k'ishi
ono aphụko dobe iche.
8 Tọbudu iya bụ l'onye etsoje Jizọsu k'ọphunapho, bụ iya vu ụzo
gbarwuta l'ilu ono-a bya abahụkwapho. O je egude ẹnya iya hụma;
kweta.
9 Teke ono bẹ ẹphe teke amadụru iphe ono, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke, sụru lẹ Jizọsu shifụtaje l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono.
10 Ọ bụru iya bụ lẹ ndu etsoje Jizọsu ono atụgbuchaa; onyenọnu l'ọ
laphushia azụ l'ibe iya.

Jizọsu egoshi onwiya Meri onye Magudala
(Mat 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Meri bya apfụru lẹ mgboru ọnu ilu ono wata ara ẹkwa. Ọ kwanyaa
ẹkwa ono bya ephureta nyoo ime ilu ono;
12 bya ahụma ojozi-imigwe labọ, yegbaaru uwe ọchaa nọdu anọo
l'ẹka ono, e shi nyebe odzu Jizọsu ono. Onye lanụ nọdu l'ụzo ishi;
onye ọphuu nọdu l'ụzo ọkpa.
13 Ẹphe sụ iya: "Nwanyị; ?ịiraru gụnu?"
Ọ sụ phẹ: "A pataru Nnajịuphu mu; ẹbe mu amadụ ẹka a tọgboru
iya."
14 Epfughe, oopfughe iphe ono; ọ ghakọbe hụma Jizọsu g'ọ pfụru.
Ẹbe ọ makwanụ l'ọo Jizọsu.
15 Jizọsu sụ iya: "Nwanyị; ?bụ gụnu bẹ ịiraru? ?Bụ onye bẹ ịicho?"
Meri dobesụ l'ọo onye eche mgbabu ono bya asụ iya: "Teke ọ bụ l'ọo
ngu pataru iya pafụ; jiko kanụru mu ẹka ị tọgboru iya gẹ mu je apata
iya."
16 Jizọsu kua ya oku sụ iya: "Meri!" Meri ghakọbe gude opfu Hiburu
sụ iya: "Rabonayi!" bụ iya bụ O-zì-iphe.
17 Jizọsu sụ iya: "G'ẹka ngu te erwukwa mu l'ẹhu; kẹle mu teke
alarwudu l'igwe jepfu Nna mu. Ọle ọ bụ; tụgbua jepfu ụnwunna mu
je asụ phẹ lẹ mu alawaa l'imeli alapfu onye ono, bụ Nna mu; bụru Nna
unu ono; mbụ onye ono, bụ Chileke mu bya abụkwarupho k'unu ono."
18 No iya; Meri onye Magudala jepfu ndu ono, etsoje Jizọsu ono je
asụ phẹ: "Mu gudeakwa ẹnya mu hụma Nnajịuphu!" Ọ bụru iya ziru
mu ozi ono.

Jizọsu egoshi ndu etsoje iya nụ onwiya
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Ndu 1:6-8)

19 O rwua l'ụzenyashi mbọku ono, bụ iya bụ mbọku mbụ l'idzu ono;
ndu etsoje Jizọsu swọ-chishikọta iphe l'ụlo, ẹphe dọkoberu; kẹle ẹphe
atsụ ndu Jiu ebvu. A bya l'amarụ; Jizọsu pfụwaru phẹ l'echi. Ọ bya
ekele phẹ ekele sụ phẹ: "G'ẹhu dụkwa unu guu."
20 O kelechaẹ phẹ phọ nno; ọ bya egoshi phẹ ẹka iya ẹphenebo goshi
phẹ mgburẹku iya. Ẹhu tsọo ndu etsoje iya nụ ono ntụmatu g'ẹphe
hụmaru Nnajịuphu.
21 Jizọsu sụkwa phẹ ọzo: "G'ẹhu dụkwa unu guu. Ọo gẹ Nna mu
ziru mu; mu bya-a bụ gẹ mu ezi unu g'unu je."
22 O pfuchaẹpho nno bya ekushi phẹ Unme sụ phẹ: "Unu nata Unme-
dụ-Nsọ.
23 Ọ -dụru onye unu gụru nvụ l'iphe-ẹji iya; bẹ Chileke gụakwaru
nvụ. Onye unu agụduru nvụ bẹ Chileke taa gụkwarupho nvụ l'iphe-
ẹji iya."

Jizọsu yẹle Tọmosu

24 Noo ya; ọphu Tọmosu; onye ono ntushi-ẹpha iya bụ Ejima anọdu
l'ẹka ono teke Jizọsu byaru ono. Tọmosu ono yịkwa l'ụmadzu iri l'ẹbo
ono, etsoje Jizọsu ono.
25 E mechaa; ndu ọphuu ẹphe l'iya etsojekwaphọ Jizọsu phọ sụ iya:
"Anyi hụmakwaru Nnajịuphu ọbu!"
Tọmosu sụ phẹ: "Mu tee kwetakwa; gbahaa lẹ mu gude ẹnya mu
hụma ichii ngga phọ l'ọbochi-ẹka iya; mbụ woru mkpụshi-ẹka mu ye
l'ẹka ono, ngga ono shiru ono; woru ẹka mu nwua ya lẹ mgburẹku iya.
Ọ dụdu nno bẹ mu tee kwetakwa."

26 Noo ya; a nọekwapho abalị ẹsato; ndu etsoje Jizọsu ono nọdukwa
l'ụlo ono ọzo; ẹphe lẹ Tọmosu. A tụkokwa mgbo ụlo ono swọ-
chishikọta. Jizọsu byaẹlaa bya apfụru phẹ l'echi bya ekele phẹ ekele
sụ: "G'ẹhu dụkwa unu guu."
27 O pfuchaa nno bya asụ Tọmosu: "Ngwa; rwụa mu mkpụshi-ẹka
l'ọbochi-ẹka l'ẹka-a. Mee mu ẹka lẹ mgburẹku ọbu. Tọmosu; ta
abụhekwaru ekwegekwe. Kwetajẹkwa."
28 Tọmosu sụ iya: "Ị bụ Nnajịuphu mu! Bya abụru Chileke mu!"
29 Jizọsu sụ iya: "Bụna-a l'ọo l'ị hụmaru mu meru iphe, i kwetarụ.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu ahụmaduru l'ẹnya bya ekwetaẹla-a."

Ishi iphe, e dedoru ẹkwo-a

30 Jizọsu meshikwaaphọ igwerigwe iphe-ọhumalenya ọzo l'iphu ndu
etsoje iya nụ, bụlaje iphe, e deduru l'ẹkwo-a.
31 Ndu ọwa-a, e deru edede-a bụ g'unu e-gude iya kweta l'ọo Jizọsu,
bụ Kéreshi, bya abụru Nwa kẹ Chileke ọbu; teke unu kwetarụ unu
eshi iya l'ẹka nweru ndzụ.

21

Jizọsu egoshi ụmadzu ẹsaa
l'etsoje iya nụ onwiya

1 E mechaa; Jizọsu goshikwaphọ onwiya ndu etsoje iya nụ ọzo
l'agụga eze-ẹnyimu Tayibiriyasu. Waa g'o gude goshi onwiya ọbu bụ
ọwa-a:
2 Sayịmonu Pyịta; waa Tọmosu, eekuje Ejima; waa Natanẹlu kẹ Kena
Gálili; mẹ ụnwu Zebedi; mẹfukwapho ụmadzu labọ ọzo l'ime ndu ono,
etsoje Jizọsu ono tụkokpoerupho nọkobe l'ẹka lanụ.
3 Noo ya; Sayịmonu Pyịta nọnyaa bya asụ: "Nta-a bẹ mu ejeakwa
ịkokoro."
Ẹphe sụ iya: "Anyi lẹ ngu a-tụkokwa swịru." Ẹphe tụko wụfu; ọ
bụru phẹ eje ịkokoro. Ẹphe jerwua je atụko bahụ l'ụgbo. Ẹphe tụko
ẹnyashi ono l'ophu sekọta ịkokoro; ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe nmataru.
4 O -rwuẹpho lẹ gẹregere nchi-abọhu; ẹphe jeshia ele ẹnya; Jizọsu
pfụwaru l'agụga mini ono; ẹbe ndu ono, etsoje iya nụ ono amadụ l'ọo
Jizọsu pfụru l'ẹka ono.
5 Ọ sụ phẹ: "Ụnwu mu; ?ọ dụru ẹma, unu nmataru?" Ẹphe sụ iya:
"Waawaa."
6 Ọ sụ phẹ: "Unu ghaẹdu ụgbu unu l'ẹkutara ụgbo ono g'unu a-
nmata iphe." Ọ bụru iya bụ ẹphe ghanaa ya; ẹbe ẹphe adụedu ike
lọbata iya l'ụgbo phẹ; kẹle ẹma, ẹphe nmataru parụ igwerigwe.
7 No iya; onye k'ono, etsoje Jizọsu ono, Jizọsu yeru obu phọ sụ Pyịta:
"Ọ kwa Nnajịuphu!" Anụma, Sayịmonu Pyịta anụma iya; ọ chịta
uwe iya yee; kẹle o to shidu yee uwe iya. Ọ daa lẹ mini ono kẹ voo;
bvupfushia ya.
8 Ndu etsoje iya nụ ndu ọphuu nọdu l'ime ụgbo ono akpụ ụgbu ono,
ẹma jiru godogodo ono alụfuta eli-mgboko; kẹle ẹphe ta anọdu ẹnya
l'eli-mgboko. Ẹphe nọ-a iphe, ha gẹ ntọkpa ụkporo ise.
9 Ẹphe lụfutaepho eli-mgboko; ẹphe hụma ọku icheku l'ẹka ono.
Ẹphe hụma ẹma, a mịberu l'ọku ono; wakwaphọ buredi.
10 Jizọsu sụ phẹ: "Unu hataẹdukwa ẹma ono, unu nmataru nta-a
ono bya."

11 Tọbudu iya bụ lẹ Sayịmonu Pyịta atụgbua bahụ l'ụgbo ono je
akpụfuta ụgbu ono l'eli-mgboko. Iphe, jiru iya nụ bụerupho eze ẹma,
hagbaa shii. Ẹma, dụ iya nụ tụkoru dụ ụkporo ẹma ẹsaa l'ẹma iri
l'ẹto. Ẹma ono hakpọkwa igwerigwe g'ọ ha ono; ọle ụgbu ono te
emekpọdaru mẹ kịngu k'alakahụ.
12 Jizọsu sụ phẹ: "Unu bya achịa ọnu." Noo ya; ọphu ọ dụedu ndu
ono, etsoje iya nụ ono onye ọphu jeru atụ ama kẹ jịa ya sụ iya: "?Ị bụ
onye?" Ẹka ẹphe tụkowaru maru l'ọo Nnajịuphu.
13 Jizọsu bya ewota buredi ono nụ phẹ; bya anụfukwaa phẹ phọ ẹma
phọ.
14 Egoshi k'ono, o goshiru phẹ onwiya ono kwewa iya ugbo ẹto, o
goshiru ndu etsoje iya nụ onwiya g'o shichaa l'ọnwu teta ono.

Jizọsu yẹle Pyịta

15 Ẹphe chịchaepho ọnu ono; Jizọsu sụ Sayịmonu Pyịta: "Sayịmonu;
nwa Jiọnu; ?ị ka mu eye obu; eme lẹ ndu ọwa-a?"
Pyịta sụ iya: "Ee; Nnajịuphu. Ị maru lẹ mu yeru ngu obu."
Jizọsu sụ iya: "Nụjekwa ụnwu atụru mu nri."
16 Jizọsu bya eku iya k'ugbo ẹbo sụ iya: "Sayịmonu; nwa Jiọnu; ?I
yeru mu obu?"
Pyịta sụ iya: "Ee! Nnajịuphu; Ị maru lẹ mu yeru ngu obu."
Jizọsu sụ iya: "Letajẹkwa atụru mu ẹnya."
17 Ọ byakwa eku iya k'ugbo ẹto sụ iya: "Sayịmonu; nwa Jiọnu; ?I
yeru mu obu?"
Ẹhu rwụhuepho Pyịta arwụhu l'ọ jịru iya ya k'ugbo ẹto sụ iya: "?I
yeru mu obu?" Ọ sụ iya: "Nnajịuphu; Ị tụkoru iphemiphe makọtaru;
Ị maru lẹ mu yeru ngu obu."
Jizọsu sụ iya: "Nụjekwa atụru mu nri."
18 "Gẹ mu gbukwaaru ngu iya tororo; teke ị bụ okorọbya bẹ ọ bụ
ngu agbẹshije wota ẹkwa ngu nmarụ lọbaru jeshia iphe, iije; ọle teke
ị kahụerupho bẹ ii-chili ẹka ngu ẹphenebo; onye ọzo abya anmabẹ
ngu ẹkwa ngu l'upfu; duta ngu jeshia ẹka abụdu uche ngu."
19 Iphe ono bẹ o pfuru gude tụa ọnu gẹ Pyịta e-gude nwụhu; shi
ẹgube ono goshi ọdu-biribiri Chileke. Jizọsu pfuchaẹpho nno bya asụ
Pyịta: "Tsoru mu."

Jizọsu yẹle onye etsoje iya nụ ọphuna

20 Pyịta bya aghaa ẹnya l'azụ; hụma onye ọphunapho, etsoje Jizọsu,
Jizọsu yeru obu-a g'ootso phẹ. Ọo ya bụ onye k'ono, nọ-kube Jizọsu
ntse g'ẹphe eri nri-ẹnyashi phọ; mbụ jịru iya sụ iya: "Nnajịuphu; ?bụ
onye e-deru ngu ye-a?"
21 Pyịta hụmae ya phọ bya ajịa Jizọsu sụ iya: "Nnajịuphu; ?
Dẹnukpohunaa g'ee-me k'onye ọwa?"
22 Jizọsu sụ iya: "Ọ -bụru l'ọ dụ mu g'ọ nọdu ndzụ jasụ teke mu a-bya
ọzo; ?ẹka ngu dụ iya l'awe? Nkengu bụ g'i tsoru mu."
23 No iya; iphe, bụ ụnwunna g'ẹphe ha kwoahaa l'iphe ono, o pfuru
ono bụ l'onye etsoje Jizọsu k'ono ta abyadụ anwụhu anwụhu. Ọle
Jizọsu ta asụkwaru l'ọ tọ byadu anwụhu anwụhu. Iphe, o pfuru bụkwa
l'ọ sụru: "Ọ -bụru l'ọ dụ mu g'ọ nọdu ndzụ jasụru teke mu a-bya ọzo;
?ẹka ngu dụ iya l'awe?"

24 Ọo onye etsoje Jizọsu ono bụ iya epfu iphe, o gude ẹnya iya hụma
l'iphemiphe-a g'ọ ha. Ọ bụkwaru iya phọ deru iphemiphe-a. Anyi
maru l'iphe, o deru bẹ o pfuru ire-lanụ.
25 O nwechakwaaruọ igwerigwe iphe ọzo, Jizọsu meshiru. G'ọ dụ
mu bụ lẹ: ọ -bụ l'e mejeru g'a tụko g'ọ hakọta degbua l'ẹkwo nanụ
nanụ; mẹ mgboko-a l'ophu tege asụkwaru edobe ẹkwo, e dekọtaru
iya.

Ozi, Ndu-ishi-ozi Jeru

1 Ẹguru ọ̀nyà mu, bụ Tiyọ́filosu:
Ẹkwo, mu vuru ụzo deeru ngu bẹ mu deru iphemiphe, Jizọsu watarụ
ememe yẹle iphemiphe, ọ watarụ ezizi e -shikpọo lẹ mbụ;
2 jasụ teke Chileke kubaru iya l'imigwe. Ọ byalẹpho ala l'imigwe; o
shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ karụ ndu ono, ọ họtaru g'ẹphe bụru ndu-ishi-
ozi iya ono iphe, ẹphe e-me.
3 O jechaaru iphe-ẹhuka; bya anwụhu; nwụhuchaa teta dzụru ndzụ;
bya anọo ụkporo abalị labọ; goshi phẹ onwiya lẹ ya dzụ ndzụ. O -
goshichaa; o -goshibaa k'ọphu o doru phẹ ẹnya; ẹbe ọ dụdu onye atụ
ẹgo kẹ ?a maru ọ dzụ ndzụ eviya? Ẹphe gude ẹnya phẹ hụma iya. O
pfuaru phẹ k'ẹka Chileke bụ eze.
4 Ọ dụru teke ẹphe l'iya nọkobe; ọ sụ phẹ: "Unu ta alụfukwa lẹ
Jierúsalẹmu. Unu nọdukwa kwabẹru iphe ono, Nna sụru lẹ ya a-nụ
ono, bụ iya bụ iphe-ọma-a, mu pfuhawaru unu-a.
5 Kẹle Jiọnu gude mini mee baputizimu; ọle a -nọepho ujiku olemole
nta-a bẹ ee-gude Unme Chileke mee unu baputizimu."

Jizọsu alapfu Chileke l'imigwe

6 Ọo ya bụ; ndu-ishi-ozi ono dzukọbeepho; ẹphe lẹ Jizọsu; ẹphe jịa
ya: "Nnajịuphu; ?o rwuwaru teke ịi-nuphu ndu Ízurẹlu alị-eze phẹ
azụ tọ?"
7 Jizọsu sụ phẹ: "Ọ tọ gbakwarụ unu l'amarụ mbọchi, ọ bụ; ọzoo
ẹgube teke ọ bụ, bụ teke Nna mu gudewaa ẹka iya tụa l'onwiya.
8 Ọle Unme-dụ-Nsọ a-bya unu l'ẹhu; l'o mee unu; unu eshihu ike;
k'ọphu unu a-nọdu epfu iphe, unu hụmaru kẹ nkemu. Unu e-pfu iya
lẹ Jierúsalẹmu; mẹ alị Jiudiya; mẹkpoo alị Saméríya jasụwaruroya
l'ẹkameka, nọ lẹ mgboko mgburugburu."
9 O pfuchaẹpho nno; ẹphe nọdu ele iya ẹnya; Chileke wolia ya.
Urwukpu woru iya domia.
10 Ẹphe nọdu elekpọekwapho ẹnya l'akpaminigwe l'ẹka ono g'o
mihuchaaru. Unwoke labọ, yeru uwe ọchaa bya bya apfụ-kube phẹ;
11 sụ phẹ: "Unubẹ unwoke kẹ Gálili; ?bụ gụnu bẹ meru iphe, o gude
unu pfụru l'ẹka ono ele ẹnya l'akpaminigwe? Jizọsu ono, a natarụ
unu kuba l'imigwe ono bụkwapho g'unu ele iya ọ bahụ l'imigwe ono
bụ g'oo-gude bya ọzo."

Onye ee-gude dochia ẹnya Jiudasu

12 Tọbudu iya bụ; ẹphe shi l'úbvú ono, eekuje Olivu ono lashịa
Jierúsalẹmu. Úbvú ono kalịbe-a ubvu manyịru mẹ a -gbẹ lẹ
Jierúsalẹmu.
13 Ẹphe rwuẹpho Jierúsalẹmu; ẹphe bahụ l'ụlo eli. Ẹphe shi lẹ k'alị
bahụ lẹ k'eli, bụ iya bụ ẹka ẹphe nọkpoo anọno. Ndu ono bẹ ẹpha phẹ
bụ: Pyịta waa Jiọnu waa Jiemusu waa Anduru waa Filipu waa Tọmosu
waa Batụlomiyu waa Matiyu waa Jiemusu Alufiyọsu waa Sayịmonu,
onye adzọ g'alị ndu Jiu dụru ndu Jiu wafụa Jiudasu bụ nwa Jiemusu.

14 Ẹphe l'ụnwanyi nọkwapho l'ẹka ono; mẹkpoo Meri, bụ iya bụ ne
Jizọsu waa unwune Jizọsu. G'ẹphe ha jeru atụko nọdu l'ẹka lanụ gude
obu lanụ epfu anụ Chileke.
15 O rwua ujiku lanụ; ẹphe rwua ụkporo ishii dzukọbe l'ẹka lanụ.
Noo ya; Pyịta gbalihu l'echilabọ ụnwunna ono sụ:
16 "Ụnwunna mu; iphe ono, e dehawaru l'ẹkwo-opfu Chileke ono,
mefụtaje nụ ono vụkotaakwaru, bụ iya bụ iphe ono, Unme-dụ-Nsọ
shihawaa l'ọnu Dévidi pfua kẹ Jiudasu ono, bụ iya bụ onye du ndu
byaru egude Jizọsu ono.
17 Jiudasu ono bẹ e shi gụru yeru anyi; o shi yịru l'eje ozi-a, anyi
eje-a."
18 O gude okpoga, a pfụru iya l'ẹjo-iphe, o meru zụa alị; e mechaa ọ
daa sụ-gbua onwiya; ẹpho gbafuhu iya; akụrepho iya g'ọ ha kposhihu.
19 Iphe, bụ ndu Jierúsalẹmu mgburugburu nụma iphe ono, meru nụ
ono. Ẹphe woru alị ono kua Akeludama l'opfu ibe phẹ, bụ iya bụ "Alị
mee."
20 Kẹle e deru lẹ Ẹkwo-ebvu-ọma sụ:
G'ẹgbara fua l'ibe iya!
G'ọ tọ dụkwa onye ebu
iya ebubu!*
Ọzo bụ:
"G'onye ọzo nọchikwaa
ẹnya iya l'eje ozi,
o shi eje!†"
21 "Ọo ya bụ g'a họta nwoke lanụ lẹ ndu-a, anyi l'ẹphe shi teke
Nnajịuphu ono, bụ Jizọsu eje ejeje alwa alwalwa nọduta ono;
22 e -shi teke Jiọnu eme baputizimu jasụ teke ono a natarụ anyi Jizọsu
kuba l'imigwe. G'onye ono tsoru anyi l'epfu lẹ Jizọsu shiwaa l'ọnwu
teta nọdu ndzụ."
23 Tọbudu iya bụ; ẹphe bya ahọta ụmadzu labọ; Jiósẹfu onye eekuje
Basabasu, ntushi-ẹpha iya bụ Jiọsutosu; waa Matayasu.
24 Ẹphe bya epfuru nụ Chileke sụ: "Gụbe Nnajịuphu; gụbe onye
maru obu onyemonye; goshi onye ọphu ị họtaru l'ime ụmadzu ẹbo-a;
25 g'ọ nọchia ẹnya Jiudasu bụru onye-ishi-ozi; meje iphe ono, ọ harụ
lashịa ẹka gbaru iya nụ ono."
26 Ẹphe tụaru phẹ ido. Ọ daaru Matayasu. E woru iya yekọberu
ndu-ishi-ozi iri lẹ nanụ onoya.

2

Abyabya Unme-dụ-Nsọ

1 O be mbọku ọbo-iphe, Pentikọsutu gẹdegede; ẹphe tụko g'ẹphe
ha dzukọbe l'ẹka lanụ.
2 G'e jia epfua; ẹ̀phú shi l'imigwe phụru g'ẹ̀phú oke phẹrephere bya
ejiẹpho ụlo ono, ẹphe nọ ono ejiji.
3 Ẹphe hụma iphe, dụgbaa g'ọku, enwu enwunwu g'ọ jakashịru
ajakashị kekashịa onwiya bya anọduchaa phẹ l'ishi l'ẹhu l'ẹhu.
4 Unme-dụ-Nsọ ji phẹ ẹhu g'ẹphe ha; o woru phẹ olu-opfu ghaa.
Ẹphe pfuahaa l'olu Unme-dụ-Nsọ.

---

* **1:20 1:20** Gụnaa Ebvu 69:25. † **1:20 1:20** Gụnaa Ebvu 109:8.

5 Noo ya; ọ dụru ndu Jiu, jiru Jierúsalẹmu; ndu Jiu, atsụ Chileke
ebvu, shigbaa l'alị mgboko mgburugburu.
6 O be teke ẹphe nụmaru ụzu ono; a dụ igwerigwe gbakodzua. Ọ
kpọo onyemonye opfu; kẹle onyenọnu nụmaru g'eepfu opfu-alị iya.
7 Ọ dụ phẹ biribiri; tẹme o jikwa phẹ phọ ẹnya. Ẹphe jịahaa nwibe
phẹ ajị sụ: "Ndu-a, epfu opfu-a ?ẹphe ta abụna-a ndu Gálili?
8 ?Dẹnukwanu g'o gude anyi nọdu anụgbaa opfu-alị anyi l'ẹhu l'ẹhu?
9 Mbụ opfu anyịbe ndu Patiya mẹ ndu Midiya mẹ ndu Elamu mẹ
ndu shi Mesopotémiya mẹ ndu shi Jiudiya mẹ ndu shi Kapadosiya mẹ
ndu shi Pọntosu mẹ ndu shi Eshiya
10 mẹkpoo anyịbe ndu shi Firijiya waa Pamfiliya anyịbe ndu
shigbakpọo Ijiputu mẹ ndu shi Sayirini l'alị Libiya tẹme yekpọoru ndu
byaru abyabya, shi lẹ Romu
11 mẹ ndu Jiu mẹ ndu anwụ ẹka ndu Jiu; ndu Kiritu mẹ ndu Arabu
anyi tụkoru anụgbaa ẹka ẹphe gude opfu-alị anyi epfu k'eze iphe,
Chileke emegbaa."
12 Ọ dụ phẹ biribiri; tẹme ọ tụfu phẹ ẹhu. Ẹphe nọdu ajịgbaa nwibe
phẹ sụ: "?Bụ gụnu bẹ iphe ọwa-a bụkpoo?"
13 Ọ dụru ndu gude mgbọnu sụ l'ọo mẹe l'atsụ phẹ.

Pyịta asa opfu

14 Ọo ya bụ; Pyịta gbalihu yẹe ndu-ishi-ozi iri lẹ nanụ ọphuu bya
apfụru. Pyịta bya awata iya arara sụ: "Mu sụ-a; unubẹ ndu Jiudiya
waa ndu bukpọo lẹ Jierúsalẹmu mgburugburu; unu gebekwa-o! Unu
ngabẹ nchị l'iphe, mu abya epfupfu-a!
15 Ndu-a ta angụkwaru mẹe, bụ iya bụ iphe, unu arị. ?Tọbudu
ẹnyanwu agbakota nta?
16 Iphe ọwa-a bụchikwa iphe ono, o pfuru; mbụ Jiowẹlu onye
mpfuchiru Chileke teke k'ichee ono sụ:
17 "Ọwaa bụ iphe, Chileke epfu!
L'ikpazụ bẹ mu a-wụ nemadzụ
mgburugburu Unme
mu.
Ọo ya bụ; ụnwu unu
unwoke mẹ ụnwanyi
epfuchiaharu mu.
Tẹme ụnwokorobya unu
aphụa ọphulenya.
Ndu bụ ọgerenya unu a-rwọ
nrwọ.
18 Ee! Teke ono bẹ mu
a-wụchaa Unme mu
ono wụa l'unwoke
mẹ ụnwanyi, ejeru mu ozi.
Ẹphebedua epfuchiahakwaru
mu phọ.
19 Mu e-me iphe-ọhumalenya
l'akpaminigwe
bya emee iphe, jiru ẹnya
lẹ mgboko.
Aa-hụma mee waa ọku

yẹle ọkpu tụutuutuu
ẹnwuru-ọku.
20 Ẹnyanwu a-gbahụ tsụkiribaa.
Ọnwa ekeahaa meemee
tẹme l'o rwua mbọku
Nnajịuphu a-bya,
bụ iya bụ eze mbọku ono,
a-dụ akpabiri ono.
21 Iphe, bụkpoo onye rakuru
Nnajịuphu teke ono bẹ
ọo-dzọta.*
22 "Sụ-a; unwoke Ízurẹlu; ọ kwa Jizọsu kẹ Nazaretu ono bẹ bụ nwoke ono, Chileke shi l'iphe-ọhumalenya yẹle iphe, jiru ẹnya, dụgbaa biribiri, o gude iya meshia l'echilabọ unu; mee g'o doo unu ẹnya l'ọo yẹbe Chileke ziru iya. Iphemiphe ono bẹ unu makọtaru ree l'onwunu.
23 Ọle a kpụru iya nụ unu; unu shi l'ẹka ndu ta amadụ ekemu kpọpyabe iya l'oswebe woru iya pfụ-gbua. Iphe ono bụru iphe, Chileke mahawarụ bya achịhawaa ya l'ìdzù dobe.
24 Ọle Chileke tọfuwaru iya l'ẹgbu, ọnwu shi kee ya bya emee o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; kẹle ọnwu ta adụdu ike gudeshia ya.
25 Lẹ Dévidi pfukwaru kẹ Jizọsu sụ:
"Mu ahụmaje Nnajịuphu
tekenteke.
Tekenteke bẹ ọ nọ mu
l'ẹkutara g'ọ tọ dụ iphe,
e-me mu nụ.
26 Noo g'o gude obu nọdu atsọ
mu ụtso.
Ẹhu-ụtso iya mee mu nọdu agụ
ebvu; ete ẹswa.
Mu maru lẹ mu
-nwụhuchakpoo bẹ
ii-dobe mu-a ndzụ ọzo.
27 Noo kẹle ị tịi hadụ mu
l'alị-maa.
Ị tịi hadụ onye nkengu,
i yeru obu g'o rehu
erehu.
28 I goshiwaru mu ụzo ndzụ.
Ii-me g'ẹhu tsọo mu ụtso kẹle
mu lẹ ngu bu.†
29 "Sụ-a; ụnwunna mu; mu a-tọgboru kẹ nna anyi oche, bụ Dévidi ẹba. Ọ tọ bụdua l'ọ nwụhuru anwụhu; e likwarụ iya phọ elili; tẹme ilu iya dụkwa-a byasụ ntanụ-a.
30 Obenu l'o shi bụru onye mpfuchiru Chileke. Ọ maru lẹ Chileke kweru iya ukwe bya eriru angụ ye iya lẹ ya e-shi l'awa iya họta onye a-nọchi ọkwa eze iya.
31 Ọ hụmaru iphe, Chileke e-mechaa mee. O pfua lẹ Kéreshi e-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ, bụ iya bụ teke ono, ọ sụru:
"Ọ tọ hadụru iya l'alị-maa.

* **2:21 2:21** Gụnaa Jiow 2:28-32. † **2:28 2:28** Gụnaa Ebvu 16:8-11.

Tẹme ẹbe anụ-ẹhu iya
erehuduru erehu.”
32 Chileke mewaru Jizọsu ono o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ, bụ iya bụ
ọwa-a, anyi tụkoru gude ẹnya anyi hụma-a.
33 Ọo ya bụ lẹ Chileke woliru iya eli woru dobe l'ẹkutara iya. Ọ
nataakwaru Unme-dụ-Nsọ l'ẹka Nna, bụ iphe-ọma, Chileke kweru
ukwe iya. Iphe-a, unu hụmaru-a waa iphe-a, unu anụ-a bụkwa iphe-
ọma ono, bụ iya bụ Unme-dụ-Nsọ ono, ọ wụru anyi ono.
34 L'ọ tọ bụkwa Dévidi bẹ larụ l'imigwe l'onwiya; kẹle yẹbedua
l'onwiya sụkwaru:
“Chipfu sụru Nnajịuphu mu:
Nọdu mu l'ẹkutara;
35 jasụ teke mu e-me ndu
ọhogu ngu g'ẹphe bụru
iphe, ịi-zọpyabe l'ọkpa.‡”
36 “Ọo ya bụ; g'o doo Ízurẹlu mgburugburu ẹnya rengurengu lẹ
Chileke mewaru Jizọsu ono, unu kpọpyaberu l'oswebe ono g'ọ bụru
Nnajịuphu bụru Kéreshi ọbu.”
37 Noo ya; ẹphe nụmae ya phọ; meji tsukahụ phẹ. Ẹphe sụ Pyịta waa
ndu-ishi-ozi ndu ọphuu: “Ụnwunna anyi; ?bụ gụnu bẹ anyi e-me?”
38 Pyịta sụ phẹ: “G'izimanụ iphe-ẹji unu lwa unu azụ; g'unu lwapfuta
Chileke; g'e gude ẹpha Jizọsu, bụ Kéreshi mee unu baputizimu g'unu
hakọta l'ẹhu l'ẹhu gẹ Chileke agụaru unu nvụ l'iphe-ẹji unu; unu a-nata
iphe-ọma ono, bụ iya bụ Unme-dụ-Nsọ.
39 L'iphe ono bẹ Chileke kwekwaru ukwe lẹ ya e-meru unu; meeru
iya ụnwu unu; meeru iya iphe, bụkpoo ndu nọkwadu ẹnya mẹ iphe,
bụkpoo onye Nnajịuphu, bụ Chileke anyi e-ku.”
40 Pyịta pfuchaa nno bya epfukwaaphọ igwerigwe opfu ọzo pfushia
ya ike bya anmaaru phẹ ọkwa sụ: “Ọphu g'unu dzọo onwunu l'ọgbo-a,
a-la l'iswi-a.”
41 Ọo ya bụ; a dụ igwerigwe nata ozi iya; e mee phẹ baputizimu.
Mbọku ono; iphe, rwuru ụnu nemadzụ mgbo ẹsaa l'ụmadzu ụkporo
iri bya ayịru lẹ ndu kwetawaru nụ.

Umere ndu chịochi mbụ

42 Iphe, ẹphe yeẹrupho ẹhu ememe bụru anọdu abyajẹkpoepho
anụma iphe, ndu-ishi-ozi ono ezi phẹ bya atụkoje nọkobe g'unwune;
atụ mgbabẹ l'eri Nri Nnajịuphu waa l'epfu anụ Chileke.
43 Iphe, bụkpoo onyemonye tsụahaa ebvu. Ndu-ishi-ozi ono nọdu
emeshi igwerigwe iphe-ọhumalenya mẹ iphe, jiru ẹnya, dụgbaa
biribiri.
44 Iphe, bụkpoo ndu kwetarụ kẹ Jizọsu g'ẹphe ha tụko iphemiphe,
ẹphe nweru tụa mgbabẹ.
45 Ẹphe reshikọta ẹku phẹ waa iphemiphe, ẹphe nweru enweru.
Ẹphe woru iya keeru onyemonye gẹ mkpa harụ onye.
46 Mbọku-mbọku; ẹphe atụko tụgba nanụ je anọdu l'eze-ụlo Chileke.
Ẹphe nọdu atụgbaje eri Nri Nnajịuphu l'unuphu l'unuphu phẹ; tẹme
ẹphe nọdu egudeje ẹhu-ụtso waa obu ìphóró eri iphe, bụkpoo iphe,
ẹphe eri eriri.

‡ **2:35 2:35** Gụnaa Ebvu 110:1.

47 Ẹphe nọdu ekelejekpẹepho Chileke. Ẹphe bụru ndu dụ ndiphe
mgburugburu l'obu. Nnajịuphu nọdu eyekwaru phẹ ndu ọ dzọtaru
k'ọphúú mbọku-mbọku.

3

Emeta onye ẹniyeni

1 O be ujiku lanụ; Pyịta yẹe Jiọnu nọdu eje l'eze-ụlo Chileke l'ọkuloku
ẹto k'eswe teke eepfuje anụ Chileke.
2 Ọ dụru nwoke, shi l'ẹpho bụru ẹniyeni, a pa je edobe l'ọnu-abata
ọphu eekuje "Ọnu-abata-ama-mma." Nwoke ono bẹ aapataję mbọku-
mbọku bya edobe l'ọguzo ono g'ọ rwọje ndu abahụ l'eze-ụlo Chileke
ono arwọ.
3 Ọ hụmaepho Pyịta yẹe Jiọnu ẹka ẹphe abata l'ime eze-ụlo ono; ọ
rwọahakwa phẹ phọ iphe.
4 Ẹphe tabẹ iya ẹnya. A nọnyaa; Pyịta sụ iya: "Lee anyi ẹnya!"
5 O leahaa phẹ ẹnya dobesụkwanu l'ọ dụru iphe, ẹphe abya iya
anụnu.
6 Pyịta sụ: "Mu te enwekwa mkpọla-ododo ọzoo mkpọla-ọchaa;
ọle ọphu mu nweru bẹ mu a-nụ ngu. L'ẹpha Jizọsu Kéreshi, onye
Nazaretu; gbalihu jeahaa ije!"
7 Ọ lọta nwoke ono l'ẹkutara lọ-lia ya eli. G'e jia epfua ọkpa iya labọ
waa nkwo ọkpa iya tetachaa ya.
8 Ọ pfulihu pfụru apfụru jeahaa ije. O tsoru phẹ bahụ l'eze-ụlo
Chileke. Ọ nọdu apfuphe ete ẹswa ejephe etu Chileke ẹpha.
9 O be teke onyemonye hụmaru g'o jephe etu Chileke ẹpha;
10 ẹphe hụbechaa ya ama l'ọo onye-a, shi nọdu "lẹ Ọnu-abata-ama-
mma" eze-ụlo Chileke arwọ arwọ-a. Ọ dụ phẹ biribiri tẹme ọ tụfukwa
phẹ phọ ẹhu; mbụ iphe ono, e meru iya ono.

Pyịta asa opfu l'eze-ụlo Chileke

11 O be gẹ ndiphe hụmaru g'ọogba etso Pyịta yẹe Jiọnu l'ẹkameka;
ẹphe gbaa mkpu bya anọdu ele iya l'ọnu-ụlo ọphu eekuje "Ọnuzo
Sólomọnu." Ọ dụ phẹ ọkpobe biribiri.
12 Pyịta hụmaepho ndu ono ọ sụ: "Unubẹ ndu Ízurẹlu; ?bụ gụnu
meru g'o gude iphe-a dụ unu biribiri? ?Bụ gụnu meru g'o gude unu
nọdu ele anyi g'ọ bụ ike anyi bẹ anyi gude mee nwoke-a o jeahaa ije-a;
ọzoo l'ọo kẹ g'anyi bụ-be ndu akwabẹ Chileke ùbvù?
13 Ọ kwa Chileke kẹ nna anyi oche phẹ; mbụ Chileke ono, bụ Chileke
kẹ Ébirihamu; bya abụru Chileke kẹ Áyizaku; bụru Chileke kẹ Jiékọpu
ono; ọ kwa iya bẹ gudewaa iphe-a, meru nụ-a goshi ọdu-biribiri
kẹ Nwa iya, bụ Jizọsu; mbụ onye ono, unu kpụru nụ ndu Romu
bya ajịkakwa iya phọ l'iphu Payịleti ono. Payịleti ono-a gudehawaa
ọkpoma iya sụ lẹ ya a-ha iya kẹ mmanụ.
14 Unu jịka onye ono, dụ iche; tẹme ọ bụru onye pfụberekoto; bya
abụ-chiaru onye gburu ọchi bẹ unu sụru g'a haarụ unu kẹ mmanụ.
15 Unu shi nno gbua onye gude ndzụ. Obenu lẹ Chileke meru g'o
shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ọzo, bụ iya bụ ọkpobe-opfu-a, anyi agba
ekebe iya-a.
16 Nwoke-a, unu hụmaru-a tẹme ọ bụru onye unu maru-a bụkwa ike
kẹ Jizọsu ono bẹ meru iya o wekọrohu; kẹle anyi kweru l'ike dụ l'ẹpha

iya. Mbụa; ọ kwa ekweta kẹ Jizọsu bẹ meru nwoke-a, pfụru l'iphu unu
g'unu ha-a o wekọrohu.
17 “Sụ-a; ụnwunna mu; mu maru-a l'unu lẹ ndu-ishi unu meru Jizọsu
ẹgube ono; kẹle unu ta amadụ.
18 Chileke shi l'ẹka ono mee iphe, o pfuru l'ọnu ndu mpfuchiru iya
g'ẹphe ha teke ndiche sụ lẹ Kéreshi ọbu e-je iphe-ẹhuka.
19 Ọo ya bụ g'izimanụ lwa unu azụ. Unu lwaphuta azụ lwapfuta
Chileke g'o hufu iphe-ẹji unu.
20 G'ẹhu-guu eshikwaphọ l'ẹka Nnajịuphu byaru unu. Ẹhu-guu ono
a-bya mẹ o -ziępho Onye-Ndzọta ono, ọ họtahawaru unu ono, bụ iya
bụ Jizọsu.
21 Jizọsu ono a-nọdu l'imigwe jasụ teke Chileke e-mephu iphemiphe
azụ g'ọ bụru k'ọ̀phúú, bụ iphemiphe ono, Chileke shi l'ọnu ndu
mpfuchiru iya pfuaru anyi teke ndiche ono.
22 Mósisu pfukpọkwaaru sụa: ‘Nnajịuphu, bụ Chileke bẹ e-zi onye
mpfuchiru iya g'o ziru yẹbedua. Onye ono a-bụru nwanna unu
gẹdegede. Unu a-nụmaje iphemiphe, o pfuru; mee ya ememe.’
23 Onye ata angabẹduru onye mpfuchiru Chileke ono nchị bẹ aa-họfu
l'echilabọ ndibe Chileke mee g'ọ laa l'iswi.
24 Iphe, bụ ndu mpfuchiru Chileke g'ẹphe ha; e -shikpọo lẹ Sámẹlu
je akpaa lẹ ndu ọphu etso iya nụ; g'ẹphe ha bẹ tụkoru pfukọta opfu
iphe-a, eme nta-a.
25 Iphe ono, Chileke shi l'ọnu ndu mpfuchiru iya sụ l'oo-me ono bẹ
bụ unu bẹ o pfudoru iya; kẹle ọo unu bụ ụnwu ndiche, Chileke kweru
ukwe-iphe teke ọ sụru Ébirihamu: ‘Ọo awa ngu bẹ ya e-shi gọoru
mgboko mgburugburu ọnu-ọma’.
26 Chileke yeru onye ejeru iya ozi, bụ Jizọsu sụ g'o vuru ụzo byapfuta
unu g'ọ gọoru unu ọnu-ọma, bụ iya bụ g'o mee unu l'ẹhu l'ẹhu g'unu
ghaaru ẹjo-iphe ono, unu eme ono azụ.”

4

Pyịta asa opfu l'iphu
ndu-ishi ndu Jiu

1 Ẹphe kpụkwaduru-a opfu, ẹphe epfuru ndu ono l'ọnu; ndu-ishi
uke Chileke waa ndu Sadusii waa onye-ishi ọgbogu eze-ụlo Chileke
wụ-pfuta phẹ.
2 Ẹhu nọdu eghu phẹ eghu; kẹle ụmadzu ẹbo ono ezi iphe bya
arakwa iya phọ arara l'eshinu Jizọsu tetaru dzụru ndzụ bẹ ee-mechaa
shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
3 Ẹphe kpụta phẹ je atuchia kẹle nchi jihuwaru. Ẹphe nọo jasụ lẹ
nchitabọhu iya.
4 Ọle igwerigwe ndu nụmaru ozi, Pyịta phẹ ziru woru onwophẹ ye
Jizọsu l'ẹka. Ndu ọphu bụ unwoke rwua iphe, dụ g'ụnu nemadzụ mgbo
iri l'ẹbo l'ụmadzu ụkporo iri.
5 O be lẹ nchitabọhu iya ono; ndu-ishi ndu Jiu waa ndu bụ ọgerenya
phẹ waa ndu ezije ekemu bya edzukọbe lẹ Jierúsalẹmu.
6 Noo ya; Anasu, bụ onye-ishi ndu-ishi uke Chileke nọkwapho l'ẹka
ono waa Kayafasu mẹkpoo Jiọnu waa Alẹguzanda; mẹwaro iphe,
bụkpoo ndu shigbaa l'eri ndu-ishi uke Chileke nọkotakpoepho l'ẹka
ono.

7 Ẹphe bya eworu ndu-ishi-ozi ono bya edobe l'echi bya ajịahaa phẹ
ike onye ẹphe gude eme iphemiphe onoya; ọzoo onye ziru phẹ iya nụ.
8 Unme Chileke ji Pyịta ẹhu; o pfuahaa sụ phẹ: "Unubẹ ndu-ishi mẹ
ndu bụ ọgerenya Ízurẹlu.
9 O doru anyi ẹnya l'iphe, unu ekpe anyi ikpe iya ntanụ-a bụ k'iphe,
dụ ree, e meru onye nọ lẹ mkpa, bụ iya bụ g'e gude mee nwoke-a g'o
wekọrohu-a.
10 Ọle ọo g'unubẹ ndu nọ l'ẹka-a; mẹ iphe, bụ ndu Ízurẹlu mgburug-
buru makwarụ l'ọ bụ ike k'ẹpha Jizọsu Kéreshi onye Nazaretu ono;
bẹ nwoke-a gude wekọrohu pfụru l'iphu unu-a. Mbụ Jizọsu ono, unu
kpọpyaberu l'oswebe l'onwunu; obenu lẹ Chileke mechakwanaarụ bya
emee ya o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ọzo ono.
11 Ọo Jizọsu ono bẹ e deru nkiya l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
" 'Ọwaa bụ mkpuma,
unubẹ ndu akpụ ụlo
jịkaru, mechaarụ bya
abụru mkpuma,
gude ụlo.*' "
12 Ọ tọ dụdu onye ọzo, adụ ike adzọta anyi gbahaa Jizọsu Kéreshi
kpoloko. Ẹbe ọ dụkwa ẹpha onye ọzo lẹ mgboko-a mgburugburu,
Chileke meru g'a maru; mbụ ẹpha, a-dụ ike dzọo nemadzụ gbahaa
kẹ Jizọsu ono nwẹkiya.
13 Ẹphe nụmachaa gẹ Pyịta yẹe Jiọnu asa kpaa kpaa; l'ẹka ẹphe bụ
nemadzụ mmanụ, abụdu l'ẹphe nwụru ẹkwo; o ji phẹ ẹnya. Ẹnya
gbarwua phẹ lẹ Pyịta phẹ bụ ndu ẹphe lẹ Jizọsu shi aswịje.
14 Ọphu ẹphe enweẹdu ọnu opfu gẹ nwoke ọbu, e meru o wekọrohu
ọbu pfụkwarupho l'ẹka ono-a.
15 Ẹphe sụ Pyịta phẹ g'ẹphe tụgbua lụfu l'ụlo-ikpe ono g'ẹphe chịa
idzu.
16 Ẹphe sụ: "? Bụkpoo gụnu bẹ anyi e-me ndu-a? Iphe, bụ
Jierúsalẹmu mgburugburu madzuwaru nta-a l'ọo phẹ bẹ Chileke shi
l'ẹka mee gẹ nwoke-a wekọrohu. Ono bẹ a ta atụduru ẹgo.
17 Iphe, anyi e-me g'e te epfukashihẹ iya l'alị Jiu bụkwa g'anyi
yeshịaru phẹ ebvu ike g'ẹphe te epfuẹhe kẹ nwoke ono ọzo."
18 Ẹphe kua Pyịta phẹ bya atụaru phẹ ekemu sụ g'ẹphe te
ephotabaẹkwa ẹpha Jizọsu; ọphu ẹphe egudebaẹkwa ẹpha iya zia iphe
l'edzudzu-ọha ọzobaa.
19 Pyịta yẹe Jiọnu bya eyeeru phẹ ọnu sụ: "Unu ghanaa ya hata. ?
Bụ ole ka ree l'iphu Chileke? ?Bụ g'anyi nụjeru Chileke opfu tọo g'anyi
nụjeru unu opfu?
20 Kẹle anyi ta ayịkwa haa epfu iphe, anyi hụmaru bya
anụmakwapho lẹ nchị anyi."
21 Ẹphe bya anmashịbaaru phẹ ọnwu ike bya ahaa phẹ; ẹphe lashịa.
Ẹbe ọ dụdu iphe, ẹphe maru, ẹphe a-gbabẹ ọkpa nụa phẹ aphụ; kẹle
ndiphe ekele Chileke ekele k'iphe, meru nụ;
22 opfu lẹ nwoke ono, e meru o wekọrohu l'ụzo, dụ biribiri ono
nọghataawaru ụkporo apha labọ.

---

* **4:11 4:11** Gụnaa Ebvu 118:22.

Ndu kẹ Chileke epfu anụ Chileke
g'o mee g'ike dụ phẹ

23 A haaẹpho Pyịta phẹ; ẹphe tụgbua jepfu ndu ẹphe l'ẹphe aswịje
je akọkotaru phẹ iphemiphe ono, ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ
ọgerenya ono pfuru ono.
24 Ẹphe nụmachae ya phọ; ẹphe gude obu lanụ kwata epfu anụ
Chileke sụ: "Nnajịuphu, bụ iya bụ Chileke, doberu igwe dobe alị dobe
eze mini dobe iphe, bu l'ime iya.
25 Gụbe onye gude ike Unme-dụ-Nsọ mee onye-iche anyi, bụ Dévidi;
onye shi ejeru ngu ozi; o dee sụ:
"?Bụ gụnu kparụ iphe,
ọhamoha gude
ẹhu-eghu aba
hanyịhanyi?
?Ọ nwụru ịnwagha bẹ ndiphe
achị ẹjo idzu kẹ
mmanụ?
26 Ndu eze ndiphe nọdu
akwakọbe k'ọgu.
Ndu-ishi dzukọbe g'ẹphe tsoo
Nnajịuphu ọgu;
mbụ g'ẹphe tsoo Kéreshi
ọgu.†
27 Ọ bụ ọkpobe-opfu l'ẹphe dzukọru lẹ Jierúsalẹmu l'ẹka-a; mbụ
Herọdu mẹ Pọnchiosu Payịleti; mẹ ndu ọhozo mẹ ndu Ízurẹlu; g'ẹphe
tsoo ọkpobe Nwa ngu, bụ Jizọsu, ị họtaru ọgu.
28 Obenu l'iphe ono tụkoru bụru g'ẹphe mee iphe, ị chịhawaru l'ìdzù
l'o noo g'ee-me iya.
29 Nta-a Nnajịuphu; lenaa ẹgube ọnwu, ẹphe anmashịru anyi. Ọo ya
bụ; yenu anyịbe ndu ejeru ngu ozi ike l'ẹhu; g'anyi ta atsụjeshi ebvu
ililekpọo k'epfu opfu ngu ono.
30 Yetanụ ẹka mee gẹ ndu iphe eme wekọrohu; tẹme g'anyi gude ẹpha
Jizọsu, bụ Nwa ngu, dụ nsọ ono meshia iphe-ọhumalenya ọzo, dụgbaa
biribiri."
31 Ẹphe pfuchaaru nụ Chileke; ẹka ono, ẹphe nọ ono nmakọta jiijiijii.
Unme Chileke bya eji phẹ ẹhu; ẹphe kwata ziahaa ozi-ọma Chileke;
ọphu ndzụ agụedu phẹ.

Agbarụ mgba l'iphe;
kẹ ndu kẹ Chileke

32 Tọbudu iya bụ; ndu kweru l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu phẹ g'ẹphe
ha tụko tụgba bụru nanụ. Obu phẹ bụru nanụ. Ọphu ọ dụdu onye
ọphu asụjekwadu l'iphe, o nweru bụ k'ẹka iya. Ẹphe tụko iphemiphe
tụgbabe gbarụ mgba.
33 Ndu-ishi-ozi nọdu asa iya l'edzudzu-ọha g'o doo ẹnya; lẹ
Nnajịuphu, bụ Jizọsu shiwaa l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Chileke
kwatakpọo emeru phẹ eze-iphe-ọma, parụ ẹka g'ẹphe ha.
34 Iphe, bụkpoo g'ẹphe ha hụma-dzuru iphe, mkpa iya dụru phẹ.
Ndu nweru alị; ọzoo ụlo reshia ya

† **4:26 4:26** Gụnaa Ebvu 2:1,2.

35 chịtaru ndu-ishi-ozi okpoga iya. A nọdu ekejeru onyemonye
okpoga ọbu gẹ mkpa onye ha.
36 Noo g'ọ nwụru meru iphe, Jiósẹfu mekwarụpho nkiya nno. Jiósẹfu
ono bụ onye Lívayi; onye a nwụru lẹ Sayipurọsu, ndu-ishi-ozi gụru
Banabasu, bụ iya bụ "onye anụje onye ọzo ọkpu-ikike."
37 Yẹbedua woru alị, o nweru ree bya achịru okpoga iya nụkota
ndu-ishi-ozi.

5

Ananayasu yẹle Safayira

1 Noo ya; nwoke lanụ, eekuje Ananayasu yẹe nyee ya, bụ Safayira
bya erekwaaphọ alị phẹ.
2 Ananayasu haphodo aswa alị ono dobe; nyee ya makwaruphọ. Ọ
bya ewotaru ndu-ishi-ozi ụphodu iya.
3 Noo ya; Pyịta sụ iya: "Ananayasu! ?Bụ gụnu meru g'o gude i
kwe gẹ Nsetanu bata ngu l'obu bya emee ngu g'ị gbaarụ Unme-dụ-Nsọ
ẹregede; mbụ g'i kweta haphodo okpoga, i retaru l'alị ngu?
4 Teke ono, i ti shidu ree alị ono; ?tọ bụdu nkengu? Tẹme i rechaa ya
erere; ?tọ bụdu ngu bẹ okpoga iya dụ l'ẹka; ọ bụru ngu maru iphe, dụ
ngu ree, i gege gude iya mee? ?Bụ gụnu meru g'o gude i kwe g'ẹgube
iphe ono bata ngu l'obu? Ọ tọ bụkwa nemadzụ bẹ ị gbarụ ẹregede
ọbu; ọ kwa Chileke!"
5 Anụma, Ananayasu anụma iya; ọ daa gbaragadaga nwụhu. Ndzụ
rwuta ndu nụmaru iya nụ.
6 Ụnwokorobya wulihu bya akwaa ya akwa pata je elia.
7 A nọepho iphe, ha g'awa ẹto nyee ya bata; ọphu ọ madụ iphe, meru
nụ.
8 Pyịta sụ iya: "?Bụwaa iphe, gụ lẹ ji ngu retaru l'alị unu-a baa?"
Ọ sụ iya: "Ee; l'ọ bụakwaa ya bụ ono."
9 Pyịta sụ iya: "?Bụ gụnu meru g'o gude gụ lẹ ji ngu chịa ìdzù g'unu
hụa Unme Chileke ama? Lekwa ndu jeru eli ji ngu alwaphọ. Ọo phẹ
a-pafụfukwa ngu phọ."
10 Epfupfu, oopfu iya; ọ daa gwọrogodogo lẹ mgboru ọkpa Pyịta
l'ẹka ono nwụhu. Ụnwokorobya ono batashia ọ nwụhuwaa; ẹphe
pata iya je elikube ji iya.
11 Ndu Chịochi mgburugburu waa ndu ọzo, bụ ndu nụmaru iphe
ono wata anma pyaapyaapyaa.

Ndu-ishi-ozi kabaa emeshi
iphe-ọhumalenya

12 Ndu-ishi-ozi meshiaru ndiphe igwerigwe iphe-ọhumalenya,
dụgbaa biribiri l'echilabọ phẹ l'ẹka ono. Ndu kweru kẹ Nnajịuphu
g'ẹphe ha tụgba nanụ ejeje anọkobe l'ẹka lanụ lẹ Ọnu-ụzo Sólomọnu;
l'ime eze-ụlo Chileke.
13 Ọphu ọ dụdu ndu ọphu ayịdu l'ọgbo ono jeru atụ ama k'etsoru
phẹ; egudekpọkwaaro l'ẹphe bụ ndu dụru ndiphe lẹ nsọ.
14 Ikpoto nemadzụ byaẹlaa bya ekweta kẹ Nnajịuphu; ụnwanyi mẹ
unwoke.
15 Ẹphe gude k'iphe ono, ndu-ishi-ozi eme ono pashịa ndu iphe, eme
je edobe l'agụga gbororo; je enyebegbaa phẹ l'iphe, aazẹ azẹe mẹ

l'utute; g'ọo-bụru Pyịta -ghatashia l'o mee phẹ ẹphe ewekọrohu; mbụ o -denyiduru phẹ ẹka; onyonyo iya ahakpọoru phẹ nụ rwua l'ẹhu.
16 Ikpoto nemadzụ, shi lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ-kubegbaa Jierúsalẹmu ntse gbakodzua patagbaaru phẹ ndibe phẹ, iphe eme waa ndu ọbvu eme. E mee phẹ ẹphe wekọrohuchaa.

Aakpa ndu-ishi-ozi ẹhu ọzokwa

17 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke waa ndu etsoje iya nụ, bụ iya bụ ndu gba l'ọgbo ndu Sadusii tangịrihu; jiaharu phẹ iji-ẹnya.
18 Ẹphe tụtachaa ndu-ishi-ozi ono je achịru ye l'ụlo-mkpọro, ọha nwe.
19 O be l'ẹnyashi; ojozi-imigwe shi l'ẹka Nnajịuphu bya agụhashia ụzo ụlo mkpọro ono bata je edufuta ndu-ishi-ozi ono bya asụ phẹ:
20 "Unu je apfụru l'ime eze-ụlo Chileke kọkotaru ndiphe akọ ndzụ, shi l'ẹka Kéreshi."
21 Ndu-ishi-ozi ono kwe iya hm. O be l'ụtsu; ẹphe je anọdu l'eze-ụlo Chileke wata ezi iphe.
Noo ya; onye-ishi ndu-ishi uke Chileke waa ndu yẹ l'iya gba l'ọgbo bya ekukọo ndu ọgbo-ikpe ono g'ẹphe ha; mbụ iphe, bụ ndu-ishi Ízurẹlu; g'ẹphe nọkobe chịa ọkpobe idzu. Ẹphe zia g'e je atụfuta ndu-ishi-ozi l'ụlo mkpọro kpụta byapfuta phẹ.
22 Ndu e ziru jeshia; ọphu ẹphe ahụmaeduru phẹ l'ụlo mkpọro. Ẹphe lwaphuta azụ byapfuta ndu-ikpe ono bya asụ phẹ:
23 Anyi jeshikwaaru; a tuchia ụlo mkpọro atuchi; gụa ya kpụkpurukpu. Ndu nche nọdugbakwaa nche l'ọnu-ụlo mkpọro ono. Anyi tụhaa ụzo; ọphu ọ dụedu onye anyi hụmaru l'ime iya.
24 Onye-ishi ọgbogu eze-ụlo Chileke waa ndu-ishi uke Chileke nụma iphe ono; ọ tụfu phẹ ẹhu; ẹphe rịahaa iphe, l'e-me nụ.
25 Nwoke lanụ gbabata bya asụ: "?Unu maru-a l'unwoke-a, unu tụru mkpọro-a bẹ pfụakwaru l'ime eze-ụlo Chileke ezi ndu nọ l'ẹka ono iphe."
26 Onye-ishi ndu ọgbogu ono lụfu chịta ndu ọgbogu je akpụta ndu-ishi-ozi ono kpụ-phuta azụ. Ọphu ẹphe egudedu ọkpehu kpụta phẹ; kẹle ẹphe atsụ ebvu a -nọnyaa ndiphe gude mkpuma tugbua phẹ.
27 Ẹphe kpụta ndu-ishi-ozi ono bya edobe l'iphu ndzukọ ọgbo-ikpe phẹ. Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke jịahaa phẹ ajị sụ:
28 "?Anyi ta anmanarụ-a unu ọkwa sụ g'unu te egudehẹ ẹpha nwoke ono ezi iphe? Unu gude iphe ono, unu ezi ono zigbabẹ Jierúsalẹmu. Iphe, unu emekpọepho bụ g'unu tukobe anyi ọchi nwoke ono l'ishi."
29 Noo ya; Pyịta yẹle ndu-ishi-ozi ndu ọphunapho yeeru phẹ ọnu sụ phẹ: "Ọ kwa iphe, Chileke sụru g'anyi mee bẹ anyi e-meje. Ọ tọ bụkwa ọphu nemadzụ pfuru.
30 Chileke nna anyi oche phẹ; meru gẹ Jizọsu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ g'unu kpọpyabechaaru iya l'oswebe ọ nwụhu.
31 Chileke wolia ya dobe l'ẹkutara iya mee ya Nnajịoha waa Onye-Ndzọta g'oo-shi l'ẹka ono goshi ndu Ízurẹlu ụzo, ẹphe e-shi g'izimanụ lwa phẹ azụ; g'ọ gụaru phẹ nvụ l'iphe-ẹji phẹ.
32 Ono bẹ anyi bụ ekebe iya. Nokwaphọ gẹ Unme-dụ-Nsọ, ọphu Chileke anụje onye emeje iphe, o pfuru bụkwapho ekebe iya."
33 Ẹphe nụmae ya phọ; mbụ ndu-ikpe ono; ẹphe gụru ọku wụa ẹhu; bya emeahaa g'ẹphe gbushia ndu-ishi-ozi ono.

34 Onye lanụ l'ime phẹ, ẹpha iya bụ Gameliyẹlu gbalihu wata eye ọnu. Gameliyẹlu ono yị l'ọgbo ndu Fárisii; tẹme ọ bụkwarupho onye ezije ekemu; bya abụru onye ndiphe eyeru nsọ. Ọ sụ g'a chịta ndu-ishi-ozi ono chịfu etezi.

35 Ẹphe lụfuepho; ọ sụ ndu-ikpe ono: "Mu sụ-a Ízurẹlu! Unu gebekwa! Unu kwabẹkwapho ẹnya l'iphe, unu abya eme ndu-a.

36 L'unu maru l'o nwejehawaru teke nwoke, eeku Tiyudasu sụjeru lẹ ya bụ onye ha shii. Ndu rwuru ụnu nemadzụ tsoahaa ya. E gbua ya. Ndu ono, etso iya nụ ono gbakashịhu. Ọgbo, ọ watarụ laa.

37 E mechaa; o be teke a gụjeru ọgu-a; Jiudasu onye Gálili fụtakwa. Ọ chịkotakwapho ndu ọphu tsoru yẹbedua. E gbukwaa ya phọ. Ndu ono, etsoje iya nụ ono tụko gbakashịhu.

38 Nokwa gẹ kẹ ndu-a byaru bya adụ nta. Gẹ mu karụ unu; unu ta adụkwa iphe, unu e-me ndu-a. Unu pakwarụ phẹ haa. Ọ -bụru l'iphe-a, ẹphe achị idzu iya-a; ọzoo iphe-a, ẹphe eme-a shi l'ẹka nemadzụ bẹ ọo-lakwa-a.

39 Obenu l'o -shi Chileke l'ẹka bẹ unu taa dụkwa ike akpọshi iphe, ẹphe eme. L'o -shi Chileke l'ẹka bẹ unu e-mechakwaa hụma l'ọo Chileke ono l'onwiya bẹ unu etso ọgu." Ndu-ikpe ono mee iphe, Gameliyẹlu pfuru.

40 Ẹphe kua ndu-ishi-ozi ono bya e chia phẹ iphe bya anmaaru phẹ ọkwa g'ọ tọ dụkwa mbọku, ẹphe e-gudebaa ẹpha Jizọsu epfu opfu ọzo; bya aparu phẹ haa.

41 Ndu-ishi-ozi ono shi l'iphu ndzukọ ọgbo-ikpe ono tụgbua. Ẹhu nọdu atsọ phẹ ụtso lẹ Chileke gụru phẹ lẹ ndu dụ ree k'eje iphe-ẹhuka l'opfu ẹhu Jizọsu.

42 Ọphu ẹphe ahadụru ezi iphe, l'eze-ụlo Chileke mẹ l'unuphu l'unuphu mbọku-mbọku arakwaphọ ozi-ọma ono arara l'ọo Jizọsu bụ Onye-Ndzọta ọbu, Chileke kweru ukwe iya ọbu.

6

Aahọta ụmadzu ẹsaa g'ẹphe yeru ndu-ishi-ozi ẹka

1 O be teke a nọnyaaru; ndu etso ụzo Jizọsu nọdu aka shii eje; ndu Jiu, opfu-alị phẹ bụ Giriku wata agụ aphụ ndu Jiu, ọphu opfu-alị phẹ bụ Hiburu. Iphe, kparụ iya nụ bụ lẹ mbọku-mbọku bẹ ọo bụjeru a -wata eke nri; a ta kpadụ ishi ụnwanyi phẹ, ji phẹ anọedu.

2 Ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo ono bya ekua ndu etso ụzo Jizọsu ono g'ẹphe ha bya asụ phẹ: "Ọ tọ dụkwa ree g'anyi gude k'iphe, eeri l'ọnu haa ezi ozi Chileke.

3 Ọo ya bụ ụnwunna; unu họta ụmadzu ẹsaa l'ime unu; g'anyi ye phẹ opfu nri-a l'ẹka. Ndu ono a-bụru ndu aama ẹka ọma tẹme Unme-dụ-Nsọ ji phẹ ẹhu; tẹme ẹphe bụru ndu maru iphe.

4 Anyịbedua a-nọduepho l'epfu anụ Chileke yẹle ezi ozi-ọma ono."

5 Ẹphe zụkota gbẹregbedegbemu l'iphe ono, ndu-ishi-ozi sụru g'e mee ono. A bya ahọta Sutivinu, bụ nwoke, kweru kẹ Nnajịuphu ọkpobe ekwekwe; tẹme Unme-dụ-Nsọ jikwa iya phọ ẹhu; bya ahọtakwapho Filipu waa Pọrokorosu waa Nikenọ waa Tayimọnu waa Pamẹnasu; waa Nịkolasu, onye Antiyọku, onye ọhozo, mewaru onwiya onye Jiu.

6 Ndu etso ụzo Jizọsu ono bya eduta phẹ byapfuta ndu-ishi-ozi. Ẹphe
bya abyabẹ phẹ ẹka; pfuru opfu ẹhu phẹ nụ Chileke.
7 A kabaa anụma opfu Chileke l'ẹkameka. Ndu etso ụzo Jizọsu lẹ
Jierúsalẹmu kwatakpọo aka shii eje. Igwerigwe ndu-uke Chileke bya
ekweta kẹ Nnajịuphu.

Eegude Sutivinu

8 Sutivinu bụru onye Chileke meru eze-iphe-ọma bya abụru onye
ike dụ k'ọphu oomeje oke iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri l'iphu
ndiphe.
9 Noo ya; ọ dụru ndu-ishi l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu, shi bụru ohu. Ndu
ono shigbaa Sayirini waa Alẹguzandiriya waa Silisiya waa Eshiya.
Tọbudu iya bụ; ẹphe byapfuta Sutivinu ẹphe l'iya lipfuru l'ịgoligoli.
10 Ọle Unme Chileke nụru Sutivinu mmamiphe k'ọphu abụjeru teke
o yeru ọnu; ọ tọ dụedu onye amakwaduru iphe, oo-pfu.
11 Ẹphe je ebuta nemadzụ ebuta g'ẹphe sụje: "Anyi nụmaru ẹka
oopfurwushi Mósisu yẹle Chileke."
12 Ẹphe gude ẹgube ono kpalia ndiphe waa ndu bụ ọgerenya ndu
Jiu waa ndu ezije ekemu. Ẹphe bya akpụta Sutivinu kpụjeru ndzukọ
ọgbo-ikpe ndu Jiu.
13 E je eduta ndu byaru bya agbaahaa ya ekebe sụ: "Nwoke-a ta
adụkwa teke ọ tọo nọdujedu epfubyishi eze-ụlo-a, dụ nsọ-a waa ekemu
Mósisu.
14 Kẹle anyi nụmaru ẹka ọ sụru lẹ Jizọsu-a, bụ onye Nazaretu-a bẹ
e-mechaa lakashịa eze-ụlo-a; tẹme ọobya agbanwekọtachaa omelalị
anyi, shi lẹ Mósisu."
15 Iphe, bụkpoo ndu ono, nọkota l'ụlo-ikpe ono tụko tabẹ Sutivinu
ẹnya l'iphu. Iphu iya nọdu egbuẹpho nwịinwii g'iphu ojozi-imigwe.

7

Ọnu, Sutivinu eye

1 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke jịa Sutivinu sụ iya: "?Bụ iphe, ndu-a
pfuru-a bụ iphe, meru nụ?"
2 Ọo ya bụ Sutivinu sụ phẹ: Ndibe anyi; unu gebekwaphọ-o! Mu
sụ-a; ọo Chileke ọphu gbaru g'a tụkoje kwabẹ iya ùbvù meru g'onye-
iche anyi, bụ Ébirihamu hụma iya. Teke ono bụ lẹ Mesopotémiya bẹ
Ébirihamu bukwadụ; o toko ladụ Haranu.
3 Noo ya; Chileke sụ iya: "Gbẹshi lụfu l'alị unu-a; haa ndibe unu;
lashịa alị ẹka mu l'e-goshi ngu."
4 Ọ haa alị Kaludiya tụgbua je eburu lẹ Haranu. Nna iya
nwụhuepho; Chileke mee ya ọ bya eburu l'alị-a, unu bu ntanụ-a.
5 Ọphu ọ dụdu alị ono ọphu Chileke nụru iya g'o nworu teke ono;
mbụkpoo mẹ ntọkpa lanụ. Obenu lẹ Chileke pfuru iya sụ lẹ ya a-nụ
iya ya g'ọ bụru nkiya mẹ k'ụnwu nwanwanwaranwa iya. Teke Chileke
pfuru Ébirihamu iphe ono bẹ Ébirihamu teke anwụtakwa nwa.
6 Chileke sụru Ébirihamu: Awa ngu e-mechakwaa laa alị ndu ọzo je
abụru ohu; tẹme eemee phẹ aphụ ụnu apha asụgba ishi.
7 Obenu lẹ ndu ono, ẹphe a-bụru ohu phẹ ono bẹ mu a-nmakwanu
ikpe; e -mechaa ẹphe afụta l'alị ono bya abaaharụ mu ẹja l'ẹka-a.

8 Noo ya; Chileke bya ekweta Ébirihamu ukwe-iphe bya edobe
omelalị ebu úbvù g'ọ bụru iphe-ọhubama k'iphe ono, o kweru iya
ukwe iya ono. Ọo ya bụ; Ébirihamu nwụta Áyizaku. Áyizaku nọepho
abalị ẹsato; e bua ya úbvù. Nokwaphọ gẹ Áyizaku nwụtaru Jiékọpu
bụa ya úbvù; Jiékọpu nwụshia ochochoroche anyi phẹ ẹphe n'iri l'ẹbo
bushichaa phẹ úbvù.

9 "Ochochoroche anyi phẹ gude iji-ẹnya ree Jiósẹfu ndu Ijiputu.
Obenu lẹ Chileke nọ swiru Jiósẹfu rengurengu.
10 Chileke dzọkota iya l'iphe-ẹhuka iya g'ọ ha bya anụ iya umere ọma
waa mmamiphe l'ibe onye eze ndu Ijiputu, bụ iya bụ Fero. Fero mee
Jiósẹfu; ọ bụru iya bụ onye-ishi l'alị Ijiputu l'ophu; bya abụkwarupho
onye-ishi l'ọkpoku ibe eze gẹdegede.

11 "A nọnyaa ẹjo ọkpa nri bya l'alị Ijiputu mgburugburu mẹ Kénanu.
Ọ bụru eze iphe-ẹhuka. Ọphu ochochoroche anyi phẹ ahụmaheduru
nri, ẹphe e-ri.
12 A nọnyaa; Jiékọpu nụma lẹ nri dụ lẹ Ijiputu. Ọ bya ezia
ochochoroche anyi phẹ g'ẹphe jee. Ọ bụru ejeje k'ivuzọ bụ ono.
13 O be lẹ k'ẹbo Jiósẹfu mee g'ẹphe maru lẹ ya bụ nwanna phẹ; tẹme
Fero shikwaphọ nno maru ndu unuphu Jiósẹfu.
14 Ọo ya bụ; Jiósẹfu bya ezia ozi g'e je asụ nna iya, bụ Jiékọpu g'ọ
lwatashịa Ijiputu; ẹphe lẹ ndu ọkpoku phẹ mgburugburu; ndu tụkoru
dụ ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ise.
15 Ọo ya bụ; Jiékọpu laa Ijiputu, bụ iya bụ ẹka yẹe ochochoroche
anyi phẹ buru jasụ ẹphe nwụshihu.
16 E vutakọta phẹ laa Shẹkemu je elia l'ilu, Ébirihamu gudehawaa
okpoga zụta ọkpa-ipfu Hamọ lẹ Shẹkemu.

17 "O betashiẹpho teke Chileke e-meru Ébirihamu iphe ono, o kweru
iya ukwe iya ono; ndibe anyi, bu lẹ Ijiputu yekwawaa onwophẹ iphe;
kawaa mebyikpọo shii.
18 A nọnyaa eze ọzo, amaẹdu kẹ Jiósẹfu bya abụru ishi ndu Ijiputu.
19 Ọ gbabẹru ndibe anyi ono ẹregede tẹme ọ watakwaphọ eme oche
anyi phẹ aphụ; k'ọphu ọ tụru phẹ ekemu sụ g'onye nwụru nwa ọ̀phúú
tuphajẹ iya etupha; g'ọ tọ dzụshiru ndzụ.
20 Noo teke a nwụru Mósisu bụ ono. Ọ bụru ẹguru nwata, dụ ree
l'iphu Chileke. E hee ya l'ime ụlo ọnwa ẹto.
21 O be teke a pataru iya je edobe gbado iya; nwa Fero kẹ nwanyị
tụruta iya bya eworu iya zụa; ọ bụru nwa iya.
22 E zikọta iya iphe, bụkpoo ẹkwo, aanwụkpoo anwụnwu lẹ Ijiputu
teke ono. O shi l'ẹka ono bụru eze nemadzụ l'opfu ọnu mẹ l'iphe, eeme
l'ẹka.

23 "Mósisu nọepho ụkporo apha labọ; ọ rịahaa lẹ ya e-je agbaphee
ndu alị iya, bụ iya bụ ndu Ízurẹlu.
24 Ọ hụma onye lanụ l'ẹka onye Ijiputu eme iya ẹji. O jepfu iya
je agbaaharu iya ọdzori. O gude k'iphe ono chigbuẹkwapho onye kẹ
Ijiputu ono l'ẹka ono; shi ẹgube ono melata iya iphe, o meru onye
Ízurẹlu ono.
25 O dobesụkwanu lẹ ndu nkiya a-maru lẹ Chileke e-mechaa shita
l'ẹka iya mee g'ẹphe nweru onwophẹ; obenu l'o to doduru phẹ ẹnya.

26 O be lẹ nchitabọhu iya; ọ hụma ẹka ndu Ízurẹlu labọ alwụ ọgu
bya ejeshia g'o gboo phẹ; doshiaru phẹ iphe, adaru phẹ nụ. Ọ sụ phẹ:
'Unu gebe! ?Unu ta amadụ l'unu bụ ụnwunna? ?Bụ gụnu meru iphe,
unu achọ onwunu opfu?'
27 Onye ọphu achọ opfu nwufu Mósisu sụ iya: '?Bụ onye meru ngu
onye-ishi; yẹe onye-ikpe anyi?'
28 Tọo ?iimewaa g'i gbua mu g'i gburu onye Ijiputu ụnyaphu-a?
29 Mósisu nụmaepho iphe ono; ọ gbafụ l'alị Ijiputu gbalaa je eburu
l'alị ndu Midiyanu. Ọ nọdu l'ẹka ono nwụta ụnwegirima labọ.
30 "A nọepho ụkporo apha labọ; Mósisu hụma ojozi-imigwe
l'echiẹgu, nọ l'agụga úbvú Sayịnayi. Ojozi ono nọ l'ọku, enwu l'irwu.
31 Mósisu nọdu ele iya ẹnya; ọ dụ iya biribiri. O jekubeshiẹ ya phọ
ntse gẹ ya maru iphe, ọ bụ; ọ nụma olu Nnajịuphu l'ọku ono. Olu ono
sụru:
32 'Ọ kwa mu bụ Chileke nna ngu oche phẹ, bụ iya bụ Chileke kẹ
Ébirihamu; bụru Chileke kẹ Áyizaku; bya abụru Chileke kẹ Jiékọpu.'
Ndzụ gụahaa Mósisu; ọphu ọ tụduru ama elebaa ẹnya l'ẹka ono.
33 Ọo ya bụ; Nnajịuphu sụ iya: 'Yefụ akpọkpa, i yeru l'ọkpa; kẹle
ẹka ono, ị pfụru ono bụkwa alị, dụ nsọ.
34 Mu lewaru ẹnya hụma ẹgube aphụ, eeme ndibe mu l'alị Ijiputu.
Mu hụmawaru iphe-ẹhuka, ẹphe eje; mu byatashia gẹ mu dzọo phẹ.
Ngwa; bya gẹ mu zia ngu g'i je Ijiputu.'
35 "Ọ bụkwaru-a Mósisu-a, ndu Ízurẹlu jịkaru sụ iya: '?Bụ onye
meru ngu onye-ishi; yẹe onye-ikpe anyi-a?' bẹ Chileke shi l'ẹka ojozi-
imigwe iya, Mósisu hụmaru l'irwu, enwu phoophoophoo phọ họta; zia
ya g'o je abụru onye-ishi waa onye a-gbata phẹ nụ.
36 Mósisu meshia iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri lẹ Ijiputu
bya eshi lẹ Ijiputu ono dufuta phẹ. Ọ bya emeshikwaaphọ iphe-
ọhumalenya, dụgbaa biribiri lẹ Eze-ẹnyimu-uswe waa l'echiẹgu
charachara, e te budu ebubu, ẹphe nọru ụkporo apha labọ.
37 Ọo ya bụ Mósisu ono, sụru ndu Ízurẹlu: 'Chileke e-mechakwaa
shi l'echilabọ unu zia onye mpfuchiru iya; g'o ziru mbẹdua. Ọ bụru
yẹbedua bẹ unu a-nụmajeru olu'
38 Ọ bụru Mósisu ono nọ-chiru ẹnya Ízurẹlu teke ẹphe zakọru l'úbvú
Sayịnayi l'echiẹgu, e te budu ebubu phọ. Ọo ya anaru ojozi-imigwe
ono, byapfutaru iya l'úbvú ono opfu epfuru ochochoroche anyi phẹ. Ọ
bụru iya shi l'ẹka Chileke nata opfu ono, anụ ndzụ ono wolataru anyi.
39 "Ọle ndiche anyi phẹ nyịru iya nchị manụ; bya ajịka iya. Ọ dụ
phẹ g'a sụ l'ẹphe laphuru azụ lẹ Ijiputu.
40 Noo ya bụ; ẹphe sụ Erọnu: 'Doberu anyi agwa, e-vutajẹru anyi
ụzo; l'anyi ta amaẹdu iphe, meru Mósisu-a, dufutaru anyi lẹ Ijiputu-
a.'
41 Noo teke ẹphe meru agwa, dụ gẹ nweswi wata agwagwa. Ẹphe
wata abọ iphe ono, ẹphe meru l'onwophẹ ono.
42 Tọbudu iya bụ; Chileke wofu phẹ ẹnya; haa phẹ; ẹphe gwaahaa
kpokpode, nọ l'igwe, bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo ndu mpfuchiru
Chileke; ẹka Chileke sụru:

"Ndu Ízurẹlu! Ụkporo apha
labọ bẹ
unu gbushiru anụ l'echiẹgu,

e budu ebubu
gude gwaa iphe.
Ẹbe ọ dụdu ọphu unu gude
gwaa mbẹdua.
43 ?Tọbudu ụlo-ẹkwa agwa
Moloku bẹ
unu vutaru bya evuta
kpokpode,
unu kpụru akpụkpu
ọ dụ gẹ k'agwa unu bụ
Refanu?
Iphe ono bụ iphe,
unu gude ẹka unu
meshia wata abarụ ẹja.
Noo g'o gude mu je achịta
unu chịghaa Bábilọnu.*”

44 Ndiche anyi phẹ shi nweru ụlo-ẹkwa, ẹphe shi akpọbeje l'ẹka ẹphe jeberu l'echiẹgu ono, nemadzụ ebudu ebubu ono. Ọ bụru ụlo-ẹkwa ono egoshi lẹ Chileke swiru phẹ-a. E meru ụlo ọbu gẹ Chileke sụru Mósisu g'e mee ya, bụ iya bụ ẹgube iya ọphu o goshiru iya.

45 Ndiche anyi phẹ woru ụlo-ẹkwa ono ye ọgbo ọphu etso phẹ nụ l'ẹka. E mechaa; ọgbo k'ono vuta iya tsoru Jioshuwa je anaa alị ndu ọzo; mbụ alị, Chileke chịshihawaru ndu bu iya nụ l'onwiya. Ụlo-ẹkwa ono nọo l'ẹka ono jasụ l'ọgbo kẹ Dévidi.

46 Dévidi bụru onye yẹle Chileke dụ lẹ ree. Ọ sụ gẹ Chileke haa gẹ ya kpụaru iya ụlo; ụlo kẹ yẹbedua, bụ Chileke kẹ Jiékọpu.

47 Ọ bụru Sólomọnu mechaarụ kpụaru Chileke ụlo ọbu.

48 “Obenu lẹ Chileke, bụ Ọkalibe-kangokọtaru-nụ te ebujedu l'ụlo, nemadzụ kpụru l'ẹka, bụ iya bụ iphe, Azáya bụ onye mpfuchiru Chileke pfuru sụ:
49 “Igwe bụ aba-eze mu.
Eliphe bụru okposhi,
mu tukoberu ọkpa.
?Bụ ẹgube ụlo gụnu bẹ unu
a-kpụru mu?
?Bụ ẹgube awe bẹ mu
a-nọduje atụta unme
ọbu?
50 ?Tọbudu mbẹdua gude ẹka
mu mee iphemiphe
ono g'ọ ha?

51 “Unubẹ ndu ẹjo ọkpoma-a; unubẹ ndu-a, l'adagbu opfu Chileke lẹ nkụchi-a; unu kpọ-chiru obu kpọ-chia nchị g'unu ta anụma ozi Chileke. Tẹme unu nọdu ajịkaje Unme-dụ-Nsọ gẹ ndiche unu phẹ jịkaru iya.

52 ?Ọ dụru ndu mpfuchiru Chileke mẹ onye lanụ, ndiche unu phẹ ata kpadụru ẹhu? Ndu ọphu Chileke ziru ozi bẹ ẹphe gbukọtaru egbugbu; mbụ ndu bụ phẹ rarụ iya arara teke ono sụ l'onye lanụ ono,

* **7:43 7:43** Gụnaa Émọ 5:25-27.

pfụberekoto kpoloko ono e-mechaa bya. O be nta-a ọ bya: unu deru
iya ye; e eworu iya gbua.
53 Ọo unu bẹ Chileke gbẹ l'ẹka ụnwu-ojozi-imigwe iya tụaru ekemu
iya; ẹbe unu angaduru ekemu ono nchị."

A tugburu Sutivinu lẹ mkpuma

54 "Ndu ọgbo-ikpe ono nọdu anụ opfu ono; ọ nọdu ata phẹ ẹru lẹ
nchị. Ẹphe nọdu atagbaa kpọokpookpo; l'ẹka ẹhu eghu phẹ eghu.
55 Ọle Unme-dụ-Nsọ byaru eji Sutivinu ẹhu. Ọ palia ẹnya lee l'eli; bya
ahụma ogbu-nwịinwii kẹ Chileke; hụmakwapho Jizọsu l'ẹka ọ pfụru
l'ẹkutara Chileke.
56 Ọ sụ: Unu lekpọdapho imigwe g'o gheru ọnu; Abụbu-Ndiphe
pfụru l'ẹkutara Chileke!"
57 Ẹphe chishia mkpu swọ-chishia ẹka lẹ nchị. Ẹphe wulihu ugbo
lanụ je azụgude iya;
58 kpụta iya kpụfu l'ime mkpụkpu; jeshia ya atugbu lẹ mkpuma. Ndu
eje iya atugbu chịru uwe phẹ wụshiru nwoke, eekuje Sọlu.
59 A nọdu atụ iya mkpuma ono; o kua Chileke sụ: "Nnajịuphu, bụ
Jizọsu; natakwa ndzụ mu!"
60 O gbushi ikpere chia mkpu sụ: "Nnajịuphu! Ta agụkokwaru phẹ
iphe-ẹji-a, ẹphe eme mu-a!" O pfuchaa nno; ike bvụ iya.

8

Sọlu akpa Chịochi ẹhu

1 A nọdu egbu Sutivinu; Sọlu nọdu ekwe l'ishi. Noo ya; e shi mbọku
ono gẹdegede; a wata akpa Chịochi ẹhu lẹ Jierúsalẹmu kpashiahaa
phẹ iya ike. A chịkashikotachaa ndu ono, kweru nụ ono g'ẹphe hakọta
a -gụfukwa ndu-ishi-ozi. Ẹphe gbakashịhu dzuru alị Jiudiya waa alị
Samériya.
2 Ndu Chileke dụru lẹ nsọ harụ bya akwaa ẹkwa Sutivinu pata iya je
elia meẹbekpoepho nkiya ree.
3 Sọlu kukebekpọo ẹhu gẹ ya gbukaa Chịochi ọbu bya etsoru
jepheahaa l'unuphu l'unuphu tsoru akpụtagbaa ụnwanyi mẹ unwoke
phẹ achị eye l'ụlo mkpọro.

Ozi-ọma rwuru Samériya

4 Ọo ya bụ; ndu ono, kweru nụ ono, a chịkashiru ẹphe dzuru
ẹkameka ono nọdu eziẹpho ozi-ọma kẹ Jizọsu.
5 Filipu jeshia mkpụkpu Samériya je epfukashiaru ndu ẹka ono kẹ
Kéreshi.
6 Ndu ẹka ono nụmaepho iphe, oopfu; bya ahụmakwapho iphe, dụ
biribiri, oomeshi; ẹphe ngabẹkotaru iya nchị.
7 Ẹphe hụma lẹ ndu ọbvu eme dụ igwerigwe; ọ nọdu echigbaa mkpu
agbafụtagbaa l'ẹhu ndu ono. Ẹphe hụmakwapho lẹ ndu ibe ẹhu phẹ
nwụhuru anwụhu; mẹ ndu ẹniyeni dụ igwerigwe; o mekọtachaa phẹ;
ẹphe wekọrohu.
8 Ẹhu ẹmereme dzuru mkpụkpu ono.
9 Ọ dụru nwoke, ẹpha iya bụ Sayịmonu, bu lẹ mkpụkpu ono, anọduje
eme ọmamanshi. Ọ nọdu emeje iphe, dụgbaa ndu Samériya biribiri.
Ọ sụ l'ọ tọ dụedu onye ha g'ọo ya.

10 Mkpụkpu ophu mgburugburu nọdu awụje gidigidi ejepfu iya;
ẹgirima mẹ ọgerenya. Ẹphe sụ: "Ọ kwa nwoke-a bụ Eze Ike Chileke
ọbu."
11 Nwoke ono shiwaa ụzenya meta ọmamanshi k'ọphu onyemonye
tụkoru sụ l'ọ bụ ọkpobe nemadzụ.
12 No iya; Filipu byaẹpho bya ezia phẹ ozi-ọma kẹle ọo Chileke bụ
eze waa l'ọo Jizọsu Kéreshi bụ Onye-Ndzọta; ẹphe kweta. E meshia
phẹ baputizimu; ụnwanyi mẹ unwoke.
13 Sayịmonu l'onwiya kwetakwaphọ. E mekwaa ya phọ baputizimu;
ọ nọdu anọepho Filipu ntse. Ọ nọdu asajẹchaa ọnu saa nchị mẹ ọ
-hụma oke iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri, Filipu emegbaa.
14 Ndu-ishi-ozi nọdu lẹ Jierúsalẹmu nụma lẹ ndu Saméríya natawaru
opfu Chileke. Ẹphe zia Pyịta yẹe Jiọnu g'ẹphe je ẹka ono.
15 Ẹphe byarwuta bya epfuru nụ Chileke gẹ ndu ono, wowaru
onwophẹ ye Jizọsu l'ẹka ono nata Unme-dụ-Nsọ.
16 Lẹ teke ono bẹ bụkwadu l'ẹpha Nnajịuphu, bụ Jizọsu bẹ e meru
phẹ baputizimu; ọphu ọ tọko dụdu mẹ onye lanụ natawaru Unme
Chileke.
17 Noo ya bụ; Pyịta yẹe Jiọnu bya ebyibe phẹ ẹka; ẹphe nata Unme-
dụ-Nsọ ono.
18 Sayịmonu hụma l'ẹphe natarụ Unme-dụ-Nsọ ono gẹ ndu-ishi-ozi
ono byabẹru phẹ ẹka. O kwee Pyịta yẹe Jiọnu okpoga
19 sụ: "Unu menaa gẹ mu nweru ẹgube ike ono g'ọo-bụjekwanuru
onye mu byiberu ẹka l'ọo-nata Unme-dụ-Nsọ."
20 Pyịta sụ iya: "Gẹ gụ l'okpoga ngu lakwaa l'iswi! ?I dobesu l'ịi-zụta
iphe, Chileke nụru kẹ mmanụ azụta?
21 Ị tị yịkwa l'ozi-a; kẹle ọkpoma ngu ta adụdu ree l'iphu Chileke.
22 G'izimanụ lwa ngu azụ l'ẹjo ọriri ngu ono. Rwọo Chileke arwọrwo
g'a maru; ?ọoguru ngu nvụ l'iphe-ẹji ono, i shi arị ono?
23 Kẹle mu maru l'ọo ẹnya-pfụrupfuru jiru ngu ẹhu; tẹme eme ẹjo-
iphe kewaa ngu ẹgbu."
24 Sayịmonu sụ Pyịta phẹ: "Jiko unu pfuru nụ Chileke g'ọ tọ dụ iphe
ono, unu pfuru ono dụru ọphu e-me mu nụ."
25 Noo ya; Pyịta waa Jiọnu kọchaa akọ iphe, Jizọsu meru bya ezichaa
ozi-ọma Chileke l'ẹka ono; ẹphe laphushia azụ lẹ Jierúsalẹmu. Ẹphe
nọdu ezi ozi-ọma ono l'ụzo lẹ mkpụkpu, dụ igwerigwe lẹ Saméríya
ẹka ẹphe atụgbu.

Filipu yẹe eze onye Itiyopiya

26 Ojozi-imigwe shi l'ẹka Nnajịuphu byapfuta Filipu bya asụ iya:
"Kwakọbe jeshia ụzo ndọhali. Kwasẹru jasụ g'ị lụfu lẹ gbororo ono,
shi lẹ Jierúsalẹmu ghabua echiẹgu ẹka e te budu ebubu jeshia Gaza
ono."
27 Filipu kwakọbe; ọ bụru iya ejeje. O -rwuẹpho gbororo ono; ọ
hụma onye Itiyopiya, kwatakpọoru bụru oke nemadzụ, a harụ aháhá.
Ọ bụru iya eletaru Kandesi, bụ eze-nwanyị Itiyopiya ẹnya l'okpoga iya.
28 O shi jee abarụ Chileke ẹja lẹ Jierúsalẹmu. Ọ nọdu l'ime ụgbo-
ịnya iya ala unuphu. Ọ nọdu agụ opfu Chileke l'ẹkwo, Azáya onye
mpfuchiru Chileke deru.
29 Unme Chileke sụ Filipu g'o jepfu ụgbo-ịnya ono je etsokube iya
ntse ntse.

30 Filipu jekube iya bya anụma ẹka ọogu ẹkwo Azáya. Ọ sụ iya: “?O
doru ngu ẹnya; mbụ iphe, ịigu?”
31 Nwoke ono sụ iya: “?Dẹnu g'oo-shi doo mu ẹnya mẹ ọ -dụdu onye
ziru mu iya nụ?” Ọ sụ Filipu g'o nyibata bya g'ẹphe l'iya nọdu l'ime
ụgbo-ịnya ono.
32 Ẹkwo-opfu Chileke ẹka ọogu bụ ẹka Azáya deru sụ:
“Onye ono dụ g'atụru,
a kpụ eje egbugbu.
Ọ nọ nwadoo gẹ nwatụru,
eebushi ẹ́jí.
Ọphu o pfuduru mẹ akpụru
opfu lanụ.
33 E meru iya iphe-iphere
ọle ikpe, a nmarụ iya
bẹ e mechaarụ mebyia.
?Bụ onye atụkota ọnu g'awa
iya gbaru?
Kẹle a kpọ-kwofuru ndzụ
iya akpọ-kwofu lẹ
mgboko.*”
34 Nwoke ono jịa Filipu sụ: “Jiko kanụru mu. ?Bụ onye bẹ onye
mpfuchiru Chileke ono epfuru? ?Oopfu opfu ẹhu iya tọo oopfu opfu
ẹhu onye ọzo?”
35 Filipu wata iya ezi iphe. O shiẹpho l'iphe ono, ọogu ono wata iya
ezi ozi-ọma kẹ Jizọsu.
36 Ẹphe jenyaa ẹphe byarwuta ẹka mini dụ. Nwoke ono sụ: “?
Tọbudu mini baa? ?Bụ gụnu kparụ iphe, i tii medu mu baputizimu
l'ẹka-a?”
37 Filipu sụ iya: “I -gudewaa obu ngu g'ọ ha kweta bẹ ee-mekwa
ngu-a baputizimu.”
Ọ sụ iya: “Ee! Mu kwetakpọwaru lẹ Jizọsu Kéreshi bụ Nwa Chileke.”
38 Nwoke ono sụ g'onye anga ụgbo-ịnya ono pfụru; ọ pfụru. Filipu
yẹe nwoke onoya swịru bya atụko rwuba lẹ mini. Filipu mee ya
baputizimu.
39 Ẹphe rwufutaẹpho lẹ mini ono; Unme Nnajịuphu mee Filipu o
phuhu; ọphu nwoke ono ahụmaeduru iya. Onye Itiyopiya ono tụgbua
jeshia iphe, ooje; ẹhu nọdu atsọ iya ụtso l'ụzo.
40 Ẹka a hụmaru Filipu ọzo bụwaruro lẹ Azotọsu. O pfukọta opfu
Chileke l'ẹkameka, ọ ghataru jasụ o jerwua Sizariya.

9

Jizọsu afụru Sọlu l'ụzo

1 Sụ-a; eshinu Sọlu eyeshikwadụa ndu etso ụzo Jizọsu ebvu ike l'ee-
gbushi phẹ; bya eseshi ike gẹ ya gbushia phẹ; ọ tụgbua jepfu onye-ishi
ndu-ishi uke Chileke
2 je asụ iya g'o deru ẹkwo nụ iya, ya e-goshije l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu
mẹ ya -rwua Damasụkosu; g'ọo-bụru ya -hụma onye etso ụzo nwoke
onoya; ya atụa ya mkpọro kpụta iya kpụru bya Jierúsalẹmu; ụnwanyi
mẹ unwoke phẹ.

---

* **8:33 8:33** Gụnaa Azá 53:7,8.

3 O jenyaa l'ụzo Damasụkosu ono; ọ nọdu abyawaa ejerwu. A nọnya
ìphóró shiẹpho l'imigwe chaẹpho vaa chaphee ya mgburugburu.
4 Ọ daa kpurumu mbụ Sọlu. Ọ nụma olu-opfu, sụru iya: "Sọlu! Sọlu!
?Bụ gụnu meru iphe, ịikpa mu ẹhu?"
5 Sọlu sụ iya: "?Bụ onye bẹ ị bụ Nnajịuphu?"
Olu ono sụ iya: Ọo mu bụ Jizọsu; onye ịikpa ẹhu-a. Ọo-tsụkwaru
ngu mẹ ị nọdu agba ọkpa lẹ mpyịpyi-oshi.
6 Ẹhu wata iya anma anmanma. Ọnu kụgbabechaa ya akụgbabe.
Ọ sụ: "Nnajịuphu; ?bụ gụnu bẹ mu e-me." Nnajịuphu sụ iya: "Gbẹshi
bahụ l'ime mkpụkpu ẹka aa-karụ ngu iphe, ii-me."
7 Ọ kpọo ndu ẹphe lẹ Sọlu swị opfu; kẹle ẹphe anụ olu ono; ọphu
ẹphe ahụmaduru onye epfu iya nụ.
8 Sọlu gbalihu bya asaa ẹnya; ọphu ọ phụhedu ụzo. Ẹphe gude iya
l'ẹka duba l'ime Damasụkosu.
9 Ọ nọkota abalị ẹto ono; ọphu ọ hụmaduru ụzo; ọphu o riduru nri;
ọphu ọ ngụduru mini.
10 Ọ dụru onye etsoje Jizọsu, bu lẹ Damasụkosu, ẹpha iya bụ
Ananayasu. Nnajịuphu byapfuta iya l'ọphulenya bya asụ iya:
"Ananayasu!" Ọ za iya: "Owe Nnajịuphu!"
11 Ọ sụ iya: "Kwakọbe jeshia l'ụzo, eekuje Ụzo-pfụru-nhamụnha. I
-rwua l'ụlo Jiudasu; g'ị jịa ajị onye Tasọsu, ẹpha iya bụ Sọlu. Ọ nọ l'ẹka
ono epfu anụ Chileke;
12 bya ahụmakwapho nwoke, ẹpha iya bụ Ananayasu l'ọphulenya
ẹka ọ byaru abyabẹ iya ẹka l'ishi mee ya g'ọ phụahaa ụzo."
13 Ananayasu sụ: "Nnajịuphu! A dụakwaa igwerigwe pfuaru mu
opfu nwoke-a; pfukọtaru mu ẹjo-iphe, o meru ndu dụru ngu nsọ lẹ
Jierúsalẹmu.
14 A sụru l'onye-ishi uke Chileke ziru iya g'ọ bya akpụtakota
onyemonye, sụkpooru l'ọo ngu bụ Nnajịuphu iya."
15 Nnajịuphu sụ iya: "Jerọ! Kẹle ọo mu họtaru iya g'o jeeru mu ozi;
g'oomee gẹ ndu abụdu ndu Jiu mẹ ndu-ishi phẹ mẹkpoo ndu Ízurẹlu
maru onye mu bụ.
16 Mu e-goshi iya iphe-ẹhuka, oo-jekọta lẹ k'iswi ẹhu mu ono."
17 Noo ya; Ananayasu jeshinaa. O jerwua bya abahụ l'ụlo ọbu; bya
abyabẹ Sọlu ẹka sụ iya: "Nwanna mu Sọlu! Nnajịuphu, bụ Jizọsu
l'onwiya sụru gẹ mu bya. Ọo Jizọsu ono bụ onye goshiru ngu onwiya
l'ụzo teke ịibya ẹka-a. Ọ sụru gẹ mu bya emee ngu g'ị phụahaa ụzo
ọzo; waa g'ị nata Unme-dụ-Nsọ."
18 Teke ono teke ono; iphe, dụ g'akpanyaka shi Sọlu l'ẹnya dafụ; ọ
phụahaa ụzo ọzo. Ọ gbalihu; e mee ya baputizimu.
19 Ọ gbẹ teke ono bya eria nri; ike dụ iya.

Sọlu epfu opfu Chileke lẹ Damasụkosu

Yẹe ndu etso ụzo Jizọsu nọo ujiku olemole lẹ Damasụkosu.
20 O jegbabẹ ụlo-ndzukọ ndu Jiu je awata ezi lẹ Jizọsu bụ Nwa
Chileke.
21 Ọ tụfu ndu nụmaru iya nụ ẹhu. Ẹphe sụ: "?Tọ bụnaa nwoke-a
bẹ bụ onye-a, shi egbushi ndu eeku ẹpha-a lẹ Jierúsalẹmu-a? Iphe, ọ
byadoru ẹka-a bụkwa gẹ ya bya akpụtachaa phẹ chijeru ndu-ishi uke
Chileke."

22 Sọlu nọdu akaẹpho epfu opfu Chileke epfushi iya ike; egoshi l'ọo
Jizọsu, bụ Kéreshi ọbu; bya eyechaaru phẹ iphe, meru g'o gude ọ dụ
nno l'ẹnya iya l'ẹnya iya k'ọphu ndu Jiu, nọ lẹ Damasụkosu enwehẹdu
ọnu opfu.
23 A nọepho ujiku olemole; ndu Jiu nọkobe chịa ìdzù egbu Sọlu.
24 Obenu l'a byaru agbaarụ iya ama l'eemeakwaa g'e gbua ya. A
nọdu anọduje eche nche eswe l'ẹnyashi l'ọnu-ọguzo, eeshije bahụ
l'ime mkpụkpu ono g'eeme hụma Sọlu gbua.
25 O be l'ẹnyashi; ndu ọnyà iya parụ iya ye lẹ nkata, a tụru eri pyoo
l'ụzo l'igbulọ, e gude kpụphe mkpụkpu ono mgburugburu pazeta iya;
o rwua alị.

Sọlu alwa azụ lẹ Jierúsalẹmu

26 Sọlu tụgbua bya ejerwua Jierúsalẹmu bya ejeshia gẹ ya jepfu ndu
etso ụzo Jizọsu. Ndzụ tụko gụahaa phẹ; kẹle ẹphe te ekwedu l'ọ bụwaa
onye etso ụzo Jizọsu.
27 Ọo ya bụ; Banabasu yeru iya ẹka duru iya jepfu ndu-ishi-ozi bya
akọoru phẹ akọ gẹ Sọlu gude hụma Nnajịuphu l'ụzo; kọkwaaru phẹ
phọ gẹ Nnajịuphu l'onwiya gude pfuru yeru Sọlu. Ọ tụaru phẹ ọnu gẹ
Sọlu gude pfushiahaa kẹ Jizọsu ike lẹ Damasụkosu.
28 Tọbudu iya bụ; ndu-ishi-ozi kwe g'o jeje g'ọ dụ iya lẹ Jierúsalẹmu.
O tsokwarụpho Jierúsalẹmu epfushi iya ike l'ọo Jizọsu ziru iya gẹ ya
pfu iya l'iswi ẹhu iya.
29 Yẹle ndu Jiu, epfu opfu Giriku nọdu anọduje atụ ịgoligoli. A
nọnyaa; ẹphe meahaa g'ẹphe gbua ya.
30 A nọnyaa ụnwunna nụma iya; ẹphe duru Sọlu jerwua Sizariya; je
eyeru iya ẹka o jeshia Tasọsu.
31 Ọ bụeru iya phọ bụ lẹ nchị adụ Chịochi doo kẹ nwa teke ono, bụ
iya bụ ndu ọphu nọkota lẹ Jiudiya mẹ Gálili mẹ Saméríya. Chịochi
nọdu apalihu aka eshihu ike eje. Ẹphe nọdu eme uche Chileke. Unme-
dụ-Nsọ nọdu eyekwaru phẹ nemadzụ k'ọphu obu ka phẹ eshihu ike.

Pyịta eje Lịda waa Jiọpa

32 Pyịta tsoru ẹkameka jegbabẹ. O be ujiku lanụ; o jeshia gẹ yẹle
ndu dụ nsọ, bu lẹ Lịda kwee.
33 O rwua l'ẹka ono; ọ hụma nwoke, ẹpha iya bụ Iniyasu, iphe
lọnwushiru ibe lanụ k'ọphu ọ dabyiru l'iphe, aazẹje azẹe nọwaa apha
ẹsato; ọphu ọ gbẹshijeduru agbẹshi.
34 Pyịta kua ya: “Iniyasu! Gbẹshi lẹ Jizọsu mewaru; i wekọrohu.
Gbalihu phụ-lita iphe, ịi zẹje azẹe.”
35 Ndu bukọta lẹ Lịda waa lẹ Sharọnu hụma l'o wekọrohuwaru tsoru
ejephe; ẹphe kweta bya eworu onwophẹ yee Nnajịuphu l'ẹka.
36 Lẹ Jiọpa bẹ ọ dụru nwanyị lanụ, bụ onye kẹ Kéreshi. Nwanyị ono
anọduje eme ree tekenteke; tẹme ọ nọdu anọduje emeru ndu adụdu
g'ọ dụ phẹ iphe-ọma. Ẹpha iya bụ Tabịta, bụ iya bụ Dokasu l'opfu
Giriku; ọzoo umoro-ẹnyimu.
37 A nọnyaepho teke ono; iphe meahaa ya. Ọ nwụhu. A bya awụebe
odzu ono ẹhu bya aparu iya nyihu ụlo-eli je enyebe.
38 Noo ya; ndu etso ụzo Jizọsu, bu lẹ Jiọpa nụma lẹ Pyịta nọ lẹ
Lịda, nọkwaa ntse lẹ Jiọpa ono. Tọbudu iya bụ; ẹphe zia ụmadzu
labọ g'ẹphe je ekua Pyịta g'ọ bya ẹgwegwa.

39 Pyịta kwakọbeepho tsoru phẹ. O rwua; e duru iya nyihu ụloeli ono. Ụnwanyi, ji phẹ anọedu dọ-phee ya mgburugburu tụko aara ẹkwa egoshigbaa ya uwe, Dokasu kwashịru teke ọ nọ ndzụ.
40 Pyịta chịshikota phẹ l'ẹka ono bya egbushi ikpere bya epfuru nụ Chileke. Ọ bya aghaa ẹnya lee odzu ono bya asụ: "Tabịta! Teta dzụru ndzụ!" Ọ saa ẹnya. Ọ hụmaepho Pyịta; ọ gbalihu nọdu anọo.
41 Pyịta bya alọta iya l'ẹka yeru iya ẹka; ọ pfụru apfụru. Pyịta bya ekua Chịochi l'ophu waa ụnwanyi ono, ji phẹ ta anọedu ono; bya eduru Tabịta nụ phẹ g'o tetawaru dzụru ndzụ-a.
42 E pfudzuru iya lẹ Jiọpa. A dụ igwerigwe woru onwophẹ ye Nnajịuphu l'ẹka.
43 Pyịta buru l'ụlo Sayịmonu nọo ọdu lẹ Jiọpa. Sayịmonu ono bụ onye eseje akanya l'akpọ-anụ.

10

Pyịta eje ibe Kọnelusu

1 Ọ dụru nwoke lanụ, bu lẹ Sizariya. Nwoke ọbu aza Kọnelusu. Ọ bụ onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu. Ndu ọ bụ ishi phẹ bụ ndu ojọgu ụkporo ise lẹ "Ọgbo ojọgu ndu Ịtali."
2 Kọnelusu bụ onye akwabẹje Chileke ùbvù. Yẹ ndibe iya g'ẹphe ha nọdu atsụ Chileke ebvu. Ndu Jiu, enwedu iphe bẹ ọonujekpoo iphe shii; tẹme ọ nọdu epfuje anụ Chileke tekenteke.
3 O be ujiku lanụ; g'ẹnyanwu swịfuwaru l'ishi; ọ hụmakpoo ojozi-imigwe, shi l'ẹka Chileke rengurengu l'ọphulenya g'ọ bataru bya ekua ya sụ iya: "Kọnelusu!"
4 O gude ndzụ-agụgu lee ojozi-imigwe ono ẹnya; bya asụ iya: "Owe-e! ?Bụkwa ole Nnajịuphu?"
Ojozi-imigwe ono sụ iya: "Chileke nụmawaru epfupfu iipfuje anụ iya bya anataakwaphọ iphe-ọma ono, iimeje ono. Chileke nyatawaru ngu.
5 Harụ unwoke zia g'ẹphe je Jiọpa je ekua nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Sayịmonu; onye ẹpha iya bụkwapho Pyịta.
6 Ọ byaru abyabya. Ọ nọ l'ụlo nwoke ono, eekuje Sayịmonu ono, bu l'agụga eze-ẹnyimu bya abụkwarupho onye eseje akanya l'akpọ-anụ."
7 Ojozi-imigwe ono, shi epfu eyeru Kọnelusu ono tụgbuepho; o kua unwokoro iya ụmadzu labọ bya eyeru phẹ onye ojọgu lanụ; Chileke dụru lẹ nsọ, yị lẹ ndu anọ-kubeje Kọnelusu ntse ejeru iya ozi.
8 Ọ bya akọchaaru phẹ iphe, meru nụ; o zia phẹ g'ẹphe jeshia Jiọpa. Ẹphe tụgbua jeshia.
9 O rwua nchitabọhu iya gẹ ndu-ozi ono abyawaa erwu Jiọpa; Pyịta nyihu eli ụlo, dụ baswaa l'echi eswe; jeshia epfuru nụ Chileke.
10 A nọnyaa ẹgu gụahaa ya. Ọ dụ iya g'a sụ lẹ ya riwaru nri. Nri shikwaduru l'ọku. Noo ya; ọ gbẹ dụ g'ọ bụ mgbẹnya zinwutaru iya ẹnya.
11 Ọ hụma g'imigwe gheru ọnu; hụma iphe, shi l'igwe alwa l'alị; iphe, dụ g'ẹkwa ọchaa, ha shii, e setachaaru ẹka l'ishi-ishi iya ụzo ẹno gude ewozeta l'alị.
12 L'ime ẹkwa ono bẹ ọ tọ dụdu ẹgube anụ, nweru ọkpa ẹno, dụ lẹ mgboko-a adụdu iya nụ. Ẹbe ọ dụdu ẹgube anụ, akpụ wuruwuru adụdu iya nụ. Ẹbe ọ dụdu ẹgube ẹnu, ephe l'eli adụdu iya nụ.

13 Ọ nụma olu, sụru iya: “Gbẹshi Pyịta! Gbua ria!”

14 Pyịta sụ: “Mu tee rikwa Nnajịuphu! Mu teke eriswekwaa iphe, ta agbadụru k'ọphu ee-ri iya; ọzoo iphe, aasọ nsọ.”

15 Olu ono sụkwa iya k'ugbo ẹbo: “Ta adụkwa teke ịisubaa l'iphe, Chileke sụru g'a ta sọshi nsọ bẹ aasọ nsọ.”

16 Iphe ono mee nno ugbo ẹto. E mechaa; e wolia ya woba l'imigwe.

17 Pyịta rịahaa iphe, ọphulenya phọ bụ; ọ tụfu iya ẹhu. Teke ono bẹ ndu Kọnelusu ziru ozi chọtawaru ụlo Sayịmonu jewaa je apfụru l'ọnu-abata.

18 Ẹphe kua oku bya ajịa sụ: “?Ọ dụru onye byaru abyabya, bu l'ẹka-a, ẹpha iya bụ Sayịmonu Pyịta?”

19 Pyịta nọdu arịkwadua iphe, ọphulenya phọ bụ. Unme Chileke sụ iya: “Gebekwa! Ọ dụkwaru ụmadzu ẹto, nọ l'ẹka-a, achọ ngu nụ.

20 Gbalihu nyizeta je etsoẹkwaru phẹ phọ; te ejekpọkwaa an-magbụbe; kẹle ọ kwa mbẹdua ziru g'ẹphe bya.”

21 Pyịta nyizeta je asụ phẹ: “Ọo mbẹdua bẹ unu achọ ọbu. ?Unu byaru gụnu?”

22 Ẹphe sụ iya: “Ọ kwa Kọnelusu, bụ onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu bẹ ziru anyi g'anyi bya. Ọ bụ onye obu ọma; tẹme ọ bụru onye Chileke dụru lẹ nsọ. Ọ bụ onye ndu Jiu eyeru nsọ shingushingu. Ojozi-imigwe sụru iya g'o zia g'ị bya l'ụlo iya g'ọo-nụma iphe, ii-pfu.”

23 Pyịta bya eduta phẹ; ẹphe je akwaa akwakwa.

O be lẹ nchitabọhu iya; ọ gbẹshi tsoru phẹ. Ụnwunna, bu lẹ Jiọpa hakwarụpho tsoru iya.

24 O be lẹ nchitabọhu mbọku ono; ẹphe jerwua Sizariya, bụ ẹka Kọnelusu yẹe abụbu iya g'ẹphe ha mẹ ndu ọ̀nyà iya phẹ, o ziru g'ẹphe bya nọ echeru iya.

25 Pyịta bahụshia l'ụlo; Kọnelusu gbapfu iya je adaa kpurumu l'iphu iya abarụ iya ẹja.

26 Pyịta kpụlia Kọnelusu sụ iya: “Gbẹshi agbẹshi lẹ mu bụ-a nemadzụ mmanụ g'ị bụ ono.”

27 Pyịta yẹle Kọnelusu bọkwaseru ụja jasụru ẹphe bahụ l'ime ụlo Kọnelusu. Ẹphe je ahụma ikpoto ọha, dọru iya nụ.

28 Ọ sụ phẹ: “Unu maanarụ-a l'onwunu rengurengu l'ọ dụ lẹ nsọ l'omelalị anyịbe ndu Jiu kẹ g'onye Jiu kpapfu onye abụdu onye Jiu; ọzoo g'ọ dụru iphe, yẹe onye abụdu onye Jiu anọdu emegbaa. Ọle Chileke goshiru mu sụ g'ọ tọ dụkwa onye mu a-sọje nsọ; ọphu ọ dụkwa onye mu a-sụje l'ọ tọ gbadụru k'ọphu mu e-denyi iya ẹka.

29 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọphu mu ejekpọdaru rọ akpa ishi iphe, eekuru mu. Mu tsoẹrupho ndu unu ziru g'ẹphe bya ekua mu. Sụ-a; iphe, mu ajị nta-a bụ: ?unu ekuru mu gụnu?”

30 Kọnelusu sụ: “Ẹgube nta-a nwaraswaphụru, bụ iya bụ l'ọkuloku k'ẹto k'eswe ẹgube-a bẹ mu nọ epfu anụ Chileke l'ụlo mu. No iya; mu bya ele ẹnya; onye yeru uwe, egbu nwịinwii pfụwaru mu l'iphu.

31 Ọ sụ mu: Kọnelusu! ‘Chileke nụmaakwaru epfupfu, iipfu anụ iya; nyatakwaaphọ iphe-ọma, iimeje.

32 Gẹ mu zia nemadzụ g'e je ekua onye ẹpha iya bụ Sayịmonu; tẹme ẹpha iya bụkwarupho Pyịta. Ọ byaru abyabya. Ọ nọ l'ụlo Sayịmonu onye akanya akpọ-anụ, bu l'agụga eze-ẹnyimu.’

33 Tọbudu iya bụ; mu ziękwapho nemadzụ teke ono teke ono g'a bya
ekua ngu. I mekwaa ree g'ị byaru-a. Nta bẹ anyi nọkotaakwaa l'iphu
Chileke anga g'anyi nụma iphe, Chileke a-sụ ngu g'i pfuaru anyi."

Ọnu, Pyịta eyeru Kọnelusu

34 Noo ya bụ; Pyịta wata eye ọnu. Ọ sụ: "Nta bẹ o dowarụ mu ẹnya
lẹ Chileke ta akpọchadu mkpọcha.
35 O to pfudu kẹle nemadzụ shi l'alị ọphuu; ọzoo l'o shi l'alị ọphuu.
Iphe, bụkpoo onye atsụ iya ebvu; tẹme ọ nọdu emeje iphe-ọma bẹ ọ
nabatawaru.
36 Sụ-a; Chileke ziru ndu Ízurẹlu ozi bya eshi l'ẹka Jizọsu Kéreshi
zia phẹ ozi-ọma k'ẹhu-guu. Ọ bụru Kéreshi ono, bụ iya bụ Nnajịuphu
onyemonye.
37 Unu mawaru iphe, watarụ ememe lẹ Gálili jasụ o mekọta lẹ Jiudiya
mgburugburu gẹ Jiọnu rachaaru k'eme baputizimu arara.
38 Unu nụmawaru kẹ Jizọsu, bụ onye Nazaretu; gẹ Chileke meru
Unme-dụ-Nsọ ji iya ẹhu bya emee ike dụ iya k'ọphu ọ tụkoru ẹkameka
jephee nọdu eme iphe, dụ ree; atọje onyemonye l'ẹgbu, Nsetanu keru
iya; kẹle Chileke swiru iya.
39 Anyịbedua gudekpọo ẹnya anyi hụma iphe, Jizọsu meru l'alị ndu
Jiu waa Jierúsalẹmu. Ndu Jiu woru iya kpọpyabe l'oswebe; ọ nwụhu.
40 Ọle Chileke meru o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ g'ọ nọchaaru ujiku
ẹto l'ilu; bya emee o goshi onwiya lẹ ya dzụ ndzụ.
41 Ọphu ọ bụdu onyemonye bẹ hụmaru iya nụ. Ọ bụepho
anyịbedua, l'atụ ọnu iya-a, bụ ndu Chileke họtaru-a bẹ hụmaru iya
nụ. Anyi l'iya nọkporu ria nri ngụa iphe, aangụ angụngu gẹ Chileke
mechaarụ o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
42 O zia anyi sụ g'anyi zikashiaru onyemonye ozi-ọma ono. Sụ g'anyi
saarụ iya ndiphe l'ọ bụ iya bẹ Chileke meru onye e-kpe ndu dzụ ndzụ
mẹ ndu nwụhuru anwụhu ikpe.
43 Ndu mpfuchiru Chileke g'ẹphe hakọta pfuru opfu iya. Ẹphe sụru
l'onyemonye, kwetarụ nkiya bẹ Chileke a-gụru nvụ l'iphe-ẹji iya."

Chileke anụ ndu abụdu ndu Jiu Unme-dụ-Nsọ

44 Pyịta kpụkwaduru-a opfu l'ọnu; Unme-dụ-Nsọ bya ejikọtaepho
ndu anụ opfu ono ẹhu.
45 Ọ dụ ndu Jiu ono, etso ụzo Kéreshi ono; mbụ ndu ono, ẹphe lẹ
Pyịta shi lẹ Jiọpa swịru ono biribiri lẹ Chileke nụkwarupho ndu abụdu
ndu Jiu Unme-dụ-Nsọ.
46 Kẹle ẹphe nụmaru ẹka ẹphe epfugbaa l'olu Unme-dụ-Nsọ; bya aja
Chileke ajaja. Pyịta sụ:
47 "Eshinu ndu-a natawaru Unme-dụ-Nsọ g'anyi natarụ-a; ?bụhunu
gụnu ọzo akpọshi g'e te eme phẹ baputizimu?"
48 Ọ sụ g'e gude ẹpha Jizọsu, bụ Kéreshi meshia phẹ baputizimu. E
mechaa; ẹphe rwọo ya g'ẹphe l'iya nọdu nwujiku olemole.

11

Iphe, meru lẹ Sizariya

1 Ndu-ishi-ozi mẹ ụnwunna, nọ lẹ Jiudiya mgburugburu nụma lẹ ndu
abụdu ndu Jiu natarụ opfu Chileke.
2 Pyịta laphuẹpho azụ lẹ Jierúsalẹmu; ndu Jiu wata iya ata ụta.

3 Ẹphe sụ iya: “?Bụ gụnu meru iphe, i jeru ibe ndu e te buduru úbvù
gẹ gụ l'ẹphe rigba nri?”
4 Pyịta shiẹpho l'ishi kọkotaru phẹ iphe, meru nụ g'ọ hakọta nanụ
nanụ. Sụ phẹ l'iphe, kparụ iya nụ bụ lẹ-a:
5 “Mu nọ lẹ Jiọpa. Mu nọdu epfu anụ Chileke. A nọnyaa ọ gbẹ dụ g'ọ
bụ mgbẹnya zinwutaru mu ẹnya. Mu phụahaa ọphulenya. Mu hụma
iphe, dụ g'ẹkwa, ha ọsa, e setarụ l'ishi-ishi iya ụzo ẹno; shi l'imigwe
apazeta l'alị. Ẹkwa ono byarwutaẹ mu phọ ntse; ọ pfụru.
6 Mu bya elerweta iya ẹnya. Mu hụma iphe, bụkpoo anụ, nweru
ọkpa ẹno mẹkpoo anụ-ẹgbudu; mẹkpoo iphe, bụ anụ, akpụ akpụkpu;
mẹkpoo iphe, bụ ẹnu, ephe l'eli.
7 Mu nụma olu, sụru mu: ‘Pyịta; gbalihu gbua ria!’
8 Mu sụ iya: Nnajịuphu; mu tee rikwa! Iphe, adụdu k'eriri ọzoo
iphe, aasọ nsọ teke ekpuswekwaa mu ọnu.
9 Olu-opfu ono, shi l'imigwe ono sụkwa mu: ‘Ta adụkwa teke ịisubaa
l'iphe, Chileke sụru g'a ta asọshi nsọ bẹ aasọ nsọ.’
10 Iphe ono mee nno mgbo ẹto. E mechaa e wolikọta iya woba
l'imigwe.
11 Teke ono kwaphọ bẹ ụmadzu ẹto, shi Sizariya, e ziru g'ẹphe bya
ekua mu byarwutawaru l'ụlo, mu bu.
12 “Unme Chileke sụ mu gẹ mu tsoẹkwaru phẹ phọ; gẹ mu te ejekwa
anmagbụbe. Ụnwunna-a, nọ l'ẹka-a ẹphe n'ishii tsoru mu jeshia
Sizariya ọbu. Anyi rwua bya atụko bahụ l'ụlo Kọnelusu.
13 Kọnelusu kọoru anyi lẹ ya hụmaru ojozi-imigwe, pfụru l'ime ụlo
iya; ojozi ono sụ iya g'o zia nemadzụ g'e je ekuaru iya Sayịmonu, onye
ẹpha iya bụkwapho Pyịta.
14 Ọ bụru iya e-pfuru ngu opfu, Chileke e-gude dzọo gụle ndibe ngu.
15 No iya; mu bya abyarwuta bya awataẹpho epfu opfu; Unme-dụ-
Nsọ bya eji phẹ ẹhu ẹgube ono, o jiru anyi lẹ mbụ ono.
16 Mu nyata lẹ Nnajịuphu sụru lẹ Jiọnu gude mini mee baputizimu;
ọle unubẹdua bẹ ee-gude Unme-dụ-Nsọ mee ya.
17 O doru ẹnya lẹ Chileke nụru ndu abụdu ndu Jiu ono iphe, ọ nụru
anyịbe ndu kweru kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi. ?Bụ onye bẹ
mu bụ k'akpọshi iphe, Chileke eme?”
18 Noo ya; ẹphe nụmachae ya phọ; ẹphe tabuhu Pyịta ụta bya awata
ekele Chileke sụ: “Ọo ya bụ lẹ Chileke hakwarụpho ndu abụdu ndu Jiu
ụzo g'izimanụ lwa phẹ azụ g'ẹphe gbanwee umere nata ndzụ ọ̀phúú.”

Eedobe Chịochi lẹ Antiyọku

19 Ndu a chịkashiru lẹ mkpamẹhu, a kparụ ndu Chịochi g'e
gburu Sutivinu gbakashịhu tsoru Fonishiya mẹ Sayipurọsu; mẹkpoo
Antiyọku. Ọ bụerupho ndu Jiu kpụrumu bẹ ẹphe ezi ozi-ọma ono
teke ono.
20 Ọle ndu Chịochi ono; ndu ọphu shi Sayipurọsu waa Sayirini
tụgburu jeshia Antiyọku je arakashiaru ndu abụdu ndu Jiu, bugbaa
l'ẹka ono ozi-ọma kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu.
21 Chileke yeru phẹ ẹka; a dụ igwerigwe kweta; bya eworu onwophẹ
yee Nnajịuphu l'ẹka.
22 E pfukashịa k'ekwekwe ono k'ọphu o rwuru Chịochi Jierúsalẹmu
lẹ nchị. Ẹphe sụ gẹ Banabasu jeshia Antiyọku.

23 O jerwua je ahụma ẹgube eze-iphe-ọma, Chileke emeru ndu ono.
Ẹhu tsọahaa ya ụtso. Ọ sụ phẹ g'ẹphe gudekpọekwapho uche phẹ
g'ọha nọshia ike l'ire-lanụ nọdudoru Nnajịuphu.
24 Kẹle Banabasu ono bụ ọkpobe nemadzụ; Unme-dụ-Nsọ ji iya ẹhu;
tẹme o gude obu iya g'ọ ha kweta kẹ Chileke. Ọo ya bụ; e mee ndu dụ
igwerigwe wogbaru onwophẹ yee Nnajịuphu l'ẹka.
25 E mechaa; Banabasu tụgbua jeshia achọ Sọlu lẹ Tasọsu.
26 Ọ hụma iya bya eduta iya byatashia Antiyọku. Ẹphenebo nọo
mgbarapha l'ẹka ono; ẹphe lẹ ndu Chịochi. Ẹphe zikọta ikpoto
nemadzụ ozi-ọma ono. Ọ bụru lẹ Antiyọku ono bẹ e vuchaa ụzo kua
ndu etso ụzo Jizọsu ndu kẹ Kéreshi.
27 Lẹ teke ono bẹ ọ dụru ndu mpfuchiru Chileke, shi lẹ Jierúsalẹmu
bya Antiyọku.
28 Onye lanụ bẹ ẹpha iya bụ Agabọsu. Agabọsu gbalihu gude
ike Unme Chileke sụ l'oke ọkpa-nri abyakwa adụdu lẹ mgboko
mgburugburu. Oke ọkpa-nri ono mechaarụ dụ gẹ Kulọdiyosu bụ eze
nnajịoha alị ono.
29 Ndu kẹ Kéreshi ono chịa ìdzù sụ g'onyemonye tụa iphe g'ike beru
iya g'e wolaaru ụnwunna ọphu bu lẹ Jiudiya.
30 Ẹphe mee ya nno. E woru iphe ọbu, a tụtaru ọbu nụ Banabasu
yẹe Sọlu; ẹphe wolaaru ndu e meru ọgerenya lẹ Chịochi Jiudiya.

12

Eegbu Jiemusu bya atụ Pyịta mkpọro

1 Ọ bụru teke ono bẹ eze, bụ Herọdu harụ harụ ndu Chịochi wata
akpa ẹhu.
2 O gude nwune Jiọnu, ẹpha iya bụ Jiemusu gbufu iya ishi.
3 O lee ẹnya l'egbugbu, ya gburu nwoke ono bẹ dụ ndu Jiu ree; o je
egudefua Pyịta. Teke o guderu Pyịta bụ l'ọbo-iphe eswe, aataję buredi,
ekoduru ekoko.
4 O gude Pyịta tụa ya mkpọro. A bya agbàa ndu ojọgu ẹno ẹno ụzo
ẹno woru dobe g'ẹphe cheje iya nche. Iphe, Herọdu rịru bụ l'ọo a
-bọchaa iphe ya akpụfutaru iya ọha.
5 Noo ya; Pyịta nọdu l'ụlo mkpọro; obenu lẹ ndu Chịochi ep-
fukpọepho anụ Chileke epfushi iya ike l'iswi ẹhu iya.

Ojozi, shi l'ẹka Nnajịuphu adzọ
Pyịta lẹ mkpọro

6 O be l'ẹnyashi, bụ nchi -bọhu bẹ aa-kpụta Pyịta kpụfutaru ọha; ọ
nọdu eku mgbẹnya; ndu ojọgu labọ nọru iya ye l'echi eche iya nche.
A tụa ya mkpọro uzi labọ l'ẹka. Ndu ojọgu nọdugbaa nche l'ọnu-ụzo
ọka-mkpọro ono.
7 A bya l'amarụ; ojozi, shi l'ẹka Nnajịuphu pfụwaru l'ẹka ono, Pyịta
nọ ono. Ụlo mkpọro ono mgburugburu nwukọtaepho kẹ phoo. Ojozi-
imigwe ono bya enwua Pyịta ẹka kutee ya sụ iya: “Ngwa; tehu
ẹgwegwa!” Mkpọro ono, a tụru iya l'ẹka labọ ono weshihu daa l'alị.
8 Ojozi-imigwe ono sụ iya: “Ngwa; lishia akpọ uwe ngu ike yee
akpọkpa ngu ẹgwegwa!” Pyịta bya emee g'e pfuru iya. Ojozi-imigwe
ono sụ iya: “Chịta ukpo ngu gbaphua onwongu tso mu l'azụ.”

9 Pyịta tsoru iya; ẹphe lụfu l'ụlo mkpọro ono. Ọphu Pyịta amadụ
l'iphe ono, ojozi-imigwe eme ono bụ iphe, meru ememe. O dobesụ l'ọo
nrwọ bẹ ya arwọ.
10 Ẹphe bya aghata ndu nche k'ivuzọ; bya aghaa ndu k'ẹbo gbiriri
jasụ ẹphe jerwua ọnu-abata ẹka eeshije abahụ l'ime mkpụkpu. E
gude mgbo-ígwè guchia ọguzo iya. Ọguzo ono gụhaa l'onwiya; ẹphe
bya aghata tụgbua. Ẹphe tsoru ụzo lanụ l'ime mkpụkpu ono. A bya
l'amarụ; ojozi-imigwe-a phuhuwaa; parụ Pyịta haa nwẹkinyi iya.
11 Pyịta gbẹ teke ono maru iphe shi eme nụ bya asụ: "Nta bẹ o doru
mu ẹnya l'iphe-a, bụ iphe, meru ememe! Aa! ?Bụ Nnajịuphu ziru ojozi-
imigwe iya; ọ bya adzọo mu l'ẹka Herọdu; dzọo mu l'ẹka iphemiphe,
bụ iphe, ndu Jiu arị l'ẹphe e-me mu."
12 Ọ maẹrupho ẹka ya nọ; bya atụgbua jeshia ibe Meri phẹ, bụ iya
bụ ne Jiọnu onye eekujekwaphọ Maku. A dụ igwerigwe dzukọbe l'ẹka
ono epfu anụ Chileke.
13 Pyịta bya akụa ẹka l'ọguzo. Nwamgbọko, yẹe nemadzụ bu gbaru
jeshia amaru onye ọ bụ. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Roda.
14 Ọ nụma olu Pyịta; ẹhu tsọo ya ntụmatu k'ọphu ọ tọ gụhaeduru
ụzo ono; ọ gbaphu azụ je echiaru phẹ mkpu sụ phẹ l'ọ kwa Pyịta bẹ
pfụru l'ọnu-ọguzo ọbu.
15 Ẹphe sụ iya: "?Bụ ọbvu eme ngu?" Ọ nọdu epfushikwa iya phọ
ike. Ẹphe sụ l'ọo-bụru l'ọo ojozi-imigwe Pyịta.
16 Pyịta nọdu akụkwa-a ẹka-a, ọoku-a. E mechaa; ẹphe gụhaa ụzo.
Ọ dụ phẹ oke biribiri g'ẹphe hụmaru iya.
17 O meeru phẹ ẹka paapaapa g'ẹphe ngabẹru iya nchị. Ọ bya eshi
ishi lanụ kọoru phẹ gẹ Nnajịuphu gude dufuta iya l'ụlo mkpọro ono. Ọ
sụ phẹ g'ẹphe kọoru iya Jiemusu waa ụnwunna ndu ọphuu. Ọ tụgbua
jeshia ẹka ọzo.
18 O be l'ụtsu; ọ tụfukpoo ndu ojọgu ono, nọ nche ono ẹhu gẹ Pyịta
meru. Ẹphe gbaahaa katakatakata.
19 Herọdu sụ g'a chọo ya. A chọo ya; ọphu a hụmaduru iya. Ọ jịchaa
ndu nche ono ajị bya ezia g'e gbutachaa phẹ ishi.
E mechaa; Herọdu shi lẹ Jiudiya tụgbua jeshia Sizariya je anọo
nwọdu.

Herọdu nọ ndzụ rehu erehu

20 A nọnyaa; opfu daru Herọdu yẹle ndu mkpụkpu Taya; waa ndu
mkpụkpu Sayịdonu. Herọdu vọru ọku wụa ẹhu. Ẹphe họo nemadzụ
ye g'e je arwọo ya. Ẹphe vuru ụzo je arwọ-buta Bulasutọsu, bụ iya bụ
onye eleta ụlo eze ẹnya; tẹme ẹphe jepfu eze teke ono je arwọo ya g'e
doshia opfu ono; kẹle ọ bụ l'alị-eze iya bẹ e shi ewotaru phẹ nri eriri.
21 O be mbọku, Herọdu tụru ọnu opfu ọbu; ọ bya eyee uwe eze iya;
bya anọdu l'aba-eze iya bya awata eyeru ndu ono ọnu.
22 Ẹphe tụa ụzu sụ: "Ọ tọ bụekwa nemadzụ epfu opfua-o. Ọ
bụakwaa ya bụ chi-o!"
23 Teke ono teke ono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajịuphu chi-
takpọepho Herọdu tụa kẹ gbaragadaga; kẹle ọ harụ; e wota ùbvù,
gbaru Chileke nwẹkiya akwabẹ iya. Ẹ̀kà bya eripyabẹ iya; ọ nwụhu.
24 Opfu Chileke kabakpọo edzuru ẹkameka; a kabakpọo adụ
igwerigwe kweta kẹ Nnajịuphu.

Aahọta Banabasu yẹe Pọlu g'ẹphe je ezi ozi-ọma

25 Banabasu yẹe Sọlu jechaa ozi, e ziru phẹ; ẹphe shi lẹ Jierúsalẹmu
laphushia azụ lẹ Antiyọku. Ẹphe duta Jiọnu onye eekujekwaphọ Maku;
ẹphe l'iya swịru.

13

1 Lẹ Chịochi, dụ lẹ Antiyọku bẹ ọ dụru ndu mpfuchiru Chileke;
mẹ ndu ezije opfu Chileke, nọ iya nụ. Ẹpha phẹ bụ: Banabasu;
waa Simiyọnu onye ntushi-ẹpha iya bụ Nayijia, bụ iya bụ Nwuji;
waa Lusiyọsu onye Sayirini; waa Sọlu; waa Maneyenu; onye bụ yẹe
Herọdu, bụ eze bẹ e hefutaru l'unuphu lanụ.
2 O be ujiku lanụ; ẹphe nọkobe aswị ẹgu epfu anụ Chileke. Unme-
dụ-Nsọ sụ phẹ: "Unu họtaru mu Banabasu yẹe Sọlu g'ẹphe je ejeeru
mu iphe, mu kuru phẹ oku iya."
3 Ẹphe swịa ẹgu pfuru nụ Chileke bya abyabẹ phẹ ẹka l'ishi bya asụ
phẹ g'ẹphe jeshia.

Iphe, meru lẹ Sayipurọsu

4 Eshinu ọ bụ Unme-dụ-Nsọ ziru Sọlu yẹe Banabasu; ẹphe tụgbua
jeshia Selusiya je abahụ l'ụgbo-mini jeshia Sayipurọsu.
5 Ẹphe jerwua Salamisu bya epfua kẹ Chileke l'ụlo-ndzukọ ndu
Jiu, nọgbaa l'ẹka ono. Ẹphe lẹ Jiọnu onye eekujekwaphọ Maku
swịkwarupho g'ooyejeru phẹ ẹka l'eje ozi ono.
6 Ẹphe kwasẹru ọha ono, eze-ẹnyimu gbapheru ono jasụ ẹphe
jerwua Pafọsu, nọkwapho l'alị ono. Ẹphe hụma onye Jiu, nọ l'ẹka
ono, anọduje eme ọmamanshi; tẹme ọ bụru onye mpfuchiru l'epfuje
iphe, Chileke epfuduru. Ẹpha iya bụ Ba-Jizọsu.
7 Yẹle ọchi-ọha alị ono nọdu eshi ọ̀nyà. Ẹpha ọchi-ọha ono bụ
Sẹjiyosu Pọlosu; tẹme ọ bụru nwoke, makpọoru iphe shii. Ọchi-ọha
ono bya ekua Banabasu yẹe Sọlu; kẹle ọ dụ iya g'ọ nụma opfu Chileke.
8 Noo ya; Ba-Jizọsu meahaa gẹ ya kpọshia iphe, Sọlu phẹ byaru; kẹle
ọ tọ dụdu iya g'onye eze ono kweta kẹ Jizọsu. Iphe, ọoza l'opfu Giriku
bụ Elimasu, bụ iya bụ onye emeje ọmamanshi.
9 Noo ya bụ; Unme-dụ-Nsọ bya eji Sọlu, onye eekujekwaphọ Pọlu
ẹhu. O kefuru iya ẹnya;
10 bya asụ iya: "Ị bụ nwa kẹ Obutuswe. Ọo ngu bụ onye emebyi
iphemiphe, dụ ree. Ọ tọ dụdu ụdu ụgho, ị tịi ghọdu; ọphu ọ dụdu
ẹgube ẹregede, ị tịi gbadụ. ?Bụ teke ole bẹ ịi-hakpọo egude ụka
epfubyishi ọkpobe-opfu kẹ Chileke?
11 Gẹ Chileke bya ebyia ngu ẹka. Nta-a bẹ ịi-wataẹpho atsụ ishi;
ọphu ị tịi yịdu hụmabaa ìphóró shi l'ẹnyanwu nọo ujiku olemole."
G'e ejia epfu-a; ẹnya gbahụ iya kẹ tsụkiribaa. O bukuahaa ebuku;
chọkashiahaa onye e-gude iya ẹka.
12 Onye eze ono hụma iphe ono, meru nụ ono bya ekweta kẹ
Nnajịuphu, bụ Jizọsu. Iphe kẹ Jizọsu ono, e ziru iya ono dụ iya oke
biribiri.

Iphe, eme lẹ Antiyọku, dụ lẹ Pyisidiya

13 Pọlu phẹ bya abahụ l'ụgbo lẹ Pafọsu jeshia Pega, bụ mkpụkpu, dụ
lẹ Pamfiliya. O rwua l'ẹka ono; Jiọnu onye eekujekwaphọ Maku parụ
phẹ haa laphushia azụ lẹ Jierúsalẹmu.

14 Ẹphe shi lẹ Pega tụgbua jerwua Antiyọku, dụ lẹ Pyisidiya. O be
mbọku eswe-atụta-unme ndu Jiu; ẹphe bahụ l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je
anọdu; ẹphe lẹ ndu byaru nụ.
15 A gụchaa iphe agụgu, shi l'ẹkwo ekemu Mósisu waa ọphu shi
l'ẹkwo ndu mpfuchiru Chileke; ndu-ishi ụlo-ndzukọ sụ g'e pfuaru Pọlu
phẹ: "Ụnwunna anyi; ọ -bụru l'ọ dụru opfu, unu e-pfu gude gbaa ndu-
a, nọ l'ẹka-a unme; unu pfua ya."
16 Pọlu gbalihu bya apaliaru phẹ ẹka g'ẹphe nọdu doo sụ: Unu
gebekwa-o!

"Sụ-a: unubẹ ndu Ízurẹlu ibe mu mẹ unubẹ ndu ọzo, bụ ndu Chileke
dụru lẹ nsọ.
17 Chileke ndu-a, bụ Ízurẹlu-a họtaru ndiche anyi phẹ bya emee phẹ;
ẹphe paa ẹka teke ẹphe shi bụru ndu byaru abyabya l'alị Ijiputu ono.
Chileke gude eze ike nkiya dufuta phẹ l'alị Ijiputu.
18 Ọ takpọerupho umere phẹ nshi dua phẹ ụkporo apha labọ
l'echiẹgu, e budu ebubu.
19 O gbushia ọha ẹsaa l'alị Kénanu bya eworu ndibe iya dochia; ẹphe
nweru alị ono nọo iphe, ha g'ụnu apha l'apha ụkporo labọ l'apha iri.

20 "E mechaa; ọ bya eyeaharu phẹ ndu-ikpe jasụ l'ọgbo k'onye
mpfuchiru, bụ Sámẹlu.
21 O be teke ẹphe sụru l'ọ dụ phẹ g'a sụ l'ẹphe nweru eze; Chileke
họtaru phẹ Sọlu, bụ iya bụ nwa Kịshu; oshilọkpa Benjiaminu; ọ bụru
eze phẹ ụkporo apha labọ.
22 Chileke wofuẹpho onye k'ono; ọ họta Dévidi g'ọ bụru eze phẹ.
Chileke pfuru opfu Dévidi sụ: 'Dévidi, bụ iya bụ nwa Jiesi bụ onye dụ
mu l'obu; onye e-mekọta iphemiphe, mu tụberu.'
23 Ọo Nwa Dévidi ono, bụ iya bụ Jizọsu bẹ Chileke yeru g'ọ bụru
Onye-Ndzọta kẹ ndu Ízurẹlu, bụ iya bụ iphe, o kweru ukwe iya.
24 Jizọsu -bya abya; Jiọnu vuhawaru ụzo raarụ iya ndu Ízurẹlu
mgburugburu arara g'ẹphe ghaa umere g'izimanụ lwa phẹ azụ g'e mee
phẹ baputizimu.
25 O rwujeẹpho teke Jiọnu e-jeghe ozi ono; ọ sụ phẹ: '?Bụ onye bẹ
unu dobesụ lẹ mu bụ? Ọ tọ bụkwa mbẹdua bụ onye ọbu, unu ele
ẹnya iya ọbu. Obenu l'onye k'ono e-mechaa etso mu l'azụ; onye mu ta
adụdu iphe, mu bụ kẹ gẹ mu yefụ iya akpọkpa, o yeru l'ọkpa.'

26 "Ụnwunna mu; unubẹ ndu shi l'ọkpa Ébirihamu mẹ ndu ọhozo,
nọ l'ẹka-a, Chileke dụru lẹ nsọ! Ọo anyi l'unu bẹ Chileke ziru ozi ono
g'e zia anyi l'ọo Jizọsu adzọ ndzụ.
27 Ndu bu lẹ Jierúsalẹmu waa ndu-ishi phẹ ta amakpọkwaanu l'ọo
Jizọsu bụ Onye-Ndzọta ọbu. Ọphu o dokpọdaaru phẹ nụ ẹnya; mbụ
opfu ndu mpfuchiru Chileke, aagụru phẹ l'eswe-atụta-unme, anwụta
anwụta. E mechaa; ẹphe gbẹnu mee g'iphe, ndu mpfuchiru Chileke
ono pfuru vụa g'e pfuru iya teke ẹphe nmarụ Jizọsu ikpe ọnwu.
28 Ẹphe sụ gẹ Payịleti haa g'e gbua ya l'ẹbe abụ l'ọ dụru iphe, ẹphe
maru, bụ iphe, ẹphe a-sụ l'ọo iphe, e gude egbu iya.
29 Ẹphe mechaa iphemiphe, bụ iphe, opfu Chileke pfuru kẹ nkiya;
ẹphe shi l'eli oshi pazeta iya bya aparu iya lia l'ilu.
30 Ọle Chileke meru g'o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.

31 E mechaa; o woru onwiya goshi ndu ẹphe l'iya shi lẹ Gálili swịru
je Jierúsalẹmu. O goshi phẹ onwiya ujiku olemole. Nta-a bụwaa phẹ
bụ ndu epfuru ndu Ízurẹlu iphe, ẹphe hụma-butaru kẹ nkiya.
32 Iphe, anyi byaru bụ g'anyi bya akọoru unu ozi-ọma ono, bụ iya bụ
l'iphe ono, Chileke kweru ndiche anyi phẹ ukwe iya ono
33 bẹ o meakwaru anyịbe oshilọkpa phẹ. O meru iya teke ono, o
meru Jizọsu o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono. Ọ bụru iphe, ono bụ
iphe, e deru lẹ Ebvu-ọma k'ẹbo sụ:
"Ọo ngu bụ Nwa mu nwoke.
E -shi ntanụ-a bụwaa mu bụ
Nna, nwụru ngu nụ.*
34 Chileke pfukwarụpho kẹ gẹ ya e-me iya g'o shi l'ọnwu teta dzụru
ndzụ g'ọ tọ nwụhubahe anwụhu ọphu ọ bụro k'erehu erehu. O pfuru
sụ:
Mu e-meru unu iphe-ọma ono,
dụ nsọ ono,
ta arwụhudu arwụhu ono,
mu kweru Dévidi
ukwe iya ono.†"
35 Noo iphe, meru g'o gude o pfukwaaphọ l'ẹka ọzo sụ:
"I tii kwedu g'onye nkengu,
i yeru obu rehu erehu.‡"
36 Ọle Dévidi meru uche Chileke l'ọgbo nkiya; ọ bya anwụhu; e lia ya
l'ẹka e liru nna iya oche phẹ; ọ nọdu l'ẹka ono rehu.
37 Obenu l'onye ono, Chileke meru o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono te
erehuduru erehu.
38 Sụ-a; g'o doo unu ẹnya g'unu hakọta ụnwunna mu; l'ọo Jizọsu ono
bẹ Chileke shi l'ẹka iya gbuhaarụ unu ụzo, unu e-shi g'ọ gụaru unu
nvụ l'iphe-ẹji unu.
39 L'ekemu Mósisu ta adụkwa ike mee unu g'unu bụru ndu
pfụberekoto l'iphu Chileke. Obenu lẹ teke unu byaru egude obu unu
g'ọ ha kweta kẹ Jizọsu; Chileke agụkotaru unu nvụ l'iphe-ẹji, unu
meru.
40 Ọo ya bụ; g'unu letakwa ẹnya g'iphe ono, ndu mpfuchiru Chileke
pfuru ono te eme unu. Ẹphe sụru:
41 "Unu lenu! Unubẹ ndu ono
akpọ Chileke ẹbo l'afụ
ono.
G'ọ tụfukwa unu ẹhu;
unu alaa l'iswi.
Kẹle iphe, mu e-me l'ọgbo
unu-a bụ iphe,
unu ta abyadụ ekweta l'ọ
bụ ọkpobe-opfu;
m'o betakpọoru e pfuaaru
iya unu.§"
42 "Pọlu yẹe Banabasu lụfushiepho l'ụlo-ndzukọ ono; ndu ono
rwọo phẹ sụ g'ẹphe lwabakwaa azụ l'idzu eswe-atụta-unme ọzo bya
akọbaaru phẹ iphe ono.

---

* **13:33 13:33** Gụnaa Ebvu 2:7. † **13:34 13:34** Gụnaa Azá 55:3. ‡ **13:35 13:35** Gụnaa Ebvu 16:10. § **13:41 13:41** Gụnaa Hab 1:5.

43 Ndu ono gbakashịhuepho; ndu Jiu mẹ ndu ọhozo, mewaru
onwophẹ ndu Jiu; tsoru Pọlu yẹe Banabasu phẹ. Pọlu phẹ nọdu
epfushiru phẹ ike sụ phẹ g'ẹphe ta ahakwa eze-iphe-ọma, Chileke meru
phẹ.
44 "O be l'eswe-atụta-unme ọzo; ọ phọdu nwanshịi mẹ mkpụkpu ono
l'ophu awụfutakota bya l'ụlo-ndzukọ ono bya anụma opfu Chileke.
45 Ndu Jiu hụmaepho igwe ọha ono; ẹphe wata iji-ẹnya bya awata
agbaghashị iphe, Pọlu ezi; wata iya ephu iphu.
46 Pọlu waa Banabasu saahaa ya kpaa kpaa sụ phẹ: Ọo unubẹ ndu Jiu
bẹ ọ gbaru kẹ g'e vuru ụzo zia ozi-ọma-a. Obenu l'eshinu unu jịkaru
iya; ọphu unu ekwedu l'unu dụ k'enweru ndzụ ojejoje bẹ anyi a-ha
unu ghaaru ndu abụdu ndu Jiu iphu nta.
47 Kẹle o noo iphe, Nnajịuphu họtaru anyi zia anyi teke ono, ọ sụru:
"Mu họtaru unu
g'unu bụru ìphóró ndu
abụdu ndu Jiu.
G'unu gude ozi ono,
Chileke e-shi dzọta ndiphe
ono gude jedzuru
mgboko mgburugburu."
48 Ndu abụdu ndu Jiu nụma iya; ẹhu tsọo phẹ; ẹphe jaahaa opfu
kẹ Nnajịuphu ono ajaja. Ndu Chileke gụhawaru lẹ ndu e-nweru ndzụ
ojejoje; bya ekweta kẹ Nnajịuphu.
49 Ozi-ọma kẹ Nnajịuphu ono dzuru ẹkameka l'ọha ono.
50 Ndu Jiu kpalia ụnwanyi, bụ ndu nweru ẹnya lẹ mkpụkpu; bya
abụru ndu anwụ ẹka ndu Jiu; waa unwoke ndu-ishi lẹ mkpụkpu ono;
ẹphe wata emekpa Pọlu yẹe Banabasu ẹhu; bya achịfu phẹ l'uswe iya
ono l'ophu.
51 Ndu-ishi-ozi ono jịshiaru phẹ urwuku ọkpa phẹ; ọ bụru phẹ eje
Ayikoniyomu.
52 Ẹhu nọdu atsọ ndu kẹ Kéreshi ono ụtso. Unme-dụ-Nsọ jikọta phẹ
ẹhu.

14

Iphe, eme lẹ Ayikoniyomu

1 O rwukwaaphọ lẹ Ayikoniyomu; Pọlu yẹe Banabasu bahụkwapho
l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je epfukpọo opfu ono k'ọphu ikpoto ndu Jiu waa
ndu Gurisu kwetarụ kẹ Kéreshi.
2 Obenu lẹ ndu Jiu ndu ọphu, ekwetaduru nụ jeru akpalia ndu ọphu
abụdu ndu Jiu; yeru phẹ ọku k'ọphu ẹphe kpọru ụnwunna ono ashị.
3 E mechaa; ndu-ishi-ozi ono nọelaa ọdu l'ẹka ono. Ẹphe nọdu l'ẹka
Nnajịuphu asa nkiya kpaa kpaa. Nnajịuphu mee g'ike emeshi iphe-
ọhumalenya, dụgbaa biribiri dụ phẹ; shi nno goshi l'iphe ono, ẹphe
ezi k'eze-iphe-ọma iya ono bụ ọkpobe-opfu.
4 Ikpoto ọha, bu lẹ mkpụkpu ono keha ẹbo. Ndu asụ l'ọo kẹ ndu Jiu
bụ iya; ndu asụ l'ọo kẹ ndu-ishi-ozi ono bụ iya.
5 Ndu ono, abụdu ndu Jiu ono mẹ ndu Jiu ọbu mẹ ndu-ishi phẹ chịa
ìdzù g'ẹphe ripyabẹ ndu-ishi-ozi ono tugbua phẹ lẹ mkpuma.

6 No iya; ama gbaaru ndu-ishi-ozi ono; ẹphe gbalaa jeshia Lịsutura
mẹ Debi, bụgbaa mkpụkpu labọ, nọ lẹ Layikoniya; mẹwaro ndu ọzo,
bunyabẹgbaa phẹ nụ.
7 Ẹka ono bẹ ẹphe jeru anọdu ziahaa ozi-ọma ono.

Iphe, eme lẹ Lịsutura waa lẹ Debi

8 Lẹ Lịsutura bẹ ọ dụru nwoke lanụ, iphe lọnwushiru ọkpa. Ọ nọdu
ẹniyeni k'eshinu ne nwụru iya. Ọ bụerupho adọparu bẹ ọodopajeru;
ẹbe o toko jeswee ije.
9 Ọ nọdukpoepho l'ẹka ọ nọ ngabẹ nchị l'iphe, Pọlu epfu. No iya;
Pọlu hụmaepho l'o kwetawaru k'ọphu ee-me iya g'o wekọrohu; ọ bya
atabẹ iya ẹnya l'iphu;
10 bya epfua ya pfushia ya ike sụ: "Gbẹshi pfụru apfụru!" Nwoke
ono pfulihu tsoru ẹkameka zọ-pheahaa.
11 Ikpoto ndu ono hụmaepho iphe, Pọlu meru; ẹphe gude opfu-alị
phẹ, bụ opfu ndu Layikoniya chiahaa: O-ji-l'ẹka tọgbo-o! "Oke agwa,
doberu anyi aghọshia nemadzụ byapfuta anyi-o!"
12 Ẹphe sụ lẹ Banabasu bụ Zeyusu; Pọlu bụru Hemisu; eshinu ọ bụ
iya aasa opfu.
13 Noo ya; onye agwaję Zeyusu shi l'eze-ụlo agwa ono, nọfuru anọfu
lẹ mkpụkpu ono harụ oke-eswi chịta tukaa ya okoko byatashia l'ọnu
ẹka e shije abata lẹ mkpụkpu ono g'ẹphe l'igwe ọha ono gbua gude
gwaa ndu-ishi-ozi ono.
14 Banabasu yẹe Pọlu nụmaepho iphe, ẹphe abya ememe; ẹphe
dọjaha uwe phẹ ẹbo gbagbụa gbapfu ikpoto ndu ono je adakaha phẹ
l'echi chia mkpu sụ:
15 "Ndu mu; ?bụ gụnu bẹ unu eme nno? ?Unu ta amadụ l'anyi bụa
nemadzụ g'unu bụ? Iphe, anyi byaru bụ g'anyi zia unu ozi-ọma; g'anyi
mee unu g'unu tụko agwa ono, adụdu iphe, ẹphe bụ ono ghaaru azụ;
lwapfuta Chileke, dzụ ndzụ; mbụ Chileke, bụ iya meru igwe mee alị
bya emee eze-ẹnyimu waa iphemiphe, bu phẹ l'ime.
16 Lẹ mbụ bẹ ọ harụ ndiphe ẹphe nọdu eshi ụzo, dụ phẹ ree.
17 Ọle oogudeje iphe, dụ ree, oomeje gude goshi onye ya bụ.
Oodzejeru unu mini; tẹme iphe, unu kọru l'alị bẹ oomeje g'ọ mịa mebyi
teke gbaru iya nụ. Ọ nọdu anụ-jije unu ẹpho; tẹme ọ nọdu emeje g'obu
tsọo unu ụtso."
18 Ẹphe pfuchakpọo nno; mbụ ndu-ishi-ozi ono; ọ bụleru-a l'ẹhuka
bẹ ẹphe gude sede mkpụkpu ono g'ẹphe te ejehẹ agwa iphe ono g'ẹphe
tụberu.
19 E gudekwadụ-a nno; ndu Jiu, shi lẹ Antiyọku waa Ayikoniyomu
byarwuta. Ẹphe bya epfuta ikpoto ndu ono yeru onwophẹ; bya
atụahaa Pọlu mkpuma. Ẹphe tụa ya mkpuma ono jeadụru ẹphe
dobesu l'ọ nwụhuwaru bya alọo ya wuruwuru lọfu lẹ mkpụkpu ono.
20 Obenu lẹ ndu kẹ Kéreshi byaru anọ-pheẹ ya phọ mgburugburu; ọ
gbalihu. Ẹphe laphushia azụ l'ime mkpụkpu ono. O be lẹ nchitabọhu
iya yẹe Banabasu swịru jeshia Debi.

Pọlu phẹ alaphụ azụ lẹ Antiyọku Siriya

21 Pọlu phẹ zia ozi-ọma kẹ Chileke shii lẹ Debi. Ẹphe pfuta ndu dụ
igwerigwe; mee phẹ ẹphe bya etsoahaa ụzo Jizọsu. Ẹphe tụgbua teke

ono laphushia azụ lẹ Lịsutura; gbẹwaro l'ẹka ono jeshia Ayikoniyomu; bya eshikwaphọ lẹ Ayikoniyomu jeshia Antiyọku.
22 Ẹphe je je emee g'ọkpoma shihu ndu kẹ Kéreshi, nọ l'ẹka ono ike. Ẹphe bya eyeru phẹ ọkpu-ikike g'ẹphe nọshikpoekwapho ike l'iphe ono, ẹphe kwetarụ onoya. Ẹphe nọdu ezi ndu ono l'ẹkameka, ẹphe jekpọoru sụ: "Unu makwarụ l'anyi jefụtaje iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe; tẹme anyi abahụ l'ẹka Chileke bụ eze."
23 Ẹphe bya ahọtagbaa nemadzụ mee ẹphe bụru ọgerenya lẹ Chịochi lẹ Chịochi. Ẹphe bya aswịa ẹgu pfuru nụ Chileke, bụ iya bụ onye ẹphe kwewaru l'ọo ya bụ Nnajịuphu phẹ; bya eworu phẹ ye iya l'ẹka.
24 Ẹphe jegbabẹchaa Pyisidiya bya ejeshia Pamfiliya.
25 Ẹphe bya epfuchaa opfu kẹ Chileke ono lẹ Pega bya ejeshia Ataliya.
26 Ẹphe gbẹ l'ẹka ono kpọru ụgbo jeshia Antiyọku, bụ iya bụ ẹka ono, e yeru phẹ l'ẹka gẹ Chileke mejeru phẹ eze-iphe-ọma l'eje ozi ono, ẹphe jefụfuru nta ono.
27 Ẹphe jerwua Antiyọku ono bya achịkobe ndu Chịochi l'ẹka lanụ bya akọoru phẹ iphemiphe, Chileke gude phẹ mee; kọoru phẹ gẹ Chileke gude gụhaaru ndu abụdu ndu Jiu ụzo g'ẹphe kweta nkiya.
28 Ẹphe lẹ ndu kẹ Kéreshi nọo ọdu l'ẹka ono.

15

Ndzukọ Jierúsalẹmu

1 Ọ dụru ndu shi lẹ Jiudiya bya bya awata ezi ụnwunna ono sụ: "A taa dzọkwa unu gbahaa l'unu buru úbvù g'ekemu Mósisu sụru g'e buje iya."
2 Pọlu yẹe Banabasu sụ l'iphe, ẹphe epfu bụ ụka. Ẹphe lẹ Pọlu phẹ tụpfuru ẹgo. A nọnyaa; a bya achịa idzu sụ lẹ Pọlu waa Banabasu waa ndu kẹ Kéreshi, harụ nọdu lẹ Antiyọku l'e-je Jierúsalẹmu je epfuaru ndu-ishi-ozi waa ndu e meru ọgerenya lẹ Chịochi iphe ono.
3 Ndu Chịochi byanụ ezia phẹ; ẹphe jeshia. Ẹphe shita Fonishiya lụfuta lẹ Saméríya jeshia. Ẹphe nọdu akọ l'ẹkameka gẹ ndu abụdu ndu Jiu gude dakọbewaa bya ewowaru onwophẹ ye Jizọsu l'ẹka. Ozi ono tsọkota ụnwunna ụtso shii.
4 Pọlu phẹ rwua Jierúsalẹmu; ndu Chịochi mẹ ndu-ishi-ozi; mẹ ndu e meru ọgerenya lẹ Chịochi kwatakpọo nata phẹ ọkpobe anata. Ẹphe bya akọkotaru phẹ iphe, Chileke gude phẹ mee.
5 Ndu gba l'ọgbo Fárisii, harụ bụwaru ndu kẹ Kéreshi gbalihu sụ: "G'e bukwaa ndu ono abụdu ndu Jiu ono úbvù. L'e zia phẹ l'ẹphe mefutajẹkwapho ekemu, Mósisu tụru."
6 Ndu-ishi-ozi waa ndu e meru ọgerenya bya edzukọbe g'e pfua opfu ono.
7 E pfunyakpọoepho opfu ono; dzọkashinyaa ya; Pyịta gbalihu bya asụ: "Ụnwunna mu; ?ọ kwa l'unu maru lẹ teke dụhawaa ẹnya bẹ Chileke họtajeru mu gẹ mu je ezia ndu abụdu ndu Jiu ozi-ọma ono g'ẹphe anụma bya ekweta kẹ Jizọsu.
8 Chileke; onye bụ iya maru ọkpoma nemadzụ goshi anyi lẹ ya natarụ phẹ; kẹle ọ nụru phẹ Unme-dụ-Nsọ g'ọ nụru anyịbedua.

9 Ọo iphe anyi bụ bẹ ẹphe bụ l'iphu Chileke; kẹle ọ sashịwaru phẹ
iphe-ẹji, ẹphe meru. Iphe, meru g'o gude ọ sashịa phẹ iphe-ẹji ono
bụru l'ẹphe kwetarụ.
10 Sụ-a; ?bụ gụnu meru iphe, unu eme g'unu hụa Chileke ama sụ
g'ẹphe meje iphe, ekemu pfuru? Eme ẹgube ono bụkwa ivu-ẹrwa bẹ
unu ebo phẹ; mbụ ivu-ẹrwa, anyi adụdu ike vua; ọphu nna anyi oche
phẹ adụdu ike vua ya.
11 Awakwa-o! Anyi kwetarụ lẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu e-gude k'eze-
iphe-ọma iya dzọo anyi. Ọ bụkwarupho g'ọo-dzọ phẹ bụ ono."
12 Igwe ọha ono nọ-kirishia ngabẹ nchị. Pọlu yẹe Banabasu kọahaa
iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri, Chileke gude phẹ meeru ndu
abụdu ndu Jiu.
13 Ẹphe kọebekpoe ya phọ; Jiemusu gbalihu sụ: "Ụnwunna mu; unu
ngabẹkwa nchị l'iphe-a, mu abya epfupfu-a.
14 Sayịmonu kọwaru anyi gẹ Chileke meru teke o beberu họtaahaa
ndu abụdu ndu Jiu g'ẹphe bụru ndu nkiya.
15 Iphe, ndu mpfuchiru Chileke pfuru yẹe opfu Pyịta ono je adagba
bụerupho iphe lanụ, bụ iya bụ g'e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
16 "E -mechaa bẹ mu a-lwa
bya akpụkwaa ụlo ibe
Dévidi, zeru ezeze.
Mu e-gude mkpọkpo ụlo ono
kpulia ya ọzo.
17 Ọo ya bụ gẹ ndu ọzo g'ẹphe
hakpọo awatakwanụ
achọ Nnajịuphu,
bụ iya bụ iphe,
bụkpoo ọhamoha,
mu kukọtaru
g'ẹphe bya abụru
nkemu.
Noo iphe, oopfu;
mbụ Nnajịuphu,
emekọtaje
iphemiphe ono.*
18 Iphemiphe, Chileke eepfu bẹ
Chileke ono makọtaru
e -shi teke mgboko
dụ."
19 "Ọo ya bụ l'ọnu, mbẹdua eye bụ g'anyi te ejekwa eme iphe, a-tsụru
ndu ono shi l'echilabọ ndu abụdu ndu Jiu bya awata etso Chileke ono.
20 G'anyi dechiaru phẹ ẹkwo sụ g'ẹphe te erijekwa iphe, a gwarụ
iphe; kẹle e merwuru iya emerwụ; ọphu ọ dụkwa onye ejepfuje
onye nwanyị ta abụdu nyee ya; ọphu ẹphe atajẹkwa anụ, a swigburu
aswigbu; ọphu ẹphe atajẹkwa mee-iphe.
21 Kẹle ekemu Mósisu bẹ e shiwaa ụzenya gụta l'ụlo-ndzukọ. Ọ tọ
dụdu eswe-atụta-unme, a ta agụdu iya. Tẹme a nọdu ara iya arara lẹ
mkpụkpu lẹ mkpụkpu."

Ẹkwo, e deru nụ ndu kẹ Kéreshi, abụdu ndu Jiu

* **15:17 15:17** Gụnaa Émọ 9:11,12.

22 Noo ya bụ; ndu-ishi-ozi waa ndu e meru ọgerenya; mẹkpoo ndu
Chịochi l'ophu bya achịa idzu bya aharu nemadzụ họta yeru Pọlu
yẹe Banabasu g'ẹphe je Antiyọku. Ndu ẹphe họtaru bụ Jiudasu onye
eekuje Basabasu waa Sayilasu. Ụmadzu ẹbo ono tụko yịru lẹ ndu-ishi
lẹ Chịochi.
23 A bya edee ẹkwo nụ phẹ. Iphe, e deru bụ:
"Anyịbe ndu-ishi-ozi mẹ ndu e meru ọgerenya, bụ ụnwunna unu
l'ekelekọta unubẹ ụnwunna, abụdu ndu Jiu, nọ lẹ Antiyọku mẹ lẹ
Siriya; mẹ lẹ Silisiya.
24 Anyi nụmaru l'ọ dụru ndu shi l'ọgbo anyi-a, byaru egude opfu ọnu
gbaghashia unu obu g'ẹhu te ebvuru unu ebvuru. Ẹphe sụru g'unu
buje úbvù; unu eme iphemiphe, ekemu pfuru. Ọ tọ bụkwa anyi ziru
phẹ g'ẹphe bya eme nno.
25 Noo iphe, o gude obu anyi bụru nanụ; anyi chịa ìdzù sụ g'anyi
harụ nemadzụ họta zia g'ẹphe bya akaru unu. Ndu ono, anyi ziru ono
bẹ ẹphe l'ẹguru ọ̀nyà anyi phẹ, bụ Banabasu yẹe Pọlu swị.
26 Banabasu yẹe Pọlu bụ ndu ono, tụchawaru ishi ndzụ phẹ k'iswi
ẹhu Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi.
27 Anyi ziru Jiudasu yẹe Sayilasu g'ẹphe bya l'onwophẹ gudewarọ
ọnu pfuwaruro unu iphe-a, anyi deru edede-a.
28 Kẹle Unme-dụ-Nsọ bẹ anyi l'iya chịru idzu sụ l'anyi tee boẹdu unu
ivu ọzo gbahaa ishi opfu-a, bụ iya bụ:
29 G'unu te erijekwa iphe, a gwarụ iphe; ọphu unu atakwa
mee-iphe; ọphu unu atakwa anụ, a swigburu aswigbu; ọphu unu
apharwụshijekwa onwunu. Unu -mewaa ẹgube ono bẹ ọo-dụru unu
lẹ ree. Unu buru guu."
30 A sụ ndu e ziru ozi ono g'ẹphe jeshia. Ẹphe jerwua Antiyọku bya
achịkobe ndu Chịochi ono l'ẹka lanụ bya eworu ẹkwo ono nụ phẹ.
31 Ẹphe gụchaepho ẹkwo ono; ẹhu tsọahaa phẹ k'ozi ono, meru
g'ẹphe patsua unme ono.
32 Jiudasu yẹe Sayilasu, bụchakwaapho ndu mpfuchiru Chileke
l'onwophẹ pfuaru ụnwunna ono opfu nọo ọdu; eyeru phẹ ọku g'obu
shihu phẹ ike bya emekwaphọ g'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kéreshi
kabaa eshihu ike.
33 Ẹphe nọnyaa l'ẹka ono; ụnwunna ono kwakọberu phẹ sụ g'ẹphe
laa l'ẹhu-guu. Ẹphe laphu azụ lapfushia ndu ziru phẹ nụ.
34 Sayilasu sụ lẹ yẹbedua a-nọbaa l'ẹka ono.
35 Pọlu yẹe Banabasu je anọtota lẹ Antiyọku. Ẹphe lẹ ndu ọzo nọdu
ezi opfu Nnajịuphu ezizi bya ara iya arara.

Pọlu yẹe Banabasu eshi iche iche

36 A bya anọkwaa ujiku olemole; o be ujiku lanụ; Pọlu sụ Banabasu:
"G'anyi laphu azụ l'iphe, bụkpoo mkpụkpu, anyi mewaru ẹphe
maru opfu kẹ Nnajịuphu je agbaphechaa ụnwunna g'anyi amawarụro
g'ẹphe eme ala."
37 Banabasu sụ g'ẹphe duta Jiọnu onye eekujekwaphọ Maku g'ẹphe
l'iya swịru.
38 Pọlu sụkwanu l'ọ ka ree g'ẹphe te edutahẹ ẹgube onye ono,
gbalarụ g'ẹphe nọ lẹ Pamfiliya; ọphu o tsoduru phẹ jefụfu ozi ono.
39 Ẹphe tụ-tabe iya ẹgo k'ọphu a nọnyaru; ẹphe swịkata shia iche
iche. Banabasu duta Maku; ẹphe jeshia Sayipurọsu.

40 Pọlu duta Sayilasu tụgbua. Ụnwunna woru phẹ ye l'ẹka Chileke
gẹ Chileke mejeru phẹ eze-iphe-ọma.
41 Pọlu jekọta Siriya waa Silisiya; emekọta g'obu shihu ndu Chịochi,
nọgbaa l'ibiya oo ike.

16

Timoti etsoru Pọlu yẹe Sayilasu

1 Pọlu phẹ rwua Debi bya ejekwaphọ Lịsutura. Ọ dụru onye kẹ
Kéreshi, bu l'ẹka ono. Ẹpha onye ono bụ Timoti. Timoti ono bụ nwanyị
Jiu nwụru iya. Nwanyị ono bụkwapho onye kẹ Kéreshi. Nna Timoti
ono bụru onye Gurisu.
2 Ụnwunna, bukọta lẹ Lịsutura mẹ ndu ọphu bu lẹ Ayikoniyomu
epfukọtaepho lẹ Timoti bụ ọkpobe nemadzụ.
3 Pọlu sụ lẹ ya e-duta Timoti gẹ yẹe ya swịru. O duta iya bya ebua
ya úbvù. Iphe, o gude bua ya úbvù bụ l'iphe, bụkpoo ndu Jiu, bukọta
l'ẹka ono mawaru lẹ nna Timoti bụ onye Gurisu.
4 E mechaa; ẹphe l'iya swịru tụgbushia. Iphe, bụkpoo mkpụkpu,
ẹphe ghataru; ẹphe akọkotaru ndu kẹ Kéreshi ìdzù ono, ndu-ishi-ozi
waa ndu e meru ọgerenya chịru lẹ Jierúsalẹmu ono. Ẹphe nọdu asụje
phẹ g'ẹphe meje g'a chịru ono.
5 Ọo ya bụ; e mee Chịochi ono g'ọ hakọta; ẹphe kabaa eshihu ike
l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kéreshi; tẹme ẹphe nọdu aka shii mbọku-
mbọku.

Ọphulenya Pọlu lẹ Tirowasu

6 Ẹphe jee g'ẹphe bahụ lẹ Eshiya g'ẹphe epfua opfu Chileke l'ẹka ono;
ọphu Unme-dụ-Nsọ ekwedu. Ọ bụru iya bụ l'ẹphe akwasẹru ghabua
ọha Firijiya waa Galeshiya.
7 Ẹphe jerwua mgba Misiya ẹphe lẹ Bitiniya; ẹphe jeshia abahụ lẹ
Bitiniya; ọphu Unme Jizọsu ekwedu.
8 Ẹphe je aghajaa alị Misiya jeshia Tirowasu.
9 O be l'ẹnyashi g'ẹphe rwuru Tirowasu; Pọlu hụma onye Mase-
doniya l'ọphulenya. Ọ bya apfụru Pọlu l'iphu arwọ iya asụje: "Jiko
ghabunaa byatashia Masedoniya bya eyeru anyi ẹka!"
10 Pọlu phụchaepho ọphulenya ono; anyi kwakọbe teke ono teke
ono jeshia Masedoniya; kẹle o dowarụ anyi ẹnya lẹ Chileke eku anyi
g'anyi bya ezia phẹ ozi-ọma kẹ Chileke l'ẹka ono.

Lịdiya anata Jizọsu g'ọ bụru
Nnajịuphu iya lẹ Filipayi

11 Ọo ya bụ; anyi gude ụgbo shi lẹ Tirowasu tụgbua bya akpọghaa
jeshia Samoturesu; shiwarọ l'ẹka ono kpọru ụgbo bahụ lẹ Niyapọlisu
lẹ nchitabọhu iya.
12 Anyi shi lẹ Niyapọlisu gude ọkpa bamihuwarọya Filipayi, bụ iya
bụ ishi alị Masedoniya; tẹme ọ bụkwarupho mkpụkpu, ndu shi Romu
bu. Anyi nọkpoo nwujiku olemole lẹ mkpụkpu ono.
13 O be mbọku atụta unme; anyi shia ọnu ọguzo mkpụkpu ono jeshia
l'agụga ẹnyimu. Ẹka ono bẹ anyi dobesu l'ọo ẹka ndu Jiu edzukọje epfu
anụ Chileke. Anyi rwua bya anọ-zeta wata epfuru ụnwanyi, dzukọru
l'ẹka ono opfu Chileke.

14 Onye lanụ l'ụnwanyi ono, nụmaru opfu anyi ono bụ Lịdiya. Lịdiya
ono bụ onye Tayatayira. Ọogba nghọ ẹkwa uswe-uswe. Ọ bụ nwanyị,
abụdu onye Jiu; ọle Chileke dụru iya lẹ nsọ. Nnajịuphu bya anwụsaa
ya obu; ọ ngabẹ nchị l'iphe, Pọlu epfu.
15 E mee yẹe ndibe phẹ baputizimu. Ọ sụ anyi: "Unu byanụ anọta
l'ibe mu mẹ unu -kwewaa lẹ mu bụwaa onye kweru kẹ Nnajịuphu."
Ọ rwọnyanaa anyi; anyi jeshia.

Pọlu nọ mkpọro lẹ Filipayi

16 O rwua ujiku lanụ; anyi nọdu eje ẹka aanọduje epfu anụ Chileke;
anyi hụma nwamgbọko, bụ ohu; tẹme ọbvu buru iya l'ẹhu k'ọphu
ọogba ẹja. Ndu nwe iya nụ bẹ ọokpatakpooru oke okpoga l'agba ẹja
ono.
17 O tsoahaa anyi lẹ Pọlu. Ọ nọdu echi mkpu asụje: "Ndu-a bụkwa
ndu ejeru Chileke, bụ Ọkalibe-Kangokọtaru-nụ ozi. Ẹphe aakọru unu
ụzo, ee-shi dzọo unu."
18 Mbọku-mbọku l'oopfu iya. A nọnyaa iphe ono, oopfu ono
kabakpọo adụ Pọlu ashị k'ọphu ọ tọ dụedu ike ata nshi. Ọ ghakọbe
bya asụ ọbvu ono: "Mu gude ẹpha Jizọsu Kéreshi akarụ ngu g'ị lụfuta
l'ẹhu nwata ono!" Epfupfu, oopfu iya; ọbvu ono lụfu nwata ono l'ẹhu.
19 Ndu nwe iya nụ hụmaepho l'ọbvu ono lụfuwaru iya l'ẹhu k'ọphu
ọ tọ kpataẹduru phẹ okpoga; ẹphe gude Pọlu yẹe Sayilasu kpụru phẹ
kpụfu aswa; kpupfu ndu-ikpe phẹ,
20 bụ iya bụ ndu-ikpe ndu Romu; je asụ phẹ: "Ndu-a bụ ndu Jiu,
byaru anyi akpataru opfu lẹ mkpụkpu.
21 Ẹphe ezi omelalị, ta abụdu ekemu-alị, gbaru anyi l'edobe; ọphu
ọ bụdu ekemu-alị anyịbe ndu Romu. Ẹbe anyịbedua etsokwa ẹgube
omelalị ono-o!"
22 Ikpoto ndu ono wulihu g'ẹphe tsua Pọlu phẹ otsukputu; ndu-ikpe
ono woru uwe Pọlu yẹe Sayilasu lawashia sụ g'e chia phẹ ẹchachi.
23 E chiẹbe phẹ ẹchachi kpachaa akpachaa; bya enwuru phẹ nwuba
l'ụlo mkpọro. A sụ onye eche ụlo mkpọro g'ọ tuchikwaa ụlo mkpọro
ono gụa ya kpụkpurukpu.
24 Onye eche ụlo mkpọro ono gude l'e pfuru ẹgube ono woru phẹ
jeye l'ọhu l'ọhu ime ụlo mkpọro ono. Ọ tụa phẹ mkpọro bya akpọru
phẹ ọkpa ye l'oshi, a tufushiru ụzo.

25 O betashia l'echi abalị; Pọlu yẹe Sayilasu nọdu epfu anụ Chileke
bya ekwe ebvu anụ iya. Ndu ẹphe l'ẹphe nọ l'ụlo mkpọro l'ẹka ono
nọdu angaru phẹ nchị.
26 Teke ono teke ono; alị nmaahaa jiijiijii; kwata anmashị iya ike.
Ụlo ono nmakọta jiijiijii jasụ l'ọkpa iya. G'e jia epfua; ụzo ụlo mkpọro
ono tụko gụhashia ghegbaru ọnu. Mkpọro, a tụru onyemonye tụko
gbụshihuchaa.
27 Onye eche ụlo mkpọro ono tehu bya ejeshia ele ẹnya; ụlo
mkpọro ghegbawaaru ọnu. O dobesu lẹ ndu nọkota l'ụlo mkpọro
ono gbalachaawaru. Ọ mịtaepho ogu-echi iya amịta gẹ ya nmagbua
onwiya.
28 Pọlu chishia mkpu sụ iya: "Te ejekwa ememe! Te ejekwa ememe!
Ta adụkwa iphe, ii-me onwongu! Anyi nọkotakwaa l'ẹka-a!"

29 Onye ono, eche ụlo mkpọro ono sụ g'a nwụtaedu ọku. O gude ẹhu anmanma; ẹka ndzụ agụ iya gbagbụa je adaa kpurumu lẹ mgboru ọkpa Pọlu yẹe Sayilasu.
30 Ọ bya edufuta phẹ bya asụ phẹ: "Ndu mu; ?bụ gụnu bẹ mu e-me g'a dzọo mu?"
31 Pọlu phẹ sụ iya: "Kweta kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi g'aa-dzọo ngu; gụ lẹ ndibe ngu g'unu ha."
32 Pọlu phẹ bya epfuaru iya kẹ Nnajịuphu; pfukwaaru iya phọ ndu nọkota l'ụlo iya g'ẹphe ha.
33 Onye eche ụlo mkpọro ono bya eduta phẹ lẹ teke onokwaphọ l'ẹnyashi ono je asachaa phẹ ẹka ono, e chibashịru phẹ ẹhu ọnyá ono. E mee yẹle ndibe iya baputizimu l'ẹnyashi onokwaphọ.
34 O duru Pọlu yẹe Sayilasu laa ibe iya je anụ phẹ nri; ẹphe ria. Ẹmereme ji yẹe ndibe iya ẹhu; kẹle nta-a bẹ ẹphe byawaru bya amaru Chileke ono, bụ iya bụ ọkpobe Chileke ono.
35 O be l'ụtsu iya; ndu-ikpe Romu ono zia ndu ọgbogu phẹ g'ẹphe je ezia g'a haa Pọlu phẹ g'ẹphe la.
36 Onye eche ụlo mkpọro ono bya ezia ya Pọlu; sụ iya: "Ndu-ishi sụkwaru g'a haa gụ lẹ Sayilasu g'unu la. Unu tọekwapho nwẹhu tụgbua lashịa nta-a lẹ nchị odo."
37 Obenu lẹ Pọlu sụru ndu ọgbogu ono: "E te ejekwaru anyi ekpe ikpe; g'ọ ka mma l'a nmarụ anyi ikpe. E chia anyi iphe l'edzudzu-ọha; l'ẹka anyi bụkwa-a ndu Romu. E nwuru anyi ye lẹ mkpọro. Nta-a bẹ ẹphe sụru g'anyi la lẹ mpya. Ono bẹ tee medu ememe! G'ẹphe bya l'onwophẹ bya edufuta anyi."
38 Ndu ọgbogu ono je epfuaru ndu-ikpe ẹgube ono. Ndzụ rwuta phẹ g'ẹphe nụmaru lẹ Pọlu yẹe Sayilasu bụ ndu Romu.
39 Ẹphe je je arwọo Pọlu phẹ arwọrwo. Ẹphe dufuta phẹ l'ụlo mkpọro ono bya arwọo phẹ g'ẹphe lụfuru phẹ lẹ mkpụkpu.
40 Pọlu yẹe Sayilasu lụfuta l'ụlo mkpọro ono bya ejeshia ibe Lịdiya. Ọ bụru l'ẹka ono bẹ ẹphe jepfuru ụnwunna je yechaaru phẹ ọkpukpu ike sụ g'obu shihu phẹ ike; ọ bụru phẹ atụgbu.

17

Iphe, eme lẹ Tesalonayika

1 Pọlu yẹe Sayilasu tụgbua ije je aghabua Amfịpolisu waa Apoloniya. Ẹphe bahụ lẹ Tesalonayika. Mkpụkpu ono bẹ ụlo-ndzukọ ndu Jiu dụ.
2 Pọlu bya ejee l'ụlo-ndzukọ ono, bụ iya bụ g'oojejehawa. Ọ kpọkube jee ya eswe-atụta-unme ẹto. O gude iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke asarụ phẹ opfu;
3 bya emee opfu Chileke ono g'o doo phẹ ẹnya; goshi phẹ lẹ Kéreshi ọbu bẹ jefụtaje iphe-ẹhuka nwụhu; l'e lia ya. L'ooshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Ọ bụru Jizọsu-a, mu epfuru unu opfu iya-a bụ Kéreshi ọbu.
4 O nweru ndu Pọlu yẹe Sayilasu pfutaru; ẹphe laaru phẹ. O nwekwarụpho ikpoto ndu Gurisu, Chileke dụru lẹ nsọ mẹ igwerigwe ụnwanyi, nweru ẹnya, ẹphe pfutakwaruphọ yeru onwophẹ.
5 Obenu lẹ ndu Jiu watarụ ejiru iya iji-ẹnya. Ẹphe bya eje akpakọo obokoboko nemadzụ l'aswa bya agbaa ọgbo. Ẹphe kpakaa mkpụkpu ono; mkpụkpu gbaahaa gharagharaghara. Ẹphe zeru gidigidi zeba

l'ibe Jiasọnu ẹka ẹphe achọ Pọlu yẹe Sayilasu g'ẹphe gude kpụfutaru ọha.
6 Ọphu ẹphe ahụmaduru phẹ; ẹphe kpụta Jiasọnu bya aharu ụnwunna anyi ọzo kpụta yeru iya. Ẹphe kpụru phẹ kpụjeru ndu-ikpe mkpụkpu je asụ phẹ: "Ndu-a, woru mgboko l'ophu gha ịgharaphu-a bẹ byaakwaru ibiya-a;
7 Jiasọnu gbẹ duta phẹ ẹphe je anọdu l'ibe iya. Ndu ono bẹ tụkokwaru ekemu eze nnajịoha, bụ Siza egbukakọta egbuka. Tẹme ẹphe sụ l'ọ dụru onye eze ọzo, dụ nụ, ẹpha iya bụ Jizọsu."
8 Ẹhu gbangahụ ọha waa ndu-ikpe mkpụkpu ono g'ẹphe nụmaru iphe ono.
9 E gbubuaru Jiasọnu yẹe ndu e guderu yẹe ya nre; tubuaru phẹ okpoga, ẹphe e-ye, bụkwanu a -nụmabaeduru ụkporo phẹ lẹ mkpụkpu ono ọzobaa; ẹphe anataphu okpoga phẹ azụ. Ẹphe bya eyee nre ono; a haa phẹ ẹphe lashịa.

Iphe, eme lẹ Beriya

10 O be l'ẹnyashi; ụnwunna ono meẹpho ẹgwegwa dufu Pọlu yẹe Sayilasu; ẹphe jeshia Beriya. Ẹphe jerwua; bya ejeshia l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu.
11 Ndu ẹka ono ka enweru obu ìphóró e -me lẹ ndu Tesalonayika. Ọ nọdu agụ phẹ agụgu anụma ozi-ọma ono. Mbọku-mbọku ẹphe agụ ẹkwo-opfu Chileke g'ẹphe maru ?iphe, Pọlu phẹ epfu bụa eviya?
12 Ọ bụru iya bụ lẹ ndu dụ igwerigwe ekweta; mẹkpoo igwerigwe ụnwanyi Gurisu, nweru ẹnya l'ẹka ono mẹkwapho unwoke Gurisu.
13 Ndu Jiu, bu lẹ Tesalonayika gbẹ l'ẹka ono nụma lẹ Pọlu eziakwa opfu Chileke lẹ Beriya; ẹphe bya l'ẹka ono bya agbaghashịa ọha ono; woru phẹ kpalia bya eyeru phẹ kurukuru.
14 Ụnwunna dutaẹpho Pọlu ẹgwegwa dufu durwua ya eze-ẹnyimu. Timoti yẹe Sayilasu nọ-kpe azụ lẹ Beriya.
15 Ndu edu Pọlu durwua ya Atẹnsu. Ẹphe laphushia azụ lẹ Beriya. Pọlu sụ phẹ gẹ Sayilasu yẹe Timoti byapfutakwa iya ẹgwegwa.

Iphe, eme lẹ Atẹnsu

16 Pọlu nọdu lẹ Atẹnsu cheaharu Sayilasu yẹe Timoti. Ọ hụma g'ẹnya agwa habe shii lẹ mkpụkpu ono. Ọ phụshiahaa ya ụphu ike l'ọkpoma.
17 Ẹphe lẹ ndu Jiu mẹ ndu Gurisu, anwụ ẹka ndu Jiu nọdu anọduje atụ ẹgo l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu. Ọ nọdu ejejekwaphọ aswa mbọku-mbọku ẹphe lẹ nwa ndu ọphu ọ hụmaru l'ẹka ono abọahaa kẹ Chileke.
18 Ọ dụru ndu mmamiphe, shi l'ọgbo eekuje Epikuriya waa Sutoyiku, byaru ẹphe lẹ Pọlu tụahaa ya. Ndu asụ: "?Bụkwa ole bẹ nwa ọwa-a, epfu bẹebeebee-a epfu?"

Ndu asụ: "Ọ dụkwa g'ọ dụru agwa ndu ọzo, ọotu ọnu iya." Iphe, ẹphe gude epfu nno bụ lẹ Pọlu epfu kẹ Jizọsu waa k'eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
19 Ẹphe duta Pọlu bya edufu l'edupfu, ndzukọ Arịyopagosu bya asụ iya: "Menaa g'anyi maru iphe ọ̀phúú ọwa-a, iipfu opfu iya-a.
20 L'iphe ọwa-a, ipfugba-a bụgbakwaa anyi nchị ọ̀phúú. Menaa g'anyi maru iphe, ọ bụgbaa."

21 Kẹle ndu Atẹnsu mgburugburu mẹkpoo ndu lwarụ iya alwalwa
ta adụedu iphe ọzo, ẹphe ejeje gbahaa g'ẹphe nụma mẹ g'ẹphe pfua
iphe ọ̀phúú.
22 No iya; Pọlu bya apfụru l'iphu ndu ono l'edupfu Arịyopagosu
onoya sụ: "Atẹnsu unu gebekwa-o! Mu sụ-a; mu hụmawaru l'unu
yenụkaru agwa nsọ.
23 Kẹle gẹ mu ejephekpọo lẹ mkpụkpu unu-a bẹ mu hụmagbaaru
ẹnya agwa unu. Mu hụmakwarupho ẹnya agwa ọphu e deru sụ: 'Ọwa-
a bụ k'agwa ọphu a madụ ẹpha iya'. Onye ono, unu abarụ ẹja l'ẹbe
abụ l'unu maru ẹpha iya ono, bụ iya bẹ mu epfuru unu opfu iya nta-a.
24 Ọo ya bụ Chileke, bụ iya meru mgboko mee iphemiphe, nọ
iya l'ime. Ọo ya bụ Nnajịuphu, nwe igwe nweru alị; tẹme ọphu
oobujeduru l'ụlo, nemadzụ gude ẹka kpụa.
25 Ọphu mkpa iphe, nemadzụ ejeta anụ iya adụduru iya; eshinu ọ
bụ iya anụ ndzụ bya anụ unme bya anụ nemadzụ iphemiphe.
26 Ọo Chileke lanụ ono meru onye ivuzọ; bya eshi l'onye lanụ ono
mee ọhamoha, nọkota lẹ mgboko-a mgburugburu. Ọo ya tubuhawaru
teke ndu nọ lẹ mgboko-a a-nọ-beru; tubuhawaa ẹka oke alị phẹ a-kpa.
27 Iphe, Chileke medoru iphemiphe ono bụ gẹ ndiphe achọo ya chọta
iya m'ẹphe -rwaphenaa ẹka iya; eshinu Chileke ta adụdu onye ọ nọ
ẹnya lẹ g'anyi ha; mbụ mẹ onye lanụ.
28 Kẹle
"Ọo ya gude ndzụ anyi.
Ọ bụru iya meru iphe,
anyi ejephe.
Tẹme ọ bụru iya meru iphe,
anyi dụ adụdu ophu."
Ọ dụ-a g'ẹgube ndibe unu, agụ ebvu gụru sụ:
"Anyi tụkoru bụru ụnwu iya."
29 Eshinu anyi tụkoru bụru ụnwu Chileke; g'anyi ta arịjekwa lẹ Chileke
dụ g'iphe, e gude ope wụa; ọzoo iphe, a kpụru l'ụrwa; ọzoo iphe, e
gude oshi pyịa. Ọriri nemadzụ te erwukwaru gẹ Chileke gbaru; ọphu
ọ bụro k'egude iphe, emeru ọna goshi g'ọ gbaru.
30 Chileke lesweakwaru teke e shidu maru iya ẹnya. Nta-a bẹ ọ sụru
g'izimanụ lwa onyemonye azụ l'ẹkameka; g'ẹphe byapfuta iya.
31 Kẹle o dobeakwaru mbọku, oo-kpe ndiphe mgburugburu ikpe pfụru-
ọto. Onye oo-gude kpee ikpe ono bụ nwoke ọbu, ọ họtaru l'onwiya.
Iphe, o gude mee g'onyemonye maru l'iphe ono e-mekọta gẹ ya tụberu
bụ l'o meru g'onye ono shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
32 Pọlu pfufutaẹpho k'eshi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono; ẹphe harụ
gbaaharu iya mgbọnu. Ọ dụkwarupho ndu sụru: "Ọ dụkwa anyi g'a
sụ l'ii-pfubaa iphe-a ọzo g'anyi nụmabaa."
33 Pọlu parụ phẹ haa; ọ bụru iya atụgbu.
34 Ọ dụru ndu tsoru iya nụ bya eworu onwophẹ ye Jizọsu, bụ
Nnajịuphu l'ẹka. Dayonisiyọsu, onye gba l'ọgbo Arịyopagosu yị lẹ
ndu ono waa nwanyị, eekuje Damarisu; mẹwaro ndu ọzo.

18

Iphe, eme lẹ Kọrentu

1 E mechaa; Pọlu shi lẹ Atẹnsu jeshia Kọrentu.

2 O rwua l'ẹka ono; ọ hụma onye Jiu, eekuje Akwịla. Ẹka a nọ nwụa
ya bụ lẹ Pọntosu. Akwịla bẹ yẹe nyee ya bụ Pirisila shikwadụa Ịtali
lwa Kọrentu teke ono; kẹle eze nnajịoha, bụ Kulọdiyosu sụru g'iphe,
bụkpoo ndu Jiu mgburugburu lụfu lẹ Romu. Pọlu jee gẹ yẹe phẹ kwee.
3 O jerwua; ẹphe l'iya nọdu jeahawarọ ozi; kẹle iphe, ẹphe gude buru
bụ ekwe ẹkwa, eegudeje eme ụlo-ẹkwa. Pọlu l'onwiya bụkwapho onye
ekweje ẹkwa.
4 Ọ nọdu ejeje l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu idzu g'idzu eswe-atụta-unme
g'ẹphe bọo kẹ Chileke; bya esee gẹ ya pfuta ndu Jiu mẹ ndu Gurisu
yeru Jizọsu.
5 Sayilasu yẹe Timoti shi lẹ Masedoniya lwatashịa; Pọlu phubewaa
iphu l'epfu kẹ Chileke mbọku-mbọku. Ọ nọdu egoshi ndu Jiu l'ọo
Jizọsu, bụ Kéreshi ọbu.
6 Teke ẹphe jịkaru bya epfuaharụ iya ẹjo opfu; l'ọ jịa uwe iya
kpowulangu sụ phẹ: "Ịnyorokoto ịnyorokoto! Unu vukwaru ọchi unu
l'ishi unu. Ẹka mu ta adụekwa iya. Nta-a bụakwaa ndu abụdu ndu
Jiu bẹ mu e-jepfu."
7 Ọ parụ phẹ haa je eburu l'ibe onye Gurisu, eekuje Tayitọsu
Jiọsutosu, bụ nwoke, Chileke dụru lẹ nsọ. Ibe iya nọ-kube ụlo-ndzukọ
ndu Jiu.
8 Onye-ishi ụlo-ndzukọ ọbu, bụ Kirisupọsu bẹ yẹe ndibe iya
kwetawaru l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu phẹ. A dụkwapho igwerigwe
lẹ Kọrentu nụma kẹ Jizọsu ono bya ekwetakwaphọ; e mee phẹ
baputizimu.
9 O be l'ẹnyashi ujiku lanụ; Pọlu phụa ọphulenya. Jizọsu sụ iya:
"Ndzụ ba agụkwa ngu Pọlu! Pfukwa iphe, iipfu; ta adụkwa teke ịiha
iya.
10 Mu nọkwaa swiru ngu eswiru. Ọ tọ dụkwa onye a-fụru ngu nụ
k'emeka ngu iphe; kẹle a dụkwa igwe lẹ mkpụkpu-a bụgbaaru ndu bụ
ndu nkemu."
11 Pọlu nọo lẹ mkpụkpu ono mgbarapha l'ọnwa ishii zikọta ndu ẹka
ono opfu Chileke.
12 Ọ bụru teke Galiyo bụ onye-ishi ndu Gurisu bẹ ndu Jiu byaru
anọkobe gude Pọlu kpụru jeshia l'ụlo-ikpe.
13 Ẹphe sụ lẹ Pọlu eme g'o mee ndu ndu-phẹ g'ẹphe bajẹru Chileke
ẹja l'ụzo, abụdu iphe, ekemu alị phẹ pfuru.
14 Pọlu jeshia eye ọnu; Galiyo sụ ndu Jiu ono: "Ọme iphe-a bụ opfu
kẹ l'e mesweru; ọzoo l'e meru ẹjo-iphe mẹ mu asụ ee l'ọ dụ-a ree gẹ
mu yeru unubẹ ndu Jiu ọnu.
15 Obenu l'eshinu iphe, unu adzọ bụ k'ẹpha mẹ opfu ọnu; mẹ ekemu
unu; unu jekwa edoshia ya l'onwunu. Mu te ekpejekwa ẹgube iphe
ono."
16 Ọ chịshia phẹ l'ụlo-ikpe.
17 G'ẹphe ha gude Sosutenisu, bụ onye-ishi ụlo-ndzukọ ndu Jiu ono
tsua ya iphe l'iphu ụlo-ikpe l'ẹka ono. Ọphu Galiyo eyeduru phẹ ọnu.

Pọlu alaphu azụ lẹ Antiyọku

18 Pọlu yẹe ụnwunna nọepho lẹ Kọrentu ujiku olemole; ọ parụ
phẹ haa; yẹe Pirisila waa Akwịla swịru bahụ l'ụgbo jeshia Siriya g'ọ
kpụshichaadaru ishi lẹ Kenkiriya; kẹle iphe, o kweru Chileke ukwe
iya bẹ o mewaru.

19 Ẹphe jerwua Efesọsu. Pọlu haa Pirisila yẹe Akwịla l'ẹka ono bya
abahụ l'ụlo-ndzukọ je yẹe ndu Jiu bọahaa kẹ Chileke.
20 Ẹphe rwọo ya g'ẹphe l'iya nọbaa; ọphu o kwedu.
21 Ọ tụgbushia bya asụ phẹ: Ọbo-iphe-a abyanụ-a bẹ mu lwa-
phutajẹkwa azụ lẹ Jierúsalẹmu bya abọ mẹ ọ -bụru uche Chileke. Ọ
bahụ l'ụgbo lẹ Efesọsu tụgbua.
22 O -rwuẹpho lẹ Sizariya; bya egude ọkpa jeshia Jierúsalẹmu je ekele
ndu Chịochi ẹka ono. O shiwarọ eli-eli jeshia Antiyọku.
23 Ọ nọekwapho nwanshịi lẹ Antiyọku; ọ tụgbua ọzo. O je eshita alị
Galeshiya waa Firijiya eme g'obu kabaa eshihu ndu kẹ Kéreshi l'ibiya
ono ike.

Apọlosu byaru Efesọsu waa Kọrentu

24 Ọ dụru onye Jiu, ẹpha iya bụ Apọlosu, a nwụru lẹ Alẹguzandiriya,
byaru Efesọsu. Ọ maru epfu opfu bya amaru iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke mashịa ya ike.
25 E zihawaru iya k'ụzo Nnajịuphu; ọ nọdu evukpọo ya evuvu epfuru
ndu ọzo kẹ Jizọsu ono; tẹme ọ nọdu ezikwa iya phọ ezizi. Ọotukojekpo
kẹ Jizọsu tọo l'ọkpa iya l'ọkpa iya; ọle ẹka ọ maberu bụepho kẹ
baputizimu ọphu Jiọnu shi emeje.
26 Ọ saahaa kẹ Chileke kpaa kpaa l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu. Pirisila yẹe
Akwịla nụma iphe, oopfu bya eduru iya laa ibe phẹ; je akabaa ya
ezirwe ụzo Nnajịuphu ezirwe.
27 Apọlosu sụ lẹ ya e-je alị Gurisu. Ụnwunna, nọ lẹ Efesọsu sụ l'ọ
dụkwa ree shii; bya ederu ẹkwo nụ iya gẹ ndu kẹ Kéreshi, nọ l'ẹka
ono nata iya ree. O jerwua; ọ kwata yeru phẹ ẹka shii; mbụ ndu shi
l'eze-iphe-ọma, Chileke eme kwetawaa.
28 Ọ nọdu atụ-kputajẹ ndu Jiu l'edzudzu-ọha; egudeje iphe, e deru
l'opfu Chileke goshi phẹ rengurengu l'ọo Jizọsu, bụ Kéreshi ọbu.

19

Pọlu nọ lẹ Efesọsu

1 Teke ono, Apọlosu nọ lẹ Kọrentu ono bẹ Pọlu kwasẹru ụzo
ẹnyanwu arịba lụfu lẹ Efesọsu. O rwua l'ẹka ono; ọ harụ hụma ndu
etso ụzo Jizọsu.
2 Ọ jịa phẹ: "?Unu natarụ Unme-dụ-Nsọ teke unu kwetarụ?"
Ẹphe sụ iya: "Anyi teke anụma-swekpọkwaanu kẹ Unme-dụ-Nsọ
anụma ophu."
3 Ọ sụ phẹ: "?Bụ ẹgube baputizimu gụnu bẹ e meru unu?" Ẹphe sụ
iya l'ọo baputizimu kẹ Jiọnu.
4 Pọlu sụ phẹ: "Jiọnu shikwa emeje baputizimu gude egoshi l'onye-a
bẹ izimanụ iphe-ẹji iya lwarụ azụ; ọ ghawaa umere lwapfuta Chileke.
Iphe, o shi epfujefuaru ndu Jiu bụ g'ẹphe kweta k'onye ono, a-bya nụ
ono, bụ iya bụ Jizọsu."
5 Pọlu pfuchaẹpho nno; ẹphe nụma; e gude ẹpha Nnajịuphu, bụ
Jizọsu mee phẹ baputizimu.
6 Pọlu bya ebyibe phẹ ẹka; Unme-dụ-Nsọ bya eji phẹ ẹhu. Ẹphe
pfuahaa l'olu Unme-dụ-Nsọ; bya awatakwaphọ epfuchiru Chileke.
7 Ndu ono rwuru iri l'ẹbo.

8 Pọlu nọkota mgburugburu ọnwa ẹto sakọta kẹ Chileke kpaa kpaa
l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu. Ẹphe l'iya nọdu adzọ opfu ono. Ọ nọdu anọduje
eme g'o doo phẹ ẹnya l'ozi-ọma kẹ Chileke, bụ eze ono; bụ ọkpobe-
opfu.
9 Ọle ndu ono harụ kpọchia nchị; ọphu ẹphe ekwetaduru iphe, Pọlu
pfuru. Ẹphe wataẹpho epfubyishi ụzo Nnajịuphu ono epfubyishi l'ẹka
ono; Pọlu parụ phẹ haa bya eduta ndu kẹ Kéreshi ono; ọ bụru iya
atụgbu. Mbọku-mbọku; oojeshia asa opfu l'ụlo, eedzukọje k'anwụ
iphe l'ibe Tiranọsu.
10 O mekpọe ya phọ ẹgube ono gbiriri jasụ o megba iya apha labọ.
Ọo ya bụ ndu bukọta l'alị Eshiya mẹ ndu Jiu mẹ ndu Gurisu nụmakota
opfu kẹ Nnajịuphu, bụ Chileke.

Ụnwu Sukiva

11 Chileke shi Pọlu l'ẹka eme iphe-ọhumalenya, ete emejehaadaa nụ;
12 k'ọphu ọobujeru e -shi iya l'ẹhu wota nkachifu; ọzoo nwampete
ẹkwa gude jepfu ndu iphe eme; iphe-ememe ono alaa; ọbvu, bu phẹ
l'ẹhu alụfuchaa.
13 Ọ dụkwarupho ndu Jiu, tsoru ejephe achịshikwapho ọbvu,
emegbaa nemadzụ. Ẹphe nọdu emeje g'ẹphe gude ẹpha Jizọsu eme
iya. Ẹphe nọdu asụje ọbvu ono: “Mu gude ẹpha Jizọsu, onye Pọlu
epfu nkiya akaru ngu g'ị lụfu.”
14 O nweru nwoke Jiu lanụ, bụ onye-ishi uke Chileke, ẹpha iya bụ
Sukiva, nwụtaru unwoke ẹsaa. Noo ya; o be ujiku lanụ; unwoke ẹsaa
ono mekwaaphọ g'ẹphe gude ẹpha Jizọsu chịfu ọbvu ẹgube ono, ndu
ọphuu achịfuje phọ.
15 Ọbvu ono, ẹphe eme g'ẹphe chịfu ono sụ phẹ: “Jizọsu bẹ mu maru
bya amakwarụpho Pọlu; unubẹdua ?unu bụ ndu ole?”
16 Onye ono, ọbvu eme ono gude ẹjo ọkpehu tsoo phẹ ọgu; kakọta
ẹphe n'ẹsaa ike. O meka phẹ iphe gbabẹchaa phẹ ọto. Ẹphe shi l'ụlo
ono gbafụ.
17 Ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu, bukọta lẹ Efesọsu nụma iphe ono;
ndzụ rwuta phẹ. A kwabẹahaa ẹpha Nnajịuphu, bụ Jizọsu ọkpobe
ùbvù.
18 Igwerigwe ndu bụwaa ndu kẹ Kéreshi wụru bya bya akọshiahaa
iphe, ẹphe shi emeje; bya egbukachaa oswe, ẹphe shi kegbaa ndu ọzo.
19 Ndu emeje ọmamanshi bya achịta ẹkwo, ẹphe egudeje eme
ọmamanshi ono chịkobe l'ẹka lanụ kpọo ya ọku l'iphu ọha. A bya
agbakọo aswa ẹkwo ono; ọ bụru ụkporo ẹkpa-ego iri l'ẹbo l'ẹkpa-ego
iri.
20 E shi ẹgube ono; opfu kẹ Chileke goshi g'oorebe ire bya akabaa
ejedzuru; bya akabakwaaphọ eshihu ike eje.

Ùtsú etsu lẹ Efesọsu

21 Iphe ono nwụchaepho; Unme-dụ-Nsọ mee gẹ Pọlu sụ lẹ ya
shifụtaje Masedoniya waa alị Gurisu lụfu lẹ Jierúsalẹmu. Ọ sụ lẹ ya
-jechaa ẹka ono bẹ ya e-jekwaphọ Romu.
22 Ọ bya ezia ndu eyejeru iya ẹka ụmadzu ẹbo; Timoti yẹe Ẹrasutosu
g'ẹphe vuru iya ụzo jeshia Masedoniya gẹ yẹbedua nọbaadaa l'alị
Eshiya.

23 Teke ono bẹ oke mkpaka bataru lẹ mkpụkpu ono l'opfu ụzo
Nnajịuphu ono.
24 L'ọ dụru onye akpụje ụzu, eme ọna shii, egudeje mkpọla-ọchaa
akpụshi ụnwu iphe, adụjegbaa l'eze-ụlo eze-nwanyị ndu Efesọsu, bụ
Atẹmisu. Ẹpha onye-ụzú ono bụ Dimitiriyọsu. Yẹe ndu akpụjeru iya
iphe ono gude iya akpa okpoga ntụmatu.
25 Ọ bya ekukọo ndu ono l'ẹka lanụ; mẹkpoo iphe, bụkpoo ọgbo ndu
ụzú ono sụ phẹ: "Ndu mu! Unu maru l'ọo iphe, anyi eme-a bẹ anyi
gude aba.
26 ?Ọ kwa l'unu anụ-a; tẹme unu nọdu ele-a iphe, nwoke-a, bụ
Pọlu eme? Ọ sụru l'agwa, nemadzụ gude ẹka dobe ta abụdu ọkpobe
iphe ilile. Nta-a bẹ o gudewaa ẹgube ono pfuta ndu dụ igwerigwe lẹ
Efesọsu; ghudu mẹ oojegbabẹ alị Eshiya mgburugburu.
27 Iphe, dụ ẹji, dụ iya nụ bụ l'iphe-a, anyi akpụje-a a-zaahaa ẹjo ẹpha.
Ọzo ka njọ bụ l'eze-ụlo eze-nwanyị taa dụedu iphe, ọobukwaduru.
Waa l'aa-parụ iya haa; mbụ eze-nwanyị ọphu alị Eshiya l'ophu mẹ
mgboko mgburugburu abarụ ẹja."

28 Ikpoto ndu ono nụnyaepho iphe ono, oopfu ono; ẹhu gbangahụ
phẹ l'ẹhu-eghu. Ẹphe tụ ụzu sụ: "Atẹmisu ndu Efesọsu bụ eze agwa!"
29 Ùtsú daa lẹ mkpụkpu ono. Ẹphe dzukọbe ẹgwegwa gude Gayọsu
yẹe Arisutakọsu, bụgbaa ndu Masedoniya labọ, ẹphe lẹ Pọlu swị;
kpụru phẹ kpụfuru ọha l'ẹka mkpụkpu ono edzuje.
30 Pọlu l'onwiya jeshia gẹ ya jepfu ikpoto ndu ono; ọphu ndu kẹ
Kéreshi ekwedu.
31 Ndu nweru ẹnya lẹ Eshiya, bụ ndu ẹphe l'iya eshi ọ̀nyà; zia ozi g'e
je ezia ya sụ iya jiko g'a ta ahụmakwa iya l'ẹka ono, mkpụkpu edzuje
ono ahụma ophu.
32 Kẹle teke ono bẹ ùtsú ono adakpọepho lẹ ndzukọ ono. Ndu echi
kẹ ne phẹ; ndu echi kẹ nna phẹ; kẹle ẹphe ta amadụ iphe, ada nụ.
Mbụ l'o ghuduru nwanshịi mẹ ọ bụru lẹ g'ẹphe hakọta kụru l'ẹka ono
ta amadụ iphe, ẹphe gbafụta-doru.
33 No iya; e dobesu l'ọo nwoke lanụ, eekuje Alẹguzanda akpa iphe
ono; kẹle ndu Jiu họfutaru iya nwuru iya ye l'iphu ikpoto ndu ono.
Alẹguzanda palia ẹka g'e gebekwa gẹ ya dofu onwiya.
34 Ẹphe hụmaepho l'ọ bụ onye Jiu; g'ẹphe hakọta gude olu lanụ
chiahaa sụ: "Atẹmisu ndu Efesọsu bụ eze agwa!" Ẹphe raaẹpho iphe
ono nra lanụ-oo jasụ iphe, ha g'awa labọ.

35 E mechaa; onye edejeru mkpụkpu ẹkwo kukebe ẹhu mee a rabuhu
iphe ono. Ọ sụ phẹ: "Mu sụ-a; Efesọsu! Ọ tọ dụkwa onye amadụ
l'ọo Efesọsu bụ mkpụkpu, nwe eze-ụlo Atẹmisu bya abụru mkpụkpu,
abarụ ntẹkpe, gbaru iche ono, shi l'igwe daa ono ẹja.
36 Ọ tọ dụdu onye a-sụ l'ọo ụka. Ọo ya bụ; unu nọdunu nwadoo.
Unu te emeẹkwa gẹ ndu amadụ iphe.
37 Unu kpụtawaru ndu-a bya ẹka-a l'ẹbe ọbu l'ẹphe zitaru iphe eze-
ụlo eze-nwanyị; tẹme ọphu ọ dụdu ẹjo opfu, ẹphe pfuru iya.
38 Sụ-a; teke ọ bụ lẹ Dimitiriyọsu waa ndu ejeru iya ozi nweru ndu
ẹphe sụru l'ọ dụru iphe, ẹphe meru; ụlo-ikpe dụepho adụdu tẹme
ndu-ishi mkpụkpu nọduepho l'ẹka ono. G'ẹphe je l'ẹka ono je epfu
iya.

39 Teke ọ bụ l'ọ dụru iphe ọzo, unu epfu; unu epfua ya mẹ mkpụkpu
dzua opfu.
40 Kẹle ọgu, dụru anyi nta-a bụkwa l'aa-sụ l'anyi kparụ ùtsú ntanụ-
a l'ẹbe abụ l'o nweru ishi iphe, bụkwanu e -kuje anyi; anyi egude iya
dofu onwanyi l'ẹgube mkpu ọwa-a, a gbaru ntanụ-a."
41 O pfuchaa nno; ọ sụ phẹ g'ẹphe la. Ẹphe wụfu lashịa.

20

Iphe, meru lẹ Masedoniya
waa lẹ Gurisu

1 Ùtsú ono dazetaẹpho; Pọlu bya ekukọo ndu kẹ Kéreshi bya eyeru
phẹ ọkpu-ikike g'ẹphe ta atsụkwa ebvu bya ekelechaa phẹ; ọ bụru iya
eje Masedoniya.
2 O jephekọtachaa l'iphe, bụ ẹka ono g'ọ ha pfuaru phẹ igwerigwe
opfu bya eyeru phẹ ọkpu-ikike. E mechaa; ọ bya ejeshia Gurisu.
3 Ọ nọo ọnwa ẹto l'ẹka ono. A nọnyaa; ọ kwakọbe jeshia abahụ
l'ụgbo eje alị Siriya. Ndu Jiu gbaru je akwachia ya ụzo. Ọ laphu azụ
je eshia ụzo Masedoniya lashịa.
4 Ndu ẹphe l'iya swị l'ije ono bụ Sopeta, nwa Pirọsu, onye Beriya
waa Arisutakọsu waa Sekụndosu, ẹphebedua shi lẹ Tesalonayika; waa
Gayọsu onye Debi; waa Tikikọsu waa Tirọfimosu; noo ndu kẹ Eshiya;
waa Timoti.
5 Ndu ono vuru ụzo je anọdu lẹ Tirowasu pfụru-cheru anyi.
6 A -bọchaa iphe "Ọbo-buredi, ekoduru ekoko"; anyi bahụ l'ụgbo lẹ
Filipayi tụgbua. A nọepho ujiku ise; anyi byapfuta phẹ lẹ Tirowasu. E
rwua ẹka ono; anyi nọo abalị ẹsaa l'ẹka ono.

Ejeje ikpazụ, Pọlu eje Tirowasu

7 O be lẹ mbọku mbụ l'idzu; anyi dzukọbe g'anyi ria Nri-ẹnyashi-
Nnajịuphu. Pọlu wata phẹ asarụ opfu; kẹle ọokwakobekwanu k'ala
l'ụtsu iya. O pfuẹpho opfu gbiriri jasụ abalị kee ẹbo.
8 Orọku dụ igwerigwe l'ime ụlo-eli ono l'ẹka anyi nyikotaru je
adọkobe lẹ k'eli iya.
9 Nwokorọbya lanụ, aza Yutikọsu nọdu anọo l'igburọnu windo.
Pọlu pfunyaẹpho opfu ono; mgbẹnya rweahaa Yutikọsu. A nọnyaa
mgbẹnya tụ iya. O shi lẹ mkpopfu ụlo-eli ẹto ono ngabufu bya echia
onwiya l'alị. E jeshia ya apali; ọ nwụhuwaa.
10 Pọlu bya enyizeta bya anmakoru iya l'eli bya agbakụa ya ẹka sụ:
"Unu ta akwagbushihẹ onwunu l'ọ dzụwaa ndzụ!"
11 Ọ tụgbua laphu azụ je anyawaa buredi ono kee; ẹphe ria. O
pfuaharu phẹ opfu ọzo; pfua ya jasụ nchi bọhu. Ọ bụru iya alala.
12 Ẹphe duta nwokorọbya ono lẹ ndzụ. Ọ bụru iphe, e gude dụa phẹ
obu; obu shihu phẹ ike ọkpobe eshihu.

Pọlu shi lẹ Tirowasu jeshia Militọsu

13 Anyi tụgbua bya abahụ l'ụgbo kpọru jeshia Asọsu g'anyi apata
Pọlu l'ẹka ono; kẹle ọ sụru g'anyi gude ụgbo byapfuta iya lẹ ya e-gude
ọkpa lụfuta l'ẹka ono.
14 Ọ byapfuta anyi lẹ Asọsu; anyi pata iya l'ụgbo tụgbua jasụ anyi
jerwua Mitilini.

15 Tọbudu iya bụ; anyi shi l'ẹka ono tụgbua. O be lẹ nchitabọhu
iya; anyi shi l'ẹka ono gude ụgbo ghaa mgboru Kiyọsu. O rwua echele
iya; anyi kpọ-rwua Samọsu. O be lẹ nchitabọhu mbọku k'ono; anyi
kpọ-rwua Militọsu;
16 kẹle Pọlu pfuhawaru sụ lẹ ya a-gha Efesọsu aghagha gẹ ya te eje
akpọ ụpfu l'alị Eshiya. Ọ dụ iya ẹgwegwa; kẹle oome gẹ ya kukebe
ẹhu jerwua Jierúsalẹmu; tẹme l'oorwua mbọku Pentikọsutu.

Pọlu asụ: "Nọkwa-ẹhu mma"

17 Pọlu nọdu lẹ Militọsu zia g'e je ezia ndu e meru ọgerenya Chịochi
lẹ Efesọsu g'ẹphe bya gẹ yẹ l'ẹphe dzuda.
18 Ẹphe byarwuta Pọlu sụ phẹ: "Unu mawaru-a gẹ mu shi emeje teke
ono, mu l'unu nọkpoo ono eshinu mu byaru alị Eshiya.
19 Mu wozetaru onwomu alị ejeru Nnajịuphu ozi; mu gude ẹnya-
mini gude iphe-ẹhuka, byapfutakọtaru mu nụ, shigbaa l'ẹjo idzu, ndu
Jiu achịru mu eje ozi ono.
20 Unu maru l'ọ tọ dụdu iphe k'ụzo ono, Chileke e-shi dzọo unu ono,
mu atọgboduru unu ẹba; mbụ l'ọ tọ dụdu ẹka mu wachiru iya unu
awachi mẹ nanụ. Mu rarụ iya unu arara zia ya unu l'edzudzu-ọha mẹ
l'ibe unu l'unuphu l'unuphu.
21 Mu nmarụ ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu ọkwa sụ g'izimanụ iphe-
ẹji phẹ lwa phẹ azụ g'ẹphe gha umere lwapfuta Chileke bya ekweta l'ọo
Jizọsu bụ Nnajịuphu phẹ.
22 Nta-a bẹ mu e-mekwa gẹ Unme-dụ-Nsọ ziru mu. Mu e-je
Jierúsalẹmu; ẹbe ọ bụkwa lẹ mu maru iphe, ee-me mu nụ l'ẹka ono.
23 Iphe, mu maẹrupho bụ lẹ Unme Chileke emeje mu lẹ mkpụkpu lẹ
mkpụkpu mu ahụma lẹ mkpọro waa iphe-ẹhuka, parụ ẹka swiru mu
lẹ Jierúsalẹmu ono.
24 Ọle ọ tọ dụdu iphe, mu gụberu ndzụ mu. Ọo 'nụ gẹ mu jefukpọonu
ozi mu l'ishi; mbụ gẹ mu jefụbebe ozi ono, Nnajịuphu bụ Jizọsu ziru
mu gẹ mu jee ono, bụ iya bụ gẹ mu pfukaaru ndiphe k'ozi-ọma lẹ
Chileke a-phụru phẹ obu-imemini.
25 "Nta bẹ mu mawaru l'unubẹ ndu ono, mu tsoru jephee zia ozi-ọma
l'ọo Chileke bụ eze ono bẹ taa hụmabaekwa mu ọzo.
26 Noo iphe, mu gude sụ unu ntanụ-a; ọ -dụru onye larụ l'iswi bẹ ẹka
mu ta adụekwa iya ọzo.
27 Kẹle mu tụkowaru iphemiphe, Chileke tụberu tọgbokotaru unu
ẹba. Ọ tọ dụdu ọphu mu wachiru unu awachi mẹ nanụ.
28 Unu leta onwunu ẹnya letakwaphọ ụnwu atụru ono, Unme-dụ-
Nsọ yeru unu l'ẹka ono ẹnya. Unu bụru ndu azụ Chịochi, Chileke
gude mee, Nwa iya gẹdegede gbaru l'oswebe; mee g'ọ bụru nkiya.
29 Mu maru lẹ mu -tụgbuchaepho lashịa bẹ ndu ẹjo nzi a-wụbata
g'ẹjo agụ bya adakaa unu. Ọ tọ dụkwa g'e meru; ẹbe ẹphe ebyi ẹka
l'igwe atụru-a.
30 Ọ dụru teke aa-nọnya ndu shikwaa l'ime ọgbo unu ono awata
adzụ ụka. Ẹphe egude ẹgube ono meahaa g'ẹphe dzụta ndu kweru kẹ
Kéreshi l'ụka g'ẹphe etsoru ẹka phẹ.
31 Noo ya bụ; unu kwabẹ ẹnya. Unu nyatajẹkwa lẹ mu kwatarụ gude
ẹnya-mini kukebe ẹhu eme unu g'unu tsoru ụzo, pfụru ọto. Mu ziru
iya unu l'ẹhu l'ẹhu; eswe l'ẹnyashi apha ẹto ophu.

32 “Nta bẹ mu yeru unu l'ẹka Chileke. Mu ziwaru unu ozi-ọma k'eze-
iphe-ọma, Chileke emeru ndiphe. Ọo ozi-ọma ono eche unu bya adụje
ike emetse unu emetse bya adụjekwapho ike mee g'unu lẹ ndu ọzo,
bụ ndu kẹ Chileke gbarụ mgba l'iphe ono, o doberu ndu nkiya ono.
33 Unu maru l'ọ tọ dụdu onye ẹgu iphe iya gụjeru mu. Ọphu ọ dụdu
onye mu sụjeru g'ọ nụ mu afụ; ọzoo kobo; ọzoo uwe iya.
34 Ọo ẹka mu-a ẹphenebo bẹ mu gude jee ozi jeta iphe, mkpa iya
dụru mu; waa iphe, mkpa iya dụru ndu mu l'ẹphe swị.
35 Mu gudewaa ẹgube ono goshi unu l'anyi a-nọdu ejeshije ozi ike
g'anyi egude ẹgube ono yeru ndu adụdu g'ọ dụ phẹ ẹka. G'anyi
nyatajẹkwa iphe ono, Jizọsu, bụ Nnajịuphu pfuru l'onwiya ono sụ:
‘Onye anụ anụnu bẹ ẹhu kakwa ụtso eme l'onye anata anata.’ ”
36 Pọlu pfuchaa nno; o gbushi ikpere yẹe ndu ono g'ẹphe ha pfuru
nụ Chileke.
37 Ọ tụgbushia; ẹphe tụko bungee ẹkwa je arịkua ya ẹka l'olu;
tsutsuchaa ya ọnu gude sụ iya tọkwa ẹhu.
38 Ọ bụru epfupfu ono, o pfuru l'ẹphe taa hụmabaedu iya ọzo ono
bẹ kachakpọo phẹ erwu l'ẹhu. Ẹphe duru iya jeshia l'ụgbo.

21

Pọlu eje Jierúsalẹmu

1 Anyi sụ phẹ: “Nọkwa-ẹhu mma” bya abahụ l'ụgbo
kpọkwaseerupho nhamụnha jasụ anyi lụfuta lẹ Kọsu. O be lẹ
nchitabọhu iya; anyi kpọru byarwuta Rodzu. Anyi shi l'ẹka ono kpọru
jeshia Patara.
2 Anyi rwua bya ahụma ụgbo, adagha eje Fonishiya. Anyi bahụ iya
kpọru tụgbua.
3 Anyi kpọ-rwuẹpho ẹka anyi gbẹwaa elewaa Sayipurọsu ẹnya; anyi
jịru iya ye l'ẹkicha kpọru jeshia Siriya. Anyi byarwutaẹpho Taya, bụ
iya bụ ẹka aabya egweshi iphe, ụgbo ono vu; anyi nyishihu.
4 Anyi hụma ndu kẹ Kéreshi l'ẹka ono. Anyi l'ẹphe nọo abalị ẹsaa.
Unme Chileke mee ẹphe hụma iphe, e-me Pọlu lẹ Jierúsalẹmu. Ẹphe
nmaaru iya ọkwa sụ iya g'o to jekwa.
5 Anyi nọdzuepho abalị ẹsaa ono; anyi haa ẹka ono tụgbua ije anyi.
G'ẹphe hakọta; mẹ unyomu phẹ; mẹ ụnwegirima phẹ tụko wụru tsoru
anyi jasụ anyi lụfutabebe lẹ Taya. Anyi lụfutabebeepho; anyi tụko
gbushi ikpere l'ọnu eze-ẹnyimu l'ẹka ono pfuru nụ Chileke.
6 Anyi l'ẹphe kwechaa ekele ikpazụ-a; anyi bahụ l'ụgbo tụgbua.
Ẹphebedua wụru lashịa ibe phẹ.
7 Anyi shi lẹ Taya l'ẹka ono kpọru ụgbo tụgbua. Anyi bya akpọrwua
l'alị Tọlemeyisu. Ọ bụru l'ẹka ono bẹ anyi nọ-buhuru l'ụgbo l'ije anyi
ọbu. Anyi bya eje ekelechaa ụnwunna; anyi l'ẹphe nọo ujiku ophu
l'ẹka ono.
8 O be lẹ nchitabọhu iya; anyi gude ọkpa tụgbua bya ejerwua
Sizariya. Anyi rwua bya abahụ l'ibe Filipu, onye Ozi-ọma; anyi l'ẹphe
nọdu. Filipu ono yị l'unwoke ẹsaa phọ, a họtajeru g'ẹphe yeje ẹka
phọ.
9 Ọ nwụtaru ụnwumgboko ẹno, ata alụdu ji. Ụnwumgboko ono
ẹphen'ẹno tụko epfuchijechaaru Chileke.

10 Anyi nọkpoo ujiku olemole l'ẹka ono. A nọnyaa nwoke lanụ, bụ
onye mpfuchiru, ẹpha iya bụ Agabọsu shi lẹ Jiudiya bya.
11 Ọ byapfuta anyi bya ewota akpọ, Pọlu atubutajẹ uwe iya bya egude
kegbabẹ onwiya ẹka waa ọkpa bya asụ: "Unme-dụ-Nsọ sụru-a; l'onye
nwe akpọ-a bẹ ndu Jiu l'e-ke ẹgube-a lẹ Jierúsalẹmu kpụru iya nụ ndu
amadụ Chileke."
12 Anyi nụmachaa ya; anyi lẹ ndu nọ l'ẹka ono wata arwọ Pọlu g'o
to jeshi Jierúsalẹmu.
13 Ọ sụ: "?Ẹkwa ọwa, unu ara ọwa-a bụ gụnu? ?Unu gbẹ eme g'obu
nmafụ mu? Mu nọakwaa onwomu ree egude kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu
nwụhu lẹ Jierúsalẹmu; ọ tọ bụdu-a g'e kee mu ẹgbu kpụrumu."
14 Anyi pfua nta pfua imo; ọphu o kwedu. Anyi parụ haa sụ: "G'iphe,
dụ Nnajịuphu l'uche mee."
15 Anyi nọnyaa l'ẹka ono; anyi kwakọbe jeshia Jierúsalẹmu.
16 Ụnwunna, nọ lẹ Sizariya harụ tsoru anyi. Ẹphe dua anyi durwua
ibe onye anyi eje anọdu, ẹpha iya bụ Menesọnu onye Sayipurọsu; onye
shi l'ọduu bụru onye kẹ Kéreshi.

Pọlu eje ekele Jiemusu

17 Anyi rwua Jierúsalẹmu; ụnwunna natakpọo anyi ọkpobe anata.
18 O be lẹ nchitabọhu iya; anyi lẹ Pọlu swịru jeshia ekele Jiemusu.
Anyi jeshia; ndu e meru ọgerenya Chịochi dzugbuwaa l'ẹka ono.
19 Pọlu kelechaa phẹ bya eshi l'ishi kọkotaru phẹ iphe, Chileke gude
ozi, ya jeru ndu abụdu ndu Jiu meeru phẹ.
20 Ẹphe nụmachaa iphe ono, o pfuru ono bya atụko kele Chileke
ekele. Ẹphe sụ Pọlu g'o leanarọ g'iphe dụ l'ẹka-a. Sụ iya l'ikpoto
ndu Jiu bẹ kwetaakwaru l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu phẹ; tẹme ẹphe
phubekwaphọ iphu l'eme ekemu, shi l'ẹka Mósisu.
21 E pfuwaru phẹ l'iizi ndu Jiu mgburugburu, bugbaa l'alị ọzo g'ẹphe
gwọbe ekemu Mósisu; g'ẹphe te ebujeshi ụnwu phẹ úbvù; ọphu ẹphe
etsohẹ omelalị ndu Jiu.
22 ?Anyi e-me iya imagha? Ọha a-gbakwa mkpu. Kẹle ẹphe
nụmajekwa l'ị lwawaru.
23 Iphe, ii-mekwa baa; ọ dụru ụmadzu ẹno, kweru Chileke l'ẹphe
edoberu iya onwophẹ iche; bya atụ-bua teke ẹphe e-meberu iya.
24 Teke ẹphe tuburu gbabeakwaa. Jekwa etsoru phẹ mee nsọ,
ntụrwu. L'ị pfụaru phẹ ụgwo iphe, iphe ono e-phu phẹ k'ọphu ẹphe
a-kpụshikwanu ishi. Ọo ya bụ g'onyemonye amaru l'iphemiphe ono, a
tụko epfu l'iime ono bụkota ụka. Ẹphe amaru lẹ gụbedua l'onwongu
atụkojekwaa g'ekemu Mósisu pfuru emekọta.
25 Ọ -bụru kẹ ndu abụdu ndu Jiu, bụwaa ndu kẹ Kéreshi bẹ anyi
chịhaanaru-a idzu dewaa ẹkwo-ozi zilaarụ phẹ sụ g'ẹphe te erijeshi
iphe, a gwarụ iphe. Ọphu ẹphe atajẹkwa mee-iphe. Ọphu ẹphe atakwa
anụ, a swị-gburu aswị-gbu. Ọphu ẹphe apharwụshijekwa onwophẹ.
26 Ọo ya bụ; Pọlu byanụ bya eduta ụmadzu ẹno ono yeru onwiya.
O be lẹ nchitabọhu iya; ẹphe l'iya je emee nsọ ono l'eze-ụlo Chileke.
Ẹphe shi ẹgube ono mee a madzuru l'a -nọfua ujiku ẹsaa bẹ ẹphe lẹ
ndu ọphuu e-gude iphe bya g'e gweeru phẹ ẹja l'ẹhu l'ẹhu g'ọ gbaru.

Eegude Pọlu l'eze-ụlo Chileke

27 Abalị ẹsaa ono nọdu abvụwaa. O be ujiku lanụ; ndu Jiu, shi Eshiya
harụ hụma Pọlu l'ime eze-ụlo Chileke. Ẹphe kpalia ikpoto nemadzụ
l'ẹka ono; yeeru phẹ ọku; ẹphe gude Pọlu
28 chishia mkpu sụ: "Ízurẹlu! O-ji-l'ẹka tọgbo-o! Unu bya eyeta
ẹka-o! Waa nwoke-a, tsoru ẹkameka eje ezi nemadzụ iphe; epfubyishi
ndibe anyi bya ezibyi ekemu Mósisu bya epfubyishi eze-ụlo Chileke-a.
Ọphu ka njọ bụ l'o dutaru ndu abụdu ndu Jiu dubata l'eze-ụlo Chileke
shi ẹgube ono merwushia ẹka dụru Chileke lẹ nsọ."
29 Iphe, ẹphe gude epfu nno bụ l'ẹphe hụmajeru ẹka Pọlu yẹe onye
Efesọsu, ẹpha iya bụ Tirọfimosu swị ejephe lẹ Jierúsalẹmu. Ẹphe
dobesu lẹ Pọlu du nwoke ono bahụ l'ime eze-ụlo Chileke.
30 Mkpụkpu gbaahaa gharagharaghara. Ẹphe gbakodzua bya akpụta
Pọlu kpụfuta iya l'ime eze-ụlo Chileke. A gụchishia eze-ụlo Chileke ono
teke ono teke ono.
31 Ẹphe nọdu emekwadụ-a g'ẹphe gbua Pọlu; onye-ishi ndu ojọgu
ndu Romu, bụ iya bụ onye-ishi ndu uswe iya ono nụmanu l'ùtsú ada
lẹ Jierúsalẹmu.
32 Onye-ishi ono chịtaepho ndu-ishi ojọgu waa ndu ojọgu phẹ
ẹgwegwa gbapfushia ikpoto ndu ono. Ẹphe hụmaepho onye-ishi ono
yẹe ndu ojọgu ono; ẹphe tsubuhu Pọlu iphe.
33 Onye-ishi ndu ojọgu ono bya eje egude Pọlu bya akarụ g'a tụa ya
uzi mkpọro labọ. Bya agbẹ teke ono jịahaa sụ: "?Bụ onye bẹ ọ bụ? ?
Bụ gụnu bẹ o meru?"
34 Ndu echi l'o meru ọwa; ndu echi l'ọo ọphuu. A nọdu epfuẹpho
iphe, edoduru ẹnya k'ọphu onye-ishi ndu ojọgu ono amaẹdu iphe, bụ
l'ọo waa iphe, o meru baa. Ọ sụ ndu ojọgu iya g'ẹphe kpụta Pọlu
kpụba l'ọdu ndu ojọgu.
35 Ẹphe kpụru iya rwua ọnu-abata ọdu-ojọgu ono; ẹphe palita iya
apalita parụ; l'ẹka mkpụkpu ono ede igiji eme g'ẹphe nata iya megbua.
36 Ẹphe nọdu eze gidigidi etso iya l'azụ echigbaa: "Chigbua ya!
Chigbua ya!"

Pọlu eme g'ọ dzọo onwiya

37 Ẹphe jeshiẹpho g'ẹphe kpụba Pọlu l'ime ọdu ndu ojọgu ono; ọ sụ
onye-ishi ndu ojọgu ono: "Gẹ mu pfunaaru ngu iphe."
Onye-ishi ndu ojọgu ono sụ iya: "Inhi! ?Ị gbẹ maru opfu Giriku?
38 ?Bụ iya bụ l'ọ tọ bụdu ngu bụ nwọphu Ijiputu ono, kpalikwadụru-
a opfu; chịta mgbugbụmadzu ụnu ụmadzu iri, chịba l'echiẹgu, e budu
ebubu je anọdu-a?" "?Tọbudu ngu?"
39 Pọlu sụ iya: "Mbẹdua bụkwa onye Jiu, a nwụru l'alị Silisiya
gẹdegede. Mu shikwa Tasọsu, bụ mkpụkpu nweru ẹnya. Jiko gẹ mu
pfunuru nụ ndu-a."
40 Onye-ishi ndu ojọgu ono bya ekweta g'o yee ọnu. Pọlu bya apfụru
lẹ mkpokota ẹka eeshije enyiba l'ụlo bya achị-liaru ikpoto ọha ono ẹka
g'e gebe gẹ ya yee ọnu. Ẹphe daẹpho kpiriri; Pọlu gude opfu Hiburu
pfuaharu phẹ opfu:

22

1 "Mu sụ-a; unubẹ ụnwunna mu phẹ; mẹ nna mu phẹ! Unu ngabẹru
mu nchị gẹ mu dofu onwomu l'iphu unu!"

2 Ẹphe nụma l'oopfu opfu Hiburu; ọphu ọ dụedu onye mebaru mẹ
pyịmu. Pọlu wata asa opfu ono.
3 “Mu bụ onye Jiu, a nwụru lẹ Tasọsu, nọ l'alị Silisiya. Ẹka a nọ hee
mu bụ lẹ Jierúsalẹmu l'ẹka-a. Onye ziru mu ẹkwo bụ Gameliyẹlu. Ọ
kwata zishia mu ekemu ndiche anyi phẹ ike. Ọo g'unubẹ ndu nọkota
l'ẹka-a adzọshi kẹ Chileke ike-a bụ gẹ mu shi anọduje adzọ iya.
4 Ndu shi etso Ụzo Nnajịuphu ono bẹ mu shi akpashịje ẹhu ike; mbụ
shi egbuje phẹ egbugbu. Mu shi egudeje unwoke phẹ mẹ ụnwanyi phẹ
tụa mkpọro.
5 Onye-ishi ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya unu bẹ a-
gbakwaa ekebe l'iphe-a, mu epfu-a bụ ọkpobe-opfu. Mu jeru je anata
phẹ ẹkwo, e deru nụ unwune phẹ ndu Jiu, bu lẹ Damasụkosu bya
ejeshia ẹka ono gẹ mu gudechaa ndu kwetarụ kẹ Jizọsu tụa phẹ
mkpọro kpụru bya Jierúsalẹmu g'a hụa phẹ ahụ̀hù.

Pọlu akọ gẹ ndzụ iya gude gbanwe

6 “No iya; mu nọdu eje; mu rwutashịepho Damasụkosu g'ẹnyanwu
alwawaa l'ishi; ìphóró shiẹpho l'imigwe chaẹpho kẹ vaa chaphee mu
mgburugburu.
7 Mu daa kpurumu l'alị. Mu nụma olu-opfu, epfu anụ mu nụ sụ mu:
‘Sọlu! Sọlu! ?Bụ gụnu meru iphe, ịikpa mu ẹhu?’
8 Mu sụ iya: ‘?Bụ onye bẹ ị bụ Nnajịuphu?’ Ọ sụ mu: ‘Mu bụ Jizọsu
onye Nazaretu, bụ onye ịikpa ẹhu-a.’
9 Ndu mu l'ẹphe swị hụmachaa ìphóró ono obenu l'ẹphe ta
anụmaduru opfu ono, onye ono epfu anụ mu ono.
10 Mu jịa sụ: ‘Nnajịuphu; ?bụ gụnu bẹ mu e-me?’ Ọ sụ mu: ‘Gbalihu
bahụ l'ime mkpụkpu Damasụkosu. I -rwuwarọ ẹka ono bẹ aa-karụ
ngu-a iphemiphe, dụ Chileke g'i mee ya.’
11 Ìphóró ono mee mu tsụahaa ishi. Ndu mu l'ẹphe swị kpụru mu
l'ẹka anyi bahụ lẹ Damasụkosu.
12 “Anyi rwua ẹka ono; ọ dụru nwoke, ẹpha iya bụ Ananayasu: onye
Chileke dụru lẹ nsọ. Oomekọtaje g'ekemu pfuru; tẹme ọ bụru onye
dụru ndu Jiu, bukọta l'ẹka ono lẹ nsọ.
13 Ananayasu ono byapfuta mu bya apfụ-kube mu bya asụ mu: ‘Sọlu
nwune mu; ngwa wata aphụ ụzo ọzo!’ Teke ono teke ono mu wata
aphụ ụzo bya ahụma iya.
14 Ọ sụ mu: ‘Chileke ndiche anyi phẹ bẹ họtaakwaru ngu g'ị maru
iphe, dụ iya l'uche; l'ị hụma onye ono, pfụberekoto kpoloko ono; nụma
iphe, oopfu l'onwiya.
15 Kẹle ịi-gbaru mu ọdzori l'iphu ndiphe mgburugburu. L'i pfuaru
onyemonye iphe ono, ị hụmaru ono waa iphe ono, ị nụmaru ono.
16 Nta-a; ?bụ gụnu ọzo bẹ ị ngabẹru? Gbalihu g'e mee ngu
baputizimu; l'i kweta kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu g'ọ safụ ngu iphe-ẹji
ngu.’ ”

Pọlu eje ezi ndu abụdu ndu Jiu ozi-ọma

17 “No iya; mu laphu azụ lẹ Jierúsalẹmu. Mu nọdu l'eze-ụlo Chileke
ẹka mu epfu anụ Chileke phụa ọphulenya hụma Nnajịuphu.
18 Ọ sụ mu: ‘Mee ẹgwegwa lụfu lẹ Jierúsalẹmu; kẹle ndu ẹka-a taa
ngakwa nchị l'iphe, ii-pfu k'ẹhu mu.’

19 Mu sụ: ‘Nnajịuphu; ẹphe machachakwaru-a rengurengu gẹ mu
shi ejeje l'ụlo-ndzukọ ndu Jiu je atụa ndu etso ụzo ngu mkpọro sụ g'e
chia phẹ iphe.
20 Teke e gburu onye-ekebe ngu bụ Sutivinu; bẹ mu nọkwa l'ẹka ono;
tẹme mu zụa mgbede l'egbugbu, e gburu iya dụ ree. Ọ bụru mbẹdua
nọ swiru uwe ndu jeru iya atugbu.’
21 Nnajịuphu sụ mu: Tụgbua jeshia! Mu e-zi ngu ẹka dụ ẹnya g'i
jepfu ndu abụdu ndu Jiu.”
22 “Ndu ono dakpọepho jii ngabẹ nchị l'iphe, Pọlu epfu jasụ o
pfuẹpho kẹ ndu abụdu ndu Jiu ono; ẹphe swọ-lihu sụ: Unu wofu
ẹgube onye ọwa-a lẹ mgboko! Ọ tọ dụkwa k'anọdu ndzụ!”
23 Ẹphe nọdu atụ wọowoowoo; alashị uwe phẹ; ekpoka urwuku;
l'ẹka ẹhu eghu phẹ eghu.
24 Onye-ishi ndu ojọgu ono sụ gẹ ndu ojọgu iya kpụba Pọlu l'ime ọdu
ọgu ono. Ọ karụ phẹ g'ẹphe chia ya iphe g'a maru oo-pfu iphe, kparụ
iphe, ndu Jiu atụru iya woowoowoo g'ẹphe atụ iya ono.
25 A bya ekechaa Pọlu ẹgbu g'e chia ya iphe; ọ sụ onye-ishi ojọgu
ndu Romu lanụ, pfụru l'ẹka ono: “?E chije onye Romu iphe l'ẹbe abụ
l'e kperu iya ikpe g'a maru iphe, o meru tọo?”
26 Onye-ishi ojọgu ono nụma iya bya ejepfu eze onye-ishi ndu ojọgu
je asụ iya: “?Ị maru-a iphe, ị sụru g'e mee? ?Ị maru-a lẹ nwoke-a bụ
onye Romu?”
27 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono bya ejepfu Pọlu je asụ iya: “?Ị bụ
onye Romu eviya?” Pọlu sụ iya: “Ee.”
28 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono sụ iya: Mu pfụkwaru okpoga, parụ
ẹka; tẹme mu bụru onye Romu. Pọlu sụ iya: Obenu l'a nwụru mbẹdua
anwụnwu lẹ Romu.
29 Ndu ono shi abya ajị Pọlu ajị ono parụ iya haa. Ndzụ gụahaa eze
onye-ishi ono g'ọ nụmaru lẹ Pọlu bụ onye Romu. Ọ bụru nwa Romu
bẹ ọ tụru mkpọro.

Pọlu nọ l'iphu ọgbo-ikpe ndu Jiu

30 O be lẹ nchitabọhu iya; Eze onye-ishi ndu ojọgu ono sụ g'a tụfu
Pọlu mkpọro. Ọ bya ezia gẹ ndu-ishi uke Chileke mẹ ndu ọgbo-ikpe
ndu Jiu dzugbua. Ẹphe dzugbuẹpho; o duta Pọlu dufutarụ phẹ. Ọ
bụru iphe, ọochokpoo bụ g'ọ maru iphe, ndu Jiu gudedoru Pọlu.

23

1 Pọlu bya atabẹ ọgbo-ikpe ono ẹnya bya asụ phẹ: “Ụnwunna mu;
ọ tọ dụkpokwaa iphe, mu maru, mu mejeru byasụ nta-a, bụ iphe, mu
a-sụ l'ọowa mu obu mini l'iphu Chileke.”
2 Noo ya; Ananayasu, bụ onye-ishi ndu-ishi uke Chileke gbalihuẹpho
sụ gẹ ndu pfụ-kube Pọlu chia ya ẹka l'ọnu.
3 Pọlu sụ iya: “Gẹ Chileke chikwa ngu iphe gụbe igbulọ, e teru ńdzú
ono! Nta-a bẹ ị nọ l'ẹka-a eme g'i gude ekemu kpee mu ikpe; tẹme ị
nọdu emebyikwaphọ ekemu ono; eshinu ị sụru g'e chia mu iphe.”
4 Ndu pfụ-kube Pọlu sụ iya: “Shịi! ?Tị madụ l'ọo onye-ishi ndu-ishi
uke Chileke bẹ ịiphu iphu ẹgube ono?”

5 Pọlu sụ: “Ụnwunna; mu te eshikwa maru l'ọ bụ onye-ishi ndu-uke
Chileke. L'opfu Chileke sụkwaru: Te ephukwa onye bụ onye-ishi ngu
iphu.*”
6 “Tọbudu iya bụ; Pọlu hụmaepho lẹ ndzukọ ọgbo-ikpe ono dụ ẹbo;
l'ọgbo ndu Sadusii dụ iya; ọgbo ndu Fárisii dụ iya; o chishia: Ụnwunna
mu; mu yịkwa l'ọgbo Fárisii. Ndu nwụru mu nụ yịkwapho l'ọgbo
Fárisii. Iphe, e kpedoru mu ikpe iya-a bụkwa lẹ mu ele ẹnya lẹ ndu
nwụhuru anwụhu bẹ Chileke e-me ujiku lanụ g'ẹphe teta dzụru ndzụ.”
7 Epfuzeta, oopfuzeta iphe ono; ndu ọgbo Fárisii waa ndu ọgbo
Sadusii wata aswọ ụswo. Ọgbo-ikpe keha ẹbo.
8 Kẹle ndu Sadusii sụru lẹ Chileke tee medu ndu nwụhuru anwụhu
g'ẹphe teta dzụru ndzụ ọzo; sụ l'ụnwu-ojozi-imigwe ta adụdu; ọphu ọ
dụdu ndu ọzo, dụbaa nụ, bụ ndu a ta ahụmadu l'ẹnya. Obenu lẹ ndu
Fárisii tụkoru iphe ono kwetakọta.
9 Ụzu nọdu atụ wọowoowoo aka shii eje. Ndu ezije ekemu ndu ọphu
bụ ọgbo Fárisii harụ gbalihu epfushi ike sụ: “Ọ tọ dụkwa iphe, dụ ẹji,
anyi hụmaru, nwoke-a meru! ?A maru bụ maa; ọzoo ojozi-imigwe
epfujeru nụ iya.”
10 A nọnyaa; ụswo ọbu paa ẹka k'ọphu eze onye-ishi ndu ojọgu ono
dobesu l'ẹphe a-lọkashi Pọlu nanụ nanụ. Ọ sụ gẹ ndu ojọgu iya ye ishi
je akpuphu Pọlu azụ l'ọdu ndu ojọgu ono.
11 O be l'ẹnyashi iya; Nnajịuphu, bụ Jizọsu bya apfụ-kube Pọlu sụ
iya: “G'ike ta abvụkwa ngu Pọlu! Kẹle ọo g'ị gbaru ọdzori mu lẹ
Jierúsalẹmu l'ẹka-a bụ g'i jefụtaje agbaarụ mu iya lẹ Romu.”

Aachị idzu egbu Pọlu

12 O be lẹ nchitabọhu iya; ndu Jiu bya edzukọbe bya erifu nte l'ẹphe
ta abyadụ atsọ nri ọnu; ọphu ẹphe etsudu ọnu l'okoro jasụ teke ẹphe
gbuadaru Pọlu.
13 Ndu ono, riru nte ono ghatakwaru ụkporo labọ.
14 Ẹphe byapfuta ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya ndu
Jiu je asụ phẹ: “Anyi rifuakwaru nte l'anyi taa tsọdu nri ọnu jasụ teke
anyi gburu Pọlu.
15 Ọo ya bụ; unu l'ọgbo-ikpe zia eze onye-ishi ndu ojọgu ndu Romu
g'o dutaru unu Pọlu. Unu mee ya g'o dobesu l'unu eme g'unu jịbaa ya
ajị. Ọle anyịbedua a-kwabẹ gbua ya l'ụzo; tẹme l'o rwua ẹka-a.”
16 Noo ya; nwokorọbya lanụ nụmanu k'ewohagbaa onwophẹ l'ụzo
kwabẹru Pọlu ono. Nwokorọbya ono bụ nwune Pọlu kẹ nwanyị nwụru
iya. O je l'ọdu-ọgu l'ẹka ono je epfuaru iya Pọlu.
17 Pọlu bya ekua onye-ishi ndu ojọgu lanụ bya asụ iya: “Duta onye-a
jepfu eze onye-ishi ndu ojọgu. Ọ dụru iphe, oo-pfuru iya.”
18 Onye-ishi ndu ojọgu ono bya eduta iya bya edujeru eze onye-ishi
ndu ojọgu ono bya asụ iya: “Onye mkpọro ono, bụ Pọlu kuru mu sụ gẹ
mu dutaru ngu nwokorọbya-a l'ọ dụru iphe, dụ mkpa, oo-pfuru ngu.”
19 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono bya eduta iya bya eje anọdu iche bya
ajịa ya lẹ mpya sụ iya: “?Bụ gụnu bẹ ị byaru mu epfuru?”
20 Ọ sụ iya: “Ndu Jiu chịru idzu l'ẹphe a-sụ ngu g'i duta Pọlu dufutaru
ọgbo-ikpe echele. L'ẹphe aa-sụ ngu lẹ ndzukọ ọgbo-ikpe achọ g'ẹphe
jịbaa ya ajị.

---

* **23:5 23:5** Gụnaa Awụ 22:28.

21 Ọle ọo g'ị tị ngakwaru phẹ nchị; kẹle ọ dụru ndu ghatarụ ụkporo labọ e-wohagbaa onwophẹ ewoha l'ụzo kwabẹru iya. Ndu ono rifuwaru nte l'ẹphe tee ridu nri; ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe a-ngụ m'ọ bụdu l'ẹphe gbuadaru Pọlu. Ẹphe doziwaru onwophẹ. Iphe, ẹphe kwabẹru nta-a bụ g'i kweta g'e duru iya bya."
22 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono sụ iya: "Ta adụkwa onye ii-me g'ọ maru l'i pfuwaru mu iya." Ọ sụ gẹ nwokorọbya ono la. Ọ lashịa.

E du Pọlu je anụ nnajịoha, bụ Felikusu

23 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono bya ekua ndu-ishi ndu ojọgu iya ụmadzu ẹbo bya asụ phẹ: "Unu je achịkobe ndu ojọgu ụkporo iri; waa ndu ojọgu ụkporo ẹto l'iri; ndu a-nọdu agba l'ịnya; waa ụkporo iri ọzo ndu a-chịru arwa. Unu kwakọbe phẹ k'eje Sizariya lẹ nri-ẹnyashi ntanụ-a.
24 Harụ ịnya dozia, Pọlu a-nọdu agba g'unu duru iya nụ nnajịoha, bụ Felikusu. G'ọ tọ dụkwa iphe, e-me iya nụ."
25 Eze onye-ishi ndu ojọgu ono bya edee ẹkwo-ozi sụ:
26 "Kulọdiyosu Lịsiyasu ede ẹkwo-a anụ Ọkalibe Nnajịoha, bụ Felikusu asụ: Nnajịoha; mu ekele ngu-o.
27 Ndu Jiu guderu nwoke-a, mu sụru g'e gude byapfuta ngu-a eme g'ẹphe gbua. A nọnyaa e mee mu maru l'ọ bụ nwa Romu. Mu gude ndu ojọgu mu je anafụ phẹ iya.
28 Mu meahaa gẹ mu maru iphe, ẹphe gudedoru iya. Mu duru iya jepfu ndzukọ ọgbo-ikpe phẹ.
29 Mu hụma l'iphe, o meru ta abụdu iphe, ọ dụ kẹ g'a pfụ-gbua ya; ọphu ọ dụkpodanu k'atụ mkpọro. Iphe, ẹphe epfu l'o meru bụ opfu k'ekemu-alị ndu Jiu.
30 Mu nụma lẹ ndu Jiu chịru idzu g'ẹphe gbua ya; mu sụ g'e gude iya byapfutashia ngu. Mu sụ ndu epfu iphe, o meru g'ẹphe byapfuta ngu bya epfua ya l'iphu ngu."
31 Ndu ojọgu ono bya emee g'e ziru phẹ. Ẹphe gude Pọlu jee l'ẹnyashi ono jasụ lẹ Antipatirisu.
32 O be lẹ nchitabọhu iya; ndu ojọgu ono ndu ọphu gude ọkpa laphushia azụ l'ọdu-ojọgu. Ndu ọphu gude ịnya duru iya jeshia.
33 Ẹphe durwua ya Sizariya bya eworu ẹkwo ono nụ nnajịoha bya eworu Pọlu ye iya l'ẹka.
34 Ọ bya agụebe ẹkwo ono; bya ajịa Pọlu alị ẹka a nwụru iya. Ọ nụmaepho l'ọ bụ onye Silisiya;
35 ọ sụ: "Mu a-nụmawaro ọnu-mini ngu rengurengu mẹ ndu epfu iphe, i meru byarwutaẹpho." Ọ sụ g'e je dobe Pọlu l'eze-ụlo Herọdu che iya nche.

24

Iphe, ndu Jiu epfu lẹ Pọlu meru

1 A nọepho abalị ise; Ananayasu, bụ onye-ishi ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya l'ọgbo-ikpe ndu Jiu harụ swịru jeshia Sizariya. Ẹphe gudekwaphọ onye maru eye ọnu l'opfu, ẹpha iya bụ Tẹtalosu gude jeshia. Ẹphe rwua bya atụko iphe, ẹphe sụru lẹ Pọlu meru doshiaru nnajịoha, bụ Felikusu.
2 A bya ekua Pọlu. Tẹtalosu wata epfu iphe, ẹphe sụru l'o meru sụ:

“Ọkalibe Nnajịoha; ọo g'i gude nwụbeberu anyi ẹnya ree meru g'o
gude anyi buru lẹ nchị odoo. Ọ bụru nkwamẹnya ngu meru iphe,
a gbanwechaaru iphemiphe ono, a gbanweshiru ono g'ọoduru ndibe
anyi lẹ ree.
3 Iphemiphe ono, iimeru anyi ono dụ anyi ree. Anyi nọdu l'ẹkameka
ekele ngu ekele iya.
4 Mu te ejeẹkwa epfukwadụru ngu rọ ogologo opfu. Iphe, mu arwọ
ngu bụ jiko g'i kwerọ nụma iphe-a, anyi abyaru ngu epfuru-a. Anyi
e-gbuẹ ya phọ mkpirikpu.
5 Nwoke-a bẹ anyi hụmawaru l'ọ bụ onye shiberu ite ẹjo-iphe.
Ọokpaje ùtsú l'ẹka ndu Jiu nọkpoo lẹ mgboko mgburugburu. Tẹme
ọ bụru iya bụ ishi ndu ẹjo ọgbo ono, bụ ọgbo ndu Nazaretu.
6 Ọ nọdu eme g'o merwua eze-ụlo Chileke. Anyi gude iya eme g'anyi
gude ekemu-alị anyi kpee ya ikpe.
7 Ọphu eze onye-ishi ndu ojọgu, bụ Lịsiyasu ekwedu. Ọ bya eye iya
ẹka; bya egude ẹka ike nata iya anyi.
8 Ọ sụ g'anyịbe ndu guderu iya nụ bya l'iphu ngu. Ị -jịa nwoke-a ajị
bẹ ịi-hụmawaro iphe ọbu, anyi epfuru ngu l'o meru ọbu.”
9 Ndu Jiu ọphuu ye iya ẹka sụ l'iphemiphe, Tẹtalosu pfuru bụkota
eviya.

Pọlu edofu onwiya l'iphu Felikusu

10 Nnajịoha bya epheeru Pọlu ẹka g'ọ wata eye ọnu. Pọlu sụ:
“Mu sụ-a; mu maru l'i shiwaa ụzenya nọdu l'ishi ikpe l'alị-a. Noo
g'o gude ẹhu nọdu atsọ mu ụtso edo edo dofu onwomu l'iphu ngu.
11 Ọ tọko nọghadu abalị iri l'ẹbo, mu jeru Jierúsalẹmu je abarụ
Chileke ẹja. Jịkwaa phẹ g'a maru ?mu l'adzụ ụka.
12 Ndu Jiu ta ahụmakwaru l'ọ dụru onye mu l'iya watarụ atụ ẹgo;
ọphu ẹphe ahụmaduru mu l'ẹka ọ dụru ndu mu swọngaru l'ime eze-
ụlo Chileke; ọzoo l'ụlo-ndzukọ phẹ; ọzoo l'ime mkpụkpu.
13 Ọzokpoonu g'ẹphe goshi l'ibo ono, ẹphe boshiru mu ono dụru
ọphu bụ eviya.
14 Ọphu, mu kweru bụ lẹ mu abarụ Chileke ndiche anyi phẹ ẹja
lẹ Ụzo Nnajịuphu ono, ẹphe ekuje ẹjo ọgbo ono. Mu tụkokwarupho
iphemiphe, e deru l'ẹkwo ekemu Mósisu waa ẹkwo ndu mpfuchiru
Chileke kweta.
15 Iphe, ndu-a ele ẹnya iya bẹ mu elekwaphọ ẹnya iya, bụ iya bụ lẹ
Chileke e-mechaa mee onyemonye g'o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ mẹ
ndu ọma mẹ ndu ẹjo-iphe.
16 Ọ bụru iphe ono meru iphe, mu ekukebeje ẹhu g'obu ta anọdu
awa mu mini l'iphu Chileke mẹ l'iphu nemadzụ.
17 “Ọo ya bụ; mu nọchaa apha olemole l'ẹka ọzo; mu lwa alị mu gẹ
mu wolataru ndu alị mu okpoga gude yeru phẹ ẹka; wakwaphọ gẹ mu
nụ Chileke iphe-ngwẹja.
18 Ọ bụru gẹ mu mechaarụ nsọ, tso ngwẹja ono bẹ ndu Jiu ọphu
harụ shi Eshiya lwa hụmaru mu l'ime eze-ụlo Chileke l'ẹka ono. Ọ tọ
dụkwa ikpoto ndu mu l'ẹphe swị; ọphu mu emekwaru gẹ mkpụkpu
gbaa gharagharaghara.
19 Ọ kwa ndu Jiu ono, shi Eshiya ono gege abya l'iphu ngu l'ẹka-a
bya epfua iphe, ẹphe sụru lẹ mu meru mẹ ọ -dụru iphe, ẹphe epfu.

20 Ọzoo sụ gẹ ndu-a, nọ l'ẹka-a pfua ẹjo-iphe ẹphe hụmaru, mu
meru, bụkpoo iphe, e gege anma mu ikpe teke ono, a jịru mu ajị l'iphu
ndzukọ ọgbo-ikpe phẹ ono;
21 gbahakwa iphe lanụ ono, mu nọkwa-a l'iphu ndzukọ ọgbo-ikpe
ono pfushia ike sụ l'iphe, unu ekpedoru mu ikpe iya ntanụ-a bụ lẹ
mu kweru lẹ Chileke e-mechaa mee ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe shi
l'ọnwu teta gbalihu dzụru ndzụ.”
22 Ọo ya bụ; eshinu Felikusu magbuwaru kẹ Ụzo Nnajịuphu ono ree;
ọ sụ g'ẹphe la. “Mu e-kpe ikpe ono mẹ eze onye-ishi ndu ojọgu, bụ
Lịsiyasu byaẹpho.”
23 Ọ sụ g'onye-ishi ojọgu ndu Romu, Pọlu nọ l'ẹka letakwa iya ẹnya
ree; ọle ọo g'ọ hakwaa ya g'ọ tụsaru ẹhu; gẹ ndu ọ̀nyà iya byajẹ g'ẹphe
l'iya kwe; g'ẹphe mejeru iya iphe, bụ mkpa iya.

Pọlu eye ọnu l'iphu Felikusu yẹe Durusila, nyee ya

24 A nọepho ujiku olemole; Felikusu duru nyee ya Durusila, bụ
nwanyị Jiu byatashia. Ọ bya ezia; e je ekua Pọlu. Ẹphe ngabẹru iya
nchị; o pfuahaa k'ekweta kẹ Kéreshi, bụ Jizọsu.
25 Pọlu kpụkwaduru-a opfu l'ọnu epfu k'apfụbekoto mẹ k'esede
onwonye; waa kẹ mbọku ikpe, a-bya nụ ono; ndzụ rwuta Felikusu.
Ọ sụ iya g'o jewarọ kẹ nta; lẹ ya e-ku iya-a ọzo teke ụzo dụru iya.
26 Iphe, ọori bụ l'ọ dụru okpoga ụphalazu, Pọlu a-nụ iya. Ọ bụru
iphe ono bẹ meru g'o gude ọ nọdu abụjeru nta nta l'o kua ya g'ẹphe
bọo ụja.
27 A nọepho mgbarapha labọ; Felikusu lụfu. Ọ byalẹpho alụfu ono;
ọ parụ Pọlu haa l'ọka-mkpọro l'ẹka oome gẹ ya mee iphe, dụ ndu Jiu
ree. Nwoke ọzo, ẹpha iya bụ Pọshosu Fẹsutosu bya anọdu l'ọkwa iya.

25

Pọlu epfu g'eze nnajịoha Romu kpee ya ikpe

1 A nọepho abalị ẹto, Fẹsutosu lwapfutaru ndu ono, ọ bụ nnajịoha
phẹ ono; o shi lẹ Sizariya jeshia Jierúsalẹmu.
2 E rwua ẹka ono; ndu-ishi uke Chileke waa ndu-ishi ndu Jiu bya
epfuaharụ iya iphe, ẹphe sụru lẹ Pọlu meru. Ẹphe rwọo ya
3 g'o meeru phẹ iphe-ọma, bụ iya bụ g'o mee Pọlu g'ọ lwa azụ lẹ
Jierúsalẹmu. Ẹphe nọdukwanu achị idzu g'ẹphe kwabẹ l'ẹgbudu gbua
Pọlu.
4 Obenu lẹ Fẹsutosu sụru phẹ lẹ Pọlu nọkwa mkpọro lẹ Sizariya. Lẹ
ya ta adụkwa gẹ ya anọ-beru ya alaphushia azụ l'ẹka ono.
5 Ọ sụ phẹ: “Gẹ ndu-ishi unu tsokwaru mu je Sizariya. Ọ -bụru l'ọ
dụru iphe, dụ ẹji, o meru; unu je epfua ya l'ẹka ono.”
6 Ẹphe lẹ Fẹsutosu nọo iphe, ha g'abalị iri l'ẹka ono tẹme ọ lashịa
Sizariya. O be lẹ nchitabọhu iya; o je anọdu l'ụlo-ikpe bya asụ g'e
dubata Pọlu.
7 Pọlu bataẹpho; ndu Jiu, shi Jierúsalẹmu bya apfụ-phee ya
mgburugburu bya epfushiahaa igwerigwe akpamara, ẹphe sụru l'o
meshiru. Ọphu ọ dụdu ọphu ẹphe dụru ike goshi l'ọ bụ eviya mẹ
nanụ.
8 Pọlu bya edoahaa gẹ ya dofu onwiya sụ: “Ọ tọ dụkwa teke mu
pfubyijeru ekemu ndu Jiu; ọphu mu epfubyikwaru eze-ụlo Chileke;
ọphu ọ dụkwa teke mu pfuswejeru eze nnajịoha Romu.”

9 Fẹsutosu meahaa gẹ ya mee iphe, dụ ndu Jiu ree; ọ sụ Pọlu: “?Ọ
dụ ngu ree g'i je Jierúsalẹmu g'e kpee ngu ikpe iphe-a, ẹphe sụru l'i
meru-a l'iphu mu l'ẹka ono?”
10 Pọlu sụ: “Ẹka-a, mu pfụru-a bụkwa l'iphu ọgbo-ikpe eze nnajịoha
Romu gẹdegede, bụ iya bụ ẹka ọ gbaru g'e kpee mu ikpe. Gụbedua
l'onwongu maru l'ọ tọ dụdu ẹjo-iphe, mu meru ndu Jiu.
11 Kẹle ọme mu eme ẹjo-iphe; meta iphe, gbaru k'ekpe mpfugbu mẹ
mu asụ ?Mu atsụhunu ebvu anwụhu? Obenu teke iphe, ẹphe sụru lẹ
mu meru phẹ ta abụdu eviya bẹ ọ tọ dụkwa onye byakpọoru akpụru
mu nụ phẹ. Iphe, mu pfuru bụkwa g'ikpe mu laa l'iphu eze nnajịoha
Romu.”
12 Noo ya bụ; Fẹsutosu yẹe ndu ọgbo-ikpe iya chịchaa idzu; ọ sụ
iya: “Eshinu ị sụru g'ikpe ngu laa l'iphu eze nnajịoha Romu bụkwa
l'iphu eze nnajịoha Romu ono bẹ ii-je.”

Pọlu nọ l'iphu Agịripa yẹe Baniisu

13 O be ujiku lanụ; eze, bụ Agịripa waa nwune iya nwanyị, bụ
Baniisu bya Sizariya g'ẹphe kele Fẹsutosu.
14 Ẹphe nọepho ujiku olemole l'ẹka ono; Fẹsutosu bya eworu kẹ
Pọlu kọoru Agịripa. Ọ sụ iya: “Ọ dụru nwoke, Felikusu harụ mu l'ụlo
mkpọro.
15 Mu jee Jierúsalẹmu; ndu-ishi uke Chileke waa ndu bụ ọgerenya
ọgbo-ikpe phẹ pfuaharu mu akpamara, ẹphe sụru l'o meshiru. Ẹphe
sụ mu gẹ mu nmaa ya ikpe.
16 Mu sụ phẹ l'ọ tọ bụkwa omelalị ndu Romu g'a kpụru onye a sụru
l'ọ dụru iphe, o meru nụ; l'ẹbe abụ lẹ yẹe ndu ọodaru ẹphe l'iya nọ
l'iphu l'iphu g'o dofu onwiya l'iphe ono, a sụru l'o meru ono.
17 “O be mbọku, ẹphe dzuru l'ẹka-a; ọphu mu ejekpọdaaro akpọ
ụpfu. Mu jeshiẹpho l'ụlo-ikpe ono lẹ nchitabọhu iya bya asụ g'e je
edubata nwoke ọbu.
18 Ndu epfu iphe, o meru gbalihu; ọphu ọ dụdu mẹ ẹjo-iphe, mu rịru
l'o meru, dụru ọphu ẹphe sụru l'o meru.
19 Iphe, ẹphe pfuẹrupho bụerupho opfu g'ẹphe abajẹru Chileke phẹ
ẹja waa onye ọbu, a sụru l'ẹpha iya bụ Jizọsu, nwụhuhawaru nụ;
obenu lẹ Pọlu sụru l'ọ nọkwadu ndzụ.
20 Ọphu mu amadụ iphe, mu e-me l'ẹgube opfu ono. Mu jịa Pọlu gẹ
mu maru ?ọ dụ iya ree g'o jee Jierúsalẹmu g'e kpee ya ikpe iphe, ẹphe
sụru l'o meru-a l'ẹka ono.
21 Pọlu jịka sụ lẹ ya a-nọdua lẹ mkpọro jasụ teke Ọkalibe eze
nnajịoha e-kpe iya ikpe. Mu karụ sụ g'e che iya nche jasụ teke mu
e-zi iya g'o jepfu eze nnajịoha.”
22 Agịripa sụ Fẹsutosu: “Ọ dụkwa mu g'a sụ lẹ mu nụmaru olu
nwoke ọbu l'onwomu kwaphọ.” Fẹsutosu sụ iya g'ọ haa l'echele bẹ
ọo-nụma-a olu iya.
23 O be lẹ nchitabọhu iya; Agịripa yẹe Baniisu bya akwakpọepho
onwophẹ ọkpobe akwa ndu eze. Ẹphe bya abahụ l'ụlo-ikpe ono
waa eze ndu-ishi ojọgu; mẹ ndu a maru ẹpha phẹ lẹ mkpụkpu ono.
Fẹsutosu zia; e je eduta Pọlu bata.
24 Fẹsutosu wata epfu opfu sụ: “Ọnyibe, bụ Agịripa mẹ unubẹ ndu
nọkota l'ẹka-a. Unu hụmakwa nwoke-a, ndu Jiu mgburugburu ndu

ọphu nọ l'ẹka-a mẹ ndu ọphu nọ lẹ Jierúsalẹmu tụkoru echi ichi iya ọbu. Ẹphe echi mkpu sụ g'ọ tọ nọduhe ndzụ.
25 Ọle ọ tọ dụdu iphe, mu hụmaru, o meru bụ iphe, dụ k'e gude kpee
ya mpfugbu. Eshinu o gude ọnu iya sụ g'ikpe iya je l'iphu Ọkalibe eze
nnajịoha bẹ mu sụkwaru lẹ mu e-zi g'e dularu iya eze nnajịoha.
26 Obenu lẹ mu ta amadụ iphe, bụ l'ọwa-a iphe, mu e-de l'ẹkwo sụ
eze nnajịoha l'o meru. Nokwa iphe, mu gude dutaru iya unu; mbụ
dutaru iya gụbe Ọnyibe, bụ Agịripa gẹdegede g'ọobukwanuru: e -
lechaa ẹnya l'ikpe ọbu; mu amakwanụru iphe, mu e-de l'ẹkwo.
27 Kẹle ọ dụ mbẹdua g'ọ bụ umere onye-eswe mbụ gẹ mu sụ g'e duru
onye mkpọro je; l'ẹbe egoshi iphe, a sụru l'o meru."

26

Pọlu edofu onwiya l'iphu Agịripa

1 Agịripa sụ Pọlu: "A haakwaru ngu nta-a g'i yee ọnu. Ị -makwarụ
iphe, ii-do dofu onwongu dokwaa ya." Pọlu bya apalia ẹka kele iya
bya awata edodo sụ:
2 "Ọnyibe, bụ Agịripa; ẹhu atsọ mu l'i kweru gẹ mu pfụru ngu l'iphu
pfua opfu; doo edo dofu onwomu ntanụ-a l'iphemiphe, ndu Jiu sụru lẹ
mu eme.
3 Ẹhu, atsọ mu nụ bụ l'ị maru omelalị ndu Jiu ree bya amaru iphe,
ẹphe adzọ. Jiko ngabẹkpoekwapho nchị ree l'iphe-a, mu abya epfupfu-
a.
4 "Ndu Jiu mgburugburu makọtaru gẹ ndzụ mu dụ eshikpọo teke mu
bụ nwata; kẹle mu shiẹpho lẹ mbụ buru l'alị mu waa lẹ Jierúsalẹmu.
5 Ẹphe makwaruphọ; m'ẹphe -jenụ ekwe gbaa ekebe iya; lẹ mu
shiẹpho lẹ mbụ gbaru l'ọgbo ono, kachaa atụbe nvọ l'ekemu Chileke
anyi ono, bụ iya bụ ọgbo ndu Fárisii.
6 Nta-a bẹ mu pfụru l'ẹka-a; a nọdu ekpe mu ikpe; kẹle mu ele ẹnya
iphe ono, Chileke kweru nna anyi oche phẹ ukwe lẹ ya e-me ono.
7 Ọo iphe ono, o kweru ukwe iya ono bẹ ọkpa-ipfu iri l'ẹbo ndibe
anyi phẹ elekpọo ẹnya iya gude ẹhu anmanma iya abarụ Chileke ẹja
eswe l'ẹnyashi-a. Sụ-a; Ọnyibe; nta-a bẹ ndu Jiu sụru lẹ mu mesweru;
kẹle mu ele ẹnya iphe lanụ ono.
8 ?Bụ gụnu meru g'o gude ọ nọdu atsụ unubẹ ndu Jiu l'ẹhu ekweta
lẹ Chileke e-me ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe shi l'ọnwu teta gbalihu
dzụru ndzụ?
9 "Mbẹdua l'onwomu shikwaphọ dobesu l'ọme ọ dụru iphe, mu e-me
gude mebyia iphemiphe, lakpọoru k'ẹpha Jizọsu onye Nazaretu mẹ mu
emewaa iya.
10 Noo iphe, mu meru lẹ Jierúsalẹmu bụ ono. Mu jeru anata ndu-ishi
uke Chileke ẹkwo, egoshi l'ọo phẹ ziru mu ozi. Mu je akpụta igwerigwe
ndu-nsọ tụshia phẹ mkpọro. Teke e kperu phẹ mpfugbu; mu ekweeru
phẹ une.
11 Ugbo olemole bẹ mu zichawaru g'e chia phẹ iphe l'iphe, bụkpoo
ụlo-ndzukọ ndu Jiu; l'ẹka mu eme g'ẹphe sụ l'ẹphe te ekwetahẹduru
iphe ono, ẹphe kwetarụ ono. Kẹ nkẹphẹ nọdu eghutaberu mu eghu
shii k'ọphu mu shi agbẹshije jeshia alị ọzo je phẹ avọta."

Pọlu akọ gẹ ya gude gbanwee
waa k'ozi iya

12 “Ọ bụru k'iphe ono meru g'o gude mu jeshia Damasụkosu. Ndu-
ishi uke Chileke kwe gẹ mu je; ọ bụru phẹ bẹ mu nọ l'ẹka jeshia.
13 Noo ya Ọnyibe; ọ bụru l'echilabọ eswe ono gẹ mu nọ l'ụzo bẹ
mu hụmaru ìphóró, ka ẹnyanwu, nọ l'akpaminigwe egbu nwịinwii. O
nwuẹpho nwuphee mu lẹ ndu anyi l'ẹphe swị mgburugburu.
14 G'anyi ha dakọta kpurumu l'alị. Mu nụma olu-opfu, e gude opfu
Aramu epfu sụ: ‘Sọlu! Sọlu!’ ‘?Bụ gụnu meru iphe, ịikpa mu ẹhu? Ị -
nọdu eme g'i mekata mu bẹ ọ bụkwa onwongu bẹ iimekata. Ọ gbẹkwa
dụ g'eswi, emeka onwiya iphe-ẹhuka; kẹle ọogba ọkpa lẹ mpyịpyi oshi,
onye nwe iya nụ gude achị iya.’
15 Mu jịa ya sụ: ‘?Bụ onye bẹ ị bụ Nnajịuphu?’ Ọ sụ mu: ‘Ọo mu bụ
Jizọsu; onye ịikpa ẹhu.’
16 ‘Gbalihu pfụru apfụru. Iphe, mu gude byapfuta ngu bụ gẹ mu gụa
ngu lẹ ndu ejeru mu ozi. G'i je epfukashiaru ndu ọzo iphe-a, ị hụmaru
ntanụ-a kẹ nkemu-a; waa iphe, mu e-goshi ngu l'iphu.’
17 Mu a-dzọta ngu l'ẹka ndu Ízurẹlu waa l'ẹka ndu abụdu ndu Jiu,
bụ iya bụ ndu mu ezi ngu g'i je alị phẹ ọbu.
18 ‘Ii-je emee g'ẹphe saa ẹnya k'ọphu ẹphe e-shi l'ọchii fụta bata
l'ìphóró; waa k'ọphu ẹphe e-shi l'ẹka Nsetanu fụta lwapfuta Chileke.
Ọo ya bụ; mu agụaru phẹ nvụ l'iphe-ẹji phẹ gụru phẹ ye lẹ ndu mu
họtawaru g'ẹphe bụru ndibe mu.’
19 “Ọo ya bụ; Ọnyibe; mu ta asụkwaru waawaa lẹ mu tee medu iphe
ono, mu nụmaru l'ọphulenya, shi l'imigwe ono.
20 Mu vuru ụzo jee Damasụkosu; tẹme mu bya ejeshia Jierúsalẹmu.
Mu bya ejegbabẹ alị Jiudiya mgburugburu shia jeshia alị ndu abụdu
ndu Jiu. Ishi iphe, mu jedoru ẹkameka ono bụru gẹ mu karụ phẹ
g'izimanụ iphe-ẹji phẹ lwa phẹ azụ g'ẹphe ghaa umere lwapfuta
Chileke; ẹphe emeje iphe, e-goshi l'izimanụ lwarụ phẹ azụ eviya.
21 Noo iphe, kparụ iphe, ndu Jiu guderu mu l'ẹka mu nọ l'eze-ụlo
Chileke eme g'ẹphe gbua mu.
22 Ọle Chileke eyekpọekwaru mu phọ ẹka byasụ ntanụ ọwa. Noo
g'o gude mu pfụru l'ẹka-a agba ekebe g'onyemonye nụma; nwata mẹ
ọgerenya. Mu nọdu epfu iphe, abụdu iphe ọzo gbahaa iphe ono,
Mósisu yẹe ndu mpfuchiru Chileke pfuru sụ l'oo-me ono.
23 Ẹphe sụru lẹ Kéreshi ono, jefụtaje iphe-ẹhuka. E -mechaa l'ọ bụru
iya a-bụru onye Chileke e-vuru ụzo mee g'o shi l'ọnwu teta gbalihu
dzụru ndzụ; g'o pfukaaru ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu l'ọo ya bụ
ìphóró, Chileke e-shi dzọo phẹ.”

Ọnu, Agịripa yeru Pọlu

24 Pọlu donyaẹpho iphe ono; Fẹsutosu raswerehu: “Pọlu! Ọo
bụakwaa ọbvu byaru ngu! Oke ẹkwo, ị nwụru gbaghaakwaru ngu
iphu!”
25 Pọlu sụ Fẹsutosu: “Ọbvu te emekwa mu Ọnyibe. Iphe, mu epfu
dokwaru ẹnya; tẹme ọ bụru ọkpobe-opfu.”
26 ?Tọbudu Agịripa baa? Ọ makọtaru iphe-a, mu epfu-a rengurengu;
tẹme mu nọdu epfuẹ ya phọ hoo-haa; kẹle o doru mu ẹnya l'ọ tọ dụdu
iphe ono ọphu ọ nụmahaadaru; eshinu ọ dụdu ọphu e meru l'edomi.
27 Sụ-a; Ọnyibe, bụ Agịripa; ?I kwetarụ iphe, ndu mpfuchiru Chileke
pfuru tọ? Mu maru-a l'i kwetarụ-a!

28 Agịripa sụ iya: “?I dobesu l'ii-pfubutakebewaa mu ẹgwegwa
ẹgube ono gẹ mu bụru onye kẹ Kéreshi?”
29 Pọlu sụ iya: “?Ọ bụ ẹgwegwa-o; ?ọo-nọ ọdu-o; iphe, mu epfu
anụ Chileke bụ gẹ gụ lẹ ndu-a, nọkota l'ẹka-a bụru iphe, mu bụ; mbụ
gẹ ndu-a, anụ iphe-a, mu epfu ntanụ-a bụekwarupho iphe, mu bụ; a
-gụfukwaru unu kẹ mkpọro-a.”
30 O pfuchaẹpho nno; eze, bụ Agịripa waa Ọkalibe nnajịoha Jiudiya,
bụ Fẹsutosu waa eze-nwanyị, bụ Baniisu waa ndu ọzo, ẹphe l'iya nọ
l'ẹka ono tụko wulihu wụfu.
31 Ẹphe lụfuepho; ẹphe tụko pfuaharu nwibe phẹ sụ: “Nwoke-a te
emetakwaru iphe opfu k'eje mkpọro; ọphu ọ bụro k'apfugbu.”
32 Agịripa sụ Fẹsutosu: “?Ị maru-a l'ọ tọ bụ lẹ nwoke-a sụru g'ikpe
iya lụfu l'iphu Ọkalibe nnajịoha lẹ Romu; e gege apakwaru iya-a haa.”

27

Pọlu nọ l'ụgbo-mini eje Romu

1 O be teke a chịru iya; ọ wụkoo l'anyi a-nọdu l'ụgbo jeshia Ịtali; e
woru Pọlu yẹe ndu mkpọro ọzo ye Jiuliyọsu, bụ onye-ishi ndu ojọgu
ndu Romu l'ẹka. Onye ono bụ onye-ishi “Ọgbo ndu ojọgu Ọgosutosu.”
2 Anyi tụko wụba l'ụgbo-phẹrephere-apa, shi Adaramitiyọmu abya;
eje l'ọdu ụgbo, nọgbaa l'agụga agụga alị Eshiya. Ọ dụkwarupho
nwoke Masedoniya, a nwụru lẹ Tesalonayika, ẹpha iya bụ Arisutakọsu,
anyi l'iya tụkoru nọdu l'ụgbo ono jeshia.
3 O be lẹ nchitabọhu iya; anyi rwua Sayịdonu. E rwua ẹka ono;
Jiuliyọsu gude eme odoo kwe gẹ Pọlu je ekelechaa ọ̀nyà iya phẹ g'ẹphe
anụchaa ya nwiphe, bụ mkpa iya.
4 Anyi shikwa l'ẹka ono tụgbua ọzo; kpọru ụgbo kwasẹru ụzo
ẹnyanwu awawa; shita agụga Sayipurọsu; kẹle phẹrephere ezi anyi
iziphu.
5 Phẹrephere ngata ụgbo ono anyi ghabua mini ono l'agụga Silisiya
waa Pamfiliya bata l'agụga Mayira, bụ mkpụkpu, nọ l'alị Lisiya.
6 E rwua l'ẹka ono; onye-ishi ndu ojọgu ono hụma ụgbo-
phẹrephere-apa, shi Alẹguzandiriya. Ụgbo ono eje Ịtali. Ọ chịru
anyi ye iya.
7 Anyi tọkpoepho nwẹhu ngaa ụgbo ono ujiku olemole; mbụ ọ
tsụshikpoo l'ẹhu ike tẹme anyi ngarwua Knayidọsu ntse. Ọphu
phẹrephere ekwekpọedu g'anyi shia ono. Anyi rọ-jia shia agụga mini
ụzo Kiritu. Phẹrephere ono ngarụ anyi shikube Salụmonu.
8 Eshi agụga Salụmonu ono tsụshikpoo anyi l'ẹhu ike. Anyi bya
ekukebekpọo ẹhu tẹme anyi rwua ẹka lanụ, eekuje “Ọdu-ụgbo-ọma”;
ẹka ono bẹ mkpụkpu Lasiya dụwaa ntse.
9 Anyi gude nno nọo ọdu l'ẹka ono k'ọphu anyi nọ-rwuru teke ije
ụgbo atsụje l'ẹhu bya anọghatawaa teke ndu Ízurẹlu emeje omelalị
aswị ẹgu. Pọlu nmaaru ndu ụgbo ono mẹ ndu ojọgu phọ ọkwa sụ:
10 “Ndu mu; iphe, mu hụmaru bụ l'ije ụgbo anyi-a e-mechakwaa dụ
ẹhuka shii. Ọ tọ bụkwaa l'ivu, nọ l'ụgbo-a mẹ ụgbo l'onwiya a-la l'iswi;
obenu l'ishi anyi bẹ aa-lọkwapho alọlo.”
11 Ọ bụru iphe, onye-ishi ụgbo waa onye nwe ụgbo pfuru bẹ onye-
ishi ndu ojọgu ono ngabẹru nchị. Ọphu ọ kwataduru yee ọnu lẹ kẹ
Pọlu.

12 Eshinu ọdu-ụgbo-mini ono ta dụdu k'anọdu l'udzumini ono; bẹ ọnu ka awụ nanụ sụ g'anyi tụgbua l'ẹka ono g'a maru ?anyi a-dụ ike ngarwua Fonikusu. Fonikusu bụ ọdu-ụgbo-mini, nọ lẹ Kiritu. Ẹka eeshije abahụ l'ọdu-ụgbo-mini ono dụ ẹbo. E -chebe iphu l'ụzo ẹnyanwu arịba bẹ nanụ gharụ iphu g'e jewaa ala l'ụzo ẹkutara; ọphuu gha iphu g'e jewaa ala l'ụzo ẹkicha. Ọ bụru l'ẹka ono bẹ anyi a-nọdukota l'udzumini ono.

Oke phẹrephere byapfutaru
Pọlu phẹ l'echi ẹnyimu

13 Phẹrephere shi l'ụzo ndọhali wata ezi nwa rẹswereswe; ẹphe dobesu l'ẹphe a-dụ ike mekọta g'ẹphe tụberu. Ẹphe shi lẹ mini lọ-lita mgbọrígwè, a gọru g'ịkokoro, eegudeje lọ-de ụgbo lẹ mini wata anga ụgbo ono lẹ mgboru mgboru Kiritu.

14 A nọepho nwanshịi; oke phẹrephere shi l'ụzo isheli mini ono ziru byatashia.

15 O zikọtaepho ụgbo ono tụgbua; ẹbe o kweẹdu kwasẹru ibiya ono, phẹrephere shi abya ono. Ẹbe anyi amaẹdu g'anyi e-me iya; anyi parụ iya haa gẹ phẹrephere pata anyi tụgbua.

16 Anyi ghatashia mgboru alị, eekuje Kulawuda, nọ l'echi mini; ọphu phẹrephere ezishiẹdu anyi ike g'o shi ezi. Anyi kukebekpọo ẹhu; tẹme anyi kpụru nwụgbo kẹ nshịi, eelibeje l'eze ụgbo ye l'eze ụgbo ono.

17 A kpụbatachaa nwụgbo ono, eegudeje agụfuta nemadzụ ono ye l'ụgbo phẹrephere apa ono; ẹphe bya egude eri kee ụgbo mgburugburu kee ya kpụkpurukpu g'o shihu ike. Ndzụ gụahaa phẹ kẹ: ?a maru ụgbo te ejedu nụ emia l'evevee, dụ l'agụga mini lẹ Libiya. Ẹphe lọ-zetachaa ẹkwa ono, emeje gẹ phẹrephere nga ụgbo ono; phẹrephere tọ nwẹhu gude ụgbo ono jeahaa.

18 Oke phẹrephere ono nọdu ezikwaphọ ẹhuka ẹhuka akwanga ẹphe k'ọphu ẹphe watarụ achịshi ivu, dụ l'ụgbo tuphashiahaa lẹ mini lẹ nchitabọhu mbọku ono.

19 O be lẹ mbọku k'ẹto; ẹphe gude ẹka phẹ l'onwophẹ mịshiahaa iphe, e gude mee ụgbo ono tuphashiahaa lẹ mini.

20 A nọo ujiku olemole ọphu anyi ahụmaduru ẹnyanwu ẹnya; ọphu ọ bụro kẹ kpokpode tẹme oke phẹrephere ono nọdu ezishikwadụ ikike ikike; o mee k'ọphu anyi ta arịedu kẹ ndzụ.

21 Unwoke ono nọkpoo ọdu; ọphu ọ dụdu onye ọphu riru nri. Ọo ya bụ; Pọlu gbẹshi bya ejepfu phẹ je asụ phẹ: “Ndu mu; ọme unu kweru nkemu haa afụta lẹ Kiritu mẹ anyi te etuphashịkwa iphemiphe-a, e tupharu-a waa iphe-a, mebyishihuru nụ-a.

22 Nta-a bẹ mu arwọ unu sụ g'obu shihu unu ike. Ọ tọ dụkwa g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ, etupha ndzụ iya. Ọo 'ẹpho ụgbo-a a-la l'iswi.

23 L'ẹnyashi-a, larụ nụ-a bẹ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Chileke ono, mu bụ nkiya; tẹme ọ bụru iya bẹ mu ejeru ozi ono byapfutaru mu;

24 bya asụ mu: ‘Gẹ ndzụ ba agụshi ngu Pọlu l'i jefụtaje je apfụru l'iphu eze nnajịoha Romu. Ọzo bụ lẹ Chileke e-gudekwaphọ iswi ẹhu ngu dzọo iphe, bụ ndu gụ l'ẹphe nọ l'ụgbo-a.’

25 Ọo ya bụ; ndu mu; g'obu shihu unu ike; kẹle o doru mu ẹnya lẹ Chileke e-mekọta iphemiphe g'e pfuru mu iya.

26 Ọle ọ dụru nwalị, ẹnyimu sọ-pheru mgburugburu, ụgbo-a a-parụ anyi je asụbe.”

27 O be l'ẹnyashi k'ujiku iri l'ẹno; phẹrephere ono nọdu apakwadụ-a
anyi eje lẹ mini Adiriyatu. O rwuje l'echi abalị; ndu ụgbo sụ l'ọ dụkwa
g'alị adụwaa anyi ntse.
28 A bya eworu nwiphe, anyị ẹrwa libe l'eri bya echie ya l'ime mini
ono. A tụá ya; ogbu mini ono bụru iphe, ha gẹ ọnyeka ụkporo. A
nọnyakwa; a bya atụa ya ọzo; ọ bụru ọnyeka iri l'ise.
29 Ndzụ gụahaa phẹ l'ụgbo anyi e-je ekwoo onwiya l'oke mkpuma
rikashịhu. Ẹphe mịfu ẹgube mgbọrígwè-ọnu-ịkokoro phọ ẹno, dụ
l'azụ ụgbo ono gude eri tụ-zetachaa ya; ọ bahụ l'ọhu mini gudeshia
ụgbo ono. Ẹphe nọdu arwọ gẹ nchi e-me bọhu.
30 Ndu ụgbo ono meahaa g'ẹphe gbado ụgbo-phẹrephere-apa ono.
Ẹphe bya apazeta ụgbo kẹ nshịi phọ parụ dẹe lẹ mini. Ẹphe mee nno
g'e dobesu l'ẹphe eje agbẹ l'iphu eze ụgbo ono ye mgbọrígwè-ọnu-
ịkokoro lẹ mini.
31 Pọlu sụ onye-ishi ndu ojọgu ono waa ndu ojọgu ono lẹ ndu ụgbo-a
-pfụfuwaa bẹ unu ta alwakwa.
32 Ọo ya bụ; ndu ojọgu ono bya ebufu eri nwụgbo nshịi ono; mini
pata iya.
33 Nchi bọhushia; Pọlu rwọahaa phẹ g'ẹphe kabẹro ria nri. Ọ sụ
phẹ: "Nta bẹ unu nọwaru abalị iri l'ẹno; ọphu ọ dụdu iphe, unu riru.
34 Jiko unu ria nri g'ike adụ unu; kẹle ọ tọ dụkwa g'ọ ka mma l'ọo
ẹgbushi, dụ unu l'ishi, etuphahụ nụ."
35 O pfuchaa nno bya ewota buredi bya ekele Chileke l'iphu phẹ
g'ẹphe ha bya awata atata.
36 Obu shihu phẹ ike. G'ẹphe ha rikọtakwapho nri.
37 Iphe, anyi dụ l'ụgbo ono bụ ụmadzu ụkporo ụkporo mgbo iri l'ẹto
l'ụmadzu iri l'ishii.
38 Onyemonye rijichaa ẹpho; a pashịa ereshi, e vu l'ụgbo ono tụshia
lẹ mini g'ụgbo a-dụ nphe.

Ụgbo, phẹrephere apa tsukpọshihuru

39 Nchi bọhuepho; ẹbe ndu ụgbo ono amaẹdu mgbadagba, ẹphe nọ.
Ọo 'ẹpho l'ẹphe hụmaru l'alị zawaru phẹ ntse. Ẹphe hụma ẹka mini
gwọru agwọ̀gwò; hụma l'ẹka ono bẹ alị dụ baswaa l'agụga mini ono.
Ẹphe sụ g'ẹphe maru ?ẹphe e-me g'ụgbo ono je eliru l'evevee l'agụga
mini ono.
40 Ẹphe gbubushia eri, gude mgbọrígwè-ọnu-ịkokoro ono hakọta iya
lẹ mini bya atọshia ụdo, e gude kegbabẹchaa eku-ụgbo, eegudeje agọ-
zi ụgbo ono teke ono kwaphọ. Ẹphe bya apalia ẹkwa, nọ l'eli oshi,
shi dụ l'iphu ụgbo gẹ phẹrephere awatakwanụ enwu ụgbo ono. Ẹphe
nọdu agọ-zi iya; jasụ ọ lashịa l'ẹka ono, mini gwọru agwọ̀gwò ono.
41 Ụgbo ono je agbaba l'ikpo evevee, dụ l'ime mini ono; ishi ụgbo phẹ
liru l'evevee ono k'ọphu ụgbo ono kwarụ l'ẹka ono. Oke akpara-mini
bya etsukashia azụ ụgbo ono iphiriba iphiriba.
42 Ndu ojọgu ono rịahaa k'egbushi ndu mkpọro ono g'ọ tọ dụ onye
ọphu e-bvufu gbala.
43 Obenu l'onye-ishi ndu ojọgu ono eme g'ọ dzọo Pọlu. Ọ sụ g'ọ tọ
dụkwa onye ẹphe e-gbu. Ọ sụ iphe, bụkpoo ndu maru ebvu mini
g'ẹphe pfụbachaa lẹ mini vuru ụzo bvufu eli-mgboko.

44 Gẹ ndu ọphuu gudegbaa ẹka l'ogodo ụgbo; ọzoo ibiribe oshi ụgbo
ono gude iya bvufu. Ọ bụru g'anyi gude bvufukọta eli-mgboko bụ ono.
Ọphu ọ dụdu onye iphe meru.

28

Iphe, eme lẹ Mọluta

1 Anyi bvufukọtaepho eli-mgboko; a sụ anyi l'ẹka ono, mini
gbapheru mgburugburu ono bu iphe, ọoza bụ Mọluta.
2 Ndu ẹka ono phụaru anyi obu-imemini shii. Ẹphe kpọberu anyi
ọku sụ g'anyi nyaa; kẹle teke ono bụ udzumini; oyi nọdu atsụ.
3 Pọlu rwuta ẹyonku je achịru yee l'ọku ono. Agwọ shi iya wụfuta
g'ìrè ọku ono byaru iya l'ẹhu. Ọ bya ataa Pọlu l'ẹka kepfuru.
4 Ndu ẹka ono hụma g'ẹjo agwọ ono tarụ Pọlu l'ẹka kepfuru; ẹphe
pfuahaa sụ: "Nwoke-a nọkpokwaa l'ọchì. O bvufutaakwaru-a lẹ mini
bu eviya; obenu l'alị ta ahadụru iya."
5 Obenu lẹ Pọlu phefuru agwọ ono chie l'ọku; ọphu o mekadụru iya
iphe mẹ ilile.
6 Ẹphe nọdu ele ẹnya teke ẹka e-ko Pọlu gbapfuru; ọzoo teke ọo-da
gba nwụhu; ọphu ọ dụdu. A kpọepho ụpfu nwanshịi; ẹphe hụma l'ọ
tọ dụdu iphe, meru iya nụ; ẹphe ghakọbe sụ lẹ Pọlu bụ oke agwa.
7 Nwoke, bụ onye-ishi mkpụkpu ono bẹ alị-ihe iya jeru bya asụbe lẹ
mgboru ẹka ono. Ẹpha iya bụ Pabuliyọsu. O seeru anyi ẹbyaa; bya
achịta anyi jeshia ibe iya; je akwaaru anyi ẹbyaa ujiku ẹto.
8 Anyi jeshia; ododo-ẹnya gudeshiwaa nna iya; tẹme ẹpho-anụ̀nù
nọdu emekwa iya phọ. Pọlu bya abahụ l'ime ụlo iya bya epfuru nụ
Chileke bya ebyibe iya ẹka; mee ya o wekọrohu.
9 Noo ya; iphe ono mechaẹpho; iphe, bụ ndu iphe emegbaa l'alị ono
wụru bya; e mekọta phẹ ẹphe wekọrohuchaa.
10 Ẹphe nyako anyi iphe shingushingu; shi ẹgube ono kwabẹ anyi
ùbvù. O rwua g'anyi byaru atụgbu; ẹphe gwekọkpoepho iphe, bụ
mkpa anyi yejiaru anyi ụgbo.

Eshi lẹ Mọluta eje Romu

11 Anyi nọo ọnwa ẹto l'ẹka ono, bya etsoru ụgbo, shi Alẹguzandiriya
tụgbua lashịa. Ụgbo ono bẹ eekuje "Unwune, a nwụru ẹbo." Ọ
nọkotawaru udzumini ono l'ọdu-ụgbo l'alị ono.
12 Anyi rwua mkpụkpu Sayirakusu bya anọo l'ẹka ono abalị ẹto.
13 Anyi shi l'ẹka ono kpọkpoepho mgburugburu mgburugburu
jasụru anyi rwua Regumu. O be lẹ nchitabọhu iya; phẹrephere shi
l'ụzo ndọhali shi anyi l'azụ wata ezizi. O rwua nwarechi iya; anyi
rwua Putiyoli.
14 Ọ dụru ndu kẹ Kéreshi, anyi hụmaru l'ẹka ono. Ẹphe rwọo anyi
g'anyi l'ẹphe nọo abalị ẹsaa; anyi nọo nno. E mechaa; anyi tụgbua
jeshia Romu.
15 Ndu kẹ Kéreshi, nọ lẹ Romu nụmahawaru l'anyi abya; ẹphe bya
anyi ndzuta byarwutachaa aswa Apyịyosu waa ọma mkpụkpu, "Ụlo
nri ẹto." Pọlu hụma phẹ bya ekele Chileke; obu ka iya eshihu ike.

Pọlu epfu opfu Chileke lẹ Romu

16 Anyi jerwua Romu; a haa Pọlu; o buru l'onwiya. E ye onye ojọgu;
ọ nọdu eche iya nche.

17 A nọepho abalị ẹto; Pọlu bya ekua ndu-ishi ndu Jiu l'ẹka ono
ndzukọ. Ẹphe dzuẹpho; ọ sụ phẹ: "Ụnwunna mu; a tụru mu mkpọro
lẹ Jierúsalẹmu kpụru mu nụ ndu Romu l'ẹbe adụ iphe, mu meru ndibe
anyi; ọphu ọ dụdu iphe, mu mebyiru l'omelalị, shi lẹ ndiche anyi phẹ.
18 Ndu Romu ono jịchaa mu ajị bya emeahaa g'ẹphe haa mu; kẹle
ẹphe hụmaru l'ọ tọ dụdu iphe, mu meru, gbaru kẹ g'a pfụ-gbua mu.
19 Ndu Jiu jịka. A kwarụ mu ye; mu sụ g'i kpe mu fụta l'iphu eze
nnajịoha l'ẹbe adụ iphe, mu a-sụ l'ọwa-a iphe, ndibe anyi meru mu.
20 Noo iphe, mu gude kua unu; kẹle ọ dụ mu gẹ mu l'unu hụma
pfugba. Iphe, unu gude hụma mu lẹ mkpọro-a, a tụru mu l'ẹka-a
bụkwa lẹ mu ele ẹnya onye ono, anyịbe ndu Jiu ele ẹnya iya ono."
21 Ẹphe sụ iya: "Ọ tọ dụkwa ẹkwo, e shi lẹ Jiudiya detaru anyi, epfu
nkengu. Ọphu ọ dụkwa ụnwunna anyi, byaru edo nkengu k'ẹji; ọzoo
sụ l'ọ dụru iphe ọzo, i meru.
22 Ọ dụkwa anyi g'anyi nụma olu ngu; kẹle anyi maru l'ẹkameka bẹ
eepfuẹpho l'ọgbo-a, ị gbaa ta adụdu ree."
23 Ẹphe tụaru Pọlu ọnu mbọku, ẹphe e-dzu. O be mbọku ono; ẹphe
kwatakpọo dụ igwerigwe bya l'ẹka Pọlu nọ. Pọlu shi l'ụtsu kọoru phẹ
iphe, ọ hụmaru, bụ iya bụ gẹ Chileke shiwaa egoshi l'ọo yẹbe Chileke
bụ eze; ọ kọo ya g'o doo phẹ ẹnya ree kọ-jia ya nchi. O gude iphe, e
deru l'ẹkwo ekemu Mósisu waa l'ẹkwo ndu mpfuchiru Chileke mee gẹ
ya pfuta phẹ yeru Jizọsu.
24 Ọ dụru ndu ọphu gude iphe, oopfu kweta kẹ Jizọsu; ọ dụru ndu
ọphu ekwedu nụ.
25 Ẹphe gude k'iphe ono pfụgbaaru ẹkpa l'iche iche. Ẹphe bya
atụgbu; Pọlu sụ phẹ: "A-a! Iphe-a, Unme-dụ-Nsọ shi l'ọnu Azáya;
onye mpfuchiru Chileke pfuaru ndiche unu phẹ-a bụ ọkpobe-opfu.
26 Ọ sụru:
"Je akaru ndu-a l'ẹphe
a-nga nchị nta ngaa imo;
ọ tọ dụdu iphe,
edo phẹ ẹnya.
Ẹphe e-lee ẹnya nta lee imo;
ọ tọ dụdu iphe, ẹphe ahụma.
27 Kẹle ẹphe kpọ-chiru obu.
Ẹphe swọ-chiru nchị tanyịbe
ẹnya.
Ọ -bụru 'abụ m'ẹphe egude
ẹnya hụma;
gude nchị phẹ nụma;
obu phẹ emee g'o doo phẹ ẹnya;
m'ẹphe aghakọbe lwapfuta mu
gẹ mu dzọo phẹ.*
28 "Pọlu sụ phẹ: Iphe, unu a-maru bụ l'ozi-ọma ndzọta ono, Chileke
kweru ukwe iya ono bẹ o ziwaru g'e je ezia ndu abụdu ndu Jiu. E zia
phẹ iya; ẹphe natawa iya." Noo olu Pọlu.
29 O pfuchaa nno; ẹphe l'ẹphe tụkashiahaa ẹgo atụshikpoo ya ike;
ẹphe wụru tụgbua.

* **28:27 28:27** Gụnaa Azá 6:9,10.

30 Pọlu jịta ụlo buru pfụahaa ụgwo. O bua ya mgbarapha labọ. Ọ
nọdu anabataję onyemonye, byaru iya ekele.
31 Ọ nọdu anọduje epfu gę Chileke gude egoshi l'ọo ya bụ eze bya
anọduje ezi iphemiphe, kę Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi. Ọ nọdu
asaję iphe ono g'ọ dụ iya. Ọphu ọ tsụdu ebvu; tęme ọphu ọ dụdu onye
akpọshije iya ya nụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Ndu Romu

1 Ẹkwo-ozi ọwa-a shi l'ẹka mụbe Pọlu; onye ejeru Jizọsu Kéreshi ozi;
bụru onye Chileke kuru gẹ mu bụru onye-ishi-ozi ono; bya abụru onye
Chileke họtaru gẹ mu bya ezia ozi-ọma iya ono.
2 Ozi-ọma ono bụ iphe, Chileke shihawaa l'ọnu ndu mpfuchiru nkiya
kwehawaa ukwe iya teke dụhakpowaro ẹnya ẹnya; tẹme a byakwaphọ
edehawa iya l'ẹkwo-opfu Chileke.
3 Ozi-ọma ono bụ kẹ Nwa iya, bụ iya bụ Nnajịuphu anyi Jizọsu
Kéreshi. A -bya l'abụbu, ọ bụ nemadzụ bụ l'a nwụru iya ọ bụru Nwa
Dévidi.
4 Chileke shi l'ike ono, meru iya ọ bụru onye dụ nsọ ono; mee ya o
shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ egoshi l'ọ bụ Nwa iya.
5 Ọ bụ iya bẹ Chileke gbẹ l'ẹka iya meeru mu eze-iphe-ọma ono, bụ
kẹ gẹ mu bụru onye-ishi-ozi duru ọha, shikpọo ẹkameka lẹ mgboko
mgburugburu duba l'ụzo, ẹphe e-shi kweta; meje iphe, e deru l'ẹkwo-
opfu Chileke g'eeshi nno kutsee ẹpha Kéreshi ono.
6 Gẹ mu edu ndiphe l'ophu ono bẹ unubẹ ndu Romu yịchakwaa ya;
mbụ unubẹ ndu Chileke kuru g'unu bụru kẹ Jizọsu Kéreshi.
7 Ọo ya bụ lẹ mu ede ẹkwo-a anụ unu g'unu hakọta lẹ Romu; mbụ
unubẹ ndu Chileke yeru obu bya ekua unu; g'unu bụru ndu-nsọ. Gẹ
Chileke, bụ Nna anyi yẹe Nnajịuphu ono, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu
eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'ẹhu dụ unu guu.

Pọlu epfu k'eje Romu

8 Iphe mbụ kpọada bụ lẹ mu gbẹ Jizọsu Kéreshi l'ẹka ekeleru unu
Chileke g'unu ha; kẹle e pfudzuwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Chileke
l'eliphe mgburugburu.
9 L'ọ kwa Chileke bụ onye ekebe mu l'anọduje epfuru iya opfu ẹhu
unu eswe l'ẹnyashi mẹ mu -nọdu epfu anụ iya. Ọo Chileke ono bẹ mu
gude obu mu g'ọ ha ejeru ozi k'ezi ozi-ọma kẹ Nwa iya ono, bụ Jizọsu.
10 Mu anọduje epfu anụ iya sụ g'o gude obu ọmaa ya mee gẹ mu
kabẹ kpata ụzo bya agbaphee unu.
11 L'ọogukpo mu agụgu gẹ mu l'unu hụma; k'ọphu mu e-me g'iphe-
ọma, shi Unme-dụ-Nsọ l'ẹka rwube unu ẹka. L'eshi ẹgube ono mee
g'obu shihu unu ike.
12 Mbụ lẹ-a; iphe, mu epfu bụ l'ekweta, unu kwetarụ e-me g'obu
shihu mu ike; ekweta nkemu emekwaaphọ g'obu shihu unu ike. Ọo ya
bụ; anyi eshi nno yeru nwibe anyi ẹka.
13 Iphe, unu a-maru; ụnwunna mu; bụ lẹ tekenteke bẹ mu asụje lẹ
mu abyawaa unu agbaphe; ọle eshikpọo teke ono bya asụ nta-a bẹ o
nweẹrupho iphe, akpọshije mu abyabya. Mu atụbeje lẹ mu a-bya gẹ
mu aharu ndu ndu-unu pfuta yeru Kéreshi gẹ mu epfukwa iya phọ
l'ọhamoha ọzo, abụkwapho ndu Jiu.
14 Lẹ mu jikwa onyemonye ụgwo ezi ozi-ọma ono. Mu ji iya ndu
Gurisu bya ejiru iya ndu abụdu ndu Gurisu. Mu ji iya ndu gụru ẹkwo;
bya ejiru iya ndu agụduru ẹkwo.

15 Noo g'o gude ọ nọdu agụ mu ẹgu abya ezi unubẹ ndu nọ lẹ Romu
ozi-ọma onokwaphọ.

Ike ọphu Chileke gude adzọ ndiphe

16 L'iphere ezi ozi-ọma kẹ Kéreshi ono ta adụkwa mu. Kẹle ọ kwa
iya bụ ike, Chileke gude adzọ iphe, bụkpoo ndu kwetarụ kẹ Kéreshi. O
gude iya vuru ụzo adzọ ndu Jiu; ndu ta abụdu ndu Jiu nọdu etso phẹ.
17 L'ọ kwa ozi-ọma ono bẹ Chileke gude egoshi apfụbekoto nkiya, bụ
iya bụ ekweta nkiya, shita l'ishi jasụ l'ikpetemazụ; bụ iya bụ g'e deru
iya l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Onye pfụberekoto e-gude ekweta nọdu
ndzụ."

Ikpe, nmarụ ndiphe l'ophu

18 Ọ bụru iya meru g'o gude Chileke shiwaa l'imigwe goshi gẹ ya e-
gude oke-ẹhu-eghu iya mee ndiphe; mbụ oke-ẹhu-eghu, l'eghu iya nụ
lẹ ndiphe kpọru iya ẹbo l'afụ; tẹme ẹphe nọdu eme ẹjo ememe. Ẹphe
gude ẹjo ememe, ẹphe eme akpapya ọkpobe-opfu ono ishi.
19 Iphe, gbaru nemadzụ g'o gogo maru iya lẹ kẹ Chileke bẹ dabyiru
ẹba l'iphu iya; kẹle Chileke goshiru phẹ iya l'onwiya.
20 Eshikpọo teke Chileke meru mgboko bẹ nemadzụ shiwaa l'iphe,
Chileke meshiru maru ẹgube onye ọ bụ ọkpobe amaru. L'ike iya,
nyịberu anyịbe a-nọ ojejoje; tẹme ọ bụru iya gẹdegede bụ Chileke.
Ọo ya bụ l'ẹphe ta agọfuedu.
21 Lẹ nemadzụ machachaarụ lẹ Chileke dụ; ọphu ẹphe akwabẹjedu
iya ùbvù l'ọ bụ Chileke; ọphu ẹphe ekelejedu iya ekele. Ọ chia iphe,
meru nụ bụ l'egomunggo sweshihụwaru phẹ; k'ọphu ọriri phẹ bụwaa
iphe-mmanụ; ọ bụwaru eme eswe jiru phẹ obu; k'ọphu obu phẹ
gbahụwaru tsụkiribaa.
22 Ẹphe gude l'ẹphe sụru l'ẹphe maru iphe; kabakpọoro abụru ndu
eswe.
23 Ẹphe woru ùbvù, e gege akwabẹ Chileke ono, a-nọ je adụwaruro
adụru ono ye l'azụ bya abaaharụ ntẹkpe ẹja; ntẹkpe, e megbaaru ọ
dụ gẹ nemadzụ, ta adụdu ẹka ọo-nọ-beru; ọzoo g'ẹnu, ephe l'eli; ọzoo
g'anụ; ọzoo g'agwọ.
24 Noo g'o gude Chileke parụ phẹ haa; ẹphe melahaa ẹjo ememe, bụ
iphe, agụ obu phẹ. Ẹphe wata eme onwophẹ njọ ememe.
25 Nemadzụ woru iphe, bụ ọkpobe-opfu kẹ Chileke ye l'azụ; kweta
iphe, bụ ụka; bya awata abarụ iphe, Chileke meru ememe ẹja; akwabẹ
iya ùbvù; haa Chileke ono, meshiru iya nụ ono; bụ onye ọ gbarụ kẹ
g'anyi tuje ẹpha jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.
26 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude Chileke parụ nemadzụ haa; ẹphe
wata ajị momomo; eme iphe dụ ideyideyi. Kẹ g'ụnwanyi phẹ hajẹ
ejepfu unwoke, bụ iphe, Chileke medoru phẹ; wata ejepfu ụnwanyi
ibe phẹ.
27 Nokwaphọ g'unwoke phẹ harụ ejepfu ụnwanyi, bụ iphe, gbaru phẹ
nụ; ẹgu ejepfu unwoke ibe phẹ nọdu anọduje enwu phẹ phuruphuru
g'ọku l'ẹhu. Nwoke yẹe nwoke ibe iya wata akwakwa. Ẹphe watanụ
ahụma urwu, gbaru ọriri, sweshihuru phẹ nụ l'ẹhu phẹ.
28 Sụ-a; eshinu ndiphe te ekwedu amaru iphe, bụ ọkpobe-opfu lẹ
kẹ Chileke; Chileke parụ phẹ haa; ẹphe nọdu arịje ọriri, enwedu ishi;
watanụ eme iphe, agbadụru phẹ nụ.

29 Ọphu ọ dụdu ẹgube ẹjo ememe; mẹ iphe, apfụduru-ọto, ẹphe
te emedu; k'ọphu oobushihu phẹ ebushihu l'ẹhu. Ẹphe nọdu ajị
momomo g'ẹphe naa iphe, abụdu nkephẹ; edoberu nwibe phẹ ọkpoma
mgbashị. Ẹnya pfụrupfuru paa phẹ ẹka l'ẹhu; ẹphe nọdu egbu ọchi;
esephe opfu opfu bya aghọ-phe ụgho; ẹphe nọdu eme iphe-ashị; bya
asụ-phe asụlasu.
30 Ẹphe nọdu evu nwibe phẹ nvu azụ; bụru ndu Chileke dụ ashị;
ndu anọduje eme nwibe phẹ iphe-iphere l'obu ọku; bụru ndu eme
nggangga bya etse etsetse. Ọ bụerupho g'ẹphe e-me mee ẹjo-iphe bẹ
ẹphe anọduje arị; tẹme ẹbe ẹphe ekwejedu eme iphe, ne phẹ lẹ nna
phẹ pfuru.
31 Ẹphe bụ ndu enwedu egomunggo; ọphu e gudedu ire phẹ ẹka.
Ẹphe ta aphụjeduru nwibe phẹ obu-imemini; ẹbe ẹphe enwedu obu-
ọma.
32 Ẹphe bụ ndu machachaarụ iphe, bụ ikpe Chileke; maru lẹ ndu
eme ẹgube ẹjo-iphe ono bụ ọnwu, bụ iphe, gbaru phẹ nụ. Ọphu ọ
bụdua l'ẹphe eme nno; obenu lẹ ndu eme g'ẹphebedua agbẹje dụ phẹ
ree.

2

Ikpe, Chileke nmarụ onyemonye

1 Noo g'o gude mu sụ ngu l'ị tị gọfukwapho gụbe onye ọphu ekpe
onye ọzo ikpe; onye ị bụhabe. Kẹle ọo iphe ono, iikpe onye ọzo ikpe
iya ono bẹ i gudekwaphọ anma onwongu ikpe. Kẹle gụbedua, l'ekpe
ikpe emekwaphọ iphe ono, iikpe onye ọzo ikpe iya ono.
2 Ọle ọphu anyi makaharụ bụ l'ikpe Chileke pfụru-ọto l'ẹhu ndu eme
ẹgube iphe ono.
3 Gụbe nwọdumeka; ?I dobesu lẹ teke ịigbarwushije ndu eme ẹgube
iphe ono; bya emekwa iya phọ l'onwongu; ?i dobesu l'ịi-nahụ ikpe kẹ
Chileke?
4 ?Tọo; bụ eze odoo ọphu parụ ẹka apaa, Chileke emeje; waa l'ọ
bụjeru nemadzụ -mee iphe-ẹji l'ọ parụ iya haa; tẹme ọ nọdu anọduje
ata nshi shii; ?bụ iphemiphe ono, bẹ i woru nmaa phulaphula? Ọphu
ị madụ l'iphe, o gude Chileke nọdu emejeru ngu odoo bụ l'oome
g'izimanụ lwa ngu azụ; g'ị haa eme iphe-ẹji lwapfuta iya.
5 Obenu lẹ nta-a bẹ i nweru ẹjo ọkpoma kwefu ike g'odoo, Chileke
eme te eme g'izimanụ lwa ngu azụ. Ọo ya bụ l'iime g'iphe-ẹhuka
nkengu ka shii mbọku ikpe ono, Chileke e-goshi oke-ẹhu-eghu iya mẹ
g'ikpe nkiya dụ, bụ iya bụ ikpe pfụru-ọto ono.
6 Mbọku ono bẹ Chileke e-bukwa onyemonye nggo lẹ g'iphe, o meru
gbaru.
7 Ndu tarụ nshi nọdu eme iphe, dụ ree; kukebe ẹhu achọ gẹ Chileke
jaa phẹ ajaja; kwabẹ phẹ ùbvù; bẹ oo-me g'ẹphe nọdu ndzụ ojejoje;
ẹphe taa nwụhubaedu anwụhu.
8 Obenu lẹ ndu ono, bụ ndu kwefuru ike ono; ndu ata ngadụru
ọkpobe-opfu nchị; ọ chịa iphe, ẹphe etso bụ iphe, apfụduru-ọto; ndu
ono bẹ Chileke a-tụ-koshi oke-ẹhu-eghu iya, parụ ẹka.
9 Iphe, bụ onye emekpọo ẹjo-iphe bẹ ẹhu ta abyadụ eburu ebvuru;
tẹme o je l'e-je iphe-ẹhuka iya. Oo-vuru ụzo dapfuta ndu Jiu; tẹme ndu
abụdu ndu Jiu etsota iya.

10 Obenu l'onyemonye, eme iphe, dụ ree bẹ Chileke a-ja ajaja; kwabẹ
iya ùbvù bya emee; ẹhu adụ iya guu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Oo-vuru ụzo meeru iya ndu Jiu; tẹme ndu abụdu ndu Jiu etsota iya.
11 Kẹle Chileke ta adụdu onye oole ẹnya l'iphu.

12 Iphe, bụkpoo onyemonye, amadụ ekemu mee iphe-ẹji bẹ Chileke
a-nmakwa ikpe; ẹphe alaa l'iyi; obeta ẹbe ẹphe amadụ ekemu. Iphe,
bụkwanu ndu bụ ndu maru ekemu bya emeẹlaa iphe-ẹji bẹ Chileke
e-gudekwaphọ ekemu ono nmaa ikpe.
13 L'ọ tọ bụkwa ndu anụmaje ekemu bẹ bụ ndu pfụberekoto l'iphu
Chileke; ọ chia ndu eme iphe, ekemu pfuru bụ ndu Chileke a-gụ lẹ ndu
pfụru-ọto.
14 Lẹ teke ọ bụ lẹ ndu abụdu ndu Jiu, bụ iya bụ ndu amadụ ekemu
gbẹ egudeje uche phẹ eme iphe, dụ l'ekemu; bụ nụ iya-a bụ l'ẹphe
egoshi l'ẹphe maru iphe, gbaru phẹ l'ememe; obeta ẹbe ẹphe amadụ
ekemu.
15 Umere phẹ egoshi l'iphe, ekemu pfuru bẹ Chileke dewaru phẹ
l'obu. Tẹme egomunggo phẹ nọdu agbakwa phẹ phọ ekebe; eshinu
ọriri phẹ anọduje anmaa phẹ ikpe bya ahajẹkwarupho aharu phẹ
enge.
16 Mbọku ono, Chileke e-kpe ikpe ono bẹ ọo-gbẹ Kéreshi Jizọsu l'ẹka
kpee nemadzụ ikpe iphe, nemadzụ arịje domia l'ọkpoma iya. Noo
iphe, ozi-ọma ono, mu anọduje ezi onoya pfuru.

Ndu Jiu ẹphe l'ekemu

17 A bya l'ẹhu gụbedua, bụ onye Jiu; ị nọdu etu onwongu onye Jiu
bya akpọru obu ye l'ekemu; bya egude gụle Chileke aba l'abaa.
18 Ị maru iphe, bụ uche Chileke; tẹme ekemu iya nọdu egoshi ngu
iphe, gbaru ngu l'ememe; mẹ iphe, agbadụru ngu l'ememe.
19 Ị makaharụ l'ị bụ onye edu ndu atsụ ishi; bya abụru ìphóró kẹ
ndu nọ l'ọchii.
20 Ị bụru onye akpọ-ziru ndu eme eswe ụzo; bya abụru onye ezi ndu
bụ ụnwegirima iphe. Ị maru ekemu Chileke; bya amaru ọkpobe-opfu
dụ l'ekemu ono.
21 Ọo ya bụ; eshi ọphu ịinoduje ezi ndu ọzo; ?bụ gụnu kparụ iphe,
i tii zidu onwongu? Gụbe onye ara iya arara sụ g'e te zijeshi iphuru;
?tii zikwanụ iphuru l'onwongu?
22 Gụbe onye epfu sụ g'e te erijeshi ogori; ?ti rikwanụ ogori? Gụbe
onye ono, agbụru nshi, a gwọru agwọgwo tụphe ?ti jejekwanụ ezita
iphe, e doberu l'eze-ụlo-nshi?
23 Gụbe onye ono, aba abaa lẹ Chileke tụru ekemu doberu ngu ono;
?tị nọdujekwanu emebyishi ekemu ọbu; gude iya eme Chileke iphe-
iphere.
24 L'e dekwaru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Ndu ọhozo epfubyishi
Chileke; ọ bụru umere unu kparụ iya."

25 Urwu dụkwa l'ebu úbvù bụ eviya; ọle ọo 'ẹkwapho mẹ ọ -bụru l'i
meje-a iphe, ekemu pfuru. Obenu teke ọ bụ l'ịinoduje emebyi ekemu
bẹ gụ l'onye ebuduru úbvù a-gbaru l'ẹji.
26 Nokwaphọ g'ọ dụ onye ebuduru úbvù. Teke ọ bụkwanu l'onye
ebuduru úbvù emeje iphe, ekemu pfuru; ?ta agụdu iya l'onye buru
úbvù tọo?

27 Ọo ya bụ lẹ ndu abụdu ndu Jiu ono, bụ ndu ebuduru úbvù ono
l'a-nma gụbe onye Jiu ikpe. Unubẹdua, bụ ndu Jiu nweru ekemu, e
deru l'ẹkwo bya ebua úbvù; tẹme unu gbẹ emebyi ekemu.
28 Onye bụepho onye Jiu l'ẹnya ndiphe ta bụkwa iya bụ l'a bụ onye
Jiu. Ọphu ebu úbvù ọphu eebu l'anụ-ẹhu abụkwa iya phọ bụ l'e buru
úbvù.
29 Iphe, bụ ọkpobe onye Jiu bụkwa onye bụ iya nụ l'ime ọkpoma
iya. Ọkpobe ebu úbvù; bụru ọphu eebu l'ime obu, bụ iya bụ ọphu
Unme Chileke buru nemadzụ; ọ tọ bụkwa ọphu e buru l'ọo g'e mee ya
g'e deru l'ẹkwo ekemu. Ẹgube onye ono ta abụkwa nemadzụ ajajẹ iya
ajaja; ọ kwa Chileke bẹ ajajẹ iya nụ.

3

1 Sụ-a; ?bụkwanu gụnu bẹ onye Jiu gude ka onye abụdu onye Jiu
mma? ?Dẹnukwanu urwu, dụ l'ebu úbvù?
2 Ọ kwatakpọkwaaru baa urwu, ha shii l'ụzomuzo. Kẹ mbụ kpọada
bụ l'ọo ndu Jiu bẹ Chileke woru opfu, o pfuru ye l'ẹka.
3 Lẹ-a; ọme ọ bụkwanu l'ẹphe harụ bụru ndu ekwetadụru nụ teke
ono; ?e gege gude l'ẹphe te ekwetadụru sụ lẹ Chileke bẹ ta agbaẹduru
g'e gude ire iya ẹka tọo?
4 Tụswekwa! G'e goshichikwa lẹ Chileke ta adụdu teke ọ bụedupho
onye ire-lanụ g'ọ bụ; o betakpọoru nemadzụ mgburugburu je a-
bụeberu ndu ntuphu-ire. Noo iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
"Ọo l'opfu ngu Chileke bẹ
ee-shi goshi
l'ị bụ onye pfụru ọto.
Ọphu ọ dụdu teke e kuru ngu
ikpe g'i ti kpefu."
5 Teke ọ bụkwanu l'ọo l'anyi ta agbadụru g'e gude ire anyi ẹka emeje
g'a hụma gẹ Chileke gbaberu k'egude ire iya ẹka; ?bụhunu gụnu bẹ
anyi e-pfu? ?Anyi a-sụ lẹ Chileke meru ẹjo-iphe l'ọ kpabẹru anyi oke-
ẹhu-eghu iya? Nta bẹ mu ajịkpoakwa ajị-a gẹ ndiphe ọzo anọduje
ajị.
6 Tụswekwa! Ọ -bụ l'ọ tọ dụ nno mẹ ?Chileke emehụnu imagha oo-
kpe ndiphe ikpe?
7 Lẹ-a; teke ọ bụ onye ntuphu-ire; ọ bụru iya agbẹje mee g'a kabaa
amaru lẹ Chileke bụ onye ire-lanụ; jaa ya ajaja; ?dẹnu g'o gude Chileke
jehụnu a-nma mu ikpe lẹ mu bụ onye iphe-ẹji?
8 ?Bụ gụnu kparụ iphe, anyi tee pfudu iphe ono, ndu anọduje agbaru
anyi mgbamu; ebo anyi ibo sụru l'anyi epfuje ono? Iphe ono bụ:
"G'anyi meanarọ ẹjo-iphe g'ee-shi gẹ k'ọma eshi iya fụta." Ndu ono
bẹ Chileke a-nmakwa ikpe, bụ iphe, gbaru phẹ nụ.

Ikpe, nmarụ onyemonye

9 ?Nta-a-ee? Ọnodu anyịbe ndu Jiu ?ọ ka kẹ ndu abụdu ndu Jiu mma
tọ? Tụswekwa! Anyi ta akakpọdaa phẹ mma ililekpọo. Iphe, anyi
goshiru bụ l'anyịbe ndu Jiu; mẹ ndu abụdu ndu Jiu tụkoru bụru ndu
iphe-ẹji pyịtaru l'ẹkpiri.
10 L'e dekwaru l'ẹkwo opfu Chileke sụ:
"Ọ tọ dụkwa mẹ onye
pfụberekoto;

mbụkwa m'onye lanụ.
11 Ọphu ọ dụdu mẹ onye lanụ,
nweru egomunggo;
ọphu ọ dụkwapho onye
eseje gẹ ya maru Chileke.
12 Onyemonye ghawarụ Chileke
azụ.
Ẹphe tụkowaru yifu.
Ọ tọ dụdu onye ọphu eme
iphe, pfụru-ọto
g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ.
13 Ẹkpiri phẹ bụ ilu, gheru ọnu.
Ire phẹ bẹ ẹphe egudeje
edephushi nwibe phẹ.
Opfu, shi phẹ l'ọnu nọdu
egbu egbugbu
g'ẹru ẹjo agwọ.
14 Iphe, jiru phẹ ọnu bụ ephu
iphu
yẹe opfu, shi l'ọkpoma
mgbashị.
15 Ẹphe ekwoje gburumu je
egbua nemadzụ.
16 Ụzo, ẹphe eshi bụ iphe,
adụje iya nụ bụ ọla-l'iswi
yẹle aphụ.
17 Ẹphe ta amadụ ụzo nchi
adụ-doo.
18 Ọphu ẹphe ta atsụdu Chileke
ebvu ililekpọo.”*

19 Ọphu anyi makahakpọoru bụ l'iphemiphe, e deru l'ẹkwo ekemu Chileke bụ ndu a tụ-doru ekemu ọbu bẹ e dedoru iya. Ọo ya bụ g'ọ tọ dụ onye a-gọfu nụ. Ọnu abụru onyemonye kpụrukudukuu; wafụa g'onyemonye e-shi ẹgube ono bụru onye-ikpe nmarụ l'iphu Chileke.

20 Iphe, o gude ọ dụ nno bụ l'ọ tọ dụdu onye a-sụ lẹ ya e-gude eme g'ekemu pfuru bụru onye pfụberekoto l'iphu Chileke; eshinu iphe, ekemu emeje bụ l'o meje gẹ nemadzụ maru lẹ ya mewaru iphe-ẹji.

Apfụbekoto ọphu shi l'ekweta

21 Obenu lẹ nta-a bẹ e goshiwaru iphe, bụ apfụbekoto kẹ Chileke, abụedu ọphu shi l'edobe ekemu. Iphe ono bụru iphe, ekemu mẹ ndu mpfuchiru Chileke gbarụ ekebe iya.

22 Apfụbekoto kẹ Chileke-a; shi l'ekweta anyi kwetarụ kẹ Jizọsu Kéreshi rwube anyi ẹka. Ọ tọ dụdu onye ọogufuje mẹ nanụ;

23 kẹle onyemonye mewaru iphe-ẹji; shi nno nafụ onwiya ọdu-biribiri kẹ Chileke.

24 Obenu lẹ Chileke mewaru onyemonye eze-iphe-ọma kẹ mmanụ gụa ya l'onye pfụberekoto. Ọ bụru onye o shi l'ẹka mee ya bụ Kéreshi Jizọsu onye meru g'ẹphe nweru onwophẹ.

---

* **3:18 3:18** Gụnaa Ebvu 36:1.

25 Chileke goshiru Kéreshi l'edzudzu-ọha g'ọ bụru ẹja, e gwerụ gwefu
iphe-ẹji ndiphe. Ọ bụru mee, Kéreshi ono gbashịru teke ọ nwụhuru
ono bẹ Chileke egudeje agụru nemadzụ nvụ l'iphe-ẹji iya; mbụ ndu
woru onwophẹ ye iya l'ẹka. Chileke shi ẹgube ono mee gẹ ya goshi
lẹ ya pfụberekoto. Lẹ teke ndiche bẹ Chileke shi abụjeru onye meru
iphe-ẹji l'ọ taẹlaa nshi lephua ya ẹnya.
26 Ọle nta-a bẹ oogoshije gẹ ya eshije mee ndiphe g'ẹphe bụru ndu
pfụberekoto; kẹle yẹbedua bụ onye pfụberekoto bya abụkwarupho
onye emeje iphe, bụ ndu kwetarụ kẹ Kéreshi g'ẹphe bụru ndu
pfụberekoto.
27 Sụ-a; ?ọ dụkwaduru onye dụru iphe, ọo-nọdu aba l'aba nta? Ọ tọ
dụekwa. ?Ọ bụru ẹka o meru imagha? ?Bụ l'anyi eme iphe, ekemu
pfuru tọo? Waawakwa. Ọ bụakwaa l'anyi woru onwanyi ye Kéreshi
l'ẹka.
28 Kẹle iphe, anyi maru bụ lẹ Chileke agụjeekwapho nemadzụ l'onye
pfụberekoto mẹ ọ -bụru l'onye ono kwetarụ kẹ Kéreshi; ọ tọ bụkwa
shita l'eme iphe, ekemu pfuru.
29 Chileke ?ọ bụ Chileke ndu Jiu kpụrumu tọ? ?Tọ bụedu Chileke kẹ
ndu abụdu ndu Jiu? Ee! Ọ bụfua Chileke ndu abụdu ndu Jiu.
30 Ọ bụepho Chileke lanụ dụ kpoloko. Ọ bụru iya a-gụ ndu Jiu, kweru
kẹ Kéreshi lẹ ndu pfụberekoto; bya abụkwaru iya phọ a-gụ ndu abụdu
ndu Jiu, kweru kẹ Kéreshi lẹ ndu pfụberekoto.
31 ?Ọ pfụru l'anyi gudewaa k'ekweta-a rwụtoshia ekemu tọo?
Tụswekwa! Iphe, anyi emechia bụkwa g'ekemu ngụru angụru.

4

Iphe-nggoshi, Ébirihamu meru

1 ?Dẹnu iphe, anyi e-pfu lẹ kẹ Ébirihamu, bụ nnajị ndiche anyi phẹ?
?Dẹnu g'ọ nwụru yẹ ya?
2 Lẹ teke ọ bụ l'ọo iphe-ọma, Ébirihamu metaru bẹ Chileke gude gụa
ya l'onye pfụberekoto; bẹ o nwekwarụ iphe, o gogo gude aba l'abaa;
ọle ọ tọ bụkwanu l'iphu Chileke.
3 Noo iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Ébirihamu kwetarụ kẹ
Chileke; a gụaru iya ya l'apfụbekoto."
4 Sụ-a; onye jeru ozi bẹ a ta sụjekwa l'iphe, a nụru iya lẹ k'ozi ono
bụ iphe-ọma bẹ e meru iya; gbahaa l'ọo ụgwo, rwuberu iya nụ bẹ a
pfụru iya.
5 Obenu lẹ teke nemadzụ gwọberu k'ese akanya ẹhu iya; bya ekweta
kẹ Chileke ono emeje g'onye iphe-ẹji bụru onye pfụberekoto ono; a
gụaru iya ya l'apfụbekoto.
6 Ọ kwaphọ iphe, dụ nno bẹ Dévidi tụberu epfu teke ono, o pfuru
k'ẹhu-ụtso nwoke ọphu Chileke gụru l'onye pfụberekoto; l'ẹbe abụ l'o
gude ẹka iya meta gẹ Chileke nata iya.
7 Ọ sụru:
"Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu a gụru nvụ
l'iphe, ẹphe mesweru; ndu a
safụbebewaaru iphe-ẹji, ẹphe megbabẹru.
8 Ẹhu-ụtso bụ k'onye Nnajịuphu taa

gụkoeduru iphe-ẹji ililekpọo.”*
9 ?Ọ dụ g'ọ bụepho ndu buru úbvù kpẹekpu bẹ Chileke epfu l'ẹka-a
g'ẹhu tsọo ụtso? Tọo; ?ndu ebuduru úbvù yị iya-a? Eshinu anyi sụru:
“Ébirihamu kwetarụ kẹ Chileke; a gụaru iya ya l'apfụbekoto.”
10 ?Dẹnu g'eshiru gụaru iya ya? ?Bụ teke o toko budu úbvù; tọo g'o
buwaru úbvù? Ọ gụadaru iya ya tẹme o bua úbvù.
11 Úbvù ono, o buru ono bụru iphe-ọhubama, goshiru lẹ Chileke gụru
iya rọ l'onye pfụberekoto; kẹle o kwetarụ kẹ Chileke teke o toko budu
úbvù. Ọo ya bụ gẹ Ébirihamu abụru nna k'iphe, bụkpoo ndu woru
onwophẹ ye Chileke l'ẹka; ndu Chileke gụru lẹ ndu pfụberekoto l'ẹbe
abụ l'ẹphe buru úbvù.
12 Ọ bụkwarupho nna ndu buru úbvù; ọle ọ tọ bụkwa nna phẹ; opfu
l'ọo l'ẹphe buru úbvù; iphe, o gude bụru nna phẹ bụ l'ẹphe tsoru ẹka
Ébirihamu, woru onwiya ye Chileke l'ẹka tẹme o bua úbvù.

Ọphu bụ ishi bụ ekweta

13 Chileke kweru Ébirihamu yẹe awa iya ukwe-iphe sụ phẹ: l'ọo phẹ
e-nweru mgboko. Ọ tọ bụkwa lẹ Ébirihamu meru iphe, ekemu pfuru
meru iphe, o gude kwe iya ukwe-iphe ono. Ọ kwa l'o kweru kẹ Chileke
meru iphe, Chileke gụru iya ya l'apfụbekoto.
14 Sụ-a; ọme ọ bụ ndu eme iphe, ekemu pfuru bẹ e-nweru mgboko
ono, Chileke kweru ukwe iya ono mẹ ekweta abụru iphe-mmanụ; mẹ
ukwe-iphe, Chileke kweru tege vukwaruphọ ire.
15 Kẹle ekemu akpatsuje oke-ẹhu-eghu. Noo l'ẹka ekemu adụdu bẹ
emeswe adụkwapho.
16 Noo g'o gude iphe, Chileke kweru ukwe iya ono bụru iphe, shi
l'ekweta; g'ee-shi g'ọo-bụru iphe, shi l'eze-iphe-ọma, oome; mbụ ọphu
o mekwarụpho gbabẹ awa Ébirihamu. Ọ tọ bụekwapho ndu emeje
iphe, ekemu sụru g'e meje kpụrumu. Chileke dobekwaru iya phọ iphe,
bụ ndu kwetarụ nụ gẹ Ébirihamu kwetarụ. L'ọ kwa Ébirihamu bụ nna
anyi g'anyi hakọtakpoo.
17 Ọ bụru iya bụ iphe, e deru sụ: “Mu meakwaru ngu nna igwerigwe
ọha.” Ọo ya bụ lẹ Ébirihamu bụ nna anyi l'iphu Chileke, bụ onye o
kweru nkiya; mbụ Chileke, emeje ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe dzụru
ndzụ ọzo; tẹme ọ nọdu emeje iphe, eshihaada dụ nụ l'ọo-bya adụ.
18 Ébirihamu woru onwiya ye Chileke l'ẹka; bya anọdu ele ẹnya
iphe; teke adụdu iphe, ọ tụberu ele ẹnya iya. Ọo ya bụ; ọ bụru nna
ọhamoha, dụ igwerigwe, bụ iya bụ nụ iphe, e pfuru iya sụ: “Noo g'awa
ngu a-ha bụ ono.”
19 Ọphu ọ dụdu teke Ébirihamu kwenyaarụ kẹ Chileke bya akpọahaa
ọkpolohu. Ọphu o pfuduru kẹle ya kahụwaru; lịbahuchawaa alịbahu
ọphu ya a-dụedu ike eye ime; l'ẹka ọ nọwaru iphe, ha g'ụkporo apha
ise eshinu a nwụru iya; ọphu o pfuduru kẹ nyee ya, bụ Sera, ata tsụdu
ime.
20 Ọ tọ dụdu teke obu bọjeru iya ẹbo l'iphe, Chileke kweru iya ukwe
iya; kẹle ọ nọshierupho ike l'ẹka Chileke akwabẹe ya phọ ùbvù.
21 O dokpọoru iya ẹnya ọkpobe edodo lẹ Chileke sụru emekọta iphe,
o kweru iya ukwe iya.

* **4:8 4:8** Gụnaa Ebvu 32:1,2.

22 Noo g'o gude Chileke gụaru iya ya l'apfụbekoto.

23 Ọ tọ bụkwa l'iswi ẹhu Ébirihamu kpẹekpu bẹ e dedoru iphe ono, e deru sụ: A gụru iya ya l'apfụbekoto.

24 Ọ kwa l'iswi ẹhu anyịbedua bẹ e dedokwaru iya phọ, bụ ndu Chileke e-mechaa gụa lẹ ndu pfụberekoto; mẹ ọ -bụru l'anyi kweru kẹ Chileke, bụ iya bụ onye meru Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu; o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.

25 Jizọsu ono bẹ Chileke harụ; o gude onwiya gwee ẹja nwụhu k'ọphu oo-gwefu iphe-ẹji, anyi meshiru. Chileke bya emee ya; o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ g'e-shi gẹ ya agụa anyi lẹ ndu pfụberekoto.

5

Adụ lẹ mma onye lẹ Chileke

1 Ọo ya bụ lẹ Chileke gụwaru anyi lẹ ndu pfụberekoto opfu l'anyi kweru nkiya. Nta-a bẹ anyi shiwaa l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi; ẹhu dụwaa anyi guu l'ọnodu anyi lẹ Chileke.

2 Ọo Jizọsu Kéreshi ono shi l'ekwekwe, anyi kweru nkiya duba anyi l'eze-iphe-ọma ọwanawa, anyi gude dzụru ndzụ-a. Ẹhu nọdu anọduje atsọ anyi l'anyi ele ẹnya l'anyi lẹ Chileke e-mechaa gbarụ mgba l'ọdu-biribiri iya.

3 Ọ tọ bụkwaa ono kpụrumu; ẹhu atsọjekwapho anyi ụtso mẹ anyi nọdu eje iphe-ẹhuka; opfu l'anyi hụmawaru l'ọo l'iphe-ẹhuka bẹ eeshije nwụta ata nshi.

4 Ọ bụru ọta-nshi emeje g'anyi shihu ike l'ọhutama. Anyi eshi ẹgube ono kabaa apfụshi ike l'iphe, anyi ele ẹnya iya.

5 Ọphu ele ẹnya iphe ono, anyi ele ono emebyidu anyi iphu; kẹle Chileke l'onwiya mewaru anyi gbẹ l'ẹka Unme-dụ-Nsọ, ọ nụru anyi maru gẹ n-yemobu iya habe shii.

6 L'ọ kwadụro teke adụdu ike, dụ anyi k'eme iphe, dụ ree l'iphu Chileke bẹ Kéreshi byaru bya anwụhu-chiru ndu ata tsụdu Chileke ebvu. Iphe ono bụru teke Chileke tụberu bẹ o meru.

7 Kẹle ọ dụkwa lẹ ńtà gẹ nemadzụ e-shi nwụhu-chiru onye pfụberekoto. Ọle a -chọje iya bẹ aa-hụmakwaa onye a-nwụhu-chiru onye ọma.

8 Obenu lẹ Kéreshi nwụhuru l'iswi ẹhu anyi teke anyi bụkwadu ndu eme iphe-ẹji; shi nno goshi lẹ Chileke yenụkaru anyi obu.

9 Ọo ya bụ l'eshinu Chileke shiwaa l'anwụhu, Jizọsu nwụhuru; gụa anyi lẹ ndu pfụberekoto l'iphu iya bẹ ọo-kabakpọkwanu adụ ike shi l'ẹka Kéreshi ono dzọta anyi; g'a taa tụ-koshidu anyi oke-ẹhu-eghu iya.

10 Sụ-a; eshinu anyi shi bụru ọhogu Chileke; Chileke bya eshiwaa l'anwụhu, Nwa iya nwụhuru mewaa anyi bụru ọ̀nyà iya; bẹ nta-a, anyi bụwaa ọ̀nyà iya-a bẹ ndzụ Kéreshi ọphu nọ anyi l'ẹhu a-kabakpọkwaanu adzọta anyi l'oke-ẹhu-eghu Chileke.

11 Ọphu ọ bụdua ono kpoloko; anyi nọkwapho l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ete ẹswa; mbụ onye ono, meru anyi lẹ Chileke doshiwaa ono.

Ádamu lẹ Kéreshi

12 Sụ-a; ọ kwa nwoke lanụ bẹ iphe-ẹji shi l'ẹka bata lẹ mgboko. Ọnwu
shikwaphọ l'iphe-ẹji ono batakwaphọ lẹ mgboko. Ọo ya bụ; ọnwu shi
nno swiru iphe, bụkpoo nemadzụ; kẹle onyemonye mewaru iphe-ẹji.
13 Iphe-ẹji dzuhaakwaru eliphe tẹme ekemu bya. Ọle a ta gụkoduru
nemadzụ iphe-ẹji l'ẹka ekemu adụdu.
14 Ọle ọnwu shiẹlaa l'ọgbo kẹ Ádamu phẹ bụru eze jasụ l'ọgbo
kẹ Mósisu; mbụ bụchaaru eze ndu emesweduru ekemu gẹ Ádamu
mesweru.
Ádamu l'onwiya bụ onyonyo Kéreshi, bụ iya bụ onye ọphu, e-
mechaa byanụ phọ.
15 Obenu l'iphe-ọma kẹ Chileke bẹ a ta tụkwa eyeru iphe-ẹji kẹ
Ádamu. Kẹle ọ -bụru l'iphe-ẹji, onye lanụ meru; bẹ meru a dụ
igwerigwe nwụhu; nokwaphọ gẹ Chileke a-kabakpọo eshi l'ẹka onye
lanụ ono, bụ Jizọsu Kéreshi meeru ndu dụ igwerigwe eze-iphe-ọma,
nyịberu anyịbe.
16 Ọphu iphe-ọma kẹ Chileke adụkwanu gẹ iphe-ẹji, onye lanụ meru.
L'ikpe, nmakọtaru ndiphe mgburugburu k'iphe-ẹji ono. Obenu l'iphe-
ọma ọphu Chileke meru nyịberu igwerigwe iphe-ẹji; shi nno mee
agụhaa ndiphe lẹ ndu pfụberekoto.
17 Kẹle eshinu ọ bụ emeswe, onye lanụ mesweru bẹ ọnwu shi l'ẹka
onye lanụ ono bụru eze; bẹ ndu ono, shiwaa l'ẹka Jizọsu Kéreshi nata
eze-iphe-ọma kẹ Chileke ono, bụ iphe-ọma ọphu nyịberu anyịbe ono;
waa iphe-ọma ọphu bụ apfụbekoto; ndu ono a-nọdu l'ẹka onye lanụ
ono, bụ Jizọsu Kéreshi bụru eze lẹ ndzụ-a.
18 Ọo ya bụ l'ọo g'emeswe, onye lanụ mesweru kparụ iphe, Chileke
nmakọtaru onyemonye ikpe; bụkwapho gẹ Chileke shi l'apfụbekoto
Kéreshi mee g'ikpe kalẹru onyemonye gẹ ndzụ dụ phẹ.
19 Kẹle ọo gẹ nwoke lanụ ono meru iphe, Chileke sụru g'o to meshi;
e shi ẹgube ono mee ndu dụ igwerigwe ẹphe bụru ndu iphe-ẹji;
bụkwapho g'ee-gude k'onye lanụ ọphu meru iphe, Chileke sụru g'o
mee; Chileke agụa ikpoto nemadzụ lẹ ndu pfụberekoto.
20 Iphe, e gude e mechaa tụa ekemu dobe bụkwa g'a kabaa amaru
g'iphe-ẹji habe shii. Obenu l'ọo teke a kabaa amaru g'iphe-ẹji habe shii;
eze-iphe-ọma kẹ Chileke akwata kabakwaaphọ shii.
21 Ọ kwa anwụhu bẹ iphe-ẹji gude bụru eze. Nokwaphọ g'ọ bụ
apfụbekoto bẹ eze-iphe-ọma kẹ Chileke gude bụkwarupho eze. Ọ bụru
apfụbekoto ono, shi l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ono edu
anyi ala lẹ ndzụ ọphu ọnwu ta adụhedu.

6

Iphe, baputizimu eme

1 Sụ-a; ?bụ awe bẹ anyi sụberu iya ishi nta-a? ?Anyi a-nọduje eme
iphe-ẹji g'eze-iphe-ọma kẹ Chileke aka shii tọ?
2 Tụswekwa! ?Dẹnu g'anyịbe ndu nwụhuwaru anwụhu l'iphe-ẹji
e-shi nọdukwapho ndzụ l'ime iya ọzo?
3 Tọo ?unu ta amadụ l'e shiwaa lẹ baputizimu mee anyi dụ igwerigwe
bụru ndu a tụgbaberu l'anwụhu ono, Kéreshi ono?
4 Lẹ teke ono, e meru anyi baputizimu ono bẹ anyi l'iya tụkoakwaru
nwụhu; a tụko anyi l'iya likọta. Ọo ya bụ lẹ-a; ọo ẹgube ono

Kéreshi gude ike akpabiri kẹ Nna shi l'ọnwu gbalihu dzụru ndzụ ono
bụkwapho g'anyi a-dụ ike dzụru ndzụ ọ̀phúú.
5 Ọ -bụru l'anyi lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ l'anwụhu, dụ g'ọphu
ọ nwụhuru; ọ n'iya bụ Chileke emee g'anyi shi l'ọnwu teta g'o meru
iya; anyi l'iya adzụru ndzụ ọ̀phúú.
6 Ọphu anyi maru bụ ọwa-a: l'e wotaru akahụ onye anyi shi bụru
woru yẹe Kéreshi tụko kpọpyabe l'oswebe; ọo ya bụkwanu; g'ee-
mebyia ike k'ẹjo obu ono, anyi shi nweru teke ono, bụepho iphe-ẹji
bẹ anyi shi maru ono; g'anyi ata abụeduru ohu k'iphe-ẹji.
7 L'ọ kwa teke nemadzụ nwụhuru bụ teke yẹle ike k'eme iphe-ẹji
tọkaharu ishi anamu.
8 Teke ọ bụkwanu l'anyi lẹ Kéreshi tụgbaru nwụhu bẹ anyi maru
l'anyi l'iya a-tụkokwapho dzụru ndzụ.
9 L'iphe doru anyi ẹnya bụ l'eshinu Chileke meru gẹ Kéreshi shi
l'ọnwu teta dzụru ndzụ bẹ ọ tọ nwụhubaedu ọzo. Anwụhu ta abyadụ
akabaa ya ike ọzobaa.
10 Anwụhu ọphu ọ nwụhuru bụ l'ọ nwụhuru mgbo lanụ kpoloko
kpẹekpu g'o mekpee iphe-ẹji. Ndzụ ọphu ọ dzụ nta-a bụwaru gẹ yẹe
Chileke bụru nanụ jasụwaruroya.
11 Nokwaphọ g'unu a-gụje onwunu l'unu bụwaa ndu nwụhuru
anwụhu mẹ a -bya l'ẹka iphe-ẹji nọ. Ọle eshinu unu lẹ Kéreshi Jizọsu
tụgbawaru bụru nanụ bẹ bụwaa Chileke bẹ unu dzụru ndzụ.
12 Unu te ekwekwa g'iphe-ẹji bụru eze l'ẹhu unu ọwa-a, bụ ọphu a-
nwụhu anwụhu-a; k'ọphu bụ l'ọo ẹjo-iphe, agụ unu, ọ sụru g'unu mee
bẹ unu e-meje.
13 Unu te ewokwaru iphe, nọ unu l'ẹhu g'ọ hahabẹ nwanshịi haarụ
iphe-ẹji g'ọ bụru iphe, o gude ejepfu iphe, pfụru ọto ọgu. Ọ chia iphe,
unu e-me bụ g'unu woru onwunu hagbuaru Chileke l'unu bụwaa ndu
shi l'ọnwu fụta bya anọdu ndzụ. Ọo ya bụ gẹ Chileke egude unu alwụ
ọgu iphe, pfụru ọto.
14 Iphe-ẹji ta akaẹdu unu ike; eshinu ekemu ekeẹduru unu ẹgbu;
kẹle nta-a bẹ Chileke gudewaa eze-iphe-ọma iya tọo unu l'ẹgbu ekemu
ono.

Abụru ohu k'apfụbekoto

15 Sụ-a; ?ọ pfụru l'anyi anọduwaro eme iphe-ẹji; opfu l'eze-iphe-
ọma kẹ Chileke tọfuwaru anyi; ẹbe ekemu ekeẹduru anyi ẹgbu tọ?
Tụswekwa!
16 Unu ta amahaadaa lẹ teke unu woru onwunu haarụ nemadzụ bya
emeje iphe, o pfuru g'ohu iya bẹ unu bụwaa ohu onye ọbu, unu emeje
iphe, o pfuru ọbu. Teke ọ bụ l'unu woru onwunu haarụ iphe-ẹji; bụru
ohu iya; unu anwụhu anwụhu, bụ iphe, tso iphe-ẹji l'azụ. Teke ọ
bụkwanu l'unu emeje iphe, Chileke pfuru; ọo ya bụ l'ọo-gụa unu lẹ
ndu pfụberekoto l'iphu iya.
17 Ọle mu ekele Chileke ekele l'ọ dụru teke unu shi bụru ohu iphe-ẹji;
obenu lẹ nta-a bẹ unu gudewaa obu unu g'ọ ha eme iphe, bụ ọkpobe-
opfu ono g'e ziru iya unu.
18 Eshinu a tọwaru unu l'ẹgbu, iphe-ẹji shi kee unu bẹ unu bụwaa
ohu k'apfụbekoto.
19 Mu gudeakwaa ẹhu ohu lẹ nnajịuphu iya anmarụ unu ẹtu;
ọdumeka bẹ iphe, mu epfu te edokwa unu ẹnya. Ẹgube ono unu

shi woru onwunu haarụ ẹjo umere, rehuru erehu; waa akabaa eme iphe, apfụduru-ọto g'e-shi g'iphe-ẹji akabaa shii ono; bụkwapho g'unu e-woru onwunu haarụ eme iphe, pfụru ọto nta-a; g'e-shi gẹ ndzụ unu abụkotaru kẹ Chileke.
20 Kẹle teke unu shi bụru ohu iphe-ẹji; bẹ unu eshidu eyeru apfụbekoto ọnu.
21 ?Bụhunu urwu gụnu bẹ unu ritaru l'ẹjo-iphe ono, unu shi eme ono; mbụ iphe ono, iphere iya byaru adụ unu nta ono? Kẹle ẹka iphemiphe ono sụberu ishi bụkwa anwụhu.
22 Obenu lẹ nta-a bẹ a tọwaru unu l'ẹgbu ono, iphe-ẹji shi kee unu ono; unu bụwaru ohu Chileke. Urwu, unu ritaru iya bụru lẹ ndzụ unu bụkotawaa kẹ Chileke. Ẹka ọ sụberu ishi bụru ndzụ ojejoje.
23 Ụgwo, aanata l'iphe-ẹji bụkwa anwụhu; iphe-ọma, Chileke eme bụkwanuru ndzụ ojejoje ọphu shi Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi l'ẹka.

7

Ẹtu iphe, emeje nụ l'alụlu

1 Sụ-a; ụnwunna mu; ?unu ta amadụ lẹ teke ekemu bụ-beru ishi lẹ ndzụ nemadzụ bụ teke onye ono nọ ndzụ? Ọ kwa unubẹ ndu tụkoru maru ekemu bẹ mu epfuru.
2 Kẹle ekemu bụ lẹ nwanyị, alụ ji nọfutaje l'ẹka ji iya jasụkporu teke ji iya l'a-nọ-beru. Ọle teke a nọnyaaru; ji iya nwụhu bẹ o nwewaa onwiya. Ekemu ono, shi gudepyabẹ iya nụ ono ta adụedu iphe, ọ bụ.
3 Bụ iya bụ lẹ teke ji iya nọkwadu ndzụ; o je alụru ji ọzo; l'aasụ l'oori ogori; teke ọ bụ lẹ ji iya nwụhuwaru; l'ọ bụru nwanyị eke ji. Ekemu te egudepyabẹdu iya. Ọ tọ bụedu iya eri ogori mẹ o -je alụru ji ọzo.
4 Sụ-a; noo g'ọ dụ l'ẹhu unu bụ ono; ụnwunna mu. Ọo ekemu shi bụru ji unu; ọle unu lẹ Kéreshi tụgbawaru nwụhu. Ọo ya bụ l'eshi ọphu unu nwụhuwaru bẹ ekemu abụedu ji unu. Ẹbe ọ dụedu iphe, unu l'iya jigba. E mechaa; unu bya adzụru ndzụ ọzo teke ono, Kéreshi tetaru dzụru ndzụ ono. Nta-a, bẹ bụwaa onye ono, shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono bụ ji unu; k'ọphu anyi a-dzụru ndzụ, pfụru ọto meje iphe, dụ Chileke ree.
5 Kẹle teke ono, anyi shi nọdu ndzụ eme g'ọ gụru anyi ono bẹ ẹgu ẹjo-iphe, shi anọduje enwu phuruphuru l'ẹhu anyi meru anyi shi anọduje eme iphe-ẹji. Iphe, tso eme iphe-ẹji ono bụkwanuru ọnwu.
6 Ọle nta-a bẹ a dzọwaru anyi l'ẹka ekemu. Anyi nwụhuwaru; nahụ iphe ono, shi kee anyi ẹgbu ono. Ọo ya bụ l'anyi etsowaa ụzo ndzụ ọ̀phúú ọphu shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ ejeru Chileke ozi. Anyi te etsohẹdu akahụ ụzo ono, bụ iya bụ ekemu ono, e deru l'ẹkwo ono gude eje iya.

Ekemu waa iphe-ẹji

7 ?Bụ gụnu bẹ anyi e-pfu nta? Ekemu l'onwiya ?ọ bụ iphe-ẹji tọo? Tụswekwa! Mu tege amakwaru iphe, bụ iphe-ẹji; ọme ekemu ta adụ. Mu tege amakwaru iphe, bụ nchamẹnya ọme ekemu ta asụ: “G'iphe onye ọzo ta agụjekwa ngu.”
8 Iphe-ẹji shinu l'ekemu ono kpata ụzo je akpatsushia mu iphe, bụkpoo ẹgu ẹjo-iphe ọzo, dụgbaa nụ. Kẹle ekemu -adụdu bẹ iphe-ẹji nwụhukwaru anwụhu.

9 Mbẹdua l'onwomu dụru teke mu shi nọdu ndzụ; ọphu mu amadụ
k'ekemu. A nọnyaa mu bya amaru k'ekemu ono; iphe-ẹji jakerehu mu
l'ẹhu; ọ bụru mu anwụhu.
10 Ekemu onoya bụ ekemu, gege eme g'a nọdu ndzụ ono gbẹ bya
abụru ikpe bẹ ọ nmarụ.
11 Kẹle iphe-ẹji kpatarụ ụzo; gude ekemu ono wọpyabe mu l'ụgho;
shi l'ekemu ono woru mu gbua.
12 Ọo ya bụ l'ekemu l'onwiya dụ nsọ. Iphe ono, a sụru g'e meje ono
dụ nsọ; bya abụru iphe, pfụru ọto; bya adụ ree.
13 ?Ọ pfụru l'ọo iphe ono, dụ ree ono gbẹ kpatarụ mu anwụhu tọ?
Tụswekwa! Ọ kwa iphe-ẹji gude iphe ono, dụ ree ono kpatarụ mu
anwụhu g'ee-shi g'iphe-ẹji abụru iphe, aa-hụma l'ọ bụ iphe-ẹji. Ọo ya
bụ lẹ Chileke shi l'iphe, e deru l'ekemu eme g'iphe-ẹji goshigbua gẹ
yẹbe iphe-ẹji dụ-be ideyideyi.

Iphe labọ adzọ ẹnya l'ẹhu amadụ

14 Iphe, anyi maru bụ l'ekemu shi Unme Chileke l'ẹka; obenu lẹ mu
bụ nemadzụ mmanụ, iphe-ẹji gbaru ohu.
15 Umere mu l'onwomu agbachịjekwa mu ẹnya; kẹle mu te emejedu
iphe, dụ mu g'a sụ lẹ mu meru iya. Iphe, mu emejechia bụ iphe, dụ
mu ashị ememe.
16 Sụ eshi ọphu iphe, mu agbẹje eme bụ iphe, mu maru l'ọ tọ dụdu
mu ree; ọo ya bụ lẹ mu kweru l'ekemu dụ ree.
17 Ọ n'iya-a bụ l'ọ tọ bụdu mbẹdua l'eme iya. Iphe, eme iya nụ bụ
iphe-ẹji ono, buwaa mu ebubu l'ẹhu ono.
18 L'iphe, mu maru bụ l'ọ tọ dụkpodaa iphe, dụ ree, nọ mu l'obu
ililekpọo, bụ iya bụ l'obu ẹgube nemadzụ, mu shi bụru teke mu shi
anọduje eme ẹjo-iphe, agụgbabe mu nụ. Mu emeje gẹ mu mee iphe,
dụ ree l'ememe; ọle mu ta adụjedu ike mee ya.
19 Kẹle mu te emejedu iphe, dụ ree, dụ mu g'a sụ lẹ mu meru iya.
Ọo 'ẹpho ẹjo-iphe ono, ata dụdu mu gẹ mu mee ya ono bẹ mu emeje.
20 Sụ-a; ọ -bụru l'iphe, mu agbẹje eme bụ iphe, adụdu mu ree; ọ
n'iya bụ l'ọ tọ bụdu mbẹdua l'eme iya. Iphe, eme iya nụ bụ iphe-ẹji
ono, buwaa mu ebubu l'ẹhu ono.
21 Noo ya bụ; mu shi ẹgube ono hụma ekemu, dụ adụdu; l'ọ bụjeru;
teke mu eme gẹ mu mee iphe, dụ ree; ọ bụerupho ẹjo iya akpataję mu
ụzo l'ẹhu.
22 Mu -bya l'ime onwomu bẹ ekemu kẹ Chileke anọdujekpokwaa atsọ
mu ụtso l'obu.
23 Obenu lẹ mu hụmaru ekemu ọzo, anọduje adzọ ụzo l'ẹhu mu.
Ekemu k'ono bẹ yẹle ekemu ọphu dụ mu ree l'egomunggo phọ anọduje
akpa ẹnya. L'ọ tụa mu mkpọro kpụru mu nụ iphe-ẹji. Ọ bụru ekemu
k'ono bẹ aatụjeru mu ekemu ọphu kpụ mu lẹ ndzụ.
24 Nshịo mu! ?Bụkpoo onye a-dzọ mu l'ogwẹhu ọwa-a, edu mu ala
l'ọnwu-a?
25 Nta bẹ mu nọ l'ẹka Jizọsu Kéreshi, bụ Nnajịuphu anyi ekele
Chileke ekele. Mbụ lẹ mu egudeje egomunggo eme ekemu kẹ Chileke
l'onwomu; mu egude anụ-ẹhu mu eme ekemu k'iphe-ẹji.

8

Unme, l'anụje ndzụ òphúú

1 Ọo ya bụ lẹ ntamanụ-a bẹ ọ tọ dụedu ikpe, nmakwadụru ndu nọ
l'ẹka Kéreshi Jizọsu; ndu te emeẹdu iphe, agụ phẹ ẹgu ememe; gbahaa
iphe, Unme Chileke sụru g'ẹphe mee.
2 Kẹle ekemu ọphu Unme Chileke atụru mu nta-a bụ ike, eshije
Kéreshi Jizọsu l'ẹka duru nemadzụ bahụ l'ụzo ndzụ. Ọ bụru ike ono
tọfuwaru mu l'ike k'ekemu, bụ iya eshije l'iphe-ẹji duru nemadzụ bahụ
l'anwụhu.
3 Iphe, ekemu adụdu ike mee opfu lẹ nemadzụ ta adụjedu ike mee
g'ekemu pfuru bẹ Chileke mewaru. O yewaru Nwa iya gẹdegede; ọ bya
abụru nemadzụ; nweru anụ-ẹhu, iphe-ẹji anọduje akpasa ụzo l'ẹhu
g'ẹhu k'anyi; bya emee onwiya ngwẹja gwefu iphe-ẹji, anyi meru; shi
nno mebyia ike k'iphe-ẹji ono. Chileke shi l'ẹhu ono, Kéreshi nweru
ono nmaa iphe-ẹji ikpe.
4 Iphe, Chileke gude mee iphe ono bụ k'ọphu anyi a-dụ ike
meẹbekota iphe, pfụru ọto ono, ekemu pfuru ono. Kẹle nta bụwaa
Unme Chileke bẹ anyi etso; anyi te etsoẹdu anụ-ẹhu.
5 Kẹle ndu etso anụ-ẹhu bụepho g'ẹphe e-me mee iphe, dụ anụ-ẹhu
ree bẹ adụje phẹ l'obu. Ndu etso Unme-dụ-Nsọ bụru iphe, ọ sụru
g'ẹphe mee bẹ ẹphe emeje.
6 Kẹle akpọru obu ye l'eme iphe, dụ anụ-ẹhu ree bụkwa ọnwu;
akpọkwanuru obu ye l'eme iphe, dụ Unme-dụ-Nsọ ree bụru ndzụ waa
ẹhu àgù.
7 Noo kẹle akpọru obu ye l'eme iphe, dụ anụ-ẹhu ree bụ ọhogu
Chileke; kẹle o too tsodu ekemu Chileke; ọphu ọ byadu etso iya.
8 Ọphu ndu emeje iphe, dụ anụ-ẹhu ree 'abyadu adụ ike mee iphe,
dụ Chileke ree.

9 Obenu l'unubẹdua te emejedu uche unu. Ọ bụwaa iphe, Unme-dụ-
Nsọ epfu bẹ unu eme; bụkwa mẹ ọ -bụru-a lẹ Unme kẹ Chileke buphọ
ebubu l'ime ẹhu unu. Iphe, bụkpoo onye enwedu Unme kẹ Kéreshi
ono ta abụkwa onye nkiya.
10 Tẹme l'ọ -bụru lẹ Kéreshi bu unu ebubu l'ẹhu; bẹ ogwẹhu unu ta
anọekwa ndzụ eme iphe-ẹji; obenu lẹ Unme Chileke bụwaa ndzụ l'ẹhu
ndu pfụberekoto.
11 Teke ọ bụ lẹ Unme kẹ Chileke ono, meru gẹ Jizọsu shi l'ọnwu teta
dzụru ndzụ ono, bu l'ime unu; ọo ya bụ lẹ yẹbedua ono, meru gẹ
Kéreshi Jizọsu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono l'e-mekwaphọ g'ẹhu
unu ono, bụ ọphu a-nwụhu anwụhu ono dzụru ndzụ. Chileke e-shi lẹ
Unme-dụ-Nsọ ono, bu unu l'ẹhu ono mee iphe ono.

12 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; anyi jikwa ụgwo, abụdu g'anyi meje iphe,
dụ anụ-ẹhu ree.
13 Lẹ teke unu eme iphe, dụ anụ-ẹhu ree bẹ unu a-nwụhukwa
anwụhu. Obenu teke ọ bụ l'unu shi l'ẹka kẹ Unme-dụ-Nsọ kpagbua
umere ono, shi l'anụ-ẹhu unu ono; ọo ya bụ; unu anọdu ndzụ.
14 L'ọ kwa iphe, bụkpoo ndu kweru gẹ Unme-dụ-Nsọ bụru onye a-
nọdu edu phẹ nụ bụ ụnwu Chileke.
15 Lẹ Unme-dụ-Nsọ, Chileke nụru unu ta abụkwa Unme, e-me g'unu
bụru ohu k'ọphu ndzụ a-nọdu agụ unu. Ọchia iphe, unu natarụ bụ
Unme, e-me g'unu bụru ụnwu kẹ Chileke; anyi shi ẹgube ono arakuje
iya sụ: “Abba! Nnana!”

16 Ọ bụru Unme Chileke ono l'onwiya bẹ anọduje agba ekebe l'obu
anyi l'anyi bụwaa ụnwu kẹ Chileke.
17 Ọo ya bụ l'ọ -bụru-a l'anyi bụwaa ụnwu iya; ọ n'iya bụ l'anyi
bụwaa ndu Chileke a-nụ iphe, o kweru ụnwu iya ukwe iya. Ọo-nụ anyi
iphe ono, ọ nụwaru Kéreshi ono. L'ọ -bụru-a l'anyi lẹ Kéreshi tụgbaru
eje iphe-ẹhuka bẹ Chileke e-mechakwaa mee g'anyi gbarụ mgba l'ọdu-
biribiri kẹ Kéreshi.

Ọdu-biribiri ọphu dụ l'iphu

18 Iphe, doru mu ẹnya bụ l'iphe-ẹhuka ọwana, anyi eje nta-a ta
asụkpoda nụ g'ee-wota iya atụ eyeru ẹgube ọdu-biribiri, Chileke e-
mechaa dobe anyi.
19 Iphemiphe, Chileke meru ememe bẹ ọonma anmanma l'ẹhu
g'ẹphe hụma teke Chileke e-goshi ụnwu iya l'ọdu-biribiri ono.
20 Kẹle iphemiphe ono, Chileke meru ememe ono bẹ Chileke tụru
ọnu g'ọ tụko bụru iphe, larụ l'iswi. Ẹbe ọ bụkwa iphemiphe, Chileke
meru ememe meru iphe-ẹji k'onwiya. Ọ kwa iphe, tso ikpe, Chileke
nmarụ nemadzụ lẹ nemadzụ mesweru. Ọle Chileke mekwarụpho
g'iphemiphe ono, o meru ememe ono lekwaphọ ẹnya
21 l'ujiku lanụ bẹ ya a-gọshi ọnu ono, ọ tụru iya sụ g'o rekashịhu
ono. Ọogbe teke ono mee g'iphemiphe ta abụheru ohu iphe-ẹji; g'ọ
bahụ-chia l'ọdu-biribiri k'ụnwu yẹbe Chileke.
22 Iphe, anyi maru bụ l'iphemiphe, Chileke meru ememe l'atsụgbaa
ude iphe-ẹhuka gẹ nwanyị, ime eme; mbụkwa byasụ nta-a.
23 Ọle ọ tọ bụlekwaa phẹ-a kpụrumu. Anyịbedua l'onwanyi, bụ
ndu nwewaru Unme Chileke; mbụ Unme, Chileke yeru anyi l'ẹhu gude
goshi lẹ ya e-mechaa meeru anyi iphe ono, o kweru anyi ukwe iya
ono; l'atsụkwapho ude; g'anyi ele ẹnya gẹ Chileke mee anyi g'anyi
bụru ụnwu iya, g'ọ gbata ogwẹhu anyi l'ophu.
24 Kẹle a dzọtawaru anyi; ọ bụru iya bụ iphe, anyi elekwadu ẹnya
teke oo-dzu oke. Kẹle ọ -bụru lẹ nemadzụ natawaru iphe, oole ẹnya
iya; ?o lekwadụ ẹnya iya kẹ gụnu ọzobaa?
25 Teke anyi teke anatadụ iphe, anyi ele ẹnya iya; ọo ya bụ; anyi ata
nshi nọdunupho ele ẹnya iphe ọbu.
26 Nokwaphọ gẹ Unme Chileke anọduje eyeru anyi ẹka; kẹle ike ta
adụdu anyi; tẹme ẹbe ọ bụdu l'anyi maru g'e pfuje anụ Chileke g'ọ
gbaru anyi. Ọo ya bụ l'ọo Unme-dụ-Nsọ l'onwiya egudeje atsụ ude
ọphu bụepho yẹbedua maru iphe, o pfuru epfu anụru anyi Chileke.
27 Ọo Chileke, bụ yẹbedua, l'enyoje ime obu nemadzụ bẹ mawaru
iphe, bụ uche kẹ Unme-dụ-Nsọ; kẹle Unme-dụ-Nsọ anọduje epfu anụ
Chileke l'iswi ẹhu ndu-nsọ lẹ g'ọ dụ Chileke ree.
28 Anyi maru l'iphemiphe, eme l'ẹhu ndu yeru Chileke obu anọduje
emekọta g'ọo-dụru phẹ lẹ ree; mbụ ndu Chileke kuru g'ọ tụberu.
29 Kẹle Chileke mahawarụ ndu nkiya tẹme mgboko dụ; bya
ahọtahawaa phẹ g'ẹphe bụru ndu a-dụ gẹ Nwa iya dụ; gẹ Nwa iya
ono bụru ọgerenya mẹ a -gụjekwanu ụnwunna iya l'ophu.
30 Ọo ndu Chileke họtahawaru bẹ o kuru. Ọ bụru ndu ono, o kuru
ono bẹ ọ gụru lẹ ndu pfụberekoto. Ọ bụru ndu ono, ọ gụru lẹ ndu
pfụberekoto ono bẹ o dobewaru l'ọdu-biribiri iya.

N-yemobu Chileke l'ẹhu ndu kẹ Kéreshi

31 ?Bụ ọnu gụnu bẹ anyi e-yebaa l'iphemiphe ono nta? Ọ -bụru lẹ
Chileke agbaru anyi ọdzori; ?bụ onye sụru g'oo-me anyi gụnu?
32 Mbụ onye ono te sephuduru Nwa iya azụ; obenu l'ọ gbẹchia duru
iya ye g'ọ bya anwụhu-chiru anyi g'anyi ha. ?Bụ ẹgube iphe gụnu bẹ
ọ tọo gbẹdu Nwa iya ono l'ẹka nụ anyi kẹ mmanụ?
33 ?Bụ onye sụru eku ndu Chileke họtaru ikpe? L'ẹka ọ gbẹ bụwaru
Chileke l'onwiya meru g'ikpe kalẹru phẹ.
34 ?Bụ onye bẹ sụru phẹ anma ikpe? Ọo kwa Kéreshi Jizọsu
l'onwiya bụ onye gude iswi ẹhu phẹ nwụhu. Ọphu ọ bụledaa ono
kpẹekpu; ọphu kachaakpọnu bụ l'o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ je
anọdu l'ẹkutara Chileke epfu anụru anyi Chileke.
35 ?Ọ dụkpooru iphe, sụru akpọshi gẹ Kéreshi te eyehẹ anyi obu? ?
Bụ eje iphe-ẹhuka; tọo oke mkpa; tọo mkpawere; tọo ẹgu ememe; tọo
ta ahụma iphe, gagbobe l'upfu? ?tọo iphe, alọ ishi onwonye alọlo? ?
Tọo l'e gbugburu anyi lẹ mma sụru iya ememe?
36 Ọ dụa g'iphe, e deru sụ:
"Ọo l'iswi ẹhu ngu bẹ ọ tọ
dụdu teke
ọnwu ta anọdujedu
eme g'o gbua anyi
mbọku-mbọku.
Aanọduje eme anyi g'atụru,
a chịtaru eje egbushi.*"
37 Ọ tọ dụkpodaa; noo l'iphemiphe ono e-mekọta; ọle anyi eshije l'ẹka
onye ono, yeru anyi obu onoya kakọta iya ike; mekpee ya.
38 L'ọphu doru mu ẹnya bụ l'anwụhu; ọzoo ndzụ; ọzoo ndu ojozi-
imigwe; ọzoo ndu ọchi-ọha imigwe; ọzoo ndu ọkpehu dụ; ọzoo iphe,
dụ nta; mẹ ọphu e-mechaa dụ nụ;
39 ọzoo igwe; ọzoo alị; ọzokpoo iphemiphe ọzo, Chileke meru ememe;
ta adụdu ọphu sụru akpọshi gẹ Chileke te eyehẹ anyi obu ọphu, o shi
l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Kéreshi Jizọsu yee anyi.

9

Chileke lẹ ndu ọ họtaru

1 Iphe, mu epfu bụ ọkpobe-opfu. Mu bụ onye kẹ Kéreshi; ẹbe mu
adzụdu ụka. Unme-dụ-Nsọ bu mu ebubu l'ime obu bya emeje g'obu
mu marwetajẹ iphe, gbaru iya nụ. Ọ bụru obu mu ono meru g'o doo
mu ẹnya lẹ mu ta adzụdu ụka.
2 Aphụ ejije mu obu. Ẹbe ọ dụdu teke ọ tọ nọdujedu atsụ mu l'ẹhu;
k'ọphu oorwujechaa mu l'anụ mee
3 Ọoduje mu g'a sụ lẹ mu bụ onye a tụru ọnu; ọphu mu lẹ Kéreshi
atụgbaeduru; mẹ ọ -bụru l'ọo iphe ono a-dzọ ndu anyi lẹ phẹ bụ mee
lanụ;
4 bụ iya bụ ụnwu Ízurẹlu. Ẹphebedua bẹ Chileke họtaru g'ẹphe
bụru ụnwu iya. Ọ bụru phẹ bẹ o goshiru ọdu-biribiri iya; ẹphe l'iya
nọdu l'ọgbandzu, ukwe-iphe tso. O goshi phẹ g'a-abajẹru iya ẹja.
5 Ẹphe bụ awa ndiche anyi phẹ; tẹme Kéreshi l'onwiya bụru eri
phẹ; mẹ a -bya l'abụbu, ọ bụ nemadzụ. G'e tuje Chileke, kangokọtaru
iphemiphe ẹpha jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

* **8:36 8:36** Gụnaa Ebvu 44:22.

6 Sụ-a; ẹbe ọ bụkwanu kẹ g'a sụ l'iphe ono, Chileke pfuru ono bụwaa
iphe-mmanụ; kẹle ọ tọ bụgbabekwa ndu shi lẹ Ízurẹlu bụ ọkpobe ndu
Ízurẹlu.
7 Ọphu g'ẹphe ha abụebedu ọkpobe ụnwu Ébirihamu opfu l'ẹphe
bụ awa iya. Ọ kwa g'ọ dụchia baa: "Ọo ndu shi l'ọkpa Áyizaku bẹ bụ
ndu a-bụru ụnwu ngu kpụrumu."
8 Iphe, iphe ono egoshi bụ l'ọ tọ bụdu iphe, bụ ndu a nwụru
anwụnwu mmanụ bẹ bụ ụnwu Chileke. Ọo ndu Chileke kweru
Ébirihamu ukwe l'ọo-nwụta bụ ndu aagụ eye l'ọkpobe ụnwu
Ébirihamu.
9 Lẹ gẹ Chileke gude kwe Ébirihamu ukwe-iphe ono bụ l'ọ sụru iya:
"Ẹgube nta apha ọzo bẹ mu a-bya agbaphee ngu; Sera anwụta nwa
nwoke."
10 Ẹbe ọ bụledaa ono kpụrumu; ụnwu Ribeka tụkokwa shi lẹ nna
lanụ, bụ Áyizaku, bụ iya bụ nna anyi kẹ ndiche.
11 Mbụro teke eteke anwụdu ụnwegirima labọ ono; ọphu ẹphe eke
emedu iphe, dụ ree; ọzoo iphe, dụ ẹji bẹ o pfuru opfu ẹhu phẹ; k'ọphu
iphe, Chileke tụberu e-me; lẹ k'ahọta, ọ họtaru ndu nkiya, l'ẹbe abụ
l'ẹphe meru ree; ọzoo l'ẹphe meru ẹji.
12 Ọ bụru iya meru g'o gude a sụ Ribeka: "Ọo onye k'ọgerenya e-
mechaa ejeru onye kẹ nwata ozi."
13 Bụ iya bụ iphe, e deru sụ: "Jiékọpu bẹ mu yeru obu; Ịso dụkwanu
mu ashị."
14 ?Dẹnu g'anyi e-ye iya ọnu nta? ?Anyi a-sụ lẹ Chileke te emeduru
iphe, pfụru ọto tọo? Tụswekwa!
15 Kẹle ọ sụru Mósisu: "Ọ -dụru onye ọ dụ mu gẹ mu phụaru obu-
imemini; mu aphụaru iya ya. Teke ọ dụru onye ọ dụ mu gẹ mu doberu
obu-ọma; mu edoberu iya ya."
16 Ọo ya bụ l'ọ tọ bụdu uche nemadzụ; ọzoo iphe, eeme l'ẹka; ọo
Chileke aphụje obu-imemini.
17 Kẹle ẹkwo-opfu Chileke pfukwaru sụ lẹ Chileke sụru Fero: "Iphe,
mu gude mee ngu eze ta adụkwa iphe ọzo, ọ bụ; gbahaa gẹ mu egude
ngu goshi g'ike mu ha; wafụa gẹ ndiphe mgburugburu eshi nno maru
onye mu bụ."
18 Ọo ya bụ lẹ Chileke bụ onye ọ dụ iya g'ọ phụaru obu-imemini bẹ
ọ phụjeru iya; ọ nọdu akpọ-chije obu onye dụ iya g'ọ kpọ-chia ya.

Ẹhu-eghu mẹ obu-imemini kẹ Chileke

19 Ịi-sụkwa mu rọ: Ọ -bụru l'ọ dụ ẹgube ono ?bụhunu gụnu meru
g'o gude Chileke nọdu anọdujekwapho ata nemadzụ ụta? Chileke -gbẹ
tụbewaa l'ọo ọwa-a iphe, ya e-me; ?bụ onye sụru akpọshi iphe, Chileke
tụberu lẹ ya e-me?
20 Ọle gụbe nwa nemadzụ ọphu a-sụ l'iphe, Chileke meru ta adụdu
ree; ?Ị bụ gụnu? ?Iphe, a kpụru l'ụrwa, ọojije onye kpụru iya nụ sụ:
"?Ọ nwụru ịnwagha bẹ o gude ị kpụa mu g'ị kpụru mu-a?"
21 ?Tọbudu ọ-kpụ-ite maru g'oo-me ụrwa iya? Ọ -dụ iya g'o gude uzi
ụrwa lanụ kpụa ite labọ gẹ nanụ bụru ite, e meru ọna; ọphuu abụru
ite, e medụru ọna; ?tọo kpụdu iya?
22 ?Ịi-sụkwanu agha mẹ ọ -bụru l'ọo Chileke eme ẹgube ono? Ọ dụru
ndu Chileke meru gẹ ya gude goshi oke-ẹhu-eghu iya; waa g'ike iya

beru. A makwarụ-a lẹ ndu ono gbawaru g'o gege egude oke-ẹhu-eghu
iya mebyia phẹ; ọle ọotaru phẹ nshi shii.
23 Ọ dụkwanuru ndu ọphu Chileke gude eme gẹ ya goshi l'ọdu-
biribiri iya te nwedu ẹtu. Ndu k'ono bẹ ọ phụru obu-imemini, bụ
iya bụ ndu ono, ọ tụbehawaru lẹ yẹle ẹphe a-gbaru l'ọdu-biribiri iya
ono.
24 Ọ bụru anyịbe ndu k'ono, o shi lẹ ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu
kua ono bẹ ọ phụru obu-imemini ono.
25 Ọ bụru iphe ono bẹ o pfuru l'ẹkwo Hosiya sụ:
"Ndu eshidu bụru ndibe mu
bẹ mu e-mechaa kua
ndibe mu.
Ọha ono, mu eshidu yee obu
ono bẹ mu e-mechaa
kua ndu mu yeru obu.
26 Tẹme ọ bụru l'echilabọ ẹka
ono,
e shi sụ phẹ l'ẹphe ta
abụdu ndu kẹ Chileke
bẹ aa-nọdu kua phẹ
ụnwu Chileke;
mbụ Chileke nọ ndzụ.*"
27 Tẹme Azáya chikwaaphọ mkpu ẹhu ndu Ízurẹlu sụ: "Ụnwu Ízurẹlu
-hakpọo mẹ obeta ẹphe je l'aha g'ẹja, kụru l'ẹnyimu; ọ kwaphọ nwa
ndu ọphu abadu ishi bẹ aa-dzọta.
28 Noo kẹle Nnajịuphu e-mekọta iphemiphe, o pfuru ndiphe. Oo-
mechachaa ya ẹgwegwa; mee ya rengurengu g'ọo-dụ."
29 Ọ dụhukwaa g'iphe, Azáya pfuhawaruọ tẹme o mee sụ: "Ọ tọ bụ lẹ
Chipfu, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike te ekwedu g'awa anyi bvụebe mẹ anyi
abvụ gẹ Sọdomu; mbụ mẹ o mee anyi iphe, o meru Gọmóra."

Ụpfu, adụ ndu Ízurẹlu l'ọkpa

30 Nta-a ?bụ awe bẹ anyi a-sụbekwanu iya ishi? Ndu ono, abụdu ndu
Jiu ono, eshidu kukebe ẹhu eme g'a gụa phẹ lẹ ndu pfụberekoto ono;
bụakwaa ndu pfụberekoto; kẹle ẹphe kwetarụ.
31 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu kukeberu ẹhu eme g'a gụa phẹ lẹ
ndu pfụberekoto ono; ta adụkwa ike bụru ndu pfụberekoto.
32 ?Ọ bụru gụnu kparụ iya? Ọo kẹle ẹphe te egudedu ekweta chọo ya;
ọ gbẹ bụru iphe, ẹphe gude ike k'ẹka phẹ meta; opfu l'ẹphe eme iphe,
ekemu pfuru bẹ ẹphe gude chọo ya. Ẹphe jenụ evukota oke mkpuma
ono daa iko.
33 Ọ bụru iya bụ iphe, e deru sụ:
"Unu hụmakpodapho!
Mu woakwaru
mkpuma,
a-nọdu adụ ndiphe ụpfu
tọgbo lẹ Zayọnu;
mbụ mkpuma ẹphe
e-vukota daa iko.
Ọphu onye kweru nkiya
abyadụ akwa izimanụ.†"

---

* **9:26 9:26** Gụnaa Hos 1:10. † **9:33 9:33** Gụnaa Azá 28:16.

10

1 Ụnwunna mu; iphe, dụkpoo mu ree l'obu; tẹme ọ bụru iphe, mu anọduje epfu anụ Chileke g'o meeru iya ndu Ízurẹlu bụ g'o mee g'a dzọo phẹ.
2 L'ọphu mu makpọoru bụ l'ọophu phẹ aphụphu l'ẹhu emeje uche Chileke; ọle ẹphe te egudedu mmamiphe eme iya.
3 L'eshinu ẹphe amadụ k'apfụbekoto ọphu shi Chileke l'ẹka; ẹphe gbẹ achọ apfụbekoto k'ẹka phẹ; bẹ ẹphe shi nno jịka eworu onwophẹ dẹe l'apfụbekoto kẹ Chileke.
4 Lẹ Kéreshi meakwaru g'ekemu ta abụhe ụzo, Chileke shi agụ nemadzụ l'onye pfụberekoto; g'iphe, bụkpoo onye kweru kẹ Kéreshi bụru onye Chileke a-gụ l'onye pfụberekoto.

Ndzọta bụ kẹ ndu kẹ Kéreshi

5 Wakwa gẹ Mósisu deru k'apfụbekoto ọphu shi l'ekemu baa: "Onye eme iphemiphe ono bụkwa iya bẹ oo-gude nọdu ndzụ."
6 Obenu l'ọ waa iphe, e deru lẹ k'apfụbekoto ọphu shi l'ekweta baa: "Ta adụkwa teke ii-je arị sụ: ?Bụ onye a-dụ ike laa l'imigwe." Mbụ je ekuzeta Kéreshi.
7 Ọzoo; "?Bụ onye l'e-nyiba l'alị-maa?" Mbụ je ekufuta Kéreshi.
8 ?Bụ gụnu bẹ eepfukwanu? "Opfu Chileke nọakwa ngu ntse. Ọ kwa iya bụ opfu, ịikpu l'ọnu; bya abụru iya bụ iphe, nọ ngu l'egomunggo." Ọo ya bẹ bụ ozi-ọma ono, anyi ezi onoya, bụ iya bụ opfu k'ekweta-a.
9 Teke ọ bụ l'i gude ọnu ngu pfua ya hoo haa l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu ọbu; bya egude ọkpoma ngu g'ọ ha kweta lẹ Chileke meru iya; o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; l'a dzọo ngu.
10 Onye gude obu iya g'ọ ha kweta; Chileke agụa ya l'onye pfụberekoto; ọ bụru ọnu bẹ eegudeje pfua kẹ Kéreshi hoo haa; l'adzọ onye ọbu.
11 L'e dekwaru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Onyemonye, woru onwiya ye iya l'ẹka bẹ iphere tee mekwa."
12 Ọ tọ dụekwa mkpọcha, dụ nụ. L'onye phọ bụ onye Jiu; onye ọphuu bụru onye Gurisu ta adụekwa; kẹle ọ bụhukwapho Nnajịuphu lanụ ono bụ Nnajịuphu phẹ g'ẹphe ha. Ọ nọdu emeru iphe, bụkpoo ndu epfuje anụ iya nụ eze-iphe-ọma, parụ ẹka apaa.
13 Kẹle "ọ kwa iphe, bụkpoo onye l'eku ẹpha Nnajịuphu bẹ aa-dzọta."
14 ?Dẹnu g'ẹphe e-shikwanụ eku ẹpha iya m'ẹphe ekwetadụru nkiya? Tẹme ?dẹnu g'ẹphe e-shi kweta k'onye ẹphe teke anụmaswee nkiya? ?Dẹnukwanu g'ẹphe e-shi nụma iphe, adụdu onye pfuru phẹ iya nụ?
15 ?Dẹnukwanu gẹ ndu-ozi-ọma e-shi je ezi ozi-ọma; l'ẹbe abụ l'e ziru phẹ g'ẹphe je? Ọ bụru iya bụ iphe, e deru sụ: "Lenu iphe, ọkpa phẹ ama; mbụ ọkpa ndu ezi ozi-ọma kẹ nchi adụ doo; tẹme ẹphe nọdu ezi iphe, dụ ree."
16 Ọle ọ tọ bụebedu g'ẹphe ha bẹ meru iphe, ozi-ọma ono pfuru. Kẹle Azáya pfukwaru sụ: "Nnajịuphu ?bụhunu onye bẹ kweru kweta iphe, ọ nụmaru anyi l'ọnu?"
17 Ọo ya bụ l'ekweta shi l'anụma iphe. Iphe, aanụma bụkwanuru Opfu Chileke.
18 Ọle gẹ mu jịeshikwa: ?Bụ anụma bẹ ẹphe ta anụmaduru ozi-ọma ọbu tọo? Waawakwa! Ẹphe nụmachacharu iya-a!

“A nụma-dzukwaru olu phẹ
l'ẹkameka l'eliphe.
Mbụ l'opfu phẹ ngakọtaru
eliphe jasụ
l'ẹka igwe beru;
alị beru.*”
19 Mu byakwa ajịa sụ: ?Bụ ẹnya bẹ ozi-ọma ono eshidu doo ndu Ízurẹlu tọo? Lẹ Mósisu vuhaakwaru ụzo yee ya ọnu sụ:
“Mu e-gude ọha, abụdu
ọkpobe ọha
meru okophoo ye unu l'ẹhu.
Mu e-gude ọha, eme eswe
kpatsu unu ẹhu-eghu.†”
20 Tẹme Azáya kabakwaa ya rọ epfushi ike sụ:
“Ọ kwa ndu te eshidu achọ
mu nụ bẹ hụmaru mu
nụ.
Ọ bụru ndu te eshidu ajị ajị
mu bẹ mu goshiru
onwomu.‡”
21 Ọ byakwanụ l'ẹhu ndu Ízurẹlu; ọ sụ: “Ọ tọ dụdu teke mu ta amachijedu ẹka gẹ mu heta ndu ono, bụ ndu kwefuru mu ike ono; mbụ ndu ẹjo-ọkpoma ono; g'ẹphe dakọbe lwaphuta azụ lwapfuta mu.§”

11

Obu-imemini, Chileke aphụru ndu Ízurẹlu

1 Mu byakwa ajịa ọzo sụ: ?Bụ ajịka bẹ Chileke jịkawaru ndu nkiya tọo? Tụswekwa! Mbẹdua l'onwomu bụkwa-a onye Ízurẹlu. Mu bụ oshilọkpa Ébirihamu; bya abụru onye ọkpa-ipfu Benjiaminu.
2 Chileke ta ajịkakwaru ndu nkiya, bụ ndu o vuru ụzo mahawarụ. ?Unu ta amadụ iphe, ẹkwo-opfu Chileke pfuru; mbụ gẹ Elayịjia gude chia Chileke ichi ndu Ízurẹlu sụ:
3 “Nnajịuphu; ẹphe tụkoakwaru ndu mpfuchiru nkengu gbuẹbe; bya enwukpọshia ọru-ngwẹja ngu. Ọ bụwaru mbẹdua phọduru kpoloko; ẹphe nọdu emekwaphọ g'ẹphe gbua mu.”
4 Ọle, ?Bụkwanu gụnu bẹ Chileke pfuru iya? Ọ sụru iya: “Mu dobekwaru iphe, ha g'ụnu nemadzụ iri l'ẹsaa l'ụmadzu ụkporo iri, bụ ndu teke ewosweeru ikpere gbuaru Balụ l'alị.”
5 Nokwaphọ g'ọ dụ nta. Ọ dụkwaru-a nwa ndu Chileke gudeẹpho k'eze-iphe-ọma, oome harụ họta.
6 Teke ọ bụkwanu l'ọo eze-iphe-ọma bẹ e gude họta phẹ; ọ n'iya-a bụ l'ọ tọ bụedu iphe, e setarụ l'akanya; ọdumeka bẹ eze-iphe-ọma ta abụekwa eze-iphe-ọma. Teke ọ bụkwanu l'ọo iphe, e setarụ l'akanya; ọ n'iya-a bụ l'ọ tọ bụedu eze-iphe-ọma; ọdumeka bẹ akanya ta abụekwa akanya.

---

* **10:18 10:18** Gụnaa Ebvu 19:4. † **10:19 10:19** Gụnaa Dit 32:21. ‡ **10:20 10:20** Gụnaa Azá 65:1. § **10:21 10:21** Gụnaa Azá 65:2.

7 Sụ-a; ?bụ awe bẹ anyi a-sụbe opfu ọbu ishi nta-a? Ọ tọ bụebekwa
ndu Ízurẹlu l'ophu natarụ iphe, ẹphe riru aphụ iya; ọ kwa ndu a
họtaru natarụ iya. Ndu ọphuu bụkotaru ndu a kpọ-chiru ọkpoma.
8 Ọ bụru iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Chileke
nụakwaru phẹ maa meru mgbẹnya nọdu erwe phẹ. Ẹphe te egudeẹdu
ẹnya aphụ ụzo; ọphu ẹphe anụmajeedu iphe lẹ nchị byasụ ntanụ-a."
9 Tẹme Dévidi pfukwaaphọ sụ:
"Gẹ nri, ẹphe eri eriri
bụkwaru phẹ
ọ́nyà-ẹnu
yẹle ọ́nyà-anụ,
ẹphe a-nmalahụ.
L'ọ bụru ụpfu dụ phẹ l'ọkpa;
g'e gude iya gwata phẹ
ụgwo iphe, ẹphe meru.
10 G'ẹnya gbahụkwa phẹ ọchii
g'ọ tọ dụ iphe,
ẹphe a-hụma.
G'apfụ hụfukwa phẹ bụkilii
jasụ l'ojejoje."
11 Mu byakwa ajịa ọzo sụ: ?ọkpa kabẹ tsụa ndu Ízurẹlu ntsụ k'ọphu
ẹphe darwuwaru alị; ẹbe ẹphe agbalihubaẹdu tọo? Tụswekwa!
Ọchikwa l'ọkpa, tsụru phẹ ntsụ ono meru g'o gude ndzọta rwube
ndu ọhozo; g'eeshikwanụ ẹgube ono gẹ ndu Ízurẹlu awata phẹ ekoru
okophoo.
12 L'eshinu ọ bụ emeswe, ndu Jiu mesweru meru g'o gude urwu
kwata gbaaru ndiphe mgburugburu. Uburu, butaru ndu Jiu mek-
waaphọ g'urwu kwata gbaaru ndu abụdu ndu Jiu. Mbụ l'urwu a-
kwatakwa kabaanụ shii ọkpobe akaka mẹ ndu Ízurẹlu g'ẹphe ha
lwaphuta azụ lwapfuta Chileke.

Ndzọta kẹ ndu abụdu ndu Jiu

13 Nta-a bụkwa unubẹ ndu abụdu ndu Jiu bẹ mu epfu eyeru. Sụ-a;
eshinu mu bụ onye-ishi-ozi kẹ ndu abụdu ndu Jiu; bẹ mu gudekwa ozi
ono eku onwomu.
14 K'ọphu bụ; g'ọ dụhabe; mu egudeje iya eme gẹ ndu alị mu ono
awatarụ unu ekoru okophoo; gẹ mu eshi nno harụ phẹ dzọo.
15 L'ọ -bụru teke ẹphe jịkaru Chileke bẹ Chileke gbẹ mee gẹ yẹle
ndiphe bya adụ lẹ ree; ?bụ gụnu e-mekwanụ mẹ Chileke nataẹ phẹ
phọ ọzo? Ndu nwụhuru anwụhu a-gbẹshikwa dzụru ndzụ ọzo.
16 L'ọ -bụru lẹ mebyi-iphe-mbụ ono dụ nsọ; bẹ mkpukorophu iya
dụkotanaa nsọ. Ọ -bụru l'ọgbarabvu-oshi dụ nsọ bẹ ẹkali iya l'ophu
dụkotaakwapho nsọ.
17 Sụ-a; ndu Jiu dụ g'oshi olivu unuphu, a harụ ẹkali iya kwashịa.
Unubẹdua, abụdu ndu Jiu bụru ẹkali-oshi olivu ẹgu, e wotaru bya
edepfube l'ẹka a kwafụru ẹkali k'unuphu phọ. E depfube iya; ọ dzụru
ndzụ. Nta-a bẹ unu shiwa l'ọgbarabvu olivu unuphu phọ amịtaje mini
gude nọdu ndzụ.
18 Ọo ya bụ lẹ-a; te ejekwa asụ l'ọ tọ dụdu iphe, ẹkali iya ọphu a
kwashịru phọ bụ. ?Bụ kẹ gụnu bẹ ii-gude eku onwongu? Nyatakwa

l'ọ tọ bụdu ngu gudeshi ọgbarabvu-oshi ono; l'ọ chia ọgbarabvu-oshi ono gudeshi ngu.
19 Ịi-gbẹnu sụ: “A kwafụakwaru ẹkali-oshi ono; g'e depfube mbẹdua.”
20 Ọle makwarụ l'iphe, kparụ iphe, e gude kwashịa ya bụkwa l'o to woduru onwiya ye Kéreshi l'ẹka. Gụbedua nyịkatakwanu pfụru pfụshia ike; kẹle i kwetarụ. Ọo ya bụ lẹ-a; te etsenụpho etsetse; gẹ ndzụ gụjekwa ngu.
21 Eshinu Chileke ahadụru ọkpobe ẹkali-oshi ono kẹ mmanụ; ?bụ-chia gụbedua bẹ ọo-ha kẹ mmanụ?
22 Nowarọ g'ii-gude hụma lẹ Chileke emeje odoo; hụmakwapho l'oomeje nemadzụ iphe kpangangaa. O meru ndu jịkaru iya nụ iphe kpangangaa. O mekwanaaru gụbedua odoo; mbụkwa mẹ ọ -bụru l'i kweru nọpyabe l'odoo ọbu, oomeru ngu; ọdumeka bẹ ọ kwafụjekwa ngu phọ.
23 Teke ọ bụ lẹ ndu kẹ Jiu jịka-buhuru eze-iphe-ọma kẹ Chileke bẹ Chileke e-wolẹkwaru phẹ-a dophu azụ l'ẹka ẹphe shi nọdu; kẹle Chileke a-dụkwaa ike dophu phẹ azụ l'ẹka ẹphe shi nọdu.
24 Ọo ya bụ lẹ-a; ọ -bụru l'a kwafụru ngu l'oshi olivu-ẹgu ono; bya eworu ngu depfube l'oshi olivu-unuphu phọ; mbụ ọ bụru iphe, e meru g'e te emejedu iphe; ndu ọwa-a, bụkwanu phẹ bụ ẹkali-oshi olivu-unuphu ono gẹdegede bẹ ọo-kabakwanụ Chileke nphe eworu ẹkali iya, o shi kwafụ akwafụ phọ woru depfube l'oshi, ẹkali iya ono shi nọdu.

Obu-imemini Chileke l'ẹhu onyemonye

25 Ụnwunna mu; o nweru ọkpobe-opfu, e domiru edomi, mu eme g'unu maru; g'unu ete ejejedu arị l'unu manụkawaru iphe. Iphe, unu a-maru bụ lẹ-a; ọ tọ bụkwa gẹ ndu Ízurẹlu bụ ẹjo-ọkpoma nta-a bụ g'ẹphe a-dụwaro jeadụru. Teke ẹjo-ọkpoma phẹ ono a-nọ-beru bụkwa teke ndu abụdu ndu Jiu, Chileke họtaru l'a-tụkowa lwaphutawa azụ byapfuta iya.
26 Ọo ya bụ; teke ono; aa-tụko iphe, bụ Ízurẹlu mgburugburu dzọo, bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Onye-Ndzọta e-shi lẹ Zayọnu
bya.
Ọo-tụko ẹjo ememe,
ụnwu Jiékọpu
shi eme wofukọta phẹ
l'ẹhu.
27 ‘Kẹle ọwa-a bụkwa ọgbandzu,
e-shi mu l'ẹka laaru
phẹ teke ono,
mu a-gụkotaru phẹ nvụ
l'iphe-ẹji,
ẹphe mekọtaru ono.*’ ”
28 A -bya lẹ k'ozi-ọma ono bẹ ọ gbẹkwa bụru iphe kweru unu l'ẹphe bụ ọhogu Chileke. Obenu l'a -bya lẹ k'ahọta, Chileke họtaru ndu Jiu bẹ ẹphe bụkwanu ndu Chileke yeru obu l'opfu ẹhu ndiche anyi phẹ.

* **11:27 11:27** Gụnaa Azá 27:9.

29 Lẹ Chileke ta agbanwejekwa iphe, ọ rịhawaru k'ememe l'ẹhu ndu ọ
ḥọtaru g'ẹphe bụru ndu nkiya.
30 L'unubẹ ndu abụdu ndu Jiu shi bụru ndu te kwejedu eme iphe,
Chileke pfuru; obenu lẹ nta-a bẹ Chileke phụru unu obu-imemini opfu
lẹ ndu Jiu te ekwejedu eme iphe, o pfuru.
31 Nokwaphọ g'ọ dụ ndu Jiu bụ ono. Nta-a bẹ ẹphe te ekwekwaphọ
eme iphe, Chileke pfuru g'ee-shi gẹ Chileke aphụaru phẹ obu-imemini
g'ọ phụru unu.
32 Ọo ya bụ lẹ Chileke harụ onyemonye ụzo g'ẹphe te ekweshi eme
iphe, o pfuru gẹ ya a-phụaru onyemonye obu-imemini.

Ọdu-biribiri Chileke

33 Ha-oo! nkwamẹnya yẹle mmamiphe kẹ Chileke pakwarụ omilomi.
Ikpe, ookpeje ta adụkwa onye sụru iya amaẹberu; ẹbe ọ dụkwa onye
sụru amakọtaru g'o meje iphe iya.
34 “?Bụ onye maru uche Nnajịuphu? ?Bụ onye egoshije iya iphe,
ọo-nọduje eme?
35 ?Bụ onye nụjeru iya iphe; k'ọphu ọo-sụ g'ọ pfụkwaa ya ụgwo iphe
iya?”
36 Ọo ya meru iphemiphe. Ọ bụru iya bẹ iphemiphe shi l'ẹka iya dụ;
ọ bụkwaru iya phọ bẹ iphemiphe, dụ dụ-doru. G'ajaja bụru kẹ Chileke
jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

12

Adzụru ndzụ je ozi Chileke

1 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; eshinu Chileke aphụru anyi obu-
imemini nno bẹ mu arwọ unu sụ g'unu woru onwunu nụ Chileke
ọkpobe anụnu; unu bụru iphe, dzụ ndzụ, unu gude gweeru Chileke
ngwẹja, dụ nsọ bya abụru ọphu Chileke natarụ. Noo iphe, bụ
ọkpobe abarụ Chileke ẹja bụ onoya, bụ iphe, gbarụ iya nụ.
2 Unu te ekwekwa eme g'ụnwu-eliphe anọduje eme. Iphe, unu
e-mechia bụ g'unu haarụ Chileke onwunu g'ọ bụru iya l'a-nọduje
agbanwe obu unu; g'uche unu bụru iphe ọ̀phúú g'unu a-dụje ike maru
iphe, bụ uche Chileke, bụ iya bụ iphe, dụ iya ree; bụru iphe, ọ natarụ
bya abụru iphe, dụebe ree.
3 Iphe, mu gude epfuru unu iphe-a, mu abya epfupfu-a bụkwa lẹ
Chileke mewaru mu eze-iphe-ọma; mu nọdu epfuru iya unu g'unu ha
sụ g'unu ta arịjekwaru onwunu g'unu ahadụ. Ọ chia iphe, unu e-
meje bụ g'unu deje ẹnya lẹ mini maru iphe, unu arị. Chileke hẹwaru
onyemonye oke iphe-ọma, shi l'ekwekwe, onye kweru nkiya. Noo iphe,
e-goshije onyemonye iphe, ọo-nọdu arịru onwiya bụ ono.
4 L'ọ kwa g'ọ dụ l'ẹhu nemadzụ bụ ono; l'ogwẹhu lanụ enwejekwaru
mpfụkashi, dụ igwerigwe; mbụ ẹphe nọdu atụkoje emegbaa iphe, dụ
iche iche.
5 Nokwaphọ g'anyi dụ igwerigwe; ọle anyi shiwaa l'atụgba, anyi lẹ
Kéreshi tụgbaru bụru ogwẹhu lanụ. Onyenọnu l'oome gẹ yẹle nwibe
iya dogba ẹhu.
6 Anyi nwegbaarụ iphe-ọma, Chileke meru nụ anyi l'ẹhu l'ẹhu; onye
g'eze-iphe-ọma nkiya ha. Nta-a bụ g'anyi gudeje iya mee iphe, g'ọ
gbaru. Ọ bụru mpfuchiru, g'onye ono pfujekwa iya g'o goshiru iya
ya l'ekwekwe, o kweru.

7 Teke ọ bụ onye Chileke meru iphe-ọma k'eje ozi; g'onye ọbu yeru
ẹhu l'eje ozi. Teke ọ bụ ezi iphe; g'onye ọbu zijekwa iphe.
8 Teke ọ bụ adụ obu; g'onye ọbu nọduekwapho l'adụ nemadzụ obu.
Teke ọ bụ l'anụ iphe; g'onye ono sajẹkwa ẹka asasa nụ iya. G'onye
nọ l'ishi kukebejekwa ẹhu jeshi ozi ike; g'onye aphụ obu-imemini
phụjekwa iya l'ẹhu-ụtso.

N-yemobu

9 Gẹ n-yemobu i yeru nemadzụ ta abụkwaru l'ẹregede. Kpajẹru
iphe-ẹji l'aphara; gudeshia ẹka l'eme iphe, dụ ree.
10 G'onyenọnu yeje nwibe iya obu mebyi eyeye gude goshi l'unu
tụkoru bụru ụnwunna lanụ. G'onyenọnu kajẹkwa akwabẹ nwibe iya
ùbvù eme l'onwiya.
11 Jeshijekwa ozi ike; te emejekwa ẹnyiru. Hakwaa gẹ Unme-dụ-Nsọ
meje ngu ire l'ẹhu; shi ẹgube ono mee g'ejeru Nnajịuphu ozi e-vuje
ngu evuvu l'obu.
12 G'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono meje g'ẹhu tsọ unu ụtso. Unu
atakwaphọ nshi mẹ unu -nọdu eje iphe-ẹhuka. Unu epfu anụ Chileke
mkpụrumkpuru.
13 Unu yejeru nwibe unu, unu l'ẹphe tụkoru bụru ndu kẹ Chileke ẹka
lẹ mkpa, dụru phẹ nụ. Unu ekukebeje ẹhu kwaa ẹbyaa, byaru unu.
14 Unu gọjeru ọnu-ọma nụ ndu eme unu mkpawere. Mbụ-a unu
gọjekwa ọnu-ọma; unu ta atụjekwa nemadzụ ọnu.
15 Ndu ọzo -nọdu ete ẹswa; unu tsojekwarụ phẹ tee ẹswa; ndu ọzo
-nọdu ara ẹkwa; unu tsokwaru phẹ raa ẹkwa.
16 G'uche unu lẹ nwibe unu bụjekwaru nanụ. Unu te edobejekwa
onwunu g'unu ahadụ. Ọ chia iphe, unu e-meje bụ g'unu lẹ ndu ẹnya
lwarụ megbajẹ. Unu ta abụjekwaru nwọmaru-ọ-machata.
17 Unu te egudejekwa ẹjo-iphe pfụa nemadzụ ụgwo ẹjo-iphe, o meru
unu; gbahaa g'unu kukebeje ẹhu meje iphe, onyemonye a-maru l'ọo
iphe, dụ ree.
18 Unu kukebe ẹhu seje g'unu l'onyemonye nọdu lẹ nchị-odoo;
l'iphemiphe, unu eme; mẹ oo-je l'ekwe ememe.
19 Ndu mu yeru obu; unu te emelatajẹkwa ụgwo iphe, e meru unu.
Unu hajẹkwa gẹ Chileke gude oke-ẹhu-eghu iya melata onye ono. L'e
dekwaru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Emelata bụkwa mu bẹ ọ dụru; ọ
bụru mu l'a-pfụ ụgwo." Noo iphe, Nnajịuphu eepfu.
20 Ọ chia iphe ii-meje bụ: "Ọ -bụru l'onye opfu ngu bẹ ẹgu agụ; nụ
iya nri. Teke ẹgu mini agụ iya; kee ya mini g'ọ ngụa; lẹ ị -nọdu eme
nno bẹ ị kpọberu iya icheku-ọku l'ishi."
21 Te ekwejekwa g'ẹjo-iphe mekpee ngu; gudejechia iphe-ọma
mekpeje ẹjo-iphe.

13

Akwabẹ ndu-ishi ùbvù

1 G'onyemonye mejekwa iphe, ndu-ishi phẹ sụru g'e meje. L'ọ tọ
dụkwa onye byaru abụru ishi mẹ ọ -bụdu l'o shi l'ẹka Chileke; tẹme ọ
bụru Chileke bẹ yeru ndu ọphu bụ iya nụ nta-a.

2 L'onye jịkaru eme iphe, ndu-ishi pfuru bụkwa ndu-ishi, Chileke
yeru bẹ onye ono jịkaru. Ndu ajịkakwanu phẹ nụ bụru ikpe bẹ ẹphe
esekọ ekpu onwophẹ l'ishi.
3 Lẹ ndu eme iphe, dụ ree ta atsụjekwa ndu-ishi ebvu. Ndu atsụ ndu-
ishi ebvu bụkwa ndu eme ẹjo-iphe. Teke ọ bụ l'ọ dụ ngu g'ị b'atsụjeshi
ndu-ishi ebvu; ọ n'iya bụ g'i meje iphe, dụ ree g'onye-ishi ajaa ngu ajaja.
4 Kẹle onye-ishi ono bụkwa onye-ozi Chileke; iphe, oome bụru iphe,
a-dụru ngu lẹ ree. Ọle teke i mekwanụru iphe, adụdu ree; tsụkwaa
ya ebvu; kẹle e te eyekwaru iya kẹ mmanụ. Ọ bụ onye-ozi Chileke;
bụru onye ahụ̀ ndu eme ẹjo-iphe ahụ̀hù gude egoshi oke-ẹhu-eghu kẹ
Chileke.
5 Noo g'o gude unu je l'emeje iphe, ndu-ishi pfuru; ọ tọ bụledaa g'unu
agbalaaru oke-ẹhu-eghu Chileke; obenu l'ọ bụfukwaapho g'unu meje
iphe, obu ta anmadụ unu ikpe.

6 Nokwaphọ iphe, meru g'o gude unu je apfụje akịriko. Noo kẹle
ndu-ishi ono bụ Chileke bẹ ẹphe ejeru ozi; ẹphe nọdu anọduje eme
g'ẹphe jee ya g'ọ gbaru.
7 Unu mejeru phẹ iphe, rwuberu phẹ nụ. Onye o rwuberu l'atụru
akịriko nụ; unu atụru iya nụ iya; onye o rwuberu l'atụru ụtu nụ; unu
atụru ụtu nụ iya; onye ọ gbaru l'eyeru nsọ; unu eyejeru iya nsọ; onye ọ
gbaru l'akwabẹ ùbvù; unu akwabẹ iya ùbvù. Unu mejeru onyemonye
iphe, rwuberu iya nụ.

Eye nemadzụ ibe ngu obu

8 G'ọ tọ dụkwa ụgwo, unu e-jijeru nemadzụ; gbahaa ụgwo n-
yemobu. Kẹle onye yeru nwibe iya obu mekọtaakwaru iphe, ekemu
sụru g'e meje.
9 Kẹle iphe, bụkpoo ekemu-a g'ọ hakọtakpoo, bụ iya bụ; te erikwa
ogori; ọphu i gbukwa ọchi; ọphu i zikwa iphuru; ọphu iphe, onye ọzo
agụjekwa ngu; mẹwaro ụnwu ekemu ọzo, yịgbaa ya nụ. Ekemu ono
g'ọ hakọtakpoo jeru asụbe ishi lẹ: "Yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru
onwongu."
10 Onye yeru nemadzụ ibiya obu te emejekwa iya ẹjo-iphe. Noo g'o
gude n-yemobu bụru emeẹbe iphe, ekemu pfuru.

Akwakọbe k'abyabya Kéreshi

11 Sụ-a; iphe mefụaru g'o gude unu je atụkoje iphemiphe ono eme
bụ gẹ nta-a gbaru; mbụ l'o rwuwaru teke unu e-shi lẹ mgbẹnya tehu.
Noo kẹle nta bẹ ndzọta anyi kawaa ntse eme lẹ g'o shi dụ-be ẹnya mẹ
a -gbẹ lẹ teke anyi beberu kweta kẹ Kéreshi.
12 Ọ dụkwaa ẹnya abalị keru ẹbo; nchi abọhu dụkwaa ntse. Ọo ya
bụ; unu g'anyi gwọbenu iphe, eeme l'ọchii; kwaa onwanyi ngwọgu
ọphu anyi e-gude alwụ ọgu l'ìphóró.
13 G'anyi meje ọkpobe umere, eme l'ìphóró; anyi ahaa eme kẹ
nwanyị ọzoo kẹ nwoke; haa angụnuka mẹe. Anyi ahakwaaphọ
emephe opfu; haa iji-ẹnya.
14 Ọ chia iphe, unu e-meje bụ g'unu tụkokpoepho umere Nnajịuphu,
bụ Jizọsu Kéreshi meje g'ọha. Unu ta ahàkwaru obu ẹgube nemadzụ,
unu shi bụru ụzo; mbụ k'ọphu unu e-mejeẹpho ẹjo-iphe agụ iya nụ.

14

Anma nemadzụ ikpe l'egomunggo

1 Onye ekwekwe iya dụ nyẹgenyege; unu hajẹkwa iya g'unu l'iya nọdu. Ọ l'ọo g'unu l'iya te ejejekwa atụ ẹgo l'iphe, ọ sụru l'ọo ọwa-a
g'ọ dụ iya bụ ọwa.
2 Ọ dụru ndu adụdu iphe, ẹphe asọ nsọ eriri; o bekwanụ l'onye
ọphuu, ekwekwe iya dụkwadu nyẹgenyege phọ bụepho iphe, oorije
bụ ẹba-ophe.
3 Ọo ya bụ; g'onye ono, ta adụdu iphe, ọoso nsọ phọ ta akpọkwanu
onye ọphuu ẹbo l'afụ l'o to ridu gẹ ya eri. Noo kẹle Chileke
nataakwarụpho yẹbedua.
4 ?Ị bụ gụnu? kẹ g'ọ bụru onye ejeru onye ọzo ozi bẹ ịi-nọdu
agbarwụshi. Ọo Nnajịuphu iya bẹ a-nma iya ikpe l'oome ẹji; ọzoo
l'ọosu l'oome ree. O bekwanụ l'ọo-nọdu eme ree; kẹle Nnajịuphu sụru
g'oo-me iya g'o me ree.
5 O nweru onye a-họta eswe ujiku lanụ dobe l'ọo eswe ono kakọta
ndu ọphuu mkpa; nweru onye a-rị sụ l'eswe ta adụdu ọphu ka nwibe
iya mkpa. G'onyenọnu pfụerupho l'ọphu ọ pfụru pfụshia ya ike.
6 Onye rịru l'o nweru mbọku ọphu ka nwibe iya mkpa dobe iya iche;
l'eme iya gude akwabẹ Nnajịuphu ùbvù. Onye adụdu mbọku, dụru iya
lẹ nsọ bụkwarupho Chileke bẹ oomeru iya. Onye adụdu iphe, ọoso
nsọ eriri l'eri iya gude akwabẹ Nnajịuphu ùbvù. Noo kẹle ookeleje
Chileke ekele iya. Onye asọ iphemiphe nsọ bụru Nnajịuphu bẹ ọosoru
iphemiphe nsọ; tẹme ọ nọdu ekeleje Chileke ekele iya.
7 Ọ tọ dụkwa g'anyi ha; onye nọ ndzụ nọ-doru onwiya; ọphu ọ dụkwa
onye anwụhu anwụhu anwụhu-doru onwiya.
8 Anyi -dzụru ndzụ; bụ Nnajịuphu bẹ anyi dzụru iya; teke anyi
anwụhu anwụhu; ọ kwaphọ Nnajịuphu bẹ anyi anwụhu alapfu. Ọo
ya bụ l'anyi bụ kẹ Nnajịuphu: mẹ anyi nọ ndzụ; mẹ anyi anwụhu
anwụhu.
9 Kẹle Kéreshi nwụhuchaaru bya adzụru ndzụ ọzo g'ọo-bụru
Nnajịuphu ndu nwụhuru anwụhu; mẹ kẹ ndu dzụ ndzụ.
10 Sụ-a; ?dẹnu g'o gude ị nọdu agbarwụshi nwanna ngu l'ime obu
ngu? Ọzoo; ?o meru imagha bẹ o gude ị nọdu akpọ iya ẹbo l'afụ? ?
Tị madụ lẹ g'anyi ha l'e-mechaa pfụkotaru l'iphu Chileke; onye bụ iya
l'e-kpekọta anyi ikpe?
11 Noo l'e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
" 'Eshinu mu dzụ ndzụ';
bẹ onyemonye
e-mechakwaa gbuaru mu
ikpere l'alị.
Nokwa iphe, Chipfu eepfu.
Onyemonye e-mechaa
pfukọta l'ọo mu bụ
Chileke.*"
12 Ọo ya bụ lẹ g'anyi ha l'onye l'onye l'e-emecha nọdu l'iphu Chileke;
doo edo onwiya.

Akwatsu nwibe ngu

---

* **14:11 14:11** Gụnaa Azá 45:23.

13 Ọo ya bụ; g'anyi ta anọdujeshinu agbarwụshi nwibe anyi. Ọ chia
g'anyi tụko tubua g'anyi ta abụjeru ụpfu dụ nwanna anyi l'ọkpa; ọzoo
meta iphe, e-me g'o mee iphe-ẹji.
14 Eshinu mu lẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu tụgbaru bụru nanụ bẹ ọphu
dokpọoru mu ẹnya ọkpobe edodo bụ l'ọ tọ dụdu iphe, eeri eriri, mu
asọkwadu nsọ. Ọle teke ọ bụ l'o nweru onye pfuru sụ l'iphe, dụ ẹgube-
a bẹ ya asọ nsọ; ọo ya bụ; iphe ono a-bụru iphe, aasọ nsọ l'ẹhu onye
ono kwa.
15 Teke ọ bụ l'i gude k'iphe, iiri l'ọnu mee nwanna ngu; k'ọphu ẹhu
ebvuduru iya ebvuru; ọo ya bụ l'i ti mehẹdu iphe, egoshi l'i yeru iya
obu. Ọo ya bụ; g'iphe, iiri l'ọnu ta akpatakwa gẹ nwanna ono, Kéreshi
nwụhu-chiru ọnwu ono laa l'iswi.
16 Te ekwekwa g'iphe, dụ ree, iime vuta ẹjo ẹpha.
17 L'iphe, bụ lẹ Chileke bụ eze ta abụkwa l'iphe, eeri l'ọnu; ọzoo
l'iphe, aangụ angụngu. Ọ kwa apfụbekoto; yẹle nchị-adụ-doo; waa
ẹhu-ụtso ọphu shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ.
18 Onye ejeru Kéreshi ozi ẹgube ono eme iphe, jiru Chileke ẹpho;
bya emekwaphọ iphe, dụ ndiphe ree.
19 Ọo ya bụ; g'anyi tụbeepho nvọ l'iphe ono, emeje gẹ nchị dụ
doo onoya; mbụ iphe ono, l'a-nọdu eme gẹ nwibe ngu pfụshia ike
l'ekwekwe, o kweru kẹ Chileke ono.
20 Te egudekwa k'iphe, iiri l'ọnu mebyia iphe, Chileke eme.
Iphemiphe, eeri eriri, dụebekwa ree. Ọle ọ tọ gbadụru gẹ nemadzụ
ria iphe, a-kpata gẹ nwibe iya mee ẹji.
21 Ọ kakwa ree g'ị tị tashị anụ; ọphu ị ngụshi mẹe; ọphu ọ dụkpoo
iphe, ii-je ememe, bụ iphe, a-bụru ụpfu dụ nwanna ngu l'ọkpa mee ya
g'ọ daa; ọzoo mee ya g'ọ dụ nyẹgenyege.
22 G'iphe, bụkpoo iphe, i kweru bụekwarupho iphe, dụru gụ lẹ
Chileke. Onye ẹhu atsọ ụtso bụkwa onye meru iphe, ọ rịru l'ọ dụ
ree ememe; ẹbe ọ dụdu teke obu anma iya ikpe l'iphe, o meru.
23 Obenu l'onye abọ obu ẹbo bẹ ikpe nmakwaru mẹ o -ria iphe ọbu;
kẹle ọ tọ nọdu Chileke l'ẹka eme iphe, oome. Kẹle iphemiphe, nemadzụ
eme; ẹbe ọ nọdu Chileke l'ẹka eme iya bụakwaa ya eme iphe-ẹji.

15

Etso ẹka Jizọsu Kéreshi

1 Anyịbe ndu shihuru ike; l'a-nọduje ata nshi l'iphe, ndu eshihuduru
ike eme. G'anyi te emejeẹkwapho ẹhu anyi ẹhu anyi.
2 Onyenọnu g'anyi ha meje iphe, a-tsọ nwibe iya ụtso; l'ọ bụru iphe,
ee-gude kutsee ya. Ọo ya bụ; g'obu akabakwanaa ya eshihu ike l'iphe,
kẹ Chileke.
3 Lẹ Kéreshi ta abụkwa ẹhu iya ẹhu iya bẹ o shi emeje. Iphe, meru
nụ bụepho iphe ono, e deru sụ: "Iphe, bụkpoo ẹjo-opfu, ndu epfuru
ngu ẹjo-opfu pfuru ngu bụ mbẹdua vutaru ọnwu iya."
4 L'iphemiphe, e dekọtaru teke ndiche bẹ e dekwaru g'o zia anyi iphe.
Ọoduje anyi obu g'anyi adụje ike taa nshi nọdu ele ẹnya iphe, Chileke
kweru anyi ukwe iya.
5 Gẹ Chileke ono, bụ iya emeje g'anyi tajẹru iphe nshi; bya adụje
anyi obu ono mee g'unu gude etso ẹka Kéreshi Jizọsu g'obu bụru unu
nanụ.

6 Ọo ya bụ; g'unu atụko g'unu ha tụgba; gude obu lanụ; gudekwaphọ
olu lanụ aja Chileke ajaja; mbụ Chileke, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi.

Ozi-ọma bụ kẹ ndiphe mgburugburu

7 Ọo ya bụ; unu gudeje obu unu haa g'unu lẹ nwibe unu tụgba;
gẹ Kéreshi hakwarụpho; unu l'iya tụgba; noo ya bụ g'aa-jakwanaa
Chileke ajaja.
8 L'iphe, mu epfu bụ lẹ Kéreshi byaru bya abụru onye-ozi ndu buru
úbvù; g'o mee g'iphe ono, Chileke kweru ndiche anyi phẹ ukwe iya
phọ vụkota. Ọo ya bụ; g'oo-shi nno goshi lẹ Chileke bụ onye ire-lanụ,
emeje iphe, o pfuru.
9 Wafụa gẹ ndu abụdu ndu Jiu ajaa Chileke ajaja l'ọ phụnukaru phẹ
obu-imemini, bụ iya bụ iphe, e deru sụ: "Ọo ya meru g'o gude mu je
l'etu ngu ẹpha l'echilabọ ndu abụdu ndu Jiu. Mu e-gude ẹpha ngu gụa
ebvu jaa ngu ajaja."
10 Tẹme e dekwaaphọ sụ: "Unubẹ ndu abụdu ndu Jiu; unu lẹ ndu
Chileke họtaru tụko tee ẹswa!"
11 Ọzo bụru: "Unu tua Chileke ẹpha; unubẹ ndu abụdu ndu Jiu g'unu
ha. Ndiphe mgburugburu; unu tua ya ẹpha!"
12 Tẹme Azáya byakwaphọ bya epfua sụ: "Oshiḷọkpa Jiesi l'a-bya!
Ọo ya e-tsefuta bya abụru eze k'iphe, bụ ndu bụ ndu abụdu ndu Jiu.
Ọ bụru iya bụ onye ẹphe a-nọdu ele ẹnya iya."
13 Gẹ Chileke, onye bụ iya emeje g'anyi lee ẹnya iphe, o kweru ukwe
iya; mee g'ẹhu-ụtso unu dzua oke; l'oomekwaaphọ g'ẹhu dụebe unu
guu g'unu ha; kẹle unu kweru nkiya. Ọo ya bụ; g'unu egude ike kẹ
Unme-dụ-Nsọ kabakpọo ele ẹnya iphe ono, Chileke kweru ukwe iya
ono.

Iphe, kpatarụ Pọlu ede
ẹkwo-ozi-a ẹgube-a

14 Ụnwunna mu; unubẹdua bẹ mu maakwaru majia ẹnya; l'iphe,
unu maru bụepho eme iphe, dụ ree; l'unu maru iphe, bụ uche Chileke
ọkpobe amaru; k'ọphu unu sụru g'unu a-nọdu akpọ-ziru nwibe unu
ụzo.
15 Ọle g'ọ dụhabe; o nwekwarụpho nwiphe, mu eme gẹ mu harụ
nyatachaarụ unu; ọ bụru iya meru g'o gude mu harụ pfua iphe ono
pfushia ya ike; mbụ ọphu mu atsụdu ebvu; kẹle Chileke mewaru mu
eze-iphe-ọma.
16 O mewaru mu; mu bụru onye-ozi Kéreshi Jizọsu; gẹ mu je ezia
ndu abụdu ndu Jiu ozi; mu eje ozi, gbaru onye uke Chileke l'ezi ozi-ọma
ono, shi l'ẹka Chileke onoya. Ọo ya bụ gẹ Chileke anatakwanu ngwẹja
ndu abụdu ndu Jiu. L'ọ bụru iphe, Unme-dụ-Nsọ e-me g'ọ bụru iphe,
e doberu Chileke iche.
17 Ọo ya bụ lẹ mu a-nọdu etukpọ onwomu ẹpha ozi, mu ejeru Chileke;
eshinu mu lẹ Kéreshi tụgbawaru bụru nanụ.
18 Ọ tọ dụkwa iphe, mu atụ ama epfupfu, abụdu iphe ono, Kéreshi
gbẹ mu l'ẹka mee ono, bụ iya bụ l'o meru gẹ ndu abụdu ndu Jiu kweta
bya abụru ndu emeje iphe, Chileke pfuru. Iphe ono bẹ Kéreshi gude
opfu ọnu mu; mẹ iphe, mu eme ememe; mee ọ dụ ẹgube ono.
19 O gudekwaphọ ike k'eme ọhumalenya, dụgbaa biribiri; mẹ ike kẹ
Unme-dụ-Nsọ gude mee ya. Ọo ya bụ; e shi ẹgube ono mu nọdu asajẹ

ozi-ọma kẹ Kéreshi ono g'ọ gbaru l'ẹkameka; e -shi lẹ Jierúsalẹmu jasụ
mụ rwua Ilirikumu.
20 Ọ bụerupho iphe lanụ, anọduje evu mu evuvu l'obu bụ eje epfu
opfu Chileke; ọle ọ tọ bụkwa gẹ mu je iya epfupfu l'ẹka a mahawarụ
kẹ Kéreshi; gẹ mu ta agbẹ gbẹshi je akpụahaa ụlo l'eli ọkpa ụlo, onye
ọzo tụhawaru.
21 Ọ dụa g'iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Ndu e teke pfusweeru nkiya
l'a-hụma l'ẹnya.
Ndu e teke anụma-swee nkiya bẹ kẹ nkiya ono e-do ẹnya.”

Pọlu e-je g'ẹphe lẹ ndu Romu kwee

22 Ọo iphe ono meru g'o gude o nweru iphe, kpọshichawaru mu ugbo
olemole gẹ mu ta abya agbaphee unu.
23 Obenu lẹ nta-a bẹ eshinu mu jeẹbewaru iphe, gbaru mu l'ejeje
l'uswe iya ọwa; tẹme mu nọwaa apha olemole, mu shi meta gẹ mu
e-me gẹ mu bya gẹ mu l'unu kwee;
24 bẹ mu arịkwa lẹ mu e-megha iya nta. Mu arị lẹ mu a-bata mẹ mu
-jejeẹpho Supenu. Mu l'unu kpọchaa nwụpfu nwanshịi g'obu shihu
mu ike; unu eduwa mu rọ ije; gẹ mu jeshia ẹka ono.
25 Ọ -bụru kẹ nta-a bụkwa ndu kẹ Chileke nọ lẹ Jierúsalẹmu bẹ mu
gude iphe ewojeru g'ẹphe mee ẹka atsụ phẹ l'ẹhu.
26 Lẹ ndu kẹ Kéreshi lẹ Masedoniya; mẹ ndu kẹ Akaya bẹ chịru idzu;
tụa iphe g'a nụ ndu-nsọ lẹ Jierúsalẹmu; ndu ọphu adụdu g'ọ dụ phẹ.
27 Ẹphe tụkpooru obu phẹ onyo nụ iphe ono. Tẹme e -jejekpọo ya
epfupfu bẹ unu maru l'ọ dụwaa g'ụgwo; ẹphe jiru iya ndu kẹ Chileke
lẹ Jierúsalẹmu; lẹ teke ọ bụ lẹ ndu abụdu ndu Jiu bẹ ẹphe lẹ ndu ọphu
bụ ndu Jiu gba mgba l'iphe-ọma, shi Unme-dụ-Nsọ ono, Kéreshi meru
nụ ndu Jiu onoya l'ẹka; ọo ya bụ l'ọ gbaru g'ẹphe gudeje ẹku ọphu
ẹphe kpatarụ gude yeru ndu Jiu ono ẹka.
28 Teke mu jechaẹrupho ozi onoya; nụchae phẹ phọ okpoga ono, a
tụtaru onoya l'ọo-bụru mu eje Supenu; mu e-shiwarọ bata teke onoya.
29 Ọphu mu maru bụ lẹ teke mu byaru bẹ mu e-me g'iphe-ọma, shi
Kéreshi l'ẹka dzua unu oke l'ẹka.
30 Ụnwunna mu; mu arwọ unu sụ g'unu gude k'iswi ẹhu Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi waa k'eye obu ọphu shi Unme-dụ-Nsọ l'ẹka
lwubude mu ọgu ono. Unu pfuje opfu ẹhu mu nụ Chileke.
31 Gẹ Chileke te ekwekwa gẹ ndu jịkaru ozi-ọma ono l'alị Jiudiya
fụaru mu l'ụzo; yẹfua g'iphe, mu gude eje dụkwapho ndu-nsọ lẹ
Jierúsalẹmu ree anata.
32 Ọo ya bụ; ọ -bụru uche Chileke; mu egude ẹhu-ụtso byapfuta unu
g'anyi l'unu nọta; k'ọphu ọo-bụwaruro mu l'unu atụta unme.
33 Gẹ Chileke ono, emeje gẹ nchị dụ doo ono swikwaru unu eswiru
g'unu ha. Nokwa g'ọ dụ.

16

Pọlu ekelegbaa ndu ọ maru l'ẹhu l'ẹhu

1 Mu eme g'unu maru nwanna anyi nwanyị, bụ Fibi; onye l'ejeru
Chịochi, nọ lẹ Kenkiriya ozi.
2 Unu gude iswi ẹhu Nnajịuphu anyi nata iya ọkpobe anata g'ọ
gbaru ndu-nsọ l'ememe; unu eyejeru iya ẹka l'iphe, bụkpoo iphe, mkpa

iya dụru iya l'echilabọ unu; l'o yekpọakwaru ikpoto nemadzụ ẹka;
mẹkpoo mbẹdua l'ishi onwomu.
3 Unu keleru mu Pirisila yẹe Akwịla; ndu anyi l'ẹphe tụkoru ejeru
Kéreshi Jizọsu ozi;
4 ndu gude iswi ẹhu mu lọo ishi phẹ alọlo. Ọ tọ bụlekwa mu-a l'ekele
phẹ nwẹkinyi mu k'iphe, ẹphe meru mu. Iphe, bụkotakpoo Chịochi,
nọ l'alị ndu abụdu ndu Jiu mgburugburu l'ekelekwa phẹ phọ.
5 Nokwaphọ g'unu e-keleru mu Chịochi ono, edzukọje l'ibe phẹ ono.
Unu kelekwaru mu phọ Epenitọsu; ọkpobe ọ̀nyà mu, mu yeru obu.
Ọo ya bụ onye vuchakpọo ụzo woru onwiya ye Kéreshi l'ẹka lẹ Eshiya.
6 Unu kelekwaru mu phọ Meri; onye jeru anyi ozi jeshia ya ike.
7 Unu ekelekwaphọ Andurọnikosu yẹe Jiuniyasu; ndu mu l'ẹphe bụ
ndu Jiu lanụ bya abụru ndu mu l'ẹphe shi tụko nọdu mkpọro. Ẹphe bụ
ndu kwatakpọoru dụru onyemonye lẹ nsọ mẹ a -bya l'ẹka ndu-ishi-ozi
nọ; tẹme ẹphe vuru mu ụzo bụru ndu kẹ Kéreshi.
8 Unu kelekwaphọ Ampuliyatọsu; onye mu yeru obu l'ime
Nnajịuphu.
9 Unu ekelekwaphọ Ubanọsu; onye anyi l'iya tụkoru ejeru Kéreshi
ozi; mẹkwapho onye ono, mu yeru obu ono, bụ Sutakisu.
10 Unu kelekwaphọ Apẹlisu; onye gudewaa umere iya goshi lẹ ya
pfụ-shiru ike l'ekwekwe, o kweru kẹ Kéreshi. Unu ekelekwaphọ ndibe
Arisutọbulosu.
11 Unu kelekwaphọ Herọdiyonu onye mu l'iya tụkoru bụru abụbu.
Unu ekelekwaphọ ndu bu l'ibe Nasịsosu; ndu nọwaa Nnajịuphu l'ẹka.
12 Unu kelekwaphọ Tirayifina yẹe Tirayifọsa ndu ejeru Kéreshi ozi
ejeshikpọo ya ike. Unu ekelekwaphọ onye mu yeru obu, bụ Pesisu;
onye jewaru Kéreshi ozi jeshikwaa ya phọ ike.
13 Unu kele Rufọsu onye ono, gbaru iche l'ejeshi ozi kẹ Nnajịuphu
ike ono. Unu ekele ne iya; onye dụhukwapho g'ọ bụwaa ne nkemu.
14 Unu kelekwaru mu phọ Asinkiritọsu; waa Fulẹgonu; waa Hemisu;
waa Paturobasu; waa Hẹmasu; mẹkpowaro ụnwunna ọzo, ẹphe
l'ẹphe tụkoru nọdu l'ẹka ono.
15 Unu kele Fịlologosu; waa Jiuliya; waa Niriyọsu; waa nwune iya
kẹ nwanyị; waa Ọlimpasu; mẹkpowaro iphe, bụkotakpoo ndu-nsọ,
ẹphe l'ẹphe nọ l'ẹka ono.
16 Unu kelekwa nwibe unu ekele; nmata phẹ akpa, dụ nsọ. Ndu kẹ
Kéreshi, nọ l'iphe, bụkota Chịochi l'ophu ekelekọtakwapho unu ekele.

Iphe, unu e-meje

17 Ụnwunna mu; mu arwọkwa unu arwọrwo sụ g'unu letakwa ẹnya
m'ọbvu ndu ono, anọduje eme g'ékwò dụ onoya; ndu egudeje ẹgube
ono agbaghashị iphe, Chịochi kwetarụ l'ọ bụ ọkpobe-opfu. Iphe, ẹphe
anọduje eme bẹ yẹe iphe ono, e ziru unu ono ta adagbajẹdu. Unu
kpakwaru phẹ l'aphara.
18 Kẹle ndu eme ụdu iphe ono ta abụkwa Nnajịuphu anyi, bụ Kéreshi
bẹ ẹphe ejeru ozi; ọ kwa iphe, ẹkpiri iya dụ phẹ bẹ ẹphe eje ozi
iya. Ẹphe eteje manụ l'opfu; gude ire mecha mecha edephushi ndu
enwezidu egomunggo.
19 Ọle onyemonye tụkoru maru g'unu emeberu iphe, ozi-ọma ono
pfuru. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ẹhu nọdu anọduje atsọ mu

ụtso. Ọle ọ dụ mu g'a sụ g'unu gudeje mmamiphe majẹru iphe, bụ iphe, dụ ree; sefuje ẹka l'iphe, adụdu ree.
20 Chileke onye bụ iya bẹ nchị-adụ-doo shi l'ẹka taa nọekwa ọdu g'o to mee g'unu zọpyashia Nsetanu l'ọkpa. Gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi mekwaaru unu eze-iphe-ọma.
21 Timoti, mu l'iya tụkoru eje ozi-a; l'ekelekwaphọ unu. Lusiyọsu; waa Jiasọnu; mẹ Sosipeta phẹ; ndu anyi l'ẹphe tụkoru bụru abụbu l'ekelekwarọ unu.
22 Mbẹdua, bụ Teshiyọsu, l'ede ẹkwo-ozia; bya abụru onye unu l'iya tụgbaru nanụ l'ime Nnajịuphu l'ekelekwaphọ unu ekele.
23 Gayọsu-a, mu bu l'ibe iya-a; tẹme ọ bụru l'ibe iya bẹ Chịochi l'ophu edzukọje-a; l'ekelekwaphọ unu-o! Nokwaphọ gẹ Ẹrasutosu; mbụ onye ọwa-a, bụ iya edobejeru ọha okpoga phẹ-a; l'ekelekwaphọ unu yẹe nwanna anyi, bụ Kwọtosu.
24 Gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu g'unu hakọta eze-iphe-ọma. Nokwa g'ọ dụ.

Aja Chileke ajaja, Pọlu gude kpọ-chia ozi ishi

25 G'anyi jaa Chileke ajaja; l'ọo ya l'a-dụ ike mee g'unu pfụru pfụshia ike l'ekwekwe, unu kweru nkiya. Ọ bụru ozi-ọma ono, mu ezi ono bẹ oogudeje eme g'unu pfụshia ike ono; mbụ ozi-ọma ono, l'epfu kẹ Jizọsu Kéreshi onoya; bya egoshikwaphọ iphe ono, e shi domia edomi ono, a phụru l'ọphulenya eshi l'edenwede ono.
26 Ọ bụru iphe ono bẹ ọ gbẹ nta-a bya emee g'a maru. Nta-a bẹ ọkpobe-opfu ono shiwaa l'iphe, ndu mpfuchiru Chileke deru bahụ g'ite; a nụma-dzuru iya. Nta-a bẹ Chileke ono adụdu teke aa-sụ l'o shi; ọphu ọ dụdu teke aa-sụ l'o noo teke ọono-beru ono; ziru e woru ọkpobe-opfu ono mee; ọhamoha mgburugburu madzuru iya; k'ọphu ee-kwetadzuru meje iphe, ọ sụru g'e mee.
27 G'e shi Jizọsu Kéreshi l'ẹka jaa Chileke ajaja; mbụ onye lanụ ono, bụ yẹbedua nwẹkiya bụ Chileke; tẹme ọ bụru iya nwẹkinyi iya nwe kẹ mmamiphe. G'a jaa ya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi Kẹ Mbụ, Pọlu Deru Nụ Ndu Kọrentu

1 Ọwaa bụ ẹkwo-ozi, mụbe Pọlu ede; mbụ onye ono, Kéreshi Jizọsu
kuru bya emee ya ọ bụru onye-ishi-ozi iya. Ọ bụru g'ọ bụ uche Chileke
bụ ono. Onye mu l'iya tụkoru ede ẹkwo ono bụ nwanna anyi, bụ
Sosutenisu.
2 Ndu eede iya anụ bụ ndu Chịochi kẹ Chileke, bụ ndu ọphu nọ lẹ
Kọrentu; gude iya ekele unubẹ ndu Chileke doberu iche g'unu bụru
ndu dụ nsọ opfu l'unu lẹ Jizọsu Kéreshi tụgbaru bụru nanụ. Eedekwa
iya phọ anụ onyemonye, nọ l'ẹkameka, bụ ndu abajẹru Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ẹja. Jizọsu ono bụ Nnajịuphu phẹ bya abụru
Nnajịuphu anyịbedua kwaphọ.
3 Gẹ Chileke, bụ Nna anyi; mẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi
meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ gẹ nchị dụ unu doo.

Ekele k'iphe-ọma, shi l'ẹka Kéreshi

4 Mu anọduje ekeleru unu Chileke mu ekele k'eze-iphe-ọma, o shi
l'ẹka Kéreshi Jizọsu emeru unu.
5 L'unu lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ; unu shi ẹgube ono baa
eze l'iphemiphe, shi iya l'ẹka. Unu tụko opfu ọnu magbuaru tụko
mmamiphe magbuaru.
6 Ozi kẹ Kéreshi ono bẹ e mewaru ọ nọshia unu ọkpobe ike l'obu;
7 k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu iphe, bụ iphe Unme Chileke anụ anụnu mẹ
nanụ, dụru ọphu dụru unu ụko; mbụ g'unu nọ ngabẹ teke Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi a-lwa azụ goshi onwiya l'ọdu-biribiri iya.
8 Jizọsu ono e-me unu g'unu shihu dụngu dụngu nno jasụ
l'ikpetemazụ. Ọo ya bụ; g'ọ tọ dụ ẹka aata unu ụta mbọku ono,
Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi e-kpe ikpe ono.
9 Chileke apfụshijekwa ike l'iphe, o pfuru. Ọ bụru Chileke ono bẹ
kuru unu g'unu lẹ Nwa iya, bụ Jizọsu Kéreshi bya bya abụru nanụ
gbarụ mgba l'iphemiphe; mbụ onye bụhukwapho Nnajịuphu anyi ono.

Ekwo, dụ lẹ Chịochi

10 Sụ-a; ọ kwa Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi bẹ mu nọ l'ẹka
arwọ unubẹ ụnwunna anyi sụ g'unu wụje ọnu nanụ g'unu hakọta
l'iphemiphe, bụ iphe unu epfu. Ọo ya bụ g'ekwo ta adụ l'echilabọ
unu. Unu tụgbakwa bụru nanụ ọkpobe abụru. G'egomunggo bụru
unu nanụ; idzu unu abụjeru nanụ.
11 Ụnwunna mu; l'iphe, mu epfu ono bụkwa lẹ ndibe Kuloyi
byaakwaru akọoru mu kọ-rwuaru mu iya alị sụ l'unu kwarụ lẹ
ntụmego.
12 Mbụ l'iphe, mu epfu bụ l'a sụru l'unu anọduje adzọkashi iya. Onye
ọphu asụ lẹ ya larụ Pọlu; onye asụ lẹ ya larụ Apọlosu; onye asụ lẹ ya
larụ Pyịta; onye asụ l'ọo Kéreshi bẹ ya larụ.
13 ?A gbẹnu keshiwaa Kéreshi ekeshi? ?Bụ Pọlu bẹ apfugburu
l'oswebe l'iswi ẹhu unu? Tọo ?bụ ẹpha Pọlu bẹ e gude mee unu
baputizimu?

14 Mu ekele Chileke ekele l'ọ -tọ bụ Kirisupọsu yẹe Gayọsu mẹ mu
asụ l'ọ tọ dụdu g'unu ha mẹ onye lanụ mu meru baputizimu.
15 Ọo ya bụ g'ọ tọ dụ onye a-sụ l'e gude ẹpha mu mee ya baputizimu.
16 Aa! Ndu mu mefụaru baputizimu bụ Sutifanasu yẹe ndibe iya. O
to doduru mu ẹnya l'ọ dụbaaru ndu ọzo, mu meru baputizimu abụdu
ndu ono.
17 Kéreshi ta abụkwa baputizimu bẹ o yeru mu gẹ mu bya emeje.
Iphe, o ziru mu gẹ mu bya emeje bụkwa gẹ mu zije ndiphe ozi-ọma
ono. Gẹ mu te egudekwa opfu, egoshi mmamiphe ndiphe zi iya; a
-nọnyaa ọ tụrwua ike, dụ l'anwụhu, Kéreshi nwụhuru l'oswebe.

Kéreshi bụ ike bya abụru mmamiphe, shi l'ẹka Chileke

18 L'opfu k'anwụhu Kéreshi l'oswebe ono bẹ bụkwa iphe-eswe l'ẹnya
ndu ala l'iswi; obenu l'anyịbe ndu a dzọtaru bẹ ọ bụ ike, shi l'ẹka
Chileke.
19 L'e dekwaru sụ:
“Mmamiphe ndu maru iphe
bẹ mu e-mebyishi
emebyishi!
Mu emee nkwamẹnya ndu
manụkaru iphe
l'ọ bụru iphe-mmanụ.*”
20 Sụ-a; ?bụhunu awe bẹ ndu mmamiphe pfụru nta? ?Bụ awe bẹ ndu
edeje ẹkwo pfụru? ?Bụ awe bẹ ndu maru opfu lẹ mgboko-a pfụru? ?
Chileke te emeadaru gẹ mmamiphe, ndiphe bụru iphe-eswe?
21 A makwarụ-a lẹ Chileke meru nemadzụ k'ọphu oo-shi lẹ
mmamiphe, ọ nụru iya maru iya; obenu lẹ nemadzụ te egudedu iya
maru iya. Noo g'o shitaru Chileke sụ lẹ ya e-shi l'iphe ono, ndu maru
iphe sụru l'ọ bụ iphe-eswe ono, bụ iya bụ k'ozi-ọma ono, anyi ezi ono;
gude dzọo ndu kwetarụ nụ.
22 Ndu Jiu bẹ bụ iphe-ọhumalenya bẹ ẹphe sụru g'e goshi phẹ; ndu
Gurisu bụkwanuru mmamiphe bẹ ẹphe achọ.
23 Obenu l'iphe, anyịbedua ezi ozi iya bụ l'a kpọpyaberu Kéreshi
l'oswebe. Ono bụru ụpfu, adụ ndu Jiu l'ọkpa; bya abụru iphe-eswe
l'ẹnya ndu abụdu ndu Jiu.
24 Obenu lẹ ndu Chileke kuru; mbụ ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu;
bẹ Kéreshi ono bụ ike Chileke bya abụkwarupho mmamiphe shi l'ẹka
Chileke.
25 L'iphe, Chileke eme; ọ dụ ẹhu-eswe ẹhu-eswe; gbẹkwa ka
mmamiphe ndiphe shii; tẹme iphe, gbẹ dụ g'ọ bụ Chileke arwụhu
kakwaphọ ụnwu-eliphe ike.

Gẹ Chileke emeje iphe iya

26 Ọo ya bụ lẹ-a; ụnwunna mu; unu nyatajẹkwa iphe unu shi bụru
tẹme Chileke kua unu. Unu te eshidu dụ igwe marwua iphe gẹ ndiphe,
maru ẹkwo amajẹru iya; ọphu unu eshidu dụ igwe nweru ẹnya; ọphu
ndu shi l'oke amadụ eshidu baa ishi.
27 Obenu lẹ Chileke họtaleru-a iphe, dụ ẹhu-eswe ẹhu-eswe l'ẹnya
ndiphe; gude mee ndu maru iphe iphe-iphere. Ọ bya ahọtakwapho
iphe, rwụhuru arwụhu l'ẹnya ndiphe; gude mee ndu ọkpehu dụ iphe-
iphere.

---

* **1:19 1:19** Gụnaa Azá 29:14.

28 Chileke họtaru iphe, ẹnya lwarụ l'eliphe; mbụ iphe, ndiphe agụbeduru iphe, iphe, ẹphe sụru l'ọ tọ dụdu iphe, ọ bụ; ọ họta iya gude mee iphe, ndiphe rịru l'ọ bụ ọkpobe iphe g'ọ tọ dụ iphe, ọo-bụ.
29 Ọo ya bụ g'ọ tọ dụ nemadzụ, e-je aba abaa l'iphu Chileke.
30 Obenu l'unubẹdua bẹ Chileke mewaru unu lẹ Kéreshi Jizọsu tụgba bụru nanụ; tẹme ọ byakwaphọ emee ya; ọ bụru mmamiphe k'anyịbedua. Ọo ya bẹ o shi l'ẹka; ọ bụru iya bụ l'anyi abụru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke. Anyi shi iya l'ẹka bụru ndibe Chileke; bya abụru ndu a gbatarụ l'iphe-ẹji, pyịtaru anyi l'ẹkpiri.
31 Ọo ya bụ g'ọo-bụru iphe, ẹkwo-opfu Chileke pfuru sụ: “Onye ọ dụ g'ọ baa abaa; g'onye ono nọdu Nnajịuphu l'ẹka ba iya.”

2

Kéreshi l'oswebe

1 Sụ-a; ụnwunna mu; teke mbụ ono, mu byapfutaru unu bya unu ezi ozi-ọma kẹ Chileke ono, a makaharụ l'ọ bụ ọkpobe-opfu ono; mu te egudekwa opfu mecha mecha zia ya unu; ọphu mu abyakwaru unu egoshi lẹ mu nwụru ẹkwo bụru ọ-maru-ọ-machata.
2 Lẹ mu pfukpọakwaru sụ lẹ mu e-mekiritakpọoro l'echilabọ unu g'ọ tọ dụdu iphe, mu maru; gbahaa Jizọsu Kéreshi kpẹekpu, bụ iya bụ onye a kpọpyaberu l'oswebe.
3 Ọzo bụ lẹ teke ono, mu l'unu shi nọdu ono bẹ ike adụdu mu; tẹme ndzụ shi nọdu agụ-shikwa mu phọ ike; tẹme ẹhu shi etehụkwa mu phọ etete shii.
4 Ọphu iphe, mu pfuru epfupfu mẹ ozi, mu ziru ezizi, abụdu iphe, mu gude ire mecha mecha k'ọphu manụkarunu pfua g'eeshi g'ee-kweta iya. Ọ chia iphe, meru nụ bụ lẹ mu goshiru unu l'ọo Unme Chileke yẹe ike kẹ Chileke ere ire l'opfu ono;
5 k'ọphu ekwekwe, unu kweru kẹ Kéreshi tee shidu lẹ mmamiphe nemadzụ; g'o shichia l'ike kẹ Chileke.

Mmamiphe Chileke

6 Ọle-a; ọ bụjekwaru-a; mu lẹ ndu kawaru ẹnya l'iphe kẹ Unme Chileke nọdu epfu; mu egude mmamiphe epfu eyeru phẹ. Ọle ọ tọ bụkwa mmamiphe ọphu shi l'ẹka ndiphe; ọphu ọ bụkwa mmamiphe ọphu shi l'ẹka ndu eze ndu mgboko l'ophu; ẹphebedua bẹ Chileke emewaa ike phẹ g'ọ bụru iphe-mmanụ.
7 Mmamiphe ọphu mu egudeje epfu bụkwa mmamiphe ọphu Chileke shi domia edomi; mmamiphe ọphu o meru gẹ ndiphe ta ama. Mmamiphe ono bụ lẹ Chileke tubuhakpọwaruro tẹme o mee mgboko; l'anyi l'iya a-gbarụ mgba l'ọdu-biribiri iya.
8 Mmamiphe k'ono ta adụkwa ndu bụ ndu-ishi lẹ mgboko-a mgbu-rugburu maru iya nụ. Ọme ẹphe maru iya; m'ẹphe te eje akpọpyabe Nnajịuphu ono l'oswebe; mbụ Nnajịuphu ono, yẹe Chileke gba mgba l'ọdu-biribiri iya ono.
9 Obenu l'e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Iphe ẹnya ahụmajeduru;
ọphu nchị anụmajeduru
iya;
ọphu ọ dụdu onye
egomunggo rwujeru

l'oo-mee;
bẹ Chileke meru doberu
ndu yeru iya obu.*”
10 Chileke gbẹwa l'ẹka Unme nkiya goshi anyi iphe ono, o shi domia
edomi ono. Lẹ Unme Chileke avọfutajekwa iphemiphe, bụkpoo iphe,
e domiru edomi je akpachaa l'ìdzù, Chileke chịruro l'ime obu iya
k'ememe dobe.
11 Lẹ-a; ?bụ onye maru iphe nọ nwibe iya l'obu? ?Tọbudu ọ nọnu
maru iphe, dụ l'obu nkiya. Nokwaphọ g'ọ tọ dụdu onye maru iphe, nọ
Chileke l'uche a -gụfu Unme Chileke.
12 Sụ-a; ọ tọ bụkwa unme ndiphe bẹ anyi natarụ; ọ kwa Unme, shi l'ẹka
Chileke bẹ anyi natarụ, bụ iya bụ Unme, l'e-mekwanụ g'anyi makọtaru
iphe-ọma, Chileke meshiru anyi.
13 Ọo ya bụ lẹ-a; l'ọ tọ bụkwa opfu, e gude mmamiphe ndiphe zia
anyi bẹ anyi egudeje epfu iphe ono. Iphe, anyi egudeje epfu iya bụkwa
opfu, Unme Chileke ziru anyi. Ọo ya bụ g'anyi ewojeru ọkpobe-opfu,
shi Unme Chileke l'ẹka akọru ndu Unme Chileke bu l'ẹhu g'o doo phẹ
ẹnya.
14 Onye Unme kẹ Chileke ta anọdu l'ẹhu ta anatajẹkwa iphe, shi l'ẹka
Unme Chileke; kẹle iphe ono adụje iya ẹhu-eswe ẹhu-eswe l'ẹnya.
Tẹme ọphu o dojedu iya ẹnya eshinu ọ tọ byadu amaru urwu iya mẹ
ọ bụdu lẹ Unme Chileke, nọ l'ime iya eyeru iya ẹka.
15 Obenu l'onye Unme Chileke bu l'ẹhu; amajẹru urwu iphemiphe;
ọphu nemadzụ mmanụ adụjekwanu ike maru iphe onye ono eme.
16 Ọo ya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“?Bụ onye maru uche
Nnajịuphu, bụ Chileke?
?Bụ onye bẹ bụ onye adụ
ike kajẹru iya iphe,
oo-me?†”
O bekwanụ l'anyịbedua nweru uche kẹ Kéreshi, bụ iya emeje g'anyi
rị ọriri g'ọori.

3

Ndu ejeru Chileke ozi

1 Ụnwunna mu; mu ta adụkwa ike pfuaru unu opfu, eepfuru ndu
Unme Chileke bu l'ẹhu. Opfu, mu pfuru unu bụkwa opfu, eepfuru
ndu emekwadu umere ndiphe; mbụ ndu bụkwadu nwaswa l'iphe kẹ
Kéreshi.
2 Noo g'o gude mu chee unu ẹra; ọphu mu ededụru unu nri eshinu
unu eshidu sụwaru k'eriri iya. Mbụ lẹ nta-a bẹ unu teke asụkpokwaa
ya nụ;
3 kẹle unu emekwadụa umere ndiphe. Eshinu unu ejikwadu iji-ẹnya;
tẹme unu nọdu adzọ-phe ẹnya; bya anọdu ẹkpa l'iche iche; ?unu
ta amadụ l'unu etsokwadu ụzo kẹ ndu mgboko-a; l'unu emekwadua
umere ndiphe.
4 L'eshinu unu atụkoje epfugbaa sụ: “Mbẹdua lakwaru Pọlu.”
Onye ọphu asụ: “Mbẹdua lakwaru Apọlosu.” ?Unu ta amadụ l'unu
emekwadu umere ndiphe?

---

* **2:9 2:9** Gụnaa Azá 64:4. † **2:16 2:16** Gụnaa Azá 40:13.

5 Mbụ-a; Apọlosu ono; ?ọ bụ onye? Tọo Pọlu; ?ọ bụ onye? Ọ tọ
dụkwa ndu ọzo, anyi bụ gbahaa ndu ejeru Chileke ozi; ndu goshiru
unu ụzo, unu shiru bya eworu onwunu ye Jizọsu l'ẹka. G'anyi ha
nwekọtaru iphe, Nnajịuphu sụru g'anyi mee.
6 Iphe, anyi meru dụkwa g'ẹgube-a, aakụje akpụru oshi-a. Ọ bụru
mbẹdua bẹ kụru akpụru oshi ọbu akụku; Apọlosu gbaa ya mini. Ọ
bụkwanuru Chileke bụ onye meru g'o vua evuvu.
7 Ọo ya bụ l'onye kụru akpụru oshi; mẹ onye gbaru iya mini ta
adụkwa iphe, ẹphe pfụbe bụru. Ọ kwa onye bụ iphe bụ Chileke, bụ
iya bụ onye meru iya g'o vua.
8 Onye kụru iphe akụku mẹ onye gbaru iya mini tụkokwaru eje ozi
lanụ. Ọle g'ẹphe ha l'ẹhu l'ẹhu bẹ Chileke e-bukwa nggo; onye jeru g'o
jeru bẹ oo-bu nggo g'ozi, o jeru gbarụ.
9 L'ọ kwa Chileke bẹ anyi l'iya tụkoru gbarụ mgba eje ozi ono.
Unubẹdua bụ opfu, Chileke kọru bya abụru ụlo, Chileke akpụ.
10 Mu gude iphe-ọma, Chileke yeru mu l'ẹka gẹ mu gude jeeru iya
ozi mee iphe, onye maru akpụ ụlo ọkpobe akpụkpu emeje. Mu tụru
ọkpa-ụlo; onye ọzo nọdu akpụkwanu ụlo ọbu akpụkpu. Ọle g'onye
akpụ g'ọokpu; letakwa ẹnya maru iphe, ọokpu l'eli ọkpa-ụlo ọbu.
11 Noo kẹle ọ tọ dụkwa onye ọzo, atụbaa ọkpa-ụlo ọzo abụdu ọphu
a tụwaru, bụ iya bụ Jizọsu Kéreshi.
12 L'eli ọkpa-ụlo ono bẹ ọ dụru ndu e-gude mkpọla-ododo akpụ iya
ụlo; ndu egude ope; ndu egude mkpuma, aswa dụ; ọ dụkwarupho ndu
bụ oshi bẹ ẹphe e-gude akpụ nkephẹ; ndu egude ẹji; ndu abụkpooruro
ẹta bẹ ẹphe e-gude akpụ nkephẹ.
13 Obenu l'onyemonye bẹ aa-maru g'iphe, o gude kpụa nkiya dụ-be
ree mbọku ikpe ono, Chileke e-woru iya tụa jala onoya. L'ọku, e-tsu
mbọku ono bẹ bụ o -tsuchaa; aa-hụma ozi, onyemonye jeru iphu. Ọku
ono e-tsu iya hụa ya ama goshikwanụ g'ọ gbaru.
14 Onye ọku ekeduru iphe, o gude kpụa ụlo l'eli ọkpa-ụlo ono; Chileke
ebua ya nggo.
15 Onye ọku keru nkiya; l'ọolaaru iya l'iswi; yẹbedua l'ishi onwiya
b'aa-dzọtakwa-a; ọle adzọta nkiya a-dụtabewa g'onye a lọfutaru l'ọku
enwunwu.

16 ?Unu ta amadụ l'unu bụ eze-ụlo Chileke; lẹ Unme Chileke bẹ bu
ebubu l'ime unu?
17 Onye emebyi eze-ụlo Chileke bẹ Chileke e-mebyikwaphọ. L'eze-ụlo
Chileke dụkwa nsọ; ọ bụru unubẹdua gẹdegede bụ eze-ụlo iya ọbu.

18 G'ọ tọ dụkwa g'unu ha onye anọduje aghọ-pheru onwiya ụgho.
G'onye arị lẹ ya maru iphe l'ọgbo ọwa-a; hakwaa ẹgube ọriri ono bya
abụru onye-eswe; e -mechaa g'ọo-bụru onye maru iphe ọkpobe amaru.
19 Kẹle iphe, ndiphe gụberu mmamiphe lẹ mgboko-a bẹ bụkwa iphe-
eswe l'iphu Chileke. L'e dekwaru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: “Ọo Chileke
bụ onye anmataję ndu kwarụ ẹnya lẹ nkwamẹnya phẹ.”
20 A bya edekwaa ya phọ l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: “Nnajịuphu
makwarụ-a l'egomunggo ndu maru iphe bụ mkpọkpo iphe.”
21 Ọo ya bụ; g'ọ tọ dụkwa onye e-gudeje nemadzụ aba abaa. L'e -
pfujekpọo ya nụ epfupfu; iphemiphe tụkokwaru bụru iphe unu iphe
unu;

22 mẹ Pọlu-o; mẹ Apọlosu-o; mẹkpoo Pyịta-o; mgboko l'ophu; mẹ
ndzụ mẹ ọnwu. Iphe nta-a mẹ iphe e-me l'iphu; iphemiphe ono tụkoru
bụkotaru iphe unu.
23 Unubẹdua tụkokwanu bụkotaru iphe kẹ Kéreshi; Kéreshi
bụkwanuru kẹ Chileke.

4

Iphe ndu-ishi-ozi Kéreshi egoshi anyi

1 Sụ-a; unu te edobejekwa anyi g'anyi bụ ndu ọzo gbahaa ndu-ozi
Kéreshi; ndu Chileke yeru g'ẹphe letajẹ ẹnya l'opfu Chileke ono, bụ
opfu ọphu Chileke shi domia edomi ono.
2 Iphe, eele ẹnya iya l'ẹka onye eleta ndu-ozi ẹnya bụ g'ọ bụru onye
e gude ire iya ẹka.
3 Mu ta akpakwa ishi l'unu doberu mu nno; ọzoo lẹ nemadzụ kperu
mu ikpe k'ozi, mu jeru; mbẹdua l'onwomu ta adụkpokwanu teke mu
sụjeru l'ọ waa gẹ mu dụ;
4 o noo kẹle ọ tọ dụdu iphe, mu hụmaru onwomu l'ẹhu, bụ iphe, mu
a-sụ l'o noo ẹka mu shiswewaru ụzo; ọle ọ tọ bụkwa iphe ono goshiru
lẹ mu kpefuwaru. Ọo Nnajịuphu bụ onye e-kpe mu ikpe.
5 Ọo ya bụ g'unu ta adụshi onye unu a-nọdu anmawa ikpe l'ẹbe 'oko
rwu teke aa-nma ikpe; ikpe bụ teke Nnajịuphu a-bya; l'o kpee ya. Noo
teke oo-wofuta iphe, e shi domia l'ọchii bya edobe l'ìphóró; l'ọ bya
eworu iphe, amadụ chịru k'ememe, bụ iphe, dụ iya l'ọkpoma; woru
tụa jala. Noo teke Chileke a-ja onyemonye ajaja, rwuberu iya nụ.
6 Ụnwunna mu; ọ kwa g'e-shi g'o doo unu ẹnya bẹ mu gude woru
iphemiphe ono dobe l'ẹhu mu lẹ Apọlosu; g'unu anwụta iphe ono, e
pfuru sụ: "Unu te etsoghatajẹkwa iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke."
Sụ-a; g'ọ tọ dụkwa g'unu ha onye egudeje onye lanụ eku onwiya; woru
onye ọphu nmaa phulaphula.
7 Sụ-a; ?bụ onye mekpọoru ngu ị ka onye ọzo? ?Bụ gụnu bẹ i nweru
'abụdu iphe, Chileke nụru ngu? Eshinu ọ bụ Chileke nụru ngu iya; ?
dẹnukwanu g'o gude ị gbẹ gude iya eku onwongu g'ọ -bụ l'ọ tọ bụedu
iphe, a nụru ngu anụnu?
8 Ẹpho gbẹ jichaakwanụ unu! Unu gbẹkwa nwekọtawaru nụ
iphemiphe; bụchawaru nụ ndu eze; ẹbe anyịbedua abụdu. Ọ dụkwa
ree. Ọ gbẹkwanu dụ mu g'a sụ l'unu bụchawaa eze ọbu; mẹ anyi abya
g'anyi l'unu tụko bụru iya.
9 Obenu l'ọ dụkwa mu g'anyịbe ndu-ishi-ozi Kéreshi bẹ Chileke woru
dobe l'ikpazụ. Anyi nọwaa gẹ ndu e doberu k'apfụ-gbu; mbụ g'anyi
bụru iphe, mgboko mgburugburu, a-byajẹ ahụma ahụma; mbụ ndiphe
mẹ ụnwu-ojozi-imigwe.
10 Anyi gude opfu ẹhu Kéreshi bụru ndu eswe; unubẹdua gbẹwanu
l'ẹka Kéreshi bụru ndu maru iphe. Anyi dụ arwụhu; obenu
l'unubẹdua gbẹnu shihu ike! Anyi bụ ndu a nmarụ phulaphula; obenu
l'unubẹdua bẹ a gbẹ kwabẹ ùbvù.
11 Sụ-a; ẹgu anọdujekwa agụ anyi; mbụkwa byasụ nta-a; ẹgu mini
nọdu anọduje agụ anyi; anyi nọdu anma nkịrika ẹkwa; a nọdu etsu
anyi iphe; anyi tsoru ẹkameka aghaphe; ọphu anyi enwedu unuphu.

12 Anyi gbẹ gude ẹka anyi ese akanya g'anyi e-meje anụ onwanyi nri.
Teke a tụru anyi ọnu; anyi agọru ọnu-ọma nụ onye ọbu. A -nọdu akpa
anyi ẹhu; anyi atarụ iya nshi.
13 Teke e pfubyishiru ẹpha anyi; anyi epfuru opfu bẹlebele nụ onye
ọbu; anyi gbẹ bya abụwaru ikpọzu kẹ ndiphe; mbụ iphe, dụ ideyideyi,
e gude ẹza zafụ l'ẹkameka; byasụ l'eswe, dụ gẹ ntanụ-a.
14 Iphe, mu ederu unu iphe-a ta abụkwa g'o mee g'iphere dụ unu. Ọ
kwa ẹka bẹ mu alọru unu lẹ nchị; l'unu bụ ụnwu mu, mu yeru obu.
15 L'unu -nwechakpọkwaaru m'obeta ọ bụru ụnubuku ndu eleta unu
ẹnya l'ụzo kẹ Kéreshi; nna unu ta adụkwa igwerigwe. Ọ kwa mbẹdua
bụ nna unu, nụru unu ndzụ, shi l'ẹka Kéreshi; eshinu ọ bụ mbẹdua
byaru ezia unu ozi-ọma ono.
16 Noo g'o gude mu nọdu arwọ unu arwọrwo sụ; jiko unu tsoru ẹka
mụ.
17 Ọ kwa iphe ono meru g'o gude mu zia Timoti sụ g'ọ byapfuta unu.
Timoti ono bẹ eshinu mu ziru iya etso Nnajịuphu bẹ ọ bụwaa nwa mu,
mu yeru obu; tẹme ọ bụru onye goshiwaru lẹ ya gbaru gẹ mu gude ire
iya ẹka. Sụ-a; g'ọ byapfuta unu bya anyatabaaru unu gẹ mu egudeje
etso ụzo kẹ Kéreshi ono; mbụ gẹ mu ezije iya l'iphe, bụkpoo Chịochi
g'ọ ha l'ẹkameka.
18 Ọ dụru ndu gbẹ hawaru nụ eku onwophẹ; g'ọ bụ lẹ mu ta abyadụ
alwabaa azụ lẹ ndu-unu.
19 Ọle a taa nọedu ọdu; mu abyapfuta unu; mẹ Chileke kwenu. Noo
teke mu a-hụma iphe, ndu ono, eku onwophẹ ono a-dụ ike mee; tọo
ẹphe bụ ọ-pa-ọnu.
20 L'iphe, bụ lẹ Chileke bụ eze ta abụkwa opfu, eepfu l'ọnu; ọ kwa
iphe, gude ike ere ire.
21 ?Bụ ole ka unu ree? ?Mu gude ẹchachi byapfuta unu? ?Tọo gẹ mu
gude obu-ìphóró waa ewoze onwonye alị bya?

5

Ụrwu-alị, harụ dụ lẹ Chịochi

1 Sụ-a; mu anụkwa l'unubẹ ndu Chịochi harụ arwụ ụrwuali. L'ẹjo
ụrwuali, unu harụ arwụ dụ-be ẹji; k'ọphu bụ lẹ ndu 'amadụ ekemu
Chileke ta atụkpodanu ama ememe iya; kẹ gẹ nwoke duta nyee nna
iya wata alụlu.
2 Unu nọdu ekukwaphọ onwunu; ọ bụru iphe, unu gege agbẹ agụ
aphụ. Unu wuchikwaa onye ono ewuchi; g'ọ tọ nọduhekwa l'echilabọ
unu.
3 L'a makwarụ-a lẹ mu ta anọdu l'ẹka unu nọ ono; k'ọphu unu ele
mu ẹnya; obenu l'obu mu nọkwa-a l'ẹka unu nọ. Noo g'o gude mu
gude ike kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi nmaa onye ono, meru
ẹbyi ono ikpe g'ọ bụ lẹ mu l'unu nọ l'ẹka ono.
4 Sụ-a; unu -nọkobeepho; teke ono obu mu anọdukwapho l'ẹka ono,
unu nọ ono; ike kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu a-nọdukwapho l'ẹka ono,
anyi nọ ono;
5 unu woru onye ono ye Nsetanu l'ẹka g'o mebyia ogwẹhu iya; l'o
noo iphe, gbaru iya nụ bụ ono. Ọo ya bụ gẹ Chileke a-dzọo ndzụ iya
mbọku, Nnajịuphu a-bya.
6 Sụ-a; ekuku, unu eku onwunu ta adụkwa ree. ?Unu ta amadụ l'ọo
nwọchileka iphe, ekoje buredi bẹ asụjeru ekoli ishi buredi ophu?

7 Unu tọ nwẹhu sashịa akahụ iphe-ekoje-buredi ono, g'unu abụru
buredi ọphúú, e te eyedụru iphe, ekoje buredi. Noo kẹle nwatụru
Ojeghata ono, bụ Kéreshi bẹ e gbuakwaru.
8 Nta-a bụakwaa g'anyi wata abọ ọbo-iphe ono g'ọ gbaru. G'anyi
te egudekwa buredi ọphu akahụ iphe-ekoje-buredi ono dụ, bụ iya bụ
ẹjo-iphe yẹe iphe-ashị gude bọo ya. Ọ kwa g'anyi gude buredi ọphu
iphe-ekoje-buredi adụdu ililekpọo bọo ya, bụ iya bụ anọdu ndzụ ọphu
ntụcha adụdu ilile waa l'eme ire-lanụ.
9 Mu dehaakwaru unu ẹkwo sụ unu g'unu lẹ ndu eme kẹ nwoke mẹ
ndu eme kẹ nwanyị te emegbajẹkwa.
10 Ndu mu epfuru unu ta abụkwa ndu 'amadụ Chileke, eme ẹgube
iphe ono; ọzoo l'ọo ndu ẹnya-pfụrupfuru; ọzoo ndu ana nfụ; ọzoo ndu
agwọ nshi. Ndu k'ono bẹ unu -jeshia phẹ ezeru; bụanaa iphe, gbaru
unu l'ememe bụ g'unu lụfuepho lẹ mgboko alụfu ophu.
11 Iphe, mu shi epfu bụkwa g'unu bujeru ụbara yeru onye kuru
onwiya nwanna tẹme ọ gbẹ eme kẹ nwanyị; ọzoo eme kẹ nwoke; ọzoo
nweru ẹnya-pfụrupfuru; ọzoo l'ọo gwọ nshi; ọzoo l'ọo onye evu onye
ọzo nvu azụ; ọzoo l'ọo onye angụgharu mẹe ẹka; ọzoo onye ana nfụ.
Ọo ẹgube onye ono bẹ mu sụkwarupho g'unu l'iya te erigbajẹshi nri.
12 Ọ -bụru kẹ ndu amadụ Jizọsu; ?nkemu bụ l'ole; k'eje phẹ anma
ikpe? ?Tọbudu ndu ọphu nọ l'ime Chịochi bẹ ọ gbaru anyi l'ekpe ikpe?
13 Obenu lẹ ndu ọphu anọdu l'ime Chịochi bụ Chileke e-kpe phẹ ikpe.
Ọo ya bụ lẹ-a; “Unu chịfujekwa onye njọ l'echilabọ unu.”

6

Agbaru ụnwunna ẹkwo

1 ?Dẹnu g'o gude ọ nọdu abụjeru teke ọ bụ l'o nweru g'unu ha onye
opfu adaru yẹe nwibe iya; l'ọ gbẹ parụ iya jepfushia ndu apfụbeduru
ẹka ọto g'ẹphe kpee; ẹphe ta apapfudu iya ndu-nsọ ibe phẹ?
2 ?Unu ta amadụ l'ọo unubẹ ndu-nsọ bụ ndu e-mechaa kpee ndiphe
l'ophu ikpe? Eshinu ọ bụ unu e-kpe ndiphe l'ophu ikpe; ?unu ta
akabẹdu sụru ekpe ụnwu iphiriba ikpe onoya?
3 ?Unu ta amadụ l'ọo anyịbedua bẹ l'e-mechaa kpee ụnwu-ojozi-
imigwe ikpe? Ọ bụchiaru nụ opfu k'eliphe bẹ unu ta adụdu ike
kpeshia.
4 Ọ -bụru l'ẹgube opfu ono dụru unu; ?dẹnu g'o gude unu gbẹ ewotajẹ
iya eje edoru ndu unubẹ Chịochi sụru l'ọ tọ dụdu iphe, ẹphe bụ?
5 Iphe, mu gude epfu iphe-a bụ g'iphere iya dụ unu. ?Tọ dụkpodaa
g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ l'echilabọ unu; bụ onye maru iphe k'ọphu
oodojeru unubẹ ụnwunna ono opfu?
6 Ọ gbẹ abụjeru nwanna -gbẹshi l'oo-je agbaarụ nwanna iya ẹkwo
l'iphu ndu ta amadụ Chileke.
7 Agba ẹkwo ono, unu anọduje agbaru nwibe unu ono bụakwaa
iphe, dụ ẹji bẹ unu anọduje emeta ekpu onwunu. O shitachia ono; ?bụ
gụnu kparụ iphe, unu ta adụjedu ike taa nshi mẹ e -mee unu ẹji? ?Tọ
kachidaa ree g'ọ bụchiaru l'ọo unubẹdua bẹ onye ọzo gbẹchia gude
ụgho emekputa?
8 Unubẹdua l'onwunu gbẹ anọduje eme nwibe unu ẹji; gude ụgho
eme nwibe unu iphe, apfụduru-ọto; l'ẹka nwibe unu ono bụhukwapho
ụnwunna unu.

9 ?Unu ta amadụ lẹ ndu apfụbeduru-ẹka-ọto bẹ ụzo adụduru l'ẹka
Chileke bụ eze? Unu te ekwekwa g'e duru unu ghaa ụzo. Ndu ụrwuali;
mẹ ndu agwọ nshi; mẹ ndu eri ogori; mẹ onye nwoke arajẹ nwoke ibe
iya;
10 mẹ ndu-oshi; mẹ onye ẹnya-pfụrupfuru; mẹ ndu angụghajeru
mẹe ẹka; mẹ ndu evuje nvu azụ; mẹ ndu ana nfụ; ta adụkwa g'ẹphe
ha mẹ onye lanụ, abahụ l'ẹka Chileke bụ eze.
11 Ọ bụru g'unu shi harụ dụchaa bụ onoya. Obenu lẹ Kéreshi
safụwaru unu iphe-ẹji unu; bya emee unu ndu kẹ Chileke, dụeberu
Chileke ree. Ọ bụru l'ẹka Jizọsu Kéreshi, bụ Nnajịuphu waa l'ẹka
Unme-dụ-Nsọ bẹ Chileke shi gụa unu lẹ ndu pfụberekoto l'iphu iya.

Ẹhu ngu l'ophu bụ kẹ Chileke

12 "Iphemiphe bẹ a harụ mu ụzo gẹ mu meje g'ọ dụ mu." Ọle ọ tọ
bụkwanu iphemiphe bẹ bụ mu -mee ya l'ọ dụru mu lẹ ree. "A harụ
mu ụzo gẹ mu meje iphemiphe g'ọ dụ mu." Ọle mu tee kwekwanụ g'ọ
dụru iphe, e-wota mu mee gẹ mu bụru ohu iya.
13 "Nri bẹ e mekwarụ g'ọ laję l'ẹpho; bya emee ẹpho gẹ nri laję iya."
Ọle Chileke e-mechakwanaa tụko ẹphenebo mebyia. Iphe, Chileke
medoru ogwẹhu ta abụkwa g'e gude iya pharwụshije onwonye; ọ
kwa Nnajịuphu, bụ Jizọsu bẹ o medoru iya; tẹme Nnajịuphu l'onwiya
bụkwarupho Nnajịuphu k'ogwẹhu.
14 Chileke kuliru Nnajịuphu o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; ọ
bụkwarupho nno bụ g'oo-gude ike iya kulia anyịbedua.
15 ?Ọ dụ g'unu ta amadụ l'ogwẹhu unu bụ mpfụkata ẹhu Kéreshi?
?Dẹnu gẹ mu a-gbẹ wota mpfụkata ẹhu Kéreshi jeye l'ẹhu nwanyị
ụkpara? Tụswekwa!
16 ?Unu ta amadụ l'onye jepfuru nwanyị ụkpara bẹ yẹ l'iya
tụgbawaru bụru onye lanụ? Eshinu e pfuru sụ: "Ẹphenebo l'a-bụru
onye lanụ."
17 Obenu l'onye yẹe Nnajịuphu, bụ Jizọsu tụgbaakwanaru bẹ yẹ l'iya
bụakwapho onye lanụ lẹ Unme Chileke.
18 Unu buru ụbara yeru apharwụshi onwonye. Iphe, bụkpoo iphe-
ẹji ọzo, eemekpọo ememe ta adụkwa ọphu emebyi anụ-ẹhu nemadzụ;
obenu l'onye apharwụshi onwiya l'emebyi anụ-ẹhu iya.
19 ?Unu ta amadụ l'ogwẹhu unu bụ eze-ụlo kẹ Unme-dụ-Nsọ ono, bu
l'ime unu ono; mbụ Unme-dụ-Nsọ ono, unu natarụ l'ẹka Chileke ono?
Noo g'o gude ẹbe ọ bụedu unu, nwe onwunu.
20 Unu bụwaa aswa, Kéreshi zụru azụzu. Ọo ya meru g'o gude unu
je l'egude ogwẹhu unu ekutse Chileke.

7

A bya lẹ k'alụ nwanyị

1 A bya abya lẹ k'iphe ono, unu deru mu l'ẹkwo-ozi ono. Iphe, dụ
ree bụkwa gẹ nwoke te ejejeshi alụ nwanyị.
2 Ọ bụwaa g'o to me g'amadụ wata eme kẹ nwanyị meru g'o gude
mu sụ: gẹ nwoke l'ẹhu l'ẹhu lụtaje nwanyị k'ẹka iya; nwanyị nọnu eje
alụru ji k'ẹka iya.
3 Gẹ nwoke lajẹru nyee ya l'ụlo g'ọ gbaru iya eshinu ọolu iya alụlu.
Nokwaphọ gẹ nwanyị a-lajẹru ji iya l'ụlo g'ọ gbaru iya l'ọo ya bụ ji iya.

4 Lẹ nwanyị, aalụ alụlu te enwekwa ẹhu iya. Ọ kwa nwoke nwe
ẹhu nyee ya. Nokwaphọ g'ẹhu kẹ nwoke 'abụkwa iya phọ nwe iya. Ọ
kwaphọ nwanyị nwe ẹhu ji iya.
5 Gẹ nwoke ta ajịkajekwa ejepfu nyee ya; ọphu nwanyị ajịkajekwa
ji iya; gbahakwa l'unu chịru iya achịchi sụ l'ọo g'unu haa onwunu kẹ
nwateke ono; k'ọphu unu e-woru uche dobe l'epfu anụ Chileke ọkpobe
epfupfu. Ọle teke unu tuburu k'epfu anụ Chileke ọbu bvụekwapho;
unu watakwa akwakwa ọzo; ọ -nọnyakwaa Nsetanu kwarụ unu ye
l'iphe, dụ ẹji opfu l'unu ta adụdu ike esede onwunu.

6 Ọle iphe-a, mu epfuru unu-a bụkwa kẹle mu kwetarụ g'ọ dụ ẹgube
ono; ọ tọ bụkwa l'ọo ekemu, a tụru atụtu dobe.
7 Lẹ mu -jeshia epfupfu; bụkwa iphe, dụkporo mbẹdua ree bụ g'a
sụ l'onyemonye dụ-dzuru gẹ mu dụ-a; obenu l'onyemonye nwekọtaru
iphe-ọma, dụ iche, Chileke seru ye iya l'ẹka; onye nkiya adụ ẹgube-a;
onye ọphu nkiya adụro g'ọo-dụ.

8 Sụ: ọ -bụru kẹ ndu ta alụdu ji mẹ ndu ta alụdu nwanyị; mẹ ụnwanyi
ọphu ji phẹ anọedu; ndu k'ono bẹ iphe, mu epfuru phẹ bụ l'ọ dụru phẹ
ree g'ẹphe nọduepho ta alụhe ji; ẹbe nwoke alụhe nwanyị; nọdu gẹ
mu nọ-a.
9 Ọle ọ -bụru l'ẹphe taa dụdu ike emekọta iya; gẹ nwoke lụkwaa
nwanyị; gẹ nwanyị lụkwaru ji. L'ono kakwaphọ mma eme l'anọdu
taahaa nshi ọkpehu l'iphe, agụshi phẹ ike.

10 O be lẹ ndu ọphu alụwaanu bẹ mu atụru ekemu sụ; gẹ nwanyị
b'adụkwa teke ọo-lụfuje libe ji iya. Mbụ l'ọ tọ bụkwa mu atụ ekemu
ọbu; ọ kwa Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu.
11 Teke ọ bụkwanu l'ọ lụfuru; gẹ nwanyị ọbu kwakwaa b'alụ ji ọzo;
ọdumeka g'ọ laphukwa azụ gẹ yẹle ji iya doshia. Gẹ nwoke ta adụkwa
teke ọo-chifuje nyee ya.

12 A bya lẹ ndu ọphu phọduru nụ mu sụ-a; ọwa-a bụkwa mu epfu
iya; ọ tọ bụkwa Nnajịuphu; teke ọ bụ l'onye kweru kẹ Kéreshi alụ
nwanyị, te ekwedu kẹ Kéreshi; g'onye ono ta achịfukwa iya mẹ ọ -
bụru lẹ nwanyị ọbu kweru-a lẹ yẹ l'iya a-tụko-a nọdu alụ.
13 Ọ -bụkwanuru l'ọo nwanyị, kweru kẹ Kéreshi alụ nwoke, ekwedu
kẹ Kéreshi; gẹ nwanyị ọbu ta alụfukwa l'ibe ji iya ọbu; mẹ ọ -bụru lẹ
nwoke ọbu kweru-a lẹ yẹ l'iya a-nọdu alụ.
14 Kẹle nwoke, ekwedu kẹ Kéreshi bya alụ nwanyị, kweru kẹ Kéreshi
bẹ shiakwaa l'ẹka nyee ya bụwaru kẹ Chileke. Nokwaphọ gẹ nwanyị,
ekwedu kẹ Kéreshi bya alụ nwoke, kweru kẹ Kéreshi shiakwaphọ l'ẹka
ji iya bụwaru kẹ Chileke. Ọ -bụ l'ọ tọ dụ nno mẹ ụnwu unu phẹ abụjeru
ndu aasọ nsọ; obenu lẹ nta-a bẹ ẹphe dụkota nsọ.
15 Teke ọ bụ l'onye ọphu ekwedu kẹ Kéreshi bẹ sụru lẹ ya ta alụedu;
g'ọ hakwaa. Onye nwoke ọzoo nwanyị kweru kẹ Kéreshi ono bẹ e tee
kebutaẹkwa ekebuta; eshinu Chileke kuru anyi g'anyi buru lẹ nchị-
ọdu-doo.
16 Mbụ-a; gụbe nwanyị, alụ ji; ?dẹnu g'ishiru maru l'e tee shidu ngu
l'ẹka dzọo ji ngu? Tọo ?dẹnu gẹ gụbe nwoke meru maru l'e tee shidu
ngu l'ẹka dzọo nyee ngu?

Aadụ gẹ Chileke doberu onye

17 Ọo 'ẹpho g'onyenọnu mejeẹpho iphe, Chileke keru nụ iya g'o meje;
mejekwa iya phọ gẹ Chileke sụru g'o meje iya teke o kuru iya. Ono bụ
ekemu, mu atụ edoberu iphe, bụkpoo Chịochi, nọ l'ẹkameka.
18 Mbụ l'iphe, mu epfu bụ; g'onye buru úbvù tẹme e kua ya te
ejeẹkwa eme onwiya onye e buduru úbvù. G'onye ebuduru úbvù te
ejeẹkwa ebu úbvù.
19 Kẹle e buru úbvù l'e te ebuduru te enwedu iphe, ọ bụ l'iphu
Chileke. Iphe, bụ iphe bụ g'e meje iphe, Chileke karụ sụ g'e meje.
20 Ọo ya bụ g'onyenọnu dụjeepho g'ọ dụ teke Chileke kuru iya.
21 Teke ọ bụ l'ị bụ ohu teke Chileke kuru ngu; ta ayọekwa ọshi.
Gbahakwa l'ị maru ụzo, ii-shi gbaa onwongu; g'i menaa ya nweru
onwongu.
22 L'onye Chileke kuru; ọ bya yẹe Kéreshi bya atụgba; teke onye ono
bụ ohu; g'onye ono nyatakwa lẹ Nnajịuphu tọwaru iya l'ẹgbu, iphe-ẹji
keru iya. Nokwaphọ g'onye 'abụdu ohu teke Chileke kuru iya byawaru
bya abụru ohu Nnajịuphu, bụ Kéreshi.
23 Unu bụakwaa aswa, Kéreshi zụru azụzu. Ọo ya bụ; unu ta laẹkwa
azụ je abụru ohu kẹ ndu mgboko-a.
24 Ụnwunna mu; g'onyenọnu jiko dụjeekwapho g'ọ dụ teke Chileke
kuru iya; g'onye ono nọduakwaro l'atụgba, yẹle Chileke tụgbaru.

Ndu ata alụdu alụlu

25 A bya l'ẹhu k'ụnwanyi, ata alụdu ji mẹ unwoke, ata alụdu nwanyị;
ọ tọ dụdu ekemu, mu a-sụ lẹ Nnajịuphu tụru doberu unu. Obenu lẹ
mu e-ye ọnu, rwuberu mu nụ; eshinu e shiwaa l'obu-imemini ọphu
Chileke aphụru mu; mu bụru onye goshiwaru l'ọ gbaru g'unu gude ire
mu ẹka.
26 Ọo ya bụ l'iphe, mu arịkwa bụ lẹ gẹ mkpawere habe shii nta-a bẹ
iphe, kakwa ree bụkwa g'onyenọnu nọduerupho onwiya g'ọ nọ.
27 Teke ịiluwaa nwanyị; ta achịfukwa iya. Ọ bụkwanuru l'ị tị lụada
nwanyị; te jeẹkwa alụta.
28 Ọle ọ tọ bụkwa eme iphe-ẹji mẹ i -je alụa nwanyị. Teke ọ bụkwanu
lẹ nwamgbọko jeru je alụa ji; ọ tọ bụkwa iya phọ eme iphe-ẹji. Ọ kwa
l'iphe, ọ bụ bụ lẹ ndu alụ nwanyị mẹ ụnwanyi, alụ ji bẹ vu iphe-ẹhuka
kẹ mgboko-a l'ishi. Ọphu ọ dụkwanu mu g'a sụ l'unu dabarụ l'iphe-
ẹhuka, dụ nno.
29 Mbụ l'iphe, mu epfu ụnwunna mu; bụ lẹ mbọku abvụakwa. Gẹ
ndu alụ nwanyị shiẹpho nta-a metajẹkpooro g'ẹphe ta alụdu nwanyị.
30 Gẹ ndu aphụ tsọru metajẹkpooro g'ọ tọ dụdu iphe, atsụ phẹ l'ẹhu.
Gẹ ndu ẹhu atsọ ụtso mejekpọoro g'ẹhu ta atsọdu phẹ. Gẹ ndu nweru
aswa, ẹphe azụ metajẹkpooro g'ọ tọ dụdu iphe, ẹphe azụ.
31 Tẹme gẹ ndu emekpọo iphe, ẹphe eme lẹ mgboko-a metajẹkpooro
g'ọ tọ dụdu iphe, iphe ono bụ. Lẹ mgboko-a, dụ g'ọ dụ-a ta adụekwa
g'ọo-nọ-beru.
32 Ọle iphe, mu eme gẹ mu karụ unu bụ g'unu haa ayọ-phe ọshi.
Iphe nwoke, ta alụdu nwanyị a-nọdu epfu bụepho gẹ ya e-me jeeru
Nnajịuphu, bụ Jizọsu ozi, bụ iya bụ gẹ ya e-me meje iphe, jiru Jizọsu
ẹpho.
33 Obenu l'onye alụ nwanyị bẹ l'ayọ ọshi iphe mgboko, bụ iya bụ gẹ
ya e-me meje iphe, jiru nyee ya ẹpho;

34 shi nno chịta iphe labọ arị. Nokwaphọ gẹ nwanyị, ata alụdu ji
mẹ nwamgbọko, ta alụdu ji dụ bụ onoya; iphe, ẹphe eyejeru ẹhu
bụkwapho g'ẹphe e-me jeeru Nnajịuphu ozi; g'ẹphe e-me wota ẹhu
phẹ mẹ ọriri phẹ doberu Chileke iche. Obenu lẹ nwanyị, alụ ji bẹ iphe,
ọoyo ọshi iya bụ ọshi iphe mgboko, bụ iya bụ gẹ ya e-me mee iphe,
jiru ji iya ẹpho.
35 Sụ-a; iphe, mu gude epfu iphemiphe-a bụkwa lẹ mu eme gẹ mu
yeru unu ẹka. Mu te emekwa gẹ mu sede unu. Ọ chikwaa iphe, mu
eme bụ gẹ mu mee g'unu meje iphe, pfụru nhamụnha, gbaru unu
l'ememe; g'ọ tọ dụ iphe, a-nafụje unu egomunggo l'eje ozi Chileke ono.
36 Teke ọ bụ lẹ nwoke, eje alụ nwanyị nọnyaru bya emeahaa umere
egoshi lẹ nwanyị ono agụshikpowa iya ike; tẹme nwamgbọko ono
kajiwaa akaji; ọ dụwaa nwoke g'ọ lụa ya; bẹ ọ dụkwa ree g'ẹphe lụa.
Ọ tọ bụkwa iya eme iphe-ẹji.
37 Obenu onye obu shihuru ike; o gude obu iya pfua ya pfushia ya
ike lẹ yẹe ya taa kwadụ; kẹle ọ maru l'ọ tọ tsụdu iya l'ẹhu; l'ọo-dụa
ike sede onwiya; ọ tọ dụkwa ẹji mẹ onye ọbu nọdu; ẹbe yẹle nwanyị
ọbu akwadụ. Onye ono mekwarụ ree.
38 Ọo ya bụ l'onye lụru nwanyị meru ree. Onye alụduru iya nụ
kabakwarọ eme ree.

Nwanyị, ji iya anọhedu

39 Nwanyị, aalụ alụlu bẹ ji iya nwekwa enwenwe mẹ ji iya -
nọdukwadu ndzụ. Mbọku, ọ nọnyawaru ji iya nwụhu; e -shi mbọku
ono bẹ ọ tọ dụhedu iphe, gude iya g'o to je alụru onye dụ iya ree. Ọle
g'ọ lụkwaa onye kẹ Kéreshi.
40 Obenu l'ẹhu gege aka iya atsọ ụtso ọme ọ harụ alụ ji ọzo. Nokwa
gẹ mụbe Pọlu yeru ọnu bụ ono. Mu nọdu arịkwa lẹ Unme Chileke
bukwa mu phọ l'ẹhu.

8

Eri iphe, a gwarụ iphe

1 Ọnu, mu yeru lẹ k'iphe, a gwarụ iphe bụ lẹ-a; l'a makwarụ-a
l'unu sụru l'anyi tụkoru maru iphe. Ẹgube mmamiphe ono emejekwa
nemadzụ g'o ku onwiya; obenu lẹ n-yemobu anọduje emetse emetse.
2 Teke ọ bụ l'ọ dụru onye arije lẹ ya maru iphe; onye ono teke
amarwukwa iphe g'ọ gbaru iya l'amama iya.
3 Obenu l'onye yeru Chileke obu bẹ Chileke maru.
4 A bya lẹ k'eri iphe, a gwarụ iphe mu sụ; iphe, anyi makpọadaru
bụ l'ọ tọ dụdu iphe, bụ iphe, aagwa agwagwa mẹ ilile dụru iphe, ọ
bụ; mbụ l'ọ bụkota okorophoo iphe. Anyi makwaruphọ l'ọ tọ dụedu
Chileke ọzo, dụ nụ gbahaa Chileke lanụ ono kpoloko.
5 Kẹle ọ dụchakpooru nụ igwerigwe iphe, eeku agwa, nọ l'imigwe
ọzoo l'eliphe; g'iphe, e dobegbaaru abarụ ẹja dụnaa igwerigwe; tẹme
ndu ọphu ekuru nnajịuphu dụkwapho igwerigwe;
6 obekwanu l'iphe, anyịbedua makaharụ bụ lẹ Chileke dụ nanụ
kpoloko kpẹekpu, bụ iya bụ Nna, onye iphemiphe shi l'ẹka; tẹme ọ
bụru iya bụ onye anyi nọ-doru ndzụ. Ọ bụkwarupho Nnajịuphu lanụ
kpoloko dụ, bụ iya bụ Jizọsu Kéreshi; onye bụ iya bẹ Chileke gbẹ l'ẹka

iya mee iphemiphe; tẹme ọ bụkwaru iya phọ bẹ anyi shi l'ẹka iya nọdu ọkpobe ndzụ.
7 Ọle unu maru l'ọ tọ bụdu onyemonye marwuru iya ẹgube ono. Ndu ọphu egomunggo phẹ dụ l'agwa ono mbụkwadua ntanụ-a; l'erikwadụ iya l'ẹphe eri iphe, agwarụ iphe. Iphe ono, ẹphe eri ono emerwushia phẹ egomunggo; kẹle ẹphe te ekweshidụru ike.
8 Ọ tọ bụkwa nri l'e-me g'anyi kabaa akpịritaru Chileke ntse. ?Anyi riru iya-o; ?anyi te eriduru iya-o; anyi taa kakwa ẹji; ọphu anyi a-kakwa ree l'iphu Chileke.
9 Ọo phọ g'unu kwabẹ ẹnya g'enweru onwonye unu ono ta abụru ụpfu dụ ndu ọzo l'ọkpa, bụ ndu ọphu ekweshidụru ike.
10 Kẹle ọ -bụru l'onye ekweta iya eshihụduru ike hụmaru gụbe onye ekweta ngu shihụru ike l'ẹka ị nọ l'ụlo agwa eri iphe, agwarụ iphe; ?tị madụ l'ị gbẹ eyeru iya ọkpu-ikike g'o je asẹe ya onwiya asẹe wata eri iphe ono, a gwarụ iphe ono?
11 Ọ n'iya bụ onye ono, ọkpobe-opfu ono teke eshihudu ike l'ọkpoma ono eshi l'amarụ iphe, ị maru laaru onwiya l'iswi; mbụ nwanna ngu ono, Kéreshi nwụhuru l'iswi ẹhu iya ono.
12 Ọo ya bụ lẹ teke unu meru ẹgube ono bẹ unu meswewaru ụnwunna unu; opfu l'unu mekawarụ phẹ iphe l'obu phẹ ono, dụkwadu nyẹgenyege ono. Ọ kwa iya phọ bụ l'unu shiwaa l'ẹhu ụnwunna unu ono meswee Kéreshi l'iphe ono, unu meru ono.
13 Noo g'o gude mu sụ: o -shita g'iphe eri l'ọnu kpata gẹ nwanna mu mee iphe-ẹji; mu ebuchiẹpho ata anụ lẹ phuruphuru gberegedege gẹ mu ta akpọru iya ọkpa ye l'eme iphe-ẹji.

9

Iphe, rwuberu onye ishi-ozi

1 Sụ-a mbẹdua; ?mu ta abụdu onye-ishi-ozi bya abụru onye nweru onwomu; bya egudekwaphọ ẹnya mu hụma Jizọsu Kéreshi, bụ Nnajịuphu anyi? ?Tọbudu unu bụ iphe, egoshi ozi, mu nọ l'ẹka Nnajịuphu anyi ono jee?
2 Mu 'abụdu onye-ishi-ozi Jizọsu l'ẹnya ndu ọzo; mu abụru iya nụ unubẹdua. Ọo unubẹdua bụ iphe-ọhubama, egoshi lẹ mu bụ onye-ishi-ozi Nnajịuphu; opfu l'unu byawaru bya abụru ndu ẹphe lẹ Nnajịuphu tụgbaru bụru nanụ.
3 Wakwa ọnu, mu eyejeru ndu epfu l'iphe, mu eme ta abụdu iya baa:
4 Mu asụje phẹ: ?To rwubeduru mu g'aanụje mu nri waa iphe, aangụ angụngu k'ozi, mu eje?
5 ?Tọ gbadụru mu eme gẹ ndu-ishi-ozi ọzo; mbụ eme g'unwune Nnajịuphu phẹ; mẹ Pyịta phẹ? Mbụ l'ọ gbaru gẹ mu ga lụta nwanyị, etso ụzo kẹ Kéreshi dujeru eje ẹka mu ejekpọ.
6 ?Bụepho mu lẹ Banabasu kpoloko bẹ l'e-seje akanya nri, anyi e-rije nọdu ndzụ tọ?
7 ?Bụ onye ojọgu gụnu jejeru ọgu apfụ onwiya ụgwo? ?Bụ onye kọjeru opfu vayịnu; ọ haa eri akpụru, shi iya nụ? ?Bụ onye dobejeru atụru ọphu o ridu iphe, shi iya nụ?
8 ?Ọ dụ unu gẹ mu epfu iphe-a kẹle ọo iphe, ndiphe epfuje? ?Tọo ta atụkwaru iya phọ l'ekemu?

9 Noo kẹle e deru iya l'ẹkwo ekemu, Chileke tụru nụ Mósisu sụ: “Unu
te ekechijekwa eswi ọnu mẹ unu mee ya ọ nọdu azọshiru unu ẹswa
l'ereshi.” ?Ọ dụ unu g'ọ bụ eswi bẹ Chileke ayọ ọshi iya ono?
10 Ọ bụkpokwaa opfu ẹhu anyi bẹ oopfu ono. Ọo anyi bẹ e dedoru
iya. Kẹle onye akọ opfu anọduje akọ iya ele ẹnya iphe, o-meta l'ẹka
ono. Onye echishi ẹswa l'iphe, ọ kọru anọdujekwapho echishi iya
tọgbo ẹnya l'iphe, o-metakwa iya phọ.
11 Anyi kụwaru iphe-ọma, shi l'ẹka Unme Chileke l'echilabọ unu
g'aakụje akpụru-iphe l'ẹgu-a. ?Ọ bụ iphe, parụ ẹka mẹ anyi -shi unu
l'ẹka kpatajẹ iphe, eele l'ẹnya rije nọdu ndzụ?
12 Eshinu ọphu unu agbẹje kwe l'o rwuberu ndu ọzo g'ẹphe rita iphe
l'ẹka unu; ?tọ kachidaa anyi erwube g'anyi rita?

Ọ dụchakpoo nno; ọle mu teke atụ-swee ya ama ememe. Ọ chia
iphe, mu emejechia bụ nshi bẹ mu atagbuje iphemiphe g'eeshi gẹ mu
ta agbẹ egbuchi ụzo ozi-ọma kẹ Kéreshi.
13 ?Unu ta amadụ lẹ ndu eje ozi l'eze-ụlo Chileke bụ nri shi l'eze-
ụlo Chileke bẹ ẹphe erije? Ndu eje ozi l'ọru-ngwẹja Chileke nọdu
eketajẹkwapho iphe, e gude gwaa Chileke.
14 Nokwaphọ gẹ Nnajịuphu tụru ekemu sụ gẹ ndu ezi ozi-ọma rije
iphe, shi l'ozi-ọma, ẹphe ezi.

15 Obenu lẹ mu teke ajị-swee unu ajị iphe, dụ ẹgube ono. Ọphu ọ
bụkwa l'ẹkwo-ozi-a, mu ederu unu-a bụ lẹ mu sụru l'iphe ono rwuberu
mu nta. Mbụ-a; ọ kachikwa mu ree lẹ mu nwụhuru; eme l'o nweru
onye meru g'aba ono, mu abaa ono, bụru mkpọkoro opfu.
16 Unu maru l'iphe, mu anọduje aba l'abaa ta abụkwaa lẹ mu ezi
ozi-ọma ono. Ezi ozi-ọma bụkwa iphe, mu mefụtaje. Nshịo mu mẹ
mu ezidụru ozi-ọma ono!
17 Ọ -bụru lẹ mu tụru obu mu onyo ezi ozi-ọma ono; bẹ obunggo iya
rwubekwaru mu. Obenu lẹ mu eje iya kẹle ọ bụwaa ozi, e yeru mu
l'ẹka.
18 ?Bụ gụnu bụ mu obunggo iya nta? Iphe, bụ mu obunggo iya bụ lẹ
mu anọduje ezi ozi-ọma ono; mu ta anatadụ aswa iya, bụ iya bụ iphe,
gbaru mu l'ememe l'ozi ono, mu ezi ono.

19 A makwarụ-a l'ọ tọ dụdu nemadzụ, atụ̀ru mu iphe, mu e-me; ọle
mu gudewaa ẹka mu mee onwomu ohu onyemonye; g'eeshi gẹ mu
gude ozi-ọma ono kabaa epfubuta igwerigwe nemadzụ.
20 Mu lẹ ndu Jiu nọdu; mu emeahaa umere ndu Jiu; g'eeshi gẹ mu
pfubuta ndu Jiu. Mu lẹ ndu gude ekemu buru nọdu; mu emeahaa
g'onye gude ekemu buru; k'ọphu mu e-pfubuta ndu gude ekemu buru.
21 Mu lẹ ndu ete pfudu k'ekemu nọdu; mu ahaẹkwapho k'ekemu;
egudekpọoro l'a ta hadụru mu gẹ mu b'e mee iphe, ekemu Chileke
pfuru; obenu lẹ mu gude ekemu Kéreshi buru; g'eeshi gẹ mu pfubuta
ndu ete epfudu k'ekemu.
22 Mu lẹ ndu ekweta phẹ dụ nyẹgenyege nọdu; mu abụru onye
ekweta iya dụ nyẹgenyege g'eeshi gẹ mu epfubuta phẹ. Ọo ya bụ
l'iphe, bụkpoo iphe, onyemonye bụ; mu abụekwarupho iphe ono gẹ
mu eshi nno dụ ike pfuta ndiphe yeru Kéreshi g'ọ dzọo phẹ.

23 Iphe, mu gude emekọtakpoo iphe ono bụ lẹ mu ese iswi ozi-ọma
ono; g'eeshi gẹ mu ayịru l'iphe-ọma, dụ iya nụ.

24 ?Unu ta amahaadaa l'a -nọdu agba ọso bẹ a tụkoje agba iya; ọle
ọo onye lanụ kpẹekpu emechajẹ nata obunggo ọso ọbu? Ọo ya bụ;
g'unu kukebe ẹhu gba ọso ono g'unu abụru ndu a-nata obunggo iya.
25 Onyemonye, bụkpoo onye akwakọ atụ ẹgo ọso l'ekukebeje ẹhu
esede onwiya l'iphemiphe, oome. Iphe, oosede onwiya ono bụ g'ọ
nata obunggo, dụ l'ọso ono; mbụ obunggo ta adụdu g'ọo nọ-beru l'o
mebyishihu. Obenu l'anyịbe ndu etso Kéreshi esedeje onwanyi g'anyi
anata obunggo ọphu a-nọwaro jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
26 Noo iphe, meru g'o gude mu nọdu agba gẹ mu gbarwua ẹka a
kparụ mu oke gẹ mu gbarwua. Ọ bụkwarupho iphe ono meru g'o
gude ọphu mu etsudu ẹka g'onye etsu phẹrephere ẹka.
27 Ọ chia iphe, mu emeje bụ lẹ mu etsuje onwomu iphe; tsushia ya ike
k'ọphu mu e-sede onwomu ọkpobe esede; g'ọ tọ bụru mu -pfutachaa
ndu ọzo yeru Kéreshi; e -mechaa mu a-gbẹ bụru onye ọphu Chileke
a-jịka ajịka.

10

Anma ọkwa

1 Sụ-a; ụnwunna mu; unu nyatajẹkwa g'ọ nwụru nna anyi oche phẹ.
Lẹ g'ẹphe hakọtakpoo bẹ nọkotaru lẹ mkpula urwukpu ono. G'ẹphe
ha jekọta ije l'alị ọkponku ono gude ghaa eze mini ono.
2 G'ẹphe ha bẹ Chileke gude urwukpu ono waa eze-ẹnyimu ono mee
baputizimu g'ẹphe bụru ndu etso Mósisu.
3 G'ẹphe ha rikọtaru ụdu nri lanụ ono, shi l'imigwe ono
4 bya angụkotakwapho mini ono, shi l'ẹka Unme Chileke ono. Kẹle
ẹphe ngụru mini, shi lẹ mkpuma ono, a ta hụmajedu l'ẹnya ono.
Mkpuma ono bụ iya bụ Kéreshi. Ọ bụru mkpuma ono bẹ tsoru phẹ
nụ ono.
5 Ọo l'ọobu; ndu ọphu mechaarụ mee iphe, ejiduru Chileke ẹpho
mechakwaaru ka shii. Ndu k'ono bẹ ishi phẹ tuphashịhururo teke
ẹphe nọro l'echiẹgu.
6 Sụ-a; iphemiphe ono tụkokwaru bụru iphe, alọ anyi ẹka lẹ nchị
g'anyi gude kwaa ẹnya; g'ẹgu eme ẹjo-iphe ta agụjeshi anyi g'ọ gụru
ndu ono.
7 Unu ta agwajẹkwa iphe; l'ọ kwa g'ẹphe harụ mee teke ndiche ono,
bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: "Ndu Ízurẹlu dọru eri
nri; bya angụ mẹe; emechaa ẹphe wulihu meahaa ẹmereme."
8 G'anyi te ejekwa eme kẹ nwanyị ọzoo kẹ nwoke g'ẹphe hak-
warụpho mee; e mechaa ụnu ụnu nemadzụ ụkporo labọ l'iri l'ẹsaa
l'ụmadzu ụkporo iri nwụshihukota l'akpụru ẹnyanwu lanụ.
9 Ọphu anyi ahụkwa Nnajịuphu ama, bụ iya bụ g'ẹphe harụ hụa ya
teke ndiche ono; agwọ tagbushia phẹ.
10 Ọphu unu agụjekwa aphụ; g'ẹphe hakwarụpho gụa ono; ojozi-
imigwe bụ O-gbu-nemadzụ, shi l'ẹka Chileke bya eworu phẹ gbushia.
11 Sụ-a; iphemiphe-a mekọtaru l'ẹhu phẹ g'ọ bụru iphe, e gude
anmarụ anyi ọkwa; tẹme e deshia ya l'ẹkwo g'ọ bụru iphe, e gude
ezi anyi iphe; mbụ anyịbe ọgbo ọwa-a, bụwaa teke iphemiphe e-
meẹbekota-a.
12 Ọo ya bụ; g'onye rịru lẹ ya pfụshiru ike pfụkwaru kwabẹ ẹnya; a
-nọnyaa ọ daa!

13 L'ọ tọ dụkwa ọhutama, byapfutajewaru unu, 'abụdu ẹgube
ọhutama, abyapfutajẹkwapho ndu ọzo. Obenu lẹ Chileke bụ onye
emeje iphe, ọ sụru l'oo-me. O to kwedu g'a hụa unu ama hụghata
iya g'ike unu ha; ọ chia lẹ teke aahụ unu ama ono bẹ oo-goshikwaphọ
unu ụzo, unu e-shi nahụ ọhutama ono. Ọo ya bụ g'unu adụ ike tagbua
ya lẹ nshi.
14 Noo ya bụ lẹ-a; ndu mu yeru obu; unu nahụ egwe ẹja.
15 Ọ kwa opfu, eepfujeru onye nweru egomunggo bẹ mu epfuru unu-
a. Unu leanarọ ẹnya l'iphe ono, mu epfu ono.
16 Okoro ọnu-ọma ono, anyi tụkoru agọ anyata nri Nnajịuphu ono,
bụkwapho iphe, anyi ekele Chileke ekele iya ono; ?tọ bụdu mee
Kéreshi bẹ anyi gba mgba l'okoro ono? Tọo; buredi ono, anyi awashịje
ata ono; ?tọ bụdu ẹhu Kéreshi bẹ anyi tụkokwarupho gbarụ mgba
ono?
17 Eshinu ọ bụ buredi lanụ dụ bẹ anyi tụkokwaru bụru ẹhu lanụ;
obeta ọ bụru l'anyi dụ igwerigwe; eshinu anyi tụkoru erigba buredi
lanụ ono.
18 Unu leanarọ iphe, ndu Ízurẹlu emeje. Iphe, bụ ndu tarụ anụ ono, e
gude bya egweeru Chileke ngwẹja l'ọru-ngwẹja ono; ?ẹphe ta abụada
ndu eje ozi l'ọru-ngwẹja ọbu?
19 ?Bụkwanu gụnu bẹ mu eme gẹ mu pfua? ?Bụ l'ọ dụru iphe, ọbu
mbụ iphe, aagwa agwagwa; ọzoo iphe, a tụshiru l'iphe tọo?
20 Waawakwa! Iphe, mu epfu bụkwa lẹ ngwẹja, ndu ta abụdu ndu
Ízurẹlu egweje bụ ọbvu bẹ ẹphe egweru iya. Ọ tọ bụdu Chileke. Ọphu
mu ekwekwanụ g'unu l'ọbvu tụgba bụru nanụ.
21 Unu ta abyakwa l'a-nọdu angụ iphe, shi l'okoro kẹ Nnajịuphu bya
angụkwapho ọphu shi l'okoro k'ọbvu. Nokwaphọ g'unu ta abyadụ l'a-
nọdu eri nri lẹ teburu kẹ Nnajịuphu bya erikwaphọ lẹ teburu k'ọbvu.
22 ?Anyi agbẹ kpata Nnajịuphu eko okophoo? ?Ọ dụ unu g'anyi ka
Chileke ike?

Eme iphe m'ọbvu nwune ngu

23 Iphemiphe bẹ a hakwaru ụzo g'e meje; ọle ọ tọ bụkwanu
iphemiphe bụ e -mee ya l'ọ dụru onye meru iya nụ lẹ ree. A hakwaru
ụzo g'e meje iphemiphe; obenu l'ọ tọ bụdu iphemiphe l'emetseje onye
eme iya nụ emetse.
24 G'ọ tọ dụkwa onye anọdu achọ iphe, a-dụru iya lẹ ree. G'onyenọnu
chọjechia iphe, a-dụru ndu ọzo lẹ ree.
25 Iphe, bụkpoo anụ, ị zụru l'aswa; tajẹe ya phọ; te ejekwa akpa ishi
ẹka o shi; g'obu etee jedu ngu anma ikpe.
26 “Lẹ mgboko l'ophu; mẹ iphe dụkota iya nụ; bụkotakwa kẹ
Nnajịuphu, bụ Chileke.”
27 Teke onye te ekwedu kẹ Kéreshi ziru ngu lẹ nri; i kweta l'ii-je;
riẹkwapho iphemiphe, e doberu ngu g'i ria. B'ajịkwa ajị; m'ọbvu obu
anma ikpe.
28 Obenu ọ -bụru l'ọ dụru onye tụfuru ọnu sụ ngu: “Iphe-a bụkwa
iphe, a gwarụ iphe”; te erikwa iphe ọbu; m'ọbvu onye ono, pfuru ngu
iphe onoya; mẹkwapho m'ọbvu obu anma ikpe. “Kẹle eliphe l'ophu
mẹkpoo iphemiphe, nọkota iya nụ bụkotakwa kẹ Nnajịuphu.”
29 Obu anma ikpe mu epfuru ta abụkwa nkengu; ọ kwa k'onye ono.
Kẹle-a; ?bụ obu anma ikpe k'onye ọzo; l'e-me gẹ mu ta atụsaru ẹhu?

30 Eshinu mu ekeleje Chileke ekele mẹ mu -bya eri nri; ?dẹnuhunu
g'o gude ọ bụru iphe ono, mu keleru Chileke ekele tẹme mu rije iya
ono bẹ aa-gbẹ epfubyishi mu.
31 Ọo ya bụ; m'obeta unu ria nri-o; ọzoo l'unu ngụru iphe, aangụ
angụngu-o; ọzoo iphe, bụkpoo iphe, unu meru; unu meje iya g'ọ bụru
iphe, unu gude aja Chileke ajaja.
32 G'ọ tọ dụkwa onye abụru ụpfu dụ onye ọzo l'ọkpa; m'ọ bụ onye
Jiu; m'ọ bụ onye abụdu onye Jiu; m'ọ bụ Chịochi kẹ Chileke.
33 Ọo phọ gẹ mu emeje bụ g'unu e-meje; mbụ gẹ mu anọduje eme
gẹ mu mee iphemiphe g'ọ dụ onyemonye ree. Mu ta achọjedu iphe,
a-dụru mu lẹ ree; gbahaa iphe, a-dụru ikpoto ndu ọzo lẹ ree g'eeshi g'a
dzọo phẹ.

11

1 Ọo ya bụ; g'unu tsoje ẹka mu gẹ mu etso ẹka Kéreshi.

Ekpuchi iphe l'ishi abarụ Chileke ẹja

2 Mu ajakpọo unu ajaja ụnwunna mu; l'unu anyataję mu tekenteke;
tẹme unu gudeshia iphe ono, Chịochi ezije ono; g'e yeru mu iya l'ẹka
mu bya ezia ya unu.
3 Ọle iphe, mu eme g'unu makwaruphọ bụ l'ọo Kéreshi bụ ishi iphe,
bụkpoo onye nwoke; nwoke bụkwanuru ishi kẹ nwanyị, ọolu alụlu.
Ọ bụkwanuru Chileke bụ ishi kẹ Kéreshi.
4 Nwoke, epfu anụ Chileke; ọzoo l'oopfuchiru Chileke; bya ekpuru
okpulishi; bụkwa ishi iya bẹ ọ tọo kwabẹdu ùbvù.
5 O bekwanụ lẹ nwanyị, epfu anụ Chileke; ọzoo l'oopfuchiru Chileke;
ọphu o kechiduru iphe l'ishi; bụkwa ishi iya bẹ ọ tọo kwabẹdu ùbvù;
kẹle ono dụwaa g'ọ kpụshiru ishi akpụshi.
6 Lẹ teke ọ bụ lẹ nwanyị tee kebedu iphe l'ishi; gẹ nwanyị ọbu
kpashiẹnupho ẹgbushi iya akpashị. Ọle eshinu ọ bụ iphe-iphere kẹ
gẹ nwanyị kpashịa ẹgbushi; ọzoo g'ọ kpụshia ya akpụshi; ọ n'iya bụ
gẹ nwanyị kebeje iphe l'ẹgbushi.
7 Nwoke ta agbadụru g'o kpuru okpulishi eshinu Chileke meru iya
o yee ya tẹme ọ bụru iya egoshi gẹ Chileke dụ-be biribiri; obenu lẹ
nwanyị egoshi gẹ nwoke dụ-be biribiri.
8 Noo l'ọ tọ bụkwa nwoke bẹ e gude iphe, shi l'ẹhu nwanyị mee; ọ
kwa nwanyị bẹ e gude iphe, shi l'ẹhu nwoke mee.
9 Ọphu ọ bụdu nwoke bẹ o meru g'ọ bụru kẹ nwanyị; ọ chia nwanyị
bẹ o meru g'ọ bụru kẹ nwoke.
10 Noo g'o gude nwanyị je l'ekebeje nkelishi gude goshi l'ọo ji iya nwe
iya; wakwaphọ m'ọbvu ụnwu-ojozi-imigwe.
11 G'ọ dụhabekpoo; ọ tọ dụkwa iphe, nwanyị bụ mẹ e -wofu nwoke;
ọphu ọ dụkwa iphe, nwoke bụ mẹ e -wofu nwanyị l'atụgba-a, anyi lẹ
Kéreshi tụgbaru-a.
12 Ọ kwa iphe, shi l'ẹhu nwoke bẹ Chileke gude mee nwanyị; ọ
bụkwanuru nwanyị bẹ anwụje nwoke. Ọle ẹphenebo shikọta Chileke,
bụ iya meru iphemiphe l'ẹka.
13 Unu lewa iya rọ ẹnya l'onwunu. ?Ọ gbaru kẹ gẹ nwanyị ghebeje
ishi ọnu l'ẹka oopfu anụ Chileke tọo?
14 ?Unu ta amadụ lẹ gẹ nemadzụ gbakpọoru ụgbugba bẹ nwoke eme
onwiya iphe-iphere mẹ ọ -bụru l'ọ harụ ẹgbushi iya; ọ lọshia ogologo?

15 Obenu lẹ teke nwanyị nweru ẹgbushi ogologo bẹ ọ bụchaa ya
adụ ùbvù. Ẹgbushi ogologo bẹ Chileke nụru nwanyị g'ọ bụru iphe,
e-kpuchije iya ishi.
16 Ọ -dụru onye atụ ẹgo l'ọ tọ dụdu ẹgube ono; anyi te nweẹkwa
omelalị ọzo; ọphu Chịochi kẹ Chileke enweẹkwapho.

Eri nri-ẹnyashi Nnajịuphu

17 A bya l'iphe ọwa-a, mu abya epfupfu-a; bẹ mu ta ajakwa unu
ajaja iya l'edzukọ, unubẹ Chịochi edzukọje agbẹjekwanu bụru; o -shita
ọphu ooye ẹka l'ọogbe egbuchi ndu ọzo ụzo.
18 Kẹ mbụ iya kpọada; bụ lẹ mu nụmaru l'unu anọduje akparu
onwunu oke mẹ unu -dzukọbe; mbụ l'ọ dụkwa mu g'iphe ono a-harụ
bụru eviya.
19 Mu maru l'ọ bụ eviya l'ọ tọ dụdu g'eemehabẹ g'unu ta anọdu ẹkpa
l'iche iche. Ọo ya bụkwanu g'aa-majẹru ndu ọphu eme iphe, dụebe
ree l'iphu Chileke.
20 G'unu edzukọbeje ono; ta abụkwa nri-ẹnyashi Nnajịuphu bẹ unu
edzukọbeje g'unu ria;
21 eshinu ọobujeru; unu gbẹshi onyenọnu apata nri nkiya eri angụ
l'ẹbe akwabẹru onye ọzo. E -mechaa; ẹgu agụ ndu ọo-nọdu agụ; mẹe
atsụ ndu ọphu ọo-nọdu atsụ.
22 Ha! ?Ọ dụ g'unu te enweẹdu ụlo, unu a-nọduje l'ibe unu eri angụ
ọbu? Tọo; ?ọ bụkpoepho Chịochi kẹ Chileke bẹ unu akpọ ẹbo l'afụ;
bya eme ndu adụdu g'ọ dụ phẹ iphe-iphere? ?Dẹnukpoo iphe, mu e-
pfuru nụ unu? ?Mu a-nọdu etu unu ẹpha iya tọ? Mu tee tukwa unu
ẹpha iya!
23 L'iphe ono, mu ziru unu ono bụkwa Nnajịuphu l'onwiya pfuru mu
iya; lẹ yẹbedua, bụ Jizọsu wotaru buredi l'ẹnyashi mbọku ono, e deru
iya ye ono;
24 bya ekelechaa Chileke ekele iya bya eworu iya nyawashia bya asụ:
“Nggẹ ta! Ọwa-a bụ ogwẹhu mu, e gude gwee ẹja ẹhu unu. Unu meje
iphe-a gude nyataję mu.”
25 Nokwaphọ g'o wotaru okoro ono g'e richaaru nri-ẹnyashi ono bya
asụ: “Okoro-a egoshi ọgbandzu ọ̀phúú, e gude mee mu gbaa. Teke
bụkpoo teke unu ngụru iya; unu gudeje iya nyata mu.”
26 Kẹle teke unu ata buredi-a; bya angụ iphe, shi l'okoro-a; bẹ unu
epfukashiakwaa k'anwụhu Nnajịuphu ono; jasụ l'ọ bya.
27 Sụ-a; onye bụkwanu onye riru buredi ono; ọzoo l'ọ ngụru iphe,
angụngu l'okoro kẹ Nnajịuphu ono l'ụzo apfụduru-ọto; onye ono bẹ
ikpe ogwẹhu yẹe mee Nnajịuphu ono nmakwaru.
28 Ọo ya bụ gẹ nemadzụ nyochajẹadaa onwiya ime tẹme l'o ria
buredi ono ngụa iphe, shi l'okoro ono.
29 L'onye eri angụ; ẹbe ọ makahadụ iphe, ogwẹhu Kéreshi bụ;
l'eritakwa bya angụtakwapho ikpe eye onwiya l'ẹhu.
30 Ọ kwa iphe ono meru g'o gude igwe ọha l'ime unu dụ nyẹgenyege;
ndu azẹe l'iphe-ememe; ndu ọnwu egbushia.
31 Obenu lẹ teke anyi vuwaa ụzo kpee onwanyi ọkpobe ikpe; ọ n'iya
bụ l'e tee kpeẹdu anyi ikpe.
32 Ọle teke ọ bụkwanu lẹ Nnajịuphu kperu anyi ikpe; kpechaa bya
ahụa anyi ahụ̀hù; iphe, oome iya bụana g'oo too jehẹdu achịgbabe
anyi lẹ ndiphe tụko nmaa ikpe.

33 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; unu -nọdu edzukọ k'eri nri Nnajịuphu
ono; unu nọdujekwa kwabẹru nwibe unu.
34 Teke ọ bụ l'ọ dụru onye ẹgu agụ; g'onye ono vuru ụzo riadaa
nri l'unuphu; ọ nọnyakwaa Chileke nmaa unu ikpe k'edzukọ, unu
edzukọje. Noo gẹ k'ono dụ bụ ono. A bya l'iphemiphe ndu ọphuu;
ono bụwaro mu -bya; mu eyefua ya ọnu.

12

Iphe-ọma, shigba l'ẹka Unme-dụ-Nsọ

1 A bya lẹ k'iphe-ọma, shigbaa l'ẹka Unme-dụ-Nsọ; ụnwunna mu; gẹ
mu mekwaa ya g'o doo unu ẹnya ree.
2 Unu maanarụ-a lẹ teke unu eshidu bụru kẹ Kéreshi bẹ bụ ụnwu-
ọbvu-a, ete pfudu opfu-a shi alọ unu kpurukpuru. Ọ bụru iya shi
anọduje egoshi unu ụzo unu a-nọdu eshi.
3 Noo g'o shitaru mu nọdu eme g'o doo unu ẹnya l'ọ tọ dụkwa onye
gude Unme Chileke epfu opfu abya asụ: "Gẹ Jizọsu vukwaru ọnu."
Ọphu ọ dụkwapho onye adụ ike epfufuta sụ lẹ Jizọsu bụ Nnajịuphu
gbahaa l'o gude Unme-dụ-Nsọ epfu iya.
4 Iphe-ọma, shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ dụ iche iche; ọle ọ kwa Unme
lanụ kpoloko bụ Unme, anụkota iya nụ.
5 Nokwaphọ g'ụzo, e shi ejeru Nnajịuphu ozi dụkwapho iche iche; ọ
bụkwarupho Nnajịuphu lanụ ono bẹ a tụkoru ejeru ozi ọbu.
6 Ike, Chileke eyeje nemadzụ l'ẹhu g'o gude meje iphe, dụkwa iche
iche. Ọle ọ kwaa Chileke lanụ emekọtaje ike ono g'o ree ire l'ẹhu
onyemonye, o yeru iya l'ẹhu.
7 Chileke gbẹ l'ẹka onyemonye l'ẹhu l'ẹhu egoshi g'ike Unme-dụ-Nsọ
erebe ire g'ọ bụru iphe, a-barụ onyemonye urwu.
8 Mbụa; onye lanụ bẹ Unme-dụ-Nsọ ono eyeje ike l'ẹhu k'ọphu
oopfuje opfu mmamiphe; l'o ye onye ọzo ike l'ẹhu k'ọphu oopfuje opfu,
egoshije l'ọ maru Chileke ọkpobe amama. Ọ bụkwaru-a Unme-dụ-Nsọ
lanụ ono.
9 Ọ -gbẹshi l'ọobya eye onye ọzo ike l'ẹhu; ike k'ekweta kẹ Chileke
gudeje iya eme iphe, dụgbaa biribiri; l'ọo bụkpoekwarupho Unme-
dụ-Nsọ lanụ ono. Onye ọphu ooye ike l'ẹhu k'emeje g'onye iphe, eme
wekọrohu; ọ bụkwaru-a Unme lanụ ono kpọekwapho.
10 Onye ọzo bẹ ooyeje ike l'ẹhu k'eme iphe-ọhumalenya; l'ooye onye
ọzo ike l'ẹhu k'epfuchiru Chileke; l'ooye onye ọzo ike l'ẹhu k'akọkahaje
iphe, shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ l'ọphu eshidu iya nụ; l'ooye onye ọzo ike
l'ẹhu k'epfuje l'olu Unme-dụ-Nsọ; l'ooye onye ọzo ike l'ẹhu k'akọje iphe,
eepfu l'olu Unme-dụ-Nsọ ono.
11 Ọle ọ tụkokwaru bụru Unme-dụ-Nsọ lanụ atụkotaje iphemiphe
ono eme. Oomejeru onyemonye iphe-ọma, dụ iche iche g'ọ tụru obu
iya onyo l'oome iya.

Ogwẹhu lanụ yẹle iphemiphe, pfụkashiru iya nụ

12 Lẹ Chịochi kẹ Kéreshi dụkwa g'ogwẹhu lanụ. Ogwẹhu nemadzụ
enwejekwaru mpfụkashi, dụ igwerigwe. A makwarụ-a lẹ mpfụkashi
iya dụ igwerigwe; ọle ọ bụenupho ogwẹhu lanụ g'ọ bụ iya.
13 Kẹle iphe, bụkpoo g'anyi ha; ?ị bụ onye Jiu-o; ?ị bụ onye Gurisu-
o; ?ị bụ ohu-o; ?ị bụ amadụ-o; Unme-dụ-Nsọ tụkoakwaru anyi jigba;

anyi bụru ogwẹhu lanụ teke anyi meru baputizimu; anyi tụko gbawaru
mgba lẹ Unme-dụ-Nsọ ono, bụ iya bẹ eyeje anyi ike l'ẹhu ono.
14 L'ogwẹhu l'onwiya ta akpụkokwaru ophu. Iphe, dụ iya nụ dụkwa
igwerigwe.
15 Ọ -bụ l'ọo kẹ g'ọkpa sụ l'eshinu ya abụdu ẹka bẹ ya abụkwa iphe,
dụ l'ẹhu; ?bụ iphe ono a-kpọshi iya abụru iphe, dụ l'ogwẹhu?
16 Ọzoo l'ọo nchị sụru l'eshinu ya abụdu ẹnya bẹ ya abụkwa ẹhu
nemadzụ; ono taa kpọshikwa iya abụru iphe, tepfuru l'ẹhu.
17 Ọme ẹhu l'ophu tụkoru bụru ẹnya lanụ; ?bụ gụnu bẹ e gege
egudeje anụ iphe? Mbụa ọme ogwẹhu l'ophu tụkoru bụru nchị lanụ;
?bụ awe bẹ e gege egudeje anụ ishishi iphe?
18 Obenu lẹ g'ọ dụ nta-a bụ lẹ Chileke meru ẹhu nemadzụ bya
emobechaa ya mpfụkashi iya g'ọ tụberu.
19 Ọme iphemiphe ono tụkoru kpụkoo ophu; ?bụ awe gege abụru
ogwẹhu?
20 Obe lẹ g'ọ dụ nta-a bụ l'o nweru mpfụkashi igwerigwe; ọle ọ
tụkokwaru-a bụru ogwẹhu lanụ.
21 Ọ tọ dụdu teke ẹnya a-gbẹ gbẹshi l'ọ sụ ẹka l'ọ tọ dụdu iya mkpa.
Ọphu ọ dụkwapho teke ishi a-gbẹshi l'ọosu ọkpa l'ọ tọ dụdu iya mkpa.
22 Ọ chia iphe, meru nụ bụ lẹ mpfụkata ẹhu anyi ibiya ono, gbaru
g'ọ bụ iya bẹ ẹnya kachaa alwalwa ono bẹ gbẹ yịhukwaru-a l'iphe, aba
lẹ mkpa.
23 Tẹme mpfụkata ẹhu anyi ibiya ono, anyi rịru l'ọ tọ kwataduru
gbaa k'akwabẹ ùbvù ono bẹ anyi akwajẹ akwa gude kwabẹ iya ùbvù,
pfụru iche. Ibiya ono, anyi edomi edomi ono bẹ anyi gbẹ akajẹnu eleta
ẹnya;
24 mbụ eleta ẹnya, mkpa iya adụduru ibiya ọzo. Ọle Chileke
wolẹru-a ẹhu nemadzụ dzepfua nanụ; bya eworu ùbvù, ka shii kwabẹ
mpfụkata ẹhu anyi ibiya ono, aakwabẹ-ziduru ùbvù ono.
25 Noo ya bụ; gẹ mpfụkata ẹhu yẹe nwibe iya ata adzọeduru
onwophẹ ẹnya; gbahaa g'ẹphe tụkoje leta nwibe phẹ ẹnya.
26 Teke iphe eme nanụ ẹhuka; oomedzukwaruphọ ẹhu l'ophu. Teke
a kwabẹru nanụ ùbvù; ẹhu l'ophu etedzuru ẹswa iya.
27 Sụ-a; ọ kwa unu bụ ogwẹhu Kéreshi; onyemonye l'ẹhu l'ẹhu bụru
mpfụkata iya.
28 Chileke bya atụa nemadzụ ẹka iche iche lẹ Chịochi shi nno goshi
onyemonye iphe, ọo-nọdu eme. O vuru ụzo bya edobe ndu-ishi-ozi;
bya edotsota iya ndu epfuchiru iya nụ. Ọ bya lẹ k'ẹto bya edobe ndu ezi
iphe; bya edobe ndu emeje iphe-ọhumalenya; waa ndu emeje ndu iphe
eme g'ẹphe wekọrohu; waa ndu anọduje eye ẹka; waa ndu mkpozi-
ụzo; mẹ ndu epfuje l'olu Unme-dụ-Nsọ.
29 ?Bụ onyemonye bụ-dzuru ndu-ishi-ozi? ?Bụ onyemonye bụ onye
epfuchiru Chileke? ?Bụ onyemonye bụ onye ezije iphe? Tọo ?bụ g'ẹphe
ha nwedzuru ike eme iphe-ọhumalenya?
30 ?Bụ g'ẹphe ha bẹ Chileke yedzuru ike l'ẹhu k'eme g'onye iphe eme
wekọrohu? ?Bụ ọha epfudzuru l'olu Unme-dụ-Nsọ? Tọo ?bụ ọha adụje
ike kọo iphe, eepfu l'olu, Unme-dụ-Nsọ?
31 Sụ-a; g'onyenọnu yejeru ẹhu lẹ gẹ ya e-shi meje iphe ono ndu
ọphu ka mkpa; ọle mu e-goshiadaa unu ụzo ọphu bụ iya kwatarụ
kabakpọoro mkpa.

13

N-yemobu

1 Sụ-a; ọ tọ dụkwa mẹ mu aghajẹ opfu-alị mu egudeje iphe, bụkpoo
opfu ụnwu-eliphe; ọzoo opfu ụnwu-ojozi-imigwe epfu; n-yemobu
rwụhu mu l'ẹhu bẹ mu bụekwaa njaja ogena; ọzoo eze ọkunmengu,
aha ịgbangu ịgbangu.
2 Mbụ-a; ọ tọ dụkwa mẹ Unme-dụ-Nsọ yechaaru mu ike l'ẹhu gẹ
mu pfuchijeru Chileke; mu bya amachaaru Chileke ọkpobe amaru;
makọtaru iphemiphe, o shi domia edomi; bya akachakpọo ekweta kẹ
Chileke ono kweshia ike; k'ọphu bụ mu -sụ úbvú g'ọ phọfu l'ẹka ọ nọ;
l'ọ phọfu; ọphu mu enwedu n-yemobu bẹ ọ tọ dụkwa iphe, mu bụ.
3 Ọ tọ dụkwa mẹ mu tụkoru iphe, mu nweru enweru mekọta iphe-
ọma; bya ekwechaa g'e woru mu kpọo ọku; ẹbe mu enwedu n-yemobu;
ọ tọ dụkwa urwu, mu ritaru iya.
4 N-yemobu atajeru iphe nshi; bya eme odoo. O to jidu iji-ẹnya. Ẹbe
ookudu onwiya; ọphu o tudu onwiya ọ-phụshia-ụgbu.
5 O to kwejedu gẹ nemadzụ mee iphe, adụdu ree; ọphu ookwejedu
gẹ nemadzụ bụru o-pfu-nkiya-anụ-nkiya; ọphu ẹhu eghujedu iya eghu
ẹgwegwa; ẹbe ọ madụ k'edo iphe l'ọkpoma.
6 O to tejedu ẹswa ekpu iphe, apfụduru nhamụnha. Ọ chia iphe, bụ
ire-lanụ bẹ o teje ẹswa ekpu.
7 Ọotajeru iphemiphe nshi; ọ nọdu ekwetajẹ iphemiphe; ele ẹnya
k'ọma l'iphemiphe; bya apfụ-shijẹ ike l'iphemiphe.
8 N-yemobu a-dụkwa gbururu jeadụru adụru. Ike k'epfuchiru
Chileke e-mechakwaa bvụ; ike k'epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ abvụ. Ọ
bụkwarupho ẹgube ono bẹ k'amaru Chileke ọkpobe amama l'a-bvụ
nkiya.
9 Kẹle anyi maru mapete; anyi nọdu epfuchiru Chileke epfupete iya.
10 Obenu lẹ teke Chileke e-goshigbu anyi g'iphemiphe gbaru; bẹ iphe,
bụkpoo iphe, edzuduru oke ephushihu.
11 Sụ-a; teke mu shi bụru nwata bẹ mu shi epfuje g'ụnwegirima; mu
shi nweru egomunggo ụnwegirima; shi arịje ọriri g'ụnwegirima. Mu
bụerupho onye bụ ọgerenya; mu tụko ẹhu nwata gwọbe.
12 Lẹ nta-a bẹ anyi gudekwa onyo aphụ iphemiphe ono inyoki inyoki.
O -rwua teke ono bẹ anyi lẹ Kéreshi a-hụmagbabe onwanyi l'iphu
l'iphu. Nta-a bẹ mu maru iphemiphe ẹka lanụ ẹka lanụ; o -rwua
teke ono bẹ mu a-makọtaru iphemiphe ọkpobe amaru; gẹ Chileke
makọtaru mbẹdua nta-a.
13 Ọo ya bụ l'ọo ụzo iphe ẹto a-phọdu, bụ iya bụ ekweta; waa iphe,
eele ẹnya iya; waa n-yemobu; ẹphe n'ẹto tụkoru bụru iphe, ta ayịdu
bvụ abvụbvu; ọle ọphu kachaa shii bụ n-yemobu.

14

Iphe-ọma kẹ mpfuchiru waa k'epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ

1 Unu seje g'unu yee nwibe unu obu. G'iphe-ọma, shigbaa l'ẹka
Unme-dụ-Nsọ gụ-shijekwa unu ike; kelekele k'iphe-ọma k'epfuchiru
Chileke.
2 L'onye epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ ta abụkwa nemadzụ bẹ oopfu anụ;
ọ kwa Chileke bẹ oopfu anụ. O gude Unme Chileke epfu iphe, Chileke
shi domia edomi.

3 Obenu l'onye epfuchiru Chileke bẹ bụ nemadzụ bẹ oopfu eyeru. O
shi ẹgube ono emetse onyemonye emetse; eyeru phẹ ọku g'obu shihu
phẹ ike bya adụkwa phẹ phọ obu.
4 Onye epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ bụkwa onwiya bẹ oometse;
obenu l'onye epfuchiru Chileke bẹ bụ Chịochi bẹ oometse.

5 Iphe, gege adụ mu ree bụ g'iphe, bụkpoo g'unu ha pfuje l'olu
Unme-dụ-Nsọ; ọle o gege akabaa mu rọ ree g'a sụ l'unu epfuchiru
Chileke. Kẹle onye epfuchiru Chileke kakwa onye epfu l'olu Unme-dụ-
Nsọ; gbahakwaa l'o nweru onye dụru ike kọo iphe ono, oopfu ono. Ọo
ya bụkwanu g'opfu ọbu a-bụru iphe, a-nọdu emetse Chịochi emetse.
6 Mbụa; ụnwunna mu; mu -byapfuta unu bya egude olu Unme-dụ-
Nsọ epfu eyeru unu; ?dẹnu urwu, unu e-rita iya? Gbahaa lẹ mu byaru
bya egoshiahaa unu iphe ọ̀phúú; ọzoo lẹ mu byaru bya eziahaa unu
k'amaru Chileke ọkpobe amama; ọzoo lẹ mu byaru bya epfuchiaharu
Chileke; ọzoo lẹ mu byaru bya awata unu ezi iphe.

7 Mbụkpoonu iphe, dụ g'opu ọzoo ogumogu, bụgbaa iphe, adzụdu
ndzụ; a ta amajẹkwaru iphe, oopfu gbahaa l'ọodafuta ọda ree.
8 Tẹme teke ọ bụ l'onye egbu opu-ọgu te egbuduru iya g'eegbuje iya
g'a maru l'ọgu abya; ?bụ onye abya akwakọbe k'eje ọgu?
9 Ọo ya bụ l'o nokwaphọ g'ọ dụ l'ẹhu unu bụ ono. Teke ọ bụ l'unu
epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; unu nọdu epfu opfu, a madụ iphe, ọ bụ; ?
dẹnu g'ee-shihụnu maru iphe, unu eepfu? Unu ta amadụ l'opfu, unu
epfu bụ phẹrephere bẹ unu epfu iya anụ.
10 A ta atụkwa iya ẹgo l'opfu-alị ndu dụgbaa iche iche, dụ lẹ mgboko-
a bẹ a ta agụtadu agụta; obenu l'o to nwedu mẹ nanụ te edojedu ndu
epfu iya nụ ẹnya.
11 Ọo ya bụ lẹ teke ọ bụ lẹ mu ta anụdu opfu-alị ọbu; mu abụru
ọhantsu l'ẹnya onye epfu iya nụ; onye epfu iya nụ a bụkwanuru
mbẹdua onye ọhantsu.
12 Nokwaphọ g'ọ dụ l'ẹhu unu; eshinu iphe-ọma, shi l'ẹka Unme-
dụ-Nsọ agụ unu agụgu; unu kukebe ẹhu g'ọ dụ unu shi l'ẹhu; g'ọo-
bụkwanuru iphe-ọma, a-nọdu emetse Chịochi emetse.

13 Ọo ya bụ; g'onye epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; pfujekwaphọ nụ
Chileke g'ọ nụ iya ike g'o gudeje kọo ya g'a maru iphe, oopfu.
14 Lẹ teke mu epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; bẹ bụkwa obu mu bẹ epfu
anụ Chileke; ọphu iphe, oopfu edokwanụru mu ẹnya.
15 ?Bụkwanu gụnu ọzo bẹ gbaru mu l'ememe? Mu e-gude Unme-dụ-
nsọ epfu anụ Chileke; agụ ebvu, doru ẹnya.
16 L'ọ -bụru l'ịija Chileke ajaja l'olu Unme-dụ-Nsọ; ?dẹnu g'onye ọzo,
nọ l'ẹka ono iphe, iipfu edoduru ẹnya e-me sụ: “Nokwa g'ọ dụ” l'ajaja
ịija; eshinu ọ madụ iphe iipfu?
17 Ịinodukpokwa ekele ekele rengurengu; ọle o too metsedu onye
anụ iya nụ.

18 Mu ekele Chileke ekele lẹ mbẹdua l'onwomu kakọta unu epfu opfu
l'olu Unme-dụ-Nsọ.
19 Ọle o -beta gẹ mu nọdu lẹ Chịochi gude olu Unme-dụ-Nsọ pfua
ụnubuku opfu; mu ahatachia epfu nwakpụru opfu ise, doru ẹnya gude
ezi ndu ọzo iphe.

20 Ụnwunna mu; unu ta arịjeshinu ọriri g'ụnwegirima nshịi. Unu dụjekwa gẹ nwaswa mẹ a -bya l'eme ẹjo-iphe. Teke a byaru
l'egomunggo; unu enweru egomunggo ọgerenya.
21 L'ẹkwo ekemu bẹ e dekwaru sụ:
"Mu e-gude opfu ndu alị ọzo,
dụgbaa iche iche;
mẹ opfu ndu ọhantsu gude
pfuru yeru ndu nkemu.
Ọle ọ tọ bụkpodanu l'ẹphe
angabẹ nchị l'iphe,
mu epfu.*"
Nokwa iphe, Nnajịuphu eepfu.
22 Ọo ya bụ l'epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ bụ iphe-ọhubama, dụru
ndu ekwedu kẹ Kéreshi; ọ tọ bụdu kẹ ndu kweru kẹ Kéreshi. Ọphu
epfuchiru Chileke abụkwa kẹ ndu ekwedu kẹ Kéreshi; ọ kwa kẹ ndu
kweru nkiya.
23 Ọo ya bụ lẹ-a; teke Chịochi l'ophu dzukọberu; onyemonye tụko
epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; ndu shi eshishi; ọzoo ndu te ekwedu kẹ
Kéreshi byapfuta unu; ?ndu ono taa sụdunu l'ọo ọbvu bẹ eme unu?
24 Obenu teke ọ bụ l'onyemonye bẹ epfuchiru Chileke; onye ete
ekwedu kẹ Kéreshi; ọzoo onye shi eshishi bya abata; ?tị madụ l'iphe
ono, ọonukota ono bẹ a-nọdu erwu iya l'ẹhu; ẹnya agbarwua ya l'iphe-
ẹji, o meshiru.
25 Iphe ono, ọonu ono atụaru iya iphe, ọori l'egomunggo jala. Ọo ya
bụ; onye ono adaa kpurumu l'alị wata abarụ Chileke ẹja; watakwaphọ
epfu sụ: "Ọ bụkpoo ọkpobe-opfu; unu lẹ Chileke nọpho l'ẹka-a."

Iphe, eeme ememe lẹ Chịochi

26 Sụ-a; ụnwunna mu; ?ọ dụ unu g'ọ bụ gụnu bẹ mu epfu? Teke
unubẹ Chịochi dzukọberu; onye egude ebvu-ọma; onye egude opfu
Chileke ezi iphe; onye aphụ ọphulenya; onye epfu opfu l'olu Unme-
dụ-Nsọ; onye akọ iphe, opfu Unme-dụ-Nsọ ono bụ. G'onye eme ọphu
oome mee ya g'ọ bụru iphe, ee-gude emetse unu emetse.
27 Ọ -bụru l'ọ dụru ndu epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; g'ọ bụru-a
nwụmadzu ẹbo; ọzoo ẹto kpẹekpu; ọ l'ọo g'onyenọnu pfuje nkiya mẹ
o -rwube iya. G'onye lanụ lẹ g'unu ha kọo iphe, opfu.
28 Teke ọ bụ l'ọ tọ dụdu onye akọ iphe, ọ bụ g'ẹphe tụkokwa dobegbaa
ọnu doo lẹ Chịochi; g'onye ọphu nọnu pfujeẹkwapho nụ onwiya
pfukwaphọ nụ Chileke.
29 Gẹ ndu epfuchiru Chileke dụkwapho ẹbo; ọzoo ẹto pfua; ndu
ọphuu elerwee iphemiphe, ẹphe pfuru ẹnya.
30 Teke ọ bụ l'onye ọzo, nọ lẹ ndzukọ l'ẹka ono watarụ ọphulenya;
g'onye kẹ mbụ phọ, shi epfu opfu phọ dobeẹkwapho ọnu doo.
31 Unu a-dụkwa ike epfuchiru Chileke nanụ nanụ; g'e-shi
g'onyemonye anwụta iphe; tẹme Unme Chileke eyekwarụpho onye-
monye ọku g'obu shihu iya ike.
32 G'onye epfuchiru Chileke dụjekwa ike sedeje onwiya mẹ ọ -nọdu
epfu iya.

---

* **14:21 14:21** Gụnaa Azá 28:11.

33 Lẹ Chileke ta abụkwa onye mkpaka; ọ bụchikwaa onye nchị-ọdu-doo; bụ iya bụ g'ọ dụgbaa l'iphe, bụkpoo ndzukọ ndu-nsọ l'ophu.
34 Ụnwanyi unu dobejekwa ọnu doo lẹ Chịochi. Ụnwanyi bẹ e te kwekwa g'ẹphe pfuje opfu mẹ ndu Chịochi dzukọbe. Ọ chia g'ẹphe wozeje onwophẹ alị; l'o noo iphe, ekemu pfuru bụ onoya.
35 Ọ -bụru l'o nweru iphe, agụ phẹ amaru; ẹphe -laa unuphu; ẹphe akpataję ji phẹ ishi iya. L'ọ bụ iphe-iphere kẹ gẹ nwanyị pfụjeru l'ẹka Chịochi dzuru edzumoke epfu opfu.
36 Mu sụru; ?ọ dụ unu g'ọ bụ l'ẹka unu bẹ opfu Chileke shi? Tọo ?bụ unu beberu nụma-sweru opfu Chileke?
37 G'onye rịru lẹ ya bụ onye epfuchiru Chileke; ọzoo lẹ ya natarụ iphe-ọma, shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ; g'o doo onye ono ẹnya l'iphemiphe-a, mu ederu unu-a bụ ekemu, shi l'ẹka Nnajịuphu.
38 Onye agụbeduru iphemiphe-a iphe; g'a ta agụbekwapho onye ọbu iphe.
39 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; g'ọ gụje unu ẹgu epfuchiru Chileke. Ọphu unu akpọshijekwa epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ.
40 Ọo 'ẹpho g'e meje iphemiphe g'ọ gbaru waa l'o rwuberu iya.

15

Eshi l'ọnwu teta kẹ Kéreshi

1 Ụnwunna anyi; nta-a bụ gẹ mu bya anyatabaaru unu k'ozi-ọma ono, mu zihawaru unu ono. Ozi-ọma ono bẹ unu natarụ; ọ bụru iya meru iphe, ekwekwe, unu kweru kẹ Kéreshi shihuru ike.
2 Ọo ya bụ l'e gude ozi-ọma ono adzọo unu; mbụkwa mẹ unu - gudeshia ya ẹka ike gẹ mu ziru iya unu; gbahakwaa l'ekwekwe, unu kweru te enwedu ishi.
3 Iphe ono, kachaa mkpa, e yeru mu l'ẹka; mu zia unu ono; tẹme ọ bụhukwarupho iphe, e dehawaru l'ẹkwo-opfu Chileke l'o noo g'ọo-dụ bụ ono; bụ lẹ Kéreshi nwụhuru opfu l'anyi meru iphe-ẹji.
4 E lia ya; o rwua lẹ mbọku k'ẹto Chileke kulia ya. Ọ bụkwarupho g'e dehawaru iya l'ẹkwo-opfu Chileke.
5 Lẹ Pyịta hụmakpooru iya; ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo phọ hụmakwa iya phọ.
6 E mechaa ụnwunna anyi ndu ghataru ụnu nemadzụ l'ụkporo ụmadzu ise hụma iya lẹ mgbo lanụ. Ndu k'ono hagbaru tụko nọdukwadua ndzụ nta-a; ọle o nwekwarụ-a ndu ọphu harụ nwụhuwaa nụ.
7 E mechaa; Jiemusu bya ahụma iya; ndu-ishi-ozi ọphunapho g'ẹphe ha hụmakwa iya phọ.
8 O be l'ikpazụ iya; mbędua l'onwomu hụma iya. Mbędua dụwaa gẹ nwa a nwụru lẹ teke ọ kadụru akaka;
9 noo l'ọ kwa mbędua bẹ ẹnya kachaa alwalwa l'iphe, bụkpoo ndu-ishi-ozi Jizọsu l'ophu; mbụ lẹ mu ta agbakpọdaaru nụ g'ee-ku mu onye ishi-ozi Jizọsu; kẹle mu shi akpajẹ Chịochi kẹ Chileke ẹhu.
10 Obenu l'e shi l'eze-iphe-ọma kẹ Chileke, mu bụru onye-a mu bụ-a; ọphu eze-iphe-ọma ono, Chileke meru nụ mu ono abụdu iphe-mmanụ. Mu gbẹchianu bya akakọta ndu-ishi-ozi ọphuu g'ẹphe ha ejeshi ozi ike; e gudekpọoro l'ọ tọ bụdu mu meru iya l'onwomu; l'ọo eze-iphe-ọma Chileke reru ire l'ẹhu mu.

11 Ọo ya bụ; m'ọ bụ mu ziru unu ozi ono; m'ọ bụ ẹphebedua-o; ọo
iphe lanụ ono bẹ unu kwetarụ.

Eshi l'ọnwu teta k'anyi

12 Sụ-a; ọ -bụru l'ozi-ọma ono bụ lẹ Kéreshi shi l'ọnwu teta dzụru
ndzụ; ?dẹnuhunu g'o gude unu gbẹ harụ sụ l'e tee shidu l'ọnwu eteta?
13 Teke ọ bụ eviya lẹ ndu nwụhuru anwụhu tee shidu l'ọnwu eteta;
ọ n'iya-a bụ lẹ Kéreshi te etetadụru.
14 Teke ọ bụkwanu lẹ Chileke te emeduru Kéreshi g'o shi l'ọnwu
teta dzụru ndzụ; ọ n'iya bụ l'iphe ono, anyi ezi ono bụ iphe-mmanụ;
ekweta, unu kwetarụ kẹ Kéreshi bụkwarupho iphe-mmanụ.
15 Ọ tọ bụdua iphe-mmanụ kpụ; obenu l'ono egoshifua l'anyi adzụ
ụka atụ-kobe Chileke eshinu anyi epfu l'ọo Chileke meru Kéreshi o
shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ. E -mechaa; ọphu Chileke emeduru ndu
nwụhuru anwụhu ẹphe teta dzụru ndzụ eviya; ọ n'iya bụ l'anyi dzụru
ụka.
16 Teke ọ bụ lẹ Chileke tee medu ndu nwụhuru anwụhu g'ẹphe teta
dzụru ndzụ ọzo; ọ n'iya bụ lẹ Chileke te emekwarụpho Kéreshi g'o shi
l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
17 Teke ọ bụkwanu lẹ Chileke te emeduru Kéreshi g'o shi l'ọnwu
teta dzụru ndzụ; bụ n'iya bụ l'ekweta, unu kwetarụ kẹ Kéreshi bụ
mkpọkoro iphe, enwedu ishi; tẹme iphe-ẹji, unu meshiru dụkwapho
unu l'ẹhu g'ọ dụ iya.
18 Ọ n'iya bụkwapho lẹ ndu onoya, ẹphe lẹ Kéreshi tụgbaru tẹme
ẹphe nwụhu ono bẹ lawarụ l'iswi.
19 Ọme ẹka anyi eleberu ẹnya iphe, Kéreshi e-meru anyi bụ lẹ ndzụ-
a, anyi nọ nta-a kpụrumu; mẹ anyi a-bụkwaru ndu gege akachaa agba
k'akụru ọshi lẹ mgboko-a.
20 Obenu lẹ Kéreshi shiwaa l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Ọ bụwaru iya
bụ onye mbụ lẹ ndu nwụhuru anwụhu, e-shi l'ọnwu teta.
21 Ọ kwa g'ọnwu shi l'ẹka nwoke lanụ barahụ bụkwapho g'eteta
l'ọnwu e-shi l'ẹka nwoke lanụ vuru ire.
22 Ọo gẹ nemadzụ mgburugburu anwụhuje; kẹle ẹphe shi l'ẹhu
Ádamu bụkwapho g'iphe, bụ ndu ẹphe lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ
e-nweru ndzụ ọ̀phúú.
23 Obenu l'onyemonye e-teta nọdu ndzụ mẹ o -rwubeẹ ya phọ;
Kéreshi, bụ iya bụ onye mbụ-a vuwaa ụzo; ndu bụ ndu kẹ Kéreshi
etsota iya mẹ ọ -byaẹpho.
24 E -mechaa; l'a byarwuta lẹ teke ikpazụ, bụ teke Kéreshi e-woru
ike, o gude bụru eze ye Chileke, bụ Nna l'ẹka; teke ono bẹ oo-mewaa
g'ike bvụkota iphe, bụkotakpoo ọchi-ọha mẹ ọ-nọ-l'oke-ọkwa mẹ o-
gude-ike g'ẹphe ha.
25 Ọle Kéreshi bụfutaje eze, ndu mgboko l'ophu jasụ teke Chileke
e-me iya g'ọ zọpyabe ndu ọhogu iya l'ọkpa.
26 Iphe, bụ ọhogu ikpazụ, oo-mebyi ìrè iya bụ ọnwu.
27 "L'o meakwaru ọ zọpyabe iphemiphe l'ọkpa iya." Ọphu doru ẹnya
bụ l'a -sụ l'ọ zọpyaberu "iphemiphe" l'ọkpa bẹ a gụfuru Chileke; mbụ
onye ono, meru ọ zọpyabe iphemiphe l'ọkpa ọbu.
28 Teke Nwa kẹ Chileke bụepho ishi iphemiphe; noo teke oo-woru
onwiya woru ye Chileke ono l'ẹka; mbụ onye ono meru g'ọ bụru ishi
iphemiphe ono; k'ọphu Chileke a-bụru ishi iphemiphe.

29 Ọ -bụru l'e tee shidu l'ọnwu eteta; ?ee-mekwanụ ndu ono imeagha?
mbụ ndu ono, e meru baputizimu l'iswi ẹhu ndu nwụhuru anwụhu
ono? Ọ -bụru lẹ ndu nwụhuru anwụhu te etetadụ ililekpọo; ?bụhunu
gụnu meru g'o gude a nọdu eme baputizimu l'iswi ẹhu ndu ono?
30 ?Bụ gụnu meru g'o gude anyi nọdu anọduje alọ ishi anyi alọlo
tekenteke?
31 Ụnwunna mu; ọ kwa eku onwomu, mu egudeje unu eku k'atụgba,
anyi l'unu tụgbaru lẹ Kéreshi meru g'o gude mu nọdu epfuru iya unu
sụ lẹ mu anọdujekwa ala maa mbọku-mbọku.
32 Ọ -bụru lẹ mu l'ẹjo anụ-ẹgbudu lwụru ọgu lẹ Efesọsu ọ bụru
nemadzụ bẹ mu alwụdoru iya; ?bụ gụnu bẹ mu ritaru iya? Ọ -bụru lẹ
ndu nwụhuru anwụhu tee shidu l'ọnwu eteta; “G'anyi watanụ eri g'ọ
dụ anyi; ngụ g'ọ dụ anyi; o -be echele; anyi anwụshihunu.”
33 Unu te ekwekwa g'e dephua unu. “Ọ kwa ẹjo ọswi emebyi ama
onye.”
34 Ọphu g'egomunggo lwadụpho unu azụ; g'unu ahaa eme iphe-ẹji
wata eme iphe, pfụru ọto. Iphe, mu epfukwa ọwa-a bụkwa g'iphere
kabẹ dụ unu. L'o nwekwarụ g'unu ha ndu ọphu amadụ Chileke
ililekpọo.

Ogwẹhu, ee-gude shi l'ọnwu teta

35 O nweru onye a-gbẹshi l'ọ jịa sụ: ?Dẹnukpoo gẹ ndu nwụhuru
anwụhu e-shi teta dzụru ndzụ? ?Bụ ogwẹhu dụ ịdagha bẹ ẹphe e-
nweru m'ẹphe teta ọbu?
36 Ị bụkwanu onye-eswe! Iphe, ị kọru l'alị te erwutajẹkwa ọzo
gbahaa l'o rehuru ẹwa
37 Ọzo bụ l'ọ tọ bụdu g'iphe, a kụru l'alị adụje mẹ o -vugheẹpho bụ
g'ọoduje teke anyi kụru iya. Iphe, akụje bụkwa akpụru iya; mbụ dụ
g'akpụru akpe mẹ akpụru-iphe ọzo, dụgbaa l'ụdu iya l'ụdu iya.
38 Ọle Chileke egudeje ẹka iya meru ụgbugba nụ iya g'ọ dụ yẹbe
Chileke ree; ọ nụje akpụru iphemiphe ụgbugba, gbaru iya nụ.
39 Anụehu iphemiphe ta agbadzukwarụ nanụ. Nemadzụ nweru anụ-
ẹhu nkiya; anụ nweru nkiya; ẹnu nweru nkiya; ẹma nweru nkiya.
40 Iphe, dụ l'imigwe nweru ụgbugba nkiya. Iphe, dụ l'alị nweru
ụgbugba nkiya. Ọle biribiri k'ụgbugba iphe, dụ l'imigwe bẹ dụ iche;
biribiri k'ụgbugba iphe, dụ l'alị dụkwapho iche.
41 Ẹnyanwu nweru biribiri nkiya iche; ọnwa nweru nkiya iche;
nokwaphọ gẹ kpokpode nweru biribiri nkiya. Kẹ kpokpode bụ l'o
nweru ọphu akajẹ ibe iya ekeke.
42 Nokwaphọ g'ọo-dụ teke ee-shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Ẹhu
nemadzụ rehuru erehu teke e yeru iya l'alị. Ọle teke oo-teta dzụru
ndzụ bẹ ọo-bụru iphe, tee rehubaẹdu erehu.
43 E liru iya teke ọ dụ ideyideyi; ọle o -teta bẹ ọo-dụ biribiri l'ẹnya.
E liru iya teke ike adụdu iya; ọle teke oo-teta bẹ ike a-dụ iya.
44 E liru iya teke ọ bụ ogwẹhu mmanụ; teke o-shi l'ọnwu teta bẹ
ọo-bụru ogwẹhu, shi l'ẹka Unme Chileke. Ogwẹhu mmanụ dụkwa;
ogwẹhu shi l'ẹka Unme Chileke dụkwapho.
45 L'e dekwaru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: “Onye ivuzọ, bụ Ádamu bẹ
e meru ọ bụru nemadzụ, dzụ ndzụ.” Ọ bya emee Ádamu k'ikpazụ, ọ
bụru unme, emeje g'anọdu ndzụ.

46 Ọ tọ bụkwa ụgbugba, shi l'imigwe evujeru ụzo; ọ kwa ụgbugba
k'eliphe evujeru ụzo; k'imigwe etsota iya.
47 Nwoke mbụ bẹ e gude ẹja, shi l'alị mee; nwoke k'ẹbo shikwanụ
l'imigwe.
48 Ọo gẹ nwoke mbụ phọ e gude ẹja, shi l'alị mee phọ dụ; bụ g'iphe,
bụ ndu e gude ẹja, shi l'alị mee dụkota. Ọ bụru gẹ nwoke ọphu shi
l'imigwe dụ; bụ gẹ ndu k'imigwe a-dụkotakwapho.
49 Ọo 'ẹpho g'anyi yeru onye k'ono, e gude ẹja, shi l'alị mee ono bụ
g'anyi e-ye onye k'imigwe.

Teke Kéreshi l'a-bya ọzo

50 Ụnwunna mu; iphe, mu e-pfufuaru unu bụ; iphe, nweru anụ-ẹhu
bya enweru mee taa bahụkwa l'ẹka Chileke bụ eze. Ọphu iphe, erehuje
erehu ta anọjekwa je adụwaruro adụru.
51 Unu ngabẹ nchị gẹ mu kọoru unu iphe, e shi domia edomi. G'anyi
ha taa nwụhugbukwa; obenu l'aa-gbanwegbukọtakwanu anyi
52 lẹ ntabu-ẹnya lanụ mẹ e -gbuẹpho opu-ọgu ono, ee-gbu gude goshi
lẹ teke ikpazụ rwuwaru ono. Teke e gbuẹrupho opu ono; ndu nwụhuru
anwụhu etetakọta dzụru ndzụ ọzo; k'ọphu ẹphe taa nwụhubaedu
anwụhu; l'ọ gbanwekwaaphọ anyịbedua.
53 Iphe, unu a-maru bụ l'ogwẹhu ọwa-a, l'e-rehu erehu-a;
chịtafutajekwa ogwẹhu ọphu tee rehuhẹdu erehu woru kpube on-
wiya. Ogwẹhu ọwa-a, l'anwụhuje anwụhu-a chịtajekwapho 'anwụhu
anwụhu kpube onwiya.
54 Teke ogwẹhu-a, l'e-rehu erehu-a chịtaerupho ogwẹhu ọphu tee
rehudu erehu kpube onwiya; ogwẹhu ọwa-a, l'anwụhu anwụhu-a
chịta ọphu taa nwụhudu anwụhu kpube onwiya; noo teke iphe ono, e
deru ono a-vụ g'e deru iya. O pfuru sụ: "Ọnwu bẹ emekpewaru; lwụa
ya ree."
55 Gụbe ọnwu ?dẹnuhunu
ọgba-kpịi ngu ọbu?
Gụbe ilu; ?dẹnuhunu iphe,
iigudeje emekpe ndzụ?*
56 Anwụhu bẹ ọgba-kpịi ya bụ iphe-ẹji; ike k'iphe-ẹji bụkwanuru
ekemu.
57 Ọle-a; Chileke dụkwa ike; yẹbedua meru g'anyi gbẹ l'ẹka Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi lwụ-kpee iphemiphe ono.
58 Noo g'o gude mu sụ: unubẹ ụnwunna mu, mu yeru obu; unu
kpọo onwunu g'abara. Unu pfụru pfụshia ike; te ekwekwa g'e mee
unu g'unu te etete. G'ẹka unu kangojeẹkwapho l'ejeru Nnajịuphu ozi,
nyịberu anyịbe tekenteke; eshinu unu maru l'akanya, unu nọ l'ẹka
Nnajịuphu ese ta abụdu akanya ọla-l'iswi.

16

Okpoga, e gude eyeru ndu kẹ Kéreshi ẹka

1 A bya l'okpoga ono, unu gude obu unu anụ ndu kẹ Chileke lẹ
Jierúsalẹmu ono; mu sụ g'unu meje iya ẹgube ono, mu ziru Chịochi,
nọgbaa lẹ Galeshiya g'ẹphe meje iya ono.

---

* **15:55 15:55** Gụnaa Hos 13:14.

2 Iphe, bụ Sonde, a-nwụta nụ g'onyenọnu wofutaję iphe gę Chileke
mekpọerupho o nweberu iphe; woru kwakọbeje iche; g'ọ tọ bụepho
mu -bya tęmanu unu agbę teke ono nakọahaa ya.
3 Teke mu byaęrupho; mu ederu ękwo nụ ndu unu a-họta g'ęphe
gude iphe ono, unu nụru ono wolaa Jierúsalęmu.
4 Teke ọ bụ l'ọo iphe, gbaru k'ọphu mu e-je; mu l'ęphe aswịru jeshia.

Iphe, Pọlu rịru k'ememe

5 Mu a-kpapfutakwaa unu mę mu -shiępho alị Masedoniya; lę mu
arịkwa k'eshita ęka ono.
6 Ụzo -dụ; mu l'unu anọduwaro mę mu -bya; ọzoo mu a-nọkpoonu
udzumini ono; g'unu edukwanaa mu ije gę mu jeshia ęka bụkpoo ęka
mu eje.
7 L'ọ -bụru nta-a, mu aghabu aghabu-a bę ọ tọ dụkwa mu g'a sụ lę
mu l'unu hụmaru. Mu arị lę mu -byaępho bę mu l'unu a-nọ nwọdu
mę ọ -bụnuru lę Nnajịuphu kweru.
8 Ọle mu a-nọdu lę Efesọsu jasụ l'ọbo Pentikọsutu.
9 Lę Chileke gbuhaakwaru mu ụzo ọkpobe egbuha gę mu jee ozi,
e-ye ęka shi; tęme ndu l'eme g'ęphe kpọshia mu iya dụ igwerigwe.

Timoti yęe Apọlosu

10 Teke Timoti byaru; unu letakwa ęnya mee ya g'ọ tụsaru ęhu. L'unu
maru l'oojeru Nnajịuphu ozi gę mu eje-a.
11 Ọo ya bụ lę-a; g'ọ tọ dụkwa onye a-nma iya phulaphula. Unu
dukwaa ya ije; g'oogude ęhu-ụtso lwa; lę mu elekwa ęnya lę yęle
ụnwunna anyi ndu ọphuu l'a-tụko swịru lwa.
12 Ọ -bụru kę Apọlosu; mbụkwapho onye k'ono, anyi l'iya
tụkokwarupho ejeru Nnajịuphu ozi ono; mu pfushikwaru iya ike sụ
iya gę yęe ụnwunna anyi ndu ọphuu tụko swịru kpapfuta unu; ọle ọ
tọko dụdu iya g'ọ bya nta-a. Ọo-bya mę ụzo dụleru iya phọ.

Opfu, Pọlu gude akpọchi iya ishi

13 Sụ-a; unu kwabęjekwa ęnya; unu apfụru pfụshia ike l'ekwekwe,
unu kweru kę Kéreshi; unu mejekwa gę nwoke l'iphe, bụkpoo iphe,
unu eme ememe; unu eshihukwaphọ ike.
14 Unu gudeje n-yemobu meje iphemiphe, unu eme ememe.
15 Ụnwunna mu; ọphu unu maru bụ l'ọo Sutifanasu yęe ndibe iya
bę bụ ndu e vuchaa ụzo pfuta yeru Kéreshi l'alị Gurisu; tęme ęphe
họfutawaa onwophę dobe; sụ l'ęphe a-nọdujeepho eyeru ndu-nsọ ęka.
16 G'ọ bụkwaru ęgube ndu ono bę unu e-meje iphe, ęphe pfuru.
Nokwaphọ g'unu e-meje k'iphe, bụkpoo ndu ęphe l'ęphe gba mgba eje
ozi bya esekwaphọ akanya ono.
17 Ęhu atsọ mu ụtso lę Sutifanasu yęe Fochiunetọsu mę Akayikọsu
bę byaru nụ; kęle iphe, unu gege eme bę ęphe mekọtawaru.
18 Ęphe mewaru g'ęhu ka mu ebvuru ebvuru bya akakwaphọ
unubędua. Ọo ęgube ndu ono bę a-dụjeru unu lę nsọ.
19 Ndu Chịochi Eshiya l'ekelekwaphọ unu-o. Akwịla yęe Pirisila mę
ndu Chịochi, l'edzukọje l'ụlo phę gudekpọo obu phę ekele unu ekele;
mbụ unubę ndu unu l'ęphe tụgbaru lę Kéreshi bụru nanụ.
20 Iphe, bụkpoo ụnwunna anyi l'ekelekọta unu ekele.
Unu ekelekwaphọ nwibe unu ekele nmata phę akpa, dụ nsọ.

Ekele, shi l'ẹka Pọlu

21 Ekele ọwa-a bụkpokwaa mbẹdua, bụ Pọlu ede iya l'onwomu ekele unu.
22 G'onye ete eyeduru Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi obu; bụkwaru onye a tụru ọnu. Marana ta!*
23 Gẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu kéreshi meeru unu eze-iphe-ọma.
24 Mu yekọtaru unu obu g'unu ha opfu l'anyi l'unu tụkoru tụgba lẹ Kéreshi, bụ Jizọsu. Nokwa g'ọ dụ.

* **16:22 16:22** Iphe, Marana ta fụtaru l'opfu ndu Aramu bụ: Jiko; bya Nnajịuphu!

Ẹkwo-ozi K'ẹbo, Pọlu Deru Nụ Ndu Kọrentu

1 Ọwa-a bụ ẹkwo-ozi, mụbe Pọlu ede; mụbe onye Chileke kuru mee
gẹ mu bụru onye-ishi-ozi Kéreshi Jizọsu. Onye mu l'iya ede ẹkwo-a
bụ nwanna anyi Timoti. Ndu anyi ede iya anụ bụ Chịochi kẹ Chileke
lẹ Kọrentu mẹ iphe, bụkpoo ndu-nsọ, bu l'alị Akaya l'ophu.
2 Anyi sụ gẹ Chileke, bụ Nna anyi yẹe Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi
meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'unu buru l'ẹhu-guu.

Pọlu ekele Chileke

3 Unu g'anyi kele onye ono, bụ Chileke bya abụru Nna kẹ Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi. Ọo ya bụ Nna ọphu aphụ obu-imemini nkiya
nyịberu anyịbe; bya abụru Chileke, bụ iya bẹ ndumobu l'ophu shikọta
l'ẹka.
4 Ọ bụ iya bụ onye adụje anyi obu l'iphe, bụkpoo iphe-ẹhuka, anyi
ejekpọo ejeje; g'anyi adụkwanu ike dụa ndu ọzo obu m'ẹphe -nọdu
eje iphe-ẹhuka g'ọ dụhabe. Anyi egudekwanụ ndumobu ono adụ ndu
ọzo.
5 L'ọ kwa g'anyi yị l'iphe-ẹhuka, nyịberu anyịbe, Kéreshi jeru bụ
g'anyi yịhukwapho lẹ ndumobu, nyịberu anyịbe ọphu Kéreshi adụ
anyi.
6 Sụ-a; ọ -bụru l'anyi eje iphe-ẹhuka; unu makwarụ l'iphe-ẹhuka ono,
anyi eje bụkwa g'ee-shi gẹ Chileke adụa unu obu; tẹme ọ bụkwarupho
g'ee-shi gẹ Chileke adzọo unu. Teke Chileke adụkwanu anyi obu; ono
abụru iphe, unu e-gude shihu obu ike teke unu a-nọdu ata nshi eje
ẹgube iphe-ẹhuka ono, anyi eje ono.
7 Ọobujeru anyi -nyata unu; anyi asụ l'anyi maru-a l'unu a-pfụshia
ike. Noo kẹle anyi maru l'ọo g'unu yị l'iphe-ẹhuka, anyi eje-a bụ g'unu
yịhukwapho lẹ ndumobu ọphu Kéreshi adụ anyi.
8 Ụnwunna anyi; iphe, anyi eme g'unu maru bụkwa k'iphe-ẹhuka,
anyi jeru lẹ Eshiya. Ewere, meru anyi meghakwaru anyi ẹka k'ọphu ọ
dụ g'onye e boru ivu, nyị-kworu iya olu. Ọ tsụta-beru anyi l'ẹhu k'ọphu
anyi eshiẹdu rịkwadaa l'anyi e-mechaa dzụkwaduru ndzụ ọzo.
9 Mbụ-a; anyi shi rịa l'e kpewaru anyi mpfugbu; ọle ono tụkoru
bụru iphe, e-me g'anyi ta anọdu arị l'anyi a-dụ ike dzọo onwanyi;
mekwaaphọ g'anyi wotachia onwanyi ye Chileke l'ẹka, bụ iya bụ
Chileke l'adụje ike mee g'onye nwụhuru anwụhu shi l'ọnwu teta dzụru
ndzụ.
10 Ọ dzọtaru anyi l'ẹjo ọgu ono, gege eri anyi ishi ono. Ọ
bụkwarupho g'ọo-nọduje adzọ anyi bụ ono. Ọo ya bụwaa ẹka ẹnya
anyi dụ l'ọo ya a-dzọta anyi.
11 Unubẹdua kwaphọ; unu yekwarụpho anyi ẹka; unu pfuje nụru
anyi Chileke. Ọo ya bụ; g'aa-dụ igwe kele Chileke ekele ẹhu anyi; kele
iya k'eze-iphe-ọma, o meru anyi; kẹle ọ nụmaru olu ikpoto ndu epfu
anụ iya nụ.

Pọlu agbanwe iphe, ọ tụberu

12 Obu anyi meru g'o doo anyi ẹnya rengurengu lẹ ndiphe ta
aghachadu umere anyi aghacha; ọphu ntuphu-ire adụdu iya; kelekele
mẹ a -bya l'ẹhu anyi l'unu. Umere anyi pfụru nhamụnha l'iphu Chileke.
Ọ bụru iphe ono bẹ anyi aba aba iya. Ọ tọ bụkwa lẹ mmamiphe kẹ
ndiphe bẹ o shi; ọ kwa eze-iphe-ọma, Chileke l'eme.
13 L'iphe, anyi ederu unu bụkwa iphe, unu a-dụ ike gụta maru iphe,
o pfuru. Mu elekwa ẹnya l'oo-mechaa dogbua unu ẹnya ree;
14 mbụ iphe ono, doru unu ẹnya ẹka lanụ ẹka lanụ nta-a ono. Unu
maru lẹ mbọku ono, Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu a-bya ono bẹ unu a-
hụma iphe, a-zọbe gude anyi aba l'abaa; anyịbedua egudekwaphọ unu
abakwaphọ.
15 Ọ kwa l'o doru mu ẹnya l'unu maru iphe ono; meru g'o gude mu
shi sụ lẹ mu a-byaadaa ndu-unu bya emee g'urwu gbaarụ unu k'ugbo
ẹbo.
16 Mu eshiwarọ elieli jeshia Masedoniya. Mu -shiẹpho Masedoniya
lwajẹ mẹ mu abatakwanụ ọzo byapfuta unu mẹ unu edua mu ije gẹ
mu jeshia Jiudiya.
17 ?Ọ dụ unu gẹ mu shi agha onwomu aghagha teke ono, mu shi tụbe
iya ẹgube ono? ?Tọo unu rịru lẹ mu epfuje iphe nkemu gẹ ndiphe. L'ọ
kwa ndiphe asụje: Ee l'iphe, uche phẹ sụru: Waawa.
18 Tụswekwa! Ọ kwa gẹ Chileke l'onwiya bụ onye gbaru g'e gude ire
iya ẹka bụ g'iphe, anyi epfu gbaru g'e gude iya ẹka lẹ Ee anyi bụ Ee;
Waawa anyi bụru Waawa.
19 Lẹ Jizọsu Kéreshi ono, bụ Nwa Chileke ono, Sayilasu pfuru unu
opfu iya ono; Timoti pfuaru iya unu ono; mbẹdua l'ishi onwomu
pfuaru iya unu ono ta abụkwa ẹgube onye asụje Ee l'iphe, uche iya
sụru Waawaa. Ọ chikwaa iphe, ọ bụ bụ lẹ Kéreshi ono -sụwaa Ee bẹ
ọ bụ Ee.
20 Ọo ya bụ lẹ Chileke shi l'ẹhu Kéreshi ono emeẹbekota iphemiphe,
yẹbe Chileke kweru ukwe iya. Noo g'o gude anyi nọdu eshije iya l'ẹka
sụ "Amẹnu"; g'ee-shi nno kwabẹ Chileke ùbvù.
21 Ọo Chileke meru g'onye l'unu shi l'ẹka Kéreshi pfụru pfụshia ike;
tẹme ọ bụkwaru iya phọ họtaru anyi.
22 O meru anyi iphe-ọhubama, egoshi l'anyi bụ ndu nkiya bya eworu
Unme-dụ-Nsọ nkiya ye l'obu anyi gude goshi iphe ono, o kweru anyi
ukwe iya l'oo-mechaa meeru anyi ono.
23 Ọo Chileke ono bẹ bụ ekebe mu. Mbụ; g'o mekwaa mu g'ọ dụ iya
ree mẹ ọ -bụdu ire-lanụ bẹ mu epfu-a: Iphe, kparụ iphe, mu harụ abya
Kọrentu bụekwapho gẹ mu ata abadụru unu mba shii.
24 Anyi te emekwa g'anyi tubujeru unu iphe, unu e-kweta; eshinu
unu pfụ-shiru ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kéreshi. Ọ chia iphe, anyi
shiberu ite iya bụ g'anyi tụko atụko mee g'ẹhu kabaa unu atsọ-shi ụtso
ike.

2

1 Noo g'o gude mu gude obu mu g'ọ ha sụ lẹ mu ta abyaẹdu ndu-unu;
bya unu akpatsu aphụ ọzo.
2 Lẹ teke ọ bụ lẹ mu kpatsuaharu unu aphụ ọzo; ?bụhunu onye
a-nọdu emehụnu g'ẹhu tsọje mu ụtso? ?Bụhukwapho ndu ono, mu
kpatsuru aphụ-a?

3 Noo g'o gude mu dee iphe ono, mu deru ono; g'ọ tọ bụ ọme mu
byaru; mẹ ndu gege eme g'ẹhu tsọo mu ụtso agbẹ kpatsuahaa mu
aphụ. L'iphe, doru mu ẹnya bụ l'unu -mewaa g'ẹhu tsọ mu bẹ ẹhu
a-tsọahakwapho unubẹdua ụtso.
4 Teke mu ede ẹkwo ono bẹ o shikwa atsụ mu l'ẹhu k'ọphu ẹhu
eshidu bụru mu ẹhu; mbụ-a; aphụ jikwaru mu obu; mu nọdu ehubu
ẹnya-mini ede iya. Mu te edekwaru iya gẹ mu kpatsu unu aphụ. Ọ
chikwaa iphe, mu gude dee ya bụ g'ọoburu iphe, e-me g'unu maru lẹ
mu yenụkaru unu obu.

Agụru onye a hụ̀rù ahụ̀hù nvụ

5 Ọ -bụru l'ọ dụru g'unu ha onye mewaru onye ọzo ẹgube iphe, aphụ
ono; unu makwarụ l'ọ tọ bụkwa mu bẹ o meru iya; ọ kwa unubẹdua
g'unu ha bẹ oome iphe, aphụ ọbu. Ọle mu tee jedu iya rọ epfunụka.
Ọo 'ẹpho iphe, mu epfu bụ l'o ghuduru mẹ ọ bụwaru unu g'unu ha bẹ
o meru iphe, aphụ ono.
6 Onye ono bẹ mu epfukwa sụ l'ahụ̀hù ono, unu ka l'ọtu hụa ya ono
dụkwaa ree; g'a ta hụekwa.
7 Ọ chia iphe, unu e-me nta-a bụ g'unu ghakọbe gụaru iya nvụ dụa
ya obu; a -nọnya o gude agụ aphụ; obu phefu iya.
8 Ọo ya bụ l'iphe, mu arwọ unu bụ g'unu mee g'ọ maru l'unu yeru
iya-a obu.
9 L'iphe, mu shi gude deeru unu ẹkwo phọ bụkwa gẹ mu hụeshikwa
unu ama; maru ?unu emeje-a iphemiphe, mu sụru g'unu mee.
10 Iphe, bụkpoo onye unu gụru nvụ l'iphe, bụkpoo iphe, o mesweru
bẹ mbẹdua l'ishi onwomu gụakwaru nvụ. Iphemiphe, mu gụru
nemadzụ nvụ iya; mbụ mẹ o -nwekwarụ iphe, mu gụru nvụ iya; bẹ
bụkwa l'iswi ẹhu unu bẹ mu nọ l'iphu Kéreshi gụa ya.
11 Ọo ya bụ g'eeshi ẹgube ono gbobuta Nsetanu g'ọ tọ gbahaa anyi
l'ẹregede eshinu anyi machaarụ iphe, ọ tụberu ememe majia ya ẹnya.

Teke Pọlu nọ lẹ Tirowasu

12 Sụ-a; lẹ teke ono, mu jerwuru Tirowasu je asa ozi-ọma kẹ Kéreshi
ono bẹ mu rwuru je ahụma lẹ Kéreshi mewaru ụzo dụkpooru mu
ọkpobe adụdu gẹ mu bya ejeeru iya ozi.
13 Ọle mu rwuru ọphu ẹhu ebvukpọdaaru mu ebvuru; kẹle mu
rwuru; ọphu mu ahụmaduru nwanna anyi, bụ Tayitọsu l'ẹka ono.
Tọbudu iya bụ; mu parụ phẹ haa; ọ bụru mu eje Masedoniya.

Etso Kéreshi gbọo ọgboo

14 Mu asụ Chileke l'ọ dụ ike; yẹbedua, shiwaa l'iphe ono, Kéreshi
meru ono; eduphe anyi; anyi nọdu Kéreshi l'ẹka agbọ ọgboo; k'ọphu
bụ ẹkameka, anyi jeru eeshi l'ẹhu anyi maru onye yẹbe Chileke bụ;
waa k'ọphu ozi-ọma ono a-vọ ẹkameka pfurupfuru g'iphe, mkpọ iya
eshi kwẹekweekwee.
15 L'iphu Chileke bẹ anyi dụ gẹ mkpọ ozi-ọma ono, eshi
kwẹekweekwee l'ẹhu ndu a dzọtaru; mẹ l'ẹhu ndu ala l'iswi ono.
16 L'ọ dụru ndu ọphu mkpọ ozi-ọma ono atagbu l'ẹpho; ọ dụru ndu
ọphu o meru g'ẹphe nọdu ndzụ. Ọo ya bụ; ?bụ onye sụru eje ẹgube
ozi, dụ nno?

17 Anyịbedua ta arwụtoshikwa ozi-ọma ono arwụtoshi gẹ ikpoto
ndu ọzo eme iya. Anyịbedua, Chileke ziru-a egudejekwa obu ìphóró
epfu opfu ono l'iphu iya, bụ iya bụ iphe, gbaru ndu ejeru Kéreshi ozi.

3

1 ?Ọ dụ unu g'anyi watawarụ aja onwanyi ajaja ọzo tọ? ?Bụ g'e dee
ẹkwo l'anyi bụ ndu ire-lanụ nụ anyi g'anyi nụ unu gẹ ndu ọzo anụje
unu? Tọo ?Bụ g'anyi sụ g'unu nụ anyi ẹkwo, l'egoshi l'anyi bụ ndu
ire-lanụ g'anyi parụ gẹ ndu ọzo apajẹru?
2 Ọ kwa unubẹdua l'onwunu bụ ẹkwo, e deru nụ anyi. Ẹkwo k'ono
bẹ e deru ye anyi l'ọkpoma g'onyemonye gụje g'o doo ya ẹnya.
3 Ọ bụwaa g'unu goshije l'unu bụ ẹkwo ọphu Kéreshi deru nụ anyi
g'anyi pajẹru. Ẹkwo ọbu ta abụdu mini-ẹkwo bẹ e gude dee ya. Iphe,
e gude dee ya bụ Unme, shi l'ẹka kẹ Chileke; mbụkwa Chileke ọphu
dzụ ndzụ. Ọphu ẹka e deru iya abụdu lẹ mkpuma, dụ g'okwekpu; ẹka
e deru iya bụ l'obu nemadzụ.

4 Iphe, anyi gude epfu nno bụ lẹ Kéreshi mewaru anyi g'anyi gudeje
ire Chileke ẹka.
5 Iphe, mu epfu-a ta abụkwa l'o nweru ike, dụ anyi l'ẹhu, bụ ike, anyi
e-gude epfu l'anyi sụru eme ẹgube iphe ono. Ike, anyi nweru bụkwa
Chileke bẹ o shi l'ẹka;
6 yẹbedua, bụ iya meru anyi sụru eme g'a maru l'anyi bụ ndu ejeru
Ọgbandzu òphúú ono ozi. Ọ tọ bụkwa ekemu ọphu e deru l'ẹkwo bẹ
ọonuje anyi nta-a. Ọ kwa Unme-dụ-Nsọ nkiya bẹ ọonuje anyi. L'ekemu
ọphu e deru l'ẹkwo egbukwa egbugbu; obenu lẹ Unme Chileke l'anụje
ndzụ.

7 Sụ-a; ọ bụru l'ekemu mgbu-ọnwu ono e deru kaa ya akaka lẹ
mkpuma, dụ bachịbachi ono bẹ gburu nwịinwii; k'ọphu bụ lẹ ụnwu
Ízurẹlu ta adụdu ike lee Mósisu ẹnya l'iphu; mbụ ogbu nwịinwii ọphu
e-mechaa phukashịhu nụ;
8 bụchia ozi Unme-dụ-Nsọ eje taa kabadaa adụ akpabiri?
9 Teke ọ bụ l'ozi, nmarụ ikpe-ọnwu ono dụ-be akpabiri ẹgube ono
bẹ ozi k'apfụbekoto ono a-kabakwanụ adụ akpabiri.
10 Ọo ya bụ; l'e -pfuje iya epfupfu; mu asụ l'ogbu-nwịinwii ọphu ụzo
mbụ phọ gude ta adụedu iphe, ọ bụ l'ẹka ogbu-nwịinwii kẹ nta-a nọ.
Ogbu-nwịinwii kẹ nta-a ono bụ ogbu-nwịinwii, nyịberu anyịbe.
11 Lẹ teke ọ bụ l'iphe ono, l'e-mechaa phukashịhu nụ ono dụ-
be akpabiri ẹgube ono bẹ ọphu a-dụwaro adụdu a-kabakwanụ adụ
akpabiri.

12 Ọo ya bụ l'e -shinu ẹnya anyi dụ l'ẹgube iphe ono bẹ anyi apfụshije
ike asa kpaa kpaa.
13 Anyi te emedu gẹ Mósisu, jeru je achịta ẹkwa phuchia iphu gẹ
ndu Ízurẹlu ta ahụma iya iphu g'ogbu-nwịinwii ono chihuada.
14 Ẹbe ọ bụkwa l'ẹphe ta ahụmaduru iya; Chileke kwechikwaru
phẹ phọ ẹnya; kẹle ọobujeru ẹphe -nọdu agụkpoo ẹkwo ọgbandzu
k'akahụ ono; mbụkwa jasụ ntanụ-a; ọodu g'e gude ẹgube ẹkwa ono
phuchikwaa phẹ phọ iphu g'ẹphe ta amaru iphe, ẹphe agụ. Ọo 'ẹpho
atụgba onwonye lẹ Kéreshi kpụrumu l'a-phụfu ẹkwa ono.

15 Mbụ-a; ọobujeru teke ẹphe agụ ẹkwo ekemu Mósisu ono;
mbụkwa byasụ nta-a; ẹgube ẹkwa onoya aphụchie phẹ phọ ego-
munggo.
16 Ọle ọ kwaa g'ẹkwo-opfu Chileke pfuru kẹ Mósisu bụ g'ọo-dụ ndu
Ízurẹlu; l'ẹkwo-opfu Chileke pfukwaru kẹ Mósisu sụ: "Ọobujeru teke
ọ ghawarụ Nnajịuphu iphu; ẹkwa ono aphụfu."
17 Ọo Nnajịuphu ono bụ Unme-dụ-Nsọ ono. Ọ bụru l'ẹka Unme-dụ-
Nsọ ono bẹ atọ l'ẹgbu shi.
18 Anyịbe ndu ono g'anyi ha bụ ndu adụdu iphe, phuchiru anyi
iphu; anyi nọdu ele ogbu-nwịinwii kẹ Chileke ono ẹnya g'onye ele ẹnya
l'onyo; ọ gbanwee anyi; anyi dụ g'ọ dụ; mbụ shi l'ogbu nwịinwii kaba
egbu nwịinwii. Onye o shi l'ẹka bụru Nnajịuphu ono, bụ Unme-dụ-
Nsọ.

4

Ẹku, nọ l'ite-ụrwa

1 Ọo ya bụ; l'eshinu Chileke phụru anyi obu-imemini bya eworu ozi
ono ye anyi l'ẹka bẹ ike ta abyakwa abvụ anyi l'ozi ono.
2 Iphe, anyi jịkaru bụ iphemiphe, bụ iphe-iphere; mbụ iphe, eeme lẹ
mpya. Anyi te emedu iphe ẹregede; ọphu anyi agwadu opfu Chileke
ngwaragwa. Iphe, anyi emejechia bụ l'anyi epfuje ọkpobe-opfu ono
tụa ya jala. Anyi anọduje l'iphu Chileke eme ẹgube ono g'onyemonye
egude nno shi l'obu iya maru ndu anyi bụ.
3 Lẹ teke ọ bụ l'ozi-ọma ono, anyi ezi ono bụ iphe, e gude iphe
kwechia ekwechi; ọ kwa l'ẹnya ndu ala l'iswi bẹ e kwechiru iya iphe
ọbu.
4 Lẹ Obutuswe, bụ iya bụ ishi kẹ ndu mgboko-a bẹ woakwaru ẹka
pyichia ndu bụ ekwegekwe l'egomunggo g'o mee k'ọphu ẹphe taa
hụmadu ìphóró, shi l'ozi-ọma ono, echiru phẹ swacha swacha ono.
Ìphóró ono egoshi ogbu-nwịinwii kẹ Kéreshi. Ọ bụru lẹ Kéreshi ono
bẹ a hụmaru Chileke l'onwiya.
5 Ọo ya bụ; l'ọ tọ bụkwa onwanyi bẹ anyi anọduje epfu g'a maru. Ọ
kwa Kéreshi Jizọsu, bụ Nnajịuphu anyi ono. Anyịbedua l'ishi onwanyi
bụekwapho ndu ejeru unu ozi l'iswi ẹhu Jizọsu.
6 Ọ kwa Chileke ono, sụru g'ìphóró shi l'ọchii nwua phoo ono
bụhukwapho Chileke, meru g'ìphóró iya nwukwaaphọ phoo l'ime obu
anyi. Ọo ya bụ gẹ ndiphe, amaru ọdu-biribiri kẹ Chileke; mbụ ọdu-
biribiri, shi l'iphu Kéreshi egbu nwịinwii.
7 Sụ-a; anyi dụekwapho g'ite, e gude ụrwa kpụa, Chileke woru iphe
ono, ereshi ire ike ono, bụ iya bụ ìphóró iya ono woru dẹe. Iphe, o
gude dẹe ya nno bụ g'a hụma l'ike iya ono, nyịberu anyịbe ono te
eshidu anyi l'ẹka; l'ọo yẹbedua bẹ o shi l'ẹka.
8 Aanọduje akpa anyị ẹhu tekenteke l'ẹkameka; ọle ọ tọ bụkwanu
l'aakpapyajẹ anyi ishi. A -nọnyaa iphe, aharu atsụ anyi l'ẹhu k'ọphu
anyi taa majẹeduru iphe, anyi e-me; ọle ọkpoma eshihujeẹla anyi ike.
9 Eemeje anyi ewere; ọle Chileke te ebuhajẹkwanu anyi ẹka. E
chitsuje anyi; ọle e te echigbujekwanụ anyi echigbu.
10 Mbọku-mbọku bẹ anyi ejeje iphe-ẹhuka ono, Kéreshi jeru teke
ono, ọobya anwụhu ono. Ọo ya bụkwapho g'aa-hụma ndzụ, shi l'ẹka
Jizọsu l'ẹhu anyi.

11 Ọ tọ dụkwa tekenteke anyịbe ndu ọphu dzụ ndzụ ta atsọ-gejeduru
atsọ-geru l'ọnu ọnwu; l'opfu ẹhu Jizọsu; g'aa-hụma ndzụ, shi l'ẹka
Jizọsu, dụ anyi l'ẹhu ọwa-a, a-nwụhu anwụhu-a.
12 Ọo ya bụ l'ọnwu swiru anyi; ndzụ swikwanụru unu.
13 Sụ-a; l'ẹkwo-opfu Chileke bẹ e dekwaru sụ: "Mu kweru kẹ Chileke.
Ọ bụru iphe ono meru g'o gude mu nọdu epfu opfu iya." Ọ bụru l'anyi
kweru kẹ Chileke ẹgube ono meru g'o gude anyi nọdu epfukwaphọ
opfu iya.
14 Ishi iya bụ l'anyi maru lẹ Chileke ono, meru gẹ Nnajịuphu, bụ
Jizọsu shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono l'e-mekwaphọ g'anyi shi l'ọnwu
teta dzụru ndzụ opfu l'anyi lẹ Jizọsu tụgbaru bụru nanụ; l'ọogbe teke
ono tụko anyi l'unu duta bya edobe l'iphu iya.
15 Iphemiphe ono bụkota l'opfu ẹhu unu. Ọo ya bụ g'eze-iphe-ọma kẹ
Chileke akabaa erwu ndu dụ igwerigwe ẹka. Eze-iphe-ọma ono emee
g'a dụ igwe kabaa ekele Chileke ekele; shikwaphọ nno kwabẹ iya ùbvù.
16 Ọo ya bụ l'ike ta abyakpọda abvụ anyi l'ozi ono. A makwarụ-a
l'ẹhu anyi lịbahuwaru alịbahu tẹme ọ nọdu abyawaa anwụhu; obenu
lẹ ndzụ ono, Chileke nụru anyi ono bẹ ọonoduje eme mbọku-mbọku
g'ọ dụ ọphúú ọphúú.
17 Tẹme iphe-ẹhuka, anyi eje-a, dụ nwanphe-a; tẹme ọphu ọ dụdu
g'ọo-nọ-beru-a; l'e-mechakwaa setarụ anyi ùbvù, a-dụ shi; mbụ ùbvù
ọphu nyịberu anyịbe k'ọphu aamadụ g'aatụ ọnu iya; tẹme ọphu ọ
bvụdu abvụbvu.
18 Iphe, anyi chịru ụpfu ye ta abụkwa l'iphe, eele l'ẹnya; ọ chikwa
l'iphe, ẹnya ta ahụmaduru. L'iphe, ẹnya l'ele ta adụkwa ẹka ọono-
bejeru; obenu l'ọphu a ta ahụmadu l'ẹnya l'a-nọ ojejoje.

5

Unuphu, anyi e-buru l'imigwe

1 Anyi maru lẹ teke a phọkataru nwa mkpu ọwa-a, anyi bu l'eliphe-a;
bẹ anyi nweru-a unuphu ọzo, Chileke kwarụ anyi. Ụlo k'ono ta abụdu
ẹka bẹ e gude kpụa ya. Ọ bụ ụlo ọphu anyi a-nọ ojejoje l'imigwe.
2 Sụ-a; anyi a-nọjeekwapho atsụ pfụu lẹ mgboko-a jasụ g'anyi a-nọ-
beru. Iphe, ẹgu iya agụ anyi bụkwa teke Chileke e-me anyi ewota
ogwẹhu ọphúú ono, Chileke e-shi l'imigwe nụ anyi ono yee g'uwe.
3 Ọo ya bụ; anyi -yewaa ogwẹhu ọphúú ono g'uwe; anyi taa dụedu
g'anyi gba ẹhu ọto.
4 Lẹ teke anyi nọkwadu l'ime ogwẹhu ọwa-a, anyi nweru nta-a bẹ
anyi atsụkwa pfụu g'anyi vu ivu-ẹrwa; ọphu ọ dụkwanu anyi g'a sụ
l'anyi tọgboru ogwẹhu ọwa-a, anyi nweru nta-a. Iphe, ẹgu iya gbẹ
agụ anyi bụ g'a gbẹ yepyabẹfua anyi ogwẹhu ọphúú ono l'eli iya. Ọo
ya bụ g'ogwẹhu ono eshi ẹgube ono lwee ọwa-a, e-mechaa nwụhu
anwụhu-a.
5 Ọ kwa Chileke l'onwiya bụ onye eme ire l'ẹhu anyi g'eeshi g'ẹhu
anyi eyee ogwẹhu ọphúú ono g'uwe; kẹle ọ nụru anyi Unme-dụ-Nsọ
gude goshi anyi iphe ono, o kweru ukwe l'oo-me ono.
6 Ọo iphe ono meru g'o gude obu nọdu eshihuje anyi ike tekenteke
kpọo. Iphe, anyi maru bụ lẹ teke anyi nọ ndzụ eme ẹhu anyi ẹhu anyi
bẹ anyi ta anọdu Nnajịuphu l'ẹka.

7 Iphe, anyi gude buru bụkwa l'anyi kwetarụ l'ẹbe abụ l'anyi hụmaru
l'ẹnya.
8 Obenu lẹ mbẹdua epfu sụ l'obu te etedu anyi ophe; tẹme ọ nọdu ehe
anyi ihee aparu ogwẹhu ọwa-a haa; je g'anyi lẹ Nnajịuphu buwarụro
eburu.
9 Ọo ya bụ l'iphe, anyi ese akanya iya bụ g'anyi meje iphe, dụ iya
ree; mẹ anyi nọ l'ibe iya; mẹ anyi nọ lẹ mgboko-a.
10 Lẹ g'anyi hakọtakpoo; byafụtajekwa bya apfụru l'iphu Kéreshi
mẹ ọ -byaẹpho ekpe ikpe. Ọo ya bụ; g'onyenọnu a-nata iphe, rwuberu
iya nụ; m'ọ bụ k'ọma-o; m'ọ bụ ẹjo iya-o; onyenọnu anata ụgwo iphe,
o meru teke ọ nọ ndzụ lẹ mgboko-a.

Eshi l'ẹka Kéreshi eshita Chileke òṇyà

11 Ọ kwa l'ọo l'anyi anọduje atsụ Nnajịuphu ebvu opfu l'anyi maru
l'ọo ya e-kpe ikpe ono meru g'o gude anyi nọdu anọduje eme g'anyi
pfuta ndiphe yeru iya. Obenu l'ọo Chileke makọtaru g'anyi gbaru;
tẹme ọ dụkwa mu phọ g'unubẹdua l'onwunu makwaruphọ anyi l'obu
unụ.
12 Anyi te etukwa onwanyi ẹpha l'iphu unu ọzo; ọ chia iphe, anyi eme
bụ g'anyi goshi unu iphe, unu a-zọbe ọkpa gude anyi eku onwunu; ọo
ya bụ g'unu a-majẹru ọnu, unu e-yeru ndu ono, egudeje g'ẹphe gbaru
l'eli ẹhu aba abaa; hakwaa g'ẹphe gbaru l'ime obu phẹ ono.
13 Ọ -bụkpooru nụ l'ọo egomunggo swehuru anyi bẹ iphe, anyi epfu
bụkwa Chileke bẹ anyi epfudoru iya. Teke ọ bụ l'egomunggo anyi dụa
nhamụnha bụkwa-a l'opfu ẹhu unu bẹ ọ bụ.
14 L'iphe, bụ iya emeje anyi eme g'anyi eme-a bụkwa eye obu ọphu
Kéreshi yeru anyi. Kẹle iphe, kwatakpọoru doo anyi ẹnya ọkpobe
edodo bụ l'ọo onye lanụ nwụhuru l'iswi ẹhu ọha. Ọo ya bụ l'ọo ọha
nwụhuru.
15 Ọ nwụhu-chiru ọha l'ophu. Ọo ya bụ gẹ ndu nọ ndzụ ta adzụheru
ndzụ ono dzụ-doru iya onwophẹ. Ọ chia g'ẹphe dzụru ndzụ dzụ-doru
iya onye onoya, nwụhu-chiru phẹ ọnwu; e mechaa o shi l'ọnwu teta
dzụru ndzụ ono.
16 Sụ-a; eshi nta-a bẹ ọ tọ dụekwa onye anyi elekwadu ẹnya, ndiphe
ele amadụ; tẹme anyi amaru g'onye ọbu gbaru. Anyi -shi elejekpọonu
Kéreshi ẹnya, ndiphe eleje amadụ maru g'ọ gbaru; nta-a bẹ anyi te
elehẹkwa iya ẹgube ono.
17 Ọo ya bụ l'onyemonye, nọ l'ime Kéreshi bụwaa onye e meru
k'ọ̀phúú. Akahụ iphe bvụakwaru; iphemiphe bụwaru iphe ọ̀phúú!
18 Iphemiphe-a bụkota Chileke bẹ o shi l'ẹka. Chileke shikwanụ
Kéreshi l'ẹka mee g'anyi l'iya doshia; bya eworu ozi k'edoshi opfu ono
ye anyi l'ẹka.
19 Ọo ya bụ lẹ Chileke shi Kéreshi l'ẹka edoshi opfu dụru yẹe ndiphe
mgburugburu; ọphu ọogukoeduru phẹ iphe-ẹji, ẹphe anọduje eme
iya. Tẹme o yekwaaphọ anyi ozi k'edoshi opfu ono l'ẹka.
20 Ọo ya bụ l'anyi bụ ndu nọ-chiru Kéreshi. Chileke gbẹ anyi l'ẹka
arwọ ndiphe arwọrwo. Anyi nọ-chiru Kéreshi arwọ unu sụ: unu kwe
g'e doshia opfu, dụru unu lẹ Chileke.
21 Kẹle Chileke meru iya o vuta iphe-ẹji anyi l'ophu l'ẹbe abụ l'o
mejeru iphe-ẹji; k'ọphu anyi e-shi iya l'ẹka tụko bya abụru ndu
pfụberekoto gẹ Chileke.

6

1 Ọo ya bụ l'anyịbe ndu anyi lẹ Chileke gba mgba eje ozi-a; l'arwọkwa
unu arwọrwo sụ g'unu ta anatakwa eze-iphe-ọma kẹ Chileke-a mee ya
g'ọ bụru ọla-l'iswi.
2 L'ọ sụkwaru:
“Teke ọ gbaru l'angabẹ nchị
bẹ mu ngabẹru ngu
nchị.
O rwua l'eswe ndzọta;
mu dzọo ngu.”*
Gẹ mu kakwaru unu; ọ kwa nta bụ eswe eze-iphe-ọma kẹ Chileke. Ọ
kwa ntanụ bụ eswe ndzọta.

Iphe-ẹhuka, Pọlu eje

3 Ọ tọ dụkwa onye ọ dụ anyi g'a sụ l'o pfutọshiru ozi, anyi eje. Ọ
bụru iphe ono meru g'o gude anyi nọdu eme g'ọ tọ dụ onye umere
anyi a-gbẹ bụru ụpfu dụ iya l'ọkpa.
4 Ọ chia iphe, anyi emejechia bụ l'anyi egudeje iphemiphe, byapfu-
taru anyi egoshi l'anyi ejeru Chileke ozi. Anyi ataję nshi mẹ iphe-ẹhuka
-byapfuta anyi; ọzoo mẹ oke mkpa -byaru anyi; ọzoo mẹ a -nọdu akpa
anyi ẹhu.
5 Eechi anyi iphe; bya atụ anyi mkpọro; bya eyeru anyi mkpaka.
Anyi ejegbu onwanyi l'ozi; ẹbe anyi edobejedu ishi l'oshi; anyi nọdu
akwa ẹgu.
6 Ntụcha ta adụkwa lẹ ndzụ anyi; iphe nọdu edoje anyi ẹnya; anyi
nọdu atajẹru iphe nshi; nweru obu ọma; nọdu l'ẹka Unme-dụ-Nsọ;
nweru n-yemobu ọphu abụdu l'eli-ọnu;
7 epfu ire-lanụ; nọdu l'ike kẹ Chileke chịru ngwọgu k'apfụbekoto
l'ẹkutara mẹ l'ẹkicha;
8 mẹ a -nọdu akwabẹ anyi ùbvù; ọzoo l'akwa anyi eswe; mẹ a -nọdu
epfu l'anyi eme ẹji; ọzoo l'epfu l'anyi eme ree; eeme anyi g'anyi bụ ndu
ẹregede; obenu l'anyi bụ ndu ire-lanụ;
9 eeme anyi gẹ ndu amadụ amama; obenu l'a makwanụru anyi
rengurengu; gẹ ndu anwụhu anwụhu; ọle anyi dzụkwanu ndzụ; gẹ
ndu echi ẹchachi; ọle e te echigbukwanu anyi echigbu;
10 gẹ ndu agụ aphụ; ọle anyi anọdujeele-a ete ẹswa tekenteke; gẹ
ndu ụkpa; ọle anyi meru ikpoto ndu nemadzụ ẹphe nweru iphe; gẹ
ndu adụdu iphe, ẹphe nweru; ọle anyi tụkoru iphemiphe, nweru.
11 Sụ-a; unubẹ ndu Kọrentu; anyi tọgboakwaru unu iphemiphe ẹba;
anyi bya eghebewaru unu ọkpoma anyi ọnu.
12 Anyi te ewofukwaru unu obu; ọ chikwa unubẹdua wofuru anyi
obu.
13 Sụ-a; unu gheberu anyi obu unu ọnu g'anyi gheberu unu obu
k'anyi-a. Nta bẹ mu epfuakwaru unu opfu, nna epfujeru ụnwu iya.

Ezehuru iphe, adụdu Chileke ree

14 Unu lẹ ndu ekwedu kẹ Chileke ta atụgbakwa bụru nanụ. Kẹle-a; ?
bụ gụnu bẹ apfụbekoto yẹle eme ẹjo-ememe gude bụru nanụ? ?Dẹnu
g'ìphóró yẹle ọchii e-shi dogba ẹhu?

---

* **6:2 6:2** Gụnaa Azá 49:8.

15 Kéreshi yẹe Obutuswe ta ayịkwa chịa ìdzù agbarụ mgba mee iphe
lanụ. Ọo ya bụ; ?bụhunu gụnu bẹ onye kweru kẹ Chileke yẹe onye
ekwedu kẹ Chileke gba mgba?
16 Sụ-a; ?dẹnu g'eeshi wota eze-ụlo Chileke yẹe ụlo-nshi dogbabẹ? Ọ
kwa anyi bụ eze-ụlo Chileke; mbụ Chileke ọphu nọ ndzụ. Lẹ Chileke
pfukwaru iya l'onwiya sụ:
"Mu e-buru eburu l'ime
phẹ tsojeru phẹ eje
ẹkameka, ẹphe eje.
Mu abụru Chileke,
doberu phẹ nụ;
ẹphe abụru ndibe mu."†
17 Noo g'o gude Chileke pfukwaaphọ sụ:
"Unu họfuta onwunu l'echilabọ
phẹ bya anọdu iche.
Unu te eyejekwa ẹka l'iphe,
aasọ nsọ gẹ mu
anatakwanụ unu.‡
18 Ọo ya bụ gẹ mu abụru nna
unu;
unu abụru ụnwu mu
unwoke mẹ ụnwu mu
ụnwanyi."§
Nokwa iphe, Nnajịuphu, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike eepfu.

7

1 Sụ-a; ndu mu; eshinu Chileke kweru anyi ukwe-iphe dụ ẹgube-a;
g'anyi safụkotanu onwanyi iphe, bụkpoo iphe, emerwụ ogwẹhu bya
emerwụ obu nemadzụ. G'anyi tsụje Chileke ebvu; g'anyi kukebeje ẹhu
bụru ndu dobekọtaru onwanyi iche k'ọphu anyi a-bụkotaru kẹ Chileke
ọkpobe abụru; meje iphe, ọ sụru g'anyi meje.

Ẹhu-ụtso Pọlu

2 Unu menaa g'anyi maru l'anyi dụkwadua unu l'obu. Ọ tọ dụkwa
g'unu ha onye anyi mesweru; ọphu ọ dụkwa onye anyi dephuru; ọphu
ọ dụkwapho onye anyi gudeje ụgho mee iphe, apfụduru-ọto.
3 Iphe, mu epfua ta abụkwa lẹ mu agbarwụshi unu agbarwụshi
eshinu mu pfuhawaru sụ l'unu dụkwa anyi l'obu shii. Anyi l'unu bụ
nanụ; mẹ anyi dzụ ndzụ-o; mẹ anyi nwụhuru anwụhu-o.
4 Mu anọduje asa kpaa kpaa l'opfu ẹhu unu; mu nọdu egudeje unu
aba l'abaa. Anyi nọ lẹ mkpamẹhu; ọle unu adụjekwanu mu obu; tẹme
ẹhu nọdu atsọje mu ntụmatu mẹ mu -nyata unu.
5 L'anyi batakwaru Masedoniya; ọphu ẹhu ebvubaẹduru anyi
ebvuru. A nọdu emeẹpho anyi mkpawere l'ẹkameka. Opfu dụ l'etezi;
ndzụ-agụgu dụ l'ime-ụlo.
6 Obenu lẹ Chileke, bụ onye adụje onye aphụ tsọru obu bẹ gudewaa
abyabya, Tayitọsu byaru gude dụa anyi obu.
7 Ọphu ọ bụdua abyabya, ọ byaru kpụrumu; edo, o dokpọodaru anyi
g'unu gude dụa ya obu yịchakwapho l'iphe, dụru anyịbedua obu. O
pfuru anyi sụ l'ọogushi unu ẹgu ike gẹ mu l'unu hụma; l'unu agụ aphụ

† **6:16 6:16** Gụnaa Uke 26:12; Jier 32:38; Ezek 37:27. ‡ **6:17 6:17** Gụnaa Azá 52:11; Ezek 20:34,41. § **6:18 6:18** Gụnaa 2Sám 7:14; 2Sám 7:8.

ọkpobe agụgu k'iphe, unu meru; tẹme l'unu agbajẹru mu ọdzori shii.
Onoya bẹ mekpọoru mu ẹhu kabakpọo mu atsọ ụtso nta-a.
8 L'o betakpọonu ẹkwo-ozi-a, mu deru-a nọdu eme g'aphụ ji unu obu;
mu ta atakwa onwomu ụta lẹ mu deru iya. Teke mu gege ata onwomu
ụta bụkwa teke mu hụmaru lẹ mu gude iya mee g'aphụ ji unu obu;
obetaru ọ bụerupho kẹ nwa teke ono.
9 Obenu lẹ nta-a bẹ ẹhu atsọwaa mu ụtso. Ẹhu-ụtso mu ta abụkwa
l'ọo lẹ mu meru aphụ ji unu obu. Ẹhu-ụtso mu bụkwa l'aphụ ono
meru izimanụ iphe-ẹji unu lwa unu azụ. Aphụ k'ono bụkwa aphụ
ọphu meru g'unu mee iphe, dụ Chileke ree. Ọo ya bụ l'ọ tọ dụdu iphe,
anyi mekataru unu.
10 Kẹle nggụmaphu ọphu dụ Chileke ree emeje g'izimanụ lwa
nemadzụ azụ g'adzọo ya; ọphu atadụ onwonye ụta iya k'ono. O
bekwanụ lẹ nggụmaphu k'ụnwu-eliphe l'egbu egbugbu.
11 Unu hụmaanaro iphe aphụ ono, dụ Chileke ree ono meru. Unu
hụmaanaro g'unu yeberu ẹhu l'eme g'a maru l'unu pfụberekoto l'iphu
Chileke. Unu hụmanu g'iphe, meru nụ nwụ-beru unu ọku l'ẹhu. Sụ-a;
unu hụmanu g'unu atsụbe ebvu iphe e-menu. Unu hụmaru g'ọogube
unu ẹgu g'unu hụma mu; unu hụmaru g'oolwube unu l'obu g'unu
gbaaru mu ọdzori. Unu hụmaru g'ọ dụ-be unu g'unu hụa onye ono,
mesweru nụ ono ahụhù. L'ime iphemiphe ono bẹ unu goshiru l'ọ tọ
dụdu ẹka o deru unu.
12 Ọo ya bụ l'edede, mu deru ẹkwo-ozi ono ta akwatakwa bụru k'iswi
ẹhu onye ọphu mesweru nụ; ọzoo k'iswi onye ọphu o mesweru. Iphe,
mu gude dee ya bụkwa g'o mee g'unu maru g'unu agbaberu anyi ọdzori
l'iphu Chileke.
13 Noo ya bụ l'ọodu nụ phọ anyi obu.
A -gụfukpooro adụ obu ọphu unu dụru anyi; ẹhu kabakpọoro anyi
lẹ Tayitọsu ụtso l'unu tụkoru g'unu ha mee ya ẹhu bvuru iya ebvuru.
14 Lẹ mu tụkwaru Tayitọsu ọnu unu; gude unu aba l'abaa; e mechaa;
ọ bụerupho gẹ mu pfuru bụ g'ọ dụ; ọphu unu emeduru mu iphe-
iphere. Ọ tọ dụdu teke anyi ete epfujeduru unu iphe, bụ ọkpobe-opfu.
Nokwaphọ g'iphe, anyi pfuru Tayitọsu k'ẹhu unu tụkoru bụru eviya.
15 Ọ bụru iya meru g'o gude ọ nọdu akajẹbaa unu eyeshi obu ike mẹ
ọ -nyata l'unu g'unu ha atụkoje eme iphe, mu sụru g'unu mee; waa
mẹ ọ -nyata g'unu gude ndzụ-agụgu gude ayọ ọshi k'anọnyakwaa unu
mee iphe, adụdu iya ree; unu gude ẹgube ono meshiaru iya l'ibe unu.
16 Nta-a bẹ ẹhu atsọkpoo mu atsọshi mu iya ike lẹ mu gude ire unu
ẹka ọkpobe egude l'iphemiphe.

8

Gẹ ndu kẹ Kéreshi a-nụje iphe

1 Iphe, anyi eme g'unu maru; ụnwunna mu; bụ k'eze-iphe-ọma,
Chileke meshiru lẹ Chịochi, nọgbaa lẹ Masedoniya.
2 Kẹle mkpamẹhu, a kparụ phẹ hụru phẹ ama hụshia phẹ iya ike.
Ọle ẹhu tsọleru phẹ-a tsọshia phẹ iya ike teke ono; k'ọphu ẹphe sarụ
ẹka sagharu iya ẹka l'anụ Chileke iphe; l'ẹbe abụ l'ẹphe nweru iphe
ilile.
3 Gẹ mu e-pfubeẹru iya phọ bụ l'ẹphe nụru g'ẹka ha phẹ; bya
anụkwapho nụghata ẹgube ono. Ẹphe tụkpooru obu phẹ onyo

4 rwọo anyi rwọshia anyi ike sụ g'anyi kwerọ g'ẹphe lẹ ndu kẹ
Kéreshi ọzo gbarụ mgba nụje iphe, g'e gude gbaaru ndu-nsọ mkpu.
5 Ẹphe meberu iphe ono g'anyi arị-vujeduru l'egomunggo. Ẹphe
vukpọadaru ụzo gbẹshi bya eworu onwophẹ ye Nnajịuphu l'ẹka; tẹme
ẹphe gbẹshi bya eworu onwophẹ yehụkwapho anyi l'ẹka, bụ iya bụ
g'ọ dụ Chileke ree.
6 Noo g'o shitaru anyi rwọo Tayitọsu; yẹbedua, bụ iya gbuberu ishi
eje ozi ono; sụ iya g'o mekpọekwapho iphe, oome; g'o yekwarụ unu
ẹka g'unu jefụfu ozi ono, unu eje ono l'ishi; mbụ ozi ono, unu eje k'eze-
iphe-ọma ono.
7 Iphemiphe, unu nweru bẹ unu nwekwarụ nwegharu iya ẹka; mbụ
l'unu kwetarụ kwegharu iya ẹka; pfua opfu Chileke pfugharu iya ẹka;
maru kẹ Chileke magharu iya ẹka; bya ekukebe ẹhu eye ẹka; bya
eyekwaaphọ anyi obu yeshia ya ike. Ọo ya bụ g'unu nụkwapho iphe
nụgharu iya ẹka g'e gude jee ozi k'eme iphe-ọma ono.
8 Iphe, mu epfua ta abụkwa l'ọo anmakobe; mu nọdu anmakobe iya
unu. Ọo iphe, mu eme bụ gẹ mu goshi unu g'ọogu-be ndu ọzo ẹgu eye
ẹka; shi ẹgube ono mee unu g'unu goshi l'eye obu ọphu unu yeru bụa
ọkpobe eye obu.
9 Kẹle unubẹdua mahụkwarupho eze-iphe-ọma, shi l'ẹka Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi; l'a makwarụ-a lẹ Kéreshi nweru iphe shii;
obenu l'o wolẹru-a onwiya mee onye ụkpa l'iswi ẹhu unu. Ọ bụru
iphe, o meru bụ g'oo-shi l'abụru onye ụkpa ono mee g'unu nweru iphe
shii.
10 Ọnu, mu e-ye l'opfu ono bụ lẹ-a; ọ karụ unu ree l'unu gbẹ nta-a
mefufu iphe ono, unu watarụ akaphụru ono l'ishi; kẹle ọ tọ bụdua l'ọo
unubẹdua vu ụzo chịa ìdzù iya; ọ kwaphọ unubẹdua vu ụzo wata iya
ememe.
11 Ngwa; unu kukebenu ẹhu mee ya gbiriri jasụ unu emeẹbe iya.
Ọ kwaphọ g'ọ phụru unu aphụphu l'ẹhu teke unu watarụ iya ememe
bụ g'emefufu iya a-nọdu aphụ unu l'ẹhu. G'iphe, unu gude eme iya
bụekwarupho g'ẹka beru unu.
12 Lẹ teke ọ bụ l'ọogu ngu agụgu anụ Chileke iphe; bẹ Chileke
a-natakwaa iphe, ị nụru iya ọkpobe anata. Chileke atụje iphe,
onyemonye nụru iya lẹ g'onye ono nweberu. Ọ tọo tụkwa iya lẹ g'onye
ono enwedu.
13 Ọ tọ bụkwa iphe, mu epfu nta-a bụ l'ọo gẹ mu pata ivu ndu ọzo
bofua unu g'unu vuru; ẹphebedua agbaru ẹka.
14 Obenu l'eshinu unu ka ndu eeje eyeru ẹka ọbu enweru iphe shii
kẹ nwa nta; bẹ iphe, dụ ree bụ g'unu gbatarụ phẹ lẹ mkpa, dụru phẹ
nụ. Teke mkpa dụkwanuru unubẹdua; ẹphebedua nweru shii ẹphe
a-gbatarụ unu. Ọo ya bụ l'unu ibekẹboebo bẹ eyeru onwunu ẹka ẹnya
nhamụnha.
15 Ọ n'iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Onye kpotaru shii te
ekpoghaduru iya ẹka.
Ọphu onye kpotaru nwanshịi
ekpopeteduru.”*

Tayitọsu yẹle ndu ẹphe l'iya swị

* **8:15 8:15** Gụnaa Awụ 16:18.

16 Anyi ekele Chileke ekele shii kẹ l'ọ kwaphọ g'ọophu anyi l'obu
eyeru unu ẹka bụ g'ọophuhukwapho Tayitọsu.
17 Ọ tọ bụdua l'ọ natarụ arwọrwo, anyi rwọru iya kpụrumu; obenu
l'ọophu iya l'ẹhu eye ẹka shii k'ọphu ọ tụru obu iya onyo sụ lẹ ya
a-byapfutashia unu.
18 Anyi yekwarụpho nwanna anyi nwoke gẹ yẹe l'iya swịru. Nwanna
anyi ono bụ onye a kwatakpọo akwabẹ ọkpobe ùbvù l'iphe, bụkpoo
Chịochi lẹ Chịochi. Ọ bụru g'o gude ezi ozi-ọma ono.
19 Tẹme a -gụfukwaro onoya; ọ kwa Chịochi gẹ Chịochi ha họtaru iya
woru iya ye sụ g'o tsoje anyi je ozi ono, anyi gude agbatarụ ụnwunna
anyi ono. Anyi gude ozi ono ekutse Nnajịuphu tẹme anyi gude iya
egoshi l'ọ dụ anyi g'anyi yeje ẹka.
20 Anyi tọkwaru nwẹhu dee ẹnya lẹ mini eme k'ọphu ọ tọo dụdu
onye a-ta anyi ụta g'anyi gude eme k'iphe-ọma ono, nyịberu anyịbe
ono, e yeru anyi l'ẹka ono.
21 L'iphe, anyi tụberu ememe bụkwa g'anyi meje iphe, dụ ùbvù
l'ẹnya; ọ tọ bụkwaa ọphu dụ ùbvù l'ẹnya Nnajịuphu bẹ anyi e-meje
nkịnyi iya; obenu g'ọ bụkwarupho iphe, dụ ùbvù l'ẹnya ndiphe.
22 Tẹme anyi yekwaphọ nwanna anyi ọzo sụ g'ẹphe swịru bya.
Nwanna anyi k'ono bẹ anyi ahụjekwa ama tekenteke maru l'iphe, agụ
iya nụ bụepho gẹ ya e-me eye ẹka. Nta-a bẹ ọ kabakpọo ya aphụ l'ẹhu
gẹ ya yeru unu ẹka; kẹle o gude ire unu ẹka kẹ b'ama g'e-me iya.
23 A bya lẹ Tayitọsu; mu sụ l'ọo ya bụ mu onye ẹbo; onye mu l'iya
tụkoru eje ozi-ọma gude eyeru unu ẹka-a. Ụnwunna anyi ọphuu, ẹphe
l'iya swị-a bụkwanu ndu ọphu nọ-chiru ẹnya Chịochi lẹ Chịochi tẹme
ẹphe bụru ndu ekutse Kéreshi.
24 Unu goshikwa ẹphebedua waa Chịochi l'ophu l'unu yeru anyi obu
ọkpobe eyeye; tẹme l'aba, mu egudeje unu aba bụ-a l'o rwuberu iya.

9

Eme iphe-ọma

1 Mu te ejeẹduro unu ederu ẹkwo k'iche k'iphe, unu a-nụ ndu-nsọ,
nọ lẹ Jierúsalẹmu.
2 L'o doru mu ẹnya l'ọogua unu ẹgu eye ẹka; mu gudewaa unu aba
l'abaa l'iphu ndu Masedoniya. L'unubẹ ụnwunna anyi, nọ lẹ Akaya
kwakọbeakwaruro k'eye ẹka e -shi k'akaphụ. L'aphụphu, ọophu unu
l'ẹhu k'eye ẹka ono kpatsuwaru ndu dụ igwerigwe.
3 Iphe, kparụ iphe, mu sụru g'ụnwunna-a bya bụ g'aba ono, anyi
gude unu aba ono ta abụ iphe-mmanụ. Ọ bụ-chia g'ọ dụ gẹ mu pfuru
sụ l'unu kwakọbewaru eye ẹka.
4 Ọdumeka; ọ -bụru lẹ mu lẹ ndu Masedoniya harụ swịru bya; anyi
bya ahụma l'ọ tọ dụdu g'unu kwakọberu; ọ kwa iya bụ l'iphere abụru
k'anyi; kẹle mu sụwaru l'unu kwakọbewaru ree; ọ bụruro unu bẹ
iphere k'unu a-kabaa shii.
5 Noo g'o gude mu sụ l'ọ dụ ree g'ụnwunna-a vuru mu ụzo byaadaa
ibe unu bya evuru ụzo kwakọbe iphe ono, unu kweru ukwe anụnu
ono. Ọo ya bụ g'aamaru l'unu gude obu unu g'ọ ha anụ iya; l'a ta
atụpfubeduru iya unu atụpfube.

Eme omeluko

6 Iphe, unu a-nyatajẹepho bụ l'onye emebeduru iphe, ha shii l'alị ta
akpatajẹkwa iphe, ha shii. Onye mebekwanụru iphe, ha shii l'alị bẹ
akpataję iphe, ha shii.
7 G'onyenọnu nụepho g'obu iya sụru g'ọ nụ. G'ọ tọ dụkwa onye a-
nụ ọphu ọogbe bụru; ọ -nụchaa ya l'ọ taahaa onwiya ụta; ọphu ọ
dụkwa onye anọdu anụ iya g'ọ bụ ụtu, ọ tụfutaje; kẹle ọ kwa onye
gude ẹhu-ụtso anụ bẹ Chileke yeru obu.
8 Ọzo bụru lẹ Chileke sụkwaru emeru unu eze-iphe-ọma mee
k'etsutsu iya; k'ọphu unu e-nwekọtajeru iphemiphe, bụ iphe, mkpa
iya dụru unu; unu abyakwaphọ enweru iphe nwegharu iya ẹka k'ọphu
unu e-gude iya eme iphe, bụ iphe-ọma.
9 Ọo ya bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
"Ọosaje obu iya asasa nụ ndu
ụkpa iphe;
apfụbekoto nkiya anọje
jasụ l'ojejoje."*
10 Ọo Chileke, bụ iya anụje onye akọ opfu iphe, oomebeje l'opfu iya;
bya anụje iya nri sụ g'o ria-a; bẹ bụkwapho onye a-nụ unu akpụru-
iphe, mkpa iya dụru unu; unu akọo. Ọ bụru iya bụ onye e-me g'iphe,
unu meberu l'alị mehu emehu k'ọphu unu a-kabaa enwenwe; gude iya
kabaa eme iphe-ọma ono, unu eme ono.
11 Chileke ono e-me unu g'unu nweru iphe ọkpobe enweru k'ọphu unu
e-meje iphe-ọma tekenteke; ọo ya bụ g'aa-dụ igwe keleje Chileke ekele
iphe-ọma, unu shi anyi l'ẹka emeru phẹ.
12 L'ozi-a, unu eje-a ta abụlekwa-a mkpa ndu kẹ Chileke bẹ oome
kpụrumu. Iphe, o mefụa bụ l'aa-dụ igwe kele Chileke ekele kelegharu
iya ẹka.
13 Ọ kwa iphe ono, unu eme ono e-goshi ẹgube ndu unu bụ. Noo
ya bụ aadụ igwe jaa Chileke ajaja. Noo l'ọ tọ bụkwaa l'unu gude iphe
ono, unu meru ono goshi l'unu kwetawaru k'ozi-ọma Kéreshi ono; unu
egoshikwaphọ l'unu emeje iphe, ozi-ọma ono pfuru. Bụ iya bụ l'unu
asajẹ ẹka ọkpobe asasa mee iphe-ọma g'ẹka beru unu; unu shi ẹgube
ono unu l'ẹphebedua mẹ ndu ọzo tụko gbarụ mgba l'iphe, unu nweru
enweru.
14 Ọo ya bụ l'ẹphe e-gudekpọo obu phẹ epfu anụ Chileke l'iswi ẹhu
unu; l'ọogukpo phẹ g'a sụ l'unu l'ẹphe hụmaru; noo l'eze-iphe-ọma kẹ
Chileke nyịberu anyịbe l'ẹhu unu.
15 Sụ-a; unu g'anyi keleje Chileke ekele iphe-ọma iya; mbụ iphe-ọma
ono, a ta amadụ g'aa-tụ ọnu iya ono.

10

Pọlu agbaru ozi-ọma ọdzori

1 Nta-a bụakwaa mụbe Pọlu gẹdegede arwọ unu arwọrwo ọwa-a.
Mu gudeakwaa adụ gelee waa obu-ọma kẹ Kéreshi arwọ unu. Mbẹdua
abụjekwaru mu -nọdu ntse mu epfuru unu opfu bẹlebele; teke mu nọ
ẹnya; mu epfuahaarụ unu opfu ọkpu-ọnu ọkpu-ọnu.
2 Ọle iphe, mu arwọkwanu unu bụ g'unu te emekwaphọ iphe, e-me
gẹ mu pfuaharu unu ọkpu-ọnu ọkpu-ọnu mẹ mu -byaẹpho. Lẹ mu

* **9:9 9:9** Gụnaa Ebvu 112:9.

e-pfukwaru ndu ono, sụru l'anyi eme ẹhu anyi ẹhu anyi ono ọkpu-ọnu
ọkpu-ọnu.
3 L'a makwarụ-a l'anyi bu lẹ mgboko-a; ọle anyi ta alwụdu ọgu gẹ
ndu mgboko-a l'alwụ.
4 Kẹle ngwọgu, anyi gude alwụ ọgu k'anyi ta abụkwa ngwọgu kẹ ndu
mgboko-a. Ọ bụ ngwọgu, shi l'ẹka Chileke; bya abụru ngwọgu ọphu
shihuru ẹjo ike. Ọ bụ ngwọgu ọphu e gude egbuka ẹka ọhogu Chileke
doberu obu ọkpehu iya. Ọo ya bẹ anyi gude emebyi ntụmego-ụgho.
5 Ọ bụru ngwọgu ono bẹ anyi gude mebyishikọta eku-onwonye ono,
e gude tọ-chia ụzo tọ-buta g'a ta maru Chileke ono. Iphe, bụkpoo ọriri,
nemadzụ arị arịri bẹ anyi alwụ-kpeje mee ya g'ọ dụ gẹ Kéreshi sụru
g'ọ dụ.
6 Nta-a bẹ anyi kwageberu akwagebe k'ahù iphe, bụkpoo a-nụ-lẹ-
nchị ahùhù mẹ unu meẹbekotajeepho iphemiphe, a sụru g'unu meje.
7 Iphe, unu l'iya eme bụkwa l'unu te elerwejedu iphe ẹnya elerwe.
Onye gụwaru onwiya lẹ ya bụ kẹ Kéreshi; g'onye ono nyatajẹru onwiya
l'ọ bụ gẹ ya bụ kẹ Kéreshi ono bụ g'anyi bụkwapho.
8 L'ọphu unu a-makpọadaru bụ l'ọ tọ dụkwa mu iphere m'obetaru
mu kwata gudenụka ike ono, Nnajịuphu yeru anyi l'ẹka ono aba abaa.
Ike ono bẹ ọ nụkwaru anyi g'anyi gude metse unu emetse. Ọ tọ
nụkwaru iya anyi g'ọ bụru iphe, anyi e-gude egbuka unu egbuka.
9 Noo iphe, mu epfu sụ g'unu b'edobesụkwa lẹ mu gude ẹkwo-ozi
mu-a eme gẹ mu yee unu ebvu.
10 Ọ dụkwaruro ndu agbẹ asụje: "Ẹkwo-ozi, Pọlu ede bẹ opfu iya
agbẹje adanụka kpaa kpaa; bya abụru opfu, erwu nemadzụ l'ẹhu. Teke
anyi l'iya nọepho l'iphu l'iphu; ọogbe nyịhu; opfu iya te enweẹdu iphe,
ọoburu."
11 G'o dokwaa ẹgube onye ono ẹnya l'ọ kwa iphe, mu deru l'ẹkwo-
ozi teke mu l'unu anọdu bụkwapho iphe, mu e-me l'ẹka mẹ mu l'unu
-nọduepho.
12 Ọphu anyi ata atụdu ama bụ kẹ g'anyi wota onwanyi je agụkobe
lẹ ndu ono, anọduje atụ ọnu onwophẹ ono. Ọzoo kẹ g'anyi sụ l'anyi
l'ẹphe atụru. Ọo ẹphebedua eme eswe; ẹphebedua egudeje onwophẹ
atụru onwophẹ ama; gude gẹ nwibe phẹ ha amaru g'ẹphebedua ha.
13 Obenu l'anyịbedua taa tụdu ọnu onwanyi atụghata gẹ Chileke
tụberu sụ g'anyi rwua. Anyi a-tụ-bejeẹrupho ọnu onwanyi g'ozi,
Chileke doberu anyi g'anyi jee gbaru. Ozi ono bẹ ọphu anyi eje
l'echilabọ unu tụkokwa yịru.
14 Anyi ta tụghakwaru ọnu iphe, anyi meru; eshinu anyi gudewaa
ozi-ọma kẹ Kéreshi ono rwuchawaa ẹka unu nọ gẹdegede; tẹme ọ
bụru anyi bụ ndu mbụ, gude iya byapfuta unu.
15 Ọo ya bụ; l'anyịbedua ta atụjedu ọnu onwanyi tụghata gẹ Chileke
tụberu sụ g'anyi rwua. Anyi te egudejedu ozi ndu ọzo aba l'abaa. Ọ
kwa iphe, anyi ele ẹnya iya bụ l'unu -nọdu aka ekweshi ike eje; anyi
aka eje ozi, kabaa shi l'echilabọ unu; kẹle anyi a-nọdujeepho eme iya
gẹ Chileke sụru g'anyi mebejeru iya.
16 Ọo ya bụ g'anyi ezia ozi-ọma ono zighatachaa ya mkpụkpu unu;
ziwa iya rọ kwasẹru; k'ọphu anyi ta anọdukwanu aba abaa ozi, onye
ọzo jehawaru l'ẹka iya nkiya.
17 Ọoepho "G'onye aba abaa bajẹkwa iya l'iphe, Nnajịuphu meru."

18 Kẹle ọ tọ bụkwa onye atụ ọnu onwiya bẹ aagụbeje iphe; ọo kwa
onye Nnajịuphu atụ ọnu iya.

11

Ndu-ishi-ozi ọphu abụdu ọkpobe iya

1 Jiko unu takwaa nshi gẹ mu kabẹkpo pfua g'onye eswe; mu
makwarụ-a l'unu kwewaru.
2 Lẹ mu ekokwaru unu okophoo gẹ Chileke ekoje-a. Kẹle unu dụkwa
mu gẹ nwamgbọko, doberu onwiya do, nwoke eteke ngeswee ọkpa;
nwamgbọko, mu doberu k'eke ji; mbụkwa k'eke onye lanụ kpẹekpu,
bụ iya bụ Kéreshi.
3 Ọle ndzụ anọduje agụ mu sụ ?a maru teke agbaghashịdu nụ unu
obu; merwushia uche unu g'unu te egudehẹ obu unu g'ọ ha yee Kéreshi
obu ọkpobe eyeye. Ọ kwa ẹgube ono bẹ agwọ meru gude ẹjo ẹregede
dephua Ivu.
4 Kẹle unu gude ẹhu-ụtso kwe k'onye byaru bya awata epfuru unu
kẹ Jizọsu ọzo, abụdu ọphu anyi pfuru unu opfu iya-a; tẹme unu
kwe natakwaphọ unme ọzo, dụ iche, abụdu Unme-dụ-Nsọ ọphu unu
natahawaru; bya ekwekwaphọ nata ozi-ọma ọzo, dụ iche, abụdu ọphu
unu kwetahawaru.
5 L'iphe, mbẹdua arịjekwa bụkwa l'ọ tọ bụdu mu bẹ ẹnya gbẹ bya
akachia alwalwa eme lẹ ndu ono, ezi unu ozi-ọma ono, etu onwophẹ
ọ-phụshia-ụgbu ono.
6 Ọ -bụru lẹ mu ta ama epfu opfu ẹrengete; mu amakpọoru nụ
Chileke ọkpobe amaru. Ono bẹ anyi shiwaa l'ụzomuzo mee unu maru
ọkpobe amaru.
7 ?Ọ gbẹ bụru iphe-ẹji bẹ mu meru; lẹ mu kuzetaru onwomu alị
g'ee-shi g'e kulia unu eli; ẹbe ọ dụdu iphe, mu sụru g'unu pfụa mu
k'ozi-ọma Chileke, mu byaru ezia unu?
8 Teke mu shi eje ozi l'echilabọ unu; bẹ bụkwa Chịochi ọzo shi
anọduje apfụgbaa mu ụgwo. Mu shikwa ana phẹ nfụ; g'eeshi gẹ mu
yeru unu ẹka.
9 Sụ-a; mkpa okpoga, dụru mu nụ teke ono, mu l'unu nọ ono ta
adụkwa onye mu pfuchijeru nchị sụ g'o yeru mu ẹka. Kẹle ụnwunna
anyi ndu shi Masedoniya wotakọtawaru mu iphe, bụkpoo iphe, mkpa
iya dụru mu. Mbụ l'ọ tọ dụdu iphe, mu zekpọoru unu nzeri iya. Ẹbe
ọ dụkwa iphe, mu byaru ezeru unu nzeri iya.
10 Mu gude ọkpobe-opfu kẹ Kéreshi ọphu dụ mu l'ẹhu ekweta ukwe-
a sụ l'ọ tọ dụkwa nemadzụ, a nwụru anwụnwu l'alị Akaya, sụru eme
g'aba-a, mu aba-a bụru iphe-mmanụ.
11 ?Dẹnu g'o gude mu yee ya ọnu nno? ?Bụ lẹ mu te eyeduru unu
obu tọ? A-o! Ọ kwaphọ Chileke maru lẹ mu yeru-a unu obu.
12 Mu taa hakwa eme iphe, mu gude l'ẹka eme nta-a. Ọo ya bụ gẹ mu
emekwanụ-a ndu-ozi ọphunapho g'ẹphe te enwehẹ iphe, ẹphe a-zọbe
ọkpa gude eku onwophẹ; kẹle ọ kwaphọ g'anyi ese akanya ozi-ọma
ono bụ g'ẹphe ese.
13 Ndu k'ono ta abụkwa ọkpobe ndu-ishi-ozi Kéreshi. Ẹphe bụkwa
ndu eje ozi l'ụgho. Ndu ewojeru onwophẹ mee g'e dobesu l'ẹphe bụ
ọkpobe ndu-ishi-ozi kẹ Kéreshi.

14 Ọ tọ bụdu iphe, aa-sụ l'ọ kpọru ọnu opfu; eshinu Nsetanu ewojeru
onwiya mee g'ojozi, shi l'ogbu-nwịinwii k'imigwe bya.
15 Ọo ya bụ l'ọ tọ bụedu iphe, dụ oke biribiri mẹ ọ -bụru lẹ ndu
ejeru Nsetanu ozi woru onwophẹ mee g'e dobesụ l'ẹphe bụ ndu ejeru
Chileke ozi. Teke o rwuru mbọku ikpazụ bẹ Chileke a-gwa phẹ ụgwo
ọchi iphe, ẹphe meru.

Iphe-ẹhuka, Pọlu eje

16 Gẹ mu pfukwaa ya ọzo; g'ọ tọ dụkwa onye arịje l'ọo egomunggo
swehuru mu. Teke ọ bụ l'unu arị l'egomunggo swehuru mu; unu
ahakpọkwaa mu rọ gẹ mu pfubaa g'onye egomunggo swehuru. Ọo
ya bụ gẹ mu abakwanaa aba nwilile.
17 Ọle iphe-a, mu epfu nta-a bẹ mu makwarụ-a l'ọ tọ bụdu Nnajịuphu
sụru gẹ mu pfua ya. Mu -baaha aba bẹ mu abakwa iya g'onye
egomunggo swehuru.
18 Ọle eshinu ndiphe egudeje iphe kẹ mgboko-a aba abaa bẹ mbẹdua
l'a-bakwaphọ aba nkemu.
19 ?Tọ bụedu l'unu manụkaru iphe meru g'o gude unu nọdu egudeje
ẹhu-ụtso kwe haa ndu egomunggo swehuru g'unu l'ẹphe nọdu.
20 Unu atajẹelaa nshi nọ-kirishia; a -nọnyaa onye lanụ abya eworu
unu mee nwohu iya; ọzoo bya anọdu tụko iphe unu riẹbe; ọzoo bya
anọdu emephe unu l'ụji; ọzoo bya awata unu anma phulaphula; ọzoo
bya eworu ẹka waa unu lẹ nchị kẹ gbaa.
21 Ha! Ọ gbẹkwa dụ mu iphere epfupfu; noo lẹ mbẹdua ta adụkwa
teke mu adụ ike eme unu ẹgube iphe ono.

Ọle-a; ọwa-a, mu abya epfupfu-a bụkwa opfu, dụ gẹ k'onye ego-
munggo swehuru. Sụ-a; e -pfujekpọo ya epfupfu; mu asụ l'iphemiphe,
bụkpoo iphe, ndu ọzo tụru ama egude aba l'aba bẹ mbẹdua gudekwaa
aba l'abaa nkemu.
22 Ọ -bụru lẹ ndu ono bụ ndu Hiburu; bẹ mbẹdua bụhukwa iya
phọ. Teke ẹphe bụ ụnwu Ízurẹlu; mbẹdua bụhukwapho onye Ízurẹlu.
Teke ẹphe bụ oshilọkpa Ébirihamu; mbẹdua bụhukwaa oshilọkpa
Ébirihamu g'ẹphe bụ iya.
23 Mu sụ-a; ?ẹphe bụ ndu ejeru Kéreshi ozi tọo? Ono bẹ mbẹdua
gbẹkwa ka phẹ nụ abụbu. Nta-a bẹ mu epfukpọakwa g'onye, ọbvu
byaru. Mu kakwa phẹ iya abụbu; gẹ mu gbẹ ka phẹ eje ozi kẹ Kéreshi
ono; bya aka phẹ eje mkpọro iya ijetọ; a kakwa mu phọ echi iphe
iya ichitọ. Ọphu ọ dụdu tekenteke mu ta atsogejeduru atsogeru l'ọnu
ọnwu lẹ k'ozi ono.
24 Akpọ ise bẹ ndu Jiu chiwaru mu ọnu ẹchachi ụkporo labọ, e
wofuru nanụ.
25 E chiwaa mu mgbọro akpọ ẹto; bya atụwaa mu mkpuma akpọ
lanụ. Akpọ ẹto bẹ ọ phọduchawaru nwanshịi mẹ ụgbo ekpua
mu. O nwecharu ọphu mu nọru ujiku ophu lẹ mini eswe l'ẹnyashi
mgburugburu.
26 L'ikpoto ije ono, mu jekọtaru ono bẹ mu lọwaru ishi mu alọlo
l'utso, gbaru nụ; lọo ishi mu alọlo l'ẹka ndu ana nfụ; mẹ l'ẹka ndu Jiu
ibe mu; mẹ l'ẹka ndu abụdu ndu Jiu. Mu jee iphe mini pharu mu l'eze
l'ọma mkpụkpu; mẹ l'echiẹgu; mẹ l'echi ogbu eze-ẹnyimu; mẹ l'ẹka
ndu abụdu ọkpobe ndu kẹ Kéreshi.

27 Mu jewaa ozi kuta ẹphuru phee; mu bya anwụwaa ẹnya ẹnyashi;
ẹgu nri gụa mu; ẹgu mini gụa mu; ẹgu mee mu tekenteke; mu gbaru
ọto oyi tsụa mu.
28 A -gụfukpooro iphemiphe ono; bẹ o nwekpọerupho iphe, anọduje
akpọshi mu mgbẹnya mbọku-mbọku. Iphe ono bụ k'iphe, bụkpoo
Chịochi kẹ Kéreshi g'ọ ha.
29 ?Bụ onye bẹ ike bvụru; ọphu ọ dụdu g'ọ bụ mbẹdua bẹ ọ bvụru
ọbu? ?Bụ onye nmalahụru l'iphe-ẹji ọphu o rwuduru mu l'ẹhu?
30 Ọ -bụru lẹ mu bafụtaje aba bẹ iphe, mu e-gude aba abaa ọbu
bụkwa iphe, egoshi gẹ mu dụ-be arwụhu.
31 Sụ-a; ọ kwa Chileke, bụ Nna Nnajịuphu onoya, bụ Jizọsu ono, bụ
onye ajaja bụ nkiya jasụ l'ojejoje ono bẹ bụ onye maru l'iphe-a, mu
epfu-a ta adụdu ọphu bụ ụka.
32 Lẹ teke mu nọ lẹ Damasụkosu bẹ nnajịoha mkpụkpu onoya, bụ
iya bụ onye nọ-chiru ẹnya Aritasu, bụ eze ndu ono; woru ndu ojọgu,
eche nche woru dochia ọnu ọguzo ẹka eeshije abata l'ime mkpụkpu
ono sụ g'e gude mu.
33 Tọbudu iya bụ; e woru mu ye l'ime nkata pyoo mu l'ụzo, dụ l'eli
igbulọ, e gude kpụ-phee mkpụkpu onoya mgburugburu; mu shi l'ẹka
onoya nahụ iya gbalaa.

12

Iphe, eegoshi Pọlu l'ọphulenya

1 A makwarụ-a l'aba aba ta abadụru l'urwu; ọle mu bafụtaje aba.
Nta-a bẹ mu a-wata epfu k'ọphulenya mẹ iphemiphe, bụ mu iphe
ọ̀phúú, Nnajịuphu goshiru mu.
2 Ọ dụru nwoke lanụ, mu maru bụ onye kẹ Kéreshi, Chileke zikọtaru;
o jerwua mkpopfu igwe k'ẹto. A nọakwaru apha iri l'ẹno, iphe ono
meru. Ọle mu ta maẹdu ?o jeru ẹka onoya k'eviya; tọ ọ phụru iya
l'ọphulenya? Ọo 'ẹpho Chileke nwẹkiya maru g'ọ nwụru.
3 Onye ono bẹ mu makwarụ; mẹ o jeru iya lẹ ndzụ-o; tọo lẹ maa-o;
bẹ mu amaẹkwa; ọ kwa Chileke bẹ o doru ẹnya.
4 E zikọtaru iya worwua ya ọkpoku Chileke gẹdegede. Ọ nọdu l'ẹka
ono nụmachaa iphe, kpọru ọnu epfupfu; mbụ iphe, a sụru gẹ nemadzụ
te epfushi.
5 Ọo ya bụ lẹ nwoke ono bẹ mu e-gude aba l'abaa. Ọle mu tee gudedu
onwomu aba l'abaa; gbahaa lẹ mu aba abaa k'arwụhu dụ mu nụ.
6 Ọme mu jeshiaru aba abaa k'onwomu mẹ mu tege abụkwaru onye
egomunggo swehuru; kẹle iphe, mu g'epfu gege abụerupho ọkpobe-
opfu bẹ mu g'anọdu epfu. Obenu lẹ mu te ejedu aba abaa; lẹ teke mu
jeshiaru aba abaa l'oo-nweru ndu a-wata arị lẹ mu kabaa shii; parụ
iphe, ẹphe hụmaru mu l'ẹhu mẹ iphe, ẹphe nụmaru, mu pfuru parụ
haa.
7 Mu hụmakwaru iphe, dụgbaa oke biribiri l'ọphulenya. Ọ bụru
iphe ono meru g'o gude a lọru mkpọ dobe mu l'ẹhu; ọ nọdu akpọ mu
chẹrere. Iphe ono bụru iphe, ejeru Nsetanu ozi bẹ byaru bya etsua
mu iphe gude gọ-zeta mu gẹ mu te eje ekunuka onwomu.
8 Iphe ono bẹ mu rwọwaru Nnajịuphu akpọ ẹto sụ iya g'o mee g'iphe
ono parụ mu haa.

9 Ọ bụru iphe, o epfujeẹru mu phọ bụ: “Eze-iphe-ọma, mu meru ngu
sụakwaru ngu; kẹle teke mu akajẹ ere ire l'ẹhu ngu bụkwa teke ị dụ
arwụdu.” Ọ n'iya-a bụ lẹ mu a-nọdu aba abaa l'arwụhu dụ mu; g'ike
kẹ Kéreshi ree mu ire l'ẹhu.
10 Noo g'o gude mu sụ l'arwụhu ono, dụ mu nụ ono; mẹkpoo iphe-
iphere ono, eeme mu ono; mẹkpoo iphe ọtsu-l'ẹhu; mẹ mkpamẹhu;
mẹ mkpawere, aanọduje emephe mu l'opfu ẹhu Kéreshi; meru ẹhu
nọdu atsọ mu ụtso. L'ọ kwa teke mu dụ arwụhu bẹ ike nkiya ere mu
ire l'ẹhu.

Pọlu agba egomunggo kẹ ndu Kọrentu

11 Nta-a bẹ mu meakwaru g'onye egomunggo swehuru l'eku-
onwonye ono; ọ bụru unu nwuru mu ye iya. Kẹle unu gege anọdu
aja mu ajaja; l'ọ tọ dụdu iphe, ndu-ishi-ozi ọphuu gude ka mu; l'ẹbe
adụ iphe, mu bụ.
12 Mu tarụ nshi meshia iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri; bya
emeshikwaaphọ iphe ọzo, tụfugbaru ẹhu, egoshi ike kẹ Chileke
l'echilabọ unu. Iphe ono bụgbaaru iphe, mu gude goshi unu lẹ mu
bụ onye-ishi-ozi Kéreshi.
13 ?O nweru ụzo ọzo, mu kabaa eme Chịochi ọzo ree, mu emeduru
unu? ?Bụepho lẹ mu ta asụduru g'unu pfụa mu ụgwo-a? A-o; wakwa
ẹka l'alị-o; eshinu ono gbẹ bụwaru ẹji; mu mee ya unu.
14 Ọwa-a kweakwa ugbo ẹto, mu jịkoberu abya ndu-unu. Mu -
bya; mu taa sụkwa g'unu pfụa mu ụgwo; kẹle iphe, mu achọ abya
ta abụkwa okpoga unu. Ọ kwa unubẹdua l'onwunu bẹ mu achọ. Ọ tọ
bụkwa ụnwegirima akpajẹ ẹku doberu ne lẹ nna phẹ; ọ chikwa ne lẹ
nna agbẹje akpa ẹku edoberu ụnwu phẹ.
15 Mu e-gudekpọepho ọkpobe ẹhu-ụtso mephushiaru unu iphe, mu
nweru; tụa ishi onwomu g'eeshi g'ọ dụru unu lẹ ree. ?Unu a-gbẹ yepete
mu obu opfu lẹ mu kabaa unu eye obu?
16 Ọ dụru ndu harụ kwe lẹ mu te eshidu bụru unu ivu-ẹrwa. Ọle ọ
dụkwanuru ndu a-sụ lẹ mu shi gbanụka ẹregede; lẹ mu gude ụgho
nmata unu.
17 ?Dẹnukwanu g'ọ nwụru? ?Ọ dụkpooru iphe, bụ ndu ono, mu ziru
g'ẹphe byapfuta unu ono onye ọphu mu gbẹ shi l'ẹka iya ria unu urwu?
18 Mu rwọru Tayitọsu sụ iya g'ọ bya; bya asụ gẹ nwanna anyi ọphuu
tsoru iya. ?O nweru iphe, unu a-sụ lẹ Tayitọsu byaru bya erita unu? ?
Tọ bụedupho ụdu umere lanụ bẹ mu l'iya l'eme; tọo tọ bụedupho ụzo
lanụ bẹ mu l'iya l'eshi?
19 ?Tọ unu shi e -shi teke-a rịta l'iphe, anyi anọduje eme bụ g'anyi
e-me pfufu onwanyi l'iphu unu? Iphe, anyi anọduje epfu bẹ anyi
epfuje maru l'anyi epfu iya l'iphu Chileke; tẹme l'anyi lẹ Kéreshi
tụgbaru bụru nanụ. Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; l'iphemiphe, anyi
anọdujekpoo eme bẹ anyi anọdujekwa eme g'anyi gude metsee unu.
20 Mu atsụkwa ebvu sụ: ?mu maru tọo bụkwaru nụ; mu -byarwuta;
unu taa dụedu gẹ mu rịru l'unu a-dụ; mu taa dụekwapho unu g'unu
rịru lẹ mu a-dụ. Mu atsụkwa ebvu sụ: ?mu taa byakwanụ bya ahụma
l'unu anọduje aswọ-phe ụswo; ejiphe iji-ẹnya; bụru ndu obu ọku;
l'unu akpaphe ẹnya; ephuphe onwunu iphu; agba nwibe unu mgbamu;
ekuphe onwunu ekuku; eme mkpaka.

21 Mu atsụkwa ebvu lẹ mu -bya ọgiya-a, bẹ Chileke ewoda mu alị
l'iphu unu; mu agụru aphụ kpua ikpoto ndu mehawaru iphe-ẹji; ọphu
ẹphe ekwekwaphọ l'izimanụ lwarụ phẹ azụ g'ẹphe haa ẹjo umere,
rehuru erehu; haa eme kẹ nwanyị; haa abụru ndu iphere bvụru l'iphu.

13

Anma ọkwa ikpazụ

1 Abyabya ọwa-a, mu abya abyabya nta-a kweakwa ugbo ẹto, mu
abya unu agbaphe. "Ọ kwa ekebe ụmadzu ẹbo; ọzoo ẹto bẹ eegudeje
bua ikpe."
2 Mu nmahaakwaru unu ọkwa teke mu byaru k'ugbo ẹbo phọ. Mu
nọdu anmakwaru iya phọ unubẹ ndu eme iphe-ẹji ono nta-a, mu ta
anọdu l'ẹka ono-a; mẹ ndu ọzo; lẹ mu -bya bẹ mu taa hakwa unu.
3 Ọo ya bụ; g'unu e -shi nno maru lẹ Kéreshi gude mu-a epfu opfu;
l'unu sụkwaru g'e goshi unu iphe, e-me g'unu maru l'o gude mu-a epfu
opfu. Kéreshi ono te emejekwa g'onye ike bvụru mẹ ọ -nọdu eme unu
iphe. Ọ chia iphe, oo-me bụ l'oo-goshi g'ọkpehu iya habe l'ẹka unu nọ.
4 L'a makwarụ-a l'ike te eshidu dụkwadu iya teke a kpọpyaberu iya
l'oswebe; obenu lẹ nta-a bụ ike kẹ Chileke bẹ o gude nọdu ndzụ. Ọ
kwaphọ g'ike te eshidu dụkwadu iya ono bụ g'o to shidu dụkwadu
anyịbedua; obenu lẹ nta-a bẹ ike kẹ Chileke e-me anyi adzụru ndzụ gẹ
Kéreshi dzụ; ike adụ anyi g'ọ dụ iya; k'ọphu ike a-dụ anyi l'iphe, anyi
emekpọo unu.
5 Unu nyochakwaa onwunu enyocha maru ?unu kwetakwaduru-a?
Unu hụkwa onwunu ama. ?Unu ta amadụ lẹ Jizọsu Kéreshi bu unu
ebubu l'ẹhu? gbahaẹkwapho l'unu te ekwetaẹduru.
6 Ọphu mu gude ẹka bụ l'unu e-mechaa maru l'anyịbedua ta
agwọbeduru ekweta ono, anyi kwetarụ kẹ Kéreshi ono.
7 Iphe, anyi anọduje epfu anụ Chileke bụ g'o to kwekwa g'unu
mee iphe, adụdu ree. Ọ tọ bụkwa g'e gude goshi l'anyi mekọtaru;
ọ chikwa g'unu meje iphe, pfụru ọto; o rwuhakpọoru o jee a-dụ g'ọ bụ
l'ekwekwe, anyi shi kwe lẹ mbụ ono bẹ anyi ekweẹduru.
8 L'ọ tọ dụkwa g'ọ ka mma l'ọo iphe lanụ, anyi sụru ememe k'emebyi
ọkpobe-opfu kẹ Chileke; gbahachia l'anyi a-nọduje eme iphe gude ese
iswi ọkpobe-opfu ono.
9 Ọo ya bụ l'ẹhu anọduje atsọ anyi ụtso mẹ ọ -bụru l'anyi dụ arwụhu;
ike dụkwanu unu. Noo g'o gude ọ dụ anyi g'a sụ l'unu lwarụ azụ
l'ọnodu, dụebe ree.
10 Mu ede iphe-a nta-a, mu l'unu ata anọdu l'ẹka ono-a. Gẹ mu te
eje egude ike ono gbẹ dụru unu ẹhuka mẹ mu -bya. Mbụ ike ono, o
yeru mu l'ẹka gẹ mu gude metsee unu emetse ono gbẹchia mee unu
omeliwe.

Ekele ikpazụ

11 Kẹ ikpazụ iya ụnwunna mu bụ; unu nọkwapho ọma-o. Unu
dụebekwa ree; iphe, mu arwọ unu bụ g'uche unu bụkwaru nanụ.
Unu eburu lẹ nchị-odoo. Gẹ Chileke ono yeru anyi obu tẹme ọ nọdu
emeje g'ẹhu dụ anyi guu ono swikwaru unu eswiru-o.
12 Unu kelekwa onyemonye ekele l'ẹhu l'ẹhu nmata phẹ akpa, dụ
nsọ.
13 Iphe, bụkpoo ndu-nsọ l'ophu l'ekelekwaphọ unu.

14 Mu sụ g'eze-iphe-ọma kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi; mẹ eye
obu ọphu Chileke eyeje ndibe iya; mẹ ike ono, Unme-dụ-Nsọ meru
g'anyi l'unu gbarụ mgba ono dzukọtakwa oke l'ẹhu unu g'unu ha.
Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Ndu Galeshiya

1 Ẹkwo-ozi-a shi l'ẹka mụbe Pọlu, onye-ishi-ozi Jizọsu Kéreshi.
Onye-ishi-ozi, e meru mu ta abụkwa nemadzụ meru mu iya; ọphu
ọ bụkwa nemadzụ bẹ o shi l'ẹka. Ọ kwa Jizọsu Kéreshi yẹe Chileke,
bụ Nna bẹ o shi l'ẹka, mbụ onye ono bụ iya meru gẹ Jizọsu ono shi
l'ọnwu teta dzụru ndzụ ono.
2 Ụnwunna anyi, mu l'ẹphe nọ l'ẹka-a bẹ mu l'ẹphe tụkoru ekele
iphe, bụ Chịochi, nọ lẹ Galeshiya.
3 G'eze-iphe-ọma; yẹle nchị-adụ-doo bụkwaru k'unu; mbụ ọphu shi
l'ẹka Chileke, bụ Nna; waa l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi,
4 bụ onye ono woru onwiya nụ g'e gbua g'ọ bụru ngwẹja, e gude
gwefu iphe-ẹji anyi; k'ọphu ọodzota anyi l'ẹka mgboko-a, iphe-ẹji jiru
ejiji-a. Iphe ono bụru uche Nna anyi, bụ Chileke bẹ o meru ono.
5 Anyi sụ g'ajaja bụru kẹ Chileke jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Nokwa g'ọ dụ!

Ozi-ọma lanụ kpoloko dụ

6 Iphe ọwa-a dụkwa mu nụ biribiri l'ọ tọ dụedu g'ọ nọberu unu gbẹ
agbakụtawaru nụ Chileke unu ono azụ; mbụ onye ono kuru unu ono
gẹ Kéreshi eshi l'eze-iphe-ọma ono, o meru unu ono dzọta unu; unu
gbẹ wowarụnu iphu ghaaru ozi ọzo gbaru iche;
7 mbụ ozi ọphu abụdu ozi-ọma ililekpọo; ọchia l'ọ dụru ndu
agbaghashị unu agbaghashị; ndu eme g'ẹphe gbanwee ozi-ọma kẹ
Kéreshi ono.
8 A-o; teke ọ bụkwa l'ọo anyịbedua; ọzoo ojozi, shi l'imigwe byaru
bya eziahaa unu ozi-ọma ọphu yẹe ọphu anyi ziru unu adagbadụru;
g'a tụ-phukwaa ya l'ọnu.
9 Ọo iphe, anyi pfuhawaru bẹ mu epfu ọzo nta-a sụ: onye ezi unu ozi-
ọma ọphu yẹe ọphu anyi ziru unu adagbadụru; gẹ Chileke tụ-phukwaa
onye ono l'ọnu g'ọ laa l'iswi.
10 ?Ọ dụ unu gẹ mu eme gẹ mu pfua iphe, a-tsọ ndiphe ọzoo Chileke
ụtso lẹ nchị? Tọo ?Bụ gẹ mu mee gẹ ndiphe sụ lẹ mu bụ onye ọma? Ọ
bụ l'iphe, mu eme bụ g'a sụ lẹ mu bụ onye ọma mẹ mu ta abụkwaru
onye-ozi kẹ Kéreshi.

Pọlu epfu gẹ ya gude bụru
onye-ishi-ozi

11 Sụ: iphe, unu a-maru; ụnwunna mu; bụ l'ozi-ọma ọphu mu ezije
ta abụkwa l'uche nemadzụ bẹ o shi.
12 Kẹle ọ tọ bụdu nemadzụ bẹ o shi l'ẹka; ọphu ọ bụdu nemadzụ kpọ-
ziru mu ụzo iya. Ọo Jizọsu Kéreshi goshiru mu onwiya l'ọphulenya
bya eworu ozi-ọma ono ye mu l'ẹka.
13 Unu nụmawaru-a gẹ ndzụ mu shi dụ teke mu shi eme k'omelalị,
ndu Jiu egudeje abarụ Chileke ẹja; gẹ mu shi eme Chịochi kẹ Chileke
ewere emegharu iya ẹka. Unu nụmawaru l'iphe, mu shi emekpọepho
gẹ mu mee bụ gẹ mu mebyia ya l'ophu l'ophu.

14 Mu shi atụkojekpoepho ekemu ndu Jiu ono mekọta g'a tụru iya.
Mu mekpọeru iya phọ metaberu iya k'ọphu mu tụkoru igwerigwe ndu
mu l'ẹphe bụ ọgbo gbaghakọta l'ememe iya; tẹme eme omelalị ndiche
anyi phẹ shi anọduje aphụkpoo mu l'ẹhu shii.
15 Obenu lẹ Chileke, bụ iya doberu mu iche eshi l'ẹpho ne mu; byaru
ekua mu; ono bụru eze-iphe-ọma, o meru mu.
16 Ọ bya ekpuhaa nwa iya ono goshi mu k'ọphu mu awata atụru
ndu abụdu ndu Jiu ọnu iya. Ọphu ọ dụdu nemadzụ, dzụ ndzụ mu
chịkoshiru iya.
17 Ọphu mu ejekwaruphọ Jierúsalẹmu kẹ gẹ mu jepfu ndu vuru
ụzo bụru ndu-ishi-ozi-a je phẹ akpata ishi. Iphe, mu mechiaru bụ lẹ
mu gbẹshiru tụgbua bahụ lẹ Arebiya bya eshi ẹka ono laphu azụ lẹ
Damasụkosu.
18 A nọepho mgbarapha ẹto; mu tụgbua jeshia Jierúsalẹmu gẹ mu
je amaru Pyịta. Mu l'iya nọo idzu ẹto.
19 Ọle ọ tọ dụdu ndu-ishi-ozi ono ndu ọphuu, mu hụmaru gbahaa
Jiemusu, bụ nwune Nnajịuphu anyi.
20 Ọo Chileke nwẹkiya maru l'iphemiphe-a, mu nọ l'iphu iya ederu
unu-a ta adụdu ọphu bụ ụka, mu nọdu adzụ iya.
21 Tọbudu iya bụ; mu tụgbua jee alị Siriya bya ejee alị Silisiya.
22 G'e pfukpọ-a ta abụkwa lẹ Chịochi Kéreshi lẹ Jiudiya g'ẹphe ha
dụru ndu ọphu mawaru onye mu bụ.
23 Iphe, ẹphe anụepho lẹ nchị bụepho l'a sụru lẹ "onye-a, shi emephe
anyi ewere-a bẹ asaakwa ozi-ọma kẹ g'e kweta kẹ Kéreshi ono asasa.
Mbụ ekwekwe ono, o shi eme g'o mebyia emebyi ono."
24 Noo g'o gude ẹphe nọdu ekeleje Chileke ekele opfu ẹhu mu.

2

Pọlu ejepfu ndu-ishi-ozi ndu ọphuu

1 A nọepho apha iri l'ẹno mu lẹ Banabasu swịru laphushia azụ lẹ
Jierúsalẹmu. Mu duta Tayitọsu anyi l'iya swịfuaru.
2 Iphe, mu gude jee bụ lẹ mu hụmaru iya l'ọphulenya. Mu lẹ ndu
ono, bụ ndu-ishi ono bya anọo ndzukọ k'iche. Mu bya eworu ozi-ọma
ono, mu ziru ndu abụdu ndu Jiu ono tọgboru phẹ ẹba. Ọo ya bụkwanu
g'akanya, mu sehawaru mẹ ọphu mu ese nta-a ta abụru mu kẹ mmanụ.
Ẹphe zụa mgbede.
3 Ọphu e kebutakpọdaru nụ Tayitọsu-a, abụdu onye Jiu-a, mu l'iya
swịa g'o bua úbvù.
4 Ọle g'ọ dụhabe; ọ dụkwarua ndu meru g'ẹphe bua ya úbvù;
ndu pyobataru eme g'ẹphe bụ ndu kẹ Kéreshi; 'ama l'ẹphe ta abụdu
iya; l'ọo ngge bẹ ẹphe byaru anwụnwu g'ẹphe bya bya egeta g'anyi
gbakụta-beru ekemu azụ opfu l'anyi bụ ndu kẹ Kéreshi. Iphe, ẹphe
shi achọ ụzo iya bụ g'ẹphe mee anyi g'anyi mejeẹpho iphe ekemu phẹ
pfuru g'ohu anọje eme iphe onye gbaru iya nụ pfuru-a.
5 Ọphu anyi ekwekwanụ haarụ phẹ ụzo ahaha ophu kpọ g'ọ ka mma
l'ọo mgbo lanụ g'ee-shi g'anyi edoberu unu iphe ono, bụ ọkpobe-opfu
ono, bụ ozi-ọma onoya.
6 Obenu lẹ ndu ono, a sụru l'ẹphe bụ ndu-ishi ono; mu ta akpakwa
ishi iphe, ẹphe bụ; kẹle Chileke ta adụkwa onye oole ẹnya l'iphu; ndu

ono, a sụru l'ẹphe bụ ishi ono ta adụkwa iphe ọzo, ẹphe yeru ọnu sụ gẹ mu yebaa l'ozi-ọma ono.
7 Ọ gbẹchikwa bụru iphe, ẹphe meru bụ l'ẹphe hụmaru lẹ Chileke wowaru ozi-ọma ono ye mu l'ẹka gẹ mu je ezia ya ndu abụdu ndu Jiu; mbụ ẹgube ono o wokwaru iya phọ ye Pyịta l'ẹka g'o je ezia ya ndu Jiu.
8 Kẹle ọo g'ike kẹ Chileke reru ire l'ẹhu Pyịta; ọ bụru onye-ishi-ozi zia ndu Jiu ozi-ọma ono; bụkwapho g'ike kẹ Chileke reru ire l'ẹhu mu; mu bụru onye-ishi-ozi zia ya ndu abụdu ndu Jiu.
9 Tọbudu iya bụ; Jiemusu mẹ Pyịta mẹ Jiọnu bụ ndu ono, a sụru l'ọo phẹ bụ ndu-ishi, gudeshi Chịochi-a bya amaru l'ọo Chileke yeru mu ozi-ọma ono l'ẹka. Ẹphe zụa mgbede; bya ana mu lẹ Banabasu l'ẹka; bya ekweta l'anyi l'ẹphe tụkoru bụru nanụ. Anyi l'ẹphe bya atụkokwapho wụa ọnu nanụ lẹ mu lẹ Banabasu a-nọdu ezi ndu abụdu ndu Jiu ozi-ọma ono; g'ẹphebedua zije iya ndu Jiu.
10 Iphe lanụ, ẹphe sụru g'anyi mee bụ g'anyi nyatajẹkwa ndu akpa nri. Ono bẹ mu kukebekpọoru ẹhu eme.

Mba, Pọlu barụ Pyịta lẹ Antiyọku

11 O be gẹ Pyịta byaru Antiyọku; mu pfụru iya l'iphu baarụ iya mba l'edzudzu-ọha; kẹle o nweru iphe, o meru deru iya nụ.
12 Lẹ teke mbụ kpọ bẹ Pyịta yẹe ndu abụdu ndu Jiu shi erigbajẹ nri. E mechaa gẹ ndu ẹphe lẹ Jiemusu nọ byapfutachaẹru iya phọ; o bufu onwiya sụ l'ẹphe lẹ ndu ono, abụdu ndu Jiu ono tee rigbaẹdu. Kẹle ọ watarụ atsụ ndu Jiu ono ebvu, bụ ndu sụru l'onyemonye bufutajẹadaa úbvù ono.
13 Ụnwunna anyi ndu Jiu ndu ọphuu bya eyefua ẹka l'ogozi Pyịta phẹ ọbu. Mbụ lụfuchakpo lẹ Banabasu bẹ ẹphe jịtachakwaru o tsoru phẹ bụru ndu ogozi.
14 O be teke mu byaru bya ahụma l'ẹnya mu; l'ẹphe te etsodu ozi-ọma ono lẹ nhamụnha iya; mu pfụru l'iphu ndu Chịochi g'ẹphe ha sụ Pyịta: “Hụmanu gẹ gụbedua bụ onye Jiu; tẹme ị nọdu eme umere ndu abụdu ndu Jiu; ?Dẹnuhunu g'o gude ị nọdu eme g'i kebuta ndu abụdu ndu Jiu g'ẹphe meje ekemu ndu Jiu?”

Ekweta adzọ ndu Jiu waa ndu abụdu ndu Jiu

15 A makwarụ-a l'anyịbedua bẹ a nwụkpooru; anyi bụru ndu Jiu; ẹbe anyi abụdu ndu iphe-ẹji gẹ ndu abụdu Jiu bụ.
16 Obenu l'anyịbedua maru l'ọ tọ bụdu eme g'a tụru l'ekemu emeje nemadzụ g'ọ bụru onye pfụberekoto l'iphu Chileke; l'ọo ekweta kẹ Jizọsu Kéreshi. Ọo ya bụ l'anyịbedua kwaphọ, kwetawaru kẹ Jizọsu Kéreshi a-bụru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke; ọ tọ bụkwa kẹle anyi eme iphe, a tụru l'ekemu. Noo kẹle ọ tọ dụdu onye Chileke agụ l'onye pfụberekoto opfu l'onye ono meru iphe, a tụru l'ekemu.
17 Eshinu anyịbe ndu Jiu emekwaphọ g'anyi shi Kéreshi l'ẹka bụru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke; ọ n'iya bụ l'anyi kwewaru l'anyi bụhukwapho ndu eme iphe-ẹji gẹ ndu amadụ ekemu Chileke. Teke ọ bụ l'ọ dụ nno; ?ọ pfụru lẹ Kéreshi eme g'eme iphe-ẹji kabaa shii tọo? Tụswekwa!
18 Kẹle ọ -bụru lẹ mu watarụ emekwaa iphe, mu shi mebyiwaa emebyi bẹ mu bụakwaa onye emebyi ekemu.

19 Mu gudeakwa eme ekemu; mu hụma lẹ mu nwụhuwaru anwụhu;
l'ekemu gbuwaru mu egbugbu; g'ee-shi gẹ mu a-dzụru Chileke ndzụ.
20 A kpọpyabewaru mu lẹ Kéreshi l'oswebe. Nta bẹ mu nọakwaa
ndzụ. Ọle ọ tọ bụdu mu nọ ndzụ ọbu; ọ bụakwaa Kéreshi nọ ndzụ
l'ime ẹhu mu. Ndzụ ọphu mu nọ l'eliphe nta-a bụkwa lẹ mu kwetarụ
kẹ Nwa Chileke bẹ mu gude nọdu iya; mbụ onye yeru mu obu; woru
ishi ndzụ iya tụa l'opfu ẹhu mu.
21 Mu taa jịkakwa eze-iphe-ọma kẹ Chileke. Ọ -bụru l'ọo eme ekemu
bẹ e-me amadụ onye pfụberekoto l'iphu Chileke; ọ n'iya bụ l'anwụhu,
Kéreshi nwụhuru te enwedu ishi.

3

Ekweta ọzoo eme ekemu

1 Oo-waa! Ẹgube g'eswe unubẹ ndu Galeshiya habekpọkwana! ?
Bụ onye kabẹ rwaa unu ẹka l'iphu g'unu jịka ọkpobe opfu ono?
?Tọbudu unu bẹ mu tụkoru k'anwụhu, Jizọsu Kéreshi nwụhuru
l'oswebe tọgboru ẹba; o doo unu ẹnya ree-a?
2 Iphe lanụ, mu ajị unu bụ: ?Bụada-a iphe, ekemu pfuru bẹ unu
meru tẹme unu nata Unme-dụ-Nsọ ono, unu natarụ ono? ?Tọbudu
l'unu nụmaru ozi-ọma kẹ Kéreshi ono bya ekweta?
3 ?Dẹnuhunu g'o gude unu gbẹ bụru ndu eswe? Lẹ mbụ bẹ unu gude
Unme kẹ Chileke gbube ishi etso Kéreshi. ?Bụhunu gụnu meru iphe,
unu parụ Unme Chileke ono buhaa dobesu l'ọo ike k'unu bẹ unu e-gude
tsokọta Kéreshi ọbu?
4 ?Iphe-ẹhuka ono, unu jekọtaru ono bụ kẹ mmanụ tọ? Ọ tọ dụkwa
mu g'ọ bụ kẹ mmanụ.
5 Chileke anọdujekwa anụ unu Unme-dụ-Nsọ bya emeshiru unu
iphe-ọhumalenya. ?Ọ tụkoru iphemiphe ono eme opfu l'unu eme iphe,
ekemu pfuru tọo bụ-a l'ọle unu nụmaru ozi-ọma ono bya ekweta?

6 Nokwaphọ gẹ Ébirihamu kwetarụ kẹ Chileke; ọ gụaru iya ya
l'apfụbekoto.
7 Ọo ya bụ l'unu eleana iya ẹnya; l'ọo ndu kwetarụ kẹ Chileke bẹ bụ
ụnwu Ébirihamu.
8 Ẹkwo-opfu Chileke pfuhawaru sụ lẹ Chileke e-me ndu abụdu
ndu Jiu g'ẹphe bụru ndu pfụberekoto m'ẹphe -kweta kẹ Chileke. E
vuhawaa ụzo zia Ébirihamu ozi-ọma ono sụ iya: “Ébirihamu; ọo l'ẹka
ngu bẹ e-shi meeru ndiphe mgburugburu eze-iphe-ọma.”
9 Ọo ya bụ; l'eshinu Ébirihamu kwetarụ kẹ Chileke; Chileke gọoru
iya ọnu-ọma; bẹ ọ bụkwapho ẹgube ono bẹ Chileke a-gọru ọnu-ọma
nụ iphe, bụkpoo ndu kwetarụ nkiya.

10 Iphe, bụkpoo ndu chịru ụpfu kwẹe l'ekemu sụ l'ọo eme ekemu
a-dzọ phẹ bẹ bụakwaa ndu a tụru ọnu. Kẹle ẹkwo-opfu Chileke
sụkwaru: “Onye ta atụkoduru iphemiphe, e dekọtaru l'ẹkwo ekemu
g'ọ ha eme bụakwaa onye a tụru ọnu.”
11 Iphe lanụ, dokpọoru ẹnya ree bụ l'ọ tọ dụdu onye a-dụ ike egude
eme iphe, ekemu pfuru abụru onye pfụberekoto l'iphu Chileke. Kẹle
“Onye pfụberekoto bụkwa ekweta bẹ oo-gude nọdu ndzụ.”

12 Obenu l'eme iphe ekemu pfuru yẹe ekweta kẹ Chileke ta adụkwa
iphe, ẹphe jigba; kẹle e dekwaruphọ sụ: “Lẹ ndu emegbuje iphemiphe,
ekemu pfuru e-gudekwa iya phọ dzụru ndzụ.”
13 Kéreshi gbafụtaru anyi lẹ mburọnu, ekemu meru anyi vuru;
eshinu o vutachiru anyi mburọnu ono anyi shi vuru ono. Kẹle ẹkwo-
opfu Chileke sụkwaru: “Iphe, bụkpoo onye a pfugburu l'eli oshi
bụkwa onye larụ lẹ mburọnu.”
14 Kéreshi larụ lẹ mburọnu ono g'ee-shi g'eze-iphe-ọma, Chileke sụru
lẹ ya e-meru Ébirihamu eshi l'ẹka kẹ Kéreshi Jizọsu rwua ndu abụdu
ndu Jiu ẹka. Anyịbedua e-shikwanụ l'ekwekwe, anyi kweru kẹ Kéreshi
nata Unme ono, Chileke kwehawaru ukwe lẹ ya a-nụ anyi ono.

Iphe, a tudoru ekemu waa iphe,
Chileke kweru ukwe iya

15 Ụnwunna mu; gẹ mu gudekpọadanu iphe, anyi emeje nmaaru unu
ẹtu ọwa-a. Amadụ -kee ekpe dee ya l'ẹkwo byia ya ẹka ta adụkwa onye
emebyi iya nụ; ọphu ọ dụkwa onye eyekwa iya iphe; mbụ a makwarụ-
a l'ọo ekpe, nemadzụ keru.
16 Sụ-a; ọ kwa Ébirihamu yẹe oshilọkpa iya bẹ Chileke kweru ukwe-
iphe. Ọ tọ sụkwaru iya l'ọo yẹle ndu shi l'ọkpa iya; g'ee-gudekwanụ
nno makwanụru l'ọo ikpoto nemadzụ. Ọ sụru iya l'ọo yẹe oshilọkpa
iya, bụ iya bụ l'ọo onye lanụ, bụ iya bụ Kéreshi ọbu.
17 Mbụ l'iphe, mu epfu bụ lẹ-a; l'ọgbandzu ono, shi Chileke l'ẹka
bẹ Chileke kwetarụ ukwe sụ lẹ ya e-me iphe ya pfuru. Sụ-a; ekemu, a
nọadaru ụnu apha l'apha ụkporo l'iri gẹ Chileke kwechaaru ukwe-iphe
ono tẹme ekemu ono bya ta ayịkwa gbukaa iphe, Chileke kwewaru
ukwe iya. O to mekwa ukwe-iphe ono, Chileke kweru ono g'ọ bụru
iphe-mmanụ.
18 Ọme ọ bụada g'e me iphe, ekemu pfuru tẹme Chileke emee iphe,
o kweru ukwe iya mẹ aamanụru l'ọ tọ bụedu ukwe-iphe. Obenu lẹ
Chileke nụru Ébirihamu iphe, o kweru ukwe iya; opfu l'o kwewaru
iya ya.
19 Sụ-a; ?ọ bụhunuru gụnu bẹ a tụ-doru ekemu? Iphe, a tụ-doru
ekemu bụ g'ekemu goshi iphe eme iphe-ẹji bụ. A tụ-doru iya g'ọ nọdu
jasụ teke oshilọkpa Ébirihamu ọbu a-bya, bụ iya bụ onye ọbu, Chileke
kweru ukwe-iphe doberu ọbu. Ọo Chileke tụru ekemu ono bya agbẹ
l'ẹka ụnwu-ojozi-imigwe woru iya nụ onye-ẹto bụ Mósisu, nọ-chiru
ẹnya nemadzụ g'ọ tụaru ndiphe.
20 L'ọ kwa a -dụ ẹbo eme iphe bẹ aachọje onye-ẹto; obekwanu lẹ
Chileke bụ onye lanụ.
21 ?Ọ pfụru l'ekemu egbuka iphe, Chileke kweru ukwe iya egbuka
tọ? Tụswekwa! Kẹle ọme ọ -dụru ekemu, a tụru g'o gude ndzụ mẹ
apfụbekoto l'iphu Chileke eshinu l'edobe ekemu.
22 Obenu l'ẹkwo-opfu Chileke egoshi lẹ ndiphe mgburugburu bẹ
iphe-ẹji pyịtaru l'ẹkpiri. Iphe, o gude egoshi iya ono bụ g'iphe ono,
Chileke kwetarụ lẹ ya e-meru onye woru onwiya ye Kéreshi ono
l'ẹka abụerupho ndu woru onwophẹ ye Kéreshi l'ẹka bẹ oo-meru iya
kpoloko.
23 Kẹle teke k'ekweta teke adụdu bẹ ekemu shikwa tuchia anyi atuchi
g'anyi ta ahụma ụzo anyi e-shi kweta kẹ Kéreshi.

24 Ọo ya bụ l'ekemu shi edu anyi ụzo g'onye eleta ụnwegirima ẹnya;
dua anyi jasụ Kéreshi bya g'anyi a-bụru ndu Chileke gụru lẹ ndu
pfụberekoto; opfu l'anyi woru onwanyi ye iya l'ẹka.
25 Nta-a, Chileke gụhawaru anyi ụzo g'anyi woru onwanyi ye Kéreshi
l'ẹka-a bẹ anyi ta nọekwa l'ẹka onye ono, eleta anyi ẹnya ono, bụ iya
bụ ekemu.
26 Ọo ya bụ; l'eshinu unu wowaru onwunu ye Kéreshi l'ẹka; unu
l'iya tụgba bụru nanụ bẹ unu bụkotawa ụnwu kẹ Chileke.
27 Lẹ g'unu ha bụru ndu e gude ẹpha Kéreshi mee baputizimu bẹ
yeakwaru Kéreshi g'onye yeru uwe.
28 Mkpọcha l'onye-a bụ Jiu ẹbe onye-a abụdu ta adụekwa; ọphu ọ
dụekwa l'onye-a bụ ohu; onye-a bụru amadụ; ọphu l'onye-a bụ nwoke
onye ọphuu bụru nwanyị adụekwapho; kẹle g'unu ha shiwaa l'ẹka
Kéreshi tụgba bụru nanụ.
29 Sụ: unu -bụwaru ndu kẹ Kéreshi bẹ unu bụwaa oshilọkpa
Ébirihamu, bụ iya bụ ndu iphe ono, Chileke kweru Ébirihamu ukwe
iya ono rwuberu.

4

1 Sụ-a; waa iphe, mu e-gude goshi unu iphe, mu epfu bụ ọwa-
a: l'onye bụ iya e-mechaa ria iphe nna iya; bẹ teke ọ bụ nwata bẹ
bụkwa g'eeme ohu bụ g'aanọduje eme iya. A makwarụ-a l'ọo ya nwe
iphemiphe;
2 ọle oonwejeru onye yẹe ya bu; onye a-nọdu emefuta iya nụ; l'ọ
dụkwarupho onye a-nọdu eleta iphe, o nweru ẹnya jasụ teke nna iya
pfuru sụ l'o noo teke nwata ono sụwaru egweta iphe iya.
3 Nokwaphọ g'ọ dụ l'ẹka anyi nọ bụ ono. Teke anyi te eshidu maru
iphe bẹ ọbvu, bụgbaa ishi mgboko ọwa-a shi mee anyi ohu phẹ.
4 Ọle o rwuru teke ọ gbaru; Chileke ye Nwa iya sụ g'ọ bya. Ọ bya
abụru nemadzụ; nwanyị nwụa ya. Ọ bụru iphe, ekemu sụru g'e meje
bẹ oomeje;
5 g'oo-shi ẹgube ono gbata ndu ekemu keru ẹgbu; g'ee-gude ẹgube
ono Chileke anata anyi g'anyi bụru ụnwu iya.
6 Ọ bụru l'ọo l'unu bụwaa ụnwu iya meru g'o gude Chileke woru
Unme Nwa iya ye unu l'obu; mbụ Unme ọphu emeje g'e kuje Chileke
“Nnana!”
7 Ọo ya bụ l'e shi Chileke l'ẹka; ọphu ị bụedu ohu; ị bụwaru nwa
Chileke. Eshinu ị bụwaa nwa Chileke bụanaa ya-a bụ l'ị yịwaa lẹ ndu
e-ri iphe ono, Chileke doberu ụnwu iya ono.

Pọlu agba egomunggo kẹ ndu Galeshiya

8 Lẹ mbụ teke unu eshidu maru Chileke bẹ unu shi bụgbaaru ohu
iphe, abụdu Chileke.
9 Obe nta-a, unu byawaru bya amaru Chileke-a; waawaa; gẹ mu
pfuchia ya ẹgube-a; ọ chia nta-a, Chileke mawaru unu-a; bẹ mu sụru:
?Dẹnuhunu g'o gude unu dakọbe alaphu azụ alapfu ọbvu ono, adụdu
ike dụ iya nụ; tẹme ọ bụru iphe-mmanụ ono? ?Bụ gụnu meru g'o gude
unu nọdu eme g'unu laphukpọoro azụ je abụru ohu phẹ ọzo?
10 Unu abọje mbọku l'ọbo-iphe; mẹ ọnwa; mẹ teke iphe meru; mẹ
apha.

11 Ndzụ unu anọdujekwa agụ mu. ?Ozi, mu jeru l'ishi unu ta
abụduru mu nụ kẹ mmanụ?
12 Ụnwunna mu; mu arwọ unu arwọrwo; sụ g'unu dụnu gẹ mu dụ;
kẹle mbẹdua dụwaa g'unu dụ. Ọ tọ dụkwa iphe, dụ ẹji, unu meru mu
ililekpọo.
13 Unu maru-a l'ọo teke iphe eme mu bẹ mu byaru ezia unu ozi-ọma
ono lẹ mbụ.
14 E -gudekpọkwaaro l'iphe, eme mu nụ shi bụru unu oke iphe-
ọhutama; ọle mu ta adụkwanu unu ashị; ọphu unu ajịkakwaru mu.
Unu gbẹnu meberu mu ree gẹ mu bụ ojozi-imigwe; ọzoo lẹ mu bụ
Kéreshi Jizọsu l'onwiya.
15 ?Unu meru ẹhu-a, shi tsọo unu ụtso l'opfu ẹhu mu teke ono-a
imagha? Kẹle mu maru l'a ta tụdu iya ẹgo; l'ọme unu dụru ike teke
ono mẹ ọ bụchaaru k'unu aswọshi akpụru ẹnya nkunu chiẹ mu.
16 ?Mu gbẹnu bụwaru onye opfu unu nta-a; opfu lẹ mu pfuru unu
iphe, bụ ọkpobe-opfu?
17 Ndu ono, eduphu unu ono emekwaru unu ẹmereme shii; ọo l'ọo
g'unu makwarụ l'iphe, ẹphe emedoru unu ẹmereme ono ta adụkwa
ree. Ẹphe emekwa g'ẹphe bufu unu l'ẹhu mu g'unu gbaru tsoru phẹ.
18 Agbatsoru ndu ọzo adụjekwa ree; ọo l'ọo g'unu gbatsojekwaru
ndu ọbu m'ẹphe -nọdu epfu iphe, dụ ree. Unu mejekwa ẹgube ono
tekenteke; g'ọ tọ bụekwapho teke mu l'unu nọ.
19 Ụnwu mu! Mu nọkwa l'iphe-ẹhuka opfu ẹhu unu nta; mbụ gẹ
nwanyị, abya ezeda. Mu je a-nọdu l'iphe-ẹhuka ono jasụnupho teke
unu a-dụ gẹ Kéreshi.
20 Ọ dụe mu phọ g'a sụ lẹ mu l'unu nọ nta-a; mẹ mu amaru gẹ mu
gege dobe ọnu pfuaru unu opfu. Nta-a bẹ ọ tụfuru mu ẹhu gẹ mu
e-mekpọo k'ẹhu unu.

Ẹtu Hega yẹe Sera

21 Unubẹ ndu ọogu anọdu emeje iphe, ekemu pfuru; unu
kaẹshikwaru mu; ?unu ta anụmaduru iphe ekemu pfuru tọ?
22 Kẹle e dekwaru sụ lẹ Ébirihamu nwụtaru ụnwegirima unwoke
labọ. Onye lanụ bụ nwanyị, bụ ohu nwụtaru iya ya; onye ọphuu bụ
amadụ yeru iya ya.
23 Onye ọphu, ohu yeru bẹ a tsụtaru ime iya ẹbe ọ dụdu ukwe
Chileke kweru swibe l'ẹhu iya k'iche. Onye ọphuu, shi l'ẹka amadụ
phọ bẹ a tsụtaru ime iya opfu lẹ Chileke kweru ukwe l'aa-nwụ iya.
24 Mu gude iphe ono, mehawaru nụ ono anmarụ unu ẹtu. Ụnwanyi
ono ẹphenebo, bụgbaa ne phẹ ono nọ-chiru ẹnya ọgbandzu labọ, shi
Chileke l'ẹka. Onye ọphu, bụ Hega nọ-chiru iphe ono, Chileke kweru
ukwe iya l'ọgbandzu shi l'eli úbvú Sayịnayi. Ụnwu nkiya bẹ a nwụru
g'ẹphe bụru ohu.
25 Hega nọ-chiru úbvú Sayịnayi ono nọ l'alị Arebiya. Ọ bụru Arebiya
ono bụ Jierúsalẹmu kẹ nta-a. Noo kẹle yẹe ụnwu iya shi bụru ohu.
26 Obenu lẹ Jierúsalẹmu ọphu dụ l'imigwe ta abụdu ohu; tẹme ọ
bụru iya bụ ne anyi.
27 Kẹle e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
"Tee ẹswa gụbe nwanyị,
pfụru apfụru,
eteke atsụ-swee ime!

Gude ẹhu-ụtso tee ẹswa
gụbe nwanyị,
amadụ iphe,
eme lẹ nka nwanyị,
ime eme;
Kẹle nwanyị ono,
e shi gbado agbado ono
l'a-gbẹ kanụ enweru
nwa eme lẹ nwanyị
ọphu alụ ji.”*
28 Sụ-a; ụnwunna mu; anyịbedua bụakwapho ụnwegirima e kweru
ukwe iya tẹme a nwụa phẹ gẹ Áyizaku.
29 Ọ bụkwarupho g'ọ dụ teke ono bụ g'ọ dụ nta-a. Teke ono bẹ onye
k'ono, a tsụtaru ime iya gẹ kẹ ndu ọzo phọ shi anọduje akpa onye ọphu
ndzụ iya shi l'ẹka Unme Chileke phọ ẹhu.
30 Ọle ?bụ gụnu bẹ ẹkwo-opfu Chileke pfuru? Ọ sụru: “Chịfukwa
ohu yẹe nwa iya; kẹle nwa, shi l'ohu bẹ yẹe nwa, amadụ nwụru taa
gbakwarụ mgba eke iphe nna phẹ.”
31 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; anyi ta abụkwa ụnwu, ohu nwụru; anyi
bụkwa ụnwu, nwanyị bụ amadụ nwụru.

5

Enweru onwonye l'ime Kéreshi

1 Kéreshi tọakwaru anyi l'ẹgbu; sụ g'anyi ba bụheru ohu. Ọo ya bụ;
unu pfụshia ike. Unu te ekwekwa g'ọ dụru onye e-gude ekemu mee
unu g'unu bụru ohu ọzobaa.
2 Sụ-a; gẹ mụbe Pọlu karụ unu; ọ -bụru l'unu buru úbvù bẹ Kéreshi
ta adụkwa urwu, ọ barụ unu.
3 Gẹ mu kasachakwaa onyemonye, buru úbvù nchị; l'o mefụtajekwa
iphemiphe, bụ iphe, ekemu pfuru g'ọ ha.
4 Unubẹ ndu eme gẹ Chileke gụa unu lẹ ndu pfụberekoto; opfu l'unu
eme iphe ekemu pfuru bufuakwaru onwunu l'ẹka Kéreshi nọ. Unu
nashịakwaru onwunu eze-iphe-ọma kẹ Chileke.
5 Ọ -bụru anyịbedua bẹ iphe anyi zọberu ele ẹnya eleshia iya ike lẹ
Chileke a-gụ anyi lẹ ndu pfụberekoto l'iphu iya bụkwa l'anyi natarụ
Unme-dụ-Nsọ; opfu l'anyi woru onwanyi ye Kéreshi l'ẹka.
6 L'anọduwaa l'ime Kéreshi bẹ l'e buru úbvù; ọzoo l'e te buduru ta
adụekwa iphe, ọ bụ. Iphe, bụ iphe, bụakwaa ekweta kẹ Kéreshi ọphu
shi lẹ n-yemobu.
7 Unu shikpọkwa etsokọtawa ụzo ono ree. ?Bụhunu onye kpọshiru
unu anọdu eme iphe, bụ ọkpobe-opfu ono nta?
8 Ọphu a maru bụ l'ọ tọ bụdu Chileke-a, bụ iya kuru unu-a gbẹ bya
apfubuta unu g'unu te emehẹ ọkpobe-opfu ono.
9 Ọ kwa nwa-ọ-chi-l'ẹka iphe-ekoje-buredi l'ekoje ishi buredi ophu.
10 Ọle atụgba, anyi l'unu tụgbaru lẹ Nnajịuphu mekwarụ-a gẹ mu
shihu obu ike l'ẹka unu nọ; l'unu a-lwa azụ bya etsozita ụzo wata arị
iphe, mu arị; l'onye gbaghashịru unu agbaghashị; ọ -bụ onye; ọ -bụ
onye-o; onye ono bẹ Chileke a-nmakwa ikpe.

---

* **4:27 4:27** Gụnaa Azá 54:1.

11 Obenu-a; ụnwunna mu; ọme ọ bụ l'ọo g'e buje úbvù bẹ mu
ezijekwadu asa iya asasa ono; ?m'ọ bụhunuru gụnu bẹ o gude a nọdu
a-kpakwadụ mu ẹhu? Ọ -bụ l'ọ dụ ẹgube ono mẹ asasa, mu asa lẹ
Chileke a-gụepho anyi lẹ ndu pfụberekoto; opfu lẹ Kéreshi nwụhuru
l'oswebe tege adụkwa onye o gogo bụjeru iphe eghu.
12 Teke ọ bụ lẹ k'ebu úbvù aphụnuka ndu ono, agbaghashị unu ono
l'ẹhu g'ẹphe jenụ je ahachafụa onwophẹ ahaha.
13 L'unubẹdua ụnwunna mu; bẹ e kukwaru bya atọwaa l'ẹgbu. Ọle-
a; unu ta ahakwa onwunu g'iphe, anọduje agụ unu ẹgu waa iphe, unu
arị l'ọkpoma bya ekee unu ẹgbu ọzo. Ọ chịkwa iphe, unu a-nọdu eme
bụ g'onyemonye yee nwibe iya obu k'ọphu unu anọduje eyeru nwibe
unu ẹka.
14 Kẹle ekemu ono g'ọ hakọta tụkoru kpakọo l'akpụru opfu lanụ, bụ
iya bụ: "Yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru onwongu."
15 Obenu teke ọ bụ l'unu atakashi nwibe unu ẹru bya anmabushi
nwibe unu anụ; unu letakwa ẹnya a -nọnya unu tụko onwunu taẹbe.

Unme Chileke waa ẹjo-iphe agụgbaa nemadzụ

16 Ọle mu sụru-a; unu hakwaa Unme Chileke g'o goshije unu ụzo.
Ọo ya bụkwanu g'unu ete emejeẹdu ẹjo-iphe, agụgbaa unu.
17 Kẹle ẹjo-iphe agụgbaa amadụ bẹ ta adụjekwa Unme Chileke ree.
Ọphu iphe, agụkwanu Unme Chileke adụjedu uche amadụ ree. Noo
l'iphe labọ ono dụru onwophẹ l'opfu. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude
ẹbe unu adụjedu ike mee iphe, dụ ree, unu rịru k'ememe.
18 Obenu teke ọ bụ Unme Chileke egoshije unu ụzo; ọ n'iya bụ
l'ekemu te ekeẹduru unu ẹgbu.
19 Sụ-a; iphe shigbaa l'uche amadụ doru ẹnya, bụ iya bụ eri ogori;
apharwụshi onwonye; eme umere, rehuru erehu; iphere abvụ l'iphu;
20 agwọ nshi; eme mgbashị; ndụmashi; alwụ ọgu; okophoo; obu-
ọku; akpa ẹnya; ẹkpa l'iche iche; ẹjo-nzi;
21 ẹnya-pfụrupfuru; egbu-ọchi; mẹe-atsụtsu; eri angụ-sweshi iphu;
mẹwaro iphe dụgbaa ẹgube ono. Noo iphe shigbaa l'uche amadụ bụ
ono. Sụ-a; gẹ mu lọkwaa unu ẹka lẹ nchị gẹ mu lọhawaru iya unu;
ndu eme nno taa bahụkwa l'ẹka Chileke bụ eze.
22 Obekwanu l'iphe shigbaa lẹ Unme Chileke bụ: n-yemobu; ẹhu-
ụtso; nchị-adụ-doo; nshirima; eme odoo; eme ọma; ekweta;
23 eme gelee; mẹ esede onwonye. Ọ tọ dụdu ekemu, a tụru swibe
ndu k'ono.
24 Ndu bụkwanu ndu kẹ Kéreshi Jizọsu; wowaru ẹjo-iphe, agụgbaa
phẹ nụ mẹ ẹjo umere, shigbaa phẹ l'uche kpọpyabe l'oswebe.
25 Eshinu anyi gude Unme Chileke dzụru ndzụ; unu g'anyi hanaa gẹ
Unme ono goshije anyi ụzo.
26 G'anyi te emejekwa iphe g'ee-shi g'a jaa anyi ajaja. Ọphu anyi
emejeshi nwibe anyi iphe, e-ghu iya eghu. Ọphu anyi ejijekwaru nwibe
anyi iji-ẹnya.

6

Evuru ivu nwibe ngu

1 Ụnwunna mu; teke ọ bụ l'ọ dụru onye e guderu gẹdegede teke
ọ dụru iphe, oome adụdu ree; g'unubẹdua, Unme Chileke gude
ndzụ unu-a; jinaa obu oyi duphuta iya azụ l'ụzo pfụru ọto. Ọle ọo

g'onyemonye letakwa onwiya ẹnya g'e te nwufuaru iya ye l'eme iphe-ẹji.
2 G'onyenọnu gbatajẹru nwibe iya l'iphe, atsụ iya l'ẹhu g'unu e-gude
ẹgube ono mekọtaje ekemu, Kéreshi tụru.
3 Kẹle onye rịru lẹ ya bụ iphe l'ẹka ọ dụdu iphe, ọ bụ; onye ono
bụkwa onwiya bẹ oome eswe.
4 Ọ kwa g'onyenọnu gudejekwa ẹnya lee onwiya maru g'umere iya
gbaru; l'i wotajẹ iphe, iime tụru yeru umere gbaru ngu nụ. Ọo ya bụ;
i ti jeẹduro ewota iphe, i meru atụru eyeru k'onye ọzo.
5 Kẹle onyemonye e-vukwaru ivu nkiya l'onwiya.
6 G'onye, eezi ozi-ọma kẹ Kéreshi ono hẹjekwa onye ezi iya ya nụ
iphe, dụ ree, o nweru.
7 Unu te ekwekwa g'e duswee unu ụzo; Chileke ta abụkwa onye akwa
eswe; noo l'ọo iphemiphe, onye kụru bẹ ọowotaje akpụru iya.
8 L'onye eme ẹjo-iphe, agụ iya nụ bẹ a-lakwa l'iswi. Obenu l'onye
eme gẹ Unme Chileke ziru iya bẹ Chileke a-nụ ndzụ ojejoje.
9 Ọo ya bụ g'ike ta abvụkwa anyi l'eme ree; kẹle anyi e-ritakwaa
urwu iya l'orwuberu iya mẹ anyi -gudeshia ẹka anyi g'anyi gudeshi
iya.
10 Ọo ya bụ g'anyi mejeru onyemonye ree nta, ụzo dụru anyi l'ememe
iya. Ndu anyi a-kabajẹkpoo emeru ree ono bụ ndu anyi l'ẹphe bụ ọnu-
ụlo lanụ; opfu l'anyi tụkowaru kweta kẹ Kéreshi.

Ekele

11 Nta-a bẹ mu gudeakwa ẹka mu gẹdegede ederu unu ẹkwo ọbu.
?Unu ta ahụmaduru g'akpụru opfu ọbu hachaa kakpọro kakpọro?
12 Ọ kwa ndu eme g'a jaa phẹ ajaja k'iphe, ẹphe sụru l'e mefụtaje l'eli
ẹhu bụ ndu ekebutajẹ unu sụ g'unu bua úbvù. Iphe, ẹphe gude eme
iya bụ gẹ ndu Jiu ta akpa phẹ ẹhu. Ẹphe maru lẹ ndu Jiu gege akpa
phẹ ẹhu; ọme ẹphe kweru l'ọo 'ẹpho Kéreshi ono, nwụhuru l'oswebe
ono a-dzọ phẹ.
13 Ndu ọbu, bukpọoru nụ úbvù ọbu ta abụkwa l'ẹphe emeje iphe
ekemu pfuru. Ọ kwa iphe, ọogu phẹ g'ẹphe mee g'unu bua úbvù bụ
g'ẹphe abaaha aba l'ẹphe meru unu; unu mee iphe-ọhubama l'anụ-
ẹhu.
14 A bya lẹ mbẹdua; tụswekwa! Mu ta ayịkwa baa aba k'iphe ọzo
gbahaa k'oswebe Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi. L'eshi ọphu ọ
nwụhuru l'oswebe bẹ iphe kẹ mgboko-a ta adụekwa iphe, ọ bụ mu;
tẹme mbẹdua dụakwapho g'onye nwụhuru anwụhu l'iphe kẹ mgboko-
a.
15 Kẹle anọduwaa l'ime Kéreshi Jizọsu bẹ l'e buru úbvù; ọzoo l'e te
buduru ta adụekwa iphe, ọ bụ, abụedupho abụru onye Chileke meru
k'ọ̀phúú.
16 Gẹ Chileke mee g'ẹhu dụ iphe, bụkpoo ndu etsoje ụzo ono, mu
goshiru unu ono guu; phụkwaaru phẹ phọ obu-imemini. Ọo phẹ bụ
ọkpobe ndu Ízurẹlu kẹ Chileke.
17 Sụ-a; e -shi ntanụ-a g'ọ tọ dụkwa onye epfuchibaa mu nchị. Ichii-
iphe ọwa-a, mu vu l'ẹhu-a bụakwaa iphe-ọhubama, egoshi lẹ mu bụ
ohu Jizọsu.
18 Ụnwunna mu; gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi mekwaaru
unu eze-iphe-ọma g'unu ha. Nokwa g'ọ dụ!

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Ndu Efesọsu

1 Ọwa-a bụ ẹkwo-ozi, mụbe Pọlu ede. Mu bụ onye Chileke họtaru
mee gẹ mu bụru onye-ishi-ozi Kéreshi Jizọsu. Mu ede iya anụ ndu
dụ-nsọ, bu lẹ Efesọsu; mbụ ndu kwetarụ kẹ Kéreshi Jizọsu; ẹphe l'iya
tụgba bụru nanụ.
2 Mu sụ gẹ Chileke, bụ Nna anyi yẹe Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi
meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'unu buru l'ẹhu-guu.

Ọnu-ọma, shi l'ẹka Kéreshi

3 Unu g'anyi kele onye ono, bụ Chileke bya abụru Nna kẹ Nnajịuphu
anyi Jizọsu Kéreshi ekele; onye bụ iya gọru ọnu-ọma nụ anyịbe ndu
anyi lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ. Ọnu-ọma ono bụ lẹ Chileke meru;
anyi shi Kéreshi l'ẹka yịru l'ọha imigwe. Ọ bụru ẹka o shi bụ l'o wotaru
iphe, bụkotakpoo iphe, aanụ anụnu, shi l'ẹka ono woru nụ anyi.
4 Chileke byaru eme mgboko; o vuru ụzo shi l'atụgba ono, anyi lẹ
Kéreshi tụgbaru bụru nanụ ono; họtahawaro anyi g'anyi bụru ndibe
iya; k'ọphu anyi a-dụru iya iche; bya abụru ndu adụdu ẹka ntụcha
a-dụ l'ẹhu anyi l'iphu iya.
5 Ọo n-yemobu iya meru g'o gude ọ chịhawa iya l'ìdzù dobe l'anyi a-
bụru ụnwu iya; onye oo-shi l'ẹka bụru Jizọsu Kéreshi. Ono bụerupho
iphe, dụhawa iya ree ememe bya abụkwarupho iphe dụ iya l'uche;
6 g'anyi etuje Chileke ẹpha k'eze-iphe-ọma ono, dụ biribiri ono, o
meru anyi kẹ mmanụ ono; mbụ anyịbe ndu anyi lẹ Nwa iya ono, o
yeru obu ono tụgbaru bụru nanụ.
7 Mbụ-a; Nwa iya ono bẹ gbashịkwaru mee ya; gude gbata anyi;
tẹme ọ bụkwaru iya phọ bụ lẹ Chileke agụaru anyi nvụ l'iphe-ẹji anyi.
Sụ-a; eze-iphe-ọma ono bụru iphe-ọma, kwatakpọoru paa ẹka bẹ o
meẹberu anyi ẹgube ono;
8 mbụ eze-iphe-ọma ọphu ọ kwatakpọoru gude mmamiphe yẹle
nkwamẹnya saa ẹka ọkpobe asasa meeru anyi.
9 Ọ byakwaphọ bya emee g'anyi maru iphe; nweru ọkpobe ego-
munggo; k'ọphu iphe, oome e-doje anyi ẹnya. O meru; anyi bya amaru
iphe, shi bụru iphe, o domiru edomi, bụ iphe, ọ rịhawaru lẹ ya e-shi
Kéreshi l'ẹka mee.
10 Iphe ono, ọ tụberu ono, bụ iphe, oo-me teke ọ gbaru ono bụ l'ọo-
tụko iphe, o gude ẹka iya mee tụko chịgbabe; mbụ iphe, dụ l'igwe; mẹ
ọphu dụ l'alị; l'o woru Kéreshi mee ishi iya.
11 Ọo Kéreshi bẹ anyi l'iya tụgbaru; ọ bụru iya meru g'anyi yịru
l'iphe ono, o kweru ndu bụ nkiya ukwe iya ono. Ọ bụru iya
mekwarụpho g'o gude Chileke, emekọtaje iphemiphe g'ọ tụbehawaru
iya; mee ya g'ọ dụ iya l'uche; vuhawaru ụzo họtahawaa anyi.
12 Ọo ya bụ g'anyịbedua, bụ ivuzọ ele ẹnya Kéreshi egude umere
anyi l'ophu egoshi g'ọdu-biribiri Chileke habe shii; g'ee-gude iya jaa ya
ajaja.
13 Nokwaphọ g'ọ dụ unubẹdua; l'unu nụmaerupho ọkpobe ozi ono,
bụ ozi k'adzọta ono, Chileke dzọtaru unu ono; unu kweta kẹ Kéreshi.

Ọ bụru iya bụ lẹ Chileke egude Unme-dụ-Nsọ, o kwetarụ ukwe iya;
mee unu iphe-ọhubama; gude goshi l'ọo ya nwe unu.
14 Unme-dụ-Nsọ ono egoshi l'anyi a-nata-a iphe ono, Chileke kweru
ndibe iya ukwe iya ono, bụ iphe, anyi a-nata teke Chileke a-gbata ndibe
iya ọkpobe agbata kẹ mkpọchi-ishi; g'anyi jaa ọdu-biribiri iya ajaja.

Pọlu epfu anụ Chileke

15 Noo iphe, meru g'o gude mu nụmachaa k'ekwekwe unu kweru kẹ
nnajịuphu, bụ Jizọsu waa k'obu unu yekọtaru ndu-nsọ ono;
16 ẹbe ọ dụdu teke mu ekelebuhujeru unu Chileke ekele. Mu -nọdu
epfu anụ iya; bẹ mu epfujekwaru iya phọ opfu ẹhu unu.
17 Mu asụje gẹ Chileke kẹ Nnajịuphu anyi Jizọsu Kéreshi; mbụ
Nna bụ Ọ-ka-lẹ-biribiri; g'ọ nụ unu Unme iya, e-me unu g'unu maru
mmamiphe; phụa ọphulenya; k'ọphu unu a-maru iya ọkpobe amaru.
18 Mu asụjekwa iya phọ g'o mee obu unu g'ọ hụma ìphóró iya; k'ọphu
unu a-maru iphe, bụ iphe, o kuru unu g'unu le ẹnya iya; makwaruphọ
l'iphe, o kweru ndu-nsọ ukwe iya nyịberu anyịbe.
19 Wakwaphọ g'ike iya ono, bụ ike ọphu enwedu ẹtu ono emeberu
ire l'ẹhu anyịbe ndu kweru kẹ Jizọsu. Ike ono, l'eme ire l'ẹhu anyi ono
bẹ bụkwaa iphe lanụ yẹe eze ike iya ono,
20 bụ iya bụ ọphu o gude mee gẹ Kéreshi shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ;
bya eworu iya dobe l'ẹkutara iya l'imigwe.
21 Kéreshi ono nọ-ngokọtaru iphe, bụkotakpoo ọchi-ọha imigwe;
mẹkpoo ọ-nọ-l'oke-ọkwa imigwe g'ẹphe ha; mẹkpoo o-gude-ike
imigwe g'ẹphe ha; mẹkwapho nnajịoha imigwe l'ophu; mẹkpoo iphe,
bụkpoo iphe, e kuru ẹpha l'eliphe-a; mẹkpoo l'eliphe ọphu abya nụ.
22 Chileke meru gẹ Kéreshi tụko iphemiphe zọpyabe l'ọkpa; bya
ewokwaru iya phọ yeru Chịochi g'ọ bụru iya l'a-bụru ishi iphemiphe
kpọo.
23 Chịochi l'ophu bụkwa ogwẹhu Kéreshi; ọ bụru l'echilabọ ndu
Chịochi bẹ iphe kẹ Kéreshi dzuru edzumedzu. Ọ bụkwanuru lẹ
Kéreshi bẹ iphemiphe kẹ Chileke dzukwanụru edzumedzu.

2

Eshi l'ọnwu bahụ lẹ ndzụ

1 Ọ dụru teke unu shi bụru ndu nwụhuru anwụhu. Ọ bụru iphe,
kparụ iya nụ bụ l'unu te eyejeduru Chileke ọnu; unu nọdu anọduje
eme iphe-ẹji.
2 Teke ono bẹ unu shi etso ẹka ndiphe. Unu shi anọduje eme iphe,
epherephere pfuru, bụ iya bụ onye ọphu, bụ onye-ishi l'ephekerephe
bya abụru ọbvu ono, l'emeje gẹ nemadzụ kwefuru Chileke ike ono.
3 Anyịbedua g'anyi ha shikwa tụko etso ụzo ono. Anyi shikwa
etsoẹpho iphe, agụ anyi ẹgu ememe. Iphe, anyi shi emeje bụerupho
iphe, dụ anyi ree l'ẹhu; mẹ iphe, dụ anyi ree l'egomunggo. Anyi
shikwa lẹ mbụ bụru ndu shi tukotawaa oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke kpube
onwanyi gẹ ndu ọphuunapho.
4 Obenu lẹ Chileke bụ onye aphụje obu-imemini; phụa k'etsutsu iya.
O yeru anyi obu yegharụ iya anyi ẹka.

5 Anyi shi l'emeswe, anyi mesweru Chileke; bụru ndu nwụhuru anwụhu. Obenu lẹ Chileke mewaru; anyi lẹ Kéreshi tụko bya adzụru ndzụ; ọ bụru eze-iphe-ọma iya bẹ o gude dzọo unu.
6 Anyi lẹ Kéreshi Jizọsu tụgbaru bụru nanụ; Chileke tụko anyi l'iya mee; anyi teta dzụru ndzụ bya emekwaphọ g'anyi l'iya tụko nọdu l'imigwe.
7 Iphe, o gude mee ya nno bụ g'oo-mecha goshi ọgbo ọphu nọ l'iphu eze-iphe-ọma iya ọphu nyịberu oke anyịbe; waa g'oo-goshi phẹ g'obu ọmaa ya, shi l'ẹka Kéreshi habe l'ẹhu anyi.
8 Ọo l'ọo lẹ Chileke menụkaru eze-iphe-ọma meru g'o gude ọ dzọo unu. Adzọdzo ono shi l'ekweta, unu kwetarụ kẹ Kéreshi; ọ tọ bụkwa unu bẹ o shi l'ẹka; ọ bụepho iphe-ọma, Chileke meru unu kẹ mmanụ;
9 ọphu ọ bụdu iphe, e setarụ l'akanya; g'ọ tọ dụkwanu onye e-gude iya wata eku onwiya.
10 Anyi tụkokwaru bụru iphe, Chileke gude ẹka iya mee. O shi Kéreshi Jizọsu l'ẹka kee anyi; k'ọphu anyi a-dụje ike je ọkpobe ozi, ọ kwakọbehawaru anyi g'anyi jee.

Abụru nanụ l'ime Kéreshi

11 Ọo ya bụ; unu nyatakwa iphe, unubẹ ndu abụdu ndu Jiu shi bụhawaru. Ndu Jiu shi ekuje unu akpapyị. Ẹphebedua nọdu ekuje onwophẹ ndu buru úbvù. Ọle úbvù, ẹphe buru bụepho iphe, nemadzụ gude ẹka ebu l'eli ẹhu.
12 Unu nyatajẹkwa lẹ teke ono bẹ unu te eshidu nọdu Kéreshi l'ẹka; unu shi bụru ndu ọhozo, a gụfuru agụfu lẹ ndu Ízurẹlu tẹme unu bụru mbyambya, ọphu unu eshidu dụ l'ukwe-iphe, Chileke kweshiru ndibe iya ono. Ọphu ọ dụdu iphe unu shi ele ẹnya iya lẹ mgboko-a. Ọphu unu eshidu maru onye Chileke bụ.
13 Obenu lẹ nta-a bẹ o shiwaa l'ẹka Kéreshi; onye unu l'iya tụgbaru bụru nanụ; Chileke kuritaru unu ntse; l'unubẹ ndu shi nọdu iya ụzenya; ọ bụru mee Kéreshi bẹ e gude mee ya.
14 Ọ kwa Kéreshi l'onwiya bụ ẹhu-guu k'anyi; yẹbedua, meru anyịbe ndu Jiu mẹ ndu abụdu ndu Jiu; anyi bụru ndu lanụ. Tọbudu iya bụ; o shi ẹgube ono nwukpọfu ndụmashi ono, shi bụru igbulọ nọ-buha anyi l'unu ono.
15 Iphe, o meru bụ l'o meru; ọphu ekemu erehẹdu ire; mbụ ekemu ndu Jiu mẹkpoo nsọ nsọ; mẹ omelalị omelalị, dụkota iya nụ. Iphe, Chileke eme g'o mee bụ gẹ Kéreshi e-shi ẹgube ono gude mba labọ ono metaru onwiya ndu lanụ, ẹphe l'iya tụgbaru bụru nanụ. Ndu ono abụru ḿbà ọ̀phúú. Ọo ya bụ l'o gude ẹgube ono mee gẹ nchị dụ doo.
16 Kéreshi egudekwaphọ anwụhu ono, ọ nwụhuru l'oswebe ono; mee gẹ ndụmashi ono bvụ. Ọo ya bụ; g'o gude anwụhu iya l'oswebe ono; mee gẹ mba labọ ono bụru nanụ. Ọo ya bụ g'ooduphuta phẹ azụ dupfuta Chileke.
17 Noo iphe, Kéreshi gude bya; bya ezidzuru g'a ha ozi-ọma nchị-adụ-doo ono; zia ya unubẹ ndu shi nọdu Chileke ụzenya; zikwaa ya phọ ndu shi nọdu iya ntse.
18 Kẹle ọ bụ iya bẹ o shi l'ẹka anyịnebo tụko bụru ndu adụje ike gude Unme lanụ bya apfụru l'iphu Nna.

19 Ọo ya bụ; l'unu ta abụhedu nlwamụlwa; ọphu unu abụhedu ndu
ọhozo. Nta bẹ unu bụwaa ndu ẹphe lẹ ndibe Chileke tụkoru bụru ndu
a nwụru l'ẹka lanụ; unu tụkowaru bụru ndu ọnu-ụlo Chileke.
20 Nta-a bẹ Chileke gudeakwa unubẹdua akpụ-tse ụlo iya ọphu ndu-
ishi-ozi mẹ ndu shi epfuchiru Chileke tụru ọkpa iya. Ọ bụru Kéreshi
Jizọsu l'onwiya bụ mkpuma, gude ụlo ọbu.
21 Ọo ya bụ onye gude ụlo ono g'ọ ha gudeshia ya ike bya abụru iya
e-me g'o vua bụru eze-ụlo, e doberu Nnajịuphu nsọ.
22 Nokwaphọ g'unu l'iya tụgbaru; ọ tụkokwapho unu akpụ; unu lẹ
ndu ọzo g'a kpụa unu akpụkpu g'ụlo; g'unu bụru eze-ụlo, Chileke e-shi
l'ẹka Unme-dụ-Nsọ buru.

3

Ozi, Pọlu ejeru ndu abụdu ndu Jiu

1 Noo g'o gude mụbe Pọlu, onye nọru Kéreshi Jizọsu mkpọro l'iswi
ẹhu unubẹ ndu abụdu ndu Jiu; nọdu anọduje epfu anụ Chileke.
2 O doru mu ẹnya l'unu nụmawaru lẹ Chileke shiwaa l'eme eze-iphe-
ọma iya ono; ye mu ozi-a l'ẹka sụ gẹ mu jee; g'ọoduru unu lẹ ree.
3 Ono bụru iphe, e domiru edomi e meru gẹ mu hụma l'ọphulenya.
Gẹ mu dehaawaru iya unu lẹ mbụ; ọle mu gburu iya mkpirikpu.
4 Unu -gụepho iphe, mu dehawaru; unu agbẹ l'ẹka ono maru g'o
doberu mu ẹnya; mbụ iphe kẹ Kéreshi ono, e shi domia edomi ono.
5 Lẹ teke ndiche bẹ Chileke te eshikwa emeje gẹ ndiphe maru iphe
nkiya ono, o domiru edomi ono. Obenu lẹ Chileke shiwaa l'ẹka Unme-
dụ-Nsọ nkiya tọgbo iya ẹba nta; k'ọphu ndu ọ họtaru dobe iche; mbụ
ndu-ishi-ozi iya mẹ ndu mpfuchiru iya a-maru iphe ono.
6 Mbụ lẹ ndu abụdu ndu Jiu bẹ ẹphe lẹ ndu Jiu gbawaa mgba l'ọnu-
ọma ọphu shi l'ẹka Chileke. Ẹphe tụkoru dzepfuwaa l'ẹhu onye lanụ;
tụko yịwaru l'ukwe-iphe, Chileke shi l'ẹka Kéreshi kwee. Ọ bụru ozi-
ọma ono meru g'anyi maru iya nta.
7 Ọo ozi-ọma ono bẹ mu ese akanya iya. Chileke họtaru mu gẹ mu
jeje ozi-ọma ono; ono bụru eze-iphe-ọma, o meru mu kẹ mmanụ. O
gude nno goshi mu g'ike iya erebe ire l'ẹhu mu.
8 L'iphe, bụkpoo ndu ẹnya lwarụ lẹ ndu kẹ Chileke bụ mu bẹ ọ kachaa
alwalwa; ọ bụleru mbẹdua-a bẹ Chileke gbẹ meeru eze-iphe-ọma ono
kẹ gẹ mu bụru onye e-tsoru ọhamoha; pfukashiaru ndu abụdu ndu Jiu
k'eze-iphe-ọma ono, shi l'ẹka Kéreshi ono parụ ẹka; k'ọphu nemadzụ
ta asụdu g'ọo-rịvu g'ọ habe.
9 Ọo mu bẹ o yeru gẹ mu mee gẹ ndiphe l'ophu hụma gẹ Chileke
eshije eme iphe, ọ tụberu. Chileke onye bụ iya meru iphemiphe
chịhawaru iphe ono; tẹme o mee mgboko; ọle o shikpọepho e -shi
teke ono domia ya edomi.
10 Ọ bụru nta-a bẹ Chileke shi Chịochi l'ẹka mee gẹ ndu ọchi-ọha
imigwe; mẹkpoo ndu ọ-nọ-l'oke-ọkwa imigwe maru gẹ mmamiphe
Chileke gbaẹbekotaru.
11 Chileke tụkoru iphemiphe ono mee g'ọ rịru iya rọ l'edenwede. Ọ
bụru onye o shi l'ẹka mee ya bụ Nnajịuphu anyi, bụ Kéreshi Jizọsu;
12 onye anyi kwetarụ nkiya bya emee; anyi l'iya tụgba bụru nanụ;
k'ọphu obu te eteẹdu anyi ophe; anyi nweru ọnu-opfu; tẹme anyi
nweru ẹka anyi a-pfụru pfụshia ike l'iphu Chileke.

13 Noo g'o gude mu nọdu epfuru unu sụ: jiko g'unu te egudekwa
k'iphe-ẹhuka-a, mu eje l'opfu ẹhu unu-a; tuwoo Kéreshi ẹka; l'ọ bụkwa
iphe e-wotaru unu ùbvù.

Eye obu, Kéreshi yeru anyi

14 Ọo iphe ono meru g'o gude mu nọdu anọduje egbu ikpere l'alị
epfu anụ Chileke, bụ Nna;
15 onye bụ iya bẹ ipfu l'ipfu l'imigwe mẹ l'eliphe shi l'ẹka gbube ishi
ndzụ phẹ.
16 Mu anọduje epfu anụ Chileke g'o shi l'ọdu-biribiri iya, nyịberu
anyịbe gbẹ l'ẹka Unme iya, dụ Nsọ; nụ unu ike g'obu shihu unu ike;
17 gẹ Kéreshi bata bya eburu unu eburu l'ime obu; eshinu unu kweru
nkiya; wafụa g'eye obu mee unu g'unu gbaa ọgbarabvu ngụru angụru;
18 g'unu lẹ ndu-nsọ g'ẹphe hakọta adụje ike g'o doo unu ẹnya; mbụ
gẹ adzọta, Chileke dzọtaru unu habe ọsa; waa g'ogologo iya habe; mẹ
g'ọ habe l'eli; mẹkpoo omilomi iya;
19 g'unu makwaruphọ lẹ n-yemobu kẹ Kéreshi parụ ẹka; k'ọphu ọ
dụdu onye abya iya amaẹberu. Ọo ya bụ g'aatụko gẹ Chileke gbaru;
hụmagbukotakpoo l'ẹhu unu.
20 Chileke adụje ike meeru anyi iphe megharụ iya ẹka mebyikpọo
ọkpobe emegharu; mbụ mechaa meghata g'anyi adụje ike sụ g'o mee;
mechaa mee ọphu anyi arị-vuduru l'egomunggo. Ẹgube ike ọwa-a, o
gude ere ẹgube ire ọwa-a l'ẹhu anyi-a shihukwaru ike.
21 G'e shi Chịochi l'ẹka tuje iya ẹpha; shikwaphọ l'ẹka Kéreshi Jizọsu
tuje iya ẹpha jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

4

Ndu etso Jizọsu bụ nanụ

1 Noo g'o shitaru mbẹdua, bụ onye a tụru mkpọro; opfu lẹ mu ejeru
Nnajịuphu ozi-a nọdu arwọ unu sụ g'unubẹ ndu kẹ Chileke dzụru ndzụ
meje iphe, Chileke tụberu teke ono, ọ họtaru unu ono.
2 Unu wozejekwa onwunu alị; unu emeje gelee bya abụru ndu
atajẹru iphe nshi; ndu atagbuje iphe nwibe unu meru unu lẹ nshi;
gude ẹgube ono goshi l'unu yeru nwibe unu obu.
3 Unu kukebeje ẹhu g'unu ta aha abụru nanụ ono, Unme Chileke
meru g'unu bụru ono. Gẹ Chileke mee gẹ nchị dụ unu doo g'unu lẹ
nwibe unu abụru nanụ.
4 Sụ-a; ọ kwa ogwẹhu lanụ dụ; waa Unme-dụ-Nsọ lanụ; nokwaphọ
g'ọ bụ iphe lanụ bẹ Chileke kuru anyi g'anyi le ẹnya iya.
5 Ọo Nnajịuphu lanụ dụ; ọ bụru ekweta lanụ dụ; nokwaphọ g'ọ bụ
baputizimu lanụ dụ.
6 Ọo Chileke lanụ dụ; onye bụ iya bụ Nna anyi g'anyi ha; bya abụru
iya nọ-ngokọtaru; bya egudekọta onyemonye eje ozi iya; bya eburu
l'ime onyemonye.
7 G'anyi ha l'onye l'onye bẹ Chileke mekọtaru eze-iphe-ọma. Ọ bụru
gẹ Kéreshi gude kee ya bụ g'anyi natagbaaru iya.
8 Noo iphe, o gude ọ sụ:
"Teke ono, ọ gbẹshiru lashịa
l'imigwe
bẹ o dutaru igwerigwe ndu

ọ kpụru lẹ ndzụ lashịa;
bya ekèeru ndiphe iphe
kẹ mmanụ.”
9 Ọ dụ ree; ọ -bụru l'a sụru l'ọ larụ l'imigwe; ọ n'iya bụ l'o vuru ụzo
shiada l'igwe bya mgboko rwua l'alị ree.
10 Ọ kwaphọ yẹbe onye ono, nyizetaru nụ ono; nyihuru; tụko imigwe
g'ọ ha nyighaa; k'ọphu ọ tụkoru ẹkameka sweta.
11 Ọo ya bụ onye tụru ẹka lẹ ndu a-bụru ndu-ishi-ozi; tụa ẹka lẹ ndu
ọphu a-bụru ndu mpfuchiru Chileke; mẹ ndu ọphu a-bụru ndu-ozi-
ọma; mẹ ndu ọphu a-nọduje eleta Chịochi ẹnya bya atụkwapho ẹka
lẹ ndu ọphu a-nọduje ezi opfu Chileke.
12 Iphe, o gude mee ya nno bụ g'o shi phẹ l'ẹka mee ndibe Chileke;
k'ọphu ẹphe a-dụ ike jeeru Kéreshi ozi-a; wafụa k'ọphu ogwẹhu
Kéreshi ono e-tsehu etsehu.
13 Noo g'ọo-dụ jasụ teke anyi a-tụko bụru ndu tụgbaru nanụ; opfu
l'anyi tụkoru kweta kẹ Nwa Chileke ono; mẹ opfu l'anyi majiru
iya ẹnya. Noo iphe, e-me g'anyi bụkwarupho ndu e-tsefuta; bụru
mkpurophu onye lanụ, dzuru oke l'ime Kéreshi.
14 Anyi taa bụeduru ụnwegirima, a-nọduje akwaphu akwaphu; ndu e
gude ìphè opfu, shi l'ẹjo nzi ẹphe anọduje ezi; gude ẹregede mẹ ụgho
edephushi.
15 Iphe, anyịbedua g'emeje bụ g'anyi yeje nwibe anyi obu; pfuje ire-
lanụ; g'anyi egudeje ẹgube ono evu evuvu l'iphemiphe; evu evupfu
Kéreshi, yẹbedua bụ iya bụ ishi anyi.
16 Ọo ya emeje g'ogwẹhu l'ophu dzepfua lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya;
bụru nanụ. Teke ono bẹ ogwẹhu l'ophu a-tụko evu evuvu; shihu ike;
eshinu iphemiphe, e meru; ọ dụ l'ẹhu tụkoru emegbaa g'ọ gbaru iya.
Nokwaphọ g'ọo-dụ l'ẹhu Kéreshi mẹ ndu nkiya -yee nwibe phẹ obu.

Ndzụ òphúú, shi l'ẹka Kéreshi

17 Ọo Nnajịuphu bẹ ziru mu nụ gẹ mu pfua ya pfushia ya ike sụ gẹ
ndzụ unu ta adụhekwa gẹ kẹ ndu ta amadụ Chileke; ndu egomunggo
swehuru;
18 ndu ọriri phẹ gbakọtaru ọchii; tẹme ebufu phẹ gẹ ndzụ ono, shi
l'ẹka Kéreshi ono te erwube phẹ ẹka. Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ bụ
l'ẹphe kpọchiru ọkpoma; ọphu ọ tọ dụdu iphe kẹ Chileke, dụru ọphu
ẹphe maru.
19 Iphere bvụwaru phẹ l'iphu; ẹphe woru onwophẹ tọgboru umere,
rehuru erehu. Ẹphe wata eme okorokoto iphe, adụdu ree; k'ọphu ẹphe
ajịwa momomo ala l'arwụ ụrwuali, dụgbaa iche iche.
20 Ọ tọ bụkwa ẹgube iphe ono bụ iphe, unu nwụtaru lẹ kẹ Kéreshi!
21 Ọphu doru ẹnya bụ l'unu nụmaru kẹ nkiya; tẹme e zikwaaphọ
unu iphe, bụ ọkpobe-opfu, dụ l'ẹhu Jizọsu.
22 Ọo ya bụ g'unu haa ẹjo umere ono, bụ akahụ onye, rehuru erehu
ono, bụ iya meru ẹbe unu amadụ l'ọo onwunu bẹ unu aghọru ụgho;
ọ bụkwaru iya phọ emeje; unu alaa l'iswi.
23 Gẹ Chileke mee obu unu; mẹ uche unu g'ọ bụru iphe òphúú.
24 Unu yeta umere òphúú ono g'onye yetarụ uwe, bụ iya bụ umere
ọphu Chileke meru o yee ya. Ẹgube umere ono egoshije onwiya
l'ọkpobe ndzụ, pfụru ọto bya adụ Chileke ree.

25 Ọo ya bụ; unu ta adzuphehẹkwa ụka. G'onyemonye pfujeru nwibe
iya ire-lanụ; eshinu anyi tụkoru dzepfua l'ogwẹhu lanụ.
26 Ẹhu -ghuahaa unu eghu; unu te ekwekwa g'ẹhu-eghu ono kpatarụ
unu eme iphe-ẹji. Ọphu ọ dụkwa onye e-kweje g'ẹhu ghua ya eghu jasụ
gẹ nchị jihu.
27 Unu te ekwekwa gẹ Nsetanu kpata unu ụzo l'ẹhu.
28 G'onye shi ezi iphuru; haa iphuru; gude ẹka iya wata ese akanya
gude setajẹ iphe l'ụzo, pfụru ọto g'oo-gudeje nno eyeru ndu ọzo, nọ lẹ
mkpa ẹka.
29 Unu te epfujekwaru nwibe unu ẹjo opfu. Ọ chikwa opfu ọma bụ
iphe, e-shije unu l'ọnu, bụ iya bụ ẹgube opfu emetse nemadzụ emetse;
bya akwọje ndu nụmaru iya nụ lẹ mkpa.
30 Unu te emekwa Unme-dụ-Nsọ kẹ Chileke iphe aphụ. Kẹle ọ
kwa Unme-dụ-Nsọ ono bẹ Chileke gude mee unu iphe-ọhubama dobe;
kwabẹru mbọku, ya a-gbata unu.
31 Unu tụkokpo k'ẹhu nkọnko; mẹ obu ọku; mẹ ẹhu-eghu parụ haa.
Unu haa arachije nwibe unu nchị; mẹkpoo ephu iphu. Ọphu unu
edobejekwaru nwibe unu ẹjo obu g'ọ dụhabe.
32 Ọ chia g'unu mejeru nwibe unu odoo; phụjeru phẹ obu-imemini.
Unu agụjeru nwibe unu nvụ; ẹgube Chileke shi Kéreshi l'ẹka gụaru
unu ono.

5

Umere, gbaru ndu kẹ Kéreshi

1 Eshi ọphu unu bụ ụnwu Chileke, o yeru obu; unu nwụje ẹka iya
g'unu adụ g'ọ dụ.
2 Gẹ ndzụ unu g'ọ ha goshije l'unu yeru nwibe unu obu ẹgube ono,
Kéreshi yeru anyi obu; mịa ẹnya lẹ ndzụ iya l'iswi ẹhu anyi; woru
onwiya gweeru Chileke ẹja, dụ Chileke ree.
3 Sụ-a; eshinu unu bụwaa ndibe Chileke bẹ ọ tọ gbadụru g'unu ye
ẹka l'apharwụshi onwonye mẹ ẹjo ememe ililekpọo. Unu te edobekwa
ẹnya-pfụrupfuru l'ẹka iphe nwibe unu nọ; ẹbe ọ dụkwa ẹjo-iphe ono,
unu e-jejekpọ ephota ephota ilile l'ẹka unu nọ.
4 Ọphu ọ dụkwa teke unu e-pfuje ẹjo epfupfu; ọzoo tụkpo tụkpo
tụkpo opfu; ọphu unu atujekwa ẹjo ntụ-ọnu. Ọ chia iphe, unu e-meje
bụ g'unu nọduje ekele Chileke ekele.
5 L'ọphu unu a-tụbe nvọ bụ l'ọ tọ dụdu onye arwụ ụrwuali; ọzoo
onye eme ẹjo ememe; ọzoo onye ẹnya-pfụrupfuru, abya abahụ l'ẹka
Kéreshi waa Chileke bụ eze. Onye ẹnya-pfụrupfuru dụa g'onye agwa
iphe.
6 Unu te ekwekwa g'ọ dụru onye e-gude mkpọkoro opfu dephua
unu. Ọ kwa iphemiphe ono bụ iphe, e-me gẹ Chileke tukoshi ndu te
eyejeduru iya ọnu oke-ẹhu-eghu iya.
7 Ọo ya bụ; g'unu l'ẹphe ta swịjekwa ọswi.
8 Unubẹdua l'onwunu shi nọdugbaa l'ọchii; ọle nta-a, unu bụwaa
ndibe kẹ Nnajịuphu-a bẹ unu nọakwaa l'ìphóró. Ọo ya bụ g'unu meje
umere, e-goshi l'unu bụ ndu nọ l'ìphóró.
9 Kẹle iphe, ìphóró akpataję bụepho ọkpobe eme ọma; mẹ
apfụbekoto; mẹ ire-lanụ.
10 Unu kukebeje ẹhu nwụje eme iphe, dụ Nnajịuphu ree.

11 Unu te etsokwa ndu ono, l'eme iphe, abadụru urwu, bụ iphe, ndu
nọ l'ọchii emeje ono. Unu wojechiaru iphe ono, ẹphe emeje ono tụjeru
phẹ jalaa l'iphu.
12 L'iphe ono, ẹphe anọduje eme lẹ mpya ono dụta-beru ẹji k'ọphu
iphere iya te ekwekpọdanu g'e je iya ephota ilile.
13 Teke e wofutakọtawaru iphemiphe l'ìphóró bẹ a hụmakotawaru
g'ọ gbaru;
14 kẹle iphemiphe, bụkpoo iphe, e wofutawaru l'ìphóró bẹ bụwaa
ìphóró l'onwiya. Noo g'o gude a nọdu epfuje sụ:
"O-ku-mgbẹnya;
tehu nwụru ẹnya!
Shi l'anwụhu,
ị nwụhuru teta
gbalihu!
Gẹ Kéreshi bụru ìphóró
chiahaa l'ẹhu ngu."
15 Ọo ya bụ; unu kwakwaa ẹnya l'ẹgube umere, unu emeje nta. Unu
meje gẹ ndu maru iphe; te emehẹ gẹ ndu amadụ iphe.
16 Teke ọ dụru nwụzo, unu kpatarụ k'eme iphe, dụ ree; unu ta
ahajẹkwa iya g'ọ laa l'iswi; opfu l'iphe-ẹji paakwaru ẹka lẹ mgboko
nta.
17 Ọo ya bụ; unu ta abụekwaru ndu eswe. Unu seje g'unu maru iphe,
dụ Nnajịuphu ree g'unu meeru iya.
18 Unu ta angụjekwa mẹe k'ọphu ọo-tsụ unu atsụtsu; kẹle oodubajẹ
l'iphere abvụ l'iphu. Ọ chikwaa iphe, unu e-meje bụ g'unu kwe gẹ
Unme-dụ-Nsọ ji unu ẹhu.
19 Unu gudeje ebvu ọma; mẹ ebvu ekele; mẹ ebvu ọzowaro, shikọta
lẹ Unme-dụ-Nsọ gude pfuru nwibe unu opfu. Unu gụjeru Nnajịuphu
ebvu ekele; unu agụjekwaru iya phọ ebvu ọma. Unu egudejekwaphọ
obu unu kele iya ekele.
20 Unu gudeje ẹpha Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi keleje Chileke,
bụ Nna ekele k'iphemiphe.

Umere, gbaru nwoke yẹle nyee ya

21 Unu wozejekwa onwunu alị l'ẹka nwibe unu nọ; gude nno goshi
l'unu kwabẹru Kéreshi ùbvù.
22 Unubẹ ụnwanyi; unu wozejekwa onwunu alị l'iphu ji unu; g'ọ bụ
Nnajịuphu, bụ Kéreshi bẹ unu emeru iya.
23 L'ọ kwa nwoke bụ ishi nyee ya ẹgube ọ bụ Kéreshi bụ ishi Chịochi;
bya abụkwarupho Onye-Ndzọta ogwẹhu iya ono.
24 Ọ kwaphọ gẹ Chịochi wozeru onwiya alị l'iphu Kéreshi bụ
g'ụnwanyi e-wozeje onwophẹ alị l'iphu ji, alụ phẹ nụ l'iphemiphe.
25 Unubẹ unwoke, unu yeje nyee unu obu gẹ Kéreshi yeru Chịochi;
woru ndzụ iya nụ opfu ẹhu Chịochi.
26 Iphe, o gude mee ya bụ g'ọo-bụru: o -gudechaa mini yẹe opfu ọnu
iya saa Chịochi ọ dụ ree; l'oogude iya mee ya g'ọ dụru Chileke iche;
27 k'ọphu oo-kulataru onwiya Chịochi gẹ nwanyị, eje alụ ji; mbụ
nwanyị ama mma, adụdu iphe, takụru iya l'ẹhu; ọphu iphu te esedu
iya ẹli; mẹ iphe ọzo, dụkpoo ẹgube ono; bya adụru Chileke iche; ẹbe
ọ dụdu ẹka ụta dụ iya l'ẹhu ilile.

28 Nokwaphọ g'unwoke e-yeje nyee phẹ obu g'ẹphe yeru onwophẹ.
Nwoke, yeru nyee ya obu bụakwaa onwiya b'o yeru obu.
29 Ọ tọ dụdu onye akpọje ẹhu iya ashị. Ọ chia iphe, oomeje bụ àzụzù
bẹ ọonoduje azụ iya; eleta iya ẹnya. Nokwaphọ gẹ Kéreshi emejeru
Chịochi.
30 Kẹle ọ kwa anyi bụgbaa mpfụkashi, dụ l'ogwẹhu iya. Anyi bụ
anụ-ẹhu iya mẹ ọkpu iya.
31 "Noo g'o gude nwoke je l'aha ne iya; haa nna iya je; yẹle nyee ya
atụgba. Ẹphenebo atụko bụru onye lanụ."
32 Iphe ono bụru iphe, e shi domia edomi. Iphe, mu epfu opfu iya
ono bụ kẹ Kéreshi yẹle Chịochi.
33 Ọle oopfukwaruphọ unu l'ẹhu l'ẹhu; sụ l'onyenọnu yefutajẹ nyee
ya obu g'o yeru onwiya; gẹ nwanyị nọnu goshije lẹ ji iya dụru iya lẹ
nsọ.

6

Umere, gbaru ụnwegirima mẹ ndu nwụru phẹ nụ

1 Unubẹ ụnwegirima; unu mejekwa iphe ndu nwụru unu, kweru kẹ
Kéreshi sụru g'unu mee. Kẹle ọo iphe, dụ k'ememe bẹ ọ bụ.
2 "Kwabẹje ne ngu lẹ nna ngu ùbvù;" bụ iya bụ ekemu mbụ, Chileke
kweru ukwe-iphe tukobe.
3 "G'ọo-dụru ngu lẹ ree waa g'ịikakwapho nka lẹ mgboko-a."
4 Ndu bụ nna; unu te emejekwa ụnwegirima unu iphe e-ghu phẹ
eghu. Ọ chikwa iphe, unu e-meje bụ g'unu zije phẹ iphe; hụje phẹ
ahụhù l'ụzo kẹ ndu bụ ndibe Kéreshi.

Ndu bụ ohu yẹe ndu nwe phẹ nụ

5 Unubẹ ndu bụ ohu; unu mejekwa iphe ndu bụ nnajị unu k'eliphe-a
ziru unu. Unu gudejekwa ndzụ-agụgu; mẹ obu awa mini me iya. Unu
gudejekpọepho obu ìphóró me iya; g'unu emeru iya Kéreshi.
6 Ọ tọ bụekwapho teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu emeje iya g'ee-
shi g'ẹphe ajaa unu ajaja. Ọ chia g'unu gudeje obu unu meje iphe, dụ
Chileke ree, bụ iya bụ iphe, gbaru ndu bụ ohu Kéreshi.
7 G'ẹhu tsọjekwa unu ụtso g'unu je ozi unu l'unu bụ ohu ejeru
Nnajịuphu, bụ Jizọsu ozi; ọ tọ bụdu nemadzụ mmanụ bẹ unu ejeru
iya.
8 Unu nyatajẹkwa lẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu l'e-bu onyemonye
obunggo iphe, dụ ree, o shi emeje; mẹ ?ị bụ ohu-o; mẹ ?ị bụ amadụ-o.
9 Unubẹ ndu bụ nnajị; unu mejekwaruphọ ohu gẹ mu sụru g'ẹphe
mejeru unu ono. Unu hakwaa phẹ eye ebvu. Unu nyatajẹkwa
l'unu l'ohu unu tụkoru nweru Nnajịuphu lanụ l'imigwe. Yẹbedua bẹ
onyemonye ha ẹnya nhamụnha l'iphu iya.

Ngwọgu, Chileke anụje unu

10 Iphe, mu e-gude kpọchia ya ishi ụnwunna mu bụ; unu nọshia ike
l'ẹka Nnajịuphu; g'ike iya, nyịberu anyịbe mekwa unu g'unu shihu
ike.
11 Unu tụko ngwọgu, shi l'ẹka Chileke kwaa onwunu; g'unu
adụkwanu ike pfụru pfụshia ike l'ẹjo ụgho kẹ Obutuswe.
12 L'ọ tọ bụkwa nemadzụ mmanụ bẹ anyi l'ẹphe alwụ ọgu. Ndu anyi
l'ẹphe alwụ bụkwa ndu ọchi-ọha imigwe; mẹ ndu ọ-nọ-l'oke-ọkwa

imigwe; mẹ ndu imigwe, nwe mgboko ọwa-a, agba ọchii-a; mẹkpoo igwerigwe ẹjo ojọgu, nọkota l'imigwe.
13 Ọo ya bụ; unu chilikọta ngwọgu ono, shi l'ẹka Chileke ono g'ọ ha! Ọo ya bụ; ẹjo mbọku ono -rwuẹpho g'unu adụ ike pfụru pfụshia ike; mbụ unu -lwụghechaa ya; unu akpọo abara g'unu kpọru.
14 Sụ-a; unu kwakọbe! Unu woru ire-lanụ kee onwunu l'upfu. Unu eworu apfụbekoto mee uwe-ígwè ndu l'eje ọgu.
15 Unu gudeshia ozi-ọma k'ẹhu-guu ono g'ọ bụru akpọkpa, unu yeru g'ẹturu ata alọdu unu.
16 Unu gudefụkwaapho ekweta, unu kwetarụ kẹ Jizọsu g'ọ bụru iphe unu e-gbobeje gude zeru onwunu; gude iya nashịje apfụ, Onye-Njọ ono, bụ Obutuswe agba unu; mbụ apfụ ono, enwu ọku, shi l'ẹka Nsẹtanu.
17 Unu anata ndzọta dobe g'ọ bụru okpu-ígwè, unu e-kpuru. Unu atsụa opfu Chileke l'ẹka g'ọ bụru ogu-echi, Unme Chileke yeru unu l'ẹka.
18 L'iphemiphe ono bẹ unu a-nọduje epfuru Chileke sụ g'o yeru unu ẹka. Unu pfuje-kpọekwapho nụ Chileke gẹ Unme-dụ-Nsọ edu unu. Noo g'o gude unu je l'anwụjeru ẹnya mkpụrumkpuru. Unu ta ahakwa epfu anụ Chileke l'iswi ẹhu ndu-nsọ.
19 Unu pfujekwarụpho nụ Chileke k'opfu ẹhu mu; gẹ mu sajẹ opfu kpaa kpaa; mẹ mu -nọdu epfu iphe, e domiru edomi ono, dụ l'ozi-ọma ono.
20 Ọo ese iswi ozi-ọma ono bẹ o gude mu bụru onye nọ-chiru Jizọsu; egudekwarọ lẹ nta-a bẹ mu nọ lẹ mkpọro. Noo iphe, mu epfu sụ g'unu pfuje nụ Chileke gẹ mu nweru obu sajẹ ozi-ọma ono kpaa kpaa g'ọ gbaru gẹ mu saa ya.

Ekele, Pọlu gude akpọchi iya ishi

21 Mu mawaru l'ọo-dụ unu g'unu maru gẹ mu eme ala l'ẹka-a. Nwanna anyi Tikikọsu, anyi yeru obu; mbụ onye e gude ire iya ẹka l'eje ozi kẹ Kéreshi e-pfukwarụpho unu iphemiphe; k'ọphu unu a-maru gẹ mu eje iya.
22 Noo g'o shitaru mu nọdu ezi iya g'ọ byapfuta unu; k'ọphu ọo-kọru unu g'anyi eme ala; g'obu eshihukwanu unu ike.
23 Gẹ Chileke, bụ Nna; mẹ Nnajịuphu bụ Jizọsu Kéreshi mekwaa g'ẹhu dụ unubẹ ụnwunna guu; mekwaphọ g'unu yee nwibe unu obu; l'o mekwaphọ g'unu kweta nkiya.
24 Gẹ Chileke mekwaarụpho unu eze-iphe-ọma; unubẹ ndu yeru Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi obu; yee ya k'ojejoje. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Ndu Filipayi

1 Ọo mbẹdua, bụ Pọlu; mu lẹ Timoti, bụ ndu l'ejeru Kéreshi Jizọsu
ozi l'ede ẹkwo-ozi-a anụ ndu-nsọ ono, bu lẹ Filipayi g'ẹphe hakọta;
mbụ ndu ono, ẹphe lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ. Anyi edekwa iya
phọ anụ ndu-ishi Chịochi phẹ mẹ ndu ejeru Chịochi ozi.
2 Gẹ Chileke, bụ Nna anyi; mẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi meeru
unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'unu buru l'ẹhu-guu.

Pọlu epfu anụ Chileke l'opfu ẹhu ndu Filipayi

3 Mu ekeleje Chileke mu ekele iphe, bụkpoo teke mu rịtaru unu.
4 Tekenteke, mu epfukpọo opfu ẹhu unu g'unu ha anụ Chileke bẹ mu
egudeje ẹhu-ụtso epfu iya.
5 Noo kẹle e -shi kẹ mbọku mbụ ono, unu nụmaru ozi-ọma kẹ
Kéreshi ono bẹ unu shiẹpho e -shi teke ono eyeru mu ẹka l'anọdu
asa ozi-ọma ono asasa g'a nụma-dzuru gbiriri jeye nta.
6 Iphe lanụ, mu ka akọta ọhu bụ lẹ Chileke ono, bụ iya bụ onye
watarụ eme iphe-ọma ono l'ẹhu unu ono bẹ l'e-gudeẹpho nno eme
jeye teke oo-mefufu iya l'ishi lẹ mbọku ono, Kéreshi Jizọsu a-bya ono.
7 Noo ẹgube ọriri, mu arijeru unu bụ ono; kẹle ọo iphe, gbaru mu
l'ememe; eshinu unu nọ mu l'ọkpoma. Noo kẹle g'unu ha bẹ anyi l'unu
tụkoru gbarụ mgba l'eze-iphe-ọma ono, Chileke meru mu ono. Mu nọ
lẹ mkpọro nta-a; anyi l'unu tụkokwapho gbarụ mgba l'eze-iphe-ọma
k'agbaru ozi-ọma ono ọdzori; bya agbakwarụpho mgba l'eze-iphe-ọma
k'anọdu eme iya g'o shihu ike.
8 Sụ-a; ọ kwa Chileke bẹ bụ onye maru l'ọo ọkpobe-opfu bẹ mu epfu
sụ l'oghoroko unu g'unu ha dụ mu shii; ono bụru n-yemobu ọphu shi
l'ẹka Kéreshi Jizọsu.
9 Iphe, mu anọduje epfu anụ Chileke bụ g'o mee g'obu ono, unu yeru
nwibe unu ono nọdu akaẹpho shii eje; wakwaphọ g'unu kabaa amaru
Chileke ọkpobe amaru; mẹ g'unu dụ ike marwetajẹ iphe, gbaru unu
l'ememe.
10 Ọo ya bụ g'unu adụje ike họtaje iphe, ka ree mee; k'ọphu bụkwanu
mbọku ono, Kéreshi e-kpe ndiphe ikpe ono rwuẹpho; oolewarọ l'unu
doberu onwunu ọrù; ọ tọ dụedu iphe, ọo-ta unu ụta iya;
11 elekwaphọ l'umere, unu shikpọo meta lẹ ndzụ unu l'ophu bụkota
umere, pfụru ọto, shi Jizọsu Kéreshi l'ẹka; umere l'e-me gẹ ndiphe
kwabẹ Chileke ùbvù; jaa ya ajaja.

Egude ndzụ onye egoshi l'a nọ-doru Kéreshi

12 Ụnwunna mu; iphe, mu eme g'unu maru bụ l'iphe ono, dapfutaru
mu nụ ono bẹ gbẹ yetabakwaanụ ẹka g'ozi-ọma ono kabaanụ edzuru
mgboko.
13 Noo kẹle iphe, bụkotakpoo ndu ojọgu, eche nche l'ibe onye eze;
mẹwaro iphe, bụ ndu ọzo bẹ tụkowaru makọtaru nta-a l'ọo lẹ mu ejeru
Kéreshi ozi bẹ meru g'o gude a tụa mu mkpọro.
14 Nta-a bẹ mkpọro-a, a tụru mu-a mekwarụ; ikpoto ụnwunna, anyi
l'ẹphe kweru kẹ Kéreshi tụkowaa bụru ndu obu kabawaa eshihu ike;

k'ọphu ẹphe kabaa asa ozi-ọma ono kpaakpaa; ọphu ọ dụdu onye ẹphe atsụ ebvu.
15 A makwarụ-a l'o nweru ndu gude ẹnya-pfụrupfuru ezi ozi-ọma kẹ
Kéreshi ọbu; mbụ ndu ezi iya nụ g'iphe, eeme l'opfu; ọle o nwekwarụ-
a ndu ọphu gude obu ìphóró ezi iya.
16 Ndu k'ono, gude obu ìphóró ezi iya ono bẹ ezi iya nụ; opfu l'ẹphe
yeru Kéreshi obu. Noo kẹle ẹphe maru l'ọo ya bẹ kuru mu gẹ mu bya
agbajẹru ozi-ọma ono ọdzori.
17 O be lẹ ndu ọphuu ezi iya nụ g'ọ bụ iphe, eme l'opfu phọ; egudedu
obu phẹ ezi iya ono; bụ iphe, ẹphe emelẹpho bụ g'iphe-ẹhuka-a, mu
eje lẹ mkpọro-a, mu nọ-a kabaa shii.
18 Ọle ọ bụ; ?mu eyekwanụru phẹ ọnu? Mbụ-a; ?e gude obu ìphóró
epfu iya-o; ?ọ bụ l'o nweru iphe, ndu epfu iya nụ vu l'uche epfu iya-
o; iphe, ọ bụ; iphe, ọ bụ; g'e pfu iya nụ mee g'opfu ẹhu Kéreshi ono
jedzuru mgboko. Ọ kwa iphe ono e-me g'ẹhu tsọo mu ụtso. Mbụkwa
ẹhu je anọdukwaro atsọwa mu rọ nno.
19 Kẹle mu maru l'eshinu unu anọduje epfu anụru mu Chileke; tẹme
Unme Jizọsu Kéreshi nọdu anọduje eyeru mu ẹka bẹ mu maru l'ee-
mechaa haa mu.
20 Iphe, mu dobekpọoru ẹnya dobeshia ya ike bya abụru iphe, mu
ele ẹnya iya bụ lẹ g'iphe adụhabe bẹ mu ta abyadụ emeru iphere nụ
onwomu l'iphe, bụ iphe, mu eme. Ọ chia iphe, obu eshihuje mu ike
mu eme iya; mbụ emekwa iya eme iya nta-a gẹ mu shi emehawa iya;
bụ lẹ mu e-gude ndzụ mu g'ọ ha ekutse Kéreshi; ?ọ bụ mu lẹ ndzụ? ?ọ
bụ mu l'ọnwu?
21 L'ẹhu nkemu bẹ bụkwa; mu -nọdu ndzụ; mu anodoru iya Kéreshi;
teke mu nwụhuru anwụhu; ono a-bụwaruro urwu gbaaru mu.
22 Obenu teke ọ bụ lẹ mu nọ ndzụ l'eli-mgboko-a bẹ mu a-ka ejetaru
Kéreshi ozi; ọo ya bụ lẹ mu ta maẹdu ọphu mu a-hata.
23 Uzi iphe labọ ono bẹ mu pfụru l'echi. Ẹphe tụko alọ mu
ibekẹboebo. Ọle ọphu ẹgu iya agụshi mu ike bụ gẹ mu laa lapfu
Kéreshi gẹ mu l'iya nọdu. Ono ka mu ree ọkpobe akaka.
24 Obenu l'ọ kakwanụrupho unu ree ọkpobe akaka gẹ mu nọdu ndzụ
swibaaru unu.
25 Eshi ọphu o doru mu ẹnya ẹgube ono bẹ mu maru lẹ mu a-nọdu-
a ndzụ nọdu swiru unu g'unu ha; yetajẹru unu ẹka g'ẹhu-ụtso unu
akabaa shi, bụ iya bụ ẹhu-ụtso, shi l'ekweta unu.
26 Ọo ya bụ; teke mu l'unu nọepho ọzo g'unu a-kabaa enweru iphe
unu a-zọbe gude mu aba abaa; eshinu mu l'unu tụkoru bụru ndu ẹphe
lẹ Kéreshi Jizọsu tụgbaru bụru nanụ.
27 Ọle g'ọ dụhabe; unu mejeẹkwapho umere, gbaru onye anụ ozi-
ọma kẹ Kéreshi ono; ọo ya bụ g'ọo-bụkwanuru: mu -dụ ike bya ndu
unu; ọzoo lẹ mu ta adụhedu ike bya; mu anụle-a l'unu gude obu lanụ
pfụru pfụshia ike; anụkwapho l'unu ese iswi ekwekwe ono, unu kweru
k'ozi-ọma ono.
28 Unu te ekwekwa g'ọ dụru iphe, ndu opfu unu e-gude yee unu ebvu
ilile. Ọo iphe ono l'e-goshi phẹ l'ọo ẹphebedua l'emechaa laa l'iswi;
unubẹdua a-bụru ndu aa-dzọta. Ọ bụru Chileke a-tụko iya mekọta.
29 Kẹle unubẹdua bẹ Chileke mewaru g'unu kweta kẹ Kéreshi; wafụa
g'unu jeje iphe-ẹhuka l'opfu ẹhu iya.

30 Nta-a bẹ mu l'unu gbaakwaa mgba alwụ ọgu ono, mu shihawaa
alwụ ono, bụkwa iya phọ bẹ mu alwụ nta-a. Teke ono, mu shi alwụ
iya ono bẹ unu gude ẹnya unu hụma iya. Ọle nta-a bụwaa lẹ nchị bẹ
unu anụ iya.

2

Anwụ ẹka Kéreshi

1 Ọo ya bụ; ekweta unu kwetarụ kẹ Kéreshi; ?o meru obu shihu
unu ike tọ? Obu ono, o yeru unu ono ?l'ọ dụje-a unu obu? ?Unu
lẹ Unme-dụ-Nsọ tụgbaru-a bụru nanụ? ?Unu emejeru-a nwibe unu
odoo? Mbụ-a; ?unu aphụjeru-a nwibe unu obu-imemini?

2 Ọo ya bụ; unu mee g'ẹhu tsọo mu ụtso tsọfu mu iya l'ishi.
G'egomunggo unu bụjeerupho nanụ; n-yemobu unu abụru nanụ; obu
unu mẹ uche unu abụkwarupho nanụ.

3 Unu ta akpajẹkwa ẹnya l'iphemiphe, unu eme. Ọphu unu ekujekwa
onwunu iphe, unu ahadụ g'ọo ya l'iphe, unu emekpọo ememe. Unu
wozeje onwunu alị l'ẹka nwibe unu nọ. G'onyemonye rịjeepho l'iphe,
gbaru k'ememe bụ g'a ka akwabẹ nwibe iya ùbvù; eme lẹ yẹbedua.

4 G'ọ tọ dụkwa g'unu ha onye bụepho iphe, a-dụru iya lẹ ree bẹ
ọonoduje achọ kpụrumu; ọ kwa g'onyenọnu chọjekwa iphe, a-dụru
ndu ọzo lẹ ree kwaphọ.

5 G'uche unu yẹe kẹ Kéreshi Jizọsu bụjeru iphe lanụ.

6 Jizọsu bẹ shiẹpho lẹ mbụ
dụepho gẹ Chileke dụ.
Ọphu ọ dụdu teke ọ
rịjeru l'adụdu ono ọ
dụ gẹ Chileke ono bẹ
ya tee wofubaẹdu ẹnya.
7 Ọ chia iphe, o mechiaru
bụ l'o meru onwiya
onye adụdu iphe, ọ bụ;
bya eworu onwiya
mee nwozi.
E mee ya ọ bụru nemadzụ.
8 Eshinu e meru iya ọ
bụru nemadzụ;
bẹ o wozeru onwiya alị;
bya ekweta anwụhu;
mbụkwa anwụhu
k'eli oswebe.
9 Noo g'o gude Chileke
wolikwanaa ya eli;
ọ kakọta iphemiphe l'eli.
Ọ bya agụa ya ẹpha,
kakọta shii l'iphe,
bụ ẹpha, aazajẹ azaza;
10 k'ọphu iphemiphe,
dụ l'imigwe;
mẹ ọphu dụ l'eli
mgboko ọwa-a;
mẹ ọphu dụ lẹ mkpula

alị a-bụru;
ẹphe -nụmaepho ẹpha
iya ono;
ẹphe egbushi ikpere;
baarụ iya ẹja;
11 waa k'ọphu onyemonye
e-pfu iya hoo haa
l'ọo Jizọsu Kéreshi bụ
Nnajịuphu;
shi ẹgube ono kwabẹ
Chileke, bụ Nna ùbvù.*

Abụru ìphóró, dụ l'ọchii kẹ mgboko-a

12 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; teke mu l'unu shi nọdu bẹ unu shikpọekwapho anụru mu opfu. Unu kabakwaa mu anụru opfu nta-a, mu nọ unu ụzenya-a. Unu gude ndzụ-agụgu mẹ ẹhu-anmanma; meje g'a maru l'adzọtawaru unu.
13 Noo kẹle ọo Chileke bẹ bụ onye ereshi ire ike l'ẹhu unu. Ọo ya emeje g'unu chịa ìdzù mee iphe, dụ iya ree l'ọkpoma; mee ya g'ọ tụberu.
14 Sụ-a; iphemiphe, unu eme; unu ta agụjekwa aphụ me iya; ọphu unu alọjekwaru ntụmego ye iya.
15 Ọo ya bụ k'ọphu unu l'a-bụru ndu adụkpodaa iphe, aata unu ụta iya; unu abụru ndu dụebe ree; tẹme unu abụkwarupho ụnwu Chileke; ndu adụdu iphe, ẹphe gude merwushia onwophẹ l'echilabọ ẹjo ọgbo-a, egomunggo swehuru; tẹme ẹphe nọdu anọduje eme ẹjo ememe-a. Ọ bụru l'echilabọ phẹ bẹ unu nọ egbu nwịinwii g'ìphóró lẹ mgboko-a;
16 mẹ unu -gude opfu ono, l'anụ ndzụ ono ewopfu phẹ. Ọo ya bụ gẹ mu enweru iphe, mu e-gude eku onwomu mbọku ono, Kéreshi a-bya ọzo ono; k'ọphu ọso ono, mu agbakpọo ono mẹ akanya ono mu ese ono taa bụduru mu ọla-l'iswi.
17 Ọphu ọ dụkwa mẹ obetaru e gbua mu gbashị mee mu l'ekweta, unu kwetarụ waa l'ozi unu eje bẹ ẹhu a-nọdulekwa-a atsọ mu ụtso; mu l'unu atụkolea ete ẹswa.
18 G'ọ bụkwarupho nno bụ g'ẹhu l'a-nọdu atsọ unubẹdua ụtso kwaphọ; mu l'unu etekwaphọ ẹswa.

Timoti yẹe Epafurodayitosu

19 Mu arịkwa lẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu eme mu-a gẹ mu zia Timoti g'ọ bya agbaphee unu; k'ọphu ọo-bya akọoru mu g'unu eme ala; gude dụa mu obu.
20 Ọ tọ dụekwa onye ọzo, mu nweru, dụ gẹ Timoti, bụkwanu onye ọriri ẹhu unu echije ẹhu.
21 Ndu ọzo g'ẹphe ha bẹ abụjeerupho ọriri ẹhu phẹ bẹ echije phẹ ẹhu. Ọphu ẹphe arị-vujeẹdu iphe ọphu bụwaa kẹ Jizọsu Kéreshi l'ọriri.
22 Obenu lẹ Timoti bẹ unu mawaru-a l'o goshiwaru onwiya lẹ ya bụ onye gbaru g'e gude ire iya ẹka. Kẹle o shi teke ono ejeru mu ozi gẹ nwa ejejeru nna iya lẹ k'ozi-ọma ono mu l'iya eje ono.

---

* **2:11 2:11** Gụnaa Azá 45:23.

23 Ọo ya bụ lẹ mu arịkwapho lẹ mu e-zi Timoti ono ibe unu ẹgwegwa
mẹ mu -bebeẹpho maru g'oo-mechaa nwụaru mu.
24 Tẹme mu gudekwaphọ Nnajịuphu ẹka l'ọ tọ dụdu gẹ mu anọ-beru;
mu abyawaa agbaphee unu l'ishi onwomu.
25 Mu byakwaphọ arịa lẹ mu zifutajẹ Epafurodayitosu, bụ nwune mu
bya abụru onye mu l'iya tụkoru eje ozi k'alwụ ọgu ẹhu Kéreshi ono;
bụkwarupho onye ono, unu ziru g'o wotaru mu iphe ono, mkpa iya
shi dụru mu ono; g'ọ bya ndu unu.
26 Noo kẹle oghoroko unu g'unu ha bẹ shiwaa ụzenya dụta iya; mbụ
l'o shihawaa ụzenya tsụta iya l'ẹhu l'unu nụmaru l'iphe shi eme iya.
27 Iphe shikwaa eme iya eviya; k'ọphu o ghuduru nwanshịi mẹ ọ
nwụhu. Ọle Chileke phụru iya obu-imemini. Ọ tọ bụdua yẹbedua
nwẹkiya bẹ ọ phụru iya. Ọ phụkwaru iya phọ mbẹdua; ọ-bụru-abụ
mẹ aphụ atsọ mu ishi labọ.
28 Ọo ya bụ l'ọ gbẹnu ka mbẹdua ehe ihee gẹ mu zikebe iya g'ọ bya
g'unu l'iya kwee; k'ọphu ẹhu a-tsọkwanu unu ụtso l'unu gude ẹnya
unu hụma iya ọzo; gẹ mbẹdua agbabuhukwanụru iya egomunggo.
29 Ọo ya bụ; unu gude ẹhu-ụtso gbobe ẹka labọ nata iya ọkpobe
anata; l'ọ bụ nwanna, unu l'iya mẹ Nnajịuphu tụkoru tụgba bụru
nanụ. Unu kwabẹjekwa iphe, bụkpoo ndu dụ gẹ yẹbedua ùbvù.
30 Noo l'ọ phọduru nwanshịi mẹ ishi iya abaa l'eje ozi Kéreshi. Ọ
mịa ẹnya lẹ ndzụ iya; emeru mu iphe unu gege anọdu emeru mu.

3

Ọkpobe apfụbekoto

1 Sụ-a; ẹka mu a-sụberu iya unu ishi; ụnwunna mu; bụ g'unu nọdu
Nnajịuphu l'ime tee ẹswa. Ọ tọo tsụkwa mu l'ẹhu edephuru unu iphe,
mu dehawaru azụ; noo kẹle oo-me g'unu kabaa egude ẹka l'iphe, mu
pfuhawaru unu ono.
2 Unu kwabẹkwaru ndu ono, bụ nkụta ono ẹnya; mbụ ndu ono
l'anọduje eme ẹjo ememe ono. Unu kpakwaru phẹ l'aphara; mbụ ndu
ono, ekebutajẹ nemadzụ ekebuta g'o bua úbvù ono.
3 Kẹle ọo anyịbedua buru ọkpobe úbvù; mbụ anyịbe ndu gude
Unme-dụ-Nsọ abarụ Chileke ẹja; tẹme anyi nọdu anọduje l'ẹka
Kéreshi Jizọsu ete ẹswa; ọphu ọ dụdu iphe, anyi gụberu iphe, eeme
l'anụ-ẹhu.
4 Ọme ọo iphe, eeme l'anụ-ẹhu adzọje nemadzụ mẹ ọ bụru mbẹdua
gege asụje l'ọo ya a-dzọ mu. Ọ -bụru l'ọ ẹgube nemadzụ onye bụ
l'adzọje iya; mẹ ọ -bụru mbẹdua gege enwechiaru iphe, mu g'a-zọbeje
sụ l'ọo ya l'a-dzọ mu.
5 Noo l'a nwụru mu; mu nọepho abalị ẹsato; e bua mu úbvù; mu
bụru onye Ízurẹlu gẹdegede; mu bụru onye ọkpa-ipfu kẹ Benjiaminu.
Mu bụkpoo onye Hiburu; mbụ ọkpobe nwa, ndu Hiburu nwụru. A
-bya l'eme iphe, ekemu ndu Jiu pfuru; mu bụru onye Fárisii.
6 A -bya lẹ k'iphe, aphụ l'ẹhu bẹ mu shi bụru onye achị nta Chịochi.
A -bya lẹ k'iphe, ekemu pfuru sụ l'ọo ya bụ onye -meru iya nụ; onye
ono abụru onye pfụberekoto; ono ta adụkwa ọphu aata mu ụta iya lẹ
mu meswerु.

7 G'ọ dụhabe; iphemiphe ono, bụkota iphe, mu shi anọduje arị l'ọo
iphe, a-barụ mu urwu ono bẹ mu gudeakwa iswi ẹhu Kéreshi wofukọta
ẹnya; gụru iya ye l'iphe, bụ mu iphe, ọla-l'iswi.
8 Ọ tọ bụdua iphemiphe ono; iphemiphe ọzo bẹ mu tụkokwaru
gụkota l'iphe, tụkoru bụru mu ọla-l'iswi; kẹle urwu ọphu rwuberu
mu ẹka, bụ ọphu nyịberu g'atụ ọnu iya, bẹ bụ Kéreshi Jizọsu, bụ
Nnajịuphu mu ono, mu mawaru majia ẹnya ono. Ọ bụru l'iswi ẹhu
iya bẹ mu gude wofukọta ẹnya l'iphemiphe, mu nweru g'ọ bụru iphe,
iyi yifuru. Nta-a bẹ ẹphe bụkotawaa ntụ ekpofu l'ẹnya mu; k'ọphu bụ
l'ọ bụepho Kéreshi bẹ bụ urwu, mu e-rita nwẹkinyi iya.
9 Mẹ k'ọphu mu e-goshikwanụ lẹ mu l'iya tụgbaru bụru nanụ. Ọphu
mu emeẹdu g'a sụje lẹ mu bụ onye pfụberekoto, bụ ọphu shi l'eme
iphe, ekemu pfuru; ọ bụwaru ọphu shi l'ekweta kẹ Kéreshi. Ọ bụru
ono bụ apfụbekoto ọphu shi Chileke l'ẹka bya eshikwaphọ l'ẹka kẹ
Kéreshi.
10 Gẹ mu amaru iya; maru ike ono o gude shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
ono; mẹ gẹ mu lẹ Kéreshi ọbu atụko gbarụ mgba l'iphe-ẹhuka ono, o
jeru ono; mẹ gẹ Chileke emee gẹ mu dụ gẹ Kéreshi l'anwụhu ono, ọ
nwụhuru;
11 k'ọphu bụ lẹ g'ọ dụhabe mu eshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.

Agba ọso gbafu iya l'ishi

12 Iphe, mu epfu ta abụkwa l'o rwuwaru mu ẹka erwurwu; ọphu ọ
bụkwa lẹ mu dụkotawaa ree; ọle iphe, mu anọduje adzọbaa bụ gẹ
mu nata obunggo ọso, mu gbaru; eshinu Kéreshi Jizọsu natawaru mu
mee mu bụru nkiya.
13 Ụnwunna mu; mu ta asụkwaru lẹ mu natawaru obunggo ọso ono;
obenu l'iphe lanụ, mu emejekpọepho kpụrumu bụ lẹ mu atụkoje iphe,
mu tọwaru azụ zọhashichaa kukebeẹpho ẹhu agba agbapfu ọphu nọ
mu l'ụzo iphu.
14 Mu anọduje adzọ gẹ mu gbafụ ọso ono l'ishi; k'ọphu mu a-nata
obunggo, bụ iya bụ ndzụ ojejoje ono, Chileke shi l'ẹka Kéreshi Jizọsu
kua mu gẹ mu bya anata l'imigwe ono.
15 Ọo ya bụ; g'iphe, bụkotakpoo anyịbe ndu kawaru ẹnya l'iphe kẹ
Chileke bụekwarupho ẹgube iphe ono, mu arị ono bẹ ẹphe l'a-nọduje
arị. Ọ -bụkwanuru l'o nweru g'ọ dụ; unu harụ arị iphe ọzo bẹ Chileke
e-goshikwa iya-a unu g'o doo unu ẹnya.
16 Ọo ya bụ lẹ-a; eshinu anyi gbawaru ọso ono gbarwua ya l'ishi;
g'anyi mejeẹkwapho iphe ono anyi mehawaru ono.
17 Ụnwunna mu; unu tụko g'unu ha meje gẹ mu eme. Anyi
egoshiwaa unu iphe, unu e-meje. Unu tụko nwụtaepho ẹka ndu ono,
eme iphe ono, anyi egoshi unu ono.
18 Mu pfuhawaru unu iphe-a ugbo olemole; nta-a bẹ mu gudeakwaa
ẹnya-mini ẹkwa epfuphuru iya unu azụ; sụ l'o nweru ikpoto ndu
umere phẹ egoshi l'ẹphe bụ ọhogu oswebe Kéreshi.
19 Ndu ono e-mechaa laa l'iswi; kẹle ọo iphe, a-la phẹ l'ẹpho bụ chi
phẹ. Ọ bụru iphe, iphere iya gege adụje phẹ bẹ ẹphe egudeje aba
l'abaa. Ọ bụerupho l'iphe kẹ mgboko-a bẹ ẹphe woru uche phẹ dobe.
20 A bya abya l'anyịbedua; ibe k'anyi bụru imigwe. Ọ bụru l'ẹka ono
bẹ Onye-Ndzọta anyi ono, anyi ele ẹnya iya eleshi iya ike ono e-shi
bya, bụ iya bụ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi.

21 Ọo ya bụ onye l'a-gbanwe ogwẹhu anyi-a, adụdu iphe, ọ bụ-a; mee
ya l'ọ dụ g'ogwẹhu nkiya, l'egbu nwịinwii. Ike, oo-gude mee ya bụ ike
ono, o gude emekọta iphemiphe g'ọ lwa iya lẹ mkpula ono.

4

Iphe, gbaru ndu kẹ Kéreshi l'ememe

1 Ọo ya bụ; ụnwunna mu, mu yeru obu; unu pfụru pfụshia ike l'ẹka
Nnajịuphu. Oghoroko unu egbukwa mu egbugbu. Ọo unu bụ ẹhu-ụtso
mu; ọ bụkwarupho unu bẹ bụ obunggo, mu e-gude aba abaa. Mu yeru
unu obu shii.
2 Mu arwọ ụnwanyi labọ ono, bụ Yuwodiya yẹe Sintiki sụ g'obu bụru
phẹ nanụ l'ẹka Nnajịuphu.
3 Tẹme gụbedua kwaphọ, bụ ọkpobe ọnyà; mu l'iya tụkoru eje ụdu
ozi lanụ; mu arwọkwa ngu phọ sụ g'i yejeru ụnwanyi ono ẹka g'ẹphe
meje iphe ono, mu sụru g'ẹphe me ono; noo l'ẹphe sekpọoru akanya
ezikashi ozi-ọma ono; mẹkpoo Kelementi yẹe ndu ọzowaro, bụ ndu
anyi l'ẹphe jegbaru ozi ono; bụ ndu ẹpha phẹ dụkota l'ẹkwo, Chileke
deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ ojejoje.
4 G'ẹhu tsọjeepho unu ụtso l'ẹka Nnajịuphu tekenteke. Gẹ mu
pfuphukwa iya azụ ọzo; g'ẹhu tsọjeekwapho unu ụtso.
5 Unu meje iphe l'orwuberu iya gude goshije ndiphe l'unu bụ ndu
obu ọma. Nnajịuphu nọakwa ntse.
6 G'ọ tọ dụkwa iphe, unu e-jeje ayọ ọshi iya. Iphe, unu e-mejechia bụ
g'unu pfujeru nụ Chileke gude kajẹru iya iphemiphe, mkpa iya dụru
unu; unu ekelejekwa iya phọ ekele.
7 Ọo ya bụ; g'ẹhu-guu kẹ Chileke, bụ iya kwata dakiri gẹ nemadzụ e-
gude uche iya maru; abụru iphe, e-wota obu unu mẹ uche unu kwachia
l'ime Kéreshi Jizọsu.
8 Ẹka mu l'a-sụberu iya unu ishi ụnwunna mu bụ; g'iphe, l'e-
shitajẹepho unu l'uche bụru ọriri k'iphe ono, bụkota ọkpobe-opfu ono;
mẹ iphe, bụkpoo iphe, gbaru kẹ g'e yeru iya ùbvù; mẹ iphe, bụ iphe,
pfụru ọto; mẹ iphe, bụkpoo iphe, e te merwuduru emerwụ; mẹ iphe,
bụ iphe, dụ ree l'ẹnya; mẹ iphe, ọnu tụkoru wụkoo nanụ l'ọ dụkota
ree; mẹ iphe, dụ ùbvù; mẹkpoo iphe, bụ iphe, aaja ajaja.
9 Unu meje iphemiphe ono, unu nwụtaru lẹ ndzụ mu ono; mẹkpoo
ọphu mu ziru unu ezizi; unu emekwaphọ iphemiphe, unu nụmaru mu
l'ọnu; mẹ ọphu unu gude ẹnya unu hụma l'ẹhu mu. Ọo ya bụ; Chileke
ono, emeje g'unu buru guu ono eswiru unu eswiru.

Pọlu ekele ndu Filipayi ekele kẹ ree, ẹphe meru iya

10 Sụ-a; ẹhu atsọ mu ụtso l'ime Nnajịuphu; kẹle nta-a bẹ unu
byawaru bya emeaharu mu ree ọzo. Iphe, mu epfu ta abụkwa l'unu
ta anọdujedu epfu opfu ẹhu mu; ọ chikwa ụzo te eshidu adụjeru unu
g'unu mee ya l'ẹka.
11 Mu te epfukwa l'o nweru iphe, ụko iya dụru mu; lẹ mbẹdua
nwụtaakwaru g'iphe, mu nweru g'ọ hahabẹ phujeru mu l'ẹnya;
m'obetaru ọ nọdu anwụru mu ịnwuagha.
12 Mu maru g'a bụjeru onye ẹjo ẹka dụru; bya amaru g'a bụjeru onye
nweru iphe. L'iphe, bụkpoo ẹka mu nọ bẹ iphemiphe ono mewaru
mu; ẹbe ọ dụedu iphe, abụjekwaduru mu ẹnya-aphapha l'ẹhu nkemu;

mbụ lẹ mu rijiru ẹpho; ọzoo lẹ mu nọ ẹgu; ?mu nweru iphe; mẹ mu te enwe-o; mu anọ-kirishilẹkwaa.
13 Ọ tọ dụdu iphe, mu ta adụdu ike emekọta; noo l'ọo Kéreshi bẹ bụ onye emeje ike adụ mu k'ememe iya.
14 Sụ-a; unu nweru obu ọma l'ẹka mu nọ; yetarụ mu ẹka teke ono, mu shi eje iphe-ẹhuka ono.
15 Tẹme unubẹ ndu Filipayi l'onwunu maru lẹ teke mu watakpọoru ezi ozi-ọma ono lẹ mbụ; gẹ mu lụfutaru lẹ Masedoniya bẹ ọ tọ dụdu Chịochi ọzo, mu l'ẹphe tụgbaru nanụ; gbahaẹpho unubẹdua kpụrumu: ọo unu bụ ndu anụje mu iphe bya abụru unu bụ ndu anataję l'ẹka mu.
16 Mbụ je akpachakpọo lẹ teke mu nọ lẹ Tesalonayika; unu shi emejeru mu mkpa; mẹ mkpa byaru mu; mbụ ẹbe ọ bụkwaa ugbo lanụ kpụu bẹ unu meru mu iya.
17 Ọ tọ bụkwa iphe ono, unu anụje mu ono bẹ mu ele ẹnya iya; ọ chia iphe, mu ele ẹnya iya bụ g'urwu gbaaru unu bẹrebere.
18 Mu natakọtawaru iphemiphe ono, unu nụru Epafurodayitosu g'o wotaru mu ono. Ọo-sụkpokwaaru iphe, mu eme iya tsufu etsufu. Iphe ono bẹ unu vuru nụ iya k'anyịnyi. Iphe ono, unu nụru mu ono dụ gẹ ngwẹja, eshi kwẹekweekwee; ngwẹja, mkpọ iya akpụ tụuu alapfu Chileke. Mkpọ iya ono atsọ Chileke ụtso; k'ọphu o gboberu ẹka labọ nata iya.
19 Lẹ Chileke mu a-nụkotakwaa unu iphe, bụkpoo iphe, mkpa iya dụru unu. Ọ bụru l'iphe o nweru, ọdu-biribiri iya dakiri atụ ọnu iya ono, shi l'ẹka Kéreshi Jizọsu ono bẹ o-shi mee ya.
20 G'ọ bụru Chileke ono, bụ iya bụ Nna anyi bẹ ajaja l'a-bụru nkiya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Ekele mkpọchi-ishi

21 Unu keleru mu iphe, bụ ndu-nsọ l'ẹhu l'ẹhu; mbụ ndu ono, nọ l'ẹka Kéreshi Jizọsu ono. Ụnwunna anyi ndu mu l'ẹphe nọ l'ẹka-a l'ekelekwaphọ unu.
22 Iphe, bụkpoo ndu-nsọ, nọkota l'ẹka-a g'ẹphe ha l'ekelekọta unu-o; kelekele kẹ ndu bu l'ibe eze nnajịoha, bụ Siza.
23 Gẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu eze-iphe-ọma-o. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Ndu Kọlosi

1 Ọwa-a bụ ẹkwo-ozi, mụbe Pọlu ede. Mu bụ onye Chileke họtaru
mee gẹ mu bụru onye-ishi-ozi Kéreshi Jizọsu. Onye mu l'iya gba mgba
ede iya bụ nwanna anyi, bụ Timoti.
2 Ndu anyi ede iya anụ bụ ndu kẹ Chileke; mbụ ndu ọphu nọ lẹ
Kọlosi, bụ ụnwunna anyi ndu ọphu nọ l'ẹka Kéreshi.
Mu sụ gẹ Chileke, bụ Nna anyi yẹle Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi
meeru unu eze-iphe-ọma; l'o mekwaaphọ g'unu buru l'ẹhu-guu.

Epfu anụ Chileke ekele iya ekele

3 Anyi anọdujeepho ekele Chileke, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajịuphu anyi,
bụ Jizọsu Kéreshi mẹ anyi -nọdu epfu opfu ẹhu unu anụ Chileke.
4 Noo l'anyi nụmawaru g'ekwekwe unu shihuberu ike l'ime Kéreshi.
Anyi bya anụmaakwapho l'unu yeru ndu-nsọ obu g'ẹphe ha.
5 Kẹle unu ele ẹnya iphe, a kwakọberu unu l'imigwe; mbụ iphe ono,
e meru; unu maru teke ono, a byaru bya ezia unu ozi-ọma ono, bụ
ọkpobe-opfu ono.
6 Ozi-ọma ono erekwa ire l'ẹkameka bya atụkoakwapho mgboko
ejedzuru. Ọ bụru ẹgube ono bụ g'o jedzuru ẹka unu nọ bya ere ire lẹ
ndzụ unu e -shi mbọku, unu nụmaru iya; o doo unu ẹnya ree; mbụ
iphe, eze-iphe-ọma Chileke ono bụ.
7 Ọo Epafurasu, bụ onye anyi yeru obu; onye anyi l'iya tụkoru eje
ụdu ozi lanụ bẹ bụ onye ziru unu ozi-ọma ono. Epafurasu ono bụ onye
goshiwaru lẹ ya bụ onye e gude ire iya ẹka l'ejeru Kéreshi ozi; ọ bụru
iya nọ-chiru ẹnya anyi l'ibe unu;
8 tẹme ọ bụru iya pfuru anyi kẹ n-yemobu unu ono, shi l'ẹka Unme-
dụ-Nsọ ono.
9 Nokwa iphe, meru g'o gude ẹbe anyi atuwojedụru ẹka l'epfu anụ
Chileke l'iswi ẹhu unu; g'o mee g'unu makọtajeru iphe, bụ uche iya;
waa k'ọphu mmamiphe, shi l'ẹka Unme-dụ-Nsọ edoje ẹnya ree.
10 Ọo ya bụ g'unu emejekwanụ umere, l'e-me gẹ ndzụ unu l'ophu
bụru iphe, unu l'e-gude akwabẹ Chileke ùbvù; tẹme unu emekwaphọ
iphe, dụ Chileke ree l'iphemiphe, unu eme ememe. Unu eshi ẹgube
ono meje iphe, bụkpoo iphe-ọma tekenteke; kakwaphọ amarweta onye
Chileke bụ.
11 L'o gude ike iya ono, dụ biribiri mee unu g'unu shihu ike ọkpobe
eshihu; k'ọphu unu a-dụje ike gude ata nshi nwejeru obu l'iphemiphe,
byaru unu.
12 Unu egudejekwaphọ ẹhu-ụtso keleje Chileke, bụ Nna ekele. Noo
l'ọo ya bụ onye meru; unu bụru ndu gbaru g'unu lẹ ndu-nsọ gbarụ
mgba l'iphe, ọ kwakọberu phẹ l'ẹka ono, bụ ìphóró dụkota iya ono.
13 Ọ dzọtaru anyi l'ẹka ọchii nweru ike bya eworu anyi je edobe l'ẹka
Nwa iya, o yeru obu bụ eze.
14 Ọ bụru iya bẹ e shi l'anwụhu iya gbata anyi; bya agụkwaarupho
anyi nvụ l'iphe-ẹji.

Onye Kéreshi bụ mẹ iphe, oomeje

15 Ọo ya bụ ụgbugba Chileke ono, a ta ahụmajedu l'ẹnya ono; bya
abụru iya bẹ Chileke doberu l'ọkpara l'iphe, bụkpoo iphe, o meru
ememe.
16 Noo kẹle ọo l'ẹka iya bẹ Chileke shi mekọta iphe, bụkpoo
iphemiphe, bụ ọphu dụ l'imigwe mẹ ọphu dụ lẹ mgboko; ọphu ẹnya
ahụmaje mẹ ọphu a ta hụmadu l'ẹnya; mbụ ndu eze ojozi-imigwe;
mẹ ndu bụ nnajịoha; mẹ ndu ọchi-ọha g'ẹphe hakọtakpoo; mẹ ndu
ọphu nọ l'oke ọkwa, nọkota l'imigwe. Ọo yẹbedua, bụ Kéreshi ono bẹ
Chileke shi l'ẹka iya mee iphemiphe kpọ; tẹme ọ bụru iya bẹ o meru
iya doberu.
17 Yẹbedua l'onwiya vukọta iphemiphe ụzo dụhaadaa. Ọ
bụkwarupho ike nkiya bẹ o gude mee iphemiphe, Chileke meru
ememe; ọ dụkota l'ẹka Chileke doberu iya.
18 Ọo ya bụ ishi, kpọ-pfuru l'ogwẹhu iya ono, bụ Chịochi. Ọo
yẹbedua bụ ẹka ndzụ l'ophu futaru. Ọ bụkwaru iya phọ bụ onye
ivuzọ, Chileke meru o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; k'ọphu ọo-bụru iya
a-kakọta shii l'iphemiphe, Chileke meru ememe.
19 Ọo Chileke bẹ chịru iya l'obu iya mee g'ọ bụru l'ẹhu Nwa iya bẹ
aa-hụma-gbukpọo iphemiphe.
20 Waa g'ọo bụkwarupho l'ẹka Nwa iya ono bẹ ya e-shi mee gẹ yẹle
iphemiphe, nọ l'imigwe mẹ ọphu nọ lẹ mgboko dụ lẹ ree. Ya eshi
ẹgube ono gude mee ono, Nwa iya gbashịru l'oswebe ono mee g'opfu
ta adụheru yẹbe Chileke yẹle iphemiphe, o meru ememe.
21 Noo l'o nwekwarụpho teke unubẹdua shi bụru ndu 'anọdu Chileke
l'ẹka. Ọ bụru ẹjo-iphe unu shi anọduje arị l'ọriri; eme iya l'umere bẹ
shi mee; unu bụru ọhogu Chileke.
22 Ọle nta-a bẹ Chileke shiwaa lẹ ndzụ, Nwa iya shi nọdu l'eliphe-a
waa anwụhu, ọ nwụhuru; mee g'unu l'iya dụ lẹ ree; k'ọphu Nwa iya
ono e-duta unu; unu abụru ndu dụru Chileke iche; ọ tọ dụdu iphe, aata
unu ụta iya; ọphu unu abụduru ndu aamaru ẹjo ẹka jasụ l'o duta unu
bya apfụbe l'iphu Chileke ono.
23 Ọle iphe, unu mefụtaje bụ l'unu a-pfụshi ike l'ekweta unu; kpọo
onwunu g'abara; ọphu unu ekwedu g'e mee unu g'unu wofu obu l'iphe
ono, unu ele ẹnya iya ono, bụ iya bụ ozi-ọma ono, unu nụmaru ono, e
zidzuru mgboko mgburugburu ono; bya abụkwaru iya phọ bẹ Chileke
ziru mbẹdua, bụ Pọlu gẹ mu je ezia ndu ọzo.

Ozi, Chileke ziru Pọlu g'o je ezia Chịochi

24 Nta-a bẹ ẹhu atsọkpoo mu ụtso; kẹle ọo unu bẹ mu ejedoru iphe-
ẹhuka-a. Noo kẹle ọo iphe-ẹhuka-a, mu eje nta-a bẹ mu gude eyeta ẹka
eme g'o dzukọta mbụ iphe, phọdukwaduru l'iphe-ẹhuka ono, Kéreshi
jeru jedoru ogwẹhu iya ono, bụ Chịochi.
25 Ọo Chileke ono, bụ onye họtaru mu nụ gẹ mu bụru onye-ozi
Chịochi bẹ ziru mu ozi gẹ mu zia unu; gẹ mu mee unu g'unu tụko
iphe, ya pfuru makọtaru;
26 mbụ iphe ono, o shi domia edomi eshinu o meru mgboko ono. O
be nta ọ bya egoshi iya ndibe iya, dụ nsọ.
27 Ọ bụru phẹ bẹ Chileke họtaru lẹ ya e-goshi iphe ono, nyịberu
anyịbe ono, e shi domia edomi l'ẹnya ndu abụdu ndu Jiu ono, bụ iya
bụ l'ị -nọdu Kéreshi l'ẹka; l'ịi bụru onye e-mechaa gbua nwịinwii.

28 Ọo opfu ẹhu iya bẹ anyi anọduje asa kpaa kpaa g'onyemonye
nụma-a; alọ onyemonye ẹka lẹ nchị gude mmamiphe ezi iphe k'ọphu
anyi e-me onyenọnu g'ọ bụru onye nọ l'ime Kéreshi bụru onye dụebe
ree.
29 Noo g'o gude mu nọdu anọduje eseshi akanya ike; kukebe ẹhu
eme gẹ mu e-me jeẹbe ozi ono, Chileke ziru mu ono. Ike, mu gude eje
ozi-a bẹ bụ ike ono, Kéreshi eyeje mu l'ẹhu ono. Noo ike, l'ere ire l'ẹhu
mu bụ onoya.

2

1 Iphe, mu eme g'unu maru bụ lẹ mu ese akanya unu eseshi iya ike;
mẹ akanya ndu Chịochi, nọ lẹ Layodeshiya; mẹwaro iphe, bụkpoo ndu
ọzo, mu l'ẹphe teke ahụma-swee lẹ ndzụ-a.
2 K'ọphu obu e-shihu phẹ ike; wafụa g'ẹphe tụgba bụru nanụ lẹ n-
yemobu; ọo ya bụ g'ẹphe abya amaẹbekporu ọkpobe-opfu ono; e-shi
ẹgube ono iphe ono, Chileke shi domia edomi ono edoo phẹ ẹnya ree,
bụ iya bụ kẹ Nna yẹle kẹ Kéreshi.
3 Ọo l'ime Kéreshi ono bẹ Chileke domiru iphe, bụkpoo ẹku, dụ lẹ
mmamiphe yẹle nkwamẹnya l'ophu.
4 Iphe, mu gude epfu iphe-a bụ k'ọphu ọ tọ dụdu onye a-bya egude
ire mecha mecha duswee unu ụzo.
5 Kẹle a makwarụ-a lẹ mu ta anọdu l'ẹka ono, unu nọ ono; ọle ọ kwa-
a l'ẹka ono, unu nọ ono bẹ obu mu dụ. Iphe, atsọje mu ụtso bụ g'unu
gude mekọbe onwunu bụru nanụ waa g'unu gude bụru enwubata
enwubata l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kéreshi.

Jizọsu bụ nnajịoha

6 Ọo ya bụ; eshinu unu gbobewaru ẹka labọ nata Kéreshi Jizọsu ọ
bụru Nnajịuphu unu; unu l'iya tụgbaekwapho bụru nanụ kwasẹru.
7 G'ọ bụekwarupho g'oshi agbabẹje ọgbarabvu l'ime alị-a bụ g'unu
a-gbabẹ ọgbarabvu l'ime Kéreshi. G'ọ bụru Kéreshi bẹ l'a-bụru ọkpa-
ụlo, unu a-nọdu akpụ ndzụ unu l'eli iya. Unu akabaa ekweta iphe ono,
e ziru unu ono kweshia ya ike. Unu egudejeẹpho obu unu g'ọ ha ekele
iya k'anyịnyi.
8 Iphe, unu akwabẹru ẹnya bụ g'ọ tọ dụ onye e-gude mmamiphe
nwọmaru-ọ-machata mẹ ụgho, enwedu ishi bya atụrwua ekweta unu.
Iphe ono bụkota iphe, shi l'iphe, ndiphe ezi; bya abụru iphe, a tọru
ọkpa iya sụ g'e tsoje, bụ iphe, eshidu Kéreshi l'ẹka.
9 Noo l'ọo l'ẹhu Kéreshi ono, byaru bya abụru nemadzụ ono bẹ
Chileke l'onwiya byaru bya edzua oke egoshikọta onye ya bụ.
10 Chileke bẹ shiwaa l'ẹka Kéreshi ono, unu l'iya tụgbaru bụru nanụ
ono mee gẹ ndzụ unu dzua oke. Ọ bụru Kéreshi ono bụ onye-ishi,
kakọta iphe, bụkotakpoo ndu ọchi-ọha imigwe g'ẹphe hakọtakpoo;
bya akakọtakwapho ndu nọkwapho l'oke ọkwa l'imigwe.
11 Sụ-a; ọ kwa teke ono, unu l'iya byaru bya atụgba bụru nanụ ono
bẹ e buru unu úbvù; mbụ úbvù ọphu abụdu ẹka bẹ e gude bua ya unu.
Ọo Kéreshi l'onwiya bụ onye buru iya unu. Úbvù ono, o buru unu ono
bụkwa ogwẹhu unu l'ophu bẹ o yefuru unu g'onye yefuru uwe; mbụ
ogwẹhu unu ọphu iphe-ẹji shi phawaa kutukutu.
12 Lẹ teke ono, e meru unu baputizimu ono bẹ a tụkoakwaru unu
lẹ Kéreshi likọta elili. Tẹme Chileke tụkokwapho unu l'iya mee unu

tụko shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Noo l'unu kwetarụ l'ike dụ Chileke bya achịru ụpfu ye l'ike iya ono; mbụ ike ọphu, o gude mee Kéreshi o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ.
13 O nweru teke unu shi nwụhu anwụhu kwaa l'ime iphe-ẹji unu;
ọphu unu ebuduru úbvù; ọle nta bẹ Chileke byawarụ emee; unu lẹ
Kéreshi tụko nọdu ndzụ; ọ gụkotaru anyi nvụ l'iphe, bụkpoo iphe-ẹji,
anyi meru g'ọ ha.
14 Ọ tụkochaa iphe ono, e deru edede l'ẹkwo ono hushikọtachaa
g'ọ ha; mbụ iphe ono, egoshi l'anyi darwụkotawaru iphe, ekemu iya
pfuru, bụ iphe ono dụwaa g'ụgwo, tọpyitaru anyi l'ẹkpiri ono. Chileke
mechaa nno bya atụko iphemiphe ono kpọpyabe l'oswebe shi ẹgube
ono mee ya o rebuhu ire. Ọphu oo-rebaẹdu ire je adụwaruro ya.
15 Ọo teke phọ, Kéreshi nwụhuru l'oswebe phọ bẹ o chikpọru ike
iphe, bụkpoo ọchi-ọha, nọkota l'ephekerephe; mẹ ike iphe, bụkpoo
ndu ọphu nọ l'oke ọkwa l'ephekerephe; kpụa phẹ lẹ ndzụ kpụfuta
l'edzudzu-ọha teke ono, yẹbedua l'atụ okoo k'alwụ-gbu, ya lwụ-gburu
phẹ ono.
16 Ọo ya bụ; g'ọ tọ dụkwa onye a-bya anọdu akpọcha-pheru unu
mkpọcha l'iphe, unu eri eriri mẹ l'iphe, unu angụ angụngu. Ọphu ọ
dụkwa onye a-bya akpọchaaharu unu mkpọcha kẹ l'ọwaa iphe, unu
abọje; g'unu dobekwa mbọku ọphuu bọje iya abọbo; ọzoo l'ọnwa
fụkwaru k'ọ̀phúú g'unu watakwa iya abọbo; ọzoo k'iphe, unu e-meje
mbọku atụta unme.
17 Ekemu ndu Jiu ono g'ọ hakọta, e shi tụshia k'iphemiphe ono bẹ
shi bụkotaru onyonyo iphe, l'e-mechaa mee l'iphu. Obenu l'ọphu bụ
ọkpobe iya bụ Kéreshi.
18 Ọo ya bụ g'unu te ekwekwa g'ọ dụru onye l'abya akpọshia unu
anata obunggo ono, Chileke l'e-bu unu ono. Unu b'ekwekwa gẹ ndu
ono, ọonoduje atsọ ụtso l'ẹphe emeje g'a sụ l'ẹphe wozeru onwophẹ alị
ono nafụ unu obunggo Chileke. Ẹphe anọduje epfu g'a bajẹru ụnwu-
ojozi-imigwe ẹja; ẹphe asụ l'iphe, ẹphe gbabẹru ọkpa epfu iya bụ
ọphulenya, ẹphe phụru. Ẹgube ndu ono anọdujeepho eku onwophẹ
iphe, ẹphe ahadụ g'ọo ya. Ọ bụerupho egomunggo, enwedu ishi bẹ
ẹphe anọduje agba.
19 Ẹphe ta anyatajẹedu l'ọ dụru onye bụ ishi, bụ ẹka ogwẹhu
dzepfuru lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya; mẹkpoo akwara, dụkota l'ẹhu. Ọ
bụru ishi emeje ogwẹhu ono l'oovu evuvu gẹ Chileke tụberu.

Anwụhu waa eteta k'onye lẹ Kéreshi

20 Sụ-a; eshi ọphu unu lẹ Kéreshi tụkoru nwụhukota bẹ Chileke
bọfuakwaru unu l'eme iphe, ndiphe tọru ọkpa iya, sụ g'e tsoje. ?
Bụ gụnu meru g'o gude unu nọdu emekwadua gẹ ndu bụkwadu ndu
mgboko-a; emekwadu iphe, ekemu pfuru, bụ ọphu sụru:
21 “B'ebyikwa ẹka lẹ nri ọwa! B'edekwa ọwa-a ire; ọphu i denyikwa
ọphuu ẹka?”
22 Iphe, bụkpoo ekemu ono g'ọ ha tụkokwaru bụleru-a iphe,
nemadzụ ezi waa iphe, a tọru ọkpa iya sụ g'etsoje. Noo kẹle iphe,
eeri eriri bụ e -richawa iya bẹ ọ bvụwaru.
23 Iphe ono, ẹphe ezi ono adụjekwa g'o shi lẹ mmamiphe; bya
abụru iphe, nemadzụ gude ẹka kotaru onwiya; bụru ndu eme g'a
sụ l'ẹphe wozetaru onwophẹ alị; bụru ndu anụ ogwẹhu phẹ aphụ.

Ọle iphemiphe ono ta adụkwa ọphu eyetajẹru phẹ ẹka g'ẹphe sede onwophẹ l'ẹgu ẹjo-iphe, l'agụ phẹ nụ.

3

1 Sụ-a; eshinu Chileke mewaru unu lẹ Kéreshi tụko shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; unu chọjenu ụzo, unu e-shi g'iphe ono, dụ l'imigwe ono rwube unu ẹka; mbụ iphe, dụ l'ẹka ono, Kéreshi nọ l'ẹkutara Chileke ono.
2 Unu woru uche unu dobe l'iphe ono, dụ l'eli ono; unu te ewoshiru iya dobe l'iphe kẹ mgboko l'ẹka-a.
3 Noo kẹle unu nwụhuru anwụhu. Ndzụ unu bẹ Kéreshi wowaru domia l'ẹka Chileke. Kéreshi nọdukwanu l'ime Chileke.
4 Ọo Kéreshi bẹ bụ ọkpobe ndzụ anyi g'anyi hakọta. Teke ono, Kéreshi a-bya ọzo ono bẹ unu e-tsokwaru iya phọ bya. Unu l'iya agbarụ mgba l'ọdu-biribiri iya.

5 Ọo ya bụ; unu pyị-gbushia iphe, bụkotakpoo iphe kẹ mgboko-a, bụ iphe, dzụkwadu ndzụ l'ẹhu unu, bụ iya bụ; apharwụshi onwonye; umere, rehuru erehu mẹ ẹgu eme ẹjo-iphe; iji-ẹnya mẹ ẹnya-pfụrupfuru, bụhukwapho agwa ọbvu.
6 Ọo iphemiphe ono bẹ l'e-me g'oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke dapfu ndu ta nụdu iphe lẹ nchị.
7 O nwekwarụ-a teke unubẹdua shi emegbaa iphemiphe ono, bụ iya bụ teke ẹjo-iphe ono shi gudegbaa ndzụ unu eme g'ọ dụ iya.

8 Ọle nta-a bẹ unu a-ha iphemiphe ono. Unu haa ẹhu-eghu; obu ọku; edoberu nwibe unu ẹjo obu; ephu nemadzụ iphu. G'opfu erehu te eshijekwa unu l'ọnu.
9 Unu ta adzụjekwaru nwibe unu ụka; eshinu unu hakọtawaru akahụ umere ono yẹe ẹjo ememe, tso iya nụ.
10 Ọo ya bụ g'unu yee umere ọ̀phúú ono g'onye yeru uwe. Ọ kwa Chileke ono, nụru unu umere ọ̀phúú ono anọduje eme unu g'unu kabaa abụru ndu o meru k'ọ̀phúú. Ọo ya bụ g'unu amakọtaru onye Chileke bụ; marwee ya amarwe k'ọphu unu a-nọdu akabaa adụ g'ọ dụ kwasẹru.
11 Eshinu ọ dụwaa nno bẹ a ta akpahẹkwa ishi kẹ l'onye ọphuu bụ onye Jiu; onye ọphuu bụru onye abụdu onye Gurisu; onye ọphuu bụru onye buru úbvù; ọphu onye ọphuu ebuduru. Onye ọphuu bụ nlwamụlwa; onye ọphuu bụru onye ime-ọswa. Onye ọphuu bụ ohu; onye ọphuu bụru amadụ. Ọ bụwaa Kéreshi bụ mkpakọ lẹ nswikọ; tẹme o buru l'ime onyemonye.

12 Unu bụ ụnwu Chileke. O yeru unu obu bya ahọta unu g'unu bụru ndu nkiya. Noo g'o gude unu je aphụjeru nemadzụ obu-imemini; nwejeru obu ọmaa; unu wozeje onwunu alị; meje odoo; unu atajẹru iphe nshi. Unu tụko iphe ono g'ọ hakọta chịta yee g'onye yeru uwe.
13 Nwibe unu -mee unu ẹji; unu tagbuje iya lẹ nshi. Teke nemadzụ meru unu iphe, unu a-ta onye ọbu ụta; unu agụaru iya ya nvụ. Nnajịuphu gụakwaru unu nvụ l'iphe-ẹji unu. Ọo ya bụ; unu gụjekwaru ndu ọzo nvụ m'ẹphe meswee unu.
14 Ọphu kachakpọonu l'iphemiphe ono bụ g'unu yee nwibe unu obu. G'ọ chịkobe unu g'unu tụgba bụru nanụ ọkpobe abụru.

15 G'ẹhu-guu ọphu shi Kéreshi l'ẹka nọdukwa l'obu unu; duzi unu ụzo; kẹle ọo ya meru g'o gude Chileke kukọbe unu g'unu bya abụru
ogwẹhu lanụ. Unu keleje Chileke ekele iphe onoya.
16 Unu kwe g'opfu kẹ Kéreshi ono bya eburu l'ime obu unu dzua ya
oke lẹ mmamiphe; ezi iphe; yẹle adụ nwibe unu obu. Unu egudekwa
iya phọ alọru phẹ ẹka lẹ nchị. Unu gụje ebvu-ọma nụ Chileke; mẹ
ebvu ekele; mẹ ebvu ọzo, shikọta Unme-dụ-Nsọ l'ẹka. Unu gude obu
unu g'ọ ha meje iphemiphe ono; gude nno ekele Chileke ekele.
17 Iphe, bụkpoo iphe, unu epfu epfupfu mẹ iphe, unu eme ememe;
unu gudeje ẹpha Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi mekọtaje iphe ọbu.
Mbụ-a; unu shije Kéreshi l'ẹka kelejekpọepho Chileke, bụ Nna ekele.

Umere, ee-meje l'unuphu ndu kẹ Kéreshi

18 Unubẹ ụnwanyi; unu wozejekwaru ji unu onwunu alị; kẹle ọo ya
bụ iphe, gbaru onye etso Nnajịuphu l'ememe.
19 Unubẹ unwoke; unu yeje nyee unu obu. Unu ta adụjekwaru phẹ
ẹhuka.
20 Unubẹ ụnwegirima; unu nụjeru ne lẹ nna, nwụru unu opfu
l'iphemiphe, ẹphe epfuru unu. Noo l'ọo iphe, dụ Nnajịuphu ree bụ
ono.
21 Unubẹ nna; unu te emejekwa ụnwegirima unu iphe, e-ghu phẹ
eghu; anọnya obu dahụ phẹ adzụlakpa.
22 Unubẹ ndu bụ ohu; unu mejekwa iphe, ndu bụ nnajị unu k'eliphe-
a ziru unu. Ọ tọ bụekwapho teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-meje
iya g'ee-shi g'aa-jaa unu ajaja. Unu gudejekpọepho obu ìphóró me iya.
Iphe, unu azọbeje eme iya abụru lẹ Chileke dụru unu lẹ nsọ.
23 Iphe, bụ iphe, unu emekpọo; unu phubeje iphu me iphe ọbu maru
l'ọo Nnajịuphu anyi bẹ unu emeru iya. Unu te emejekwa iya g'ọ bụ
nemadzụ bẹ unu emeru iya.
24 Unu nyatajẹkwa l'ọo Chileke bẹ l'e-bu unu obunggo iya, bụ iya bụ
lẹ Nnajịuphu l'a-nụ unu iphe ono, o kwetarụ ndu nkiya ukwe iya ono.
Noo kẹle ọo Kéreshi bụ Nnajịuphu, bẹ unu ejeru ozi.
25 Ọle onye eme iphe-ẹji bẹ Chileke a-pfụkwanu ụgwo ọphu gbaru
iya nụ; m'obeta onye ọbu bụru onye. Noo lẹ yẹbedua, bụ Chileke ta
adụdu onye oole ẹnya l'iphu.

4

1 Unubẹ ndu bụ nnajịuphu; unu mejekwaru ohu unu iphe, pfụru ọto
mẹ iphe, rwuberu phẹ nụ. Unu nyatajẹkwa l'unubẹdua nwekwarụpho
onye bụ Nnajịuphu unu, bu l'imigwe.

Iphe unu e-meje

2 Unu yemia ishi l'epfu anụ Chileke; unu eche nche; ekelejekpọe ya
phọ ekele.
3 Unu pfujekwarụpho opfu ẹhu anyi nụ Chileke sụ iya g'o mee
g'anyi nwejeru ẹka anyi e-zije ozi-ọma ono; mbụ g'anyi zije k'iphe ono,
Chileke shi domia edomi, bụ iya bụ Kéreshi l'onwiya. Ọ kwa k'ozi-ọma
ono bẹ o gude a tụa mu mkpọro-a.
4 Unu pfujekwarụpho nụ iya g'o mee mu gẹ mu dụje ike pfuje iya
g'o doo ẹnya lẹ g'ọ gbaru mu l'epfupfu iya.
5 Unu meje umere ndu maru iphe l'iphu ndu abụdu ndu kẹ Kéreshi.
Unu ta ahajẹkwa ụzo dụru unu g'ọ laa kẹ mmanụ.

6 G'opfu unu guje egugu; dụjeepho g'iphe, únú tsụru; k'ọphu ooheje
ndu unu epfuru iya ihee angabẹru unu nchị. Unubẹdua amakwanụru
g'unu e-yejeru onyemonye ọnu l'opfu.

Ekele ikpazụ

7 Tikikọsu e-pfukọtarua unu gẹ mu eme ala. Yẹbedua bụ nwanna
anyi, anyi yeru obu; bya abụru onye-ozi-ọma, e gude ire iya ẹka; bya
abụru onye anyi l'iya tụkoru eje ozi ono.
8 Mu ziru Tikikọsu ọbu g'ọ bya ndu-unu bya akọoru unu g'anyi l'eme
ala; tẹme l'oo-mekwaaphọ g'obu shihu unu ike.
9 Onye anyi tụkoru yẹ l'iya ezi g'ẹphe bya ndu-unu ono bụ
Onẹsimosu, bụ onye anyi yeru obu; bụkwarupho onye goshifuak-
waruphọ lẹ ya gbaru g'e gude ire iya ẹka; mbụ Onẹsimosu k'ibe unu.
Ẹphenebo ono a-kọwaruro unu g'iphemiphe, dụ l'ibiya-a.
10 Arisutakọsu, bụ onye mu l'iya tụkoru nọdu lẹ mkpọro
l'ekelekwarọ unu. Maku nọdu ekelekwaphọ unu; mbụ nwa nwune-
nna Banabasu. E zihaakwaru nzi ẹhu iya; o rwua unu nchị. Teke o
shitaru ụzo ibiya k'unu; unu goshijekwa iya l'ẹhu atsọ unu ụtso l'ọ
byaru.
11 Ọ nọdu ekelekwaphọ unu mbụ Jizọsu ono, eekuje Jiọsutosu ono.
Ọo ụmadzu ẹto ono bẹ bụkwadu ndu Jiu, tso mu eje ozi ono, anyi eje
gude egoshi l'ọo Chileke bụ eze ono. Ọ bụru phẹ bẹ anọduje adụ mu
obu.
12 Epafurasu k'ibe unu ekelekwaphọ unu. Yẹbedua bẹ bụkwapho
onye ejeru Kéreshi Jizọsu ozi. Oogudeje obu iya g'ọ ha phube iphu epfu
anụ Chileke l'ishi ẹhu unu epfushi iya ike. Gẹ Chileke mee g'unu ba
akpọjeru laa azụ; l'oomekwaphọ unu: unu amakọtaru umere, gbaru
onye kẹ Kéreshi l'ememe ọkpobe amaru; l'oomekwaphọ g'o heje unu
ihee emeẹbekota iphe, dụ Chileke l'uche.
13 Mbẹdua epfukpọo l'onwomu sụ l'oosekpọ akanya ẹhu unu eseshi
iya ike; mẹkpoo akanya ẹhu ndu Layodeshiya; mẹ kẹ ndu Hiyer-
apọlisu.
14 Onye dọkinta ono, anyi yeru obu ono, bụ Luku l'ekelekwarọ unu.
Ọ nọdu ekelekwaphọ unu mbụ Dimasu.
15 Unu keleru anyi ụnwunna anyi phẹ ono, nọ lẹ Layodeshiya. Unu
ekeleru anyi Nimfa mẹ Chịochi ono, edzukọbeje l'ibe iya ono.
16 Unu -gụchaa ẹkwo-ozi-a l'ibiya k'unu; unu mekwaa ya g'o rwua
ndu Layodeshiya ẹka k'ọphu ẹphebedua l'a-gụkwa iya phọ. Unu
agụkwaapho ẹkwo-ozi ọphu shi Layodeshiya.
17 Unu zia Akịposu lẹ mu sụru g'o kukebekwa ẹhu jeẹbe ozi ono, e
ziru iya g'o jee l'ozi ono, anyi ejeru Nnajịuphu ono.
18 Ọo mbẹdua, bụ Pọlu gude ẹka mu ede ọwa-a nta-a gude ekele unu.
Unu ta azọhajekwa lẹ mu nọ lẹ mkpọro.
Gẹ Chileke meeru unu eze-iphe-ọma. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi Kẹ Mbụ, Pọlu Deru Nụ Ndu Tesalonayika

1 Ẹkwo-ozi-a shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alaru Chịochi Tesalonayika,
bụ ndu kẹ Chileke, bụ Nna; bya abụkwarupho ndu kẹ Nnajịuphu, bụ
Jizọsu Kéreshi. Ndu mu ẹphe tụkoru dee ya bụ Sulivanusu yẹe Timoti.
Gẹ Chileke meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'ẹhu dụ unu guu.

Umere ndu Tesalonayika waa ekwekwe phẹ

2 Tekenteke, anyi epfu anụ Chileke, bụ Nna anyi bẹ anyi
l'anyatajẹkwa unu. Anyi nọdu anọduje ekele Chileke ekele ẹhu unu
g'unu ha.
3 Ọ tọ dụkpodaa teke anyi ta anyatajẹdu ozi unu gude ekweta jee; mẹ
g'unu gude n-yemobu eseshiberu akanya ike; waa g'unu gude ọta-nshi
nọdu Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi l'ẹka eleshiberu ẹnya mbọku
ono ike.
4 Ụnwunna anyi; anyi makwarụ-a lẹ Chileke yeru unu obu; bya ahọta
unu g'unu bya abụru ndu nkiya.
5 Noo l'anyi byaru ezia unu ozi-ọma ono; ọphu ọ bụdu-a opfu ọnu bẹ
anyi gude zia ya unu kpụrumu; Chileke gudekwa iya phọ goshi unu
l'ike iya ereshi ire ike. Unme Chileke ono bẹ yekwarụpho anyi ẹka;
anyi dụ ike mee; unu maru ọkpobe amaru l'iphe anyi ezi bụ ọkpobe-
opfu. Umere, anyi meru teke anyi l'unu shi tụko nọdukota mewaruro
unu maru ẹgube ndu anyi bụ. Ọ kwa g'ọo-dụru unu lẹ ree meru g'o
gude anyi mee ẹgube umere ono.
6 Tọbudu iya bụ; unu bya abụru ndu anwụ ẹka anyi. Ọ bụwaruro
unu anwụ ẹka Nnajịuphu. Ọphu unu eleduro kẹ l'unu eje iphe-ẹhuka
teke e ziru unu ozi-ọma ono; unu gudelaa ẹhu-ụtso ọphu shi l'ẹka
Unme-dụ-Nsọ nata ozi ono.
7 Ọo iphe ono meru g'o gude unu bya abụru ndu iphe, bụkota ndu
ọphu, kweru kẹ Kéreshi lẹ Masedoniya waa l'alị Gurisu byaru awata
anwụ ẹka phẹ.
8 Ọ tọ bụdu-a l'ozi-ọma ono, shi l'ẹka Nnajịuphu, bụ ozi, unubẹdua
l'ezi ono dzuru Masedoniya yẹe Gurisu kpụrumu; obenu l'ekwekwe,
unu kweru kẹ Chileke bẹ ngakọtaakwaru ẹkameka k'ọphu ọ tọ dụedu
onye anyi a-bya akọaharu iya k'iche.
9 Iphe, bụkpoo ẹka anyi jeru bẹ aanọduje epfugbaa kẹ g'unu gude
meshiberu anyi g'anyi byajẹru ndu unu-a; mẹ g'unu gude sefukọtawaa
ẹka l'agwa ọbvu bya aghachiwaru Chileke iphu; wata ejeru ọkpobe
Chileke ono, nọ ndzụ ono ozi;
10 bya awatakwaphọ ele ẹnya Nwa iya ono, e-shi l'imigwe bya ono;
mbụ Nwa iya ono bụ Jizọsu, o meru o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
Ọo ya bụ onye l'a-dzọ anyi l'oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke, ọ-tukoshi ndu
eme iphe-ẹji.

2

Ozi, Pọlu jeru lẹ Tesalonayika

1 Sụ-a; unubẹdua l'onwunu; ụnwunna anyi; maru l'akpapfuta, anyi
kpapfutaru unu ta abụdu anyi kẹ mmanụ.
2 E -gudekpọoru l'anyi jewaru iphe-ẹhuka lẹ Filipayi mẹ iphe-iphere,
e meru anyi; ọle Chileke melẹkwaru-a obu shihu anyi ike; k'ọphu anyi
byaru ezia unu ozi-ọma kẹ Chileke ono. Ọphu anyi ejedururọ epfu
kẹle aakpobyi iphe, anyi eme akpobyi.
3 Mbụ-a; teke ono, anyi l'arwọ unu g'unu bya abụru ndu kẹ Kéreshi
ono bẹ ọ tọ bụkwa g'anyi bya edephua unu edephu; ọphu ọ dụkwa ẹjo-
iphe, dụ anyi l'ọkpoma; ọphu anyi abyakwaru g'anyi harụ unu ghọta
l'ụgho.
4 Ọ chikwa g'ọ dụ Chileke l'uche g'anyi pfua bẹ anyi epfuje. Noo lẹ
yẹbedua bẹ lewaru anyi ẹnya maru l'anyi goshiwaru l'ọ gbaru kẹ gẹ ya
gude ire anyi ẹka; o woru ozi-ọma ono ye anyi l'ẹka. Anyi te epfukwa
g'ọ tsọje nemadzụ ụtso lẹ nchị; gbahaa g'anyi pfuje iya g'ọo-dụ Chileke
ree; mbụ onye ono, l'eletajẹ ime obu anyi; maru iphe, anyi l'arị ono.
5 Unu maru-a l'onwunu l'ọ tọ dụkpodaa teke anyi gude ire mecha
mecha pfuru yeru unu. Ọphu anyi emeduru umere g'ọ bụ l'ọo iphe,
anyi abụdu bẹ anyi sụru l'anyi bụ; g'eeshi g'anyi erita iphe l'ẹka unu.
Ọ kwa Chileke bụ onye a-harụ anyi enge iphe, anyi epfua.
6 Anyi te emekwaru gẹ ndiphe; ọzoo g'unubẹdua; ọzoo gẹ ndu ọzo
jaa anyi ajaja. A makwarụ-a l'eshinu anyi bụ ndu-ishi-ozi Kéreshi bẹ
ọ gbaru g'unu vuru mkpa-ẹhu anyi;
7 obenu l'anyi dụru unu odoo gẹ nwanyị adụjeru ụnwegirima iya-a.
8 Anyi yeru unu obu shii; k'ọphu ọ tọ bụdu-a ozi-ọma kẹ Chileke ono
kpụrumu bẹ anyi l'unu gba mgba; anyi gbakwaphọ ndzụ anyi mgba;
kẹle unu dụnukaru anyi l'obu.

9 Mbụ-a; ụnwunna anyi; unu nyatajẹkwa ẹgube akanya, anyi seru;
l'anyi jekwaru ozi kuta ẹphuru phee. Teke ono anyi l'ezi unu ozi-ọma
ono, shi Chileke l'ẹka ono bẹ anyi jeru ozi l'eswe jee ya l'ẹnyashi gude
ejeta nri, anyi e-ri; g'ọ tọ dụ onye anyi a-bụru ivu-ẹrwa swiru.
10 Unu a-nọdu agbakpọadaru anyi ọdzori. Nokwaphọ gẹ Chileke
a-nọdukwapho agbaru iya anyi. Umere, anyi shi emejeru unubẹ
ndu kwetarụ ozi-ọma ono gekwaru egeru bya abụru umere, pfụru
nhamụnha. Ọ tọ dụkpodaa ẹka anyi metaru iphe, aata anyi ụta.
11 Unu maru l'ọo gẹ nna anọduje ehe ụnwu iya-a bụ g'anyi shi gude
ehe unu l'ẹhu l'ẹhu. Anyi dụru unu obu; bya emee g'obu shihu unu
ike; anyi pfushiaru iya unu ike;
12 sụ g'unu meje iphe, dụ Chileke ree; mbụ onye ono, kuru unu g'unu
bata l'ẹka ya bụ eze; waa l'ọdu-biribiri iya ono.

13 Iphe, meru g'o gude ọphu anyi atuwojedu ẹka ekele Chileke ekele
mẹ anyi -nọdu epfu anụ iya bụ; lẹ teke unu nụmaru opfu Chileke ono,
anyi byaru ezia unu ono bẹ unu ta anatadụru iya gẹ opfu nemadzụ;
obenu l'unu natarụ iya gẹ Opfu Chileke; ọ bụkwarua Opfu Chileke bẹ ọ
bụ eviya. Noo kẹle ọo Chileke ono bẹ l'ere ire l'ime unubẹ ndu natarụ
ozi-ọma ono.
14 Ụnwunna anyi; ọo iphe ono, nwụru unu ono bụ iphe, shi nwụaru
Chịochi kẹ Chileke, bụ ndu ẹphe lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ l'alị
Jiudiya. Ọo 'ẹpho gẹ ndu alị unu eme unu mkpawere bụ gẹ ndu alị
ẹphebe ndu Jiu shi eme phẹ iya.

15 Ọo ndu Jiu ono bẹ bụ ndu ono, gburu Nnajịuphu, bụ Jizọsu; gbua
ndu mpfuchiru Chileke; chịa anyịbedua chịfu l'alị phẹ. Ẹphe gude
ẹgube ono meta iphe, ta adụdu Chileke ree swibe onwophẹ. Ẹphe
bụru ọgu dụru onyemonye.
16 Ẹphe kpọshiru anyi ezi ndu abụdu ndu Jiu ozi-ọma, l'adzọ phẹ nụ
ono. Ọ tọ dụkpodaa teke ẹphe te emetajẹdu iphe-ẹji jasụ l'oobe phẹ
l'ẹkpiri. Ọle oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke bẹ mechakwanaarụ dapfuta phẹ.

Ọogu Pọlu ẹgu akpapfu ndu Tesalonayika

17 A bya abya l'ẹhu k'anyi; ụnwunna anyi; anyi nọakwaru nwọdu
ọphu anyi l'unu ahụmaduru; ọle obu anyi nọkwa-a l'ẹka unu nọ.
Oghoroko unu dụta-beru anyi; k'ọphu bụ l'anyi shiwaa ụzenya seta
g'eeshi g'anyi l'unu hụmakpoo ọzo.
18 Anyi shi eme g'anyi eme kpapfuta unu; mbẹdua, bụ Pọlu l'ishi
onwomu tụkpoakwaru onyo abyabya ugbo olemole; ọphu Nsetanu
ekwedu g'anyi bya.
19 G'ọoduhabe; ?ọ dụru ọphu abụedu unu kpụrumu bẹ bụ ndu
anyi chịru ụpfu yeru bya abụru unu l'e-me g'ẹhu tsọo anyi ụtso; bya
abụru unu bẹ l'a-bụru obunggo, anyi e-gudeje eku onwanyi l'atatiphu
Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi mẹ ọ -byalẹpho ọzo.
20 Mbụ-a; ọ kwa unubẹdua bụ iphe, ee-gude jaa anyi ajaja bya abụru
unu bụ ẹhu-ụtso anyi.

3

1 No iya; a nọnyakpoo; oghoroko unu ono dụta-be anyi; k'ọphu anyi
adụedu ike tagbua ya lẹ nshi; anyi chịa ìdzù sụ l'anyi a-nọduwanu lẹ
Atẹnsu nkịnyi anyi.
2 Anyi zia Timoti, bụ nwune anyi nwoke; bya abụru onye-ozi kẹ
Chileke; bụru onye anyi l'iya tụkoru ese akanya k'ezi ozi-ọma kẹ
Kéreshi ono; g'ọ bya emee g'unu kabaa apfụshi ike; l'o mekwaphọ
g'obu kabaa unu eshihu ike l'iphe, unu kweru.
3 G'ọ tọ dụ g'unu ha onye e-gude k'ẹhu-a, aakpa unu-a kpọlaahaa
azụ; eshinu unubẹdua l'onwunu maru l'iphemiphe ono bụ iphe,
nwụfutajenu l'ẹhu anyi.
4 Lẹ-a; anyi gbuakwaru iya unu tororo; teke ono, anyi nọ l'ibe unu
ono sụ unu l'ee-mekwa anyi ewere. Nta-a bẹ unu eleanaa l'ọ nwụwaru
ẹgube ono ọbu; ọ bụru iphe, unu tụkoru makọtaru.
5 Noo g'o gude mu nọnyaa; ọphu mu adụedu ike takọta nshi; mu zia
g'a bya amaru g'unu pfụ-shiberu ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Chileke.
Lẹ mu tsụhukwaru ebvu sụ ?a maru nwandale ono ta ahụadaaru nụ
unu ama; akanya ono, anyi seru l'ẹhu unu ono bụru akanya ọla-l'iswi.
6 Ọle nta-a bẹ Timoti shiwaa l'ẹka unu nọ lwawaa lwapfuta anyi bya
ezia anyi ozi, dụ ree sụ l'unu kweshiru-a ike; bya enweru n-yemobu;
tẹme unu nọdu anọduje anyata anyi ọkpobe anyata tekenteke. L'ọo
g'oghoroko unu adụje anyi bụkwapho g'oghoroko anyi dụ unu.
7 Ụnwunna anyi; ọ kwa l'unu pfụru pfụshia ike l'ekwekwe, unu
kweru kẹ Chileke meru g'o gude obu nọdu eshihuje anyi ike l'iphe,
bụkpoo iphe-ẹhuka, anyi eje; mẹkpoo ewere, eemekọta anyi.
8 Kẹle ọo nta-a bẹ ndzụ bụ anyi ọkpobe ndzụ; eshi ọphu unu pfụru
pfụshia ike l'atụgba, unu lẹ Nnajịuphu tụgbaru.

9 Sụ-a; ?dẹnukpoo g'anyi a-wata awata ekele Chileke ekele ẹhu unu;
mẹ k'ẹhu-ụtso ono, o meru ọ nọdu atsọ anyi l'iphu yẹbe Chileke opfu
ẹhu unu ono?
10 Eswe l'ẹnyashi bẹ anyi egudeje obu anyi g'ọ ha epfu anụ Chileke
epfushi iya ike sụ g'o mee g'iphu anyi l'unu kpọgba; g'anyi e-
mekwanaa; ẹka unu teke ekweshidu ike g'unu kweshia ike.
11 Nta-a bụ gẹ Chileke anyi, bụ Nna anyi l'onwiya; mẹ Nnajịuphu
anyi, bụ Jizọsu Kéreshi tọoru anyi ụzo, anyi e-shi abya unu agbaphe.
12 Tẹme gẹ Nnajịuphu mekwaaphọ g'unu kabaa eye nwibe unu obu;
mbụ g'unu kwata ye phẹ iya yeshia phẹ iya ike; ye phẹ iya k'anyịnyi.
Nokwaphọ g'unu e-ye iya nemadzụ mgburugburu. Ono bụkwarupho
g'anyi yeru unu.
13 Ọo ya bụ; g'oo-mee g'obu shihu unu ike; unu a-pfụru l'iphu Chileke,
bụ Nna anyi bụru ndu dụebe ree. Ọ tọ dụdu ẹka ụta adụru unu teke
ono, Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi yẹe ndu nkiya a-swịru bya
ono.

4

Umere, dụ Chileke ree

1 Ụnwunna anyi; iphe ọzo, anyi nọ l'ẹka Nnajịuphu anyi bụ Jizọsu
epfuru unu epfushiru iya unu ike bụ l'iphe, unu nwụtaru l'ẹka anyi
bụkwa g'unu l'e-shi gude ndzụ unu eme iphe, dụ Chileke ree emeshi
iya ike. Ọ bụerupho iphe ono bẹ unu emeẹpho. Nta-a bụkwa g'unu
kabaa ya emeshi ike.
2 Noo l'unu mawaru-a l'anyi shi l'ẹka Nnajịuphu, bụ Jizọsu tụaru
unu ekemu.
3 Sụ-a; iphe, dụ Chileke ree g'unu meje iya bụ; g'unu dobe onwunu
nsọ l'ẹka Chileke; mbụ g'unu ta anọdukwa apharwụshi onwunu
ililekpọo.
4 Mbụ-a; g'onyenọnu lẹ g'unu ha majẹkwaru g'ooshi eme ẹhu iya g'ọ
dụ nsọ; bụru iphe, aakwabẹ ùbvù.
5 Unu te egudejekwa aphụ kparịkpari iya dalahụ iya je alụa gẹ ndu
abụdu ndu Jiu, bụ ndu amadụ Chileke.
6 Ọo ya bụ g'ọ tọ dụ onye e-meswe nwibe iya; ọphu ọ dụkwa onye e-
mekputa nwibe iya. Mbụ-a; anyi pfuhaakwaru iya tsụa ya unu atsụtsu
lẹ nchị; sụ l'onye eme ẹgube iphe ono bẹ Nnajịuphu a-gwakwa ọchi.
7 Noo lẹ Chileke ta abụkwa g'anyi bya emerwụshije onwanyi bẹ o
kuru anyi oku iya; ọ kwa g'anyi dụ nsọ.
8 Ọo ya bụ; l'onye jịkaru iphe ono, anyi ezi ono ta abụkwa nemadzụ
bẹ ọ jịkaru. Ọ kwa Chileke b'ọ jịkaru; mbụ Chileke ono, anụje Unme-
dụ-Nsọ iya ono.
9 A bya abya lẹ k'eye ụnwunna unu obu; ono ta abụhekwa iphe,
aa-bya awatarụ unu ederu l'ẹkwo. Noo kẹle unubẹdua l'onwunu bẹ
Chileke l'onwiya ziwaru eye nwibe unu obu.
10 Mbụ unu nọdu emeẹkwapho g'o ziru iya unu; bya eyee ụnwunna
anyi, nọkota lẹ Masedoniya mgburugburu obu ẹgube ono. Ọle iphe,
anyi epfushiru unu ike; ụnwunna bụ; g'unu kabakpọoro eme ẹgube
ono kwasẹru.
11 Unu kukebeje ẹhu g'unu nọdujeepho lẹ nchị odoo; leta ẹnya l'eje
ozi ẹhu unu; gude ẹka unu setajẹ iphe, unu e-gude buru, bụhukwaa
iphe, anyi pfuhawaru unu-a.

12 Noo iphe unu a-nọduje eme: ọ bụru iya bụ umere, gbaru unu l'ẹka
ndu ta abụdu ndu kẹ Kéreshi nọ; k'ọphu ẹphe a-kwabẹje unu ùbvù;
ọ tọ dụkwanu onye unu a-sụ l'ọo ya tẹme unu emee mkpa, dụru unu.

Abyabya Nnajịuphu

13 Ụnwunna anyi; iphe, anyi eme g'o doo unu ẹnya bụ kẹ ndu
nwụhuru anwụhu; g'oo-too rwujekwanụ unu l'ẹhu shii g'oorwuje ndu
te eledu ẹnya kẹle ẹphe lẹ Kéreshi emecha nọdukota.
14 Anyi kwetawaru kweshia ike lẹ Jizọsu nwụhuchaaru bya eteta
nọdu ndzụ. Nokwaphọ g'anyi kwekwarụpho lẹ Chileke e-shi Jizọsu
l'ẹka tụko ndu woadaru onwophẹ ye Jizọsu l'ẹka tẹme ẹphe nwụhu
mee g'ẹphe lẹ Jizọsu tụko teta nọdu ndzụ; mee ẹphe etsoru iya bya.
15 Sụ-a; iphe-a, anyi epfuru unu-a bẹ bụkwa ozi, shi Nnajịuphu l'ọnu;
l'anyịbe ndu ọphu a-nọdukwadua ndzụ teke ono, Nnajịuphu a-bya ọzo
ono; bẹ tee vukwaru ndu ọphu nwụhuhawaru nụ phọ ụzo.
16 Noo lẹ Nnajịuphu l'onwiya bẹ e-shi l'imigwe alwazeta l'alị; gude
olu eze onye-ishi ojozi-imigwe echi mkpu; egbukwaphọ opu Chileke.
Tọbudu iya bụ; ndu ono kwetaadaru kẹ Kéreshi tẹme ẹphe nwụhu
ono evuru ụzo teta nọdukota ndzụ.
17 Chileke ezichata anyịbe ndu ọphu nọkwadu ndzụ teke ono; anyi
l'ẹphe atụko nọdu l'ime urwukpu jeshia Nnajịuphu, bụ Jizọsu ndzuta
l'ephekerephe k'ọphu bụ; ẹka Nnajịuphu nọkpoepho; anyi anọdu.
18 Ọo ya bụ; unu gudeje opfu-a dụa nwibe unu obu.

5

Anwụru ẹnya kwabẹru abyabya Nnajịuphu

1 Sụ-a; ụnwunna anyi; ọ tọ bụhekwaro iphe, aa-bya awata ederu
unu l'ẹkwo sụ unu l'ọ waa ẹgube teke ọ bụ; ọzoo l'ọ waa mbọku,
iphemiphe ono e-me.
2 Kẹle unubẹdua l'onwunu maru ọkpobe amaru lẹ mbọku,
Nnajịuphu a-bya bẹ a-tụ l'ụpfu g'iphuru, byaru oshi l'ẹnyashi.
3 Kẹle ọo teke ndiphe sụru: "Ha! Mgboko dụkwaa jii nta; ọo akwa
g'onyenọnu jeje ẹka dụ iya ree." Noo teke bụ; a -bya amaru ọla-l'iswi
atụ phẹ l'ụzorehu g'ezeda atụje nwanyị, dụ ime-a; woru phẹ yifu; ọ tọ
dụdu mẹ onye lanụ anahụ nụ.
4 Obenu-a; ụnwunna anyi; unubẹdua ta anọkwa l'ọchii kẹ gẹ mbọku
ono tụ unu l'ụzorehu g'abyabya onye-oshi.
5 Noo kẹle g'unu ha bẹ bu ndu bu l'ìphóró mẹ l'ẹka bụ eswe. Anyi ta
abụkwa ndu bu l'ẹka bụ ẹnyashi; ọphu anyi abụkwa ndu bu l'ọchii.
6 Ọo ya bụ; l'eshinu ọ dụ ẹgube ono; g'anyi te kukwaru mgbẹnya gẹ
ndu ọphuu ekugbaa. Ọ chia g'anyi nwụru ẹnya; g'ẹnya doo anyi rịsaa.
7 Mbụ-a; ndu eku mgbẹnya bụkwa l'ẹnyashi bẹ ẹphe ekuje iya. Ọ
bụru l'ẹnyashi bẹ ndu angụtaje mẹe akpọ kulakula angụje iya akpọ
iya.
8 Obenu l'eshinu anyịbedua bu l'ẹka bụ eswe; g'ẹnya donaa anyi
rịsaa. G'ekwekwe, anyi kweru kẹ Chileke yẹe eye obu, anyi yeru ibe
anyi bụru uwe-ígwè, anyi e-yeje; mbụ uwe-ígwè, l'egbobutajẹ anyi
ọkpoma. G'adzọta ono, anyi ele ẹnya iya ono bụru okpu-ígwè, anyi
e-kpuru.

9 Chileke ta atụkwaru anyi ẹka g'anyi bụru ndu ya a-tukoshi oke-
ẹhu-eghu iya. Ọ chikwa g'anyi bụru ndu ya e-shi Nnajịuphu anyi, bụ
Jizọsu Kéreshi l'ẹka dzọta.
10 Mbụ Jizọsu ono, nwụhu-chiru anyi ono; g'ọo-bụru e -mechaa;
anyi l'iya atụko dzụru ndzụ teke ọo-bya; mẹ anyi -nọ ndzụ; mẹ anyi
-nwụhuru anwụhu.
11 Noo g'o gude anyi sụ unu-a; unu meje g'obu shihu nwibe unu ike.
Unu eyejekwaruphọ nwibe unu ẹka g'ẹphe pfụshia ike l'iphe, ẹphe
kweru, bụnaa iphe, unu emena-a.

Iphe, unu e-meje

12 Ụnwunna anyi; ọ kwa arwọrwo bẹ anyi arwọ unu sụ g'unu kwataję
kwabẹ iphe, bụ ndu ono, l'ese akanya ẹhu unu ono ùbvù, bụ phẹ bụ
ndu ono, Nnajịuphu họtaru g'ẹphe bụru ishi unu; bụkwarupho ndu
a-nọdu akpọ-ziru unu ụzo.
13 Unu egudekwaphọ k'ozi ono, ẹphe ejeru unu ono eyeru phẹ eso;
yekwaa phẹ phọ obu ọkpobe eyeye. Unu l'ibe unu eburu lẹ nchị odoo.
14 Ọo arwọrwo bẹ anyi arwọkwapho unu ụnwunna; sụ g'unu lọjeru
ndu ẹnyiru-ozi ẹka lẹ nchị. Ndu ọphu obu ebvuduru ebvuru bẹ unu e-
meje g'obu shihu ike. Ndu ekweshiduru ike bẹ unu eyejeru ẹka g'ẹphe
kweshia ike. Unu atajẹru onyemonye nshi.
15 Unu letaję ẹnya g'ọ tọ dụ g'unu ha onye e-gudeje ẹjo-iphe melata
nemadzụ iphe-ẹji, o meru iya. Gbahaa iphe, unu a-nọdujeepho achị
nta iya bụ g'unu e-shi mejeru nwibe unu ree; mekwaaru iya phọ
onyemonye ọzo.
16 G'ẹhu tsọjekpoepho unu ụtso tekenteke.
17 Unu ta atuwojekwa ẹka l'epfu anụ Chileke mkpụrumkpuru.
18 Unu keleje Chileke ekele iphemiphe, anwụru unu g'iphe adụhabe.
Noo iphe, Chileke achọ unu l'ẹka bụ ono; unubẹdua, unu lẹ Kéreshi
tụgbaru bụru nanụ-a.
19 Unu ta agbanyịjekwa iphe, Unme-dụ-Nsọ eme.
20 Ọphu unu anmajẹkwa mpfuchiru phulaphula.
21 Ọle-a; unu hụjekwa iphemiphe ama; họta ọphu dụ ree; gude-
pyabẹshia ya ẹka ike.
22 Unu esefukọta ẹka l'iphemiphe, bụ ẹjo-iphe g'ọ dụhabe.

Opfu mkpọchi-ishi

23 Anyi sụ-a; gẹ Chileke, bụ iya emeje g'anyi buru l'ẹhu-guu mee unu
g'unu bụru ndu nkiya ọkpobe abụru. G'o dobe ndzụ unu l'ophu; mbụ
uche unu mẹ obu unu mẹ ẹhu unu; l'o dobe iya nno g'ọ tọ dụ ẹka ụta
a-dụ iya teke Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi a-bya ọzo.
24 Iphe ono bẹ bụ iphe, oo-mekọta g'ọ ha; noo kẹle ọo ya kuru unu;
tẹme ọ bụru onye apfụshije ike l'iphe, o pfuru.
25 Ụnwunna anyi; unu pfujekwa nụ Chileke l'opfu ẹhu anyịbedua.
26 Unu kelekwa iphe, bụ ụnwunna anyi g'ẹphe ha ekele nmata phẹ
akpa, dụ nsọ.
27 Iphe, mu eme gẹ mu pfuaru unu bụ; unu gụkwaa ẹkwo-ozi-a g'o
rwudzuru ụnwunna l'ophu lẹ nchị. Nnajịuphu anụkwaa iphe-a, mu
epfu-a.
28 Gẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu eze-iphe-ọma g'unu
ha. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi K'ẹbo, Pọlu Deru Nụ Ndu Tesalonayika

1 Ẹkwo-ozi-a shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alaru Chịochi Tesalonayika,
bụ ndu kẹ Chileke, bụ Nna anyi bya abụru kẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu
Kéreshi. Ndu anyi ẹphe gba mgba ede iya bụ Sulivanusu yẹe Timoti.
2 Gẹ Chileke, bụ Nna yẹe Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu
eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'unu buru guu.

Ikpe, Kéreshi e-kpe mẹ ọ -byalẹpho

3 Ụnwunna anyi; ọ bụakwa iphe, anyi mefụtaje l'anyi a-nọdujeepho
ekele Chileke ekele ẹhu unu tekenteke; kẹle ọ bụ iphe, gbaru anyi
l'ememe. Noo kẹle ekwekwe, unu kweru kẹ Chileke bẹ kwatakpọo
akaẹpho eshihu ike eje; nokwaphọ gẹ n-yemobu, unu yeru nwibe unu
l'ẹhu l'ẹhu akaẹpho shii akaka eje.
4 Noo iphe, anyịbedua l'onwanyi egudeje unu aba abaa l'iphe,
bụkpoo Chịochi Chileke. Ishi aba abaa ono bụru l'unu sụru ẹka l'obu
kweshia ike l'iphe, unu kweru; l'ewere ono, e mekọtakpooru unu ono;
mẹ l'iphe-ẹhuka ono, unu jekọtakpooru ono.
5 Ono bụru iphe, unu e-gudekwanụ ẹka maru l'ọ bụ ọkpobe-opfu
lẹ Chileke ekpeje ikpe, pfụru ọto. Ọo iphemiphe ono, l'eme l'ẹhu unu
ono l'e-me unu agbaa k'abahụ l'ẹka Chileke bụ eze, bụ iya bụ iphe ọbu,
unu anwụ ọnwu iya nta-a.
6 Chileke bẹ bụ onye l'emeje iphe, pfụru ọto; mbụ l'iphe, bụ ndu
ono, meru unu nọdu eje iphe-ẹhuka ono bẹ oo-mekwaphọ ẹphe ejee
iphe-ẹhuka.
7 Unubẹdua ọbu, aakpa ẹhu nta-a bẹ oo-me unu enweru onwunu.
Nokwaphọ g'oo-me anyịbedua. Teke oo-me iphe ono bẹ bụ teke
Nnajịuphu a-nọdu l'ọku enwu phoophoophoo shi l'imigwe abya yẹe
ụnwu-ojozi-imigwe iya ono, bụ phẹ l'e-goshi g'ike iya habe shii ono.
8 Ọo bya agwaa ndu amadụ Chileke ọchi; waa ndu te emedu iphe,
ozi-ọma ẹhu Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi epfu ono.
9 Ndu ono bẹ a-nụ chịipfuu bya achịfu phẹ l'iphu Nnajịuphu mẹ
l'ọdu-biribiri dụ l'ike iya; je dobe l'ẹka ẹphe a-nọdu laa l'iswi jasụ
l'ojejoje.
10 Noo iphe, e-me mbọku ono, ọo-bya. Ọo ya bụ gẹ ndu nkiya,
bụ ndu kwehawaru nkiya akwabẹ iya ùbvù; jakwaa ya phọ ajaja.
Unubẹdua l'onwunu anọdukwapho l'ẹka ono, ndu nkiya nọ ono; kẹle
unu kwetarụ k'ozi ono, anyi byaru ezia unu ono.
11 Noo g'o gude anyi nọdu anọdujeepho epfu anụ Chileke l'iswi ẹhu
unu tekenteke; g'o mee unu g'unu dụ k'anọdu ndzụ ono, o kuru unu
g'unu nọdu ono. Unu adụje ike meje iphe, dụ ree, l'agụ unu ẹgu
ememe. L'o mekwaaphọ g'o dzua oke; mbụ ndzụ ono, unu nọ; opfu
l'unu kweru nkiya ono.
12 Ọo ya bụ; g'ee-shi l'ẹka unu kwabẹ ẹpha Nnajịuphu anyi, bụ
Jizọsu Kéreshi ùbvù; Chileke eshikwanụ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu

Kéreshi l'ẹka kwabẹ unubẹdua ùbvù. Iphemiphe ono bẹ Chileke e-shikọta l'eze-iphe-ọma, oome mẹ kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi mekọta.

2

Ọ-chị-nta Kéreshi

1 A bya abya lẹ k'abyabya kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi
mẹ k'edzukọ, oo-me g'anyi dzukọbe g'anyi l'iya tụgba bụru nanụ anyi
nọdu arwọ unu ụnwunna anyi sụ;
2 g'ọ tọ tụfu-kebekwa unu ẹhu l'ọriri; ọphu obu awatakebekwa ete
unu ophe; opfu l'a sụru unu lẹ mbọku ono, Nnajịuphu a-bya ono
erwuwaa. Unu te eyejekwa ọnu m'obeta o nweru onye byaru bya asụ
unu l'ọo iphe, Unme-dụ-Nsọ pfuru bẹ ya l'epfu; ọzoo l'ọ kwa iphe,
nemadzụ pfuru iya bẹ ya epfu; ọzoo l'e deru iya l'ẹkwo-ozi, a sụru l'ọo
anyịbedua deru.
3 G'ọ tọ dụkwa onye e-duswe unu ụzo; kẹle mbọku ono ta abyakwa
abya abụdu lẹ teke ono, ndiphe e-kwefuru Chileke ike ono vuadaru
ụzo bya; mẹ teke ọ byaadaru mbụ nwa-ogbuka-ekemu ono, bụ iya bụ
onye ono lafụtaje l'iswi ono.
4 Ọ -byaẹpho bẹ ọo-sụ l'ọo-bụru kẹ yẹe iphemiphe, ndiphe ekukpọo
chi g'ọ ha; mẹ iphemiphe ndiphe abarụ ẹja. Oo-woru onwiya dobe lẹ
ya kakọta iphemiphe ono shii. Mbụ; oo-jechakwaa je asụgabe onwiya
l'eze-ụlo Chileke sụ l'ọo yẹbedua bụ Chileke l'onwiya.
5 ?Unu ta nyatahẹduru lẹ mu pfuhawaru iya unu teke anyi l'unu
tụkoru nọdu?
6 Unubẹdua l'onwunu makwarụ-a iphe, akpọshi iya abyabya nta-a.
Ọ kwa k'ọphu a-hụma iya teke gbaru iya nụ
7 Ike ono, a ta hụmadu l'ẹnya ono, bụ ike kẹ nwa-ogbuka-ekemu ono
nọdu erekwanụ ire nta. Ọle yẹbedua l'onwiya ta abyadụ abya jeye
teke onye ono, sedekwadụru iya nụ ono l'e-tochiru iya.
8 O -tochiẹru iya phọ ono; ọo ya bụ nwa-ogbuka-ekemu ono abya teke
ono; l'aa-hụma-dzuru iya. E mechaẹpho; Nnajịuphu, bụ Jizọsu egude
uphere ọnu iya gbua ya. Ọ bụru nwịinwii ono, Nnajịuphu a-nọdu egbu
teke l'ọo-bya ono bẹ bụ mkpakọ-iphe l'e-me nwa-ogbuka-ekemu ono
l'ọ laa l'iswi.
9 Abyabya, nwa-mgbuka-ekemu ono a-bya bẹ bụkwa l'ike kẹ Nsetanu
bẹ oo-shi l'ẹka. Ọ -bya l'o meshiahaa iphe, dụ biribiri, dụgbaa iche
iche, bụ iphe, a-kpọ ndiphe opfu. Nokwaphọ g'oo-gude ụgho emegbaa
iphe-ọhumalenya, dụ biribiri.
10 Oo-gude ẹjo ụgho mgbashị gude eduphushi ndu ono, bụwaa ndu
l'a-la l'iswi ono. Iphe, ẹphe e-gude laa l'iswi ono a-bụru l'ẹphe jịkaru
l'ẹphe ta akpọduru obu eye l'ọkpobe-opfu ono, bụ iya gege adzọta phẹ
nụ ono.
11 Noo iphe, meru g'o gude Chileke gbahaa phẹ ẹka; ẹphe shiswee
ụzo; shiswee ya k'ọphu bụepho iphe, abụdu ọkpobe-opfu bẹ ẹphe
ekwetajẹ l'ọ bụ ọkpobe-opfu.
12 Ẹka ọ wụkoru bụ l'iphe, bụkpoo ndu ono, ekwetaduru ọkpobe-
opfu ono; ọ bụchiaru ẹjo-iphe ka phẹ ụtso ono bẹ Chileke a-nmakọta
ikpe.

Apfụru pfụshia ike

13 Ụnwunna anyi; Nnajịuphu yekwarụ unu obu. Ọ bụakwa iphe,
anyi mefụtaje; l'anyi a-nọdujeepho ekele Chileke ekele ẹhu unu
tekenteke; kẹle Chileke shiẹpho lẹ mbụ họta unu k'ọphu ọo-dzọta unu;
mbụ o jekwa e-shi Unme-dụ-Nsọ ono l'ẹka l'ere ire l'ẹhu unu ono; waa
l'ekwekwe ono, unu kweru l'ọkpobe-opfu ono; dzọo unu.
14 Ọo iphe ono bẹ o shi l'ẹka ozi-ọma ono, anyi ziru unu ono kua
unu oku iya; g'unu lẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi gbarụ mgba
nweru ọdu-biribiri iya.
15 Noo ya bụ; ụnwunna anyi; unu pfụru pfụshia ike; unu gudeshikwa
ọkpobe-opfu ono, anyi ziru unu ono; mẹ anyi gude ọnu zia ya unu-o;
mẹ anyi deru iya unu edede l'ẹkwo-ozi.
16 Gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi l'onwiya; yẹle Chileke, bụ
Nna anyi, bụ onye yeru anyi obu; bya emee g'obu shihu anyi ike jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii; meeru unu anyi eze-iphe-ọma; mekwaarụpho
anyi iphe ono, anyi ele ẹnya iya ono.
17 G'o mee g'obu shihu unu ike; mekwaaphọ unu g'unu shihu ike sụru
k'eme iphe, dụ ree, unu emekpọo ememe; pfuje iphe, dụ ree l'ọnu.

3

Aarwọ g'epfuru nụ Chileke

1 Ẹka anyi a-sụbe opfu ono ishi ụnwunna anyi bụru; g'unu pfuje
nụru anyi Chileke g'ozi-ọma kẹ Nnajịuphu kabaa edzuru ẹkameka
ẹgwegwa; g'a kwabẹjekwapho ozi-ọma ono ùbvù l'ẹkameka ẹgube
ono, unu akwabẹje iya ono.
2 Wafụa g'ọ nafụtaje anyi l'ẹka ndu iwe mẹ l'ẹka ndu ẹjo-iphe. Noo
kẹle ọ tọ bụebedu ndiphe l'ophu bẹ kwetarụ k'ozi-ọma ono.
3 Obenu lẹ Nnajịuphu bụ onye apfụshije ike l'iphe, o pfuru. Ọo ya
bụ onye e-me g'unu shihu ike; tẹme l'o chekwaphọ unu g'ẹka Onye-Njọ
ono te erwu unu l'ẹhu.
4 Anyịbedua bẹ Nnajịuphu meakwaru ọphu anyi awahẹduru unu
obu mini. O doru anyi ẹnya l'unu eme-a iphe, anyi sụru g'unu meje;
tẹme unu je l'e-meru iya kwasẹru.
5 Gẹ Nnajịuphu kpọ-ziaru unu ụzo k'ọphu unu akabaa anọdu eye
Chileke obu eje l'iphu; mẹ k'ọphu ata nshi unu l'a-bụ ọphu shi Kéreshi
l'ẹka.

Ozi Nnajịuphu, e jefụtaje

6 Ụnwunna anyi; iphe, anyi nọ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi
l'ẹka epfuru unu nta-a bụkwa; g'unu bujeru ụbara yeru iphe, bụkpoo
nwanna, ẹnyiru ozi dụ; ọphu o mejedu iphemiphe ono, anyi ziru unu
g'unu meje ono.
7 Noo l'unubẹdua bẹ maru-a l'unu nwụfutaje ẹka anyi. Anyi te
eshikwa bụru ndu ẹnyiru ozi teke anyi l'unu shi nọdukota.
8 Ọ tọ dụkwa onye anyi natajẹru nri ria kẹ mmanụ. Ọ chia iphe, anyi
shi emejechia bụ l'anyi shi esekọtaje akanya eswe l'ẹnyashi jasụ ike
labọ abvụ anyi; g'ọ tọ dụ g'unu ha onye anyi a-pata mkpa ẹhu anyi je
ebo g'ọ bụru iya ivu-ẹrwa.
9 Iphe, anyi shi eme iya ta abụkwa l'ọ tọ gbadụru anyi g'anyi a-sụ
g'unu vuru mkpa ẹhu anyi. Ọ kwa g'anyi gude umere anyi goshi unu
iphe, unu e-letajẹ eme.

10 Mbụ lụfuchakwa lẹ teke anyi nọ l'ibe unu bẹ anyi pfuhaakwaru
unu iphe-a pfushia ya ike sụ: “G'onye ete kwedu eje ozi te erijekwa
nri.”
11 Iphe, anyi gude nọdu epfu iphe-a bụ l'anyi nụmawaru l'o nweru
g'unu ha ndu harụ bụru ndu ẹnyiru ozi dụ; ndu bụepho iphe, ẹphe nọ
bụ o-jeru-opfu, 'e kuduru phẹ; ọphu ọ dụdu iphe ọzo, ẹphe anọduje
eme.
12 Anyi nọ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi l'ẹka akaru ẹgube ndu ono
alọkwaru phẹ phọ ẹka lẹ nchị sụ g'ẹphe nọduekwapho nwa doo seje
akanya l'onwophẹ seta iphe, ẹphe e-gude buru.
13 Sụ-a; ụnwunna anyi; g'ike ta abvụkwa unu l'eme iphe, dụ ree.
14 Teke ọ bụ l'ọ dụru onye jịkaru emeje iphemiphe-a, anyi deru
l'ẹkwo-ozi-a; unu hụbekwa onye ọbu ama. Unu wuchia ya ewuchi;
g'e gude nno g'iphere a-dụ iya.
15 Ọle g'unu te emejekwa iya g'onye unu l'iya dụru l'opfu. Unu gudeje
iya lọo ya ẹka lẹ nchị; kẹle ọ bụkwa nwanna unu.

Opfu, mkpọchi-ishi

16 Gẹ Nnajịuphu l'onwiya, bụ iya bẹ ẹhu-ọdu-guu l'eshije l'ẹka
mekwaa g'ẹhu dụjekpoepho unu gubala tekenteke; mẹ l'ẹkameka. Gẹ
Nnajịuphu swikwaru unu eswiru g'unu ha.
17 Ekele-a, dụ l'ẹkwo-ozi-a bẹ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gude ẹka mu dee
ya. Ọwa-a bụakwaa gẹ mu edeje iphe edede. Ọo ya bụ iphe, unu
e-gudeje hụbe ẹkwo-ozi, mu deru ama.
18 Gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi meeru unu eze-iphe-ọma
g'unu hakọta. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi Ke Mbụ, Pọlu Deru Nụ Timoti

1 Ẹkwo-ozi-a bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mbụ mụbe onye-ishi-ozi
Kéreshi Jizọsu. Ọo Chileke ono, bụ onye l'adzọje anyi; yẹe Kéreshi
Jizọsu ono, bụ onye anyi ele ẹnya iya-a; bẹ ziru mu gẹ mu bụru onye-
ishi-ozi ono.
2 Onye mu ede ẹkwo-a anụ bụ gụbedua, bụ Timoti; onye bụwaa
ọkpobe nwa mu; l'ekweta ono anyi kwetarụ ono. Gẹ Chileke, bụ Nna;
mẹ Nnajịuphu, bụ Kéreshi Jizọsu; meeru ngu eze-iphe-ọma; phụaru
ngu obu-imemini; mekwaphọ g'ẹhu dụ ngu guu.

Alọ ndu ẹjo-nzi ẹka lẹ nchị

3 Sụ-a; teke ono, mu eje Masedoniya bẹ mu sụkwaru ngu: jiko g'ị
nọduekwapho lẹ Efesọsu k'ọphu ịi-harụ alọ ndu ẹjo-nzi ẹka lẹ nchị
g'ẹphe b'e ezihẹkwa iphe, abụdu ọkpobe-opfu.
4 Ọphu ẹphe anọdujeshi akọ-phe mkpọkoro akọ-iphè ndu Jiu.
Ọphu ẹphe agụshijeshi ndzepfu ndzepfu ẹpha ndiche; ẹpha ọphu ta
abvụjedu abvụbvu. Ẹgube iphe ono bụepho ịgoligoli bẹ ọokpa-lije.
O to yejeduru nemadzụ ẹka g'o mee iphe, Chileke tụberu g'o mee; mbụ
iphe ono, anyi shi l'ozi-ọma, anyi kwetarụ ono maru.
5 Iphe, kparụ iphe, mu gude nmaaru ngu ọkwa-a bụkwa gẹ ndu kẹ
Kéreshi egude obu ìphóró yee nwibe phẹ obu; gude egomunggo phẹ
maru iphe, gbaru phẹ l'ememe; kweta kẹ Chileke ọkpobe ekweta.
6 Ọ dụru ndu hawaru shiswee ọkpobe ụzo ono; woru iphu chee
ichephu; shiwarọ nno wata epfuphe mkpọkoro opfu.
7 Ndu ono bẹ ọogu ẹgu abụru ndu ezi ekemu Chileke l'ẹbe abụ l'opfu,
ẹphe epfu doru phẹ ẹnya; ọphu iphe ono, ẹphe epfushi opfu iya ike
ono edokwaru phẹ phọ ẹnya.
8 Anyịbedua g'anyi hakọta bẹ tụkokwaru machaarụ l'ekemu Chileke
bẹ dụ ree mẹ a -nọdu emekwa iya g'ọ gbaru g'e meje iya.
9 Ọle ọphu doru ẹnya bụ l'ọ tọ bụkwa ndu pfụberekoto bẹ a tụ-doru
ekemu ono. Ọ kwa ndu adarwụ ekemu adarwụ; mẹ ndu bụ ọ-kari-ẹka;
tụaru iya ndu anọduje akpọ Chileke ẹbo l'afụ; mẹ ndu iphe-ẹji; tụaru
iya ndu adụduru Chileke nsọ; mẹ ndu ono adụdu iphe, bụ kẹ Chileke
mẹ nanụ dụru ọphu ẹphe eyeru nsọ ono; bya atụaru iya ndu egbuje
nna phẹ mẹ ne phẹ; bya atụaru iya ndu mgbugbụmadzu l'ophu.
10 A tụru iya doberu ndu arwụje ụrwuali; mẹ unwoke ejepfuje
unwoke ibe phẹ; bya atụa ya doberu ndu apa nemadzụ l'oshi. A tụru
iya doberu ndu adzụje ụka mẹ ndu akpapyabẹje iphe, ẹphe meru ria
nte; bya atụa ya doberu iphe, bụkpoo ndu eme iphe, abụdu ọkpobe-
opfu ono, e ziru unu ono.
11 Ọkpobe-opfu ono, e ziru unu ono bẹ shikwa l'ozi-ọma ono, Jizọsu
Kéreshi yeru mu l'ẹka ono. Ozi-ọma ono bụkwanuru ozi-ọma k'ọdu-
biribiri Chileke ono, bụ Chileke dụkota ree bya edzukọta oke l'ime
onwiya ono.

Pọlu etu Chileke ẹpha

12 Mu etu Nnajịuphu, bụ Kéreshi Jizọsu ẹpha. Ọo ya bẹ bụ onye
meru; mu dụ ike eje ozi-a, mu eje-a. Mu etu iya ẹpha; kẹle o lewaru

ẹnya hụma lẹ mu gbaru k'ọphu ya e-gude ire mu ẹka; bya ahọta mu gẹ mu jeeru iya ozi ono.
13 A makwarụ-a lẹ mu shi anọduje epfutọshi Jizọsu Kéreshi lẹ mbụlembu; shi anọduje achị nta iya; shikwaphọ anọduje eme iya iphe-iphere. Ọle Chileke bẹ phụlekwaru mu-a obu-imemini; kẹle iphemiphe ono, mu shi eme ono bẹ mu shi eme l'amagama. Mu te eshidu kwetawaa teke ono l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu.
14 Tọbudu iya bụ; Nnajịuphu anyi ono, bụ Jizọsu Kéreshi ono bya aphụaru mu obu-imemini ọphu nyịberu g'aatụ ọnu iya. O mee mu: mu bya ekweta l'ọo yẹbedua bụ Nnajịuphu; mekwaa mu phọ: mu bya eyee ndu ọzo obu. Ono bụru iphe, oomejeru iphe, bụkpoo ndu ẹphe l'iya tụgbaru bụru nanụ.
15 Ọwa-a bụ opfu, gbaru g'e gude iya ẹka; tẹme ọ dụ ree g'onyemonye gbobe ẹka nata iya ọkpobe anata. Lẹ Kéreshi Jizọsu byaru lẹ mgboko-a gẹ ya bya adzọo ndu eme iphe-ẹji. Ọ bụru mbẹdua bẹ eme iphe-ẹji ọbu shi wụkoru.
16 Noo g'o gude Jizọsu Kéreshi phụaru mbẹdua obu-imemini bya emee g'ọ bụru l'ẹhu mu bẹ ya e-shi goshi ndu ọzo gẹ ya atabeje nshi shii. Ọo ya bụ lẹ Jizọsu Kéreshi bẹ gude ẹhu mu egoshi ndu ọzo lẹ ya a-gbẹnu dzọo phẹ; nụ phẹ ndzụ ojejoje; o betakpọoru iphe-ẹji phẹ dụ ịdagha; mẹ ọ -bụru l'ẹphe kwetarụ nkiya.
17 Sụ-a; gụbe Chileke ono, bụ eze ojejoje; bya abụru onye ta anwụhujedu anwụhu; bya abụru onye ata hụmajedu l'ẹnya; bya abụru ngu bụ Chileke, maru iphe kpoloko; g'a kwabẹ ngu ùbvù; jaa ngu ajaja; jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ bụ ono-o.
18 Sụ-a; nwa mu Timoti; mu anma ọkwa-a eye ngu l'ẹka. Gẹ mu gude iya nyatarụ ngu iphe, ono ndu mpfuchiru Chileke pfuru l'opfu ẹhu ngu ono; k'ọphu ii-gude iya lwụa ọgu ẹhu Chileke ono.
19 Kwekpọekwapho kẹ Kéreshi; g'iphemiphe, iime bụjeekwarupho iphe, obu ngu marwetaru l'ọo iphe, gbaru iya l'ememe. O nwekwarụ ndu machacharu-a iphe, gbaru phẹ l'ememe, obu phẹ sụru g'ẹphe mee; ọphu ẹphe emejedu iya. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kéreshi rikashịhu erikashịhu g'ụgbo-mini, jeru asụa onwiya l'akpaa.
20 Ndu harụ yịru lẹ ndu ono bẹ bụ Hayimeniyọsu waa Alẹguzanda. Ndu ono bẹ mu woakwaru ye Nsetanu l'ẹka g'ọ nụa phẹ aphụ k'ọphu ẹphe a-nwụtakwanu l'ọ tọ dụdu ree mbụ epfutọshi Chileke.

2

Abarụ Chileke ẹja lẹ Chịochi

1 Iphe mbụ, mu epfu epfushi ike bụ; g'e pfujeru nụ Chileke sụ iya g'ọ gbaarụ ndiphe mkpu; l'o meeru phẹ iphe, mkpa iya dụru phẹ. L'a rwọjekwa iya phọ arwọrwo ẹhu onyemonye; ekelejekwa iya phọ ekele.
2 G'e pfujeru nụ Chileke l'iswi ẹhu ndu eze; mẹwaro iphe, bụkpoo ndu bụ ndu-ishi. Ọo ya bụ k'ọphu nchị a-dụ anyi doo; anyi eburu l'ẹhu-guu; anyi a-nọdu anụru Chileke opfu; mẹkwapho k'ọphu anyi a-nọduje eme umere, gbaru anyi l'iphemiphe, anyi eme.
3 Sụ-a; nokwa iphe, dụ ree bụ onoya. Tẹme ọ bụkwaru iya phọ bụ iphe, dụ Chileke ree; mbụ Chileke ono, bụ Onye-Ndzọta anyi ono.

4 Ọ dụ Chileke l'uche gẹ ya tụko iphe, bụkpoo nemadzụ l'ophu dzọo.
Ọ dụkwa iya phọ g'a sụ l'iphe, bụ nemadzụ g'a ha byakọtaru bya amaru
iphe ono, bụ ọkpobe-opfu onoya.
5 Noo kẹle ọo Chileke lanụ bẹ dụ nụ kpoloko; ọ bụkwarupho onye
lanụ kpoloko bẹ bụ onye apfụjeru lẹ mgbaka Chileke yẹe nemadzụ.
Onye ono bụ iya bụ Kéreshi Jizọsu, bụkwapho nemadzụ l'onwiya.
6 Onye woru onwiya nụ g'e gude ndzụ iya gbata ọha l'ophu; agba
ekebe iya l'orwuberu iya.
7 Noo g'o gude ọ họta mu mee mu gẹ mu bụru onye-ozi-ọma; bụru
onye-ishi-ozi ono; k'ọphu mu e-gude ozi-ọma ono je araa arara l'alị ndu
abụdu ndu Jiu; k'ọphu ẹphe e-kwetakọta ọkpobe-opfu ono. Mbụa; ọ
kwa ọkpobe-opfu bẹ mu nọ l'ẹka Kéreshi epfu ono. Mu ta adzụkwa
ụka.
8 Sụ-a; iphe, dụ mu ree bụ g'unwoke pfujekwa nụ Chileke l'iphe,
bụkpoo ẹkameka. G'ẹphe chilije ẹka phẹ gude obu ìphóró epfu anụ
Chileke. G'ẹhu te eghujekwa phẹ eghu; ọphu ẹphe abọjekwa obu ẹbo
m'ẹphe nọdu epfu anụ Chileke.
9 A bya abya l'ụnwanyi; iphe, dụ mu ree bụ gẹ nwanyị rịje ọriri maru
ẹgube uwe, ooye l'ẹhu. Gẹ nwanyị yeje uwe gbaru iya nụ. G'iphe, ẹphe
e-gudeje eme omemma bụru iphe, egoshi l'ẹphe doberu onwophẹ ọ̀rù
bya esedeje onwophẹ. G'ọ tọ bụkwa eme ẹgbushi g'ọ bụru iya bụ
ẹka ẹnya a-nọdu eje. G'ụnwanyi te egudejekwa mkpọla-ododo yẹe
aka eme omemma. Ọphu ẹphe eyejekwa uwe erenụka ire gude akwa
onwophẹ ngwa.
10 Iphe, ụnwanyi emejechia bụ g'ẹphe meje iphe-ọma, bụkwanu iya
bụ iphe, gbaru ụnwanyi, sụru lẹ Chileke dụru phẹ lẹ nsọ l'ememe.
11 G'ụnwanyi wozejekwa onwophẹ alị ọkpobe ewoze; nọduje nwa
nggujingguji; nwụje iphe, eezi phẹ.
12 Mu te ekwekwa g'ụnwanyi zije iphe. Ọphu mu ekwedu g'ọ dụru
nwanyị, anọdu atụru unwoke iphe, ẹphe a-nọdu eme. G'ụnwanyi
jipyajẹepho onwophẹ nwadoo.
13 L'ọ kwa Ádamu bẹ Chileke vuru ụzo mee tẹme o meje Ivu.
14 Ọphu ọ bụkwa Ádamu bẹ Nsetanu ghọru ụgho; ọ kwa nwanyị bẹ
ọ ghọru iya; mee ya o mebyia ekemu, Chileke tụru.
15 Ọle iphe, Chileke l'e-gude dzọo nwanyị bụ anwụshi ụnwu; mẹ ọ
bụkpowaru l'ọ nọ-shiru ike l'ekwekwe, o kweru kẹ Kéreshi; bya eyee
ndu ọzo obu; bụru onye kẹ Chileke ọkpobe abụbu; bya edobe onwiya
ọ̀rù.

3

Ndu-ishi ndu Chịochi

1 Iphe ono, e pfuru ono bụkwa ọkpobe-opfu: “Ọ -bụru l'ọ dụru onye
ẹnya dụ g'ọ bụru onye-ishi Chịochi; onye ono bụkwa ọkpobe iphe bẹ
agụ iya nụ.”
2 Onye-ishi Chịochi bụfutajekwa onye ụta adụdu lẹ ndzụ iya; onye
alụ nwanyị lanụ; bụkwarupho onye esedeje onwiya; bụru onye nweru
uche; onye umere iya dụ ree; onye ooheje ihee akwa ẹbyaa; l'ọ
bụkwarupho onye adụje ike ezi ndu ọzo iphe.
3 G'onye ono ta abụkwaru onye angụje mẹe g'ọ tsụ iya atsụtsu;
ọphu onye ono abụkwaru onye eme ẹhuka. G'ọ tọ bụkwaru onye

eme ụghoro. G'onye ono buchiaru onye atajẹru iphe nshi; onye ta
aswọjedu ụswo; l'ọ bụru onye te eyeduru ẹnya l'okpoga.
4 G'onye ono bụkwaru onye dụru ike leta ibe iya ẹnya ree; onye
ụnwegirima ibe iya anụru opfu bya akwabẹ ùbvù.
5 Lẹ teke ọ bụ lẹ nemadzụ ta adụdu ike bụru onye-ishi l'ibe iya; ?
dẹnuhunu g'onye ọbu e-me dụ ike bụru onye-ishi Chịochi kẹ Chileke?
6 G'onye ono ta abụkwaru onye teke adụdu iphe, ọ mawaru lẹ kẹ
Chileke; k'ọphu onye ọbu ata watadu etse etsetse; eshi ẹgube ono
Chileke anmaa ya ikpe g'ọ nmarụ Obutuswe.
7 Onye ono abụru onye ndu abụdu ndu Chịochi epfu l'oome ree;
ọo ya bụ g'ọ tọ dụkwanu onye a-sụ l'ọ phụu iphe, onye-ishi Chịochi
meru; a -nọnyaa Obutuswe gude ẹgube iphe ono nmata onye-ishi
onoya l'ọ́nyà.

Ndu ejeru Chịochi ozi

8 Nokwaphọ gẹ ndu ejeru Chịochi ozi bụfutaje ndu eeyeru ùbvù.
Ẹphe taa bụduru ndu ntuphu-ire; ọphu ẹphe abụduru ndu ngụnukaru
mẹe; ọphu ẹphe abụduru ndu anọduje achọ urwu l'ụzo adụdu ree.
9 Ẹphe e-gude obu phẹ g'ọ ha gudepyabẹ ọkpobe-opfu ono, Chileke
goshiru anyi ono; g'obu ta awajẹkwa phẹ mini.
10 G'e vujeadakwaru ụzo hụadaa ndu ọbu ama; teke a hụchaaru
phẹ ama; ọphu ọ dụdu ẹka ọnu abọru phẹ ẹbo; tẹmanu e yewa phẹ
rọ g'ẹphe jejeru Chịochi ozi.
11 Nokwaphọ gẹ unyomu phẹ bụfutaje ndu eeyeru ùbvù; ndu ta
asụdu asụlasu; ndu adụje ike sede onwophẹ; ẹphe abụru ndu e gude
ire phẹ ẹka l'iphemiphe.
12 G'onye ejeru Chịochi ozi bụkwaru nwanyị lanụ kpoloko bẹ ọo-
nọdu alụ. L'ọ bụru onye dụru ike eleta ụnwu iya ẹnya rengurengu;
eletakwaphọ ibe iya ẹnya ree.
13 Noo lẹ teke ọ bụ lẹ ndu ejeru Chịochi ozi bẹ ejerwe iya ejerwe bẹ
ọ gbakwarụ kẹ g'a kwabẹje phẹ ùbvù, ha shii. Ẹphe adụjekwanu ike
shihu obu ike asa iphe ono, anyi kweru ono kpaa kpaa; mbụ iphe ono,
anyi nọ Kéreshi l'ẹka kweta ono.

Iphe, Chileke shi domia edomi

14 Ẹkwo-ozi-a bẹ mu ede anụ ngu; ọle ọ tọ dụkwa gẹ mu anọ-beru
nta-a mu abyapfuta ngu;
15 k'ọphu bụ; mu -nọahaa ọdu abyabya l'ịi-maru g'i-gudeje eme
umere l'ụlo Chileke ono, bụ iya bụ Chịochi kẹ Chileke ọphu dzụ ndzụ;
bya abụru itso yẹe ọkpa-ụlo k'ọkpobe-opfu onoya.
16 A tụkoru kwetakọta l'ọkpobe-opfu ono, Chileke shi domia edomi
onoya pfụbekpooru paa ẹka mebyi apaa. Chileke goshiru iya anyi;
anyi kwetakwa iya phọ. Ọkpobe-opfu ọbu bẹ pfuru sụ:

Jizọsu bẹ byaru lẹ mgboko-a
bya abụru nemadzụ.
Unme Chileke goshi
l'ọ bụ
onye pfụberekoto.
Ụnwu-ojozi-imigwe
gudekwaphọ ẹnya
phẹ hụma iya.

E pfukọtaru ọhamoha,
nọ lẹ mgboko opfu
ẹhu iya.
Ndiphe kweta nkiya;
Chileke bya ekuta iya
kuba l'imigwe
je akwabẹ iya ùbvù,
ka l'ùbvù.

4

Ndu ẹjo-nzi

1 Unme Chileke bẹ epfuru iya anyi enwu iya anyi enwunwu lẹ nchị
sụ l'e-mechaa nweru ndu e-dochi ekweta onoya wata anga nchị l'iphe,
ndu ọbvu alọ-kpurukpuru epfu; wata etso iphe, ọbvu ono ezi.
2 Gude opfu tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu adzụshi ụka; ndu e gudewaa ọku
mkpụrukpu-ígwè hụchishia egomunggo.
3 Ẹphe anọduje ezi g'a ta alụjeshi nwanyị; ọphu erijeshi ẹgube nri
ọwa-a ọzo ọphuu; mbụ nri, Chileke meru gẹ ndu kweru nkiya bya
amaru ọkpobe-opfu ono rije eriri.
4 Iphemiphe, bụkpoo iphe, Chileke meru bẹ dụkotakwa ree. Ọ tọ
dụkwa ọphu gbaru kẹ g'a jịkaje iya mẹ e kelewaa Chileke ekele iya.
5 Noo kẹle opfu Chileke yẹe epfupfu, e pfuru nụ Chileke onoya bẹ
mewaru iphe onoya ọ dụ nsọ l'iphu Chileke.

Onye ejeru Kéreshi Jizọsu ozi ọkpobe ejeje

6 Ọ -bụru l'i woru iphe, bụ ọkwa-a, a nmakọtaru ngu-a g'ọ ha
nmakọtaru iphe, bụ ụnwunna g'ẹphe hakọta bẹ bụkwa iya bụ l'ị bụ
onye ejeru Kéreshi ozi eje iya ọkpobe ejeje. Ọo ya bụ l'iigoshi l'ọo opfu
Chileke ono, i kwetarụ mẹ ọkpobe iphe ono, e ziru ngu ono, i shiẹpho
k'eshinu ono tsota ono bẹ bụ nri, i gude azụ onwongu.
7 Ta angabẹjekwa nchị lẹ mkpọkoro akọ-iphè ụnwanyi ọgerenya, bụ
akọ adụdu iphe, bụ ọkpobe-opfu, dụ iya nụ ililekpọo. Iphe, ii-mechia
bụ g'ị hụje onwongu ahụhù; g'iigude nno nọdu ndzụ, dụ Chileke ree.
8 Kẹle ahụhù ọphu aahụ ogwẹhu bẹ urwu, dụ iya nụ hakwa
nwanshịi; obenu l'ọphu urwu gbaru mgburugburu bụ lẹ nemadzụ
anụru Chileke opfu. Noo kẹle Chileke kweru ukwe lẹ ndu eme nno
bẹ ya e-meru eze-iphe-ọma lẹ ndzụ ọphu ẹphe nọ nta-a; bya emeeru
phẹ iya lẹ ndzụ ọphu ẹphe a-nọdu l'ọduliphu.
9 Opfu-a bẹ bụ opfu, e gude ẹka; mbụ opfu gbaru g'onyemonye
machịa ẹka labọ nata iya.
10 Ọo iphe ono meru g'o gude anyi nọdu anọduje eseshi akanya iya
ike; eje iphe-ẹhuka. Kẹle anyi kpọru obu yeru Chileke, nọ ndzụ; mbụ
Chileke ọphu bụ Onye-Ndzọta ndiphe l'ophu; kelekele kẹ ndu kweru
nkiya.
11 Pfuaru phẹ iphe onoya pfushiaru phẹ iya ike; l'iizikwaa phẹ iya
phọ ezizi.
12 Te ekwekwa g'ọ dụru onye a-nọdu eko ngu ọkpa l'ishi opfu l'ị bụ
nwata. Iphe, ịi-mechia bụ g'ị bụru iphe-leta-mee l'opfu ọnu; mẹ abọ
ụja; mẹ lẹ n-yemobu; mẹ l'ekweta kẹ Chileke; mẹ l'adụebe ree.

13 Iphe, ịinodukpoepho emeje jasụ mu abya bụkwa: g'ị gụjeru
Chịochi ẹkwo-opfu Chileke; l'i meje g'obu shihu phẹ ike; l'ị
tọwashijekwaru phẹ phọ opfu Chileke g'o doo phẹ ẹnya.
14 Ta akwaswekwaru ẹnya l'iphe-ọma ono, Chileke meru ngu teke
ono, ndu mpfuchiru Chileke gude ike, Chileke nụru phẹ pfuchiaru iya
ono; mbụ teke ono, ndu e meru ọgerenya Chịochi byabẹru ngu ẹka
l'ishi ono.
15 Kebekpọepho ẹhu meje iphe ono; phube iphu me iya ree; k'ọphu
onyemonye l'a-hụma g'i gude ejekpọlepho l'iphu l'iphu.
16 Kwabẹekwarupho umere ngu ẹnya; l'ị kwabẹkwarupho ẹnya
l'iphe ono, iizi ndu ọzo ono. Mejeẹkwapho iphemiphe ono; kẹle i -
nọdu emewaa ẹgube ono; l'ị dzọo onwongu ndzụ; dzọo ndu anọduje
anụ iphe, iipfu.

5

1 Ta abajẹkwaru nwoke, ka ngu abụru ọgerenya mba; tọjechikwa
nwẹhu pfuru yeru iya g'ọ bụ iya bụ nna ngu. L'i mejeru unwoke, ka
abụru nwata gẹ gụ l'ẹphe bụ unwune.
2 Ụnwanyi ka abụru ọgerenya bẹ ịi-meje g'ẹphe bụ ne ngu.
L'iimejekwarụpho ụnwanyi, ka ngu abụru nwata gẹ gụ l'ẹphe bụ
unwune. Te emerwụshikwa onwongu l'ẹhu phẹ.

Ụnwanyi, ji phẹ anọedu

3 Kwabẹjekwa ụnwanyi, ji phẹ anọedu ùbvù; mbụ ndu ọphu adụdu
g'ọ dụ phẹ ililekpọo.
4 Teke ọ bụ lẹ nwanyị, ji iya anọedu nweru ụnwegirima; ọzoo ụnwu
nwa-nwa; g'ụnwegirima ono nwụta l'ọo ẹphebedua evukpọadaru ụzo
leta ndu unuphu phẹ ẹnya; l'o nokwa iphe, gbaru ndu kẹ Chileke bụ
ono. Ọo ya bụ; g'ẹphe eshi nno melataru ndu nwụru phẹ nụ ree, ẹphe
meru phẹ. Ọ kwa iphe ono bụ iphe, dụ ree l'iphu Chileke.
5 Ọle gẹ nwanyị, ji iya anọedu; ẹbe ọ dụdu g'ọ dụ iya ililekpọo; ọphu
ọ tọ dụdu onye eleta iya ẹnya; bụkwaru Chileke bẹ ọo-nọdu ele ẹnya
l'ẹka. G'ọ tọ tụ-gbejekwa ẹka l'anọdu epfu anụ Chileke eswe l'ẹnyashi.
Iphe, ọonoduje epfuru Chileke bụ g'ọ kwọo ya lẹ mkpa.
6 Nwanyị, ji iya anọedu ọphu anọdujeepho eme iphe, bataru iya
l'obu bẹ nwụhuakwaru anwụhu; l'ẹka ọ nọ ndzụ.
7 Noo iphe, ii-pfuru phẹ bụ onoya; mbụ pfua ya kwata pfushiaru phẹ
iya ike; k'ọphu ẹphe a-nọdu eme umere, gbaru phẹ nụ. Ọo ya bụ; g'ọ
tọ dụ iphe, aa-ta phẹ ụta iya.
8 Ọ -bụru l'o nweru onye harụ ndu ẹphe l'iya bụ; ọphu ooletadu phẹ
ẹnya; kelekele ndu ọphu bụ ndibe phẹ gẹdegede; onye ono bụkwa
iphe, oogoshi bụ lẹ ya te ekwedu kẹ Kéreshi; mbụ l'onye te ekwedu kẹ
Kéreshi bẹ gbẹkwa ka iya nụ mma.
9 G'e te edejekwa ẹpha nwanyị, ji iya anọedu l'ẹkwo; mbụ onye
ọphu teke anọ-rwudu ụkporo apha ẹto lẹ mgboko; gbahaẹpho onye
bụ nwoke lanụ kpoloko bẹ ọ lụjeru;
10 waa nwanyị, aatụ-dzuru ọnu iya; l'oome ree shii. G'ọ bụkwaru
nwanyị, hefutaru ụnwu iya ree; bụru onye akwajẹ ẹbyaa ree; bụru
nwanyị, gudewaa mini kwọo ndu-nsọ ọkpa; bya abụru nwanyị,
yewaru ndu eje iphe-ẹhuka ẹka; bụkwarupho onye wowaru onwiya
yekọta l'eme iphe-ọma mgburugburu kpọo.

11 Jịkajekwa ede ẹpha nwanyị, ji iya anọedu, bụkwadu nwẹpa.
Noo kẹle ọobujeru teke ẹgu nwoke gụtaeru phẹ phọ; ẹphe aghaaru
Kéreshi azụ wata achọ g'ẹphe e-me je alụru ji ọzo.
12 Ẹphe -mewa iya nno bụkwa iya bụ lẹ Chileke a-nma phẹ ikpe
l'ẹphe te emeẹdu iphe ono, ẹphe kweru Kéreshi ukwe ememe onoya.
13 Tẹme ọzo bụru l'ẹphe a-wata eme ẹnyiru; tsoru ekpuphe l'ụlo l'ụlo
edophe gwẹrigwerigweri; bụru o-jeru-opfu, 'e kuduru iya; epfugbaa
iphe, agbakpọdaaru phẹ l'epfupfu.
14 Nokwa g'o gude mu sụ gẹ nwanyị, ji iya anọedu, bụkwadu nwẹpa
je alụru ji ọzo; nwụshia ụnwegirima; leta ụlo iya ẹnya. Ọo ya
bụ; g'onye ọhogu anyi ono te enwe iphe, ọo-hụma anyi l'ẹhu gude
epfubyishi anyi.
15 L'o nwekwarụ ndu ọphu hawarụnu Kéreshi wata etso Nsetanu.
16 Ọo ya bụ; ọ -dụru nwoke ọzo nwanyị kweru kẹ Kéreshi, nweru
abụbu, ji iya anọedu ndzụ; g'onye ọbu letakwa abụbu iya ono ẹnya.
G'onye ono ta apakwaru mkpa ẹhu nwanyị ono bya ebo Chịochi. G'ọ
bụekwarupho ndu ọphu ji phẹ anọedu; ẹbe ẹphe amadụ g'ẹphe e-me
onwophẹ bẹ Chịochi a-nọduje eleta ẹnya.

Ndu e meru ọgerenya Chịochi

17 Iphe, gbaru g'e meje iya bụ g'a kwabẹje ndu e meru ọgerenya
Chịochi ùbvù ọkpobe akwabẹ; mbụkwa ndu ọphu l'ejeru Chịochi ozi
ree; kelekele kẹ ndu ono, kukeberu ẹhu asa opfu Chileke asasa; ezikwa
iya phọ ezizi ono.
18 Noo kẹle e deru iya l'ẹkwo-opfu Chileke sụ: “Te ekechijekwa eswi
ọnu mẹ ọ -nọdu azọshiru ngu ereshi.” Bya asụkwapho: “Onye akanya
gbaru k'anata ụgwo akanya iya.”
19 Ọ -bụru l'o nweru onye sụru l'onye e meru ọgerenya Chịochi bẹ
meru ẹji; te eyekwaru onye ọbu ọnu; a -gụfukwa l'a dụ ẹbo; ọzoo ẹto
gbaa ya ekebe iphe ọbu l'o meru iya eviya.
20 Ndu ọphu, bụ ndu eme ẹji bẹ ịi-bajẹru mba l'edzudzu-ọha. Ọo ya
bụ gẹ ndu ọphunapho atsụhukwanu ebvu.

21 Mu nọkwa l'iphu Chileke; mẹ l'iphu Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi
yẹe l'iphu ụnwu-ojozi-imigwe ono, ọ họtaru ono epfushiru ngu iya
ike sụ g'i mejekwa iphemiphe-a, mu epfuru ngu-a g'ọ ha; g'ọ tọ dụkwa
ọphu ii-mephodoje. Ọphu ọ dụkwa iphe, ii-leje nemadzụ ẹnya l'iphu
eme.
22 Rịje-odakwa ọriri; tẹme l'ị byabẹ nemadzụ ẹka l'ishi. G'ẹka ngu
ta adụjekwa l'iphe-ẹji, ndu ọzo eme. Dobeẹkwapho onwongu ọ̀rù.
23 Ọ tọ bụekwapho mini kpoloko bụ iphe, ịi-ngụje. Ngụtajekwa mẹe
nwanshịi m'ọbvu ẹpho ngu ono; mẹ ẹhu ba adụ ike ngu onoya, bụ iphe
ono anọduje eme ngu tekenteke onoya.

24 O nweru ndu ẹjo-iphe, ẹphe eme dabyiru ẹba; mbụ ọ gbẹkwanu
dụ g'ọ bụ l'iphe-ẹji, ẹphe eme bẹ vuwaa phẹ ụzo eje gẹ Chileke nmaa
phẹ ikpe. O nwekwarụpho ndu ọphu nkephẹ akpọadaa ụpfu tẹme l'ọo
vọ-lishihu.
25 Nokwaphọ g'eme ree dụ. O nweru ree, nemadzụ e-me l'ọ bụru ree,
a tụkoru ele l'ẹnya. Teke ọ bụ l'o nweru ree, e meru; ọphu a hụmaduru
iya nta; a -nọnyakwaapho bẹ ọo-tụkokwaa vọ-lishihukọta.

6

Ndu bụ ohu

1 G'iphe, bụ ndu bụ ohu gụje nnajịuphu, nwe phẹ nụ lẹ ndu gbaru
g'a kwabẹje phẹ ùbvù; k'ọphu e tee wotadu ẹpha Chileke yẹe iphe ono,
anyi ezi ono epfubyishi epfubyishi.
2 G'ohu, ndu ọphu nnajịuphu phẹ bụ kẹ Kéreshi; te ekojekwa phẹ
ọkpa l'ishi; kẹle ẹphe bụ ụnwunna. G'ẹphe gbẹjechikwa kabakpọo
phẹ rọ ejeshiru ozi ike; eshinu onye ono, nweru ohu ono kweru kẹ
Kéreshi; bụru onye dụ Chileke l'obu tẹme ọ nọdu anọduje emeru ohu
iya ree gude ebu iya nggo ozi ono, oojeshiru iya ike ono.
Noo iphe, ịi-nọduje ezi ezizi; anma ọkwa iya anmashia iya ike.

Ẹjo nzi waa ọkpobe ẹku

3 Sụ-a; teke ọ bụ l'o nweru onye ọzo, byaru awata ezi iphe, gbaru
iche; ọphu iphe, oozi adagbadụru l'ọkpobe-opfu ono, bụ opfu kẹ
Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ono; onye ọbu jịkafua iphe ono,
anyi ziru lẹ kẹ g'ee-shije etso Chileke ono;
4 onye ono ekukwa onwiya ekuku l'ẹbe adụ iphe, ọ maru. Iphe, yẹle
onye ono eme bụkwa ntụmego; yẹe abaphe mba l'opfu, enwedu ishi;
opfu bụepho eme gẹ nemadzụ nwejeru nwibe iya ẹnya-pfụrupfuru;
adzọ-phe ẹnya; epfubyishi nwibe phẹ; yẹe anọdu elephe nwibe phẹ
ẹjo ẹnya;
5 mẹ alọru opfu chie lẹ mgbaka nwibe phẹ. Ndu ono bụ ndu
egomunggo phẹ dahụwaru adzụlakpa; bya abụkwarupho ndu ta
amadụ ọkpobe-opfu ono. Ẹphe anọduje arị l'anụru Chileke opfu bụ
ụzo, ẹphe e-shi rita urwu. Kpajẹru ẹgube ndu ono l'aphara.
6 Obenu l'anụru Chileke opfu; yẹle iphe-ephuru-l'ẹnya bụkwa urwu,
parụ ẹka apaa.
7 L'ọ tọ dụkwa iphe, anyi gude bya mgboko-a; nokwaphọ g'ọ tọ dụdu
iphe, anyi e-gude eshi lẹ mgboko ala.
8 Ọo ya bụ; anyi -nwewaru nri bya enweru uwe; g'ono phujeru anyi
l'ẹnya.
9 Obenu lẹ ndu anọduje achọ g'ee-shi g'ẹphe kpaa ẹku bẹ ẹjo-iphe
ono, ẹphe anọduje achọ ono enwujeru ye l'eme iphe-ẹji. Ọ bụru iphe
ono abụjeru ọ́nyà nmata phẹ. Ikpoto iphe, agụ phẹ nụ tụkokpoerupho
bụru iphe-mmanụ; tẹme ọ bụru iya ahụje phẹ ọnu l'ọku; tẹme ọ nọdu
alọtaje phẹ lọ-mia l'ẹka ẹphe a-nọdu mebyishihu; lakọta l'iswi.
10 Ọ kwa eye ẹnya l'okpoga bụ ọgbarabvu iphemiphe, bụ ẹjo-iphe. O
yekwarụ ndu bụ opfu l'ọo l'ẹphe achọ okpoga bẹ o gude ẹphe shiswee
ụzo; parụ ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kéreshi parụ haa. Ọ bụkwaru iya
phọ meru g'o gude ẹphe shi ẹgube ono gude ẹka phẹ kpatarụ onwophẹ
iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe.

Iphe Timoti e-meje

11 Ọle-a; gụbedua, bụ onye kẹ Chileke-a; gbalakwaaru ẹgube iphe
ono g'ọ ha; kukebe ẹhu bụru onye pfụberekoto; akwabẹ Chileke ùbvù;
nweru ekweta; yẹe n-yemobu; mẹ nshirima; yẹe eme odoo.
12 Gude ekweta lwụa ọgu ono lwụta ndzụ ojejoje, bụ iphe, e kuru ngu
oku iya ono; tẹme i pfụru l'edzudzu ọha gbua ya tororo sụ l'i kwewaru
kẹ Kéreshi ono.

13 Ọo l'iphu Chileke ono, bụ Chileke ọphu anụje iphemiphe ndzụ;
waa l'iphu Kéreshi ono, pfụru l'iphu Payịleti gbaaru ọkpobe-opfu ono
ekebe ono; ọo l'iphu phẹ bẹ mu nọ epfu iya epfushiru ngu iya ike sụ
ngu:
14 g'ị tụkojeekwapho ọkwa ọkwa-a, mu anmarụ ngu g'ọ ha-a
tsokọtaje. G'ọ tọ dụkwa ẹka ii-tsoswe iya mẹ ẹka lanụ; ọo ya bụ g'ọ
tọo dụkwanu ẹka aa-ta ngu ụta jeye teke Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu
Kéreshi a-bya ọzo.
15 O -rwuẹpho bẹ Chileke e-me-a g'a hụma-dzuru Kéreshi ọbu; mbụ
onye ono, dụkota ree; bya edzukọta oke l'ime onwiya; bụru Eze ndu
eze; bya abụru Nnajịuphu ndu bụ nnajịuphu.
16 Ọo ya kpoloko kpẹekpu bụ onye ta abyadụ anwụhu anwụhu. Ẹka
o bu bẹ ìphóró, dụ iya nụ te ekwejedu gẹ nemadzụ zakube iya ntse. Ọ
tọ dụkwa nemadzụ igbakoroshienyi gudejewaa ẹnya hụma iya; ọphu
ọ dụkwa onye byaru ahụma iya nụ. G'ọ bụru iya bẹ ndiphe a-kwabẹje
ùbvù; ike ono, te enwedu abvụbvu ono abụru nkiya. Nokwa g'ọ dụ-o!
17 A bya lẹ kẹ ndu nweru iphe lẹ mgboko-a; karụ phẹ g'ẹphe te
egudejekwa iya ku onwophẹ; ọphu ẹphe edobekwa obu l'iphe ono,
adụdu g'ọo-nọ-beru onoya. G'ẹphe dobechia obu phẹ lẹ Chileke ono,
bụ omeluko onoya. Chileke ono anụkotaje anyi iphemiphe; nụ iya anyi
k'anyịnyi g'oomee g'ẹhu tsọmahu anyi.
18 Gẹ ndu nweru iphe meje iphe, dụ ree; mbụ-a; g'ẹphe mejekpọo
iphe, dụ ree tekenteke; g'ẹphe bụru omeluko; l'ọ gụje phẹ ẹgu g'ẹphe
lẹ ndu ọzo gbarụ mgba l'iphe phẹ.
19 Ọo ẹphe -nọdu eme nno l'ọ bụru iya bụ l'ẹphe nweru ọkpobe iphe.
Noo l'ẹphe e-shi ẹgube ono kpata ọkpobe iphe kụberu onwophẹ; mbụ
ọkpobe iphe ọphu a-nọduwaru phẹ rọ jeyewarụro l'ụzo iphu. Ọo ya
bụ; o -rwuẹpho; g'ẹphe anata ndzụ ono, bụ ọkpobe ndzụ ono.
20 Sụ-a; jiko Timoti; kwabẹekwarupho iphe ono, e yeru ngu l'ẹka
ono ẹnya. G'i letajẹ ẹnya g'ị tị nọdu epfuphe mkpọkoro opfu, bụ iphe
eswe; ọphu ị nọdukwa atụ-phe mkpọkoro ẹgo, ndiphe ahajẹru sụ l'ọ
bụ mmamiphe.
21 O nweru ndu anọduje arị l'ẹphe maru iphe; ẹphe egude nno phua
ụzo ekwekwe ono, anyi kweru ono. Gẹ Chileke meeru unu eze-iphe-
ọma. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi K'ẹbo, Pọlu Deru Nụ Timoti

1 Ọo mụbe Pọlu; onye-ishi-ozi Kéreshi Jizọsu lẹ g'ọ bụ uche Chileke
l'ede ẹkwo-a; gẹ mu gude pfuaru ndiphe l'ophu k'ọkpobe ndzụ ono,
Chileke kweru ukwe lẹ ya e-shi l'ẹka Kéreshi Jizọsu nụ anyi ono.
2 Onye mu ede iya anụ bụ gụbe nwa mu ono, mu yeru obu, bụ Timoti.
Gẹ Chileke, bụ Nna; yẹe Nnajịuphu anyi, bụ Kéreshi Jizọsu meeru ngu
eze-iphe-ọma; phụkwaaru ngu phọ obu-imemini; mekwaphọ g'ẹhu dụ
ngu guu.

Pọlu ekele Chileke bya aadụkwapho Timoti obu

3 Mu etu Chileke ẹpha; mbụ onye mu gude obu mu g'ọ ha ejeru ozi gẹ
nna mu oche phẹ jeru iya; ọphu ọowadu mu obu mini. Iphe, bụkpoo
tekenteke, mu epfu anụ Chileke l'eswe mẹ l'ẹnyashi bẹ mu anyataję
tua ya ẹpha l'opfu ẹhu ngu.
4 Timoti; mu nyatakwarụ-a ẹnya-mini ono, ghakashịhuru ngu l'ẹnya
ono. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude oghoroko ngu dụ mu shii. Mbụ-
a; ọ gụkwa mu g'a sụ lẹ mu lẹ ngu hụmaru ọzo k'ọphu ẹhu-ụtso e-
jikwanụ mu ọkpoma.
5 Mu anyatajękwa ọkpobe ekwekwe ono, i kweru kẹ Nnajịuphu anyi
ono. Ekwekwe ono bẹ ne ngu oche, bụ Loyisu yẹe nene ngu, bụ
Yunayisu vuhaadaa ngu rọ ụzo kwetaadaa; o dokwaa mu phọ ẹnya
l'o nokwaphọ gẹ gụbedua kwetarụ.
6 Noo g'o gude mu nọdu anyatarụ ngu sụ g'i mekwaa iphe-ọma ono
g'o ree ire; mbụ iphe-ọma ono, Chileke shi l'ẹka ono, mu byabẹru ngu
l'ishi nụ ngu teke ono, mu pfuru nụ Chileke l'opfu ẹhu ngu ono.
7 Lẹ Unme-dụ-Nsọ ọphu Chileke nụru anyi ta abụkwa Unme, l'e-me
anyi g'anyi tsụje ebvu. Ọ kwa Unme a-nụje anyi ike bya abụru Unme
n-yemobu; bya abụru Unme emejekwaphọ g'anyi dụ ike sedekọtaje
onwanyi.
8 Ọo ya bụ; g'ọ tọ dụkwa teke ịisoje ẹnya epfuru ndiphe l'ị bụ onye
kẹ Nnajịuphu anyi ono. Ọphu iphere ẹhu mbędua adụjekwa ngu; mbụ
mbędua ono, a tụru mkpọro l'opfu ẹhu Nnajịuphu anyi ono. Iphe, ii-
mechia bụkwa g'i jee òkè iphe-ẹhuka nkengu l'iphe-ẹhuka ono, anyi
eje gude ese iswi ozi-ọma ono. Chileke bẹ e-mekwaa g'ị dụ ike ejeje
iya.
9 Ọo Chileke ono bẹ bụ onye dzọru anyi; bya ekua anyi oku, dụ nsọ
ono; ọ tọ bụdu iphe, anyi setarụ l'akanya; ọ bụ eze-iphe-ọma, bụ iphe,
ọ tụbehawaru l'o noo gẹ ya l'eme iya. Ono bụru iphe, ọ gbẹ l'ẹka
Kéreshi Jizọsu meeru anyi tẹme mgboko dụ.
10 Ọle nta-a bẹ ọ byaru emee: a hụma-dzuru eze-iphe-ọma ono; kẹle
Kéreshi Jizọsu ono, bụ Onye-Ndzọta anyi ono bẹ byawaru eliphe-a
bya emebyiwaa ike k'anwụhu. Nta-a bẹ o shiwaa l'ozi-ọma ono mee
g'ahụma-dzuru ndzụ ono; mbụ ndzụ ọphu bụ a -dzụwaru iya; a taa
nwụhubaedu anwụhu.
11 Ọ bụru iya bẹ a họtaru mu gẹ mu saję àsàsà; mu abụkwarupho
onye-ishi-ozi iya; bụru onye ezi iphe ezizi.

12 Ọ kwa iphe ono meru g'o gude mu nọdu ejekọtakpoo iphe-ẹhuka-
a, mu eje-a; ọphu ọ bụdu l'iphere iya adụje mu; noo lẹ mu maru onye
mu kweru nkiya; tẹme o doo mu ẹnya ree l'ọo-dụ ike kwakọbe iphe
ono, mu yeru iya l'ẹka ono jeye mbọku ono.
13 Gudeshiẹkwapho ọkpobe-opfu ono, ị nụmaru mu l'ọnu ono; g'ọ
bụru iya a-nọdu akpọ-ziru ngu ụzo g'ii-gudeje epfu opfu; kweta iya;
nọdu Kéreshi Jizọsu l'ẹka yee nwibe ngu obu.
14 Kwabẹkwaru ẹguru iphe ono, e yeru ngu l'ẹka ono ẹnya. Ọo
Unme-dụ-Nsọ ono, bu l'ime anyi ono e-me g'ị dụ ike letakọta iya ẹnya.
15 ?Ọ kwa l'ị maru lẹ ndu Eshiya, g'ẹphe ha bẹ tụkoakwaru g'ẹphe ha
gbakashịhu parụ mu haa; mbụ je akpaa lẹ Fayigẹlosu yẹe Hemojinizu.
16 Gẹ Nnajịuphu phụaru ndibe Onẹsiforosu obu-imemini; kẹle o
shi anọduje agba mu unme; ọphu iphere mu adụjedu iya gẹ mu nọ
mkpọro-a.
17 Teke o beberu byarwuta Romu bẹ ọ wataẹru mu phọ achọshi ike
jeye teke ọ hụmaru mu.
18 Gẹ Nnajịuphu jiko yekwarụ iya ẹka; gẹ Chileke phụaru iya obu-
imemini mbọku onoya; gụbedua l'onwongu mawaru-a g'o yetaberu
mu ẹka lẹ Efesọsu.

2

Ọkpobe onye ojọgu kẹ Kéreshi

1 Ọo ya bụ; gụbedua, bụ nwa mu; gẹ Chileke mee g'i gude eze-iphe-
ọma ono, shi l'ẹka Kéreshi Jizọsu ono shihu ike.
2 Ị nụmawaru-a iphemiphe ono, mu pfuru l'edzudzu-ọha ono. Woru
iya ye l'ẹka ndu goshiwaru l'ẹphe gbaru g'e gude ire phẹ ẹka bụkwanu
ndu a-dụ ike zikwaa ya phọ ndu ọzo.
3 Takwaa nshi jee òkè iphe-ẹhuka nkengu l'opfu ẹhu Kéreshi Jizọsu,
bụ iphe, gbaru ọkpobe onye ojọgu kẹ Kéreshi.
4 Ọ tọ dụkwa onye ojọgu, nọ l'ẹka ọgu ekpo ọku, ewojeru onwiya je
eye l'akanya k'eliphe-a; gbahaa g'o mee iphe, dụ onye họtaru iya nụ
ono ree.
5 Ọzo bụru l'onye agba ọso bẹ e te bujekwa nggo k'onye kachaa
agbagba mẹ ọ -bụdu l'ọ gbaru iya g'aagbajẹ iya.
6 Ọo onye akọ opfu, ejeshi ozi ike bẹ ọ gbaru kẹ g'o vujeru ụzo ria
iphe, o metaru l'opfu iya ọbu.
7 Rịkwaa iphemiphe ono, mu pfuru ono arịri. Gẹ Nnajịuphu
yetakwaru ngu ẹka g'iphemiphe dokọta ngu ẹnya.
8 Nyatakwa Jizọsu Kéreshi ono, Chileke meru: o shi l'ọnwu teta
dzụru ndzụ ono. Jizọsu ono bụ eri Dévidi; ọ bụru iphe ono bụkotakpoo
iphe ozi-ọma ono, mu ezi ono epfukpọ.
9 Ọ kwa l'ọo lẹ mu ezi ozi-ọma ono meru g'o gude mu nọdu eje iphe-
ẹhuka-a, mu eje-a; g'ọ bụ lẹ mu bụ onye meru ẹjo-iphe. Ọle ọ bụ; a
-tụchaa mu mkpọro; ?a tụhunuru ozi-ọma ono mkpọro?
10 Noo g'o gude mu gude k'ẹhu ndu Chileke họtaru atagbukọta
iphemiphe ono lẹ nshi; ọo ya bụ gẹ Chileke eshikwanụ l'ẹka Kéreshi
dzọkwaa phẹ phọ; shi ẹgube ono nụ phẹ ndzụ ojejoje, dụ biribiri.
11 Opfu-a bẹ bụkwa opfu, e gude ẹka, pfuru sụ:
Ọ -bụru l'anyi lẹ Kéreshi
bẹ tụkoru nwụhukota

bẹ anyi l'iya
a-tụkokwapho
nọdukota ndzụ.
12 Ọ -bụru l'anyi atagbukọtaje
iphemiphe lẹ nshi
bẹ anyi lẹ Jizọsu
a-tụkokwapho bụru eze.
Ọ -bụru l'anyi sụru l'anyi
ta amadụ onye ọ bụ
bẹ ọo-sụkwapho lẹ
ya ta amadụ ndu anyi bụ.
13 Ọ -bụru l'anyi ta
apfụshijedu ike l'iphe,
anyi pfuru bẹ yẹbedua
apfụshijekwa ike l'iphe,
o pfuru.
Kẹle ọ tọ gbanwejedu iphe,
o pfuru.

Onye e kweru l'oojerwe ozi ejerwe

14 Nyatajẹru onyemonye iphemiphe ono; l'ị nọduje l'iphu Chileke pfuaru phẹ iya pfushiaru phẹ iya ike sụ phẹ g'ẹphe ta nọdujekwa abaphe mba l'opfu, enwedu ishi. Ọ tọ dụkwa urwu dụ iya nụ. Ọ 'ẹkwapho emebyi bẹ oomebyije ndu anụ iya nụ.
15 Kukebe ẹhu goshije phẹ lẹ Chileke hụkotawaru ngu ama bya agụa ngu l'onye gbaru kẹ g'i jejeru iya ozi; mbụ l'ị bụ onye-ozi, iphere ozi, ooje adụdu; tẹme ị bụru onye anọduje ezirwe ọkpobe-opfu ono ezirwe.
16 L'i zejeru onwongu g'ị tị yịjeshi lẹ ndu epfu mkpọkoro opfu, bụ iphe eswe. Noo kẹle ẹgube opfu ono e-me ndu anụ iya nụ: ẹphe alaa azụ azụ; ẹphe te eyehẹduru Chileke ùbvù.
17 Iphe, ẹphe ezi adụje g'onwo, ababushi anụ. Ndu harụ yịru lẹ ndu ono, epfu iphe ono bụ Hayimeniyọsu yẹe Filitosu.
18 Ẹphe gwọbewaru etso ọkpobe-opfu ono; kẹle ẹphe sụru lẹ ndu nwụhuru anwụhu gbẹ shiwanụ l'ọnwu teta dzụru ndzụ. Ẹphe gude ẹgube ono nweru ndu ọphu ẹphe harụ enwunga enwunga; gude nno nwufu phẹ l'ekwekwe ono, ẹphe kweru kẹ Chileke ono.
19 Ọle ọkpa-ụlo ono, shihuru ike ono, Chileke tụru ono bẹ bụkwanu 'enwubata enwubata. Iphe-ọhubama, Chileke deru l'ọkpa-ụlo ono bụ: Nnajịuphu maru ndu bụ ndu nkiya. Iphe ọzo, o dekwaru iya phọ bụ: G'iphe, bụkpoo onye sụru lẹ ya bụ kẹ Nnajịuphu anyi; wofukwaphọ ẹka l'eme ẹjo-iphe.
20 "Eze-ụlo, ha shii ta abụekwapho ụdu ite, dụ iche iche, e gude mkpọla yẹle ope, vu aswa kpụa bẹ adụje iya nụ kpoloko. Iphe, a pyịru l'oshi mẹ ọphu a kpụru l'ụrwa adụjechakwaa ya. Ndu abụru iphe, aanọdu akwabẹ ùbvù; ndu abụerupho iphe, e gude eme iphe.
21 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'o nweru onye safụkotaru onwiya ẹjo-iphe ono, mu gụshiru ono; ọ kwa iya bụ l'onye ono a-bụru ite, aakwabẹ ùbvù ono, e doru nsọ ọ bụru iphe, e gude ejeru Nnajịuphu ozi; tẹme edozia ya g'e gude iya jeje iphemiphe, dụ ree.

22 Ọo ya bụ; gbalajẹru ẹgu eme ẹjo-iphe ono, l'anọduje agụ
ụnwokorobya ono. Iphe, ii-mechia bụ g'i bụru onye pfụberekoto; l'i
kweta kẹ Kéreshi; nweru n-yemobu; nweru nchị-adụ-doo unu lẹ ndu
ono, egudeje obu-ìphóró akpọku Nnajịuphu ono.
23 Te eyejekwa ọnu l'opfu ntụmego eswe, enwedu ishi; l'ị maanarụ-a
l'ẹgube iphe ono bẹ bụepho ụswo bẹ e gudeje iya aswọ.
24 L'onye-ozi kẹ Nnajịuphu bẹ bụfutajekwa onye ta aswọjedu ụswo;
onye emejeru onyemonye odoo; onye maru g'ezije iphe; bụru onye
atajẹru iphe nshi.
25 Ọ bụfutaje onye ewozeje onwiya alị; akpọ-ziru ndu agbajẹ iya
opfu agbagba ụzo. Kẹle o nweru g'oo-me Chileke agbẹ yeru phẹ ẹka;
izimanụ ẹjo-iphe ono alwa phẹ azụ; ẹphe alwapfuta Chileke; ẹphe
abya amakọtaru ọkpobe-opfu onoya.
26 Ọo ya bụ; ẹnya abya ekosahụ phẹ teke ono; ẹphe emefu l'ọ́nyà
ono, Obutuswe nmataru phẹ onoya, bụ iya shi mee phẹ: ẹphe nọdu
eme iphe, bụ uche Obutuswe onoya."

3

Umere ndiphe lẹ mbọku ikpazụ

1 "Sụ-a; iphe lanụ, ịi-maru ọkpobe amaru bụ l'o -rwuẹpho teke
k'ikpazụ bẹ ọkpobe iphe-ẹhuka a-byakwa.
2 Noo lẹ teke ono bẹ ndiphe a-bụjeerupho onwophẹ bẹ ẹphe e-yeje
obu kpoloko; ẹphe abụru ndu nchamẹnya okpoga; bụru ndu atụ ọnu
onwophẹ; bụru ndu eku onwophẹ ekuku; bụru ndu anọduje ephu ndu
ọzo iphu; ndu karikọtaru ne lẹ nna, nwụru phẹ nụ ẹka; ndu amadụ
iphe-ọma, e meru phẹ; ndu ta adụdu iphe, adụjeru phẹ lẹ nsọ ememe.
3 No iya; ẹphe a-bụru ndu nemadzụ dụ ashị; ndu iphe ta abvụjedu
l'obu; ndu atukobeje nemadzụ ibe phẹ iphe, o medụru; ndu te
esedejedu onwophẹ; bụru ndu eme ẹnari; ndu iphe, dụ ree adụje ashị.
4 Ẹphe a-bụru o-deru-oye; bụru 'anụma anụma phẹ; bụru ndu etse
etsetse; ẹphe abụru ndu ka eye iphe-ụtso obu eme lẹ Chileke;
5 ndu anọduje eme g'ẹphe kweru kẹ Chileke l'ẹbe ẹphe ekweta lẹ
Chileke ere ire. Jiko pakwarụ ẹgube ndu ono haa.
6 "Ndu dụ nno bẹ bụ phẹ l'ahajẹru abaphe l'ụlo l'ụlo edusweshi
ụnwanyi, enwedu egomunggo; mbụ ụnwanyi metawaru ẹjo-iphe; ọ
kwọwaru phẹ ẹhu; iphe, l'alọ-phu ẹgube ụnwanyi ono bụru ẹgu ẹjo-
iphe, dụgbaa iche iche, anọduje agụ phẹ nụ.
7 Ẹgube ụnwanyi ono bẹ ọonoduje eheshi ihee ike; mbụ g'ẹphe
nwụta iphe; ọle ẹphe ta abyakwanụ adụ ike takebe marweta ọkpobe-
opfu onoya.
8 Ndu ono, l'anọduje eduphushi ụnwanyi ono bẹ kwachiru ọkpobe-
opfu ono ụzo gẹ Jianẹsu yẹe Jiambirisu kwachiru iya Mósisu teke
ndiche ono. Ẹphe bụ ndu egomunggo phẹ dahụwaru adzụlakpa;
ekwekwe, ẹphe kweru bẹ bụ ekwekwe, daru l'ẹba l'ẹnya kẹ Chileke.
9 Ọle ndu ono ta adụdu ẹka ẹphe ejebebaaru; onyemonye atụko
hụmakota l'ẹphe bụ ndu eswe; mbụkwapho g'onyemonye hụma-
dzuru lẹ Jianẹsu yẹe Jiambirisu bụ ndu eswe."

Ọkwa, Pọlu nmarụ gude
kpọchia ozi-a ishi

10 “Ọle gụbedua mawaru iphe, mu ezi; ọkpobe amaru; bya amaru
umere mu; maru iphe, mu tụberu; maru ekweta mu; maru gẹ mu
ejeberu iphe-ẹhuka; maru n-yemobu mu; maru nshirima mu;
11 maru mkpamẹhu ono, a kpakọtakpooru mu ono g'ọ ha; mẹkpoo
iphe-ẹhuka ono, mu jegbabẹru onoya, bụ iphe, tụkoru dapfukọta mu
lẹ Antiyọku; waa lẹ Ayikoniyomu; waa lẹ Lịsutura. Sụ-a; mkpamẹhu,
dapfutakọtaru mu nụ ta abụkwa iphe epfupfu! Ọle Nnajịuphu
dzọkotakwaru mu l'iphemiphe onoya.
12 Mbụ-a; iphe, bụkpoo ndu bụ ndu ọogu g'ẹphe lẹ Kéreshi Jizọsu
tụgba bụru nanụ; g'ẹphe shi ẹgube ono nọdu ndzụ, dụ Chileke ree bẹ
aa-kpakọtakwa ẹhu.
13 Obenu lẹ ndu bụ ndu eme ẹjo-iphe; mẹ ndu anọduje aghọ ụgho;
g'ẹphe ha bẹ a-nọduepho aka ẹji akaka eje l'eme ẹjo-iphe, ẹphe
eme; ẹphe egude nno duphushia ndu ọzo; ndu ọzo eduphushikwaphọ
ẹphebedua.
14 Ọle ọ bụ; gụbedua l'onwongu; pfụshiekwapho ike l'ọkpobe-opfu
ono, e ziru ngu ono, bụ iya bụ iphe, i kwetarụ; opfu l'ị makọtaru ndu
bụ phẹ ziru ngu iya.
15 L'ị nyatajẹkwapho l'i shi lẹ nwata makọtaru iphe, e deru l'ẹkwo-
opfu Chileke. Ọo iphe ono, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke ono, dụ nsọ
ono bẹ a-dụ ike mee ngu l'i nweru mmamiphe k'ọphu Chileke e-shi
l'ekwekwe, i kweru kẹ Kéreshi Jizọsu dzọo ngu.
16 Iphe, bụ iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke bẹ shikọtakwa l'ẹka
Unme Chileke. Ọ dụ ree l'egudeje zia ọkpobe-opfu ono; mẹ g'e
gudeje iya goshije nemadzụ ẹka o meru ẹji; waa g'e gudeje iya agbazi
egomunggo; waa g'e gude iya mefụtaje nemadzụ g'onye ọbu bụru onye
pfụberekoto l'iphu Chileke.
17 Ọo ya bụ g'onye kẹ Chileke abụru onye a kwakọbewaru ọkpobe
akwakọbe k'ejeru Chileke ozi ono, dụ ree ono, dụru iya nụ ono
g'ọoduhabe.”

4

1 Sụ-a; mu nọakwa l'iphu Chileke yẹe Kéreshi Jizọsu anmarụ ngu
ọkwa anmashiru ngu iya ike sụ ngu g'ị nyatakwa lẹ Kéreshi Jizọsu
ono, bụ iya bụ onye e-kpe ndu nọ ndzụ mẹ ndu nwụhuru anwụhu
ikpe ono a-lwakwa azụ ujiku lanụ bya egoshi l'ọo ya bụ eze.
2 Sàjẹkwa ozi-ọma Chileke ono kpaa kpaa; m'ọ dụ ndu ịisaru iya
nphe anụma-o; m'ọ bụ l'ọ tọ dụdu phẹ nphe-o; letaẹkwapho ozi ngu
ẹnya. Goshije nemadzụ ẹka onye ọbu meswerụ; bajẹru onye meru
ẹji mba; gudejekpọekwapho ọta-nshi meje g'obu shihu phẹ ike; ẹbe ị
hajẹkwa phẹ ezi iphe.
3 Noo kẹle o nweru teke ndiphe e-mechaa jịkaaha ọkpobe-opfu ono,
anyi ezi ono; ọ bụerupho ẹgu ẹjo-iphe, agụ phẹ nụ bẹ ẹphe a-gbatsoru.
Ẹphe achịkoo ikpoto ndu ezi iphe ọzo sụ g'ẹphe bya bya ezije phẹ iphe,
atsọ phẹ ụtso lẹ nchị anụma.
4 Ẹphe te ekweẹdu angabẹ nchị l'ọkpobe-opfu onoya. Ọ bụru ọphu
ẹphe a-nọdu anga nchị bụ akọ-iphè.
5 Ọle-a; gụbedua l'onwongu; sedekọtajekwa onwongu l'iphemiphe
kpọ; tajẹkwaru iphe-ẹhuka nshị; l'ịisà ozi-ọma ono àsàsà; ejekọta ozi,
gbaru ngu nụ; l'ị bụ onye-ozi-ọma kẹ Chileke.

6 Lẹ mbẹdua bẹ bụkwaa iphe-ngwẹja; tẹme ọ gbabewaa mu l'alala.
7 Mu lwụakwaru ọkpobe ọgu ono lwụ-ghee. Mu jegheakwaru ozi
mu. Mu pfụshiepho ike l'ekwekwe, mu kweru kẹ Kéreshi.
8 Iphe, phọduru nụ nta-a bụwaa gẹ Chileke bua mu obunggo, o
doberu mu; mbụ lẹ Nnajịuphu ono, l'ekpeje ikpe nhamụnha ono bẹ
a-gụ mu l'onye pfụberekoto mbọku onoya. Mbụ ọ tọ bụlekwa mu-a
kpụrumu bẹ oo-bu nggo ono; oo-bukọta iya iphe, bụkpoo ndu gude
obu phẹ g'ọ ha kwabẹru abyabya iya.

Ozi, Pọlu ezi Timoti k'iche

9 Maẹkwarupho g'ii-me byapfuta mu ẹgwegwa.
10 Kẹle Dimasu bẹ pakwarụ mu haa tụgbushia; kẹle iphe kẹ mgboko-
a bẹ ka iya ree eme lẹ Chileke. Nta-a bẹ ọ tụgbuwaru jeshia
Tesalonayika. Keresensu bẹ jeru Galeshiya. Tayitọsu jee Dalumesha.
11 Nta-a bụwaa Luku kpoloko bẹ muẹ ya nọ. Gẹ gụ lẹ Maku swịkwaru
jiko mẹ ị -byajẹ kẹle mkpa iya dụkwaru mu shii; g'ọ bya eyetajẹru mu
ẹka.
12 Tikikọsu bẹ mu ziru Efesọsu.
13 Teke ị byajẹru; chịtakwaru mu uwe-ukpo mu phọ, mu harụ l'ibe
Kapọsu lẹ Tirowasu phọ. L'ị chịtakwaru mu phọ iphe, bụkpoo ẹkwo
ono g'ọ ha; kelekele kẹ ndu ọphu e gude akpọ-atụru mee.
14 Alẹguzanda ọphu akpụje ụzu bẹ mekwarụ mu ẹjo-iphe, ha shii.
Ọo Nnajịuphu bẹ a-pfụkota iya ụgwo iphe, o meru mu.
15 Kpakwaru iya l'aphara gụbedua l'onwongu; l'ọ kwatakwarụ
kwachia ozi-a, anyi ezi-a ụzo.
16 Edo mbụ, mu vuchakpọo ụzo pfụru doo l'ụlo-ikpe ono ta adụkwa
g'ọ ka mma l'ọo onye lanụ shi agba eyeru mu nụ. Onyemonye
tụkoerupho buhaa mu. Gẹ Chileke jiko ta agụkwaru iya yeru phẹ l'ọ
bụ iphe-ẹji, ẹphe mee ya.
17 Ọo Nnajịuphu bẹ bụ onye pfụ-kube mu nụ eyeru mu ọkpukpu ike;
ọo ya bụ k'ọphu mu e-zikọta ozi ono g'ọ ha gẹ ndiphe mgburugburu
nụma-dzuru iya. Ọ kwa iya phọ bụ onye nafụtaru mu l'ọnu oduma.
18 Ọ kwaphọ Nnajịuphu ono bẹ l'a-nafụta mu l'iphe, bụkpoo ẹjo-iphe
mgburugburu kpọ; dua mu gele gele je edobe l'ẹka ọ bụ eze l'imigwe.
G'ajaja bụru nkiya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Ekele, Pọlu gude kpọchia ozi iya ishi

19 Keleru mu Pyịrisuka yẹe Akwịla mẹ ndibe Onẹsiforosu.
20 Ẹrasutosu nọkwa lẹ Kọrentu. Tirọfimosu bẹ mu hakwaru lẹ
Militọsu; kẹle iphe eme iya.
21 Kukebekwa ẹhu byaadaa tẹmanu l'o rwua l'udzumini. Yubulosu
l'ekelekwa ngu rọ. Ọ nọdu ekelekwa ngu phọ mbụ Pudẹnsu yẹe
Layinọsu; yẹfua Kulọdiya; mẹwaro ụnwunna anyi ndu ọphuu g'ẹphe
ha.
22 Gẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi dobekwa ngu ndzụ-o. Chileke
emeeru unu g'unu ha eze-iphe-ọma. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ
Tayitọsu

1 Ẹkwo-ozi ọwa-a shi l'ẹka mụbe Pọlu, bụ onye ejeru Chileke ozi bya
abụru onye-ishi-ozi Jizọsu Kéreshi. Chileke họtaru mu bya ezia mu
gẹ mu bya emee gẹ ndu Chileke họtaru kabaa ya anọshi ike l'ẹka; mu
emekwaaphọ g'ẹphe maru iphe, bụ ọkpobe-opfu kẹ Chileke; g'ẹphe
atsụje iya ebvu lẹ ndzụ-a, anyi nọ-a;
2 noo l'anyi ele ẹnya ndzụ ojejoje. Ndzụ ojejoje ono bẹ Chileke, onye
ta adzụjedu ụka pfuhawaruọ tẹme mgboko dụ; sụ lẹ ya a-nụ anyi.
3 O be teke ọ gbaru; Chileke, bụ Onye-Ndzọta anyi mee g'e shi l'ozi-
ọma iya maru ndzụ ono, o kweru ukwe iya ono. Ozi-ọma iya ono bẹ o
woru ye mu l'ẹka sụ gẹ mu tọwashiaru iya ndiphe g'o doo phẹ ẹnya.
4 Mu nọdu ede ẹkwo-a anụ ngu Tayitọsu. Ị bụ ọkpobe nwa mu; opfu
lẹ mu lẹ ngu kwetarụ iphe lanụ!
Gẹ Chileke, bụ Nna; waa Kéreshi, bụ Jizọsu bya abụru Onye-Ndzọta
anyi meeru ngu eze-iphe-ọma; mee g'ẹhu dụ ngu guu.

Ozi Tayitọsu lẹ Kiritu

5 Iphe, mu gude haa ngu lẹ Kiritu bụkwa g'i dozia iphe, phọduru nụ;
waa g'ị họta ndu a-bụru ọgerenya Chịochi lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu
gẹ mu pfuhawaru ngu ono.
6 G'onye ọgerenya Chịochi bụkwaru onye a ta madụru ẹjo ẹka; onye
alụ nwanyị lanụ; onye ụnwegirima iya wowaru onwophẹ ye Kéreshi
l'ẹka; ọphu ẹphe adụdu gaphugaphugaphu; tẹme ọphu ẹphe akpadụ
opfu.
7 L'onye-ishi Chịochi bụfutajekwa onye ụta adụdu lẹ ndzụ iya;
eshinu ọ bụ onye-ishi, eleta ozi Chileke ẹnya. Onye abụdu opfu-nkiya-
anụ-nkiya; ọphu ọ bụdu onye obu-ọku; ọphu ọ bụdu onye angụje mẹe
g'ọ tsụ iya atsụtsu; onye te emedu ẹhuka; ọphu ọonodujedu achọ urwu
l'ụzo, adụdu ree.
8 Ọo g'ọ bụ-chiaru onye bụ ọ-kwa-ẹbyaa; onye maru l'iphe, dụ ree
bẹ dụ ree; onye nweru egomunggo; onye pfụberekoto; bya adụ nsọ;
bya abụru onye esede onwiya.
9 Onye ono bụfutaje onye nọ-shiru ike l'opfu ono, a maru l'ọ gbaru
k'egude ẹka ono g'e ziru iya ya; g'ọo-dụ ike gude ezi ọkpobe iphe ono,
oozi ono dụshia ndu ọzo obu ike; tẹme oogoshi ndu jịkaru iphe, oozi
ẹka o jeberu; ụzo kpọ-swehu phẹ.
10 Kẹle ọ dụru ndu dụ igwerigwe, bụ ọkarieka; ndu epfu mkpọkoro
opfu gude aghọta ndu ọzo l'ụgho; kelekele kẹ ndu k'ono, e buje úbvù
ono.
11 G'a kpọ-bujeru opfu ye ẹgube ndu ono l'ọnu; kẹle ẹphe egudeje
ezi iphe, ẹphe tege zidu gbaghashia unuphu l'ophu g'eeshi g'ẹphe erita
urwu, apfụduru ọto.
12 L'onye lanụ lẹ ndu Kiritu, bụ onye ẹphe sụru l'ọ bụ onye agbajẹ
ẹja sụkwaru: "Ndu Kiritu shi lẹ mbụ bụru atukporoko; ẹphe bụ ẹjo
anụ-ẹgbudu; ndu ẹnyiru, iphe ka ụtso l'ọnu."
13 Iphe nwoke ono pfuru bụru ọkpobe-opfu; ọo ya bụ; bashịjekwaru
phẹ mba ike; g'ekweta phẹ abụru ọkpobe iya.

14 G'ẹphe ta angahẹ nchị l'akọ-iphè ndu Jiu; ọzoo ekemu, ndu jịkaru
ọkpobe-opfu tụru l'onwophẹ.
15 Ndu obu gụru ìphóró bẹ iphemiphe gụru ìphóró. Obenu lẹ ndu
merwushiru onwophẹ emerwụshi; mbụ ndu te ekwedu kẹ Kéreshi; ta
adụdu iphe, 'abụdu phẹ nsọ nsọ. Ọriri phẹ rwụhuru arwụhu; ọphu
ẹjo-iphe awajẹhedu phẹ obu mini.
16 Ẹphe anọduje epfu l'ọnu l'ẹphe maru Chileke; ọle ẹphe egudeje
umere phẹ egoshi l'ẹphe ta amadụ iya. Ẹphe dụ ashị bya abụru ndu
ta nụdu iphe lẹ nchị; bya bụru ọgalemkpa, adụdu iphe, dụ ree, ẹphe
dakafụru ememe.

2

Ọkpobe-opfu, eezi ezizi

1 Obenu gụbedua l'onwongu; g'iphe, iizi yẹle ọkpobe-opfu, eezi ezizi
dagbakwa.
2 Zia unwoke ndu bụ ọgerenya g'iphe, ẹphe eme doje phẹ ẹnya;
g'ẹphe meje umere, egoshi l'ọ gbaru g'e yejeru phẹ ùbvù; g'ẹphe sedeje
onwophẹ; g'ekweta, ẹphe kwetarụ kẹ Kéreshi; mẹ eye obu phẹ; mẹ
atanshi phẹ bụru ọkpobe iya.
3 G'ị karụ ụnwanyi ọgerenya kwaphọ g'ẹphe meje umere, egoshi lẹ
Chileke dụru phẹ lẹ nsọ; g'ẹphe ta abụkwaru ndu asụlasu; ọphu ẹphe
angụnukajeshi mẹe; ọ chia g'ẹphe zije iphe, dụ ree.
4 Ọo ya bụ; g'ẹphe eshi ẹgube ono zụa ụnwanyi ọphu bụkwadu
nwẹpa g'iphe, ẹphe eme doje phẹ ẹnya; ẹphe eyeje ji phẹ waa
ụnwegirima phẹ obu.
5 Ẹphe enweru egomunggo; dobe onwophẹ ọ̀rù; kwakọbeje ụlo phẹ;
bụru ndu obu ọma; bụru ndu anụru ji phẹ opfu; g'e te egude iswi ẹhu
phẹ pfubyishiahaa opfu kẹ Chileke epfubyishi.
6 Nokwaphọ g'ii-pfuru ụnwokorobya g'ẹphe sedeje onwophẹ.
7 G'ọ dụhabe; gụbedua l'onwongu l'a-bụru onye e-letajẹ ẹnya eme
umere ọma; l'iizije iphe, doru rịsaa; gbanwụje ẹhu gude ire-lanụ zije
iya ọkpobe ezizi.
8 Pfuje opfu, nweru ishi; mbụ opfu, aata avọdu ẹchi; g'ii-gude ẹgube
ono mee ndu epfuru ngu nụ iphe-iphere; eshinu ẹphe taa maẹduru
ẹjo-iphe, ẹphe e-gude epfuru anyi.
9 Pfujeru ndu bụ ohu g'ẹphe nụjeru ndu gbaru phẹ nụ opfu;
g'iphemiphe, ẹphe eme jije ndu gbaru phẹ nụ ẹpho; g'ẹphe ta awọjeshi
phẹ opfu;
10 ọphu ẹphe ezikwa iphuru. Ọo g'ẹphe goshije l'ẹphe bụ ndu gbaru
kẹ g'e gude ire phẹ ẹka ọkpobe egude l'iphemiphe. Ọo ya bụ; g'ẹphe
egudekọta umere phẹ g'ọ ha kutsee iphe, eezi ezizi kẹ Chileke, bụ iya
bụ Onye-Ndzọta anyi ono.
11 Noo lẹ Chileke goshiwaru eze-iphe-ọma iya, o gude adzọ onye-
monye.
12 Eze-iphe-ọma ọphu ezi anyi g'anyi e-shi haa anọdu ndzụ, ùbvù
Chileke adụdu; mẹ g'anyi e-shi haa ẹgu ẹjo-iphe kẹ mgboko-a; bụru
ndu esedeje onwanyi; ndu pfụberekoto; waa ndu eyejeru Chileke
ùbvù lẹ mgboko-a.

13 Anyi nọakwa kwabẹru mbọku ẹhu-ụtso ono, bụ iphe, anyi ele ẹnya iya ono. Ọo mbọku ono e-goshi ọdu-biribiri kẹ Ọkalibe Chileke ono, bụ Onye-Ndzọta anyi, bụ iya bụ Jizọsu Kéreshi.
14 Onye woru onwiya nụ l'iswi ẹhu anyi g'oo-shi ẹgube ono gbata anyi l'ẹka iphe-ẹji; waa g'ọ saa obu anyi g'anyi bụru nkiya; mee anyi ndibe iya; ndu eme ọma anọduje ehe ihee.
15 Sụ-a; tụko iphe ono pfushije; gude iya kasaa nemadzụ nchị; gudekwa iya phọ goshije nemadzụ ẹka o mesweru; gude iya duphuta iya azụ. G'ọ tọ dụkwa onye a-sụ l'ọ tọ dụdu iphe, ị bụ.

3

Umere, gbaru ndu kẹ Kéreshi

1 Nyatajẹru ndiphe g'ẹphe nọduje ndu-ishi waa ndu-mbekee l'ẹka; meje iphe, ẹphe sụru g'e meje; g'ẹphe bụru ndu doziru onwophẹ k'eje iphe, bụkpoo ozi, geru asa.
2 G'ọ tọ dụkwa onye ẹphe e-pfujeru ẹjo opfu; g'ẹphe ta aswọjekwa ụswo; g'ẹphe bụchiaru ndu dụ àgù; ẹphe emejeru onyemonye odoo.
3 L'anyịbedua l'onwanyi dụkwaru teke anyi shi bụru ndu eswe; bụru ndu ta adụdu onye ẹphe anụru opfu; ndu e dusweru ụzo kẹ Kéreshi; ndu shi bụru ohu ẹgu ẹjo-iphe, anọduje agụgbaa nemadzụ mẹ ohu ẹkpiri iphe, dụgbaa iche iche. Iphe, anyi shi eshibeje ite iya mbọku-mbọku bụerupho ẹjo ọriri waa ẹnya-pfụrupfuru; anyịbe ndu shi dụ ndu ọzo ashị; tẹme nemadzụ ibe anyi dụkwapho anyi ashị.
4 O be teke Chileke, bụ Onye-Ndzọta anyi goshiru anyi obu ọmaa ya waa g'o yeberu anyi obu;
5 ọ dzọta anyi; ọphu ọ bụkwa kẹ l'ọo iphe, anyi gude eme ọma meta; obenu l'ọ bụepho obu-imemini, ọ phụru anyi bẹ o gude dzọta anyi. Adzọta ono shi l'asasa, ọ sarụ obu anyi gẹ Unme-dụ-Nsọ mee anyi g'anyi bụru ndu a nwuphuru azụ; mekwaaphọ ndzụ anyi g'ọ bụru ndzụ ọphúú.
6 Chileke kwatakpọoru shi l'ẹka Jizọsu, bụ Onye-Ndzọta anyi; nụ anyi Unme-dụ-Nsọ ono mebyikpọo anụnu;
7 g'anyi bụru ndu o gude eze-iphe-ọma iya gụa lẹ ndu pfụberekoto l'iphu iya; waa ndu e-keta ndzụ ojejoje, bụ iphe, anyi ele ẹnya iya.
8 Opfu-a bụ opfu, pfụru ọto.

Iphe, mu eme gẹ mu karụ ngu bụ g'i pfua ya pfushia ya ike gẹ ndu kwewaru l'ọo Chileke bụ Nnajịuphu phẹ eletajẹ ẹnya yeru ẹhu l'eme iphe, dụ ree. Iphe-a bụkota iphe, geru asa ọkpobe egege bya abụru iphe, a-kwọ nemadzụ.
9 Ọle-a; zehuru ntụmego, enwedu ishi; zehuru atụ ẹgo ndzepfu ndzepfu ẹpha, shi lẹ ndiche; mẹ aswọ ụswo; mẹkpoo aba mba k'iphe shi l'ekemu. Atụ ẹgube ẹgo ono bụkota iphe, adụdu iphe, ọ bụ; tẹme ọphu urwu adụdu iya.
10 Gẹ gụ l'onye ebukatajẹ ọgbo lẹ Chịochi ta adụkwa iphe, unu e-megbajẹkwadu mẹ ị -nmawaru iya ọkwa iya ugbo lanụ; ọzoo ugbo ẹbo; ọphu o kwedu.
11 Makwarụ l'ẹgube onye ono bẹ ọriri iya gbajọshihuwaru ag-bajọshihu; ọ nọdu emewaa iphe-ẹji bya amaru nno l'ime obu iya.

Iphe, Tayitọsu e-meje

12 Mu -ziępho Atęmasu; ọzoo Tikikọsu; ọ bya ibe ngu; kukebekwa ęhu byapfuta mu lę Nịkopolisu ęgwegwa; kęle ọo l'ęka ono bę mu tụru ọnu anọdu l'udzumini-a, aabya abahụ-a.
13 Dufu Zinasu ọphu bụ onye lọya; waa Apọlosu g'ęphe tụgbua ije phę. Nụkwa phę iphe-ije g'ọ tọ dụ iphe, a-dụru phę ụko.
14 Mee g'ụnwunna anyi nwụa g'ęphe e-shije gude akanya iphe, dụ ree, ęphe ese dzọje ndu ọzo lę mkpa, kparụ phę nụ. Ęphe 'emedu ęgube ono g'ęphe makwarụ l'akanya phę ta adụdu iphe, ọ bụ.
15 Iphe, bụ ndu mu l'ęphe nọ l'ęka-a l'ekele ngu. Kelechaa ndu yeru anyi obu; ndu anyi l'ęphe tụkoru kweta kę Nnajịuphu. Gę Chileke meeru unu eze-iphe-ọma g'unu ha. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, Pọlu Deru Nụ Fayilimọnu

1 Ọo mbẹdua, bụ Pọlu ono, e gude k'iswi ẹhu Kéreshi Jizọsu tụa
mkpọro ono bẹ mu lẹ nwanna anyi, bụ Timoti gba mgba ede ẹkwo-
ozi-a. Onye anyi edekpọo ya anụ bụ gụbe onye ono, anyi yeru obu, bụ
Fayilimọnu, anyi lẹ ngu tụkoru ejeru Kéreshi ozi ono.
2 Anyi edekwa iya phọ anụ gụ lẹ Apfiya, bụ nwune anyi kẹ nwanyị
yẹe Akịposu, onye anyi l'iya tụkoru alwụ ọgu ẹhu Kéreshi; bya
edekwa iya phọ anụ iphe, bụ Chịochi ono, edzukọbeje l'ụlo ngu ono.
3 Gẹ Chileke, bụ Nna anyi yẹe Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi meeru
unu eze-iphe-ọma; mekwaaphọ g'unu buru guu.

Pọlu l'ekele Chileke ekele ẹhu Fayilimọnu

4 Mu anọduje ekele Chileke ono, mu ejeru ozi ono ekele iphe, bụkpoo
tekenteke, mu epfu anụ iya l'iswi ẹhu ngu.
5 Noo lẹ mu anụ l'i yekọtaru ndu-nsọ obu g'ẹphe ha; bya anụkwapho
g'ị nọ-shiberu ike l'ẹka Nnajịuphu, bụ Jizọsu.
6 Iphe, mu anọduje epfu anụ Chileke bụ g'o mee g'i gude ekweta
ono, ị kwetarụ ono mee gẹ gụ lẹ ndu ọzo tụgba bụru nanụ ọkpobe
abụru; mbụ iphe, bụkpoo ndu ono, woru onwophẹ ye Nnajịuphu,
bụ Kéreshi l'ẹka ono. Ọo ya bụ; g'unu eshikwanụ nno nọdu akabaa
amarweta iphemiphe, bụ iphe, bụkotakpoo iphe-ọma, gbaru anyi
l'ememe k'ọphu aa-nọdu akwabẹ Kéreshi ùbvù.
7 Sụ-a; nwanna mu; obu ono, i yeru ndu-nsọ ono bẹ bụkwa iya bẹ
kakọta eme g'ẹhu tsọo mu ụtso. O mekwarụpho obu ka mu eshihu
ike. Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ bụ l'ọo n-yemobu ono, i yeru ndu kẹ
Chileke ono meru obu ka phẹ eguzeta.

Pọlu arwọ Fayilimọnu kẹ ẹhu Onẹsimosu

8 Ọo ya bụ lẹ-a; a makwarụ-a l'ọ gbaru gẹ mu gege anọduje l'ẹka
Kéreshi pfugbuje g'ọnu ha mu; gude kajẹru ngu iphe, gbaru ngu
l'ememe;
9 ọle ọ nụpho n-yemobu ono kpanụrupho iphe, mu a-nọdunupho
arwọchia ngu arwọrwo. Ọ kwa mbẹdua, bụ Pọlu, bụwaa nwoke
ọgerenya bya abụkwarupho onye nọru Kéreshi mkpọro nta-a bẹ
l'arwọ ngu nụ ọbu.
10 Arwọrwo ono, mu arwọ ngu ono bụkwa kẹ ẹhu nwa mu, bụ
Onẹsimosu; bụ nwa mu nwụru nta-a, mu nọ mkpọro-a.
11 Lẹ mbụ bẹ o shi bụru ngu 'ọgalemkpa nemadzụ; obenu lẹ nta-a
bẹ ọobawaru mu lẹ ngu lẹ mkpa.
12 Nta-a bẹ mu edufuakwaa ya g'ọ lwaphuta azụ l'ibe ngu. Yẹbedua
ono bụkpokwa onye dụ mu l'obu shingushingu kpọ.
13 Mu shikwa rịa lẹ mu a-ha iya gẹ mu l'iya nọdu l'ẹka-a k'ọphu ọo-
nọdu emeru mu iphe, i gege anọdu emeru mu lẹ mkpọro-a, mu nọ;
opfu lẹ mu ezi ozi-ọma Chileke-a.
14 Obenu l'ọ tọ dụdu iphe, mu eme l'ẹbe abụ lẹ mu pfuadaru ngu
iya; g'ọ tọ dụ g'ọ bụ l'e guderu ngu egude ị nọdu eme iya. G'ọ bụchiaru
iphe, ị tụru obu ngu onyo eme.

15 Mu -jeshia epfupfu; mu asụ l'ọ gbẹ dụ g'agbafụ, ọ gbafụru l'ibe
ngu kẹ nwa teke ono bụ gẹ gụ l'iya emechaa buwaruro jasụ.
16 A makwarụ-a l'ọ bụ ohu; ọle ọ tọ buziẹkwa ohu nta-a; ọ kaakwa
ohu mma. Nta-a bẹ ọ bụwaa nwanna anyi, anyi yeru obu; kelekele kẹ
mbẹdua. Gụbedua l'a-kakwa iya nụ eye obu; eshinu ọ bụ ohu ngu;
bya abụkwarupho onye yẹe Nnajịuphu tụgbawaru bụru nanụ.
17 Mbụ-a; ọ -bụrupho l'ị gụru mu-a l'onye gụ l'iya tụkoru ejeru
Kéreshi ozi; nata iya ọkpobe anata g'i gege anata mu ọme ọo mu byaru.
18 Ọ -bụru l'o nweru iphe, dụ ẹji, o meru ngu; ọ -bụ l'o nweru ụgwo,
o ji ngu; tụko iya bo mu.
19 Ọo mbẹdua l'a-pfụ ngu iphe ọbu, o ji ngu ụgwo iya ọbu. Ọ kwa
mbẹdua, bụ Pọlu bẹ gude ẹka mu dee iphe-a l'ẹkwo. Mu te ejekwaru
ngu rọ epfuru l'ị bụ onye ụgwo mu; mbụ l'i ji mu ụgwo ndzụ ngu
l'ophu.
20 Sụ-a; nwanna mu; iphe, mu epfu opfu iya; jiko bụ g'i yeru mu
ẹka-o; eshinu anyi tụkoru bụru ndu kweru kẹ Nnajịuphu; g'i meerọ
g'obu guzeta mu; eshinu anyi lẹ Kéreshi tụkoru tụgba bụru nanụ.
21 Iphe, mu gude mu nọdu ederu ngu ẹkwo-ozi-a bụkwa lẹ mu maru
l'ii-meru mu-a iphe, mu sụru g'i mee; mbụ mee ya meru etsutsu iya ye
iya.
22 Ọzo, mu e-pfufu-a bụ g'ị kwakọberu mu ẹka mu a-nọdu mẹ
mu -bya. Lẹ mu arịkwa lẹ Chileke e-mekwarụ-a unu iphe ono, unu
shihawaa pfutaru iya opfu iya ono; oo-mekwaa gẹ mu bya k'ọphu anyi
l'unu a-hụma.

Ekele, Pọlu gude akpọ-chi ozi-a ishi

23 Epafurasu l'ekelekwa ngu rọ-o. Mu l'iya bẹ tụkokwaru nọdu
mkpọro l'ẹka-a l'opfu ẹhu Kéreshi Jizọsu.
24 Ẹphe nọdu ekelekwa ngu phọ; mbụ Maku yẹe Arisutakọsu mẹ
Dimasu mẹ Luku. Ndu ono bẹ mu l'ẹphe tụkoru nọdu l'ẹka-a ejeru
Chileke ozi.
25 Gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi mejeru unu eze-iphe-ọma.
Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi, E Deru Nụ Ndu
Hiburu

Opfu, Chileke shi l'ọnu Nwa iya epfu

1 Lẹ teke k'azụ bẹ Chileke shi l'ọnu ndu mpfuchiru iya pfuru nụ
ndiche anyi phẹ ugbo olemole l'ụzo, dụgbaa iche iche.
2 O be lẹ nta, bụwaa ikpazụ-a; ọ bụru onye bụ Nwa iya bẹ o gude
pfuru nụ anyi. Ọ bụru l'ẹka Nwa iya ono bẹ ọ gbẹ mee mgboko
mgburugburu; tẹme ọ họtakwa iya phọ sụ l'ọo ya bẹ iphemiphe kụru
ishi l'ẹka.
3 Nwa ono egbu nwịinwii; shi ẹgube ono egoshi l'o nọepho gẹ Chileke
egbu nwịinwii bụ ono; tẹme ọ bụerupho gẹ Chileke dụ bụ g'ọ dụkota
kpamu. Opfu, Nwa iya ono pfuru ereshi ire ike. Ọ bụru ire ono, oore
ono bẹ o gude gudeshia mgboko mgburugburu. Ọ safụchaaru ndiphe
iphe-ẹji phẹ; ọ gbẹshi je anọdu anọo l'imigwe l'ẹkutara Chileke, bụ iya
bụ onye ono, kakọta ike.

Nwa ono ka ojozi-imigwe

4 Nwa ono bẹ Chileke meru; ọ nyịbekota ụnwu-ojozi-imigwe; ọ
bụkwarupho ẹgube ono bụ g'ẹpha, Chileke gụru iya dangokwaruphọ
ẹpha k'ụnwu-ojozi-imigwe.
5 Lẹ-a; ?bụ ojozi-imigwe ole bẹ Chileke sụjeru:
“Ọo ngu bụ Nwa mu nwoke.
E -shi ntanụ-a bẹ mu
bụwaa Nna ngu.”
Ọzo bụru:
“Mu a-bụru iya Nna;
l'ọo-bụru mu Nwa.”
6 Tẹmanu kwaphọ teke Chileke dubataru Nwa iya ono, bụ ọkpara iya
ono lẹ mgboko bẹ ọ sụru:
“G'iphe, bụkpoo
ụnwu-ojozi-imigwe
kẹ Chileke l'ophu
bakọtakwaru iya ẹja.”
7 A bya l'ẹka k'ụnwu-ojozi-imigwe; ọ bụru iphe, Chileke pfuru bụ:
“O meru
ụnwu-ojozi-imigwe
iya ẹphe bụru phẹrephere;
bya emee ndu-ozi iya
ẹphe bụru ọku,
enwu phoophoophoo.”
8 A byakwanụ lẹ kẹ Nwa Chileke ọbu ọ sụ:
“Aba-eze ngu gụbe
Chileke a-nọ ojejoje.
Ọ bụru apfụbekoto
a-bụru mgbọro-onye-eze,
ii-gude bụru eze ọbu.
9 Iphe, pfụru ọto dụ ngu ree;
iphe,

apfụduru-ọto dụkwanu
ngu ashị.
Noo g'o gude Chileke ono,
bụ Chileke ngu ono họta ngu;
bya akwabẹ ngu ùbvù;
mee ẹhu nọdu atsọ
ngu ụtso;
ùbvù mẹ ẹhu-ụtso
ọphu kwata ka kẹ ndu
unu l'ẹphe gba nanụ shii.”
10 Ọzo bụru;
“E -shikpọo lẹ mbụ bụ
gụbe Nnajịuphu
meru alị mee iphe,
nọ iya nụ;
tẹme ọ bụru ngu gude
ẹka ngu mee igwe;
bya emee iphemiphe,
nọ iya nụ.
11 Iphemiphe ono e-mechaa
mebyishihukọta;
obenu lẹ gụbedua
l'a-dụ g'ị dụ.
Iphemiphe ono
e-mechakwaa kashịhu
g'uwe.
12 L'ịipyakobe phẹ g'a
pyakọberu ukpo;
woru phẹ gbanwee
g'a gbanweru uwe.
Obenu lẹ gụbedua
bụepho onye ị bụ bẹ
ị bụ;
Ị nọwaa g'ịi-nọdu
jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.”*
13 Tọo ?bụ ojozi-imigwe ole bẹ Chileke sụjeru:
“Nọdu mu l'ẹkutara
jasụ teke mu
e-me ndu ọhogu ngu
g'ẹphe bụru iphe,
ịi-zọpyabe l'ọkpa?†”
14 Sụ-a; ?bụ gụnu bẹ ụnwu-ojozi-imigwe bụkpoo? Ẹphe tụkoru bụru ụnwu-ojozi, a taa hụmadu l'ẹnya, ejegbaaru Chileke ozi; bya abụru ndu Chileke yeru g'ẹphe bya eyeru ndu oo-mechaa dzọta ẹka.

2

Ndzọta, parụ ẹka

---

* **1:12 1:10-12** Gụnaa Ebvu 102:25-27. † **1:13 1:13** Gụnaa Ebvu 110:1.

1 Noo g'o gude anyi jee eyefụtaru ẹhu l'opfu ono, anyi nụmaru onoya;
g'anyi ta akpọnyaa gẹe gẹe gẹe kpọfu.
2 Kẹle ọ -bụru l'ozi ono, ụnwu-ojozi-imigwe zihawaru onoya bẹ meru
g'a maru l'opfu Chileke ono ere ire; k'ọphu ndu jịkaru iya nụ yẹle ndu
jịkaru eme iphe, Chileke pfuru bẹ ọ gwarụ ọchi, bụ iphe, gbaru phẹ
nụ;
3 ?dẹnu g'anyi e-shi nahụ mẹ ọ -bụru l'anyi weru eze ndzọta ono
gbẹgelegbegele, bụ ọphu Nnajịuphu vuhawaa ụzo pfua opfu iya; ndu
nụmaru iya nụ byakwanụ bya emee g'anyi maru l'ọ bụ eviya.
4 Chileke l'onwiya goshikwaphọ l'ọ bụ eviya teke ono, o gude ike
iya meshia iphe-ọhumalenya, dụgbaa biribiri bya eworu iphe-ọma,
shigbaa Unme-dụ-Nsọ l'ẹka keshikwaaruphọ ndu kweru nkiya g'ọ dụ
iya g'o kee ya ono.

Jizọsu egoshi ụzo ndzọta

5 L'ọ tọ bụkwa ụnwu-ojozi-imigwe bẹ Chileke meru g'ẹphe bụru ishi
lẹ mgboko ono, e-mechaa bya nụ ono, bụ iya bụ mgboko ono, anyi epfu
opfu iya ono.
6 L'ọ chia iphe, Chileke meru bụnua g'e pfuru l'ẹkwo-opfu iya sụ:
"Gụbe Chileke;
?bụ gụnu bẹ nemadzụ
bụ kẹ g'ị rị-vuje iya?
?Bụ gụnu b'ọ bụ kẹ
g'i letajẹ iya ẹnya?
7 I meru iya ọ ka
ụnwu-ojozi-imigwe
ọlwali;
nọo ọdu nwanshịi;
bya eworu
ogbu-nwịinwii yẹle
ọkwabe ùbvù gude
kpube iya okpu-eze;
8 bya emee ya ọ
nọngokota iphemiphe,
i meru ememe."*
Eshinu o meru iphemiphe nọdu iya l'ẹka; bụna iya bụ l'ọ tọ dụdu g'ọ
ka mma l'ọo iphe lanụ, ọ gụfuru. Obenu lẹ nta-a bẹ e teke ahụmadu
g'o shiru bụru ishi iphemiphe.
9 Ọ chia Jizọsu bẹ anyi hụmaru g'e meru iya ọ ka ụnwu-ojozi-imigwe
ọlwali nọo ọdu nwanshịi; onye e kpuberu okpu-eze, dụ biribiri yẹle
ọkwabe ùbvù k'ọphu o shi l'eze-iphe-ọma ọphu Chileke eme nwụhu-
chiru onyemonye.
10 Ọ bụleru-a yẹbedua, bụ Chileke, iphemiphe shi l'ẹka tẹme ọ bụru iya
nwe iphemiphe bẹ ọ gbaru l'eshi l'iphe-ẹhuka, onye-ndzọta ono jeru
dzugbua oke l'ẹhu iya; shi nno mee ndu dụ igwerigwe g'ẹphe bụru ndu
egbu nwịinwii.
11 Lẹ yẹbedua ono, bụ Jizọsu ono, emeje gẹ nemadzụ dụebe ree
l'iphu Chileke onoya; mẹ ndu ọbu, o meru g'ẹphe dụebe ree ọbu
tụkokwaru shi lẹ nna lanụ ono. Noo g'o gude ọphu iphere adụjedu
iya eku phẹ ụnwunna iya.

---

* **2:8 2:8** Gụnaa Ebvu 8:4-6.

12 L'ọ sụkwaru:
“Mu e-me g'ụnwunna
mu maru ngu;
mu a-nọdu l'edzudzu-ọha
gụa ebvu jaa ngu ajaja.†”
13 Bya asụkwapho: “Ọo ya bẹ mu a-dakobe.” Sụkwapho; “Wakwa mu
nọ l'ẹka-a mu l'ụnwegirima ono, Chileke chịru nụ mu ono.”
14 Eshinu ụnwegirima onoya bụgbaa nemadzụ, furu ẹka fua ọkpa
bẹ ọ gbẹshierupho bya abụru nemadzụ g'ẹphe bụ. Iphe, o gude mee
nno bụ g'oo-shi l'anwụhu, ọ nwụhuru mebyia ike onye ono, bụ iya bẹ
anwụhu gude ere ire; onye ono bụ Obutuswe.
15 Ọo ya bụ; o shi l'anwụhu ono, ọ nwụhuru ono tọo phẹ l'ẹgbu;
mbụ ndu ono, shi eshinu ẹphe fụtaru l'eliphe nọdu bụru ohu ono;
opfu l'ẹphe atsụ ebvu anwụhu.
16 Lẹ-a; ọphu doru ẹnya bụ l'ọ tọ bụdu ụnwu-ojozi-imigwe bẹ ọ
byaru g'o yeru ẹka; ọo oshilọkpa Ébirihamu phẹ.
17 Noo g'o gude ọ bụru iphe, rwuberu iya erwube l'ọ byafụtaje bya
abụru nemadzụ g'ụnwunna iya bụ l'ụzo iphemiphe. Ọo ya bụ g'oo-shi
ẹgube ono bụru phẹ onye-ishi uke kẹ Chileke; bụru onye obu-imemini;
bụkwarupho onye e gude ire iya ẹka l'iphemiphe, oomeru Chileke;
g'ee-shi ẹgube ono gẹ Chileke agụaru ndiphe nvụ l'iphe-ẹji phẹ g'ọ ha.
18 Yẹbedua l'onwiya jewaru iphe-ẹhuka; tẹme ọhutama byapfutak-
waa ya phọ. Noo g'o gude ọ nọdu adụje ike yeru ndu ọhutama
byapfutaru ẹka nta.

3

Jizọsu kakwaphọ Mósisu

1 Ọo ya bụ lẹ-a; ụnwunna mu, dụ nsọ, bụ ndu a gbẹkwapho l'imigwe
kua; unu rịjekponaa ọriri kẹ Jizọsu ono, bụ onye-ishi-ozi; waa onye-
ishi uke Chileke mẹ a -bya l'iphe ono, anyi sụru l'ọ bụ ọkpobe-opfu
ono.
2 Lẹ yẹbedua goshiẹkwarupho Chileke ono, họtaru iya g'ọ bụru
onye-ishi uke iya ono lẹ ya bụ onye o gude ire iya ẹka; ẹgube e
gudekwaphọ ire Mósisu ẹka l'ozi, o jeru ndu ọnu-ụlo iya.
3 Ọle ọ gbakwarụ g'a ka aja Jizọsu ajaja eme lẹ Mósisu; mbụ ẹgube
ono aakajẹ akwabẹ onye kpụru ụlo ùbvù; eme l'ụlo ọbu l'onwiya ono.
4 A makwarụ-a l'ọ tọ dụdu ụlo, abụdu nemadzụ kpụru iya; obenu
l'ọo Chileke bụ onye mekwanụru iphemiphe.
5 Sụ-a; Mósisu bụekwapho onye-ozi kpụ. O goshiru Chileke lẹ ya
gbaru g'e gude ire iya ẹka l'ozi, o jeru ndu Ízurẹlu l'ophu, bụ ndu ọnu-
ụlo Chileke. Ọ bụru iya goshiru iphe, Chileke mechaarụ mee l'iphu.
6 A byakwanụ lẹ Kéreshi; ọ bụru Nwa, eleta ụlo Nna iya ẹnya. Nna
iya ono bụ Chileke. O goshikwaphọ Chileke l'o gude ire iya ẹka. Ọ
bụru anyi bụ ọnu-ụlo Nna iya ọbu mẹ ọ -bụru l'ọkpoma shihuru anyi
ike; anyi dobe obu l'iphe ono, anyi ele ẹnya iya ono.

Chileke e-me gẹ ndu nkiya tụta unme

7 Unme-dụ-Nsọ pfukwaru sụ:
“Teke unu nụmaru olu
iya ntanụ-a;

† **2:12 2:12** Gụnaa Ebvu 22:22.

8 unu ta akpọ-chikwa
obu unu
gẹ ndiche unu phẹ shi
kpọ-chia ya
teke ono ẹphe kwefuru
iya ike l'echiẹgu;
teke ono,
ẹphe shi anọduje ahụ
mu ama onoya.
9 Ọ bụru l'ẹka ono bẹ
ndiche unu phẹ
nọru hụa mu ama;
bya adalekwaa mu
phọ adale;
l'ẹka ẹphe
hụmakwaru-a iphe,
mu meru l'ime
ụkporo apha labọ.
10 Ọ bụru iphe ono meru
g'o gude ọgbo teke
ono mee ẹhu ghua
mu eghu mu sụ:
‘Ndu-a bẹ egomunggo phẹ
jephuhuakwaru
ejephuhu;
ọphu ẹphe amadụ iphe,
mu sụru g'e meje.’
11 Ọ bụru iya bụ l'ẹphe
akpatsu oke-ẹhu-eghu mu;
mu ria angụ sụ: ‘Ẹphe
ta abyadụ anọdu
l'ọkpoku mu.’ ”*
12 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya g'ọ tọ dụ onye ẹjo ọkpoma a-dụ l'echilabọ unu; ọphu ọ dụ onye a-bụru onye te ekwetajẹdu iphe, Chileke epfu; shi nno haa etsoru Chileke ono, bụ ọphu dzụ ndzụ ono.
13 Ọ chia iphe, unu a-nọdu eme bụ g'unu pfushijeru nwibe unu opfu ike mbọku-mbọku, a gbẹshikpowaru kua “Ntanụa” g'ẹphe haa iphe-ẹji g'ọ tọ dụ onye iphe-ẹji e-dephu.
14 L'anyi tụkokwaru bụru ndu ẹphe lẹ Kéreshi tụkoru gbarụ mgba l'iphe nkiya mẹ ọ -bụru l'anyi pfụ-shikpọerupho ike l'iphe ono, anyi shi lẹ mbụ dobe ọkpoma ono jasụ l'ikpazụ.
15 Eshinu e deru sụ:
“Teke unu nụmaru olu
Chileke ntanụ ọwa;
unu ta akpọ-chikwa
obu unu
gẹ ndiche unu phẹ
shi kpọ-chia ya
teke ono,

* **3:11 3:11** Gụnaa Ebvu 95:7-11.

ẹphe kwefuru iya
ike ono.[†]”
16 ?Bụ ndu ole bẹ nụmabebecharu olu Chileke ono bya ekwefukwaru
iya phọ ike? ?Tọ bụedu ndu ono, Mósisu dufutaru l'alị Ijiputu onoya?
17 ?Bụ ndu ole bẹ kpatsukpọerupho Chileke ẹhu eghu ụkporo
apha labọ? ?Tọbudu ndu meru iphe-ẹji; e mechaa odzu phẹ dakaa
l'echiẹgu?
18 ?Bụ ndu ole bẹ o riru angụ sụ l'ẹphe ta abyadụ anọdu l'ọkpoku
iya-a? Tọbudu ndu ono, ekwedu eme iphe, o pfuru onoya.
19 Ọ n'iya bụ l'anyi hụmawaru l'o to kwedu g'ẹphe nọdu l'ọkpoku
iya kẹle ẹphe te ekwedu mee g'o pfuru.

4

1 Ọo ya bụ lẹ-a; l'eshinu Chileke kwewaru anyi ukwe-iphe l'anyi a-
bata l'ọkpoku iya; gẹ ndzụ gụje anyi g'anyi kwabẹ ẹnya g'ọ tọ dụ onye
aa-sụ l'o metaru iphe, e-me g'o to rwu ẹka ono.
2 Kẹle ọ kwaphọ gẹ ndiche ono, Mósisu edu ụzo l'echiẹgu ono
nụmaru ozi-ọma ono bụ g'anyịbedua nụmaru iya nta-a. Obenu
l'opfu ono, ẹphe nụmaru onoya ta adụdu urwu, ọ barụ phẹ; kẹle
ẹphe nụmachaaru ukwe-iphe, Chileke kweru bya emee g'ẹphe ta
anụmaduru iya.
3 L'ọ bụekwapho anyịbe ndu nụmaru ozi Chileke ono -kweta; anyi
anọdu l'ọkpoku iya. L'o pfuakwaru sụ:
“Ẹphe kpatsuru
oke-ẹhu-eghu mu;
mu ria angụ sụ:
‘Ẹphe ta abyadụ anọdu
l'ọkpoku mu.[*]’ ”
O pfua ya ẹgube ono l'ẹka ozi iya gbẹkwa bvụhawaro e -shi teke o
meru mgboko.
4 L'ọ dụkwaru ẹka e deru pfukuta mbọku k'ẹsaa sụ: “O be lẹ mbọku
k'ẹsaa; Chileke tụta unme iphemiphe, o meru.”
5 Ọle o pfukwarụpho l'ẹka lanụ ono sụ: “Ẹphe ta abyadụ abata
l'ọkpoku mu.”
6 Sụ-a; ọ dụkwarua ndu a-nọdu iya nụ; obenu lẹ ndu ono, vuru ụzo
nụma ozi-ọma ono ta abahụduru l'ẹka ono; kẹle ẹphe kwefuru ike.
7 Noo g'o gude Chileke gbẹshikwa bya eworu mbọku ọzo dobe,
bụ iya bụ “Ntanụ-a.” A bya anọkpoakwaro ọdu shii g'abahụ ono
rwụhuchaaru; tẹme Chileke shi l'ọnu onye eze phẹ teke k'ichee, bụ
Dévidi pfua opfu iya l'ẹka ono, e pfuhawaru l'ọ sụru:
“Teke unu nụmaru olu
iya ntanụ-a;
unu ta akpọ-chikwa
obu unu.”[†]
8 Kẹle ọme Jioshuwa meru ẹphe tụta unme ọbu; mẹ e tege
epfuhẹkwa k'edobe mbọku ọzo.
9 Ọo ya bụ lẹ teke ndu kẹ Chileke a-tụta unme ọbu abyakwadu
abyabya.

[†] **3:15 3:15** Gụnaa Ebvu 95:7. [*] **4:3 4:3** Gụnaa Ebvu 95:11. [†] **4:7 4:7** Gụnaa Ebvu 95:7.

10 Onyemonye, yẹle Chileke nọ atụta unme bẹ ta adụedu ozi,
oojekwadụ; ẹgube ono, Chileke eje ozi nkiya ono.
11 Ọo ya bụ; g'anyi kukebe ẹhu nọdu l'ọkpoku iya ono; a -nọnya ọ
dụru onye ekwefu ike g'ẹphebedua.
12 L'opfu Chileke dzụkwa ndzụ bya ere ire. Ọ kakwa ogu-echi, atsụ
akpatiphu labọ atsụ nkọ; k'ọphu ọosujaje nemadzụ sụ-rwua mgbaka
ọkpu yẹe ụmi iya; mbụ sụ-rwuchaa ẹka obu nemadzụ nọ; uche iya
nọdu iya. Ọovofutajechaa iphe, nemadzụ arị mẹkpoo gẹ nemadzụ
gbaru l'ime obu iya.
13 Ọphu ọ dụdu iphe, nọ lẹ mgboko, dụru ọphu Chileke ahụmaduru.
Iphemiphe, nọ lẹ mgboko gbakọta ọto dabyiru l'ebederebadara l'iphu
Chileke. Ọ bụru Chileke ono bụ onye anyi pfụfutaje l'iphu iya kọkota
iphe, anyi meru.

Jizọsu bụ Ọkalibe ishi uke Chileke

14 Noo ya bụ; unu g'anyi kwata gudeshia iphe ono, anyi sụru l'ọ bụ
ọkpobe-opfu ono ike; kẹle anyi nweru Ọkalibe ishi uke Chileke; onye
tụkoru igwe l'ophu ghakọta je anọduro l'imigwe ẹka Chileke l'onwiya
nọ. Onye ono bụ Jizọsu, Nwa kẹ Chileke.
15 Ọkalibe ishi uke Chileke ono, anyi nweru onoya ta abụkwa ẹgube
onye ata amajẹduru ẹka anyi dụ arwụhu.
Onye anyi nweru bụkwa onye ọhutama, dụ iche iche byapfutawaru
g'ọo byapfutajẹ anyi ono; ọphu o medụru iphe-ẹji.
16 Ọo ya bụ; g'obu shihu anyi ike g'anyi jerwua aba-eze eze-iphe-ọma
ono; k'ọphu a-phụru anyi obu-imemini; l'eemeeru anyi eze-iphe-ọma
yejeru anyi ẹka lẹ mkpa.

5

1 L'iphe, bụkpoo onye-ishi uke Chileke g'ẹphe hakpọo bẹ bụkwa
ndiphe edzukọbeje shi l'echilabọ phẹ họta iya woru iya mee onye
a-nọ-chijeru ọha l'iphu Chileke; nụje Chileke iphe, ndiphe nụru iya;
gwejekwarụpho Chileke ngwẹja k'iphe-ẹji phẹ.
2 Yẹbedua ejije obu oyi; etso ndu eshiswe ụzo; opfu l'ẹphe
bụ ndu amadụ iphe; eshinu yẹbedua l'onwiya bụkwapho onye
ahajẹkwarupho dụ arwụhu.
3 Eshi ọphu yẹbedua bụkwapho onye emesweje nụ bẹ o gwefu-
tajẹnurupho Chileke ngwẹja k'iphe-ẹji ọphu yẹbedua l'onwiya meru;
yẹle ọphu ọha meru.
4 Iphe ọzo bụ; l'ọ tọ dụkwa onye agbẹshije họta onwiya kwabẹ ùbvù-
a. Ọo onye Chileke l'onwiya họtaru abụjeru iya, bụ iya bụ g'ọ họtaru
Erọnu lẹ teke ndiche.
5 Nokwaphọ g'ọ tọ bụdu Kéreshi gbẹshierupho; kwabẹ onwiya ùbvù
k'eme onwiya onye-ishi uke Chileke. Ọ Chileke bẹ sụru iya:
"Ọo ngu bụ Nwa mu
nwoke.
E -shi ntanụ-a bẹ mu
bụakwaa Nna ngu."*
6 Ọ byakwa epfu-a l'ẹka ọzo sụ:
"Ị bụ onye uke Chileke
jasụ lẹ tuutuutuu

* **5:5 5:5** Gụnaa Ebvu 2:7.

lẹ mịimiimii;
gẹ Melikizedeku bụ iya.”†
7 Teke Jizọsu bu l'eliphe ọwanawa bẹ o shi anọduje akwa ẹkwa akwashị ẹnya-mini g'ọo-dzọta iya g'ọ tọ nwụhu. O pfua nno; Chileke nụma olu iya; eshi ọphu ọ bụ onye ewodajẹ onwiya alị kwabẹ Chileke ùbvù.
8 Sụ-a; a makwarụ-a l'ọ bụ Nwa kẹ Chileke; ọle ọo iphe-ẹhuka, o jekọtaru bẹ o gude nwụta iphe, eme iphe, Chileke sụru g'e meje bụ.
9 Ọ bụru g'ọ tụkoadaru gẹ Chileke tụberu meẹbekota bẹ ọ byaru abụru onye adzọtaje iphe, bụ ndu eme iphe, o pfuru; dobe jasụ l'ojejoje.
10 Ọ bụru Chileke kuru iya mee ya onye-ishi-uke jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii gẹ Melikizedeku bụ iya.

Anma ọkwa g'a ta ala azụ

11 Ọ dụru igwerigwe iphe, anyi gege epfu phota iphe ọwanawa; ọle ọotsu l'ẹhu g'ee-shi kọoru iya unu; kẹle iphe te edojeẹdu unu ẹnya ẹgwegwa.
12 Ọle e -pfujekpọo ya epfupfu nta-a bẹ ọ gbaakwaru g'unu gege abụwaru ndu ezi ndu ọzo iphe; obenu l'unu gbẹ bya abụru ndu gbaru g'aa-nọdu ezi unu iphe, gbaru g'unu vuru ụzo maru iya l'opfu Chileke. Unu bya abụru ndu angụkwadu ẹra; l'unubẹ ndu gege anọdu eriwaa nri.
13 Onye angụkwadu ẹra bụ nwaswa bẹ ọ bụ. Opfu k'apfụbekoto teke edodu iya ẹnya.
14 Obenu lẹ nri bụ kẹ ndu bụwaa ọgerenya; ndu a zụwaru azụzu ẹphe mawaru iphe k'ọphu bụ: ẹphe -lee iphe ẹnya; ẹphe a-makaharụ ?ọ dụ ree tọ ọ dụ ẹji.

6

1 Eshinu ọ dụ ẹgube ono; unu g'anyi tụko gwọbe iphe ono, gbaru g'anyi vuru ụzo maru iya l'ozi ono, e ziru anyi lẹ kẹ Kéreshi ono; yeru ẹhu l'anwụ iphe, e-me g'anyi bụru ndu karụ ẹnya l'ozi ono. G'anyi ta abyashị agarụ k'egbube ishi ezi ndu k'ono ọzo; lẹ ndu k'ono bẹ unu mahawarụ. G'anyi wofu obu l'arị l'ọo iphe-ọma, anyi metaru bẹ Chileke e-gude dzọo anyi, mẹ l'ekweta kẹ Chileke;
2 mẹ lẹ k'eme baputizimu; mẹ abyabẹ nemadzụ ẹka l'ishi; mẹ k'eshi l'ọnwu teta; mẹ k'ikpe ojejoje ono.
3 Ono bẹ anyi e-me-a mẹ Chileke -kwe.
4 Kẹle ọotsukwa l'ẹhu g'izimanụ e-shi lwaphuta phẹ azụ; mbụ ndu iphe, shi dowaa ẹnya; iphe-ọma, shi l'imigwe ono shi rwuwaa phẹ ẹka; tẹme ẹphe shi anatajẹwaa Unme-dụ-Nsọ;
5 ẹphe shi anụmajewaa ọkpobe-Opfu Chileke ono; mawaru k'ike, dụ l'ọgbo ọphu abyanụ;
6 mbụ ndu tụkoru iphemiphe ono, makọtaru bya agbakụta iya azụ; lekebe ẹnya akpọpyabe Nwa Chileke l'oswebe ọzo; eme iya iphe-iphere l'edzudzu-ọha.
7 Sụ-a; l'alị, echeje mini, igwe edzejeru iya tekenteke; bya egudeje iya eme g'iphe, a kụru iya baarụ ndu kụru iya nụ l'urwu bẹ Chileke a-gọkwaru ọnu-ọma nụ.

† **5:6 5:6** Gụnaa Ebvu 110:4.

8 Obenu l'alị ọphu bụepho ẹwu-óbvú yẹe ọgarambo bẹ efu iya nụ
bụ mkpọkoro alị. Alị k'ono phọduru nwanshịi; Chileke atụa ya ọnu.
Ee-mechaa; ọoburu ọku, e-tsufu iya.
9 Ọle-a; ndu mu yeru obu; anyi epfukwaa ẹgube-a bụkwa eviya; ọle
anyi makwarụ-a ree l'unu e-tsoru-a ụzo ọphu ka ree, e-me gẹ Chileke
dzọta unu.
10 Lẹ Chileke ta adụkwa onye oomeje iphe, apfụduru-ọto. Ọ tọo
zọhakwa ozi, unu jeru; ọphu ọo-zọhakwa g'unu gude yehawaru
ụnwunna ẹka mẹ ọphu unu eyekwaphọ nta. Iphe ono tụkoru egoshi
l'unu yeru iya obu.
11 Iphe, agụ anyi bụ g'onyemonye lẹ g'unu ha meje goshi gẹ kẹ Chileke
aphụ-beru iya l'ẹhu; meje iya ẹgube ono jasụ l'ikpazụ g'iphe, unu ele
ẹnya iya erwua unu ẹka.
12 Iphe, anyi ese iswi iya bụkwa g'unu ta abụru ndu ẹnyiru. G'unu
nwụchia ẹka ndu ono, gude ekweta, ẹphe kwetarụ opfu Chileke mẹ
ata nshi, ẹphe ata gude anata iphe ono, Chileke kwegbaaru ukwe iya
ono.

Abụru eviya k'ukwe-iphe Chileke

13 Sụ-a; teke ono, Chileke kweru Ébirihamu ukwe-iphe onoya bẹ
bụkwa onwiya bẹ o gude riaru iya angụ iya; eshinu ọ tọ dụedu onye
ọzo, kabaa ya shii k'egude ria angụ ọbu.
14 Tọbudu iya bụ; ọ sụ: "Mu gọfutajeru ngu ọnu-ọma; mee g'ụnwu
ngu kwata dụ igwerigwe."
15 Ébirihamu mechaa taa nshi; jasụ iphe-ọma ono, rwu iya ẹka.
16 Onye eri angụ bụ ẹpha onye ka iya shii bẹ oogudeje ria ya; tẹme
ọ nọdu abụjeru: a -gụwaru ẹnwa ye l'iphe, aatụ ẹgo; k'igọligoli alaa.
17 Kẹle Chileke eme g'o doo phẹ ẹnya; mbụ ndu ono, a-nata iphe ono,
o kweru ukwe iya onoya; lẹ ya ta ayịdu gbanwee iphe, ya kweru ukwe
ememe; o riru angụ ye iya.
18 Sụ-a; Chileke kweru anyi ukwe-iphe; tẹme ọ bya eriru angụ ye
iya. Ụzo iphe labọ ono bụchaa iphe, ta agbanwedu agbanwe; tẹme
ọ bụkwarupho iphe, Chileke ta ayịdu dzụru ụka ye. Ọo ya bụ g'obu
eshihu anyi ike; anyịbe ndu gbapfuru iya nụ g'ọ dzọo anyi; g'anyi te
eje abọ obu ẹbo k'a maru: ?ọo-nụa anyi iphe ono, anyi ele ẹnya iya
ono.
19 Iphe ono, anyi ele ẹnya iya ono emeje g'obu bvuru anyi ebvuru.
Oosedeje anyi obu l'ẹka lanụ mee ya g'ọ ngụru angụru. O mewaru
anyi bahụ l'ime ime eze-ụlo Chileke, bụ iya bụ ẹka Chileke l'onwiya nọ
l'imigwe.
20 Ọo Jizọsu bụ onye vuru ụzo bahụchiru anyi l'ẹka ono; kẹle ọo
ya bụwaa onye-ishi uke Chileke. Ọ bụru iphe, ọo-bụru bụ ono jeye lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii, bụ iya bụ gẹ Melikizedeku bụ.

7

Melikizedeku shi bụru eze bya abụru uke Chileke

1 Melikizedeku ono, anyi epfuru ono shi bụru eze ndu Salemu
teke k'ichee; bya abụru onye uke Chileke; mbụ Chileke, bụ Ọkalibe-
kangokọtaru-nụ. Ọ gbaru Ébirihamu ndzuta teke o shi ọgu, ẹphe
gbushiru ndu eze alwa; bya agọru ọnu-ọma nụ iya.

2 Ébirihamu bya eworu iphemiphe, ọ lwụtaru l'ọgu; kee ụzo iri; nụ
iya ụzo lanụ. A -kọkahakpo ẹpha Melikizedeku bẹ iphe mbụ, ọ bụ
bụ: “Onye eze, pfụberekoto.” Ẹpha iya bụfukwaapho Onye eze, shi
lẹ Salemu, bụ iya bụ Onye eze kẹ nchị-ọdu-doo.
3 Melikizedeku te enwedu ne; ọphu o nwedu nna; ọphu o nwedu
ọkpa-ipfu, o shi; ọphu o nwedu teke o shi; ọphu o nwedu teke ọ nọ-
beru. Ọo ya bụ l'ọ dụwaa gẹ Nwa Chileke; opfu l'ọ bụwaa onye uke
Chileke jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
4 Sụ-a; ?unu hụmaru gẹ Melikizedeku ono bụ-be oke nemadzụ; ọ
gbẹ bụchiaru yẹbedua bẹ Ébirihamu ono, bụkpoo ya bụ onye-iche
anyi ono gbẹ kee iphe, ọ kwatarụ l'ọgu ụzo iri; woru uzi lanụ woru nụ
iya.
5 Ọ kwa ndu-uke Chileke, shi l'awa Lívayi kpụ bẹ ekemu Mósisu sụru
gẹ ndu Ízurẹlu keje iphe phẹ ụzo iri woru uzi lanụ nụje phẹ. Ọ bụru
phẹ bẹ ekemu sụru g'ẹphe natajẹ unwune phẹ iphe ono; mbụ ẹka ẹphe
l'ẹphe gbẹkwa tụkokwaa bụru ụnwu Ébirihamu.
6 Obenu lẹ Melikizedeku ta abụdu oshilọkpa Lívayi. Ébirihamu
ono gbẹ wolẹru-a iphe, o nweru kee ụzo iri; woru uzi lanụ nụ iya.
Melikizedeku bya agọru ọnu-ọma nụ Ébirihamu ono, Chileke kweshiru
ukwe-iphe ono.
7 A ta tụdu iya ẹgo k'amaru: ?onye agọ ọnu-ọma bẹ ka onye ọogoru
iya shii tọo.
8 A bya l'ẹhu ndu-uke Chileke ono, shi l'awa Lívayi ono; ọ bụru ndu
e-mechaa nwụhu anwụhu bẹ anataję oke-lanụ-l'ụzo-iri ono. Teke a
byakwanụru l'ẹhu kẹ Melikizedeku; ọ bụru onye ẹkwo-opfu Chileke
pfuwaru l'ọ tọo nwụhudu anwụhu bẹ natarụ iya nụ.
9 Mu -jeshia ya epfupfu mu asụ lẹ Lívayi kwaphọ, aapfụjeru oke-
lanụ-l'ụzo-iri nụ ono bẹ gbẹwaa l'ime Ébirihamu pfụkwapho oke-lanụ-
l'ụzo-iri nkiya.
10 Noo kẹle ọ nọwaa l'ime ẹhu ndiche iya phẹ teke ono, ẹphe lẹ
Melikizedeku dzudarụ ono.
11 Ọ -bụru l'adụebe ree shi l'ẹka ndu-uke kẹ ndu Lívayi; g'ọ bụ iya
bẹ a gbabẹru ọkpa nụ ndiphe ekemu-a; ?bụhunu gụnu meru g'o gude
mkpa onye-ishi uke ọzo dụkwadu, bụ onye ọphu a-dụ gẹ Melikizedeku,
abụdu onye ọphu dụ gẹ Erọnu?
12 Ọle teke Chileke gbanwewaru uke iya bya anaa uke ọzo, yẹle
ọphunapho agbaẹdu; ọo ya bụ l'ọ gbanwefụtaje ekemu phọ, ọ
tụhawaru phọ.
13 Kẹle onye eepfu opfu iya-a bụkpokwaro onye ọkpa-ipfu ọzo; ọphu
ọ dụdu onye ipfu phẹ, jejeru ozi uke l'iphu ọru-ngwẹja Chileke.
14 A makahakwaru lẹ Nnajịuphu anyi shi l'ọkpa-ipfu Jiuda. Ọphu
ọ dụdu teke Mósisu photajẹru Jiuda teke o pfuru opfu kẹ ndu-uke
Chileke.

Onye uke ọzo, dụ gẹ Melikizedeku

15 Mbụ l'iphe, anyi epfu kabakwaa edo ẹnya; mẹ ọ -bụru l'onye-ishi
uke ọzo, dụ gẹ Melikizedeku fụtaru.
16 Abụ uke nkiya ta abụekwa nsọ nsọ mẹ ekemu ekemu, nemadzụ
tụshiru dobe bẹ o gude bụru iya. Ọ kwa ike kẹ ndzụ ojejoje ọphu ọ
dzụ bẹ o gude bụru onye uke Chileke.

17 L'e dekwaru sụ: “Ịi-bụru onye uke Chileke jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii, bụ iya bụ gẹ Melikizedeku bụ iya.”
18 Kẹle ekemu phọ, Chileke tụhawarupho bẹ Chileke nwuchiakwaru;
kẹle o too redu ire; tẹme ọ bụru mkpọkoro iphe.
19 Iphe, o gude ọ dụ ẹgube ono bụ l'ekemu Mósisu ono ta adụdu onye
ọ dụru ike mee g'ọ dụebe ree l'iphu Chileke. Nta-a bẹ anyi elewaa ẹnya
iphe, ka ree. Ọ bụru iphe ono, ka ree ono, anyi ele ẹnya iya ono bẹ
anyi shiwaa akpọ-kube Chileke ntse.
20 Ọzo bụ lẹ Chileke riru angụ ye l'abụru onye uke nkiya. Ndu uke
k'ọphunapho bẹ e te riduru angụ ye lẹ nkephẹ.
21 Obenu lẹ Jizọsu bẹ Chileke meru onye uke bya eria angụ ye iya
teke ono, ọ sụru:
“Nnajịuphu ribuwaru angụ;
ọphu ọ gbanweẹdu iphe,
ọ tụberu ememe.
Ịi-bụru onye uke
Chileke jasụ l'ojejoje.”*
22 Ọ bụru angụ ono, Chileke riru ono meru Jizọsu ọ bụru onye Chileke
gude egoshi l'ọgbandzu ọwa-a, ya riru angụ ye-a ka akahụ iya ree.
23 Iphe ọzo bụ lẹ ndu-uke Chileke k'ono dụ igwerigwe kẹle anwụhu
te ekwejedu g'ẹphe nọpyabe iya.
24 Obenu lẹ Jizọsu bụepho uke, ọ bụ; bụshia ya ike; opfu lẹ yẹbedua
a-nọ je adụwaruroya.
25 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọ nọdu adụje ike dzọo ndu gbẹ iya
l'ẹka lwapfuta Chileke; dzọo phẹ ọkpobe adzọdzo; noo kẹle yẹbedua
dzụwaa ndzụ ojejoje epfuje anụ Chileke l'iswi ẹhu phẹ.
26 Ọ bụru ẹgube onye-ishi-uke ono bẹ mkpa iya dụru anyi; onye dụ
nsọ ọphu ọ dụdu iphe-ẹji, o mejeru. Chileke họfuru iya iche l'echilabọ
ndu iphe-ẹji bya ewolia ya doghakọta iphe, bụkpoo eligwe l'ophu.
27 Ndu-ishi uke Chileke ọphuu, shi l'ọkpa-ipfu Lívayi phọ shi anọduje
egwe ngwẹja mbọku-mbọku. Ẹphe shi anọduje egwe ngwẹja ono
k'iphe-ẹji phẹ bya egwedokwaru iya phọ ọha l'ophu. Obenu lẹ Jizọsu
bẹ ọ tọ gbadụru g'o gwee nkiya g'ẹphebedua. O gwerụ nkiya ngwe
lanụ sefu ẹka. Ngwe lanụ ono bụ ọphu o gude onwiya gwee.
28 Kẹle ekemu Mósisu bụkwa nemadzụ mmanụ bẹ ọ sụru g'ẹphe
bụru ishi uke Chileke; mbụ nemadzụ mmanụ, ahajẹru meswee nụ.
Obenu lẹ g'a nọnyaaru Chileke bya eria angụ phọ shi ẹgube ono
nwuchi ekemu ono bẹ ọ họtaru Nwa Chileke mee ya onye-ishi uke
iya. Yẹbedua, bụ Nwa Chileke ono bẹ meẹbewaru iphemiphe lẹ kẹ gẹ
ndiphe e-meje bata l'ẹka Chileke nọ; gẹ Chileke tụberu iya. Iphe ono
bẹ o meẹbewaru g'ọo-dụ jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.

8

Jizọsu onye-ishi uke k'ọgbandzu ọ̀phúú

1 Waa iphe, bụkpoo ishi iphemiphe ono, anyi epfu ono bụ ọwanawa:
anyi nweru ẹgube onye-ishi uke Chileke ono; onye ọphu nọ anọo
l'imigwe l'ẹkutara aba-eze Ọkalibe-kangokọtaru-nụ.

* **7:21 7:21** Gụnaa Ebvu 110:4.

2 Yębedua eje ozi uke nkiya l'ęka Chileke nọ gędegede, bụ iya bụ
l'eze-ụlo Chileke ọphu nọ l'imigwe. Ụlo k'ono ta abụdu nemadzụ gude
ęka mee ya. Ọ bụro Chileke l'onwiya meru iya.
3 L'iphe, Chileke họta-doru iphe, bụkpoo ndu-ishi uke iya bụkwa
g'ęphe nụje iya iphe, ndiphe nụru iya; waa g'ęphe gwejekwaru iya phọ
ngwęja. Ọo ya bụnu l'ọ gbaru g'onye-ishi uke ọwa-a nweru ngwęja,
ọo-nọdu egwe.
4 Sụ-a; ọme Kéreshi ono nọ l'eliphe-a mę e te ekwekpọkwanu g'ọ
bụru onye uke Chileke; eshinu ndu bụ uke Chileke kę mgboko-a
egwejeru Chileke ngwęja lę g'a tụru iya l'ekemu ndu Jiu.
5 Iphe, ęphe emeje l'ęka eegwejeru Chileke ngwęja lę mgboko-a
bụkwa iphe yeru ọphu onye-ishi uke k'anyi ono eme l'imigwe; kę
mgboko-a bụkwa onyonyo nkiya l'imigwe. Lę teke Mósisu eme g'ọ
kpọbe ụlo-ękwa, eegwejeru Chileke ngwęja ono lę teke ndiche bę
Chileke sụkwaru iya: "Nyatakwa g'i mekọtakpoepho ụlo ọbu g'ọ
dụepho gę ya tụru ngu ọnu iya l'eli úbvú phọ."
6 Obenu lę gę ọ dụ nta-a bę Chileke ziwaru Jizọsu eje ozi uke iya; mbụ
ozi ọphu ọkwa iya kwata ka shii; eme lę kę ndu-uke k'ọphunapho.
Nokwaphọ g'ọgbandzu ọphu shi iya l'ęka o gude gudegbabę Chileke
yęle nemadzụ kwata ka akahụ iya ree; eshinu o shi l'ọgbandzu k'ọwa-
a; kwee anyi ukwe-iphe, ka ree; eme l'ọphu o shi l'ọphunapho kwee.
7 Lę-a; ọ -bụ l'ụta ta adụ l'ọgbandzu kę mbụ m'o to jekwa iya enwuchi
k'agba ndzụ ọzo.
8 Obenu lę Chileke tarụ ndu nkiya ụta teke ndiche. Ọ sụru phę:
"Mbọku abyakwa;
nokwa iphe, Chipfu epfu;
teke mu l'ọnu-ụlo Ízuręlu
waa ọnu-ụlo Jiuda a-gba
ndzụ ȍphúú.
9 Ono taa dụedu g'ọgbandzu
ọphu mu lę ndiche phę
gbaru teke ono,
mu kpụtaru phę
l'ęka kpụfuta l'alị
Ijiputu ono.
L'e mechakwaaru;
ęphe mebyia
ọgbandzu mu l'ęphe;
ọphu mu
eyebaęduru phę ọnu.
Nokwa iphe, Chipfu
eepfu.
10 Chipfu sụkwapho:
Ọwa-a bụ ọgbandzu
mu l'ụnwu Ízuręlu
a-gba mę o -rwuępho
teke ono.
Ekemu mu bę mu
a-tụshi ye phę
l'egomunggo.

Ọ bụru l'ime ọkpoma
phẹ bẹ mu e-de
iya edede.
Mu abụru Chileke phẹ;
ẹphe abụru ndibe mu.
11 Ọ tọ dụedu onye
ejekwadu ezi nwibe iya;
ọzoo ziahaa nwune
iya sụ iya:
‘Maru Chipfu’.
Noo lẹ g'ẹphe ha a-tụko
maru mu;
nwata mẹ ọgerenya.
12 Mu a-phụru phẹ
obu-imemini l'emeswe,
ẹphe mesweshiru mu.
Ọphu mu anyatabaẹdu
iphe-ẹji,
ẹphe meshiru mu.”*
13 Sụ-a; eshinu ọgbandzu-ọphúú-a byaru bẹ kẹ mbụ phọ bụakwa akahụ-iphe. Tẹme iphe, bụkpoo iphe, akahụwaa akahụ bya atsụhuwaa mẹe ta adụdu g'ọono-beru; l'oo-chịhu.

9

Abarụ Chileke ẹja l'ụzo k'akahụ mẹ k'òphúú

1 Sụ-a; ọgbandzu mbụ ono nwekpọkwaaru nsọ nsọ, a tụru g'e dobeje mẹ a -nọdu abarụ Chileke ẹja bya enwekwarụpho ụlo, nemadzụ gude ẹka mee, aanọduje mẹ a -nọdu egwekwaru iya phọ ngwẹja.
2 Kẹle a kpọberu eze ụlo-ẹkwa. L'ime mkpuru iya kẹ mbụ bẹ e doberu orọku; waa teburu, aatukobeje buredi, dụru Chileke iche. Mkpuru kẹ mbụ ono aza Ẹka-dụ-nsọ.
3 A bya lẹ mkpuru k'ẹbo eku Ẹka-kakọta-adụ-nsọ bụ ẹkwa bẹ e gude gebuta iya.
4 Iphe, dụ iya nụ bụru ọru-ngwẹja, e meru lẹ mkpọla-ododo g'akpọje ụnwù-isẹnsu ọku; waa okpoko ọgbandzu, e gude mkpọla-ododo kwekọta mgburugburu. Iphe nọgbaa l'ime okpoko ono bụ ite, a wụru lẹ mkpọla-ododo. Iphe, nọ l'ime ite ono bụru nri ono, bụ mana; yẹe mgbọro Erọnu; mbụ mgbọro ono, rwuru irwu tụa ige ono; waa mkpuma labọ ono, e deru ekemu iri ono, bụ mkpuma ọgbandzu onoya.
5 Iphe, dụ l'eli okpoko ono bụru ojozi-imigwe labọ, bụ Chierobimu, egoshi ọdu-biribiri Chileke. Ẹphe woru ǹkù phẹ sashịa gude gbobuta ẹka ono, Chileke aphụjeru ndu nkiya obu-imemini; gụaru phẹ nvụ l'iphe-ẹji, ẹphe meru ono. Ọ gbabeẹpho bẹ e-pfubaa ono tụa ya jalaa.
6 Ọ bụru ẹka ono, e meru ẹgube ono bẹ ndu-uke Chileke abahụje l'ime mkpuru kẹ mbụ onoya mbọku-mbọku je eje ozi uke, gbaru phẹ nụ.
7 A bya lẹ mkpuru k'ẹbo phọ; ọ bụerupho onye-ishi uke Chileke kpẹekpu l'abahụje iya. Abahụ ono, ọobahuje iya ono bụkwa mgbo lanụ kpoloko l'apha. Ẹbe ọ yịkwa bahụ iya mẹ o -gudedu mee-iphe,

* **8:12 8:8-12** Gụnaa Jier 31:31-34.

oo-gude gwee ngwẹja ẹhu onwiya yẹle mee-iphe, ọphu oo-gude gwefu iphe-ẹji ndu kẹ Chileke meru l'ẹbe ama ono.
8 Waa iphe, Unme-dụ-Nsọ gude iphe ono eme g'o doo anyi ẹnya bụ ọwanawa. Lẹ teke ono, ẹka ono, nemadzụ gude ẹka mee ono, eegwejeru Chileke ngwẹja ono nọkwadu bẹ e teke agụhadu ụzo, e shi abahụ l'ẹka Chileke nọ g'onyemonye bahụ.
9 Ẹka ono, eegwejeru Chileke ngwẹja ono nọkwa ọnodu ẹtu, egoshi iphe, eme nta-a, bụ iya bụ l'iphemiphe, a nụru Chileke mẹ iphe, bụ ngwẹja, e gwerụ nụ iya l'ẹka ono ta ayịdu mee g'obu onye abarụ Chileke ẹja nmabuhu iya ikpe.
10 Ọ tụkoru bụru nsọ nsọ, eemegbaa ala lẹ kẹ nri; mẹ k'iphe, aangụ angụngu; mẹkpoo kẹ nsọ nsọ, dụ l'asashị iphe, e gudegbaa mee k'abarụ ẹja ono. Ọ tụkoru bụerupho nsọ nsọ kẹ mgboko-a, Chileke sụru g'e tsoje jasụ teke ya e-goshi ụzo ọ̀phúú, ee-shije abarụ iya ẹja.
11 Obenu lẹ nta-a bẹ Kéreshi byawaru bya abụru onye-ishi uke Chileke; mbụ onye-ishi uke k'ụzo ono, ka ree ono, Chileke goshiwaru nta-a ono. Ẹka o jeru ozi uke iya kakwa shii bya abụkwarupho ẹka Chileke ka egude mee g'iphe, ya tụberu lẹ k'adzọta ndiphe ono meẹbekota gẹ ya tụberu iya. Ẹka ono ta nọdu lẹ mgboko ọwa; eshinu ọ tọ bụdu ẹka nemadzụ gude ẹka mee.
12 Ọ tọ bụkwa mee eghu ọzoo mee eswi bẹ o gude bahụ; ọo mee nkiya gẹdegede bẹ o gude bahụ l'ẹka ono dụ nsọ ono ugbo lanụ; k'ọphu anyi a-bụru ndu a gbatarụ l'itumo jasụ l'ojejoje.
13 Lẹ mbụ bẹ ọobujeru e wotawaa mee eghu; ọzoo mee eswi; ọzoo ntụ nwada eswi, a kpọru ọku woru phee ndu tụrwuru nsọ; l'o mee ndu ọbu ẹphe adụebe ree lẹ gẹ nsọ ekemu phẹ gude dụ.
14 Eshinu ọ dụ nno eviya bẹ mee kẹ Kéreshi l'a-kabakwanụ ere ire. Kéreshi ono shi l'ẹka Unme Chileke, anọ je-adụwaruro ya woru onwiya gweeru Chileke ngwẹja, adụdu ẹka ntụji dụ iya. Mee nkiya ono a-kabakwaanụ asafụ obu anyi g'ọ dụ ree l'iphu Chileke; k'ọphu anyi a-hakwanụ eme iphe, Chileke a-nma anyi ikpe ọnwu; letachia ẹnya l'ozi Chileke, bụ Chileke dzụ ndzụ.
15 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọ bụru Kéreshi gudegbabẹ Chileke yẹle nemadzụ l'ọgbandzu ọ̀phúú ono. Ọo ya bụ gẹ ndu Chileke họtaru eshikwanụ l'ẹka Kéreshi nọdu ndzụ ọ̀phúú ono, Chileke kweru ukwe iya ono jasụwaruro ya. Iphe, o gude ẹphe jee l'anọdu ndzụ ono bụ lẹ Kéreshi nwụhuwaru; gude nno gbata phẹ l'iphe-ẹji, ẹphe megbabẹru teke ono, ọgbandzu kẹ mbụ phọ, shi Chileke l'ẹka phọ shi vukwaduru ire.
16 Ukwe-iphe, Chileke kweru tukobe l'ọgbandzu nkiya dụkwa g'onye keru ekpe. L'ọobujekwaru; e -kee ekpe dobe bẹ aavọjeadakwaa ya g'a maru: ?onye keru ekpe ọbu nwụhuwaru; tẹme l'ọ dụru g'ee-me iphe iya ọbu.
17 Noo l'ekpe, nemadzụ keru te evujeduru ire teke onye ono nọkwadu ndzụ. Teke ooreje ire bụ mẹ onye ono nwụhuchaa.
18 Noo g'o gude ọ bụru mee bẹ e gude mee ọgbandzu mbụ phọ; o reahaa ire.
19 Iphe mbụ bụ lẹ Mósisu pfuru ndu Ízurẹlu iphe, bụkotakpoo nsọ nsọ, dụ l'ekemu onoya g'ọ hakpọo. Ọ gbẹshi ọzo bya ewota oshi ịsopu yẹle ẹji atụru, e meru ọ nọdu eke uswe-uswe; woru tsẹe lẹ mee

nweswi; waa mee eghu; bya atsẹkwaa ya phọ lẹ mini bya egude iya phedzuru l'ẹkwo, e deru ekemu ono; bya ephedzukwaru iya phọ iphe, bụ ndu ono g'ẹphe ha.
20 Ọ nọdu ephe iya bya epfuje sụ: "Ọwa-a bụ mee, egoshi l'ọgbandzu unu lẹ Chileke gbaru vuwaa ire; mbụ ọgbandzu ono, o shi goshi unu iphe, unu e-me gẹ yẹbedua emekwanaa iphe, ya pfuru unu."
21 Nokwaphọ g'o woru mee ono phedzuru ụlo ono, e gude ẹkwa mee ono; mbụ ụlo ono, aanọduje gweeru Chileke ngwẹja onoya; bya ephedzukwaru iya phọ l'iphe, bụkpoo iphe, e gude abarụ iya ẹja.
22 Mbụ-a; e -tsojekpọo ya g'ekemu dụ; l'ọ bụru nwanshịi mẹ iphemiphe abụkotaru mee bẹ eegudeje mee ya g'ọ safụ dụ ree. Tẹme ọphu aa-gbatadu nemadzụ abụdu l'ọ dụru iphe, e gburu gbashị mee ya.

Ẹja Kéreshi egwefu iphe-ẹji

23 Ọ bụ iphe, gbaru l'ememe lẹ teke ono; g'e shi lẹ nsọ nsọ gbashịada mee ono; mee g'iphemiphe ono, tụkoru bụru iphe, yeru k'ọkpobe iya ọphu dụ l'imigwe ono; g'iphemiphe ono tụko bụru iphe, safụru dụ ree. Ọle ọkpobe iphe ono, dụ l'imigwe ono bụ iphe, gbaru iya nụ bụ ngwẹja ọphu tụkoru kakọta ọphu eegbuje anụ gude gwee ree.
24 L'ẹka Kéreshi bahụru ta abụkwa ẹka eegwejeru Chileke ngwẹja ọphu bụ nemadzụ gude ẹka mee ya; mbụ ẹka yeru ọphu bụ ọkpobe iya phọ. Ẹka ọ bahụru bụkwa l'imigwe gẹdegede, bụ iya bụ ẹka ọ nọ l'iphu Chileke epfu opfu ẹhu anyi.
25 Onye-ishi uke kẹ ndu Jiu l'egudeje mee, abụdu kẹ yẹbe onye-ishi uke ono bahụ lẹ Ẹka-kakọta-adụ-nsọ ono aphagapha je egwee ẹja. Obenu lẹ Kéreshi bụ ugbo lanụ kpoloko bẹ ọ bahụru l'ẹka ono je egude onwiya gwee ẹja.
26 Ọdumeka bẹ Kéreshi e-je iphe-ẹhuka k'o -jechaa oojebaa; eshi teke Chileke meru mgboko. Obenu l'ọ byaru ejee iphe-ẹhuka ono mgbo lanụ sefu ẹka; gẹ mgboko abvụwa-a; gude onwiya gwee ẹja nwụhu; shi nno gwefu iphe-ẹji, anyi meru g'ọ ha.
27 Iphe, dụru onyemonye bụ l'onyemonye nwụhufutaje akpọ lanụ; ọ nwụhuchaa; iphe ọzo, e-mefụanu bụ lẹ Chileke e-kpe iya ikpe.
28 Nokwaphọ gẹ Kéreshi gude onwiya gwee ẹja mgbo lanụ kpụrumu nwụhu g'ooshi ẹgube ono gwefu iphe-ẹji, igwe ọha meru. Oo-mechakwaa bya k'ugbo ẹbo; obenu l'ọ byaẹpho k'ugbo ẹbo bẹ ọ tọ byadoẹduru iphe-ẹji. Iphe, ọobyawaa bụ g'ọ dzọta ndu echeru iya nụ.

10

1 Ekemu bụkwa nwinyekinyeki onyonyo iphe, dụ ree, Chileke tụberu l'oo-me l'iphu; ọ tọ bụdu ọkpobe iya. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọphu ọ byadụ eme gẹ ndu byaru abarụ Chileke ẹja dụebe ree; eshinu aanọduje egwe ẹja ono mkpụrumkpuru; e -gwechaa egwebaa; aphagapha.
2 Ọ -bụ lẹ ndu ono, agwajẹ Chileke ẹgube ono shiwaa l'egwe ẹja ono safụ iphe-ẹji phẹ mgbo lanụ; bụwaru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke; mẹ obu phẹ anmabuhuhawaa phẹ ikpe iphe-ẹji phẹ; ẹphe ahaa egwe ngwẹja anụ Chileke.
3 Obenu l'iphe, emeje nụ bụ l'ọo ẹja ono, ẹphe anọduje egwe ono emeje g'ẹphe nọdu anyata iphe-ẹji phẹ aphagapha.

4 Lẹ mee eswi; mẹ k'eghu ta asụkwa egwefu iphe-ẹji.
5 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude; teke Kéreshi abya mgboko ọ sụ Chileke:
"I ti ledu ẹnya g'e wota
iphe gbua gweeru
ngu ẹja;
ọzoo g'e gwerụ
iphe-ngwẹja nụ ngu.
Obenu l'i meru mu bụru
nemadzụ,
nweru anụ-ẹhu.
6 Iphe ngwẹja,
akpọkotaru ọku nụ ngu;
mẹ ọphu e gwerụ
k'iphe-ẹji ta adụkwa
ọphu jiru ngu ẹpho.
7 Noo ya bụ; mu sụ:
'Waa mu Chileke;
mu byawaru gẹ mu
mee iphe,
dụ ngu l'uche;
gẹ mu mee g'e deru
kẹ nkemu l'ẹkwo
ekemu.' "*
8 Ovukpọadaru ụzo sụ: "Iphe, e gburu gweeru ngu ngwẹja; ọzoo ngwẹja, e gwerụ nụ ngu; ọzoo iphe-ngwẹja, a kpọkotaru ọku nụ ngu; mẹ ọphu e gwerụ k'iphe-ẹji ta adụdu ọphu iile ẹnya iya; ọphu ọ dụdu ọphu jiru ngu ẹpho." E -gudekpọoro l'iphe, bụkpoo ẹjameja ono bẹ eegwekọtaepho g'a tụru iya l'ekemu.
9 O pfuchaa nno bya asụ: "Waa mu Chileke! Mu byawaru gẹ mu mee iphe, dụ ngu l'uche." Tọbudu iya bụ; ọ bya eworu kẹ mbụ phọ docha k'ọphu oo-me k'ẹbo g'ọ ngụru angụru.
10 Jizọsu Kéreshi meru iphe, dụ Chileke l'uche teke o woru onwiya gweeru Chileke ẹja mgbo lanụ sefu ẹka; shi nno mee anyi dụ nsọ.
11 Iphe, bụkpoo onye uke Chileke apfụjeru eje ozi uke iya mbọku-mbọku; ọ bụru ẹgube ẹja, o gwehawaru bẹ oogwephuje azụ tekenteke; ọphu ẹgube ẹja ono ayịdu dụ ike safụ iphe-ẹji.
12 Obenu l'onye uke ọwa-a gwerụ ngwẹja k'iphe-ẹji mgbo lanụ sefu ẹka; bya eje anọdu l'ẹkutara Chileke.
13 Ọ bụru ẹka ono bẹ ọo-nọdu jasụ teke Chileke e-woru ndu ọhogu iya mee g'ẹphe bụru iphe, ọo-zọpyabe l'ọkpa.
14 Ọo ya bụ; o shi ẹgube ono bụru akpọ ngwẹja lanụ bẹ o gwerụ gude mee gẹ ndu ọ safụru iphe-ẹji phẹ bụru ndu pfụberekoto l'iphu Chileke jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
15 Lẹ Unme-dụ-Nsọ goshikwaruphọ anyi l'iphe ono bụ eviya; kẹle o vuchaaru ụzo sụ:
16 "Ọwa-a bụ ọgbandzu,
mu l'ẹphe a-gba mẹ
mbọku ono -rwuẹpho.
Nokwa iphe, Chipfu eepfu.

* **10:7 10:7** Gụnaa Ebvu 40:6-8.

Ekemu mu bẹ mu a-tụshi
ye phẹ l'obu;
mu edee ya edede
l'egomunggo phẹ.†”
17 Ọ gbẹshikwa ọzo sụ: “Mu ta anyatabaẹdu iphe-ẹji phẹ mẹ ẹjo-
ememe ẹphe eme ọzobaa.”
18 Ọo ya bụ; lẹ teke ọ bụ lẹ Chileke gụwaru ndu nkiya nvụ l'iphemiphe
onoya; bụnu iya bụ lẹ mkpa egwe ngwẹja ono k'egwefu iphe-ẹji ta
adụedu.

Akpịritaru Chileke ntse

19 Nta-a; ụnwunna mu; bẹ anyi ta atsụedu ebvu eshi lẹ mee Jizọsu
bahụ l'ẹka ono, Kakọta-adụ-nsọ ono.
20 Lẹ Kéreshi gudeakwaa ogwẹhu iya gụhaaru anyi ụzo ọphúú;
ọphu anụ ndzụ. Ọ bụru ogwẹhu iya ono nọ ọnodu g'ẹkwa ono,
egbobutajẹ ẹka eeshije abahụ l'Ẹka-kakọta-adụ-nsọ ono. Ẹkwa ono
mechaarụ gbajahụ ẹbo; shi ẹgube ono egoshi l'anwụhu, Kéreshi
nwụhuru gụhawaru anyi ụzo ono g'anyi bahụ l'ẹka ono.
21 Eshinu anyi nweru onye-ishi uke kẹ Chileke dụ ẹgube ono; onye
bụ iya bẹ ndu ọnu-ụlo Chileke dụ l'ẹka;
22 bụnu iya bụ g'anyi gude obu anyi g'ọ ha; mbụ obu, kwetashikpọoru
ike lẹ Chileke a-nata anyi gude kpịritaru iya ntse. Lẹ Jizọsu gudeakwa
mee ya phedzuru obu anyi; k'ọphu bụ l'ọ tọ dụedu g'ọ ka mma l'ọo
nwantekuru iphe-ẹji, anmakwadu anyi ikpe l'obu. Anyi dụakwapho
gẹ ndu e gudewaa mini, doru edodo saa.
23 Unu g'anyi kwata gudeshia iphe ono, anyi sụru l'anyi ele ẹnya
iya ono ike; g'anyi ta tụhu mgbeleke ele ẹnya iphe ọbu; kẹle Chileke
yẹbedua, kweru anyi ukwe-iphe ọbu l'apfụshijekwa ike l'iphe, o pfuru.
24 Unu g'anyi yejeru ẹhu l'iphe, a-dụru nwibe anyi lẹ ree; k'ọphu anyi
e-meje ndu ọzo g'ẹphe yeje nwibe phẹ obu; waa g'ẹphe meje iphe, dụ
ree.
25 Unu g'anyi ta ahakwa edzukọbeje l'ẹka lanụ ono, anyi edzukọbeje
ono; noo l'ọ dụakwaru ndu ọphu watawarụ agbala; ọ chia g'anyi meje
g'ọkpoma shihu nwibe anyi ike; kelekele g'unu elenaa ẹnya lẹ teke ọbu
dụwaa ntse-a.
26 Sụ-a; anyi -gbẹ nta-a, anyi mawaru ọkpobe-opfu-a bya elekebe
ẹnya eme iphe-ẹji bẹ ọ tọ dụekwa ngwẹja, egwefukwadu iphe-ẹji anyi.
27 Ọ chia iphe lanụ, dụ nụ kpẹekpu bụ ndzụ-agụgu k'iphe l'e-me nụ,
bụ iya bụ ndzụ ikpe Chileke; kẹle ọo ẹjo ọku ono, abya igiri onoya bụ
ọku ọphu e-mebyishi iphe, bụkpoo ndu kwefuru Chileke ike.
28 Ọ bụjekwaru onye darwụru ekemu Mósisu; a -dụwaa ẹbo; ọzoo
ẹto; gbawa iya ekebe; a nmaa ya ikpe; l'e woru onye ọbu megbua
emegbu; a ta phụduru iya obu-imemini.
29 Unu leanarọ g'ọo-dụ onye lephuru Nwa kẹ Chileke. Onye ono
bẹ Chileke a-kabakwaanụ anụ aphụ; mbụ onye woru mee ọgbandzu
ono zọtoshia gụa ya l'iphe, adụdu nsọ; bya eworu Unme-dụ-Nsọ ono,
emejeru anyi eze-iphe-ọma ono nmaa phulaphula.
30 L'anyi makwarụ onye ono, pfuru sụ: “Ọ kwa mbẹdua nwe
emelata; ọ bụru mu bẹ apfụ ụgwo dụ l'ẹka.” Sụkwapho: “Ọ kwa
Chipfu e-kpe ndibe iya ikpe.”

---

† **10:16 10:16** Gụnaa Jier 31:33.

31 Mbụ lẹ-a; adaba Chileke ono, nọ ndzụ ono l'ẹka bụkwa iphe, gbarụ
g'a tsụa ya ebvu.
32 Unu nyatajẹkwa g'o shi dụru unu lẹ mbụlembu teke ono, unu
hụmaru ìphóró kẹ Chileke onoya. Unu nyatajẹkwa g'unu gude jee iphe-
ẹhuka, dụ igwerigwe; unu taẹlaa nshi; ọphu unu ekwedu g'ọ kapyabẹ
unu ẹnya.
33 O nwechaaru teke e shi achịjechaa unu ọchi; mee unu iphe-iphere
l'edzudzu-ọha; obenu l'ọ bụjeru akpadụ unubẹdua ẹhu; unu agbaẹla
ọdzori ndu ọphu aakpa iya.
34 Unu aphụ-tabejewaru ndu ọphu nọ lẹ mkpọro g'ọ bụ unu, nọ lẹ
mkpọro ọbu. Aanakọtaje unu iphe, unu nweru enweru lẹ mgboko;
unu egudeẹlaa ẹhu-ụtso tagbua ya lẹ nshi; opfu l'unu maru l'unu
nweruro iphe ọzo, kabaa ree, bụ ọphu a-nọwaro ojejoje.
35 Sụ-a; g'ọkpoma shihuẹkwapho unu ike g'o shihuru iya unu; unu
ta abọkwa obu ẹbo; lẹ Chileke e-mechakwaa pfụa unu ụgwo iya l'iphe,
ha shii.
36 Iphe, mkpa iya dụru unu bụ ata nshi g'unu emejekwanụ iphe, dụ
Chileke l'uche; shi ẹgube ono nata iphe, o kweru ukwe iya.
37 L'ọ fụkwaa nwanshịi onye ono, byafụtajenu ono abya.
Ọ tọ nọekwa ọdu.
38 Ọle onye pfụberekoto
e-gude ekweta nọdu
ndzụ.
Teke ọ bụkwanu l'ọ
tsụphuru azụ;
bẹ ọ tọ dụkwa mu
ree l'obu.‡
39 O bekwanụ l'anyi ta abụdu ndu ọphu tsụlaru azụ, a-la l'iswi. Anyi
bụchia ndu woru onwanyi ye iya l'ẹka; a dzọo anyi.

11

Iphe, ekweta bụ

1 Iphe ono, bụ ekweta bụ: achịru ụpfu ye l'iphe, eele ẹnya iya; bya
abụru amakaharu l'iphe ono, a hụmaduru l'ẹnya ono dụ phọ eviya.
2 Kẹle ọo ekweta ono meru g'o gude ndiche anyi phẹ bụru ndu ajarụ
àjájá l'ẹphe eme ree.
3 Ọo ekweta meru g'o gude o doo anyi ẹnya lẹ mgboko-a bụ opfu
ọnu bẹ Chileke gude mee ya; mbụ l'iphemiphe-a, akpụrenya elegbaa
bụ iphe, aahụmaduru l'ẹnya bẹ e gude mee ya.
4 Sụ-a; ọo ekweta Ebẹlu meru g'o gude o gweeru Chileke ngwẹja,
ka kẹ Kénu ree. Chileke nata iya gụa ya l'onye pfụberekoto; ọ
nwụhuchakpoo iphe, o meru nọdu epfuẹlaa opfu byasụ nta.
5 Ọ bụru ekweta Inọku meru g'o gude ọ nọdukwaduro ndzụ; Chileke
bya ewolita iya g'anwụhu te egbu iya egbugbu ophu; ẹbe ọ dụdu onye
maru g'o meru; kẹle Chileke woliwaru iya; tẹmanu e wolia ya ono bẹ
ajarụ iya ajaja l'o shi emeje iphe, jiru Chileke ẹpho.
6 Unu maanarụ-a l'ọ tọ dụdu onye a-dụ ike eme iphe, jiru Chileke
ẹpho; gbahaa l'onye ọbu kwetaadaru kẹ Chileke. Kẹle onye akpịritaru
Chileke ntse vufutajẹ ụzo kweta lẹ Chileke dụ; kwetakwaphọ l'oo-buje
ndu achọ iya nụ nggo.

‡ **10:38 10:38** Gụnaa Hab 2:3,4.

7 Sụ-a; ọo ekweta Nuwa meru g'o gude ọ ngabẹru Chileke nchị teke
Chileke nmarụ iya ọkwa iphe, e-mechaa mee nụ, bụ iphe, ọ tọko
hụmadu l'ẹnya. O mee iphe, Chileke pfuru; kụa eze ụgbo, Chileke gude
dzọo yẹe ndibe iya ndzụ. O shi ẹgube ono goshi nemadzụ l'umere
ndiphe dụ ẹji. Ọ bụru ekweta ono meru iphe, Chileke gude gụa ya
l'onye pfụberekoto. Opfu lẹ Chileke agụje ndu kwetarụ nkiya lẹ ndu
pfụberekoto.
8 Ọo ekweta Ébirihamu meru g'o gude o mee gẹ Chileke pfuru teke o
kuru iya. Ọ tụgbua lụfu jeshia alị, Chileke kweru iya ukwe lẹ ya a-nụ
iya g'ọ bụru nkiya. Ébirihamu shi l'alị iya tụgbua ije; l'ẹbe ama ẹka
ooje.
9 Ọo ekweta ono meru g'o gude o je eburu l'alị ono, Chileke kweru iya
ukwe iya ono. O buru iya g'onye lwarụ alwalwa. Ụlo, yẹe Áyizaku waa
Jiékọpu shi ebujeru bụerupho ụlo, e gude ẹkwa mee. Ẹphebedua bẹ
Chileke kwekwarụpho ukwe-iphe lanụ ono, o kweru Ébirihamu onoya.
10 L'iphe Ébirihamu ele ẹnya iya bụ eze mkpụkpu ono, a tụru ọkpa
iya; k'ọphu ọo-nọwaro ojejoje ono; mbụ eze mkpụkpu ọphu bụ Chileke
gude ẹka iya tụa ya g'ọo-dụ bya egude ẹka iya kpụa ya l'onwiya.
11 Ọ bụru ekweta Sera l'onwiya mechakwarụpho g'o gude ọ bụru
nwanyị, nọru; ẹbe ọ tsụjeduru ime jasụ ọ nọghaa atsụta ime bẹ
Chileke meẹluru-a g'ọ dụ ike tsụta ime lẹ nka. Iphe, kparụ iya nụ
bụru l'o doberu Chileke l'onye apfụshije ike l'iphe, o kweru ukwe iya.
12 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọ bụru nwoke lanụ ono, bụ
Ébirihamu mechaarụ bụru nna, nwụru igwe ọha; mbụ nwoke ono
shiwaa kahụwaa dụwaa g'onye nwụhuru anwụhu. Ụnwu iya mechaa
bya ajaa àjàjà; ha l'ọtu gẹ kpokpode dụ l'igwe; ha igwerigwe g'ẹja, nọ
l'alị; bụru 'agụta agụta.
13 Iphe, bụ ndu ono, a gụshiru ono chịru ụpfu ye l'iphe ono, Chileke
kweru phẹ ukwe iya ono jasụ ẹphe nwụshihu; ọphu o rwukwaru
phẹ ẹka teke ẹphe nọkwadu ndzụ. Obenu l'ẹphe hụmakotaru iphe
ono, nọkwadu ẹnya ono bya etee ẹswa iya. Ẹphe saa ya asasa l'ẹphe
hụmawaru l'ẹphe bụ mbyambya bya abụru ndu kpafụtaru ụri lẹ
mgboko-a.
14 Ndu epfu nno bụ iphe, ẹphe egoshi bụ l'ẹphe achọkwadu alị, e-
mechaa bụru nkephẹ.
15 Ọzo bụ l'ọme oghoroko alị phẹ ono, ẹphe shiru fụta ono shi adụje
phẹ m'ẹphe achọle-a ụzo laphushia ya azụ.
16 Obenu l'ẹka ẹnya dụ phẹ bụ l'alị ọphu ka ree, bụ iya bụ ọphu dụ
l'imigwe. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude ọphu iphere adụdu Chileke
l'ẹphe kuru iya Chileke phẹ; kẹle ọ dụru mkpụkpu ọ kwakọberu
doberu phẹ.
17 Sụ-a; ọo ekweta Ébirihamu meru g'o gude o kweta duta nwa iya,
bụ Áyizaku jeshia egbugbu g'o gude gwaa Chileke teke ono, Chileke
mejeru gẹ ya dalee ya ono. Ọ bụru onye ono Chileke kweru ukwe-iphe
ono dutaru nwa lanụ, o nweru jeshia egbugbu.
18 Ọ bụkwaru onye-a Chileke sụru: “Ọo lẹ Áyizaku bẹ ii-shi nweru
ụnwu nwanwanwaranwa-a.”
19 Ébirihamu bụerupho iphe, o lechawaru ẹnya hụma bụ lẹ Chileke
a-dụa ike mee Áyizaku g'o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ, bụnu iya bụ l'e

-pfuje iya epfupfu bẹ Áyizaku shiwaa l'ọnwu teta dzụru ndzụ; eshinu e mechaarụ o tsoru Ébirihamu laphu azụ.
20 Ọ bụru ekweta Áyizaku meru g'o gude ọ gọru ọnu-ọma nụ Jiékọpu yẹe Ịso; gọoru phẹ iphe, e-me l'iphu.
21 Ọo ekweta Jiékọpu meru g'o gude ọ gọru ọnu-ọma nụ ụnwu Jiósẹfu l'ẹhu l'ẹhu tẹme ọ nwụhu. Ọ pfụru apfụru; woru mgbọro iya sụbe l'alị; phozeta l'eli iya; baarụ Chileke ẹja g'ọ gọ ọnu-ọma ono.
22 Ọo ekweta Jiósẹfu meru g'o gude ọ bya l'anwụhu; o vuru ụzo pfua opfu awụfu, ndu Ízurẹlu mechaarụ shi l'alị Ijiputu wụfu lashịa alị, Chileke kweru phẹ ukwe iya. Ọ bya egoshikwaphọ g'ee-me ọkpu iya m'ẹphe -wụfuje.
23 Ọo ekweta ne lẹ nna Mósisu meru g'o gude ẹphe domia Mósisu ọnwa ẹto g'a nwụchaaru iya; opfu l'ẹphe leru iya ẹnya l'ọ bụ nwata, dụ ùbvù l'ẹnya; ọphu ndzụ agụeduru phẹ emebyi ekemu, eze ndu Ijiputu tụru sụ g'e gbuje iphe, bụ nwa nwoke, onye Jiu zedaru k'ọphúú.
24 Ọo ekweta Mósisu ono meru g'o gude o vutaẹpho; ọ jịka g'e te ekuhẹ iya nwatibe nwa nwanyị eze ndu Ijiputu.
25 Ọ hatarụ etsoru ụnwu Chileke jee iphe-ẹhuka; eme l'anọdu l'ẹka ẹhu atsọ iya ụtso eme iphe-ẹji; mbụ ẹhu-ụtso, adụdu ẹka ọono-beru.
26 Iphe, ọ kparụ ẹka bụ l'a -nọdu eme iya ewere l'opfu ẹhu Onye-Ndzọta ono, Chileke kweru ukwe iya l'ọo-bya lẹ mgboko ono bẹ ọ ka iya ree eme lẹ ya nwekọtaru ẹku, dụ l'alị Ijiputu mgburugburu. Onoo kẹle ẹnya dụ iya l'obunggo ọphu dụ l'iphu.
27 Ọ bụru ekweta Mósisu meru g'o gude ọ haa Ijiputu tụgbushia; ọphu ndzụ agụduru iya l'ẹhu e-ghu eze ndu Ijiputu eghu. Ọ sụa ẹka l'obu nọ-kirishia g'ọ -bụ l'ọ hụmaru Chileke ẹnya; l'ẹbe abụ lẹ Chileke bụ onye aahụmaje l'ẹnya.
28 Ọo ekweta Mósisu meru g'o gude o gbube ishi k'ọbo Ojeghata; teke ono, ọ sụru ndu Ízurẹlu l'ophu g'ẹphe woru mee nwatụru phedzuru l'iphe, bụkpoo ọnu mgbo ụlo phẹ; g'ojozi-imigwe, byaru egbushi ọkpara ndu Ijiputu ta adụ ọkpara kẹ ndu Ízurẹlu, oo-gbu.
29 Ọo ekweta ụnwu Ízurẹlu meru g'o gude ẹphe wụghaa l'echi ògbú Ẹnyimu-uswe eje l'ọma alị g'onye eje l'echi gbororo. Ndu Ijiputu jeshia aghata; mini rigbushikọta phẹ.
30 Ọ bụru ekweta ndu Ízurẹlu meru g'o gude igbulọ, e gude kpuphee Jieriko mgburugburu daa g'ẹphe jephechaaru iya mgburugburu abalị ẹsaa.
31 Ọo ekweta, nwanyị ovuọba ono, bụ Réhabu meru g'o gude a haa ya; ọphu a tụkoduru yẹe ndu kwefuru Chileke ike mee g'ẹphe laa l'iswi; opfu l'o domijeru ndu Ízurẹlu ono, byaru ngge lẹ mkpụkpu Jieriko phọ; shi ẹgube ono dzọo phẹ.
32 ?Mu e-le ole agụ? ?Dẹnu teke mu a-nọdu gụshiwaro Gidiyọnu phẹ mẹ Beraku; mẹ Samụsinu; mẹ Jiẹfuta; mbụkpoo Dévidi phẹ; mẹkpoo Sámẹlu; waa ndu mpfuchiru Chileke.
33 Ọo ekweta phẹ bẹ meru g'o gude ẹphe tsoo ọhamoha ọzo ọgu; lwụ-kpee phẹ; bya eme iphe, pfụru ọto; bya anata iphe, e kweru phẹ ukwe iya; mee g'oduma ta adụ ike kụhaa ọnu akụha;
34 bya egude iya zọnyia ọku, ata rịriri; bya egude iya nahụ ndu gude ogu-echi achị phẹ k'egbugbu. Ẹphe shi bụru ndu ike te eshidu dụ;

e mechakwanaa ẹphe bya abụru ndu ọkpehu dụ. Ẹphe shi bụru ọ-karięka l'ọgu; k'ọphu ẹphe shi achije ojọgu ndu ọhozo nanụ nanụ.
35 Ụnwanyi, kwetarụ nụ hụmaru ndibe phẹ, nwụshihuru nụ g'ẹphe shi l'ọnwu tetagbaa.
Ọ dụru ndu e meru l'iwe jasụ ẹphe nwụhu. Ẹphe nata sụ l'o -shita ọphu ẹphe a-jịka Chileke g'e-shi g'a haa phẹ g'ẹphe gbalaa; g'e gbuchia phẹ rọ g'ẹphe nwụhu. Iphe, kparụ iya nụ bụ l'ẹphe ele ẹnya lẹ Chileke e-mechaa mee g'ẹphe teta dzụru ndzụ ọphu ka ree.
36 Ọ dụru ndu a harụ chịa ọchi; chia phẹ iphe; tụa phẹ mkpọro; nwuru phẹ ye l'ọka mkpọro.
37 Ọ dụru ndu a tugbushiru lẹ mkpuma; dụru ndu e kwobuharu ẹbo; dụru ndu e gude mma gbugbushia; ẹphe shi etsojeru aghapheẹpho; bụru iphe, ẹphe shi eyeje bụ akpọ eghu mẹ akpọ atụru. Ẹphe kparụ nri; a kpaa phẹ ẹhu; mee phẹ ewere.
38 Mgboko dụ-be phẹ ẹji; k'ọphu ọ tọ gbadụru k'ọphu ẹphe a-nọkota iya. Ẹphe shi anọduje aghaphe l'echięgu, e te budu ebubu mẹ l'ẹka úbvú dụ; ẹphe shi ebuje l'ọgba mẹ l'obu-alị gẹ ndu agba ọso ndzụ.
39 Sụ-a; ndu-a tụkokwaaru bụru ndu a sụru l'ẹphe shi eme ree. Ọ bụru ekweta phẹ kparụ iya. Ẹphe nọelaa; ẹbe iphe ono, Chileke kweru ukwe iya ono erwuduru phẹ ẹka.
40 Ọle Chileke achịru anyi idzu, ka ree; k'ọphu bụ l'ọoepho anyi l'ẹphe -tụgba; tẹme ẹphe a-bụru ndu dụebe ree.

12

Chileke emetse anyi

1 A bya l'ẹhu k'anyịbedua; iphe, bụ ndu ono tụkoakwaru sọ-phee anyi mgburugburu g'onye urwukpu sọpyaberu; agbaru anyi eze ekebe ono. Ọo ya bụ g'anyi gwọbe iphemiphe, bụ iphe, esela anyi azụ; gwọbekota iphe, bụkpoo iphe-ẹji ono, ete ekwedu anyi aha ẹka onoya. G'anyi gude ẹka l'obu maa ọso-amama ono, dụru anyi ono.
2 G'anyi tabẹkpoepho Jizọsu ẹnya gba ọso ọbu; l'ọo ya bụ onye vutaru ụzo k'ekweta ono; tẹme ọ bụru iya e-me g'anyi gbaa ya gbafụ l'ishi. Yẹbedua mawaru ẹhu-ụtso, Chileke doberu iya; ọ bụru iphe ono meru g'o gude o kweta jee iphe-ẹhuka jasụ a kpọpyabe iya l'oswebe; ọ nwụhu; ọphu iphere, e shi l'ẹgube anwụhu ono, ọ nwụhuru ono mee ya adụdu iphe, ọ bụ iya. Nta-a bẹ o jewaru anọdu anọo l'ẹkutara aba-eze Chileke.
3 Unu rịjekponaa kẹ Jizọsu ono, tụkoru iphe-ẹhuka ono jegbabẹ. Ọ tụkoru ẹjo ememe, ndu iphe-ẹji meru iya mẹ ẹjo opfu ẹphe pfuru iya gbagbukọta lẹ nkụchi. Unu nyataję iya g'ike ata abvụdu unu; ọzoo sụ l'unu ta agbaẹdu ọso ono.
4 L'ọgu, unu l'iphe-ẹji alwụ bẹ unu teke alwụ-rwukwa k'ọphu unu a-lwụ iya nwụhu.
5 ?Unu zọhawaru opfu ono, Chileke pfuru gude mee g'obu shihu unu ike l'unu bụ ụnwu iya ono? Ọ sụru:
“Nwa mu; te edobesụjekwa
l'ahụhù,
Chipfu ahù ngu ta
adụdu iphe, ọ bụ.
Te egudejekwa l'ọ barụ

ngu mba wata ala
azụ azụ;
6 kẹle ọ kwa onye
Chipfu yeru obu
bẹ ọohuje ahụ̀hù.
Ọ bụru onye ọ natarụ
g'ọ bụru nwa iya
bẹ oochije iphe.”*
7 Ọo ya bụ; Chileke -nọdu ahụ unu ahụ̀hù; unu tajẹkwa nshi; l'ahụ̀hù
ono bụkwa ahụ̀hù, nna ahụje nwa iya; kẹle unu bụ ụnwu iya. ?Unu
hụmajeru nwa, nna iya ahụduru ahụ̀hù?
8 Teke ọ bụ lẹ Chileke ta ahụ̀du unu ahụ̀hù g'unu maru iphe g'ọohù
ụnwu iya ọzo; ọo ya bụ l'unu ta abụdu ụnwu iya; unu bụ ụnwegirima,
enwedu nna.
9 Ọobujeru; nna anyi l'eliphe-a -nọdu echi anyi iphe; anyi eyelẹru phẹ-
a nsọ. ?Bụchia Nna anyi ọphu nọ l'imigwe bẹ anyi ta akabadaa eworu
onwanyi nụ g'anyi eshi ẹgube ono nweru ndzụ.
10 Nna anyi l'eliphe ahụ-tabejeẹpho anyi ahụ̀hù nwapha olemole g'ọ
dụ phẹ ree. Obenu lẹ Chileke ahụje anyi ahụ̀hù g'ọo-dụru anyi lẹ ree;
g'anyi adụebe ree gẹ yẹbedua.
11 Ọobujeru teke aahụ anyi ahụ̀hù l'oome anyi ẹhuka; ẹhu taa tsọdu
anyi ụtso. Ndu kweru; a hụa phẹ hụta; l'emechajẹkwa bụru ndu eme
ree; bya abụkwarupho ndu ẹhu emechajẹ dụ guu.

Anma ọkwa

12 Ọo ya bụ lẹ-a; unu lọchinaa ẹka ono, tsụhuwaru unu mẹe ono;
yẹle ọkpa ono, aphụwaa unu kparịkpari ono.
13 Unu mechia gbororo, unu eshi g'ọ pfụru nhamụnha; a -nọnyaa
ọkpa ono, aphụ kparịkpari ono shiswee ụzo; g'e mechia ya g'ọ
gbakerehu shihu ike.
14 Unu kukebeje ẹhu meje g'unu l'onyemonye nọdu lẹ nchị odo; unu
abụru ndu dụ nsọ; kẹle onye adụdu nsọ ta ayịkwa hụma Nnajịuphu.
15 Iphe, unu a-kwabẹru ẹnya bụ g'ọ tọ dụ onye a-gbakụtaru eze-
iphe-ọma kẹ Chileke azụ. Unu eletakwaphọ ẹnya g'ọ tọ dụ onye
a-bya adụ g'ọgbarabvu-oshi, atsọ ilu kpọ-futa l'echilabọ unu bya
egburwashịahaa unu ẹhu; shi ẹgube ono merwushia igwe ọha.
16 Unu letakwa ẹnya g'ọ tọ dụ onye a-nọdu eme kẹ nwanyị; ọphu ọ
dụ onye anọdu elephu iphe, kẹ Chileke gẹ Ịso. Lẹ Ịso gudekwa aphụ
kpaakpaakpaa nri; woru ọkpara, ọ bụ ree nwune iya.
17 L'unu maanarụ-a l'e mechaarụ; ọ chọahaa gẹ nna iya gọoru iya
ọnu-ọma. A sụ iya l'ọ gbawaru iya l'azụ; kẹle ọ tọ dụedu g'ooshikwadu
emezi iphe, o mebyihawaru. Tọbudu iya bụ; o gude ẹnya-mini ẹkwa
chọo ọnu-ọma nna iya onoya; ọphu ọ dụdu.
18 L'ẹka unu byaru ta abụkwa úbvú, unu e-denyi ẹka; tẹme ọku,
nọdu enwu iya phoophoophoo. Ọphu ọ bụkwa ọchii ono; ọzoo ẹka
ono, gbahụru tsụkiribaa ono bẹ unu bataru. Ọphu ọ bụkwa oke
phẹrephere ono byaru.
19 Ọ tọ bụkwa ọda opu ono; ọzoo olu-opfu ono, daru g'egbigwe ono bẹ
unu nụmaru. Lẹ teke ndu Ízurẹlu nụmaru olu ono bẹ ẹphe rwọkwaru
sụ g'o to pfuhẹkwa yeru phẹ ọzo.

* **12:6 12:5-6** Gụnaa Jio 5:17; Ẹtu 3:11,12.

20 Kẹle ekemu, Chileke tụru bẹ ẹphe sụru l'ọ kariru phẹ ẹka, bụ iya
bụ ekemu sụru: "O betakpọo ọ bụru anụ bẹ ẹhu iya rwutaru l'úbvú
ono g'a tugbua ya lẹ mkpuma; ọzoo g'a nmagbua ya l'arwa."
21 Iphe, ẹphe hụmaru l'ẹka ono paa biribiri; k'ọphu Mósisu sụru:
"Ndzụ agụshikwa mu ike; k'ọphu ẹhu anma mu anmanma."
22 Ọ chia ẹka unu byaru bụ úbvú Zayọnu; mbụ mkpụkpu kẹ Chileke,
dzụ ndzụ; mbụ Jierúsalẹmu ọphu dụ l'imigwe. Unu byapfutaru ụnwu-
ojozi-imigwe ọphu bụ 'agụta agụta.
23 Ẹka unu byaru bụkwa ẹka ụnwu Chileke, o dobekọtawaru l'ọnodu
ọkpara dzukọru; mbụ ndu e deru ẹpha phẹ l'ẹkwo l'imigwe. Unu
byapfutawaru Chileke; onye bụ iya e-kpe onyemonye ikpe. Ndu unu
byapfutaru bụ ndu nwụhuhawaru nụ, pfụberekoto; ndu Chileke meru
g'ẹphe dụebe ree l'iphu iya.
24 Sụ-a; onye unu byapfutaru bụkwa Jizọsu; onye bụ iya gudegbabẹ
Chileke yẹle nemadzụ l'ọgbandzu ọphúú ono; unu byapfutakwaphọ
mee ono, ọ gbashịru l'oswebe onoya, bụ mee ọphu egoshi iphe, ka ree
eme lẹ kẹ Ebẹlu.
25 Ọo ya bụ g'unu kwabẹ ẹnya g'unu ta jịka angabẹru onye ono, epfu
opfu onoya nchị. L'eshinu ndiche anyi phẹ anahụduru ikpe Chileke;
opfu l'ẹphe te eyeduru ọnu l'iphe ono, a lọru phẹ ẹka lẹ nchị lẹ mgboko-
a bẹ anyịbedua taa nahụkwa mẹ ọ -bụru l'anyi jịkaru onye ono, nọ
l'imigwe alọ anyi ẹka lẹ nchị onoya.
26 Teke ndiche onoya bẹ olu-opfu iya nmakọtaru eliphe mgburug-
buru jiijiijii; obenu lẹ nta-a bẹ o pfuwaru sụ: "Ugbo lanụfua bẹ mu
a-nmafụa eliphe jiijiijii; nmachaa nmaa imigwe."
27 Chileke sụru l'ọo "ugbo lanụfua." Ugbo lanụfua ono, o pfuru
ono goshiru l'iphe ono, o meshiru ono bẹ oo-mekọta g'ọ nmaa jiijiijii;
l'oowofu iya. Ọo ya bụ gẹ ndu ọphu anmadụru jiijiijii anọdukwanu.
28 Ọo ya bụ g'anyi keleje Chileke ekele; kẹle ọ nụwaru anyi ẹka ọ
bụ eze; mbụ ẹka adụdu iphe sụru iya anma jiijiijii. G'anyi keleje iya;
gudeje atsụ ebvu akpabiri iya; woda onwanyi alị; kwabẹje iya ùbvù;
29 lẹ Chileke anyi bụkwa ọku, ekepyashije iphe, ọ bapfuru.

13

Eme iphe, dụ Chileke ree

1 Unu ta ahakwa n-yemobu unu yeru ụnwunna unu ono.
2 Unu ta azọhakwa akwajẹru ndu byaru abyabya ẹbyaa; l'ọ dụkwaru
ndu gudechawaa l'ẹphe akwaa ẹbyaa; ẹphe kwaaru iya ụnwu-ojozi-
imigwe; ọphu ẹphe amadụ.
3 Unu nyatajẹkwapho ndu mkpọro; g'ọ dụjekwapho unu g'ọ bụ
unu nọ mkpọro ọbu. Unu nyatajẹkwapho ndu eje iphe-ẹhuka; g'ọ
dụjekwapho unu g'ọ bụ unu eje iphe-ẹhuka ọbu.
4 G'alụlu bụkwaru iphe, akwabẹ ùbvù; g'iphe, bụ ndu alụ alụlu
te emerwụshijekwa iphe-azẹe phẹ; kẹle nwoke eme kẹ nwanyị; ọzo
nwanyị, eme kẹ nwoke; mẹ ndu eri ogori bẹ Chileke a-nmakwa ikpe.
5 Unu te eyenụkakwa okpoga ẹnya. G'iphe, unu nweru jijeẹkwapho
unu ẹpho. Lẹ Chileke pfuakwaru iya l'onwiya sụ: "Mu ta agbahakwa
ngu ẹka; ọphu mu a-gwọbekwa ngu."
6 Ọo ya bụ; unu g'anyi pfụshijenu ike pfuje opfu-a; g'anyi ta
atsụjekwa ebvu epfupfu iya. G'anyi pfuje sụ:

“Ọo Chipfu bụ onye eyeru
mu ẹka;
ndzụ ta abyadụ agụ mu;
nemadzụ ta adụdu iphe,
oomebata mu.”

7 Unu nyataję ndu ono, vu ụzo goshi unu ụzo ono, bụ iya bụ ndu
ono, ziru unu ozi-ọma Chileke ono. Unu kpọo egomunggo ọkpolohu;
nyata g'ẹphe shi anọduje eme teke ẹphe nọ ndzụ jasụ ẹphe nwụhu;
g'ekweta unu dụkwa gẹ nkephẹ.
8 Jizọsu Kéreshi bẹ bụ onye ono, ọ bụ ụnyaphu; bya abụru iya ntanụ-
a; o jee l'abụ iya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
9 Unu te ekwekwa g'iphe eezi ezizi, dụgbaa iche iche shi uswe bya
akpọ-swee unu ụzo. Ọ dụ ree g'anyi gude eze-iphe-ọma, Chileke eme
shihu obu ike. Eme nsọ nsọ, tso nri tee mekwa g'obu shihu anyi ike;
l'o tokọ dụ-swekwaa onye tsojeru iya ẹgube ono, o yejeru ẹka.
10 Anyi nwekwarụ ọru-ngwẹja bụ ẹka ndu egwekwadụru Chileke ẹja
l'ụlo-ẹkwa ono ta agbadụru g'ẹphe ria iphe, shi iya nụ.
11 Onye-ishi uke Chileke phẹ egudeje mee ụnwu anụ, e gburu
egbugbu gude abahụ lẹ Ẹka-kakọta-adụ-nsọ l'eze-ụlo Chileke; g'o gude
iya gwee ẹja gwefu iphe-ẹji; obenu l'anụ ono, a phụwaru aphụphu ono
bẹ eewotaję lụfu alụfu je l'ẹka eebudu ebubu je akpọo ya ọku.
12 Ọ bụru iphe ono meru g'o gude Jizọsu nọdukwapho l'azụ
mkpụkpu jee iphe-ẹhuka nwụhu; g'eeshi g'oogude mee ya safụ iphe-ẹji
ndiphe.
13 Ọo ya bụ; unu g'anyi jepfu iya l'azụ mkpụkpu g'a tụko anyi l'iya
mee iphe-iphere.
14 Kẹle ọ tọ dụdu mkpụkpu, anyi nweru l'eliphe-a, bụ mkpụkpu ọphu
l'a-dụ ojejoje; ọ chia iphe, meru nụ bụ l'anyi achọ mkpụkpu ọphu abya
nụ.
15 Ọo ya bụ; g'ọ tọ dụkwa teke anyi a-ha etuje Chileke ẹpha; g'etu
ẹpha ono abụru ẹja, anyi shi l'ẹka Jizọsu egwe. Ọo ẹpha ono, anyi etu
iya ono a-bụru iphe, shi anyi l'ọnu, egoshi l'anyi bụwaa ndu nkiya.
16 Unu ta ahakwa eme iphe, dụ ree; ọphu unu ahakwa egudeje iphe,
unu nweru yeru nwibe unu ẹka; kẹle ọo ẹgube ngwẹja ono bụ ọphu
dụ Chileke ree.
17 Unu meje iphe, ndu-ishi unu sụru g'unu meje; m'obeta ọ nọdu atsụ
unu l'ẹhu ememe. L'ọ kwa ndu ono, bụ ndu-ishi ono anọduje eche
ndzụ unu echeche; eshinu ẹphe e-mechaa pfụru l'iphu Chileke doo
g'ẹphe jetaberu ozi ẹhu unu. Unu -nọdu emejewaa iphe, ẹphe sụru
g'unu meje bẹ ẹphe e-gude ẹhu-ụtso jee ozi phẹ ono. Teke ọdumeka
bẹ ẹphe a-gbẹkwa atsụ ude eme iya; ono ta adụdu urwu, ọo-barụ unu.
18 Unu pfujekwaru nụru anyi Chileke. Ọphu anyi makaharụ bụ l'obu
ta anmadụ anyi ikpe; ẹbe ọ dụdu teke ọ tọ bụedupho g'anyi mee iphe,
dụ ree l'iphemiphe, anyi eme ememe bẹ anyi eshibeje ite iya.
19 Iphe, mu arwọshikpoo unu ike; ụnwunna mu; bụ g'unu pfuje nụ
Chileke; gẹ Chileke kwe gẹ mu byapfuta unu ẹgwa.

Epfu anụ Chileke

20 Gẹ Chileke ono, bụ iya emeje g'ẹhu dụ guu ono; mbụ onye ono
meru gẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ
ono; bụ iya bụ Eze onye eche atụru ono, l'eche atụru ono; ọ bụru mee,

ọ gbashịru teke ono, ọ nwụhuru ono bẹ o gude mee ukwe-iphe, Chileke
kweru tukobe l'ọgbandzu yẹle nemadzụ g'o vuru ire jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii ono;
21 mee g'unu dụebe ree l'iphemiphe, bụ iphe, dụ ree, unu eme; g'unu
meje iphe, bụ uche iya. Gẹ Chileke shikwaphọ Jizọsu Kéreshi l'ẹka mee
iphe, dụ iya ree l'obu anyi. G'ajaja bụru kẹ Kéreshi jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Ekele, e gude akpọchi ishi ẹkwo-ozi-a

22 Ọ kwa arwọrwo bẹ mu arwọ unu; ụnwunna mu; sụ g'unu takwaa
nshi nụma ozi-a; l'ẹkwo-a, mu deru unu-a ta adụkwa ogologo. Ọo ya
bụ g'oomee unu g'obu shihu unu ike.
23 Iphe, mu eme g'unu maru bụ lẹ nwune anyi, bụ Timoti, e shi
tuchia bẹ a haakwaru. Ọ -bya ẹgwa bẹ mu l'iya a-tụko swịru mẹ mu
-byatashia unu agbaphe.
24 Unu kelechaaru mu iphe, bụkpoo ndu-ishi unu mẹ iphe, bụkpoo
ndu bụ ndu kẹ Chileke. Ụnwunna anyi ndu Ịtali l'ekelekwaphọ unu.
25 Gẹ Chileke meeru unu eze-iphe-ọma g'unu hakọtakpoo. Nokwa
g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi,
Jiemusu
Deru

1 Mụbe Jiemusu, onye bụ onye-ozi Chileke; bụru onye-ozi Nnajịuphu,
bụ Jizọsu Kéreshi l'ekele ọkpa-ipfu iri l'ẹbo ono, dzuru mgboko ono
ekele.

Ekweta waa mmamiphe

2 Ụnwunna mu; teke iphe-ọhutama g'ọ dụhabe byaru unu; unu
wojeru iya dobe l'iphe, eeteru ẹswa.
3 Kẹle unu maru l'a -nọdu adale ekweta unu bẹ unu e-shi iya nwụta
ọta-nshi.
4 Unu takpọepho nshi tafụ iya l'ishi g'unu a-dụebe ree; dzukwaphọ
oke g'ọ tọ dụ iphe, a-phọdu l'ẹhu unu.
5 Teke ọ dụru g'unu ha onye mmamiphe phọduru; g'onye ono sụ
Chileke g'ọ nụ iya mmamiphe. Ọo-nụ iya ya; eshinu Chileke bụ
omeluko; tẹme ọ nọdu egudeje obu ìphóró nụ onyemonye iphe, ọ sụru
g'ọ nụ iya.
6 Ọle g'onye ono kwetakwa l'iphe oopfu gẹ Chileke nụ iya bẹ ọo-nụ
iya. G'ọ bọ bọkwa obu ẹbo; l'onye obu abọ ẹbo dụkwa g'akpara-mini
eze-ẹnyimu, bụ phẹrephere anọduje enwunga iya. Ọ -kwarụ iya shia
ọphuu; ọ kwarụ iya shia ọphuu.
7 G'ẹgube onye ono ta arịekwa l'ọ dụru iphe, ọo-nata l'ẹka
Nnajịuphu;
8 kẹle onye abọ egomunggo ẹbo ta apfụshijekwa ike l'iphemiphe,
oomekpọo ememe.

Ụkpa waa enweru iphe

9 Gẹ nwanna, daru ụkpa tua onwiya ẹpha lẹ Chileke kuliru iya eli.
10 Nokwaphọ g'onye ọphu nweru iphe e-tu onwiya ẹpha l'ẹnya lwarụ
iya; kẹle oo-mechaa rifu g'okoko ẹswa;
11 kẹle ẹnyanwu awajẹ chishiahaa ike k'ọphu oomeje ẹswa anwụa
lwaa; okoko iya erishihu; mma iya abvụ. Noo g'onye nweru iphe a-
gbabuhukwaphọ nwụhu l'ẹka oome iphe, dụ iya mkpa.

Ahụta ama waa enwu eye

12 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye tarụ nshi l'ọhutama; kẹle teke a
hụcharu iya ama ọbu; ọphu ọ daduru bẹ ee-kpube iya okpu-eze, bụ
iya bụ ndzụ; bụru obunggo, Chileke sụru lẹ ya e-bu ndu yeru iya obu.
13 Ọo ya bụ; onye aahụ ama g'o mee ẹjo-iphe; ọ -wata iya agụgu;
g'ọ tọ sụkwa l'ọo Chileke enwu iya eye g'o mee ya. Kẹle ọ tọ dụkwa
onye Chileke enwuje eye g'o mee ẹjo-iphe; ọphu ọ dụkwa onye enwu
Chileke eye g'o mee ẹjo-iphe.
14 Ọo eme ẹjo-iphe, agụ nemadzụ bẹ edetajẹ iya nụ; l'ọ nmalahụ iya.
15 Ọo ya bụ; teke ẹgu ẹjo-iphe tsụtaru ime; l'ọonwua iphe-ẹji; iphe-
ẹji kagheẹpho; l'ọonwua anwụhu.
16 Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu te etsoswekwa ụzo.
17 Iphe, aanụ anụnu, dụ ree waa iphe-ọma, adụdu ẹka ntụcha dụ
iya shikọta l'imigwe. O shi l'ẹka Nna kẹ ìphóró imigwe, bụ iya bụ Nna

ọphu te echibuhujedu g'ẹnyanwu abụjeru o -chibuhu; ọchi agbaahaa-a.
18 Ọ tụru obu iya onyo gude ọkpobe-opfu ono nwụa anyi; g'anyi dụ
g'akpụru iphe-mbụ l'iphemiphe, o meru ememe.

Anụma emee

19 Ụnwunna mu, mu yeru obu; iphe, unu a-maru bụ ọwa-a:
g'onyemonye bụkwaru onye angabẹje nchị l'iphe, eepfu tẹmanu ooyee
ya ọnu; bụru onye ẹhu te eghujedu eghu ẹgwegwa;
20 kẹle iphe, eeme l'ẹhu-eghu taa bụkwaru iphe, pfụru ọto l'iphu
Chileke.
21 Ọo ya bụ; unu tọfu onwunu iphe, bụkpoo umere, l'eshi ishi;
waa iphe, bụkpoo iphe-ashị; jia obu oyi; nata opfu ono, a kụru l'ime
ọkpoma unu ono, bụ iya l'a-dụ ike dzọo unu ono.
22 Ọle-a; unu bụkwaru ndu eme opfu ono ememe. Unu ta abụkwaru
ndu anụ iya anụnu kpụrumu; kẹle ono bụkwa eme onwunu eswe.
23 Onye anụepho opfu ono anụnu; ọphu oomedu iya ememe yeru
nwoke, ele g'iphu gbaru iya l'onyo.
24 Mbụ onye lechaẹkwadurupho ẹnya l'onyo bya atụgbua bya
azọhaehukwapho g'iphu gbaru iya.
25 Obenu onye enyoje ekemu ono, adụdu ẹka ntụcha dụ iya; mbụ
ekemu, emeje g'e nweru onwonye ono; ọ -dụru onye phuberu iya iphu;
ọphu ọ bụdu ọnuma-ọzohaa; ọ -bụru onye emeje iya ememe; onye ono
bẹ ee-gude iphe, oome meeru eze-iphe-ọma.
26 Onye dobesu lẹ ya bụ onye kẹ Chileke l'ẹbe abụ l'oosedeje ire iya
eme onwiya eswe. Onye ono bẹ eme kẹ Chileke nkiya bụ kẹ mmanụ.
27 Abụ onye kẹ Chileke ọphu Chileke, bụ Nna kweru l'ọ bụ ọkpobe
iya bya abụru ọphu ntụcha adụdu ono bẹ bụ akwọ unwogbee lẹ mkpa,
dụru phẹ nụ; waa eyeru ụnwanyi, ji phẹ anọhedu ẹka; waa ewofu ẹka
lẹ mkparwụ kẹ mgboko-a.

2

Anma ọkwa abọ nemadzụ ẹbo

1 Ụnwunna mu; g'unubẹ ndu kweru kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu
Kéreshi-a; mbụ Nnajị akpabiri; unu ta abọjekwa nemadzụ ẹbo.
2 Kẹle-a; ọ -bụru l'onye nweru iphe gbacharu mgbụguru bya akwaa
onwiya yẹgele bataru l'ụlo-ndzukọ unu; onye ụkpa -yee nwankịriba
iphe batakwaphọ;
3 teke unu kwabẹru onye phọ, kwarụ akwaphọ ùbvù sụ iya: “Bya
asụgabe onwongu l'okposhi-echi-a” bya asụ onye ụkpa phọ: “Pfụru
l'ẹka ono” ọzoo: “Bya anọdu l'alị l'ẹka-a nọ-kube mu”;
4 ?tọ bụdu nemadzụ bẹ unu abọ ẹbo ẹgube ono; tẹme unu gude ẹjo
egomunggo ekpe ikpe?
5 Unu ngabẹkpodapho nchị; ụnwunna mu, mu yeru obu. ?Tọ bụdu
ndu ụkpa lẹ mgboko-a bẹ Chileke họtaru g'ẹphe bụru ndu shi l'ekweta,
ẹphe kwetarụ nweru iphe l'iphu Chileke; bụkwarupho ndu e-nweru
ẹka ọ bụ eze, bụ iphe, ọ sụru lẹ ya a-nụ ndu yeru iya obu-a.
6 Unu gbẹnu meru iphe-iphere kpua ndu ụkpa ?Tọbudu ndu nweru
iphe bẹ l'akpajẹ unu ẹhu-a? ?Tọ bụdu phẹ bẹ l'akpụjeru unu je edobe
l'ụlo ndu-ikpe-a?

7 ?Tọbudu phẹ anọduje epfubyi ẹguru ẹpha ono, unu aza ono
epfubyi-a?
8 Unu -nọdu emewaa eze ekemu ono bẹ unu emewaa ree, bụ iya bụ
eze ekemu, nọ l'ẹkwo Opfu Chileke, sụru: "G'i yee nemadzụ ibe ngu
obu g'i yeru onwongu."
9 Obenu lẹ-a; unu -nọdu abọje nemadzụ ẹbo bẹ unu emekwa iphe-
ẹji; tẹme ekemu nọdu anmakwaphọ unu ikpe, bụ iphe, gbaru onye
emebyi ekemu.
10 Kẹle onye meẹbekotaru iphe, ekemu pfuru g'ọ ha; mephodo nanụ
bẹ ikpe nmakwaru l'o mebyikọtaru iya g'ọ ha.
11 Kẹle ọ bụkwapho onye sụru g'i ti rishi ogori sụru g'i ti gbushi ọchi.
Ọ -bụru l'i ti ridu ogori; ị nọdu egbu ọchi; ị bụakwaa onye emebyi
ekemu.
12 Ọo ya bụ; unu pfuje; tẹme unu emejekwaphọ gẹ ndu ee-gude
ekemu ono, emeje g'e nweru onwonye ono kpee ikpe.
13 Kẹle onye ta aphụduru onye ọzo obu-imemini bẹ a taa
phụkwarupho obu-imemini mẹ e -kpeje ikpe. Obu-imemini atụjeru
okoo kpua ikpe!

Ekweta yẹle iphe, eeme ememe

14 Ụnwunna mu; ?dẹnu urwu, dụ lẹ nemadzụ sụru lẹ ya nweru
ekweta; ọphu oogoshidu iya l'umere? Ẹgube ekweta ono ?ọo-dụ ike
dzọo ya?
15 Teke ọ bụ l'ọ dụru nwanna kẹ nwoke; ọzoo kẹ nwanyị, gbagbuwa
ọto; tẹme ọphu ọ hụmajedu nri ria;
16 onye lanụ g'unu ha sụ iya: "Tọkwa ẹhu-o! Laa je anyaru ọku;
g'ẹpho ji ngu" l'ẹbe abụ l'ọ nụru iya iphe, bụ mkpa ẹhu iya; ?dẹnu
urwu, dụ l'ẹgube iphe ono?
17 Noo g'ekweta kpoloko e te goshiduru l'iphe, eeme ememe bụ iphe,
nwụhuru anwụhu.
18 Obenu l'a sụ mu: "Gụbedua nweru ekweta; mbẹdua nọdu
ejekwanụ ozi." Ọ dụ ree; goshiẹkwa mu ekweta ngu mẹ ii -jedu ozi,
dụ iya nụ. Mbẹdua-a egudekwanu ozi, mu eje goshi ngu ekweta mu.
19 I kweru lẹ Chileke bụ Chileke lanụ; i meru ree. Ono bụkwapho
g'ọbvu kwegbaaru gude iya anmagbaa pyaapyaapyaa.
20 Ọle iphe, ịi-maru gụbe onye mmanụ ono bụ l'ekweta, eegoshiduru
l'iphe, eme ememe ta abụdu ọkpobe iya.
21 ? Dẹnu g'onye-iche anyi, bụ Ébirihamu gude bụru onye
pfụberekoto l'iphu Chileke? O shi l'iphe, o meru; kẹle o gude Áyizaku,
bụ nwa iya je egbugbu gẹ ya gude gweeru Chileke ngwẹja l'ọru-ngwẹja.
22 ?Tị hụmaduru g'ekweta iya yẹe iphe, o meru dagbaru? Iphe, o
meru goshiru l'ekweta iya dzuru edzudzu.
23 Iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke mee g'e pfuru iya; kẹle ọ sụru:
"Ébirihamu kweru kẹ Chileke; ọ gụaru iya ya l'apfụbekoto"; tẹme ọ
gụa ya ẹguru ọ̀nyà iya.
24 Unu hụma l'ọo iphe, nemadzụ eme bẹ e gude agụ iya l'onye
pfụberekoto; ọ tọ bụdu-a ekweta kpụrumu.
25 Nokwaphọ gẹ nwanyị ovuọba-a, bụ Réhabu-a dụ. Ọo iphe, o meru
bẹ o gude bụru onye pfụberekoto; kẹle o kweru gẹ ndu Jiu, e ziru ozi
bata ibe iya; bya eyeru phẹ ẹka; ẹphe shia ụzo ọzo laa.

26 Kẹle ọo g'anụ-ẹhu, unme adụdu nwụhuru anwụhu-a bụ g'ekweta,
egoshiduru l'iphe, eeme ememe nwụhuru.

3

Ire bụ ọgu

1 Ụnwunna mu; unu ta adụkwa igwe bụru ndu ezije iphe; kẹle unu
maru l'anyịbe ndu ezije iphe bẹ Chileke a-ka ekpeshi ikpe ike.
2 G'anyi ha etsosweje iphe, dụ igwerigwe. Ọ kwa onye opfu teke
edeswe bụ onye dụebe ree. Ọ bụru ẹgube onye ono adụjekwapho ike
sede onwiya.
3 Anyi -woru mkpụrukpu-ígwè-ịnya kobe ịnya l'ọnu g'o meje iphe,
anyi sụru g'o mee bẹ anyi emeje ịnya l'ophu; l'ooshi ẹka anyi sụru g'o
shia.
4 Ọzokwapho ụgbo-mini; ?Ị hụmaru g'ọ habe shii; tẹme ọ bụru
oke phẹrephere anọduje akpọ iya; ọle ọo nwa gbẹrere eku ụgbo bẹ
eegudeje anga iya l'ooshi iphe, bụkpoo ẹka onye-ishi ụgbo anga iya
eshi.
5 Nokwaphọ g'ire bụ nwiphe nshịi; ọle ootuje onwiya ẹpha lẹ ya
erenụka ire.
?Tị hụmaduru g'ọswa habe shii? ọle akpụru ọku lanụ etsuje obote-
ẹgu.
6 Sụ-a; ire bụ akpụru ọku. Ire nọ-chiru ẹnya iphe, bụkpoo ẹjo-
iphe, nọ lẹ mgboko-a l'ẹhu anyi. Ire epfurwuje ogwẹhu nemadzụ
mgburugburu; tẹme ọ nọdu alọtaje ọku-alị-maa tsọbe lẹ ndzụ
nemadzụ; l'ootsua ya tsufu; ooshiẹpho teke a nwụru onye ono; tsua
jasụ g'ọo-nọ-beru.
7 Ọ tọ dụdu ẹgube anụ-ẹgbudu; ọzoo ẹnu; ọzoo iphe, akpụ akpụkpu;
ọzoo iphe, bu lẹ mini, nemadzụ ata agọtajedu agọta; l'ooburu
l'unuphu; ọphu ọ dụdu ọphu a gọtaadaru; o buru l'unuphu.
8 Obenu l'ire ta adụdu amadụ sụru iya agọta; ọ bụ ẹjo-iphe, e te
gudeshijedu egudeshi. Ọ dụ g'ẹ́rú ẹjo agwọ, te edodu onye ọ tarụ
edodo.
9 Ọ bụ iya bẹ anyi gude aja onye ono, bụ Nna bya bụru Nnajịuphu
ono; ọle ọ bụhukwa iya phọ bẹ anyi gude atụ nwibe anyi ọnu; mbụkwa
onye e meru; ọ dụ gẹ Chileke.
10 Ọ bụru ọnu lanụ ono bẹ agọ ọnu yẹe atụ ọnu shi. Ụnwunna mu;
ọ tọ gbadụru g'ọ dụ ẹgube ono.
11 Ọ tọ dụdu nggele, asọfutaje mini, atsọ ilu bya asọfutajekwapho
mini, atsọ ụtso mgbo lanụ.
12 Ụnwunna mu! Oshi figu ta amịjekwa akpụru olivu. Ọphu vayịnu
amịjekwa akpụru figu. Nokwaphọ g'e te ekutadu mini, atsọ ụtso
l'ụmaswi.

Mmamiphe, shi l'igwe

13 ?Ọ dụru onye arị lẹ ya maru iphe; nweru uche g'unu ha? Onye
ono goshiẹshikwa iya l'eme umere ọma; waa l'eme gelee ọphu shi lẹ
mmamiphe.
14 Teke ọ bụkwanu l'unu eji iji-ẹnya, atsọ-ilu bya abụru ndu akpa
ẹnya; unu te ejekwa etu onwunu ẹpha kẹ mmamiphe ono; kẹle ọo
ụka bẹ unu gude emebyi ọkpobe-opfu.

15 Ẹgube mmamiphe ono te eshikwa l'igwe. O shi l'ẹka ndiphe. O to
shidu l'ẹka Unme Chileke. O shi l'ẹka Nsetanu.
16 Kẹle ẹka iji-ẹnya yẹe akpa ẹnya dụ bẹ mkpaka dụkwapho; ọphu
ọ dụdu ẹgube ẹjo-iphe, adụdu iya nụ.
17 Obenu lẹ mmamiphe ọphu shi l'igwe dụebe ree; bya abụru nchi-
adụ-doo; bya eme gelee; bya eme ọnu-ụtso; bya aphụ obu-imemini;
bya amị ọkpobe mebyi; ọphu ọokpochadu mkpọcha; ọphu ọ bụdu
tụko l'ẹhu-atụko-l'obu.
18 Tẹme mebyi, ndu eme gẹ nchi dụ doo amịje bụ apfụbekoto.

4

Eshita ndiphe ọ̀nyà

1 ?Bụ awe bẹ abaphe mba yẹe esephe opfu ono shigbaa unu? ?
Tọbudu ẹka o shigbaa unu bụ l'iphe, ẹkpiri iya dụ unu? ?Tọbudu
iya bụ iphe, bụ ọgu, dụ l'ẹhu unu?
2 Ọobujeru iphe, agụ unu erwuduru unu ẹka; unu egude k'iphe ono
gbuaharu ọchi. Unu -chabẹ ẹnya l'iphe onye ọzo; ọphu ọ dụdu; unu
abaahaa mba; seahaa opfu. Unu ta ahụmaduru ụzo iphe, agụ unu;
kẹle unu ta asụduru g'a nụ iya unu.
3 Unu nọdu asụje g'a nụ unu iphe; a ta nụdu iya unu; opfu l'unu
egudeje ọriri, adụdu ree epfu iya g'ee-shi g'unu egude iya mee iphe,
agụ unu ẹgu.
4 Unubẹ ụnwanyi mẹ unwoke, eri ogori ono; ?unu ta amadụ l'onye
yẹe iphe-ụtso, dụ lẹ mgboko-a eshi ọ̀nyà bụwaa onye ọhogu Chileke?
Ọo ya bụ l'ọ tọ dụdu m'obeta ọ bụru onye dụ ịdagha hatarụ g'ẹphe lẹ
ndiphe shiru ọ̀nyà; onye ono emekwa onwiya onye ọhogu Chileke.
5 Tọ ?ọ dụ unu g'iphe, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke bụ kẹ mmanụ, sụru
lẹ "Chileke eko okophoo unme ono, o yeru g'o buru l'ime anyi ono?"
6 Ọle eze-iphe-ọma kẹ Chileke ka shii. Noo iphe, e deru l'ẹkwo-opfu
Chileke sụ: "Chileke apfụchijekwa ndu nggangga ụzo. Ọ nọdu emejeru
eze-iphe-ọma nụ ndu wozeru onwophẹ alị."
7 Ọo ya bụ; unu nọdu Chileke l'ẹka. Unu apfụ-chia Obutuswe ụzo;
hụma l'ọo-gbaru unu ọso.
8 Unu kpịritaru Chileke ntse; hụma l'ọo-kpịritakwarupho unu ntse.
Unu kwọo onwunu ẹka unubẹ ndu eme iphe-ẹji. Unu sachaa obu unu
ree unubẹ ndu abọ obu ẹbo.
9 G'o rwua unu l'ẹhu; g'aphụ ji unu obu; unu kwashịa ẹnya-mini.
G'achị ọchi bụru unu aphụ; g'ẹmereme bụru unu iphere.
10 Unu wozeje onwunu alị l'iphu Chileke g'ookulia unu eli.

Anma ọkwa epfurwushi nwanna onye

11 Ụnwunna mu; unu te epfurwushijekwa nwibe unu. Onye
epfurwushi nwanna iya; ọzoo onye anma nwanna iya ikpe bẹ
epfubyikwa ekemu; tẹme ọ bụru ekemu bẹ ọ gbẹ ekpe ikpe. Obenu
lẹ teke iikpe ekemu ikpe bẹ i ti meẹkwa iphe, ekemu pfuru. Ọ kwa
onye-ikpe bẹ ị bụ.
12 Onye lanụ kpụrumu bụ onye atụje ekemu; tẹme ọ bụru iya bụ
onye-ikpe; mbụ onye ono, adụje ike dzọo ndzụ; dụkwapho ike gbua
nemadzụ. Obenu ?bụ onye b'i dobesu l'ị bụ gụbe onye ono, anma
nwibe ngu ikpe?

Anma ọkwa etu onwonye ẹpha

13 Unu ngabẹru mu nchị; unubẹ ndu sụru “Ntanụ-a; ọzoo echele bẹ
ọ dụru mkpụkpu, anyi e-je je anọgba apha; gbaa nghọ rita urwu;”
14 l'ẹbe abụ l'unu maru g'echele a-dụ. ?Ndzụ unu bụ gụnu? Ọ bụ
ẹnwuru-ọku, akpụ-lihuje; a nọekwapho nwanshịi l'oophukashịhu.
15 Noo iphe, unu gege asụje-chia: “Ọ -dụ Chileke l'uche bẹ anyi a-
tụko nọdu ndzụ; mee ọwa-a; ọzoo ọphuu.”
16 Obe l'ọwa bẹ unu etse etsetse bya etu onwunu ẹpha. Ẹgube ekuku
ono g'ọ hakọta dụkwa ẹji.
17 Ọo ya bụ l'onye maru ree, o gege eme; ọphu o medụru iya bẹ ọ
bụkwa onye ọbu eme iphe-ẹji.

5

Anmaru ndu nweru iphe ọkwa

1 Nta-a bụ k'unubẹ ndu nweru iphe; unu kwashịa ẹnya-mini; chia
mkpu ẹjo-aphụ, abyaru unu.
2 Ẹku unu reshihuchaakwaru ereshihu. Tẹme ńgwá unu bụru iphe,
nsụ sụkashichawaru.
3 Mkpọla-ododo unu mẹ kẹ mkpọla-ọchaa unu gbaakwaru ẹgba. Ọo
ẹgba iya ono a-pfụru agba unu ekebe. Oo-kepyashị anụ-ẹhu unu g'ọku.
Nta-a bẹ unu kparụ ẹku kụberu onwunu l'ikpazụ-a.
4 Ndu jeru unu ozi ẹgu bẹ unu ta apfụduru ụgwo; aphụ, ẹphe agụ
bẹ erwuakwa l'igwe. Tẹme mkpu kẹ ndu kpatarụ unu iphe, unu kọru
l'opfu rwuakwaphọ nchị Chipfu, bụ Ọkalibe-Kakọta-ike ono.
5 Unu buru lẹ mgboko; tụsaru ẹhu; eri gwọogwoo; eme ẹhu unu ẹhu
unu. Unu tsụa onwunu ẹ̀bà g'anụ-ẹ̀bà kwabẹru mbọku egbugbu unu.
6 Unu nmarụ ndu pfụberekoto ikpe; gbua phẹ; l'ẹbe abụ l'ọ dụru
iphe, ẹphe akpọshijehawaa unu ememe.

Ata nshi waa epfu anụ Chileke

7 Ụnwunna mu; unu takpọekwapho nshi nọdu jasụ teke Nnajịuphu
a-bya. Unu hụmaru g'onye kọru opfu ataję nshi; kwabẹru opfu iya
g'o rwuta iphe, barụ urwu. Ọotaje nshi; igwe eshi l'awuze dzee mini
dzekọta iya udzumini; l'ọotaa nshi jasụ l'ephefuta.
8 Unubẹdua kwaphọ; unu takwaphọ nshi; shihu obu ike; kẹle teke
Nnajịuphu a-bya dụakwaa ntse.
9 Ụnwunna mu; unu ta agụjekwaru nwibe unu aphụ g'eete ekpedu
unu ikpe. Unu lekwa onye-ikpe g'ọopfuru l'ọnu mgbo!
10 Ụnwunna mu; unu nyatajẹkpoepho ndu shi epfuchijeru
Nnajịuphu. Unu gudeje phẹ nwụa ọta-nshi teke unu eje iphe-ẹhuka.
11 Unu eleanaa; ọ kwa ndu tarụ nshi bẹ anyi ekuje ndu a gọru ẹhu-
ụtso nụ. Unu nụmawaru atanshi kẹ Jiobu. Unu makwaruphọ iphe,
Nnajịuphu nụru iya l'ikpazụ. Kẹle Nnajịuphu bụ onye obu-imemini
bya abụru ọ-gba-mkpu.
12 Ọle ọphu kachakpọonu; ụnwunna mu bụ; unu te erijekwa angụ.
Unu te egudejekwa igwe ọzoo alị ria angụ; ọphu ọ dụkwa iphe ọzo unu
e-gudeje ria angụ. Unu -sụ “ee” g'ọ bụru ee; teke unu sụru “waawaa”
g'ọ bụru waawaa; g'a ta anma unu ikpe iya.
13 ?Ọ dụru g'unu ha onye eje iphe-ẹhuka? G'onye ono pfuru nụ
Chileke. ?Ọ dụru onye ẹhu atsọ? G'onye ono gụa ebvu ajaja!

14 ?Ọ dụru g'unu ha onye iphe eme? G'onye ono kukọo ndu e meru
ọgerenya Chịochi g'ẹphe pfuru opfu ẹhu iya nụ Chileke. Ẹphe egude
ẹpha Nnajịuphu wụa ya manụ l'ishi.
15 Opfu, e pfuru nụ Chileke bya ekweta l'oo-mee bẹ a-dzọta onye iphe
eme; Nnajịuphu abya emee; l'o wekọrohu. Teke ọ bụ l'ọo iphe-ẹji bẹ o
meru; a gụaru iya ya nvụ.
16 Noo ya bụ; unu kọshijeru nwibe unu iphe-ẹji unu; tẹme unu
epfukwaphọ anụru nwibe unu Chileke g'ee-me g'unu wekọrohu. Opfu,
onye pfụberekoto pfuru nụ Chileke bẹ ike dụkwa l'ere ire.
17 Elayịjia bụ nemadzụ mmanụ g'anyi bụ. O pfuru nụ Chileke pfushia
ya ike sụ g'igwe buchia mini. Ọ nọo mgbarapha ẹto l'ọnwa ishii; ọphu
mini atadaduru l'alị.
18 Ọ bya epfuru nụ Chileke ọzo; igwe bya mini. Iphe, a kụru l'alị
mịahaa mebyi ọzo.
19 Ụnwunna mu; ọ -dụru g'unu ha onye shisweru ụzo l'ọkpobe-opfu
ono; onye ọzo duphuta iya azụ l'ụzo, pfụru ọto;
20 g'onye ono maru l'onye duphutaru onye eme iphe-ẹji azụ; mbụ
onye l'eshi ụzo, gberu nggọ; onye ono bẹ dzọtaru nemadzụ l'ẹka ọnwu;
tẹme o meakwaruphọ; a gụaru iya nvụ l'ikpoto iphe-ẹji.

Ẹkwo-ozi Kẹ Mbụ,
Pyịta
Deru

1 Ẹkwo-ozi-a shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pyịta, bụ onye-ishi-ozi Jizọsu
Kéreshi. Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu Jiu ono, a chịkashiru
unu laa ọhozo je ebugbaaru ono. Ndu eburu lẹ Pọntosu; ndu eburu lẹ
Galeshiya mẹ lẹ Kapadosiya; mẹchaa lẹ Eshiya yẹe Bitiniya.
2 Mbụ unubẹ ndu Chileke, bụ Nna họtaru mee; unu bụru nkiya.
Chileke họtaru unu; kẹle o shikpọoro lẹ mbụ maru l'unu l'a-bụru ndu
nkiya. Tọbudu iya bụ; ọ bya ezia Unme-dụ-Nsọ; o mee unu: unu
bụru nkiya; k'ọphu unu a-nọdu anụjeru Jizọsu Kéreshi opfu; wafụa
gẹ Jizọsu ono egude mee ya safụkota unu iphe-ẹji, unu mekọtaru g'ọ
ha.
Mu sụ gẹ Chileke mee g'eze-iphe-ọma nkiya yẹe nchị-ọdu-doo rwube
unu ẹka; rwube iya unu k'anyịnyi.

Ele ẹnya ndzụ ojejoje

3 G'anyi jaa Chileke ajaja. Ọo ya bụ Nna Nnajịuphu anyi Jizọsu
Kéreshi. Ọ phụwaru anyi obu-imemini ọphu nyịberu g'aa-tụ ọnu iya.
O mewaru Jizọsu Kéreshi: o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ọ gbẹ l'ono
nwụ-phu anyi azụ ọzo. Nta-a bẹ anyi elewaa ẹnya ndzụ ọphu anyi
a-dzụru jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
4 Anyi elekwaphọ ẹnya l'anyi l'unu e-mechaa tụko gbarụ mgba
nweru iphe-ọma, Chileke doberu unu l'imigwe; mbụ iphe-ọma ọphu
ta abyadụ erehu erehu; ọphu ọ byadu emebyihu emebyihu; ọphu ọ
yịdu kahụ akahụ.
5 Ọo kẹle ọo l'unu woru onwunu ye Jizọsu l'ẹka bẹ meru g'o gude ọ
nọdu egudeje ike iya akwachi unu g'ọ tọ dụ iphe l'e-me unu jeye teke
oo-goshi unu lẹ ya dzọhawaruro unu. Ọ kwarọ l'ikpazụ bẹ oo-goshi
iya unu.
6 Ono bụkpoadanu iphe unu a-nọduje ete ẹswa iya; a makwarụ-a
l'unu jefụtaje iphe-ẹhuka, dụ iche iche, a-hụ unu ama; ọle ono bụ-a
kẹ nwa nta-a; ọ tọ dụdu g'ọo-nọ-beru;
7 k'ọphu e-gude iphe-ẹhuka ono hụta ekweta unu ama maru ?tọ
dụdu nụ nyẹgenyege. Unu leanarọ mkpọla-ododo. Ọ bụ iphe, vu oke
aswa tẹme ọ nọdu emebyihujekwanu emebyihu. Ọ bụleru-a l'ọku bẹ
aahụje iya gude maru ?ọ bụ ọkpobe iya. Nokwaphọ g'aahụta ekweta
unu ama g'a maru ?ọ bụ ọkpobe iya. Ekweta ono bẹ unu maanarụ-a
l'aswa iya ka kẹ mkpọla shii. A -dalechaa ya; ọ -bụru ọkpobe ekweta;
l'aa-jaa unu ajaja; mee g'unu nwua phoo g'ìphóró, shi Chileke l'ẹka;
aakwabẹkwapho unu ùbvù. Ọ bụru mbọku ono, Jizọsu Kéreshi a-bya
ono bẹ ọo-nwụkota nno.
8 Onye unu yeru obu; l'ẹbe abụ l'unu gude ẹnya hụma iya; unu
ta ahụmaduru iya l'ẹnya kẹ nwanta-a; obenu l'unu kweru nkiya; ete
ẹswa; ẹhu nọdu atsọ unu k'ọphu aamadụ g'a-tụ ọnu iya.
9 Iphe ono, unu ele ẹnya iya ono, rwua unu ẹka; mbụ l'obu unu bẹ
a dzọtaru.

10 Ndu mpfuchiru, pfuru k'eze-iphe-ọma ono, ee-mechaa meru unu
ono; tọkpooru nwẹhu chọo ndzọta ono ọkpobe achọcho.
11 Ẹphe mee g'ẹphe maru teke Unme Kéreshi, nọ phẹ l'ime epfu ama
ẹka l'ọo teke Kéreshi e-je iphe-ẹhuka; yẹe teke a-kwabẹ iya oke ùbvù.
12 Tọbudu iya bụ; Chileke bya emee ndu mpfuchiru iya ono, ẹphe
maru l'ozi ono, ya ziru phẹ ono ta abụdu ozi ẹhu phẹ; l'ọo unubẹdua bẹ
e ziru phẹ iya g'ẹphe bya ezia. Nta-a bẹ unu shiwaa l'ẹka ndu-ozi ono,
bụ phẹ byaru ezia ya unu ono bya amaru iya. Ẹphe byaru bya egude
ike kẹ Unme-dụ-Nsọ zia ya unu. Unme-dụ-Nsọ ono bụ Chileke bẹ shi
l'imigwe ye phẹ iya l'ẹhu. Ozi ono, e ziru unu ono bẹ agụchakwaa agụ
ụnwu-ojozi-imigwe. Ọ dụ phẹ g'a sụ l'o nwekpọoru g'e meru: o doo
phẹ ẹnya.

Umere, dụ Chileke ree

13 Ọo ya bụ; unu chịkobe egomunggo unu l'ẹkalanu; g'ọ kwabẹ
akwabẹ g'onye liru anamụ l'upfu; unu esedeje onwunu esede; unu
elekwaphọ ẹnya eze-iphe-ọma ono; Chileke e-meru unu teke Jizọsu
Kéreshi e-goshi onwiya ono.
14 Lẹ teke unu te eshidu mawaru ọkpobe-opfu ono bẹ bụ ẹgu ẹjo-
iphe, shi anọduje agụ unu shi kpụru unu l'ẹka. Nta-a, unu bụwaa ndu
l'anụru Chileke opfu-a unu te ekweẹkwa g'ẹgu ẹjo-iphe kpụkwaduru
unu ẹgube ono, o shi kpụru unu ono.
15 Iphe, unu e-mechia nta-a bụkwa g'unu shi l'iphemiphe, unu eme
goshi l'unu dụ nsọ; lẹ Chileke ono, bụ iya kuru unu ono bẹ dụkwa nsọ.
16 L'e dekwaru sụ: "Unu dụkwa nsọ; lẹ mbẹdua dụkwa nsọ."
17 Ọobujeru; unu -nọdu epfu anụ Chileke; unu eku iya Nna; mbụ
Chileke ono, bụ iya bụ onye ekpejeẹpho onyenọnu ikpe g'iphe, o meru
gbaru; ọphu ọ dụdu onye oomeje ele ẹnya l'iphu. Noo g'o gude unu
je anọdu ndzụ unu l'ophu; tsụje iya ebvu lẹ mgboko ọwa-a, a byaru
abyabya-a.
18 Unu nyatajẹkwa iphe, o phuru Chileke tẹmanu ọ gbata unu l'ẹka
mkpọkoro umere ono, unu nwụtaru l'ẹka nna, nwụru unu phẹ ono.
Iphe, o gude pfụa aswa ishi unu gbata unu ta abụkwa iphe emebyihuje
emebyihu g'okpoga-mkpọla-ọchaa mẹ mkpọla-ododo.
19 Iphe, o gude gbata unu bụ mee ono, aswa iya parụ ẹka ono, bụ
iya bụ mee Kéreshi. Kéreshi ono bẹ dụ gẹ nwatụru, e gude eje egwe
ngwẹja; nwatụru, adụkpodaa ẹka ụta dụ iya l'ẹhu ilile; tẹme ẹbe ọ
dụdu ẹka iphe, takụru iya l'ẹhu.
20 Ọo iphe ono bẹ Chileke họta-doru iya. Ọ họtaru iya rọ tẹme
mgboko dụ; o rwua lẹ nta-a, bụ ikpazụ-a; o gude k'iswi ẹhu unu goshi
iya ndiphe.
21 Ọo Kéreshi ono bẹ unu nọ l'ẹka iya kweta kẹ Chileke; ọ bụru
Chileke ono meru iya o shi l'ọnwu teta dzụru ndzụ; bya abụkwaru
iya phọ kwabẹru iya ùbvù ọphu shi l'imigwe. Ọo ya bụ; l'unu nọwa
Chileke l'ẹka elekwaphọ ẹnya l'ọo ya l'a-dzọ unu.
22 Sụ-a; unu anọduje eme iphe, ọkpobe-opfu ono pfuru. Unu shi
ẹgube ono safụkota iphe, dụ ẹji lẹ ndzụ unu; k'ọphu bụ l'unu byaru
bya eyewa ụnwunna unu obu; ọphu obu ọbu, unu yeru ụnwunna
unu ọbu abụkwa tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu. Ọo ya bụ; unu ta ahakwa
eye nwibe unu obu. Unu kukebejekwa ẹhu gude ọkpoma unu l'ophu
yee nwibe unu obu.

23 Kẹle e gudewaa opfu Chileke ọphu dzụ ndzụ ojejoje nwuphu unu
azụ; ọphu o to shidu lẹ ndzụ erehuje erehu; ọ chia ọphu tee rehedu
erehu.
24 Kẹle
“Nemadzụ l'ophu dụkota
g'ẹswa.
Mma kẹ nemadzụ
dụkwapho g'okoko
ẹswa ono.
Ẹswa -kpọhuwaa nkụ bẹ
okoko iya erishihuje
dashịhu.
25 Obenu l'opfu, Nnajịuphu
pfuru
a-dụepho jeye l'ojejoje.”*
Opfu ono bẹ bụ iya bụ ozi-ọma ono, a byaru ezia unu onoya.

2

Mkpuma, dzụ ndzụ; bụru iya gude ụlo

1 Ọo ya bụ; unu tụa onwunu ẹkpu tụshia iphe, bụkpoo ẹjo-iphe,
unu eme. Unu haa adzụ ụka; ọphu ọ dụhe onye a-bụru tụko-l'ẹhu-
atụko-l'obu; unu ahaa ẹnya-pfụrupfuru; haa epfubyishi nemadzụ ibe
unu.
2 G'ọ bụru g'ẹgu ẹra l'anọduje agụ nwamee nshị-a bụ g'opfu
Chileke anọduje agụ unu; mbụ opfu Chileke ono, e te emerwụshiduru
emerwụshi ono; ọo ya bụ g'unu e-gude iya vua evuvu; vuta k'ọphu
Chileke a-dzọ unu.
3 Lẹ unu lẹ Nnajịuphu megbabẹwaru iphe; unu hụma l'ọ dụ ree.
4 Sụ-a; unu byapfuta Nnajịuphu ono. Ọo ya bẹ bụ mkpuma ono, dzụ
ndzụ ono, Chileke gude tụa ọkpa ụlo iya ono. Mkpuma-a bẹ ndiphe
họfuru tuphaa sụ l'ọ bụ ọgalemkpa. Ọle hụmanu; l'ẹnya kẹ Chileke
bẹ ọ gbẹchikwa bụru iya bẹ ọ họtaru kwabẹ ùbvù.
5 Unubẹdua kwaphọ, bụ ndu dụ gẹ mkpuma, dzụ ndzụ; bẹ Jizọsu
Kéreshi gudekwa akpụ ụlo Unme-dụ-Nsọ; edozi ọgbo uke, dụ nsọ kẹ
Chileke. G'unu bụru ndu a-nọduje anụ Chileke ngwẹja, dụ iya ree.
6 Kẹle e deru l'ẹkwo-opfu Chileke sụ:
“Lenu; mu gudeakwa ẹka mu
tọgbo mkpuma lẹ Zayọnu.
Mkpuma ono bẹ mu họtaru;
ọ bụru
mkpuma vu oke-aswa;
tẹme ọ bụru itso gude ụlo.
Iphe, bụkpoo onye daphuberu
iya nụ bẹ
ta abyakwa akwa izimanụ.”
7 Ọ kwa l'ẹhu k'unubẹdua, kwetarụ kẹ Kéreshi bẹ mkpuma ono bụ
iphe, akwabẹ ùbvù; a bya l'ẹhu kẹ ndu te ekwedu kẹ Kéreshi bẹ;
“Mkpuma ono, ndu l'akpụ
ụlo jịkaru ono
mechaarụ bya abụru

* **1:25 1:24-25** Gụnaa Azá 40:6-8.

mkpuma, gude ụlo.”
8 Tẹme e dekwaaphọ sụ:
“Mkpuma ono bẹ bụkwa
mkpuma,
anọduje adụ ndiphe
ụpfu
bya abụkwarupho epfu,
ẹphe e-vukotajẹ daa iko.”*
Noo kẹle ẹphe jịkaru ekweta opfu Chileke. Ọ bụru gẹ Chileke dobekpọhawaru l'ọo-dụ phẹ bụ onoya.
9 Obenu l'unubẹdua bụ ndu Chileke gude ẹka iya họta. Unu bụ ọgbo uke kẹ Chileke; bya abụru ọha dụ nsọ; bụru ndu Chileke nwe enwenwe; k'ọphu unu e-me g'ajajẹ iya ajaja; mbụ onye ono kufutaru unu l'ọchii kuru unu ye l'ìphóró iya, dụ biribiri ono.
10 Ọ dụkwaru teke unu eshidu bụru ndu kẹ Chileke; nta-a bẹ unu bụwaa ndu nkiya. Ete shidu phụaru unu obu-imemini; obenu lẹ nta-a bẹ ọ phụwaru unu obu-imemini.

Umere, gbaru ndu Kéreshi tọwaru l'ẹgbu

11 Ndu mu yeru obu; unu bụkwa nlwamụlwa lẹ mgboko-a; tẹme unu byakwa iya phọ g'onye kpafụtaru ụri. Ọo iphe ono meru g'o gude mu nọdu epfuru iya unu; epfushiru iya unu ike sụ unu jiko g'unu te ewokwaru onwunu tọgboru ẹgu ẹjo-iphe, dụ iche iche, anọduje agụ nemadzụ ẹgu ememe. Ọ kwa ndzụ ọ̀phúú ono, Chileke nụru unu ono bẹ ẹgu eme ẹjo-iphe ono anọduje etso ọgu.
12 G'umere unu shije ekiri l'iphu ndu ete ekwedu kẹ Chileke; k'ọphu bụ ẹphe -bokpọonu unu ibo l'unu bụ ndu eme ẹjo-iphe; ẹphe eleanaa umere unu l'ọ dụnukaru ree; ẹphe egudekwanụ iya jaa Chileke ajaja mbọku ono, ọo-bya ekpee phẹ ikpe ono.
13 Unu wozejekwa onwunu alị l'iphu ndu ọha meru ndu-ishi; m'ọbvu Nnajịuphu; l'iphu ndu-eze, bụ phẹ bẹ ike dụ l'ẹka;
14 mẹ l'iphu ndu bụ ọ-chị-ọha, bụ ndu e yeru g'ẹphe hụje ndu eme ẹjo-iphe ahùhù; ẹphe ajajẹ ndu ọphu eme iphe, dụ ree ajaja.
15 Noo kẹle iphe, dụ Chileke l'uche bụ g'unu gude umere ọma mechishia ẹhu-eswe ẹhu-eswe ndu amadụ iphe anọduje epfuru unu ono.
16 Kéreshi bẹ tọakwaru unu l'ẹgbu. Ọle ọ tọ bụkwa g'unu bya eworu onwunu saarụ eme iphe-ẹji ọgbo. Unu mejechia umere, gbaru ndu ejeru Chileke ozi.
17 Unu kwabẹje onyemonye ùbvù. Iphe, bụkpoo ndu bụ ụnwunna; mbụ ndu nọ Kéreshi l'ẹka; bẹ unu eyekọtaje obu. Unu tsụjekwa Chileke ebvu. Unu akwabẹjekwapho eze ùbvù.

Iphe-ẹhuka, Kéreshi jeru bụ anyi iphe-leta-mee

18 Unubẹ ndu ejeru nemadzụ ozi; unu wozejekwa onwunu alị l'iphu nnajịuphu unu; kwabẹje iya ùbvù. Iphe, bụkpoo iphe, ẹphe sụru g'unu mee; unu mejekwa iya. G'ọ tọ bụekwapho onye ọphu nnajịuphu iya dụru odoo bya emeru ọnu ụtso bẹ a-kwabẹje iya ùbvù kpoloko. G'onye ọphu nnajịuphu iya dụru ẹhuka kwabẹjekwa iya phọ ùbvù.

---

* **2:8 2:8** Gụnaa Azá 8:14.

19 Chileke bẹ ẹhu atsọjekwa ụtso mẹ ọ -bụru l'unubẹ ndibe iya gude
iya ata nshi eje iphe-ẹhuka, byaru unu; mbụ iphe-ẹhuka, e meru unu;
unu nọdu eje l'ẹbe abụ l'ọ dụru iphe, unu meru, dụ ẹji.
20 Ọle ọ tọ bụkwa: a -nọdu ahù ngu ahùhù iphe, dụ ẹji, i meru ị
nọdu ata nshi; ono ta agbakwarụ g'a jaa ngu ajaja iya. Ọ kwa onye
meru iphe, dụ ree; a nọdu echi iya iphe ẹheni; onye ono nọdu ata
nshi; noo onye Chileke a-ja ajaja iya bụ ono.
21 Noo l'ọ kwa eje iphe-ẹhuka ẹgube dụ Chileke ree ono bẹ Chileke
kudoru unu oku iya. Lẹ Kéreshi l'onwiya gudekwa k'iswi ẹhu unu
jekwaaphọ iphe-ẹhuka. Ono bụwaruro iphe-leta-mee bẹ o meru
doberu unu; k'ọphu unu a-nọdu anwụ ẹka iya.
22 "Onye adụdu iphe-ẹji, o mejeru; ọphu ntuphu-ire adụjeduru iya
l'ọnu."
23 A kwagọkpokwaaru iya ìphù; ọle o to phulatadụru. E mee
ya mkpawere; ọphu ọ dụdu onye ọ sụjeru lẹ ya e-melata. Iphe, o
mechiaru bụ l'o woru onwiya ye Chileke l'ẹka; mbụ Chileke ono, bụ
onye-ikpe, ekpeje ikpe, pfụru nhamụnha ono.
24 Kéreshi l'onwiya bẹ vutawaru iphe-ẹji, anyi meru g'ọ hakọta l'ẹhu
onwiya teke ono, a pfugburu iya l'oswebe onoya. G'anyịbedua ono,
nọ l'eme iphe-ẹji nwụhu anwụhu ono abya adzụru ndzụ bụru ndu
pfụberekoto. Ọ kwa igbiri ẹchachi e chiru iya bẹ e gude mee g'unu
wekọrohu.
25 Noo l'unu shi eje phururugbadaa g'atụru, ephu ụzo; obenu lẹ nta-
a bẹ unu lwaphutawaru azụ; lwapfuta onye ono, eche unu g'onye eche
atụru; bya abụkwarupho onye eleta ndzụ unu ẹnya ono.

3

Umere, gbaru nwanyị yẹe ji iya

1 Nokwaphọ g'ọ dụ unubẹ ụnwanyi, alụ ji. Unu wozejekwa onwunu
alị l'ẹka ji unu nọ. Ọo ya bụ k'ọphu bụ; o -nweru ji unu phẹ ndu
ọphu te eyejedu ọnu l'opfu Chileke; ẹphe ahụma ẹguru umere, unu
eme gude iya bya emelahaa opfu, Chileke pfuru; m'obetaruro ọphu
unu epfuduru phẹ kẹ Chileke.
2 Noo kẹle ẹphe e-gudewarọ ẹnya phẹ ahụma umere, adụdu ẹka ụta
dụ iya, unu eme eyeru phẹ; opfu l'unu atsụ Chileke ebvu.
3 Omemma unu ta agbakwarụ g'ọ bụru iphe, eme l'akpọ-ẹhu, bụ iya
bụ aswịngashi ẹgbushi; waa egude ụnwu iphe, e meshiru lẹ mkpọla-
ododo kwaa onwunu ngwa; yẹle eye ẹrengete uwe.
4 G'ọ bụjechiaru g'unu e-me dozirwee ime ọkpoma unu g'ọ tọ bụru
ẹka retọshihuru eretọshihu; g'ọ bụru omemma k'eme odoo yẹe eji
obu oyi. Iphemiphe ono bẹ tụkokwaru bụkotaru iphe, aswa parụ ẹka
l'ẹnya kẹ Chileke.
5 Kẹle ọo ẹgube ono bụ g'ụnwanyi shi egudeje eme omemma nkephẹ
teke k'ichee. Ẹphe shi edobejeru onwophẹ Chileke iche; tẹme ẹphe shi
anọduje ele Chileke ẹnya l'ẹka. Ẹphe shi ewozeje onwophẹ alị l'iphu
ji phẹ.
6 Ọo ẹgube ono bẹ Sera shikwaphọ anụru Ébirihamu opfu ekuje iya
nnajịuphu. Nta-a bẹ unubẹdua bụakwaa ọkpobe ụnwu Sera mẹ unu
-nọdu emeje-a iphe, pfụru ọto; ọphu ọ dụdu iphe, eyejekwadu unu
ebvu.

7 Unubẹ ndu ọphu bụkwanu unwoke, alụgbaa nwanyị; unu mejek-
warụphọ nyee unu umere, dụ ree. Unu maru onwunu ẹhu l'alụlu, unu
alụ nwibe unu. Unu kwabẹjekwa phẹ ùbvù; eshinu unu maanarụ-a
l'ụnwanyi bẹ ụvohu ka b'adụ; eme lẹ nwoke. Unu letajẹ phẹ ẹnya;
mejeru phẹ iphe, mkpa iya dụru phẹ. Noo kẹle unu l'ẹphe a-tụko shi
l'ẹka Chileke gbarụ mgba nweru eze-iphe-ọma ono, bụ iya bụ ndzụ
ojejoje. Unu mejekwa umere, dụ ẹgube ono k'ọphu ọ tọ dụdu iphe,
akpọshi unu epfu anụ Chileke.

Ewere, eeme onye pfụberekoto

8 Ẹka mu a-sụbe opfu ono ishi bụ; g'uche unu bụjekwaru nanụ.
G'iphe-ẹhuka, byaru nwibe unu rwuje unu l'ẹhu g'o rwuru onye ọ
byaru. Unu yejekwa nwibe unu obu. Noo kẹle unu bụ ndibe Chileke.
Unu bụkwaru ndu obu-imemini. Unu wozejekwa onwunu alị l'ẹka
nwibe unu nọ.

9 Onye -meru unu ẹji; unu te egudejekwa eme ẹji pfụa ya ụgwo iya.
Onye -phuru unu iphu; unu te ephulatajẹkwa. Ọ chikwaa iphe, unu
e-mejechia bụ g'unu gọjechiaru ọnu-ọma nụ onye ọbu. L'iphe, Chileke
kudoru unu oku iya bụkwa gẹ ya gọru ọnu-ọma nụ unu.

10 "L'iphe, bụ onye ọ dụ g'a
sụ lẹ ndzụ iya e-tse ogologo;
tẹme ọ dụkwa iya phọ g'a
sụ lẹ
mbọku-mbọku abụjeru
iya k'ọma;
g'onye ono te egudehẹkwa
ire iya tụ ịkpoki;
ọphu onye ọbu adzụjekwa
ụka.

11 G'onye ono gbakụtaru
eme iphe-ẹji azụ
watachia eme iphe,
dụ ree.
G'onye ono kukebeje ẹhu
chọ iphe,
bụ o -mee ya nchị-adụ-doo.
Ọ -chọta iya g'ọ tọ tụwokwa
iya ẹka.

12 Noo kẹle Nnajịuphu,
bụ Chileke
bẹ anọdujeepho eleta
ndu pfụberekoto
ẹnya.
Ọ nọdu angabẹjekwapho
nchị nụma epfupfu,
ẹphe epfu anụ iya.
Obenu lẹ ndu ẹjo-iphe
bẹ ọoghajeru azụ."*

13 Sụ-a; ?dẹnukpoo onye sụru unu emekata mẹ ọ -nọdu ehe unu ihee
eme iphe, pfụru nhamụnha?

---

* **3:12 3:10-12** Gụnaa Ebvu 34:12-16.

14 Ọ -bụkpooru nụ l'unu a-nọdu eje iphe-ẹhuka; opfu l'unu eme iphe,
pfụru-ọto; g'ẹhu tsọjekwa unu. Gẹ ndzụ ta agụjekwa unu m'ẹphe -
nọdu eye unu ebvu; ọphu ọ dụkwa iphe, unu ejejekpọo ayọ ọshi iya.
15 Iphe, unu e-mejechia bụ g'unu gudeje obu unu g'ọ ha kwabẹje
Kéreshi, bụ Nnajịuphu unu ùbvù; gude goshi iya l'ọo ya bụ Nnajịuphu
unu. Unu kwagebejẹpho akwagebe tekenteke k'ọphu bụ l'ọ -dụru onye
jịru unu k'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono; unu eyeeru iya ọkpobe ọnu;
goshi iya iphe, meru g'o gude unu nọdu ele ẹnya iphe ono, unu ele ẹnya
iya ono.
16 Unu meje nno g'obu ataa awajẹkwanu unu mini; k'ọphu bụkwanu
o -nweru ndu l'epfuru unubẹ ndu kẹ Kéreshi ẹjo opfu; unu egude
umere ọma ono, unu eme ono meru iphere kpua phẹ.
17 L'ọ kakwa ree lẹ nemadzụ jeru iphe-ẹhuka; opfu l'oome iphe, dụ
ree; m'ọ -bụkwaru l'ọ bụ iphe, dụ Chileke l'uche bụ onoya; eme lẹ
nemadzụ anwụ ọnwu ẹjo-iphe, o meru.
18 Kẹle Kéreshi l'onwiya jekwarụpho akpọ iphe-ẹhuka lanụ nwụhu
kẹle ndiphe eme iphe-ẹji. Ọ bụru onye ono, pfụberekoto ono bẹ
nwụhu-chiru ndu apfụbeduru-ẹka-ọto; k'ọphu oo-duta anyi dupfu
Chileke. Ndiphe bụ egbugbu mmanụ bẹ ẹphe gburu ogwẹhu iya.
Obekwanu lẹ Unme Chileke meru iya ọ nọdu ndzụ.
19 Ọ bụru ike Unme Chileke ono bẹ o gude bahụ lẹ maa jepfu ndu
maa ono, a tuchiru lẹ mkpọro ono je epfuaru phẹ opfu Chileke.
20 Lẹ teke ndiche ono, Nuwa kụru eze ụgbo ono bẹ ndu teke ono
jịkakwaru angabẹ nchị l'iphe, Chileke epfu; Chileke takpọepho nshi
ngabẹkotaru phẹ; ọphu ọ dụdu; jeye teke ọ nọnyaru ọ haa mini; ọ bya
erigbushikọta phẹ. Ọ bụerupho nwa ndu abadu ishi bẹ bahụru l'eze
ụgbo ono; iphe, ẹphe dụ bahụ iya bụ ụmadzu ẹsato kpoloko. Ọ bụru
mini ono, ụgbo ono ese eli l'eli iya ono bẹ Chileke shi dzọo phẹ.
21 Mini ono bẹ nọ ọnodu baputizimu, e gude adzọ unu kwaphọ. Ọ
tọ bụkwa l'a asafụje anyi inyi l'ẹhu; ọ chịkwa l'anyi egudeje iya arwọ
Chileke g'o mee g'obu ta awa anyi mini. Ọ bụru l'eteta, Kéreshi shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ bẹ ooshije dzọo anyi.
22 O tetaru ono lashịa je anọdu l'imigwe l'ẹkutara Chileke, bụ Nna.
Iphe, bụkota ojozi-imigwe g'ẹphe hakọtakpoo; mẹkpoo iphemiphe, ike
dụ l'ẹka; mẹ iphemiphe, bụkotakpoo ndu-ishi l'imigwe nọdukota iya
l'ẹka.

4

Ndzụ òphúú

1 Kéreshi bẹ jeru iphe-ẹhuka teke ọ nọ lẹ mgboko-a. Ọo ya bụ; g'ọ
bụekwarupho gẹ k'iphe-ẹhuka ono dụ Kéreshi bụ g'ọo-dụje unu; mbụ
g'unu kwakọbekwa k'eje ẹgube iphe-ẹhuka ono. Ọ tọ dụkwa onye
jeẹbejeru ẹgube iphe-ọtsu-l'ẹhu ono lẹ mgboko-a ọ gbẹshi jeye ẹka
l'eme iphe-ẹji ọzo.
2 Ọo ya bụ; unu wataẹkwapho eme iphe dụ Chileke l'uche. Ọ bụru
g'unu e-gudewa iya rọ ememe bụ onoya lẹ nwa nta-a, unu nọkwadu
l'eliphe l'ẹka-a. Unu te eyeẹkwaru ẹgu ẹjo-iphe agụgbabe ụnwu-
eliphe ọnu.
3 Unu lewarọ ime teke unu shi meta iphe, ụnwu-eliphe eme. Unu shi
bụru ndu iphere bvụru l'iphu; unu nọdu ewojeru onwunu haarụ ẹgu

ẹjo-iphe; yẹe angụnuka mẹe yẹe ẹjo-uzere; mẹ etsojeẹrupho achọ-phe ẹka unu angụ mẹe; yẹe anọdu agwaphe agwa mẹ ọbvu.
4 Nta-a bẹ ọ gbẹkwa bya adụ ndu ono, ta amadụ Chileke ono biribiri l'unu te etsojeẹduru phẹ emephe ẹjo ememe ono; ọphu unu l'ẹphe anọedu ndzụ ọla-l'iswi ono. Ọo iphe ono meru g'o gude ẹphe nọdu anọduje epfubyishi unu.
5 Ọle mbọku, Chileke e-kpe phẹ ikpe abyaakwaa. Ọo mbọku ono bẹ ẹphe a-bya apfụru Chileke l'iphu; gude ọnu phẹ shi ishi lanụ dokọtaru iya iphe, ẹphe meru l'eli-mgboko-a; mbụ Chileke ono gbẹ kwakọbehawanu k'ekpe ndu nwụhuru anwụhu mẹ ndu nọ ndzụ lẹ mgboko-a ikpe ono.
6 Ọ kwa iphe ono meru g'o gude e je ezia ndu maa ozi-ọma ono k'ọphu e-kpe phẹ ikpe, dụru ogwẹhu; ẹphe anọdukwanu ndzụ ọphu Chileke nọ.

Egude iphe-ọma, Chileke meru ngu jeeru iya ozi

7 Sụ-a; teke iphemiphe-a l'abvụ bẹ dụkwaa ntse. Ọo ya bụ g'unu sedeje onwunu; g'ẹnya doo unu rịsaa; k'ọphu unu a-dụje ike epfu anụ Chileke.
8 Ọphu kachakpọo nụ bụ g'unu yeẹkwapho nwibe unu obu ọkpobe eyeye kwasẹru; kẹle ẹgube n-yemobu ono ekpuchijekwa ikpoto iphe-ẹji.
9 Unu kwajẹru nwibe unu ẹbyaa. Ọle g'unu ta agụjekwa aphụ iya.
10 Eshi ọphu Chileke megbawaru unu eze-iphe-ọma, dụ iche iche; bya anụchakwaapho onyemonye iphe-ọma l'ẹhu l'ẹhu; g'onyemonye gude iphe-ọma ọphu Chileke nụru iya mee iphe, a-barụ nwibe iya urwu. Ọ kwa unu mee nno l'ọ bụru iya bụ l'unu bụ ndu letaru ẹnya ọkpobe eleta l'iphe-ọma, Chileke nụru unu.
11 Ọ -dụru onye epfu opfu; g'onye ono pfujeẹ ya phọ g'ọ bụ Chileke l'onwiya epfu iya. Ọ -dụru onye eyetaru ndu ọzo ẹka; g'onye ọbu yetajẹ iya gẹ Chileke nụ-beru iya ike. Ọo ya bụ; g'ee-shikwanụ l'iphe, anyi emeje ememe ndiphe eshi Jizọsu Kéreshi l'ẹka kwabẹ Chileke ùbvù; mbụ onye ono, ọkwabe ùbvù mẹ eze ike, parụ ẹka apaa; bụ nkiya ono jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Iphe-ẹhuka, ndu nọ Kéreshi l'ẹka eje

12 Ndu mu yeru obu; g'ẹjo iphe-ẹhuka ono, abyapfutajẹ unu ono ta adụjekwa unu biribiri. Ẹgube oke iphe-ẹhuka ono bụkwa iphe, e gude eme g'a maru ?unu nọshiru-a ike l'ẹka Chileke. G'ọ tọ dụjekwa unu g'ọ bụ iphe, ẹtu iya adụjeduru bẹ byapfutaru unu.
13 Ọ chikwaa iphe, unu e-meje bụ g'ẹhu tsọje unu ụtso l'unu tụkoru gbarụ mgba eje ụdu iphe-ẹhuka, Kéreshi jeru; e -mechaa g'ẹhu akwata tsọo unu tsọshikpoo ya unu ike mbọku ono, Chileke e-goshi ọdu-biribiri Kéreshi ono; mbụ unu a-kwata gude obu unu g'ọ ha tee ẹswa.
14 Ọ -bụru l'egude iswi ẹhu Kéreshi akọ unu ọnu; bẹ unu bụkwaa ndu a gọru ọnu-ọma nụ; noo kẹle Unme Chileke, bụ iya emeje g'unu gbarụ mgba l'ọdu-biribiri Chileke anọpyabewaro unu l'ẹhu kwasẹru.
15 Ọle ọ -dụru onye l'eje iphe-ẹhuka; g'iphe-ẹhuka, ooje ta abụkwaru k'iswi ọchi, o gburu; ọzoo iphuru o ziru; ọzoo ẹjo-iphe ọzo, o meru; ọzoo kẹle ọ bụ onye eseje opfu.

16 Ọ chia teke unu eje iphe-ẹhuka opfu l'unu bụ ndu kẹ Kéreshi;
g'iphere iya ta adụkwa unu; ọ chia g'unu keleje Chileke ekele l'ọo ẹpha
Kéreshi bẹ eeku unu.
17 Lẹ teke Chileke e-kpe ndiphe ikpe dụkwaa ntse. Ọ bụru ndibe iya
bẹ oo-vuru ụzo dabẹ ikpe ọbu l'ẹhu. Teke ọ bụ lẹ Chileke vu ụzo dabẹ
anyi ẹgube iphe ono l'ẹhu; doanaa mu rọ g'ọo-dụkpoo ndu ono, jịkaru
ozi-ọma Chileke ono.
18 "Teke ọ bụkwanu lẹ
g'e-me dzọta onye
pfụberekoto
shihuru ike ẹgube ono;
leanarọ g'ọo-dụru
ndu ta atsụdu Chileke
ebvu mẹwaro iphe,
bụkpoo ndu ọzo,
ta anụduru Chileke
opfu g'ẹphe ha."*
19 Ọo ya bụ; g'iphe, bụkpoo ndu eje iphe-ẹhuka lẹ g'ọ dụ Chileke g'ẹphe
jee ya; mejekwa umere ọmaa. G'ẹphe wokwaru ndzụ phẹ ye Chileke
ono l'ẹka, bụ onye ono, meru phẹ nụ; tẹme ọ bụru onye epfuje iphe;
pfụshia ike l'iphe, o pfuru.

5

Eleta ndu Chịochi ẹnya

1 Iphe-a, mu abya epfupfu-a bụkwa ndu e meru ọgerenya Chịochi
bẹ mu epfu eyeru. Lẹ mbẹdua, bụ Pyịta bụkwa onye e meru ọgerenya
Chịochi g'unu bụ tẹme mu gudekpọo ẹnya mu hụmakota iphe-ẹhuka
ono, Kéreshi jeru onoya g'ọ hakọtakpoo gberegedege. Mu yịkwarupho
lẹ ndu onye lẹ Kéreshi gbawaa mgba nweru ọdu-biribiri iya, bụ iphe,
ata dụedu g'ọo-nọ-beru Chileke emee l'aa-hụma-dzuru iya.
2 Sụ-a; unu chejekwa ụnwu atụru Chileke ono nche, letajẹ phẹ ẹnya
ree. Unu egude obu unu meje iya ẹgube ọ dụ Chileke l'uche; unu te
emejekwa iya g'ọ bụ iphe, e kebutaru unu ekebuta; ọ chia g'unu yeru
ẹhu l'eje ozi ono. Unu te ejekwa iya nweru ẹkpiri okpoga.
3 Unu te emejekwa ndu ono, Chileke yeru unu l'ẹka ono g'ẹphe bụ
ohu, unu gbaru agbagba. G'umere unu bụchikwaaru phẹ iphe-leta-
mee.
4 Ọo ya bụkwanu g'ọo-bụru teke onye-ishi ndu nche atụru ono
byaẹrupho k'egoshi onwiya l'oo-mee g'unu nọdu ndzụ ojejoje, bụ iya
bụ obunggo, dụ biribiri, ata yịdu mebyihu emebyihu.
5 Nokwaphọ gẹ mu akakwarụpho unubẹ ndu ọphu ka abụru
ụnwegirima; unu wozejekwa onwunu alị l'iphu ndu bụ ọgerenya.
Mbụ-a; iphe, mu epfuru unu g'unu ha bụ; g'iphemiphe, unu eme
goshijekwa l'unu ewozeje onwunu alị l'ẹka nwibe unu nọ. Unu
eyetajẹru nwibe unu ẹka; kẹle "Chileke ajịkajekwa ndu eku onwophẹ;
ọ nọdu emejekwanụru ndu ọphu wozeru onwophẹ alị eze-iphe-ọma."
6 Ọo ya bụ; unu wozeta onwunu alị l'iphu Chileke; k'ọphu oo-woli
unu eli mẹ o -rwuẹpho. Chileke ono bụkwa iya bẹ bụ Ọkalibe-Kakọta-
Ike.

* **4:18 4:18** Gụnaa Ẹtu 11:31.

7 Unu tụko iphe, bụkpoo iphe, unu ayọ ọshi iya tụko ye Chileke l'ẹka;
kẹle ẹnya iya ta alụfujedu alụfu l'ẹka unu nọ.
8 G'ẹnya doo unu rịsaa g'unu nọdu che nche l'onye ọhogu unu, bụ
Nsetanu tsoakwarụ ejephe g'oduma, tsoru aba hanyịhanyi achọ onye
ọo-dzụ-gbu lajashịa taa.
9 Unu pfụ-chije iya ụzo; unu apfụ-shikwanaa ike l'ekwekwe, unu
kweru kẹ Chileke; l'unu maakwaru-a l'ụnwunna unu g'ẹphe hakọta
l'eliphe-a bẹ tụkoru ejekọta ẹgube iphe-ẹhuka ono.
10 Obenu l'ọo Chileke ono, bụ iya bụ onye eze-iphe-ọma kpakọru
mịkoo l'ẹka ono bẹ kuru unu g'unu lẹ Kéreshi tụgba bụru nanụ; ọo
ya bụ g'unu l'iya atụko nọdukota l'ẹka lanụ, bụ ẹka ọdu-biribiri iya
ono, ata bvụdu abvụbvu ono nọ. Ọo ya bụ l'unu -jetaẹpho iphe-ẹhuka
ono nwanshịi; yẹbedua l'onwiya emee unu; unu adụkota ree; mee
unu; unu eshihu ike; bya emekwaphọ unu; unu akabaa apfụshi ike
l'ekwekwe, unu kweru.
11 G'ikemike bụkotaru nkiya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa
g'ọ dụ.

Ekele mkpọchi-ishi

12 Mu pfuakwaru nwakpụru opfu olemole deeru unu l'ẹkwo-ozi-a.
Ọ bụru Sulivanusu bẹ gude ẹka iya deeru mu iya. Sulivanusu ono
bụ nwanna anyi, mu maru l'ọ bụ onye e gude ire iya ẹka. Sụ-a iphe,
mu ederu iya unu bụ gẹ mu gude iya mee g'obu shihu unu ike; tẹme
mu nọdu emekwaphọ gẹ mu gude iya pfuru unu l'iphemiphe ono bẹ
tụkoru bụru eze-iphe-ọma, shi Chileke l'ẹka. Unu pfụkwaru l'eze-iphe-
ọma ono; pfụshia ya ike.
13 Lẹ ndu kẹ Chileke, nọ lẹ Bábilọnu; mbụ Chịochi, Chileke
họtakwarupho g'ọ họtaru unu bẹ l'ekelekwarọ unu. Maku, bụ nwa
mu ekelekwarọ unu.
14 Unu kelekwa nwibe unu ekele; nmata phẹ akpa, dụ nsọ. Gẹ Chileke
mee g'unubẹ ndu unu lẹ Kéreshi tụgbaru bụru nanụ g'unu ha buru
guu. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi K'ẹbo
Pyịta
Deru

1 Ẹkwo-ozi-a bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Sayịmonu Pyịta, onye ejeru
Jizọsu Kéreshi ozi; bya abụkwarupho onye-ishi-ozi iya. Ndu mu
ede iya anụ bụ unubẹ ndu ono shi l'apfụbekoto kẹ Chileke mẹ kẹ
Onye-Ndzọta bụ Jizọsu Kéreshi nata ekweta ọphu bụ ọkpobe iya gẹ
k'anyịbedua.
2 Gẹ Chileke mekwaa g'unu kabaa ya amaru; l'o mekwaaphọ g'unu
kabaa amaru Nnajịuphu anyi bụ Jizọsu ọkpobe amaru eje. G'eze-iphe-
ọma mẹ ẹhu-guu, shi iya l'ẹka rwube unu ẹka rwube iya k'anyịnyi.

Chileke kuru unu bya ahọta unu

3 Anyi maru Nnajịuphu ono marweta iya ree; mbụ onye ono, bụ iya
kuru anyi g'anyi bya g'anyi l'iya gbarụ mgba l'ọdu-biribiri iya; waa
l'iphe-ọma, ọonoduje eme. Ọo l'amama ono, anyi maru iya ono bẹ
Chileke shi gude eze ike nkiya nụ anyi iphemiphe, mkpa iya dụru
anyi g'anyi gude nọduru iya ndzụ; emekwaphọ umere, egoshije l'anyi
akwabẹ iya ùbvù.
4 Ọo eze ike iya ono bẹ o gudekwaphọ kweshia anyi ukwe-
iphe, dụkota ree ọkpobe adụdu; ukwe-iphe dakiri atụ ọnu iya;
ọo ya bụ g'unu egudekwanụ k'ukwe-iphemiphe ono gbakụta azụ
l'emebyishi onwonye ono, ndu mgboko-a l'emebyishi onwophẹ; kẹle
ẹphe eyedzujeru ọnu l'ẹgu ẹjo-iphe anọduje agụgbabe phẹ nụ; waa
g'unu lẹ Chileke agbarụ mgba meje umere ọmaa ono, oome ono.
5 Ọo ya bụ g'unu kukebeje ẹhu se g'unu meje umere ọmaa yekwa
l'ekweta unu. Iphe ọzo, unu e-yekwa l'umere ọmaa abụru anwụta.
6 Iphe ọzo, unu e-yekwafụa l'anwụta iphe abụru esede onwonye.
Iphe, unu e-yekwakwanụ l'esedeje onwonye abụru ọta-nshi. Iphe, a-
nọdukwa nụ etso ọta-nshi abụru akwabẹ Chileke ùbvù.
7 Akwabẹ Chileke ùbvù abụru iphe, a-nọdu etso iya nụ bụ ehe
onwunu. Iphe ọzo, unu e-yekọbefua l'ehe onwunu ono abụru n-
yemobu.
8 Unu -nọdu emewaa ẹgube umere ono eje l'iphu bẹ unu taa
bụkwaru 'ọgalemkpa; ọphu unu abụeduru ndu ta amịdu mebyi;
l'amama unu maru Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi.
9 Ọle-a; onye iphemiphe ono teke erwubedu ẹka; atsụkwa ishi; mbụ
l'onye ono ta ahụmajedu iphe, nọ ẹnya. Tẹme onye ono zọhawaa l'ọo
Jizọsu bẹ sashịkotaru iya iphe-ẹji, o shi mehawaa.
10 Ọo ya bụ lẹ-a; ụnwunna mu; ọ kwa unu bụ ndu Chileke kuru
họta unu mee unu bụru ụnwu iya. Ọo iphe ono meru g'o gude unu
jee ekukebeje ẹhu eme g'unu gude umere unu egoshi l'unu bụpho
ụnwu iya ọbu eviya; lẹ teke unu emewaa iphemiphe ono bẹ unu ta
abyakpọkwa eshiswe ụzo.
11 Unu -nọdu emewaa nno ta adụkpoekwa iphe, byakpọo anọ-chi
unu ụzo g'unu ta abahụshi l'alị-eze Jizọsu Kéreshi, bụ Nnajịuphu anyi,
bya abụru Onye-Ndzọta anyi.

12 Noo g'o gude mu nọdu arị lẹ mu a-nyatajẹkpoerupho unu
iphemiphe ono. Mu makwarụ-a l'unu machahawaru iya; tẹme l'unu
pfụshiwaru ike l'ọkpobe-opfu ono, e ziru unu ono.
13 Ọ bụru iya meru mu nọdu arị l'ọ ka ree gẹ mu nyatakọtaru unu
iphemiphe ono nta-a, mu nọkwadu ndzụ l'ụlo-ẹkwa k'ogwẹhu-a gude
yeru unu ọ́kú;
14 eshinu mu mawaru l'ọ tọ dụdu g'ọo nọ-bekwaduru nta-a; mu
alashịa; noo kẹle Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi bẹ goshiwaru mu l'o
rwụwaru mu l'alala.
15 Mu e-kukebekpọepho ẹhu anyataru iya unu; k'ọphu bụ mu -
anọedu; unu ta azọhabaedu iya azọha.

Ndu gudekpọo ẹnya phẹ hụma ùbvù, Chileke kwabẹru Kéreshi

16 Lẹ teke anyi ziru unu k'ike Jizọsu Kéreshi ono, bụ Nnajịuphu anyi
ono, bụ ike, oo-gude bya ọzo ono; bẹ ọ tọ bụkwa akọ-iphè, nemadzụ
rịtaru l'ọriri iya bẹ anyi kọru unu. Anyịbedua bẹ gudekpọkwa ẹnya
anyi hụma ọdu-biribiri iya.
17 Kẹle Chileke, bụ Nna kwabẹru iya ùbvù bya emee ya o gbua
nwịinwii teke ono, ẹguru olu-opfu ono shi l'akpabiri Ogbu-nwịinwii
rwua ya nchị sụ: "Onye ọwa-a bụ Nwa mu nwoke, mu yeru obu; o
jiru mu ẹpho."
18 Anyịbedua l'onwanyi nụmakwaru olu-opfu ono, shi l'imigwe ono
teke ono, anyi l'iya tụkoru nọdu l'eli úbvú, dụ nsọ ono.
19 Anyi kabaa ekweshi ike l'iphemiphe ono, ndu mpfuchiru Chileke
pfuhawaru ono bẹ bụkota ọkpobe-opfu g'ọ ha. Ọo-bụru unu eme ree
mẹ unu -nọdu angabeje iya nchị; unu dụ g'ìphóró, nọ l'ẹka ọchii agba
jasụ nchi abọhu; gẹ kpokpode nchi-abọhu ono ekeahaa paapaapa l'obu
unu.
20 Ọle ọphu kachakpọonu, bụ ọphu unu e-vukpọadaru ụzo maru
bụ lẹ-a; iphe, ndu mpfuchiru Chileke pfuru ta adụkwa ọphu ẹphe shi
l'uche phẹ pfua g'ọ dụ phẹ.
21 Kẹle mpfuchiru te eshidu l'uche nemadzụ. Obenu lẹ ndu
mpfuchiru, dụ-nsọ pfuru opfu, shi Chileke l'ọnu gẹ Unme-dụ-nsọ meru
g'ẹphe pfua ya.

2

Iphe, e-me ndu mpfuchiru, epfu iphe, Chileke epfuduru

1 Lẹ teke ndiche bẹ o nwekwarụ ndu mpfuchiru shi epfuje iphe,
Chileke epfuduru. Nokwaphọ g'ọ dụru ndu a-nọdu l'echilabọ unu ezi
iphe, Chileke epfuduru. Ẹphe a-jịkachakwa jịka Nnajịuphu anyi, bụ
Jizọsu; mbụ onye ono, bụ iya gbafụtaru phẹ l'ẹka iphe-ẹji ono, ẹphe
shi eme ono. Ọo iphe ono meru g'o gude iphe-ẹji, ẹphe meshiru tukoru
phẹ l'ishi. Ọ bụru iya e-me ẹphe alaa l'iyi ẹgwegwa.
2 Ikpoto nemadzụ e-mechakwaa tsoahaa phẹ; meahaa ẹjo ememe.
Ọoburu iphe, ẹphe a-nọdu emegbabẹ bẹ ndu ta abụdu ndu kẹ Chileke
ee-gude wata epfubyishi ọkpobe-opfu ono, bụ iya bụ ụzo kẹ Chileke
ono, anyi etso ono.
3 Ndu ono, anọduje ezi unu iphe, abụdu ọkpobe-opfu ono
bụekwapho ẹkpiri okpoga bẹ eshitajẹ phẹ iphu. Ẹphe -gbẹshi; ẹphe
atụko ụka, nọ lẹ mgboko dzụshia wụshiru unu. Ẹphe egude nno
ghọpyabe unu l'ụgho; ria unu ọkpobe okpoga. Ọle ọ tọ dụekwanu

g'ọo-nọ-beru nta-a; Chileke anmaa ẹgube ndu ono ikpe. Noo kẹle
Chileke pfuhawaru iya rọ teke ndiche dobe edobe. Mbụ l'iphe ono,
bụ iya e-gbu ndzụ phẹ ono te ekujekwa mgbẹnya.
4 Lẹ-a; ọ -bụru lẹ Chileke ta ahadụru ụnwu-ojozi-imigwe, meru iphe-
ẹji g'ẹphe ria ya kẹ mmanụ; ọ tụa phẹ mkpọro chịru ye l'ọku-alị-maa;
lẹ tsụkiribaa ẹka agba ọchii g'ẹphe nọdu ngabẹru mbọku ikpe onoya;
5 ọ -bụru lẹ Chileke ta ahadụru ndiphe ono, meru iphe-ẹji teke
ndiche ono kẹ mmanụ; obenu l'o gude utso bya atụko ụnwu-eliphe
ono rigbushia; ndu ọ dzọtaru bụerupho Nuwa, bụ onye ezi phẹ
k'apfụbekoto waa ụmadzu ẹsaa ọzo kpoloko;
6 ọ -bụru l'ọ nmarụ Sọdomu yẹe Gọmóra ikpe gude ọku tsufukọta
phẹ ẹphe bụru ntụ; ẹphe chịhu lẹ mgboko l'ophu; shi nno mee gẹ ndu
ta akwabẹdu Chileke ùbvù maru ẹgube iphe, ya e-me phẹ;
7 tẹme ọ bụerupho Lọtu, bụ onye pfụberekoto bẹ ọ dzọru l'ẹka ono,
ndu eme ẹjo-ememe bu ono. Nno l'o shi abụjeru; ndu alị ono -nọdu
eme ẹjo umere, rehuru erehu ono; l'ọodu Lọtu ẹji shii; bya atsụkwa
iya phọ l'ẹhu atsụshi iya ya ike.
8 Mbụ-a; ọ tọ dụdu mbọku-mbọku, nwoke ono pfụberekoto ono te
eshidu aphụrwushije ẹnya; anụrwushi nchị l'ẹjo-ememe, ndu iphe-ẹji
ono shi anọduje eme; k'ọphu bụ l'ẹjo-ememe, oogudeje ẹnya hụma mẹ
ọphu ọonu lẹ nchị shi anọduje agbawashị iya obu.
9 Ọniya bụ l'ọ -bụru l'o noo g'ọ dụ bụ ono; ọo ya bụ lẹ Nnajịuphu
maru-a g'oo-me dzọo ndu kweru nkiya; maru g'oo-me yeru phẹ ẹka
g'ẹphe nahụ iphe-ẹhuka, byapfutaru phẹ nụ; bya amakwarụpho g'oo-
shi tuchia ndu iphe-ẹji l'ẹka ẹphe a-nọdu; l'ọ nụa phẹ aphụ k'iphe-ẹji,
ẹphe meru; ọ bụru ẹka ono bẹ ẹphe a-nọdu jeye mbọku ikpe.
10 Mbụ-a; ndu ọo-kachakpọo njọ bụ ndu ẹjo-iphe ono; mbụ ndu ono,
bụepho iphe, ẹphe anọdujeepho achọ bụ g'ẹphe mee iphe, bụkpoo
iphe, ẹgu iya enwu phẹ phuruphuru l'ẹhu; mbụ iphe, bụ ẹphe -mee
ya; ẹphe emerwushia onwophẹ; ndu adụdu onye ẹphe anụru opfu;
mbụ ndu ono, ezi iphe, abụdu ọkpobe-opfu ono; ndu bụ 'anụ-lẹ-nchị;
ndu anọduje eku onwophẹ ekuku; ndu ata atsụjedu ebvu epfubyishi
ndu ono, a ta ahụmajedu l'ẹnya l'ogbu-nwịinwii imigwe ono.
11 L'ụnwu-ojozi-imigwe bẹ kakwa ndu ono ike ọkpobe akaka bya
akakwa phẹ phọ enweru unme; ọle ẹphe te ejejekwa anọdu l'iphu
Chileke epfurwushi phẹ sụ l'ẹphe meru ẹji.
12 Obenu lẹ ndu ọwa-a; bụ iphe, edoduru phẹ ẹnya bẹ ẹphe anọduje
epfubyishi. Ẹphe dụ g'anụ-ẹgbudu, enwedu egomunggo, bụ iphe, a
nwụdoru phẹ bụ g'a nmataję phẹ l'ọ́nyà gbua; ọ bụru g'e meru anụ-
ẹgbudu bụ g'ee-me phẹ; ẹphe alaa l'iyi.
13 Ọo iphe ono a-bụru urwu, ẹphe e-rita l'ẹjo-iphe ono, ẹphe yeru
ẹka ememe ono. Je akpachakpọo l'echilabọ eswe bẹ ẹphe anọdujeela-
a eme g'ẹphe ria iphe ono, ẹgu iya enwu phẹ phuruphuru l'ẹhu ono;
ẹphe -nọdu eme iya ẹhu atsọle phẹ-a ụtso. Ono bụ iphe, iphere bya
abụru iphe, ụta mẹ unu -nọdu ahajẹ phẹ g'unu l'ẹphe tụko eri nri; mẹ
unu dọkobe eri nri.
14 Lenaa l'ọobujeru; ẹnya phẹ -hụmawaa nwanyị; l'ọogue phẹ phọ
g'a sụ l'ẹphe lẹ nwanyị ono kwarụ. Ọphu ọ dụdu teke ẹgu eme ẹjo-iphe
agụ-buhuje phẹ agụ-buhu. Ntanta-a ẹphe edetawa ndu ọphu anọ-
shiduru ike l'iphe, ẹphe kwetarụ; ẹphe anma l'ọ́nyà phẹ. Iphe, doru

phẹ ẹnya bụepho g'ẹphe e-shi kpaa okpoga. Ono bẹ ẹphe metawaru jeye o ria phẹ ishi; ẹphe bụru ndu a tụwaru ọnu!
15 Ẹphe parụ ọkpobe ụzo ono, pfụru nhamụnha ono haa eje phururugbadaa; bya eetsowaa ẹka Belamu, bụ nwa Bosoru; mbụ onye ono bụ iphe, o yeru ẹnya bụ okpoga, ọokpa l'ụzo apfụduru ọto ono.
16 A baarụ iya mba ẹjo-ememe ono; k'ọphu bụ lẹ nkapfụ-ịgara, ete pfujedu opfu sarụ ọnu pfua opfu gẹ nemadzụ gude kpọshia onye mpfuchiru ono eme umere onye ọbvu.
17 Ndu ono, ezi iphe, abụdu eviya ono bụ 'ọgalemkpa. Ẹphe dụ g'obvu, mini tahụru. Ẹphe dụ g'igwe -rwuchaarụ erwurwu k'edze mini; phẹrephere zikaa ya. Chileke nmawaru phẹ ikpe. Ẹka akwakọberu phẹ bẹ gbahụru tsụkiribaa.
18 Ẹphe anọdujeepho epfu g'ọ bụ phẹ kachaa amama; tẹmanu opfu ọbu abụkwarupho mkpọkoro opfu. Ẹphe nọdu egudeje iphe ono, ẹgu iya enwu phẹ phuruphuru l'ẹhu ono gbabẹ ọ́nyà nmata ndu buwokwadụ-a bẹ ẹphe nahụru ndu eshiswe ụzo.
19 Ẹphe ekweje phẹ ukwe enweru onwonye; ọle ẹphebedua l'onwophẹ te enwekwanụ onwophẹ. Ẹphebedua bụ ohu umere, rehuru erehu ono, ẹphe anọduje eme ono. Noo kẹle ọo iphe, ka amadụ ike; lwụ-kpee ya bẹ amadụ bụ ohu iya.
20 Mbụ lẹ ndu ono nwekwarụ-a teke ẹphe shi maru Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ọkpobe amaru; mbụ Onye-Ndzọta anyi ono. Sụ ọphu ẹphe eshiẹdu eshi ẹjo ụzo ono, emerwụje ụnwu-eliphe ono. A nọnyaepho; ẹjo umere ono, ẹphe shi hawaa ememe ono lwa azụ bya eria phẹ ishi ọzo; ka phẹ ike lwụ-kpee phẹ. Ọ kwa iya bụ l'ọnodu ẹhu onye ono abya aka njọ; eme lẹ g'ọ dụhawaa lẹ mbụ.
21 Mbụ-a; o gogo kakwaru ẹgube onye ono ree; ọme ọ tọ dụkpodaa teke ọ majẹru ụzo bụ o -shia ya; Chileke agụa ya l'onye pfụberekoto; eme l'onye ono machaarụ ụzo kẹ Chileke bya atsụ-phu azụ haa emeje ekemu ono, Chileke tụru iya ono.
22 Ọ kwa iya bụ l'iphe ono, aanmajẹ l'ẹtu ono a-vụa l'ẹhu onye ono, bụ iya bụ ẹtu, a nmarụ, sụru lẹ "Nkụta nwachaaru ẹnwa laphu azụ je erichaa ya." Ẹtu ọzo bụru lẹ "Ezi bẹ a wụchaaru ẹhu; ọ laphu azụ je ebvua ẹpuchi." Noo gẹ ndu ono dụ bụ onoya.

3

Nnajịuphu a-bya ọzo

1 Ndu mu yeru obu; ọwa kweakwa akpọ ẹkwo-ozi ẹbolechiko, mu dewaru unu. L'ime ẹkwo-ozi labọ ono bẹ mu dewaru gude yeru unu ọ́kú; nyatarụ unu g'unu rije ọriri iphemiphe ono, e ziru unu ono.
2 Ọo ya bụ; unu nyatajẹkwa opfu, ndu mpfuchiru Chileke ono pfuru teke ndiche. Ndu ono bụ ndu eeyeru ùbvù. Unu anyatajẹkwapho iphe ono, Nnajịuphu, bụ Onye-Ndzọta ono shi l'ẹka ndu-ishi-ozi iya zia unu.
3 Iphe, e-vukpọadaru ụzo doo unu ẹnya bụ ọwa kpọada; mgboko-a bya l'abvụ bẹ o nwekwarụ ndu e-mechaa bụru ndu taa dụjedu ike sede onwophẹ l'ẹgu ẹjo-iphe, enwu phẹ phuruphuru l'ẹhu; bụkwarupho ndu a-nọduje aja unu ewenu.
4 Iphe, ẹphe e-pfuje bụ; "?Dẹnuhunu Jizọsu ọbu, kweru unu ukwe lẹ ya a-bya ọzo ọbu? Kẹle e -shi teke nna anyi oche phẹ nọru laa bẹ iphemiphe dụekwapho g'ọ dụ; e -shi teke e meru mgboko."

5 Ẹphe elekebekpọepho ẹnya; jịka jịnyia ẹnya l'ẹphe taa rịdu ọriri
iphe ono, Chileke meru teke ndiche ono. L'ọo opfu, Chileke pfuru l'ọnu
kpoloko bẹ o gude mee igwe mee alị. Alị shi lẹ mini dụ; ọ bụru mini
ono meru iphe ndzụ dụ lẹ mgboko.
6 Tẹme lẹ Chileke meru igwe dzee mini; rigbukọta iphe, shi dụ lẹ
mgboko ọphu shi dụ teke ono l'ophu; ọ bụru ọla-l'iswi.
7 Igwe yẹle alị, bụ ọphu dụ nta-a bụkwa opfu ọnu bẹ e gude sede iya
g'ọ nọdu jeye mbọku, ọku e-kepyashị iya, bụ iya bụ mbọku oke ikpe
ono. Noo mbọku, Chileke a-nma ndu ta anụduru iya opfu ikpe; mee
phẹ ẹphe abụru ọla-l'iswi.
8 Ọle-a; ndu mu yeru obu; iphe lanụ unu ata zọhajedu bụ l'ẹnya
nnajịuphu bẹ ujiku lanụ dụkwa iya-a g'ụnu-kụru-ụnu apha; ụnu-kụru-
ụnu apha dụkwa iya phọ g'ujiku lanụ.
9 Nnajịuphu ta akpụkwa ẹhu akpụkpu eme iphe, o kweru ukwe iya,
bụ iya bụ iphe, ndiphe anọduje arị. Ọ kwa nshi bẹ ọotaru anyi kẹle
ọ tọ dụdu onye ọ dụ iya g'a sụ l'ọ larụ l'iswi; ọ chịa g'izimanụ lwa
onyemonye azụ.
10 Mbụ lẹ mbọku, Nnajịuphu a-bya bẹ ọo-byakwa g'onye-oshi
byaru oshi l'ẹnyashi. Mbọku ono bẹ igwe e-deru riiriirii mihu.
Iphemiphe, dụ l'igwe; kpokpode mẹ ọnwa mẹ ẹnyanwu bẹ ọku e-
kekọta. Mgboko l'ophu mẹkpoo akanya, ndiphe seru dobe l'ime iya
bẹ ọku e-kepyashịkotakwa.
11 Eshinu unu mawaru l'iphemiphe-a, dụ lẹ mgboko-a bụkota iphe,
e-kepyashịhu l'ọku; unu kwabẹkwarupho onwunu ẹnya meje umere,
gbaru unu l'ememe. Unu nụjeru Chileke opfu; unu eworu ndzụ unu
g'ọ ha ye iya l'ẹka g'ọ bụkotaru nkiya.
12 Unu chịerupho ẹnya yee l'ụzo; ngabẹru mbọku, Chileke a-bya
emebyia mgboko-a. Ọo mbọku ono bẹ Chileke a-tụ ọku l'igwe; oke
okpomọku apaa ẹka; k'ọphu iphe, nọkota iya nụ a-dazehụkota.
13 Ọle-a; Chileke bẹ kwekwaru anyi ukwe emefụta igwe ọ̀phúú yẹe
mgboko ọ̀phúú. Ono bụwaa ndu pfụberekoto l'ẹnya Chileke bụ ndu
e-buru iya nụ kpoloko. Ọ bụru mgboko ọ̀phúú ono bẹ anyi ele ẹnya
iya.
14 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; eshinu unu ele ẹnya iphemiphe-a;
unu kukebeẹpho ẹhu dobe onwunu ọ̀rù g'ọ tọ dụ iphe, aa-ta unu ụta
iya l'iphu Chileke. G'unu lẹ Chileke dụ lẹ ree.
15 Unu anyatajẹkwa l'iphe, meru g'o gude Nnajịuphu nọdu ata nshi
ono bụ g'unu bya gẹ ya dzọo unu. Ọ kwaphọ iphe ono bẹ nwanna anyi
Pọlu, anyi yeru obu dehaakwaruphọ unu l'ẹkwo-ozi, o detaru unu. Ọ
kwa Chileke bẹ nụru iya mmamiphe, o gude dee ya.
16 Lẹ-a; iphe, bụkotakpoo ẹkwo-ozi, o deru g'ọ ha bẹ o pfukọtakwaru
opfu iphe-a, e-mechaa mee nụ-a l'iphe, bụkpoo ẹkameka, o pfuru opfu
gbaa ya ọkpa. Iphemiphe ono, Pọlu deshikọtaru ono nwekwarụ ndu
ọphu oopfuje, te ekwejedu edo ẹnya. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude
ndu amadụ iphe; mbụ ndu apfụshiduru ike l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ
Chileke; nọdu ewojeru iya gha ịgharaphu, bụhukwaa g'ẹphe aghajẹ
ikpoto iphe ọzo, e deru l'ẹkwo-opfu Chileke. Ọ bụru ẹgube ono bẹ
ẹphe emeje gude ẹka phẹ meta ọla-l'iswi tukobe onwophẹ l'ishi.
17 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; eshinu unu vuwaa ụzo makọtaru
iphemiphe-a; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya gẹ ndu ẹjo-mbọku ono

te eduphu unu; g'ẹphe te eme unu g'unu kweta l'ụka ono, ẹphe anọduje adzụshi ono bẹ bụ ọkpobe-opfu; shi nno mee g'ọkpa chiswafụ unu g'unu lụfu l'ọkpobe ụzo ono, unu pfụru pfụshia ike ono.
18 Ọo ya bụ lẹ-a; g'eze-iphe-ọma kẹ Chileke nọdu aka shii l'ẹhu unu; unu akakwaphọ amaru Nnajịuphu anyi bya abụru Onye-Ndzọta anyi, bụ Jizọsu Kéreshi ọkpobe amaru. Ọo ya kpoloko kpẹekpu bụ onye aa-nọdu akwabẹ ùbvù mbọku-mbọku jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi Kẹ Mbụ,
Jịọnu
Deru

Opfu, bụ ndzụ, shi Chileke l'ẹka

1 Iphe, anyi ede l'ẹkwo-ozi-a anụ unu-a bụkwa k'onye ono, ẹpha
iya bụ Opfu Chileke-a, bụ iya bụ kẹ Opfu, bụ ndzụ, shi Chileke l'ẹka-a.
Opfu ono, anụje ndzụ ono shikpọ lẹ mbụlembu dụ. Anyi nụmakpooru
iya lẹ nchị; bya ahụma iya l'ẹnya; gbua ya ẹnya igo; bya ebyia ya ẹka.
2 Onye ono, bụ ndzụ ono bẹ e meru k'ọphu eegudeje ẹnya hụma iya;
anyi hụmawa iya. Ọ bụru iya bẹ anyi atụru unu ọnu iya-a, bụ iya bụ
kẹ ndzụ ojejoje onoya. Ndzụ ono bụ yẹe Chileke, bụ Nna shihawaa
nọduta. Chileke bya egoshiwa iya anyi; mee anyi maru iya.
3 Ọ bụ iphe ono, anyi hụmaru l'ẹnya bya anụma lẹ nchị ono bẹ anyi
akọkwarupho unu-a g'anyi l'unu atụgbabe onwanyi. Atụgba ono bụ
atụgba ọphu anyi lẹ Chileke, bụ Nna waa Nwa iya, bụ Jizọsu Kéreshi
tụgbaru.
4 Iphe, anyi ededoru unu iphemiphe-a bụ g'ẹhu atsọfu anyi l'unu
ụtso l'ishi.

Chileke bụ ìphóró, ngarụ ẹgu

5 Ọwa-a bụ ozi, anyi nụmaru iya l'ọnu; bụ iya bẹ anyi akọru unu-a,
bụ iya bụ lẹ Chileke bụ ìphóró; ọchii ta adụdu iya ililekpọo.
6 Teke anyi sụru l'anyi l'iya tụgbaru onwanyi; l'ẹka anyi nọ l'ọchii;
bụkwa ụka bẹ anyi adzụ; tẹme ọphu anyi emedu ire-lanụ.
7 Obenu teke anyi bu l'ìphóró gẹ yẹbedua nọ l'ìphóró-a; ọo ya bụ
l'anyi lẹ nwibe anyi tụgbaru; mee Jizọsu, bụ iya bụ Nwa Chileke nọdu
asafụkotaje anyi iphe-ẹji, anyi meru g'ọ ha.
8 Teke anyi sụru l'anyi te emedu iphe-ẹji bụkwa onwanyi bẹ anyi
aghọru ụgho; tẹme ọphu ọkpobe-opfu ono adụdu anyi l'ẹhu.
9 Teke anyi kọshiru iphe-ẹji, anyi meshiru b'ọo-gụru anyi nvụ l'iphe-
ẹji ono g'ọ ha; bya asafụkota anyi iphe, bụkota ẹjo umere, anyi eme;
eshinu ọ bụ onye apfụshije ike l'iphe, o kweru ukwe iya; bya abụru
onye emeje iphe, pfụru ọto.
10 Teke anyi sụru l'anyi te emeduru iphe-ẹji bẹ anyi mewaru iya onye
ntuphu-ire; tẹme ọphu opfu iya adụdu anyi l'ẹhu.

2

Kéreshi agbajẹru anyi mkpu

1 Ụnwegirima mu; iphemiphe-a bẹ mu edekwaru unu l'ẹkwo g'unu
te emeje iphe-ẹji; ọle teke ọ dụru onye meru iphe-ẹji bẹ anyi
nwekwarụ-a onye epfuchiru anyi l'iphu Nna anyi. Onye ono bụ Jizọsu
Kéreshi, bụ onye pfụberekoto.
2 O woru onwiya gwee ẹja ọha; gude gwefu iphe-ẹji, anyi meshiru
mẹkpoo iphe-ẹji, ndu mgboko mgburugburu meshiru; ọ tọ bụdu-a
ọphu anyi meshiru nwẹkiya.
3 Teke anyi emeje iphe, Chileke tụru ekemu sụ g'e meje; ọo ya bụ
anyi amakaharu l'anyi maru iya.

4 Onye sụru lẹ ya maru iya; ọphu oomedu iphe, ọ tụru ekemu sụ g'e
meje bụ onye ntuphu-ire; ọkpobe-opfu ta anọdu iya l'ẹhu.
5 Obenu l'onye eme iphe, Chileke pfuru bẹ bụ onye yeru Chileke
obu yefukpọo ya ya l'ishi. Noo iphe, e-me g'anyi makaharụ l'anyi l'iya
tụgbaru bụru nanụ bụ onoya.
6 Onye sụru lẹ yẹe Chileke tụgbaru bẹ ọ gbaru kẹ g'ọ nọdu ẹgube
ndzụ ono, Jizọsu shi nọdu ono.

Ekemu ọ̀phúú

7 Ndu mu yeru obu; ekemu-a, mu ederu unu-a ta abụekwa ekemu
ọ̀phúú; ọ bụwaa akahụ ekemu, unu shikpọ lẹ mbụlembu nweru;
akahụ ekemu ono bụ ozi, unu nụmahawaru.
8 Ọle mu edekwaru-a unu ekemu ọ̀phúú; kẹle ọkpobe-opfu iya ono
bẹ a gbẹ nụmawaa l'ẹhu Kéreshi waa l'ẹhu unubẹdua; noo l'ọchii
abvụwaa abvụbvu; ọkpobe ìphóró gbẹ shiwaa unu l'ẹhu abyawaa
adụdu.
9 Onye sụru lẹ ya nọ l'ìphóró ono; tẹme nwanna iya dụkwa iya phọ
ashị bẹ bụkwa l'ọchii bẹ ọ nọkwadu byasụ nta-a.
10 Onye yeru nwanna iya obu nọ l'ìphóró ono; ẹbe ọ dụdu iphe, onye
ono emejekpọo bụ iphe, e-me g'onye ọzo dalahụ l'eme iphe-ẹji.
11 Obenu l'onye nwanna iya dụ ashị nọ l'ọchii ono; tẹme ọ nọdu eje
daadishi l'ọchii; ọphu ọ madụ ẹka ooje; kẹle ọchii ono mewaru ẹnya
gbahụkota onye ono tsụkiribaa.
12 Mu ede ẹkwo-a anụ unubẹ ndu bụ ụnwegirima; kẹle Chileke
gudewaa k'ẹhu Jizọsu gụaru unu nvụ l'iphe-ẹji, unu meshiru.
13 Mu ede iya anụ unubẹ ndu bụ nna; kẹle unu maru onye ono, shi
lẹ mbụ dụ onoya. Mu nọdu ede iya anụ unubẹ ndu bụ okorọbya; kẹle
unu lwụ-kpewaru Onye-Njọ ono, bụ Obutuswe l'ọgu. Mu ede iya anụ
unubẹ ụnwegirima; kẹle unu maru nna ono.
14 Mu dewaru iya nụ unubẹ ndu bụ nna; kẹle unu maru onye ono
shi lẹ mbụ dụ onoya. Mu bya edewa iya nụ unubẹ ndu bụ okorọbya;
kẹle unu shihuru ike; opfu Chileke buru unu eburu l'ẹhu; tẹme unu
lwụ-kpewaa Onye-Njọ ono, bụ Obutuswe.
15 Unu te eyekwa mgboko-a ẹnya; ọzoo iphe, dụ iya l'ime. Onye yeru
mgboko-a ẹnya bẹ te eyekwaru Chileke bụ Nna ẹnya.
16 Kẹle iphemiphe, dụ lẹ mgboko-a, bụ iya bụ ẹgu ẹjo-iphe, agụgbaa
nemadzụ; waa ẹgu enweru iphemiphe, ẹnya hụmaru; mẹkpoo eku-
onwonye ọ-phụshia-ụgbu l'iphe mgboko-a ta abụkwa l'ẹka Nna bẹ o
shigbaa; ono shigbaa lẹ mgboko.
17 Mgboko-a mẹ iphe, dụ iya nụ, bụ iphe, agụgbaa nemadzụ
tụkokwaru abyawaa ephushihukọta; obenu l'onye eme iphe, dụ
Chileke l'uche a-dzụru ndzụ jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.

Onye-achị-nta-Kéreshi

18 Ụnwegirima mu; nta-a bụakwa teke ikpazụ. Unu nụmawaru
l'onye-achị-nta-Kéreshi l'a-bya. Nta bẹ ndu achị-nta-Kéreshi dụakwaa
igwerigwe. Ọ bụru iphe ono meru g'o gude anyi maru lẹ nta-a bụwaa
teke ikpazụ.
19 Ndu ono shikwa l'echilabọ anyi lụfu; anyi l'ẹphe shihaakwa
nọduta; ọle ọ tọ dụdu teke ẹphe bụjeru anyi. Ọme ẹphe bụ anyi

mẹ anyi l'ẹphe anọdukwaa; obenu l'ẹphe lụfuru g'ọo-bụru iphe, doru ẹnya l'ọ tọ dụdu g'ẹphe ha mẹ onye lanụ, bụ anyi.
20 Obenu l'unubẹdua bẹ Kéreshi yewaru Unme-dụ-Nsọ l'ẹhu; unu makọtaru iphe ono, bụ ọkpobe-opfu ono.
21 Sụ-a; iphe, mu ededoru unu ẹkwo-a ta abụkwa l'unu ta amadụ ọkpobe-opfu ono. Ọ kwa l'unu maru iya; tẹme unu makwaruphọ l'ụka g'ọoduhabe ta abụdu l'ọkpobe-opfu bẹ ooshije.
22 ?Bụhunu onye bụ onye tarụ ishi k'adzụ ụka, abụdu onye ekwedu l'ọo Jizọsu, bụ Kéreshi ọbu, Chileke kweru ukwe iya. Noo onye bụ onye-achị-nta-Kéreshi bụ ono; mbụ onye jịkaru Nna jịka Nwa.
23 Kẹle onyemonye, jịkaru Nwa jịkawaru Nna. Obenu l'onye kwetarụ kẹ Nwa bẹ woakwaruphọ onwiya tụgbabe l'ẹhu Nna.
24 A bya l'ẹhu k'unubẹdua; mu sụ g'ozi ono, unu nụmaru eshi lẹ mbụ ono nọ-shiẹkwapho unu ike l'ọkpoma; g'unu gudeshia ya ike. Ọ -bụru l'iphe ono, unu nụmaru eshi lẹ mbụ ono nọ-shiru unu ike l'ọkpoma; noo ya bụ; unu lẹ Nwa mẹ Nna atụgba bụru nanụ; g'unu tụgbaru iya kwasẹru.
25 Ọwa-a bụ iphe, Kéreshi kweru anyi ukwe iya, bụ iya bụ ndzụ ojejoje.
26 Ono bụkwa kẹ ndu eme g'ẹphe mee unu mkpurukpuru-ẹnya; duswee unu ụzo l'iphe kẹ Kéreshi bẹ mu deru unu ono.
27 Obenu l'unubẹdua bẹ Chileke yewaru Unme-dụ-Nsọ nkiya l'ẹhu. Mkpa onye ọzo, ezi unu iphe ta adụeduru unu; eshinu Unme ono ezikọtaje unu iphemiphe; tẹme iphe, oozije bụru ọkpobe-opfu; ọphu ọ dụdu ụka, dụ iya nụ. Ọo ya bụ; unu lẹ Kéreshi tụgbakwa bụru nanụ g'unu tụgbaru iya kwasẹru. Nokwa iphe Unme ono ziru unu bụ ono.
28 Nta-a bụ lẹ-a; ụnwegirima mu; unu l'iya tụgbakwa bụru nanụ g'unu tụgbaru; g'ọoburu teke o goshiẹrupho onwiya g'obu eshihu anyi ike g'anyi te egude iphere tsụhu iya ebvu teke ọobya.
29 Teke ọ bụ l'unu maru lẹ Chileke bụ onye pfụberekoto; g'o dokwaaphọ unu ẹnya l'onyemonye, eme iphe, pfụru ọto bẹ bụ nwa, Chileke nwụru.

3

Abụru ụnwu Chileke

1 Unu hụmaru ẹgube gẹ Chileke, bụ Nna yebewaru anyi obu kẹ g'ọ kua anyi ụnwu iya; tẹme ọ bụru iphe, anyi bụ bụ ono. Iphe, meru iphe, ndiphe amadụ anyi bụ l'ẹphe ta amadụ iya.
2 Ndu mu yeru obu; nta-a bẹ anyi bụakwaa ụnwu Chileke. Iphe, anyi e-mechaa bụru teke afụtakwa; ọle iphe, anyi maru bụ lẹ teke Kéreshi byaẹrupho bẹ anyi a-dụ g'ọ dụ; eshinu ọ bụepho g'ọ dụ bụ g'anyi a-hụma iya.
3 Noo ya bụ; onye nọ Jizọsu l'ẹka ele ẹnya abyabya iya ono; l'a-bụjeru onye dụebe ree; lẹ Jizọsu ọbu l'onwiya bẹ bụkwa onye dụebe ree.
4 Onyemonye meru iphe-ẹji bẹ ikpe nmaakwaru l'o mebyiru ekemu Chileke; kẹle eme iphe-ẹji bụ emebyi ekemu Chileke.
5 Unu maru l'ọo Kéreshi ọbu byaru g'ọ bya ewofu nemadzụ iphe-ẹji l'ẹhu; tẹme yẹbedua l'onwiya ta adụkwa iphe-ẹji, dụ iya l'ẹhu.

6 Ọ tọ dụkwa onye yẹe Kéreshi tụgbaru bụru nanụ emejekwadu
iphe-ẹji; ọphu ọ dụkwa onye emeje iphe-ẹji hụmajewaru iya nụ; ọphu
ọ bụro k'amaru iya amaru.
7 Ụnwu mu; unu te ekwekwa g'ọ dụru onye e-duswee unu ụzo
l'iphe kẹ Kéreshi. Onye eme iphe l'ụzo, pfụru ọto bẹ bụkwa onye
pfụberekoto gẹ Kéreshi bụkwapho onye pfụberekoto.
8 Onye eme iphe-ẹji bụ kẹ Obutuswe; kẹle Obutuswe anọduje
emeswe Chileke e -shikpọo lẹ mbụ. Iphe, Nwa Chileke byadoru bụkwa
g'o mebyia iphe Obutuswe eme emebyi.
9 Onyemonye, Chileke nwụru te emejeẹdu iphe-ẹji; kẹle Unme
Chileke l'erewa ire l'ẹhu onye ono; k'ọphu ọ tọ byadu emeje iphe-ẹji;
eshinu ọ bụ Chileke nwụru iya.
10 Waa g'ee-gude maru ndu bụ phẹ bụ ụnwu Chileke; mẹ ndu
bụ ụnwu Obutuswe bụ ọwa-a: onyemonye ete emejedu iphe l'ụzo
pfụru ọto te shikwa lẹ Chileke; ọphu onye eyeduru nwanna iya obu
eshikwaphọ lẹ Chileke.

Eye nwibe onye obu

11 Unu makwarụ l'ozi-ọma ono, e shi lẹ mbụlembu zita unu ono bụ
g'anyi yee nwibe anyi obu.
12 G'anyi ta adụkwa gẹ Kénu. Lẹ Kénu nọkwa l'ẹka Onye-Njọ ono,
bụ Obutuswe gbua nwune iya. Sụ-a; ?bụ gụnu kparụ iphe, o gburu
nwune iya ọbu? Iphe, kparụ iya nụ bụ lẹ Kénu ọbu l'onwiya bẹ umere
iya dụ ẹji; umere kẹ nwune iya bụru umere, pfụru ọto.
13 Ụnwunna mu; g'ọ tọ dụjekwa unu biribiri l'unu dụ ndiphe ashị.
14 Ọphu anyi makpọadaru bụ l'anyi shi nwụhu anwụhu; ọle anyi
shiwaa l'anwụhu ono fụtawaa; bahụ lẹ ndzụ. Ọ bụru iphe, anyi gude
maru l'o noo g'ọ dụ bụ ono bẹ bụ l'anyi yeru ụnwunna anyi obu. Onye
te eyeduru nemadzụ ibiya obu bẹ nwụhukwaru anwụhu g'ọ nwụhuru.
15 Iphe, bụkpoo onye nwanna iya dụ ashị bụakwaa ọchi bẹ o gburu;
unu maanarụ-a l'onye gburu ọchi bẹ ndzụ ojejoje ta nọdu l'ẹhu.
16 Sụ-a; g'anyi gude maru iphe, bụ eye obu bụ lẹ Kéreshi harụ g'e
gbua ya l'opfu ẹhu anyi. Ọo ya bụ l'anyịbedua bẹ o rwubekwaruphọ
ahajẹ g'e gbua anyi l'opfu ẹhu onye anyi l'iya tụkoru nọdu Chileke
l'ẹka.
17 Ọle teke ọ bụ l'ọ dụru onye ẹku mgboko-a byaru; ọ bụru onye yẹe
ya tụkoru nọdu Chileke l'ẹka bẹ mkpa byaru; obeta ọphu ọogbaru iya
mkpu ọ kpọ-chiaru iya ọkpoma; ?bụ gụnu bẹ ẹgube onye ono a-gbabẹ
ọkpa sụ lẹ ya yeru Chileke obu?
18 Ụnwegirima mu; g'anyi te eyejeshi obu l'ọnu l'ọnu; g'anyi gudeje
umere goshi l'onye-a bẹ anyi yeru phọ obu eviya.

Enweru ọkpoma l'iphu Chileke

19 Ọo ya bụ; anyi -nọdu eme nno; anyi egude iya maru l'anyi shi-a
l'ọkpobe-opfu ono. Ọobuwaru iya rọ bẹ anyi e-gude mee g'obu kabaa
anyi eshihu ike l'iphu Chileke;
20 mẹ ọ -dụru teke obu anma anyi ikpe; kẹle Chileke ka obu anyi shii;
tẹme ọ maru iphemiphe.
21 Ụnwunna mu; ọ -bụru l'obu ta anmajẹdu anyi ikpe; bụnu iya bụ
lẹ ndzụ ta agụedu anyi l'iphu Chileke.

22 Anyi anataję l'ẹka iya iphe, bụkpoo iphe, anyi sụru g'ọ nụ anyi;
kẹle anyi emeje ekemu, ọ tụru; tẹme anyi nọdu eme iphe, dụ iya ree.
23 Iphe, bụ ekemu ono, Chileke tụru sụ g'anyi meje ono bụ g'anyi
woru onwanyi ye l'ẹka Nwa iya bụ Jizọsu Kéreshi; wafụa g'anyi yee
nwibe anyi obu, bụ iya bụ iphe, ọ tụru anyi l'ekemu sụ g'anyi meje.
24 Onye emeje ekemu Chileke bẹ bukwa ebubu l'ime Chileke tẹme
Chileke bukwaruphọ l'ime iya. Iphe, anyi egudeje maru lẹ Chileke bu
l'ime anyi bụ Unme iya, ọ nụru anyi.

4

Unme Chileke l'unme Obutuswe

1 Ndu mu yeru obu; ọ tọ bụebekwa ndu sụru lẹ Unme Chileke bu
phẹ l'ẹhu bẹ l'a-bụjeru ẹphe -pfua iphe; unu ekweta l'ọ bụ eviya. Unu
dalejeadakwaa ya adale g'unu maru; ?Unme ọbu shia l'ẹka Chileke?
L'o nwekwarụ ndu mpfuchiru wụfuru dzuru mgboko nta-a epfu iphe,
Chileke epfuduru.
2 Sụ-a; wakwa g'unu e-gudeje maru Unme ọphu shi Chileke l'ẹka baa.
Iphe, bụkpoo onye pfukpọwaru l'edzudzu-ọha sụ lẹ Jizọsu Kéreshi
byaru-a bya abụru nemadzụ eviya lẹ mgboko-a; unu amaru lẹ Unme,
bu onye ono l'ẹhu bụa Unme, shi Chileke l'ẹka.
3 Iphe, bụkpoo unme te ekwejedu epfu lẹ Jizọsu Kéreshi byaru-a bya
abụru nemadzụ lẹ mgboko; unu amaru l'unme k'ono te eshidu l'ẹka
Chileke. Unme k'ono bụ unme k'onye ono, bụ iya bụ ọchi-nta-Kéreshi.
?Ọ kwa l'unu nụmawaru l'onye-achị-nta-Kéreshi ono e-mechaa bya?
Ọ byaakwaru. Ọ nọakwa lẹ mgboko anọno.
4 Obenu lẹ-a; ụnwu mu; unubẹdua shikwa lẹ Chileke. Unu
mekpeakwaru phẹ. Noo kẹle onye bu unu l'ime kakwaa onye bu lẹ
mgboko-a ọkpehu.
5 Sụ-a; ẹphe shikwa lẹ mgboko-a; opfu ẹphe epfu shi lẹ mgboko-a;
ndu mgboko-a nọdu anụru phẹ opfu.
6 Anyịbedua bụ kẹ Chileke. Ọ bụru ndu maru Chileke bụ ndu ekweje
lẹ k'anyi bụ iya. Ndu abụdu kẹ Chileke te ekwejedu lẹ k'anyi bụ iya.
Nokwa g'anyi egudeje makaharụ unme ire-lanụ yẹle unme ntuphu-ire.

Chileke bụ n-yemobu

7 Ndu mu yeru obu; unu g'anyi tụko yee nwibe anyi obu l'eye obu
shikwa l'ẹka Chileke; tẹmanu onye yeru nwibe iya obu bẹ bụkwa onye
Chileke nwụru; tẹme ọ bụru onye maru Chileke.
8 Onye te eyejedu nwibe iya obu ta amakwa Chileke; kẹle Chileke
bụkwa eye obu l'onwiya.
9 Gẹ Chileke gude goshi anyi gẹ ya yeberu anyi obu bụ l'o ziru Nwa
iya lanụ, ọ nwụru kpoloko; g'ọ bya lẹ mgboko g'anyi eshi iya l'ẹka
dzụru ndzụ.
10 Ẹka n-yemobu ọwa-a gude shia iche bụ lẹ-a; ọ tọ bụdu l'ọo
anyịbedua yeru Chileke obu; ọ bụ-chia Chileke bẹ goshiru l'ọo
yẹbedua yeru anyi obu. G'o gude goshi iya bụ l'o woru Nwa iya ye
g'ọ bya eworu onwiya gwee ẹja ọha; gude gwefu iphe-ẹji, anyi meru.
11 Ndu mu yeru obu; eshinu Chileke yeberu anyi obu ẹgube ono bẹ
ọ gbakwarụ-a anyi g'onyemonye eyegbaa nwibe iya obu.

12 Chileke bẹ o tokọ dụ-swekwaa onye hụmajewaru iya nụ. Obenu
lẹ-a; anyi -yewaa nwibe anyi obu; ọo ya bụ Chileke ebukwanụru anyi
eburu l'ẹhu; tẹme n-yemobu Chileke edzuhukwaaphọ oke l'ẹhu anyi.
13 Lẹ Chileke nụkwaru anyi Unme nkiya gẹdegede. Ọ bụru Unme
ono, ọ nụru anyi ono meru g'o gude anyi maru lẹ Chileke bu ebubu
l'ime anyi; tẹme anyịbedua bukwaruphọ l'ime iya.
14 Tẹme anyi hụmawaa l'ẹnya; bya epfuru iya onyemonye sụ lẹ Nna
yeru Nwa iya g'ọ bya abụru Onye-Ndzọta ụnwu eliphe.
15 Ọo ya bụ l'onye dụwaru ike pfụru l'edzudzu-ọha; pfua lẹ Jizọsu
bụ Nwa Chileke bẹ a maẹrupho lẹ Chileke buwa iya ebubu l'ẹhu; tẹme
onye ọbu bukwaruphọ l'ẹhu kẹ Chileke.
16 Sụ-a; anyi maakwaru lẹ Chileke yeru anyi obu; anyi bya ewowaru
onwanyi ye iya l'ẹka; opfu l'anyi kwetarụ l'o yeru anyi obu eviya.
Chileke bụkwa n-yemobu l'onwiya. Ọo ya bụ l'onye gude n-yemobu
buru bẹ buwa ebubu l'ime Chileke; tẹme Chileke bukwaruphọ l'ime
onye ọbu.
17 Iphe e-goshi lẹ n-yemobu dzuru oke l'ẹhu anyi bụ l'obu e-shihu
anyi ike mbọku ikpe ono. Noo l'ọo gẹ ndzụ Kéreshi dụ bụ gẹ ndzụ
anyi dụkwapho lẹ mgboko-a.
18 N-yemobu te enwedu ndzụ-agụgu. N-yemobu, ọphu dụebe ree
agbẹjechikwa chịfu iphe, bụkpoo ndzụ-agụgu g'ọ ha. Noo lẹ nemadzụ
-nọdu eme iphe; ndzụ nọdu agụ iya; bẹ ọ maru l'aa-hụ iya ahụ̀hù. Ọo
ya bụ l'onye ono ndzụ agụ ono bẹ n-yemobu iya adụebedu ree.
19 Anyi yeru iya obu; kẹle o vururọ ụzo yee anyi obu.
20 Teke ọ bụ lẹ nemadzụ bẹ nwanna iya dụ ashị; l'ẹka onye ọbu
sụkwaru lẹ ya yeru Chileke obu; ọ kwa ụka bẹ onye ọbu dzụru. ?
Dẹnu g'ọ bụ onye yẹe ya bụ nwanna, bụ onye ọ hụmaru l'ẹnya bẹ o
to yedụru obu; ọ bụchiaru Chileke, ọ tọ hụmaduru l'ẹnya bẹ ọo-gbẹ
yechia obu.
21 Jizọsu l'onwiya tụkwaru ekemu-a sụ g'onye yeru Chileke obu
yekwaaphọ nwanna iya obu.

5

Okoo, anyi atụ ekpu iphe mgboko

1 Sụ-a; iphe, bụkpoo onye kwetarụ l'ọo Jizọsu bụ Onye-Ndzọta ọbu,
Chileke kweru ukwe lẹ ya e-zi g'ọ bya ọbu; onye ono bụakwaa nwa
Chileke. Ọzo bụ l'onyemonye, bụ onye yekpọwaru onye nwụru nwa
obu l'atụkojekwa onye ọbu yẹe nwa iya ọbu yee obu.
2 Anyi -yee Chileke obu bya emeje ekemu, ọ tụru; ọo ya bụ anyi
amaru l'anyi yeru ụnwu Chileke obu.
3 Lẹ g'anyi e-shije goshi l'anyi yeru Chileke obu bụkwa emeje
iphemiphe, Chileke tụru l'ekemu sụ g'e meje. Ọphu iphe, ọ tụru
l'ekemu iya ọbu abụkwa l'ọotsu l'ẹhu ememe.
4 Onyemonye, Chileke nwụru; alwụ-kpeje iphe mgboko; ka iya ike.
Ọ bụru l'ọo l'anyi wowaru onwanyi ye Chileke l'ẹka meru iphe, anyi
lwụ-kpewaru iphe mgboko; tụru okoo kpua ya.
5 Mbụ-a; ?bụ onye dụ ịdagha bụ onye atụje okoo kpua iphe mgboko?
?Tọbudu onye kwetarụ l'ọo Jizọsu bụ Nwa Chileke?

Anọru Jizọsu l'ekebe

6 Ọ kwa Jizọsu Kéreshi bụ onye ono, byaru nụ ono. Teke ọ byaru bẹ
bụ mini bẹ o gude bya; bya egudekwaphọ mee. Mbụ-a; ọ tọ bụdu mini
kpoloko bẹ o gude bya; o gude mini bya egude mee gude bya. Onye
egoshi l'iphe ono bụ eviya bụ Unme Chileke; kẹle ọo Unme Chileke
l'onwiya bụ ọkpobe-opfu ono.
7 Kẹle ẹphe dụ ẹto agba ekebe l'imigwe. Ndu ono bụ Nna; yẹle Opfu-
Chileke; yẹle Unme-dụ-Nsọ. Ẹphe n'ẹto ono tụgbaru bụru nanụ.
8 Ẹphe dụkwapho ẹto agba ekebe l'eliphe. Ndu ono bụ Unme Chileke
yẹle mini waa mee. Ẹphe n'ẹto tụkoru tụgba nanụ.
9 Anyi ekwetajẹ ekebe, nemadzụ agba. Ekebe, Chileke agba gbẹkwa
kabaa eshihu ike. Ono bụru gẹ Chileke gude egoshi lẹ Jizọsu bụ Nwa
iya.
10 Ọo ya bụ l'onye wowarụ onwiya ye Nwa Chileke ono l'ẹka bẹ ekebe
ono dụwaa l'ọkpoma. Onye te ewokwanụru onwiya ye Chileke l'ẹka
bẹ meakwaru iya onye ntuphu-ire; kẹle o to kwedu l'ekebe Chileke
agba lẹ k'ẹhu Nwa iya bụ eviya.
11 Ekebe ono bụ lẹ Chileke nụru anyi ndzụ ojejoje; waa lẹ ndzụ ono
bụ l'ẹhu Nwa iya bẹ o shi.
12 Onye yẹe Nwa iya ono tụgbaru bụru nanụ bẹ nweakwa ndzụ ono;
ọphu onye yẹe Nwa iya ono atụgbaduru bụru nanụ enwekwanụ ndzụ
ono.

Ndzụ ojejoje

13 Sụ-a; iphe-a, mu ede-a bụkwa unubẹdua, unu lẹ Nwa Chileke
tụgbaberu bụru nanụ-a bẹ mu ederu iya; g'unu amakwanụru l'unu
nwewaru ndzụ ojejoje ono.
14 Obu eshihuje anyi ike l'iphu Chileke; noo l'ọonumaje olu anyi mẹ
ọ -bụru l'iphe, anyi sụru g'ọ nụ anyi bẹ anyi pfuru g'ọ dụ iya l'uche.
15 Ọ n'iya bụ l'eshinu anyi maru l'ọonumaje olu anyi l'iphe, bụkpoo
iphe, anyi sụru g'ọ nụ anyi; bẹ anyi maanarụ-a l'anyi natawaru iphe,
anyi sụru g'ọ nụ anyi ọbu.
16 Ọ -dụru onye hụmaru nwanna iya ẹka oome iphe-ẹji, abụdu
e -mee ya; l'o gbua onye meru iya nụ; g'onye ono pfukwaru nụ
Chileke gẹ Chileke woru ndzụ nụ nwanna iya ono, meru iphe-ẹji ono.
Nokwaphọ iphe, Chileke e-me l'ẹhu ndu eme iphe-ẹji, dụ ẹgube ono.
Ọ dụkwanuru iphe-ẹji ọphu bụ e -mee ya; l'oogbua onye meru iya nụ.
Mu ta asụkwaru g'e pfuje nụ Chileke k'ẹgube iphe-ẹji k'ono.
17 Iphe, bụkotakpoo iphe, e meru l'ụzo, apfụduru-ọto bụakwaa iphe-
ẹji; ọle ọ dụkwarupho iphe-ẹji ọphu abụdu e -mee ya; l'oogbua onye
meru iya nụ.
18 Anyi maru l'onyemonye, Chileke nwụru te emejedu iphe-ẹji. Kẹle
Nwa ono Chileke nwụru ono anọduje eleta onye ọbu ẹnya ọkpobe
eleta; k'ọphu Onye-Njọ ono, bụ Obutuswe tee byidu iya ẹka.
19 Anyi maakwaru l'anyi bụ kẹ Chileke; lẹ ndiphe mgburugburu bẹ
Onye-Njọ ono, bụ Obutuswe tụru gburumu swịswia.
20 Ọphu anyi makpọadaru bụ lẹ Nwa Chileke byaru; anyi bya
amakwarụpho l'o meru g'ẹnya sahụ anyi; k'ọphu anyi byaru bya
amaru onye ono, bụ iya bụ ọkpobe Chileke ono. Onye ono bụ ọkpobe
Chileke ono bẹ anyi l'iya tụgbaru bụru nanụ. Ọ bụru onye o shi l'ẹka
bụ Nwa iya ono, bụ Jizọsu Kéreshi. Yẹbedua, bụ Jizọsu Kéreshi bụ
ọkpobe Chileke ono; bya abụru iya bụ ndzụ ojejoje ono l'onwiya.

21 Ụnwegirima mu; unu te ekwejekwa g'ọ dụru iphe, unu ahajẹ g'ọ
bya anọ-chia ẹnya Chileke l'ime ọkpoma unu.

Ẹkwo-ozi K'ẹbo,
Jiọnu
Deru

1 Ẹkwo-ozi ọwa-a shi l'ẹka mụbe onye e meru ọgerenya Chịochi.
Onye mu ede iya anụ bụ eze-nwanyị ono, Chileke họtaru ono yẹe
ndibe iya, bụ ndu mu yeru obu; opfu lẹ mu l'ẹphe tụkowaru bya
amaru ọkpobe-opfu ono. Mbụ-a; ọ tọ bụkwa mbẹdua nwẹkinyi mu
yeru iya obu ọbu. Iphe, bụkotakpoo ndu mawaru ọkpobe-opfu ono
yekọtakwaru iya phọ obu.
2 Noo kẹle ọkpobe-opfu ono buwa anyi ebubu l'ẹhu. Ọ bụru g'oo-
buwarurọ bụ ono; swiru anyi jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
3 Gẹ Chileke, bụ Nna yẹe Nwa iya, bụ Jizọsu Kéreshi meeru anyi eze-
iphe-ọma; phụaru anyi obu-imemini; mee gẹ nchị dụ anyi doo g'anyi
gude ire-lanụ mẹ eye obu tụgba bụru nanụ g'anyi tụgbaru iya.

Ọkpobe-opfu waa eye-obu

4 Ẹhu tsọshikporu mu ụtso ike gẹ mu harụ hụma ndibe ngu; ndu
ọphu eme ọkpobe-opfu ono gẹ Nna sụru g'anyi meje iya.
5 Nta-a bụ iphe, mu arwọ gụbe eze-nwanyị bụ ọwa-a: unu g'anyi
yee nwibe anyi obu. Ọ tọ bụkwa lẹ mu ederu ngu ekemu ọ̀phúú; ọ
kwa ọphu anyi natahawaru eshikpọo lẹ mbụ ono, bụ iya bụ g'anyi yee
nwibe anyi obu.
6 Wakwa iphe, bụ n-yemobu baa: g'anyi mejeẹpho iphe, ọ tụru
l'ekemu. Wakwanụ iphe, bụ ekemu baa: g'unu yeje nwibe unu obu,
bụ iya bụ iphe ono, unu nụmaru e -shi lẹ mbụ ono.
7 Lẹ-a; ndu egudeje ẹregede dephua nemadzụ dụkwaa igwerigwe;
wụfu dzuru ẹkameka lẹ mgboko; ndu jịkaru lẹ Jizọsu byaru-a bya
abụru nemadzụ eviya lẹ mgboko-a. Ẹgube onye ono bụ onye ọbu,
egudeje ẹregede dephua nemadzụ; tẹme ọ bụru iya bụ onye-achị-nta-
Kéreshi ọbu.
8 Iphe unu a-kwabẹerupho onwunu ẹnya iya bụkwa g'unu te eme
g'iphe ono, unu jeru ozi iya ono nahụ unu; tuphahụ kẹ mmanụ.
Unu kwabẹru onwunu ẹnya; k'ọphu unu a-natadzuchia obunggo iya
anatadzu.
9 Onyemonye, ete emejedu iphe ono, Kéreshi ziru ono g'o ziru iya;
onye ono bẹ yẹle Chileke atụgbakwaru bụru nanụ. Onye emekwanụ
iphe ono, Kéreshi ziru ono; ọ nọdu emerwuẹ ya phọ l'oke; onye ono
bẹ yẹle Chileke waa Nwa iya, bụ Jizọsu tụgbaakwaru bụru nanụ.
10 Mbụ-a; ọ -dụru onye byapfutaru unu; ọphu ọ bụdu iphe ono, e
ziru anyi ono bẹ o gude bya; unu ta asụjekpokwaanu onye ono: oshi
adụ; ọphu unu ekelekpọkwaa ya nụ ekele.
11 L'onye sụru onye ono oshi-adụ bẹ yẹe ya dụkwaa ẹbo gbaru l'ẹjo-
iphe, oome.
12 Mu nweru ikpoto iphe, mu gege ederu unu; ọle ọ tọ bụdu ẹkwo yẹe
mini-ẹkwo bẹ mu e-gude degbuaru unu g'ọ dụ mu; iphe, mu arịchia
bụ lẹ mu a-kpapfutachia unu; anyi l'unu abọgbawaro l'ọnu onwanyi;
g'ẹhu atsọkwanu-a anyi tsọfu l'ishi.

13 Ndibe nwanna ngu nwanyị, bụ onye Chileke họtaru l'ekelekwa
ngu phọ. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo-ozi K'ẹto,
Jiọnu
Deru

1 Ẹkwo-ozi ọwa-a shi l'ẹka mụbe onye e meru ọgerenya Chịochi.
Onye mu ede iya anụ bụ Gayọsu onye mu yeru obu opfu lẹ mu l'iya
tụkowaru bya amaru ọkpobe-opfu ono.
2 Sụ-a; ọ̀nyà mu, dụ mu l'obu; mu epfujekwa anụ Chileke g'o mekwaa
g'iphemiphe, jehuru ngu; ẹhu adụ ngu ike; mbụ gẹ mu maanuru-a l'obu
ngu bẹ ẹhu dụkwapho guu.
3 Ọ dụru ụnwunna, harụ bya akọoru mu l'ị pfụ-shikwaduru-a ike
l'ọkpobe-opfu ono; lẹ ndzụ ngu l'ophu bụkotaepho ndzụ ire-lanụ. Ẹhu
tsọo mu ntụmatu.
4 Ọ tọ dụdu iphe, akajẹbaa mu eme g'ẹhu tsọo mu ụtso; 'abụdu lẹ
mu nụmaru lẹ ndzụ ụnwegirima mu bụkotaepho ndzụ ire-lanụ.

Aaja Gayọsu ajaja

5 Ọ̀nyà mu, dụ mu l'obu; iigoshijekwa l'ọ gbaru g'e gude ire ngu
ẹka l'iphe, iimekpọoru ụnwunna anyi; mbụkpoo mẹ ụnwunna, byaru
abyabya.
6 Ẹphe kọru Chịochi-a k'eye obu nkengu. Jiko yejekwaru phẹ ẹka
m'ẹphe -gbẹshi jeshia ije phẹ. Mbụ-a; mejekpọeru phẹ phọ iphe, jiru
Chileke ẹpho.
7 L'eshinu ẹphe gbẹshikpooru ije l'iswi ẹhu Kéreshi-a bẹ ta adụkwa
iphe, ẹphe ekweje anata l'ẹka ndu abụdu ndu kẹ Kéreshi.
8 Noo ya bụ lẹ ndu dụ ẹgube ono bẹ ọ gbaru kẹ g'anyi yejeru ẹka;
g'ọo-bụru iya bụ l'anyi l'ẹphe tụkoru gbarụ mgba l'eje ozi k'ọkpobe-
opfu ono.

Dayotirifisu waa Dimitiriyọsu

9 Mu deru nwẹkwo-ozi nụ Chịochi; ọphu Dayotirifisu, onye woru
onwiya dobe l'ishi eyeduru mu ọnu.
10 Ọo ya bụ lẹ: mu -bya; bẹ mu e-wofuta iphe, oomegbabẹ, bụ iya bụ
mkpọkoro opfu, anọduje afụshi iya l'ọnu, oogudeje adzụshi ụka ekpu
anyi. Tẹme ọphu ono ejikwaru iya phọ ẹpho. Ọ gbẹshi ọzo; ọ jịka
g'ụnwunna ta abya g'ẹphe lẹ ndu Chịochi kwee; bya akpọshikwaapho
ndu ọ dụ g'ẹphe l'ẹphe kwee g'ẹphe te eme nno; bya ebufu phẹ lẹ
Chịochi.
11 Ọ̀nyà mu, dụ mu l'obu; ta anwụkwa ẹka ẹjo-iphe; nwụchikwa
ẹka iphe, dụ ree. Ọ kwa o-me-ree bụ kẹ Chileke; o-me-njọ teke ahụma-
swẹkwaa Chileke.
12 Dimitiriyọsu bẹ onyemonye tụ-dzuru ọnu eme ọma nkiya; tẹme
ọkpobe-opfu ono l'onwiya nọdu ajakwa iya phọ ajaja; mbẹdua
l'onwomu nọdu ajakwa iya phọ. Unu maru l'ajaja, anyi aja iya bụ
eviya.

Ekele mkpọchi-ishi

13 Mu nwekwarụ ikpoto iphe, mu gege ederu ngu; ọle ọ tọ bụdu
mkpara-ẹkwo yẹe mini-ẹkwo bẹ mu e-gude degbuaru ngu g'ọ dụ mu.

14 Mu arị lẹ mu ta anọedu ọdu; mu akpapfuta ngu; anyi lẹ ngu abọwaroya l'iphu l'iphu.
15 G'ẹhu dụkwa ngu guu.
Ọ̀nyà ngu phẹ l'ekelekwa ngu rọya-o. Kelekwaruphọ anyi ọ̀nyà anyi phẹ l'ẹhu l'ẹhu.

Ẹkwo-ozi,
Jiudu
Deru

1 Ẹkwo-ozi-a bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Jiudu; onye l'ejeru Jizọsu
Kéreshi ozi; bụkwarupho nwune Jiemusu. Ndu mu ede iya anụ bụ
ndu ono, Chileke kuru bya emee ẹphe bụru ndu nkiya ono. Chileke
ono, bụ Nna bẹ yeru unu obu; bya akwakọbe unu l'ime Jizọsu Kéreshi
g'ọ tọ dụ iphe, e-me unu.
2 Gẹ Chileke phụkwaaru unu obu-imemini; l'oomee g'ẹhu dụ unu
guu; l'ooyekwaaphọ unu obu. G'ọ tụko iphe ono meeru unu; mbụ
meeru iya unu k'anyịnyi.

Ndu ẹjo nzi

3 Ndu mu yeru obu; iphe, mu shi arị lẹ mu e-deru unu l'ẹkwo-ozi-a bụ
k'adzọta ono, Chileke dzọtaru anyi g'anyi ha ono. Ọ gbẹ bya akachia
ree lẹ mu e-dechia ya gude dụa unu obu; g'unu bya awata agbaru
ekweta ono ọdzori; mbụ ekweta ono e yeru ndu-nsọ kẹ Chileke l'ẹka
ono.
4 Iphe, mu gude epfu iya bụ l'ọ harụ nweru ndu ta akwabẹdu Chileke
ùbvù, tọru nwẹhu pyobata l'echilabọ unu; ẹbe a madụ. Ẹphe anọduje
ezi l'ọ dụa ree gẹ nemadzụ meje umere, rehuru erehu; eshinu Chileke
bụwanu onye emeje eze-iphe-ọma. Ẹphe nọdu ajịkaje Jizọsu Kéreshi
ono, bụ iya bụ Nnajịuphu anyi kpoloko; bya abụkwaru iya phọ kpoloko
kpẹekpu bụ onye gude ndzụ anyi. Lẹ teke ndiche bẹ e dehaakwaru iya
rọ l'ẹkwo-opfu Chileke sụ lẹ Chileke a-nma phẹ ikpe iphe ono, ẹphe
eme ono.
5 Iphemiphe-a bẹ unu makọtabebehaakwaru rengurengu; ọle iphe,
mu emelẹpho gẹ mu nyatarụ unu bụ lẹ teke ndiche bẹ Nnajịuphu
dzọkwaru ndu nkiya teke ono, ẹphe shi buru l'alị Ijiputu ono. O meru
ẹphe wụfuta l'alị ono. Ọle ọ dzọchakwaaru phẹ ono; e mechaẹlaa; o
gbushiẹlaa ndu ọphu ekwedu nkiya
6 Tẹme ụnwu-ojozi-imigwe ono g'ẹphe ha; mbụ ndu ọphu, kwefuru
ike l'ẹphe taa nọpyabedu l'ẹka Chileke doberu phẹ g'ẹphe nọdu; bya
agbado ẹka a sụru g'ẹphe buru l'imigwe bẹ Chileke tụkwaru mkpọro
mgbe-abvụ-abvụ; chịru phẹ ye l'ẹjo ọchii ẹka gbahụru tsụkiribaa. Ọ
bụru ẹka ono bẹ ẹphe a-nọdu jasụ l'oke mbọku ono, bụ mbọku, Chileke
e-kpe phẹ mpfugbu ono.
7 Nokwaphọ g'ọ nwụru Sọdomu yẹe Gọmóra; mẹwaro iphe,
bụkpoo mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, ẹphe l'ẹphe narụ ọnu-ẹgu ono.
Ẹphebedua wokọtakwarupho onwophẹ tọgboru eme kẹ nwanyị mẹ
eme iphe, bụkpoo ẹbyi, adụdu k'epfupfu. A nụa phẹ aphụ k'ojejoje.
Iphe ono bụru iphe, Chileke gude alọ ndiphe l'ophu ẹka lẹ nchị.
8 Sụ-a; nokwaphọ g'ọo-dụ ndu ono, ezi iphe, abụdu ọkpobe-opfu
ono. Ẹphe arwọje nrwọ, emeje ẹphe emerwushia onwophẹ; ndu-ishi
nọdu adụje phẹ ashị; ẹphe nọdu anọduje epfubyishi ndu ono, a ta
ahụmadu l'ẹnya l'ogbu-nwịinwii imigwe ono.
9 Epfubyishi ono, ẹphe epfubyishi ndu ono ta adụkwa g'ọ ka mma
l'ọo Mayịkelu, bụ onye-ishi ụnwu-ojozi l'imigwe tụru iya ama ememe.

Mbụ lẹ teke ono, Mayịkelu ono yẹe Nsetanu tụru ẹgo onye a-pata odzu
Mósisu ono bẹ Mayịkelu 'atụkwaru ama ephu Nsetanu iphu; g'e-shi gẹ
ya nma iya ikpe. Iphe, o pfuru Nsetanu bụepho: "G'ọ bụru Nnajịuphu
a-barụ ngu mba."
10 Ndu ono bụ iphe, te edoduru phẹ ẹnya bẹ ẹphe anọduje
epfubyishi. Ẹphe dụ g'anụ-ẹgbudu, enwedu egomunggo, bụepho iphe,
agụ iya nụ bẹ ọomajeru; tẹme ọ bụerupho iphe ono bẹ oomeje.
Nokwaphọ gẹ ndu ono emeje bụ ono. Ọo iphe, agụ phẹ nụ bẹ ẹphe
anọduje eme; ọ bụru iya l'e-gbu phẹ.
11 Nshịo phẹ! Ọo ẹjo ụzo ono, Kénu tsoru teke ndiche ono bẹ ẹphe
etsokwaphọ. Mbụ-a; ndu ọwa-a bụkwa ẹkpiri okpoga bẹ kparụ iphe,
ẹphe shisweru ụzo ono, pfụru nhamụnha ono; bya emeahaa iphe ono,
Belamu meru teke ndiche ono. Mbụ ọ bụru gẹ Kora kwefuru Chileke
ike bụ g'ẹphe watarụ ememe. Ẹphe jekwanụ ala l'iswi g'ọ larụ.
12 Ọobujeru; ẹphe -bya anọ-kube unu; eri nri l'ẹka unu dọkoberu
tụgba nri eri gude egoshi l'unu yeru nwibe unu obu; ẹphe abụru
iphe-iphere nọdu l'echilabọ unu. Ọphu iphere onwophẹ adụjedu
phẹ; l'ọ bụepho onwophẹ bẹ ẹphe letaru ẹnya. Ẹphe dụ g'urwukpu,
phẹrephere zikashịru; ẹgube-a igwe erwuchaa erwurwu; phẹrephere
ezikaa ya; igwe te edzeẹdu mini-a. Ẹphe dụ g'oshi-ọmi; ọle ọ kwa ọphu
ata amịjedu mebyi teke ọ gbaru iya l'amị mebyi. Ẹgube ndu ono bẹ
ọnwu gbuwaru l'ọno-ndzụ; ọ tọ bụledua akpọ anwụhu lanụ bẹ ẹphe
nwụhuru; noo kẹle e phefuwaru phẹ tuphaa g'eephefuje oshi-a.
13 Ẹphe dụkwapho g'akpara-mini, ha shii, l'atụ l'eze-ẹnyimu. Noo
kẹle ẹphe aphụkpotaje ẹjo umere, rehuru erehu ono, ẹphe eme ono
g'ẹka ụphu mini bulihuru. Ẹphe dụ gẹ kpokpode, ephu ụzo. Ọle ẹka
Chileke doberu kwabẹru phẹ bụkwanu tsụkiribaa ẹka agba ẹjo ọchii.
Ọ bụru ẹka ono bẹ ẹphe a-nọdu jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
14 Ọ kwa Inọku, bụ onye ọgbo k'ẹsaa l'eri Ádamu bẹ pfuru
mpfuchiru kẹ ndu ono sụ: "Unu lenu; Nnajịuphu bẹ yẹe ndu nkiya,
dụ ụnubuku ugbo iri shikwa l'imigwe swịru abya;
15 g'ẹphe bya ekpee ndiphe g'ẹphe ha ikpe. Oo-goshikọta iphe, bụ
ndu ono, ata madụ Chileke ono iphemiphe, ẹphe meru iya, bụ iphe-ẹji;
l'oo-gude emeswe ono, ẹphe mesweru iya ono nmaa phẹ ikpe l'ẹphe ta
akwabẹduru iya ùbvù; bya anmakwa phẹ phọ ikpe iphe, bụkpoo ẹjo
opfu, ẹphe gude pfubyishia ẹpha iya."
16 Ndu ono abụjeru; iphe -byaru phẹ; l'ọ bụerupho Chileke bẹ
ẹphe anọduje ata ụta iya; mbụ-a; iphe -byaru phẹ; ẹphe agbẹ wata
agụru Chileke aphụ iya. Ẹphe eworu onwophẹ tọgboru ẹgu ẹjo-iphe,
agụgbabe phẹ nụ. Iphe, eshije phẹ l'ọnu bụerupho aja onwophẹ
mkpọkoro ajaja. Ẹphe -hụmakpowa l'o nweru urwu, ẹphe e-rita
nemadzụ l'ẹka; ẹphe ajakpọshikpoepho onye ọbu.

Anma ọkwa mẹ iphe, ee-meje

17 Ọle ọ bụ; ndu mu yeru obu; iphe, mu eme g'unu maru bụ;
unu nyatajẹepho iphemiphe ono, ndu-ishi-ozi Nnajịuphu anyi Jizọsu
Kéreshi vuhawaa ụzo pfuaru unu ono.
18 Mbụ iphe ono, ẹphe shi anọduje agụru unu l'ọgu ebvu ono, bụ iya
bụ: "L'o -rwujeẹpho teke mgboko-a l'a-bvụ bẹ o nwechaaru ndu a-nọdu

aja unu ewenu. Iphe, ẹphe a-nọdujeepho awoko ẹka iya bụ g'ẹphe e-shi mee iphe, ẹgu iya enwu phẹ phuruphuru l'ẹhu; mbụ iphe, ẹgu iya agụ phẹ; opfu l'ẹphe ta akwabẹdu Chileke ùbvù.”
19 Ndu eme ẹgube ono bẹ l'akpatajẹ g'ọgbo bua onwophẹ ẹbo; wata akpa iche iche. Ọ kwa ẹgu iphe, dụ lẹ mgboko-a, l'agụ phẹ nụ bẹ kpụ phẹ l'ẹka; ọ tọ bụkwa Unme-dụ-Nsọ gude ndzụ phẹ.
20 Obenu lẹ-a; unubẹ ndu ọphu mu yeru obu; unu pfụekwarupho pfụshia ike l'ekwekwe ono, dụ iche ono, unu kweru ono; mbụ ekwekwe ono, shi Chileke l'ẹka ono. Unu gude ekwekwe ono vuje evuvu. Unu hajẹ gẹ Unme-dụ-Nsọ goshije unu g'unu l'e-gudeje epfu anụ Chileke.
21 Unu nọpyabeekwapho lẹ n-yemobu Chileke; unu anọdukwapho ngabẹru Nnajịuphu, bụ Jizọsu Kéreshi g'ọo-phụaru unu obu-imemini; mekwaaphọ g'unu nọdu ndzụ ojejoje.
22 Unu phụjekwaru ndu abọkwadu obu ẹbo obu-imemini.
23 Ẹgube ndu ono bẹ unu e-yetajẹru ẹka; lọfuta phẹ l'ọku. Unu aphụjekwaru phẹ phọ obu-imemini; mbụ ndu ono, bụ ẹgu ẹjo-iphe agụ phẹ nụ bẹ gude ndzụ phẹ ono. Ọle-a; unu ta akwaswejekwaru phẹ ẹnya mẹ unu -nọdu aphụru phẹ obu-imemini ọbu. Iphemiphe, bụ nkephẹ bẹ unu a-kpọkotajekwa ashị; mbụ je akpachaa l'uwe, ẹphe eye l'ẹhu, bụ ọphu ẹphe gudewaa ẹjo-ememe phẹ pharwụshia.

Ajaja bụ kẹ Chileke

24 G'anyi tua Chileke ẹpha; mbụ onye ono, a-dụ ike gudeshia unu g'unu ta ada; tẹme ọ bụkwaru iya phọ l'e-me g'ọ tọ dụ iphe, aa-ta unu ụta iya teke oo-kuta unu dobe l'ọdu-biribiri iya. Ẹka ono bụ ẹka ẹhu a-nọdu atsọwaro unu ụtso.
25 G'anyi tua ya ẹpha l'ọo ya kpoloko kpẹekpu bẹ bụ Chileke. Ọ bụru l'ẹka Nnajịuphu anyi, bụ Jizọsu Kéreshi bẹ oo-shi dzọo anyi. G'ọdu-biribiri mẹ abụ Ọkalibe, kangoru nụ; mẹ ike; mẹ abụ ishi, bụhakpoada nkiya tẹme mgboko dụ; bụru nkiya nta; bụkwarupho nkiya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.

Iphe, Jizọsu Goshiru Jiọnu Lẹ
Ọphulenya

1 Ọwa-a bụ ọphulenya Jizọsu Kéreshi, Chileke nụru iya g'o goshi
ndu ejeru iya ozi, bụ iphe, adụedu g'ọo-nọ-beru l'oomee. Tọbudu iya
bụ; Jizọsu Kéreshi bya ezia ojozi-imigwe iya sụ g'o je atụko iphe ono
g'ọ ha goshi Jiọnu, bụ onye-ozi iya.
2 Ọo iphemiphe, Jiọnu hụmaru bẹ ọ tụkoru g'ọ ha pfukọta-a. Ọ
bụru l'ẹkwo-a l'ẹka-a bẹ Jiọnu tụkoru opfu ono, Chileke pfuru ono
deshikọta. Iphemiphe ono bụkotaru ọkpobe-opfu, Jizọsu Kéreshi ono
goshikọtaru iya.
3 Ọnu-ọma bẹ a gọru nụ iphe, bụ onye agụ ẹkwo-a, e deru opfu,
epfuchiru Chileke-a mẹ ndu nụmaru iya nụ; ngabẹ iya nchị bya emeje
iya ememe; noo lẹ teke iphemiphe-a l'e-mekọta bẹ zaakwaru ntse.

Jiọnu l'ekele Chịochi ẹsaa

4 Ọo mbẹdua, bụ Jiọnu bẹ ekele unubẹ Chịochi ẹsaa ono, dụkota l'alị
Eshiya ono ekele. Mu sụ g'eze-iphe-ọma yẹe ẹhu ọdu guu, shi Chileke
l'ẹka tso unu. Chileke ono bụ onye nọ ndzụ; bya abụru onye shihawaa
nọduta tẹmanu mgboko dụ; bya abụru iya bụ onye ono, abya nụ ono.
G'eze-iphe-ọma, shi iya l'ẹka; mẹkwapho ọphu shi l'ẹka Unme ẹsaa
Chileke bụru k'unu jeyewaruọya. Unme ẹsaa, mu epfuru bụ Unme
ẹsaa ono, l'anọduje l'atatiphu Chileke l'ẹka ọ nọ l'aba-eze iya ono.
5 Eze-iphe-ọma yẹe ẹhu-guu ono shikwaphọ Jizọsu Kéreshi l'ẹka
onye l'apfụshije ike l'iphemiphe, o pfuru anyi; bya abụru onye mbụ,
Chileke meru o teta nọdu ndzụ. Ọ bụkwaru iya phọ bụ onye-ishi iphe,
bụkotakpoo ndu bụ eze lẹ mgboko-a.
Ọ bụ onye yekpọoru anyi obu; k'ọphu ọ nwụhu-chiru anyi anwụhu,
anyi gege anwụhu. Ọ bụru mee ya b'o gude tọo anyi l'ẹgbu ono, iphe-
ẹji shi kee anyi ono.
6 Ọ bya emee anyi; anyi bụru eze; bya abụru uke Chileke; ndu ejeru
Chileke, bụkwapho Nna iya ozi. G'ajaja mẹ ike bụkotaru kẹ Jizọsu jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Nokwa g'ọ dụ.
7 Unu lekwa l'ọ nọakwa anọno l'urwukpu abya. Onyemonye l'e-gude
ẹnya iya hụma iya. Iphe, bụ ndu ono, tụru iya arwa ono bẹ a-hụmakwa
iya phọ. Ọhamoha, dụ lẹ mgboko-a bẹ l'a-rakọta ẹjo ẹkwa; ẹka meji
a-tọfu phẹ mẹ ọ -byaẹpho. Noo iphe, e-me nụ bụ onoya. Nokwa g'ọ
dụ.
8 "Ọ mbẹdua bụ Alụfa bya abụru Omega. Mu bụ onye mbụ bya
abụru onye ikpazụ." Nokwa iphe, Nnajịuphu, bụ Chipfu eepfu; mbụ
onye ono, bụ iya bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike; bya abụru onye shihawaa
nọduta tẹmanu mgboko dụ; bya abụru iya bụ onye ono, l'abya nụ
ono.

Ahụma Kéreshi l'ọphulenya

9 Ọo mbẹdua bẹ bụ Jiọnu, bụkwapho nwanna unu. Mu bụ onye mu
l'unu tụkoru bụru ndu ẹphe lẹ Jizọsu tụgbaru bụru nanụ l'eje ẹjo iphe-
ẹhuka-a, anyi eje-a. Mu l'unu tụkokwarupho nweru ọta-nshi. Ọ bụru
ẹgube ono bẹ anyi e-mechakwaphọ tụko gbarụ mgba nweru mgboko

ò̀phúú ono, l'e-shi Chileke l'ẹka ono. L'o nweru teke a kpụtajeru mu je edobe l'alị, ẹnyimu sọ-pheru. Iphe, eekuje ẹka ono bụ Patụmosu. Iphe, e gude kpụru mu laa ẹka ono bụ l'ọle mu asa opfu Chileke asasa; mẹkwapho lẹ mu anọduje epfuru ndu ọzo l'edzudzu-ọha k'ọkpobe iphe ono, Jizọsu Kéreshi goshiru mu ono.
10 Tọbudu iya bụ; o be l'eswe ujiku lanụ, bụ eswe Nnajịuphu; Unme
Chileke bya ejiẹ mu phọ ẹhu pyịmu. Mu wata aphụ ọphulenya. Mu
nụma olu-opfu, kwata adashikpọ ike ike ike ike g'onye egbu opu-ọgu
l'ụzo azụ mu.
11 Olu ono sụ: "Ọ kwa mbẹdua bụ Alụfa bya abụru Omega; mu bụ
onye mbụ bya abụru onye ikpazụ. Tụkokpoepho iphe, ịibya ahụma-a
dekọta l'ẹkwo; zikaaru Chịochi ẹsaa-a, nọ lẹ Eshiya; mbụ ndu Chịochi,
nọ lẹ Efesọsu; waa ndu kẹ Sumena; mẹ ndu kẹ Pegamọmu; waa ndu
kẹ Tayatayira; waa ndu kẹ Sadisu; waa ndu kẹ Filadelufiya; mẹ ndu kẹ
Layodeshiya."
12 Mu bya aghaa ẹnya l'azụ gẹ mu hụmaeshikwa onye ono, epfu
eyeru mu nụ onoya. Mu ghaa ẹnya ono mu hụma orọku ẹsaa e
mekọtaru lẹ mkpọla-ododo.
13 Ọ dụru onye dụepho gẹ Abụbu-Ndiphe, yekọtaerupho akpawuru
uwe, l'akpa iya l'ọgba-echi pfụru lẹ mgbaka orọku ẹsaa ono. Uwe ono
bẹ e gude akpọ-mkpọla-ododo kebuta iya l'unme.
14 Ẹgbushi, dụ iya l'ishi nọdu achaẹpho kẹ phuuphuu g'ẹji atụru,
maru acha ụcha; mbụ kwata acha pemu pemu g'aka-mini-sunoo. Ẹnya
iya dụepho g'ìphóró ọku, enwu enwunwu.
15 Ọkpa iya labọ chakọta zịriri gẹ mkpụrukpu-ígwè, ama mma, a
hụru l'ọku jeye ọ chaa achacha; mbụ hụta iya jasụ o gbuchafụ. Olu-
opfu iya dụepho g'ẹka eze mini aphụ gbudugbudu.
16 Ọ chịru kpokpode ẹsaa l'ẹkutara iya. Ogu-echi, atsụ nkọ akpatiphu
labọ nọdu alụfutaje iya l'ọnu. Iphu onye ono nọdu egbuẹpho nwịinwii
g'ẹnyanwu keru l'ishi.
17 Mu hụma iya bya adaa ya kpurumu lẹ mgboru ọkpa; dabyiẹrupho
g'onye nwụhuru anwụhu. Ọ bya ebyibe mu ẹkutara iya bya asụ mu:
"Ndzụ b'agụshi ngu. Ọo mbẹdua bụ Onye Ivuzọ bya abụru Onye
Ikpazụ.
18 Ọo mbẹdua bụ onye ono, shi nwụhu anwụhu; ọle mu nọwaa ndzụ
ojejoje nta-a. Nokwa g'ọ dụ. Ọ kwa mu gude ire-igodo ọku-alị-maa mẹ
k'anwụhu.
19 Dee iphemiphe-a, ị hụmawaru-a l'ẹkwo waa iphe, dụ nta-a;
mẹkwapho iphe, e-me l'iphu.
20 Waa iphe, e domiru edomi dụ lẹ kpokpode ẹsaa-a phọ, ị hụmaru
l'ẹkutara mu phọ; yẹle orọku mkpọla-ododo ẹsaa phọ. Kpokpode
ẹsaa ono bẹ bụ ụnwu-ojozi-imigwe, l'anọduje eletagbaa Chịochi ẹsaa
ono ẹnya; orọku ẹsaa ono bụru Chịochi ẹsaa ọbu."

2

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Efesọsu

1 "Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Efesọsu baa: Ọwa-a
bụ ozi, onye ono, chị kpokpode ẹsaa l'ẹkutara ono ziru; onye ejephe
lẹ mgbaka orọku mkpọla-ododo ẹsaa ono.

2 Mu makọtakwaru iphemiphe, iimeje g'ọ ha; mu maru g'iijeshiberu
ozi ike; bya amaru g'ịi taberu iphe nshi. Mu maru l'ị tị kwejedu gẹ ndu
eme ẹjo-iphe shita ẹka ị nọ. L'ị hụchawaru iphe, bụ ndu ono, sụru
l'ẹphe bụ ndu-ishi-ozi ono ama; mbụ ndu sụru l'ẹphe bụ ndu-ishi-ozi;
l'ẹbe abụ l'ẹphe bụ iya; i shi ẹgube ono maru l'ẹphe bụ ndu ntuphu-ire.
3 Mu makwarụ-a l'ị tajẹru iphe nshi; l'ị jewaru iphe-ẹhuka, dụ shii
l'opfu ẹhu mu; ọphu ike abvụduru ngu;
4 ọle-a; o nweẹrupho ọru, mu hụmaru ngu l'ẹhu. Ọ tọ bụedu g'i shi
yee mu obu bụ g'i yeru mu iya nta-a.
5 Nyatanụ ẹka o jeberu ụzo kpọ-swehu ngu. G'izimanụ lwa ngu azụ;
g'ị wata eme iphe ono, i shihawaa lẹ mbụlembu meta ono; ọdumeka bẹ
mu a-byapfutakwa ngu ẹgwegwa; bya apafụ orọku ngu l'ẹka ọ pfụru;
gbahaa l'izimanụ lwarụ ngu azụ.
6 Ọle g'ọ dụhabe; iphe, mu aja ngu ajaja iya bụ l'ẹjo-iphe ndu ọgbo
Nịkolasu ono eme bẹ dụ ngu ashị; ọ bụru g'ọ dụkwa mu phọ ashị bụ
ono.
7 "G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya nụma iphe-a, Unme Chileke epfu
anụ iphe, bụkpoo Chịochi g'ẹphe ha-a.
"Ọ kwa iphe, bụ onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ mu e-kwe g'o ria
akpụru oshi ono, emeje g'a nọdu ndzụ ono; mbụ oshi ono, pfụru
l'ọkpoku Chileke ono.

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Sumena

8 "Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Sumena baa:
"Ọwa-a bụ iphe, oopfu mbụ onye ono, bụ onye ivuzọ bya abụru onye
ikpazụ; onye ono, shi nwụhu anwụhu; ọle ọ dzụwaa ndzụ ọzo ono.
9 Mu makwarụ-a l'iije iphe-ẹhuka; tẹme ị nọdu akpa nri; obenu l'i
nweru iphe shii. Mu makwarụ-a epfubyishi ono, ndu ono, sụru l'ẹphe
bụ ndu Jiu l'ẹbe ẹphe abụ iya ono epfubyishi Chileke ngu ono; ndu
ono bụ ụlo-ndzukọ ndu abajẹru Nsetanu ẹja.
10 Ii byakwa eje iphe-ẹhuka nta-a; ọle ọo gẹ ndzụ ba agụkwa ngu.
Unu lekwa; Obutuswe a-hakwaru unu chịta je atụshia mkpọro; g'e shi
ẹka ono hụa unu ama. Mbụ l'unu e-je iphe-ẹhuka ujiku iri mkpurophu.
Ọle; nọduekwa mu phọ l'ẹka g'ị nọ iya jasụ l'egbua ngu egbugbu; e-
mechaa mu ekpube ngu okpu-eze ono, bụ ndzụ.
11 "G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke
epfu anụ iphe, bụkpoo Chịochi g'ẹphe ha-a.
"L'ọ kwa iphe, bụ onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ bụ onye a ta abyadụ
ekwe g'ọnwu mgbu labọ gbua."

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Pegamọmu

12 Tẹme waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Pegamọmu baa:
"Ọwa-a bụ ozi, onye ono, gude ogu-echi, atsụ nkọ akpata iphu labọ
ono ezi.
13 Mu makwarụ-a l'i bu l'ẹka aba-eze Nsetanu nọ anọno. Obenu
l'i gudeshiẹpho ẹpha mu; ọphu ị gọjeduru ẹgo l'i ti kweẹdu nkemu;
mbụkponu teke ono e gburu Antipasu l'ẹka Nsetanu bu ebubu; opfu
l'ọo l'ọ pfụru l'edzudzu-ọha pfua l'ọo mu bẹ ya nọ l'ẹka ono.
14 Ọle o nweẹkwarupho iphe olemole, bụ ọru, mu hụmaru ngu
l'ẹhu. O nweru ndu harụ nọdu ngu l'ime, bụ ndu eme ẹjo-iphe,
ẹphe nwụtaru l'ẹka Belamu, bụ onye ono ziru Belaku g'o-shi dephua

ụnwu Ízurẹlu; deru phẹ ye l'eri iphe, a gwarụ iphe; yẹle apharwụshi onwophẹ.
15 Nokwaphọ g'ọ dụru ndu nọ l'echilabọ unu; eme iphe ono, ndu ọgbo Nịkolasu ezi ono, bụkwapho iphe, dụ mu ashị-a.
16 Ọo ya bụ; g'izimanụ lwakwa unu azụ; ọdumeka bẹ mu a-byapfutakwa unu l'ẹka-ẹgwa bya egude ogu-echi ono, shi mu l'ọnu ono gude tsoo ẹgube ndu ono ọgu.
17 "G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke epfu anụ iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha-a.
"Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ mu a-harụ nri ono, bụ mana ono, Chileke domiru edomi ono; waa mkpuma ọchaa ono, e deru ẹpha ọphúú ono. Ẹpha ono ta adụdu onye ọzo, maru iya nụ; gbahaa onye ono, a nụru iya ono.

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Tayatayira

18 "Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Tayatayira baa: 'Ọwa-a bụ ozi, Nwa Chileke ono ezi; onye ẹnya iya dụepho g'ìphóró ọku, enwu enwunwu; tẹme ọkpa labọ chakọta iya kẹ zịriri g'ope, a hụru l'ọku o gbuchafụ egbuchafụ.
19 Mu makọtakwaru-a iphemiphe, unu emeje g'ọ ha. Mu maru n-yemobu unu; maru g'unu yeberu ẹhu l'ozi bya amaru ekweta unu; maru g'unu ataberu iphe nshi; maru ozi unu. Mu maru l'iphe, unu eme nta-a bẹ nyịberu iphe, unu shi eme lẹ mbụ.
20 Ọle-a; o nweẹrupho ọru, mu hụmaru unu l'ẹhu: Unu kweru g'ẹjo nwanyị ono, bụ Jiezebẹlu nọdu l'echilabọ unu, bụ nwanyị ọphu asụje lẹ ya bụ onye-mpfuchiru Chileke; unu haa ya ọ nọdu ezi iphe; gude iya mee ndu-ozi mu ẹphe nọdu apharwụshi onwophẹ; eri iphe, a gwarụ iphe.
21 Mu hakpọoru iya ụzo nọo ọdu g'ee-shi g'izimanụ iphe-ẹji iya lwa iya azụ; ọphu o kwedu g'izimanụ lwa iya azụ g'ọ haa apharwụshi onwiya.
22 Mu abyakwa iya eme g'ọ zẹe l'ẹhu, e-mee iya l'ọ kwaa l'ụlo. Ndu ono, ẹphe l'iya azẹje ono bẹ mu e-me g'ẹphe jee ẹjo oke iphe-ẹhuka, parụ ẹka apaa; gbahaa l'izimanụ iphe-ẹji phẹ lwarụ phẹ azụ; ẹphe haa etso nwanyị ono.
23 Ụnwu iya g'ẹphe ha bẹ mu e-chigbushikọta echigbushi. Ọo ya bụ g'iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha amakwanụru l'ọo mbẹdua bụ onye ono, l'enyochajẹ uche nemadzụ; nyochaa ọkpoma iya maru iphe dụ iya l'egomunggo ono. Sụ-a; g'unu hakọtakpoo l'onye l'onye bẹ mu a-nụkotachaa aphụ gbaru iya nụ l'ẹhu l'ẹhu. Onyemonye bẹ mu a-nụ aphụ lẹ g'iphe, o meru gbaru.
24 " 'A bya l'unubẹ ndu ọphu bukwaphọ lẹ Tayatayira; unubẹdua te ekwedu ye ẹka l'ẹjo-iphe ono, ndu ono ezi ono. Unubẹdua bụ ndu ọphu amadụ iphe ono, o nweru ndu ahajẹru sụ l'ọo iphe, e domigbaru edomi k'ẹhu Nsetanu. Unubẹdua ta adụekwa iphe ọzo, mu asụkwadu g'unu mee.
25 Ọ bụepho lẹ-a; g'ọ dụhabe; unu chịkwaru ẹka labọ kwẹe l'iphe ono, bụwaa k'unu ono gudeshia ya ike jasụ teke mu a-bya ọzo.
26 Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta yẹe onye emeje iphe, mu pfuru; mbụ onye gude iya ememe jeye l'ikpazụ; nokwa onye mu e-ye iya l'ẹka g'ọ bụru onye-ishi ọhamoha.

27 Oo-gude mgbọrígwè bụru ishi ọhamoha; gwee ọhamoha ono uji.
Ono bụru iphe, Nna sụru gẹ mu mee.
28 Ọzo bụ lẹ mu a-nụkwa iya phọ kpokpode nchi-abọhu.
29 “ ‘G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke
epfu anụ iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha-a.’ ”

3

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Sadisu

1 “Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Sadisu baa:
“Ọwa-a bụ ozi, onye ono ezi; mbụ onye ono gude Unme ẹsaa Chileke
ono waa kpokpode ẹsaa ono. Mu makọtakwaru-a iphemiphe, unu
emeje g'ọ ha. L'aanọduje eku unu ndu nọ ndzụ; ọle unu bụ ndu
nwụhuru anwụhu.
2 Ọ tọ dụekwa g'ọo-nọ-beru nta-a iphe ọbu, unu nweru ọbu anyịhu
ẹnya ree. Ọo ya bụ; unu tehukwa nwụru ẹnya; kwabẹru iya ẹnya
k'ọphu ọo-rọ-kerehu. Mu daleakwaru unu hụmawaa l'iphemiphe,
unu eme ta adụdu ọphu unu metabewaru g'ọ gbaru l'iphu Chileke mu.
3 Ọo ya bụ; unu nyatajẹkwapho ozi-ọma ono, unu gude nchị unu
nụma kwetakwaphọ ono. Unu pfụkwarupho pfụshia ike l'iphe ozi-
ọma ono epfu. G'izimanụ lwakwa unu azụ. Teke ọ bụ l'unu te
etehuduru nwụru ẹnya bẹ mu a-tụkwa unu l'ụzorehu; mbụ byaẹpho
g'onye-oshi, ata dụdu onye amajẹ teke ọobya. Ọo ya bụ l'unu ta abyadụ
ama teke mu a-byapfuta unu.
4 Ọle g'ọ dụhabe; o nwekwarụ nwụmadzu olemole, unu l'ẹphe nọ lẹ
Sadisu; ndu te emerwụshiduru uwe phẹ. Ọ bụru ndu ono bẹ e-ye uwe
ọchaa; mu l'ẹphe eburu; kẹle ẹphe goshiwaru l'ọo iphe ono rwuberu
phẹ.
5 Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ e-ye uwe ọchaa ono. Ọphu
mu abyakwa ehufu ẹpha onye ono l'ẹkwo, e deshiru ẹpha ndu dzụ
ndzụ ojejoje. Mu a-pfụru l'iphu Nna mu; mẹ l'iphu ụnwu-ojozi iya, nọ
l'imigwe; pfua ya hoo haa l'onye ono bẹ bụkwa onye nọ mu l'ẹka.
6 “ ‘G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke
epfu anụ iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha-a.’ ”

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Filadelufiya

7 Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Filadelufiya baa:
“Ọwa-a bụ ozi, onye ono, dụ nsọ bya abụru onye ire-lanụ ono ezi.
Onye ono, bụ iya gude ire-igodo eze ono, bụ Dévidi. Onye abụjeru: ọ
-gụhaa ụzo; ọ tọ dụedu onye ọzo asụru iya agụ-chi; teke ọ gụ-chiru
iya agụ-chi; ọ tọ dụedu onye ọzo sụru iya agụha.
8 Sụ-a; mu makọtakwaru-a iphemiphe, unu emeje g'ọ ha. Mu
gụhaakwaru ụzo gheberu unu ọnu; ọphu ọ dụkwa onye sụru iya
agụ-chi agụ-chi. Mu makwarụ-a l'ike ta adụ-zidu unu; ọle unu
pfụlekwaru-a pfụ-shia ike l'opfu ono, mu pfuru ono; unu nọdu
emekwa iya phọ ememe; ọphu unu agọjedu ẹgo l'unu ta abụdu ndibe
mu.
9 “Iphe unu a-hụma bụ lẹ ndu ono bụ ndu ndzukọ ọphu abajẹru
Nsetanu ẹja ono; ndu ono adzụje ụka sụ l'ẹphe bụ ndu Jiu l'ẹbe ẹphe
abụ iya ono; ndu ono bẹ mu e-me: ẹphe abya egbushi ikpere l'alị baarụ
unu ẹja. Noo gẹ mu e-shi mee: ẹphe amaru lẹ mu yeru unu obu bụ
ono.

10 Eshinu unu tarụ nshi ono, bụ iya bụ iphe, mu karụ unu g'unu meje
ono; bẹ mbẹdua e-gudeshikwaphọ unu mẹ ọhutama -byaẹpho; mbụ
ọhutama ono l'abya l'eliphe l'ophu; g'ọ hụa iphe, bụ ndiphe l'ophu ama
ono.
11 Ọ tọ dụekwa g'ọo-nọ-beru mu abya. Unu gudeshikwa iphe ono,
bụwaa k'unu ono ikike g'ọ tọ dụ onye l'anata unu okpu-eze ono.
12 Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ mu e-me g'ọ bụru itso nọ
l'ime eze-ụlo Chileke mu; ọphu ọo-lụfubaedu iya alụfu. Mu eworu
ẹpha Chileke mu dee ya l'ọnu-iphu; dekwaa ya phọ ẹpha mkpụkpu
kẹ Chileke mu ono, bụ iya bụ Jierúsalẹmu ọ̀phúú. Mkpụkpu ono bụ
l'imigwe ẹka Chileke mu ono nọ bẹ oo-shi bya. Mu abya edefụkwaa
phọ ẹpha ọ̀phúú nkemu l'ọnu-iphu onye ono.
13 "G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke
epfu anụ iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha-a.

Ozi, Kéreshi ezi Chịochi Layodeshiya

14 "Waa iphe, ii-de nụ ojozi-imigwe kẹ Chịochi Layodeshiya baa:
"Ọwa-a bụ ozi, oozi; mbụ onye ono, ẹpha iya bụ: Nokwa g'ọ dụ";
mbụ onye ono, ọ gbaru kẹ g'e gude ire iya ẹka l'iphemiphe, oopfu ono;
bya abụru iya bụ onye pfuru anyi ọkpobe-opfu Chileke; bya abụkwaru
iya phọ bụ onye iphemiphe, Chileke meru dobe lẹ mgboko shi l'ẹka.
15 Mu makọtakwaru-a iphemiphe, unu emeje g'ọ ha; l'unu te ejidu
oyi ọphu unu evudu ọku. Unu gege anọdu eji oyi; ọzoo l'unu evu ọku.
16 Ọo ya bụ; l'eshinu unu dụ wụruwuru; unu te ejidu oyi ọphu unu
evudu ọku bẹ mu a-gbụfu unu.
17 L'unu anọduje aba abaa enweru iphe; l'iphe akabẹ kweru unu; l'ọ
tọ dụkpodaa iphe ụko iya dụru unu. Nshịo unu; unu ta amaduro l'unu
dụ k'ayọru ọshi; l'unu akpa nri; unu nọdu atsụ ishi bya agbakwarụ phọ
ọto.
18 Ọo ya bụ l'ìdzù, mu a-chịru unu nta-a bụ g'unu bya azụta mu
mkpọla-ododo mbụ ọphu a kpụru l'ọku-ụzu; k'ọphu adụedu mkpaba
dụ iya nụ; g'oo-mee unu g'unu bụru ndu nweru iphe; unu abyakwaphọ
bya azụta mu uwe ọchaa g'unu yeje g'unu ta agbahẹru ọto; ọo ya bụ
g'iphere adụ-buhu unu. Unu azụtakwa mu phọ ọbvu ẹnya tee l'ẹnya
ono g'unu awata aphụ ụzo.
19 L'ọ kwa ndu mu yeru obu bẹ mu abajẹru mba; hụa phẹ ahù̀hù;
g'ẹphe maru iphe. Ọo ya bụ; unu gude nụ obu unu g'ọ ha meje gẹ mu
pfuru ono; g'izimanụ iphe-ẹji unu lwadụpho unu azụ.
20 Unu lenu; mu pfụakwaru l'ọnu mgbo akụ ẹka l'ụzo. Onye nụmaru
olu mu; gụhaaru mu ụzo; mu abata; mu l'iya erigba nri; onye eria kẹ
nwibe iya; onye eria kẹ nwibe iya.
21 Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta bẹ mu e-kwe g'ọ nọ-kube mu
l'aba-eze mu; bụnaa gẹ mbẹdua lwụru lwụta bya anọ-kube Nna mu
l'aba-eze iya-a.
22 "G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya; nụma iphe-a, Unme Chileke
epfu anụ iphe, bụ Chịochi g'ẹphe ha-a."

4

Abarụ Chileke ẹja l'imigwe

1 Tọbudu iya bụ; ono bvụchaepho mu byakwa elee ẹnya ọzo; hụma
ụzo, gheru ọnu l'imigwe. Olu mbụ phọ, mu shi nụmahawaa phọ; mbụ

olu phọ l'ada g'opu-ọgu phọ; sụ mu: “Nyikota byakpọdapho l'ẹka gẹ mu goshi ngu iphe, e-me l'iphu.”
2 G'e jia epfua Unme Chileke bya ejiana mu-a ẹhu pyịmu. E jeshia ele ẹnya; e dobewaa aba-eze l'imigwe l'ẹka ono. Ọ dụkwarupho onye nọ iya nụ.
3 Onye ono, nọ iya nụ ono nọdu egbuẹpho kẹ nwịinwii gẹ mkpuma jiásùpà. Iphu iya nọdu eke zaazaa gẹ mkpuma kanélìyànù. Iphe nọ-pheru aba-eze ono mgburugburu bụru ẹko-mini, ekelẹpho oyingo oyingo gẹ mkpuma, bụ emeralụdu.
4 Aba-eze ụkporo l'ẹno ọzo nọ-phee aba-eze ono mgburugburu. Ndu bụ ọgerenya ụkporo l'ẹno nọduchaa anọ l'aba-eze ono. Ẹphe yekọtaepho uwe, achagbaa pemu pemu. Ẹphe bya ekpugbaaru okpu-eze l'ishi. Okpu-eze ono g'ọ ha bẹ bụkota mkpọla-ododo bẹ e gude wụa ya.
5 Ebemu-igwe nọdu eshijeẹpho l'ẹka ono, aba-eze ono nọ ono alọ kẹ waa waa. Igwe nọdu ede riiriirii; ara ọ́rà; atụ egbigwe. Orọku ẹsaa nọdugbaa l'iphu aba-eze ono enwugbaa jajaja, bụ iya bụ Unme ẹsaa Chileke ono.
6 Iphe, dụfukwaapho l'iphu aba-eze ono bụ iphe, dụ g'eze-ẹnyimu, aphụ ngerengere g'iphe, e gude onyo mee.
O nweru iphe ẹno, nọgbaa ndzụ nọ l'echilabọ aba-eze ono. Iphe ono bya anọ-phekwaaphọ aba-eze ono mgburugburu. Iphe ẹno ọbu tụkoepho iphe, bụ ẹhu iya l'ophu g'ẹhu iya ha mokashịa ẹnya ẹnya; iphu l'azụ.
7 Kẹ mbụ bẹ dụ g'oduma; k'ẹbo dụ gẹ nwa oke-eswi; k'ẹto bẹ nweru iphu dụ gẹ kẹ nemadzụ; k'ẹno dụ g'ugo, ephe l'eli.
8 Iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono nwegbachaaru ǹkù ishii ishii l'ẹhu l'ẹhu. Ẹhumehu bụkotaru phẹ ẹnya ẹnya mẹ eli ẹhu phẹ mẹ l'ime ẹhu phẹ. Eswe mẹ ẹnyashi ta adụdu teke ẹphe ta anọdujedu agụ ebvu sụ:
“Nsọ! Nsọ! Nsọ!
bẹ Nnajịuphu ono,
bụ Chileke, bụ iya
bụ
Ọkalibe-Kakọta-Ike
dụ.
Ọo ya bụ Chileke ono,
shihawaa nọduta
tẹmanu mgboko dụ ono;
bya abụru onye nọ
ndzụ nta
bya abụru iya bụ
onye ono,
abya nụ ono.”
9 Iphe ẹno ono, nọ ndzụ ono bẹ agụ ebvu aja onye ono, nọ ndzụ ojejoje ono ajaja; onye ono, bụ iya nọ l'aba-eze ono; tẹme ẹphe nọdu agụkwa iya phọ gude akwabẹ iya ùbvù; bya egude iya etu iya ẹpha. No iya; ọ nọdu abụjeru teke ẹphe gụerupho ebvu ono;
10 ndu bụ ọgerenya ụkporo l'ẹno ono adakọtaepho kpurumu l'iphu onye ono, nọ l'aba-eze ono baarụ iya ẹja; mbụ onye ono, bụ iya nọ ndzụ ojejoje ono. Ẹphe abya ekpushia okpu-eze phẹ woru wụshi l'iphu aba-eze ono gụa ebvu sụ:

11 “Ọ gbakwarụ ngu gụbe
Nnajịuphu bya abụru
Chileke anyi;
g'aatụko g'a ha jaa ngu
ajaja;
kwabẹ ngu ùbvù;
anụru ngu opfu
l'ọo ngu kachaa ike.
Noo kẹle ọo ngu meru
iphemiphe dobe.
Ọo l'ọ dụ ngu l'uche meru
g'o gude ẹphe dụ;
bụru iphe,
e meru dobe.”

5

Nwatụru-ngwẹja, shi l'ẹka Chileke yẹle ẹkwo, a phụru aphụphu

1 Tọbudu iya bụ; mu bya ahụma l'ọ dụru ẹkwo, a phụru aphụphu, o gude l'ẹkutara; mbụ onye ono, nọ l'aba-eze ono. Ẹkwo ono bẹ e deru iphe l'iphu; dee ya l'azụ. A phụ-chia ya aphụ-chi gude iphe-ọhubama ẹsaa nyachishia ya.

2 Mu bya ahụma ojozi-imigwe lanụ, e yeru ike, ha shii l'ẹka; ẹka ọora iya arara arashi iya ike asụje: “?Bụ onye bụ onye a-sụ lẹ ya maru onwiya; lẹ ya gbaru k'anyashị iphe-ọhubama ono, e gude nyachishia ẹkwo ono, a phụru aphụphu ono; ?onye a-bya anyashịa ya phụhaa?”

3 Ọphu ọ dụdu mẹ onye lanụ l'imigwe; ọzoo l'eliphe; ọzoo l'ime-alị, dụru ike phụhaa ẹkwo ono, a phụru aphụphu ono; ọphu ọ bụ kẹ lee ya ẹnya l'ime.

4 Ẹnya-mini bụru mu vurukutuku l'ẹnya l'ọ tọ dụdu onye a hụmaru, gbaru k'aphụha ẹkwo ono, a phụru aphụphu ono; ọphu ọ bụro onye eje epfu kẹ lee ya ẹnya l'ime.

5 Tọbudu iya bụ; onye lanụ l'ime ndu bụ ọgerenya ono sụ mu: “Ta arashị ẹkwa! Lekwa l'onye ono, bụ Oduma kẹ Jiuda; mbụ oshilọkpa Dévidi ono lwụakwaru ọgu ono lwụta. Ọ bụru iya bụ onye a-dụ ike phụhaa ẹkwo ono, a phụru aphụphu ono nyashịa ya iphe-ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachia ya ono.”

6 No iya; mu bya ahụma Nwatụru ono l'ẹka ọ pfụru lẹ mgbaka aba-eze ono yẹe iphe ẹno phọ, nọgbaa ndzụ, nọ l'echilabọ ndu bụ ọgerenya ụkporo l'ẹno ono. Nwatụru ono bẹ dụepho g'e gbujehawaru iya egbugbu. O furu mpu ẹsaa; mokwaaphọ ẹnya ẹsaa, bụ iphe, nọ-chigbaaru ẹnya Unme ẹsaa Chileke; mbụ Unme ẹsaa, Chileke ziru g'ẹphe gbakashịhu dzuru mgboko l'ophu.

7 Ọ gbalihu bya ejepfu onye ono, nọ l'aba-eze ono bya anata iya ẹkwo ono, a phụru aphụphu ono, o gude l'ẹkutara ono.

8 O wotaẹpho ẹkwo ono; iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono mẹ ụkporo ndu bụ ọgerenya lẹ ndu bụ ọgerenya ẹno phọ tụko daa kpurumu l'iphu Nwatụru ono baarụ iya ẹja. Ndu bụ ọgerenya ono tụko pagbaarụ eze une l'ẹhu l'ẹhu bya egudegbakwaaphọ eze-ochi, e gude mkpọla wụa. Iphe dụgbaa ya nụ bụ ùnwù-isẹnsu, ẹnwuru-ọku iya

anọduje eshi kwẹekweekwee. Ẹnwuru-ọku iya ono nọ-chiru ẹnya
epfupfu ono, ndu-nsọ anọduje epfu anụ Chileke ono.
9 No iya; ndu bụ ọgerenya ono nọdu agụ ebvu ọphúú asụje:
"Ọo ngu gbaru k'ewota ẹkwo ono;
nyịshia ya iphe-ọhubama ono,
e gude nyachishia ya ono.
E gburu ngu egbugbu;
I gude mee ngu gbatarụ
Chileke nemadzụ;
mbụ ndu shigba
l'ipfu l'ipfu g'ipfu
hagbukpọ l'ophu;
mẹ lẹ ndu shikọta l'iphe,
bụkota opfu-alị ndu
dụ iche iche,
nọ lẹ mgboko-a;
mẹ mkpụkpu lẹ
mkpụkpu gẹ
mkpụkpu hakpọo l'ophu;
mẹkpoo ọhamoha kpọ
mgburugburu.
10 I mee phẹ: ẹphe bụgbaaru eze
bya emekwaa phẹ phọ:
ẹphe bụgbaaru uke kẹ
Chileke anyi.
Ọ bụru phẹ a-bụru ishi
ndiphe l'ophu."
11 Tọbudu iya bụ; mu bya ahụma ụnwu-ojozi-imigwe, dụ igwerigwe.
Mu nọdu anụkwapho olu phẹ. Ojozi-imigwe ọbu bụkwa ụnubuku
ụnubuku ugbo olemole; mbụ lẹ-a; ẹphe habekpọepho l'igwerigwe;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu onye adụ ike agụta phẹ l'ọgu. Ẹphe tụko g'ẹphe
hakọta; ẹphe l'iphe ẹno phọ, dzụgbaa ndzụ phọ; mẹ ndu bụ ọgerenya
phọ; tụko g'ẹphe ha pfuphee aba-eze ono mgburugburu.
12 Ẹphe nọdu agụ ebvu agụshikpoo ya ike asụje:
"Nwatụru ono, e gburu
g'ọ bụru ẹja ọha
ono bẹ ọ gbakwarụ
g'e mee g'ike tụko
lwa iya l'ẹka;
l'ọo tụko iphemiphe
nworu;
tụko mmamiphe nweru;
bụru onye-ishi iphemiphe.
G'a kwabẹje iya ùbvù;
jaję iya ajaja;
gọjeru ọnu-ọma nụ iya."
13 Mu nụma g'iphe, bụkpoo iphe, Chileke meru dobe l'imigwe; mẹ
ọphu, o meru dobe l'eliphe; mẹ ọphu o meru dobe l'ime-alị; mẹkpoo
iphe, o meru dobe l'eze-ẹnyimu; tụkoru agụ ebvu asụje:
"G'iphe, bụkpoo ọnu-ọma,
aagọ agọgo;

mẹ ùbvù g'ùbvù ha;
mẹ ajaja;
mẹ abụ ishi k'iphemiphe
tụko bụru kẹ gụbe
onye ono,
nọ l'aba-eze ono waa
gụbe Nwatụru ono
jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii."

14 Iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono tụko sụ: "Ọo g'ọ dụ." Ndu bụ ọgerenya ụkporo l'ẹno ono tụko daa kpurumu baarụ onye ono, nọ l'aba-eze ono waa Nwatụru ono ẹja.

6

Iphe-ọhubama, e gude nyachishia ẹkwo ono

1 Tọbudu iya bụ; mu hụma gẹ Nwatụru ono nyafụru kẹ mbụ l'iphe-ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu bya anụma gẹ nanụ l'ime iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono gude olu, daẹrupho g'egbigwe sụ: "Byakpọdaapho-o!"

2 Mu bya elee ẹnya; mu hụma ịnya, acha ụcha. Onye nọ iya l'eli agba parụ ụta, eegudeje agba apfụ. Onye ono bẹ e kpuberu okpu-eze l'ishi. Ọ nọdu l'ịnya ono; ọ bụru iya eje ọgu. O jeshia alwụ ndu ọhogu iya g'ọolwujehawaa phẹ.

3 Nwatụru ono byakwa anyakafụ iphe-ọhubama ono k'ẹbo bụ iphe, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu nụmakwa gẹ k'ẹbo l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono sụru: "Byakpọdaapho-o!"

4 Ịnya ọzo lụfutakwa. Ono nọdu eke uswe-uswe. Onye nọ iya l'eli bẹ e woru ogu-echi, ha njọ ahaha pẹe. E zia ya g'o je emee g'ụnwu-eliphe tsoje ibe phẹ ọgu; g'o mee g'ụnwu-eliphe wata egbushi onwophẹ; k'ọphu ẹhu ọdu guu ata adụbaedu lẹ mgboko.

5 Nwatụru ono byakwa anyakafụ iphe-ọhubama ono k'ẹto. Mu nụmakwa gẹ k'ẹto l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono sụru: "Byakpọdaapho-o!" Mu bya elee ẹnya hụma ịnya, eji kẹ hirihiri. Onye nọ iya l'eli parụ iphe, eegudeje atụ ẹrwa iphe.

6 Mu nụma iphe, dụ g'olu l'echilabọ iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono l'ẹka ọosuje: "Iphe e-rekwa ire shii; k'ọphu nri, e gude aswa ozi ujiku ophu kpata bụepho onye lanụ bẹ oo-ji ẹpho kpẹekpu. Nri, e gude aswa ozi ujiku lanụ kpata bụkwanuru ụmadzu ẹto bẹ oo-ji ẹpho kpụrumu. Ọ bụepho g'e te emebyikwa manụ yẹe mẹe emebyi."

7 Nwatụru ono byakwa anyakafụ iphe-ọhubama ono k'ẹno; mu nụmakwa gẹ k'ẹno l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono asụje: "Byakpọdaapho-o!"

8 Mu bya elee ẹnya hụma ịnya, gbachishihuru agbachishihu. Onye nọ iya l'eli bụru Anwụhu gẹdegede. Alị-maa nọdu etso iya l'azụ. A bya ekee mgboko ụzo ẹno; woru ẹka lanụ ye phẹ l'ẹka; sụ g'ẹphe gude ogu-echi gbugbushia iphemiphe bu iya nụ; g'ẹphe kpọ-gbushia phẹ l'ẹgu; gude ẹjo iphe-ememe mẹkpoo ẹjo anụ-ẹgbudu megbushia phẹ.

9 Ọ byakwa anyakafụ iphe-ọhubama ono ọphu kwe iya ise. Mu bya ahụma ọru-ngwẹja l'ẹka ono. Iphe, kụru lẹ mkpula iya bụerupho maa

ndu ono, e gburu l'ike opfu l'ẹphe kwetarụ iphe, ẹkwo-opfu Chileke pfuru ono; tẹme ẹphe shi anọduje eme egoshi l'ẹphe bụ ndu kẹ Chileke.
10 Ẹphe tụko g'ẹphe ha ara ọ́rà arashi iya ike sụ: "Nnajịuphu-e! Ọo ngu bụ onye dụ nsọ; bya abụru ngu bụ onye emeje iphe, g'i pfuru iya. ?Bụ anyi nọ-beadaru ịno-beagha tẹmanu l'i kua ndu bu l'eliphe kpaa ishi iphe, meru anyi-a; gwaa phẹ ụgwo egbugbu-a, ẹphe gburu anyi-a?"
11 Tọbudu iya bụ; a bya ekeshikọtaru phẹ awurukpata uwe, achagbaa nmalanmala l'ẹhu l'ẹhu. A sụ phẹ: "Unu nọduro tụtaro unme, unu atụta. Unu tafụa nshi ngabẹfua nwanshịi l'unu teke edzudu. Unu tụtakpoepho unme ono jeye teke unu e-dzu tẹmanu. L'ọ kwa g'e gburu unubẹdua bụ g'e gbujekwaphọ ikpoto ndu ọzo l'eliphe; ndu bụkwapho ụnwunna unu, ejeru Chileke ozi g'unubẹdua jeru iya ya-a."
12 Mu nọdu elekpọepho ẹnya teke ọ nyafụru iphe-ọhubama ono k'ishii. Noo ya; alị wata anma jiijiijii anmashi iya ike; ẹnyanwu wata eji hirihiri g'uwe-aphụ, e meru l'ẹjí eghu-ojii. Ọnwa l'ophu gbanwekọta keahaa meemee.
13 Kpokpode, dụ l'igwe dashịhuaha l'alị g'ẹka oshi figu erishihu akpụru, akadụru akaka mẹ oke phẹrephere nọdu ezi anma iya yiga yiga.
14 Igwe phụepho onwiya g'onye aphụ utute phụta phụfu; a hụma-beru iya. Iphe, bụkpoo úbvú, dụ l'ẹkameka; mẹ alị, mini sọ-pheru mgburugburu bụkotaru iphe, e wofuru l'ẹka ẹphe shi nọdugbaa.
15 Tọbudu iya bụ; ndu eze kẹ ndiphe; mẹ ndu oke amadụ phẹ; mẹ ndu-ishi ndu ojọgu phẹ; mẹ ndu nweru iphe; mẹ ndu ọkpehu dụ; mẹkpoo onyemonye mgburugburu; ohu mẹ amadụ; tụko je edomikọta onwophẹ l'ọgba mẹ lẹ mgbaka mkpuma, nọgbaa l'ẹka úbvú dụ.
16 Ẹphe tụko arakugbaa úbvú mẹ mkpuma ono asụje: "Jiko daa dapyabe anyi g'ii-domia anyi g'onye ono, nọ l'aba-eze ono ta ahụma anyi; waa gẹ Nwatụru ono ta atụ-koshi anyi oke-ẹhu-eghu iya.
17 Noo kẹle mbọku ẹphe atụkoshi ndiphe oke ẹhu-eghu phẹ bẹ rwuakwaru nụ. ?Dẹnu onye sụru iya akpafụ l'iphu nta?"

7

Igwerigwe ndu Ízurẹlu, e meru ọhubama l'iphu

1 E mechaa; mu bya ahụma ojozi ẹno l'ẹka ẹphe pfụru lẹ mgboko l'uzi ẹka igwe bechaaru; alị beru uzi ẹno. Ẹphe sede phẹrephere, eshije l'uzi ẹka ono ẹphen'ẹno g'o to zihẹ lẹ mgboko. Phẹrephere zibuhu l'eliphe mgburugburu; ọphu oozidu l'alị; ọphu oozidu lẹ mini; ọphu ọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo oshi lanụ ezi phẹrephere.
2 Mu hụmakwa ojozi-imigwe ọzo, shi l'ụzo ẹnyanwu awawa ephe abya. Ojozi k'ono bẹ gude iphe, shi l'ẹka Chileke ono, nọ ndzụ; mbụ iphe eegudeje eme iphe-ọhubama l'ẹhu. Ọ bya araa ya arara rashịa ya ike sụ ụnwu-ojozi-imigwe ẹno, Chileke ziru g'ẹphe je emebyishia alị; mebyishia mini;
3 sụ phẹ: "Unu ta adụkwa iphe, unu e-mewaa mgboko; ọzoo mini; ọzoo oshi; g'anyi vuadaru ụzo mee iphe, bụ ndu ejeru Chileke anyi ozi iphe-ọhubama l'egedegee ọnu-iphu."

4 A kọo ụmadzu ole, e meru iphe-ọhubama Chileke ono mu nụma;
ẹphe dụ ụkporo ụnu nemadzụ iri l'ẹsato. Ndu ono shikọta l'iphe, bụ
ọkpa-ipfu Ízurẹlu l'ẹhu l'ẹhu.
5 Ndu e meru ọhubama ono l'ọkpa-ipfu Jiuda dụ ụkporo ụnu l'ụnu
iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Rúbẹnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Gadụ dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
6 Ndu e meru ọhubama ono
l'ọkpa-ipfu Asha dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Nafụtali dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Manásẹ dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
7 Ndu e meru ọhubama
ono l'ọkpa-ipfu
Simiyọnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Lívayi dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Isaka dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
8 Ndu e meru ọhubama ono
l'ọkpa-ipfu Zebulọnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Jiósẹfu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri;
ndu e meru iya l'ọkpa-ipfu
Benjiaminu
dụ ụkporo ụnu l'ụnu iri.

Igwerigwe ndu ọzo, bụ agụta agụta

9 "E mechaa mu bya elee ẹnya hụma ikpoto ndu nmarụ ẹrupfu;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu nemadzụ igbakoroshienyi sụru g'ọoguta phẹ
l'ọgu. Ndu ono bụ ndu shigbakpọo l'ọhamoha, dụ lẹ mgboko; mẹ
ipfu g'ipfu ha lẹ mgboko-a; mẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu l'ophu; mẹ lẹ
ndu epfukọta opfu-alị ndu dụ iche iche, nọ lẹ mgboko-a. Ẹphe tụkoru
g'ẹphe ha yekọta akpawuru uwe, achagbaa nmalanmala. Ẹphe tụko
g'ẹphe ha pfụgbaaru l'atatiphu aba-eze ono; mẹ l'iphu Nwatụru ono;
bya apagbaaru igu l'ẹka.
10 Ẹphe tụko ara iya arara arashi iya ike asụje: Ndzọta bụkwa kẹ
Chileke anyi, bụ iya nọ l'aba-eze ono; bya abụkwarupho kẹ Nwatụru
ono."

11 Ndu ojozi-imigwe g'ẹphe ha tụko bya apfụ-phee aba-eze ono; yẹe
ndu bụ ọgerenya phọ mẹ iphe ẹno, nọgbaa ndzụ phọ mgburugburu.
Ndu ojozi-imigwe ono g'ẹphe ha tụko daa kpurumu l'iphu aba-eze ono
baarụ Chileke ẹja;
12 sụ: "Nokwa g'ọ dụ bụ ono! G'agọ ọnu-ọma mẹ ajaja mẹ mmamiphe
mẹ ekele mẹ akwabẹ ùbvù mẹ ike mẹ ọkpehu bụru kẹ Chileke anyi jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii! Nokwa g'ọ dụ!"
13 Tọbudu iya bụ; onye lanụ l'ime ndu bụ ọgerenya ono bya ekua
mu sụ mu: "?Ọ dụ ngu g'ọ bụ ndu ole bẹ ndu ono, e yeru awurukpata
uwe, achagbaa nmalanmala ono bụ? ?Ọ dụ ngu g'awe bẹ ẹphe shi?"
14 Mu sụ iya: "Ọnyibe; ọ kwa ngu ka amama." Ọ sụ mu: "Ndu-a
bụkwa ndu ono, shi l'ẹjo oke iphe-ẹhuka ono fụta. Ẹphe gudewaa
mee Nwatụru ngwẹja, shi l'ẹka Chileke saa awurukpata uwe phẹ ono;
ọ nọdu acha ụcha nno.
15 Noo g'o gude ẹphe nọdu l'iphu aba-eze Chileke ejeru iya ozi eswe
l'ẹnyashi l'ime eze-ụlo iya. Ọ bụru onye ono, nọ l'aba-eze ono bẹ anọ-
kubeje phẹ eche phẹ g'ọ tọ dụ iphe, e-me phẹ nụ.
16 Ẹgu taa gụbaedu phẹ; ọphu mini agụbaedu phẹ. Anwụ te
echihẹdu phẹ; ọphu okpomọku adụedu phẹ.
17 Noo lẹ Nwatụru ono, nọ l'echilabọ aba-eze ono bẹ a-nọduepho
eche phẹ g'onye eche atụru. Oo-dujeru phẹ je l'ẹka mini, anụje ndzụ
futaru. Chileke a-tụko ẹnya-mini ẹkwa phẹ hushichaa phẹ."

8

*Iphe-ọhubama k'ẹsaa, e gude
nyachishia ẹkwo ono*

1 Tọbudu iya bụ; Nwatụru ono bya anyafụepho iphe-ọhubama
k'ẹsaa, e gude nyachishia ẹkwo ono; ẹkameka l'imigwe daẹpho kẹ
nyọnyoronyo jasụ l'iphe, ha g'e kee awa lanụ ẹbo.
2 No iya; mu bya ahụma ojozi-imigwe ẹsaa ono, apfụjeru l'iphu
Chileke ono. A bya achịe phẹ opu-ọgu ẹsaa.
3 No iya; ojozi-imigwe ọzo bya bya abata bya apfụru l'iphu ọru-
ngwẹja Chileke ono. Ọ parụ ochi, a wụru lẹ mkpọla-ododo. A bya
anụ iya ụnwù-isẹnsu, ha shii g'ọ gwakọbe ẹnwuru ụnwù-isẹnsu ono
l'epfupfu ono, ndu-nsọ g'ẹphe ha anọduje epfu anụ Chileke ono; tụko
gwee l'eli ọru-ngwẹja mkpọla-ododo ono, nọ l'iphu aba-eze ono.
4 Ẹnwuru ọku ngwẹja ono kpụ-lihu yẹe epfupfu, ndu-nsọ epfuje anụ
Chileke; shi l'ẹka ojozi ono pfụru akpụepho tụuu ala l'iphu Chileke.
5 Noo ya bụ: ojozi ono mechaẹpho bya agụta ọku l'ọru-ngwẹja ono;
gụ-jia ochi ono; bya eworu iya tụa kpoo l'eliphe. Mgboko swọkobe.
Igwe nọdu ede edede bya agbẹ l'ẹka ono atụ egbigwe; ọ nọdu ara ọ́rà;
ebemu-igwe nọdu alọjeepho kẹ waa waa; alị nọdu anmakọta jiijiijii.

Opu-ọgu

6 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe ẹsaa ono, chị opu-ọgu ẹsaa ono bya
akwakọbe g'ẹphe bya awata egbu opu-ọgu phẹ.
7 Ojozi-imigwe kẹ mbụ bya egbua opu-ọgu nkiya. Akamini mẹ ọku,
a gwakọberu mee nọdu edzeẹpho gẹ mini l'eliphe. Ọku kèé eliphe ẹto
kepyashịa uzi lanụ; bya èkèé oshi, nọ l'eliphe uzi ẹto kepyashịkwapho
uzi lanụ; bya atụko ẹswa oyi kepyashịa.

8 Ojozi-imigwe k'ẹbo bya egbua opu-ọgu nkiya. A parụ iphe, dụ
g'eze úbvú, ha shii, ọku etsu phuruphuru parụ chie l'ime eze-ẹnyimu,
dụkota lẹ mgboko l'ophu. Ẹnyimu kèé uzi ẹto; ẹka lanụ bụkotaru mee.
9 Iphe, bụ iphe, nọ ndzụ, bukọta lẹ mini kèé uzi ẹto; uzi lanụ
nwụshihukota. Ụgbo mini kèé uzi ẹto; uzi lanụ mebyishihukọta.

10 Ojozi-imigwe k'ẹto bya egbua opu-ọgu nkiya; eze kpokpode shi
l'imigwe bya adaa. Ọ nọdu eke jaajaajaa g'ọku-apyịpyi bya èkèé iphe,
bụkpoo mini mgburugburu yẹle ẹka nggele nggele futaru; o kèé ya uzi
ẹto daa l'ẹka lanụ.
11 Ẹpha kpokpode ono bụru "Age." Mini, nọ lẹ mgboko kèé ẹto; ẹka
lanụ tsọahaa ilu g'age. Ikpoto ndu ngụtaru mini ono, bụ ndu nọ lẹ
mgboko nwụshihu; ọ bụru iphe, kparụ iya nụ bụ lẹ mini ono atsọ ilu.

12 Ojozi-imigwe k'ẹno bya egbua opu-ọgu nkiya. E kèé ẹnyanwu uzi
ẹto chia ẹka lanụ iphe; bya èkèé ọnwa ẹto chia ẹka lanụ iphe; bya
èkèé kpokpode uzi ẹto chia ẹka lanụ iphe; k'ọphu oke lanụ l'uzi ẹto
l'ìphóró phẹ gbaaharu ọchii. Eswe kèé ẹto; ọphu ìphóró adụdu l'ẹka
lanụ. Ọ bụkwarupho nno bụ g'ọ dapfuru ẹnyashi; mbụ o kèé ẹto; uzi
lanụ kabaa agba ọchii.

13 Mu bya elee ẹnya hụma ugo lanụ l'ẹka oophe l'akpaminigwe. Ọ
nọdu ara iya arara arashi iya ike asụje: "Nshịo ụnwu-eliphe; nshịo
ụnwu-eliphe; nshịo! Aphụ atsọru ndu bu lẹ mgboko mẹ ojozi-imigwe
ẹto-a, phọduru nụ-a gbuẹpho opu-ọgu ọphu ẹphe abya egbugbu-a."

9

1 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe k'ise bya egbua opu-ọgu nkiya. Mu
hụma kpokpode, shihawarọ l'igwe bya adaa l'alị. E woru ire-igodo,
eegudeje tụhaa ẹka eeshije enyiba l'iduma, enwedu ọ́hú woru nụ iya.
2 Kpokpode ono bya atụhaa ẹka eeshije enyiba l'iduma ono. Iduma
ono wata akpụ ẹnwuru tụutuutuu g'ẹka a kpọberu ọku icheku.
Ẹnwuru ọku ono mee anwụ mẹ phẹrephere wata agba ọchii.
3 Noo ya bụ; igube shi l'ẹnwuru-ọku ono tsulihu tsuba l'eliphe. Igube
ono bẹ e yeru ike l'ẹka g'ọ gbajẹ g'akpị.
4 A kakọtaru igube ono g'ọ tọ dụkwa iphe, oo-me ẹswa, nọ l'eliphe;
ọphu o mebyikwa oshi; ọphu ọ dụkpoo iphe, futaru l'alị bvuru lẹ
mgboko; mbụ iphe ẹkwo dụ, oo-mebyi; gbahaa ndu ọonu aphụ bụ
ndiphe, e te emeduru iphe-ọhubama Chileke l'egedegee ọnu-iphu.
5 Igube ono bẹ e ziru g'ọ nụa ndiphe aphụ ọnwa ise; ọle ọ g'ọ tọ
dụkwa onye oo-gbu egbugbu. Obenu l'ẹjo mkpamẹhu, ọo-kpa ndiphe
bẹ a-phụe phẹ phọ g'akpị aphụje onye ọ gbaru-a.
6 L'ime ọnwa ise ono bẹ ndiphe a-nọdu achọ anwụhu achọcho; ẹphe
taa hụmadu iya. Ọo-gụ phẹ anwụhu; obenu l'ọnwu phehuwaru.

7 Igube ọbu bẹ a -nọdu ele iya ẹnya bẹ ọodugbajeepho g'ịnya, e
doziru k'egude eje ọgu. Iphe, dụgbaa ya l'ishi dụchaa g'okpu-eze, e
gude mkpọla-ododo mee. Iphu phẹ dụgbaa g'iphu nemadzụ.
8 Ẹgbushi, nọ phẹ l'ishi hachaẹpho ogologo ogologo g'ẹgbushi
ụnwanyi. Eze, nọ phẹ l'ọnu dụgbaa g'eze oduma.
9 Ẹphe yeru iphe l'unme gude gbobuta obu phẹ g'uwe-ígwè, ndu eje
ọgu eyeje gude gbobuta ọkpoma. Igiji, ẹphe gude ǹkù phẹ ede dụepho
g'igiji igwerigwe ụgbo-ịnya, e gude eje ọgu.

10 Igube ono nwechakwaaru ụ̀dé, ẹphe egudeje agba agbagba g'akpị.
Ẹka ike dụ phẹ, bụ iya bụ ike ono, ẹphe e-gude nụa nemadzụ aphụ
ọnwa ise ono bụru l'ụ̀dé phẹ ono bẹ ọ kpakọru nọdu.
11 Onye eze phẹ bụru ojozi-imigwe ono; ọphu bụ iya bẹ iduma,
enwedu ọhu dụ l'ẹka. Ẹpha ojozi ono l'opfu ndu Hiburu bụ Abadọnu;
o be l'opfu Giriku; ọ bụru Apọliyonu.
12 Tọbudu iya bụ; ẹjo iphe-ẹhuka kẹ mbụ abvụ. Ọ phọdukwaduro
uzi ẹjo iphe-ẹhuka labọ.
13 No iya; ojozi-imigwe k'ishii bya egbua opu-ọgu nkiya; mu nụma
olu-opfu, eepfu l'ọru-ngwẹja ono, e gude mkpọla-ododo mee ono.
Opfu ono bẹ e pfuru l'ishishi mpu ọru-ngwẹja ono ẹphen'ẹno l'ẹnya
ẹka ono; a tụko nụmakota iya mgbo lanụ. Ọru-ngwẹja ono bụerupho
l'atatiphu Chileke bẹ ọ dụ gẹdegede.
14 Olu ono sụ ojozi-imigwe k'ishii ono, bụ iya gude opu-ọgu ono:
"Tọshichaa ojozi-imigwe ẹno ono, e keru ẹgbu l'eze-ẹnyimu Yufurétisu
ono."
15 No iya bụ; a parụ ojozi ẹno ono wehakọta. Iphe, e meru phẹ
dobedoru bụ g'ẹphe emee iphe ono, a sụru g'ẹphe mee ono; lẹ teke
ono; lẹ mbọku ono; l'ọnwa ono; l'apha ono gẹdegede. G'ẹphe kèé
ndiphe uzi ẹto; tụko uzi lanụ megbushikọta.
16 A sụ mu lẹ ndu ojọgu ndu ọphu nọ l'eli ịnya bẹ dụ miliyọnu ụkporo
iri.*
17 No iya; mu hụma ndu agba ịnya ono l'ọphulenya ono; bya ahụma
ịnya, ẹphe nọgbaa l'eli iya agba. Uwe-ígwè, bụ uwe ọkpoma, ndu
ono yeru l'ọkpoma nọdu ekegbaa uswe-uswe g'ọku; eke oyingo oyingo;
bya ekekwaphọ ododo ododo. Ishi dụgbaa ịnya phẹ ono g'ishi oduma.
Ọku, enwu phoophoophoo; mẹ ẹnwuru-ọku; mẹ nshị-egbe shi phẹ
l'ọnu afụshi.
18 Ọ bụru ẹjo iphe-ememe ẹto ono bẹ e gude kèé ndiphe ẹto; gude
ọku; yẹle ẹnwuru-ọku; yẹle ọku-nshi-egbe, shi phẹ l'ọnu woru uzi
lanụ gbushia.
19 Ẹka ike dụ ịnya ono bụ l'ọnu phẹ mẹ l'ọdzu phẹ. Ọdzu phẹ ono
dụgbaa g'agwọ bya enwegbaaru ishi. Ọ bụru ishi ono bẹ ẹphe egudeje
emeka nemadzụ iphe.
20 Ọphu izimanụ alwadụru ndiphe azụ; mbụ nwa ndu ọphu e
gbuphodoru l'ẹjo iphe-ememe ono. Ọphu ẹphe a hadụru ẹjo-iphe,
ẹphe eme; ọphu ẹphe ahadụru abarụ ọbvu yẹe iphe, ẹphe pyịru
apyịpyi ẹja; mbụ iphe ono, ẹphe gude mkpọla-ododo ọzoo mkpọla-
ọchaa wụa; mẹ ọphu ẹphe kpụru l'ope; mẹ ọphu ẹphe pyịtaru lẹ
mkpuma; mẹ ọphu ẹphe pyịru l'oshi. Mbụ iphe tụkoru bụru iphe,
ta aphụdu ụzo; ọphu ọ nụdu iphe lẹ nchị; ọphu o jedu ije.
21 Ọphu izimanụ ẹjo-iphe ono alwadụru phẹ azụ; ọphu ẹphe
ahadụru egbu ọchi; eme mgbashị; apharwụshi onwophẹ; waa ezi
iphuru.

10

Ojozi-imigwe yẹle nwẹekwo,
a phụru aphụphu

---

* **9:16 9:16** Iphe, ọ bụ bẹ bụ "200,000,000" lẹ mbekee.

1 Tọbudu iya bụ; mu hụma ojozi-imigwe lanụ, e yeru ike, ha shii l'ẹka
g'o shi l'igwe alwazeta lẹ mgboko; urwukpu sọ-phee ya mgburugburu.
Ẹko-mini gbaa ya l'ishi. Iphu nọdu egbu iya nwịinwii g'ẹnyanwu.
Ọkpa iya ẹphenebo dụgbaa g'ọku, kpụru oronmono g'òbvúrú.
2 Iphe, o gude l'ẹka bụru nwẹekwo, e kpuharụ ekpuha. O woru
ọkpa ẹkutara zọbe l'eli eze-ẹnyimu bya eworu ọkpa ẹkicha zọbe l'eli-
mgboko.
3 Ọ bya echia mkpu chishia ya ike. Ọ́rà iya dụepho g'oduma sụru
ekiri. O chiẹpho mkpu ono egbigwe ẹsaa ono tụahaa gbaagbaa gude
yeaharu iya ọnu.
4 Mu nọdu emekwadụa gẹ mu dee iphe egbigwe ẹsaa ono pfuru; mu
nụma olu-opfu, shi l'imigwe sụ: "Iphe ono, egbigwe ẹsaa ono pfuru
ono ta abụkwa iphe, ii-je edede. Ọphu ọ dụkwa onye ii-pfuru iphe
ono, ị nụmaru ono."
5 Ojozi ono, mu hụmaru ono, zọberu ọkpa lanụ l'eli eze-ẹnyimu bya
azọbe nanụ l'eli-mgboko ono bya apalia ẹkutara iya eli;
6 bya egude ẹpha Chileke, dzụ ndzụ ojejoje ono rifu angụ; mbụ onye
ono, bụ iya meru igwe; mee iphe, dụ iya nụ; bya abụru iya meru eliphe
yẹe iphe, dụ iya nụ; mee eze-ẹnyimu yẹe iphe, dụkota iya nụ. Ọ bụru
ẹpha Chileke ono bẹ o gude rifu angụ sụ l'o rwuwaru teke oo-me iphe,
ọ tụberu.
7 Lẹ teke ojozi k'ẹsaa gbuwaru opu-ọgu nkiya bẹ Chileke e-megbu
iphe, o domiru edomi, bụ iya bụ g'o pfuru iya ndu shi ejeru iya ozi, bụ
iya bụ ndu mpfuchiru iya.
8 Olu-opfu ono, e shihawaa gbẹ l'imigwe gude pfuru yeru mu ono
byakwa epfuru yeru mu ọzo sụ: "Je anata nwẹekwo ono, e kpuharụ
ekpuha ono, o gude l'ẹka mbụ ojozi ono, zọberu ọkpa lanụ l'eli eze-
ẹnyimu; zọbe nanụ l'eli-mgboko ono."
9 Mu bya ejepfu ojozi ono je asụ iya g'ọ nụ mu nwẹekwo ono. Ọ sụ
mu: "Nggẹ ya; taa. Ị -tachaẹ ya phọ l'ọo-tsọo ngu ilu jeye l'akụrepho.
Ọle teke ịita iya bẹ ọo-nọdukwa atsọ ngu ụtso gẹ manụ-ẹnwu l'ọnu."
10 Mu bya anata ojozi-imigwe ono nwẹekwo ono woru taa. Mu nọdu
ata iya; ọ nọdu atsọ mu gẹ manụ-ẹnwu l'ọnu. Mu tachaa ya; ọ tsọo mu
ilu jeye l'akụrepho.
11 No iya; ọ sụ mu: "Jekwa je apfụru l'edzudzu-ọha pfuchiaru
Chileke ugbo lanụfua; mbụ pfua iphe, Chileke shi domia edomi l'oo-me
l'igwerigwe mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ lẹ mgboko; mẹ ọhamoha; mẹ
ndu shi l'iphe, bụkpoo l'opfu-alị ndu dụ iche iche, nọ lẹ mgboko-a; mẹ
ndu eze."

11

Ụmadzu labọ, ara opfu Chileke arara

1 Noo ya bụ; a bya eworu ọwa, eegudeje atụ iphe nụ mu bya asụ
mu: "Gbẹshi je atụa eze-ụlo Chileke; yẹe ime ẹka ono, e doberu ọru-
ngwẹja Chileke ono; gụa ndu abarụ Chileke ẹja l'ime eze-ụlo iya ono
ọgu.
2 Ọle ọ g'ị tị tụkwà ọma ẹka ono, nọ-pheru eze-ụlo ono mgburugburu
ono. Pakwarụ ono haa; l'ono bẹ e dobekwaru ọha, ata amadụ Chileke.
Mkpụkpu ono, dụ nsọ ono bẹ ọha ono e-gude ọkpa tee pyakapyaka
ụkporo ọnwa labọ l'ọnwa labọ.

3 Noo teke mu e-ye ụmadzu labọ, a-nọdu epfuchiru mu nụ. Ụmadzu
labọ ono e-yechaa uwe-aphụ. Ọ bụru ujiku ujiku ụnu ẹto l'ujiku
ụkporo ẹto bẹ ẹphe e-gude zikọta ozi, Chileke ziru phẹ."
4 Ụmadzu labọ ono bụ upfu olivu labọ ono mẹ orọku ono, bvuru
l'iphu Nnajịuphu, nwe mgboko ono.
5 O -nweru onye jeru gẹ ya meka phẹ iphe; ọku eshi phẹ l'ọnu bya
eworu onye ono yẹe ndu ẹphe l'iya achị ẹjo idzu lanụ kegbushia; mbụ
ndu ono, bụwaa ọhogu phẹ ono. Mbụ-a; iphe, bụ onye jeru gẹ ya meka
phẹ iphe bụ ẹgube ono bụ g'ee-shi gbua ya.
6 E yeru phẹ ike l'ẹka; k'ọphu ẹphe a-gụ-chi akpaminigwe; k'ọphu
igwe ta abyadụ atada mini l'alị teke ono, ẹphe a-nọdu epfuchiru
Chileke ono. E yekwa phẹ phọ ike l'ẹka g'ẹphe dụje ike mee mini g'ọo-
bụru mee; waa g'ẹphe tụjekwapho ndiphe ẹjo iphe-ememe, dụkpoo
phẹ ree tekenteke, dụ phẹ ree.
7 Teke ẹphe ziẹbechaaru ozi ono, Chileke ziru phẹ ono bẹ ẹjo anụ-
ẹgbudu ono, e-shi l'iduma, enwedu ọ́hú fụta ono l'a-bya etsoo ụmadzu
labọ ono ọgu. L'ọolwu-kpee phẹ woru phẹ gbushia.
8 Odzu phẹ bẹ a-wụshi l'echilabọ eze mkpụkpu ono, a kpọpyaberu
Nnajịuphu phẹ l'oswebe ono. Ẹpha mkpụkpu, e gude anma ẹtu ẹhu
mkpụkpu ono bụ Sọdomu yẹle Ijiputu.
9 Odzu ụmadzu ẹbo ono bẹ e te ekwekwa g'e lia elili. Ndu shi lẹ
mkpụkpu lẹ mkpụkpu, dụ iche iche; mẹ ipfu ipfu, dụ iche iche; mẹ
ndu shikọta l'iphe, bụkota opfu-alị ndu dụ iche iche, nọ lẹ mgboko-a;
mẹ ndu shi l'ọhamoha, nọkpoonu l'a-wụkotaru bya ahụma odzu phẹ.
Ọ bụru g'aa-hụma odzu phẹ bụ ono ujiku ẹto lẹ mkpirikpu iya.
10 Ẹhu atụko atsọ ndu bu lẹ mgboko l'ophu ụtso; opfu l'e gburu
ụmadzu ẹbo ono. Ẹphe abọo ya g'aabọje iphe-a; nụchaa ibe phẹ iphe
ọbo-iphe; kẹle ụmadzu labọ ono, epfuchiru Chileke ono shi akpa ndu
bu lẹ mgboko ẹhu shii.
11 A nọepho abalị ẹto lẹ mkpirikpu iya Chileke kuru unme-ndzụ
ye phẹ l'ẹhu; ẹphe teta nọdu ndzụ. Ndzụ rwuta iphe, bụkpoo ndu
hụmaru phẹ nụ.
12 Tọbudu iya bụ; ụmadzu labọ ono nụma olu oku, e kushiru ike, shi
l'imigwe sụ phẹ: "Unu bata l'ime ẹka-o." Ndu ọhogu phẹ ono kụru ele
phẹ ẹnya; ẹphe nọdu l'urwukpu bahụ l'imigwe.
13 Alị wata anma oke jiijiijii teke onokwaphọ. Mkpụkpu ono kèé uzi
iri; ẹka lanụ bụkotaru mkpurupyata. Ndu alị ono, nmarụ jiijiijii ono
gburu egbugbu dụ ụnu nemadzụ iri l'ẹsaa l'ụmadzu ụkporo iri.* Ndzụ
rwuta ndu phọduru nụ. Ẹphe wata aja Chileke imigwe ajaja.
14 Ẹjo iphe-ẹhuka k'ẹbo bvụ. Ọle ọ g'unu lekwa lẹ k'ẹto abyaakwaa.

Opu-ọgu k'ẹsaa

15 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe k'ẹsaa bya egbua opu-ọgu nkiya.
Ikeropfu swọshihu l'imigwe asụje: "Nta bẹ ike k'alị-eze ụnwu eliphe
l'ophu bụakwa kẹ Chileke anyi yẹe kẹ Kéreshi iya ono, bụ eze, o woru
mgboko ye l'ẹka ono. O je l'abụru eze jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii."
16 Ndu bụ ọgerenya ụkporo l'ẹno ono, nọ l'aba-eze phẹ l'iphu Chileke
ono daa kpurumu kpube iphu l'alị baarụ Chileke ẹja;
17 sụ:

---

* **11:13 11:13** Iphe, ọ bụ bẹ bụ "7,000" lẹ mbekee.

“Anyi ekele ngu ekele
Nnajịuphu, bụ Chileke,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike.
Onye bụ Chileke, nọ ndzụ
bya abụru onye shihawaa
nọduta tẹmanu
mgboko dụ.
Anyi ekele ngu l'i
goshihawaru ọha
l'eze ike ngu ono parụ ẹka
apa.
I goshiakwaruphọ nta-a
l'ọo gụbedua bụ onye-eze,
iphemiphe dụ l'ẹka.
18 Ẹhu wata eghu ọhamoha
eghu;
ị tukoshi phẹ
oke-ẹhu-eghu ngu.
Ọle o rwuakwanaru teke
ii-kpe ndu nwụhuru
anwụhu ikpe;
mẹ teke ii-bu ndu
mpfuchiru ngu obunggo;
mẹkpoo ndu-nsọ g'ẹphe
ha;
waa ndu akwabẹ ẹpha
ngu ùbvù;
onye upfu mẹ onye nta;
o rwuakwaaphọ teke
ii-mebyishi ndu ono,
emebyishi mgboko l'ophu
ono.”
19 Ọo ya bụ; a gụhaa eze-ụlo Chileke ono, dụ l'imigwe ono. A hụma okpoko ọgbandzu ono, shi Chileke l'ẹka l'ime eze-ụlo ono. Igwe nọdu alọ ebemu kẹ waa waa; ọ nọdu ara ọ́rà; ede ededе bya agbẹ l'ẹka ono atụ egbigwe. Alị wata anma jiijiijii. Igwe nọdu atụ oke akamini.

12

Nwanyị yẹe ẹjo-oke-agiyi

1 A nọnyaa; oke iphe-ọhubama wata ememe l'imigwe. Ọ dụru nwanyị lanụ, yeru ẹnyanwu g'onye yeru uwe. Ọ pfụru apfụru l'eli ọnwa. O kpuru kpokpode iri l'ẹbo l'ishi g'onye kpu okpu-eze.
2 Nwanyị ono bẹ ẹpho bewaru l'ezeda. Ime nọdu eme iya emeshi iya ike k'anwụ nwa ono. O metabe iya k'ọphu ọ rashịaru ẹkwa.
3 Iphe-ọhubama ọzo wata ememe l'imigwe. Ọ bụru ẹjo-oke-agiyi, eke uswe-uswe bẹ fụtaru nụ. O nweru ishi ẹsaa; bya efua mpu iri bya ekpuchaaru okpu-eze l'ishi iya ono ẹphe n'ẹsaa.
4 O gude ọdzu iya kèé kpokpode, nọ l'igwe ẹto chikoshia uzi lanụ; ọ dashịhu l'alị. Ọ bya apfụru nwanyị ono, abya ezeda ono l'iphu; g'ọo-bụru: ezeda, oozeda; ya apata nwa iya taa.

5 Ọ bya ezeda; mbụ nwanyị ono; bya anwụa nwa nwoke. Nwata ono
bụ iya bụ onye e-mechaa gude mgbọrígwè bụru eze ọhamoha l'ophu.
A bya ezichata nwata ono gude jepfu Chileke l'ẹka aba-eze iya nọ.
6 Nwanyị ono gbala gbaba l'echiẹgu. Ẹka ono bẹ Chileke
mematawaru iya ẹka oo-buru g'a nọdu anụ iya nri ụnu ujiku ẹto l'ujiku
ụkporo ẹto.
7 Ọgu tsu l'imigwe! Mayịkelu yẹe ojozi, etso iya l'azụ wata etso ẹjo-
oke-agiyi ono ọgu. Ẹjo-oke-agiyi ono yẹe ndu ojozi iya wọta phẹ ọgu
ono.
8 Mayịkelu phẹ lwụ-kpee phẹ; kẹle ike ta adụ-zidu phẹ. E mechaa;
ọphu ọ dụedu ẹka e kweru g'ẹphe nọdu l'imigwe.
9 A chịfu ẹjo-oke-agiyi ono l'imigwe. Ọ kwa-a ẹjo-oke-agiyi ono bẹ
bụ agwọ teke ndiche phọ. Ọo ya bụ onye ono bụ Obutuswe bya abụru
Nsetanu; mbụ onye anọduje edephu ụnwu-eliphe l'ophu. A chịfu iya
l'imigwe l'ẹka ono; chịdata iya lẹ mgboko yẹe ndu ojozi iya g'ẹphe ha.
10 Mu nụma mkpu, eechi l'imigwe sụ: "Ọ nwụakwaru nta-a. Chileke
dzọakwaru anyi ọbu. Chileke goshiakwaru nta-a l'ọo ya bẹ ikemike
dụ l'ẹka. L'eze ono, Chileke yeru ọ bya ono, bụ iya bụ Kéreshi bẹ
goshiakwaru ike iya nta. A chịfuwaru onye mgbamu ono, shi anọduje
edophe kwẹrikwerikweri l'iphu Chileke eswe l'ẹnyashi onoya; epfuru
iya k'ụnwunna anyi; l'onye phọ meswekwaru; onye phọ meswee.
11 Iphe, ụnwunna anyi phẹ gude lwụ-kpee Nsetanu bụ mee Nwatụru
ono waa àsàsà ono, ẹphe apfụjeru l'edzudzu-ọha sàá ọkpobe-opfu
kẹ Chileke ono. Noo kẹle ẹphe mịru ẹnya lẹ ndzụ phẹ sụ: l'ọ -bụru
anwụhu; ẹphe anwụhu iya.
12 Ọo ya bụ; g'imigwe tee ẹswa; gẹ ndu bu iya nụ tekwaaphọ ẹswa.
Obenu lẹ-a; nshịokwanu gụbe alị l'ophu; nshịo gụbe eze-ẹnyimu; kẹle
Obutuswe gudewaa ẹhu-eghu bapfuta unu; eshinu ọ mawaru l'ọ tọ
dụedu gẹ ya anọ-beru."
13 Ẹjo-oke-agiyi ono hụmaepho l'e shiwaa l'imigwe chịfu iya chịru
iya ye l'eliphe; ọ wata achị nta nwanyị phọ, nwụru nwa nwoke phọ.
14 A bya eworu eze ǹkù ugo; ǹkù ẹbolechiko chiẹ nwanyị ono g'o
gude phefu nahụ ẹjo-oke-agiyi ono lashịa echiẹgu ẹka o bu; je ebua
ẹka ono g'a zụa ya apha ẹto lẹ mkpirikpu iya. Ọphu ọ dụedu iphe, ẹjo
agwọ ono jekwaduru iya ememe.
15 Tọbudu iya bụ; ẹjo agwọ ono wata agbọ mini l'ọnu; mini ono nọdu
agba gborogborogboro g'eze nggele. Ọ bụru iphe, oome bụ gẹ mini ono
bụru utso pata nwanyị ono.
16 Alị yeru nwanyị ono ẹka. Iphe, alị meru bụ l'ọ sarụ ọnu tụko mini
ono, ẹjo-oke-agiyi ono gbọru ono mịkota.
17 Ẹhu ghuahaa ẹjo-oke-agiyi ono eghu l'opfu ẹhu nwanyị ono. Ọ
tụgbua jeshia etso ụnwu nwanyị ono ndu ọphu phọduru nụ ọgu. Ndu
ọbu, ooje etso ọgu ọbu bụ ndu obu phẹ dụ l'iphe, Chileke sụru g'e meje;
mẹ ndu pfụru pfụshia ike l'ọkpobe-opfu ono, Jizọsu meru a maru ono.
18 Tọbudu iya bụ; eze ẹjo-oke-agiyi ono tụgbua je apfụru l'agụga
eze-ẹnyimu.

13

Ẹjo anụ-ẹgbudu labọ:
nanụ shi lẹ mini; ọphuu shi l'alị

1 Tọbudu iya bụ mu bya ahụma ẹjo anụ-ẹgbudu, shi l'eze-ẹnyimu
ono afụta. O fua mpu iri bya enweru ishi ẹsaa. O kpuru okpu-
eze lẹ mpu iya ono l'ẹhu l'ẹhu ẹphe n'iri. L'ishi iya ono g'ọ ha bẹ e
dekọtakpoerupho ẹpha, epfubyishigbaa Chileke epfubyishi.
2 Ẹjo anụ-ẹgbudu ono, mu hụmaru ono dụepho g'agụ. Ọkpa iya
dụgbaa g'ọkpa ẹjo nwanụ biyẹ. Ọnu iya dụgbaa g'ọnu oduma. Ẹjo-
oke-agiyi phọ bya eworu ike, shi bụru nkiya ye iya l'ẹka; bya eworu
aba-eze iya nụ iya sụ iya g'o megbujekpọo g'ọ dụ iya.
3 Ishi ẹjo anụ-ẹgbudu ono nanụ bẹ ichii ọ́nyá, e gburu iya ya bẹ
teke e gburu iya ya bẹ o gogo nwụhukwa. Ọle ọ́nyá ono kpọhuwaru.
Ẹjo anụ-ẹgbudu ono dụ-dzuru ndiphe mgburugburu biribiri. Ndiphe
l'ophu wata iya etsotso.
4 Ẹphe wata abarụ ẹjo-oke-agiyi ono ẹja; kẹle o yewaru ẹjo anụ-
ẹgbudu phọ ike iya l'ẹka. Ẹphe nọdu abakwarụpho ẹjo anụ-ẹgbudu
ono ẹja sụ: “?Bụ onye dụbaa g'ẹjo anụ-a? ?Bụ onye sụru g'ọo-kpafụ
iya l'iphu k'ọgu?”
5 A parụ ẹjo anụ-ẹgbudu ono haa g'o pfugbua g'ọnu ha iya. Ọ nọdu
ajakpọshi onwiya gude nno epfubyishi Chileke. A hakwaaru iya phọ
ụzo g'o megbukpọo g'ọ dụ iya l'ime ụkporo ọnwa labọ l'ọnwa labọ.
6 Ọ saa ọnu wata epfubyishi Chileke; epfubyishi ẹpha iya; mẹ ẹka
Chileke ono bu; mẹkpoo ndu ọphu bu l'imigwe.
7 Chileke haa ya g'o tsoje ndu-nsọ ono ọgu; lwụ-kpeje phẹ. A nọdu
ahajẹ iya g'o mee g'ọ dụ iya l'ẹhu ndiphe; mbụ iphe, bụ ipfu ipfu l'ophu;
mẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu l'ophu; mẹ lẹ ndu shikọta l'iphe, bụkota
opfu-alị, dụ l'iche l'iche, nọ lẹ mgboko-a; mẹkpoo iphe, bụ ọhamoha,
nọ lẹ mgboko-a; ọ nọdu emejegbaa phẹ; ẹphe eme iphe, ọ sụru g'ẹphe
mee.
8 Iphe, bụkpoo nemadzụ, bu l'eliphe mgburugburu a-nọdu
abakọtaru iya ẹja. Mbụ l'ọ kwa ndu e te deduru ẹpha phẹ l'ẹkwo
ono, e shi teke a tụru ọkpa mgboko deshita ẹpha ndu a-nọdu ndzụ
ojejoje ono; bẹ bụ ndu a-nọdu abarụ iya ẹja ono.
9 G'onye nweru nchị ngabẹkwa iya.
10 Ọ kwa onyemonye, aa-kpụ lẹ ndzụ bẹ a-kpụ lẹ ndzụ. Onye ee-gbu
lẹ mma bẹ e gbufutajẹkwa lẹ mma. Ọ kwa iya bụ lẹ ndu-nsọ gbaru
g'ẹphe bụru ndu a-ta nshi nọdu Chileke l'ẹka nọshia ya ike.
11 Mu bya ahụma ẹjo anụ-ẹgbudu ọzo, bụ l'alị bẹ o shi emifuta.
Yẹbedua furu ụnwu-mpu labọ, dụgbaa gẹ mpu nwa atụru; opfu, oopfu
l'ọnu dụ gẹ k'ẹjo-oke-agiyi.
12 Ọ bya egude ike ẹjo anụ kẹ mbụ phọ meahaa iphe, bụkpoo iphe,
dụ iya ree ememe l'atatiphu ẹjo anụ-ẹgbudu kẹ mbụ onoya. Ọ bya
emee: ndiphe wata abarụ ẹjo anụ-ẹgbudu kẹ mbụ phọ ẹja; mbụ anụ
k'ono, ọ́nyá e shi gbua ya l'ishi, bụ ọ́nyá, gege gbu iya nụ teke e gburu
iya ya kpọhuwaru-a.
13 Ẹjo anụ-ẹgbudu k'ẹbo-a nọdu emeshiẹpho oke iphe-ọhumalenya.
Ọ nọdu emejechaa mee ọku l'ooshi l'igwe bya adaa l'alị l'iphu ndiphe.
14 O gude oke iphe-ọhumalenya ono, a harụ iya g'o meje l'atatiphu
ẹjo anụ-ẹgbudu kẹ mbụ ono; duphua iphe, bụkota nemadzụ, bu lẹ
mgboko. Ọ sụ ndiphe g'ẹphe kpụa ntẹkpe, dụepho g'ẹjo anụ-ẹgbudu
mbụ ono; bajẹru iya ẹja; mbụ ntẹkpe dụ g'ẹjo anụ ono, e gburu ọ́nyá;
ọphu ọ nwụhuduru onoya-a.

15 E kwechaa sụ g'ẹjo anụ-ẹgbudu ono k'ẹbo kuru unme ye lẹ ntẹkpe
ono, a kpụru: ọ dụ g'ẹjo anụ-ẹgbudu kẹ mbụ phọ g'ọ dzụru ndzụ
dụjechaa ike pfua opfu; l'oomee g'e gbushia ndu te ekwedu abarụ yẹbe
ntẹkpe ono, a kpụru: ọ dụ g'ẹjo anụ ono ẹja.
16 Ẹjo anụ-ẹgbudu k'ẹbo ono kebuta onyemonye; onye upfu mẹ onye
nta; onye ụkpa mẹ oke amadụ; ohu mẹ amadụ; kebuta phẹ; a gbashịa
phẹ ngga ọhubama l'ẹkutara; ọzoo l'egedegee ọnu-iphu;
17 k'ọphu ọ tọ dụdu onye azụ aswa; ọphu ọ dụdu onye ere aswa
erere; gbahaa l'ọ gbaru ngga ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgbudu ono. Ngga
ọbu, aagbajẹ ọbu bụ ẹpha ẹjo anụ-ẹgbudu ọbu; ọzoo ọ́gú, nọ ọnodu
ẹpha iya.
18 Ono bụru iphe, gbaru gẹ nemadzụ goshi lẹ ya nweru mmamiphe.
G'onye nweru uche je arịa ọ́gú ẹpha ẹjo anụ ono arịri jasụ teke ọo-
maru iphe, ọ́gú ọbu bụ; kẹle ọ́gú ono bụkwapho ẹpha nemadzụ. Ọgu
ọbu bẹ bụ "666", bụ iya bụ ụnu l'ụkporo iri l'ẹto l'ishii.

14

Ebvu, ndu a gbatarụ agụ

1 Mu bya elee ẹnya; mu hụma Nwatụru ono g'ọ pfụru l'úbvú Zayọnu.
Ndu pfụ-kube iya nụ l'ẹka ono dụ ụkporo ụnu nemadzụ mgbo iri
l'ẹsato, bụ ndu e deru ẹpha Nwatụru ono yẹe ẹpha Nna iya l'egedegee
ọnu-iphu.
2 Mu bya anụma olu-opfu, a nọ l'imigwe pfua. Opfu ono
nọdu adaẹpho g'ẹka eze mini aphụ gbudugbudu; tẹme ọ nọdu
adahụkwapho g'ẹka igwe ede ededе atụ egbigwe. Mu byakwaphọ
anụma ọda ogumogu ndu akpọje ogumogu akpọ.
3 Ikpoto ndu ono, pfụru l'iphu aba-eze ono mẹ l'iphu iphe ẹno ono,
nọgbaa ndzụ ono; mẹ l'iphu ndu bụ ọgerenya ono; nọdu agụ ebvu
ọ̀phúú. Ọphu ọ dụdu onye sụru anwụta ebvu ono gbahaẹpho ụkporo
ụnu nemadzụ iri l'ẹsato ono, bụ ndu a gbatarụ l'eliphe ono.
4 Ndu ono bụ ndu te emerwụjeduru onwophẹ l'ẹhu ụnwanyi. Ndu
doberu ẹka doo gẹ nwamgbọko, nwoke teke engeswee ọkpa. Ẹphe bụ
ndu ono, bụepho Nwatụru ono bẹ ẹphe awụjeru etso eje ẹkameka,
ooje ono. Ndu a gbatarụ l'ẹka ndiphe nọ; ẹphe bụru akpụru iphe-mbụ
a nụru Chileke yẹe Nwatụru ono.
5 Ẹphe bụ ndu teke adụ-swee onye a-sụ l'ẹphe dzụjeru ụka. Ọphu
ọ dụdu iphe ụta, dụ phẹ l'ẹhu.

Ojozi-imigwe ẹto

6 Mu hụma ojozi-imigwe ọzo, epherọ ephekerephe ephekerephe
l'akpaminigwe. Ọ bụru iphe, e ziru iya bụ g'o je ezia ndiphe
mgburugburu ozi-ọma ojejoje ono; g'o je ezia ya ọhamoha, nọkpoo
lẹ mgboko; mẹ ipfu l'ipfu g'ipfu ha; mẹ lẹ ndu shikọta l'iphe, bụkota
opfu-alị ndu dụ iche l'iche, nọ lẹ mgboko-a; mẹ iphe, bụkpoo mkpụkpu,
nọkpo lẹ mgboko.
7 Ọ nọdu ara iya arara asụje: "Unu tsụjekwa Chileke ebvu.
Unu kwabẹjekwa iya ùbvù; lẹ teke oo-kpe ikpe rwuakwaru. Unu
bajẹkwaru Chileke ẹja; l'ọ kwa iya meru igwe bya emee alị; bya abụru
iya meru eze-ẹnyimu; mekọta iphe, bụkotakpoo ẹka mini futaru."

8 Ojozi-imigwe ọzo, bụ k'ẹbo nọdu ephe etso kẹ mbụ phọ l'azụ epfu sụ: "Ike bvụakwaru Bábilọnu! Ike bvụakwaru Bábilọnu! Mkpụkpu ono, a maru ẹpha iya ono, bụ Bábilọnu bẹ ike bvụakwaru nta. Mbụ mkpụkpu onoya, cheru ọhamoha mẹe ya ono, bụ iya bụ oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke ọphu Chileke a-tụ-koshi iya; opfu l'ọopharwushi onwiya."

9 Ojozi-imigwe ọzo, bụ k'ẹto pheru tsoru phẹ. Ọ nọdu arakwa iya phọ arashi iya ike asụje: "Onye abarụ ẹjo anụ-ẹgbudu ono ẹja; bya abarụ ntẹkpe, a kpụru ọ dụ g'ọ dụ; onye kweru g'ọ gbaa ya ngga ọhubama l'egedegee ọnu-iphu; ọzoo l'ẹka;

10 onye ono bẹ a-ngụkwa oke-ẹhu-eghu Chileke gẹ mẹe, aagwaduru mini. Ee-gude ọku, enwu phuruphuru yẹe nshị-egbe nụa onye ono aphụ l'iphu ụnwu-ojozi-imigwe, dụ nsọ; waa l'iphu Nwatụru ono.

11 Ọku ono, ee-gude nụa phẹ aphụ ono bẹ ẹnwuru iya a-nọduepho akpụ tụutuutuu ala l'imeli jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii. Ndu ono bẹ a ta abyakpọda aha g'ẹphe tụta unme mẹ teke lanụ; eswe l'ẹnyashi; mbụ ndu ono, l'abajẹru ẹjo anụ-ẹgbudu ono ẹja; bya abakwaru iya phọ ntẹkpe, a kpụru ọ dụ g'ọ dụ onoya; mẹ iphe, bụkpoo onye kweru: a gbaa ya ngga ọhubama, egoshi ẹpha ẹjo anụ-ẹgbudu onoya."

12 Ọ kwa iya bụ ọta-nshi kẹ ndu-nsọ; ndu anọduje eme iphe, Chileke pfuru; ndu nọ Jizọsu l'ẹka.

13 Mu nụma olu-opfu, a nọ l'imigwe pfua sụ mu: "Dee iphe-a l'ẹkwo. Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu a-nwụhu shita nta-a kwasẹru; mbụ ndu a-nwụhu l'ọo l'ẹphe woru onwophẹ ye Nnajịuphu l'ẹka."

Unme Chileke nalita iya sụ: "Ọo ya-o! Ọo g'ọ dụ bụ ono. Ẹhu a-tsọ phẹ ụtso eviya; noo l'ozi, ẹphe jeru bẹ ẹphe jefụwaru l'ishi; atụtawa unme; e jekwanụ l'ebu phẹ obunggo ozi ono, ẹphe jeru onoya."

Aakpata ndiphe g'iphe, e meberu l'opfu

14 Mu bya elee ẹnya hụma urwukpu ọchaa. Mu hụma onye nọ anọo l'urwukpu ono. Onye ono, nọ iya nụ ono dụepho gẹ nwa ndiphe. O kpuru okpu-eze, e gude mkpọla-ododo wụa; ọ pakwarụ phọ mma, atsụ nkọ l'ẹka.

15 Ojozi-imigwe ọzo, shi l'eze-ụlo Chileke lụfuta bya araku onye ono, nọ l'eli urwukpu ọchaa ono sụ iya: "Gude mma ngu ono kpatachaa iphe, e meberu l'alị l'ọ gbawaru l'akpakpa iya. Noo l'iphe, e meberu lẹ mgboko kachawarụ akaka gbawaa g'aakpata iya."

16 Tọbudu iya bụ; onye ono, nọ l'eli urwukpu ono bya ewota mma iya gbua kẹ chaphukumu l'eliphe; shi nno kpata ndiphe g'aakpajẹ iphe, e meberu l'alị-a.

17 O nwekwarụpho ojozi-imigwe ọzo, shikwaphọ l'eze-ụlo Chileke l'imigwe lụfuta. Yẹbedua gudekwaphọ mma, atsụ nkọ.

18 Ojozi-imigwe ọzo shi l'ime ẹka ono, ọru-ngwẹja Chileke nọ ono lụfuta. Yẹbedua bẹ ọku enwu phoophoophoo dụ l'ẹka. O kua onye k'ono, gude mma, l'atsụ nkọ ono oku; kushia ya ike sụ: "Gude mma ngu, l'atsụ nkọ yebutachaa mebyi vayịnu, dụ l'opfu-vayịnu, tụkoru mgboko dzuru; kẹle mebyi iya kachawarụ akaka!"

19 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe ono woru mma iya dabẹ l'eliphe bya atụkokpoepho mebyi vayịnu nọ iya nụ gbubutachaa bya achịru iya ye l'eze ẹka, aazọshije mẹe l'akpụru vayịnu, bụ iya bụ oke-ẹhu-eghu Chileke.

20 A bya azọshia mẹe l'akpụru vayịnu ono l'ẹka aazọshije iya
l'azụ mkpụkpu. Mẹe ono bụru mee nemadzụ. Mee ono nọdu asọ
gborogboro gẹ nggele l'ẹka ono. Ọ sọo sọ-rwua ẹka ogologo iya ha
g'ụkporo manyịru iri. Tẹme ọ byakwaphọ utso, dụ-tabe ogbu; k'ọphu
ọo-nọdu akpa ịnya l'ọnu mẹ ịnya rwuba iya.

15

Ojozi-imigwe, gudegbaa ẹjo
iphe-ememe k'ikpazụ

1 Mu bya ahụma oke iphe-ọhubama, dụ biribiri ọzo, eme l'imigwe.
Ọ bụru ojozi-imigwe ẹsaa bẹ gude ẹjo iphe-ememe ẹsaa. Ọ bụru iya
bụ ẹjo iphe-ẹhuka ẹsaa k'ikpazụ, bụ oke-ẹhu-eghu Chileke a-tụkoshi
ụnwu-eliphe. Teke iphe-ẹhuka ono bvụerupho ẹphe n'ẹsaa; oke-ẹhu-
eghu Chileke abvụ.
2 Mu hụmakwapho iphe, dụ g'eze-ẹnyimu, aphụ ngerengere g'e woru
onyo yẹe ọku, enwu enwunwu gwakọbe iya. Mu hụmakwapho ndu
lwụ-kperu ẹjo anụ-ẹgbudu phọ yẹe ntẹkpe, a kpụru ọ dụ g'ọ dụ phọ.
Ndu ono bụkwapho ndu jịkaru l'ẹphe te ewoduru ùbvù akwabẹ ọ́gú
ono, nọ-chiru ẹnya ẹpha ẹjo anụ ono. Ẹphe pfụru pfụ-kube eze-
ẹnyimu ono, dụ g'onyo ono. Ẹphe pagbaarụ eze une, Chileke nụru
phẹ.
3 Ẹphe nọdu agụ ebvu Mósisu ono, bụ nwozi Chileke; mbụ ebvu,
bụkwapho ebvu Nwatụru ono sụ:
"Gụbe Chileke; ọo ngu bụ
Ọkalibe-Kakọta-Ike.
Iphemiphe, i mekọtaru parụ
ẹka bya adụkwapho
biribiri.
Ọo ngu bụ eze l'ọhamoha.
Ụzo ngu pfụgbaaru
nhamụnha bya
abụgbaaru ọkpobe ụzo.
4 Nnajịuphu; ?bụkpoo onye
bụ onye a-sụ
lẹ ya taa tsụdu ngu ebvu;
ọphu ya taa akwabẹdu
ẹpha ngu ùbvù?
Ọ kwa ngu kpụrumu bụ
onye dụ nsọ.
Ọhamoha a-bya abaarụ
ngu ẹja.
Noo kẹle onyemonye
hụma-dzuwaru
iphemiphe, iime,
pfụru ọto."
5 E mechaa; mu bya elee ẹnya ọzo. No iya; mu hụma eze-ụlo Chileke
l'imigwe g'a gụharu ime iya agụha. Mbụ ime ẹka ono, ụlo ono, e gude
ẹkwa mee bụ Chileke bẹ o shi l'ẹka ono nọ; mbụ ụlo ẹkwo ono, nọ-
chiru ẹnya ọgbandzu, shi Chileke l'ẹka ono.

6 Ojozi-imigwe ẹsaa ono, bụ phẹ gude uzi ẹjo iphe-ememe ẹsaa ono
shi l'ime eze-ụlo Chileke ono lụfuta. Ẹphe yegbaa uwe, bụ asagụ-mini;
egbu kẹ nwịinwii. Ẹphe gude akpọ, e gude mkpọla-ododo mee; gude
kebuta iya l'ọkpoma.
7 No iya; onye lanụ l'ime iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono gbẹshi bya
eworu ochi ẹsaa, a wụru lẹ mkpọla-ododo; woru nụgbaa ojozi ẹsaa
ono. Iphe, jiru ochi ẹsaa ono ejiji bụru oke-ẹhu-eghu Chileke; mbụ
Chileke ono, nọ ndzụ ojejoje.
8 Ẹnwuru ọku kposhihụepho ji ụlo ono pyịmu; kẹle eze-ọdu-biribiri
Chileke mẹ ike iya bẹ dụ l'ẹka ono. Ọphu ọ dụdu onye dụru ike bahụ
l'ime ụlo ono jasụ teke ẹjo iphe-ememe ẹsaa ono, ojozi-imigwe ẹsaa
gude ono bvụadaru.

16

Ochi, e yejiru oke-ẹhu-eghu
Chileke eyeji

1 Tọbudu iya bụ; mu nụma olu-opfu, e shi l'ime eze-ụlo Chileke ono
chia g'e chiru mkpu sụ ojozi ẹsaa ono: "Unu je eworu ẹjo iphe-ẹhuka
ono, shi l'oke-ẹhu-eghu Chileke ono wụshikota lẹ mgboko l'ophu; mbụ
ẹjo iphe-ẹhuka ono, dụ l'ochi ẹsaa ono."
2 Ojozi-imigwe kẹ mbụ bya atụgbua je awụshia ẹjo iphe-ẹhuka ọphu
nọ l'ochi nkiya lẹ mgboko. Onwo, aba yoyoyo bya eme ẹjo ẹhuka; wata
abagbaa iphe, bụ ndu ono, a gbaru ngga ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgbudu
ono; waa l'ẹhu iphe, bụ ndu ono, shi abarụ ntẹkpe ono, a kpụru ọ dụ
g'ẹjo anụ-ẹgbudu ono ẹja.
3 Ojozi-imigwe k'ẹbo bya atụgbua je awụru ẹjo iphe-ẹhuka ọphu
nọ l'ochi nkiya ye l'ime eze-ẹnyimu. Mini, nọ l'eze-ẹnyimu ghọo mee;
dụepho gẹ mee onye nwụhuru anwụhu. Iphe, bụkpoo iphe, dzụ ndzụ,
bu l'ime mini nwụshihukota.
4 Ojozi-imigwe k'ẹto bya atụgbua je awụru ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ
l'ochi nkiya ye lẹ nggele waa l'ime iphe, bụ ẹka mini futakpọoru g'ọ
ha. Mini bụkotaru mee.
5 Mu nụma ẹka ojozi-imigwe, bụ iya eche iphe, bụ mini nche sụru:
"Gụbe Nnajịuphu pfụbekwaru ẹka ọto; mbụ gụbe onye ono, nọ ndzụ;
bya abụru onye ono, shihawaa nọduta ono. Ikpe-a, ị nmarụ ndiphe-a
bẹ goshiru l'ị bụ onye ekpeje ikpe nhamụnha.
6 Lẹ ndiphe ono, bụ phẹ gbushiru ndu-nsọ bya egbushia ndu
mpfuchiru ngu l'echilabọ phẹ ono; mbụ gbushia phẹ ghakaa mee phẹ
ono bẹ i cheakwarụpho mee; ẹphe ngụa. Iphe ono, i meru ndiphe ono
bụru iphe, gbaru phẹ nụ bụ onoya."
7 No iya; mu nụma olu-opfu, a nọ l'ọru-ngwẹja Chileke epfu; mbụ
ẹka aakpọje ụnwù-isẹnsu ọku l'imigwe. Olu ono nọdu asụje: "Nokwa
g'ọ dụ-o! Nnajịuphu, bụ Chileke; ọo gụbedua bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike-
o. Ikpe, i kperu bẹ bụepho ọkpobe ikpe bya abụkwarupho ikpe, pfụru
nhamụnha."
8 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe k'ẹno bya atụgbua je eworu ẹjo
iphe-ẹhuka ọphu nọ l'ochi nkiya kpua l'ẹnyanwu. E mee ẹnyanwu;
okpomọku iya wata erebushi nemadzụ anụ k'ọphu oomeje nemadzụ
l'ọo dụ g'iphe, a hụberu l'ọku.

9 Ẹjo okpomọku ono wata erebushi ndiphe anụ. Ẹphe wata
epfubyishi ẹpha Chileke; mbụ yẹbedua, kweru g'ẹgube ẹjo iphe-ẹhuka
ono byapfuta phẹ. Ọphu izimanụ alwadụru phẹ azụ kẹ g'ẹphe wata
iya akwabẹ ùbvù.

10 Ojozi-imigwe k'ise bya atụgbua bya eje eworu ẹjo iphe-ẹhuka, nọ
l'ochi nkiya kpua l'aba-eze ẹjo anụ-ẹgbudu phọ. Ọchii bụru kpukumu
bya agbachikọta iphe, bụkpoo ndu kweru g'ẹjo anụ-ẹgbudu ono bụru
eze phẹ. Ndiphe wata ata kpọokpookpo k'ẹjo iphe-ẹhuka ono, parụ
ẹka ẹphe eje ono.

11 Ẹphe wata epfubyishi Chileke k'imigwe k'iphe ono, aphụgbaa phẹ
ụphu mẹ onwo ono, aba phẹ nụ ono. Ọphu izimanụ iphe, ẹphe eme
alwakwaru phẹ phọ azụ.

12 Ojozi-imigwe k'ishii je eworu ẹjo iphe-ẹhuka, nọ l'ochi nkiya wụru
ye l'oke-ẹnyimu Yufurétisu. Mini iya tashịhu; k'ọphu bụ lẹ gbororo a-
dabyiru iya gẹ ndu eze, shi l'ụzo ẹnyanwu awawa aghajaję iya.

13 Mu bya ahụma ọbvu ẹto, dụgbaa g'ẹwo g'ẹphe afụtagbaa. Nanụ
shi l'ọnu ẹjo-oke-agiyi ono afụta; nanụ shi l'ọnu ẹjo anụ-ẹgbudu
phọ afụta; nanụ shikwaphọ l'ọnu onye mpfuchiru ono, l'epfuje iphe,
Chileke epfuduru ono.

14 Ẹphe bụgbaa ọbvu, shikọta l'ẹka Nsetanu; emegbaa iphe-
ọhumalenya. Ẹphe jepfugbaa ndu eze ndiphe mgburugburu je
achịkobe phẹ dzua ọgu l'ẹka lanụ kwabẹru mbọku ono, Ọkalibe-
Kakọta-Ike, bụ Chileke a-bya egoshi ndiphe onye ya bụ ono.

15 "Unu lekwa l'ọ kwa g'abyabya onye-oshi atụje nemadzụ l'ụzorehu-
a bụ gẹ mu a-tụ unu l'ụzorehu. Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye ono, nwụ
ẹnya bya eletakwaphọ uwe iya ẹnya; k'ọphu onye ọbu taa gbadụru
ọto ejephe mbọku onoya; iphere adụ iya."

16 No iya; ọbvu ẹto ono, shi l'ẹka Nsetanu ono bya emee ndu
eze kẹ mgboko-a l'ophu: ẹphe bya akpakọo l'ẹka lanụ ọbu, eekuje
Amagẹdonu l'opfu Hiburu.

17 Ọo ya bụ; ojozi-imigwe k'ẹsaa je ephekaa ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ
l'ochi nkiya lẹ phẹrephere. O nweru olu, shi l'aba-eze, nọ l'ime eze-ụlo
Chileke ono chia mkpu sụ: "E mewaru iya!"

18 Ebemu-igwe wata alọ waa waa. Igwe wata ede edede; wata ara
ọ́rà; bya atụahaa egbigwe. Alị-ọnma-jiijiijii ẹgube iya ọphu eteke
anmaswee; eshinu nemadzụ fụtaru mgboko wata anmanma; mbụ l'alị-
ọnma-jiijiijii ọbu pakpọoru ẹka apaa.

19 Mkpụkpu ono, a maru ẹpha iya ono, bụ Bábilọnu bukaha onwiya
uzi ẹto. Iphe, bụkpoo mkpụkpu ọzo, dụkota lẹ mgboko dakashịhukota
bụru ọla-l'iswi. Ẹbe Chileke azọhakwaru mkpụkpu ono, a maru ẹpha
iya ono, bụ Bábilọnu; yẹe ẹjo-iphe, ọ nọ megbabẹ. Chileke mee
mkpụkpu ono: ọ ngụa mẹe l'eze okoro, e yejiru oke-ẹhu-eghu kẹ yẹbe
Chileke eyeji, bụ iya bụ ikpe ọ nmarụ iya.

20 Iphe, bụkotakpoo alị, bụ alị, mini nọ-pheru mishihukọta. Ọphu
ọ dụedu onye hụmabaaru úbvú.

21 Eze akamini-mkpuma, l'anyịgbaa kẹ tụ́dúú gẹ mkpuma-uswe
shigbaa l'igwe aada l'alị; adagbushi ụnwu-eliphe. Ndiphe wata
epfubyishi Chileke; kẹle akamini-mkpuma ono anụ phẹ aphụ. Noo
l'ẹjo iphe-ememe, akamini ono wotaru phẹ ka g'aa-atụ ọnu iya.

17

Eze-nwanyị ovuọba ono, bụ Bábilọnu

1 Ojozi lanụ l'ime ojozi-imigwe ẹsaa ono, shi gude ochi oke iphe-
ẹhuka ẹsaa ono byapfuta mu; bya asụ mu: "Bya gẹ mu je egoshi
ngu g'ee-gude woru ikpe nmaa eze-nwanyị ovuọba ono, nmagaru l'ẹka
nggele dụ igwerigwe ono.
2 Lẹ ndu eze kẹ mgboko-a bẹ ẹphe l'iya riakwaru ogori. Ẹphe l'iphe,
bụ ndu bu l'eliphe l'ophu ngụwaa mẹe phaa onwophẹ kutukutu."
3 Tọbudu iya bụ; Unme Chileke byakwa bya eji mu ẹhu pyịmu. Ojozi-
imigwe ono bya eduta mu jeshia l'echiẹgu. Noo ẹka mu nọ hụma
nwanyị, nọ l'eli ẹjo anụ-ẹgbudu, eke uswe-uswe. E dekashia ẹjo anụ-
ẹgbudu ono ẹpha, epfubyishi Chileke l'ẹhu iya mgburugburu. Ẹjo anụ-
ẹgbudu ono nweru ishi ẹsaa bya enweru mpu iri.
4 Iphe, nwanyị ono gude kwaa onwiya akwa bụru uwe kpowula-
kpowula, eke uswe-uswe. Iphe ọzo, o gude memachaa onwiya emema
bụ iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo. Ọ gbachaaru echi, ere ire l'ẹka bya
edoo onwiya igopoto, aswa dụ l'olu. Iphe, ọ pa l'ẹka bụru okoro, a
wụru lẹ mkpọla-ododo. Iphe, jiru okoro ono bụru ẹjo akpamara mẹ
ẹbyi ẹbyi, shi l'apharwụshi, nwanyị ono pharwụshiru onwiya.
5 A bya edee ya ẹpha iya l'egedegee ọnu-iphu iya. Iphe, e domiru
edomi e deru iya bụ: "Bábilọnu ono, a maru ẹpha iya; mbụ ne iphe,
bụkota ndu agba ụkpara mẹ iphe, bụkota ndu eme ahụma lẹ mgboko."
6 Mu bya ahụma gẹ nwanyị ono ngụwaru mee ndu-nsọ; ọ nọdu atsụ
iya atsụtsu; waa mee ndu e gburu l'ike l'opfu ẹhu Jizọsu.
Mu hụma iya; ọ kwatakpọo tụfu mu ẹhu g'iphe atụfuje ẹhu.
7 Ojozi-imigwe ono sụ mu: "?Bụ gụnu bẹ o gude ọ tụfu ngu ẹhu? Gẹ
mu byanụ akaru ngu iphe, dụ lẹ nwanyị ono, bụ iphe, e domiru edomi;
mẹkpoo k'ẹjo anụ-ẹgbudu ono, nweru ishi ẹsaa ono waa mpu iri ono,
bụ iya pa iya ono.
8 Anụ-ẹgbudu ono, ị hụmaru ono dụkwaru teke o shi nọdu ndzụ;
obenu lẹ nta-a bẹ ọ tọ nọedu ndzụ. Ọ phọduakwaru-a nwanshịi nta-a
l'o shi l'iduma, enwedu ọ́hú ono fụta bya alaarụ onwiya l'iswi. Ndu
ono, bu l'eliphe ono, bụ iya bụ ndu ọphu e shikpọ teke Chileke meru
mgboko; ọphu e deduru ẹpha phẹ l'ẹkwo, e deshiru ẹpha ndu a-nọ
ndzụ ojejoje; iphe, bụ ndu ono bẹ ọo-tụfukpo ẹhu m'ẹphe -hụmaepho
ẹjo anụ-ẹgbudu ono; kẹle o shi nọdu ndzụ; ọphu ọ dzụedu ndzụ nta;
ọle oo-mechakwaa nọdu ndzụ ọzo.
9 "Ono bụru iphe, gbaru gẹ nemadzụ goshi lẹ ya nweru uche bya
arije iphe arịri g'o doo ya ẹnya. Sụ-a; ishi ẹsaa ono nọ-chiru ẹnya
úbvú úbvú ẹsaa, nwanyị ono nọ anọo l'eli iya. Iphe ọzo, ọ nọ-chifuaru
ẹnya iya bụ ndu eze ẹsaa.
10 Ọ dụkwarupho ndu eze ẹsaa, nọ nụ. Ụmadzu ise l'ime ndu eze
ẹsaa ono ta anọekwa. Onye lanụ bẹ nọkwadu nụ; onye lanụ teke
afụtadu. Ọ -fụtaepho; l'a haa ya l'ọ kpọo ụpfu nwanshịi.
11 A bya lẹ k'ẹjo anụ-ẹgbudu ono, shi nọdu ndzụ; ọphu ọ nọedu iya
ono; yẹbedua bụ onye eze k'ẹsato; ọle yẹe ndu eze ẹsaa ọphuu bẹ
nọkwa l'oshi lanụ; o je emechaa laa l'iswi.
12 "Tẹme mpu iri ono, ị hụmaru ono bu ndu eze iri; ọphu e teke
adụdu alị-eze, a nụwaru phẹ. Ọle a hakwanụru phẹ g'ẹphe nọdu
l'ẹka anụ-ẹgbudu ono bụru eze awa lanụ kpoloko kpẹekpu.

13 Ndu eze ono bẹ obu phẹ abụkotajeru nanụ. Ẹphe eworu ike phẹ
mẹ abụbu ono, ẹphe bụ eze ye ẹjo anụ-ẹgbudu ono l'ẹka.
14 Ẹphe a-tụko g'ẹphe ha swikọo ike phẹ nanụ; tsoo Nwatụru Chileke
ono ọgu. Ọle Nwatụru ono l'a-lwụ-gbulekwa phẹ-a. Noo kẹle ọo ya bụ
Nnajịuphu, kakọta ndu bụ nnajịuphu; bya abụkwarupho Eze, kakọta
iphe bụ ndu eze. Iphe, bụ ndu Chileke kuru bya ahọta ono; tẹme ẹphe
pfụshia ike ono l'a-lwụ-gbukwa phẹ phọ."
15 No iya; ojozi-imigwe ono sụ mu: "?Ị hụmaru mini ono, nwanyị
ovuọba ono nọ anọo ono; mini ono bẹ bụ iphe, bụkpoo mkpụkpu
lẹ mkpụkpu; mẹ ikpoto ọha mẹ ọhamoha mẹ ndu shi l'iphe, bụkota
opfu-alị ndu dụ iche l'iche, nọ lẹ mgboko-a.
16 Ẹjo anụ-ẹgbudu ono yẹe mpu iri ono, ị hụmaru ono bẹ bụ ndu
nwanyị ovuọba ono dụ ashị. Ẹphe a-tụko iphe, o nweru enweru
natachaa ya g'ọ ha; l'ọ gbaru ọto dabyiru. Ẹphe eria ya anụ; gude
ọku kepyashịa ya.
17 Noo kẹle ọo Chileke bẹ yeru phẹ ẹgube ọriri ono l'ọkpoma; g'ọ
gụje phẹ ẹgu emeẹbekota iphe, Chileke tụberu, bụ iya bụ gẹ ndu ono
swikọo ike phẹ; g'ọkpoma bụru phẹ nanụ; k'ọphu ẹphe e-wota alị-eze
phẹ ono woru ye ẹjo anụ-ẹgbudu ono l'ẹka g'o gude ẹka-ike bụru eze
phẹ jasụ teke iphe, Chileke pfuru e-meẹbekota.
18 "Tẹme nwanyị ono, ị hụmaru ono bụ mkpụkpu ono, a maru ẹpha
iya ono, bụ iya bụ eze; tẹme iphe, bụkotakpoo eze ndiphe l'ophu nọdu
iya l'ẹka."

18

Adada Bábilọnu

1 E mechaa; mu bya ahụma ojozi-imigwe ọzo, shi l'igwe phezeta. Ọ
bụru iya bẹ Chileke yeru ike parụ ẹka l'ẹka. Ogbu-nwịinwii ya tụko
mgboko l'ophu ngaa.
2 Ọ nọdu ara iya arara arashi iya ike sụ: "Eze mkpụkpu Bábilọnu
daakwaru! Ọ daakwaru! Ọ bụakwaa ẹka mkpakọ-iphe, bụkotakpoo
ọbvu larụ ẹgu. Ọ bụakwaa ọkpoku ụnwu-ojozi Nsetanu l'ophu;
mẹkpoo ẹpfune-ẹnu iphe, bụkpoo nwẹnu njọ ọ́rà; mẹ ẹnu, dụkota
ndiphe ashị l'ophu.
3 Noo l'ọhamoha, nọkpoo lẹ mgboko ngụwaru mẹe ya ono, bụ iya
bụ apharwụshi ono, nwanyị ono apharwụshi onwiya; tẹme ẹphe lẹ
ndu eze ndiphe l'ophu zẹkotawaa. Tẹme iphe, bụ ndu agba oke-nghọ
lẹ mgboko-a mgburugburu bẹ shiakwa l'ẹku ono, nwanyị ono nweru
ono, nyịberu g'aatụ ọnu iya ono bụgbaaru eze."
4 Tọbudu iya bụ; mu nụmakwa olu ọzo, shikwa l'imigwe sụ:
"Ndu mu; unu lụfutakwa iya
l'ẹhu;
g'unu te eje eye ẹka l'eme
ẹjo-iphe, oome ono;
ọdumeka unu l'iya
a-gbakwarụ
mgba l'ẹjo iphe-ememe,
a-byapfuta iya nụ;
5 l'iphe-ẹji, oome kụkwaru
l'ikpo l'ikpo;

ha l'eli l'eli;
je
asupfuru l'akpaminigwe;
tẹme Chileke
nyataakwaru ẹjo ememe,
oomeje g'ọ ha.

6 G'e mee ya g'o meru ndu ọzo;
g'a pfụa ya ụgwo iphe,
o meru;
pfua ya ya mpfụkwase.

G'e gude mẹe atsụ-be atsụtsu
ugbo labọ
gẹ nkiya gwajiaru iya
okoro,
o gude gwaaru ndu ọzo g'ọ
ngụa.

7 G'a gwaa ya maa;
nụa ya aphụ, habe
g'ajaja ono, ọ jaru onwiya
yẹe ẹku ono,
nyịberu g'aatụ ọnu iya ono,
ọ kparụ swibe onwiya ono.

G'e mee ya ya nno;
eshinu o shi anọduje
etu onwiya ẹpha sụ:

‘Nta bẹ mu nọwa bụru
eze-nwanyị!

Mu ta anọdu l'aphụ nwanyị,
ji iya anọedu ndzụ.

Ọphu mu ta abyadụ l'atsọ
ọnu l'aphụ!’

8 Noo g'o gude iphe,
bụ ẹjo iphe-ẹhuka ono,
tụkoru kwabẹru iya
nụ ono;
je l'a-tụko byapfutakọta
iya ujiku lanụ,
bụ iya bụ ẹjo iphe-ememe;
waa aphụ waa ọkpa nri.

Ọku bẹ e-tsufu iya nụ;
kẹle Nnajịuphu,
bụ Chileke;
onye ike iya parụ
ẹka bẹ bụ iya nmarụ
iya ikpe.”

9 Ọo ya bụ l'eze ndiphe ono, ẹphe l'iya shi apharwụshi onwophẹ ono mẹ ndu ono, ẹphe l'iya atụkoje emegbaa ẹjo-iphe, agụ phẹ nụ ono; ndu ono l'a-ra ẹkwa iya; aphụ eji phẹ obu l'opfu ẹhu iya m'ẹphe -hụmaepho g'ẹnwuru-ọku iya kpụfuru; l'ẹka ọku etsupyashi iya.

10 Ẹphe a-pfụru ụzenya ele iya ẹnya lẹ ndzụ agụgu epfu sụ: “Nshịo!
Nshịo eze Bábilọnu bụ mkpụkpu, a maru ẹpha iya bya amaru g'ike iya
beru; awa lanụ bẹ e gude nma ngu ikpe; ị daa g'ị daru-a!”

11 Ndu agba nghọ l'eliphe arakwaaphọ ẹjo ẹkwa nkephẹ gụa aphụ
iya; kẹle o to nweẹdu onye azụbaa phẹ aswa.
12 Ọ tọ dụedu onye azụje mkpọla-ododo phẹ; ọzoo mkpọla-ọchaa
phẹ; ọzoo ogbu nwịinwii mkpuma, bụ mkpuma, vu oke aswa mẹ
igopoto phẹ. Ọ tọ dụedu onye azụje ẹkwa ọchaa phẹ mẹ ẹkwa uswe-
uswe phẹ; mẹ nkụushi; buragidi uswe phẹ; mẹkpoo oshi, eshi mkpọ,
bụ iphe, ẹphe erekọta erere; mẹkpoo iphemiphe, e gude eze-nyi kpụa;
mẹkpoo iphemiphe, bụ iphe, e meru l'oshi, aswa dụ; mẹ ọphu e meru
l'ope; ọzoo ọphu e meru l'ígwè; ọzoo ọphu e meru lẹ mkpuma-egbe;
13 mẹkpoo ẹkwo-ophe, bụ sinamọnu; mẹ ụnwu iphe ọzo, eshigbaa
mkpọ gẹ senti; mẹ ùnwù-isẹnsu; mẹ mẹru; mẹkpoo furankisẹnsu;
mẹkpoo mẹe; mẹkpoo manụ nri; mẹkpoo ụtu-witi; mẹ witi l'onwiya;
mẹkpoo eswi; mẹkpoo atụru; mẹ ịnya; mẹ ụgbo-ịnya; mẹ ohu; mbụ
je akpachaa lẹ nemadzụ gẹdegede.
14 “Ha! Nta-a bẹ iphe, bụkotakpoo akpụru oshi ono, shi agụje ngu
agụgu ono bẹ ta adụedu. Ẹku ono, i shi kpaa swiphee onwongu ono
bẹ yifuakwaru nta; iphemiphe, bụ iphe, atsọje ngu ụtso; tẹme ọ bụru
iphe, ama ngu mma bvụwaru; ọphu ọ bụkwa l'ị bya ahụmabaa ya.”
15 Ndu nghọ ono, shi agbatajẹ nghọ iphemiphe ono je eree lẹ
mkpụkpu ono rita iya oke urwu ono bẹ a-pfụgbaaru iya ụzenya
ụzenya; kẹle ndzụ a-nọdu agụ phẹ k'aphụ ono, aanụ mkpụkpu ono.
Ẹphe araa ẹjo-ẹkwa gụa aphụ asụje:
16 “Nshịo! Nshịo gụbe eze mkpụkpu ono shi eyeje uwe ọchaa; mẹ
ẹkwa uswe-uswe; mẹ buragidi uswe-uswe gude kwaa onwongu akwa
ono! Gudekwaphọ iphe, e meru lẹ mkpọla memata onwiya ree; bya
eworu echi, ere ire doo jọo l'ẹka; bya ewojeru igopoto doo onwiya jọo
l'olu.
17 L'awa lanụ-a kpoloko bẹ e gudewaa mekọta ẹku ọbu g'ọ ha; ọ
bụkotaru ọla-l'iswi ẹgube-a.”

Iphe, bụkpoo ndu-ishi ụgbo-mini g'ẹphe ha; mẹ iphe, bụkpoo ndu
egudeje ụgbo eje; mẹ ndu akpọ ụgbo; mẹ ndu egudeje ụgbo tsoru eze-
ẹnyimu agba nghọ; g'ẹphe ha tụkoru je apfụgbaaru ụzenya ụzenya.
18 Wata echi mkpu teke ẹphe hụmaru ẹnwuru-ọku iya g'ọ kpụru
tụuu l'ẹka ọku etsu iya. Ẹphe epfuahaa sụ: ?Ọ dụkpoorua mkpụkpu
ọzo, dụjeru g'eze mkpụkpu-a?
19 Ẹphe kpota urwuku kpube onwophẹ l'ishi. Ẹphe nọdu echi mkpu
ara ẹkwa; agụ aphụ sụ: “Nshịo! Nshịo gụbe eze mkpụkpu, mbụ gụbe
mkpụkpu ọphu bụ ẹku, nyịberu g'a-tụ ọnu iya, ị kparụ bẹ iphe, bụkpoo
ndu gude ụgbo phẹ tsoru eze-ẹnyimu agba nghọ shikọta l'ẹka barahụ
bụru eze! ?Awa lanụ-a kpoloko bẹ e gudewaa mekọta iya; ọ bụru
ọla-l'iswi ẹgube-a?”

20 Teru ẹswa kpua ya gụbe igwe! Unubẹ ndu-nsọ; mẹ ndu-ishi-ozi
ono; mẹ ndu mpfuchiru Chileke unu teje ẹswa lẹ Chileke bẹ nmawaru
iya ikpe ẹjo-iphe ono, o meru unu ono!

21 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe lanụ, ọkpehu dụ; pata mkpuma, ha
gẹ mkpuma-uswe parụ chie l'eze-ẹnyimu sụ: “Waa g'ee-gude ọkpehu

chie mkpụkpu ono, a maru ẹpha iya ono, bụ Bábilọnu l'ẹka ọ tọ dụdu onye ahụmabaa ya ọzo bụ ọwa-a.
22 Ọ tọ dụdu onye anụmabaa ọda nkwa; ọzoo nụmabaa ẹka a gụ ebvu; ọzoo kẹ ndu aphụ ụpyi mẹ ndu egbu opu l'ime gụbe mkpụkpu ono ọzobakpo ilile. Ọ tọ dụdu onye-ọna, eme ọna g'ọo-dụhabe aahụmabaa l'ime ngu ọzobakpo. Ọphu a byadu anụmabaa ya ọda ikwe-nri.
23 Ọphu ìphóró ọku orọku abyadụ enwubakpọ jaa l'ime ngu; ọphu ọ dụdu onye anụmabaa ẹka a nọ l'ime ngu eme uzere k'ẹka eeke nwanyị; ọzoo k'ẹka a lụtaru nwanyị k'ọ̀phúú. Noo l'ọ kwa ndu ono, shi buru l'ime ngu agba nghọ ono shigbaa bụru ndu nweru ẹnya l'eliphe-a. Tẹme i gude eme mgbashị; duphushikọta ọhamoha l'ophu mgburugburu.
24 "Tẹme ọ bụru l'ime mkpụkpu ono bẹ a hụmaru mee ndu mpfuchiru Chileke mẹ mee ndu-nsọ; mẹkpoo mee iphe, bụ ndu e gburu egbugbu l'eliphe g'ẹphe ha."

19

1 Ono mechaẹpho; mu nụma olu-opfu ndu dụ igwerigwe epfu l'imigwe sụ: "Aliloya! Gẹ ndzọta; mẹ ogbu-nwịinwii; mẹ ọkwabe ùbvù; mẹ ike; bụkwaru kẹ Nnajịuphu anyi, bụ Chileke anyi!
2 L'ikpe, o kperu bẹ bụkwa ire-lanụ; bya abụru ikpe, pfụru nhamụnha. Ọ nmarụ eze-nwanyị ovuọba phọ ikpe; mbụ nwanyị ono, gude apharwụshi onwonye mee ụnwu-eliphe l'ophu: ẹphe bụru mkpurupyata-a. Chileke bẹ gwataakwaru iya ụgwo mee ndibe yẹbe Chileke ono, o gbushiru ono. Ọchi phẹ tukoru iya l'ishi."
3 Ẹphe byakwa atụa ụzu ọzo sụ: "Aliloya! Ẹnwuru-ọku, etsu mkpụkpu ono kpụa tụuu je atụko imeli l'ophu sweta. Noo g'ọo-kpụ iya jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii bụ ono."
4 Ụkporo ndu bụ ọgerenya lẹ ndu bụ ọgerenya ẹno phọ; waa iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphen'ẹno tụko daa kpurumu baarụ Chileke ẹja; mbụ Chileke ono, nọ l'aba-eze ono. Ẹphe sụ: "Nokwa g'ọ dụ-o. Aliloya!"

Ete ẹswa nwanyị,
a lụru k'ọ̀phúú

5 Ọ dụru olu, shi l'aba-eze ono sụ: "Unu jaa Chileke ajaja iphe, bụ unubẹ ndu ejeru Chileke ozi g'unu ha; unu kele iya unubẹ ndu atsụ iya ebvu; onye upfu mẹ onye nta."
6 Mu bya anụma ụzu, ndu dụ igwerigwe atụ. Ọ nọdu adaẹpho g'ẹka mini aphụ gbudugbudu; bya adahụkwapho g'ẹka igwe ara ọ́rà; asụje: "Aliloya! Ọ kwa Nnajịuphu, bụ Chileke ono, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike ono bụ Eze.
7 G'ẹhu tsọo anyi ụtso; g'anyi tee ẹswa teshia ya ike; kwabẹ iya ùbvù; kẹle nta-a bẹ o rwuakwaru Nwatụru ono l'alụ nwanyị. Nwanyị ọbu, ọobya alụlu ọbu bẹ kwaakwaru onwiya akwa kwabẹru iya.
8 Chileke bya ekwewa g'o yee uwe ọchaa, egbu nwịinwii bya abụru asagụ-mini." Uwe ọchaa ono bụ umere pfụru ọto, ndu-nsọ eme.
9 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe ono sụ mu: "Dee iphe-a l'ẹkwo: 'Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu ono, e kuru g'ẹphe yịru lẹ ndu e-ri nri, e gude eme ẹswa nwanyị ono, Nwatụru Chileke ono eje alụlu onoya.' " O

pfuchaa nno bya asụ mu: “Opfu ono bụkwa Chileke gude ọnu iya pfua ya.”
10 Mu daa kpurumu l'iphu ojozi-imigwe ono jeshiaru iya abarụ ẹja. Ọ
sụ mu: “Te ejekwa ememe! Ọ kwa gẹ gụbedua unu l'ụnwunna ngu phẹ
bụkota ndu ejeru Chileke ozi bẹ bụ gẹ mbẹdua bụkwapho onye ejeru
Chileke ozi; mbụ ụnwunna ono, bụ phẹ bẹ Jizọsu goshiru ọkpobe-opfu
nkiya ono. Bachiaru Chileke ẹja. L'ọkpobe-opfu ono, Jizọsu goshiru
anyi ono bẹ bụkwa l'ẹka Unme Chileke bẹ o shi; mbụ Unme Chileke
ono, bụ iya emeje gẹ nemadzụ pfuchijeru Chileke ono.”

Onye nọ l'eli ịnya ọchaa

11 “Mu bya ahụma g'imigwe gheru ọnu. Mu hụma ịnya ọchaa, nọ iya
nụ. Ọ dụru onye nọ l'eli ịnya ono. Ẹpha onye ono bụru: Ọ pfụshiru
ike l'iphe, o pfuru”; bya abụru “Ọkpobe-Opfu ono.” Ọ nọdu ekpeje
ikpe, pfụru ọto bya alwụ ọgu l'ụzo, pfụru ọto.
12 Ìphóró ẹnya iya dụepho g'ìphóró ọku, enwu enwunwu. O kpuru
okpu-eze, dụ igwerigwe l'ishi. Ọ dụru ẹpha, e deshiru iya l'ẹhu, adụdu
onye maru iya nụ gbahaa yẹbedua l'onwiya.
13 Ọ bụru uwe, a tsẹru lẹ mee bẹ o yeru. Ẹpha onye ono bụru “Opfu
Chileke” ono.
14 Iphe, bụ ndu ojọgu, nọ l'imigwe gudegbaa uwe ọchaa, egbu
nwịinwii bya abụru asagụ-mini kwaa onwophẹ akwa. Ẹphe tụko
nọdugbaa l'eli ịnya ọchaa awụ etso onye ono, nọ l'eli ịnya ọchaa ono.
15 Iphe, eshije l'ọnu onye ono lụfuta bụru ogu-echi, atsụ nkọ, bụ
iphe, oo-gude lwụa iphe, bụ ọhamoha, nọ lẹ mgboko. L'ọ bya egude
mgbọrígwè bụru eze phẹ. Ọ bụru iya l'a-zọshi mẹe vayịnu l'akpụru
vayịnu ono, bụ iya bụ eze oke-ẹhu-eghu kẹ Chileke, bụ Ọkalibe-
Kakọta-Ike.
16 E dee ẹpha iya l'uwe, o yeru bya edee ya ya l'ụtapfu, bụ iya bụ:
“Eze ndu eze; waa Nnajịuphu ndu bụ nnajịuphu.”
17 Mu bya ahụma ojozi-imigwe, pfụru l'ime ẹnyanwu. O chia mkpu
chishia ya ike gude kukọta iphe, bụkpoo ẹnu, ephe l'akpaminigwe oku
sụ: “Unu bya edzukọbe ria nri, dashịhuru unu; nri-ẹnyashi ọphu bụ
Chileke bẹ o shi l'ẹka.
18 Unu bya avụkaa anụ ndu eze; mẹ anụ ndu-ishi ojọgu; mẹ kẹ ndu
ojọgu l'onwophẹ; anụ ịnya; mẹ ndu agba iya nụ; anụ ndiphe l'ophu;
amadụ mẹ ohu; ndu upfu mẹ ndu nta.”
19 Mu bya ahụma ẹjo anụ-ẹgbudu phọ mẹ ndu eze ndiphe mgburug-
buru g'ẹphe chịtawaru ndu ojọgu phẹ dọkobe l'ẹka lanụ g'ẹphe bya
etsoo onye ono, nọ l'eli ịnya ọchaa ono ọgu yẹe ndu ojọgu iya.
20 A kpụa ẹjo anụ-ẹgbudu ono lẹ ndzụ. E gudekwaphọ onye
mpfuchiru ono, epfuje iphe, Chileke epfuduru ono. Ọo ya bẹ bụ onye
ono, shi abụjeru: ọ -nọdu ẹjo anụ-ẹgbudu ono l'iphu; l'o meshia iphe-
ọhumalenya-a, bụ iya bụ iphe ono, o gude dephua ndu ono, kweru g'a
gbaa phẹ ngga ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgbudu ono; mẹ ndu ono, shi abarụ
ntẹkpe, a kpụru ọ dụ g'ọ dụ ono ẹja. A kpụtachaa onye mpfuchiru ono
l'epfuje iphe, Chileke epfuduru ono yẹe ẹjo anụ-ẹgbudu ono lẹ ndzụ
je achịru ye l'eze iduma, bụ ọku nshị-egbe enwu iya taphutaphu.
21 Onye ono, nọ l'eli ịnya ọchaa ono bya egude ogu-echi ono, shi iya
l'ọnu alụfuta ono gude tụko ndu ọphu phọduru nụ gbushikọta. Iphe,

bụ ẹnu, nọkota lẹ mgboko-a dzukọo bya avụa anụ phẹ kpata kpata; rijishia ẹpho.

20

1 Noo ya bụ; mu bya ahụma ojozi-imigwe, shi l'imigwe abya. O gude
ire-igodo ọnu iduma, enwedu ọ́hú ono l'ẹka; bya achịkwarupho oke
ẹgbirigba.
2 Ọ zụepho ẹjo-oke-agiyi ono gburumu; mbụ agwọ shi l'ichee ono,
bụ iya bụkpoo Obutuswe ono bya abụru iya bụ Nsetanu. Ojozi-imigwe
ono bya azụ-gude iya kee ya ẹgbu tọgbo; ọ zẹe l'ẹgbu ono ụnu apha
labọ l'apha ụkporo iri.
3 Ojozi-imigwe ono parụ iya chie l'ime iduma, enwedu ọ́hú ono. O
chiechaa ya bya eworu iya gụ-chia; woru iya tụ-chia ọkpobe atụ-
chi; k'ọphu ọ dụdu onye adụ ike atụha iya nụ. Ọo ya bụ g'oo
too dephushihẹdu ndiphe ọzobaa jasụ teke ụnu apha labọ l'apha
ụkporo iri ono bvụadaru. Teke ụnu apha labọ l'apha ụkporo iri ono
bvụerupho l'e wehaa ya g'ọ kpaa nwantụsaru-ẹhu nwanshịi.
4 Noo ya; mu bya ahụma aba-eze aba-eze mẹ ndu nọgbaa ya nụ. Ndu
ono bẹ bụ ndu a họtaru dobe g'ẹphe kpeje ikpe. Mu hụmakwapho maa
ndu a pfụ-gburu apfụ-gbu; opfu l'ọo l'ẹphe pfụru l'edzudzu-ọha pfua
l'ọo Jizọsu bụ Nnajịuphu; ndu shi asajẹ opfu Chileke asasa. Ọo ẹphe
bụ ndu te ekwedu baarụ ẹjo anụ-ẹgbudu ono yẹe ntẹkpe, a kpụru ọ dụ
g'ọ dụ phọ ẹja; ọphu ẹphe ekwedu g'a gbaa phẹ ngga ọhubama k'ẹjo
anụ-ẹgbudu ono l'egedegee ọnu-iphu ọzoo l'ẹka. Ẹphe tetachawaru
nọdu ndzụ; ẹphe lẹ Kéreshi bụwaru eze ụnu apha labọ l'apha ụkporo
iri.
5 Eteta k'ono, ndu a pfụ-gburu apfụ-gbu tetaru ono bụru eteta
k'ivuzọ, Chileke meru nemadzụ teta dzụru ndzụ. Ndu ọphu phọduru
nụ lẹ ndu ono, nwụhuru anwụhu ono ta adụkwa ọphu tetaru nụ jeye
ụnu apha labọ l'apha ụkporo iri ono bvụebe.
6 Ẹhu-ụtso yẹe adụ-nsọ bụ kẹ ndu a-yịru lẹ ndu ivuzọ ono, Chileke
e-me g'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono. Ọnwu nwụ-labọ phọ te
erwudu phẹ ẹka; obenu l'ẹphe a-bụru ndu-uke kẹ Chileke; waa kẹ
Kéreshi a-tụko bụru eze l'eliphe ụnu apha labọ l'apha ụkporo iri ono.

A lwụ-kperu Nsetanu

7 Teke ụnu apha labọ l'ụkporo apha iri ono bvụerupho; l'aa-tọfu
Nsetanu l'ẹgbu ono l'ọo-lụfuta lẹ mkpọro ono, a tụru iya ono.
8 L'ooshi l'ẹka ono byatashịkwa edephushi ọhamoha, nọkpoo lẹ
mgboko mgburugburu, bụ iya bụ Gọgu yẹe Megọgu. L'ọokpakobe
phẹ l'ẹka lanụ gude phẹ dzua ọgu. Ndu bụ e -jeshia phẹ agụgu ẹphe
aha g'ẹja, nọ l'alị.
9 No iya; ndu ono zọru garamu garamu garamu lẹ phorokotoko
eli-mgboko-a; bya anọ-phekọta ẹka ono, ndu kẹ Chileke dọru ono
mgburugburu; nọ-phekwaaphọ mkpụkpu ono, Chileke yeru obu
ono. Obenu l'ọku shiẹpho l'imigwe nwua kẹ phuruphuruphuru bya
ekegbushikọta phẹ.
10 A bya eworu Obutuswe, bụ iya l'anọduje eduphushi phẹ ono
bya eworu chie l'eze iduma ono, bụ ọku nshị-egbe l'enwuẹ ya
phọ taphutaphu ono, bụ iya bụ ẹka ẹjo anụ-ẹgbudu phọ yẹe onye
mpfuchiru phọ l'epfuje iphe, Chileke epfuduru ono nọ. Ọ bụru ẹka ono

bẹ ẹphe a-nọdu l'aa-nụa phẹ chịipfuu eswe l'ẹnyashi jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.

Ikpe ikpazụ

11 Mu bya ahụma oke aba-eze acha ụcha; bya ahụmakwapho onye nọ iya nụ. Igwe mẹ alị phọta ọso; shi iya l'iphu gbafụ. Ọphu ọ dụedu ẹka ẹphe a-nọdu.

12 Mu hụmakwapho iphe, bụkpoo ndu nwụhuru anwụhu; ndu upfu mẹ ndu nta; ẹka ẹphe pfụgbaaru l'iphu aba-eze ono. A bya e kpuhashịa ẹkwo ghebe ọnu; a bya ekpuhakwaaphọ ẹkwo lanụ ọzo; ono bụru ẹkwo ndu nọ ndzụ. Ọ bụru iphe, e deru l'ẹkwo ono bẹ e gude ekpe ndu nwụhuru anwụhu ikpe lẹ g'iphe onyemonye meru gbaru.

13 Eze-ẹnyimu bya atụko ndu o rijekpọoru chịfutabebe. Anwụhu yẹe alị-maa tụko ndu ọnwu gbujekpọoru chịfutabebe. A tụko g'ẹphe ha kpee ikpe. E kpee onyemonye ikpe g'iphe, o meru gbaru.

14 A chịru mgbu-ọnwu yẹe alị-maa chịru ye l'eze iduma ono, ọku enwu taphutaphu ono. Ono bụru ọnwu nwụ-labọ.

15 Onyemonye, a hụmaduru ẹpha iya l'ẹkwo, e deshiru ẹpha ndu a-nọdu ndzụ ojejoje phọ bẹ e chieru l'eze iduma ono, ọku enwu taphutaphu ono.

21

Imigwe òphúú mẹ alị òphúú

1 Tọbudu iya bụ; mu bya ahụma igwe ọ̀phúú bya ahụma alị ọ̀phúú; kẹle igwe ọphu shi dụ nụ ta adụedu; ọphu alị ọphu shi dụ nụ adụhedu. Ọphu eze-ẹnyimu adụedu.

2 Mu bya ahụma mkpụkpu, dụ nsọ ono, bụ iya bụ Jierúsalẹmu ọ̀phúú. Mu hụma iya g'o shi l'imigwe ẹka Chileke nọ alwazeta l'alị. E memakpọe ya phọ gẹ nwanyị, abya ala ji; mbụ nwanyị, a kwawaru akwa g'ọo-dụ yẹe ji iya aswịru.

3 Mu nụma olu, a nọ l'aba-eze ono chia g'e chiru mkpu sụ: "Wakwa ibe Chileke ba-o! Nta-a bẹ Chileke byaakwaru anọdu swiru nemadzụ eswiru. Nta-a bụakwaa ẹka nemadzụ bu bẹ bụ ẹka Chileke e-buru; nemadzụ abụru ndibe iya. Chileke l'onwiya eswiru phẹ eswiru; bụru Chileke phẹ.

4 Oo-hushichaa phẹ ẹnya-mini ẹkwa phẹ. Anwụhu ta adụbaedu; ọphu atsụ aphụ a-dụhedu; ọphu aarahẹdu ẹkwa; ọphu ọ dụedu iphe emebaa nemadzụ ẹhuka; kẹle iphe ono, shi dụkota nụ ono bvụwaru."

5 Tọbudu iya bụ; onye ono, nọ l'aba-eze ono sụ: "Lenu; nta-a bẹ mu emeakwaa iphemiphe g'ọ bụkotaru iphe ọ̀phúú." Ọ sụkwa mu phọ-a: "Tụko opfu-a dee l'ẹkwo; noo l'ọ bụkota ọkpobe-opfu bya abụkwarupho opfu, gbaru g'e gude iya ẹka."

6 Ọ bya asụ mu: "E meakwaru iya! Ọ kwa mbẹdua bụ Alụfa bya abụru Omega; Onye mbụ mẹ Onye ikpazụ. Iphe, bụkpoo onye mini agụ bẹ mu e-kekwa mini shi l'ọgba mini anụje ndzụ kẹ mmanụ.

7 Ọ kwa onye alwụje ọgu ono lwụta l'e-nworu iphemiphe. Mu abụru Chileke onye ono; onye ono abụru nwa mu."

8 Obenu kẹ ndu ono, atsụ ebvu ẹnya ono; mẹ ndu ono, ekwedu nụ ono; mẹ ndu ono eme ẹjo ahụma ono; mẹ ndu egbu nemadzụ; mẹ ndu eme kẹ nwanyị; mẹ ndu mgbashị; mẹ ndu anọduje agwa iphe; mẹ ndu adzụje ụka g'ẹphe ha; ndu ono bẹ iphe nọ swiru phẹ nụ bụ eze iduma

ono, ọku mẹ nshị-egbe enwu taphutaphu ono, bụ iya bụ ọnwu nnwụ labọ.

Jierúsalẹmu òphúú ono

9 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe lanụ l'ime ojozi ẹsaa ono, shi parụ
ochi ẹjo iphe-ememe ẹsaa ikpazụ phọ byapfuta mu bya asụ mu: "Bya
gẹ mu je egoshi ngu nwanyị òphúú ono, l'abya ala ji ono, bụ iya bụ
nyee Nwatụru Chileke onoya."
10 Unme Chileke bya ejiẹ mu phọ ẹhu. Ojozi-imigwe phọ duta mu je
enyihu ephekerephe úbvú, ha l'eli ntụmatu. O je egoshi mu mkpụkpu
ono, dụ nsọ, bụ iya bụ Jierúsalẹmu g'o shi l'imigwe ẹka Chileke nọ
alwazeta l'alị.
11 Ogbu-nwịinwii kẹ Chileke mee ya ọ nọdu eke kẹ zaa zaa. Ìphóró
iya nọdu eke zaa zaa gẹ kẹ mkpuma, bụ iya bẹ aswa kakọta; mbụ
ìphóró dụepho gẹ kẹ mkpuma jiásùpà. Mkpuma ọbu anọduje ama
mma; bya aphụ ngerengere.
12 Mkpụkpu ono bẹ e gude igbulọ kpụ-pheta mgburugburu. Igbulọ
ọbu haẹpho mebyikpọo kẹ phengara. E bua ya ọnu-abata uzi iri l'ẹbo.
E ye ụnwu-ojozi-imigwe iri l'ẹbo g'ẹphe cheje ọnu-abata iri l'ẹbo ono
nche. L'ọnu-abata ono ẹphe n'iri l'ẹbo bẹ e degbachaaru ẹpha ipfu iri
l'ẹbo ono, dụ lẹ Ízurẹlu l'ẹhu l'ẹhu.
13 E bua ọnu-abata ẹto l'ụzo ọphu gharu iphu l'ụzo ẹnyanwu awawa;
a bya ebua ọnu-ụzo ẹto l'ụzo ẹnyanwu arịba; bya ebua ọnu-ụzo ẹto
l'ụzo isheli; bya ebua ọnu-ụzo ẹto l'ụzo ndọhali.
14 Ọ bụru mkpuma iri l'ẹbo bẹ e gude tụa ọkpa igbulọ mkpụkpu
ono mgburugburu. Mkpuma ono ẹphe n'iri l'ẹbo bẹ e deshiru ẹpha
ndu-ishi-ozi iri l'ẹbo; mbụ ndu-ishi-ozi Nwatụru ono.
15 Ojozi-imigwe ono, shi epfu anụ mu nụ ono bẹ gude ogugu mkpọla-
ododo, oo-gude tùá mkpụkpu ono yẹle ọnu-abata iya yẹle igbulọ iya
kpọo.
16 Mkpụkpu ono nweru mgburẹku ẹno, haẹpho ẹnya nhamụnha. Ọ
bya egude ogugu tùá ya. Iphe, ọ dụgbaa l'ogologo iya mẹ uswekete iya
mẹ eli iya mẹkwapho ọsa iya bụru ụnu manyịru ugbo ẹto lẹ manyịru
ụkporo iri l'ise.
17 Ọ bya atùa igbulọ iya; igbidigbi iya dụ ntụ ọkpa ụkporo labọ lẹ
ntụ ọkpa ẹsato lẹ gẹ ndiphe atụje iphe. Noo g'ojozi-imigwe ono tụru
iya.
18 Iphe, e gude kpụa igbulọ ono bụru mkpuma jiásùpà. Mkpụkpu
l'onwiya bụru mkpọla-ododo bẹ e gude mee ya. Ọ nọdu aphụ
ngerengere g'onyo.
19 Ọkpa igbulọ ono bẹ e gudegbaa mkpuma, dụ iche iche, ereshigbaa
ire ike bya aphụgbaa ngerengere gude mee ya; ọ nọdu ama mma.
Mkpuma ono kẹ mbụ bụ jiásùpà; k'ẹbo bụru sáfàyà; k'ẹto bụru ágètù;
k'ẹno bụru émèràlùdú;
20 k'ise bụru ónìkùsù; k'ishii bụru kanélìyànù; k'ẹsaa bụru
kìrísòlàyìtù; k'ẹsato bụru bérìlù; kẹ tete bụru tópàzù; k'iri bụru
kìrísòpùràsù; k'iri lẹ nanụ bụru jiásìntù; k'iri l'ẹbo bụru ámìtìsùtù.
21 Ọnu-ụzo iri l'ẹbo ono bụru igopoto iri l'ẹbo bẹ e gude mee ya.
Ọnu-ụzo ono ẹphe n'iri l'ẹbo l'ẹhu l'ẹhu bụkotaru igopoto lanụ bẹ e
gude mee ya. Ọma oji ime mkpụkpu bụru mkpọla, guru egugu bẹ e
gude mee ya. Ọ nọdu aphụ kẹ ngerengere g'onyo.

22 Ọphu ọ dụdu eze-ụlo Chileke, mu hụmaru l'ime mkpụkpu
ono; kẹle Nnajịuphu bụ Chileke, bụ iya bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike yẹe
Nwatụru ono bụwaa eze-ụlo Chileke kẹ mkpụkpu ono.
23 Mkpụkpu ono ta adụedu iphe, o gude ẹnyanwu eme; ọphu ọ
dụkwapho iphe, o gude ọnwa eme. Noo kẹle ogbu-nwịinwii Chileke
bẹ echiwa l'ime iya. Nwatụru Chileke ono bụru ìphóró, e gude aphụ
ụzo.
24 Ọ bụru ìphóró, shi lẹ mkpụkpu ono bẹ ọhamoha e-gude nọdu
ndzụ. Iphe, bụkpoo ndu eze, nọkota lẹ mgboko evukọo ọdu-biribiri
phẹ vubata l'ime mkpụkpu ono.
25 Ọnu-abata mkpụkpu ono e-ghekọtajeru ọnu tekenteke; kẹle
ẹnyashi ta abyakpọdaanu adụ l'ẹka ono.
26 Ọhamoha, dụ l'eliphe bẹ a-tụko ọdu-biribiri, ẹphe nweru enweru
vutakọta bya akụbe lẹ mkpụkpu ono; ẹphe akwabẹ mkpụkpu ono
ùbvù.
27 Ọle ọ tọ dụkwanu iphe, aasọ nsọ, byaru abahụ lẹ mkpụkpu ono.
Onye eme ẹjo ememe m'onye adzụ ụka bẹ e te ekwekwa g'ọ bahụ
iya. Ndu a-bahụ iya nụ kpoloko bụepho ndu e deru ẹpha phẹ l'ẹkwo
Nwatụru ono, bụkwanu ẹka e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ ojejoje.

22

1 Tọbudu iya bụ; ojozi-imigwe ono bya egoshi mu nggele, bụ iya
bụ mini ọbu, l'anụje ndzụ ojejoje ọbu. O doẹpho rịsaa aphụepho kẹ
ngerengere g'onyo. Ọ bụru ẹka o shi asọfuta bụ l'aba-eze Chileke yẹe
kẹ Nwatụru onoya.
2 Mini ono nọdu asọepho l'echi oji mkpụkpu onoya. Oshi, anụje
ndzụ ojejoje pfụgbaaru nggele ono ibe k'ẹbo ẹbo. Oshi ono amịje uzi
akpụru iri l'ẹbo, dụgbaa iche iche bya amị nno l'ọnwa l'ọnwa ugbo iri
l'ẹbo l'apha. Ọ bụru ẹkwo oshi ono bẹ aakpataję gude mebe ọhamoha
ọbvu l'iphe, eme phẹ nụ; ẹphe ewekọrohu.
3 Ọphu ọ dụdu iphe, Chileke tụru ọnu anọdubaa l'ime mkpụkpu ono.
Iphe, a-dụ lẹ mkpụkpu ono bụ aba-eze Chileke yẹe kẹ Nwatụru ono.
Ndu ejeru iya ozi a-nọdu abarụ iya ẹja.
4 Ndu ono, ejeru iya ozi ono a-hụmaje iya l'iphu l'iphu. Ẹpha iya bẹ
ee-dechaa phẹ l'egedegee ọnu-iphu.
5 Ẹnyashi ta adụhedu. Mkpa ìphóró orọku; ọzoo k'ẹnyanwu ta
adụeduru phẹ ọzo; kẹle Nnajịuphu, bụ Chileke l'a-bụru ìphóró phẹ.
Ẹphe abụru eze jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.

Abyabya Jizọsu

6 Noo ya; ojozi-imigwe ono sụ mu: "Opfu-a g'ọ ha bụkotakwa
ọkpobe-opfu bya abụru opfu, gbaru kẹ g'e gude iya ẹka. Lẹ Nnajịuphu,
bụ iya bụ Chileke ono anụje ndu ono, epfuchiru iya nụ Unme iya ono
bẹ ziakwaru ojozi-imigwe g'ọ bya egoshi ndu ejeru yẹbe Nnajịuphu
ono ozi iphe, adụedu g'ọo-nọ-beru l'oomee."
7 "Lekwa; mu abyakwaa ẹgwegwa! Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
emeje iphemiphe-a, e deru l'ẹkwo mpfuchiru-a."
8 Mụbe Jiọnu gẹdegede bụ onye nụmakotaru iphemiphe-a lẹ nchị
mu; bya ahụma iya l'ẹnya. Mu nụmachaa ya ono bya ahụmachaa ya
ono; mu daa kpurumu l'iphu ojozi-imigwe ono, goshiru mu iya nụ ono
jeshiaru iya abarụ ẹja.

9 Ọ sụ mu: Te ejekwa ememe! "Ọ kwa gẹ gụbedua unu l'ụnwunna
ngu bụ ndu ejeru Chileke ozi-a bụ gẹ mbẹdua bụkwapho onye ejeru
Chileke ozi; mbụ ụnwunna ngu bụkwa ndu ono, epfuchiru Chileke mẹ
ndu ọzo, emeje iphe, ẹkwo-a pfuru. Ọo Chileke bẹ ịi-bachiaru ẹja."
10 Ọ sụ mu: "G'ọ tọ dụkwa opfu, e deru l'ẹkwo-a mẹ nanụ, ii-domi
edomi. Lẹ teke iphemiphe-a e-mekọta bẹ dụkwaa ntse.
11 G'iphe, bụ ndu emeje ẹjo-iphe kwaẹkwapho l'eme ẹjo-iphe, ẹphe
eme. Gẹ ndu eme umere, rehuru erehu kwaẹkwapho l'eme ẹjo umere,
rehuru erehu, ẹphe eme. Gẹ ndu ọphu pfụbekwanuru-ẹka-ọto l'iphu
Chileke gudeẹpho ẹka phẹ g'ẹphe gude iya. G'onye doberu onwiya
Chileke iche dobeẹkwarupho onwiya Chileke iche g'o doberu iya.
12 "Mu sụru-a; mu abyaakwaa nta-a nta-a! Mu -byatashia bẹ mu
e-gude iphe obunggo, mu e-bu onyenọnu nggo g'iphe, o meru gbaru.
13 Ọ kwa mbẹdua bụ Alụfa bya abụru Omega. Mu bụ onye Ivuzọ bya
abụru onye Ikpazụ. Ọ bụru mu bụ mgbube ishi iphemiphe; bya abụru
mu bụ ẹka iphemiphe sụberu ishi."
14 Ẹhu-ụtso, bẹ a gọru nụ ndu asajẹ awurukpata uwe phẹ l'ọocha kẹ
pemu pemu; kẹle ọo phẹ bẹ ee-kwe g'ẹphe wọtaje akpụru, oshi ono,
anụje ndzụ ojejoje ono mịtaru; rije. Ọ bụru phẹ bẹ ee-kwe g'ẹphe shi
l'ọnu-ụzo bahụ l'ime mkpụkpu ono, Chileke nọ ono.
15 Obenu lẹ ndu ono, bụ nkụta ono; mẹ ndu mgbashị ono; mẹ ndu
apharwụshi onwophẹ ẹphe l'ụnwanyi; mẹ ndu egbu nemadzụ; mẹ
ndu anọduje agwaphe iphe; mẹ ndu abụjeru; onye ọzo -nọdu adzụ
ụka l'ọotso phẹ ụtso; tẹme ẹphe nọdu adzụ ụka l'onwophẹ; ndu ono
g'ẹphe ha bụ l'azụ mkpụkpu ono bẹ ẹphe a-nọdu.
16 "Ọ kwa mbẹdua, bụ Jizọsu gẹdegede bẹ ziru ojozi-imigwe mu g'ọ
bya emee g'unubẹ Chịochi makọtaru iphemiphe-a. Mu bụ eri Dévidi
bya abụru oshilọkpa iya. Mu bụkwarupho kpokpode nchi-abọhu ono,
anọduje eke paapaapa onoya."
17 Unme Chileke ono yẹe nwanyị ọphúú ono tụko sụ: "Bya-o!"
G'onye nụmakpooru iphe-a sụ: "Bya-o!" G'onye ẹgu mini agụ byakwa!
G'onye ọ dụ iya g'ọ bya byakwa g'e kee ya ya kẹ mmanụ g'ọ ngụa. Ọ
kwa mini ono anụje ndzụ ojejoje.

Mkpọchi-ishi iya

18 Iphe, bụ onye anụ opfu-a, e dekọtaru l'ẹkwo-mpfuchiru-a; bẹ mu
alọ ẹka lẹ nchị. Onye bụ onye yekwarụ iphe, l'iphe-a, e deru l'ẹkwo-
a bẹ Chileke e-yekwakwa iphe, l'iphe, bụkotakpoo ẹjo iphe-ẹhuka, e
pfukọtaru opfu iya l'ẹkwo-a; tụko iya byabẹ onye ono l'ishi.
19 Teke ọ dụkwanuru onye wofuru iphe ewofu l'ẹkwo mpfuchiru-
a bẹ Chileke e-wofukwa okiphe onye ono l'akpụru, ọ mịtaru; mbụ
oshi ono, anụje ndzụ ojejoje ono; oshi ono, e pfuru opfu iya l'ẹkwo-a;
wofukwaphọ okiphe nkiya lẹ mkpụkpu, dụ nsọ ono, bụkwapho iphe,
e pfuru opfu iya l'ẹkwo-a.
20 Ọo onye ono, meru g'a maru l'iphemiphe-a bụkota ọkpobe-opfu
bẹ sụru: "Ee; mu abyaakwaa nta-a nta-a."
O noo g'ọ dụ. "Jiko bya; Nnajịuphu, bụ Jizọsu!"
21 Gẹ Nnajịuphu, bụ Jizọsu; bya abụru Kéreshi meeru unu eze-iphe-
ọma g'unu ha. Nokwa g'ọ dụ.

Ẹkwo
Ebvu-ọma

1

1 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
ono,
yẹe ndu ẹjo-iphe ta achịdu
idzu lanụ;
ọphu ooshiswetajẹdu ụzo
ndu iphe-ẹji;
ọphu ọ nọdujedu l'ẹka ndu
epfubyishi kẹ Chileke nọ;
2 mbụ onye bụepho iphe,
adụje iya ree bụ ekemu
Chipfu;
ọ bụru ekemu Chipfu ono
bẹ ọonoduje arị l'ọriri eswe
l'ẹnyashi.
3 Onye ono dụ g'oshi,
e yeru l'agụga nggele;
ọ nọdu amị mebyi
l'orwuberu iya;
ọphu ẹkwo iya
anwụlwashihujedu
anwụlwashihu.
Iphe, bụkpoo iphemiphe,
oome abụjeeru iya phọ
ụpete.
4 Obenu l'ọ tọ bụdu ẹgube
ono bẹ ọodujeru ndu
ẹjo-iphe.
Ẹphebedua dụ g'ẹswa ereshi,
phẹrephere anọduje
ezikashị ezikashị.
5 Ọo ya bụ lẹ ndu ẹjo-iphe bẹ
ikpe Chileke a-nma;
ọphu oodobedu ndu iphe-ẹji
l'ẹka ndu pfụberekoto nọ.
6 Noo kẹle Chipfu abọru ndu
pfụberekoto ụzo;
obenu l'ụzo kẹ ndu
ẹjo-iphe e-me;
ẹphe abụru mkpurupyata.

2

1 ?Bụ gụnu kparụ iphe,
ọhamoha gude
ẹhu-eghu aba hanyịhanyi?
?Ọ nwụru ịnwu-agha bẹ

ndiphe achị ẹjo idzu,
enwedu ishi?
2 Ndu eze, bu ishi ndiphe
akwakọbe k'ọgu;
ndu-ishi dzukọbe;
g'ẹphe tsoo Chipfu ọgu;
tsokwaphọ onye ono,
ọ họtaru g'ọ bụru eze
ono ọgu.
3 Ẹphe sụru: “Unu g'anyi
nyakashịa mkpọro ono,
ẹphe gude tụgbabe anyi ono!
Unu g'anyi gbabushia
ẹgbirigba ono,
ẹphe gude kee anyi
ẹgbu ono.”
4 Ọlobuele-a ọchi bẹ onye ono,
sụgaru l'aba-eze iya
l'imigwe ono achịje phẹ;
mbụ l'ọo ọchi bẹ ọonoduje
ezi Nnajịuphu.
5 Ọ -nọnyaepho l'ọ gbanwụbe
iphu pfuaru phẹ opfu
ẹhu-eghu;
l'o gude oke ẹhu-eghu iya
mee gẹ ndzụ rwuta phẹ.
6 Ọo-sụ phẹ: “Mu gudewaa
ẹka mu mee onye mu
họtaru;
g'ọ bụru eze l'úbvú Zayọnu;
mbụ úbvú ono,
mu doberu nsọ ono.”
7 Onye ọbu, ọ họtaru ọbu sụ:
“Mu e-wotaẹpho
ekemu Chipfu tụa jala.
Noo kẹle Chipfu sụwaru mu;
Ọo ngu bụ Nwa mu.
E -shi ntanụ-a bẹ mu
bụakwaa Nna,
nwụru ngu nụ.
8 Mu e-woẹrupho ọha l'ophu
nụ ngu g'ọ bụru
okiphe ngu.
Mu e-woru mgboko l'ophu
nụ ngu g'ọ bụru alị-ihe ngu;
m'ọ bụru l'ị rwọru mu iya.
9 Ọ bụru mgbọrígwè bẹ ii-gude
bụru ishi phẹ;
gude iya kụa phẹ pyaapyaa
g'ite ụrwa.”
10 Ọo ya bụ; unubẹ ndu

bụkwanu eze;
unu kwakwaa ẹnya!
Unubẹ ndu-ikpe kẹ
mgboko-a; unu ngabẹkwa
nchị l'ọkwa ono,
aanmaru unu ono!
11 Unu gudekwa ndzụ-agụgu
wata ejeru Chipfu ozi!
Unu egude ẹhu-anmanma
tee ẹswa!
12 Unu phozeta tsutsua Nwa iya
ọbu ọnu l'ọkpa.
A nọnyaa ẹhu wata iya eghu
eghu;
o mee g'unu bụru
mkpurupyata lẹ gbororo;
kẹle ọ kwa nwiphe,
ha nwanshịi bẹ akpatsuje
iya ẹhu-eghu.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
gbapfuru iya nụ;
je anọdu iya l'ẹka
zee ndzụ.

3

Ebvu-ọma, Dévidi deru teke ọogbalaru nwa iya Abụsalomu

1 Oowaa Chipfu; ndu achị
mu lẹ njọ paakwaru igwerigwe!
Ndu wulihuru etso mu opfu
bụkwa agụta agụta.
2 Ndu epfuru mu nụ sụ lẹ
Chileke ta adzọtadu
mu pakwaphọ
igwerigwe.
3 Ọlobu Chipfu; ọ kwa ngu bụ
onye egbobutajẹ mu nụ.
Ọo ngu bụ onye emeje;
l'aakwabẹ mu ùbvù;
bya abụru ngu anọduje
ekutse mu.
4 Mu woliru olu mu raku
Chipfu.
Ọ gbẹ l'úbvú ono,
o doberu nsọ ono
zaa mu ẹnu.
5 Mu zẹ-zeta kuru
mgbẹnya; kua ya
teta;
kẹle ọo Chipfu
gude ndzụ mu.
6 Ụnubuku nemadzụ
ugbo iri ono,

kwakachaaru
nọ-phee mu
mgburugburu ono
bẹ mu ta atsụkwa
ebvu.
7 Kwolihurọ Chipfu;
Chileke mu;
jiko dzọo mu rọ!
Chinaa ndu ọhogu
mu ẹka lẹ nchị;
chitsushia phẹ;
l'i chishia ndu
ẹjo-iphe eze l'ọnu.
8 Ọo gụbe Chipfu
adzọje nemadzụ.
Gọnuru ọnu-ọma ngu nụ ndu
nke ngu.

4

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu; g'a
kpọru une ye iya
1 Zaa mu ẹnu mẹ mu raku ngu;
jiko Chileke mu; onye
pfụberekoto.
Ị gbaru mu mkpu teke mu shi
eje iphe-ẹhuka.
Jiko phụaru mu obu-imemini;
nụmaro epfupfu,
mu epfu anụ ngu!
2 ?Bụ teke ole bẹ unubẹ
ụnwu-eliphe a-ha egude ùbvù,
a kwabẹru mu eme iberezi?
?Bụ teke ole bẹ unu e-yeberu
obu l'iphe, enwedu ishi;
mbụ woru onwunu haarụ
iphe, abụdu ọkpobe iphe?
3 Ọle ọphu unu a-maru bụ lẹ
Chipfu họtawaru ndu
yeru iya obu doberu
onwiya.
Mu -chiku Chipfu bẹ ọozaje
mu ẹnu.
4 Ẹhu -ghuahaa unu eghu;
unu te ekwekwa
g'ẹhu-eghu ọbu kpatarụ
unu eme iphe-ẹji.
Unu zẹkpoepho nwapyakọo
l'iphe, unu azẹje azẹe;
tọo nwẹhu rịa ya arịri;
nọ-kirishia.
5 Gẹ ngwẹja, unu a-nọdu egwe

anụ Chileke bụkwaru
ngwẹja, dụ iya ree.
Unu adakobeje Chipfu.
6 Ikpoto nemadzụ asụje:
“?Jiko Chipfu; mebanaaru
anyi iphe ọma.
Menaa g'iphe dụru anyi lẹ
ree!”
7 Obenu l'ẹhu-ụtso ọphu i meru;
ọ nọdu atsọ mbẹdua
bẹ kakwa ọphu atsọje
phẹ nụ;
mẹ iphe, ẹphe meberu
l'opfu phẹ mehu shingushingu.
8 Mu a-tọkpoepho nwẹhu
zẹ-zeta kuru mgbẹnya
l'ẹhu-guu;
kẹle ọo gụbe Chipfu kpoloko
emeje gẹ mu maru l'ọ tọ
dụdu iphe, sụru mu emebata.

5

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; g'a phụru ototo ye iya

1 Jiko Chipfu; ngabẹnu nchị
nụma olu mu;
Jiko gẹ ude, mu atsụ rwua
ngu rọ l'ẹhu!
2 Gụbe Chileke mu, bụ onye
Eze mu;
ngabẹnu nchị nụma mkpu,
mu echi echiku ngu!
Noo kẹle ọo ngu bẹ mu epfu
anụ.
3 Gụbe Chipfu; ụtsu g'ụtsu bẹ
ịinumaje olu mu.
Mu ewojeru mkpa mu
dooru ngu giriri; daa
ngabẹru ngu ụtsu g'ụtsu.
4 Chileke; ị tị bụdu onye
ẹjo-iphe adụje ree.
Ọphu iikwejedu gẹ ndu eme
ẹjo-ememe nọ-kube
ngu.
5 Ndu eku onwophẹ ta adụdu
ike apfụru l'iphu ngu.
Iphe, bụkpoo ndu eme iphe,
adụdu ree bẹ dụkota
ngu ashị.
6 Iphe, bụkpoo ndu anọduje
adzụ ụka bẹ iimeje
g'ẹphe bụru mkpurupyata.

Ndu egbu ọchi; yẹe ndu ụgho
bẹ gụbe Chipfu anọduje
akpọfu akpọfu.
7 Obenu lẹ mbẹdua a-ɓyajẹ
l'ụlo ngu;
eshinu i yeru mu obu.
Ọ bụru ntsumebvu bẹ mu
e-gudeje gha iphu
l'eze-ụlo ngu, dụ nsọ
baarụ ngu ẹja.
8 Kpọ-ziaru mu ụzo jiko Chipfu
eshinu ị bụ onye
pfụberekoto.
Kpọ-zinaaru mu ụzo;
m'ọbvu ndu achị mu
lẹ njọ.
Menaa g'ụzo, ịicho gẹ mu
shia doo mu ẹnya.
9 Ọ tọ dụdu opfu, shi phẹ l'ọnu
mẹ nanụ, e gude ẹka.
Obu phẹ bụ iwashị tụkoru
iya sweta.
Ire phẹ bẹ ẹphe egudeje aja
nwibe phẹ ajaja;
obenu l'iphe, nọ phẹ l'ime
obu anọduje eshi
ishi g'ilu, gheru ọnu.
10 Jiko Chileke; menaa g'iphe-ẹji,
ẹphe eme tukoru phẹ l'ishi!
G'idzu, ẹphe chịru nmakwaa
phẹ g'ọ́nyà.
Chịshichaa phẹ Chileke;
noo kẹle ẹphe
kwefunụkawaru ngu
ike;
tẹme ẹphe nọdu anọduje
atụpya ngu tekenteke.
11 Obenu-a; g'ẹhu-ụtso bụkwaru
kẹ ndu agbabajẹ l'ime
ngu je anọdu
zeeru ndzụ.
G'ẹphe gụje ebvu ẹhu-ụtso
jasụ lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
Gbochitenu phẹ Chileke!
G'iphe, bụkpoo ndu yeru
ẹpha ngu obu etee ẹswa.
12 Noo kẹle ọo gụbe Chipfu
agọjeru ọnu-ọma nụ
ndu pfụberekoto.
Iigudeje l'ọo l'ẹphe dụ ngu

l'obu gbobuta phẹ.

6

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu; g'e
gude olu-edede gụa ya;
g'a kpọru une ye iya

1 Gụbe Chipfu; te egudekwa
ẹhu-eghu baarụ mu
mba!
Te egudekwa ẹnya,
ata ngu kpịtikpiti hụa
mu àhụhù!
2 Phụaru mu obu-imemini
jiko Chipfu;
kẹle mu eyifuwa eyifu.
Mee g'ẹhu dụ mu ike;
kẹle ẹhu mu l'ophu
tụko aphụkota mu
kparịkpari.
3 Tẹme meji nọdu atọfukwa
mu phọ atọfu.
Sụ-a; gụbe Chipfu; ?bụkpoo a
-nọo jasụ teke ole
b'ịi-gbaru mu mkpu?
4 Lwaphutanụ azụ Chipfu;
bya agbafụta mu gẹ mu
dzụru ndzụ. Phụnaaru mu
obu-imemini; dzọ mu rọ!
5 Kẹle; onye nwụhuru nụ
ta anyataẹkwaru ngu.
?Bụ onye a-gbẹ l'alị-maa
ekele ngu ekele?
6 Mu tsụakwaru ude jasụ ike
bvụ mu.
Ẹnyashi mbọku-mbọku bẹ mu
azẹje l'iphe-azẹe mu
kwakọta ẹkwa
mkpụrumkpuru.
Ọphu ọ dụdu mbọku,
a nọghajeru g'ẹnya-mini
ta agba utso l'iphe,
mu azẹje azẹe.
7 Aphụ, tsọru mu nụ mewaru;
mu raa ẹkwa aphụ
ragaraga.
O mewaru; ọphu mu
aphụ-rweẹdu aphụ-rwe;
ọ bụru iphe, ndu achị mu
lẹ njọ kparụ.
8 Unu tụko parụ mu haa;

unubẹ ndu ono, eme iphe,
adụdu ree ono;
kẹle Chipfu nụmawaru
olu ẹkwa mu.
9 Chipfu nụmawaru arworwọ,
mu rwọru iya.
Epfupfu, mu epfu anụ iya
rwuwaru iya nchị.
10 G'e kpukwaa ndu ọhogu mu
iphu lẹ ntụ;
gẹ meji tọfukwa phẹ.
G'ẹphe tsẹkwaa iphu ẹgwegwa
gude iphere laphu azụ.

7

Ebvu-aphụ, Dévidi gụru nụ Chipfu lẹ k'iphe, Kushi, bụ oshilọkpa Benjiaminu pfuru

1 Gụbe Chipfu, bụ Chileke mu;
ọ kwa l'ime ngu bẹ
mu gbabarụ je ezeeru
ndzụ mu.
Dzọnaa mu dzọta l'ẹka iphe,
bụ ndu achị mu nụ;
jiko nafụta mu rọ!
2 Ọdumeka bẹ ẹphe e-gudekwa
mu labushia nanụ nanụ;
g'onye agụ dzugburu;
ẹbe adụ onye ọzo, mu nweru,
a-gbaru mu mkpu.
3 Gụbe Chipfu, bụ Chileke mu;
a -gụfukwa lẹ-a:
l'o nweru iphe, apfụduru-ọto,
mu mejeru;
4 mbụ m'ọ -bụru l'o nweru
onye opfu adụduru mu l'iya,
mu mejeru ẹjo-iphe;
ọzoo lẹ mu natajẹru ndu
achị mu lẹ njọ iphe k'ẹhuka;
lẹ bẹ adụ iphe, kparụ iya nụ;
5 ọo ya bụ gẹ ndu ọhogu mu
ono chịa mu gude;
zọwa mu rọ tọlitoli;
wowarụro ùbvù ono,
aakwabẹje mu ono rwụa lẹ ntụ.
6 Gụbe Chipfu; kwolihunụ
l'ẹhu-eghu!
Jiko gbẹshinu; nọchia ndu ono,
l'achị mu lẹ njọ ono ụzo;
mbụ ndu ono,

atụ kpereree abyapfuta
mu ono.
Kwolihurọ Chipfu; kẹle ọ
kwa gụbedua tụru
ekemu sụ gẹ ndiphe
kpeje ikpe, pfụru ọto.
7 Jiko chịkobenu ọha l'ophu
ono, dzukọberu nụ ono;
g'ẹphe gbaa ngu
mgburugburu.
L'ị nọ-zeta l'aba-eze ngu
l'ephekerephe.
8 Ọo gụbe Chipfu bụ onye
e-kpe ndu ono ikpe.
Jiko Chipfu hanarụ mu enge;
kẹle mu bụ onye
pfụberekoto;
ọphu ọ dụdu ẹka ụta dụ
mu l'ẹhu.
9 Gụbe Chileke, bụ onye
pfụberekoto;
gụbe onye enyochaję ime
obu waa egomunggo;
jiko menaa g'ẹjo-ememe,
ndu ẹjo-iphe anọduje
eme bụru bugemu!
Mee gẹ ndu pfụberekoto
ngụru angụru!
10 Chileke bụ onye egbobutaje
mu nụ.
Ọo yẹbedua adzọje ndu obu
phẹ gụru ìphóró.
11 Chileke bụ onye ekpeje ikpe,
pfụru ọto;
bya abụru onye egoshije
oke ẹhu-eghu iya
mbọku-mbọku.
12 O -lenyaa ẹnya l'izimanụ
a-lwa onye ẹjo-iphe azụ;
ọphu ọ dudu;
bẹ oo-wokwaru ogu-echi
iya baa ababa.
Ụta iya bẹ o setaanarụ-a kẹ
kịkiki kwabẹru ndu
ọbu.
13 Ẹjo ngwọgu iya ono bẹ o
meakwaru dobe;
bya edoziwaa apfụ iya,
o meru ọ nọdu ekegbaa
pfụpfupfu.
14 Lewarọ lẹ ndu ẹjo-iphe

tsụtagbaaru ime iphe-ẹji.
Ẹpho bewaru phẹ l'ezeda ẹjo
ẹregede.
Ọ bụru ntuphu-ire bẹ
ẹphe e-mechaa nwụa.
15 Ẹphe buru iduma;
bya ebvumia ya ebvumi;
ọle ọo ẹphebedua
e-mechaa dalahụ
l'iduma ọbu.
16 Ẹregede, ẹphe agba
l'e-mechakwaphọ
daphutaru phẹ azụ;
bya adakoru phẹ l'ishi.
Tẹme iphe-kpanganga,
ẹphe meru ndu ọzo bẹ
a-lwaphutakọtaru phẹ azụ.
17 Mbẹdua a-nọduepho ekele
Chipfu ekele l'ọ bụ
onye pfụberekoto.
Mu agụa ebvu gude tua
onye ono, bụ
Ọkalibe-kakọta-shii
onoya ẹpha.

8

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; g'e gudeje ngwa ebvu, jíta gụa ya

1 Gụbe Chipfu, bụ Nnajịuphu
anyi;
ẹpha ngu nyịberu anyịbe lẹ
mgboko l'ophu.
Gụbe onye woru ọdu-biribiri
ngu dobe doghaa igwe.
2 I mewaru ụnwegirima;
waa ndu angụ ẹra;
ẹphe wata ngu aja ajaja;
m'ọbvu ndu ọhogu ngu;
shi nno mee g'ọnu
bụru ndu ọhogu ngu ono;
waa ndu eme g'ẹphe
gwata ngu ụgwo
iphe kpụrukudukuu.
3 Teke mu leru ẹnya l'igwe
l'ophu, bụ iphe, i gude
mkpụshi-ẹka ngu mee;
mbụkpoo ọnwa mẹ
kpokpode, bụchaa iphe,
i meru ememe dobe;
4 bẹ mu asụje: "?Bụ gụnu

bẹ nemadzụ bụ; kẹ
g'ịiri-vuje iya?
?Bụ gụnu bẹ ụnwu-eliphe,
bụ kẹ g'iiletajẹ phẹ ẹnya?”
5 I meru iya; ọphu iphe,
ụnwu imigwe gude
sengoo ya
ahakpọdanu g'ẹnya-nvọ.
I kpuberu iya
o-gbu-nwịinwii
g'okpu-eze; bya akwabẹ
iya ùbvù, parụ ẹka.
6 I nụru iya ike g'o letakọta
iphemiphe, i meru
ememe ẹnya;
bya emee g'iphemiphe
nọdukota iya l'ẹka;
7 mbụ g'atụru; yẹe eghu;
waa eswi;
waa anụ-ẹgbudu g'ẹphe
hakọta;
8 mẹ ẹnu, ephe l'eli;
waa ẹma, bu lẹ mini;
mẹwaro iphemiphe,
bu lẹ mini g'ẹphe ha
nọdukota iya l'ẹka.
9 Gụbe Chipfu,
bụ Nnajịuphu anyi;
ẹpha ngu nyịberu anyịbe
lẹ mgboko l'ophu.

9

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; g'e gude olu ebvu, “Ẹkwa Nwa” gụa ya

1 Gụbe Chipfu; mu e-gude obu
mu l'ophu ekele ngu
ekele.
Mu a-nọdu epfukashị
iphe, dụ biribiri,
iimeshigbaa.
2 Ẹhu a-nọdu atsọ mu ụtso;
mu egude ngu ete ẹswa.
Mu agụ ebvu etu ngu ẹpha;
gụbe
Ọkalibe-kangokọtaru-nụ!
3 Ndu ọhogu mu tsuphuwaru
azụ!
Ẹphe vukotawaru iphe daa;
bụru mkpurupyata
l'atatiphu ngu!

4 Noo kẹle i kpewaru ikpe,
pfụru ọto bya ahaaru
mu enge.
Ị nọ l'aba-eze ngu kpee ikpe,
pfụru nhamụnha.
5 Ị bawaru ọhamoha mba;
bya emee ndu ẹjo-iphe;
ẹphe bụru mkpurupyata.
I mewaru g'ẹpha phẹ
chịhu achịhu jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
6 Ndu ọhogu mu phẹ bẹ
nkephẹ bvụwaru.
Ibe phẹ a-bụerupho ochobu
jasụru asụru.
Mkpụkpu phẹ bẹ ị vụwaru
l'ọgbarabvu;
ọphu ọ dụedu onye
nyatarụ iya nụ.
7 Chipfu a-bụru eze jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
O mewaru aba-eze iya ono
g'ọ ngụru angụru;
k'ọphu ọo-nọdu iya kpee
ikpe.
8 Oo-kpe ndu mgboko ikpe,
pfụru ọto.
Ikpe, ookpeje apfụjeru
nhamụnha.
9 Ndu eemekpa ẹhu agbabajẹ
Chipfu l'ẹka je ezeeru
ndzụ.
Ndu iphe-ẹhuka byaru
agbabajẹkwa iya
phọ l'ẹka je edomia
onwophẹ.
10 Iphe, bụkpoo ndu maru ngu
nụ bụ ngu bẹ ẹphe
dakoberu;
kẹle gụbe Chipfu teke
agbadoswee ndu achọ
ngu amaru.
11 Unu gụa ebvu gude tua
Chipfu ono, bụ eze lẹ
Zayọnu ono ẹpha.
Unu tụaru ọhamoha ọnu iphe,
o meru.
12 Noo kẹle yẹbedua, akpajẹ
ishi ọchi onye e gburu

egbugbu;
bẹ nyatakwarụ phẹ nụ.
Ndu iphe-ẹhuka byaru -chia
mkpu bẹ ọ tọo
gbajẹkwa phẹ nkụchi.
13 Gụbe Chipfu; phụaru mu
obu-imemini!
Lewarọ gẹ ndu achị mu lẹ njọ
akpabe mu ẹhu!
Lọfutanu mu l'ọnu-ọguzo maa!
14 Ọo ya bụ gẹ mu anọdu
l'ọnu-abata Nwada Zayọnu
ono jaa ngu ajaja;
bya etekwaaphọ ẹswa l'ị
dzọtaru mu.
15 Ọhamoha dalahụwaru l'iduma,
ẹphe buru nwẹka phẹ.
Ẹphe jewaru ekoda l'ụgbu,
ẹphe geru l'onwophẹ.
16 Iphe, e gude maru Chipfu bụ
g'oogudeje ekpe ikpe.
Ndu ẹjo-iphe egudeje
ẹjo-ememe, ẹphe eme
gbabẹru onwophẹ
ọ́nyà dalahụ.
17 Ndu ẹjo-iphe bẹ aa-chịru ye
l'alị-maa;
mbụ l'iphe, bụkpoo ọha,
zọharu Chileke bẹ
a-lakọta l'alị-maa.
18 Obenu lẹ ndu adụdu g'ọ
dụ phẹ bẹ ọ tọo
zọhajekwa jasụru;
ọphu iphe, ndu ụkpa
ele ẹnya lẹ Chipfu
e-meru phẹ
abyadụ ala kẹ mmanụ.
19 Gbalihukpọdapho gụbe Chipfu;
g'ọ tọ bụ nemadzụ
l'agbẹ ka ngu ike!
G'e kpee ọhamoha ikpe l'iphu
ngu!
20 Chipfu; menaa gẹ
ndzụ-agụgu rwuta phẹ;
k'ọphu ọhamoha ono
a-maru l'ọo nemadzụ
mmanụ bẹ ẹphe bụ.

10

1 ?Dẹnu g'o gude i je apfụru
ụzenya Chipfu?

?Dẹnu g'ọ nwụru i domiru
onwongu nta-a,
iphe-ẹhuka byaru-a?
2 Ndu ẹjo-iphe egudeje eku
onwophẹ achị nta ndu
ụkpa.
Gẹ ndu ẹjo-iphe ono
nmalahụkwa l'ìdzù,
ẹphe chịru dobe!
3 Iphe, ndu ẹjo-iphe egudeje
aba abaa bụ iphe,
ẹphe rịru dobe l'obu phẹ.
Chileke bẹ ẹphe anọduje
epfutọshi;
ọ bụchiaru ndu iphe
taa asụjeduru asụru
bẹ ẹphe
anọduje ekutse.
4 Ndu ẹjo-iphe egudeje eku
onwophẹ jịka achọ
Chileke;
ọphu ẹphe arivujedu
Chileke ililekpọo.
5 Ọle iphemiphe, ẹphe eme
anọdujeele-a ejehuru phẹ.
Ndu achị phẹ lẹ njọ bẹ ẹphe
akakputeje l'ẹnya;
ọphu ẹphe
ahụmajedu ikpe ono,
Chipfu e-mechaa
kpee phẹ ono.
6 Iphe, ẹphe arịje l'obu phẹ
bụ l'ẹphe bụwaa
enwubata enwubata;
l'ẹphe ta abyadụ eje
iphe ẹhuka.
7 Iphe, ejije phẹ ọnu ebushihu
ebushihu bụ ephu
iphu;
waa aghọ ụgho waa
emekpa nwibe phẹ ẹhu.
Iphe, ẹphe akpụjeru
l'ọnu bụerupho
ẹregede yẹe iphe,
adụdu ree.
8 Ẹphe ewohajẹ onwophẹ
l'agụga mkpụkpu.
Ọ bụru ẹka ono,
ẹphe domiru onwophẹ;
kwabẹru ndu a-nmada
phẹ l'ẹka ono

bẹ ẹphe anọduje
gbushia ndu enwedu iphe,
ẹphe meru.
9 Ọo g'oduma edomije onwiya
l'ẹgbudu kwabẹru
ụnwu-anụ-a bụ g'ẹphe
edomije onwophẹ
kwabẹru ndu ụkpa.
Teke ẹphe nmataẹru phẹ
phọ; ẹphe akpụru
phẹ lashịa.
10 Ndu nmadaru phẹ l'ẹka bẹ
ẹphe egweje arakabya;
jasụ ẹphe eworu ẹnya
kurwua.
Ẹphe egudeje ọkpehu phẹ
kụa ndu ụkpa ono
pyaapyaa.
11 Ẹphe arije lẹ Chileke
zọhakotawaru iphe,
ẹphe meru;
mbụ lẹ Chileke ghawarụ
okotazụ;
ọphu ọ byaẹdu aghaba
ẹnya l'azụ hụma iphe ono,
ẹphe meshiru ono.
12 Gụbe Chipfu;
gbalihukpọdapho
agbalihu!
Gụbe Chileke; palikpọdapho
ẹka ngu apali!
Ta azọhashinu ndu ono,
aakpa ẹhu ono!
13 ?Dẹnu g'ọ nwụru ndu
ẹjo-iphe anọduje epfutọshi
Chileke?
?Bụ gụnu meru iphe,
ẹphe anọduje arị lẹ Chileke
ta adụdu iphe,
oome phẹ?
14 Obenu l'ịitukoje iphemiphe
hụmakota.
Ịihumaje ndu eje iphe-ẹhuka;
waa ndu agụ aphụ.
Ọphu ịichijeduru ẹka ye
l'iphu ụtapfu.
Ndu ụkpa bụ gụbedua bẹ
ẹphe woru ndzụ phẹ
ye l'ẹka.
Ndu nna phẹ anọedu bụru
gụbedua agbajẹru phẹ

mkpu.
15 Nyakwonaa ndu ẹjo-iphe ẹka;
mẹ ndu eme ẹjo-ememe.
Vọkwaa ẹjo-iphe, ẹphe eme
g'ọha. Ba ahakwa mẹ nanụ.
16 Ọo Chipfu bụ Eze jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Ndu ọhozo a-chịhu l'alị
kẹ Chipfu.
17 Gụbe Chipfu; iphe,
ndu dụ àgù rwọru ngu
bẹ ị nụmawaru.
Ọo gụbedua emeje g'obu
nmapfuru phẹ;
tẹme ị nọdu anụmajẹ olu phẹ.
18 Haarụ ndu nna phẹ anọedu enge;
waa ndu eemekpa ẹhu.
G'ụnwu-eliphe haa phẹ
akpapya ishi.

11

Ebvu, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Mu woru onwomu ye Chipfu
l'ẹka.
?Dẹnu g'ọ nwụru unu sụru
gẹ mu phee ephephe
g'ẹnu je edomia onwomu
l'ẹka úbvú dụ?
2 No kẹle ndu ẹjo-iphe woharu
onwophẹ seta apfụ phẹ
kẹ kịkiki g'ẹphe gbaa
ndu obu phẹ
gụru ìphóró.
3 Eshi ọphu e mebyishiwaru
itso, gude mkpụkpu;
?bụhunu gụnu b'a sụru
g'ọnye-pfụberekoto
mebaa ọzo?
4 Chipfu nọkwa l'eze-ụlo iya,
dụ nsọ.
Ẹka aba-eze Chipfu nọ
bụkwa l'imigwe.
Ọ bụru l'ẹka ono bẹ ọonoduje
ele ẹnya lẹ mgboko.
Ẹnya iya atụko ụnwu-eliphe
l'ophu hụmagbua.
5 Chipfu enyochajekwa ndu
pfụberekoto;
mẹ ndu ẹjo-iphe enyocha.

Obenu lẹ ndu bụ iphe,
adụje phẹ ree bụ
eme ndu ọzo iphe
kpanganga adụje iya ashị.
6 Ndu ẹjo-iphe ono bẹ
oo-mechaa dzeeru
icheku-ọku yẹe
ọku-nshiegbe g'igwe
edzeje mini-a.
Ọ bụru ẹjo phẹrephere,
ekpo ọku a-bụru
okiphe phẹ.
7 Chipfu bụ onye pfụberekoto.
Ndu eme iphe, pfụru
nhamụnha adụje
iya ree.
Ndu obu phẹ gụru ìphóró
e-mechaa hụma
iphu iya.

12

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; g'e gude olu-edede gụa ya
1 Gụbe Chipfu; bya agbaa
mkpu lẹ ndibe ngu
bvụakwaru!
Ọ tọ dụekwa ẹka
aahụmakwadu onye
ire-lanụ.
2 Onyemonye anọduje adzụru
nwibe iya ụka;
gude opfu-enwunwu
eduphushi nwibe phẹ.
3 Gụbe Chipfu; menaa g'ẹphe
chịhu;
mbụ ndu ono, enwuru
nwibe phẹ
opfu-enwunwu ono;
waa ndu ono, anọduje etu
onwophẹ oke ẹpha ono.
4 Mbụ ndu ono, asụje l'ẹphe
a-nọdu epfu g'ọ dụ phẹ;
l'ọ tọ dụdu onye sụru
akpọ-buru opfu ye phẹ
l'ọnu.
?Bụkwanu onye atụru phẹ
iphe, ẹphe e-pfu?
5 Obenu lẹ Chipfu byakwanụ
eyeru phẹ ọnu bya asụ phẹ:
“O rwuakwaru teke ya

a-byapfuta unu;
kẹle ndu ụkpa bẹ unu
kpatashiwaru ẹhu;
tẹme ndu adụdu g'ọ dụ phẹ
gụnukawa aphụ unu.
Nta-a bẹ o rwuwaru teke
ya a-gbaru phẹ mkpu ono,
ẹphe ele ẹnya iya ono.”
6 Iphe, Chipfu pfuru
bụ ọkpobe opfu.
Opfu iya ono dụ g'ọkpobe
mkpọla-ọchaa,
a hụru l'ọku-ụzu mgbo ẹsaa
g'o gbuchafụ egbuchafụ.
7-8 Ndu ẹjo-iphe dzuakwaru
ẹkameka; tẹme iphe,
ụnwu-eliphe gharu iphu
bụwaru ẹjo-ememe.
Obenu l'ọo gụbe Chipfu
anọduje eche anyi.
Ọo ngu eletajẹ anyi ẹnya
mkpụrumkpuru
g'ẹka ndu ẹjo-iphe te erwu
anyi l'ẹhu.

13

Ebvu, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Gụbe Chipfu; ?bụ jasụ teke
ole bẹ ịi-zọha-beru mu
g'ị zọharu mu ọwa-a?
?Bụ jasụ l'ojojoje tọo?
?Bụ jasụ teke ole
bẹ ịighaberu mu azụ?
2 ?Mu a-takpọo nshi jasụ teke ole?
?Bụ je eberu iberu-agha bẹ
aphụ e-ji mu obu eswe
l'ẹnyashi ẹgube ọwa-a?
?Bụ teke ole bẹ ndu ọhogu
mu a-tụ-beru okoo
kpua mu?
3 Lenaa mu ẹnya gụbe Chipfu,
bụ Chileke mu;
yenaaru mu ọnu!
Menaa gẹ mu hụma ụzo;
a nọnyaa mu nwụhu!
4 K'ọphu ndu ọhogu mu
ata asụjedu l'ẹphe
mekpewaru mu.
Noo kẹle ndu achị mu lẹ njọ

bẹ e-tekwa ẹswa mẹ
mu daa.
5 Obenu l'ọo n-yemobu ngu bẹ
mu dakoberu.
Mu ete ẹswa; kẹle mu maru
l'ịi-dzọta mu.
6 Mu a-nọdu agụ ebvu anụ
Chipfu;
kẹle ọ nwụbenukaru
mu ẹnya.

14

Ebvu, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Ndu eswe anọduje arị l'ime
obu phẹ lẹ Chileke
ta adụdu.
Ẹphe mebyishiwaru
onwophẹ;
bya emewaa iphe,
Chileke kpọru ashị;
ọphu ọ dụdu m'onye lanụ
eme iphe, dụ ree.
2 Chipfu gbẹ l'imigwe lee ẹnya
lẹ mgboko-a; mbụ l'ẹhu
ụnwu-eliphe;
gẹ ya maru ?o nweru onye
kwarụ ẹnya?
Mbụ g'ọ maru ?o nweru onye
achọ yẹbe Chileke?
3 Ọle g'ẹphe ha tụkowaru haa
ụzo jephuhu.
Ẹphe tụkowaru g'ẹphe ha
mebyishihukọta.
Ọ tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo
onye lanụ eme iphe,
dụ ree.
4 Ọ dụkwa gẹ ndu ono,
eme ẹjo-ememe ono te
nwedu egomunggo;
mbụ ndu ono, anọduje
eri ndibe mu g'onye eri nri;
ọphu ẹphe epfujedu
anụ Chipfu.
5 Ẹphe bụ ndu ndzụ-agụgu
rwutaru;
obenu lẹ Chileke nọ-kube
ọgbo ndu pfụberekoto.
6 Ọobujeru; ndu ụkpa -chịchaa
idzu; unubẹ ndu
ẹjo-iphe akpọshia ya.

Ọle onye ẹphe gbabarụ l'ime
iya je anọdu ezeru ndzụ
phẹ bụkwa Chipfu.
7 Ọ dụ mu g'e shi lẹ Zayọnu
bya adzọo ndu Ízurẹlu.
Jiékọpu e-te ẹswa; ẹhu atsọo
Ízurẹlu ụtso mẹ Chipfu
dophuẹpho ndibe iya
azụ l'ọnodu phẹ.

15

Ebvu-ọma, Dévidi deru
1 Gụbe Chipfu; ?bụ onye
e-buru l'ibe ngu?
?Bụ onye dụ ịdu-agha e-buru l'úbvú
ngu, dụ nsọ?
2 Ọo onye enwedu ẹka ụta dụ
iya l'ẹhu;
bya abụerupho iphe, pfụru
ọto bẹ ọonoduje eme;
mbụ onye epfuje ire-lanụ,
shi iya l'obu;
3 mbụ onye ete evujedu
nwibe iya nvu-azụ;
ọphu o mejedu nwibe iya ẹji;
tẹme ọphu opfubyishijedu
nwibe iya epfubyishi.
4 Onye akpọje ndu dụ Chileke
ẹji ashị.
Obenu lẹ ndu atsụ Chileke
ebvu bẹ ọokwabeje úbvú.
Onye abụjeru; o -ribua nte lẹ
ya e-me iphe;
l'o mee iphe ọbu; m'obeta
o jee ebuta iya.
5 Onye bụ; o -jie nemadzụ
ụgwo; o too ledu ẹnya
ntụkwase;
ọphu oorijedu ụphalazu
l'ishi ndu iswi dụ mma.
Onye eme nno bẹ a ta
byakpọdaa enwubata
enwubata jasụru asụru.

16

Ebvu-ọma, Dévidi deru
1 Gbochite mu gụbe Chileke;
kẹle ọo ngu bẹ mu gbabarụ
l'ẹka je ezeeru ndzụ.
2 Mu sụru Chipfu; “Ọo ngu bụ

Nnajịuphu nkemu.
Iphe, bụ iphe, dụ ree, mu
nweru bụ ngu bẹ o shi
l'ẹka.”
3 A bya lẹ ndu dụru Chileke
nsọ, bu l'eliphe-a;
ọo ẹphe bụ ndu dụ akpabiri;
bụru phẹ kachaa mu
adụ l'obu.
4 Ndu anọduje akpọ ephuhuru
agwa bẹ mgburwashị-ẹhu
phẹ anọduepho
aka shii eje.
Mee anụ, shi mu l'ẹka ta
abyadụ ebe agwa phẹ
ono l'ọnu;
ọphu mu abyadụ egude
ọnu mu ọwa-a kpọ-ku phẹ.
5 Ọo Chipfu bụ okiphe,
mu ketarụ;
bya abụru iya bụwaa mu
mkpakọ lẹ nswikọ;
mbụ l'ọo gụbe Chipfu bẹ iphe,
mu a-bụru nọ l'ẹka.
6 Iphe, e ketarụ mu dụ ree
dụgharu iya ẹka;
mbụ l'okiphe nkemu dụkpoo ree.
7 Mu a-nọduje etu Chipfu ẹpha;
mbụ onye akpọ-ziru
mu ụzo.
Ọobujeru; o -be l'ẹnyashi;
obu mu eziahaa
mu iphe.
8 Mu anọdujeepho arị kẹ
Chipfu tekenteke.
Tekenteke bẹ ọ nọ
mu l'ẹkutara;
k'ọphu a ta abyadụ enwubata
mu enwubata.
9 Noo g'o gude ẹhu nọdu
atsọ mu ụtso.
Mu nọdu ete ẹswa l'ime obu
mu;
kẹle ọ tọ dụdu iphe,
byaru emebata mu nụ.
10 Noo kẹle mu maru l'ị tịi hadụ
mu l'alị-maa.
Ị tịi hadụ onye nkengu,
dụ nsọ g'o rehu
erehu.
11 Obenu l'i goshichiaru mu ụzo
ndzụ.

Anọno, mu anọduje l'iphu
ngu tekenteke emeje
g'ẹhu-ụtso ji mu obu.
Mbụ l'anọno, mu anọduje
l'ẹkutara ngu e-me
g'ẹhu tsọo mu ụtso
jasụ l'ojejoje.

17

Epfupfu, Dévidi
pfuru nụ Chileke
1 Gụbe Chipfu; ngabẹ nchị!
Nụma arwọrwo, mụbe onye
pfụberekoto arwọ
ngu!
Tọgbo nchị nụma mkpu,
mu echi echiku ngu;
l'i gbobe nchị nụma epfupfu,
mu epfu anụ ngu;
kẹle ọ tọ bụdu ụgho bẹ
mu aghọ.
2 Jiko byanụ ahaaru mu enge!
Byanụ elee ya ẹnya;
maru onye iswi dụ mma!
3 I nyochawarụ ime obu mu;
tẹme ị hụwa mu ama
l'ẹnyashi;
bya elerwewa mu ẹnya
ọkpobe elerwe.
Obenu l'ọ tọ dụdu iphe-ẹji,
ị hụmaru mu l'ẹhu.
Ọnu mu bẹ mu kwabẹru ẹnya
g'ọ tọ dụ ẹjo opfu,
e-shi iya nụ.
4 A -bya l'iphe, nemadzụ
emegbabe; bẹ mu
mekwarụpho iphe, i pfuru;
buru ụbara yeru ndu iwashị.
5 Ọ bụ ọkpa, ị tọru bẹ mu
anọduje etso;
ọphu ọ dụdu teke ọkpa
chiswafujeru mu.
6 Iphe, mu gude epfu anụ ngu
Chileke bụkwa l'ịingajeru
mu nchị.
Gbobenụ nchị; nụma olu mu!
7 Jiko menaa gẹ mu hụma
n-yemobu ngu ono,
dụ biribiri ono;
gụbe onye abụjeru;

ndu -gbabarụ ngu l'ẹka
je ezeeru ndzụ
l'i gude ẹkutara ngu dzọta
phẹ l'ẹka ndu ọhogu phẹ.
8 Jịfujeru mu ẹjo-iphe;
ẹgube ono, aajịfuje
iphe-ọnuka g'ọ tọ rwụpya
akpụru ẹnya ono.
Woru mu domia lẹ mkpula
ǹkù ngu;
9 gẹ ndu ẹjo-iphe ta akpa
mu ẹhu;
mbụ ndu ọhogu mu ono,
nọ-pheru mu mgburugburu
eme g'ẹphe gbua mu ono.
10 Imemini nemadzụ ta
adụjedu phẹ;
tẹme ẹphe nọdu egudeje
ọnu eku onwophẹ.
11 Nta-a abụjeru; ẹkameka,
mu shiru; ẹphe etsophe mu;
nọ-phee mu mgburugburu;
eme g'ẹphe kwatsua mu.
12 Ẹphe adzụgabejechaa
g'agụ, ẹgu àgụ́;
ọ nọdu achọ anụ,
ọo-dzụ-gbu;
mbụ l'ẹphe adụje g'ẹjo agụ,
nmakpuru anmakpuru
kwabẹru iphe
e-shita iya iphu.
13 Gbalihunụ gụbe Chipfu;
fụaru phẹ!
Menaa g'ẹphe gbushi
ikpere huaru ngu
ọnu l'alị!
Gudenụ ogu-echi ngu
dzọo mu l'ẹka ndu
ẹjo-iphe!
14 Gudenụ ike nkengu nafụta
mu l'ẹka phẹ;
mbụ l'ẹka ndu okiphe
nkephẹ kpajiru l'iphe
kẹ mgboko-a;
mbụ ndu i meru;
ẹphe nweru ẹku;
nweru iya k'etsutsu iya;
k'ọphu ụnwu phẹ mẹ
ụnwu nwanwa phẹ
e-nweru iphe nweru
k'anyịnyi.

15 Obenu lẹ mbẹdua bẹ e-gude
apfụbekoto hụma
iphu ngu.
Mu -tehuẹpho bẹ ẹhu-ụtso
e-ji mu obu;
noo kẹle mu a-hụma
ụgbugba ngu.

18

Ebvu, Dévidi, bụ
onye-ozi Chipfu deru nụ
onye-ishi ebvu

Ebvu-a bẹ ọ gụru gude kele
Chipfu lẹ mbọku, Chipfu nafụtakotaru iya l'ẹka ndu ọhogu iya l'ophu;
kelekele kẹ
Sọlu
(2Sám 22)
1 Mu yeru ngu obu Chipfu.
Ọo ngu bụ ike mu.
2 Ọo Chipfu bụ
agbara-mkpuma nkemu;
bya abụru
ụlo-ezeru-ndzụ mu;
bụru onye
agbafụtaje mu nụ.
Ọo Chileke mu bụ
agbara-mkpuma,
mu agbabajẹ je edomia
onwomu.
Ọo ya egbobutaje mu g'ọ
tọ dụ iphe, e-me mu nụ.
Ọ bụru iya bụ onye egudeje
ọkpehu iya dzọo mu.
Ọo l'ime iya bẹ mu agbabajẹ
je anọdu zeeru ndzụ.
3 Ọo Chipfu ono, bụ onye
gbaru g'a jajẹ iya
ajaja ono bẹ mu arakuje;
l'ọ dzọo mu l'ẹka ndu
ọhogu mu.
4 Anwụhu shiwaa chie mu
ẹgbirigba l'olu.
Ọla-l'iswi nọdu asọ
gborogboro gẹ mini
asọ-pfuta mu.
5 Ẹkpa-oyi alị-maa nwụa mu
kpalaa.
Anwụhu shiwaa woru ọ́nyà
gbabẹru mu.
6 Ọle teke mu eje iphe-ẹhuka bẹ
mu rakuru Chipfu.

Mu rakuru Chileke mu;
sụ g'ọ dzọo mu.
Ọ gbẹ l'eze-ụlo iya nụma olu
mu.
Mkpu, mu chiru chiku iya
rwua ya lẹ nchị.
7 Noo ya bụ; eliphe l'ophu
tehu kparịkpari;
nmakọta jiijiijii.
Ọkpa úbvú l'ophu
nmaghukọta anmaghu;
kẹle Chileke bẹ ẹhu eghu eghu.
8 Ẹnwuru ọku shi iya l'imi
akpụ kẹ tụutuutuu.
Ọku, shi iya l'ọnu afụshi
tụkoepho iphemiphe
ekepyashị.
Icheku-ọku iphe,
o kepyashịru tụko
ẹkameka ata pfụpfupfu.
9 Ọ dọjaha akpaminigwe
kẹ tararara; ọ bụru
iya alụfuta.
Ọchii, gbahụru kẹ tsụkiribaa
nọdu iya lẹ mkpula
ọkpa.
10 Ọ nọdu l'eli chierobu phezeta.
Ọ bụru lẹ ǹkù phẹrephere
bẹ o degeru ezi
phuphuphu.
11 O woru ọchii kpuchia onwiya;
mbụ l'urwukpu, mini jiru
ejiji bẹ nọ-pheru iya
mgburugburu.
12 Urwukpu; waa
akamini-mkpuma; waa
icheku-ọku, ata pfụpfupfu
shi l'ogbunwịinwii ya
agụshihugba.
13 No iya; Chipfu gbẹ
l'akpaminigwe tụa
egbigwe.
A nụma olu onye ono,
bụ Ọkalibe-kakọta-shii
ono;
bya ahụma akamini-mkpuma;
waa icheku-ọku,
ata pfụpfupfu.
14 Ọ gbaa apfụ iya gude chịkaa
ndu ọhogu iya.
Ebemu-igwe bẹ ọ kụru kẹ

phoo.
Ẹphe zẹkota l'ọso gbalachaa.
15 Gụbe Chipfu ziru unme fuu
gbọoru ndu ọhogu
ngu ụja.
Eze Ẹnyimu sọkahu ẹbo;
k'ọphu a hụmachaaru
ọhu-ẹnyimu l'ẹnya;
kpuhachaa ẹka a tụru
ọkpa-alị mgboko; a hụma.
16 Chipfu gbẹ l'imigwe tụfu ẹka;
zụ mu gburumu;
gụfuta mu l'ogbu-mini.
17 Ọ nafụtakwaru mu phọ l'ẹka
ẹjo ọhogu mu;
mẹ l'ẹka iphe, bụkpoo ndu
mu dụ ashị;
noo kẹle ẹphe kariru mu ẹka.
18 Mbọku ono, mu eje iphe-ẹhuka
ono bẹ ẹphe tsoru mu ọgu;
obenu l'ọo Chipfu gbatarụ
mu ike.
19 Ọo yẹbedua kutaru mu dobe
l'ẹka mu nọ tụsaru ẹhu.
O yeru mu ẹka nafụta mu l'ọgu;
kẹle mu dụ iya l'obu.
20 Chipfu buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye
pfụberekoto;
mbụ kẹle mu bụ onye iswi
dụ mma.
21 Noo kẹle ọ bụepho ụzo,
Chipfu tọru bẹ mu
anọduje etso.
Ọphu mu egudejedu eme
ẹjo-iphe gbakụtaru
Chileke azụ.
22 Ekemu Chipfu bẹ mu
nwụbekotaru ẹnya g'ọ ha.
Tẹme ọphu mu aghajẹduru
iphe, ọ sụru g'e meje
okotazụ.
23 Ọ tọ dụkpodaa ẹka ụta dụ
mu l'ẹhu l'atatiphu iya.
Mu sedekpọerupho onwomu;
ọphu ọ dụdu ẹjo-iphe,
mu yejeru ẹka.
24 Chipfu buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye pfụberekoto;
mbụ l'o buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye iswi

dụ mma l'iphu iya.
25 Ndu yeru ngu obu bẹ
iigoshije l'i yeru phẹ obu.
Ndu dụebe ree bẹ ịiduebejeru
ree.
26 Ndu obu phẹ gụru ìphóró
bẹ iidobejeru obu ìphóró.
Ị nọdu emejeru ndu doberu
ụzo phẹ nggọdogo
nggọdogo g'umere
phẹ gbaru.
27 Ndu wozeru onwophẹ
alị bẹ ịidzotaje;
obenu lẹ ndu eku
onwophẹ bẹ iiwozeje
alị l'onwongu.
28 Ọo gụbe Chipfu eyejeru mu
ọku l'orọku mu.
Ọo gụbe Chileke mu emeje
g'ìphóró dụru mu
l'ẹka ọchii agba.
29 Eshinu iiyeru mu ẹka bẹ mu
e-tso ikpoto ndu ojọgu ọgu.
Igbulọ mkpụkpu phẹ bẹ mu
e-nyi; eshinu mu lẹ
Chileke swị.
30 Ụzo Chileke bẹ ntụcha
adụdu m'ilile.
Opfu Chileke bụkota ọkpobe
opfu.
Oogbobutaje ndu gbabarụ
l'ime iya je anọdu zee ndzụ.
31 ?Bụ onye bụba Ọkalibe,
dụ nụ, abụdu
Chipfu kpoloko?
?Bụ onye bụba
agbara-mkpuma,
abụdu Chileke anyi?
32 Ọo Chileke emeje g'ike dụ
mu.
Ọ bụru iya meru ụzo mu;
ọphu ntụcha adụdu iya.
33 Oomeje gẹ mu pfụ shọoshoo
gẹ mgbada;
mbụ l'oomeje gẹ mu
pfụru pfụshia ike
l'eli úbvú.
34 Ọ zụru mu; mu maru
g'aalwụje ọgu;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu
m'obeta ọ bụru apfụ,
e kweru l'igwe;

mu adụele-a ike gbaa ya.
35 Ọo gụbe Chipfu egbobutaje
mu; shi ẹgube ono
dzọo mu.
Ọ bụru ẹkutara ngu bẹ
iigudeje gudeshia mu.
Ẹka iiyeru mu ekutseje mu.
36 I mesataru ụzo mu ọsa;
g'ọkpa te echiswafu mu.
37 Mu gude ọso chịa ndu
ọhogu mu gude;
ọphu mu anmadụru nggụ;
jasụ mu mee phẹ;
ẹphe bụru mkpurupyata.
38 Mu chiru phẹ pyakapyaka;
k'ọphu ẹphe ta adụedu
ike gbelibaa ishi ọzo.
Ẹphe zẹgbaepho kẹ manyọo
lẹ mgboru ọkpa mu.
39 Ọo ike nkengu bẹ mu gude
eje ọgu.
Ndu etso mu opfu bẹ i meru;
ẹphe gbushiru mu ikpere.
40 Ndu ọhogu mu bẹ i meru;
ẹphe ye ọkpa l'ọso.
I mee; mu tụko ndu mu dụ
ashị gbushikọta.
41 Ẹphe chiru mkpu;
ọphu ọ dụdu onye gbaru
phẹ mkpu.
Ẹphe raku Chipfu;
ọphu o yedụru phẹ ọnu.
42 Mu gwerụ phẹ uji mee phẹ;
ẹphe dụ g'urwuku,
phẹrephere zikashịru.
Mu wụshia phẹ g'ẹpuchi lẹ
gbororo.
43 Ị nafụtaru mu l'ẹka ndu etso
mu opfu; bya emee;
mu mu bụru ishi ọhamoha;
k'ọphu ndu mu eshidu
maru byaru alwakọta
mu l'ẹka.
44 Ẹphe -nụma l'ọwa-a iphe,
mu sụru g'e mee baa;
ẹphe emee ya ẹgwegwa.
Ndu ọhozo nọdu
ephozekọtaru mu.
45 Meji tụfukota iphe,
bụ ndu ọhozo ono;
tẹme ẹphe nọdu eshijegbaa

l'ẹka ẹphe shi wohaa
onwophẹ phụru
yẹyeye byapfuta mu.
46 Chipfu nọkwa ndzụ;
unu tua
agbara-mkpuma
nkemu ono ẹpha!
Unu kutsee Chileke;
l'ọo ya bụ onye adzọje
mu nụ!
47 Ọo Chileke ejeje agwata
ụgwo iphe, ndu ọhogu
mu meru mu.
O meru; ụnwu-eliphe
nọdu mu lẹ mkpula.
48 Ọonafutaje mu
l'ẹka ndu ọhogu mu.
Oowolije mu eli woru
mu doghaa ndu
etso mu opfu.
Ọogbafutaje mu l'ẹka
ndu emeje nemadzụ
iphe-kpangangaa.
49 Noo g'o gude mu je
a-pfụru l'iphu ọhamoha
kele gụbe Chipfu ekele.
Mu a-gụ ebvu gude tua
ngu ẹpha.
50 Onye eze, ọ họtaru bẹ
oomeje g'o mekpee
l'ọgu.
N-yemobu iya bẹ
ọonoduje egoshi onye
ọ wụru manụ l'ishi,
bụ Dévidi yẹe oshilọkpa
iya jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.

19

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu

1 Igwe l'ophu atụ ọnu gẹ
Chileke dụ-be biribiri.
Akpaminigwe nọdu egoshi
g'oomebe ọna.
2 Eswe mbọku-mbọku atụ ọnu
iya; tẹme ẹnyashi nọdu
emeje g'a kabaa ya
amaru.
3 A taa nụdu olu phẹ;
ọphu ọ dụdu iphe,
ẹphe epfu, aanụ lẹ nchị;

4 Obenu l'olu phẹ tụkoru eliphe
l'ophu ngakọta.
Ozi, ẹphe ezi jerwuchaa ẹka
mgboko beru.
Ọo Chileke kpụru ụlo doberu
ẹnyanwu l'imigwe.
5 Ẹnyanwu nọdu eshije l'ụlo
iya ọbu kpufuta gẹ nwoke,
lụru nwanyị k'ọ̀phúú.
Ẹhu nọdu atsọ iya gẹ
mkparawa, ike dụ,
l'eje atụ ẹgo ọso.
6 Ọowaje l'akpaminigwe l'ishi
lanụ; o shi l'ishi iya
ono jee jasụ l'ishi
iya ọphuu.
Ọphu ọ dụdu iphe, a-sụ
lẹ ya nọ l'ẹka
okpomọku iya te
erwudu iya l'ẹhu.
7 Ekemu Chipfu dụebe ree.
Oomeje g'obu gụ-zeta
nemadzụ.
Omelalị, Chipfu doberu ta
angadu anganga.
Oomeje g'onye amazidu iphe
kabaa amaru iphe.
8 Iphe, Chipfu tụru ọkpa iya
pfụkwaru nhamụnha.
Oomeje g'ẹhu tsọo nemadzụ
ụtso.
Iphe, Chipfu sụru g'e meje
doru rịsaa.
Oomeje nemadzụ g'ọ
hụma-rweta ụzo ree.
9 Ntsumebvu Chipfu dụ ree.
Ọo-nọ jasụ l'ojejoje.
Iphe, Chipfu tụru l'ekemu
bụ eviya.
Ọ pfụkotaru nhamụnha.
10 Ọ ka mkpọla-ododo agụ ẹgu;
gẹ mkpọla-ododo ono
adụhabe ree.
Tẹme ọ tsọhaa manụ-ẹnwu
l'ụtso; m'o rwuhaa
ọ bụru ẹbakala-ẹnwu.
11 Ọonoduje alọ mụbe onye-ozi
ngu ẹka lẹ nchị.
Obunggo dụru iya onye
anọduje eme iphe,
o pfuru.

12 Ọle ọ bụ; ?bụ onye amajẹru
teke ya eme iphe-ẹji?
Jiko sachafụkwa mu iphe-ẹji,
mu meru ọphu mu amadụ.
13 Yetarụ mụbe onye-ozi ngu
ẹka jiko gẹ mu te
elekebeje ẹnya mee
iphe-ẹji.
Te kwekwa g'iphe-ẹji kapyabẹje
mu ẹnya.
Ọo ya bụ gẹ mu a-dụebe ree;
tẹme l'a haarụ mu enge
lẹ mu ta tụpyajeduru
gụbe Chipfu.
14 Jiko Chipfu; g'opfu,
shi mu l'ọnu; mẹ iphe,
mu arị l'ime obu mu dụje
ngu rọ ree;
kẹle ọo ngu bụ
agbara-mkpuma mu;
bya abụru onye agbafụtaje
mu nụ.

20

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu

1 Gẹ Chipfu nụmaro olu ngu
nta-a, iphe-ẹhuka byaru
ngu-a!
Gẹ Chileke kẹ Jiékọpu jiko
gbobutakwa ngu!
2 G'o shikwa l'ụlo iya,
dụ nsọ bya agbaarụ
ngu mkpu!
G'o shinu lẹ Zayọnu bya
agbaarụ ngu ọdzori!
3 G'ọ nyatakwa iphemiphe,
ị mịru ẹnya nụ iya!
G'ọ natakwa
ngwẹja-akpọ-ọku,
i gwerụ nụ iya!
4 G'ọ nụkwa ngu iphe,
dụ ngu l'obu!
G'o mekwaa g'iphe,
ị tụberu jee g'ị tụberu iya!
5 Ọo ya bụkwanu g'anyi
atụa okoo m'anyi nụmaepho
l'ẹka nkengu kangoru.
Anyi achị-liaru Chileke
anyi ẹkwa-ọhubama.
Gẹ Chipfu mekwarụ ngu

iphemiphe, ị rwọkotaru
iya!
6 Nta-a bẹ mu mawaru lẹ
Chipfu dzọtawaru onye nkiya,
a wụru manụ l'ishi.
Ọogbeje l'imigwe,
dụ nsọ ono za iya ẹnu.
Ọ nọdu egudeje ọkpehu iya
mee g'ẹka onye eze
kangoo.
7 O nweru ndu achịjeru ụpfu
kwẹe l'ụgbo-ịnya.
O nwekwarụpho ndu ọphu
akpọjeru obu ye
l'ịnya-ọgu phẹ.
Obenu l'anyịbedua bụ
ẹpha Chipfu, bụ Chileke
anyi bẹ anyi dakoberu.
8 Ẹphebedua vukotawaru abalị
dagbua ọchii;
obenu l'anyịbedua gbẹshiru
pfụru pfụshia ike.
9 Jiko Chipfu; menaa g'ẹka
onye eze anyi kangoo!
Nụmaro olu anyi nta-a,
anyi araku ngu-a!

21

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu
1 Gụbe Chipfu; ẹhu atsọ eze ụtso
l'ọkpehu ngu parụ ẹka.
Lewarọ ẹgube ẹswa,
oote l'i meru; ẹka iya kangoo!
2 I mekpọeru iya phọ iphe,
dụ iya l'obu;
ọphu ọ dụdu iphe,
ọ sarụ ọnu sụ g'i meeru iya,
i ti medụru iya.
3 I gude iphe-ọma, nyịberu
anyịbe gba iya ndzuta;
bya eworu okpu-eze,
e meru l'ọkpobe
mkpọla-ododo kpube
iya l'ishi.
4 Ọ rwọru ngu ndzụ;
ị nụekwa iya ya phọ;
mbụ mee g'eswe ndzụ iya
bụru ojejoje.
5 Emekpe ono, i meru;

o mekpee ono meru;
a nọdu akwabẹ iya ùbvù,
parụ ẹka apaa.
I meru; ọ dụ akpabiri;
egbu nwịinwii.
6 Mbụ-a; l'ị gọwaru iya
ọnu-ọma ojejoje;
bya emee g'ẹhu tsọje iya ụtso;
noo kẹle ị nọ swiru iya.
7 Eshinu eze dakoberu Chipfu;
tẹme Ọkalibe-kakọta-shii
yee ya obu bẹ a ta
abyakwa enwubata iya
enwubata.
8 Ẹka ngu a-kpachaaru ndu
ọhogu ngu g'ẹphe hakọta.
Ndu ị dụ ashị bẹ ii-gude
ẹkutara ngu zụ pfụurii.
9 Teke ii-me g'a hụma ngu
bẹ ịi-hụ phẹ l'ọku,
enwu phoophoophoo;
mbụ lẹ Chipfu
a-tukoshi phẹ oke
ẹhu-eghu iya;
gude ọku tsupyashịa phẹ.
10 Ii-mebyishi awa phẹ lẹ
mgboko-a l'ophu;
mekwaaphọ g'ụnwu phẹ
chịhu lẹ mgboko-a.
11 Ẹphe a-nọdu achịkpooru
ngu ẹjo idzu;
gbachaaru ngu kẹ njọ;
ọle ọ tọ dụdu ọphu e-nweru ishi.
12 Kẹle ii-me g'ẹphe ye ọkpa l'ọso;
m'ị setaẹpho apfụ ngu kẹ
kịkiki g'ị gbaa phẹ.
13 Gụbe Chipfu; g'e kutsee ngu
l'ọkpehu parụ ngu ẹka.
Anyịbedua a-nọdu agụ ebvu
etu ngu ẹpha l'ike
dụnukaru ngu.

22

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ
onye-ishi ebvu; g'e gude olu,
"Ele Nchi-abọhu" gụa ya
1 Chileke mu! Chileke mu!
?Bụ gụnu bẹ o gude ị haa mu
nkịnyi mu?
?Bụ gụnu meru g'o gude ị haa
mu adzọta je anọdu mu

ụzenya?
?I je anọdu g'ị tị nụma ude,
mu atsụ?
2 Gụbe Chileke mu;
eswe l'ẹnyashi bẹ mu
arakuje ngu;
ị tịi zadụ mu ẹnu; obenu
lẹ mu ta anọkirishijedu.
3 Ọle ị dụnaa nsọ g'ị dụ;
mbụ gụbe onye eze ndu
Ízurẹlu anọduje etu ẹpha.
4 Ọo ngu bẹ nna anyi phẹ
dakoberu.
Ẹphe dakoberu ngu;
ị nafụta phẹ.
5 Ẹphe rakuru ngu; ị dzọo phẹ.
Ẹphe dakobe ngu;
ọphu i kpuduru phẹ
iphu lẹ ntụ.
6 Obenu lẹ mbẹdua bụ
mgbashiride;
mu ta abụdu nemadzụ.
Mu bụ onye ụnwu-eliphe
emeje iphe-iphere;
bya abụru onye adụdu iphe,
ndiphe gụberu iya.
7 Iphe, bụkpoo ndu ele mu
ẹnya achị mu ọchi;
aphụru mu ẹgbonu;
bya ekweru mu une; sụ:
8 “Ọ kwa l'ọ sụru l'ọo Chipfu
bẹ ya boru mkpa iya.
Ngwa; gẹ Chipfu ọbu
nafụtanu iya!
G'ọ gbafụtanu iya;
eshinu ọ sụru lẹ ya dụ
Chipfu l'obu.”
9 Ọle ọ kwa ngu-a kufutaru
mu l'ẹpho ne mu.
Ọ bụru ngu meru; mu
dakobe ngu; e -shirọ
teke mu angụkwadu ẹra.
10 A nwụru mu bya ekuru
mu ye ngu l'ẹka.
E -shi teke mu nọ l'ẹpho ne
mu bẹ ị bụhawaa Chileke mu.
11 Ba nọdukwa mu ụzenya;
kẹle iphe-ẹhuka nọkwa mu
phakuu;
ọphu mu enwekwa onye
gbaru mu mkpu.

12 Oke-eswi, dụ igwerigwe
nọ-pheru mu anọ-phee;
mbụ lẹ obobẹna ndu
Beshanu gbaru mu
mgburugburu.
13 Ẹphe sagbaaru ọnu galaba
eje abyapfuta mu g'oduma,
l'agbọ ụja, ejepfu anụ,
oo-gbu; taa.
14 A wụshiru mu gẹ mini.
Iphe, bụ ọkpu, nọ mu
l'ẹhu gbụghashịhu.
Nta-a bẹ obu mu dụwaa
g'ụnwù.
Ọ nọwa mu l'ime zashịhu
azashịhu.
15 Ike bvụwaru mu;
ọphu ụvohu adụhedu
mu m'ilile.
Ire nyakụwaru mu l'akpo.
I woru mu gwọphua
l'urwuku gẹ mu nọdu
nwụhu.
16 Nkụta nọ-phewaru mu
mgburugburu.
Ikpoto ndu eme ẹjo-ememe
gbaphewaa mu
mgburugburu;
kpọ-fushia mu ẹka yẹe
ọkpa.
17 Nta-a bẹ ẹgara agụwa
mu ọgu.
Ndiphe tụkowa chịru ẹnya
dzee mu ele mu kẹ
phọriphori.
18 Ẹphe kee uwe mu l'ẹhu l'ẹhu;
o be l'ọphu mu eyeje l'ime ẹhu;
ẹphe tụa ido g'ẹphe maru
onye a-chịta iya nụ.
19 Jiko gụbe Chipfu;
ba nọdukwa mu ụzenya!
Gụbe mkpakọ ike mu;
bya ẹgwegwa bya
agbaarụ mu mkpu!
20 Gbafụta ndzụ mu g'e te
gude ogu-echi phụa mu!
Gbafụtaro mkpakọ iphe ono,
mu nweru ono, bụ ndzụ mu;
gẹ nkụta ta takashị iya!
21 Jiko dzọtanu mu l'ọnu
oduma;

waa lẹ mgbaka mpu atsụ.
Eshinu ị zawaru mu ẹnu;
22 bẹ mu a-ra ẹpha ngu arara
g'ụnwunna mu phẹ
nụma-dzuru.
Mu anọdu l'edzudzu-ọha jaa
ngu ajaja.
23 Unubẹ ndu atsụ Chipfu ebvu;
unu jaa ya ajaja!
Iphe, bụkpoo g'unu ha bụru
oshilọkpa Jiékọpu;
unu kwabẹje iya ùbvù!
Unubẹ oshilọkpa Ízurẹlu
l'ophu; unu bajẹru iya ẹja!
24 Kẹle onye iphe-ẹhuka byaru
b'ẹ o too lejedu
olegbulẹnya;
mbụ l'ọ tọo gbadojedu
onye eje iphe-ẹhuka;
ọphu ọ ghajẹduru
iya azụ.
Ọonumaje-chia olu, o gude
chiku iya lẹ mkpu.
25 Mu a-nọdu l'edzudzu-ọha jaa
ngu ajaja iphe, i meru mu.
Ọ bụru l'iphu ndu atsụ ngu
ebvu bẹ mu a-nọdu
mekọta iphe, mu riburu
angụ ememe.
26 Ndu ụkpa bẹ ẹpho e-ji.
Ndu achọ Chipfu ajaa
ya ajaja.
“Gẹ ndzụ unu bụru ojejoje.”
27 Ụnwu-eliphe l'ophu
e-mechaa nyata iphe,
nwụru nụ.
Ẹphe adakọbe lwapfuta
Chipfu.
Mbụ-a; iphe, bụkota ipfu,
nọkota l'ọhamoha
bẹ e-mechaa bya
abakọtaru iya ẹja.
28 Kẹle iphe, bụkotakpoo
alị-eze ndiphe l'ophu
bụkota kẹ Chipfu;
tẹme ọ bụru iya achịkota
ọhamoha.
29 Iphe, bụkpoo ndu nweru iphe
l'eliphe-a bẹ e-mechaa bọoru
iya ọbo-iphe; bakwaarụ
iya phọ ẹja;

tẹme iphe, bụkotakpoo
ndu e-mechaa bụru ẹja bẹ
e-mechakwaphọ gbua
ikpere l'atatiphu iya;
mbụ ndu ta adụdu ike edobe
onwophẹ ndzụ.
30 Ọgbo, nọ l'iphu e-jeru iya ozi.
Ọgbo, a-bya nụ bẹ aa-kọru
kẹ Nnajịuphu.
31 Aa-rarụ iya ndu e teke
anwụkpodanu anwụnwu
lẹ Nnajịuphu bụ onye
pfụberekoto;
mbụ l'ọo yẹbedua meru iya.

23

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Chipfu eche mu g'onye eche
atụru;
ọphu ọ dụkpodaa iphe,
ụko iya bya adụru mu.
2 Oomeje gẹ mu zẹe tụta unme
l'ẹka irwu ẹswa dụ.
Ọ nọdu eduje mu eje l'agụga
mini, dọru nyịmunyimu.
3 Oomeje g'obu gụ-zeta mu.
Ọ bụru ụzo, pfụru ọto bẹ
oodujeru mu shia g'ee-shi
g'ẹpha iya apfụru.
4 Obetakpọo ọ bụru ụzo,
dụ lẹ nsụda, gbahụru
tsụkiribaa bẹ mu eshi
ọ tọ dụdu ẹjo-iphe,
mu atsụ ebvu iya;
kẹle ị nọ swiru mu eswiru.
Mgbọro mẹ oshi-mpalẹka
ngu anọduje adụ mu obu.
5 Iigweshijeru mu nri gẹ
mu ria l'iphu ndu achị
mu lẹ njọ.
Ị nọdu eteje mu manụ,
eshi mkpọ l'ishi g'eemeje
onye a kwarụ ẹbyaa.
Okoro mu bẹ iimeje;
l'o ji pyịmu pyịmu
ebushihu ebushihu.
6 Ọ bụepho k'ọma waa
n-yemobu Chipfu a-nọdu
etso mu jasụkpoo gẹ mu
a-nọ-beru.
Mu ebuerupho l'ụlo Chipfu

jasụwaruroya.

24

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Mgboko; yẹe iphemiphe,
nọ iya nụ bụkota kẹ Chipfu;
mbụ eliphe-a l'ophu;
mẹkpoo ndu bu iya nụ;
2 kẹle ọo l'eli eze-ẹnyimu
bẹ ọ tụru ọkpa iya;
bya emee ya;
ọ ngụru angụru l'eli ẹnyimu
ime-alị.
3 ?Bụ onye a-dụ ike nyihu
úbvú Chipfu?
?Bụ onye a-dụ ike pfụru
l'ẹka o doberu nsọ?
4 Ọo onye ọbochi-ẹka iya labọ
adụdu iphe-ẹji, dụ iya nụ;
tẹme obu iya gụa ìphóró;
onye te ewoduru obu iya
ziberu iphe, bụ ụgho;
tẹme ọphu ọokpapyabejedu
iphe, o meru gụa ẹnwa.
5 Onye ono bẹ Chipfu a-gọru
ọnu-ọma nụ;
tẹme Chileke ono, bụ onye
adzọje iya nụ ono ahaaru
iya enge.
6 Noo g'ọgbo, achọ ngu nụ
adụje bụ onoya;
mbụ ndu achọ g'ẹphe hụma
iphu gụbe Chileke kẹ Jiékọpu.
7 Unu gụhashia ọnu-abata
ono g'o gheru ọnu!
Unu gụhashia mgbo ndiche
ono;
k'ọphu eze akpabiri a-bata.
8 ?Bụ onye bụkpoo eze
akpabiri ọbu?
Ọo Chipfu, bu onye nwe
ike yẹe ọkpehu;
mbụ Chipfu onye ejeje ọgu
lwụ-kpee.
9 Unu gụhashia ọnu-abata
ono g'o gheru ọnu!
Unu gụhashia mgbo ndiche ono;
k'ọphu eze akpabiri a-bata.
10 ?Bụ onye bụkpoo eze akpabiri
ono?
Ọo Chipfu, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike

bụ eze akpabiri ọbu.

25

Ebvu, Dévidi deru

1 Ọo gụbe Chipfu bẹ mu gude
obu mu g'ọ ha epfu anụ.
2 Ọ bụru gụbe Chileke mu bẹ
mu dakoberu.
Te kwekwa g'e kpua mu iphu
lẹ ntụ;
ọphu i kwekwa gẹ ndu ọhogu
mu tụru okoo kpua mu.
3 Ọ tọ dụkpodaa onye ẹnya dụ
l'ẹka ị nọ, e kpujeru
iphu lẹ ntụ.
Obenu lẹ ndu eme umere,
agbadụru phẹ nụ;
ẹbe adụ iphe, kparụ iya nụ
bẹ ee-kpu iphu lẹ ntụ.
4 Jiko Chipfu; goshinu mu
gbororo ngu;
menaa g'ụzo ngu doo mu
ẹnya ree!
5 Goshi mu ụzo, mu e-shije
eme ọkpobe opfu ngu;
l'i zia mu iphe l'onwongu;
kẹle ọ ngu bụ Chileke,
l'adzọje mu nụ.
Ọ bụru l'ẹka ị nọ bẹ ẹnya mu
adụje mbọku-mbọku.
6 Gụbe Chipfu; jiko nyatakwa
obu-imemini;
yẹe n-yemobu ngu;
kẹle ẹphe shi l'ojejoje.
7 Ta nyatakwa iphe-ẹji,
mu meshiru l'okorọbya;
ọphu ị nyatakwa lẹ mu
shi kwefuru ngu ike.
Gude kẹle i yeru mu obu
nyata mu rọ;
kẹle ị dụ ree Chipfu.
8 Chipfu dụ ree bya abụru
onye obu iya gụru ìphóró.
Ọ bụru iphe ono meru g'o
gude ọ nọdu ezije
ndu iphe-ẹji ụzo iya ono.
9 Ndu wozeru onwophẹ alị
l'iphu iya bẹ ọonoduje
edu g'ẹphe mee iphe,
pfụru nhamụnha.
Ọ nọdu anọduje ezi phẹ ụzo

iya.
10 Ndu eme iphe, dụ
l'ọgbandzu Chipfu;
bya eme iphe, ọ sụru g'e
meje
bẹ Chipfu egoshije lẹ ya
yeru obu; bya abụru
o-me-g'o-pfuru;
mbụ ndu edobeje iphe,
ọgbandzu ẹphe l'iya pfuru.
11 A makwarụ-a l'ẹjo-iphe,
mu meshiru ngu parụ ẹka.
Ọlobu Chipfu; jiko gụaru
mu rọ nvụ g'ẹpha
ngu apfụru.
12 ?Bụ onye bụkpoo onye atsụ
Chipfu ebvu?
Onye ono bẹ ọo-kpọ-ziru ụzo,
gbaru iya l'eshishi.
13 Onye ono bẹ iphe a-nọdu
adụru lẹ ree
mkpụrumkpuru.
Ọ bụru oshilọkpa iya
e-nweru alị ono.
14 Ndu Chipfu kpọru obu yeru
bụ ndu atsụ iya ebvu.
Ọ bụru ndu ono bẹ oomeje
g'ẹphe maru ọgbandzu
ẹphe l'iya.
15 Ẹnya mu bụepho lẹ Chipfu
bẹ ọoduje;
kẹle ọ bụe ya phọ kpoloko
bụ onye a-dụ ike zọfu
mu l'ọ́nyà.
16 Ghanaaru mu iphu;
phụnaaru mu obu-imemini;
kẹle mu nọ nkịnyi mu;
aphụ tsọkwaru mu phọ.
17 Iphe, egburwashị mu ẹhu
paakwaru igwerigwe.
Byanụ ekufuta mu l'iphe-ẹhuka
mu ono!
18 Lenaa ẹnya l'aphụ ono, byaru
mu nụ ono; yẹe ẹjo ọnodu,
mu nọ.
Gụkotanuru mu nvụ l'iphe-ẹji,
mu meru g'ọ ha!
19 Lewarọ gẹ ndu ọhogu mu
habe igwe!
Lewarọ ẹnya hụma gẹ mu
dụ-be phẹ ashị kparụ!

20 Chenu ndzụ mu nche;
jiko nafụta mu rọ;
g'e te kpu mu iphu lẹ ntụ;
kẹle ọo l'ime ngu bẹ mu nọ;
ezeru ndzụ.
21 G'iphe, a-nọdu adzọ mu nụ
bụru kẹle mu bụ onye ụta
adụdu l'ẹhu;
bya abụru onye obu gụru
ìphóró;
eshinu ọ bụ l'ẹka ị nọ
bẹ ẹnya mu dụ.
22 Jiko Chileke; gbafụtanu
ndu Ízurẹlu l'iphe-ẹhuka,
ẹphe ejekọta g'ọ ha!

26

Ebvu, Dévidi deru

1 Haarụ mu enge gụbe Chipfu;
kẹle ọ tọ dụdu ẹka ụta dụ
lẹ ndzụ mu.
Ọo ngu bẹ mu dakoberu
Chipfu;
ọphu ọ dụdu teke mu
ngajẹru anganga.
2 Hụnaa mu ama Chipfu!
Nyochana mu enyocha!
Lerwenaa ẹnya elerwe
l'ime obu mu waa
l'egomunggo mu.
3 Kẹle ọo obu, i yeru mu
anọduje akpọ-ziru mu
ụzo tekenteke;
tẹme mu nọdu emeje iphe,
i pfuru.
4 Mu lẹ ndu ẹregede ta
anọgbajekwa;
ọphu mu lẹ ndu bụ
tụko-l'ẹhu-atụko-l'obu
aswịdu ọswi.
5 Ndzukọ ndu anọduje eme
ẹjo-ememe bẹ mu
akpọ-yiru ukuvu;
ọphu mu lẹ ndu ẹjo-iphe
anọgbajedu.
6 Mu akwọje ẹka gude goshi
l'iswi dụ mu mma.
Mu abya ejephe ọru-ngwẹja
gụbe Chipfu mgburugburu;
7 akwa ẹvu; etu ngu ẹpha;
epfukashi k'iphe, dụ biribiri,

ịinoduje eme.
8 Ụlo gụbe Chipfu bẹ mu yeru
obu;
mbụ ẹka o-gbu-nwịinwii
ngu dụ.
9 Ba sakọbekwa mu lẹ
ndu iphe-ẹji ọ-sa-mpfụ;
ọphu i dobekwa mu lẹ ndu
egbu ọchi l'oshi lanụ;
10 mbụ ndu bụepho iphe-ẹji
bẹ ẹphe maru ememe;
bya abụru eri ụphalazu bụ
iphe, doru phẹ ẹnya.
11 Obenu lẹ ndzụ nkemu bẹ
ụta ta adụdu m'ilile.
Ọo ya bụ; phụnaaru mu
obu-imemini; gbafụta
mu rọ!
12 Mu pfụru l'ẹka ọkpa rwuru
mu alị.
Mu je l'anọdu l'edzudzu-ọha
tua Chipfu ẹpha.

27

Ebvu, Dévidi deru
1 Ọo Chipfu bụ ìphóró, dụru
mu nụ bya abụru onye
adzọje mu nụ.
?Bụ onye bẹ mu atsụkwanu
ebvu ọzo?
Ọo Chipfu bụ
ụlo-ezeru-ndzụ mu.
?Bụ onye bẹ ndzụ iya a-nọdu
agụbaa mu ọzo?
2 Teke ndu eme ẹjo-ememe;
mbụ ndu achị mu lẹ njọ;
waa ndu ọhogu mu tụru
kpereree byapfuta mu
g'ẹphe vụa anụ mu avụvu;
ẹphe evukota abalị dagbua
ọchii.
3 Obetakpọo ndu ojọgu
nọ-phee mu mgburugburu;
bẹ obu te etedu mu etete.
Mbụ; o betakpọo nụ ndu
ọhogu mu wulihu tsoo
mu ọgu;
mu adakobeẹle-a Chipfu.
4 Ọo iphe lanụ bẹ mu arwọ
Chipfu;
ọ bụru iphe ono bẹ mu achọ.

Iphe ọbu bụ gẹ mu nọdu
l'ụlo Chipfu jasụ lẹ gẹ mu
a-nọberu lẹ mgboko-a;
gẹ mu nọdukpoepho
egbu igo l'ọ-dụ-úbvú Chipfu;
tẹme mu anọdukwapho
l'eze-ụlo Chipfu kpataję
iya ishi iphe.
5 Kẹle mbọku, ẹjo-iphe
byaru mu bẹ oo-dobe mu
l'ẹka ọ nọ;
l'o domia mu l'ime m̀kpù-ẹkwa
iya; bya eworu mu pfụbe
ephekerephe l'eli mkpuma.
6 Ọo ya bụ; mu esengoo ndu
ọhogu mu, nọ-pheru mu
mgburugburu.
Mu anọdu l'ụlo-ẹkwa
Chileke tụa oko gude
gwaa Chipfu; gụa ebvu;
kụa nkwa gude tua ya
ẹpha.
7 Jiko Chipfu; nụmanu olu
mu mẹ mu raku ngu!
Phụnaaru mu obu-imemini;
zanụ mu ẹnu!
8 Iphe, obu mu pfuru mu
bụ gẹ mu chọo iphu ngu.
Ọ bụru iphu gụbe Chipfu
ono bẹ mu achọ-a.
9 Ta aghakwaru mu azụ;
ọphu i gudekwa ẹhu-eghu
ngu nwufu mụbe
onye-ozi ngu;
kẹle ọ bụekwa ngu phọ
bụ onye shi eshinu
yetarụ mu ẹka.
Ta ajịkakwa mu;
ọphu ị gwọbekwa mu;
gụbe Chileke, bụ onye
adzọje mu nụ!
10 Nna mu yẹe ne mu
-gbadokpọo mu nụ;
bẹ Chipfu e-letalẹ mu-a
ẹnya.
11 Zia mu ụzo ngu; jiko Chipfu!
Dunaa mu shia ụzo, pfụru
nhamụnha m'ọbvu ndu
akpa mu ẹhu.
12 Ta ahakwa mu gẹ ndu
achị mu lẹ njọ mee mu g'ọ

dụ phẹ; kẹle ndu agba
mu ẹjo-ekebe wulihuru
ebo mu ibo; anmarụ
mu ọnwu ẹhuka ẹhuka.
13 Obenu l'iphe, mu chịru
ụpfu kwẹe bụ lẹ mu
a-nọdu ndzụ hụma iphe,
dụ ree, shi Chipfu l'ẹka.
14 Nọdu kwabẹru Chipfu!
Shihukpọepho ike;
gude ẹka l'obu;
kwabẹru Chipfu.

28

Ebvu, Dévidi deru

1 Ọo ngu bẹ mu araku Chipfu,
bụ oke mkpuma nkemu.
Ba gbakwa mu nkụchi;
kẹle ị -nọkirishia bẹ mu lẹ
ndu ẹja tarụ a-bụkwaru
iphe lanụ.
2 Nụmaro mkpu, mu echiku
ngu g'i yeru mu ẹka;
gẹ mu chiliru ẹka mabẹ
l'ụzo ẹka-kakọta-adụ-nsọ
ngu ono.
3 Ba tụkokwa mu lẹ ndu
ẹjo-iphe kpụta kpụfu;
mbụ ndu anọduje eme iphe,
adụdu ree;
ndu anọduje epfuru
nemadzụ ibe phẹ opfu
ẹmereme l'eli ọnu;
obenu l'iphe, dụ phẹ l'obu
bụ mgbashị.
4 Pfụa phẹ ụgwo iphe, ẹphe
meru;
mẹ ụgwo ẹjo-ememe,
ẹphe megbabẹru.
Pfụa phẹ ụgwo iphe,
ẹphe gude ẹka phẹ meta;
l'i wota iphe, gbaru phẹ
nụ wophutaru phẹ azụ.
5 Eshinu ọ dụdu iphe,
ẹphe gụberu ozi, Chipfu
jeru; mbụ iphe, Chipfu
gude ẹka iya mee l'onwiya;
bẹ oo-gude ẹka iya
dọjashia phẹ adọjashi;
ọphu ọ byadu
agbakwabaa phẹ agbakwa.

6 Unu tua Chipfu ẹpha;
kẹle ọ nụmaru mkpu,
mu chikuru iya sụ g'ọ
phụaru mu obu-imemini.
7 Ọo Chipfu bụ ike mu;
bya abụru onye egbobutaje
mu nụ.
Ọ bụru iya bẹ mu dakoberu;
ọ nọdu eyeru mu ẹka.
Mu anọduje ete ẹswa
l'ime obu mu.
Mu a-gụ ebvu gude kele
iya ekele.
8 Ọo Chipfu bụ ike ndu nkiya;
bya abụru ụlo-ezeru-ndzụ
onye o teru manụ l'ishi.
9 Dzọtanu ndibe ngu;
gọnuru ọnu-ọma nụ ndu bụ
okiphe ngu!
Chejenu phẹ nche g'onye
eche atụru;
l'i heru phẹ eheru jasụ
l'ojejoje!

29

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Unubẹ ụnwu imigwe;
unu kwabẹ Chipfu ùbvù!
Unu pfua g'ọkpehu iya
habe shii!
2 Unu kwabẹ Chipfu ùbvù,
gbaru ẹpha iya!
Unu baarụ Chipfu ẹja;
mbụ onye dụ nsọ bya
adụ akpabiri.
3 Olu Chipfu tụkoru
eze-ẹnyimu ngakọta.
Ọ bụru Chileke ono,
dụ akpabiri ono atụ
egbigwe;
mbụ lẹ Chipfu atụ egbigwe
l'eli eze-ẹnyimu.
4 Olu Chipfu dụkwa ọkpehu;
mbụ l'olu Chipfu anọduje
ada kpaa kpaa.
5 Olu Chipfu agbawashịje
oshi sida; mbụ lẹ Chipfu
agbajashịje oshi sida,
pfụgbaaru l'úbvú úbvú
Lébanọnu.
6 Oomeje g'úbvú úbvú

Lébanọnu nmahụ
jiijiijii gẹ nweswi, apfụ
kẹ shọoshoo.
Ọ nọdu emeje úbvú Siriyọnu;
g'ọ nma pfụla pfụla
gẹ nwa atsụ, apfụ ntụ.
7 Olu Chipfu akụje
g'ebemu-igwe.
8 Olu Chipfu anmajẹ echiẹgu
jiijiijii;
mbụ lẹ Chipfu anmajẹ
echiẹgu Kadẹshi jiijiijii.
9 Olu Chipfu anmajẹ
achị yigayiga.
Ọojishije ẹkwo l'ọswa;
mee ya;
l'o gheru karaphongu.
Onyemonye, nọ l'ime
eze-ụlo iya a-nọdu epfu;
sụ: "Chileke dụkwa
biribiri!"
10 Chipfu sụgaru l'aba-eze
iya; utso nọdu iya lẹ
mkpula;
tẹme o je a-bụru eze
jasụ l'ojejoje.
11 Chipfu emeje g'ike
dụ ndibe
iya.
Chipfu agọjeru ọnu-ọma
nchị-adụ-doo nụ ndibe
iya.

30

Ebvu-ọma, Dévidi deru

A gụru iya gude woru
eze-ụlo Chileke ye Chileke
l'ẹka
1 Mu a-nọdu ekutse gụbe
Chipfu;
kẹle ị nalitaru mu lọfuta
mu l'ime nsụ;
ọphu i kwedu gẹ ndu ọhogu
mu teru ẹswa kpua mu.
2 Gụbe Chipfu, bụ Chileke mu;
mu rakuru ngu g'i
yeru mu ẹka.
Ị bya emee; ẹhu dụ mu ike.
3 Sụ-a; gụbe Chipfu;
ọo ngu lọ-litaru mu

lọfuta mu l'ime alị-maa.
I mee gẹ mu ta abụ onye
ẹja tarụ.
4 Unu gụa ebvu gude tua
Chipfu ẹpha;
unubẹ ndu dụru iya
nsọ!
Unu kele iya ekele;
l'ẹpha iya dụ nsọ!
5 Kẹle ẹhu te eghujedu iya
eghu nọo ọdu.
Obenu l'obu-ọmaa ya anọduje
jasụ teke onye onoya
l'a-nọ-beru.
Ẹnya-mini bụ-a l'ẹnyashi bẹ
aakwashịje iya;
o -be l'ụtsu; ebvu ẹhu-ụtso
adahaa.
6 Teke ẹhu dụ mu guu bẹ mu
sụru l'ọ tọ dụkpodaa iphe,
byaru enwubata mu nụ.
7 Gụbe Chipfu; teke i shi
emeru mu obu-ọma
bẹ i meru; mu ngụru
angụru g'úbvú.
Obenu lẹ teke ị gharu mu azụ
bẹ meji tọfuru mu.
8 Ọo gụbe Chipfu bẹ mu rakuru.
Ọ bụru gụbe Nnajịuphu bẹ
mu rwọru g'i phụaru
mu obu-imemini.
9 Mu sụru: "?Bụ urwu gụnu
bẹ anwụhu mu a-barụ
ngu?
Mbụ-a? dẹnu urwu, ii-rita iya
mẹ a tụa mu ẹja?
?Bụ urwuku, dụ l'alị a-wata
ngu ajaja?
?Bụ iya a-ra iya arara l'ị bụ
onye apfụshije ike
l'iphe, i pfuru?
10 Jiko Chipfu; nụmaro olu
mu; phụnaaru mu
obu-imemini!
Jiko Chipfu; yeru mu rọ ẹka!"
11 Ẹkwa, mu rarụ bẹ ị
gbanweru mee;
mu teahaa ebvu.
Ị bya eyefu mu uwe-aphụ,
mu yeru; woru ẹhu-ụtso
yee mu g'uwe.
12 Iphe ono bụkpoerupho

g'ee-shi g'obu mu agụaha
ebvu gude etu ngu ẹpha;
g'ọ tọ nọhe nggujingguji.
Gụbe Chipfu, bụ Chileke mu;
ọo ngu bẹ mu a-nọduje
ekele jasụ l'ojejoje.

31

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Ọo gụbe Chipfu bẹ mu nọ
l'ẹka ezeru ndzụ.
B'ekwekwa g'e kpua mu iphu
lẹ ntụ jasụ l'ojejoje.
Eshinu ị bụ onye
pfụberekoto; nafụtanu
mu.
2 Gbobenụru mu nchị.
Bya ẹgwegwa bya agbafụta
mu.
Bụnuru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabajẹ je ezeeru ndzụ;
mbụ ụlo-ezeru-ndzụ,
a-dzọta mu nụ.
3 Eshinu ị bụru mu
agbara-mkpuma; bya
abụru mu ụlo-ezeru-ndzụ;
dunaa mu l'onwongu;
kpọ-ziaru mu ụzo g'ẹpha
ngu apfụru.
4 Nafụta mu l'ọ́nyà ono,
a gbabẹru mu onoya;
kẹle ọo l'ime ngu bẹ mu
gbabarụ je akwachia
ndzụ mu.
5 Mu yeru ngu unme mu l'ẹka.
Gbafụtanu mu; jiko Chipfu,
bụ Chileke, apfụshije ike
l'iphe, i pfuru.
6 Ndu akpọjeru obu yeru
ọla-l'iswi ono, bụ agwa
adụjekwa mu ashị.
Onye mbẹdua dakoberu
bụkwa Chipfu.
7 Mu ete ẹswa; ẹhu nọdu atsọ
mu ụtso l'i yeru mu obu;
kẹle ị hụmaru iphe-ẹhuka,
mu jeru;
bya amaru lẹ pfụpfupfu shi
egbu mu egbugbu;
8 ọphu i woduru mu ye l'ẹka

ndu ọhogu mu.
Ọ chịa l'i kufutaru mu je edobe
l'ẹka mu nọ tụsaru ẹhu.
9 Jiko Chipfu; phụnuaaru mu
obu-imemini;
kẹle mu nọkwa l'oke
mkpamẹhu.
Mu rawaru ẹkwa-aphụ jasụ mu
nọdu aphụ ragaraga;
tẹme o mekwaaphọ;
ike bvụshikotawa mu.
10 Mu gụ-gbuakwaru onwomu
l'aphụ.
Mu tsụwa ude; kahụ l'ọkpehu.
Ike bvụkotaakwaru mu;
kẹle mu menụkawaru
ẹjo-iphe.
Ọkpu, nọ mu l'ẹhu nọdu
akaẹpho nyẹgenyege
eje.
11 Ikpoto ndu achị mu lẹ njọ
mewaru; mu bụru onye
ndu obutobu mu akpọ
ẹbo l'afụ.
Ndu mu l'ẹphe eshi ọ̀nyà bẹ
atsụchawa mu ebvu.
Iphe, bụ ndu hụmaru mu
lẹ gbororo anọduje
agbaru mu ọso.
12 Ẹphe tụko zọhaa mu
g'aazọhaje onye
nwụhuru anwụhu-a;
mbụ lẹ mu dụwaa g'ite,
tụkposhihuru
atụkposhihu.
13 Kẹle mu nụmawaru nvu
azụ, ikpoto nemadzụ
anọduje evu mu.
Nta-a ta adụdu ẹka mu nọ gẹ
ndzụ ta anọdu agụ mu.
Ẹphe anọduje achịru mu
ẹjo idzu.
Iphe, ẹphe tụberu bụ g'ẹphe
wofu ndzụ mu.
14 Obenu l'ọo ngu bẹ mu
dakoberu gụbe Chipfu.
Mu epfu l'ọo ngu bụ Chileke
mu!
15 Gẹ mu a-nọ-beru l'eliphe-a
bụ ngu bẹ ọ dụ l'ẹka.
Nafụtanu mu l'ẹka ndu ọhogu

mu; mẹ l'ẹka ndu achị
mu nụ.
16 Lenaa mụbe onye-ozi ngu
ẹnya-ọma!
Guderọ n-yemobu ngu dzọo
mu!
17 Jiko Chipfu; b'ekwekwa g'e
kpua mu iphu lẹ ntụ;
kẹle mu chikuwaru ngu lẹ
mkpu.
Ọo ndu ẹjo-iphe ono bẹ
ee-kpuchia iphu lẹ ntụ;
g'ọnu je a-bụru phẹ
kpụrukudukuu
l'alị-maa.
18 G'ọnu ono, ẹphe gude adzụ
orotophomu ono bụru
phẹ kpụrukudukuu;
kẹle ẹphe egudeje eku
onwophẹ; waa akpọ
nemadzụ ẹbo l'afụ;
epfubyishi ndu
pfụberekoto.
19 Lewarọ g'adụ ree ngu habe
shii;
mbụ ree ono, i doberu
ndu atsụ ngu ebvu ono.
Ọ bụru l'iphu ụnwu-eliphe
bẹ ịi-pfụru;
meeru ndu gbabarụ l'ime
ngu; ezeru ndzụ ree ono.
20 Iiwojeru phẹ domia lẹ
mgboru ẹka ị nọ; g'ẹjo
idzu, ụnwu-eliphe chịru
ta vụ l'ẹhu phẹ.
Ọ bụru l'ibe ngu bẹ
iidobeje phẹ; gẹ njọ
opfu te erwu phẹ l'ẹhu.
21 G'e tua Chipfu ẹpha;
kẹle o goshiru mu n-yemobu
iya, dụ biribiri
teke mu nọ lẹ mkpụkpu,
ọhogu nọ-pheru
mgburugburu.
22 Mu chia mkpu sụ: “Ephuhu
mu l'iphu ngu-o!”
Ị nụmaele-a mkpu, mu
chikuru ngu; bya agbaarụ
mu mkpu.
23 Unu yee Chipfu obu;
unubẹ ndu dụru iya nsọ

g'unu haa;
lẹ ndu Chipfu eleta ẹnya
bụkwa ndu apfụshije
ike l'iphe, ẹphe pfuru.
Obenu lẹ ndu eku onwophẹ
bẹ ọopfuje ụgwo iphe,
ẹphe eme pfurwua phẹ
iya l'ishi.
24 Unu shihukpọepho
ike gude ẹka l'obu;
unubẹ ndu daru ngabẹru
Chipfu!

32

Ẹvù, Dévidi kwarụ

1 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
Chileke gụru nvụ l'emeswe,
o mesweru iya;
mbụ onye Chipfu safụru
iphe-ẹji iya.
2 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
Chipfu ta agụkoeduru
ẹjo-iphe, o meru;
mbụ onye te nwedu ẹregede,
dụ iya l'ẹhu.
3 Teke mu shi nọdu
nggujingguji bẹ ọkpu,
nọ mu l'ẹhu shiẹpho tsua
gworigwori.
Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ bụ
ude, mu shi anọduje
atsụ mbọku-mbọku.
4 Kẹle eswe l'ẹnyashi bẹ
ịinoduje ada mu ẹka
l'ẹhu.
I shi ẹgube ono mịchatachaa
nwike, dụ mu nụ g'onye
ụguru guderu.
5 Tọbudu iya bụ; mu bya emee
g'ị maru iphe-ẹji, mu meru;
ọphu ọ dụdu ẹjo-iphe,
mu meru, dụru ọphu mu
domiru ngu edomi.
Mu sụ lẹ mu e-woẹrupho
atụpya, mu tụpyaru
Chileke kọshiaru iya.
E mechaa; ị bya agụaru mu
nvụ l'ẹjo-iphe, mu meshiru.
6 Ọo ya bụ; g'iphe, bụkpoo ndu
eme iphe, dụ gụbe

Chileke ree pfujeru nụ ngu
teke ẹphe nọ lẹ mkpa;
g'ọo-bụru teke Eze
Ẹnyimu iphe-ẹhuka ono
byaẹrupho g'utso;
o too rwudu phẹ l'ẹhu.
7 Ọo ngu bụ ẹka mu agbajẹru
je edomia onwomu.
Ọ bụru ngu a-nọdu eleta mu
ẹnya g'iphe-ẹhuka ta
adapfuta mu;
gude ebvu, e gude atụ
okoo gbaa mu
mgburugburu.
8 Ọo mu a-nọdu atụ-ziru ngu
ẹka; ezikwa ngu phọ ụzo,
ịi-nọdu eshi.
Mu a-nọduru ngu lẹ mgbazi;
eletakwa ngu phọ ẹnya.
9 Ba adụkwa g'ịnya;
ọzoo g'ịnya-mulu;
kẹle ẹphe ta amadụ
onwophẹ ẹkicha.
Iphe, eegudeje agọ phẹ bụ
agadagba waa odogoro.
I -medụru iya nno;
ị tịi gọtadu phẹ.
10 Ndu ẹjo-iphe anọduje
eje iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe!
Obenu l'onye dakoberu
Chipfu bẹ n-yemobu
iya anọ-pheje
mgburugburu.
11 G'iphe, Chipfu anọduje eme
mee g'ẹhu tsọo unu
ụtso;
tẹme unu etekwaphọ
ẹswa;
unubẹ ndu pfụberekoto!
Unu gụa ebvu ẹhu-ụtso;
unubẹ ndu obu
gụru ìphóró!

33

1 Unu gụa ebvu ẹhu-ụtso nụ
Chipfu; unubẹ ndu
pfụberekoto!
Ọ gbaru gẹ ndu obu phẹ gụru
ìphóró jaję iya ajaja.
2 Unu kpọo une gude kele
Chipfu ekele!

Unu gude ogumogu gụa ebvu
gude tua ya ẹpha!
3 Unu gụa ebvu ọ̀phúú nụ iya!
Unu kụa ya k'ẹrengete;
unu agbọoru iya ọgboo!
4 Kẹle Opfu Chipfu pfụru
nhamụnha.
Ọ bụru o-me-g'o-pfuru
l'iphemiphe, oome ememe.
5 Iphe, adụje Chipfu ree
bụ ikpe, pfụru nhamụnha;
mẹ iphe, pfụru ọto.
N-yemobu Chipfu jiru
mgboko bushihu.
6 Ọo opfu-ọnu bẹ Chipfu gude
mee igwe.
Ọ bụru unme, ọ tụru atụtu
bẹ o gude mee iphemiphe,
nọkota iya nụ.
7 Ọ bya azakọbe mini,
nọ l'ẹnyimu l'ẹka lanụ;
ọ dọru nyịmunyimu.
Eze-ẹnyimu bẹ ọ kpachaaru
oke ẹka oo-jeberu.
8 G'eliphe l'ophu tsụje Chipfu
ebvu.
G'iphe, bụkpoo ndu nọ lẹ
mgboko mgburugburu
yejeru iya nsọ;
9 kẹle o pfuru opfu;
mgboko l'ophu dụ.
Ọ tụru ekemu; iphemiphe
dụkota.
10 Chipfu emeje g'ìdzù,
ọhamoha chịru
bụru iphe-mmanụ.
Iphe, ndiphe tụberu k'ememe
bẹ ọokposhije.
11 Obenu l'ìdzù ọphu Chipfu
chịru l'adụje g'ọ chịru iya;
jasụ l'ojejoje.
Iphe, ọ tụberu k'ememe bẹ
oomeje; l'o shi l'ọgbo
sweru ọgbo.
12 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ọha ono,
bụ Chipfu bụ Chileke phẹ;
mbụ ndu ọ họtaru;
ẹphe bụru okiphe nkiya.
13 Chipfu anọduje l'imigwe lee
ẹnya l'eliphe-a hụmakota
ụnwu-eliphe l'ophu.

14 Ọonoduje l'ẹka o bu l'imigwe
hụmakota ndu bu lẹ
mgboko g'ẹphe ha.
15 Ọo yẹbedua meru ọriri nụ phẹ;
tẹme iphemiphe,
ẹphe emekọta nọdu edoje
iya ẹnya.
16 Eze ta alwụjedu ọgu lwụta;
opfu l'ọo l'ọ chị
igwerigwe ndu ojọgu.
Ọphu onye ike dụ abụdu
ọkpehu iya bẹ
oogudeje nahụ.
17 Ịnya-ọgu bụ iphe-mmanụ;
ọ tọo dzọtadu nemadzụ
l'ẹgu ọgu.
G'ike adụhabekwa iya;
ọ tọo dzọdu ndzụ.
18 Obenu lẹ-a; ẹnya Chipfu
dụkwa l'ẹhu ndu atsụ
iya ebvu; mbụ ndu ono,
daru ngabẹru n-yemobu
iya;
19 k'ọphu ọo-nafụta phẹ l'ọnu
ọnwu;
dobe phẹ ndzụ mẹ ẹgu
nọdu eme.
20 Anyi adajẹ ngabẹru Chipfu;
kẹle ọo ya bụ onye eyejeru
anyi ẹka; bya abụru onye
egbobutajẹ anyi.
21 Oomeje g'obu tsọo anyi ụtso;
kẹle ọo ẹpha iya, dụ nsọ bẹ
anyi dakoberu.
22 Gụbe Chipfu; jiko goshinụ l'i
yeru anyi obu;
eshinu ọ bụ ngu bẹ anyi
daru ngabẹru.

34

Ebvu, Dévidi deru teke
o meaharu g'onye ọbvu
eme l'iphu Abimẹleku;
Abimẹleku chịfu iya

1 Mu anọduje etu Chipfu ẹpha
tekenteke.
Ọ tọ dụdu teke mu byaru
ajabuhu iya ajaja.
2 Ọo Chipfu bẹ mu gude eku
onwomu.
Ndu aakpa ẹhu -nụmae ya

phọ; ẹhu atsọo phẹ ụtso.
3 Bya gẹ mu lẹ ngu tụko tụa
ọnu Chipfu l'ọ parụ ẹka.
G'anyi tụko kutsee ẹpha iya.
4 Mu rakuru Chipfu; ọ za mu
ẹnu; bya emee; ndzụ
gụ-buhu mu.
5 Ndu ele ẹnya iya bẹ aa-nwụja
ọnu-ọchi; ọphu ọ dụdu teke
iphere bya eme phẹ.
6 Mụbe onye adụdu g'ọ dụ mu
chiru mkpu;
Chipfu zaa mu ẹnu;
bya adzọtakota mu l'iphe-ẹhuka,
mu eje g'ọ ha.
7 Ojozi-imigwe kẹ Chipfu
anọ-pheje ndu atsụ Chipfu
ebvu mgburugburu.
Ọonoduje adzọ phẹ tekenteke.
8 Unu byanụ g'unu lẹ Chipfu
megbabẹ iphe g'unu
ahuma l'ọ dụ ree.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
gbabarụ iya l'ẹka je
ezeeru ndzụ.
9 Unu tsụje Chipfu ebvu;
unubẹ ndu dụru iya nsọ;
lẹ ndu atsụ iya ebvu
ta adụkwa iphe, ụko iya
adụjeru phẹ.
10 Ụnwu oduma nwechaaru
mkpa; tẹme ẹgu nọdu
agụjechaa phẹ;
obenu lẹ ndu achọ Chipfu
bẹ ụko iphe-ọma ta
abyadụ adụru.
11 Unu byaẹdu unubẹ
ụnwegirima; bya angabẹru
mu nchị;
gẹ mu zia unu g'aatsụje
Chipfu ebvu.
12 ?Bụ onye bẹ ọ dụ g'asụ lẹ
ndzụ iya e-tse ogologo;
tẹme ọ dụkwa iya phọ
g'asụ lẹ mbọku-mbọku
a-bụjeru iya k'ọma?
13 G'onye ono hakwa epfu
njọ-opfu;
hakwaphọ aghọ ụgho.
14 Gbakụtaru eme ẹjo-ememe

azụ; watachia eme iphe,
dụ ree.
Kukebeje ẹhu chọo iphe,
e-me gẹ nchị dụ doo.
Ị -chọta iya; ta tụ-wokwa
iya ẹka ememe.
15 Chipfu anọduje eleta ndu
pfụberekoto ẹnya.
Ọ nọdu egbobeje nchị
nụma olu phẹ m'ẹphe
raku iya.
16 Obenu lẹ ndu eme
ẹjo-ememe bẹ
ọogbanwubejeru iphu;
bya emee; ẹphe anwụhu
chịhu lẹ mgboko.
17 Ndu pfụberekoto abụjeru;
ẹphe -raku Chipfu;
l'ọ za phẹ ẹnu;
bya anafụta phẹ l'iphe-ẹhuka,
ẹphe eje g'ọ ha.
18 Chipfu anọ-kubeje ndu mee
ala l'opfuru.
Ndu eswe bụ ẹnyashi bẹ
ọodzofutaje.
19 Onye pfụberekoto ejeje
iphe-ẹhuka, dụ igwerigwe;
obenu lẹ Chipfu
anafụtakotaje iya l'iphe-ẹhuka
ono g'ọ hakọta.
20 Ọkpu, nọ iya l'ẹhu
bẹ ọo-nwụbejeru ẹnya;
g'ọ tọ dụ mẹ nanụ, aa-kụ-ji
akụ-ji.
21 Obenu l'onye ẹjo-iphe,
bụ ẹjo-ememe iya ono
e-gbu iya.
Ndu kpọru ndu pfụberekoto
ashị bẹ aa-nmaa ikpe.
22 Chipfu agbafụtaje ndu ejeru
iya ozi;
ọphu ọ dụdu onye gbabarụ
l'ime iya je anọdu zee
ndzụ,
a bya anma
ikpe m'onye lanụ.

35

Ebvu, Dévidi deru

1 Gụbe Chipfu; ndu etso mu

opfu bụkwa ngu
e-tsolata phẹ!
Ndu ọphu etso mu ọgu
bụkwapho gụbedua
e-je etsolata phẹ!
2 Gbalihu; chịta ngwọgu;
waa
iphe-mgbobuta-ọgu
ngu;
bya egude gbaaru mu
mkpu!
3 Palia arwa ngu;
gude kwachia ndu achị mu
lẹ njọ ụzo!
Sụnu mu l'ịi-dzọ mu-a!
4 Gẹ ndu achọ ụzo, ẹphe e-shi
gbua mu bụru ndu e
meru iphe-iphere.
G'a chiphukwa ndu achịru
mu ẹjo idzu azụ.
G'a tụ phẹ ẹberebete!
5 G'ẹphe dụ g'ẹswa ereshi,
phẹrephere zikashịru teke
ojozi-imigwe Chipfu
a-nọdu achị phẹ ọso.
6 G'ụzo phẹ gbakọtakwa
ọchii;
chikwaphọ kẹ
bụrukutuku
teke Ojozi-imigwe Chipfu
a-nọdu achị phẹ
ịkpabaka.
7 Eshinu ọ dụdu iphe, mu meru
phẹ; ẹphe je agbabẹru
mu ọ́nyà;
bya eworu nsụ bua gẹ mu
nwulahụ;
8 g'ọla-l'iswi tụkwaa phẹ
l'ụpfu.
G'ọ́nyà, ẹphe gbabẹru
l'onwophẹ nmatakwaa
phẹ.
G'ẹphe nwudakpọe ya phọ kẹ
wurukutukumu.
9 Ọo ya bụ gẹ mu etee ẹswa
l'ime Chipfu.
Ẹhu atsọahaa mu l'ọ dzọtaru
mu.
10 Mu e-gudekpọo obu mu g'ọ
ha sụ:
“?Bụ onye atụru gụbe Chipfu?
Ọo ngu adzọtaje ndu ụkpa

l'ẹka ndu ka phẹ
ọkpehu.
Mbụ l'ịinafutaje ndu ụkpa;
waa ndu adụdu g'ọ dụ
phẹ l'ẹka ndu ana phẹ
nfụ.”
11 Ndu ẹjo-ekebe wulihuru ebo
mu ibo.
Ẹphe chịkoo iphe, mu amadụ
kụbe sụ l'ọo mu bẹ o
shi l'ẹka.
12 Ẹphe gude ẹjo-ememe pfụa
mu ụgwo iphe-ọma.
Ọo ya bụ lẹ mu dụwaa g'onye
a tọgboru nwa maa.
13 Obenu lẹ teke iphe-ememe shi
zụu phẹ bẹ mu wotaru
uwe-aphụ yee;
bya ewoze onwomu alị aswị
ẹgu epfu anụ Chipfu;
ọle Chipfu ta anụmaduru
olu mu.
14 Mu nọdu aghaphe egbu
onwomu egbugbu
l'ẹkwa g'ọ bụ ọ̀nyà mu;
ọzoo nwune mu bẹ
iphe-ememe zụpyaberu.
Mu nọdukpoo dẹe ẹka l'agba
g'onye akwa ẹkwa ne iya,
nwụhuru nụ.
15 Obenu l'opfu dụru mbẹdua;
ẹphe gude ẹhu-ụtso
dzukọbe.
Ẹphe swiphee mu
mgburugburu tsua
mu iphe teke mu
akwabẹduru ẹnya;
bya egude njọ-opfu
alabushi anụ mu nanụ
nanụ.
16 Ndu gudewaa echi ndu ọzo
eswe merwushia
onwophẹ l'iphu Chipfu;
nọdu atagbaru mu ikireze
kẹ nyịkinyiki.
17 Gụbe Chipfu; ?bụ teke ole bẹ
ii-jipyaberu onwongu
elekpọepho anyi ẹnya?
Dzọnaa mu; a -nọnya ẹphe
mee mu; mu bụru
ọla-l'iswi!
Dzọtaro mkpakọ iphe ono,

mu nweru ono, bụ ndzụ
mu g'oduma ta
adzụgbu iya!
18 Ọ bụru l'ẹka ọha l'ophu
dzukọberu bẹ mu
a-nọdu kele ngu ekele;
mbụ lẹ mu a-nọdu l'iphu
ikpoto nemadzụ jaa
ngu ajaja.
19 B'ekwekwa gẹ ndu ọhogu mu
teru ẹswa kpua mu;
mbụ ndu kpọru mu ashị;
ẹbe adụ iphe, mu
meru phẹ.
Ọphu i kwekwa gẹ ndu ono,
mu dụ ashị ono bvua mu
ẹnya ria.
20 Kẹle ẹphe te epfujedu opfu
nchị-adụ-doo;
obenu l'iphe, abụjeru ozi,
dụru phẹ nụ bụ achị idzu
g'ẹphe e-shi ghọoru ndu dụ
àgù lẹ mkpụkpu ụgho.
21 Ẹphe sarụ ọnu galaba wata
mu ebo ibo sụ:
“Ee! Anyi gudekpọo ẹnya
anyi hụma iphe,
i meru!”
22 Ọle gụbe Chipfu hụmanuru-a
iphemiphe ono.
Jiko ba agbakwa mu nkụchi
ọphu ị nọdukwa
mu ụzenya!
23 Tehu etehu; kwolihurọ bya
ahaaru mu enge!
Gbaaru mu ọdzori;
jiko Nnajịuphu mu,
bụ Chileke mu!
24 Gude apfụbekoto nkengu
haarụ mu rọ enge; jiko
Chipfu, bụ Chileke mu!
Te kwekwa g'ẹphe teru ẹswa
kpua mu!
25 Te kwekwa g'ẹphe rịa l'obu
phẹ sụ:
“Nta bẹ anyi chọ-vuwaru iphe,
anyi achọ!”
Ọzoo g'ẹphe sụ: “Nta-a bẹ
anyi patawaru
iya lwee!”
26 G'iphe, bụkpoo ndu ete ẹswa

ekpu ẹjo-iphe, byaru
mu nụ bụkwaru ndu ee-meru
iphere kpua bya atụ
phẹ ẹberebete.
G'e gudekwa iphere dejia phẹ
ẹpho; mbụ ndu ono,
etu onwophẹ
ọphushugbu eje abyapfuta
mu ono!
27 Gẹ ndu ele ẹnya g'a haarụ
mu enge gụa ebvu ẹhu-ụtso
tee ẹswa!
G'iphe, ẹphe a-kpụjeru l'ọnu
bụekwarupho: "G'a tụa
ọnu Chipfu l'ọ parụ ẹka;
mbụ onye ọoduje ree mẹ
onye-ozi iya nọdu buru
l'ẹhu-guu."
28 Ọo ya bụ; mu egude ọnu
mu pfua
k'apfụbekoto nkengu.
Ọ bụkwarupho gẹ mu
a-nọdu etu ngu ẹpha
mbọku-mbọku
bụ onoya.

36

Ebvu, Dévidi, bụ onye
ejeru Chipfu ozi deru
nụ onye-ishi ebvu
1 Ọo umere ndu ẹjo-iphe eme
emeje gẹ mu pfua l'ime
obu mu sụ l'ẹphe
ta atsụkpodaa
Chileke ebvu atsụtsu
ophu.
2 Kẹle ọonoduje aja onwiya
ajaja; mbụ jataberu
onwiya
k'ọphu bụ l'ọ tọo hụmajedu
ẹjo-iphe, oome;
k'ọphu ọo-kpọ iya ashị.
3 Opfu, eshije iya l'ọnu
bụkotaepho ẹjo opfu;
waa aghọ ụgho;
ọphu oomejeẹdu
g'onye kwarụ ẹnya;
ọphu oomekwaphọ iphe,
dụ ree.
4 Ọ zẹwaa l'iphe-azẹe ya
rịkobe iphe-ẹji, oo-me.

Ọo ẹpho l'ụzo, apfụduru-ọto
bẹ ọopfujeru;
ọphu ọ dụdu iphe, dụ ẹji,
ọojikaje ememe.
5 Gụbe Chipfu; n-yemobu
nkengu tụkokwaru
igwe l'ophu vọo
pfurupfuru.
O-me-g'o pfuru, ị bụ
rwucharu akpaminigwe.
6 Apfụbekoto nkengu nọdu
etse rịgorigo g'úbvú,
parụ ẹka apaa.
Ikpe nkengu dụ wukirima
g'eze ẹnyimu-ime-alị.
Gụbe Chipfu; ọo ngu tụkoru
anụ, bu l'ẹgbudu yẹle
nemadzụ dobe ndzụ.
7 Lewarọ gẹ n-yemobu ngu
bụ-be iphe, vu oke-aswa!
Ọo iphe ono meru g'o gude
ụnwu-eliphe gbaba lẹ
mkpula oke ǹkù ngu
je anọdu ezeru ndzụ.
8 Ẹphe anọduje l'ụlo ngu eri
gwọogwoo lẹ nri,
kụru iya nụ;
tẹme ị nọdu emeje g'ẹphe
ngụa mini l'ẹnyimu
ẹhu-ụtso nkengu.
9 Kẹle ọo l'ẹka ị nọ bẹ ndzụ
futaru.
Ọ bụru l'ẹka ìphóró nkengu
nọ bẹ anyi a-nọdu
hụma ìphóró.
10 Jiko yekpọekwapho ndu
maru ngu nụ obu g'i
yeru phẹ iya;
L'ị pfụbekpoekwapho ẹka
ngu ọto g'ị pfụberu
iya l'ẹhu ndu obu phẹ
gụru ìphóró.
11 B'ekwekwa gẹ ndu eku
onwophẹ zọ-sweta mu ọkpa;
ọphu i kwekwa gẹ ndu
ẹjo-iphe gude ẹka phẹ
nwufu mu.
12 Hụmawaro g'a wụshiru
ndu anọduje eme iphe,
adụdu ree;
ẹphe dabyigbaaru;

ọphu ẹphe abyadụ
agbẹshibaa agbẹshi.

37

Ebvu, Dévidi deru

1 G'ọnodu ndu eme ẹjo-ememe
te eghujekwa ngu eghu;
ọphu i kojekwaru ndu
apfụbeduru ẹka ọto
okophoo.
2 Kẹle ọ tọ dụkwa
g'aa-nọ-beru; ẹphe
anwụlwashihu g'ẹswa;
tẹme ọphu ọ dụkwapho
g'aa-nọ-beru;
ẹphe akpọshihu nkụ
g'irwu oshi.
3 Dakobe Chipfu; meje iphe,
dụ ree!
Buru l'alị ono bụru
o-me-g'o-pfuru!
4 Nọdukwa Chipfu l'ẹka tee
ẹswa;
g'ọo-nụkwanu ngu iphe,
bụ iphe, agụ ngu nụ.
5 Woru iphemiphe, iime
ememe ye Chipfu l'ẹka.
Dakobe iya; l'oo-meru ngu
iya.
6 Oo-me g'apfụbekoto nkengu
nwua kẹ phoo g'ìphóró;
mbụ lẹ Chipfu a-harụ
ngu enge;
mee g'iswi-ọdu-mma
nkengu gbua kẹ nwịinwii
g'ẹnyanwu.
7 Zẹkpoepho kụpya l'ẹka
Chipfu; taa nshi kwabẹru
iya.
G'ẹhu te eghukwa ngu
eghu teke iphemiphe,
ndu ẹjo-iphe eme
ejehuru phẹ;
mbụ teke ẹjo-idzu, ẹphe achị
anọduje eje g'ẹphe chịru iya.
8 G'ẹhu te eghujekwa ngu eghu;
ọphu ị vọjekwaru ọku
wụa ẹhu.
G'ẹhu te eghujekwa ngu eghu;
anọnya i mee ẹjo-iphe.
9 Kẹle ndu anọduje eme

ẹjo-ememe bẹ ee-me
g'ẹphe chịhu; obenu
l'ọo ndu daru ngabẹru
Chipfu bẹ e-nweru
mgboko.
10 Ọ tọ dụdu g'ọo-nọ-beru
l'e mee gẹ ndu ẹjo-iphe
ta adụhe.
Ii-le ẹnya phẹ; ọle ị tịi
hụmaedu phẹ.
11 Ọo ndu dụ àgù bẹ mgboko-a
a-bụru nkephẹ;
tẹme ẹphe enweru ẹhu-guu;
nweru iya k'etsutsu iya.
12 Ndu ẹjo-iphe achị ẹjo
idzu edoberu ndu
pfụberekoto;
ataru phẹ ikireze kẹ
nyịkinyiki.
13 Ọlobuele-a ọchi bẹ Chipfu
achị phẹ;
kẹle o maru lẹ teke
ee-mebyishi phẹ l'abya-a.
14 Ndu ẹjo-iphe mịtaru ogu-echi
phẹ; g'ẹphe gbushia
ndu ụzo phẹ pfụru
nhamụnha;
bya eseta apfụ phẹ kẹ kịkiki
g'ẹphe gbatsushia ndu
ụkpa waa ndu adụdu
g'ọ dụ phẹ.
15 Obenu l'ogu-echi phẹ
ono e-mechaa nmabaa
phẹ ẹpho;
l'a nata phẹ apfụ phẹ
ono nyakwoshia.
16 Nwiphe, abadu ishi,
ndu pfụberekoto nweru
bẹ kakwa ree eme l'ẹku,
ndu ẹjo-iphe dụ igwerigwe
kpaa kụbe.
17 Kẹle ndu ẹjo-iphe bẹ aa-nafụ
iphe, ẹphe gude eme ike;
obenu lẹ ndu pfụberekoto
bẹ Chipfu bụ agbarike phẹ.
18 Chipfu maru gẹ ndu ụta
adụdu l'ẹhu a-nọ-beru.
Okiphe phẹ a-nọ jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.
19 Teke eeje iphe-ẹhuka;
bẹ a ta abyadụ ekpu phẹ

iphu lẹ ntụ;
tẹme ọkpa nri -byaẹpho;
nri adụele phẹ-a
shingushingu.
20 Obenu lẹ ndu ẹjo-iphe
a-bụru mkpurupyata.
Ndu ọhogu Chipfu
e-phekashịhu nanụ nanụ
g'okoko, nọ l'ẹgu.
Ẹphe e-phukashịhu
g'ẹnwuru-ọku.
21 Ndu ẹjo-iphe abụjeru;
ẹphe -jita ụgwo ẹphe
eria ya.
Obenu lẹ ndu pfụberekoto
bẹ anọduje emeru
ndiphe iphe-ọma.
22 Ọo ndu Chipfu gọru
ọnu-ọma nụ e-nweru mgboko-a;
obenu lẹ ndu ọ tụkwanuru
ọnu bẹ a-chịhu nụ.
23 Ọo Chipfu anọduje akpọ-ziru
nemadzụ ụzo g'oo-gudeje
aha ọkpa; mee onye ono
g'ọ ngụru angụru;
mbụ onye eme iphe,
dụ Chipfu ree.
24 Ụpfu -dụkpoo ya nụ;
ọ tọo darwudu alị;
kẹle ọo Chipfu gude ẹka
iya agbata iya ike.
25 Mu shikwa teke mu bụ nwata
nọwaa jasụ mu bụru
ọgerenya nta-a;
ọle mu teke ahụma-swee
ẹka Chipfu gbadoru
onye pfụberekoto;
ọzoo ẹka ụnwu iya
arwọ nri.
26 Onye pfụberekoto anọduje eme
iphe-ọma tekenteke; ọ nọdu
ejieje nemadzụ ụgwo.
Ee-shi l'ẹhu ụnwu iya kebe
ndu ọzo l'ọma.
27 Gbakụtaru eme ẹjo-ememe azụ;
watachia eme iphe, dụ ree;
g'iiburu l'alị-a jasụ l'ojejoje.
28 Chipfu bẹ ọ dụ ree
g'ụnwu-eliphe kpeje ikpe,
pfụru nhamụnha;
ọphu ọ hajẹdu ndu yeru iya

obu ẹka.
Ọokwa-chije phẹ akwachi
jasụ l'ojejoje;
obenu l'awa ndu ẹjo-iphe
bẹ oo-me g'ẹphe chịhu.
29 Ndu pfụberekoto e-mechaa
nweru alị-a;
buru iya jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.
30 Opfu, eshije onye pfụberekoto
l'ọnu fụta bụ mmamiphe.
Ire iya bụru iphe, adụje iya
nụ bụ epfu iphe,
pfụru ọto.
31 Iphe, adụje iya l'obu
tekenteke bụ ekemu
Chileke;
ọphu ọ haswejedu ọkpa
l'ememe iya.
32 Ndu ẹjo-iphe ejeje ewoha
onwophẹ kwabẹru ndu
pfụberekoto;
g'ee-shi g'ọ bụru ẹphe
-ghatashia;
ẹphe egbua phẹ.
33 Obenu lẹ Chipfu te ekwejedu
g'ẹphe daba phẹ l'ẹka;
ọphu a byadu anma ndu
pfụberekoto ikpe;
mẹ a kpụru phẹ bya
l'ụlo-ikpe.
34 Nọdukpoepho kwabẹru
Chipfu; tsoje ụzo iya!
Ọo ya e-kutse ngu mee
ngu l'i nworu alị-a.
Ii-gude ẹnya ngu hụma
teke ee-me gẹ ndu
ẹjo-iphe chịhu.
35 Mu hụmajewaru onye bụ
onye ẹjo-iphe.
Ọ dụkpoepho g'oshi,
ẹhu dụ guu, jaru dụ
kẹ kpuchi.
36 Obenu l'ọ tọ dụdu g'a
nọ-beru ọphu ọ dụedu.
Mu chọo ya nta chọo imo;
ọphu mu
ahụmaeduru iya;
37 Lenaa ndu ụta adụdu
l'ẹhu ẹnya;
mbụ-a; gbunaa ndu obu

phẹ gụru ìphóró igo;
hụma lẹ ndu eme gẹ nchị
dụ doo bẹ anọduje
eje l'iphu l'iphu.
38 Obenu lẹ ndu emeswe
Chipfu bẹ aa-tụkoepho
mebyishia.
Iphe, bụkpoo oshilọkpa
ndu ẹjo-iphe bẹ
ee-me g'ẹphe chịhu.
39 Ọo Chipfu adzọtaje ndu
pfụberekoto.
Ọo ya abụjeru agbarike phẹ
m'ẹphe nọdu eje
iphe-ẹhuka.
40 Mbụ lẹ Chipfu eyejeru phẹ
ẹka nafụta phẹ.
Ọonafutaje phẹ l'ẹka
ndu ẹjo-iphe;
shi nno dzọo phẹ;
kẹle ẹphe gbabarụ l'ime
iya je ezeru ndzụ.

38

Ebvu-ọma, Dévidi gụru gude nyatarụ Chipfu iphe

1 Gụbe Chipfu; te egudekwa
ẹhu-eghu ngu baarụ
mu mba!
Ọphu i gudekwa oke ẹhu-eghu
ngu hụa mu ahụhù!
2 Kẹle apfụ nkengu guẹkwaru
mu phọ eguru l'ẹhu;
tẹme ẹka ngu nọdu
apyịpyashi mu apyịpyashi.
3 Ẹhu-eghu ngu meru;
ọphu ẹhu mu l'ophu
enwedu ẹka te emedu
mu ẹhuka.
Iphe-ẹji, mu meru ngu
woẹrupho ọkpu mu
gbaghashịa.
4 Kẹle ẹjo-iphe, mu meshiru
ripyabewaru mu.
Ọ nọdu anyịtaberu ẹrwa
k'ọphu mu adụedu ike
evuvu iya.
5 Onwo, aba mu nụ
eshiwaa tụkuruba.
Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ
bụ eswe, mu meru.

6 Mu nọwa kpọyoo dẹe ẹka
l'agba gụkota aphụ
mkpụrumkpuru.
7 Okpurukpu kwatakpọo
emeshi mu ẹhuka ike;
mbụ l'ọ tọ dụdu ẹka ẹhu te
emedu mu ẹhuka mẹ nanụ.
8 Ẹhu mu l'ophu dahuwaru
adzụlakpa;
tẹme obu mu tsukọtawa
gworigwori.
Obu te ebvuduru mu
ebvuru k'ọphu bụ lẹ
mu atsụshi ude ike.
9 Gụbe Chipfu; iphe bụkpoo
iphe, agụ mu nụ bẹ ị
makọtaru.
Ude, mu atsụ bẹ e te
emeduru ngu lẹ mpya.
10 Obu etsu mu gbudugbudu;
ọphu ike adụkpoedu
mu ililekpọo.
Mu nọdu aphụwaa ragaraga.
11 Ndu yeru mu obu;
yẹe ndu mu l'ẹphe eshi
ọ̀nyà bufuwaru
mu iche.
Ọ bụru iphe-ẹhuka, dapfutaru
mu nụ kparụ iya.
Ndu mu l'ẹphe bụ abụbu je
apfụchaaru ụzenya.
12 Ndu achọ ụzo, ẹphe e-shi
gbua mu woru ọ́nyà
gbakarụ mu.
Ndu tụberu g'ẹphe meka mu
iphe nọdu anmarụ
mu ọnwu.
Ọo ẹpho idzu g'ẹphe
e-shi ghọoru mu ụgho
bẹ ẹphe anọduje achị
eswe l'ẹnyashi.
13 Mbẹdua dụkwa g'onye ada
nkụchi;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu iphe,
mu anụmaje.
Mu dụkwapho g'onye
ete epfudu opfu;
woẹrupho ọnu mu
dobe doo.
14 Mu dụwaa g'onye eepfu opfu
eyeru; ọphu o yedu ọnu;
kẹle ọ tọ dụdu iphe, eepfu,

mu nụmaru.
15 Obenu l'obu mu daru
ngabẹru gụbe Chipfu.
Ọ bụru gụbe Nnajịuphu,
bụ Chileke mu bẹ a-za
mu oku, mu eku ngu.
16 Mu sụru-a: "B'ekwekwa
g'ẹphe teru ẹswa
kpua mu!
Nta-a, ọkpa chiswafuru mu-a
bẹ ẹphe tụkowaru etu
onwophẹ ọphushugbu."
17 Kẹle mu anga anganga;
tẹme aphụ nọdu ejijeẹ mu
phọ obu tekenteke.
18 Mu e-pfushi ẹjo-iphe,
mu meshiru ngu.
Iphe-ẹji, mu meru erwukwa
mu phọ l'ẹhu.
19 Obenu lẹ ndu ọhogu mu
dụ igwerigwe ebu jajaja;
tẹme ndu mu dụ ashị
l'ẹbe adụ iphe,
mu meru phẹ pakwaaphọ
igwerigwe.
20 Ndu egudeje iphe, dụ ẹji pfụa
ụgwo iphe-ọma, e meru phẹ
bẹ etso mu opfu;
kẹle mu anọduje achọ iphe,
dụ ree.
21 Ta agwọbekwa mu gụbe Chipfu!
Gụbe Chileke nkemu;
ba nọdukwa mu ụzenya!
22 Bya ẹgwegwa bya eyeru
mu ẹka; gụbe Chipfu,
bụ onye ndzọta mu!

39

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu, bụ Jiedutunu

1 Mu sụru lẹ mu a-kwabẹru
ụzo mu ẹnya;
gẹ mu te egude ọnu mu
pfuta ẹjo-iphe.
Ọnu mu bẹ mu akụje ngga;
mẹ ndu ẹjo-iphe
nọ-kube mu.
2 Mu woru ẹka hua l'ọnu
nọ-kirishia;
gẹ mu te epfukpọnu g'ọ ka
mma l'ọo iphe, dụ ree.

Ọle mgburwashị-ẹhu mu
akaẹle-a shii eje.
3 A nọnyaa; obu wahụahaa mu
awahụ;
mbụ mu nọdu rịnyae ya
phọ;
ọ gbanwuhu mu
l'ẹhu g'ọku.
Mu sanaa ọnu wata epfu opfu sụ:
4 Gụbe Chipfu; menaa mu
gẹ mu maru gẹ
mu a-nọ-beru;
gẹ mbọku e-beru mu
anwụhu!
Menaa gẹ mu maru gẹ ndzụ
mu dụ-be mkpirikpu.
5 I meru ndzụ mu; ọ dụ tsọkere.
Gẹ ndzụ mu a-nọ-beru ta
adụdu iphe,
ọ bụ l'iphu ngu.
Nemadzụ l'ophu tụkoerupho
bụru udzu ọnu.
6 Nemadzụ g'ọogha-phe nno
bụepho phẹrephere
mmanụ bẹ ọ bụ.
Kpanga kpanga kpanga,
ọonoduje eme bụepho
g'ọ bụru.
Ọokpaje ẹku kụberu onwiya;
ọle ọ tọ makwanụ onye
e-mechaa ria ya nụ.
7 Nta-a Chipfu; ?bụkpoo gụnu
bẹ mu ele ẹnya iya?
Ọ kwa ngu bẹ mu daru
ngabẹru.
8 Nafụta mu l'emeswe ono,
mu meswerु ngu ono!
Be mekwa mu gẹ mu bụru
onye ndu eswe
e-kweru une!
9 Mu shi woru ẹka hua
l'ọnu nọ-kirishia;
noo kẹle ọo gụbedua bẹ
iphe ono, anwụkotaru
mu nụ ono shi l'ẹka.
10 Hanaa mu echi ẹchachi-a,
iichi mu-a;
kẹle ẹka iichi mu gbaa
gbaa bẹ ike abvụakwa
mu ree.
11 Ị -baarụ nemadzụ mba gude
goshi iya ẹjo-iphe,

oome
bẹ bụepho gẹ nsụ,
asụkashije iphe-a bụ
g'ịi-nọduje asụkashi iphe,
dụ ree, onye ono
nweru.
Nemadzụ g'ẹphe ha
bụkota udzu ọnu bẹ ẹphe bụ.
12 “Nụmanu epfupfu,
mu epfu anụ ngu
gụbe Chipfu!
Ngabẹnu nchị lẹ mkpu,
mu echiku ngu!
Ba gbakwa nkụchi g'ị tị
nụma ẹkwa, mu ara
ekpu ngu!
Kẹle mu bụ onye lwarụ
alwalwa, lwapfutaru
ngu nụ;
ẹgube ono, ndiche
anyi phẹ shikwaphọ
bụru ono.
13 Jiko hafụa mu rọ; k'ọphu
ẹhu a-kabẹ tsọ mu
ụtso ọzo;
tẹme mu alashịwaro maa.”

40

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu
1 Mu takpọerupho nshi
kwabẹru Chipfu;
jasụ ọ ngabẹru mu nchị
bya anụma olu mu.
2 Ọ bya ekufuta mu lẹ nsụ,
anyị ishi ẹdzu;
mbụ kufuta mu l'ẹpuchi,
echi ẹturu, mu nọ ono;
bya eworu mu pfụbe
l'eli mkpuma, kpọru gbengu;
mee mu; mu ngụru angụru.
3 Ọ bya eworu ebvu ọ̀phúú
ye mu l'ọnu.
Mu gude ebvu ono wata aja
Chileke anyi ajaja.
Ikpoto nemadzụ a-hụma
iphe, nwụru nụ; ndzụ
erwuta phẹ.
Ẹphe alwaphuta azụ bya
adakobe Chipfu.
4 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye bụ

Chipfu bẹ ọ dakoberu;
ọphu ọ ghadụru ndu eku
onwophẹ iphu; ọphu
ọ bụro kẹ ndu shisweru
ụzo; chịru ụpfu kwẹe
l'iphe, adụdu iphe, ọ bụ.
5 Gụbe Chipfu, bụ Chileke
mu; iphe, dụ biribiri,
i meshiru; waa iphe,
dụ ree, i doberu k'emeru
anyi pakwarụ igwerigwe.
Ọ tọ dụdu onye sụru ngu
iya agụshigburu.
Mu -jeshia ya agụshi
nanụ nanụ bẹ ọ bụ agụta
agụta.
6 Iphe, agụ ngu nụ ta abụkwa
g'a gwajẹ ngu agwagwa;
ọzoo g'e wotaru ngu ngwẹja;
obenu lẹ mbẹdua bẹ ị
hawaru ọkpu nchị.
Ngwẹja-akpọ-ọku; waa
ngwẹja-iphe-ẹji ta adụdu
ọphu jiru ngu ẹpho.
7 Noo ya bụ; mu sụ: "Waa mu
Chileke!
Mu byawaru gẹ mu mee
g'e deru kẹ nkemu lẹ
Ẹkwo Ekemu.
8 Gụbe Chileke mu; iphe,
adụje mu ree bụ gẹ
mu mee iphe, dụ ngu
l'uche.
Ekemu ngu adụjee mu phọ
l'obu tekenteke."
9 Mu gudewaa ọnu mu raa
k'apfụbekoto ngu
arara l'ẹka ọha l'ophu
dzukọberu.
Gụbe Chipfu; ị mawaru lẹ mu
te edobedu ọnu doo.
10 Mu ta sumiduru apfụbekoto
ngu l'ime obu mu.
Mu epfukashịje l'ị bụ
o-me-g'o-pfuru;
bya abụru onye ndzọta;
ọphu mu ahadụru
epfuru ọha l'ophu g'i
yeberu nemadzụ obu;
tẹme waa l'ị bụ onye
ire-lanụ.

11 Gụbe Chipfu; jiko ba
ahakwa mu aphụru
obu-imemini.
Gẹ n-yemobu waa ire-lanụ
ngu ono chekwaa mu
mkpụrumkpuru!
12 Iphe-ẹhuka, bụ agụta l'ọgu
nọ-phewaru mu
mgburugburu.
Ẹjo-ememe, mu meshiru
ripyabewaru mu;
k'ọphu bụ lẹ mu ta
aphụedu ụzo.
Ọ ka ẹgbushi, dụ mu l'ishi
igwerigwe.
Nta-a bẹ mu amaẹdu gẹ mu
e-me iya.
13 Gụbe Chipfu; jiko dzọnaa mu!
Byanụ ẹgwegwa bya eyeru
mu rọ ẹka; jiko Chipfu!
14 G'iphe, bụ ndu achọ ụzo,
ẹphe e-shi gbua mu
bụkwaru ndu ee-meru
iphere kpua;
g'a tụkwa phẹ ẹberebete.
Chiphunu ndu agbaru mu
ẹjo egomunggo azụ.
G'iphere ji phẹ iphu!
15 G'e meru ujikputeru nụ
ndu ekweru mu hẹe.
16 G'iphe, bụkpoo ndu achọ ngu
nụ bụru ndu ẹhu a-tsọ.
Ẹphe anọdu ngu l'ẹka tee ẹswa.
Gẹ ndu ọ dụ g'a sụ l'ị dzọru
ndzụ bụkwaru iphe,
ẹphe a-kpụru l'ọnu
epfu bụ:
“Unu tụa ọnu Chipfu l'ọ
parụ ẹka!”
17 Obenu lẹ mbẹdua bụ onye
ụkpa bya abụru onye
adụdu g'ọ dụ mu;
ọle Nnajịuphu arịle-a ọriri
ẹhu mu;
mbụ l'ọo gụbe Chileke bụ
onye eyejeru mu ẹka;
bya abụru onye adzọje
mu nụ.
Jiko Chileke nkemu;
b'akpọkwa ụpfu!

41

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu

1 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
anọduje eyeru ndu
ụkpa ẹka;
kẹle Chipfu a-dzọta iya mẹ
ọ -nọdu eje iphe-ẹhuka.
2 Chipfu l'a-kwachi iya;
bya edobe iya ndzụ.
L'ọ bụru onye a gọru ẹhu-ụtso
nụ l'eliphe;
ọphu Chipfu enwuduru
iya eye l'iphe,
agụ ndu ọhogu iya.
3 Chipfu a-gbaru iya mkpu
mẹ ọ zẹe l'ẹhu.
Oo-me iya l'ọ ka mma
l'iphe-ememe,
byapfutaru iya nụ.
4 Mu sụru Chipfu: Phụnaaru
mu obu-imemini.
Mu mewaru ngu iphe-ẹji
gụbe Chipfu;
jiko menaa gẹ mu
wekọrohu.
5 Ndu ọhogu mu anọduje
epfuru mu ẹjo opfu
sụ l'ọ dụ phẹ g'a sụ lẹ
mu nwụhuru;
g'a zọhaa mu l'eliphe-a.
6 Teke nemadzụ byaru mu ajịji;
oopfuru mu opfu,
te erwuduru iya ọhu-ẹpho.
Obenu l'iphe, ọochiko edo
l'obu iya bụ ịkpoki
ntụmatu.
Ọ -lụfuepho l'o jeshia ya
edokashị.
7 Iphe, bụkpoo ndu kpọru mu
ashị anọduje
adzụ-phe taba taba gude
epfutọshi mu.
Ọ bụerupho iphe, bụ iya
kachaa ẹji bẹ ọoduje phẹ
g'o mee mu.
8 Ẹphe asụ: “Tụswekwa! Ọ kwa
ẹjo iphe-ememe eme iya.
Ọ turweakwaru iya k'ọphu ọ
tọo gbẹshibaedu.”
9 Mbụ je akpachaa l'onye

mu l'iya eshi ọkpobe eshishi;
bya abụru onye mu dakoberu;
mbụ l'onye mu l'iya erigbaję
nri gbęchaakwa eme iphe,
a-tsụrụ mu nụ.
10 Ọlobu gụbe Chipfu;
phụnaaru mu obu-imemini!
Meerọ gę mu wekọrohu;
k'ọphu mu a-pfụ phę
ụgwo iphe-a, ęphe eme mu-a.
11 Mu maru lę mu dụ ngu l'obu;
kęle i ti kwedu gę ndu
ọhogu mu tụru okoo
kpua mu.
12 Eshinu ụta adụdu mu l'ęhu bę
ị tụru mu gburumu
kuru mu dobe l'atatiphu
ngu gę mu nọdu jasụ
l'ojejoje.
13 G'e tua Chipfu ępha;
mbụ Chileke kę ndu Ízuręlu;
e -shi lę gbururu jeye
lę gbururu.
Nokwa g'ọ dụ;
bya abụru g'ọ dụ.

42

Ę́vù, a kwarụ nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gụa
1 Ọo gę ne ele anọduje atụ
hęehee
achọ nggele, asọ
gborogboro g'ọ ngụa mini;
bụkwapho g'obu mu atụ
hęehee achọ gụbe
Chileke.
2 Ękpiri Chileke; mbụ Chileke,
dzụ ndzụ akpọ mu
jegiri-jegiri.
?Bụ teke ole bę mu a-bya
apfụru l'iphu Chileke?
3 Ęnya-mini mu bụwaa nri
eswe l'ęnyashi mu;
kęle ọ tọ dụdu teke ęphe
ta ajịdu mu sụ:
“?Dęnu ęka Chileke ngu nọ?”
4 Nta-a, mu tụkoru iphe,
nọ mu l'obu epfushi-a
bę mu nyatarụ gę mu shi
edujeru igwe ọha;

anyi atụko awụ eje ala
l'ụlo Chileke.
Tẹme anyi agụ ebvu ẹhu-ụtso;
bya ekele Chileke
ekele l'echilabọ igwe ọha,
byaru ọbo-iphe ono.
5 Gụbe obu mu;
?dẹnu g'o gude ị nọdu
kpọyoo?
?Dẹnu g'o gude ị nọdu
etsu mu ophe?
G'ẹnya ngu dụ l'ẹka Chileke
nọ;
kẹle mu e-mechaa kele iya
ekele;
mbụ onye bụ iya bụ onye
adzọje mu nụ;
6 bya abụru Chileke mu.
Obu mu nọ kpọyoo.
Noo g'o gude mu nọdu lẹ
mgboru Jiọ́danu nyata
ngu;
mbụ l'alị Hamọnu l'eli
úbvú Miza.
7 Ogbumini akpọru ogbumini
okwe.
Akparamini ngu mẹ
gborogboro,
ọoso sọ-kputewaru mu.
8 Ọle ọobujeru; o -be l'eswe
bẹ Chipfu egoshije mu
n-yemobu iya.
O -be l'ẹnyashi l'ọ bụerupho
iphe, mu a-kpụru l'ọnu
bụ agụ ebvu nkiya.
Mu epfukwaphọ anụ Chileke
ono,
bụ iya gude ndzụ mu ono.
9 Mu sụru Chileke, bụ
agbara-mkpuma nkemu:
“?Dẹnu g'o gude ị zọhaa mu?
?Bụ gụnu kparụ iphe,
ndu ọhogu mu akpa mu ẹhu;
mu nọdu agụ aphụ ejephe?”
10 Ndu achị mu lẹ njọ anọduje
ekweru mu une mbọku-mbọku;
sụ mu: “?Dẹnu ẹka Chileke
ngu nọ?”
Iphe ono, ẹphe anọduje
epfuru mu ono
tụkowa ọkpu mu l'ophu
gwee arakabya.

11 Gụbe obu mu; ?dẹnu g'o gude
ị nọdu kpọyoo?
?Dẹnu g'o gude ị nọdu etsu
mu ophe?
G'ẹnya ngu dụ l'ẹka Chileke
nọ;
kẹle mu e-mechaa kele
iya ekele;
mbụ onye bụ iya bụ onye
adzọje mu nụ;
bya abụru Chileke mu.

43

1 Hanaaru mu enge; Chileke;
jiko gbanaaru mu
ọdzori;
nafụtanu mu l'ẹka ndu ono,
te eyeduru ngu obu ono!
Gbafụta mu l'ẹka ndu ụgho;
waa ndu apfụbeduru-ẹka-ọto.
2 Eshinu ọ bụ gụbedua,
bụ Chileke bụ agbarike mu;
?dẹnu g'ọ nwụru ị gbadoru
mu?
?Bụ gụnu kparụ iphe,
ndu ọhogu mu akpa
mu ẹhu;
mu nọdu eje ogbee-ogbee?
3 Menaa g'ọ bụru ìphóró
nkengu; yẹe ire-lanụ ngu
l'a-nọdu edu mu.
G'ẹphe dua mu durwua úbvú
nkengu ono, dụ nsọ ono;
mbụ g'ẹphe durwua mu
ẹka i bu gẹdegede.
4 Noo teke mu a-byarwuta
ọru-ngwẹja gụbe Chileke;
mbụ byapfutakpọ Chileke
ono, bụ ẹhu-ụtso mu;
bya abụru onye mu ete
ẹswa iya ono.
Mu a-kpọ une gude kele
ngu ekele gụbe Chileke,
bụ Chileke mu.
5 Gụbe obu mu; ?dẹnu g'o gude
ị nọdu kpọyoo?
?Dẹnu g'o gude ị nọdu etsu
mu ophe?
G'ẹnya ngu dụ l'ẹka Chileke
nọ;
kẹle mu e-mechaa kele
iya ekele;

mbụ onye bụ iya bụ onye
adzọje mu nụ;
bya abụru Chileke mu.

44

Ẹ́vù, a kwarụ nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gụa

1 Gụbe Chileke; anyi gudekwa
nchị anyi nụma;
tẹme nna anyi oche phẹ
kọkwaaru iya phọ anyi;
mbụ iphemiphe ono,
i mekọtaru phẹ teke
ndiche ono.
2 L'ọo gụbedua l'onwongu
chịshiru ndu ọhozo l'alị phẹ;
bya eworu ẹphebedua
dzabẹ l'alị ono.
Lẹ ndu dụ igwerigwe bẹ i
mebyishiru;
obenu lẹ nna anyi oche
phẹ bẹ i meru g'ẹphe
jaa àjàjà.
3 Ọ tọ bụdu ogu-echi phẹ bẹ
ẹphe gude lwụta alị ono;
tẹme ọphu ọ bụdu
ọkpehu phẹ bẹ ẹphe gude
lwụ-kpee.
Obenu l'ọo ẹkutara ngu;
yẹe ọkpehu nkengu;
waa anọ-kube ono,
ị nọ-kube phẹ ono bẹ meru;
ẹphe lwụ-kpee;
noo kẹle ẹphe tụbaru ngu
l'ẹnya.
4 Ọo gụbedua bụ Chileke mu;
bya abụru onye
eze nkemu;
mbụ onye emeje g'oshilọkpa
Jiékọpu lwụ-kpee l'ọgu.
5 Ọo l'ẹka ngu bẹ anyi anọduje
nwuta ndu achị anyi lẹ
njọ nwuphu azụ.
Ọ bụru ẹpha ngu bẹ anyi
egudeje zọo ndu
wulihuru etso anyi
opfu pyakapyaka.
6 Mu ta chịduru ụpfu kwẹe
l'apfụ, mu chị;
tẹme mu maru l'ogu-echi

mu ta adzọdu mu.
7 Obenu l'ọo ike nkengu bẹ
anyi gude lwụ-kpee
ndu achị anyi lẹ njọ.
Ndu anyi dụ ashị bẹ i
meru iphere kpua.
8 Ọ kwa Chileke bẹ anyi
egudeje eku onwanyi
mbọku-mbọku.
Ọ bụru gụbe Chileke bẹ anyi
e-keleje ekele jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.
9 Ọle ị jịkaru anyi;
bya ekpua anyi iphu lẹ ntụ;
ọphu iitsojeẹduru ndu
ojọgu anyi eje ọgu.
10 Ị harụ ndu ọhogu anyi;
ẹphe chiphu anyi azụ;
ndu anyi dụ ashị bya atụko
ẹku anyi kwaa ọkwata.
11 Ị gbadoru anyi g'atụru,
e doberu k'egbushi.
Ị chịa anyi; anyi daa ịghagha
l'ọhamoha ọzo.
12 I wowaru ndibe ngu reshia
ọ-dụ-l'urwu;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu urwu,
i ritaru l'ishi phẹ.
13 I meru; ndu obutobu anyi
nọdu ekweru anyi une.
Ndu nọ-pheru anyi
mgburugburu nọdu
anọduje epfubyishi anyi;
bya achị anyi ọchi.
14 I meru; anyi bụru iphe,
ndu ọhozo gude anmaku
l'ẹjo ẹtu;
bụru ndu bụ: a -nyata
phẹ l'e phuphee ishi.
15 Mbọku-mbọku bẹ aanọduje
eme mu iphe-iphere
mmekwasẹ.
Iphere nọdu ejije mu iphu
pyịmu;
16 noo kẹle ndu ọhogu mu;
waa ndu eme g'ẹphe
gwata mu ụgwo-iphe
anọduje ekweru mu une;
epfutọshi mu.
17 Iphemiphe-a mekọtaru
l'ẹhu anyi; ọle anyi ta

zọhaduru ngu;
ọphu anyi emebyiduru
ọgbandzu anyi lẹ ngu.
18 Ọphu obu anyi alụfuduru
l'ẹka ị nọ;
ọphu anyi ahataduru ọkpa
zọbe k'eshiswe ụzo ngu.
19 Obenu l'i gwerụ anyi
arakabya l'ẹgu nkụta-ọswa;
bya eworu dadishi-nwamaa
phukpute anyi.
20 Ọme anyi zọharu Chileke anyi;
bya achị-liaru agwa ndu
ọhozo ẹka;
21 ?Chileke tege avọdu iya
vọfuta tọo;
eshinu ọ makọtaru iphe,
e domiru edomi,
dụ nemadzụ l'obu.
22 Ọle ọ bụ; ọo l'iswi ẹhu ngu
bẹ ọ tọ dụdu teke ọnwu
ta anọdujedu eme g'o
gbua anyi;
tẹme l'eeme anyi g'atụru,
a chịtaru eje egbushi.
23 Gụbe Nnajịuphu; tehu etehu!
?Dẹnu g'o gude i je anọdu
eku mgbẹnya?
Tehu etehu; ba ajịkashi anyi
ojejoje!
24 ?Dẹnu g'o gude ọphu i
yeheduru anyi ọnu?
?Dẹnu g'o gude ị zọhaa
iphe-ẹhuka, anyi eje;
bya azọhaa l'aakpa anyi ẹhu?
25 E mewaru anyi; anyi daa;
nmaa ẹpho l'alị;
k'ọphu bụ l'ishi tsụtawaru
anyi ẹja.
26 Gbalihu yeru anyi ẹka!
Guderọ n-yemobu ngu
gbafụta anyi!

45

Ẹvù, a kwarụ nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gụa;
g'e gude olu ebvu, "Ojimbvu" gụa ya;
ebvu ekele-nwanyị
1 Obu mu bẹ opfu ọma jiru kẹ
pyịmu pyịmu.

Onye mu epfu eyeru bụkwa
eze anyi.
Ire mu dụwaa gẹ
mkpara-ẹkwo onye maru
ede ẹkwo ẹgwegwa.
2 Ị kakọta nemadzụ,
a nwụkpooru anwụnwu
ama mma.
Eze-iphe-ọma jiru ngu ọnu ejiji;
kẹle Chileke gọru ọnu-ọma
ojejoje nụ ngu.
3 Gụbe O-gbua-o-turu-ugo;
wota ogu-echi ngu kee
l'upfu!
Gbaphua onwongu akpabiri
yẹe o-gbu-nwịinwii!
4 Dụnu akpabiri akpabiri
nyikoru l'ụgbo-ịnya ngu
gbaru kwaakwaakwaa
je alwụa lwụ-kpee!
See iswi ire-lanụ;
yẹe ewoze onwonye alị;
yẹe apfụbekoto.
G'ẹka-ụtara ngu mekwaa iphe,
dụ ebvu.
5 G'apfụ ngu, atsụ nkọ
mejeẹpho tsụrumu l'obu
ndu ọhogu gụbe eze.
G'ọhamoha dajẹkwa
kpurumu l'iphu ngu.
6 Gụbe Chileke; ọo g'ị bụ eze
nta-a bụ g'ịi-bụru iya jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Ikpe, pfụru ọto bẹ i gude
bụru eze; l'ẹka ị bụ eze.
7 Iphe, pfụru ọto dụ ngu ree;
ẹjo-iphe dụkwanu ngu
ashị.
Noo g'o gude Chileke,
bụ Chileke ngu họta ngu
l'echilabọ ndu unu l'ẹphe
bụ ọgbo; bya awụa ngu
manụ ẹhu-ụtso l'ishi.
8 Uwe ngu g'ọ ha bẹ mkpọ
mẹru; waa alowe;
yẹe kashia tụko vọo
pfurupfuru.
Une, a -gbẹ l'iphe, bụkpoo
unuphu ibe gụbe eze
akpọgbaa nọdu emeje
g'ẹhu tsọo ngu ụtso;

mbụ unuphu ọphu e
gudegbaa eze-enyi
mematagbaa.
9 Ụnwada eze hachakwaaru
yịru l'ụnwanyi aakwabẹ
ùbvù l'ibe ngu.
Ọo l'ẹkutara ngu bẹ
eze-nwanyị pfụru.
Iphe, o yeru l'ẹhu bụru iphe,
e meru lẹ mkpọla-ododo
Ofi.
10 Ngabẹ nchị gụbe ada-eze!
Jiko rịkwaa iphe-a,
mu abya epfupfu-a arịri!
Zọhakota ndibe unu;
waa ndu nna ngu phẹ!
11 Lẹ mma, ịima meakwaru;
ị nọdu agụ eze ẹgu.
Eshinu ọ bụ iya bụ nnajịuphu
ngu; phozejekwaru iya!
12 Ndu Taya a-nụkwa ngu iphe
kẹ mmanụ;
tẹme ndu nweru iphe
emeahaaru ngu ree;
g'eeshi g'ẹphe tụba ngu
l'ẹnya.
13 Ada eze bẹ nọ
l'o-gbu-nwịinwii iya;
e duba iya l'ụlo.
Uwe iya bẹ e gude oghu
mkpọla-ododo kwee.
14 E yeru iya uwe, e meru
ẹrengete duru ejepfu eze.
Ụnwumgboko ibe iya nọdu
etso iya l'azụ.
Ẹphebedua bẹ eedukwaphọ
edujeru eze.
15 Ẹhu atsọ phẹ ụtso;
ẹphe nọdu ete ẹswa;
e duru phẹ abahụ l'ibe eze.
16 Gụbe eze; ọo ụnwu ngu
bẹ a-nọchi ẹnya
ochochoroche ngu phẹ
bụru eze.
Ọ bụru phẹ bẹ ii-me g'ẹphe
bụru ishi lẹ mgboko
mgburugburu.
17 Mu e-me g'a nyataję ngu;
e -shi l'ọgbo sweru ọgbo.
Ọo ya bụ g'ọhamoha
ekeleje ngu ekele jasụ lẹ

tuutuutuu lẹ mịimiimii.

46

Ebvu, e deru nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gude
olu ụnwumgboko gụa

1 Ọo Chileke bẹ bụ onye anyi nọ
l'ẹka ezeru ndzụ;
bya abụru iya bụ ike anyi.
Ọokwagebeje akwagebe
eyeru anyi ẹka m'anyi
nọdu eje iphe-ẹhuka.
2 Ọo ya bụ l'anyi ta abyakwa
l'atsụ ebvu;
m'obeta mgboko gha
ịgharaphu;
mbụ m'obeta a pata úbvú
l'ophu parụ je echiee
l'echi ogbu-ẹnyimu;
3 mini, nọ iya nụ phụa oke
ẹphu; byaa gbulagbula
byaa mebyikpọo
gbụkuu-gbụkuu;
k'ọphu úbvú angagbaa
anganga.
4 O nweru ẹnyimu ọphu dụ nụ.
Mini, shi iya nụ emeje g'ẹhu
tsọo mkpụkpu kẹ Chileke ụtso;
mbụ ẹka dụ nsọ,
Ọkalibe-kakọta-shii bu.
5 Chileke nọkwa lẹ mkpụkpu
iya;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu iphe,
byaru eme iya nụ.
Nchi -bya abọhu l'ọobyawaa
bya agbaarụ iya mkpu.
6 Ndu ọhozo gude ẹhu-eghu
aba hanyịhanyi.
O mee; alị-eze phẹ nọdu
angakọta anganga;
ọle Chileke wolịerupho
olu gbọoru phẹ ụja;
Eliphe l'ophu rwushihu.
7 Chipfu, bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike
bẹ nọkwa swiru anyi.
Ọ kwa Chileke kẹ Jiékọpu
bụ onye anyi nọ l'ẹka
ezeru ndzụ.
8 Byanụ ahụma iphe, Chipfu
meru!
Bya ahụma g'o meru;

mgboko bụru mkpurupyata!
9 Oogboje ọgu l'eliphe l'ophu.
Ọogba-jishije apfụ bya
emebyishia arwa;
bya eworu ụgbo-ịnya
ọgu kpọkota ọku.
10 Ọ sụru: "Unu nọdu doo;
g'unu amaru l'ọo yẹbedua
bụ Chileke.
Ndu ọhozo a-tụ ọnu lẹ yẹbe
Chileke parụ ẹka;
mbụ l'aa-tụ ọnu iya l'eliphe
mgburugburu lẹ ya parụ ẹka."
11 Chipfu, bụ
Ọkalibe-Kakọta-Ike bẹ
nọkwa swiru anyi.
Ọ kwa Chileke kẹ Jiékọpu
bụ onye anyi nọ l'ẹka
ezeru ndzụ.

47

Ebvu, e deru nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gụa
1 Unu kụa ẹka unubẹ
ụnwu-eliphe l'ophu!
Unu gude ebvu ẹhu-ụtso
gbọoru Chileke ọgboo!
2 Noo kẹle Chipfu,
bụ Ọkalibe-kakọta-shii
gbaru g'a tsụje iya ebvu.
Kẹle ọo yẹbedua bụ Ọkalibe
eze, achịkota ndiphe
l'ophu.
3 Oomeje g'anyi kapyabẹ
ndiphe; bya emee gẹ ndu
ọhozo nọdu anyi lẹ mkpula.
4 Ọo yẹbedua họtaru anyi alị,
anyi bu;
mbụ alị ono, Jiékọpu,
onye Chileke yeru obu
egudeje eku onwiya.
5 Chileke kwolihuwaru jeshia
l'aba-eze iya.
Ndiphe tụshia ụzu agbọ
ọgboo; egburu iya opu.
6 Unu gụa ebvu gude tua Chileke
ẹpha! Unu tua ya ẹpha!
Unu gụa ebvu gude tua eze
anyi ẹpha! Unu tua ya ẹpha!
7 Kẹle ọo Chileke bụ eze ndu

mgboko mgburugburu.
Unu kwaa ẹvù gude jaa ya
ajaja!
8 Ọ kwa Chileke bụ eze ọhamoha.
Ọ nọkwa l'aba-eze iya, dụ nsọ.
9 Ndu nweru ẹnya l'eliphe
dzukọbeakwaru gẹ ndibe
Chileke kẹ Ébirihamu;
kẹle ndu eze, egbobutaje
ụnwu-eliphe,
bụkwa Chileke nwe phẹ.
Ọ kwa Chileke bẹ
kangokọtaru nụ.

48

Ebvu-ọma, Ụnwu Kora gụru

1 Chipfu parụ ẹka.
G'a jakwaa ya phọ ajaja,
rwuberu iya nụ
lẹ mkpụkpu kẹ Chileke anyi;
mbụ l'úbvú ono, dụ nsọ ono.
2 Úbvú Zayọnu ono ama
ntụmatu bya adụ akpabiri;
bya abụru ẹhu-ụtso
ụnwu-eliphe l'ophu.
Ọ nọ l'ụzo isheli mkpụkpu
Jierúsalẹmu, bụ mkpụkpu
onye eze, parụ ẹka.
3 Chileke nọakwa l'ụlo ndu
mkpụkpu ono anọduje
ezeru ndzụ.
O mewaru g'a maru l'ọo
yẹbedua bụ a
-gbabe-ezeeru-ndzụ.
4 Ndu eze chịkoberu ndu ojọgu
phẹ;
bya awụru bya g'ẹphe tsoo
mkpụkpu ono ọgu.
5 Ẹphe byarwutaẹpho bya ebu
iya ishi.
Ọ tụfu phẹ ẹhu; ndzụ gụhu phẹ;
ẹphe gbalachaa.
6 Ndzụ-agụgu, guderu phẹ
l'ẹka ono
tsụru phẹ l'ẹhu gẹ nwanyị,
ime eme.
7 I mebyishiru phẹ gẹ phẹrephere,
shi l'ụzo ẹnyanwu-awawa
emebyishije ụgbo-mini
Tashishi.

8 Ọo iphe, anyi nụmaru bẹ
anyi hụmakwarupho
lẹ mkpụkpu kẹ Chipfu,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike,
bụ iya bụ mkpụkpu
Chileke anyi;
mbụ l'ọo Chileke emeje
g'ọ ngụru angụru
jasụ l'ojejoje.
9 Anyi anọduje l'ime eze-ụlo
gụbe Chileke
arị k'obu ono, i yeru
anyi ono.
10 Gụbe Chileke; ọo g'ẹpha ngu
ngadzuru ẹkameka;
bụkwapho g'aanọduje aja
ngu ajaja lẹ mgboko
l'ophu.
Ọ bụru ikpe, pfụru ọto bẹ i
gude bụru eze.
11 Ẹhu atsọ úbvú Zayọnu ụtso;
mkpụkpu Jiuda nọdu ete
ẹswa.
Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ bụ
g'iigudeje ekpe ikpe.
12 Unu jegbabẹada ọma Zayọnu.
Unu jephee ya mgburugburu;
gụa ụlo-ephekerephe,
o nweru ọgu.
13 Unu gbuchakwaa igo l'igbulọ,
e gude kpụ-phee
ya mgburugburu!
Unu elerwekwaaphọ ẹnya
l'ụlo-ezeru-ndzụ,
nọgbaa ya nụ.
Ọo ya bụ g'unu akọoru iya
ọgbo ọphu nọ l'iphu.
14 Noo kẹle Chileke-a a-bụru
Chileke anyi jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.
Ọ bụru iya a-nọdu edu anyi
jasụ g'anyi a-nọ-beru.

49

Ebvu-ọma, e deru nụ
onye-ishi ebvu g'ụnwu
Kora gụa

1 Unubẹ ndiphe; unu nụmakwa
iphe-a!
Unu ngabẹkwa nchị;
unubẹ ndu bu lẹ mgboko

l'ophu!
2 Gẹ ndu ha shii ngabẹ nchị;
ndu ha nwanshịi angabẹ.
Gẹ ndu nweru iphe yẹe
ndu ụkpa tụkokwa
ngabẹ nchị.
3 Opfu, shi mu l'ọnu a-bụru
opfu onye maru iphe.
Iphe, mu rịtaru l'obu emeje
g'iphe doo ẹnya.
4 Gẹ mu bya eworu nchị
gboberu ẹtu.
Mu akpọo une gude mee g'ílú,
mu tụru doo ẹnya.
5 Ndzụ ta abyadụ agụ mu mẹ
mbọku oke iphe-ẹhuka
rwuẹpho.
Ọ tọ dụdu m'obeta ndu achị
mu lẹ njọ nọ-phee
mu mgburugburu;
mu ta atsụkpodaa phẹ ebvu;
6 mbụ ndu ono, achịjeru
ụpfu kwẹe l'ẹku,
ẹphe kpatarụ;
gude akanya, ẹphe setarụ
eku onwophẹ.
7 Ọle ọ tọ dụkwa onye a-dụ ike
a-gbafụta nwibe iya;
ọphu ọ dụdu onye ọphu a-dụ
ike apfụ Chileke aswa ishi
nemadzụ ibiya.
8 Kẹle aswa pakwarụ ẹka l'iphe,
e gude agbata ndzụ.
Ọ tọ dụkwa iphe, nemadzụ
a-pfụ g'ọ sụru iya;
9 mbụ ụgwo, ọo-pfụ
nọdu ndzụ ojejoje;
g'o t'o rehu erehu.
10 Onyemonye eleanaa lẹ
ndu mmamiphe
anwụshihujechaa.
Ndu eswe mẹ ndu eme
bẹebeebee nọdu
abahụjechaa l'ilu.
G'ẹphe ha atụkoje woru ẹku
phẹ haarụ ndu ọzo.
11 Iphe, ẹphe anọduje arị
bụ l'ẹphe a-nọ jasụ l'ojejoje;
l'unuphu phẹ a-bụru
oje-lẹ-nwanwa;
ẹphe ewochaaru ẹpha phẹ

gụshia alị-ihe phẹ.
12 Obenu l'ẹku nemadzụ
ta akpọshidu iya anwụhu.
Ọ bụ-a g'anụ-ẹgbudu
anwụhuje-a bụ g'oo-mecha
nwụhu.
13 Hụmawaro g'ọonwujeru ndu
amadụ iphe;
waa g'ọodapfutaje ndu
awụ etso phẹ nụ;
mbụ ndu iphe, ẹphe anọduje
epfu adụje ree.
14 Iphe, e-mechaa mee phẹ
nụ bụ l'ẹphe a-nwụhu
g'atụru.
Ọ bụru ọnwu a-bya erwuta
phẹ;
ndu pfụberekoto atụa okoo
kpua phẹ;
mẹ o -bee l'ụtsu.
Ogwẹhu phẹ ono erekashịhu
mẹ e -shiẹpho l'ẹguru
ụlo phẹ ono;
parụ phẹ je adẹe l'ilu.
15 Obenu lẹ mbẹdua bẹ Chileke
a-gbafụta gẹ mu ta abahụ
l'alị-maa;
kẹle oo-mecha kuta mu
dokube onwiya.
16 Ọ -bụru lẹ nemadzụ
nọnyaaru bya enweru
iphe shii;
k'ọphu ndiphe watarụ iya
akwabẹ ùbvù;
gẹ ndzụ ta agụkwa ngu.
17 Noo kẹle ọ tọ dụdu ọphu
oo-gude ala m'ọ lashịa.
Ọphu ùbvù iya ọbu etsokwa
iya phọ ala l'ilu.
18 Ọ bụ eviya lẹ teke ọ nọ ndzụ
bẹ o shi gụkobe onwiya lẹ
ndu a gọru ọnu-ọma nụ;
tẹme ndiphe shikwaphọ
anọduje aja iya ajaja l'ọ
bụ onye ẹka-atụtu.
19 Ọle oo-mechaẹle-a lapfu
ndiche iya phẹ l'alị-maa;
ẹka a ta abyadụ ahụma
ìphóró.
20 Onye nweru iphe;
ọphu ọ madụ iphe bụ-a

g'anụ-ẹgbudu anwụhuje-a
bụ g'oo-mecha nwụhu.

50

Ebvu-ọma, Asafu deru

1 Ọ kwa Ọkalibe, bụ Chileke;
bya abụru Chipfu epfu
opfu-a.
Ooku mgboko l'ophu oku;
eshikpọo l'ụzo
ẹnyanwu-awawa jasụ
l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
2 Chileke nọ lẹ Zayọnu egbu
nwịinwii; mbụ Zayọnu
ono ama ntụmatu ono.
3 Chileke anyi abyaakwaa;
ọle ọ tọ nọdu nggujingguji
abya.
Ọku, ata rịriri nọ iya l'ụzo
iphu.
Oke phẹrephere nọ-phee ya
mgburugburu.
4 Ooku igwe; eku alị;
g'ẹphe bya abụru ekebe iya;
g'ẹphe bya anọdu hụma
gẹ ya gude ekpe ndu nkiya
iya ikpe.
5 “Unu chịkoberu mu ndu bụ
nkemu g'ẹphe ha;
mbụ ndu mu l'ẹphe gude
ngwẹja gbaa ndzụ.”
6 Imigwe l'ophu anọduje atụ
ọnu gẹ Chileke bụ-be
onye pfụberekoto;
kẹle Chileke l'onwiya bụ
Onye-ikpe.
7 “Ndu mu; unu ngabẹ nchị;
gẹ mu pfua opfu yeru unu.
Gẹ mu gbaa unubẹ ndu
Ízurẹlu ekebe.
Ọ kwa mụbe Chileke bụ
Chileke unu.
8 Ọ tọ bụkwa kẹ ngwẹja,
unu egweje anụ mu;
ọzoo kẹ ngwẹja-akpọ-ọku,
unu egwejeru mu bẹ mu
abarụ unu mba iya;
kẹle ndu k'ono bẹ unu
anọduje emekọta l'o
rwuberu iya.

9 Ọ tọ dụkwa eswi, shi l'ọka
unu, mu a-nata;
ọphu ọ dụkwa g'ọ ka mma
l'ọo mkpi, shi l'ikpoto ẹku
unu, mu a-nata;
10 kẹle iphe, bụkpoo anụ,
nọkota l'ọswa bụkota nkemu;
mẹkpoo eswi,
dọru l'ụnubuku úbvú.
11 Ẹnu, ephe l'eli bẹ mu
makọtaru g'ẹphe ha;
anụ-ẹgbudu l'ophu
bụkotaru iphe mu.
12 Ọme l'ọo ẹgu agụ mu;
mẹ mu tege
abyapfutakwa unu;
kẹle ọo mbẹdua nwekọta
mgboko-a l'ophu;
yẹe iphe, nọ iya nụ.
13 ?Unu rịru lẹ mu atajẹ anụ
eswi?
?Tọo unu dobesụ lẹ mu
angụje mee eghu?
14 Ngwẹja, unu e-gwejeru nụ
mụbe Chileke bụ g'unu
keleje mu ekele.
Unu emekọtaje iphe,
unu riburu angụ l'unu
e-meru mụbe
Ọkalibe-kakọta-shii.
15 Unu -kua mu oku mẹ
iphe-ẹhuka byaru unu;
mu adzọta unu;
ọo ya bụ g'unu akwabẹje
mu ùbvù.”
16 Obenu l'onye ẹjo-iphe bẹ
Chileke sụru:
“?Dẹnu g'o gude ị nọdu
anọduje agụ ekemu mu
g'onye agụ ebvu?
?Dẹnu g'o gude ị nọdu
egudeje ọnu ngu
pfukuta ọgbandzu mu?
17 L'ẹka ị jịkaru sụ gẹ mu ta
alọshi ngu ẹka lẹ nchị;
woru opfu mu l'ophu
nwuru ye l'azụ.
18 Ị -hụma onye-oshi; l'i je
eshita iya ọ̀nyà;
tẹme unu lẹ ndu eri ogori
nọdu aswị ọswi.
19 Ọnu ngu bụepho njọ-opfu bẹ

iigudeje iya epfu;
ịinodu egudeje ire ngu
agba ẹregede.
20 Ị -nọdu; l'i pfutọshi nwune
ngu.
Ọ bụru nwune ngu nwoke,
unu l'iya shi l'ẹpho
lanụ bẹ ịinoduje evu
nvu-azụ.
21 Iphemiphe ono bẹ
i mekọtaru; mu nọduele-a
nggujingguji.
Ị gbẹ dobesụwanu lẹ mu lẹ
ngu bụ iphe lanụ.
Ọle mu a-bakwanụru
ngu mba iya;
tụa ngu ẹjo-iphe ono,
l'iime ono jalaa l'iphu.”
22 “Unu ngabẹ nchị l'iphe-a,
mu abya epfupfu-a;
unubẹ ndu zọharu
mụbe Chileke!
Ọdumeka mu alajashịa unu
iphiriba iphiriba;
l'ẹbe abụ l'ọ dụru onye
sụru unu anafụta.
23 Iphe, bụkpoo onye woru
ekele mee ngwẹja iya
bẹ bụ onye akwabẹ
mu ùbvù.
Ọ bụru iphe, bụ onye eme
iphe l'ụzo, pfụru ọto
bẹ mu e-goshi lẹ mụbe
Chileke
adzọtaje nemadzụ.”

51

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

Teke o deru iya bụ g'onye mpfuchiru Chileke, bụ Nétanu byachaaru ibe iya bya epfuaru iya l'o meru ẹji l'o jepfuru Batusheba

1 Phụnaaru mu obu-imemini;
jiko Chileke;
eshinu n-yemobu ngu te
nwedu echihu.
Huchafunu atụpya ono,
mu tụpyaru ngu ono;
eshinu ịiphuje obu-imemini;
phụa k'etsutsu iya.

2 Sanaa mu rengurengu;
safụkota mu ẹjo-iphe,
mu megbabẹru;
l'i huchafụ mu iphe-ẹji,
mu meshiru ngu!
3 Kẹle mu maru gẹ mu
tụpyaberu ngu;
ọphu mu azọhajedu iphe-ẹji
mu azọha.
4 Ọo gụbedua gẹdegede bẹ
mu meswerụ;
mbụ l'ọo gụbedua bẹ
mu meru iphe-ẹji.
Iswi dụ ngu mma l'ikpe,
i kperu mu;
ọphu ụta adụdu ngu iya l'ikpe,
ị nmarụ mu.
5 Mbụ-a; mu shikwa teke a
nwụru mu bụru onye
ẹjo-iphe.
Mbụ lẹ mu shirọ teke ne mu
tsụtaru ime mu bụtaru
onye eme iphe-ẹji.
6 Iphe, iile ẹnya iya lẹ ndzụ
amadụ bụ ire-lanụ.
Zinaa mu mmamiphe nkengu.
7 Gude ịsopu saa mu asasa
gẹ mu dụebe ree!
Saa mu gẹ mu chaa pemu
pemu g'aka-mini-sunoo!
8 Mee g'ẹhu tsọo mu ụtso;
gẹ mu tee ẹswa;
k'ọphu ọkpu mu ono,
ị nyajishiru ono
a-gbakerehu.
9 Gbakụtaru iphe-ẹji,
mu meshiru azụ!
L'i hufukọta ẹjo-iphe,
mu mekọtaru g'ọ ha!
10 Jiko Chileke; menaa g'obu
mu gụa mu ìphóró;
l'ị nụ mu unme ọphuu,
a-nọdu anụru ngu opfu.
11 Ta chịfukwa mu l'atatiphu
ngu!
Ọphu ị nafụkwa mu
Unme-dụ-Nsọ nkengu!
12 Nụ-phunu mu ẹhu-ụtso
ono azụ;
mbụ ẹhu-ụtso ono, shi l'adzọta,
ị dzọtaru mu ono.
Mee g'eme uche ngu heje mu

ihee; k'ọphu ọo-gbata
mu ike.
13 Ọo ya bụ gẹ mu ezia ndu
anọduje atụpya ngu nụ
ụzo ngu.
Ndu iphe-ẹji adakọbe
lwapfuta ngu.
14 Dzọnaa mu l'ikpe ọchi,
mu gburu; jiko Chileke!
L'ọo ngu bụ Chileke,
adzọje mu nụ.
Ọo ya bụ gẹ mu egude ire mu
gụa ebvu ẹhu-ụtso sụ
l'ị pfụberekoto.
15 Gụbe Nnajịuphu; kụhaa
mu ọnu;
k'ọphu mu a-ja ngu ajaja.
16 Ọme ọo ngwẹja bẹ iile
ẹnya iya; mẹ mu
egwekwaru iya
nụ ngu.
Obenu lẹ ngwẹja m'obeta ọ
bụru ngwẹja-akpọ-ọku
te emekwa g'ẹhu tsọo
ngu ụtso.
17 Kẹle ngwẹja ọphu Chileke
anataję bụ aphụ-ẹji-obu.
Onye aphụ jiru obu l'iphe
o meru; izimanụ lwa iya
azụ bẹ gụbe Chileke ta
anmajẹkwa phulaphula.
18 Menaa Zayọnu g'ọ jaa àjàjà;
eshinu ọ dụ ngu l'obu.
Kpụnaa igbulọ Jierúsalẹmu!
19 Ọo ya bụ g'eegweaharu
ngu ngwẹja, pfụru ọto;
ngwẹja-akpọ-ọku
atsọahaa ngu ụtso;
l'a watarụ ngu egburu
oke-eswi l'ọru-ngwẹja
ngu.

52

*Ẹvù, Dévidi kwarụ
nụ onye-ishi ebvu*

*Teke ọ kwarụ iya bụ teke
Dowẹgu, onye Edọmu byaru
bya agbaarụ Sọlu ama sụ iya
lẹ Dévidi nọ l'ibe Ahimẹleku*
1 ?Dẹnu g'o gude ị nọdu eku
onwongu l'eme ẹjo-iphe;

oke, dụ ike?
?Tị madụ lẹ n-yemobu
Chileke a-nọ jeye l'ojejoje?
2 Iphe, iigudeje ire ngu epfu
l'ii-me bụepho ẹjo-iphe;
mbụ l'ire ngu atsụ nkọ g'akwọ,
a barụ ababa.
Iphemiphe, iimekpọo ememe
bụkotaru ụghoshi.
3 Ị ka eye ẹjo-iphe obu
eme l'iphe, dụ ree.
Adzụ ụka ka ngu ree eme
l'epfu iphe, pfụru nhamụnha.
4 Iphe, i yeru obu bụ
epfubyishi nemadzụ;
gụbe onye ono, adzụ-gbu
onwongu l'ụka ono!
5 Sụ-a; Chileke e-mebyishikwa
ngu; mee ngu l'ị bụru
mkpurupyata jasụru asụru.
Oo-wofu ngu; mee ngu g'i ti
buhẹ l'ibe ngu;
l'o phefu ngu ephefu l'alị
ndu nọ ndzụ.
6 Ndu pfụberekoto -hụma iya;
ẹphe atsụhu ebvu;
ẹphe achịa ya ọchi sụ:
7 “Unu lewarọ; onye ọwa-a bụ
onye jịkaru lẹ ya te
ewoduru Chileke eme
agbaru-ike iya.
Ọ kpọru obu yeru ẹku,
o nweru nwegharu iya ẹka;
bya egude ẹjo-iphe,
ọonoduje emeshi eko
dzụdzudzu.”
8 Obenu lẹ mbẹdua dụ g'oshi
olivu, jaru àjàjà nọdu
kpukala l'ime eze-ụlo
Chileke.
Mu a-chịru ụpfu kwẹe lẹ
n-yemobu Chileke
jeye l'ojejoje.
9 Mu a-nọdu ekele ngu ekele
jeye l'ojejoje;
kẹle ọo gụbedua l'onwongu
meru iya.
Mu anọdukpoepho nwadoo
ele ngu ẹnya l'ẹka;
kẹle ẹpha ngu dụ ree.
Tẹme mu anọdukwaphọ

l'iphu ndu dụru ngu
nsọ tua ngu ẹpha.

53

Ẹvù, Dévidi kwarụ nụ
onye-ishi ebvu; g'e gude
olu aphụ kwaa ya

1 Ndu eswe anọduje arị l'ime
obu phẹ lẹ Chileke
ta adụdu.
Ẹphe mebyishiwaru onwophẹ;
iphe, ẹphe eme bụru
akpamara;
ọphu ọ dụdu m'onye
lanụ eme iphe, dụ ree.
2 Chileke gbẹ l'imigwe lee ẹnya
lẹ mgboko-a; mbụ l'ẹhu
ụnwu-eliphẹ;
gẹ ya maru ?o nweru onye
kwarụ ẹnya?
Mbụ g'ọ maru ?o nweru onye
achọ yẹbe Chileke?
3 Ọle g'ẹphe ha tụkowaru haa
ụzo jephuhu.
Ẹphe tụkowaru g'ẹphe ha
mebyishihukọta.
Ọ tọ dụdu g'ọ ka mma l'ọo
onye lanụ eme iphe, dụ ree.
4 Ọ dụkwa gẹ ndu ono,
eme ẹjo-ememe ono te
nwedu egomunggo;
mbụ ndu anọduje eri ndibe
mu g'onye eri nri;
ọphu ẹphe epfujedu anụ
Chipfu.
5 Ẹphe bụ ndu ndzụ-agụgu
rwutaru;
l'ẹka adụdu iphe ndzụ-agụgu,
dụ iya nụ;
teke Chileke e-woru ọkpu
ndu tsoru ndibe iya ọgu
tụkashia nanụ nanụ;
meru iphe-iphere kpua phẹ;
kẹle ọ jịkawaru phẹ.
6 Ọ dụ mu g'e shi lẹ Zayọnu bya
adzọta ndu Ízurẹlu.
Jiékọpu e-te ẹswa;
ẹhu atsọo Ízurẹlu ụtso
mẹ Chileke dophuẹpho
ndibe iya azụ

l'ọnodu phẹ.

54

Ḗvù, Dévidi kwarụ
nụ onye-ishi ebvu; g'a
kpọru une ye iya

Teke ọ kwarụ iya bụ gẹ
ndu Zifu byaru bya asụ
Sọlu lẹ Dévidi wohakwaru
onwiya l'echilabọ phẹ

1 Gudenụ ẹpha ngu dzọo mu;
gụbe Chileke!
Gudenụ ọkpehu ngu haarụ
mu enge!
2 Nụmanu epfupfu, mu epfu
anụ ngu; jiko Chileke.
Ngabẹnu nchị; nụma iphe,
shi mu l'ọnu.
3 Kẹle ndu shi eshishi wụru
bya mu etso opfu;
Ndu ewebushi akụrepho nọdu
achọ mu egbugbu;
mbụ ndu ata akpadu
Chileke ishi m'ilile.
4 Obenu l'ọo Chileke bụ onye
eyejeru mu ẹka.
Ọo Nnajịuphu bụ onye gude
ndzụ mu.
5 Gẹ Chileke mekwaa
g'ẹjo-iphe, ndu achị mu
lẹ njọ meru mu
laphuru phẹ azụ!
Gẹ Chileke mebyishikwaa
phẹ gude nno goshi
l'ọopfushije ike l'iphe,
o pfuru.
6 Mu a-tụ obu mu onyo
gwetarụ ngu ngwẹja.
Mu abya ekele ngu ekele
gụbe Chipfu;
kẹle ẹpha ngu dụ ree.
7 Tẹme ọ bụru ngu
dzọtakotaru mu l'iphe,
bụkpoo iphe-ẹhuka,
byapfutaru mu nụ.
Mu byakwaphọ ahụma l'e
mekperu ndu ọhogu
mu phẹ.

55

Ẹvù, Dévidi kwarụ
nụ onye-ishi ebvu; g'a
kpọru une ye iya

1 Nụmaro epfupfu, mu epfu
anụ ngu gụbe Chileke!
Ba agbakwa mu nkụchi;
kẹ g'ị ba anụma arwọrwo,
mu arwọ ngu.
2 Ngabẹru mu nchị zaa mu
ẹnu l'oku, mu eku ngu!
Ọriri mu anọduje egburwashị
mu ẹhu;
k'ọphu o meru; mu nọdu
anọduje atsụ oke ude.
3 Iphe, kparụ iya nụ bụru olu
ndu ọhogu mu, mu anụ;
waa mkpawere,
ndu ẹjo-iphe eme mu;
kẹle ẹphe anọduje achịru
mu ẹjo idzu;
bya egude ẹhu-eghu
epfubyishi mu.
4 Aphụ jiru mu obu;
anwụhu nọdu eye mu
ebvu eyeshikpọ mu
iya ike.
5 Ndzụ agụ mu agụshikpoo mu
ike;
ẹhu nọdu aphụkota
mu kpaakpaakpaa.
Ishi nọdu anyị mu ẹdzu.
6 Mu sụ l'ọ dụ mu g'a sụ lẹ mu
furu ṅkù gẹ ndo;
mẹ mu ephefuẹpho je achọo
ẹka mu a-nọdu tụta unme;
7 mẹ mu epheẹpho
phemihu je eburu l'echiẹgu;
8 mẹ mu emeẹpho ẹgwegwa
lashịa l'ụlo-mgbobuta mu;
mbụ ẹka oke phẹrephere
adụdu.
9 Mebyishinaa idzu ndu
ẹjo-iphe jiko Nnajịuphu!
L'ịghashia phẹ olu-opfu!
Kẹle mu hụmaru lẹ ndu
mkpụkpu ono eme
nwibe phẹ mkpawere;
tẹme ẹphe nọdu
ese opfu.

10 Ẹphe anọduje awụ-phe
l'igbulọ mkpụkpu ono:
eswe l'ẹnyashi.
Iphe-ẹji yẹe iphe-ẹhuka nọdu
azọgba g'ọ dụ phẹ
l'ime mkpụkpu ono.
11 Ẹjo-iphe pfụkwarupho
l'echilabọ iya;
tẹme ọphu mkpamẹhu
yẹe ụghoshi alụfujedu alụfu
l'edupfu phẹ.
12 Ọme ọ bụ l'ọo ndu ọhogu mu
anma mu phulaphula;
mẹ mu -atamikwaa ya
lẹ nshi.
Ọzoo ọme l'ọo onye mu dụ
ashị bẹ etu onwiya
ọphushugbu l'ẹka mu nọ;
mẹ mu -edomikwaaru
iya onwomu.
13 Obenu l'ọo gụbedua,
bụ onye ẹbo mu;
bya abụru onye mu l'iya
aswị ọswi;
bya eshikwaphọ ọ̀nyà
bẹ ọ gbẹ bụru.
14 Mbụ onye mu l'iya
kwatakpọo eshi ụtso;
bya abụru onye mu
l'iya atụkoje swịru eje
l'eze-ụlo Chileke.
15 G'ọnwu byakwa egbukwota
ndu ọhogu mu egbukwota!
G'ẹphe bụkwaru ndu ee-li
lẹ ndzụ!
Kẹle ẹjo-iphe kwawaru
ịkwato l'ime obu phẹ.
16 Obenu lẹ mbẹdua bụ Chileke
bẹ mu araku;
kẹle mu maru lẹ Chipfu
e-mechaa bya adzọo mu.
17 Mu egudeje olu aphụ echiku
iya lẹ mkpu l'ụzenyashi;
mẹ l'ụtsu; waa l'eswe.
Mu maru-a l'oo-mecha
nụma olu mu.
18 Ọo-nafụta mu l'ẹka ndu
etso mu ọgu.
Ẹphe -dụkpokwaa igwerigwe
g'ẹphe adụhabe bẹ
ọo-nafụtaele mu-a.

Ọ tọ dụdu iphe, ẹphe eme mu.
19 Chileke, bụ onye shi l'ichee
nọduta l'aba-eze iya
bẹ a-nụma olu mu;
bya anụa phẹ chịipfuu.
Kẹle ẹphe jịkaru agbanwe;
tẹme ọphu ẹphe atsụdu
Chileke ebvu.
20 Onye mu l'iya shi aswị ọswi
tsoru ọ̀nyà iya ọgu;
shi nno mebyia ọgbandzu,
ẹphe l'iya gbaru.
21 Opfu, shi iya l'ọnu nọdu echi
bụruburu g'ụkpa;
ọle iphe, jiru iya obu
bụ ndụmashi.
Mbụ l'opfu iya atụ atụtu gẹ
manụ ụrwazi;
ọle ọotsu nkọ g'ogu-echi,
a bataru nkọ.
22 Woru iphe ono, e boru ngu g'i
vuru ono haarụ Chipfu.
Ọo-dụ-a ike gudeshia ngu;
kẹle ọ tọ byadu aha
ndu pfụberekoto
g'ẹphe daa.
23 Obenu l'ọo gụbedua,
bụ Chileke l'e-duru ndu
ẹjo-iphe duba l'ime ilu;
ẹka ẹphe a-nọdu rekashịhu.
Ndu egbu ọchi waa ndu
ntuphu-ire bẹ i tii kwedu
g'ẹphe kpọo ụpfu
l'eliphe-a.
Obenu lẹ mbẹdua bụ ngu bẹ
mu dakoberu.

56

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu;
g'e gude olu ebvu, "Ndo beru
l'achị, nọ ụzenya" gụa ya

Teke o deru iya bụ
gẹ ndu Filisitayinu
guderu iya lẹ Gatu
1 Gụbe Chileke; phụnaaru mu
obu-imemini;
a -nọnyaa; ndiphe woru
mu lwee elwelwe;
lẹ ndu ọhogu mu anọduje
akpa mu ẹhu

mkpụrumkpuru.
2 Mkpụrumkpuru bẹ ndu achị
mu lẹ njọ anọduje achị mu
kpabẹkpabe;
mbụ l'a dụ igwerigwe gude
eku-onwonye etso
mu ọgu.
3 Ndzụ -nọdu agụ mu; bụe ngu
phọ bẹ mu adakobeje.
4 Ọo Chileke ono, mu anọduje
aja opfu iya ajaja ono bẹ
mu dakoberu.
Ọphu ndzụ agụdu mu;
?bụ gụnu bẹ nemadzụ
mmanụ sụru mu ememe?
5 Tekenteke bẹ ẹphe ewojeru
opfu mu gha ịgharaphu.
Iphe, bụkpoo iphe, ẹphe
arịkpo arịri bụepho
g'ẹphe eshi mee mu ẹjo-iphe.
6 Ẹphe dzukọberu bya
edomishia onwophẹ.
Mbụ l'ẹphe anọduje edo ọkpa
mu achọkpoepho ụzo,
ẹphe e-shi gbua mu.
7 ?Ẹphe e-gude eme ẹjo-ememe
ono nahụ tọo?
Jiko Chileke; gudenụ oke
ẹhu-eghu ngu chitsushia
ndu ono l'ophu.
8 Ị mawaru g'ọotsube mu l'ẹhu.
Ị mawaru gẹ mu kwashiberu
ẹnya-mini.
?Tị tụkoduru iphemiphe ono
dekọta l'ẹkwo ngu?
9 Mu -rakuẹ ngu phọ bẹ ndu
ọhogu mu adakọbe
gbaphu azụ.
Ọphu doru mu ẹnya bụ lẹ Chileke
nọ l'ẹka iya nkemu.
10 Ọo Chileke ono, mu anọduje
aja opfu iya ajaja ono;
mbụ Chipfu ono,
mu anọduje aja opfu iya
ajaja ono;
11 Ọo Chileke ono bẹ mu dakoberu;
ọphu ndzụ agụdu mu;
?bụ gụnu bẹ nemadzụ sụru
mu ememe?
12 Gụbe Chileke; iphe, mu rifuru
angụ lẹ mu e-meru ngu

bụkwa mu bẹ ọ
tukoru l'ishi.
Mu a-bya egweru
ngwẹja-ekele nụ ngu;
13 noo kẹle ị nafụtaru ndzụ
mu l'ẹka ọnwu;
bya emekwaphọ gẹ mu
te vukota iphe daa iko.
Ọo ya bụ gẹ mu azọo ije
l'iphu Chileke l'ẹka
ìphóró dụru ndu
nọ ndzụ.

57

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; ishi ebvu iya bụ "Be mekwa gẹ mu laa l'iyi"

Teke o deru iya bụ teke ọ nahụru Sọlu gbala; je anọdu l'ime ọgba

1 Gụbe Chileke; meeru mu
eze-iphe-ọma!
Jiko meeru mu rọ eze-iphe-ọma!
Kẹle ọo l'ẹka ngu bẹ mu nọ
ezeru ndzụ.
Mu a-nọdu lẹ mkpula oke
ǹkù ngu ezeru ndzụ;
jasụ teke ẹjo-iphe-ẹhuka,
byaru mu nụ-a
a-bvụebe.
2 Mu araku Chileke;
mbụ Ọkalibe-kakọta-shii;
mbụ Chileke, atụkoje
iphemiphe mekọtaru
mu.
3 Ọo-gbẹ l'imigwe zia g'a bya
adzọo mu;
bya emeru iphere tụ
ndu ono, achị mu
kpabẹkpabe ono.
Chileke e-goshi mu l'o yeru
mu obu; bya abụru
onye apfụshije ike l'iphe,
o pfuru.
4 Mu nọ l'echilabọ oduma;
mbụ-a; mu zẹkwa
l'echilabọ anụ-ẹgbudu,
ataję anụ nemadzụ.
Ndu ézé phẹ dụ g'arwa;
dụ g'apfụ;
tẹme ire phẹ nọdu atsụ

nkọ g'ogu-echi.
5 Goshinu ndiphe g'ị paberu
ẹka; mbụ l'ị nọghataru
akpaminigwe anọghata;
gẹ ndiphe l'ophu ahụma
g'ị dụ-be biribiri.
6 Ẹphe geru ụgbu kwabẹru mu
l'ụzo, mu eshi.
Ọo ya bụ; ẹhu rwụshihue
mu phọ arwụshihu.
Ẹphe gbẹshi je ebua nsụ dobe
mu l'atatiphu.
Ọle ẹphe mecharu daba lẹ
nsụ ọbu l'onwophẹ.
7 Obu shihukwaru mu ike
Chileke;
k'ọphu bụ lẹ mu e-gude
obu mu g'ọ ha agụ ebvu
etu ngu ẹpha.
8 Obu mu; tehu nwụru ẹnya.
Unu tehu nwụru ẹnya;
unubẹ ogelenda yẹe une;
kẹle mbẹdua e-gudekwa
ebvu kutee gẹregere
nchi-abọhu lẹ mgbẹnya.
9 Mu a-nọdu l'echilabọ ndiphe
kele ngu ekele
gụbe Nnajịuphu.
Mu anọdukwapho l'echilabọ
ọha l'ophu gụa ebvu
gude tua ngu ẹpha.
10 Noo kẹle n-yemobu ngu
parụ ẹka.
Ọ tụkoru imigwe l'ophu vọo
pfurupfuru.
Tẹme ire-lanụ nkengu dzuru
akpaminigwe.
11 Goshinu ndiphe g'ị paberu ẹka;
mbụ l'ị nọghataru
akpaminigwe anọghata;
gẹ ndiphe l'ophu ahụma g'ị
dụ-be biribiri.

58

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; ishi ebvu iya bụ "Be mekwa gẹ mu laa l'ỉyi"

1 Unubẹ ọgbo-ikpe;
?ọ dụkporu-a teke opfu,
pfụru ọto eshije unu
l'ọnu fụta?

?Unu pfụbejekporu-a ẹka
ọto kpee
ụnwu-eliphe ikpe?
2 Waawakwa! Iphe, unu arịje
l'ime obu unu bụepho
g'unu e-shi mee iphe,
apfụduru-ọto.
Ọ bụru mkpawere bẹ unu
anọduje eme ụnwu-eliphe.
3 Ndu ẹjo-iphe eshije lẹ teke
ẹphe nọ l'ẹpho ne phẹ
shiswee ụzo.
Ẹphe akpaphuhuje lẹ teke a
dụkwaduro ime phẹ.
Adzụ ụka eshi phẹ lẹ dẹdede.
4 Ẹru, ẹphe ataję egbu egbugbu
g'ẹru ẹjo agwọ.
Ẹphe swọ-chishiru nchị ada
nkụchi g'oghu;
5 mbụ oghu, ata anụedu opu,
onye rwaru iya ẹka l'iphu egbu;
gude epfuru iya opfu;
m'o betakpọ o gbua ya
k'ẹrengete igbu-agha.
6 Kpaa phẹ eze, nọ phẹ l'ọnu
jiko Chileke!
Jiko Chipfu; swọshinaa
oduma ono ẹpyii ono,
nọgbaa phẹ l'ọnu ono!
7 G'ẹphe tashịhukwa g'ẹka
mini sọru sọghata.
Ẹphe -setaẹpho ụta phẹ kẹ
kịkiki g'ẹphe gbaa;
mekwaa g'apfụ phẹ bụru
inyiribachi!
8 G'ẹphe dụ g'eji, rwubashịhuru
erwubashịhu.
G'ẹphe te egudekwa ẹnya
phẹ hụma ẹnyanwu gẹ nwata,
ne iya kworu ekwokwo.
9 K'ọphu bụ; ẹswa, a tsụberu
l'ite -bya eme g'ọku
ngaa ẹnishi ite ono;
Chileke egudewaa oke
ẹhu-eghu iya zikọta ite
ono g'oke phẹrephere;
m'o beta iphe, e shiberu l'ite
ono dụkwadu oyi;
ọzoo l'ọobyawaa eghehu.
10 Ndu pfụberekoto bẹ ẹhu
a-tsọ ụtso;

m'ẹphe hụmaepho lẹ
Chileke apfụwa ndu
ẹjo-iphe ụgwo iphe-ẹji,
ẹphe meru;
mbụ m'ẹphe wataẹpho azọ
ndu ẹjo-iphe pyaapyaa.
11 Ọo ya bụ; ndiphe epfuahaa sụ:
“Ndu pfụberekoto bẹ obunggo
dụkwaru eviya;
mbụ l'ọ kwa ire-lanụ l'o
nweru Chileke, ekpeje
eliphe-a ikpe!”

59

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu; ishi ebvu iya bụ “Be mekwa gẹ mu laa l'iyi”

Teke ọ gụru iya bụ teke Sọlu yeru ndu nche, eje anọdu eche ụlo, ọ nọ nche g'e gbua ya

1 Nafụta mu l'ẹka ọhogu mu;
jiko Chileke mu!
Gbaaru mu ọdzori l'iphu ndu
wulihuru vụpyabe mu!
2 Nafụta mu l'ẹka ndu eme
ẹjo-ememe!
Dzọo mu l'ẹka ndu
mgbugbụmadzu!
3 Kẹle-a; gụbe Chipfu;
lewarọ l'ẹphe domishiru
onwophẹ kwabẹ g'ẹphe
gbua mu.
Ndu nweru ọkpehu wulihuru
etso mu opfu;
ẹbe abụ l'ọ dụru ekemu,
ẹphe tụru, mu mebyijeru;
tẹme ọphu ọ dụdu g'ẹphe
ha, mu tụpyajeru.
4 Ẹphe gbaru je edozia onwophẹ
g'ẹphe tsoo mu ọgu;
l'ẹbe adụ iphe, mu meru phẹ.
Jiko gbalihu; bya eyeru mu
ẹka!
Lenaa ẹjo ọnodu, mu nọ!
5 Jiko Chipfu; mbụ Chileke,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike;
bya abụru Chileke kẹ
ndu Ízurẹlu;
tehu etehu; je anụa ọhamoha,

bu lẹ mgboko aphụ!
Ba adụkwa ndu ẹjo-iphe ono,
elekebeje ẹnya eme iphe,
a-tsụru nwibe phẹ ono,
ịi-phụru obu-imemini!
6 Ọobụjeru; ẹphe -lwa
l'ụzenyashi;
ẹphe aba hanyịhanyi
gẹ nkụta; tsoru mkpụkpu
ejephe.
7 Lewarọ ẹnya; ẹphe -saa ọnu
phẹ tụa nkọ gẹ nkụta;
Ogu-echi eshi phẹ l'ire
ngụshihu.
Ẹphe edobesụro l'ọ tọ dụdu
onye nụmaru iphe,
ẹphe epfu.
8 Ọlobuele-a ọchi bẹ gụbe
Chipfu achịje phẹ.
Ọo ọchi bẹ ọhamoha ono
anọduje ezi ngu.
9 Ọo gụbe Chileke bụ agbarike
mu.
Mu chịru ẹnya mu dzee l'ẹka
ị nọ.
Ọ bụru l'ime ngu bẹ mu
gbabarụ je ezeeru ndzụ.
10 Chileke, bụ onye yeru mu
obu bẹ a-gba mu ndzuta.
Chileke e-kwe gẹ mu gude
ẹnya mu hụma l'e
mekperu ndu ọhogu
mu.
11 Be gbukwa phẹ egbugbu
gụbe Chipfu,
bụ onye mgbobuta anyi!
Ọdumeka bẹ ndibe anyi
a-zọhakwa iya.
Gudechia ike nkengu
chịkashia phẹ!
Mee phẹ; mekpee phẹ!
12 Iphe, bụkotakpoo opfu,
eshije phẹ l'ọnu
abụjeerupho
mkpọkoro opfu.
Mbụ l'opfu, eshije phẹ
l'ogbogboromọnu fụta
abụkotajeerupho iphe-ẹji.
Tẹme ẹphe nọdu egudeje ọnu
phẹ adzụ ụka;
bya egude iya atụ nwibe

phẹ ọnu.
Ọo ya bụ; g'ekuku ono,
ẹphe anọduje eku
onwophẹ ono nmakwaa phẹ
g'ọ́nyà.
13 Gudenụ oke ẹhu-eghu ngu
mebyishia phẹ!
Mbụ g'iimebyishia phẹ
gbiriri jasụ teke ẹphe
a-bvụebe!
Ọo ya bụ g'ụnwu-eliphe
l'ophu amaru l'ọo Chileke bụ
Eze ndu Ízurẹlu;
tẹme l'ọ bụ eze
ụnwu-eliphe mgburugburu.
14 Ọobujeru; ẹphe -lwa
l'ụzenyashi;
ẹphe aba hanyịhanyi gẹ
nkụta; tsoru
mkpụkpu ejephe.
15 Ẹphe anọduje awuphe achọ
ẹka ẹphe e-ri nri.
Ọ -bụru l'ẹphe te erijiduru
ẹpho; ẹphe agbọahaa
ire gẹ nkụta.
16 Obenu lẹ mbẹdua a-gụ ebvu
gude tụa ọnu g'ọkpehu
ngu habe shii.
Ụtsu mbọku-mbọku bẹ mu agụje
ebvu ẹhu-ụtso gude goshi
g'eye obu ngu habe.
Noo kẹle ọo l'ime ngu bẹ mu
agbabajẹ je edomia
onwomu.
Tẹme ọ bụru ngu bẹ mu
agbabajẹ l'ime je ezeeru ndzụ;
mẹ mu nọdu eje iphe-ẹhuka.
17 Gụbe ike, dụ mu nụ;
mu a-gụ ebvu tua ngu ẹpha.
Noo kẹle ọo l'ime gụbe
Chileke bụ onye yeru mu
obu bẹ mu gbabarụ je
edomia onwomu.

60

*Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ
onye-ishi ebvu;
g'e gude olu ebvu,
"Ojimbvu Ọgbandzu" gụa ya.*

Teke o deru iya bụ teke ẹphe
lẹ ndu Arámu-Naharayimu
waa ndu Arámu-Zoba
lwụru ọgu; mbụ teke ono,
Jiowabu lwarụ bya etsoo
ndu Edọmu ọgu bya
lwụ-kpee phẹ;
gbua ụnu ojọgu ụkporo l'iri
lẹ Nsụda Únú.

1 Gụbe Chileke; ị jịkawaru
anyi woru anyi tụkaa
nanụ nanụ.
I shi avụru anyi ọvuma.
Ọle nta-a bẹ anyi arwọ ngu
sụ
g'ị ghanaaru anyi iphu ọzo jiko.
2 Ọo ngu meru eliphe;
ọ nmaa jiijiijii;
bya emee ya;
ọ gbawashịhu.
Nta-a bụ g'i menaa g'ẹka
i mekarụ iya iphe
kpochite;
kẹle ọongakwa anganga.
3 I hawaru ndibe ngu;
ẹphe jee iphe-ẹhuka;
bya echee anyi mẹe;
anyi ngụa akpọ kulakula.
4 Obenu lẹ ndu atsụ ngu
ebvu bẹ ị nụru
ẹkwa-ọhubama;
g'ẹphe chilia gude lwụa
ọgu k'ọkpobe opfu ono.
5 Gudenụ ọkpehu ngu dzọta
anyi; zanụ anyi ẹnu;
k'ọphu ee-shi nno dzọo
ndu i yeru obu.
6 Chileke nọwaa l'ụlo iya,
dụ nsọ pfua opfu sụ:
“Mu e-gude agbọ ọgboo
kewashịa alị ndu Shẹkemu.
Tẹme mu eworu nsụda
Sukọtu bushia.
7 Giladu bụ nkemu;
Manásẹ bụkwarupho
nkemu.
Ifuremu bụ okpu, mu
kpu l'ishi.
Jiuda bụkwanuru
mgbọro-eze, mu apajẹ
l'ẹka.

8 Mówabu bụ ochi, mu akwọje
ọkpa.
Ọ bụkwanuru lẹ Edọmu bẹ
mu eyeshije akpọkpa
mu dobe.
Ndu Filisitayinu bẹ mu
gbọwaru ọgboo kpua.”
9 ?Bụ onye e-du mu chịriri
werere duba lẹ mkpụkpu ono,
a kpụru kpụshia ike ono?
Mbụ-a; ?bụ onye e-duru mu
duba lẹ Edọmu?
10 Ọ kwa gụbedua Chileke bụ
onye ọbu.
Obenu l'ị gbẹ jịka anyi;
ọphu i tii tsojeẹduru ndu
ojọgu anyi eje ọgu.
11 Yeru anyi ẹka jiko g'anyi
mekpee ndu ọhogu
anyi;
kẹle eye ẹka k'ụnwu-eliphe,
bụ iphe-mmanụ.
12 Obenu l'anyi -nọduwaa
Chileke l'ẹka bẹ anyi
e-mekpe phẹ gẹ mkparawa.
Ọ bụru iya e-hu ndu ọhogu
anyi agbagba-nchị
l'alị.

61

Ebvu, Dévidi deru nụ
onye-ishi ebvu; g'a
kpọru unu ye iya
1 Nụmanu mkpu, mu echi jiko
Chileke!
Ngabẹ nchị l'epfupfu, mu
epfu anụ ngu!
2 Mu nọ l'ẹka igwe beru
alị beru echiku ngu lẹ
mkpu.
Noo kẹle meji atọfu mu atọfu.
Dunuru mu je edobe l'oke
mkpuma, ka mu l'eli!
3 Kẹle ọo ngu bẹ mu gbabarụ
l'ime ngu je edomia
onwomu;
bya abụkwaru ngu phọ
bụ ụlo-mgbobuta,
mu bahụru shi nno
nahụ ndu ọhogu mu.
4 Ọogukwa mu ẹgu gẹ mu buru

l'ibe ngu jasụ l'ojejoje;
mbụ gẹ mu nọdujewaro lẹ
mkpula eze ǹkù ngu
ezeru ndzụ.
5 Kẹle gụbe Chileke nụmawaru
iphe, mu rifuru angụ
lẹ mu e-meru ngu.
I mewaru gẹ mu tsoru ndu
akwabẹ ẹpha ngu ùbvù;
keta iphe-ọma, iimejeru
phẹ.
6 Menaa g'eze nọdu ndzụ
ogologo!
G'apha, ọo-nọ l'eliphe-a shinu
l'ọgbo sweru ọgbo!
7 G'aba-eze iya nọdunu l'atatiphu
Chileke jasụ l'ojejoje!
Jiko g'iphe, ii-gude eche
iya nche bụkwaru
n-yemobu ngu;
yẹe apfụshi ike,
ịipfushije l'iphe,
i pfuru.
8 Ọo ya bụ gẹ mu agụa ebvu
gude tua ngu ẹpha
jasụ l'ojejoje;
bya emeẹbekota iphemiphe,
mu rifuru angụ
ememe mbọku-mbọku.

62

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu, bụ Jiedutunu

1 Ọo ẹpho Chileke kpoloko bẹ
mu daru ngabẹru.
Kẹle ọo ya bụ onye a-dzọta
mu nụ.
2 Ọo yẹbedua nwẹkiya bẹ bụ
agbara-mkpuma nkemu;
bya abụru iya bụ Chileke,
adzọje mu nụ;
bya abụru onye mu
agbabajẹ l'ime iya
l'oodomia mu.
Ọo ya bụ l'ọ tọ dụdu onye
byaru l'enwubata mu
enwubata.
3 ?Bụ teke ole bẹ unu
e-tsuberu nwoke
ọwa-a otsukputu?
G'unu hakọta bẹ e-mechaa

tụko bụru mkpurupyata;
g'ẹka igbulọ;
ọzoo mgbabu zeru
tụ-gbushia ndu nọ
phẹ l'ime.
4 Iphe, unu shiberu ite iya bụ
g'unu nwufu iya l'aba-eze
iya ono.
Adzụ ụka nọdu atsọ unu
ntụmatu.
Unu nọdu egudeje
ogbogboromọnu unu
agọru nwibe unu
ọnu-ọma.
Obenu l'ime obu unu bẹ unu
anọduje atụ phẹ ẹjo ọnu.
5 Gụbe obu mu; nọdukwa
kwabẹru Chileke
nwẹkiya.
Kẹle ọo ya bụ onye mu ele
ẹnya l'ẹka kpoloko.
6 Ọo yẹbedua nwẹkiya bẹ
bụ agbara-mkpuma
nkemu;
bya abụru iya bụ Chileke,
adzọje mu nụ;
bya abụru onye mu agbabajẹ
l'ime iya l'o domia mu.
Ọo ya bụ l'ọ tọ dụdu onye
byaru l'enwubata mu
enwubata.
7 L'aa-dzọta mu bụ l'ẹka
Chileke bẹ ọ nọ.
L'aa-kwabẹ mu ùbvù
bụkwaru iya phọ bẹ ọ
nọ l'ẹka.
Ọo Chileke bụ eze
agbara-mkpuma mu;
tẹme ọ bụkwaru iya phọ
bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
8 Unu dakobe iya tekenteke
kpọo unubẹ ụnwu-eliphe!
Unu woru obu unu gheberu
iya ọnu.
L'ọ kwa Chileke bụ onye anyi
nọ l'ime iya ezeru ndzụ.
9 Amadụ bụ udzu-ọnu.
Ohu bụru iphe, adụdu iphe,
ọ bụ.
Ọ -bụru g'atụa ẹrwa phẹ
l'iphe, e gudeje tùa
ẹrwa nemadzụ bẹ ẹphe

tụko bụru iphe-iphoro.
10 Unu ta akpọkwaru obu ye
l'eme ndu ọzo ewere!
Ọphu unu egudekwa ana nfụ
eku onwunu!
O betakpọonu ẹku nọdu
abyaru unu
nyịmunyimu;
unu ta akpọkwaru obu
ye iya!
11 Chileke pfuakwaru iphe-a
mgbo lanụ.
Mbẹdua nụmawa iya
ugbo labọ;
mbụ l'ikemike bụ Chileke
nwekọta iya.
12 Tẹme l'ọo gụbe Nnajịuphu bẹ
n-yemobu kụru ishi l'ẹka.
Noo kẹle ịipfuje onyemonye
ụgwo g'iphe,
o meru gbaru.

63

Ebvu-ọma, Dévidi deru teke ọ nọ l'echiẹgu Jiuda

1 Gụbe Chileke; ọo ngu bụ
Chileke mu!
Ọo ngu bụ onye mu anọduje
ele ẹnya iya eswe
l'ẹnyashi.
Ẹkpiri gụbe Chileke
anọduje akpọ
obu mu jegirijegiri.
Oghoroko ngu adụje
mu l'echiẹgu;
mbụ l'alị ọkponku,
mini adụdu.
2 Mu hụmawaru g'ike dụ-be
ngu; yẹe g'ị dụ-be
akpabiri;
gẹ mu shi ahụmaje iya l'ụlo
ngu, dụ nsọ.
3 Mu e-gude ọnu mu jaa ngu
ajaja;
noo kẹle n-yemobu ngu ka
ndzụ ree.
4 Mu a-nọduje ekele ngu ekele
jasụ gẹ mu a-nọ-beru.
Tẹme ọ bụru ẹpha ngu bẹ mu
e-gudeje chilia ẹka
imeli pfuru nụ ngu.

5 Obu mu bẹ ẹpho e-ji g'onye
riru nri, e gude ẹba-anụ;
waa ụmi ọkpu iya shia.
Ọnu mu e-gudekwanụ
ebvu ẹhu-ụtso,
dụ mu l'ogbogboromọnu
tua ngu ẹpha.
6 Ọobujeru; mu -zẹe l'iphe-azẹe
mu; mu anyata ngu.
Ẹnyashi l'ophu bẹ mu
arịkotaje kẹ nkengu.
7 Mu nọ lẹ mkpula oke ǹkù
ngu agụ ebvu ẹhu-ụtso.
Noo kẹle ọo ngu bụ onye
eyejeru mu ẹka.
8 Mu anọduje ngu ntse
tekenteke.
Ọ bụru ẹkutara ngu bẹ
gudeshi mu nụ.
9 Ndu achọ ụzo, ẹphe e-shi
gbua mu mebyishia
ndzụ mu
bẹ aa-chịru ye l'alị-maa.
10 Ee-gude ogu-echi gbua phẹ
pyaapyaa.
Ẹphe abụru nri, a kpatarụ
doberu nkụta-ọswa.
11 Obenu lẹ Chileke e-me g'ẹhu
tsọo eze ụtso.
Iphe, bụkpoo ndu egudeje
ẹpha Chileke eri angụ
bẹ e-tu iya ẹpha.
Ọnu ndu ntuphu-ire abụru
phẹ kpụrukudukuu.

64

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu

1 Jiko Chileke; nụmanu mkpu,
mu echi ẹka mu epfu anụ ngu!
Gbochite mu gẹ mu ta
nọduhe atsụ ndu ọhogu
mu ebvu.
2 Domia mu g'ẹjo-idzu,
ndu ẹjo-iphe achịru mu te erwu
mu l'ẹhu; mbụ hanyịhanyi,
ẹphe aba ekpu mu;
mbụ ndu eme ẹjo-ememe.
3 Ndu abajẹ ire phẹ g'onye aba
mma.
Mbụ ndu anọduje agba njọ

opfu phẹ g'onye agba apfụ.
4 Ẹphe edomije onwophẹ
kwabẹru onye dụebe ree.
Onye ono -bya amaru;
apfụ abụwaru iya nụ
l'ẹhu kẹ pfụu.
O to nwedu iphe, ndzụ iya
agụ phẹ mẹ nanụ.
5 Ẹphe anọduje eyeru nwibe
phẹ ọkpu-ikike g'ẹphe
kebe ẹhu l'eme iphe-ẹji.
Ẹphe epfuje sụ l'ẹphe e-je
agbakacha ọ́nyà phẹ
lẹ mpya.
Ẹphe pfuchaa nno; ẹphe asụ:
"?Bụkwanu onye abya
phẹ ahụma?"
6 Ọo ya bụ; ẹphe -chịchaa
ẹjo-idzu; ẹphe asụ:
"Idzu, anyi chịru nta-a
dụkpoo ree dụ-ghee
ya adụ-ghe!"
Uche amadụ yẹe obu iya bẹ
ẹregede pakwarụ ẹka.
7 Obenu lẹ Chileke e-seta apfụ;
ẹphe -bya amaru bẹ ọ-gbakata
phẹ tụa l'alị.
8 Chileke e-me g'ẹphe vukota
abalị dagbua ọchii.
Ọ bụru iphe, opfu ọnu
phẹ kpatarụ.
Iphe, bụkpoo ndu hụmaru
iya nụ bẹ e-kwe l'ishi
gude kweru phẹ une.
9 Ndzụ e-rwuta amadụ l'ophu.
Ẹphe e-pfukashịa iphe ono,
Chileke meru ono;
bya ebvuru shii rịa ya ọriri.
10 G'ẹhu tsọo ndu pfụberekoto
ụtso l'ime Chipfu!
G'ẹphe gbabakwa l'ime iya je
domia onwophẹ!
G'iphe, bụkpoo ndu obu phẹ
gụru ìphóró tukwaa
ya ẹpha!

65

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu
1 Gụbe Chileke; ọ dụ ree g'anyi

nọdu lẹ Zayọnu tua
ngu ẹpha!
Anyi e-medzukọtaru ngu iphe,
anyi riburu angụ
l'anyi e-meru ngu.
2 Ọo gụbe onye ono, azajẹ oku
m'e pfuru nụ ngu bẹ
onyemonye a-wụ-pfuta.
3 Teke iphe-ẹji shi kapyabẹ anyi
bẹ i shiẹle-a anọduje
agụru anyi nvụ l'ẹjo-iphe
anyi.
4 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
ono, ị họtaru dokube
onwongu
Gẹ gụ l'iya nọdu l'ibe ngu.
Iphe, dụ ree, nọ l'ibe ngu
ejije anyi ẹpho;
mbụ iphe, dụ ree,
nọ l'eze-ụlo ngu, dụ nsọ.
5 Gụbe Chileke, bụ onye
ndzọta anyi;
iphe, iigudeje zaa anyi ẹnu
bụ iphe, dụ ebvu,
egoshi apfụbekoto nkengu.
Ndu bu l'ẹka igwe beru alị
beru;
waa ndu bu lẹ mgboru ẹnyimu,
kachakpọo anọdu ẹnya bụ
ngu bẹ ẹphe tụko chịru
ụpfu kwẹe;
6 mbụ gụbe onye bụ ọkpehu
ngu bẹ i gude mee úbvú;
ẹphe ngụchaaru angụru
l'ẹka ẹphe nọgbaa.
I keru onwongu ọkpehu
g'onye keru akpọ l'upfu.
7 Ẹnyimu, asọ gborogboro
bẹ iimeje l'oderu yẹkete;
mbụ l'ọotu-buhu akpara.
Ọhamoha -nọdu aba hanyịhanyi
bẹ iimeje;
ẹphe adaa kẹ
nyọnyoronyo.
8 Ndu bu ụzenya bẹ anọduje
anma pyaapyaapyaa
M'ẹphe nụma k'iphe,
dụ biribiri, iimegbabẹ.
Ndu shi l'ụzo ẹnyanwu-awawa;
waa ndu ụzo ẹnyanwu-arịba
bẹ iimeje g'ẹphe tụa ụzu-ẹhu-ụtso.

9 Ị gbaru mini l'eliphe teke ị
byaru iya agbaphe;
shi nno mee ya;
ọ bụru alị ọma.
Ẹnyimu nkengu bẹ i meru gẹ
mini ji ejiji.
Ndiphe l'ophu bẹ i meru g'iphe,
ẹphe kọberu l'alị nọdu emehuru;
kẹle ọo ẹgube ono bẹ i
meru iya g'ọ dụ.
10 Mini bẹ i dzeru;
ọ dọru adọru l'ẹnyoru.
Ị bya alwaa yẹgeyege
mini gude mee igbo;
ọ dụ nwuhanwuha;
shi nno gọru ọnu-ọma nụ iya
mee iphe, a kọberu iya
wata efushi.
11 Ị bya eworu ẹka-atụtu
nkengu kpube apha
g'okpu-eze.
Tẹme iphe, bụkpoo ụzo,
i shiru bẹ i dzeru iphe,
dụ ree gẹ mini.
12 Ẹswa bya erwushia
nọdugbaa kẹ nyịmunyimu
l'echiẹgu.
Tẹme ẹhu-ụtso dọerupho kẹ
nyịmunyimu l'úbvú.
13 Ẹka eecheje iphe-edobe
bẹ atụru kụru ata nri.
Nsụda bụ iphe, jiru iya nụ
bụ iphe-akụku,
a kụru iya.
Iphemiphe ono tụkoru akwa
ẹvu; agụ ebvu ẹhu-ụtso.

66

Ebvu-ọma, e deru nụ onye-ishi ebvu

1 Unu tụa ụzu ẹhu-ụtso gude jaa
Chileke;
unubẹ ụnwu-eliphe l'ophu!
2 Unu gụa ebvu gude kutsee
ẹpha iya!
Unu etua ya ẹpha; jaa ya
ajaja!
3 Unu sụ Chileke: “Ha!
Iphemiphe, ịinoduje
eme dụkwa ebvu!
Ike ngu parụ ẹka k'ọphu bụ lẹ

ndu ọhogu ngu adaję
kpurumu l'iphu ngu;
ęka ndzụ agụ phę.
4 Ndiphe mgburugburu adaję
kpurumu l'iphu ngu baarụ
ngu ęja; gụa ebvu nụ ngu;
mbụ l'ęphe agụje ebvu
gude kutsee ępha ngu.”
5 Unu byanụ ahụma ozi,
Chileke jeru!
Chileke dụkwa ebvu l'iphe,
oomeru ụnwu-eliphe.
6 Onye meru ęnyimu;
ọ bụru alị, kpọhuru nkụ.
Ęphe gude ọkpa ghaa ęnyimu
ono.
Ęhu-ụtso ozi, o jeru tsọru
anyi teke anyi nọ l'ęka ono.
7 O gude ike ọkpu nkiya bụru
eze ojejoje.
Ęnya iya nọdu ahụmakotaje
ọhamoha!
Ọo ya bụ g'ọ tọ dụkwa ndu
ęjo ọkpoma ono l'e-je
iya atụpya!
8 Unu tua Chileke anyi ępha;
unubę ụnwu-eliphe!
G'a nụmanu ajaja, unu a-ja iya!
9 L'ọo ya doberu anyi ndzụ;
bya emee g'ọkpa ngụru
anyi angụru g'o to chifu.
10 Noo kęle gụbe Chileke
hụwaru anyi ama;
bya emee anyi; anyi dụ ree
gę mkpọla-ọchaa, a hụru l'ọku.
11 I dutaru anyi duru ye
l'ọ́nyà;
bya eworu oke ivu tukobe
anyi l'okpurukpu.
12 I meru g'ụnwu-eliphe wee
anyi ishi kperekpere.
Anyi jeru iphe, anwụ chiru anyi;
mini nmaa anyi.
Ọle i mechaarụ duta anyi bya
edobe l'ęka anyi tụsaru ęhu.
13 Mu e-gude
ngwęja-akpọ-ọku je
l'ụlo ngu.
Mu emedzukọtaru ngu iphe,
mu rifuru angụ lę mu
e-meru ngu.

14 Mbụ iphe, mu gude
ogbogboromọnu mu
kweta;
bya egude ọnu mu pfua
lẹ mu e-meru ngu;
teke mu eje iphe-ẹhuka.
15 Mu a-kpụta ebili, tsụru ẹba
je egude gweeru ngu
ngwẹja-akpọ-ọku.
Mu egbuaru ngu oke-eswi;
gbushiaru ngu eghu.
16 Unu byakpọdapho bya
angabẹ nchị; iphe,
bụkpoo unubẹ ndu atsụ
Chileke ebvu;
gẹ mu kọoru unu iphe, o
meru lẹ ndzụ mu.
17 Mu gude ọnu mu ọwa-a
raku iya.
Mu gude ire mu tua ya ẹpha.
18 Ọme mu meru iphe-ẹji kwachia
l'obu mu;
mẹ Nnajịuphu tege
angabẹkwa nchị anụma
olu mu.
19 Obenu lẹ Chileke ngabẹru
nchị;
nụma olu mu ọkpobe anụma
teke mu epfu anụ iya.
20 G'e tukwaa Chileke ẹpha;
mbụ onye ajịkaduru
angabe nchị nụma epfupfu,
mu epfu anụ iya;
tẹme ọphu ọ hadụru egoshi
lẹ ya yeru mu obu.

67

Ebvu-ọma, e deru onye-ishi ebvu; g'a kpọru une ye iya

1 Gẹ Chileke meeru anyi
eze-iphe-ọma;
gọru ọnu-ọma nụ anyi;
mekwaphọ g'iphu tụsahu
iya l'ẹhu anyi.
2 K'ọphu ụnwu-eliphe a-maru
ụzo ngu;
tẹme ọhamoha
amakwarụpho
l'ịidzotaje nemadzụ.
3 G'ụnwu-eliphe kelenụ gụbe
Chileke ekele!

G'iphe, bụkpoo nemadzụ
mgburugburu kele
ngu ekele!
4 G'ẹhu tsọnaa ọhamoha ụtso;
g'ẹphe tụnaa ụzu
ẹhu-ụtso!
Kẹle ndiphe l'ophu bẹ iikpeje
ikpe, pfụru ọto;
tẹme ọ bụru ngu anọduje
akpọ-ziru ọhamoha,
nọ l'eliphe ụzo.
5 G'ụnwu-eliphe kelekwa gụbe
Chileke ekele!
G'iphe, bụkpoo nemadzụ
mgburugburu kele
ngu ekele!
6 Ọo ya bụ; g'iphe, a kọberu l'alị
emehukwanụ emehu.
Tẹme Nnajịuphu, bụ Chileke
anyi ono agọru ọnu-ọma
nụ anyi.
7 Chileke a-gọru ọnu-ọma nkiya
ono nụ anyi.
Ọo ya bụ gẹ ndiphe l'ophu
jasụ l'ẹka igwe beru
alị beru awatakwanụ
iya atsụ ebvu!

68

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu
1 Gẹ Chileke zilihu;
gẹ ndu ọhogu iya agbaa
nanụ nanụ!
Gẹ ndu ọ dụ ashị shikwa iya
phọ l'iphu gbalachaa!
2 Zikashịnaa phẹ nanụ nanụ;
gẹ phẹrephere ezikashịje
ẹnwuru-ọku-a.
Ọo g'ụnwù adazehuje lẹ
mgboru ọku-a
bụ gẹ ndu ẹjo-iphe a-la l'iyi
l'iphu Chileke.
3 Obenu lẹ ndu pfụberekoto bẹ
ẹhu a-tsọ ụtso.
Ẹphe a-nọdu ete ẹswa l'iphu
Chileke.
Ẹphe egude ẹhu-ụtso tee ẹswa
teshia ya ike.
4 Unu gụa ebvu nụ Chileke;
gụa ebvu gude tua ya

ẹpha!
Unu kutsee onye ono,
anọduje l'ụgbo-ịnya
iya agba l'urwukpu
onoya.
Ẹpha iya bụ Chipfu;
unu nọdukwa iya l'iphu
tee ẹswa.
5 Chileke nọ l'ibe iya,
dụ nsọ bụru Nna ndu
enwedu nna;
bya abụru onye agbajẹru
ụnwanyi,
ji phẹ anọedu ọdzori.
6 Chileke ewojeru ndu bụ
nkịnyi doo l'ipfu l'ipfu;
tẹme ọ nọdu edufutajẹ
ndu a tụru mkpọro
l'ụlo-mkpọro.
Obenu lẹ ndu kwefuru iya
ike bụ l'alị,
ẹjo anwụ echi bẹ ẹphe
bu.
7 Gụbe Chileke;
teke ị gbẹshiru duta ndu
nkengu;
duru phẹ ghaa alị,
dabyiru mgbegere;
8 bẹ alị nmarụ jiijiijii.
Igwe bya edzee mini l'iphu
gụbe Chileke, bụ onye
kẹ Sayịnayi;
mbụ gụbe Chileke kẹ
Ízurẹlu.
9 Gụbe Chileke;
ọo ngu dzeru ogbodogo
mini;
gude gbaa alị-ihe ngu
unme teke ike bvụru
iya.
10 Ndibe ngu bya alaa l'ime iya
je eburu;
tẹme i shi l'ikpoto iphe,
i nweru nụ ndu ụkpa iphe,
mkpa iya dụru phẹ.
11 Ọ bụ-a epfupfu,
Chipfu pfuru opfu ọbu;
a dụ igwerigwe mee g'a
madzuru iphe,
o pfuru.
12 Ọ sụru: “Ndu eze mẹ ndu ojọgu

unu mee ẹgwegwa
gude ọso gbafụ!”
Ụnwanyi, kụru l'unuphu;
wụfuta bya ekee iphe,
a kwatarụ l'ọkwata.
13 Ndu ono shi zẹshia l'ọdu
atụru dụ gẹ ndo,
a wụkotaru ǹkù iya
mkpọla-ọchaa;
bya egude mkpọla-ododo
mekọta ẹba iya;
ọ nọdu egbu nwịinwii.
14 Teke
Ọkalibe-kangokọtaru-nụ
chịkashiru ndu eze
l'alị ono
bẹ ọ dụepho
g'aka-mini-sunoo,
dashịru l'eli úbvú
Zalụmonu.
15 Úbvú úbvú, nọgbaa lẹ
Beshanu bụgbaa oke úbvú,
parụ ẹka;
mbụ l'úbvú Beshanu bụ
úbvú, nwegbaarụ mpfụkashi.
16 Unubẹ eze úbvú,
nwegbaarụ mpfụkashi;
?Dẹnu g'ọ nwụru unu
ejiru úbvú Chileke
ijiẹnya?
Mbụ úbvú ono, Chipfu,
bụ Chileke họtaru
je eburu bụru eze ndibe
iya jasụ l'ojejoje ono.
17 Ụgbo-ịnya kẹ Chileke bụkwa
ụnu-kụru-ụnu.
Nnajịuphu shi lẹ Sayịnayi
bya ibe iya;
ẹka o doberu nsọ,
bụ úbvú Zayọnu.
18 Teke ono, ị gbẹshiru lashịa
l'ephekerephe ono bẹ i
dutaru igwerigwe ndu
ị kpụru lẹ ndzụ lashịa.
Ndiphe gwerụ iphe nụ ngu kẹ
mmanụ;
mbụ je akpachaa lẹ ndu
shi anọduje ekwefụru
ngu ike;
k'ọphu gụbe Chipfu,
bụ Chileke a-nọdu

l'echilabọ phẹ.
19 G'ajaja bụru kẹ Nnajịuphu;
mbụ Chileke ọphu bụ onye
ndzọta anyi;
bya abụru onye evutaje
ivu ẹhu anyi vuru
mbọku-mbọku.
20 Chileke anyi bụ Chileke,
adzọje ndzụ.
Ọ bụru l'ẹka Chipfu,
bụ Nnajịuphu ono bẹ
eeshije nahụ anwụhu.
21 Chileke e-chikpọshi ndu
ọhogu iya ishi;
mbụ okpokoro ishi ndu
emekwadu ẹjo-ememe.
22 Nnajịuphu sụru: "Mu e-shi
lẹ Beshanu duta unu
duphuta azụ.
Mu e-je l'ọhu eze-ẹnyimu je
agụta unu gude lwa;
23 k'ọphu unu a-bya azọo
ndu ọhogu unu
pyakapyaka.
Nkụta unu eketakwaphọ oke
ọphu rwuberu phẹ nụ."
24 Gụbe Chileke;
onyemonye gbẹwaa nta-a
hụma gẹ ndibe ngu dzeberu
awụ alwa;
mbụ lẹ ndibe Chileke,
bụ eze mu dzebewaru
awụ ala l'ụlo iya,
dụ nsọ.
25 Ndu nọ l'iphu bụ ndu agụru
phẹ ebvu.
Ndu etso ndu k'ono bụru ndu
akpọ une eye iya.
Akatikpo ụnwumgboko,
nọdu akụkwapho nkwa
etso phẹ.
26 Janaa Chileke ajaja
l'edzudzu-ọha!
Jaa Chipfu ajaja l'echi
ẹka ndu Ízurẹlu
dzukọberu!
27 Sụ-a; ndu edu phẹ nụ bụ
ọkpa-ipfu Benjiaminu,
bụ ọkpa-ipfu kẹ nwata.
Ndu-ishi ọkpa-ipfu Jiuda;
waa kẹ Zebulọnu;

waa kẹ Nafụtali nọdu
eze gbiigbiigbi
etso phẹ.
28 Gụbe Chileke;
rụkotanu ike ngu!
Goshinu anyi ọkpehu
ngu Chileke;
mbụ ike ono, i shi
gudehawaa ree ire l'opfu
ẹhu anyi ono.
29 Ndu eze e-gude k'eze-ụlo ngu,
nọ lẹ Jierúsalẹmu bya
emeeru ngu iphe-ọma.
30 Baarụ ẹjo-oke-agiyi ono,
nọ l'èjì ono mba;
mbụ ọha ono,
achị ndiphe kpabẹkpabe
g'oke-eswi,
eme ẹna achị nweswi
ọso ono;
jasụ teke onyemonye
ewoze onwiya alị;
gude mkpọla-ọchaa
bya l'iphu ngu.
Chịkashia ndu ono,
alwụ ọgu anọduje
agụ g'ẹgu-nri ono!
31 Ndu-ishi Ijiputu;
waa ndu Kushi bẹ a-bya
achị-liaru Chileke ẹka.
32 Unu gụa ebvu nụ Chileke;
unubẹ alị-eze
ụnwu-eliphe l'ophu!
Unu gụa ebvu gude tua
Nnajịuphu ẹpha!
33 Unu gụa ya nụ onye ono,
anọduje l'ụgbo-ịnya
iya agba l'ephekerephe
urwukpu ichee ono;
mbụ onye egudeje
oke olu tụa egbigwe.
34 Unu tụa ọnu g'ike Chileke
habe shii;
mbụ onye akpabiri iya
tụkoru Ízurẹlu sweta;
onye bụ akpaminigwe
egoshi g'ike iya habe shii.
35 Gụbe Chileke;
ị dụ ebvu l'ụlo ngu,
dụ nsọ.
Ọo gụbe Chileke ndu Ízurẹlu

emeje g'ike dụ ndibe ngu;
ọkpehu adụ phẹ.
G'ajaja bụru kẹ Chileke!

69

Ebvu, Dévidi deru nụ
onye-ishi ebvu; g'e gude olu
ebvu, "Ojimbvu" gụa ya
1 Dzọo mu jiko Chileke;
kẹle mini wọwaru mu
l'ẹkpiri.
2 Mu emiwa emimi emiba
l'ẹpuchi;
ẹka adụdu iphe, kọbe nvọ,
dụ iya nụ.
Mu darwuwaru ọhu-mini;
utso woru mu ria.
3 Mu chiwaru mkpu chita ike
mu.
Ẹkpiri gọwaa mu agọgo.
Tẹme mu nọdu aphụwaa
ragaraga;
ẹka mu nọ ele ẹnya
Chileke mu.
4 Ndu mu dụ ashị l'ẹbe adụ
iphe,
mu meru phẹ kakwa
ẹgbushi,
nọ mu l'ishi igwerigwe.
Mbụ lẹ ndu ọhogu mu
pakpọoru igwerigwe;
mbụ ndu anọduje achọ ụzo,
ẹphe e-shi mebyishia mu;
l'ẹbe ọ dụkpoo iphe,
mu meru phẹ.
Ẹphe ekebutajẹ mu;
mu apfụa ụgwo iphe,
mu ezitaduru.
5 Gụbe Chileke;
i mawaru gẹ mu shi
emeberu eswe;
ọphu ọ dụdu iphe-ẹji mu
ọphu eemeru ngu lẹ mpya.
6 Gụbe Nnajịuphu, bụ Chipfu;
bya abụru Ọkalibe-Kakọta-Ike;
te ekwekwa g'e gude iswi
ẹhu mu mee ndu ele ẹnya
ngu iphe-iphere!
Ọphu i kwekwa g'e gude
iswi ẹhu mu meru iphere
kpua ndu achọ ngu nụ;
jiko Chileke kẹ Ízurẹlu!

7 Kẹle ọo l'iswi ẹhu ngu bẹ e
gude ekweru mu une;
bya eme iphe-iphere
ekpu mu.
8 Ndibe anyi bẹ mu dụwaa gẹ mu
bụ onye byaru abyabya;
mbụ unwune mu gẹdegede
gụbe mu onye ọhozo.
9 Kẹle obu, mu yeru ụlo ngu
rimiwaru mu ishi.
Iphe, bụkpoo une,
e kweru ngu bụru mbẹdua
vutaru ọnwu iya.
10 Mu rarụ ẹkwa swịa ẹgu
l'iphu Chileke.
Iphe ono tụkochaa bụru iphe,
ẹphe gude kweru
mu une.
11 Mu yee uwe-aphụ;
ẹphe gude iya gụaharu
mu ebvu.
12 Ndu dọru l'ọnu-abata
nọdu epfuru mu.
Mu bụru onye ndu angụ
mẹe gude agụ ebvu-mẹe.
13 Ọle ọo gụbe Chipfu bẹ
mu anọduje epfu anụ.
Gụbe Chileke;
gude n-yemobu ngu
ono zakpọe mu phọ ẹnu
teke dụ ngu ree;
bya adzọo mu
ọkpobe adzọdzo.
14 Lọfuta mu l'ẹpuchi;
b'ekwekwa g'o ria mu!
Nafụtanu mu l'ẹka ndu mu
dụ ashị!
Bya agụfuta mu l'echi
ogbumini ono!
15 B'ekwekwa g'utso ria mu!
B'ekwekwa gẹ mu darwua
ọhu-mini!
Ọphu iikwekwa g'e lia mu
lẹ ndzụ!
16 Zanụ mu ẹnu gụbe Chipfu;
kẹle n-yemobu ngu
dụ ree.
Ghanaaru mu iphu Chileke;
kẹle ị phụnukaru
obu-imemini.
17 Be domikwaru mụbe onye
ejeru ngu ozi iphu!

Zanụ mu ẹnu ẹgwegwa;
kẹle mu eje iphe-ẹhuka.
18 Kpịritanuru ntse bya
adzọo mu!
Gbafụta mu rọ m'ọbvu ndu
mu l'ẹphe dụ l'opfu!
19 Ị mawaru g'ẹphe kweberu
mu une;
bya amakwarụpho g'ẹphe
meberu mu iphe-iphere
kparụ.
Ndu bụ ọhogu mu bẹ
ị makọtanuru-a.
20 E kwekwaru mu une jasụ
ọkpoma wahụahaa
mu awahụ.
Nta-a bẹ o mewaru mu;
ọphu ike adụedu mu.
Mu leru ẹnya onye a-phụru
mu obu-imemini;
ọphu ọ dụdu.
Mu bya elee ẹnya onye a-dụ
mu obu;
ọphu ọ dụdu onye
mu hụmaru.
21 Ẹphe wotaru mu iphe,
egbu egbugbu gẹ mu ria
g'ọ bụru mu nri;
bya edoberu mụ mẹe-veṇiga
gẹ mu ngụru ye iya.
22 Mekwaa gẹ nri,
ẹphe doberu l'iphu phẹ
bụru igbudu tụpyabe phẹ.
G'anụ, ẹphe gburu gude
gwaa Chileke bụkwaru
ọ́nyà nmata phẹ.
23 G'ẹnya gbahụkwa phẹ ọchii
g'ẹphe phụ-buhu ụzo.
G'okwebe nyajikwaa phẹ ẹbo;
g'ẹphe nyaa mgbaku
jasụ l'ojejoje.
24 Tukoshinụ phẹ ẹhu-eghu ngu!
Gudenụ oke ẹhu-eghu ngu
kpegbushia phẹ!
25 G'ibe phẹ bụkwaru ochobu.
G'ọ tọ dụkwa onye e-buru
l'ẹka ẹphe
kwarụ unuphu.
26 Kẹle ndu ẹphe anọduje akpa
ẹhu bụ ndu i chiru ẹchachi.
Tẹme ọ bụru ndu i mekarụ

iphe bẹ ẹphe
anọdujekwapho
epfubyishi.
27 Haa phẹ g'ẹphe mebaa
ẹjo-iphe yekọbe l'ọphu
ẹphe mewaru;
ọphu i kwekwa g'ẹphe keta
oke l'apfụbekoto nkengu.
28 G'e hufukwa ẹpha phẹ l'ẹkwo,
e deru ẹpha ndu nọ ndzụ.
Ọphu e dekwa ẹpha phẹ
l'ẹka e deru ẹpha
ndu pfụberekoto.
29 Mu daru ụkpa;
tẹme aphụ tsụbe mu ọnu.
Gụbe Chileke;
gẹ ndzọta nkengu
dobenụ mu l'ẹka ta adụdu
iphe,
e-me mu nụ.
30 Ọo ya bụ gẹ mu agụa ebvu
gude tua Chileke ẹpha.
Tẹme mu egude ebvu-ekele
kutsee ya
ọkpobe ekutse.
31 Ono bẹ a-ka Chileke atsọ
ụtso eme l'a tụru iya eswi;
ọzoo l'a tụru iya oke-eswi,
mpu iya hagbaa kẹ
phengara phengara;
tẹme ụpyi ọkpa
pheshihuchaa
ya epheshihu.
32 Ndu wozeru onwophẹ alị
hụmae ya phọ;
ẹhu atsọo phẹ ụtso.
G'obu unubẹ ndu achọ
Chileke nọdukwa ndzụ!
33 Chipfu anụmaje olu ndu
adụdu g'ọ dụ phẹ.
Tẹme ndibe iya,
a tụru mkpọro bẹ ọ
tọo gbakụtajedu azụ.
34 Gẹ ndu bu l'imigwe
yẹe ụnwu-eliphe tua
ya ẹpha!
G'ẹnyimu yẹe iphe bu l'ime
iya tụkokwapho tua
ya ẹpha!
35 Kẹle Chileke a-dzọ Zayọnu;
bya akpụkwaa mkpụkpu,

nọ lẹ Jiuda.
Ndiphe alaa ya je eburu mee
ya l'ọo-bụru iphe phẹ.
36 Ụnwu ndu ejeru iya ozi emee
ya l'ọo-bụru okiphe phẹ.
Iphe, bụkpoo ndu yeru ẹpha
iya obu bẹ e-buru
l'alị ono.

70

Ebvu, Dévidi deru nụ
onye-ishi ebvu gude
nyatarụ Chipfu iphe
1 Gụbe Chileke;
jiko menaa ẹgwegwa
bya adzọo mu!
Byanụ ẹgwegwa bya eyeru
mu ẹka; jiko Chipfu!
2 G'iphe, bụkota ndu achọ ụzo,
ẹphe e-shi gbua mu
bụkwaru ndu ee-meru
iphere kpua;
g'a tụkwa phẹ ẹberebete.
Chiphunu ndu agbaru mu ẹjo
egomunggo azụ.
G'iphere ji phẹ iphu!
3 G'e meeru ujikputeru nụ ndu
ekweru mu hẹe.
4 G'iphe, bụkpoo ndu achọ ngu
nụ bụru ndu ẹhu a-tsọ.
Ẹphe anọdu ngu l'ẹka
tee ẹswa.
Gẹ ndu ọ dụ g'a sụ l'ị dzọtaru
phẹ bụru iphe,
ẹphe akpụru l'ọnu epfu bụ:
“Unu tụa ọnu Chileke l'ọ
parụ ẹka!”
5 Obenu lẹ mbẹdua bụ onye
ụkpa bya abụru onye
adụdu g'ọ dụ iya;
mbụ l'ọo gụbe Chileke bụ
onye eyejeru mu ẹka;
bya abụru onye adzọje
mu nụ.
Jiko Chipfu; b'akpọkwa ụpfu!

71

1 Ọo gụbe Chipfu bẹ mu nọ
l'ẹka ezeru ndzụ.
B'ekwekwa g'e kpua mu iphu
lẹ ntụ jasụ l'ojejoje.

2 Eshinu ị bụ onye
pfụberekoto;
nafụtanu mu!
Yeru mu ẹka gẹ mu nahụ!
Gbobenụru mu nchị;
dzọo mu!
3 Bụnuru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabajẹ je
ezeeru ndzụ!
Tụnaa ekemu sụ g'a dzọo mu!
Kẹle ọo ngu bụ oke mkpuma
nkemu;
bya abụru
ụlo-mgbobuta mu.
4 Jiko Chileke mu;
gbafụta mu l'ẹka ndu
ẹjo-iphe;
mbụ l'ẹka ndu apfụbeduru
ẹka phẹ ọto;
waa ndu iwashị.
5 Kẹle ọo ngu bụ onye mu
ele ẹnya iya;
gụbe Nnajịuphu,
bụ Chileke.
Tẹme ọ bụru ngu bẹ mu
dakoberu e -shi
teke mu bụ nwata.
6 Eshinu a nwụru mu bụe ngu
phọ bụ agbarike mu.
Mu a-nọduepho etu ngu
ẹpha jasụ l'ojejoje;
noo kẹle ọo ngu kufutaru
mu l'ẹpho ne mu.
7 Ndzụ mu bụwaru ndu dụ
igwerigwe iphe-ẹtu;
obenu l'ọo l'ime ngu bẹ mu
anọduje ezeru ndzụ.
8 Eswe l'ẹnyashi bẹ mu
anọduje etu ngu ẹpha;
bya atụ ọnu g'akpabiri ngu
habe shii.
9 Jiko ba jịkakwa mu nta-a,
mu bụwaa ọgerenya-a!
Ba gbakụtakwa mu azụ nta-a,
ike bvụwaru mu-a!
10 Kẹle ndu ọhogu mu
epfukwaru mu ẹjo opfu.
Tẹme ndu domishiru
onwophẹ kwabẹ g'ẹphe
gbua mu nọdu
anọkobeje achị idzu mu.

11 Ẹphe asụje: “Chileke
jịkaakwaru iya.
Unu chịa ya gude;
kẹle ọ tọ dụekwa onye abya
iya agbaru mkpu.”
12 Ba nọdukwa mu ụzenya
jiko Chileke!
Bya ẹgwegwa gụbe Chileke
nkemu;
bya eyeru mu ẹka!
13 G'iphe, bụkpoo ndu ebo
mu ibo bụkwaru ndu
iphere e-me g'ẹphe chịhu.
Gẹ ndu ono, eme g'ẹphe
meka mu iphe ono bụkwaru
ndu ee-kweru une bya
ajaa ewenu.
14 Obenu lẹ mbẹdua bụepho
l'ẹka ị nọ bẹ ẹnya
mu a-dụ.
Mu a-nọduepho aka ngu etu
ẹpha eje.
15 Mu e-gude ọnu mu pfua
ya mkpụrumkpuru
pfushia ya ike sụ
l'ị pfụberekoto;
tẹme ị nọdu adzọje nemadzụ.
Apfụbekoto ngu ono waa
ndzọta nkengu ono
habe shii
k'ọphu bụ lẹ mu ta agụtadu
iya l'ọgu.
16 Mu e-gude ike gụbe Nnajịuphu,
bụ Chileke
je epfua l'ọo ngu kpoloko
bụ onye pfụberekoto.
17 Gụbe Chileke;
i shiwaa teke mu bụ nwata
zita mu iphe!
Iphe, dụ biribiri,
iimeje bẹ mu shiẹpho teke
ono tụta ọnu iya
jasụ nta-a.
18 Nta-a, mu bụwaa ọgerenya,
ẹwó jiru ishi-a;
jiko Chileke;
ba gbakụtakwa mu azụ;
gbiriri jasụ mu
akọeberu ọgbo ọphu
abya nụ g'ike ngu
habe shii;

mbụ kọoru iphe,
bụkpoo ndu ee-mechaa
nwụa l'ọkpehu ngu
parụ ẹka.
19 Apfụbekoto ngu rwuru
akpaminigwe; gụbe Chileke;
mbụ gụbe onye ono,
meru iphe, parụ ẹka;
?Bụ onye atụru ngu;
gụbe Chileke?
20 A makwarụ-a l'i mewaru
mu;
mu jee ikpoto iphe-ẹhuka,
parụ ẹka bya adụ ẹjo ẹji;
ọle mu maru-a l'ii-mechaa
mezia ndzụ mu;
mbụ l'ii-kufuta mu
l'ime ilu.
21 Ii-me; aa-ka mu akwabẹ
ùbvù;
tẹme l'ị dụkwa mu phọ
obu ọzo.
22 Gụbe Chileke mu;
mu a-kpọ une gude tua ngu
ẹpha l'ị bụ onye apfụshije
ike l'iphe, i pfuru.
Mu e-gude ogelenda gụa
ebvu tua ngu ẹpha;
gụbe Onye dụ Nsọ
kẹ Ízurẹlu.
23 Ogbogboromọnu mu
ẹphenebo a-tụ ụzu ẹhu-ụtso
nụ ngu;
mẹ mu nọdu agụ ebvu
gude etu ngu ẹpha;
mbụ mụbe onye ị gbafụtaru.
24 Eswe l'ẹnyashi bẹ ire mu
a-nọduepho epfu iphe,
i meshiru gude goshi
l'ị pfụberekoto;
kẹle ndu shi achị mu lẹ njọ
bẹ a jaru ewenu;
tẹme e mee; iphere ji
phẹ iphu.

72

Ebvu, Sólomọnu deru
1 Jiko Chileke;
menaa g'eze kpeje ikpe
g'iikpeje!
Menaa gẹ nwatibe eze

pfụbe-ẹka-ọto g'ị pfụberu!
2 Ọo ya bụ g'o kpeje ndibe
ngu ikpe, pfụru ọto;
mbụ hajẹru ndu aakpa ẹhu
enge nhamụnha.
3 Iphe, e-shigba l'oke úbvú
abyaru ụnwu-eliphe
a-bụru ẹhu-guu.
Ọ bụkwarupho ẹhu-guu ono
e-shigba l'ụnwu úbvú.
Ọ bụru iphe, a-kpa iya nụ bụ
apfụbekoto onoya.
4 Ndu eeme ewere,
bu l'echilabọ ọha
bẹ ọo-harụ enge;
l'ọ dzọta ụnwegirima ibe ndu
adụdu g'ọ dụ phẹ;
zọpyashia ndu eme phẹ
ewere ishi.
5 Ẹphe a-nọdu atsụ ngu ebvu
jasụ g'ẹnyanwu;
waa ọnwa a-nọberu;
mbụ e -shi l'ọgbo sweru
ọgbo.
6 Ọo-dụ g'ẹka mini edze l'eli
ọsu, a sụru asụsu;
mbụ g'ẹka igwe ayọru
mgboko ẹyo mini.
7 Teke ọo-bụru eze ono bẹ ndu
pfụberekoto a-jà àjàjà.
Ẹhu-guu a-tụko ẹkameka
sweta;
mbụ nọo gbiriri jasụ teke
ọnwa a-fubuhu l'eliphe.
8 Ọo-bụru eze ndu shi
l'eze-ẹnyimu ọwa-a bua
jasụ l'eze-ẹnyimu ọphuu;
mbụ ndu shi l'ẹnyimu
Yufurétisu bua jasụ l'ẹka
igwe beru alị beru.
9 Ndu bu l'echiẹgu a-bya
ephozeru iya;
tẹme ndu ọhogu iya etsua
ọnu l'ẹja.
10 Ndu eze ndu Tashishi mẹ ndu
bukube eze-ẹnyimu anọdu
atụ akịriko anụ iya.
Ndu eze ndu Sheba yẹe
kẹ ndu Seba
a-nọdukwapho egudeje
iphe-ọma abya ibe iya.

11 Ndu bụkotakpoo eze
mgburugburu l'e-phozeru iya.
Ọhamoha l'ophu e-jekọtaru
iya ozi.
12 Kẹle ndu adụdu g'ọ dụ phẹ
-raku iya bẹ ọo-dzọta phẹ;
mbụ ndu iphe-ẹhuka byaru;
ọphu ẹphe enwedu onye
gbaru phẹ mkpu.
13 Ndu ike adụdu;
mẹ ndu adụdu g'ọ dụ phẹ
bẹ ọo-phụru obu-imemini;
bya adzọta phẹ mee
g'ọnwu te egbu phẹ.
14 Ọo-gbafụta phẹ l'ẹka ndu
emekpa phẹ ẹhu;
waa l'ẹka ndu eme
phẹ mkpawere;
noo kẹle mee phẹ bẹ ọ
gụberu iphe.
15 Gẹ ndzụ ogologo
bụkwaru nkiya!
G'e gwekwarụ mkpọla-ododo
ndu Sheba nụ iya g'ọ
bụkotaru nkiya!
Gẹ ndiphe pfujekwaru opfu
ẹhu iya nụ Chileke!
Tẹme ẹphe agọjekwarupho
ọnu-ọma nụ iya
mbọku-mbọku!
16 G'iphe, a kụru l'opfu sọkwaa
kpukakpuka l'alị-a!
Gẹ phẹrephere zikwa mee ẹkwo
iphe,
a kọberu akọbe l'eli úbvú
g'ọ tụa ụzu; g'ẹkwo oshi,
pfụgbaru l'úbvú
úbvú Lébanọnu!
Gẹ nemadzụ zụshikwa bụru
ẹswa l'igu lẹ
mkpụkpu ono!
17 G'ẹpha iya nọdukwa jasụ
l'ojejoje.
G'ụdù iya jedzukwaru
ẹkameka g'ẹnyanwu.
Ọhamoha bẹ aa-gbẹ iya l'ẹka
gọru ọnu-ọma nụ;
tẹme ọha l'ophu ekua ya
onye a gọru ẹhu-ụtso nụ.
18 G'ajaja bụru kẹ Chipfu,
bụ Chileke;

mbụ Chileke kẹ ndu Ízurẹlu;
onye bụe ya phọ
kpoloko emeje iphe,
dụ biribiri.
19 G'ajaja bụkwarupho k'ẹpha iya
ono, dụ biribiri ono
jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii!
G'ogbunwịinwii ya tụkokwa
mgboko l'ophu sweta!
Nokwa g'ọ dụ; bya abụru g'ọ dụ!
20 Nokwa mkpọchi-ishi epfupfu,
Dévidi nwa Jiesi pfuru
nụ Chileke.

73

Ebvu-ọma, Asafu deru

1 Gẹ mu gbua ya tororo;
Chileke dụkwaru ndu
Ízurẹlu ree;
mbụ ndu ono,
obu phẹ gụru ìphóró.
2 Obenu lẹ mbẹdua bẹ ọ
phọduru nwanshịi
mẹ ọkpa echifu mu;
mbụ l'ọ phọduru nwanshịi
mẹ mu ta adụhe ike
pfụru l'iphe, mu pfụru;
3 ẹka mu watarụ ejiru ndu
etu onwophẹ ẹpha ijiẹnya;
kẹle mu hụmaru lẹ ndu
ẹjo-iphe bẹ ẹhu dụ guu.
4 Ọ tọ dụdu iphe,
atsụ phẹ l'ẹhu.
Ẹhu dụ phẹ ree;
tẹme ẹphe shihu ike.
5 Ọphu ọ dụdu iphe,
atsụ ndu ọzo l'ẹhu atsụje
phẹ l'ẹhu; ọphu ẹhu,
emeje ndiphe emedu phẹ.
6 Ọ bụru iphe ono meru g'o
gude eku-onwonye bụru
ọleka, ẹphe woru tụkpoo
onwophẹ l'olu.
Eme nemadzụ mkpawere
bụru uwe, ẹphe eye l'ẹhu.
7 Ẹphe daa okporokpo jasụ
ẹnya rịbachaa phẹ arịba.
Tẹme ẹjo-idzu ji phẹ ọkpoma
ebushihu ebushihu.
8 Ẹphe egudeje ẹjo opfu aja

nemadzụ ewenu.
Ẹphe anọduje etu onwophẹ
ọphushugbu;
tẹme ụja, ẹphe anọduje
abọ bụerupho g'ẹphe
e-me mee ndu
ọzo ewere.
9 Ẹphe anọduje epfuru Chileke,
bu l'imigwe ẹjo opfu.
Ire phẹ nọdu eje
phururugbadaa
l'eliphe.
10 Noo iphe, meru g'o gude
ndibe mu ghakọbe
tsoru phẹ;
bya atụko iphemiphe,
shi phẹ l'ẹka ngụru
ye l'ẹpho wutukumu.
11 Ẹphe nọdu asụje: “?Dẹnu
gẹ Chileke e-shi maru?
Ọkalibe-kakọta-shii;
?ọ dụru ọphu ọ maru?”
12 Waa gẹ ndu ẹjo-iphe dụ baa:
Ọ tọ dụdu iphe, erwuje
phẹ l'ẹhu;
tẹme ẹku nọdu
anọduje abyaru
phẹ gbụkugbuku.
13 Sụ-a; mbẹdua, sụru lẹ mu
e-me obu mu g'ọ gụa
ìphóró bụkwa
onye-eswe bẹ mu bụ.
Mbụ l'ẹka mu kwọru
l'iswi-ọdumma
tụkochaa bụru iphe-mmanụ.
14 Kẹle ọ tọ dụdu mbọku-mbọku
a taa nụdu mu aphụ;
tẹme ọphu ọ dụdu mbọku,
mu nọghajeru
g'iphe-ẹhuka ta
adapfuta mu.
15 Ọ mẹ mu -jeru epfugbua g'ọ
dụ mu;
mẹ ọ -bụkwaru mgbamu
bẹ mu agba ọgbo ọwa-a,
bụ ụnwu Chileke-a.
16 Ọobujeru; mu -jee eme g'iphe
ono kabẹkpoo doo mu
ẹnya ilile;
ọ gbẹ kabaa mu nụ
egburwashị ẹhu;

17 gbiriri jasụ mu bya abahụ
l'ụlo Chileke, dụ nsọ.
Ọ bụru ẹka ono bẹ mu nọ;
o doo mu ẹnya;
mbụ iphe, e-mechaa
nwụaru phẹ nụ.
18 Sụ-a; iiwojeru phẹ dobe
l'ẹka echi ẹturu;
gbahaa phẹ ẹka;
ẹphe abya adaa
l'alị mebyishihu.
19 Ọ tọ dụdu g'ọo-nọ-bejeru;
ẹphe abụru okorobo
iphe.
L'e yee phẹ ebvu jasụ l'a zata
phẹ wụshia.
20 Ẹphe adụje gẹ nrwọ, a rwọru;
o -be l'ụtsu a zọhaa ya.
Nokwaphọ g'ẹphe achịhuje
l'iphu gụbe Chipfu
m'ị gbalihu.
21 Teke ono, mu shi agụ aphụ ono;
mbụ teke ono, aphụ shi
tsọru ime obu mu ono;
22 bẹ mu shi bụru onye-eswe,
amadụ onwiya ẹkicha.
Tẹme mu shi dụ
g'anụ-ẹgbudu l'atatiphu ngu.
23 Obenu l'ịinodujee mu phọ
ntse tekenteke.
I setaẹru mu phọ l'ẹkutara
gudeshia.
24 Ọo ẹpho g'ị chịru idzu
l'ịi-nọdu edu mu bụ
g'ịinoduje edu mu;
k'ọphu bụ e -mechaa;
g'i duru mu laa
l'o-gbu-nwịinwii nkengu.
25 ?Bụ onye bẹ mu nwebaru
l'imigwe,
abụdu gụbedua?
Eshinu mu lẹ ngu nọ ta
adụekwa iphe, nọ l'eliphe;
agụkwadu mu ẹgu.
26 Ike abvụje mu l'ogwẹhu
bvụ mu l'obu;
obenu l'ọo Chileke bụ onye
agbataje mu ike l'ime obu.
Ọ bụru iya bụ okiphe mu jasụ
l'ojejoje.
27 Ndu nọ ngu ẹnya a-bụru

mkpurupyata;
l'i mebyishia ndu i gudedu
ire phẹ ẹka.
28 Obenu lẹ mbẹdua bẹ ẹhu
anọduje atsọ ụtso lẹ mu
nọ-kube Chileke;
mbụ lẹ mbẹdua wowaru
Nnajịuphu, bụ Chipfu;
mee ẹka mu a-nọduje
ezeru ndzụ.
Ọo ya bụ lẹ mu e-gude ọnu
mu kọkota iphe,
dụ ree, iime l'ẹhu mu.

74

Ẹvù, Asafu kwarụ

1 Gụbe Chileke; ?dẹnu g'o gude
ị jịka anyi jasụ l'ojejoje?
?Dẹnu g'o gude oke
ẹhu-eghu ngu nọdu akpụ
tụutuutuu l'iphu igwe atụru,
iiche echeche?
2 Nyatakwa igwe ọha ono,
ị zụruro teke dụ ẹnya
ẹnya ono;
mbụ ọkpa-ipfu ono,
ị gbatarụ l'itumo mee phẹ;
ẹphe bụru okiphe ngu ono.
Nyatakwaphọ úbvú Zayọnu
ono, i bu ebubu ono.
3 Shikpọdapho ụzo ono hụma
g'e mebyishibeberu iya;
mbụ ẹjo-iphe, ndu ọhogu
ngu meru ọ nwụaru
ụlo ngu ono, dụ nsọ ono.
4 Ndu achị ngu lẹ njọ
wụbatakwaru
l'ụlo-ndzukọ ngu;
bya agbọru ọgboo kpua ya.
Ẹphe woru èchíi kpọbe
iya gude goshi l'ọ
kalẹru phẹ.
5 Ẹphe nọdu eme g'onye pa
ogbunkụ tsoru ẹgbudu
ẹgbudu; egbutsushi iphe,
bụkpoo oshi, ọ hụmaru.
6 Iphe, bụkpoo iphemiphe,
a pyịru apyịpyi
b'ẹphe gude ogbunkụ gude
ọngu kụkposhichaa
akụkposhi.

7 Ụlo ngu, dụ nsọ b'ẹphe
nwụru ọku yee o tsua
tsurwua alị.
Ẹphe woru ẹka ono, ị họtaru
g'ọ bụru ẹka ii-buru
eburu ono pharwụshia.
8 Ẹphe nọdu epfuje l'ime
ọkpoma phẹ sụ:
“Anyi e-mebyishichaa
ya g'ọ hakọtakpoo!”
Ẹphe tụko ẹkameka,
e shi anọduje abarụ
Chileke ẹja tụkota
ọku o tsua ya tsufu.
9 Ọphu ọ dụdu iphe-ọhubama,
dụ biribiri,
eemejekwaduru anyi;
tẹme ọphu ọ dụedu
ndu mpfuchiru phọduru nụ;
ọphu ọ dụdu g'ọ ka
mma l'ọo onye lanụ
l'echilabọ anyi,
maru g'ẹgube iphe
ọwa-a l'a-nọ-beru.
10 ?Ndu ọhogu ngu a-nmakpọo
ngu phulaphula jasụ
teke ole gụbe Chileke?
?Ndu ị dụ ashị egudewarọ
epfubyishi ẹpha ngu
jasụ l'ojejoje tọo?
11 ?Bụ gụnu kparụ iphe,
iisela ẹka ngu azụ;
mbụ ẹkutara ngu?
Chịfuta ẹka l'iphu ụtapfu
gude mebyishia phẹ.
12 Obenu l'ọo gụbe Chileke
bụ eze nkemu,
e -shi l'edenwede.
Ọo ngu byaru adzọo
ụnwu-eliphe.
13 Ọo gụbedua gude ike
ngu chiwaha
eze-ẹnyimu ẹbo.
Ẹjo-anụ, bu lẹ mini b'i
chikpọshicharu
ishi echikpọshi.
14 Ọo gụbedua zọpyashiru
ẹjo-oke-agiyi ishi;
woru iya nụ anụ,
bu l'echiẹgu g'ọ bụru
nri iya.

15 Ọo gụbedua gbafushiru
ọgba yẹe nggele;
mini shi iya sọshihu.
Ị bya amịchata mini lẹ
ẹnyimu,
asọ gborogboro.
16 Eswe bụ nkengu;
ẹnyashi bụru nkengu.
Ọ bụru ngu meru ẹnyanwu
yẹe ọnwa dobe;
ẹphe keru jịmujimu.
17 Ọo gụbedua tubuhawaru
ẹka oke alị a-kpagbaa
lẹ mgboko-a mgburugburu;
bya edobe ọnanwu
dobe udzumini.
18 Nyatakwa gẹ ndu ọhogu
ngu chiberu ngu
ọchi Chipfu;
mbụ gẹ ndu-eswe
pfubyishiberu
ẹpha ngu.
19 B'e wokwaru ndzụ
nwa-ndo-nwẹnu
ngu woru ye l'ẹka
ẹjo anụ-ẹgbudu!
Ba zọhakwa ndibe ngu,
bụ ndu eje iphe-ẹhuka.
Ba hakwa phẹ g'ẹphe nọdu
iya nno ojejoje!
20 Nyatakwa ọgbandzu anyi
lẹ ngu;
noo kẹle mkpawere
dụkwa l'iphe,
bụkpoo ẹka agba ọchii l'alị-a.
21 B'ekwekwa gẹ ndu eemekpa
ẹhu gude iphere
tsuphu azụ.
Gẹ ndu ụkpa mẹ ndu adụdu
g'ọ dụ phẹ janaa ẹpha
ngu ajaja!
22 Gbalihunụ gụbe Chileke
pfua l'ọnu onwongu!
Nyatakwa gẹ ndu eswe
eshije l'ụtsu chịa ngu
ọchi jasụ nchi ejihu.
23 Ba zọhakwa hanyịhanyi,
ndu achị ngu lẹ njọ aba;
mbụ wọowoowoo,
ndu wulihuru etso ngu
opfu atụ mkpụrumkpuru

sekpu ngu.

75

Ebvu-ọma, Asafu deru nụ
onye-ishi ebvu; ishi ebvu iya
bụ "B'ekwekwa gẹ mu laa l'iyi"
1 Anyi ekele ngu ekele gụbe
Chileke;
anyi ekele ngu ekele.
Ndu eku ẹpha ngu atụ ọnu
iphe, dụ biribiri,
iimeje.
2 Ọo gụbedua, bụ Chileke sụru:
"Mu dobewaru teke mu e-kpe ikpe;
kpee ya nhamụnha.
3 Teke eliphe l'ophu; mẹ iphe,
bụ ndu nụ iya nụ
anma jiijiijii;
bụ yẹbedua bẹ egudeje itso
iya gudeshia ya ike.
4 Ndu eku onwophẹ bẹ ya
asụje: Unu hanaa
eku onwunu!
Ya asụ ndu ẹjo-iphe: Unu ta
malihẹ mpu unu imeli!
5 Unu ta amalishiru
igwe mpu!
Unu te ewoshinuru olu
pfụbe kanganaa
asa kpaakpaa!"
6 Ekutse amadụ te eshidu
l'ụzo ẹnyanwu-awawa;
ọphu o shidu l'ụzo
ẹnyanwu-adada;
ọphu o shikwaphọ
l'ụzo echiẹgu.
7 Ọo Chileke bụ onye
ekpeje ikpe.
Ọo ya ekudajẹ onye ọwa-a;
l'o kutsee onye ọzo.
8 Chipfu pa okoro l'ẹka.
Iphe, jiru iya nụ bụru mẹe,
ata kpịtikpiti, adụdu iphe,
e yedụru iya gude mee
ya o shihu ike.
Ọ nọdu abụjeru;
a -nọnyaa l'ọ wụshia ya.
Iphe, bụ ndu ẹjo-iphe,
kụru l'eliphe angụa ya
jasụ l'ọ bvụ.
9 Obenu lẹ mbẹdua a-nọdu

ete ẹswa jasụ
l'ojejoje.
Mu a-nọduepho agụ
ebvu etu Chileke kẹ
Jiékọpu ẹpha.
10 Mu a-swọshicha ndu
ẹjo-iphe mpu,
ẹphe gude eme ike;
wolia mpu kẹ ndu
pfụberekoto g'ọ
pfụru kanganaa.

76

Ebvu-ọma, Asafu deru
nụ onye-ishi ebvu; g'a
kpọru une ye iya
1 Chileke bẹ a maru amaru
lẹ Jiuda.
Ẹpha iya tụkowaru alị
Ízurẹlu ngakọta.
2 Ẹka ụlo iya nọ bụ lẹ Salemu.
Ẹka o bu ebubu bụru l'úbvú
Zayọnu.
3 Ọo l'ẹka ono bẹ ọ nọ
gbakwoshia apfụ,
enwu ọku, ndu ọhogu iya
shi agba.
Ọ bya anyakwoshikwaphọ
ogu-echi phẹ; waa iphe,
ẹphe shi egbobeje
gude zeeru onwophẹ;
mẹkpoo iphemiphe,
ẹphe shi egudeje alwụ ọgu.
4 Onye akpabiri bẹ ị bụ.
Ị dụ biribiri dụghata
úbvú úbvú, bụ iphe,
jiru iya nụ bụ anụ-ẹgbudu.
5 Ndu gbaru mkparawa bẹ a
kwawaru iphe phẹ ọkwata.
Ẹphe kua mgbẹnya ikpazụ phẹ;
ọphu ọ dụdu ndu ọkpehu
dụ m'onye lanụ,
dụru ike mee ẹka ụkporo.
6 Gụbe Chileke kẹ Jiékọpu;
ọ bụ-a mba bẹ ị barụ phẹ;
ịnya phẹ;
waa ụgbo-ịnya phẹ
l'ophu keshiru l'ẹka lanụ.
7 Ọo ngu nwẹkinyi ngu bẹ ọ
gbaru g'a tsụje ebvu.

?Bụ onye a-dụ ike pfụru pfụshia
ike l'iphu ngu m'ẹhu wata
ngu eghu eghu?
8-9 Gụbe Chileke;
teke ị gbalihuru g'i
kpee ikpe;
shi nno dzọta ndu aakpa
ẹhu l'eliphe;
bẹ ị nọ l'imigwe
bua ikpe.
Alị tsụhu ngu ebvu
daa nyọnyoronyo.
10 Ọo ya bụ l'ọobujeru;
i -tukoshi ndiphe
oke ẹhu-eghu ngu bẹ
aagbẹjenu tuahaa
ngu ẹpha.
Nwa ndu ọphu ẹhu-eghu
ngu ọbu haphodoru
abụru ndu akpọ
egomunggo ọkpolohu.
11 Ọ -bụru l'unu rifuru Chipfu,
bụ Chileke unu angụ
sụ l'ọwa-a iphe,
unu e-meru iya;
unu wotakwa iphe ọbu
bya emeẹbekota iphe,
unu kweru ukwe iya.
G'iphe, bụkpoo ndu
bupheru phẹ
mgburugburu wota iphe-ọma;
bya emeeru onye lanụ ono,
gbaru g'a tsụje iya
ebvu ono.
12 Oogwerishije ọkpoma
ndu-ishi egwerishi.
Ndu eze ụnwu-eliphe
nọdu atsụ iya ebvu.

77

Ebvu-ọma, Asafu deru nụ onye-ishi ebvu, bụ Jiedutunu

1 Mu chikuru Chileke lẹ mkpu
g'o yeru mu ẹka.
Mu chikuru Chileke
sụ g'ọ nụma olu mu;
ọ nụma olu mu.
2 Teke mu eje iphe-ẹhuka
bẹ mu chọru
Nnajịuphu.
Ẹnyashi ophu bẹ mu

chilikọtaru ẹka imeli
epfu anụ Chileke;
ọphu ike abvụduru mu.
Tẹme ọphu obu mu ekwedu
g'a dụta iya adụta.
3 Mu nyatarụ gụbe Chileke bya
atsụa ude.
Obu mu bya ebvuru shii
rịkota ọriri jasụ ike
bvụ mu.
4 I meru ọphu mgbẹnya
atụduru mu.
Iphe ono tsụtabe mu l'ẹhu
k'ọphu ọ kpọru mu opfu.
5 Mu bya egude egomunggo
bya elee ẹnya lẹ teke
ndiche; mbụ apha,
dụkpowaa ẹnya ẹnya.
6 Mu bya anyata ẹgube ebvu,
mu shi anọduje agụ
l'ẹnyashi.
Mu bya ebvuru shii rịkota
ọriri mkpụrumkpuru.
A nọnyaa; mu jịa obu mu sụ:
7 "?Nnajịuphu a-jịkawaro anyi
jasụ l'ojejoje tọo?
?Tọ dụkpoedu teke ọo-nọnya
l'o goshi l'anyi dụ iya-a l'obu?
8 ?Ọ pfụru lẹ n-yemobu iya
ono te erwubaẹdu
anyi ẹka jasụ l'ojejoje tọo?
?Ọ dụ g'ọ tọ byaẹdu
emebaru anyi iphe,
o kweru ukwe lẹ ya
e-meru anyi tọo?
9 ?Chileke zọhawaru
obu-imemini nkiya tọo?
?Ọ dụ g'ọ vụwaru ọvuma
sụ lẹ ya taa phụeduru
anyi obu-imemini?"
10 Tọbudu iya bụ; mu sụ:
"Waa iphe,
kachakpọo mu atsụ
l'ẹhu baa.
Ọle mu anyata teke
Ọkalibe-kakọta-shii
ono shi egudeje
ẹkutara iya eme ike."
11 Mu a-nyata iphe-kpaakpaa,
Chipfu shi emeje;
mbụ lẹ mu a-nyatakọta

iphe, dụ biribiri, i shi emeje.
12 Mu e-bvuru shii rịa ọriri l'iphe,
i mekọtaru teke ono.
Mbụ Ọkalibe ọka-ngo,
i shi emeje teke ndiche
bẹ mu a-rivucha l'ọriri.
13 Gụbe Chileke; ụzo ngu dụ nsọ!
?Dẹnu agwa, habe shii gẹ
Chileke anyi?
14 Ọo ngu bụ Chileke,
emeje ọhumalenya.
Iimeje gẹ ndiphe hụma g'ike
dụ-be ngu.
15 I gude ọkpehu ngu gbafụta
ndibe ngu;
mbụ gbafụta oshilọkpa
Jiékọpu yẹe Jiósẹfu.
16 Sụ-a; mini hụmaru gụbe
Chileke;
mbụ l'ẹnyimu,
asọ asọso hụmaru ngu;
ndzụ rwuta iya;
tẹme ogbumini nmahụchaa
pyaapyaapyaa.
17 Igwe dzeru mini;
akpaminigwe
raa gbagbagba;
tẹme ebemu-igwe nọdu alọ
phaaphaa l'ẹkameka.
18 A nụmaru ọda egbigwe,
ịitu l'echi oke phẹrephere.
Ebemu, ịilo phaaphaa bụru
ìphóró, e gude ahụma
ụzo l'eliphe;
Alị l'ophu tsụhu ebvu;
nmahụ jiijiijii.
19 Ị tọgboru gbororo l'echi
eze-ẹnyimu.
I shijaru eze-ogbu-ẹnyimu,
parụ ẹka ghata;
ọphu ọ bụdu l'a hụmaru
ẹka ị zọru ọkpa.
20 Ị gbẹ l'ẹka Mósisu yẹe Erọnu
dua ndibe ngu g'onye
edu atụru.

78

Ẹ́vù, Asafu kwarụ
1 Unubẹ ndu mu; unu nụma
iphe, mu ezi!

Unu ngabẹ nchị nụma opfu,
shi mu l'ọnu!
2 Gẹ mu bya asaa ọnu nmarụ
ẹtu nụ unu;
gẹ mu bya avọshichaa opfu,
e domiru edomi e -shi
teke ndiche.
3 Iphe ono bụ iphe,
anyi nụmajehawaru;
bya abụru iphe, anyi maru.
Ọ bụ iphe, nna anyi oche phẹ
shi akọjehawaru anyi.
4 G'ike Chipfu habe shii;
tẹme waa iphe,
gbaru k'etu ẹpha; yẹe iphe,
dụ biribiri,
o mekọtaru bẹ anyi te
edomiduru ụnwu phẹ edomi;
Anyi e-pfucharu iya ọgbo
ọphu dụkwadu l'iphu.
5 O doberu ụnwu Jiékọpu
omelalị, ẹphe e-tsoje;
bya atụa ekemu dobe;
ọ ngụru angụru l'alị Ízurẹlu;
bya akaru ndiche anyi phẹ
g'ẹphe zikwaa ya
ụnwegirima phẹ.
6 K'ọphu ọgbo ọphu abya nụ
a-maru iya;
mbụ ndu ọphu e teke
anwụkpodaa nụ anwụnwu.
Ẹphebedua egudekwa iya phọ
zia ụnwu nkephẹ.
7 Ọo ya bụ g'ẹphe akpọru obu
ye lẹ Chileke.
Ẹphe ta azọhaedu iphe,
o meshiru.
Ẹphe edobedzua ekemu iya
g'ọ ha.
8 Ẹphe ta adụedu gẹ nna phẹ
oche phẹ shi bụru ọgbo ẹjo
ọkpoma; bụru ọgbo,
kwefuru Chileke ike;
mbụ ọgbo, adụdu teke obu
phẹ ngụjeru angụru l'ẹka
Chileke nọ;
tẹme ọphu ọ dụdu teke ẹphe
pfụshijeru ike l'iphu iya.
9 A makwarụ-a l'unwoke
Ifuremu gude apfụ kwaa
onwophẹ ngwọgu;

obenu l'ọgu tsuru;
ẹphe ye ọkpa l'ọso
gbalachaa.
10 Ọgbandzu ẹphe lẹ Chileke
bẹ ẹphe mebyiru;
ọphu ẹphe emeduru
kụnyabe iphe,
ọ tụru l'ekemu.
11 Ẹphe zọhaa iphe,
Chileke meshiru;
mbụ iphe, dụ biribiri,
o meshiru goshi phẹ.
12 O meshiru iphe,
dụ biribiri l'iphu nna
phẹ oche l'alị Ijiputu
lẹ mgbẹgu Zowanu.
13 Eze Ẹnyimu bẹ o keru
ẹbolechiko dua phẹ dughata.
O mee mini; ọ kpụa
oronmono g'igbụlo.
14 Iphe, o gude dua phẹ l'eswe
bụ urwukpu;
bya egude ìphóró ọku
dua phẹ l'ẹnyashi
mbọku-mbọku.
15 Agbara-mkpuma bẹ ọ
gbajaharu ẹbo l'echiẹgu;
shi l'ẹka ono nụ phẹ mini,
dọru nyịmunyimu
g'oke-ẹnyimu.
16 Ọ bụru ẹka mkpuma gbaru
ọru bẹ o meru;
mini sọshihu sọaha
gborogboro gẹ nggele.
17 Obenu l'ẹphe emeẹle iya-a
iphe-ẹji.
Ẹphe nọele-a l'echiẹgu ono
ekwefụru
Ọkalibe-kakọta-shii ike.
18 Ẹphe lekebekpọo ẹnya wata
ahụ Chileke ama;
mbụ kebekpọepho g'ọ
nụ-dzujeru phẹ ụdu nri,
agụ phẹ nụ.
19 Ẹphe pfuaru Chileke ẹjo opfu
sụ:
“?Bụ gẹ Chileke adụ ike zụa
anyi l'echiẹgu-a?
20 Teke o chiru iphe
l'agbara-mkpuma
bẹ mini shi iya sọshihu;

nggele bụru gborogboro.
Ọle ọ bụ; ?bụ g'ọo-dụfua ike
nụ anyi nri?
Tọo ?ọo-dụfukwapho ike nụ
anyi anụ?”
21 Chipfu -nụmae ya phọ;
ẹhu ghua ya oke eghu.
O woru onwu taphutaphu
ọku kpọberu Jiékọpu;
mbụ woru oke
ẹhu-eghu iya doberu
ndu Ízurẹlu.
22 Kẹle ẹphe te ekwetadụru
lẹ Chileke dụru iphe,
ọ bụ;
tẹme ọphu ẹphe
ekwetakwarụpho
l'ọo-dụ ike dzọo phẹ.
23 Obenu l'ọ sụru akpaminigwe
l'ọwa-a iphe, oo-me;
o mee ya;
tẹme ọ gụhashia ụzo
imigwe;
24 bya edzeeru ndu Ízurẹlu nri
ono, bụ mana gẹ mini.
Ọ bụru akpụru-iphe,
shi l'igwe bẹ ọ nụru phẹ
ẹgube ono.
25 Amadụ ria nri ụnwu imigwe.
Chileke nụ-dzukọtaru phẹ nri,
sụru phẹ eriri.
26 Phẹrephere, eshije l'ụzo
ẹnyanwu-awawa bụ
yẹbedua tụharu iya ụzo
imigwe; ọ wata ezizi.
Nokwaphọ g'o gude ike iya
nwuhaa ọphu eshije
l'ụzo ndọhali; ọ wata ezizi.
27 Anụ, aata atata b'o dzeru
phẹ;
ọ nọdu etsu
gbiigbiigbi g'udzu,
nọ l'alị.
Ẹnu, ephe l'eli bẹ o nwuru nụ
phẹ;
ọ ghakashịhuru phẹ g'ẹja,
kụru l'agụga ẹnyimu.
28 O mee; ẹphe phebatachaa
l'ẹka ẹphe dọru.
Ụlo-ẹkwa phẹ bẹ o shi
anọdujecha ephephe

mgburugburu.
29 Ẹphe ria nri jasụ ẹpho
jigharu phẹ ẹka;
kẹle ọ nụru phẹ iphe,
agụ phẹ nụ.
30 Ọle ẹphe byaru erighe nri
ono, shi agụ phẹ nụ ono;
mbụ l'ẹphe kpụkwadu
iya l'ọnu;
31 Chileke watawaa phẹ
atukoshi oke ẹhu-eghu
iya.
Ọ tụkoepho ndu kachaa
okporokpo l'echilabọ
phẹ gbushia;
mbụ l'ọ tụkoru
ụnwokorobya Ízurẹlu
ono mebyishia.
32 O mechakpọkwa phẹ ẹgube
ono;
ẹphe nọdu
emekwaphọ iphe-ẹji.
O mechakpọoru phẹ
iphe-ọhumalenya ono;
ọphu ẹphe ekwekwaphọ
l'ọ dụru iphe,
ọ bụ.
33 Noo g'o gude o mee ndzụ phẹ
chịhu g'udzu ọnu;
bya egude keteketekpaa
mebyia ndzụ phẹ.
34 Teke ọ haẹru phẹ phọ
gbushia;
ẹphe agbẹ teke ono
chọahaa ya;
mbụ ẹphe alwụkorohu
dakọbe;
ghaaru iya iphu ọzo
lwapfuta iya.
35 Ẹphe anyata lẹ Chileke shi
bụru agbara-mkpuma phẹ;
l'ọo Chileke ono,
bụ Ọkalibe-kakọta-shii
ono bụ onye
gbafụtaru phẹ nụ.
36 Ọle ẹphe gude ọnu phẹ aja
iya ewenu;
mbụ l'ẹphe gude ire phẹ
adzụru iya ụka.
37 Obu phẹ ta anọdu l'ẹka ọ nọ;
ọphu ọ dụdu teke ẹphe

pfụjeru pfụshia ike
l'ọgbandzu ẹphe l'iya.
38 Ọle Chileke aphụjele-a
obu-imemini gụaru
phẹ nvụ l'ẹjo-iphe ono,
ẹphe anọduje emegbabẹ ono;
ọphu o mebyishiduru phẹ.
Ugbo olemole bẹ ọ
lọ-phuchawaru
ẹhu-eghu iya azụ;
ọphu ọ tụkoduru oke
ẹhu-eghu iya ono g'ọ
ha wụa phẹ l'ishi.
39 Ọ nọdu anyataję l'ẹphe bụ
anụ-ẹhu;
l'ẹphe bụ phẹrephere,
ezi ezizi,
ete eziphujehẹdu azụ
m'o zighatawa.
40 Ugbo olemole bẹ ẹphe
kwefuwaru iya ike
teke ẹphe eje l'echiẹgu;
mbụ kpatsu iya iwe l'alị,
dabyiru mgbegere.
41 Tekenteke kpọo bẹ ẹphe shi
anọduje ahụ Chileke ama.
Ẹphe shi anọduje eme Onye
dụ Nsọ kẹ ndu Ízurẹlu
iphe ẹhu-eghu.
42 Ọphu ẹphe anyataẹduru
ọkpehu iya ono;
mbụ ọkpehu ono,
o gude gbafụta phẹ l'ẹka
ndu shi eme phẹ mkpawere ono;
43 bụ iya bụ mbọku, o meru;
a hụma-dzuru iphe,
dụ biribiri,
o meru lẹ Ijiputu; mẹ iphe,
dụ ebvu, o meshiru lẹ
mgbẹgu Zowanu.
44 O meru nggele nggele phẹ;
ọ ghọshia mee.
O mee ọphu mini,
dọru l'ẹnyimu adụdu
k'angụngu.
45 Ọ chịru ijiji ye;
ọ tụru wowowo bya
anụa phẹ chịipfuu;
bya achịru mbara ye;
o mebyishia alị phẹ.
46 Iphe, ẹphe kụru l'alị bẹ ọ

chịru ịnyarinya yee;
ọ tapyashịa;
bya achịru igube yeru ndu
ọphu mịru amịmi;
ọ tafụ iya.
47 Oshi sịkamo phẹ bẹ o gude
akamini tụpyashia;
bya egude iji ụguru
mebyishia akpụru
vayịnu phẹ.
48 Eswi phẹ bẹ o gude ẹjo
akamini ono tugbushichaa;
bya egude ire egbigwe
tugbushikọta
iphe-edobe phẹ g'ọ ha.
49 Ọ tụko oke ẹhu-eghu
iya g'ọ ha vuru byabẹ
phẹ l'ishi.
Ọ chịta ụnwu-ojozi-imigwe
ye g'ẹphe je
emeghe nkephẹ.
50 Ọ tọru ẹhu-eghu iya ono
owere;
ọphu ọ machịduru ẹka
iya nafụta phẹ g'ẹphe
ta anwụhu.
O woru phẹ haarụ ẹjo
iphe-ememe g'o
meghee nkephẹ.
51 Iphe, bụkpoo ndu bụ ọkpara
l'alị Ijiputu bẹ o
gbukọtaru egbugbu;
mbụ mebyishichaa nwa,
vuru ụzo kpọo
onyemonye iphu
l'alị Hamu.
52 Obenu lẹ ndibe iya bẹ ọ tọru
nwẹhu rwua g'onye erwu
atụru rwufuta;
bya echee phẹ g'eecheje
atụru-a gude
dughaa echiẹgu.
53 O dukpọeru phẹ phọ chiriri
werere; gẹ ndzụ ba gụ phẹ;
obenu lẹ ndu ọhogu iya
bẹ ọ harụ;
eze-ẹnyimu rigbushikọta.
54 Tọbudu iya bụ;
o dua phẹ durwua ẹka
bụ oke alị iya, dụ nsọ;
mbụ durwua phẹ l'úbvú

ono,
o gude ẹkutara iya
lwụta ono.
55 Ọ chịa ndu ọhozo
ịkpabaka chịfuchaa
l'iphu phẹ;
bya eworu alị phẹ keeru
ndu Ízurẹlu g'ọ bụru
okiphe phẹ.
O chịru ọkpa-ipfu Ízurẹlu ye;
ẹphe buchishia alị
phẹ ono.
56 Ọle ẹphe mechaẹleru-a
hụa Chileke ama;
bya ekwefụru
Ọkalibe-kakọta-shii ike;
mekọta iphe, bụkpoo iphe,
ọ sụru g'ẹphe te emejeshi.
57 Ẹphe tsoo ọkpa nna phẹ oche;
gbakụtaru Chileke azụ;
tẹme ẹphe bụru ndu
adụdu onye gude ire
phẹ ẹka.
Onye daphuberu phẹ nụ
dụ g'onye
daphuberu okpete.
58 Ẹphe gude ẹka ẹphe agwajẹ
iphe,
ẹphe dobegbaaru l'ẹkameka;
gude kpatsua Chileke iwe;
mbụ kpatsu iya;
o koaharụ ntẹkpe,
ẹphe pyịshiru okophoo.
59 Gẹ Chileke hụmaru iya bẹ ẹhu
ghushiru iya eghu ike.
Ọ jịkaepho ndu Ízurẹlu
jịkanyia ẹnya.
60 Ọ nọ-buhu l'ụlo-ẹkwa nkiya
ono, dụ lẹ Shilo;
mbụ ụlo-ẹkwa ono,
bụ yẹbedua gude ẹka
iya kpọbe l'echilabọ
ụnwu-eliphe.
61 O woru okpoko ọgbandzu
iya haa; ndu ọhogu iya
lwụta l'ọgu;
mbụ okpoko ọgbandzu,
bụ iya egoshije g'ike iya
habe shii;
bya abụru iphe,
egoshije g'ọ dụ-be biribiri

bẹ ọ parụ haa l'ẹka
ndu ọhogu iya.
62 Ọ harụ ndibe iya; e gbushia
phẹ;
noo kẹle ndu ono,
bụ okiphe iya ono bẹ
kpatsuru iya iwe.
63 Nwada phẹ ta adụdu onye
byaru phẹ alụta;
noo kẹle ụnwokorobya
phẹ bẹ ọku tsugbushibẹberu.
64 Ndu uke Chileke phẹ bẹ
e gude mma gbushia;
ọphu ụnwanyi,
ji phẹ nwụhuru anọjeedu
l'ụlo-maa ndu shi alụ
phẹ nụ.
65 A -nọnyaa; Nnajịuphu
kwolihu g'onye shi
eku mgbẹnya;
mbụ kwolihu g'onye shi
ngụa mẹe;
ọ lọta iya phube;
66 bya enwuphu ndu ọhogu
iya azụ;
mee phẹ iphe-iphere,
ichi iya te nwedu echihu
jasụ l'ojejoje.
67 Oshilọkpa Jiósẹfu l'ophu bẹ
ọ jịkakotaru;
mbụ l'ọkpa-ipfu Ifuremu bẹ
ọ tọ họtaduru.
68 Obenu l'ọ gbẹchia họta
ọkpa-ipfu Jiuda;
bụ iya bụ úbvú Zayọnu ono,
o yeru obu ono.
69 Ọ bya eworu ụlo iya,
dụ nsọ kpụa; ọ ha g'oke úbvú;
mbụ kpụa ya; ọ dụ g'eliphe,
ọ tụru ọkpa iya; ọ bụru iphe,
a-nọ jasụ l'ojejoje.
70 Ọ họtaru onye-ozi iya,
bụ Dévidi;
bya edufuta iya l'ẹka ọ nọ
l'ọdu atụru.
71 O dufutaru iya l'ẹka ooche atụru
g'ọ bya eleta ndibe iya,
bụ ụnwu Jiékọpu ẹnya;
mbụ g'ọ kpọ-zijeru ụnwu
Ízurẹlu, bụ okiphe iya ụzo.

72 Dévidi gudekpọepho obu,
gụru ìphóró leta phẹ ẹnya;
bya egude ọkpobe
mmamiphe chịkota phẹ
lẹ chiriri werere.

79

Ebvu-ọma, Asafu deru

1 Gụbe Chileke; hụmanu lẹ ndu
ọhozo sọ-kputewaru
alị ono,
bụ okiphe ngu ono.
Ẹphe pharwụshiwaru eze-ụlo
ngu ono, dụ nsọ ono;
bya emewaa Jierúsalẹmu;
ọ bụru ikpọzu.
2 Odzu ndu ejeru ngu ozi
bẹ ẹphe wowaru
tọgbogbaaru ẹnu,
ephe l'eli g'o ria;
mbụ l'odzu ndu dụru ngu
nsọ bẹ ẹphe wowaru
tụaru anụ-ẹgbudu
nanụ nanụ.
3 Jierúsalẹmu l'ophu gba
mgburugburu bẹ
ẹphe gbashịru
mee nemadzụ gẹ mini;
ọphu ọ dụedu onye
nọkwadu nụ, e-gburu
ẹja tukobe ndu ono,
wụshiru ẹgube ono.
4 Ndu obutobu anyi phẹ mẹ
ndu bupheru anyi
mgburugburu
tụko ekweru anyi une bya
achị anyi ọchi.
5 ?Bụ teke ole bẹ ẹhu
e-ghuberu ngu eghu
gụbe Chipfu?
?Ẹhu e-ghuwa ngu rọ eghu
jasụ l'ojejoje tọo?
?Bụ teke ole bẹ okophoo
ngu e-nwuberu
phuruphuru g'ọku
kparụ?
6 Wonụru ẹhu-eghu ngu
tukoshi ndu ọhozo ono,
amadụ ngu nụ ono!
Tukoshikwa iya phọ alị-eze
ono,

ete ekujedu ẹpha ngu ono!
7 Kẹle ẹphe gbuwaru oshilọkpa
Jiékọpu pyaapyaa;
bya emebyishiwa unuphu
ibe phẹ.
8 Te emekwa g'anyi nwụa
ọnwu iphe-ẹji,
nna anyi oche phẹ meru!
Phụaru anyi obu-imemini
ẹgwegwa;
kẹle anyi dabyiwaru
mgbegere.
9 Yeru anyi ẹka jiko Chileke;
mbụ gụbedua,
bụ onye ndzọta anyi;
k'ọphu ee-shi nno kwabẹ
ẹpha ngu ùbvù.
Gụaru anyi nvụ l'iphe-ẹji anyi;
nafụta anyi;
g'ẹpha ngu apfụru!
10 ?Dẹnu g'o gude ndu ọhozo
je a-nọduje ajị-phe sụ:
“?Dẹnu ẹka Chileke
phẹ nọ?”
Nọdunu l'iphu anyi mee gẹ
ndu ọhozo ono madzuru
l'ị gwataru ụgwo ọchi
ndu ejeru ngu ozi ono,
e gbushiru ono.
11 G'ude, ndu nọ l'ọka mkpọro
atsụ rwunaa ngu nchị!
Gudenụ ọkpehu ngu mee gẹ
ndu e kperu mpfugbu
nweru onwophẹ.
12 Pfụa obutobu anyi phẹ ụgwo
iphe,
ẹphe meru ngu ugbo ẹsaa;
mbụ iphe-iphere,
ẹphe mekọtaru kpua
gụbe Chipfu.
13 Ọo ya bụ g'anyịbe ndibe ngu
etua ngu ẹpha jeye
l'ojejoje;
mbụ anyịbe atụru,
iiche echeche ono;
mbụ l'anyi e-tu ngu ẹpha;
e -shi l'ọgbo
sweru ọgbo.

80

Ebvu-ọma, Asafu deru
nụ onye-ishi ebvu;
g'e gude olu ebvu, "Ojimbvu Ọgbandzu"
gụa ya

1-2 Ngabẹnu anyi nchị l'olu;
gụbe onye eche Ízurẹlu
g'onye eche atụru;
bya abụru onye anọduje
erwu Jiósẹfu g'onye
erwu igwe atụru eje
lẹ nri.
Gẹ gụbe onye ono,
sụgaru l'echilabọ chierobu
ono chinaa g'anwụ
l'iphu ndu Ifuremu;
waa ndu Benjiaminu;
yẹe ndu Manásẹ!
Jiko rụkotanu ike ngu bya
adzọta anyi!
3 Dophunu anyi azụ l'ọnodu
anyi jiko Chileke!
G'iphu ngu gbua nwịinwii
l'ẹhu anyi;
k'ọphu aa-dzọta anyi.
4 Gụbe Chipfu bụ Chileke;
bya abụru Ọkalibe-Kakọta-Ike;
?ẹhu e-ghukpọo ngu eghu
ghuberu teke ole;
mbụ kẹ g'ị tị nụmaje epfupfu,
ndibe ngu epfu anụ ngu?
5 Nta-a bẹ i mewaru phẹ;
ẹnya-mini bụru phẹ nri
eriri;
bya emee phẹ;
ẹphe ngụa ẹnya-mini,
jiru ochi njaka-ọnu.
6 I mewaru; ndu obutobu anyi
phẹ nọdu ekweru anyi
une;
tẹme ndu ọhogu anyi nọdu
achị anyi ntụmatu.
7 Dophunụ anyi azụ l'ọnodu
anyi; jiko Chileke,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike!
G'iphu ngu gbua nwịinwii
l'ẹhu anyi;
k'ọphu aa-dzọta anyi.
8 Ọo ngu shi l'alị Ijiputu gude
akpụru vayịnu wolata;

bya atụko ndu ọhozo
chịfuchaa l'alị phẹ;
bya eworu iya kụa.
9 Ọo ngu gude ẹka ngu
gbuchaa ẹka ị kpọberu
iya egbucha.
Ọ bya agbaa ọgbarabvu,
tụkoru alị ono l'ophu
jedzuru.
10 Ọ jaa àjàjà jachikọta úbvú
l'ophu;
mbụ l'ẹkali iya haẹpho
ephekerephe
ephekerephe g'eze
oshi sida.
11 Ẹpfukala iya jedzuru
oke-ẹnyimu.
Ọ tụko ẹkameka kpofushia
jasụ l'ẹnyimu
Yufurétisu.
12 ?Dẹnu g'ọ nwụru ọ gbẹchia
bụru nta-a bẹ i jeru
eworu mgbabu iya
phọkashia;
k'ọphu onyemonye,
aghata nụ ejeje je awọo
akpụru iya g'ọ dụ iya?
13 Ezi-ọswa shi l'oke ọswa
wụ-pfuta iya bya
atakwoshia ya;
tẹme ụnwu anụ,
i meru dobe l'ẹgbudu bụru
iya bẹ ẹphe gude
azụ onwophẹ.
14 Lwaphutanụ azụ lwapfuta
anyi; jiko Chileke,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike!
Gbẹnu l'imigwe lefu ẹnya
hụmakpodapho iphe,
anwụ nụ.
Jiko letanụ vayịnu
ngu-a ẹnya;
15 mbụ ọgbarabvu iya ono,
bụ gụbedua gude ẹkutara
ngu yee ya;
mbụ nwa nwoke,
bụ gụbedua gude ẹka ngu
zụa ya zụ-tsee.
16 Ome vayịnu ngu ono bẹ
e gbubushiakwarụ.
E gudeakwa ọku tsupyashịa
ya.

Ọ bụru mba, ị gbanwụberu
iphu baarụ ndibe ngu
meru iphe,
ẹphe watarụ alaa l'iyi.
17 Wonụru ẹka tukobe nwoke ono,
nọ ngu l'ẹkutara ono;
mbụ nwa nwoke ono,
bụ gụbedua gude ẹka ngu zụa
ya zụ-tsee ono.
18 Ọo ya bụ g'anyi aghabuhuru
ngu okotazụ.
Jiko phunwunaa anyi g'ọku;
g'anyi awata eku ẹpha
ngu ọzo.
19 Dophunụ anyi azụ l'ọnodu
anyi;
jiko Chipfu, bụ Chileke;
bya abụru
Ọkalibe-Kakọta-Ike!
G'iphu ngu gbua nwịinwii
l'ẹhu anyi;
k'ọphu aa-dzọta anyi.

81

Ebvu, Asafu deru nụ
onye-ishi ebvu;
g'e gude ngwa ebvu,
jíta gụa ya
1 Unu gụa ebvu ẹhu-ụtso nụ
Chileke;
onye bụ iya bụ ike anyi!
Unu gude ẹhu-ụtso gbọo ọgboo
l'iphu Chileke kẹ
Jiékọpu!
2 Unu watanụ agụ ebvu;
kụru nkwa ye iya!
Unu akpọoru iya ogumogu;
waa une ẹrengete!
3 Unu gbunaa opu m'ọnwa
fụepho k'ọ̀phúú!
Unu gbukwaa ya phọ m'ọnwa
dzuẹpho edzudzu;
a wata ọbo-iphe.
4 L'iphe ono bụkwa omelalị,
a tụru doberu ndu Ízurẹlu;
mbụ l'ọo iphe,
Chileke kẹ Jiékọpu tọru
ọkpa sụ g'e tsoje.
5 Ọo ekemu, o meru o shihu
ike;
bya asụ gẹ Jiósẹfu

meje iya;
mbụ teke ono,
o tsoru ndu Ijiputu ọgu
onoya.
Olu, mu anụ te edokwaru
mu ẹnya.
6 Olu ono sụru: Ọo mbẹdua
pafụru phẹ oke ivu ono,
shi nọdu phẹ l'ukuvu ono;
mbụ bya ezia phẹ nkata
ivu ono,
ẹphe shi vuru ono.
7 Teke unu eje iphe-ẹhuka bẹ
unu kuru mu oku;
mu nọdu l'urwukpu gude
egbigwe za unu ẹnu
bya adzọta unu.
Mu gude mini Meriba hụa
unu ama.
8 Unubẹ ndibe mu;
unu ngabẹkpodapho;
gẹ mu lọo unu ẹka lẹ nchị!
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
unu ngabẹkpodaru mu
phọ nchị!
9 G'ọ tọ dụkwa iphe ọzo,
unu e-dobe agwa
agwagwa
l'echilabọ unu!
Tẹme ọphu ọ dụkwa iphe ọzo,
unu a-bajẹru ẹja.
10 Noo kẹle ọo mbẹdua bụ
Chipfu;
bya abụru Chileke unu.
Ọo mbẹdua bụ onye
dufutaru unu l'alị Ijiputu;
mbụ-a;
unu sakpọdapho ọnu
unu gabala gẹ mu
wụ-jia ya awụ-ji!
11 “Obenu lẹ ndibe mu te
eyeduru mu ọnu;
mbụ lẹ Ízurẹlu te
ekwedu nọdu mu l'ẹka.
12 Tọbudu iya bụ;
mu wonụru phẹ haarụ
ẹjo ọkpoma phẹ;
g'ẹphe tsowarụro iphe,
ẹphe rịtaru l'obu phẹ.
13 Sụ-a; ọme ọo kẹ gẹ ndibe
mu ngabẹru mu nchị;

ọme ọo kẹ gẹ ndu Ízurẹlu
tsoo ụzo, mu tọru phẹ;
14 emekpe ndu ọhogu phẹ
ta adụkpodaa iphe,
o gege abụru mu.
Mu gege ewoẹrupho ẹka byabẹ
ndu achị phẹ lẹ njọ;
chịa phẹ ọkpu-akpọhu.
15 Ono gege eme gẹ ndu mụbe
Chipfu dụ ashị woze
onwophẹ alị l'iphu mu;
ọdumeka mu ahùa phẹ
ahùhù jasụ l'ojejoje.
16 Obenu l'unubẹdua bẹ
mu gege egude
ọkpobe ereshi zụa;
bya egude manụ-ẹnwu,
shi l'agbara-mkpuma
nụ-jia unu ẹpho.”

82

Ebvu-ọma, Asafu deru

1 Chileke bataakwaru lẹ
ndzukọ ndu-ikpe.
Ọ nọ l'ẹka ono g'o kpee phẹ
ikpe.
2 Sụ-a: “?Bụ teke ole bẹ unu
e-kpeberu ikpe,
apfụduru-ọto?
Mbụ-a; ?bụkpoo teke ole bẹ
unu a-gbaberu ndu
ẹjo-iphe ọdzori?
3 Unu hanaaru ndu ụkpa waa
ndu enwedu nna enge!
Unu kpenaaru ndu aakpa
ẹhu waa ndu akpa nri
ikpe, pfụru ọto!
4 Unu gbafụtanu ndu ụkpa waa
ndu adụdu g'ọ dụ phẹ;
shi nno nafụta phẹ l'ẹka
ndu ẹjo-iphe!”
5 Ọ tọ dụdu iphe, ẹphe maru;
tẹme ọphu ọ dụdu iphe,
edoje phẹ ẹnya.
Ẹphe anọduje erwu dadishi
l'ọchii.
Ẹka a tụru ọkpa eliphe-a
l'ophu tụkoakwaru
anga anganga.
6 Mu sụru-a: “Mu makwarụ-a
l'unu nọ-chiru ẹnya

mụbe Chileke;
mbụ lẹ g'unu ha bụkota ụnwu
Ọkalibe-kakọta-shii;
7 Obenu l'unu e-mechaa nwụhu
gẹ nemadzụ mmanụ.
Unu e-mechaa daa gẹ
ndu-ishi ọzo adajẹ.”
8 Gbalihunụ gụbe Chileke;
kpee ndiphe ikpe!
Kẹle ọhamoha bụkota iphe,
i nwe enwenwe.

83

Ebvu-ọma, Asafu deru

1 Gụbe Chileke; ta agbashịnu
nkụchi!
Sụ-a; gụbe Chileke;
ba nọdushinu
nggujingguji!
Jiko ba adashịnu kọkoroko!
2 ?Ị hụmawaru gẹ ndu ọhogu
ngu aphụ temutemu;
waa gẹ ndu ị dụ ashị
eseli ishi.
3 Ẹphe gude ẹregede achị idzu
ndibe ngu; mbụ achị iphe,
ẹphe e-me ndu dụ ngu l'obu.
4 Ẹphe epfu sụ: “Unu bya
g'anyi tụko ọha ono
l'ophu lwụa.
G'anyi mee g'ẹpha Ízurẹlu
chịhukpoepho l'ophu
l'ophu.”
5 Ẹphe bụru obu lanụ;
idzu phẹ wụa nanụ.
Ẹphe riwaru nte l'ẹphe e-me
ngu ẹjo-iphe.
6 Ndu ọnu-ụlo Edọmu;
yẹe ndu Ishimẹlu;
waa oshilọkpa Hega;
waa kẹ Mówabu.
7 Waa ndu Gebalu;
yẹe ndu Amọnu;
waa ndu Amalẹku.
Ndu Filisitayinu yịkwa iya
phọ;
ndu Taya yịru iya.
8 Tẹme ndu Asiriya bya
ayịkwaru iya phọ.
Ẹphe chịkoberu onwophẹ

g'ẹphe bụru agbaru-ike
ndibe Lọtu.
9 Menaa phẹ iphe,
i meru Midiyanu.
Mee phẹ g'i meru Sizera yẹe
Jiabinu l'ọkpa ẹnyimu
Kishọnu;
10 mbụ ndu ono,
i meru ẹphe bụru
mkpurupyata lẹ
Enu-Dọru; bya emee;
ẹphe reshihụ kụru l'alị;
bụwaruro ikpọzu,
emekwa alị.
11 Menaa ndu eze phẹ iphe,
i meru Orẹbu; waa iphe,
i meru Zeyẹbu.
Mekwaaphọ ndu-ishi phẹ
iphe,
i meru Zeba waa
Zalụmuna.
12 Mbụ ndu ono, sụjeru: "Unu
g'anyi lwụa alị Chileke
l'ophu lwụta nworu."
13 Jiko Chileke nkemu;
menaa phẹ g'ẹphe dụ
g'ẹswa ekpofu;
mbụ g'ẹphe dụ g'ẹswa ereshi,
phẹrephere zikashịru.
14 G'ọ bụru g'ọku anọduje alwa
wọowoowoo l'ọswa-a;
ọzoo g'ọku etsuje úbvú-a
15 bụ g'ii-nwuru
phuruphuru g'oke
phẹrephere chịa
phẹ ọso;
tẹme l'i gude oke
phẹrephere ngu ono mee
gẹ ndzụ rwuta phẹ.
16 Menaa g'iphere ji phẹ iphu;
k'ọphu ndiphe a-wata achọ
ụzo,
ẹphe e-shi maru ẹpha
gụbe Chipfu.
17 G'e meje phẹ iphe-iphere;
mejeru ndzụ-agụgu ye
phẹ l'iphu
mkpụrumkpuru!
G'ẹphe gudekwa iphere
laa maa!
18 G'ẹphe eshi nno maru l'ọo

gụbe onye ono,
ẹpha ngu bụ Chipfu ono
bụ Ọkalibe-kakọta-shii lẹ
mgboko mgburugburu.

84

Ebvu-ọma, e deru nụ onye-ishi
ebvu g'ụnwu Kora gụa;
g'e gude ngwa ebvu,
jíta gụa ya

1 Gụbe Chipfu,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike;
Iphe, ẹka i bu amakwanụ!
2 Ọogushi obu mu ike;
mbụ lẹ meji atọfuakwa
mu atọfu ẹka ọogu
mu anọdu
l'eze-ụlo Chipfu.
Obu mu; m'ogwẹhu mu l'ophu
ara araku Chileke ono,
dzụ ndzụ ono.
3 Lenu l'ụnwu ogbe nwechaaru
ẹka ẹphe bugbaa
l'eze-ụlo ngu ono.
Agbẹta nwekwarụpho ẹka
ẹphe akpajẹ ẹpfune;
mbụ ẹka ẹphe anọduje
zụshia ụnwu.
Ẹka ono bụ lẹ mgboru
ọru-ngwẹja gụbe Chipfu,
bụ Chileke mu;
bya abụru
Ọkalibe-Kakọta-Ike;
bya abụkwarupho
Eze mu.
4 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu bu
ebubu l'eze-ụlo ngu;
noo kẹle ẹphe anọduje
l'ẹka ono etu ngu ẹpha
mkpụrumkpuru.
5 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu bụ
ngu bụ agbaru-ike phẹ;
mbụ ndu bụ iphe,
uche iya echije phẹ ẹhu
bụ g'ẹphe e-me jerwua
úbvú Zayọnu.
6 Ọobujeru; ẹphe -nọdu
awụghata lẹ nsụda Baka;
l'ọ dụ g'ẹka mini asọ
gborogboro;
tẹme l'ọ dụkwa phẹ phọ

g'ẹka mini udzumini
dzeshiru ike;
tụko ẹkameka tụkashia
okpuru okpuru.
7 Ẹphe eshije l'ike dasweru ike
gbiriri jasụ teke ẹphe
a-tụko je apfụru l'iphu
Chileke l'úbvú Zayọnu.
8 Gụbe Chipfu, bụ Chileke,
bya abụru Ọkalibe-Kakọta-Ike;
nụmanu epfupfu,
mu epfu anụ ngu!
Ngabẹru mu nchị;
gụbe Chileke kẹ Jiékọpu!
9 Lenaa ẹnya hụma onye ono,
egbobutaje anyi ono
gụbe Chileke!
Lenaa onye ono ẹnya;
mbụ onye ono,
ị wụru manụ l'ishi;
gude mee ya;
ọ bụru eze ono!
Meeru iya eze-iphe-ọma!
10 Anọ ujiku ophu l'eze-ụlo
ngu kakwa ree eme
l'anọ ụnu apha labọ
l'ụkporo apha iri
l'ẹka ọzo.
Ọ kakwa mu ree gẹ mu bụru
onye agụhajeru ndu abata
l'eze-ụlo Chileke ụzo;
eme lẹ mu jeru atụsaru
ẹhu l'ibe ndu ẹjo-iphe.
11 Kẹle Chipfu, bụ Chileke dụ
g'ẹnyanwu;
bya abụru onye
egbobutaje anyi.
Chipfu emejeru ndiphe
eze-iphe-ọma;
bya emeje g'a kwabẹ
nemadzụ ùbvù.
Ọ tọ dụdu iphe, dụ ree,
o kejeru ẹka mbvu l'ọ tọo
nụdu iya ndu ụta adụdu
lẹ ndzụ phẹ.
12 Gụbe Chipfu,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike;
ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ
onye dakoberu ngu nụ.

85

Ebvu-ọma, e deru nụ
onye-ishi ebvu g'ụnwu Kora gụa

1 Gụbe Chipfu; i goshiru l'alị
ngu dụ ngu l'obu.
Ọ bụru iphe ono meru g'o
gude i duphuta ndibe
Jiékọpu azụ l'alị phẹ;
mbụ ndu e shi kpụa lẹ ndzụ.
2 Ẹjo-iphe, ndibe ngu meshiru
bẹ ị gụru phẹ nvụ;
bya eworu iphe kpube l'iphe-ẹji,
ẹphe meshiru g'ọ ha.
3 Ị tụkowaru oke ẹhu-eghu
ngu g'ọ ha gwọbe;
bya apakọtaru ẹhu-eghu ono,
meru;
ẹnya nọdu ata ngu
kpịtikpiti ono parụ haa.
4 Dophunụ anyi azụ l'ọnodu
anyi; jiko Chileke,
bụ onye ndzọta anyi.
Hanaa avụru anyi ọvuma!
5 ?Iphe, anyi meru ngu
e-ghuwa ngu rọ eghu
jasụ l'ojejoje tọo?
Mbụ-a; ?ịi-hawarọ ẹhu-eghu
ngu ono g'o shi l'ọgbo
sweru ọgbo tọo?
6 ?Tịi kabẹkpodaa mee g'anyi
jakerehu ọzo;
shi nno mee g'ẹhu
kabẹkpoo tsọo ndibe
ngu ụtso?
7 Goshinụ anyi l'i yeru anyi
obu jiko Chipfu!
Dzọnaa anyi l'onwongu!
8 Gẹ mu nụmaeshikwa
iphe, Chileke,
bụ Chipfu epfu.
O kweru ukwe sụ lẹ ya e-me
g'ẹhu dụ ndibe iya guu;
mbụ ndu dụru iya nsọ.
Ọle iphe, ẹphe a-kwa ẹnya bụ
g'ẹphe ta laphubahẹ
azụ l'eme eswe.
9 Iphe, doru ẹnya bụ lẹ ndu
atsụ Chipfu ebvu bẹ
ọobyaakwa adzọta;
k'ọphu o-gbu-nwịinwii

ya a-nọdu l'alị anyi.
10 N-yemobu yẹe ire-lanụ a-gba
onwophẹ ndzuta;
apfụbekoto yẹe
ẹhu-guu anmaa
onwophẹ akpa.
11 Ire-lanụ e-shi l'eliphe
mifutachaa;
tẹme apfụbekoto agbẹ
l'imigwe lee ẹnya l'eliphe.
12 Chipfu a-bụru iphe,
dụ ree bẹ ọo-nụkota;
bya emee g'iphe,
anyi meberu l'alị anyi
mehu emehu.
13 Apfụbekoto e-vutajẹru
iya ụzo;
je atọoru iya gbororo,
ọo-nọdu eshi.

86

Epfupfu, Dévidi
pfuru nụ Chileke
1 Ngabẹnu nchị; gụbe Chipfu;
zanụ mu ẹnu!
Kẹle mbẹdua bụ onye ụkpa;
bya abụru onye adụdu
g'ọ dụ iya.
2 Letanụ mu ẹnya;
kẹle mu yeru ngu obu.
Ọo ngu bụ Chileke mu;
dzọnaa mụbe onye-ozi ngu,
dakoberu ngu nụ.
3 Phụaru mu obu-imemini;
jiko Nnajịuphu;
kẹle mu eku ngu oku
mkpụrumkpuru.
4 Menaa g'ẹhu tsọo mụbe
onye-ozi ngu ụtso;
kẹle ọo gụbe Nnajịuphu bẹ
obu mu l'ophu araku.
5 Gụbe Nnajịuphu bụ onye ọma;
bya abụru onye agụjeru
nemadzụ nvụ.
Iphe, bụkpoo ndu arakuje
ngu nụ bẹ iiyeje obu
yegharụ iya ẹka.
6 Nụmanu epfupfu,
mu epfu anụ ngu
jiko Chipfu!

Ngabẹnu nchị nụma mkpu,
mu echiku ngu g'i meeru
mu eze-iphe-ọma!
7 Iphe -nọdu atsụ mu l'ẹhu bẹ
mu a-kpọ-kuje ngu;
kẹle mu maru l'ịi-nụma olu
mu.
8 Agwa, nọkota nụ ta adụdu
ọphu atụru gụbe Nnajịuphu;
ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe eme,
dụru ọphu aatụ eyeru
ọphu gụbedua eme.
9 Ọhamoha ono,
i gude ẹka ngu mee ono
l'e-mechaa byakọta bya
abaarụ gụbe Nnajịuphu ẹja;
bya etua ngu ẹpha.
10 Noo kẹle ị parụ ẹka;
tẹme ị nọdu emeje iphe,
dụ biribiri.
Ọo ngu kpoloko kpẹekpu bẹ
bụ Chileke.
11 Jiko Chipfu; zinaa mu
ụzo ngu;
k'ọphu mu a-nọdu
etso ụzo ire-lanụ ngu ono.
Menaa g'ọriri mu ta agbashị
mu ụzo ọtu l'ẹka ị nọ;
k'ọphu mu a-nọdu
atsụ ẹpha ngu ebvu.
12 Mu gude obu mu g'ọ ha
ekele ngu ekele;
gụbe Nnajịuphu,
bụ Chileke mu.
Mu e-tu ngu ẹpha jasụ
l'ojejoje;
13 kẹle i yeru mu obu
yegharụ mu iya ẹka.
Noo kẹle ị nafụtaru ndzụ
mu l'alị-maa.
14 Oowaa Chileke! Ndu eku
onwophẹ wulihuakwaru
bya mu etso ọgu.
Tẹme ndu ewebushi akụrepho
dzukọbe g'ẹphe gbua mu;
mbụ ndu ono,
te eyeduru gụbe Chileke
ọnu ono.
15 Obenu lẹ gụbe Nnajịuphu
bụ Chileke,
aphụje obu-imemini;
bya abụru onye emeje

eze-iphe-ọma.
Ẹhu te eghujedu ngu eghu
ẹgwẹgwa;
tẹme ị nọdu eyeje obu
yegharụ iya ẹka;
bya abụru onye apfụshije
ike l'iphe, i pfuru.
16 Ghanaaru mu iphu;
meeru mu eze-iphe-ọma!
Wonụru ike ngu ye mụbe
onye-ozi ngu l'ẹhu!
Dzọnaa mụbe nwa,
nwanyị ono,
ejeru ngu ozi ono nwụru!
17 Goshinu mu iphe-ọhubama,
e-me gẹ mu maru l'ị
bụ onye ọma;
k'ọphu ndu ọhogu mu
a-hụma iya; iphere egude phẹ;
noo kẹle gụbe Chipfu
gbaru mu mkpu bya
adụa mu obu.

87

Ebvu-ọma, ụnwu Kora gụru

1 Chipfu tụwaru ọkpulo iya
l'eli úbvú, dụ nsọ.
2 O yeru Zayọnu ẹnya;
yeghata iya g'o yeberu iphe,
bụkpoo ẹka ọzo,
ụnwu Jiékọpu bu.
3 Gụbe eze mkpụkpu kẹ
Chileke; iphe,
dụ biribiri bẹ eepfukwa
akụnyabe ngu:
4 “Ndu Réhabu; yẹe ndu
Bábilọnu bẹ mu
gụakwaru ye lẹ ndu
maru mu nụ.
Ndu Filisitayinu;
yẹe ndu Taya;
waa ndu Kushi bẹ mu
gụkwarupho ye iya.
Ndu ono g'ẹphe ha bẹ
aa-tụko gụru ye lẹ ndu
a nwụru lẹ Zayọnu.”
5 Mbụ lẹ-a; ee-pfuje phota
Zayọnu sụ:
“Onye ọwa-a; yẹe onye ọphuu
bẹ a nwụkwaru l'ime iya.
Ọ bụru Ọkalibe-kakọta-shii

l'onwiya l'e-me iya g'ọ
ngụru angụru.”
6 Chipfu e-de l'ẹkwo,
o deru ẹpha ndiphe sụ:
“Onye ọwa-a bẹ a nwụru
lẹ Zayọnu.”
7 Ndu agụ ebvu;
waa ndu ete iya etete
a-tụko gụa ebvu sụ:
“Ọo lẹ Zayọnu bẹ mini ndzụ
gbẹ asọshiru phẹ!”

88

Ebvu-ọma; ẹ́vù, Hemanu,
bụ oshilọkpa Ẹzura
kwarụ nụ onye-ishi ebvu
g'ụnwu Kora gụa; g'e
gude olu aphụ kwaa ya
1 Jiko Chipfu, bụ Chileke,
adzọje mu nụ;
mu nọwaa l'iphu ngu
kwaa ẹkwa onwomu;
kwakọta iya eswe l'ẹnyashi.
2 G'epfupfu, mu epfu anụ ngu
rwunaa ẹka ị nọ!
Ngabẹnu nchị l'olu ẹkwa mu!
3 Kẹle ndzụ mu l'ophu bụwaa
iphe-ẹhuka jiru iya;
tẹme ndzụ mu nọduwaa
ilu phakuu.
4 A gụwaru mu ye lẹ ndu
aabyawaa ekpochi
ẹja l'ilu.
Mu dụwaa gẹ nwoke,
ike bvụru.
5 E wowaru mu gbadoru
ndu maa.
Mu dụwaa g'onye e gburu
tọgbo l'ime ilu;
mbụ gẹ ndu ono,
ta adụedu g'ẹphe ha dụru
onye ọphu ị nyatarụ ono;
mbụ ndu ono,
unu l'ẹphe bukafuwaru;
ọphu iiletabaẹdu phẹ
ẹnya ono.
6 I chiewaru mu l'ilu ọphu
bụ iya kachaa omilomi;
bya abụru iya kakọta
agba ọchii.
7 Oke ẹhu-eghu ngu

zụpyabeshiru mu ike.
I gudewaa akparamini nkengu
byaru mu ye l'ime mini.
8 Ị natawaru mu ndu mu l'ẹphe
shi eshi ọkpobe ọ̀nyà.
I mewaa; ẹphe nọdu ebujeru
ụbara yeru mu;
tẹme i gubuwaru mu
ye l'ime ụlo k'ọphu mu
taa agbaladu.
9 Mu jewaru iphe-ẹhuka jasụ
ẹnya gbahụ mu ọchii.
Mbọku-mbọku bẹ mu anọduje
eku gụbe Chipfu.
Lekwa ẹka mu ẹphenebo
gẹ mu chiliru ngu iya.
10 ?Iimeje iphe, dụ biribiri
gude egoshi maa tọo?
Ndu nwụhuru anwụhu;
?ẹphe a-gbẹshi tuahaa ngu
ẹpha tọo?
11 ?Aanọduje l'ime ilu atụ ọnu
g'i yeberu nemadzụ obu?
Tọo ?aanọduje l'ẹka eegwe
nemadzụ arakabya pfua
g'ị bụ-be onye
apfụshije ike l'iphe,
i pfuru?
12 Tọo ?aanọduje l'ẹka gbahụru
tsụkiribaa maru iphe,
dụ biribiri, iimeshi?
Tọo ?aanọduje l'alị ẹka a
taa nyatajẹedu onye larụ
iya nụ pfua g'apfụbekoto
ngu habe shii?
13 Obenu lẹ mu eku ngu g'ị bya
agbaarụ mu mkpu
gụbe Chipfu.
Ụtsu g'ụtsu bẹ mu anọduje
epfu anụ ngu.
14 ?Dẹnu g'o gude gụbe Chipfu
jịka mu?
?Ọ nwụru ịnwu-agha bẹ
iiwoharu mu iphu
ngu ewoha?
15 Eshinu mu bụ nwata bẹ
iphe-ememe shi kpata mu ẹhu;
k'ọphu bụ lẹ mu nọwa
ọnwu ntse.
I mewaru mu jee iphe-ẹhuka
jasụru ike bvụwa mu;

ọphu mu amakpọedu gẹ
mu e-me iya.
16 Oke ẹhu-eghu ngu kpowaru
mu kpofu;
tẹme eye ebvu nkengu
mewaa mu; mu bụru
ọla-l'iswi.
17 Mbọku-mbọku bẹ ẹphe
asọ-pheje mu g'onye utso
gbaburu haa.
Ẹphe woru mu guchia
kpụrukudukuu.
18 Ị natawaru mu ndu mu l'ẹphe
shi aswị ọswi;
mẹ ndu yeru mu obu.
Nta-a bụwaa ọchii bụ onye
ẹbo mu.

89

Ẹvù, Etanu, bụ oshilọkpa
Ẹzura kwarụ
1 Mu a-gụ ebvu gude pfua
gẹ n-yemobu Chipfu habe
shii.
Mu a-gụ iya jasụ l'ojejoje.
Mu e-gude ọnu mu pfua
g'ọgbo l'ọgbo maru l'ị
bụ onye apfụshije ike l'iphe,
i pfuru.
2 N-yemobu ngu a-dụ g'ọ dụ
jasụ l'ojejoje.
Ọo g'akpaminigwe ngụru
angụru-a bụ
g'apfụshi ike l'iphe,
i pfuru angụjeru.
3 Ị sụru l'onye ị họtaru bẹ gụ
l'iya gbawaru ndzụ;
mbụ l'i rifuwaru Dévidi,
bụ onye-ozi ngu angụ sụ:
4 “Awa ngu bẹ mu e-me g'ọ
ngụru angụru nọo
ojejoje;
mee g'aba-eze ngu kpọo
g'abara shi l'ọgbo
sweru ọgbo.”
5 Imigwe l'ophu atụ ọnu g'ị
dụ-be biribiri gụbe Chipfu;
tẹme ọ nọdu egoshikwaphọ
ndu dụru ngu nsọ l'ị bụ
onye apfụshije ike
l'iphe, i pfuru.

6 Kẹle-a; ?bụ onye nọ l'imigwe
bụ onye aa-nọdu atụ
eyeru Chipfu?
?Mbụ dẹnu onye imigwe
ọphu aa-nọdu atụ
eyeru Chipfu?
7 Ẹka ndu dụ nsọ k'imigwe
dzukọberu bẹ aanọdujekwa
atsụ Chileke ebvu.
Ọ kakọta ndu nọ-pheru iya
mgburugburu adụ ebvu.
8 Gụbe Chipfu, bụ Chileke,
bụ Ọkalibe-Kakọta-Ike;
?bụ onye dụ gẹ ngu?
Ị parụ ẹka gụbe Chipfu;
tẹme ị nọdu apfụjeru
pfụshia ike l'iphemiphe,
i pfuru gbaa
mgburugburu.
9 Ọo ngu anọduje eleta oke
akparamini eze-ẹnyimu ẹnya;
tẹme ọ -bụru l'akparamini
sọru kẹ kpukumu;
l'i mee ya l'ọ daa gbẹe.
10 Réhabu bẹ i chitaru tụa l'alị.
Ọ dabyiru g'onye e gburu
l'ọgu.
I gude ike ngu chịa ndu
ọhogu ngu;
ẹphe gbaa nanụ nanụ.
11 Igwe l'ophu bụ nkengu.
Eliphe l'ophu bụkwarupho
nkengu.
Ọo gụbedua tụru ọkpa
mgboko l'ophu;
yẹe iphemiphe,
nọ iya nụ.
12 Ndẹgu iya mẹ ndọhali iya
bụkota gụbedua meru
phẹ dobe.
Úbvú Tabọ; yẹe úbvú
Hamọnu agụje ebvu
ẹhu-ụtso m'ẹphe nụma
ẹpha ngu.
13 Oshi-ẹka ngu bụ iphe,
swetaru iya nụ bụ
ọkpehu.
Ẹka ngu shihuru ike;
ẹkutara ngu kangoo.
14 Aba-eze ngu bụ apfụbekoto

yẹe ikpe,
pfụru ọto bẹ e gude tụa
ọkpa iya.
Ị nọdu akpajẹru n-yemobu
ngu; yẹe apfụshi ike l'iphe,
i pfuru vuru ụzo l'iphemiphe,
iimekpọo ememe.
15 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
maru g'eetuje ngu ẹpha;
mbụ ndu bụ ìphóró,
shi l'ẹka gụbe Chipfu nọ
bẹ ẹphe egudeje eje
ẹkameka, ẹphe eje.
16 Ẹphe egudeje ẹpha ngu ete
ẹswa mkpụrumkpuru.
Ẹphe nọdu anọduje ekutse
ngu l'ị bụ
onye pfụberekoto.
17 Kẹle ọo ngu bụ ike,
dụ biribiri, ẹphe nweru.
Ọ bụru l'ọo l'anyi dụ ngu
l'obu meru iphe,
iimeje g'ike anyi kangoo.
18 Mbụ lẹ-a; l'onye mgbobuta
anyi bụkwa Chipfu bẹ
nụru iya anyi;
mbụ l'eze anyi bụkwa
Onye Nsọ kẹ ndu Ízurẹlu
bẹ o shi l'ẹka.
19 O nweru teke i gudeje
ọphulenya zia ndibe
ngu ozi;
sụ l'i mewaru g'ọkpehu
kalẹru ojọgu lanụ.
Ị byaru l'echilabọ ndibe ngu
bya ahọta nwokorọbya
lanụ;
mee g'ọ bụru onye
ndiphe a-nọdu ekutse.
20 Ị hụmawaru onye-ozi ngu,
bụ Dévidi.
I woru manụ ngu,
dụ nsọ wụa ya l'ishi.
21 Sụ l'ọo ẹka ngu bẹ ii-gude
mee ya l'ọ ngụru angụru;
mbụ l'ọ kwa oshi-ẹka
gụbe Chileke
a-nọduje eme g'ike ka
iya adụdu.
22 Ọ tọ dụdu ndu ọhogu iya,

dụru ndu ọphu a-dụ
ike ekebuta iya g'ọ tụru
phẹ ụtu;
ọphu ndu ẹjo-iphe asụdu
iya emekpa ẹhu.
23 Ndu achị iya lẹ njọ bẹ ịi-nọdu
l'iphu iya zọpyashia;
l'i chitsushikọta ndu
ọ dụ ashị.
24 N-yemobu ngu waa apfụshi
ike l'iphe,
i pfuru l'a-nọdu swiru iya.
Ọ bụru ẹpha ngu bẹ
oo-gudeje mabẹ mpu
iya gugugu.
25 Alị-eze iya bẹ ii-me g'ọ jaa
àjàjà;
mbụ g'o shi l'eze-ẹnyimu
nọo jasụ l'ẹnyimu
Yufurétisu.
26 Ọo-nọdu arakuje ngu sụ:
"Ọo ngu bụ nna mu;
bya abụru Chileke mu;
bya abụru agbara-mkpuma,
l'adzọje mu nụ."
27 Gụbedua l'onwongu
emekwanaa ya l'ọ
bụru ọkpara ngu;
mbụ l'ọ bụru iya a-kachaa
shii l'iphe,
bụkpoo ndu eze,
nọ l'eliphe l'ophu.
28 N-yemobu, i yeru iya l'a-bụru
ojejoje.
Ọgbandzu gụ l'iya apfụru
pfụshia ike.
29 Awa iya bẹ ii-me;
ẹphe angụru angụru
jasụ l'ojejoje.
Alị-eze iya bụ g'igwe
l'ophu nọ-beru
bụ g'ọo-nọ-beru.
30 Ọ -bụru l'ụnwu iya jịkaru
eme ekemu ngu;
ọphu ẹphe etsodu
iphemiphe,
ị tụru ọkpa iya sụ
g'e tsoje;
31 ẹphe -mebyia omelalị,
i doberu phẹ;
bya ajịka eme iphe,

ị sụru g'ẹphe meje;
32 l'i gude mgbọro bya echia
phẹ pyaapyaa gude
hụa phẹ ahụ̀hù;
mbụ bya echia phẹ ẹchachi
gude hụa phẹ ahụ̀hù
k'ẹjo-iphe, ẹphe eme.
33 Ọle ọ tọo kpọshikwanu g'i ti
yehẹ iya obu g'i yeru
iya ya;
ọphu ọ dụdu teke ịibya aha
apfụshi ike l'iphe,
i pfuru lẹ k'ẹhu iya.
34 I tii mebyikwa ọgbandzu ngu
l'ẹhu iya.
Ọphu ịigbanwekwa iphe,
ị sawaru ọnu pfua.
35 Eshinu ị bụ onye dụ nsọ bẹ
i riru angụ mgbo lanụ
sefu ẹka;
sụ l'ị tị byadu adzụru
Dévidi ụka;
36 sụ l'awa iya a-nọ jasụ
l'ojejoje.
Ọ bụru g'ẹnyanwu keru
ngu l'iphu bụ g'alị-eze iya
e-keru damudamu;
37 mbụ l'oo-keru jịmujimu
jasụ l'ojejoje g'ọnwa,
bụ iphe,
agba ekebe l'akpaminigwe;
l'e gude ire iya ẹka.
38 Obenu l'onye ono,
ị wụru manụ l'ishi ono bẹ
ị jịkawaru;
bya avụaharu iya ọvuma.
39 Ị jịkawaru ọgbandzu,
gụ l'onye-ozi ngu gbaru.
I wowaru okpu-eze iya woru
gwọo l'urwuku.
40 Igbulọ iya l'ophu bẹ i
tsukpọshichawaru
etsukpọshi.
I woru ụlo-mgbobuta iya tsua
yọgiri yọgiri.
41 Iphe, bụkpoo ndu aghata
aghata gwee ya tụtu-a.
Ndu obutobu iya nọdu
ekweru iya une.
42 I tuliru ndu achị iya lẹ njọ

ẹka l'eli;
bya emee ndu ọhogu iya;
ẹphe nọdu ete ẹswa.
43 Atatiphu ogu-echi iya bẹ
i woru ghachaa
ịgharaphu;
ọphu iimejeẹdu g'ọ pfụshia
ike l'iphu ọgu.
44 I mee; ọphu ọ dụedu
akpabiri;
bya eworu aba-eze iya
rwụa lẹ ntụ.
45 I meru iya ọ kahụ lẹ
nwokoro;
bya eworu iphere yee ya
g'onye yeru
akpawuru uwe.
46 ?Ọo-dụ ẹgube ọwa-a jasụ
teke ole gụbe Chipfu?
?Ii-domiwarọ onwongu jasụ
l'ojejoje tọo?
?Bụ teke ole bẹ ẹhu-eghu ngu
e-nwu phuruphuru
g'ọku nwuberu?
47 Jiko nyatakwa gẹ ndzụ mu
dụ-be mkpirikpu;
kẹle nemadzụ,
i meru bụepho udzu
ọnu mmanụ.
48 Lẹ-a; ?dẹnu nemadzụ,
a-nọdu ndzụ g'ọ tọ
nwụhu anwụhu;
ọzoo g'ọ dzọo onwiya g'ọ
tọ la maa?
49 Gụbe Nnajịuphu; ?bụ awe bẹ
i doberu eze n-yemobu
ngu ono,
i shi egoshije mu ono;
mbụ n-yemobu ono,
i gude apfụshije ike l'iphe,
i pfuru rifuru Dévidi
angụ l'ịi-nụ iya ono?
50 Nnajịuphu; nyatanụ g'a
chị-bewaru onye-ozi
ngu ọchi;
waa gẹ mu tabewarụ
nshi l'iphu,
ndiphe nọ akwagọ mu;
51 mbụ iphu ono,
ndu ọhogu gụbe Chipfu
anọduje akwagọ

onye ị wụru manụ
l'ishi ono.
Ẹkameka, ọ nọ bẹ ẹphe
anọduje akwagọ iya
iphu gude eme iya
iphe-iphere.
52 G'ajaja bụru kẹ Chipfu jasụ
l'ojejoje!
Nokwa g'ọ dụ;
bya abụru g'ọ dụ.

90

Epfupfu, Mósisu onye kẹ
Chileke pfuru nụ Chileke
1 Gụbe Chipfu; ọ bụhawaa ngu
bụ onye anyi bu ebubu
l'ime iya eshikpọo
l'ọgbo sweru ọgbo.
2 Oke úbvú bya a-bụru iphe,
dụ adụdu;
mbụ l'ị byaru e-me eliphe
l'ophu;
yẹe mgboko gbaa
mgburugburu;
ị nọduhawaa;
tẹme i je a-nọdu jasụ
l'ojejoje.
3 Nemadzụ bẹ iizije g'ọ laphu
azụ l'alị.
Ịisuje iya: "Unu laphu
azụ l'alị;
unubẹ ụnwu-eliphe!"
4 Kẹle ụnu-kụru-ụnu apha
l'ẹnya ngu dụele ngu-a
g'ujiku lanụ;
mbụ l'ọ dụjee ngu phọ gẹ
nche ẹnyashi lanụ.
5 Nemadzụ bẹ iigudeje
anwụhu kpofu g'onye
kpofuru ẹswa;
kẹle ẹphe dụ
rwushirwushi
g'ẹswa.
6 L'ụtsu bẹ ọonoduje asha
bìríbìrí abya pulapula.
O -betashia l'ụzenyashi
l'ọ nwụlwashihuwa
kpọshihu nkụ.
7 Oke ẹhu-eghu ngu
nmaswikọtawaru anyi
g'ọku;

tẹme ẹhu-eghu ngu mee;
meji gbabuhu daa anyi
l'ọhu ẹpho.
8 Ẹjo-iphe, anyi meshiru bẹ ị
kpọru giriri l'iphu ngu.
Ị bya atụko iphe-ẹji,
anyi meru lẹ mpya mee;
ọ dabyikọtaru ẹba
l'atatiphu ngu.
9 Oke ẹhu-eghu ngu mewaru
ndzụ anyi;
ọ nọdu agbajẹ mkpirikpu.
Ọ bụru atsụ ude bẹ anyi
egudeje tsugbua
nwapha olemole ọphu
ị harụ anyi.
10 Iphe, anyi anọ-bejeru bụ
ụkporo apha ẹto l'apha iri.
Teke ọ bụ onye ike dụ l'ọ
nọ-rwua ụkporo apha ẹno.
Ọle ọ bụ; iphe,
ejije iya nụ
abụkotajeerupho eje
iphe-ẹhuka yẹe aphụ;
ọphu ọ dụdu g'aanọ-bejeru
l'ọ bvụ;
ndzụ anyi ephukashịhu.
11 ?Bụ onye maru g'ẹhu-eghu
ngu shihuberu ike?
?Bụ onye bẹ o dokpọoru
ẹnya;
mbụ g'oke ẹhu-eghu
ngu habe shii;
k'ọphu ọo-nọdu atsụ
ngu ebvu?
12 Menaa g'anyi maru l'ọ tọ
dụdu g'anyi a-nọ-beru
l'eliphe-a;
k'ọphu oo-me g'anyi
maru iphe.
13 Lwanụ azụ jiko Chipfu.
?Ẹgube ọwa-a a-dụ jasụ
teke ole?
Phụnaaru anyịbe ndu-ozi
ngu obu-imemini!
14 Gẹ n-yemobu ngu jijenụ
anyi ẹpho l'ụtsu;
k'ọphu anyi a-nọduje
agụ ebvu ete ẹswa
mbọku-mbọku.
15 Menaa g'ẹhu tsọo anyi ụtso

tsọ-rwua g'ẹhu shi
dụ-beru anyi ẹji;
mbụ g'i mee;
ẹhu atsọo anyi ụtso g'apha,
anyi jeru iphe-ẹhuka ha.
16 G'anyịbe ndu-ozi ngu
hụmanu iphe,
iimeshi.
G'awa anyi hụmakwapho
g'ike ngu dụ-be biribiri.
17 Gụbe Nnajịuphu, bụ Chileke;
g'eze-iphe-ọma nkengu
nọdukwa swiru
anyi eswiru!
Menaa g'iphemiphe,
anyi eme ngụru angụru!
Ee! Jiko Chipfu;
mekwaa ya g'ọ
ngụru angụru!

91

1 Onye nọ lẹ mkpula
Ọkalibe-kakọta-shii
l'e-buru eburu lẹ mkpula
ibvu
Ọkalibe-kangokọtaru-nụ.
2 Gẹ mu e-pfu kẹ Chipfu bụ l'ọ
bụ iya bụ onye mu nọ
lẹ mkpula ezeru ndzụ;
bya abụru iya bụ
agbaru-ike mu.
Ọo ya bụ Chileke;
onye mu dakoberu.
3 Ọ kwa yẹbedua l'a-dzọta ngu
g'ị tị nmalahụ l'igbudu,
ndu achị nta ngu
gbabẹru ngu;
bya adzọtakwa ngu phọ
l'ẹjo iphe-ememe,
tsoru phẹrephere eje.
4 Ọo ǹkù iya bẹ oo-gude
kpuchia ngu.
Ọ bụru lẹ mkpula ǹkù
iya bẹ ịi-gbaba je
edomia onwongu.
Ọ bụru ike, ọopfushije l'iphe,
o pfuru a-bụru iphe,
e-gbobutajẹ ngu nụ;
bya abụru iphe,
i gude ezeru onwongu.
5 Iphe, anọduje eye ebvu

l'ẹnyashi bẹ ị tịi
tsụdu ebvu;
ọphu ịitsukwapho apfụ,
ezi phuphuphu
l'eswe ebvu.
6 Tẹme ẹjo iphe-ememe,
anọduje eze kọjokojo
l'echi abalị ta adụdu
ọphu ịitsu ebvu;
mbụ je akpachaa lẹ ndu
ọphu etsu nemadzụ
pyaapyaa l'echi eswe.
7 Ụnu labọ l'ụmadzu ụkporo iri
l'a-da ngu lẹ mgburẹku;
tẹme ndu rwuru ụnubuku
adabyiru ngu
l'ụzo ẹkutara;
ọle ọ tọ dụdu iphe,
bya eme ngu nụ.
8 Ọo ẹnya bẹ ii-gudeje hụma
aphụ, aanụ ndu ẹjo-iphe;
obenu lẹ gụbedua bẹ ọ
tọo jịdu mẹ mgbọdzu.
9 Ọ kwa gụbe Chipfu bụ onye
mu nọ lẹ mkpula
ezeru ndzụ.
Eshi ọphu ị nọ lẹ mkpula
Ọkalibe-kakọta-shii;
10 ọ tọ dụdu iphe,
byaru eme ngu nụ;
ọphu ọ dụdu mgbuka,
bya eshita ụzo ibe ngu;
11 kẹle ọo-karụ-a
ụnwu-ojozi-imigwe iya
g'ẹphe leta ngu ẹnya;
chee ngu nche l'iphe,
bụkpoo ụzo, iishikpọ.
12 Ẹphe e-gude ẹka pata
ngu apata; a nọnyaa;
ị kpọo ọkpa lẹ mkpuma.
13 Oduma; yẹe óghù bẹ
ịi-zọpyabeje l'ọkpa;
mbụ l'oke oduma;
yẹe ẹjo-agwọ bẹ ii-gudeje
ọkpa zọ-gbua.
14 Chipfu sụkwaru: “Eshinu o
yeru mu obu bẹ mu
a-nọduepho anafụtaje
iya;
mbụ lẹ mu a-nọduepho
egbobutaje iya g'ọ tọ dụ iphe,

e-me iya nụ;
kẹle ọ gụberu ẹpha
mu iphe.
15 Oo-ku mu oku;
mu aza iya ẹnu.
Ọ -nọdu eje iphe-ẹhuka;
mu anọdu swiru
iya eswiru.
Mu anafụta iya bya akwabẹ
iya ùbvù.
16 Mu e-gude ndzụ ogologo
zụ-jia ya ẹpho;
goshi iya gẹ mu egudeje
adzọ nemadzụ.”

92

Ebvu-ọma eswe-atụta-unme

1 Ọo iphe, dụ ree g'a jajẹ
Chipfu ajaja;
mbụ g'e gudeje ebvu tua
gụbe
Ọkalibe-kakọta-shii ẹpha;
2 mbụ g'a gbẹshije l'ụtsu
je epfukashịaru ndiphe
kẹ n-yemobu ngu ono.
Teke o rwuru l'ẹnyashi;
eeje epfuaru phẹ g'ị
bụ-be onye apfụshije ike l'iphe,
i pfuru.
3 Iphe, ee-gude akụ iya lẹ
nkwa bụ une,
a kparụ l'ụdo iri;
yẹe ogelenda,
aha gengugengu;
4 kẹle gụbe Chipfu gudewaa
iphe, dụ ree, iimeje mee
g'ẹhu tsọo mu ụtso.
Mu agụje ebvu ẹhu-ụtso mẹ mu
hụmaepho iphe,
i gude ẹka
meshigbaa dobe.
5 Gụbe Chipfu; lewarọ g'iphe,
iime habe shii.
Tẹme ọriri ngu paa omilomi.
6 Obenu l'onye egomunggo
swehuru ta amadụ
l'onoo g'ọ dụ;
ọphu o dokwarụpho
onye-eswe ẹnya
ẹgube ono;
7 mbụ l'a makwarụ-a lẹ ndu

ẹjo-iphe akpọ-fushi
g'ẹka ẹswa efushi;
tẹme lẹ ndu iwashị bẹ
iphemiphe, ẹphe eme
bụkotaepho ụpete;
ọle ee-mechakwanaa
mebyia phẹ jasụ l'ojejoje.
8 Obenu lẹ gụbe Chipfu parụ
ẹka jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.
9 Gụbe Chipfu; ndu ọhogu ngu
e-mechakwaa bụru
mkpurupyata;
mbụ-a; ndu ẹjo-iphe g'ẹphe
hakọtakpoo bẹ
ee-mechakwaa
chịka nanụ nanụ.
10 Obenu l'i meru;
ọkpehu mu dụ gẹ k'atsụ.
Ị bya eworu manụ,
eshi mkpọ wụa mu l'ishi.
11 Mu gudewaa ẹnya mu hụma
lẹ ndu ọhogu mu phẹ
bẹ e mekperu;
bya egude nchị mu nụma
lẹ ndu ẹjo-iphe,
wulihuru etso mu opfu
bẹ a vụwaru
l'ọgbarabvu.
12 Ndu pfụberekoto a-nọdu
aja ajaja gẹ mpfụ.
Ẹphe a-nọdu evu evuvu
g'oshi sida k'úbvú
úbvú Lébanọnu,
13 e yeru l'ime ụlo
kẹ Chipfu.
Ẹphe a-nọdu l'ọkpoku Chileke
anyi asọ pulapula.
14 Ẹphe -kahụchakpoo akahụ;
ẹphe amịle-a mebyi.
Ẹphe adụele-a nwata nwata;
bya amaẹle-a rọoroo;
15 k'ọphu ẹphe e-shi nno
goshi lẹ Chipfu bụ onye
pfụberekoto;
bya abụru
agbara-mkpuma nkemu;
tẹme ọphu ọ dụdu iphe,
apfụduru-ọto,
oomeje.

93

1 Chipfu bụakwaa eze!
Akpabiri bẹ ọ gbaphuru
g'onye gbaphuru ẹkwa;
bya agbaphukwaphọ
ọkpehu g'onye
gbaphuru ẹkwa.
Mgboko bẹ o meru;
ọ ngụru angụru;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu
onye sụru iya enwubata.
2 Aba-eze ngu ngụru angụru
e shi l'edenwede.
Gụbedua shirọ l'ojejoje
nọduta.
3 Gụbe Chipfu;
eze-ẹnyimu byaakwaru
utso;
mbụ l'eze-ẹnyimu bẹ
aanụakwa ụkporo iya
l'ẹka ọoso kẹ gborogboro;
tẹme eze-ẹnyimu nọdu
atụwa oke akparamini
gude abya utso.
4 Obenu lẹ Chipfu,
bu l'igwe parụ ẹka;
k'ọphu bụ l'olu nkiya
daghataru mgbẹka,
eze-ẹnyimu anọduje echi.
Tẹme ọkpehu nkiya ka k'oke
akparamini
eze-ẹnyimu shii.
5 Gụbe Chipfu; iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje
bẹ i meru;
ọ pfụru pfụshia ike.
Ụlo ngu bụ iphe, meru iya;
ọ dụ ùbvù l'ẹnya bụ
l'ọ dụ nsọ;
tẹme ọ bụru g'ọo-dụ iya
bụ ono gbiriri
jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.

94

1 Gụbe Chipfu, bụ Chileke,
bụ onye agwataję ụgwo iphe;
jiko wanaa g'ẹnyanwu
g'a hụma ngu!
2 Gbalihunu gụbe onye ekpeje
mgboko l'ophu ikpe!
Jiko pfụnaa ndu eku onwophẹ

ụgwo, gbaru phẹ nụ!
3 Gụbe Chipfu; ?ndu ẹjo-iphe
a-gbọkpo kwakoko-a,
ẹphe agbọ-a jasụ teke ole?
4 Ndu eme ẹjo-ememe
anọduje etu onwophẹ
ọphushugbu.
Ẹphe epfunụkaje okporokpo
opfu,
ọnu phẹ asụdu epfupfu.
5 Ndibe gụbe Chipfu bẹ ẹphe
egweje uji; mbụ ndu ono,
bụ okiphe ngu ono bẹ ẹphe
akpapyashị ishi.
6 Ụnwanyi, ji phẹ nwụhuru;
yẹe ndu lwarụ alwalwa
bẹ ẹphe aphụje aphụphu.
Ẹphe eworu ndu enwedu
nna gbushia.
7 Ọobujeru; ẹphe -nọdu;
ẹphe asụ: “Chipfu ta adụkwa
iphe, ọohumaje;
mbụ lẹ Chileke kẹ Jiékọpu
ta adụkwa iphe,
ọokpa ishi iya.”
8 G'ọwa-a dokwaa unu ẹnya;
unubẹ ndu egomunggo
swehuru l'echilabọ
ụnwu-eliphe; mbụ-a;
unubẹ ndu eme eswe;
?bụ teke ole bẹ
unu a-makpọoru iphe?
9 ?Bụ onye ono, bụ iya
pfuberu nemadzụ nchị
ta anụdu iphe
lẹ nchị?
Tọo ?bụ onye ono,
moberu nemadzụ ẹnya
ta aphụdu ụzo l'onwiya?
10 ?Bụchia onye ono,
agbẹje ahù ndu amadụ
iya nụ ahùhù ono
te edobedu unu g'unu
a-dụ;
mbụ ?bụ yẹbedua ono,
anọduje ezi nemadzụ
mmamiphe gbẹchia ọphu
ọ madụ iphe l'onwiya?
11 Chipfu makọtaru iphe,
nemadzụ anọduje arị.
Ọ maru l'ọriri phẹ bụkota

iphe-mmanụ.
12 Sụ-a; ẹhu-ụtso bẹ a gọru
nụ onye gụbe Chipfu
ahụje ahụhù;
mbụ onye iigudeje ekemu
ngu ezi iphe.
13 Onye ono bẹ iimeje gẹ
meji nmapfuru m'ọ
nọdu eje iphe-ẹhuka;
jasụ mbọku,
ee-bu nsụ gẹ ndu ẹjo-iphe
wụlahu.
14 Noo kẹle Chipfu ta
abyakpọdaa aha ndibe
iya;
ọphu ọ byakpodaa ekwe gẹ
ndu bụ okiphe iya laa l'iswi.
15 Noo kẹle ndu-ikpe a-wata
ekpe ikpe, pfụru ọto.
Ọ bụerupho ndu obu phẹ gụru
ìphóró bụ ndu a-dụ ike
tsokọta ikpe ono.
16 ?Bụ onye a-gbẹshi pfụ-doru
mu;
mekpeeru mu ndu
ẹjo-iphe?
?Bụ onye a-pfụru l'ẹkiya
nkemu lwụ-kpeeru mu ndu
eme ẹjo-ememe?
17 Ọ tọ bụ lẹ Chipfu gbaru
mu mkpu;
mẹ mu anọduhawaro l'alị
ọ-larụ-nọdu-nggujingguji
teke dụ ẹnya.
18 Teke mu chiru mkpu sụ
l'ẹpurukutu echikọtaakwa
mu bẹ n-yemobu nkengu
wọtaru mu gẹ mu ta ada.
19 Teke mu watarụ arị oke ọriri
bẹ ị dụru mu obu mee;
ẹhu tsọahaa mu ụtso.
20 ?Ii-kwe gẹ gụ lẹ ndu-ishi,
ete emedu iphe,
pfụru ọto megba iphe;
mbụ ndu egudeje ekemu
emekpa ndu ẹphe achị ẹhu?
21 Ẹphe edzukobeje g'ẹphe
kpapyaa ndu
pfụberekoto ishi.
Ẹphe woru onye adụdu iphe,
o meru kpee mpfugbu.

22 Obenu l'ọo Chipfu bụ onye
egbobutaje mu nụ.
Ọo Chileke mu bụ oke
agbara-mkpuma ono,
mu agbabaję je
edomia onwomu ono.
23 Ọo ya a-pfụ phę ụgwo iphe-ęji,
ęphe eme;
tęme ọ bụru iya e-mebyishi
phę k'ęjo-iphe ono,
ęphe eme ono.
Ọo Chipfu, bụ Chileke anyi
e-mebyishi phę.

95

1 Unu bya g'anyi gụa ebvu
ęhu-ụtso gude jaa
Chipfu!
Unu g'anyi tụa ụzu ęhu-ụtso
gude kwabę iya ùbvù;
mbụ onye ono,
bụ agbara-mkpuma,
adzǫje anyi ono!
2 Unu g'anyi bya l'iphu iya bya
ekele iya ekele!
Anyi egude ebvu-ọma tụa
ụzu ęhu-ụtso gude kwabę
iya ùbvù!
3 Kęle Chipfu bụ Chileke,
parụ ęka;
bya abụru onye eze,
parụ ęka;
onye kakọta agwa,
ndu mgboko l'ophu shii.
4 Ęka omilomi alị jeberu
bụ iya bę ọ dụ l'ęka.
Mkpakpọnu oke úbvú
bụru iya nwe iya.
5 Eze Ęnyimu bụ nkiya kęle ọo
ya meru iya;
tęme ọ bụru iya gude ęka
iya meta alị-ọkponku dobe.
6 Unu bya g'anyi phozeta
baarụ iya ęja!
G'anyi gbua ikpere l'iphu
Chipfu ono, bụ iya meru
anyi ono.
7 Kęle ọo ya bụ Chileke anyi.
Anyi bụru ndu ooche g'onye
eche atụru;
mbụ anyi bụru ụnwu

atụru, nọ iya l'ẹka.
Ọo ya bụ; teke unu nụmaru
olu iya ntanụ ọwa;
8 Unu ta akpọchikwa obu
unu gẹ ndiche unu
phẹ kpọchiru iya
lẹ Meriba.
Waa g'ẹphe kpọchiru iya
lẹ Masa l'echiẹgu;
9 mbụ ẹka ono, ndiche unu
phẹ nọru hụa yẹbe
Chileke ama bya
adalekwaa ya phọ adale;
l'ẹka ẹphe gudechaa
ẹnya phẹ hụma iphe,
ya meru.
10 Ụkporo apha labọ
mgburugburu bẹ ọgbo
ono mekọtaru yẹbe
Chileke iphe-eghu.
Ya sụru l'egomunggo phẹ
jephuhuwaru
l'eme iphe-ẹji;
ọphu ẹphe ekwedu
alwaphuta azụ bya eshia ụzo,
ya goshiru phẹ.
11 Ọo ya bụ; mu gude ẹhu-eghu
buta angụ ria sụ:
“Ẹphe ta abyadụ abata l'ẹka
mu l'ẹphe a-nọdu
tụta unme.”

96

1 Unu gụa ebvu ọ̀phúú nụ
Chipfu!
G'ụnwu-eliphe l'ophu gụnaa
ebvu nụ Chipfu!
2 Unu gụa ebvu nụ Chipfu;
unu tua ya ẹpha!
Unu rajẹ iya arara
mbọku-mbọku
l'ọodzoje nemadzụ!
3 Unu tụaru ndu ọhozo ọnu g'ọ
dụ-be biribiri!
Unu epfuaru ndiphe l'ophu iphe,
dụ biribiri, oomeje!
4 Noo kẹle Chipfu parụ ẹka;
bya abụru onye gbaru
g'a jajẹ iya ajaja.
G'a tsụjekwa iya phọ ebvu l'ọ
kakọta iphe, bụ agwa

ndu mgboko l'ophu shii.
5 Kẹle agwa ndiphe l'ophu
bụkota iphe, e gude ẹka mee;
obenu lẹ Chipfu bụ iya
gude ẹka iya mee igwe
l'onwiya.
6 Akpabiri yẹe ogbunwịinwii
bẹ nọ iya l'atatiphu;
tẹme ọkpehu waa
ọdu-biribiri tụkoepho
ụlo iya, dụ nsọ sweta.
7 Unubẹ ipfu l'ipfu,
dụ lẹ mgboko-a;
unu kwabẹ Chipfu ùbvù!
Unu pfua g'ọ dụ-be biribiri;
yẹe g'ọkpehu iya habe shii!
8 Unu kwabẹ Chipfu ùbvù,
gbaru iya nụ!
Unu bya anụ Chileke iphe
l'ọkpoku iya!
9 Unu yee adụ nsọ g'onye yeru
uwe baarụ Chipfu ẹja!
Unubẹ ndiphe l'ophu;
unu tsụje iya ebvu!
10 Unu karụ ọhamoha lẹ Chipfu
bụakwaa eze;
tẹme l'eliphe l'ophu bẹ e
mewaru g'ọ ngụru angụru;
k'ọphu bụ l'ọ tọ dụdu iphe,
sụru iya enwubata.
Ọ bụru Chipfu ono e-kpe
ụnwu-eliphe
mgburugburu ikpe,
pfụru ọto.
11 G'imigwe l'ophu tee ẹswa;
ẹhu atsọo ndiphe l'ophu
ụtso!
G'eze-ẹnyimu yẹe iphemiphe,
nọ iya l'ime tụkokwa
tụa oke akparamini!
12 G'ẹgu l'ophu mẹkpoo
iphemiphe, nọ iya
nụ tụko gbọo ọgboo!
Noo teke iphe, bụ oshi,
dụ l'ọswa a-gụ ebvu
ẹhu-ụtso l'iphu Chipfu.
13 Ẹphe a-nọdu l'iphu Chipfu
gụa ebvu
kẹle ọobyawaa ekpe
ụnwu-eliphe ikpe.

Oo-gude apfụbekoto iya kpee
mgboko l'ophu ikpe;
bya egude ire-lanụ
kpee ndiphe ikpe.

97

1 Chipfu bụakwaa eze; g'ẹhu
tsọo ndiphe l'ophu ụtso!
G'iphe, bụkpoo ọhamoha,
bukube eze-ẹnyimu
tekwa ẹswa!
2 Urwukpu mẹ ọchii nọ-pheru
iya mgburugburu.
Ọ bụru apfụbekoto yẹe
ikpe, pfụru ọto bẹ e gude
tụa ọkpa aba-eze iya.
3 Ọku evujeru ụzo je atụko
ndu ọhogu iya,
nọ-pheru iya mgburugburu
kepyashịa.
4 Ebemu, ọolo phaaphaa bụru
ìphóró, e gude ahụma
ụzo l'eliphe.
Ndiphe l'ophu -hụma iya;
ẹphe anmahụ jiijiijii.
5 Úbvú l'ophu azashịhuje
g'ụnwù m'ẹphe nọdu
l'iphu Chipfu;
mbụ m'ẹphe nọdu
l'iphu Nnajịuphu ọphu
nwe mgboko l'ophu.
6 Akpaminigwe l'ophu atụ
ọnu l'ọ bụ onye
pfụberu-ẹka-ọto;
tẹme ndiphe l'ophu nọdu
ahụmaje g'ọ dụ-be
biribiri.
7 Iphe, bụkota ndu abarụ iphe,
a pyịru apyịpyi ẹja;
mbụ ndu gude nshi
eku onwophẹ bẹ e
mekọtaru iphe-iphere.
Unubẹ nshi l'ophu;
unu bya abaarụ
Chileke ẹja!
8 Ndu bu lẹ Zayọnu nụmaru
iya; ẹphe teahaa ẹswa.
Ndu Jiuda bẹ ẹhu atsọ ụtso
lẹ gẹ gụbe Chipfu egudeje
ekpe ikpe.
9 Kẹle gụbe Chipfu bụ

Ọkalibe-kakọta-shii
lẹ mgboko mgburugburu.
Ị kangokọtaru agwa,
nọ lẹ mgboko-a l'ophu.
10 Gẹ ndu yeru Chipfu obu
kpọkwa ẹjo iphe-ashị;
kẹle ọ kwa ndu dụru iya
nsọ bẹ ooletajẹ ẹnya.
Ọ bụru phẹ bẹ ọonafutaje
l'ẹka ndu ẹjo-iphe.
11 Ìphóró bẹ e meru g'ọ dụru
ndu pfụberekoto.
Ndu obu gụru ìphóró bẹ e
meru g'ẹhu-ụtso ji ẹhu.
12 Unu nọdu l'ẹka Chipfu
tee ẹswa; unubẹ ndu
pfụberekoto!
Unu tua ya ẹpha;
l'ẹpha iya dụ nsọ.

98

Ebvu-ọma

1 Unu gụa ebvu ọ̀phúú nụ
Chipfu;
kẹle o meru iphe, dụ biribiri.
Ọo ẹkutara iya;
waa oshi-ẹka iya ono,
dụ nsọ ono bẹ o gude
lwụ-kpee ọkpobe
alwụ-kpe.
2 Chipfu mewaru g'a maru
l'ọodzofutaje;
bya emewaa g'ọhamoha
maru l'ọ bụ onye
pfụberekoto.
3 Ọ nyatawaru n-yemobu,
o yeru ọnu-ụlo Ízurẹlu;
yẹe ire-lanụ,
oomeru phẹ.
Je akpaa l'ẹka igwe beru
alị beru bẹ a
hụma-dzuwaru gẹ
Chileke anyi egudeje
adzọ nemadzụ.
4 Unu tụa ụzu ẹhu-ụtso gude
kwabẹ Chipfu ùbvù;
unubẹ ụnwu-eliphe
l'ophu!
Unu gụa ebvu-ọma gụshia
ya ike gude jaa Chipfu!

5 Unu gude une gụa
ebvu-ọma gude tua
Chipfu ẹpha.
Unu egudekwaphọ une;
yẹe ebvu-ekwekwe
jaa ya ajaja.
6 Unu gburu opu ye iya;
phụa ụpyi ye iya.
Unu tụa ụzu ẹhu-ụtso gude
kwabẹ Chipfu, bụ
eze ùbvù.
7 G'oke ẹnyimu yẹe iphemiphe,
nọ iya l'ime tụkokwa tụa
oke akparamini.
Mgboko l'ophu atụa ụzu;
yẹe iphemiphe,
bu l'ime iya.
8 G'ẹnyimu ẹnyimu,
nọgbaa nụ tụko
kụa ẹka.
Úbvú úbvú anọkobe
gụa ebvu l'ẹhu atsọ
phẹ ụtso.
9 G'ẹphe tụko nọdu l'iphu
Chipfu gụa ebvu;
kẹle ọobyawaa ekpe
ụnwu-eliphe ikpe.
Ndu mgboko l'ophu bẹ
oo-kpe ikpe,
pfụru ọto;
tẹme l'ọ hakwarụpho
ndiphe l'ophu enge,
pfụru nhamụnha.

99

1 Chipfu bụakwaa Eze.
Gẹ ndiphe nmahụkwa
pyaapyaapyaa.
Aba-eze iya nọ l'echilabọ
chierobu.
Gẹ mgboko l'ophu nmaa
yigayiga.
2 Chipfu pakwarụ ẹka;
mbụ onye ono,
bu lẹ Zayọnu.
E woliru iya eli;
ọ kakọta ọhamoha shii.
3 G'ẹphe jaa ẹpha ngu,
bụ Ọkalibe ajaja;
mbụ ẹpha ngu ono dụ nsọ;
ndiphe nọdu atsụ iya ebvu.

4 Eze ọbu parụ ẹka.
Iphe, adụje iya ree bụ ikpe,
pfụru ọto.
Eme iphe ẹnya-nhamụnha
bẹ i meru dobe;
ọ ngụru angụru.
L'ẹhu ụnwu Jiékọpu bẹ
i meru iphe, pfụru ọto;
waa umere,
pfụru nhamụnha.
5 Unu kutsee Chipfu,
bụ Chileke anyi.
Unu bya ephozeta lẹ mgboru
ọkpa iya baarụ iya ẹja.
Ọ dụ nsọ.
6 Mósisu yẹe Erọnu shi yịru
lẹ ndu bụ uke kẹ Chileke.
Sámẹlu shi yịru lẹ ndu
shi akpọ-kuje ẹpha iya.
Ndu ono shi ekuje ẹpha
Chipfu; l'ọ za phẹ ẹnu.
7 O shi anọduje l'urwukpu,
kpụru oronmono
pfuru opfu nụ phẹ.
Ẹphe shi edobeje ekemu iya
bya eme omelalị,
ọ tọru phẹ ọkpa iya.
8 Gụbe Chipfu, bụ Chileke
anyi;
i shi azajẹ phẹ ẹnu.
A makwarụ-a l'i shi ahụje
ndu Ízurẹlu ahụhù
m'ẹphe shiswee ụzo ngu;
obenu l'i shi bụru phẹ
Chileke,
agụjeru onye meru
iphe-ẹji nvụ.
9 Unu kutsee Chipfu,
bụ Chileke anyi.
Unu baarụ iya ẹja l'úbvú iya,
dụ nsọ; kẹle Chipfu,
bụ Chileke anyi
dụkwa nsọ.

100

Ebvu-ọma, e gude
ekele Chipfu ekele
1 Unu tụa ụzu ẹhu-ụtso gude
kwabẹ Chipfu ùbvù;
unubẹ ụnwu-eliphe l'ophu.
2 Unu gude ẹhu-ụtso jeru

Chipfu ozi.
Unu gude ebvu ẹhu-ụtso gude
bya l'iphu iya.
3 Unu makwarụ lẹ Chipfu
bụ Chileke.
Ọo ya meru anyi;
tẹme anyi bụru nkiya.
Anyi bụ ndibe iya;
bya abụru atụru,
ooche echeche.
4 Unu gude ebvu-ekele bahụ
ibe iya.
Unu egude ebvu-ajaja
jerwua l'ọkpoku iya.
Kele iya ekele tua
ya ẹpha.
5 Kẹle Chipfu bụ onye ọma;
tẹme n-yemobu nkiya
nọdu anọje jasụ
l'ojejoje.
Ọopfushije ike l'iphe,
o pfuru; e -shi l'ọgbo
sweru ọgbo.

101

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Mu a-gụ ebvu guku
n-yemobu ngu;
yẹe ikpe ngu, pfụru ọto.
Mu a-gụ ebvu gude tua gụbe
Chipfu ẹpha.
2 Ndzụ mu bẹ mu a-tọ nwẹhu
mee g'ọ tọ dụ ẹka ụta
a-dụ iya.
?Bụkpoo teke ole bẹ
ịi-kpapfuta mu?
Mu e-gude obu, adụdu ẹka
ụta dụ iya buru l'ibe mu.
3 Ọ tọ dụdu ẹjo-iphe,
mu bya ekwe g'o shisweta
mu iphu.
Umere ndu te etsodu ọkpobe
opfu ono dụ mu ashị;
ọphu mu ahadụ gẹ mu
l'ẹphe rakụru.
4 Ndu ụzo phẹ gberu nggọ bẹ
mu a-chịfuje l'ẹka mu nọ;
ọphu ọ dụdu iphe,
anyi l'ẹjo-iphe jigba.
5 Ndu anọduje evu nwibe
phẹ nvu-azụ bẹ mu

e-me g'ẹphe bụru
ọla-l'iswi.
Ndu etu onwophẹ
ọphushugbu;
waa ndu eku-onwonye
dụ l'obu bẹ mu ta
atagbukwa lẹ nshi.
6 Ndu apfụshije ike l'iphe,
ẹphe pfuru lẹ mkpụkpu-a
bẹ mu a-nọdu eleta ẹnya;
k'ọphu anyi l'ẹphe
a-tụko buru jasụru;
mbụ l'onye ụta adụdu l'iphe,
oome e-mechaa ejeru
mu ozi.
7 Ọ tọ dụdu ndu ẹregede
m'onye lanụ,
mu bya ekwe g'o buru
l'ibe mu;
ọphu ọ dụkwapho ndu
atụ kporoko m'onye lanụ,
mu bya ekwe g'ọ pfụru
pfụshia ike l'iphu mu.
8 Ụtsu mbọku-mbọku bẹ mu
e-meje g'iphe,
bụ ndu ẹjo-iphe,
nọ l'alị-a dobe ọnu doo.
Mu a-tụko ndu eme iphe-ẹji
bufu lẹ mkpụkpu
kẹ Chipfu.

102

Epfupfu, onye eje iphe-ẹhuka epfu anụ Chileke

Opfu, o pfuru teke ike abvụ ịya abvụbvu; gụru aphụ, nọ ịya l'obu nụ Chipfu

1 Nụmanu epfupfu, mu epfu
anụ ngu jiko Chipfu!
Gẹ mkpu, mu echi rwunaa
ngu nchị!
2 Ta agbakụtakwaru mu azụ
nta-a, mu eje iphe-ẹhuka-a!
Ngabẹnuru mu nchị!
Zanụ mu ẹnu ẹgwegwa
nta-a,
mu eku ngu oku-a!
3 Kẹle ndzụ mu l'ophu
phukahụwaru
g'ẹnwuru-ọku.

Ọkpu mu nọdu enwu
phuruphuru g'icheku-ọku.
4 Obu mu bẹ e gburu
pyaapyaa;
ọ nwụa lwaa g'ẹswa;
k'ọphu o meru mu;
mu zọhaa eri nri.
5 Mu tsụwaru oke ude
gbiriri jasụ mu wụfu
koru g'ẹda akpọ;
bya abụru ọkpu wụshiru.
6 Mu dụ gẹ mgbashị-ujiku,
kwarụ l'echiẹgu;
gẹ mgbashị-ujiku,
beru l'ẹka e meru
umerekete.
7 Mu zẹ nwụru ẹnya.
Mu dụwaa gẹ nwẹnu,
beru nkịnyi iya l'eli
mkpotsu-ụlo.
8 Ndu ọhogu mu anọduje
ekweru mu une mkpụrumkpuru.
Tẹme ndu achị mu lẹ njọ
gudewaa ẹpha mu
ephu iphu.
9 Ọo ntụ bẹ mu erije l'ọ
bụru mu nri.
Mu nọdu ewojeru ẹnya-mini
gwakọbe l'iphe,
mu angụ angụngu.
10 Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ
bụ l'ẹhu eghushi ngu
eghu ike;
kẹle i woliwaru mu bya
eworu tuphaa etupha.
11 Nwujiku ole, mu a-nọ
l'eliphe-a dụwaa
g'onyonyo ụzenyashi.
Mu anọdujeepho anwụ
lwaalwaa g'ẹswa.
12 Obenu lẹ gụbe Chipfu
sụru gẹdemu l'aba-eze
ngu ojejoje;
ọphu a byadu azọha
ẹpha ngu azọha;
e -shi l'ọgbo sweru ọgbo.
13 Ịi-gbalihu-a phụaru
Zayọnu obu-imemini;
kẹle o rwuwaru teke
ii-meru iya eze-iphe-ọma;
mbụ mẹ teke ono,

a họtakpooru ahọta
dobe ono rwuẹpho;
14 kẹle mkpuma iya dụ ndu
ejeru ngu ozi mkpa.
Ọobujeru; ọ -kpụa udzu tụuu;
imemini iya adụshia phẹ ike.
15 Ọhamoha a-tsụ ẹpha gụbe
Chipfu ebvu.
Ndu eze, nọkota lẹ mgboko
l'ophu a-kwabẹ
o-gbu-nwịinwii ngu ùbvù;
16 kẹle Chipfu e-gude ẹka iya
kpụkwaa Zayọnu;
bya egude o-gbu-nwịinwii
ya lụfuta.
17 Ọo-ngabẹ nchị l'epfupfu,
ndu adụdu g'ọ dụ phẹ
epfu anụ iya;
ọphu oohudu arwọrwo,
ẹphe arwọ iya l'alị.
18 G'e dee ọwa-a l'ẹkwo
doberu ọgbo ọphu
aa-nwụ l'iphu;
k'ọphu ndu ono,
e teke atsụtakpodaanu
ime phẹ ono e-tu
Chipfu ẹpha.
19 Lẹ Chipfu gbẹkwa l'eze-ụlo
iya l'ephekerephe
ẹka ọonoje;
mbụ l'ọ gbẹ l'imigwe gbua
igo l'eliphe;
20 gẹ ya nụma ude,
ndu mkpọro atsụ;
shi nno mee gẹ ndu e
kperu mpfugbu nweru
onwophẹ.
21 Ọo ya bụ g'aa-kọo kẹ Chipfu
lẹ Zayọnu;
tua ya ẹpha lẹ Jierúsalẹmu;
22 mẹ ọhamoha waa
alị-eze ndiphe l'ophu
dzukọbeepho g'ẹphe baarụ
Chipfu ẹja.
23 Lẹ mu byakwa ejejaha ụzo
ndzụ mu ẹbo;
ọ tụkowa ike,
shi dụ mu nụ nashịchaa
mu;
bya egbubọta ndzụ mu.
24 Ọo ya bụ; mu sụ: Te kutashịnu

mu; jiko Chileke mu;
l'ẹbe adụ gẹ mu
nọ-bewaru lẹ mgboko;
lẹ gụbedua bẹ apha
nkengu a-nọkwa
shi l'ọgbo sweru ọgbo.
25 Eshikpọo lẹ mbụ bụ ngu
tụru ọkpa eliphe l'ophu.
Tẹme ọ bụru ngu gude
ẹka ngu mee igwe.
26 Iphemiphe ono e-mechaa
lakọta l'iyi;
obenu lẹ gụbedua
l'a-dụ g'ị dụ;
mbụ-a; l'iphemiphe ono
e-mechakwaa kashịhu
g'uwe.
Ọo g'aagbanweje uwe-a
bụ g'ii-mechaa gbanwee
phẹ; nkephẹ abvụ.
27 Obenu lẹ gụbedua
bụepho onye ị bụ bẹ ị bụ;
ọphu apha nkengu
abvụdu abvụbvu.
28 Ụnwu, ndu ejeru ngu ozi
nwụtaru
l'e-buru kwasẹru;
l'e mekwaphọ g'awa phẹ
ngụru angụru
l'iphu ngu.

103

Ebvu, Dévidi deru

1 Gụbe obu mu; tua Chipfu
ẹpha.
Iphe, bụkpoo iphe, dụ mu
l'ime ẹhu; tua onye ono,
ẹpha iya dụ nsọ ono ẹpha.
2 Obu mu; jiko tua Chipfu
ẹpha;
ọphu ọ dụkwa urwu,
eeritajẹ iya l'ẹka mẹ nanụ,
ịi-zọha azọha
3 Ọogujeru mu nvụ l'iphe-ẹji,
mu meru g'ọ ha;
tẹme ọ nọdu emeje gẹ
mu ka mma l'iphe,
bụkpoo iphe,
eme mu nụ.
4 Ọogbafutaje ndzụ mu
g'ọ tọ la l'ilu;

bya ekpube mu n-yemobu;
waa obu-imemini g'okpu-eze.
5 Oogudeje iphe, dụ ree zụ-jia
mu ẹpho;
tẹme ọ nọdu emeje gẹ
mu lwa azụ lẹ nwẹpa
g'ugo.
6 Chipfu emeje iphe, pfụru ọto;
tẹme ọ nọdu ekpeje ndu e
eme ewere ikpe,
pfụru nhamụnha.
7 O meru gẹ Mósisu maru
ụzo iya;
bya emee gẹ ndu Ízurẹlu
maru iphemiphe, oome.
8 Chipfu bụ onye aphụje
obu-imemini;
bya abụru onye emeje
eze-iphe-ọma.
Ẹhu te eghujedu iya eghu
ẹgwẹgwa;
tẹme ọ nọdu eyeje obu
yegharụ iya ẹka.
9 Ọ tọo bajẹdu mba tekenteke;
ọphu ọovujedu ọvuma
jasụwaruroya.
10 O too lejedu g'iphe-ẹji
anyi gbaru eme anyi;
ọphu ọopfujedu anyi
ụgwo ẹjo-iphe,
anyi emegbabẹ.
11 Kẹle ọo g'igwe nọ-be alị
ephekerephe bụ g'ọ habe;
mbụ eye obu,
o yeru ndu atsụ
iya ebvu.
12 Ọ bụru g'ụzo
ẹnyanwu-awawa dụ-be
ẹnya l'ụzo ẹnyanwu-adada;
bụ g'ẹka o wofuru emeswe,
anyi mesweru iya je
edobe habe ẹnya l'ẹka
anyi nọ.
13 Ọ bụru gẹ nna aphụjeru nwa
iya obu-imemini-a;
bụkwapho gẹ Chipfu
aphụjeru ndu atsụ iya ebvu
obu-imemini.
14 Kẹle ọo ya maru g'e gude
mee anyi.
Ọonyataje l'ọo urwuku mmanụ

bẹ anyi bụ.
15 L'a -bya lẹ nemadzụ bẹ eswe
ndzụ iya dụ g'ẹswa.
Ọonoduje aba yoyoyo g'okoko,
nọ l'ẹgu.
16 Phẹrephere -ziẹpho kpua ya
nwanshịi l'o phukashịhu.
Ẹka o shi nọdu ta
anyatabẹedu iya ọzo.
17 Obenu lẹ-a; e -shi lẹ gbururu
jeye lẹ gbururu bẹ
n-yemobu kẹ Chipfu adụje
l'ẹhu ndu atsụ iya ebvu;
tẹme l'o wokwarụpho
apfụbekoto nkiya doberu ụnwu
nwanwanwaranwa
ndu ono;
18 mbụ l'ẹhu ndu ọphu
edobeje ọgbandzu iya;
bya anyataję dobe ekemu,
ọ tụru doberu phẹ.
19 Chipfu mewaru g'aba-eze
iya ngụru angụru l'imigwe;
tẹme abụbu,
ọ bụ eze dzuru ọha l'ophu.
20 Unubẹ ụnwu-ojozi-imigwe
kẹ Chipfu; unu tua ya ẹpha;
mbụ unubẹ ndu ike dụ,
bya abụru ndu eme
opfu iya.
21 Unu tua Chipfu ẹpha;
unubẹ ụnwu imigwe l'ophu;
mbụ unubẹ ndu-ozi iya,
l'eme iphe, bụ uche iya.
22 Unu tua Chipfu ẹpha;
unubẹ iphe,
o meru ememe dobe l'ẹka
ọ bụ eze.
Gụbe obu mu; tua Chipfu ẹpha.

104

1 Gụbe obu mu; tua Chipfu
ẹpha.
Gụbe Chipfu, bụ Chileke mu;
ị parụ ẹka apaa.
Ị gbaphuru adụ-úbvú yẹe
adụ-akpabiri g'onye
gbaphuru ẹkwa.
2 Ìphóró bẹ i yeru g'onye
yeru uwe.
Imigwe l'ophu bụ gụbedua

gude ẹka ngu phụshi
iya g'onye phụshiru
ụlo-ẹkwa;
3 bya eworu uko ụlo ngu
gbaa l'eli akpaminigwe.
I meru urwukpu;
ọ bụru ụgbo-ịnya ngu.
Ị nọdu atukojeru phẹrephere
lẹ ǹkù ephe.
4 I meru phẹrephere;
ọ bụru onye-ozi ngu;
bya emee
onwu-phuruphuru-ọku;
ọ bụru onye iizije ozi.
5 Ọo ngu tụru ọkpa eliphe
l'ophu;
k'ọphu bụ l'a ta abyadụ
enwubata iya enwubata
jasụ l'ojejoje.
6 I woru eze-ẹnyimu kpua
ya g'onye kpuru uwe;
k'ọphu mini ha l'eli
kakọta úbvú l'ophu
l'eli.
7 Obenu l'ọo mba bẹ ị barụ
eze-ẹnyimu ono;
o keta ọso gbaa mgbalanụ;
mbụ l'ọ nụmaerupho ọ́rà,
ị gbẹ l'imigwe raa;
ọ gbalachaa.
8 Ọ nọdu asọ gborogboro awụ
oke-úbvú awụ́wù asọ
ala l'o-bua-ozee ọkpa úbvú.
Ọ sọkwaseru ụzo,
ị tọru iya ọkpa iya.
9 Ị kpawaru iya oke ẹka ọ tọo
sọghatajedu;
k'ọphu ọ tọ byadu
erimigbuba mgboko ọzo.
10 O mewaru gẹ mini shije
l'ọgba gbaa dẹredere
kwasẹru ọkpa-úbvú.
Ootsojeru mgbaka
úbvú epyophe.
11 Ọ bụru iya echebeje ụnwu
anụ, bu l'ẹgbudu mini
g'ẹphe ha.
Nkapfụ-ịgara-ọswa nọdu
angụ iya mini.
12 Ẹnu, ephe l'eli nọdu anọduje
l'agụga nggele ono

akpa ẹpfune.
Ẹphe nọdu anọduje
ebephe l'ẹkali-oshi ono
agụ ebvu.
13 Ọ nọdu agbẹje l'ẹka o bu
agba mini l'úbvú.
Mgboko l'ophu bẹ iphe,
oome jikpọru ẹpho.
14 Ẹswa bẹ o meru;
ọ nọdu erwushije k'ọphu
iphe-edobe a-tajẹ nri;
bya emee iphe-akọko
dobe gẹ nemadzụ
gudeje kọo opfu kọbe
iphe l'alị;
15 gude kụta mẹe,
aangụje g'obu tsọo ụtso;
bya emeta manụ,
aanyịje g'iphu maa mma;
waa nri,
eerije gẹ ndzụ dụ.
16 Oshi Chipfu bẹ ọogbaje
mini ree;
mbụ oshi sida ọphu dụ
l'úbvú úbvú Lébanọnu,
bụ oshi ọphu o yeru
l'onwiya.
17 Ọ bụru l'eli ẹka ono bẹ ẹnu
akpajẹ ẹpfune.
Eze-ọku-eswi-ụda woru
ephekerephe oshi payịnu
mee unuphu ibe iya.
18 Oke-úbvú oke-úbvú bụ
ndu bu iya nụ bụ
eghu-ọswa.
Ọgba bụru ẹka nchi-ọgba
anọduje ezeru ndzụ.
19 O meru ọnwa g'e gudeje gụ
apha.
Ẹnyanwu nọdu amajẹru teke
ya a-rịba.
20 Ọobujeru; teke i meru;
ọchii wata agbagba
l'ọ bụru iya bụ lẹ
nchi ejihu.
Iphe, bụkpoo anụ,
nọ l'ọswa eshi l'ẹka ẹphe
nọ wụfukota jeshia achọ
iphe, ẹphe e-ri.
21 Oduma asụahaa ekiri achọ
nri, oo-ri; mbụ nri,

shi l'ẹka Chileke.
22 Teke ẹnyanwu waẹrupho;
ẹphe ezita onwophẹ ezita;
je domia l'ọgba phẹ.
23 Nemadzụ agbẹshi teke onoya
jeshia l'ẹgu.
Ooje anọdu l'ẹgu jee ozi
jasụ l'ụzenyashi.
24 Gụbe Chipfu; ozi, iijekọta
bụkwa agụta agụta.
Iphemiphe ono bụkotaru
mmamiphe nkengu bẹ i
gude mekọta iya;
mbụ lẹ mgboko l'ophu
bẹ iphe,
jiru iya nụ bụkota iphe,
i gude ẹka mee.
25 Eze-ẹnyimu ha shii bya adụ
ọsa.
Ọ bụru l'ime iya bẹ
agụta agụta anụ bu;
mbụ iphe, nọ ndzụ;
ndu ọphu ha shii;
mẹ ndu ọphu ha nwanshịi.
26 Ọ bụru l'eli iya bẹ aanọduje
angaphe ụgbo-mini.
Tẹme ẹjo-oke-agiyi ono,
bụ ngu gude ẹka ngu
mee ya ono nọdu ebvu
mini l'ime iya.
27 Iphemiphe ono bụ ngu bẹ
ẹphe tụko ele ẹnya l'ẹka
g'ị nụje phẹ nri
l'orwuberu iya.
28 Teke ị nụru phẹ iya;
ẹphe achịkobe iya
l'onwophẹ.
Teke ị sarụ ẹka; iphe,
dụ ree enwushihu;
ẹphe egude iya
rijia ẹpho.
29 Teke i domiru phẹ iphu ngu;
ndzụ-agụgu erwuta phẹ.
Teke ị natarụ phẹ unme,
ẹphe atụ;
ẹphe anwụhu bụru
ẹja alị.
30 Teke i kuru Unme ngu ye phẹ
l'ẹhu; ẹphe abụru iphe,
e meru k'ọphúú.
Ị nọdu emeje iphu mgboko

l'ophu g'ọ dụ ọ̀phúú ọ̀phúú.
31 G'o-gbu-nwịinwii Chipfu
dụkwa g'ọ dụ jasụ
l'ojejoje.
G'ozi, Chipfu gude ẹka iya
jee mekwa g'ẹhu tsọo
ya ụtso;
32 mbụ onye abụjeru;
o -lee eliphe l'ophu ẹnya;
l'ọ nmahụ pyaapyaapyaa.
Teke ọ byaru ẹka l'eli úbvú;
úbvú ọbu akpụhu
tụutuutuu.
33 Mu a-nọduje agụ ebvu
anụ Chipfu lẹ ndzụ
mu l'ophu.
Mu a-gụje ebvu gude
etu Chileke mu ẹpha
jasụ gẹ mu a-nọ-beru.
34 Jiko gẹ kẹ nkiya-a,
mu arị-a tsọkwaa ya ụtso;
noo kẹle iphe,
Chipfu anọduje eme
emeje g'ẹhu tsọo mu ụtso.
35 Jiko gẹ ndu iphe-ẹji chịhu
l'eliphe l'ophu;
ọphu ndu ẹjo-iphe
adụhe adụdu ophu.
Gụbe obu mu;
jiko tua Chipfu ẹpha.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

105

1 Unu kele Chipfu ekele;
unu kua ẹpha iya!
Unu mee g'ọhamoha
madzuru iphe, o meru!
2 Unu guku iya l'ebvu!
Unu gụa ebvu gude tua
ya ẹpha!
Unu pfukashịkwapho iphe,
bụkpoo iphe, dụ biribiri,
ọonoduje eme!
3 Unu gude ẹpha iya ono,
dụ nsọ tua onwunu ẹpha!
G'obu ndu achọ Chipfu
teje ẹswa!
4 Unu wojeru ẹnya dabẹ
lẹ Chipfu mẹ l'ọkpehu
iya!
Mbụa unu chọje iphu

iya mkpụrumkpuru!
5 Unu nyatakwa iphe,
dụ biribiri, o mekọtaru;
waa iphe-ọhumalenya,
o meshigbaaru;
waa ikpe, o kperu;
6 unubẹ oshilọkpa Ébirihamu,
bụ onye-ozi iya;
unubẹ ụnwu Jiékọpu,
bụ ndu o gude ẹka iya họta.
7 Ọ kwa iya bụ Chipfu;
bya abụru Chileke anyi.
Ikpe iya tụkoru mgboko
vọo pfurupfuru.
8 Ọgbandzu iya bẹ ọonyataje
jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.
Ukwe-iphe, o kweru bẹ eshije
l'ọgbo sweru ọgbo.
9 Ọgbandzu ono,
yẹle Ébirihamu gbaru ono;
mbụ angụ ono,
o riburu Áyizaku ono;
10 bẹ o meru; ọ bụru ekemu
l'ẹhu Jiékọpu.
Ndu Ízurẹlu bẹ o meru iya;
ọ bụru ọgbandzu,
a-nọ ojejoje;
11 sụ phẹ: “Ọo unu bẹ mu
a-nụ alị Kénanu
g'ọ bụru okiphe,
unu ketarụ.”
12 Teke ono bẹ ẹphe shi
habe nwahabe;
mbụ teke ẹphe shi
ha nwa chịaka-chịaka;
bụru ndu lwarụ
alwalwa l'alị ono.
13 Ẹphe shi etsojeru
ọhamoha aghaphe.
Ẹphe -shi l'alị-eze ọwa-a;
ẹphe alụfu l'alị-eze
ọphuu.
14 Ọphu ọ dụdu onye o kweru
g'o mee phẹ ewere.
Ọ nọdu egudeje opfu ẹhu
phẹ baarụ ndu eze mba;
15 sụ phẹ: “Unu te edenyikwa
ndibe mu,
mu họfutaru ẹka!

Unu ba adụkwa iphe,
unu e-me ndu epfuchiru
mu nụ!”
16 O meru; ọkpa-nri bya l'eliphe;
shi nno woru nri,
ẹphe nweru enweru
mebyishichaa.
17 O ye nwoke lanụ g'o vuru
phẹ ụzo;
mbụ Jiósẹfu, onye ono,
e reru; ọ bụru ohu ono.
18 Ẹphe tụa ya mkpọro l'ọkpa;
huswashịa ya ọkpa;
bya eworu
agadagba-ígwè
ye iya l'olu;
19 gbiriri jasụ mbọku,
o pfuru opfu;
ọ vụa g'o pfuru iya;
mbụ jasụ opfu,
Chipfu pfuru mee g'a
maru l'ọ bụ onye ire-lanụ.
20 Noo ya bụ; eze zia sụ g'e je
ewehaa ya.
Onye bụ ishi ọha woru iya
wehaa;
o nweru onwiya.
21 O woru iya mee onye-ishi
unuphu ibe iya l'ophu;
mbụ onye elekọta
iphemiphe,
o nweru enweru;
22 sụ iya g'ọ hụje ndu-ishi
ahụhù teke dụ iya ree;
l'o zije ndu bụ ọgerenya
l'alị-eze iya mmamiphe.
23 Ọo ya bụ; ndu Ízurẹlu
lanaa Ijiputu.
Ndibe Jiékọpu jenụ
abụru ndu lwarụ alwalwa
l'alị Hamu.
24 Chipfu bya emee ndibe iya;
ẹphe nọdu azụ azùzù
shii.
O mẹe phẹ; ẹphe paa igwerigwe;
shi nno kapyabẹ ndu
ọhogu phẹ.
25 O woru obu ndu ọhogu phẹ
ono ghaphua.
Ndibe Chipfu ono bya adụ
ndu ono ashị.

Ẹphe wata achịru ndu-ozi
iya ono ẹjo idzu.
26 Ọ bya ahọta Mósisu,
bụ onye-ozi iya;
bya ahọta Erọnu bya
eworu phẹ zia;
27 ẹphe je emeshia
iphe-ọhumalenya
nkiya l'echilabọ phẹ;
bya egoshi phẹ iphe,
dụ biribiri kẹ Chipfu
l'alị Hamu.
28 O ziru ọchii ozi;
o je emee alị ono;
ọ gbahụ tsụkiriba;
noo kẹle ndu Ijiputu
kwefuru opfu Chileke ike.
29 Ọ bya emee; mini,
nọ l'alị phẹ ghọkota
mee.
Ẹma, dụ iya nụ tụko
nwụshihukota.
30 Mbara tụko alị phẹ
mgburugburu jikọta
pyịmu kwọchaa
nkwọtankwo;
bahụchaa lẹ mkpuru
ẹka ndu-ishi alị phẹ
akwajẹ akwakwa.
31 Ọ bụa opfu bẹ o pfuru;
ijiji tsuaha gbiigbiigbi;
tẹme mkpụrumkpu
tụkoepho alị ẹka
ono sweta.
32 Igwe haa edze mini
wata atụ akamini;
bya atụahaa egbigwe
gbaagbaa l'alị phẹ l'ophu;
33 bya atụpyashia vayịnu phẹ
mẹ oshi figu phẹ;
bya atụko oshi,
nọ l'alị phẹ l'ophu
zijashịkota.
34 Ọ gbẹshikwa ọzo bya epfua
opfu; igube wata etsutsu;
mbụ ogu, etsu gbiigbiigbi
bụru agụta agụta.
35 Ẹphe tụko iphe, dzụ ndzụ,
ẹkwo dụ tapyashịkota
l'alị phẹ l'ophu; mbụ tụko
iphe,

ẹphe meberu l'alị g'ọ ha
tapyashịa.
36 Ọ gbẹ teke ono bya atụko
ndu bụ ọkpara
l'alị phẹ gbushia;
mbụ tụko nwa,
vuru ụzo kpọo phẹ iphu
mee umerekete.
37 Ọ bya edufuta ndu Ízurẹlu;
kporu mkpọla-ododo
yẹe mkpọla-ọchaa kpojia
phẹ ẹka;
ọphu ọ dụdu ụnwu
Ízurẹlu ono g'ọ ka mma
l'ọo onye lanụ,
mkpọ kpọru l'ọkpa.
38 Ẹhu tsọo Ijiputu ntụmatu
g'ẹphe tụgbuerupho;
kẹle ẹphe shi atsụwa
ndu Ízurẹlu ebvu
shingushingu.
39 Ọ bya aphụshiaru phẹ
urwukpu gude kpuchia phẹ;
bya akpọberu phẹ ọku
g'ẹphe gude hụma
ìphóró l'ẹnyashi.
40 Ẹphe sụru g'a nụ phẹ nri;
Chipfu bya achịru ọ̀kwà
nụ phẹ;
bya egude nri,
shi l'igwe zụ-jia phẹ ẹpho.
41 Oke mkpuma bẹ ọ tụharu
ụzo; mini shi iya sọshihu;
mbụ asọ gẹ nggele
l'echiẹgu ono;
42 noo kẹle ọ nyatarụ
ukwe-iphe, dụ nsọ,
o kweru nụ onye-ozi iya,
bụ Ébirihamu.
43 O dufuta ndibe iya;
ẹhu nọdu atsọ phẹ.
Ẹphe nọdu atụ ụzu ẹhu-ụtso
gude eje afụta;
mbụ ndu ono, ọ họtaru ono.
44 O woru alị ndu ọhozo woru
nụ phẹ.
Ọ bụru ẹka ndu ọzo riru aphụ
iya bẹ ẹphe wotaru;
ọ bụru okiphe phẹ;
45 k'ọphu ẹphe a-wata eme

omelalị iya;
dobeahaa ekemu,
shi iya l'ẹka.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

106

1 G'ajaja bụru kẹ Chipfu.
Unu kele Chipfu ekele;
kẹle ọ bụ onye ọma.
N-yemobu nkiya anọje
jasụ l'ojejoje.
2 ?Bụ onye a-dụ ike tụa ọnu
g'iphe,
Chipfu eme habe shii?
Tọo; ?dẹnu onye a-dụ
ike tugbabẹ Chipfu ẹpha iphe,
oomeẹbe?
3 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
anọduje eme iphe,
dụ nhamụnha;
mbụ ndu ono,
anọduje eme iphe,
pfụru ọto tekenteke.
4 Nyatakwa mu jiko Chipfu;
teke ịi-wata egoshi lẹ
ndibe ngu dụ ngu l'obu!
Byakwa agbaarụ mu mkpu
m'ị byatashịa phẹ adzọta!
5 K'ọphu mu a-hụma ọ-dụ-ree,
i doberu ndu ị họtaru;
tsokwaru phọ ọha ono,
bụ nkengu ono tee ẹswa;
mbụ tsoru ndu ono,
bụ okiphe ngu ono tua
ngu ẹpha.
6 Anyi meakwaru iphe-ẹji gẹ nna
anyi oche phẹ meru.
Anyi mekwarụ ẹjo-iphe;
mbụ l'anyi mewaru iphe,
apfụduru-ọto.
7 Teke nna anyi oche
phẹ shi nọdu lẹ Ijiputu
bẹ iphe, dụ biribiri,
i shi emeje te eshidu
edoje phẹ ẹnya.
Ọphu ọ dụdu ikpoto
iphe-ọma ngu, dụru ọphu
ẹphe nyatarụ.
Ẹphe kwefuru ngu ike
l'agụga Eze-ẹnyimu
Uswe-uswe ono.

8 Ọle o gudeẹle-a g'ẹpha iya
apfụru dzọo phẹ;
k'ọphu aa-maru l'ẹpha
iya parụ ẹka apaa.
9 Ọ barụ Eze-ẹnyimu
Uswe-uswe mba; mini,
nọ iya nụ tashịhu.
O dua phẹ ghaa echi
ogbu-mini g'onye agha
echiẹgu.
10 Ọ dzọtaru phẹ l'ẹka ndu
ọhogu phẹ;
gbafụta phẹ l'ẹka ndu ẹphe
dụ ashị.
11 Mini rikọta ndu achị phẹ
lẹ njọ;
ọphu ọ dụdu g'ọ ka mma
l'ọo onye lanụ, warụ nụ.
12 Noo teke ẹphe kwetarụ l'iphe,
o kweru ukwe ememe bẹ oomeje;
bya agụa ebvu gude tua
ya ẹpha.
13 Ọphu ọ dụdu g'ọ nọ-beru;
ẹphe zọhaa iphe ono,
o meru ono;
tẹme ọphu ẹphe angabẹjeedu
g'ọ chị-koshi phẹ idzu.
14 Ẹphe rwua l'echiẹgu ono;
ẹphe wata eme iphe,
agụ phẹ nụ;
mbụ ọ bụru l'alị ono,
dabyiru mgbegere ono
bẹ ẹphe hụru Chileke ama.
15 Ọo ya bụ; ọ nụnu phẹ iphe,
ẹphe sụru g'a nụ phẹ.
Ọ nụchanaa phẹ iya;
bya evuru ẹjo iphe-ememe
byabẹ phẹ l'ishi.
16 Ẹphe rwua l'ẹka ẹphe
kpọberu ụlo-ẹkwa
phẹ g'ẹphe butọta.
Ọ dụru ndu watarụ ejiru
Mósisu yẹe Erọnu ijiẹnya;
mbụ ụmadzu labọ ono,
Chipfu họtaru dobe iche
ono.
17 Noo ya; alị ghekahụ ẹbo
lwee Detanu;
bya atụko Abiramu yẹe ndu
ẹphe l'iya swị lia lẹ ndzụ.
18 Tẹme ọku nwulihu kẹ

phoophoophoo bya
etsufu ndu etsoje phẹ nụ.
Ọku ono tụkoepho ndu
ẹjo-iphe ono tsufu.
19 Ẹphe rwukwaa l'úbvú
Horẹbu;
ẹphe je eworu agwa dobe;
mbụ gude mkpọla-ododo
wụa nweswi dobe
baahaarụ iya ẹja.
20 Ẹphe gude ọdu-biribiri
phẹ ono, bụ Chileke
gude je agbanweta iphe,
a kpụru; ọ dụ g'eswi,
ata ẹswa.
21 Ẹphe zọhaa Chileke ono,
dzọru phẹ nụ ono;
mbụ onye ono,
meru iphe,
parụ ẹka l'alị Ijiputu;
22 bya emee iphe,
dụ biribiri l'alị Hamu;
bya emekwaphọ iphe,
dụ ebvu l'agụga
Eze-ẹnyimu Uswe-uswe
ono.
23 Ọo ya bụ; ọ sụ lẹ ya
e-mebyishi phẹ;
obenu lẹ Mósisu,
bụ onye ọ họtaru jeru
apfụ-chia ụwara,
o shi abya;
g'o to gude oke ẹhu-eghu
iya mebyishikọta
g'ẹphe ha.
24 E mechaa; ẹphe woru ẹguru
alị ono nmaa phulaphula;
ọphu ẹphe ekwetaduru l'iphe,
Chileke kweru ukwe
ememe bẹ ọo-dụkwadu
ike mee.
25 Ẹphe nọdugbaa l'ime ụlo-ẹkwa
phẹ wata agụ aphụ;
ọphu ẹphe ekweẹdu eme iphe,
Chipfu sụru g'ẹphe mee.
26 Ọo ya bụ; ọ chilia ẹka eli
riaru phẹ angụ sụ lẹ ya
e-me g'ẹphe daa pọopoo
l'echiẹgu;
27 tẹme ya erwuta ụnwu
nwanwa phẹ jeye ndu
ọhogu phẹ l'ẹka.

Ẹphe achịkashia phẹ;
ẹphe agbaa nanụ nanụ
dzuru eliphe l'ophu.
28 Ẹphe gbẹshi je eworu
onwophẹ gọo l'ẹka
Balụ-Peyọ;
bya awata eri iphe,
e gburu l'agwa,
ta adzụdu ndzụ.
29 Ẹphe menaa; Chipfu vụahaa
ọvuma l'ẹjo-ememe,
ẹphe nọ megbabẹ.
Mgbu-ọnwu dabanụ
l'echilabọ phẹ.
30 Ọle Finehasu gbẹshiru bya
egboo ọgu ono sụ g'ono
ta nwụkwa;
shi nno gboo mgbu-ọnwu
ono.
31 A gụaru iya ono l'apfụbekoto,
e-shi l'ẹhu iya sweru
oshiḷọkpa iya jasụ l'ojejoje.
32 Ẹphe rwukwaa l'agụga
mini Meriba;
ẹphe kpatsu Chipfu iwe.
Mósisu shi phẹ l'ẹka meta
kpua onwiya.
33 Ọo kẹle ẹphe kwefuru
Unme Chileke ike meru iphe,
Mósisu gude pfua iphe,
o togo pfudu.
34 Ọphu ẹphe alwụebeduru
ndu ono,
ẹphe jepfuru l'aḷị ono;
gẹ Chipfu tụru phẹ
ekemu sụ g'ẹphe lwụa phẹ.
35 Ọ bụchiaru iphe,
ẹphe meru bụ l'ẹphe
jeru eworu onwophẹ
tụkobe lẹ ndu ono.
Ẹphe ghaa ẹghirigha
wata eme omelaḷị phẹ.
36 Ẹphe wata abarụ agwa
phẹ ẹja.
Iphe ono mechaa bụru
ọ́nyà nmata phẹ.
37 Ẹphe gude nwa phẹ nwoke;
mẹ kẹ nwanyị gude wata
agwa ẹjo ọbvu.
38 Ẹphe wata egbushi ụnwu
phẹ, adụdu iphe, ẹphe meru;

gude agwa ọbvu
ndu Kénanu.
Ẹphe gude mee ụnwu
phẹ ono merwushia alị
ono;
39 bya eshikwaphọ nno
merwushia onwophẹ;
mbụ shi nno bụru ndu
agba ụkpara.
40 Noo g'o gude Chipfu
vụahaaru ndibe iya
ọvuma;
mbụ kpọ-yiaharu ndu ono,
bụ okiphe iya ono ukuvu.
41 Ọ chịru phẹ ye l'ẹka
ndu ọhozo.
Ndu ẹphe dụ ashị bụru eze
chịahaa phẹ.
42 Ndu ọhogu phẹ kpaahaa
phẹ ẹhu.
Ndibe Chileke bya anọdu
phẹ l'ẹka.
43 Ọ dzọtakpooru phẹ
teke dụ igwerigwe;
ọle ẹka uche adụjee phẹ
phọ bụ l'eme iphe,
a sụru g'ẹphe te emeshi.
Ẹphe shi nno nọdu l'iphe-ẹji
phẹ yifu.
44 Ọle ọobujeru;
iphe-ẹhuka -byapfuta phẹ;
ẹphe -raku Chileke;
l'o rwua Chileke l'ẹhu
ẹgwegwa; l'ọ nụma
olu phẹ.
45 L'o gude opfu ẹhu phẹ
nyata ọgbandzu iya.
O gude kẹ l'o yeru phẹ
obu selaa ẹka azụ.
46 O mee g'iphe,
bụkpoo ndu kpụru
phẹ lẹ ndzụ phụaru phẹ
obu-imemini.
47 Dzọnaa anyi; jiko Chipfu,
bụ Chileke anyi.
Shinu l'ọhamoha ono
rwukọbe anyi ọzo;
k'ọphu anyi e-tu ngu ẹpha;
gụbe onye ono,
ẹpha ngu dụ nsọ ono gude
ajaja,

anyi a-ja ngu baa aba.
48 G'ajaja bụru kẹ Chipfu,
bụ Chileke kẹ ndu
Ízurẹlu gbururu jeye
lẹ gbururu.
G'onyemonye sụkwa:
“Nokwa g'ọ dụ!”
G'ajaja bụru kẹ Chipfu!

107

1 Unu kele Chipfu ekele;
kẹle ọ bụ onye ọma.
N-yemobu nkiya anọje jasụ
l'ojejoje.
2 Gẹ ndu Chipfu gbafụtaru
kele iya ekele l'ọ bụ
onye ọma;
mbụ ndu ọ gbatarụ l'ẹka
ndu achị phẹ lẹ njọ;
3 ndu ono, o shi l'ọhamoha
rwukọo;
mbụ ndu o jeru l'ụzo
ẹnyanwu-awawa;
bya ejee l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
je ụzo isheli bya ejee ndọhali
je erwukọo.
4 Ọ dụru ndu ọphu bụ
l'echiẹgu bẹ ẹphe tsoru
aghaphe;
mbụ l'alị, dabyiru mgbegere,
adụdu iphe, dụ iya nụ;
ọphu ẹphe amadụ ụzo,
ẹphe e-shi jerwua mkpụkpu,
ẹphe e-je ebupyabẹ.
5 Ẹgu-nri gụru phẹ;
ẹgu-mini gụa phẹ.
Ẹphe nọdu l'ẹka ono jọo ẹhu
wụfu.
6 Tọbudu iya bụ;
ẹphe raku Chipfu g'ẹphe nọ
l'iphe-ẹhuka ono.
Ọ bya anafụta phẹ l'iphe-ẹhuka,
ẹphe eje ọbu.
7 Ọ bya edua phẹ shia ụzo,
pfụru ọto;
durwua phẹ mkpụkpu,
ẹphe e-buru.
8 G'ẹphe kele Chipfu ekele l'o
yenụkaru phẹ obu;
waa l'oomeru ụnwu-eliphe iphe,
dụ biribiri.

9 Kẹle onye mini agụ bẹ
oochejije iya ẹpho;
l'o gude iphe, dụ ree zụ-jia
onye ẹgu agụ ẹpho.
10 Ọ dụru ndu ọphu shi nọdu
l'ẹka agba ọchii bya
adụ tsụkiribaa;
mbụ bụru ndu nọ mkpọro
eje iphe-ẹhuka l'ẹka e gude
iphe-ígwè tụgbabe phẹ ọkpa;
11 kẹle ẹphe kwefuru ike l'ẹphe
te emedu opfu Chileke;
mbụ jịka l'ẹphe lẹ
Ọkalibe-kakọta-shii
ta achịdu idzu lanụ.
12 Tọbudu iya bụ;
ọ parụ phẹ haa;
ẹphe jeaha ozi mkpọnwehu.
Ẹphe jee ya jasụ ẹphe
nọdu aphọhuje daa;
ọphu ọ dụdu onye gbaru
phẹ mkpu.
13 Noo ya; ẹphe raku Chipfu
g'ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka ono.
Ọ bya adzọo phẹ l'iphe-ẹhuka,
ẹphe eje ọbu.
14 Ọ bya edufuta phẹ l'ẹka
agba ọchii,
gbahụru kẹ tsụkiribaa,
bụ ẹka ẹphe shi nọdu;
bya agbabushia ẹgbirigba,
e shi gude tụgbabe
phẹ ọkpa.
15 G'ẹphe kele Chipfu ekele l'o
yenụkaru phẹ obu;
waa l'oomeru ụnwu-eliphe
iphe, dụ biribiri;
16 Kẹle ọonyakashije ọguzo,
a kparụ l'onyirubvu;
bya egbubushije mgbọrígwè,
e gude gbachishia ụzo.
17 O nweru ndu ọphu watarụ
eme eswe.
Ọ bụru iphe, kparụ iya nụ
bụ l'ẹphe kwefuru
Chileke ike;
tẹme e mekpaa phẹ ẹhu;
opfu l'ẹphe bụ ndu
meru ẹjo-iphe.
18 Ẹhu phẹ nafụchaa phẹ nri.
Ẹphe nọdu anwụhu phakuu.

19 Tọbudu iya bụ;
ẹphe raku Chipfu g'ẹphe
nọ l'iphe-ẹhuka ono;
Ọ bya adzọo phẹ l'iphe-ẹhuka
ono,
byapfutaru phẹ nụ ono.
20 Ọ bụru opfu ọnu bẹ o pfuru;
o mee; ẹhu dụkota
phẹ ike;
shi nno dzọta phẹ l'ilu.
21 G'ẹphe kele Chipfu ekele
l'o yenụkaru phẹ obu;
waa l'oomeru phẹ iphe,
dụ biribiri.
22 G'ẹphe gwerụ ngwẹja-ekele
nụ iya.
Ẹphe agụa ebvu ẹhu-ụtso gude
mee g'a maru g'iphe,
oome gbaru.
23 Ọ dụru ndu ọphu gude
ụgbo-mini tsoru
eze-ẹnyimu agba nghọ.
24 Ndu k'ono hụmaru ozi,
Chipfu jeru; ozi,
dụ biribiri,
o jeru l'echi ogbu-mini;
25 kẹle ọ bụ-a opfu bẹ o pfuru
l'ọnu;
oke phẹrephere wata ezizi.
O shi nno mee;
oke akparamini ono
wata atụshi ike.
26 Ụgbo-mini phẹ nọdu
awulihuje ephekerephe
ephekerephe.
L'ọ byakwa atsụbakpoo
omilomi omilomi.
Oke iphe-ẹhuka, ẹphe eje ono
mee;
obu phẹ zashịhu azashịhu.
27 Ẹphe nọdu anga anganga;
akpọ garịgari gẹ ndu
ngụshiru mẹe ike.
Mmamiphe phẹ l'ophu bụru
phẹ ọla-l'iswi.
28 Tọbudu iya bụ; ẹphe raku
Chipfu g'ẹphe nọ
l'iphe-ẹhuka ono.
Ọ bya anafụta phẹ l'iphe-ẹhuka,
ẹphe eje ọbu.
29 Ẹnyimu, aphụ oke

gborogboro bẹ o meru;
ọ phụahaa nwa swịswiswi;
bya abaarụ oke
akparamini mba;
ọ daa nyọnyoronyo.
30 Ẹhu tsọahaa phẹ ụtso g'ọ
daru nyọnyoronyo ono.
O dua phẹ gbiriri jasụ ẹphe
jerwua ọdu ụgbo-mini
ẹka ẹphe eje.
31 G'ẹphe kele Chipfu ekele l'o
yenụkaru phẹ obu;
waa l'oomeru phẹ iphe,
dụ biribiri.
32 G'ẹphe kutsee ya l'ẹka e
dzukọberu edzukọbe;
tua ya ẹpha l'ẹka ndu
bụ ọgerenya dọru
achị idzu.
33 Ẹnyimu bẹ ọ mịshiru mini;
ọ bụru echiẹgu.
Ọ bya emee nggele, asọ asọso;
ọ bụru alị, mini tahụru.
34 O meru alị, bụ ọsu;
ọ bụru jakpọro jakpọro
alị únú;
kẹle ndu shi buru l'ẹka
ono menụkaru ẹjo-iphe.
35 Echiẹgu bẹ o meru;
ọ bụru okpuru,
mini jiru ejiji;
bya emee alị,
shi dụ kpọkoro kpọkoro
kpọkoro;
ọ bụru ishi nggele.
36 Ọ bụru ẹka dụ ẹgube ono
bẹ o dutaru ndu ẹgu
agụ je edobe g'ẹphe buru.
Ẹphe je eburu l'ẹka ono
bụru mkpụkpu ẹka phẹ.
37 Ẹphe woru opfu kọo;
bya agbaa opfu-vayịnu
l'ẹka ono.
Ẹphe jeshia ya akpata;
ọ mịchaa mebyi
mịgharu iya ẹka.
38 O keberu phẹ l'ọma;
ẹphe wata aka shii
mebyi akaka;
ọphu o kwedu g'iphe-edobe
phẹ wata alwa alị alị.

39 E mechaa; Chipfu gude
mkpamẹhu; waa iphe-ẹhuka;
yẹe aphụ lọ-zeta phẹ.
Ẹphe wata alwa alị alị.
40 Mbụ onye ono, ewodajẹ
ndu a maru ẹpha phẹ alị;
woru phẹ mee;
ẹphe ghapheahaa l'alị,
dabyiru iphoro, adụdu
gbororo, dụ iya nụ.
41 O bekwanụ lẹ ndu adụdu g'ọ
dụ phẹ bẹ o setarụ l'ẹka
sefụta l'iphe-ẹhuka,
ẹphe eje.
Ọ bya emee; ndibe phẹ wata
azụshi g'atụru.
42 Ndu obu phẹ gụru ìphóró
abụjeru;
ẹphe -hụma iphe ono;
ẹphe eworu ẹswa tee;
obenu lẹ ndu eme iphe,
apfụduru-ọto g'ẹphe
ha abụjeru;
ẹphe -hụma iya;
l'ọ kpọo phẹ ọnu opfu.
43 Gẹ ndu maru iphe wokwaru
iphe-a je asụ-mia l'ime
obu phẹ.
Ẹphe arịa gẹ n-yemobu
Chipfu habe shii!

108

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Obụ shihukwaru mu ike
Chileke;
k'ọphu bụ lẹ mu e-gude
obu mu g'ọ ha agụ ebvu
etu ngu ẹpha.
Obu mu; tehu nwụru ẹnya.
2 Unu tehu nwụru ẹnya;
unubẹ ogelenda yẹe une;
kẹle mbẹdua e-gudekwa
ebvu kutee gẹregere
nchi-abọhu lẹ mgbẹnya.
3 Mu a-nọdu l'echilabọ
ndiphe kele ngu ekele
gụbe Chipfu.
Mu anọdukwapho l'echilabọ
ọha l'ophu gụa ebvu
gude tua ngu ẹpha.

4 Noo kẹle n-yemobu ngu
parụ ẹka.
Ọ tụkoru imigwe l'ophu
kakọta ephekerephe.
Tẹme ire-lanụ nkengu
dzuru akpaminigwe.
5 Goshinu ndiphe g'ị paberu
ẹka;
mbụ l'ị nọghataru
akpaminigwe anọghata;
gẹ ndiphe l'ophu ahụma
g'ị dụ-be biribiri.
6 Gudenụ ọkpehu ngu dzọo
anyi; zanụ anyi ẹnu;
k'ọphu ee-shi nno dzọo
ndu i yeru obu.
7 Chileke nọwaa l'ụlo iya,
dụ nsọ pfua opfu sụ:
“Mu e-gude agbọ ọgboo
kee alị ndu Shẹkemu.
Tẹme mu eworu nsụda
Sukọtu bushia.
8 Giladu bụ nkemu;
Manásẹ bụkwarupho
nkemu.
Ifuremu bụ okpu,
mu kpu l'ishi.
Jiuda bụkwanuru mgbọro-eze,
mu apajẹ l'ẹka.
9 Mówabu bụ ochi,
mu akwọje ọkpa.
Ọ bụkwanuru lẹ Edọmu bẹ
mu eyeshije akpọkpa
mu dobe.
Ndu Filisitayinu bẹ mu
gbọwaru ọgboo kpua.”
10 ?Bụ onye e-du mu chiriri
werere duba lẹ mkpụkpu ono,
a kpụru kpụshia ike ono?
Mbụ-a; ?bụ onye e-duru mu
duba lẹ Edọmu?
11 Ọ kwa gụbedua Chileke bụ
onye ọbu.
Obenu l'ị gbẹ jịka anyi;
ọphu i tii tsojeẹduru ndu
ojọgu anyi eje ọgu.
12 Yeru anyi ẹka jiko g'anyi
mekpee ndu ọhogu anyi;
kẹle eye ẹka k'ụnwu-eliphe,
bụ iphe-iphoro.
13 Obenu l'anyi -nọduwaa

Chileke l'ẹka bẹ anyi
e-mekpe phẹ gẹ mkparawa.
Ọ bụru iya e-hu ndu ọhogu
anyi agbagba-nchị
l'alị.

109

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Gụbe Chileke, mu etu ẹpha;
ba nọdushinu nggujingguji;
2 kẹle ndu ẹjo-iphe mẹ
ndu ẹregede sawaru ọnu
epfuru mu ẹjo opfu;
bya adzụshi ụka ekpu mu.
3 Ẹphe gudewaa opfu
ndụmashi gbaa mu
mgburugburu.
Ẹphe nọdu abya mu l'iphu;
ẹbe adụ iphe, mu meru phẹ.
4 Mu -gbẹ emekoshi phẹ
k'ọnyà;
ẹphe agbẹ ebo mu ibo;
obenu lẹ mbẹdua
anọdujeepho l'epfu anụ
Chileke epfushi iya ike.
5 Ẹphe egudeje ẹjo-iphe pfụa
mu ụgwo iphe-ọma,
mu meru phẹ.
Obu, mu yeru phẹ bụ
ndụmashi bẹ ẹphe egudeje
sata mu iya.
6 Yenu onye ẹjo nemadzụ g'o je
akwachia ya ụzo.
Zinaa onye a-nọdu ebo iya
ibo g'o je apfụru iya l'iphu
gbaa ya ekebe.
7 E -kpee ya ikpe; g'ikpe
ọbu nmakwa iya.
Gẹ Chileke gụkwaru epfupfu,
oopfu anụ iya ye l'iphe-ẹji,
o meru.
8 G'eswe ndzụ iya gbakwaa
mkpirikpu.
G'onye ọzo nọ-chikwa
ẹnya iya l'eje ozi,
o shi eje.
9 G'ọ tọgbokwa ụnwegirima
ibe iya nwamaa.
L'ọ haa nyee ya l'ụlo-maa.
10 G'ụnwegirima ibe iya

wụshikwaru ghaphee
rwọ arwọo!
G'a chịfukwa phẹ g'ẹphe
te ebukpọnu lẹ mkpọkpo
unuphu ibe phẹ ọbu!
11 Gẹ ndu o ji ụgwo tụkokwa
iphe,
o nweru enweru natachaa.
Gẹ ndu a madụ ẹka ẹphe
shi tụkokwa akanya,
o seru esese gweta.
12 G'ọ tọ dụkwa onye e-mejeru
iya iphe-ọma;
ọphu ọ dụkwa onye a-phụjeru
ụnwegirima ono,
ọ tọgboru nwamaa ono
obu-imemini.
13 G'awa iya chịhukwa.
G'ẹpha phẹ ta adụhekwa l'ọgbo
ọphu abya nụ.
14 Gẹ Chipfu ta adụkwa
teke ọo-zọha ẹjo-iphe,
nna iya oche phẹ mekọtaru;
ọphu o hufukwa iphe-ẹji,
ne iya meru ehufu ophu.
15 G'iphe-ẹji phẹ ono tụkoekwapho
kwaa l'iphu Chipfu;
k'ọphu oo-me g'ẹphe chịhu
l'eliphe;
g'a ta nyatabahẹ phẹ!
16 Kẹle ọ tọ rịjeduru kẹ g'o
meeru nemadzụ iphe-ọma.
Ọ bụchianu iphe, ooshibeje
ite iya bụ g'oome dulaa
ndu ụkpa maa;
waa ndu adụdu g'ọ dụ phẹ;
waa ndu obu phẹ tsuru
gworigwori.
17 Eshinu iphe, adụje iya ree
bụ atụ ọnu;
g'ọ bụkwaru onye a
tụru ọnu.
Sụ-a; eshinu agọ ọnu-ọma
adụje iya ẹji;
g'ọnu-ọma nọdukwa iya
ụzenya ụzenya.
18 Eshinu o yeru onwiya atụ
ọnu g'onye yeru uwe;
g'atụ ọnu ono sọdakwa
iya l'ẹpho gẹ mini.
L'o mibachaa ya l'ọkpu
gẹ manụ.

19 G'a phụkwaa ya ya g'onye a
phụru ukpo.
L'e kee ya ya g'onye keru
akpọ l'upfu jasụ l'ojejoje.
20 G'iphe ono, mu gụshiru ono
bụkwaru ụgwo,
Chipfu a-pfụ ndu ono,
anọduje ebo mu ibo ono;
mbụ ndu ono,
anọduje epfuru mu
ẹjo-opfu ono.
21 Obenu gụbe Chipfu,
bụ Nnajịuphu mu;
menaarụ mu ree g'ẹpha
ngu apfụru.
Gudenụ n-yemobu ngu ono,
dụnukaru ree ono nafụta mu;
22 kẹle mu bụ onye ụkpa
bya abụru onye adụdu
g'ọ dụ iya;
tẹme e mewaa mu iphe,
rwuru mu lẹ meji.
23 Mu esewa gẹrere g'onyonyo
ụzenyashi;
tẹme a nmakofuwa mu
g'onye nmakofuru igube.
24 Ikpere mu ta adụedu ọphu
shihuru ike l'ẹka mu
aswị ẹgu;
tẹme mu jọwaa ẹhu
bụru ọkpu.
25 Nta-a bẹ ndu anọduje ebo
mu ibo ekweru mu une.
Ẹphe -hụma mu;
ẹphe egude ekwe l'ishi sụ
mu hẹe.
26 Yenụru mu ẹka jiko Chipfu,
bụ Chileke mu.
Eshinu ị bụ onye n-yemobu;
dzọnaa mu.
27 Menaa ya g'ẹphe shi nno
maru l'o shi ngu l'ẹka;
mbụ g'ẹphe maru l'ọo
gụbe Chipfu meru iya
l'onwongu.
28 Ẹphe a-nọdu ephu mu iphu;
obenu lẹ gụbedua a-nọdu
agọru mu ọnu-ọma.
Ọ -bụru l'ẹphe byaru mu
ẹtso ọgu;
l'e mee phẹ iphe-iphere;

obenu lẹ mụbe onye-ozi
ngu bụepho ẹswa bẹ mu
a-nọdu ete.
29 Ndu anọduje ebo mu ibo bẹ
ee-ye iphere g'onye
yeru uwe.
L'a phụa phẹ iphere g'onye
phụru ukpo.
30 Ọnu mu bẹ mu e-gude
jaa Chipfu ọkpobe ajaja.
Mu anọdu l'edzudzu-ọha
tua ya ẹpha;
31 kẹle ọopfujeru l'ẹkutara
onye adụdu g'ọ dụ iya;
g'ọ dzọta ndzụ iya l'ẹka
ndu ekpe iya mpfugbu.

110

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Chipfu sụru Nnajịuphu mu:
"Nọdu mu l'ẹkutara;
jasụ teke mu e-me g'ị zọpyabe
ndu-ọhogu ngu l'ọkpa."
2 Chipfu a-gbẹ lẹ Zayọnu nụ
ngu mgbọro-eze,
egoshi g'ike ngu
habe shii.
Ọo-sụ ngu: "Bụru onye eze
ndu ọhogu ngu!"
3 Ndu ojọgu ngu bẹ ọo-nọdu
ehe ihee eje ọgu l'eswe
ọgu.
Ọo g'iji nchi-abọhu anọduje
akwa-a bụ g'ụnwokorobya
ngu a-wụ-pfuta ngu l'úbvú,
dụ nsọ ono.
4 Chipfu ribuwaru angụ;
ọphu ọogba-nweẹdu iphe,
o pfuru.
Ọ sụru: "Ịi-bụru onye uke
Chileke jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii;
bụ iya bụ gẹ
Melikizedeku bụ."
5 Nnajịuphu nọ l'ẹkutara
gụbe Chipfu.
Ndu eze bẹ oo-gwe
pyakapyaka mbọku,
ẹhu e-ghu iya eghu.
6 Oo-kpe ọhamoha ikpe;
woru ndu nwụhuru

anwụhu
kụkobe l'ikpo l'ikpo;
bya atụko ndu eze
mgboko l'ophu
gwee arakabya.
7 Ọo lẹ nggele, nọ l'agụga
gbororo bẹ
ọo-ngụta mini.
Ọo ya bụ l'o mee ya
g'ọ ngakerehu.

111

1 G'ajaja bụru kẹ Chipfu.
Mu e-gude obu mu g'ọ ha
kele Chipfu ekele.
Mu e-kele iya l'ẹka ndu obu
phẹ gụru ìphóró
nọ l'ìdzù;
kele iya l'ẹka ẹphe
nọ ndzukọ.
2 Iphemiphe, Chipfu eme
parụ ẹka.
Iphe, bụkpoo ndu ọ dụ ree
ejeje arị iya ọriri.
3 Iphe, Chipfu emeje dụ
ùbvù bya adụ akpabiri;
tẹme apfụbekoto iya nọdu
anọje jasụ l'ojejoje.
4 O mewaru g'a nyata iphe,
dụ biribiri,
oomeje.
Chipfu eme eze-iphe-ọma
tẹme ọ nọdu aphụ
obu-imemini.
5 Ndu atsụ iya ebvu bẹ
ọonoduje anụ nri.
Ọgbandzu iya bẹ ọonyataje
jasụ lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
6 Ndibe iya bẹ o goshiwaru ike,
dụ l'ozi, ooje;
kẹle ọ natarụ ndu ọhozo
alị phẹ woru nụ phẹ.
7 Iphe, o gude ẹka iya eme
bụ ire-lanụ bya abụru iphe,
pfụru ọto.
Ekemu, ọ tụru pfụshiru ike.
8 Ekemu ono a-kpọru g'abara
jasụ l'ojejoje;
tẹme e gude obu,
gụru ìphóró;

waa ire-lanụ eme iya.
9 Ndu nkiya bẹ ọ gbafụtaru;
bya atụa ekemu sụ
g'ọgbandzu iya dụkwa
ojejoje.
Ẹpha iya dụ nsọ bya adụ ebvu.
10 Atsụ Chipfu ebvu bụ
egbube ishi mmamiphe.
Iphe, bụkpoo ndu etso ekemu
iya bẹ iphe edoje ẹnya ree.
G'e tua ya ẹpha jasụ l'ojejoje.

112

1 G'ajaja bụru kẹ Chipfu.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
atsụ Chipfu ebvu;
onye ekemu iya atsọshije
ụtso ike.
2 Ụnwu iya a-bụru ndu ike dụ
l'eliphe.
Oshilọkpa ndu obu phẹ gụru
ìphóró bẹ a-bụru ndu
a gọru ọnu-ọma nụ.
3 Iphe-enweru yẹe ẹku a-tụko
ibe iya sweta;
tẹme apfụbekoto iya je
a-nọdu jasụ l'ojejoje.
4 Mbụkponu l'ẹka agba ọchii
bẹ ìphóró awajẹ
g'ẹnyanwu l'ẹhu onye
obu iya gụru ìphóró;
mbụ onye emeje eze-iphe-ọma;
bya abụru onye obu-imemini;
bya abụkwarupho onye
pfụberekoto l'iphu Chileke.
5 Ọ bụepho k'ọma a-nọdu
etso onye emeje iphe-ọma
bya ejieje ụgwo mịa ya ẹnya;
onye iphemiphe,
oome bẹ oomeje k'ọphu
aa-harụ iya enge.
6 Mbụ lẹ-a; a ta abyakwa
enwubata iya enwubata.
Onye pfụberekoto bẹ
aa-nọduepho anyataję
jasụ l'ojejoje.
7 Ọo-nọdu anụ ẹjo nzì;
ọle nzì ono ta abyadụ eme
gẹ ndzụ gụa ya.
Obu e-shihuje iya ike;
kẹle onye ọ dakoberu

bụ Chipfu.
8 Obu a-kpọ iya abara;
ọphu ndzụ abyadụ agụ iya;
jasụ l'o gude ẹnya iya
hụma l'e mekperu ndu
ọhogu iya.
9 Ọosaje obu iya asasa nụ ndu
adụdu g'ọ dụ phẹ iphe.
Apfụbekoto nkiya a-nọ jasụ
l'ojejoje.
Aa-tuli iya ẹka eli gude
kwabẹ iya ùbvù.
10 Onye ẹjo-iphe -hụma iya;
ẹhu awata iya eghu eghu.
L'o gude ẹhu-eghu taa
kpọokpookpo jasụ l'ọ
jọo ẹhu wụfu.
Iphe, agụ onye ẹjo-iphe ono
ta abyakwa erwu
iya ẹka.

113

1 G'ajaja bụru kẹ Chipfu.
Unubẹ ndu ejeru Chipfu ozi;
unu jaa Chipfu ajaja.
2 G'e tua Chipfu ẹpha shita
nta-a jasụ l'ojejoje.
3 Ọ gbaru g'e shi l'ẹka ẹnyanwu
awajẹ jaa Chipfu ajaja jasụ
l'ẹka ọoribaje.
4 Chipfu parụ ẹka;
ọ kakọta ọhamoha shii.
O-gbu-nwịinwii ya
nọ-ngokọta imigwe l'ophu.
5 ?Bụ onye bẹ aatụ eyeru
Chipfu, bụ Chileke anyi;
mbụ onye nọ l'aba-eze
iya l'imigwe?
6 Onye ewozeje onwiya alị
g'ọ hụma iphe,
nọ l'imigwe waa iphe nọ
l'eliphe.
7 Ookulije onye ụkpa
l'urwuku ẹka ọ gwọru.
Ọ nọdu ekulije onye adụdu
g'ọ dụ iya l'ikpọzu ẹka
ọ dabyiru.
8 L'ọ bya eworu phẹ dobe;
yẹe ndu-ishi aharu
ẹnya nhamụnha;

mbụ ndu-ishi ndu alị iya.
9 Nwanyị, ata atsụdu ime bẹ
ọokwabeje ùbvù l'ibe ji iya;
mbụ mee ya l'ọ bụru nwanyị,
ẹhu dụ guu, nwụshiru
ụnwu gẹ gụnu.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

114

1 Teke ndu Ízurẹlu shi lẹ
Ijiputu fụta;
mbụ teke oshilọkpa
Jiékọpu shi l'ẹka ndu
opfu phẹ eswe uswe lẹ
nchị fụta;
2 bẹ Jiuda byaru bya abụru
onye dụru Chileke nsọ.
Ndu Ízurẹlu bya abụru ndu o
nwe ẹnwẹnwe.
3 Eze Ẹnyimu hụma iya bya
eye ọkpa l'ọso;
tẹme ẹnyimu Jiọ́danu
dakọbe lashịa azụ.
4 Oke úbvú nọdu apfụgba kẹ
shọoshoo g'ebili.
Úbvú nọdu apfụ kẹ
karagidingu karagidingu
gẹ nwatụru.
5 Sụ-a; gụbe Eze Ẹnyimu;
?ị gbaru gụnu?
Gụbe Jiọ́danu;
?bụ ole bụ k'ala azụ?
6 Unubẹ oke úbvú;
?bụ gụnu bẹ unu gude
apfụgba kẹ shọoshoo g'ebili?
Unubẹ úbvú;
?bụhunu ole bẹ unu gude
apfụ kẹ karagidingu
karagidingu gẹ nwatụru?
7 Eliphe l'ophu nmakwaa jiijiijii
l'iphu Nnajịuphu;
mbụ l'iphu Chileke
kẹ Jiékọpu.
8 Onye gbazeru mkpuma;
ọ bụru okpuru;
bya eworu alị,
dụ epfu epfu mee;
ọ bụru ishi nggele.

115

1 Ọ tọ bụkwa anyi bẹ

aa-kwabẹ ùbvù jiko
Chipfu;
ọ tọ bụkwa anyi.
Ọ kwa ẹpha ngu kpoloko bẹ
gbaru g'a kwabẹ iya ùbvù.
Noo kẹle i yenụkaru anyi obu;
tẹme ị nọdu apfụshije ike
l'iphe, i pfuru.
2 ?Dẹnu g'o gude ndu ọhozo
nọdu asụje anyi:
“?Dẹnu Chileke unu?”
3 Chileke anyi nọnu l'imigwe.
Ọ bụru iphe, dụ iya ree
bẹ oomeje.
4 Obenu l'agwa phẹ bụ
mkpọla-ododo yẹe
mkpọla-ọchaa; bụ iphe,
nemadzụ gude ẹka mee.
5 Ẹphe nweru ọnu;
ọphu ẹphe epfudu opfu.
Ẹphe nweru ẹnya;
ọphu ẹphe aphụdu
iya ụzo.
6 Ẹphe nweru nchị;
ọphu ẹphe anụdu
iya iphe.
Ẹphe nweru imi;
ọphu ẹphe egudedu iya
akpọ ishishi iphe.
7 Ẹphe nweru ẹka;
ọphu ẹphe egudedu iya
ewota iphe.
Ẹphe nweru ọkpa;
ọphu ẹphe ejedu ije;
tẹme ọphu ẹphe egudedu
ẹkpiri phẹ epfufuta opfu.
8 Ndu agwọ phẹ nụ;
mẹkpoo ndu dakoberu
phẹ nụ a-dụ g'agwa ono dụ.
9 Sụ-a; unubẹ ndibe Ízurẹlu;
unu dakobe Chipfu;
kẹle ọo ya eyejeru unu
ẹka bya abụru iya
egbobutaje unu.
10 Unubẹ ndibe Erọnu;
unu dakobe Chipfu;
kẹle ọo ya eyejeru unu ẹka
bya abụru iya egbobutaje
unu.
11 Unubẹ ndu atsụ Chipfu ebvu;
unu dakobe Chipfu;

kẹle ọo ya eyejeru unu
ẹka bya abụru iya
egbobutaje unu.
12 Chipfu anyataję anyi;
ọo-gọru ọnu-ọma nụ anyi.
Ọo-gọru ọnu-ọma nụ ndibe
Ízurẹlu;
bya agọru ọnu-ọma nụ
ndibe Erọnu.
13 Ọo-gọru ọnu-ọma nụ ndu atsụ
yẹbe Chipfu ebvu;
ndu upfu mẹ ndu nta.
14 Gẹ Chipfu mekwaa g'unu
jaa àjàjà ka l'ọtu;
unubẹdua l'onwunu
mẹkpoo ụnwegirima
ibe unu.
15 Gẹ Chipfu gọkwaru ọnu-ọma
nụ unu;
mbụ onye ono, bụ iya
meru igwe bya emee
eliphe l'ophu ono.
16 Imigwe l'ophu bụkota
kẹ Chipfu;
obenu l'eliphe bẹ o
wowaru nụ ndiphe.
17 Ọ tọ bụkwa ndu nwụhuru
anwụhu ajaję Chipfu
ajaja;
mbụ ndu lawarụ alị
ọ-larụ-nọdu-nggujingguji.
18 Ọ kwa anyịbedua a-nọdu etu
Chipfu ẹpha.
Anyi a-nọdu etu iya ẹpha nta-a;
etu iya ya jasụ l'ojejoje.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

116

1 Mu yeru Chipfu obu;
kẹle ọ nụmawaru olu mu.
Ọ nụmaru mkpu, mu chikuru
iya sụ g'o meeru mu
eze-iphe-ọma.
2 Eshinu ọ ngabẹru mu nchị
bẹ mu a-nọdujeepho
araku iya jasụ gẹ mu
a-nọ-beru.
3 Anwụhu shiwaa chie mu
ẹgbirigba l'olu.
Ẹkpa oyi alị-maa nọdu anwụ
mu kẹ kpalaa.

Iphe-ẹhuka;
waa aphụ shiẹpho
nọ-phee mu mgburugburu.
4 Tọbudu iya bụ;
mu bya araku Chipfu
sụ iya:
“Gụbe Chipfu; dzọnaa mu!”
5 Chipfu bụkwa onye emeje
eze-iphe-ọma; bya abụru
onye pfụberekoto;
mbụ lẹ Chileke anyi bụkwa
onye aphụje obu-imemini.
6 Ndu amazidu iphe bẹ bụkwa
Chipfu anọduje eleta
phẹ ẹnya.
Teke mu shi nọdu l'oke mkpa
bụ iya dzọru mu.
7 Obu mu; jiko kabẹkwa
dzutabaa ike ọzo;
kẹle Chipfu nwụbenukaru
ngu ẹnya.
8 Ọo gụbe Chipfu nafụtaru ndzụ
mu gẹ mu ta anwụhu.
Tẹme ọ bụru ngu hucharụ
mu ẹnya-mini;
bya egbobuta mu gẹ mu te
vukota iphe daa iko;
9 k'ọphu mu a-nọdu ejephe
g'ọ dụ mu l'iphu Chipfu
l'alị ndu dzụ ndzụ.
10 Mu woru onwomu ye
Chileke l'ẹka.
Ono mee mu; mu sụ:
“Iphe-ẹhuka kpaakwaru
mu ẹhu shii.”
11 Tẹme mu pfubulihukwaphọ
sụ:
“Ndiphe l'ophu bụkotakwa
ndu ntuphu-ire.”
12 ?Dẹnukpoo gẹ mu e-shi pfụa
Chipfu ụgwo iphe-ọma,
o mekọtaru mu g'ọ ha?
13 Mu a-pali okoro goshiru l'i bụ
ọ-dzọ-nwa gude
kutse Chipfu.
14 Iphe, mu rifuru angụ
emeru Chipfu bẹ mu
e-meru iya l'iphu ndu
bụ nkiya.
15 Anwụhu ndu dụru Chipfu
nsọ; bẹ ọ gụberu iphe.

16 Gụbe Chipfu; mu bụkwa
onye-ozi ngu ọkpobe abụbu.
Mu bụkwa onye-ozi ngu;
bya abụru nwa, nwanyị ono,
ejeru ngu ozi ono nwụru.
I mewaru gẹ mu nweru
onwomu lẹ mkpọro ono,
e shi tụa mu ono.
17 Mu e-gwerụ ngu
ngwẹja-ekele;
tẹme mu abyakwaphọ
araku ẹpha gụbe Chipfu.
18 Iphe, mu rifuru angụ
emeru Chipfu bẹ mu
e-mekọtaru iya l'iphu iphe,
bụ ndu nkiya.
19 Ọ bụru ẹka mu a-nọdu
mee ya bụ l'ọkpoku
eze-ụlo Chipfu l'echilabọ
unubẹ ndu Jierúsalẹmu.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

117

1 Unu jaa Chipfu ajaja unubẹ
ọhamoha.
Unu tua ya ẹpha unubẹ
ndiphe l'ophu;
2 kẹle o yeru anyi obu
yegharụ iya ẹka;
tẹme Chipfu nọdu
apfụshije ike l'iphe,
o pfuru jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.
G'ajaja bụru kẹ Chipfu.

118

1 Unu kele Chipfu ekele l'ọ
bụ onye ọma;
kẹle n-yemobu iya anọje
jasụ l'ojejoje.
2 Gẹ ndu Ízurẹlu tụko sụ:
“N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.”
3 Gẹ ndibe Erọnu tụkokwapho
sụ:
“N-yemobu iya anọje
jasụ l'ojejoje.”
4 Gẹ ndu atsụ Chipfu ebvu
sụkwapho:
“N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.”

5 Teke mu eje iphe-ẹhuka bẹ mu
rakuru Chipfu.
Ọ zaa mu ẹnu bya emee mu;
mu nweru onwomu.
6 Chipfu nọ-kubewa mu;
ọphu ndzụ agụdu mu.
?Bụkwanu gụnu bẹ nemadzụ
mmanụ sụru mu emebata?
7 Chipfu nọ-kube mu;
ọo yẹbedua bụ onye
n-yemẹka mu.
Mu e-mechaa gude ẹnya mu
hụma l'e mekperu ndu
mu dụ ashị.
8 Anọdu l'ime Chipfu ezeru
ndzụ kakwa ree eme
l'adakobe nemadzụ.
9 Anọdu l'ime Chipfu ezeru
ndzụ kakwa ree eme
l'adakobe ndu-ishi.
10 Iphe, bụ ọhamoha kepheru
mu mgburugburu etso
mu ọgu;
ọle mu gude ẹpha Chipfu
lwụ-kpekọta phẹ
g'ẹphe ha.
11 Ẹphe nọ mu ibe k'ẹbo ẹbo;
ọle mu gude ẹpha Chipfu
lwụ-kpekọta phẹ
g'ẹphe ha.
12 Ẹphe ripyabẹru mu g'ẹnwu;
ọle ẹphe meẹkwarupho
kpuru-kpuru-kpuru
l'alị nwụshihukota
g'ekperema ọkponku,
ọku tsupyashịru.
Ọ bụru ẹpha Chipfu bẹ mu
gude lwụ-kpekọta phẹ
g'ẹphe ha.
13 E nwuru mu daphuu nwuphu
azụ; mu bya ada iko;
obenu lẹ Chipfu yeru mu ẹka.
14 Ọo Chipfu bụ ike mu;
bya abụru onye mu
agụ-ku l'ebvu.
Ọo ya bụ onye adzọje mu nụ.
15 Olu ẹhu-ụtso yẹe agbọ ọgboo
bẹ ada wọowoowoo
l'ẹka ndu pfụberekoto
nọ.
Ẹphe tụko epfu sụ: “Chipfu
gudeakwa ẹkutara iya

mee iphe parụ ẹka.
16 Ọ kwa ẹkutara Chipfu bẹ ọ
paliru imeli.
O gude ẹkutara iya ono mee
iphe, parụ ẹka.”
17 Mu ta anwụhudu;
mu a-dzụru ndzụ pfukashịa
iphe,
Chipfu meru mu g'a
nụma-dzuru.
18 Chipfu hùwaru mu ahùhù
hụshia mu ike;
ọle o to kwedu g'ọnwu
gbua mu.
19 Kpọhanaaru mu ọguzo
apfụbekoto;
gẹ mu shi iya bahụ je etua
Chipfu ẹpha.
20 Ọwa-a bụ ọguzo kẹ Chipfu.
Ọ bụ ẹka ndu pfụberekoto
eshije abahụ.
21 Mu e-kele ngu ekele l'ị
zarụ mu ẹnu.
Nta-a bẹ ị bụwaa onye adzọje
mu nụ.
22 Mkpuma, ndu akpụ
ụlo jịkaru; mechaarụ
bya abụru mkpuma,
gude ụlo.
23 Ono bụru iphe, Chipfu meru.
Ọ dụ anyi biribiri l'ẹnya.
24 Ntanụ-a bụ mbọku,
Chipfu meru.
G'ẹhu tsọo anyi ụtso;
anyi etekwaphọ ẹswa
ntanụ ono!
25 Jiko Chipfu; dzọtanu anyi!
Mekwaa g'iphemiphe,
anyi eme bụkotaru anyi
ụpete; gụbe Chipfu!
26 Ọnu-ọma bẹ a gọru nụ onye
ono,
bụ Chipfu ziru iya g'ọ
bya ono.
Anyi gbẹ l'ụlo Chipfu agọru
ngu ọnu-ọma.
27 Ọ kwa Chipfu bụ Chileke.
O meakwaru g'ìphóró,
shi iya l'ẹka nwuaru anyi.
Unu tụa anụ, unu gude abya
egweru Chipfu ngwẹja eri;

kpụta bya lẹ mgboru mpu,
a nmabẹru
l'ọru-ngwẹja iya.
28 Ọo ngu bụ Chileke mu;
ọ bụru ngu bẹ mu
a-nọdu ekele ekele.
Ọo ngu bụ Chileke mu;
ọo ya bụ l'ọo ngu bẹ
mu a-nọdu ekutse.
29 Jiko unu kele Chipfu ekele
l'ọ bụ onye ọma.
Tẹme n-yemobu iya nọdu
anọje jasụ l'ojejoje.

119

1 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu te
emejedu iphe, aa-ta
phẹ ụta;
ndu etsoẹpho ekemu,
Chipfu tụru.
2 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu etso
iphe, ọ tụru l'ekemu;
bya egude obu phẹ g'ọ ha
achọ iya achọshi
iya ike.
3 Ndu adụkpodaa iphe,
apfụduru-ọto,
ẹphe emeje;
bụepho ụzo, ọ tọru bẹ
ẹphe eshije.
4 Ị kawaru anyi iphe,
ị sụru g'e meje
merwua l'ishi.
5 Ọ dụ mu g'a sụ l'umere
mu ngụru angụru;
gẹ mu tsoje iphe ono,
ị tọru ọkpa iya ono;
6 k'ọphu ọ tọ dụdu iphe,
iphere iya bya eme mu;
noo kele mu dabẹru
ẹnya l'iphemiphe,
ị sụru g'e meje.
7 Mu e-gude obu, gụru ìphóró
jaa ngu ajaja;
eshi ọphu mu anwụ ikpe
ngu ono, pfụru ọto
ono.
8 Mu e-tso iphe, ị tọru ọkpa iya
sụ g'e tsoje.
Jiko ba jịkakwa mu
phuruphuru

gberegedege.
9 ?Dẹnukpoo gẹ nwokorọbya
e-me dobe ụzo iya g'ọ
dụebe ree?
G'oo-me iya bụ g'o meje iphe,
e deru l'opfu ngu.
10 Mu gude obu mu g'ọ ha achọ
ngu.
B'ekwekwa gẹ mu phua ụzo
l'etso iphe, ị sụru g'e
meje.
11 Opfu ngu bẹ mu domiwaru
l'ime obu mu.
Ọo ya bụ g'ọ tọ dụkwanu
teke mu e-me ngu
iphe-ẹji.
12 G'ajaja bụru nkengu gụbe
Chipfu.
Jiko zinaa mu gẹ mu e-me
tsoje iphe, ị tọru ọkpa
iya sụ g'e tsoje.
13 Ọo ogbogboromọnu mu-a
bẹ mu gudewaa gụshikota
iphe, bụkotakpoo ikpe,
i kperu l'ọnu ngu.
14 Ẹhu anọduje atsọ mu ụtso mẹ
mu nọdu eme iphe,
ị tụru l'ekemu;
ẹgube ono, ẹhu atsọje onye
kparụ ẹku kpashịa ya
ike ono.
15 Mu anọduje nggujingguji arị
iphe, ị karụ g'e meje arịri.
Mu adabẹkwapho ẹnya l'ụzo,
ị tọru g'e shije.
16 Iphe, ị tọru ọkpa sụ g'e tsoje
adụje mu ree ememe;
ọphu mu abyadụ
agbakụtaru opfu ngu
ono azụ.
17 Menaarụ mụbe onye-ozi ngu
iphe, dụ ree;
k'ọphu mu e-shi nno nọdu
ndzụ meje opfu ngu.
18 Menaa gẹ mu saa ẹnya;
hụma iphe, dụ biribiri,
dụgbaa l'ekemu ngu.
19 Mu bụkwa onye lwarụ
alwalwa l'eliphe-a.
Jiko ba adụkwa iphemiphe,
ị sụru g'e meje ọphu

ii-domiru mu edomi.
20 Obu awahụwa mu awahụ;
ẹka mu achọ ikpe ngu
achọshi iya ike
tekenteke.
21 Ndu etu onwophẹ ẹpha;
bya abụru ndu a tụru
ọnu bẹ ịibajeru mba;
mbụ ndu ono, ahajẹ iphe,
ị sụru g'e meje eme iphe
ọzo ono.
22 Menaa g'e te kweru mu
une; ọphu a nma mu
phulaphula;
kẹle iphe, ị tụru l'ekemu bẹ
mu emekọtaepho.
23 A makwarụ-a lẹ ndu-ishi
anọkobeje achịru mu
ẹjo idzu; obenu l'iphe,
mụbe onye-ozi ngu
anọduje arị bụ gẹ mu
e-me tsoje iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
24 Ọo eme iphe, ị tụru
l'ekemu bụ iphe,
adụje mu ree.
Ọ bụru iya anọduje akpọ-ziru
mu ụzo iphe, mu e-me.
25 E wozekpọeru mu phọ woru
mu dẹe adẹe l'urwuku.
Mephunu ndzụ mu azụ g'ọ
bụru k'ọphúú, bụ iya bụ iphe
ono, opfu nkengu pfuru ono.
26 Mu doru ngu g'ụzo mu gbaru;
ị ngabẹru mu nchị.
Zinaa mu iphe, ị tọru ọkpa
iya sụ g'e tsoje.
27 Menaa g'iphe, ị karụ
g'e meje doo mu ẹnya.
Ọo ya bụ gẹ mu atọ
nwẹhu rịa k'iphe, dụ biribiri,
iimeshi.
28 Mu gụwaru aphụ jasụ ike
bvụebe mu ree.
Jiko menaa g'ike dụ mu,
bụ iya bụ iphe,
opfu ngu pfuru.
29 Phufu mu gẹ mu ta anọdu
l'ụzo ẹregede.
Menaarụ mu eze-iphe-ọma;
zia mu ekemu ngu.

30 Mu hatawaru eme ire-lanụ.
Ọ bụru ikpe ngu g'ọ ha bẹ
mu wowaru dobe onwomu
l'ụzo iphu.
31 Iphe, mu gudeshi ike ememe
bụ iphe,
gụbe Chipfu tụru l'ekemu.
B'ekwekwa g'e mee mu
iphe-iphere.
32 Ụzo, mu anọduje agba etso
bụ eme iphe, ị sụru g'e meje;
kẹle i mewaru g'ẹhu-ụtso ji
mu obu ejiji.
33 Jiko Chipfu; zinaa mu gẹ
mu e-shije etso iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
Ọo ya bụ gẹ mu emekwanaa
ya jasụ l'ikpazụ iya.
34 Menaa g'iphe doje mu ẹnya;
k'ọphu mu a-dụje ike dobe
ekemu ngu ono;
bya egude obu mu g'ọ ha
emekọtaje iya ememe.
35 Goshi mu ụzo, mu e-shije
eme iphe, ị sụru g'e meje;
kẹle ọ bụe ya phọ bụ iphe,
atsọje mu ụtso ememe.
36 Gọ-zinaa obu mu g'ọ gha
iphu l'eme iphe, ị tụru
l'ekemu.
G'ọ tọ gha iphu l'eri ndu ọzo
urwu.
37 Menaa gẹ mu te eworu ẹnya
dabẹ l'iphe-mmanụ.
Mephunu ndzụ mu azụ g'ọ
bụru k'ọ̀phúú, bụ iya bụ iphe,
opfu ngu pfuru.
38 Menaarụ mu iphe,
i kweru ukwe l'ii-meru mụbe
onye-ozi ngu;
k'ọphu aa-wata ngu atsụ ebvu.
39 Wofunuru mu iphe-iphere ono,
mu atsụ ebvu ono;
kẹle ekemu ngu dụ ree.
40 Iphe, ị karụ g'e meje
agụshikpoo mu
ike ememe.
Jiko gudenụ kẹle ị bụ onye
pfụberekoto dobe
mu ndzụ.
41 Goshinu mu n-yemobu ngu

ono jiko Chipfu.
Dzọtanu mu; noo kẹle ọo iphe,
i kweru ukwe l'ii-meru mu.
42 Ọo ya bụ gẹ mu amaru iphe,
mu a-sarụ yeru ndu ekweru
mu une;
kẹle mu kpọru obu ye
l'opfu ngu.
43 Ta anafụkwa mu ire-lanụ,
dụ mu l'ọnu;
kẹle mu chịru ụpfu kwẹe
l'ikpe, i kperu.
44 Ọo iphe, ekemu ngu pfuru bẹ
mu e-meje
jasụ lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
45 Mu e-nwekpọru onwomu
tsoru aghaphe;
kẹle mu tụkochawaru iphe,
ị karụ g'e meje maẹberu.
46 Mu a-pfụru l'iphu ndu eze
pfua k'iphe, ị tụru l'ekemu.
Ọphu iphere abyadụ adụ mu.
47 Iphe, adụje mu ree bụ
eme iphe, ị sụru g'e meje;
noo kẹle mu yeru iya obu.
48 Mu amachịje ẹka mu labọ gẹ
mu nata iphe, ị sụru g'e meje,
bụ iya bụ iphe ono,
mu yeru obu ono;
tẹme mu nọdu anọduje
nggujingguji arị k'iphe ono,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje
ono.
49 Nyatakwa opfu, i pfuru yeru
mụbe onye-ozi ngu;
noo kẹle i mewaru;
mu leahaa ẹnya iphe.
50 Iphe, adụje mu obu mẹ mu
nọdu eje iphe-ẹhuka bụ lẹ-a:
L'ukwe-iphe, i kweru mu
emeje gẹ ndzụ mu bụru
k'ọ̀phúú.
51 Ndu eku onwophẹ bẹ achịje
mu ọchi kpọkirihuchaa
akpọkirihu;
ọle o too mejedu mu gẹ mu
haa eme iphe,
ekemu ngu pfuru.
52 Gụbe Chipfu; ọobujeru;
mu -nyata ikpe ngu ono,

shirọ teke ndiche ono
l'ọ dụa mu obu.
53 Ẹhu-eghu azụje mu pfụurii;
ọ bụru ndu ẹjo-iphe
akpajẹ iya;
mbụ ndu ono,
jịkaru edobe ekemu
ngu ono.
54 Iphe, ị tọru ọkpa iya sụ g'e
tsoje abụjeru ishi ébvú mu
l'iphe, bụkpoo ụlo,
mu zẹkporu l'ụzo ije mu-a.
55 L'ẹnyashi bẹ mu anyataję
ẹpha gụbe Chipfu;
l'o mee mu gẹ mu dobe
ekemu ngu.
56 Iphe, mu aghajẹ iphu ememe
teke bụkpoo teke mu nọ
bụ eme iphe,
ị karụ g'e meje.
57 Ọo ngu bụ okiphe nkemu
gụbe Chipfu.
Mu kwewaru ngu ukwe lẹ
mu a-nọdu eme opfu ngu.
58 Mu gudewaa obu mu g'ọ ha
ele ngu ẹnya l'ẹka.
Menaarụ mu eze-iphe-ọma,
bụ iphe,
i kweru mu ukwe iya.
59 Mu lewaru ụzo mu ẹnya
uswe lee ya ogologo;
bya eshiwaa iya fụta bya
awata eme iphe,
ị tụru l'ekemu.
60 Mu e-me ẹgwegwa;
mu ta akpọdu ụpfu
eme iphe, ị sụru g'e meje.
61 O -betachakpọ ndu
ẹjo-iphe kee mu ẹgbu;
mu ta abyadụ azọha
ekemu ngu.
62 Ọobujeru; a -nọnyaa l'echi
abalị;
mu agbalihu kele ngu
ekele k'ikpe ngu ono,
pfụru ọto ono.
63 Iphe, bụkpoo ndu atsụ ngu
ebvu bẹ mu l'ẹphe
eshikọta ọ̀nyà;
mbụ ndu ono, tụkoru iphe,
ị karụ g'e meje g'ọ ha

emekọta ono.
64 Eliphe l'ophu bẹ n-yemobu
gụbe Chipfu jiru kẹ
pyịmu pyịmu.
Jiko zinaa mu iphe ono,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e
tsoje ono.
65 Jiko Chipfu; menaarụ mụbe
onye-ozi ngu iphe-ọma;
eshinu ọ bụ iphe,
i kweru ukwe iya.
66 Zinaa mu mmamiphe;
yẹe ekpe ikpe,
dụ nhamụnha;
kẹle mu kwekwaru eme
iphe, i sụru g'e meje.
67 A byaru awata mu anụ
chịipfuu;
mu shiswehawarọ ụzo;
obenu lẹ nta-a bẹ mu
kwewaru eme opfu
ngu.
68 Ị bụ onye ọma; tẹme ị nọdu
emejekwaphọ iphe,
dụ ree.
Zinaa mu etso iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
69 A makwarụ-a lẹ ndu eku
onwophẹ anọduje
adzụshi ụka ekpu mu;
obenu lẹ mu gudeẹpho obu
mu g'ọ ha emekọta
iphe, ị karụ g'e meje.
70 Ndu ono bẹ imemini
nemadzụ ta adụjedu.
Obenu lẹ mbẹdua bụ eme
iphe, ekemu ngu
pfuru adụje mu ree.
71 Chịipfuu ono, a nụru mu ono
dụkwa-a ree;
k'ọphu mu a-nwụta etso iphe,
ị tọru ọkpa iya.
72 Ekemu, shi ngu l'ọnu bẹ mu
kakwa agụbe iphe eme
l'ụnubuku mkpọla-ododo
waa mkpọla-ọchaa.
73 Ọo ẹka ngu bẹ i gude kpụa
mu; bya emee mu;
mu ngụru angụru.
Jiko menaa gẹ mu maru iphe
k'ọphu mu a-nwụ eme

iphe, ị sụru g'e meje.
74 Gẹ ndu atsụ ngu ebvu
tekwaa ẹswa m'ẹphe
hụma mu;
noo kẹle iphe,
mu daru ngabẹru bụ
opfu nkengu.
75 Gụbe Chipfu; mu makwarụ-a
l'ikpe ngu pfụru ọto;
tẹme l'ị pfụ-shiru ike l'iphe,
i pfuru nụa mu chịipfuu.
76 Gẹ n-yemobu ngu bụnuru
iphe, a-nọduje adụ mụbe
onye-ozi ngu obu;
eshi ọphu ọ bụ iphe,
i kweru mu ukwe iya.
77 Phụnaaru mu obu-imemini
k'ọphu mu a-nọdu ndzụ;
kẹle iphe,
adụje mu ree bụ ekemu
nkengu.
78 G'e menuru iphere kpube
ndu eku onwophẹ;
kẹle ẹphe meswerụ mu;
l'ẹbe ọ dụ iphe,
mu meru phẹ.
Obenu lẹ mbẹdua
anọdujeepho arị iphe,
ị karụ g'e meje l'ọriri.
79 Gẹ ndu atsụ ngu ebvu
byapfutajẹkwa mu;
mbụ ndu iphe,
ị tụru l'ekemu doru ẹnya.
80 Gẹ mu tụkokwa iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e
tsoje tsokọta; g'ọ tọ dụkwa
ẹka ụta a-dụ mu l'ẹhu;
ọphu e shi nno mee
mu iphe-iphere.
81 Meji atọfuakwa mu atọfu ẹka
ọogu mu g'a dzọta mu;
obenu l'ẹka obu mu dụ
bụ l'opfu ngu.
82 Ẹnya anyịwa mu ẹrwa;
ẹka mu ele ẹnya teke
ii-me iphe,
i kweru ukwe iya.
Mu asụje: “?Bụkpohunaa teke
ole bẹ ịi-dụ mu obu?”
83 A makwarụ-a lẹ mu dụ g'akpọ,
a mịberu l'ẹnwuru-ọku;

mbụ akpọ, eeyeje mẹe.
Obenu lẹ mu ta azọhajedu iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
84 ?Bụ teke ole bẹ mụbe
onye-ozi ngu a-taberu
nshi?
Kọoru mu teke ii-bebe hụa
ndu akpa mu ẹhu ahụhù.
85 Ndu eku onwophẹ ebvujeru
mu nsụ gẹ mu daba.
Ono bụru iphe, ị tụru ekemu
sụ g'e te emejeshi.
86 Iphemiphe, ị sụru g'e meje bẹ
pfụkotaru nhamụnha.
Yenụru mu ẹka;
kẹle ndiphe akpa mu ẹhu
l'ẹbe adụ iphe,
mu meru phẹ.
87 Ọ bụfua nwanshịi;
m'ẹphe ehufu mu gẹ mu
ta nọduhe l'eliphe-a;
obenu lẹ mu ta
agwọbeduru eme iphe,
ị karụ g'e meje.
88 Eshinu i yeru mu obu;
kwachinaa ndzụ mu g'ọ tọ
dụ iphe, e-me iya nụ;
k'ọphu mu e-meje iphe,
i gude ọnu ngu tụa l'ekemu
sụ g'e meje.
89 Opfu gụbe Chipfu a-nọ jasụ
l'ojejoje.
O keru kẹ jịngujingu
l'akpaminigwe.
90 Ịipfushije ike l'iphe, i pfuru;
e -shi l'ọgbo sweru ọgbo.
I meru eliphe dobe;
ọ kpọru g'abara.
91 Ikpe, i kperu g'ọ hakpọo
kpọerupho g'abara
byasụ ntanụ-a;
kẹle iphemiphe ejeru
ngu ozi.
92 Ọ tọ bụ l'ekemu ngu shiẹpho
eshinu bụru iphe,
adụje mu ree;
mẹ mu alakwa l'iyi lẹ teke
ono,
mu shi eje iphe-ẹhuka ono.
93 Mbụ lẹ mu ta abyadụ azọha
eme iphe, ị karụ g'e meje;

kẹle ọo ya bẹ i gude
mephu ndzụ mu azụ;
ọ bụru k'ọ̀phúú.
94 Dzọnaa mu; kẹle mu bụ nkengu;
tẹme mu bya atụkowa iphe,
ị karụ g'e meje g'ọ ha
maẹberu.
95 Ndu ẹjo-iphe kwageberu
akwagebe g'ẹphe
mebyishia mu;
ọle mu a-tụkoepho iphe,
ị tụru l'ekemu kwakọbe l'ime
obu mu arị iya ọriri.
96 Iphe, a sụru l'ọ dụebe ree
bẹ mu ahụmajeepho l'ọ
dụru ẹka ọ phọduru;
obenu l'iphe,
ị sụru g'e meje dụebe ree.
97 Ekemu ngu bẹ mu yekwarụ
obu yegharụ iya ẹka.
Ọo ya bẹ mu anọduje arị l'ọriri
l'ime obu mu
mkpụrumkpuru.
98 Eme iphe, ị sụru g'e meje
mewaru;
mu ka ndu ọhogu mu amaru
iphe;
kẹle ọonoduje swiru mu
mkpụrumkpuru.
99 Ẹnya kakwa mu erwu alị
e -me lẹ ndu ezi mu iphe;
kẹle mu anọduje arị k'iphe,
ị tụru l'ekemu l'ọriri.
100 Mu ka ndu bụ ọgerenya
amaru iphe;
kẹle mu emeje iphe,
ị karụ g'e meje.
101 Ọkpa mu labọ bẹ mu
meẹrupho ọphu
ooshiswetajẹdu ụzo,
bụ ẹjo ụzo;
k'ọphu mu e-meje opfu ngu.
102 Mu ta ahajẹkwaru ikpe,
i kperu;
kẹle ọo gụbedua l'onwongu
ziru mu iphe.
103 Ẹgube g'iphe, i pfuru
atsọ-bekwanụ mu ụtso!
Ọ kakwa mu ụtso;
e -me lẹ manụ-ẹnwu.
104 Urwu, mu eritajẹ l'eme iphe,

ị karụ g'e meje bẹ
bụ nkwamẹnya.
Ọ bụru iya meru g'o gude
iphe, bụkpoo ụzo ụghoshi
dụkota mu ashị.
105 Opfu ngu bụ orọku,
mu egudeje hụma ẹka mu
a-zọbe ọkpa;
bya abụru ìphóró,
dụ l'ụzo mu eshi.
106 Mu gudewaa obu mu pfua
ya hoo haa;
bya eriru angụ ye iya;
lẹ mu a-nọduepho eme iphe,
ikpe ngu ono,
pfụru ọto ono pfuru.
107 Mu jenụkawaru iphe-ẹhuka.
Gụbe Chipfu;
mephunu ndzụ mu azụ
g'ọ bụru k'ọ̀phúú,
bụ iya bụ iphe,
opfu ngu pfuru.
108 Jiko Chipfu; natanụ ajaja
ọwa-a, mu gude obu mu
aja ngu-a.
Zikwaa mu phọ g'ikpe
ngu gbaru.
109 A makwarụ-a lẹ mu achijeru
ndzụ mu l'ẹka tekenteke;
obenu lẹ mu ta abyakwa
azọha ekemu ngu.
110 Ndu ẹjo-iphe gbabẹwaru
mu ọ́nyà;
ọle o too medu mu gẹ mu
haa eme iphe, ị karụ g'e meje.
111 Iphe, ị tụru l'ekemu bụ
okiphe mu jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Ọ bụru iya emeje g'ẹhu
tsọ mu ụtso l'ime obu mu.
112 Ẹka mu phoberu bụ l'etso
iphe, ị tọru ọkpa iya sụ
g'e tsoje
jasụkpoepho gẹ mu
a-nọ-beru.
113 Ndu anọduje abọ obu ẹbo
bẹ dụ mu ashị;
obenu l'ekemu nkengu bẹ
mu yekwanụru obu.
114 Ọo ngu bụ ẹka mu edomije
onwomu;

bya abụru onye mu nọ
l'ẹka iya ezeru ndzụ.
Ẹka mu chịru ụpfu yee
bụ l'opfu ngu.
115 Unu pakwarụ mu haa;
unubẹ ndu eme ẹjo-iphe;
k'ọphu mu a-nọdu emeje
iphe,
Chileke mu sụru g'e meje.
116 Bụnuru agbarike mu;
l'ọ bụ iphe, i kweru ukwe iya;
gẹ mu anọdu ndzụ.
B'ekwekwa g'iphe ono,
mu ele ẹnya iya ono mebyia
mu iphu.
117 Gudeshinaa mu ike;
k'ọphu aa-dzọta mu.
Mu a-nọdujeepho akwabẹ iphe,
ị tọru ọkpa sụ g'e tsoje
ono ùbvù.
118 Ndu harụ etso ọkpa iphe,
ị tọru tsoahaa iphe ọzo bẹ
ịijikaje ajịka ophu;
kẹle ẹregede,
ẹphe agba bụ kẹ mmanụ.
119 Iphe, bụkpoo ndu ẹjo-iphe,
nọ l'eliphe bẹ iikpoje
g'e kporu ntụ.
Noo g'o gude mu yee obu l'eme
iphe, ị tụru l'ekemu.
120 Ogwẹhu mu aphụkota jiijiijii
ẹka mu atsụ ngu ebvu;
bya atsụkwapho ikpe
ngu ebvu.
121 Mu mewaru iphe,
pfụru ọto bya abụru iphe,
dụ nhamụnha.
Jiko ba pakwarụ mu haarụ
ndu eme mu ewere.
122 Jiko kwenaa onye-ozi
ngu ukwe l'ịi-nọdu-a
eleta iya ẹnya.
Te ekwekwa gẹ ndu eku
onwophẹ mee mu ewere.
123 Ẹnya anyịwa mu ẹrwa ẹka
mu ele ẹnya g'ị bya
adzọta mu;
bụ iya bụ iphe,
gụbe onye pfụberekoto
kweru mu ukwe iya.
124 Menaarụ mụbe

onye-ozi ngu iphe, dụ ree;
eshinu i yeru mu obu.
Zinaa mu iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ
g'e tsoje.
125 Mbẹdua bụ onye-ozi ngu;
jiko menaa g'iphe doje
mu ẹnya;
k'ọphu iphe,
ị tụru l'ekemu e-do
mu ẹnya.
126 Gụbe Chipfu;
mekwaa ire nta-a;
kẹle ekemu,
ị tụru bẹ e tee tsohẹdu.
127 Ọo l'ọle mu yeru iphe,
ị sụru g'e meje obu;
yeghata iya gẹ mu
yeru ọkpobe mkpọla-ododo;
128 tẹme mu kweta l'iphe,
ị karụ g'e meje bẹ
pfụchaaru ọto;
meru g'o gude ụzo
ụghoshi dụkota mu ashị.
129 Iphe, ị tụru l'ekemu
dụ biribiri.
Noo g'o gude mu nọdu
etso iya l'o rwuberu iya.
130 Ẹka opfu ngu bataru
bẹ ìphóró etsojeru iya;
tẹme ọ nọdu emeje
gẹ ndu amazidu iphe
maru iphe.
131 Mu sarụ ọnu wata atụ
hehehe;
ẹka ẹgu eme iphe,
ị sụru g'e meje agụ mu.
132 Ghanaaru mu iphu;
jiko meeru mu eze-iphe-ọma;
g'iimejeru iphe,
bụkpoo ndu yeru ẹpha
ngu obu.
133 Menaa gẹ mu hajẹ ọkpa
g'ị sụru g'a hajẹ iya.
Te kwekwa g'iphe-ẹji,
kapyabẹ mu ẹnya.
134 Gbafụta mu l'ẹka ndu eme
mu ewere;
k'ọphu mu a-nọdu emeje
iphe, ị karụ g'e meje.
135 Menaa g'iphu ngu gbua

nwịinwii l'ẹhu mụbe
onye-ozi ngu.
Zinaa mu iphe, ị tọru ọkpa
iya sụ g'e tsoje.
136 Ẹnya-mini asọ mu
gborogboro l'ẹnya;
kẹle e tee etsodu
ekemu ngu.
137 Ị bụ onye pfụberekoto gụbe
Chipfu;
tẹme ikpe ngu pfụru nhamụnha.
138 Iphe, ị tụshiru l'ekemu dobe
pfụkotaru nhamụnha;
tẹme ẹphe bụkotaru
ire-lanụ.
139 Obu, mu yeru ngu rimiwaru
mu ishi;
kẹle ndu ọhogu mu ta
agụbeduru opfu ngu iphe.
140 Iphe, i kweshiru ukwe
ememe bẹ a tọwaru
nwẹhu dalekọta adale.
Mụbe onye-ozi ngu bya eyee
phẹ obu ntụmatu.
141 A maru-a lẹ mu bụ
iphe-mmanụ;
tẹme ọphu ọ dụdu iphe,
a gụberu mu;
obenu lẹ mu ta zọhaduru
eme iphe, ị karụ g'e meje.
142 Apfụbekoto nkengu
a-dụwaro jeye l'ojejoje;
tẹme ekemu ngu bụru
ire-lanụ.
143 Ẹjo iphe-ẹhuka;
waa aphụ sọ-kputeru mu;
obenu lẹ mu yelẹru-a iphe,
ị sụru g'e meje obu.
144 Iphe, ị tụru l'ekemu dobe
dụ nhamụnha jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ mịimiimii.
Menaa gẹ mu nweru
egomunggo k'ọphu mu
a-nọdu ndzụ.
145 Mu gude obu mu g'ọ ha
kua ngu oku;
zanụ mu ẹnu jiko Chipfu;
k'ọphu mu a-nọdu etso iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
146 Ọo ngu bẹ mu kuru oku;
dzọnaa mu;

k'ọphu mu a-nọdu eme iphe,
ị tụru l'ekemu.
147 Mu gbẹshiru tẹme nchi
bọhu wata echi mkpu
g'e yeru mu ẹka;
ẹka ẹnya mu dụ bụ
l'opfu ngu.
148 Ẹnya adụjee mu phọ sasarasa
jasụ nchi abọhu;
k'ọphu mu a-tọ nwẹhu rịa
ọriri l'ukwe-iphe,
i kweshiru.
149 Nụmanu olu mu;
k'ọphu yẹe n-yemobu
ngu a-dagba.
Mephunu ndzụ mu azụ
g'ọ bụru k'ọ̀phúú;
jiko Chipfu, bụ iya bụ iphe,
i kperu l'ikpe.
150 Ndu anọduje achịru mu
ẹjo idzu nọakwa mu ntse;
obenu l'ekemu ngu nọ
phẹ ụzenya.
151 Gụbe Chipfu nọakwapho
ntse; tẹme iphe,
ị sụru g'e meje tụkoru
bụkotaru ire-lanụ.
152 Teke dụhakpowaro ẹnya
bẹ mu shi l'iphe,
ị tụru l'ekemu
nwụta l'ị tọru ọkpa iya
dobe g'ọ nọo jasụ l'ojejoje.
153 Lenaa ẹnya l'iphe-ẹhuka,
mu eje; dzọo mu;
kẹle mu ta zọhajeduru
ekemu ngu.
154 Hanaaru mu enge;
gbafụta mu;
Mephunu ndzụ mu azụ g'ọ
bụru k'ọ̀phúú, bụ iya bụ iphe,
i kweru ukwe iya.
155 Ndzọta nọ ndu ẹjo-iphe
ụzenya;
kẹle ẹphe te esejedu
g'ẹphe e-me maru iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
156 Aphụ obu-imemini kẹ gụbe
Chipfu parụ ẹka.
Mephunu ndzụ mu azụ g'ọ
bụru k'ọ̀phúú, bụ iya bụ iphe,
i kperu l'ikpe.

157 Ndu achị mu lẹ njọ pakwarụ
igwerigwe;
ọle iphe ono ta akpọshiduru
mu eme iphe, ị tụru l'ekemu.
158 Ndu e gudedu ire phẹ ẹka
bẹ agbarwuje mu ẹpho
mẹ mu hụma phẹ;
kẹle ẹphe te emejedu iphe,
opfu ngu pfuru.
159 Hụmawaro gẹ mu
yeberu obu l'eme iphe,
ị karụ g'e meje.
Gudenụ kẹle i yeru mu obu
kwachia ndzụ mu
jiko Chipfu.
160 Opfu ngu l'ophu bụkota
ọkpobe opfu;
tẹme ikpe, pfụru ọto ono,
iikpeje ono bụkotaru iphe,
a-nọ jasụ l'ojejoje.
161 Ndu-ishi anọduje akpa
mu ẹhu l'ẹbe adụ iphe,
mu meru phẹ;
obenu l'iphe, mu aphụjeru
kpaakpaakpaa
kpoloko bụ opfu ngu.
162 Ukwe-iphe, i kweru mu
emeje g'ẹhu tsọo mu ụtso;
g'onye kwatarụ iphe,
ha shii l'ọkwata.
163 Ụghoshi dụ mu ashị;
tẹme mu nọdu anọduje
akpọ-yiru iya ukuvu;
obenu lẹ mu yekwanụru
ekemu ngu obu.
164 Ugbo ẹsaa lẹ mbọku bẹ mu
etuje ngu ẹpha k'ikpe ono,
iikpeje nhamụnha ono.
165 Ndu yeru ẹnya l'ekemu ngu
bẹ ẹhu dụkpoo guu
dụshia ya ike;
ọphu ọ dụdu iphe,
byaru abụru opfu dụ phẹ
l'ọkpa.
166 Mu nọ kwabẹru gụbe Chipfu
g'ị bya adzọta mu;
tẹme mu nọdu emeẹpho
iphe, ị sụru g'e meje.
167 Mu emeje iphe, ị tụru l'ekemu;
kẹle mu yeru iya obu

shingushingu.
168 Mu anọduje eme iphe,
ị karụ g'e meje bya
emekwaphọ iphe,
ị tụru l'ekemu;
kẹle iphemiphe,
mu eme bẹ ị makọtaru.
169 Gẹ mkpu, mu echi rwunaa
ngu nchị jiko Chipfu.
Menaa g'iphe doje mu ẹnya,
bụ iya bụ iphe,
opfu ngu pfuru.
170 Jiko g'arwọrwo, mu arwọ
rwunaa ẹka ị nọ.
Nafụtanu mu, bụ iya bụ iphe,
i kweru ukwe iya.
171 G'ogbogboromọnu mu
bụnuru etu ngu ẹpha
eji iya pyịmu;
kẹle i ziru mu iphe,
ị tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje.
172 Mu e-gude ọnu mu gụa opfu
nkengu l'ebvu; kẹle iphemiphe,
ị sụru g'e meje pfụru
nhamụnha.
173 Jiko machịnaa ẹka ngu
kwagebe g'i yeru mu ẹka;
kẹle iphe, mu hatarụ bụ
eme iphe, ị karụ g'e meje.
174 Iphe, agụ mu nụ bụ g'ị dzọta
mu jiko Chipfu.
Ekemu ngu adụje mu ree ememe.
175 Hanaa mu gẹ mu nọdu ndzụ
tuje ngu ẹpha.
Jiko g'ikpe, iikpeje
gudeshinaa ndzụ mu.
176 Mu kpaphuhuwaru g'atụru,
tuphahụru etuphahụ.
Jiko chọnaa mụbe
onye-ozi ngu;
kẹle mu ta zọhajeduru
iphe, ị sụru g'e meje.

120

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu
1 Mu rakuru Chipfu teke mu
eje iphe-ẹhuka;
ọ nụma olu mu.
2 Dzọtanu mu jiko Chipfu

l'ẹka ndu ntuphu-ire;
mẹ l'ẹka ndu ẹregede.
3 Unubẹ ndu ẹregede;
?bụ gụnu bẹ unu arị
l'oo-me unu?
Mbụ ?bụkpoo gụnu bẹ unu
arị l'ọo iphe,
oo-gude byapfuta unu?
4 Oo-zi ndu ojọgu;
ẹphe egude apfụ,
tụpyiru zịnguzingu bya
ahụa unu ahùhù.
Ẹphe emee unu; unu adabyiru
l'ẹka ono ata pfụpfupfu
g'icheku ọku.
5 Nshịo mụbe onye jeru
ahata alị Mẹsheku buru;
mbụ mụbe onye bu
l'ụlo-ẹkwa ndu Keda.
6 Mu lẹ ndu nchị-adụ-doo
dụ ashị shiwaa ụzenya
butaru;
7 obenu lẹ mbẹdua,
bụ onye anọduje eme gẹ
nchị dụ doo-a abụjeru;
mu -nọdu epfuru phẹ
opfu bẹlebele;
ẹphe akpaa vụlavula
g'ẹphe bya etsoo
mu ọgu.

121

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu

1 Mu paliru ẹnya lee l'eli úbvú
úbvú ono sụ:
“?Bụ awe bẹ n-yemẹka mu
eshije?”
2 N-yemẹka mu eshije l'ẹka
Chipfu;
onye meru igwe mee
mgboko.
3 Onye ono, eche ngu nche
ono bẹ mgbẹnya ta abyadụ
ezinwuta ẹnya;
tẹme ọphu o kwedu g'ọkpa
chiswafụ ngu.
4 Mbụ lẹ-a; onye ono,
eche ndu Ízurẹlu nche ono
bẹ mgbẹnya ta abyadụ
ezinwuta ẹnya;

ọphu ọ bụro k'eje iya
ekuru ekuru.
5 Ọo Chipfu eche ngu nche;
bya abụru iya bụ mkpu,
a tụru doberu ngu;
tẹme ọ bụru iya anọduje ngu
l'ẹkutara egbobuta ngu.
6 Anwụ, echi l'eswe ta adụdu
iphe, oo-me ngu;
ọphu ọ bụro k'ọnwa,
echi l'ẹnyashi.
7 Ọo Chipfu ephufuje ngu
l'ẹka ẹjo-iphe nọkota.
Ọo yẹbedua anọduje eche
ndzụ ngu nche.
8 Ọo Chipfu l'eduje ngu ije
l'ejeje mẹ l'alwalwa;
shita nta-a jasụ l'ojejoje.

122

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu; onye
deru iya nụ bụ Dévidi
1 Ẹhu tsọru mu ụtso teke ẹphe
sụru mu:
“G'anyi je l'eze-ụlo Chipfu!”
2 Anyi zọbeakwaru ọkpa
l'ọnu-abata gụbe Jierúsalẹmu.
3 Jierúsalẹmu bụ eze mkpụkpu,
a kpụru; ọ nọkobe l'ẹka lanụ
ama ntụmatu.
4 Ọo ẹka ono bẹ bụ ẹka
ọkpa-ipfu anọduje awụ ala;
mbụ ọkpa-ipfu kẹ Chipfu;
awụ eje etu Chipfu ẹpha;
bụ iya bụ iphe,
ị tụru l'ekemu doberu
ndu Ízurẹlu.
5 Ọo l'ẹka ono bẹ aba-eze,
a nọ ekpe ikpe nọ;
mbụ aba-eze,
shi l'ụlo Dévidi.
6 Pfuru nụ Chileke gẹ nchị
dụ doo lẹ Jierúsalẹmu:
“G'iphemiphe, bụkwaru ndu
yeru ngu obu k'ọma k'ọma.
7 Gẹ nchị dụkwa ndu igbulọ
ngu nọ-pheru
mgburugburu doo.
G'ẹhu-guu bụkwaru kẹ ndu
bu l'ime ụlo-mgbobuta

ngu.”
8 Mu gude iswi ẹhu unwune mu;
yẹe ọ̀nyà mu phẹ asụ:
“Gẹ nchị dụkwa doo l'ime
gụbe Jierúsalẹmu!”
9 Mu gude iswi ẹhu eze-ụlo
Chipfu, bụ Chileke anyi
achọ g'iphemiphe bụkotaru
k'ọma k'ọma lẹ
Jierúsalẹmu.

123

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu

1 Mu paliru ẹnya mu lee l'ẹka ị nọ;
mbụ l'ẹka ị nọ gụbe onye ono,
sụgaru l'aba-eze ngu
l'imigwe ono.
2 Ọo ẹgube ono nwoke,
bụ ohu anọduje ele nnajịuphu
iya ẹnya l'ẹka-a;
bya abụru ẹgube ono nwanyị,
bụ ohu anọduje ele nwanyị,
nwe iya nụ ẹnya l'ẹka-a;
bụkwapho g'anyịbedua
a-nọdu ele Chipfu,
bụ Chileke anyi ẹnya l'ẹka
gbiriri jasụ teke ọo-phụru
anyi obu-imemini.
3 Meeruọ anyi eze-iphe-ọma
jiko Chipfu.
Jiko meeruọ anyi eze-iphe-ọma;
l'ike bvụwaru anyi anụma
ẹka ndu ọzo epfu l'o to
nwedu iphe, anyi bụ.
4 Mbụ ike bvụwaru anyi
anụma ọchi,
ndu eku onwophẹ achị anyi;
waa anụma ẹka ndu etu
onwophẹ ẹpha epfu
l'o to nwedu iphe,
anyi bụ.

124

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu; onye deru iya nụ bụ Dévidi

1 Ọ tọ bụ lẹ Chipfu nọ-kube
anyi …
Ngwa; g'unubẹ ndu Ízurẹlu

tụko pfua sụ:
2 Ọ tọ bụ lẹ Chipfu nọ-kube
anyi;
teke ndiphe tsoru anyi ọgu;
3 mbụ teke ono, ẹhu-eghu
phẹ shi nwuhu phuruphuru
g'ọku l'ẹhu anyi ono;
m'ẹphe elwekwaa anyi lẹ ndzụ;
4 mbụ-a; ẹphe gege erikwa
anyi tụbukungu g'utso;
bụru ọchioku mini sọta
anyi tụgbua;
5 bụru ukporo-mini
kpota anyi;
anyi eje abụru ọla-l'iswi.
6 G'ajaja bụru kẹ Chipfu,
bụ onye ono, te ekwedu
g'ẹphe gude eze
takashịa anyi atakashị ono.
7 Anahụ, anyi nahụru phẹ
dụwaa g'ẹnu, nahụru
onye agba ọ́nyà-ẹnu.
Ọ́nyá ọbu bẹ a gbajishiru;
anyi shi nno nahụ
gbala.
8 N-yemẹka anyi eshije
l'ẹka Chipfu;
onye meru igwe mee
mgboko.

125

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu

1 Ndu dakoberu Chipfu dụ
g'úbvú Zayọnu, e tee
nwubatadu enwubata;
bya abụru úbvú,
a-nọwaro jasụ l'ojejoje.
2 Ọo g'úbvú nọ-pheru
Jierúsalẹmu
mgburugburu-a;
bụ gẹ Chipfu a-nọ-pheje
ndibe iya mgburugburu
shita nta-a jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.
3 Ndu ẹjo-iphe taa bụkwaru
ishi ndu pfụberekoto;
ọdumeka bẹ ndu ono
pfụberekoto ono
e-yekwa ẹka l'eme

ẹjo-iphe.
4 Jiko Chipfu; menaarụ ndu
ọma ree;
mbụ ndu obu phẹ
gụru ìphóró.
5 Ọle iphe, bụkpoo ndu
eshi ụzo,
apfụduru nhamụnha
bẹ Chipfu a-tụko ẹphe
lẹ ndu eme ẹjo-iphe
l'alị-a wofukọta.
G'ẹhu-guu bụkwaru kẹ
ndu Ízurẹlu.

126

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu
1 Teke Chipfu duphutaru ndu
ono, a kpụru lẹ ndzụ
ono azụ lẹ Zayọnu bẹ ọ
dụ anyi g'ọ bụ lẹ nrwọ
bẹ anyi arwọ iya.
2 Ọnu-ọchi kojachaa anyi
asha ekoja.
Ire pfụru anyi ọto l'agụ
ebvu ẹhu-ụtso.
Ndu ọhozo wata epfu sụ:
“Chipfu meakwaru phẹ iphe,
parụ ẹka.”
3 Chipfu meakwaru anyi iphe,
parụ ẹka.
Ọ bụru iya meru g'o gude
ẹhu nọdu atsọ anyi
ntụmatu.
4 Jiko Chipfu; duphunu anyi
azụ l'ọnodu anyi ono;
ẹgube ono, i meru;
nggele sọahaa gborogboro
l'echiẹgu ndọhali ono;
5 k'ọphu ndu gude
ẹnya-mini kụa iphe l'alị
e-gude ebvu ẹhu-ụtso
kpata iya akpata;
6 mbụ l'onye ono,
gude ẹnya-mini akụ
iphe l'alị bẹ a-gụru ebvu
ẹhu-ụtso lwa;
vuru wọpfula-wọpfula iphe,
o metaru l'opfu iya.

127

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu; onye deru
iya nụ bụ Sólomọnu

1 Ọ -bụdu lẹ Chipfu kpụru ụlo
l'onwiya bẹ ndu akpụ iya
nụ akpụkwa kẹ mmanụ.
Ọ -bụdu lẹ Chipfu cheru
mkpụkpu nche l'onwiya
bẹ ndu nche pfụkwaru
nche kẹ mmanụ.
2 Ọ tụkoru bụru kẹ mmanụ
bẹ iitehuje lẹ nchi-abọhu;
laa l'ụlo l'echi abalị;
ẹka iise akanya nri, ii-ri;
kẹle ndu Chipfu yeru
obu azẹjekwaduro lẹ
mgbẹnya;
l'o wotawaru phẹ iphe,
ẹphe e-ri.
3 Ụnwegirima bụ okiphe,
shi l'ẹka Chipfu.
Atsụ ime bụru obunggo,
shi l'ẹka Chipfu.
4 Ụnwegirima, a nwụru
l'okorọbya bẹ dụ g'apfụ,
nọ l'ẹka onye ojọgu.
5 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
chị iya chị-jia ẹkpa iya.
Iphere ta abyadụ eme iya
m'ẹphe lẹ ndu ọhogu iya
nọdu aba mba
l'ọnu-abata mkpụkpu.

128

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu

1 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ iphe,
bụkpoo ndu atsụ Chipfu ebvu;
mbụ ndu bụ ụzo iya bẹ
ẹphe etso.
2 Onye ono a-nọdu ndzụ
ria iphe, o setarụ l'akanya;
tẹme ẹhu-ụtso waa k'ọma
a-bụru nkiya.
3 Nyee ngu a-nọdu l'ibe
ngu dụepho gẹ vayịnu,
amịshi amịmi ike;
tẹme ụnwu ngu adụ
g'ẹkali-oshi olivu
nọ-phee teburu ngu

mgburugburu.
4 Noo g'onye a gọru ọnu-ọma
nụ a-dụ bụ ono;
mbụ onye atsụ
Chipfu ebvu.
5 Gẹ Chipfu shikwa lẹ
Zayọnu gọru ọnu-ọma
nụ ngu.
Tẹme l'ị nọdukwapho
hụma g'ụba Jierúsalẹmu
a-dụ-be shii jasụ
g'ịi-nọ-beru l'eliphe-a.
6 Ịi-nọdukwapho ndzụ
hụma ụnwu
nwanwanwaranwa
ngu.
G'ẹhu-guu bụkwaru
kẹ ndu Ízurẹlu.

129

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu eje Jierúsalẹmu

1 Ẹphe mewaru mu ewere
megharụ mu iya ẹka
e -shi teke mu bụ nwata …
Ngwa; g'unubẹ ndu Ízurẹlu
tụko pfua sụ:
2 Ẹphe mewaru mu ewere
megharụ mu iya ẹka
e -shi teke mu bụ nwata;
obenu l'ẹphe te
emekpeduru mu.
3 Ẹphe gudewaa ẹchachi
chia mu kpachacha.
Ọ́nyá, ẹphe chibashịru
mu l'okpurukpu
dabyichaẹrupho dụ
g'ẹka a warụ ọswawara.
4 Obenu lẹ Chipfu bụ onye
pfụberekoto.
Ọ gbẹshiru bya atọo mu
l'ẹgbu, ndu ẹjo-iphe shi
kee mu;
mu nweru onwomu.
5 G'iphe, bụkpoo ndu Zayọnu
dụ ashị bụkwaru ndu
e-gude iphere laphu azụ.
6 G'ẹphe dụkwa g'ẹswa,
furu l'eli ẹswulo, abụjeru:
Ọ -bya asụru evuvu;
anwụ ewowaru iya chigbua.

7 Ẹswa ono ahatabeje nwanshịi
k'ọphu bụ l'onye jeru iya
egbuta abụjeru;
o -gbua nta gbua imo;
o too gbutadu ẹswa,
jiru iya ọbochi-ẹka;
ọphu ọ bụro k'asụru
upfu ẹswa.
8 G'iphe, bụkpoo ndu
aghata aghata ghajẹkwa
phẹ iswi ekele.
G'ọ to dụkwa onye a-sụ
phẹ g'ọnu-ọma kẹ
Chipfu bụru nkephẹ;
ọzoo l'ẹphe gude
ẹpha Chipfu agọru
phẹ ọnu-ọma.

130

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu
1 Mu nọ l'echi ogbumini
k'iphe-ẹhuka araku
gụbe Chipfu;
2 Jiko Nnajịuphu; nụmanu olu
mu.
Ngabẹnuru mu nchị lẹ mkpu,
mu echi g'i meeru mu
eze-iphe-ọma.
3 Ọme gụbe Chipfu edobeje
iphe-ẹji, onyemonye eme;
?bụ onye gege adụ ike
pfụru l'atatiphu gụbe
Nnajịuphu?
4 Obenu lẹ gụbedua agụje nvụ.
Ọ bụru iphe ono meru g'o
gude a nọdu atsụ
ngu ebvu.
5 Mu nọ kwabẹru Chipfu;
tẹme obu mu nọdu
elekwaphọ ẹnya iya.
Ọ bụru l'opfu iya bẹ mu
daru ngabẹru.
6 Obu mu nọ ele ẹnya
Nnajịuphu leghata
g'onye-nche anọduje
ele gẹ nchi bọhu-kebe;
mbụ l'obu mu ka ele
ẹnya Chipfu eme lẹ gẹ
ndu nche anọduje

eleberu ẹnya nchi-abọhu.
7 Jiko Ízurẹlu; g'ẹnya unu
dụro l'ẹka Chipfu nọ;
kẹle Chipfu bụ onye
eyeje obu yegharụ iya ẹka;
tẹme ọ nọdu agbafụtaje
nemadzụ l'iphe-ẹji iya g'ọ ha.
8 Ọ bụru yẹbedua l'onwiya
a-gbafụtakota ndu Ízurẹlu
l'iphe-ẹji, ẹphe meshiru.

131

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu; onye
deru iya nụ bụ Dévidi
1 Mu te egudedu obu mu eku
onwomu; jiko Chipfu;
ọphu mu aradu ẹnya k'etsetse.
Mu ta ayọjedu ọshi l'iphe,
parụ ẹka;
ọphu mu ejejedu ekobe ẹka
l'iphe, mu asụdu.
2 Iphe, mu mechiaru bụ lẹ
mu tọru nwẹhu woru
obu mu dobekpọepho
nwadoo.
Ọo gẹ nwata, a mịfuru ọnu
l'ẹra anọduje nwapyaa
lẹ mgboru ne iya;
bụkpoepho g'obu mu
nọ l'ime mu.
3 Jiko unubẹ ndu Ízurẹlu;
g'ẹnya unu dụnu l'ẹka
Chipfu nọ;
shita nta-a jasụ lẹ
tuutuutuu lẹ mịimiimii.

132

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu
1 Gụbe Chipfu; nyatanụ Dévidi
yẹe iphe-ẹhuka, ọ nọ jegbabẹ.
2 Ọ gụru ẹnwa; ria nte l'iphu
Chipfu; mbụ ria angụ
l'iphu Ọkalibe kẹ Jiékọpu
sụ:
3 “Mu te eyedu ishi l'ụlo mu;
ọphu mu abyadụ abahụ
ẹka mu azẹje azẹe.
4 Mu ta abyadụ ekwe gẹ

mgbẹnya shisweta mu
ẹnya;
mbụ lẹ mu ta abyadụ
ekwe gẹ mgbẹnya mia
mu ẹka l'ẹnya;
5 jasụ mu ahụma ẹka mu
a-chọtaru Chipfu g'o buru;
mbụ ẹka Ọkalibe kẹ
Jiékọpu e-buru.”
6 Anyi nụmaru l'ọ nọ lẹ Ifurata.
Anyi tụgbua je ahụma
iya l'ọma ẹgu
Kiriyatu-Jiarimu.
7 Unu g'anyi jenụ l'ụlo-ẹkwa
Chileke.
Unu g'anyi jenụ apfukube
iya baarụ iya ẹja.
8 Gbalihunụ jiko Chipfu;
bya l'ọkpoku ngu;
gụ l'okpoko ọgbandzu
ngu ono, egoshi ike
ngu ono.
9 Gẹ ndu-uke ngu yenaa
apfụbekoto g'uwe.
Ndu dụru ngu nsọ agụa
ebvu ẹhu-ụtso.
10 Gudenụ iswi ẹhu Dévidi,
bụ onye-ozi ngu nyata
onye ono, ị wụru
manụ l'ishi gude mee ya;
ọ bụru eze ono.
11 Chipfu riburu Dévidi angụ;
mbụ angụ, keru jịngujingu,
ọ tọ byadu emebyi
emebyi.
Ọ sụru iya: “Ọo onye lanụ
lẹ ndu bụ oshilọkpa
ngu bẹ mu e-me g'ọ nọdu
l'aba-eze ngu.
12 Ọ -bụru l'ụnwu ngu doberu
ọgbandzu mu l'ẹphe;
bya eme iphe,
mu tụru l'ekemu;
ọo ya bụ; ụnwu phẹ
anọwaro l'aba-eze ngu
jasụ l'ojejoje.”
13 Chipfu gudewaa ẹka iya
họta Zayọnu;
kẹle ẹka ono dụ iya ree
k'eburu; noo kẹle ọ sụru:
14 “Ọo ẹka-a bẹ mu e-me ọkpoku

mu jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii;
tẹme ọ bụru ẹka-a bẹ
mu e-dobe aba-eze mu sụgaru;
noo kẹle ọo g'ọ dụ mu
ree bụ ono.
15 Mu a-gọru ọnu-ọma nụ iya
g'o nweru iphe nweru
k'etsutsu iya.
Ndibe iya ndu ọphu daru
ụkpa bẹ mu a-nọdu
azụ-ji ẹpho.
16 Ndu uke Chileke nkiya bẹ
mu adzọta ọkpobe adzọta;
mbụ lẹ ndu dụru Chipfu
nsọ a-nọduepho agụ
ebvu ẹhu-ụtso.
17 Ọ bụru ẹka ono bẹ mu
a-gbẹ mee g'onye ike dụ
shi l'ọnu-ụlo Dévidi fụta;
tẹme mu anwụru ọku
ye l'orọku onye mu
wụru manụ l'ishi gude
mee ya; ọ bụru eze.
18 Mu e-me g'iphere dụ
ndu ọhogu iya ọkpobe
adụdu;
obenu lẹ yẹbedua bẹ
mu e-kpube okpu-eze,
a-nọdu eke paapaapa.”

133

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu; onye
deru iya nụ bụ Dévidi

1 Lewarọ g'ọ dụ-be ree bya adụ
ùbvù l'ẹnya;
kẹ g'ụnwunna bukọbe
tụgba bụru nanụ.
2 Ọ dụepho g'ọkpobe manụ,
eshi mkpọ, a wụru
Erọnu l'ishi;
o shi iya l'ishi sọfuta iya
l'ẹjí-agba;
gbaa ya gorogoro sọfuta
l'igburọnu uwe iya.
3 Ọ dụkwapho g'ẹka iji,
shi l'úbvú Hamọnu
akwa l'eli úbvú Zayọnu.
Ọo l'echilabọ ndu dụ nno
bẹ Chipfu agọjeru ọnu-ọma

nkiya nụ;
mbụ ọnu-ọma ọphu bụ
ndzụ ojejoje.

134

Ebvu, aagụje mẹ a -nọdu
eje Jierúsalẹmu

1 Unu jaa Chipfu ajaja unubẹ
ndu-ozi Chipfu g'unu ha;
unubẹ ndu anọduje
ejeru Chipfu ozi l'ụlo
nkiya l'ẹnyashi.
2 Unu palia ẹka unu imeli l'ụlo,
dụ nsọ kẹ Chipfu;
kele iya ekele!
3 Gẹ Chipfu, bụ onye meru
igwe mee mgboko gbẹ
lẹ Zayọnu gọru ọnu-ọma
nụ ngu.

135

1 Unu jaa Chipfu ajaja.
Unu tua Chipfu ẹpha.
Unu tua ya ẹpha; unubẹ ndu
ejeru Chipfu ozi;
2 mbụ unubẹ ndu eje ozi
l'eze-ụlo Chipfu;
mẹ l'ọma-unuphu Chileke
anyi.
3 Unu tua Chipfu ẹpha kẹle
Chipfu dụ ree.
Unu gụa ebvu gude tua ya
ẹpha; kẹle ọo iphe,
gbaru nụ bụ ono;
4 kẹle Chipfu họtawaru
Jiékọpu g'ọ bụru nkiya;
mbụ l'ọ hatawaru
Ízurẹlu g'ọ bụru ndu o nwe
enwenwe gẹdegede kpọ.
5 O doru mu ẹnya lẹ Chipfu
parụ ẹka;
mbụ lẹ Nnajịuphu anyi
tụkoru agwa l'ophu
kakọta shii.
6 Ọo iphe, dụ Chipfu ree bẹ
oomeje l'imigwe mẹ
l'eliphe l'ophu.
Ọ bụkwarupho iphe,
dụ iya ree bẹ oomeje
l'ime eze-ẹnyimu mẹ

l'ime ogbumini,
dụ iya nụ.
7 Igwe -nọdu erwu
erwurwu bẹ oomeje
g'o shi l'ẹka igwe
beru alị beru wata
erwurwu.
Ọ nọdu emeje g'egbigwe
daa m'ọ nọdu edze mini;
tẹme ọ nọdu emeje gẹ
phẹrephere shi lẹ
mkpuru ẹka ọ tụ-chiru
iya wata ezizi.
8 Iphe, bụkpoo ọkpara,
nọ lẹ Ijiputu bẹ o
chigbushiru;
mbụ iphe, bụ ọkpara
lẹ nemadzụ yẹle
iphe-edobe.
9 Iphe-ọhumalenya iya;
waa iphe, dụ biribiri
bẹ o mekọtaru unubẹ
ndu Ijiputu.
Ono bụru iphe, o gude
hụa Fero yẹe
ndu-ozi iya ahùhù.
10 Ọhamoha,
dụ igwerigwe bẹ o
chitsushiru;
bya egbushikwaphọ ndu
eze, ọkpehu dụ.
11 O gburu Sihọnu,
bụ eze ndu Amọru;
bya egbua Ọgu,
bụ eze ndu Beshanu;
bya egbushikwaphọ eze
ndu Kénanu g'ẹphe
hakọta.
12 O woru alị phẹ washịaru
ndu nkiya, bụ Ízurẹlu;
g'ọ bụru okiphe phẹ.
13 Ẹpha gụbe Chipfu anọje
ojejoje.
Ọphu a byadu azọha ngu
azọha;
e -shi l'ọgbo sweru ọgbo;
14 kẹle Chipfu a-harụ ndibe
iya enge;
shi nno dụa ndu ejeru iya
ozi obu.
15 Agwa ndu ọhozo bụgbaa

mkpọla-ododo yẹe
mkpọla-ọchaa,
bụ iphe, nemadzụ gude
ẹka mee.
16 Ẹphe nweru ọnu;
ọphu ẹphe epfudu opfu.
Ẹphe nweru ẹnya;
ọphu ẹphe aphụdu
iya ụzo.
17 Ẹphe nweru nchị;
ọphu ẹphe anụdu iya iphe;
tẹme ọphu ọ dụdu unme ndzụ,
nọ phẹ l'ime.
18 Ndu agwọ phẹ nụ a-dụepho
g'ẹphe dụ;
mẹkpoo ndu dakoberu
phẹ nụ.
19 Unubẹ ndibe Ízurẹlu;
unu tua Chipfu ẹpha.
Unubẹ ndibe Erọnu;
unu tua Chipfu ẹpha.
20 Unubẹ ndibe Lívayi;
unu tua Chipfu ẹpha.
Unubẹ ndu atsụ Chipfu ebvu;
unu tua Chipfu ẹpha.
21 G'a gbẹkwa lẹ Zayọnu
tua Chipfu ẹpha;
mbụ onye ono,
bu lẹ Jierúsalẹmu ono.
Unu jaa Chipfu ajaja.

136

1 Unu kele Chipfu ekele;
kẹle ọ bụ onye ọma.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
2 Unu kele Chipfu ọphu kakọta
agwa l'ophu shii.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
3 Unu kele Nnajịuphu ndu bụ
nnajịuphu l'ophu.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
4 Kele onye bụ yẹbedua
kpoloko emeje
iphe-ọhumalenya,
parụ ẹka.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
5 Onye bụ mmamiphe iya bẹ o

gude mee eligwe.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
6 Mbụ onye woru mgboko-a
l'ophu phụshi l'eli mini.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
7 Ọ bụru iya meshiru eze
iphe-a, emeje g'ìphóró dụ-a,
dụgbaa biribiri-a.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
8 O meru ẹnyanwu g'o chije
l'eswe.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
9 O mee ọnwa; waa kpokpode
g'ẹphe chije l'ẹnyashi.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
10 Unu kele onye chigbushiru
ndu shi bụru ọkpara
lẹ Ijiputu.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
11 Onye dufutaru ụnwu
Ízurẹlu l'echilabọ phẹ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
12 Ọ bụru l'ike ọkpu iya bẹ o
gude dufuta phẹ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
13 Unu kele onye bụ iya
kekaharụ Eze-ẹnyimu
Uswe-uswe ẹbo.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
14 Onye duru ndu Ízurẹlu
ghabua ya ẹbo.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
15 O kpota Fero yẹe ndu ojọgu
iya l'ophu kporu ye lẹ
Eze-ẹnyimu
Uswe-uswe ono.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
16 Unu kele onye bụ iya
duru ndibe iya ije

l'echiẹgu.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
17 Onye chigbushiru ndu
eze, ọkpehu dụgbaa.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
18 Onye gbushikwarụpho
ndu eze, a maru ẹpha phẹ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
19 O gburu Sihọnu,
bụ eze ndu Amọru.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
20 Ọ bya egbua Ọgu,
bụ eze ndu Beshanu.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
21 O woru alị phẹ nụ onye
ọzo g'ọ bụru okiphe iya.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
22 Ọo onye-ozi iya, bụ Ízurẹlu
bẹ ọ nụru iya.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
23 Ọo ya nyatarụ anyịbe ndu
adụdu iphe, anyi bụ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
24 Ọ bya anafụta anyi l'ẹka
ndu achị anyi lẹ njọ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
25 Ọ bya abụkwaru iya phọ
azụkota iphemiphe,
nọ ndzụ.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.
26 Unu kele Chileke
k'imigwe ekele.
N-yemobu iya anọje jasụ
l'ojejoje.

137

1 Anyi rwuru l'agụga ẹnyimu
Bábilọnu.
Anyi nọshia anọo kwaa
ẹkwa;
ẹka anyi nyatarụ Zayọnu.

2 Anyi woru une anyi kobe
l'ẹkali-oshi wilo l'ẹka ono;
3 kẹle anyi rwuru ẹka ono;
ndu kpụru anyi lẹ ndzụ
sụ g'anyi gụtaru phẹ
ebvu.
Ndu ono, eme anyi omeliwe
ono sụ g'anyi metaru
phẹ ẹmereme.
Ẹphe sụru anyi: “Unu chọnaa
ebvu ndu Zayọnu
nanụ gụaru anyi!”
4 Ọle ?dẹnu g'anyi e-shi pata
ebvu, e gude ekutse
Chipfu je agụaha l'alị
ndu ọhozo?
5 Ọ -bụru lẹ mu zọharu
gụbe Jierúsalẹmu;
g'ẹka-ụtara mu zọhakwa
iphe, ọ maru ememe.
6 G'ire nyakụkwaru mu l'akpo;
m'ọ bụru lẹ mu ta
anyatadụru ngu;
mbụ m'ọ bụkpodaa gụbe
Jierúsalẹmu bẹ mu meru
mkpụkpu, emeje g'ẹhu
kachaa mu atsọ ụtso.
7 Gụbe Chipfu; nyatakwa iphe,
ndu Edọmu meru mbọku,
Jierúsalẹmu daru!
Ẹphe tụkoru tụshia ụzu sụ:
“Unu tsukpọshia ya.
Unu tsukpọshia ya tsurwua
ẹka a tụru ọkpa iya.”
8 Gụbe nwada Bábilọnu;
iphe, swiru ngu nụ bụkwa
ọla-l'iswi.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye
a-pfụ ngu ụgwo iphe,
i meru anyi-a;
9 mbụ onye a-nata ngu ụnwu,
ị nwụru k'ọphúú kụa
pyaapyaa lẹ mkpuma.

138

Ebvu, Dévidi deru

1 Gụbe Chipfu; mu e-gude obu
mu g'ọ ha jaa ngu ajaja.
Mu a-nọdu l'iphu agwa gụa
ebvu gude tua ngu ẹpha.
2 Mu a-gha iphu l'ụzo

eze-ụlo ngu, dụ nsọ baarụ
ngu ẹja.
Mu e-tu ngu ẹpha kẹle ị bụ
onye n-yemobu;
bya abụru onye apfụshije
ike l'iphe, i pfuru;
kẹle i meru ẹpha ngu yẹe
opfu ngu;
ẹphe kakọta iphemiphe l'eli.
3 Mu rakuru ngu; ị za mu ẹnu.
I meru ọkpehu nụ mu;
bya emee mu; mu nyaaha ǹdụ́.
4 Iphe, bụkpoo eze
ụnwu-eliphe l'ophu a-ja ngu
ajaja gụbe Chipfu;
m'ẹphe nụma opfu,
shi ngu l'ọnu.
5 Ẹphe e-gude ụzo kẹ Chipfu
ono gụa l'ebvu;
kẹle o-gbu-nwịinwii kẹ
Chipfu parụ ẹka.
6 A makwarụ-a lẹ Chipfu nọ
l'ephekerephe;
obenu l'ẹnya iya adụjeele-a
l'ẹka ndu lwazeru nụ nọ;
mbụ lẹ ndu eku onwophẹ
bẹ ọogbeje ụzenya maru.
7 Ọ tọ dụdu m'obeta
mu je aghajaa echilabọ
iphe-ẹhuka;
l'i kpuchiẹle mu-a;
ọ tọ dudu iphe, eme mu nụ.
Ịimachije ẹka nwuphu ndu
gude ẹhu-eghu achị mu lẹ
njọ azụ.
Ọ bụru ẹkutara ngu ono bẹ
iigudeje dzọo mu.
8 Iphe, bụkpoo iphe,
Chipfu kweru ukwe lẹ ya
e-me bẹ oo-mekọtaru mu.
Gụbe Chipfu; n-yemobu
ngu anọje jasụ l'ojejoje.
Jiko be buhakwa ozi ono,
i gude l'ẹka eje ono.

139

Ebvu-ọma, Dévidi deru nụ onye-ishi ebvu

1 Gụbe Chipfu; ị vọchawaru
mu obu.

Nta-a bẹ ị mawaru gẹ mu gbaru.
2 Ị maru teke mu nọ anọo;
maru teke mu gbẹshiru
agbẹshi.
Ịinoduje ụzenya maru iphe,
mu arị l'obu mu.
3 Ịimajeru teke mu agbẹshi eje
iphe;
waa teke mu zẹ azẹe.
Iphe, bụ ụzo mu l'ophu
dokọtaru ngu ẹnya.
4 Ọobujeru; opfu -bya eshi mu
l'ọnu fụta;
l'ị makọtawaru iphe,
mu abya epfupfu gụbe Chipfu.
5 Ị nọ-pheru mu mgburugburu
iphu l'azụ.
I wowaru ẹka ngu byabẹ mu
l'ishi.
6 Amama ono, ị maru mu ẹgube
ono dụkwa mu oke biribiri;
bya apaa mu ephekerephe
k'ọphu uche mu te erwudu iya.
7 ?Bụ awe bẹ mu a-nọdu,
bụ ẹka Unme nkengu anọdu?
?Bụ awe bẹ mu a-gbaru laa,
bụ ẹka ị tị hụmaduru mu?
8 Mu -pheru lashịa l'imigwe
bẹ ị nọwaa l'ẹka ono.
Teke mu jeru je agbaa
iphe-azẹe l'alị-maa zẹe
bẹ ị nọkwa iya phọ.
9 Mu -chịta ǹkù nchi-abọhu
kpube onwomu;
gude iya phee pherwua
ẹka ẹnyimu sọ-beru gbụru;
10 mbụkponu l'ẹka ono bẹ
ịi-nọduelekwa-a edu mu;
tẹme ẹkutara ngu egudelẹ
mu-a gudeshia mu ike.
11 Teke mu sụru lẹ mu maru-a
l'ọchii e-domi mu-a;
l'ìphóró a-bụru-a ẹnyashi
nọ-phee mu mgburugburu;
12 l'ị bya egoshi l'ọchii ono
ta abụdu ọchii l'ẹka ị nọ.
Ẹnyashi ono taa bụkpodaru
ngu nụ ọchii.
Ẹnyashi ono a-nọduele-a
echi swachaswacha
g'echi-eswe;

kẹle gụbedua bẹ ọchii
dụele-a g'ìphóró.
13 Kẹle iphemiphe, nọ mu l'ime
ẹhu bụ ngu meru iya;
tẹme ọ bụru ngu dzepfuru
mu nanụ teke mu nọ l'ẹpho
ne mu.
14 Iphe, mu ekele ngu ekele
iya bụ l'i meru mu l'ụzo,
dụ ebvu bya adụ biribiri.
Iphe, doru mu ẹnya
rengurengu bụ l'ozi,
iijeje dụ biribiri.
15 Ọkpu ọkpu, nọ mu l'ẹhu g'ọ
ha ta adụdu ọphu e domiru
ngu edomi teke ono,
eeme mu l'ọchii ono.
Teke mu nọ l'ime ẹpho;
e mengashịa mu dzepfua mu;
mu bụru nanụ-a;
16 bẹ i gudehawaa ẹnya
ngu hụma ogwe mu ọphu
adụkpodaa g'e mewaru iya.
Ujiku ole, a tuburu lẹ mu
a-nọ l'eliphe-a bẹ e
dekọtahawaru l'ẹkwo ngu;
tẹme mu bebe nọo g'ọ ka
mma l'ọo ujiku ono nanụ.
17 Ẹgube g'ọriri, ịiriru mu
dụ-bekwanụ mu mkpa;
gụbe Chileke.
A -chịkobe iya bẹ ọ pakwarụ
ẹka apaa.
18 Ọ -bụru gẹ mu wata iya
agụgu bẹ ọ kakwa ẹja,
nọ l'alị l'ọtu.
Mu -shikpọ lẹ mgbẹnya tehu;
mu -tehushia mu lẹ ngu
anọdukwa g'anyi nọ.
19 Gụbe Chileke;
ọ dụ mu g'a sụ l'ị tụkoru
ndu ẹjo-iphe gbushia.
Unu parụ mu haa;
unubẹ ndu ono,
egbu ọchi anọduje agụ
g'onye mini agụ ono.
20 Ndu ono anọduje achịru
gụbe Chileke ẹjo idzu;
tẹme ẹphe nọdu achị ngu
lẹ njọ;
bya eku ngu oku-eswe.

21 Iphe, bụ ndu kpọru gụbe
Chipfu ashị bẹ mu
kpọkwarupho ashị;
tẹme iphe, bụkpoo ndu
kwolihuru etso ngu opfu
bẹ mu anọduje
akpọ-yiru ukuvu.
22 Ẹphe dụ mu ashị mebyi
adụdu;
mbụ lẹ mu agụkobeje
phẹ lẹ ndu ọhogu mu.
23 Vọchanaa ọkpoma mu jiko
Chileke;
maru iphe, dụ mu l'obu.
Hụnaa mu ama maru g'ọriri
mu gbaru.
24 Lenaa mu ẹnya maru;
?ọ dụru ẹka ụzo
kpọswehuru mu?
Ọ -bụru l'ọ dụru;
jiko duphutanu mu azụ
l'ụzo ndzụ ojejoje.

140

Ebvu-ọma, Dévidi deru
nụ onye-ishi ebvu
1 Nafụtanu mu l'ẹka ndu
ẹjo-iphe jiko Chipfu.
Letanụ mu ẹnya gẹ mu
ta adaba l'ẹka ndu emeje
nemadzụ mkpawere.
2 Ndu bụepho ẹjo-iphe bẹ ẹphe
anọduje achị idzu iya
l'ime obu phẹ;
bya abụerupho ọgu bẹ ẹphe
anọduje akpali
mbọku-mbọku.
3 Ire phẹ bẹ ẹphe emeje
l'ọotsu nkọ g'ire ẹjo agwọ.
Opfu, eshije phẹ l'ọnu nọdu
egbu egbugbu g'ẹru ogiji.
4 Gudeshinaa mu jiko Chipfu;
gẹ mu ta adaba l'ẹka
ndu ẹjo-iphe.
Phufunu mu l'ẹka ndu emeje
nemadzụ mkpawere;
mbụ ndu achọ ụzo,
ẹphe e-shi chikota mu ọkpa!
5 Ndu eku onwophẹ
gbabẹwaru mu ọ́nyà.
Ẹphe gebecharu ụgbu

phẹ kwabẹru mu;
bya atụa igbudu dokaa l'iphe,
bụkpoo ụzo, mu eshi eshishi.
6 Gụbe Chipfu; iphe,
mu epfuje bụ l'ọo ngu
bụ Chileke mu.
Jiko Chipfu; nụmanu mkpu
ono, mu echi sụ g'i
menaarụ mu eze-iphe-ọma ono.
7 Gụbe Chipfu, bụ Nnajịuphu
anyi;
gụbe onye ike dụ;
bya abụru onye adzọje
mu nụ;
gụbe onye egbobutaję
ishi mu mę a -nọdu alwụ ọgu;
8 be mekwarụ ndu ęjo-iphe
iphe ono, agụ phẹ nụ ono;
jiko Chipfu.
B'ekwekwa g'ìdzù, ęphe achị
jee g'ęphe achị iya.
Ọdumeka bę ęphe a-watakwa
eku onwophẹ.
9 G'iphe, e-rikpute ndu ono,
kepheru mu
mgburugburu ono
ishi bụkwaru iphe-ęhuka,
ęphe gude ire phẹ
kpatarụ onwophẹ.
10 G'icheku-ọku, ata pfụpfupfu
bụkwaru iphe, aa-zụbe
phẹ l'ishi.
G'a pakwarụ phẹ chie echie
l'ọku, enwu
phoophoophoo;
mbụ l'ime nsụ,
ęphe ta abyadụ afụtaba afụta.
11 Gę ndu njọ-opfu ta
angụkwaru angụru l'alị-a.
G'ęjo-iphe chịkwa nta ndu
mkpawere ono.
12 Mu maru-a lę Chipfu ahajęru
onye ụkpa enge;
tęme ọ nọdu emeje g'ikpe
kalęru onye adụdu g'ọ
dụ iya.
13 Gę mu gbukwaa ya tororo;
ndu pfụberekoto e-kelekwa
ngu ekele;
tęme ọ bụru l'iphu ngu bę
ndu obu phẹ gụru ìphóró

e-buru eburu.

141

Ebvu-ọma, Dévidi deru

1 Gụbe Chipfu; mu araku ngu.
Gbanaaru mu mkpu
ẹgwegwa.
Nụmanu olu mu mẹ mu
raku ngu.
2 G'epfupfu, mu epfu anụ ngu
shikwa ngu mkpọ
g'ụnwù-isẹnsu.
G'ẹka, mu chiliru imeli epfu
anụ ngu dụkwa ngu g'anụ,
e gburu wotaru ngu
l'ụzenyashi.
3 Yenu ndu nche g'ẹphe chee
ọnu mu nche;
jiko Chipfu.
Jiko chenu ogbogboromọnu
mu nche.
4 Te ekwekwa g'obu mu
ghaaru eme ẹjo-iphe iphu;
mbụ gẹ mu tsoru ndu
ẹjo-iphe wata eme ẹjo-ememe;
ọphu mu etsokwaru phẹ
ria iphe,
ẹphe kwakọberu mu shi
nno rirwụa onwomu.
5 G'onye pfụberekoto chia
mu rọ iphe.
Ọo-dụ mu rọ g'ọ bụ iphe-ọma
bẹ o meru mu.
G'ọ baarụ mu rọ mba.
Ono a-gbẹro dụ mu g'ọ bụ manụ,
eshi mkpọ bẹ ọowu
mu l'ishi.
Ishi mu bẹ ọo-gbẹnu
atsọ ntụmatu.
Obenu lẹ mu anọdujeepho epfu
anụ ngu sụ g'i mee g'ẹjo
idzu ndu ẹjo-iphe ta vụ.
6 Ndu-ishi phẹ bẹ ee-nwufu
lẹ mkpakpọnu ẹka
ẹphe degeru.
Ọo ya bụ gẹ ndu ẹjo-iphe
amaru l'iphe,
mu pfuru bẹ mu pfuru
nhamụnha.
7 Ẹphe asụ: "Ọo g'aakọje ọkoro
gbubashịa alị-a;

bụ g'a tụkashiru ọkpu anyi
nanụ nanụ l'ọnu ilu.”
8 Obenu lẹ mbẹdua bụ l'ẹka
ị nọ bẹ mu dabẹru ẹnya
gụbe Chipfu,
bụ Nnajịuphu anyi.
Ọo l'ime ngu bẹ mu gbabarụ
je anọdu ezeru ndzụ.
Jiko te enwukwaru mu
haarụ ọnwu.
9 Menaa gẹ mu ta adalahụ l'ọ́nyà,
ẹphe gbabẹru mu;
mbụ l'igbudu,
ndu ẹjo-iphe tụru doberu mu.
10 Gẹ ndu ẹjo-iphe dalahụkwa
l'ụgbu, ẹphe geberu.
Gẹ mbẹdua ghata phẹ g'ọ tọ
dụ iphe, e-me mu nụ.

142

*Évù, Dévidi kwarụ teke ọ
nọ l'ọgba epfu anụ Chileke*
1 Mu chiru mkpu chishia ya
ike chiku Chipfu.
Iphe, mu chidoru mkpu ono
bụ g'o meeru mu
eze-iphe-ọma.
2 Mu woru iphe, atsụ mu
l'ẹhu woru dooru iya;
mbụ lẹ mu woru iphe-ẹhuka,
mu eje g'ọ ha dokọtaru iya.
3 Teke ike abvụkpowa mu
abvụbvu bụ gụbedua
abọru mu ụzo.
L'ụzo, mu eshikpọo eshishi
bẹ ndiphe gbakaẹrupho
ọ́nyà gẹ mu nmalahụ.
4 Lenaa ẹnya l'ẹkutara mu;
hụma l'ọ tọ dụdu onye
akpa mu ishi.
Mu te nwedu ẹka bụ:
mu -gbabata iya;
mu anọdu iya zee ndzụ;
noo kẹle ọ tọ dụdu onye
akpa ndzụ mu ishi.
5 Ọ bụru gụbe Chipfu bẹ
mu chikuru lẹ mkpu.
Mu sụru-a: “Ọo l'ime ngu
bẹ mu anọduje ezeru ndzụ;
tẹme ọ bụru ngu bụ

okiphe nkemu l'alị ndu
nọ ndzụ.”
6 Ngabẹnu nchị nụma mkpu,
mu echi;
kẹle ọ dụru iphe,
atsụshikpo mu l'ẹhu ike.
Jiko nafụtanu mu l'ẹka
ndu achị mu lẹ njọ;
kẹle ẹphe ka mu ọkpehu.
7 Gbafụtanu mu lẹ mkpọro-a,
mu nọ-a;
k'ọphu mu e-kele ngu
ekele iya.
Ọo ya bụ gẹ ndu pfụberekoto
anọ-phee mu mgburugburu;
noo kẹle ị nwụbenukaru
mu ẹnya.

143

Ebvu-ọma, Dévidi deru
1 Gụbe Chipfu;
nụmanu epfupfu, mu epfu
anụ ngu.
Ngabẹnu nchị nụma mkpu,
mu echi sụ g'i meeru
mu eze-iphe-ọma.
Eshinu ị bụ onye pfụberekoto
bya abụru onye apfụshije
ike l'iphe, i pfuru;
jiko zanụ mu ẹnu!
2 Jiko te ekpeshinu mụbe
onye-ozi ngu ikpe;
kele ọ tọ dụdu nemadzụ,
dzụ ndzụ, pfụberekoto
l'iphu ngu.
3 Onye ọhogu mu chịru
mu gude;
bya echita mu tụa l'alị;
bya emee mu;
mu nọdu l'ẹka gbakọtaru
ọchii g'akahụ maa,
nwụhuru lẹ ndiche.
4 Noo g'o gude ike wata
mu abvụbvu.
Obu wata mu akụ photophoto.
5 Mu nyata g'o shi adụje
teke ndiche.
Mu bya anọdu nggujingguji
rịahaa iphe, bụkpoo iphe,
i mekọtaru anyi;
bya elerwebaa ẹnya ree

l'iphemiphe,
i gude ẹka ngu mee.
6 Mu chiliaru ngu ẹka mu labọ
imeli.
Ẹgu ngu gụahaa obu mu
g'ẹgu-mini anọduje agụ
alị-ọkponku-a.
7 Zanụ mu ẹnu ẹgwegwa jiko
Chipfu;
kẹle ike abvụwaa mu l'ele
ẹnya ngu.
Be domikwaru mu iphu
ngu edomi;
ọdumeka bẹ mu a-dụkwa
gẹ ndu e liru l'ilu.
8 O -rwutashịa echele gẹ
mu nụmanu opfu,
a-nọdu akọru mu kẹ
n-yemobu ngu;
kẹle ọo ngu bẹ mu dakoberu.
Jiko goshinụ mu ụzo,
mu e-shije;
kẹle ọo l'ẹka ị nọ bẹ obu
mu nọ.
9 Nafụtanu mu l'ẹka ndu ọhogu
mu phẹ jiko Chipfu;
kẹle ọo l'ime ngu bẹ mu
domiru onwomu.
10 Zia mu iphe, bụ uche ngu
gẹ mu meje;
kẹle ọo ngu bụ Chileke mu.
Jiko gẹ Unme nkengu,
bụ ọkpobe Unme ono
dunaa mu shia ụzo,
pfụru nhamụnha.
11 Kebenu ndzụ mu l'ọma jiko
Chipfu; g'ẹpha ngu apfụru.
Gudenụ apfụbekoto
nkengu nafụta mu
l'iphe-ẹhuka-a, mu eje-a.
12 Gudenụ kẹle i yeru mu obu;
mee g'ọnu bụru ndu ọhogu
mu kpụrukudukuu.
L'ị tụko ndu achị mu lẹ njọ
g'ẹphe ha mee g'ẹphe
bụru mkpurupyata;
noo kẹle mu bụ
onye ejeru ngu ozi.

144

Ebvu, Dévidi deru

1 G'e tua Chipfu,
bụ agbara-mkpuma
mu ẹpha.
Ọo yẹbedua ezi mu
g'ẹka shihu mu ike l'ọgu;
mbụ l'ọo yẹbedua
ezi mkpụshi-ẹka mu
g'aalwụje ọgu.
2 Chileke yeru mu obu;
tẹme ọ bụru onye mu
agbabajẹ l'ime iya je
edomia ndzụ mu.
Ọ bụ onye egbobutajẹ mu nụ;
bya abụkwarupho onye
adzọje mu nụ;
tẹme ọ nọdu emeje
ụnwu-eliphe g'ẹphe
nọdu mu lẹ mkpula.
3 Gụbe Chipfu; ?bụ gụnu bẹ
nemadzụ bụ kẹ g'i
rivuje iya?
?Bụ gụnu bẹ ụnwu-eliphe
bụ kẹ g'i letajẹ phẹ ẹnya?
4 Nemadzụ dụepho g'udzu
ọnu.
Eswe ndzụ iya adụje g'ìbvù
oshi, abụjeru;
ọ -kpọo ụpfu nwanshịi
l'a hụma-buhu iya.
5 Chijanaa igwe tarara
jiko Chipfu.
Shi l'ẹka ono nyizeta bya
apfụru l'eli úbvú;
g'úbvú awata akpụ
tụutuutuu.
6 Tụnaa egbigwe gude chịkashia
ndu ọhogu mu achịkashi.
Gbaa phẹ apfụ ngu gude
mebyishia phẹ.
7 Gbẹnu l'ephekerephe ẹka ono,
ị nọ ono machịa ẹka
dzọta mu.
Nafụta mu l'echi
asọgaso-ẹnyimu;
mbụ l'ẹka ndu shi ọhozo.
8 Ndu bụ iphe,
jiru phẹ ọnu pyịmu bụ
adzụ ụka;
tẹme ẹkutara phẹ bụru iphe,
ẹphe egudeje iya eme
bụ ụghoshi.

9 Mu a-gụ ebvu ọ̀phúú nụ
ngu gụbe Chileke.
Ọ bụru ogelenda,
a kparụ l'ụdo iri bẹ mu
a-kụ gude gụaru ngu
ebvu ọbu;
10 mbụ gụbe onye emeje g'eze
lwụa ọgu lwụ-kpee;
bya abụru onye anafụtaje
onye-ozi iya,
bụ Dévidi g'e te gude
ogu-echi nmagbua ya.
11 Jiko dzọnaa mu!
Nafụtanu mu l'ẹka ndu
ọhozo;
mbụ ndu bụ iphe,
ejije phẹ ọnu pyịmu bụ
adzụ ụka;
tẹme ẹkutara phẹ bụru iphe,
ẹphe egudeje iya eme
bụ ụghoshi.
12 Mee g'ụnwu nwa nwoke,
anyi nwụru dụ g'iphe,
a kụru akụku teke ẹphe
bụ nwata.
G'ẹphe dụ g'iphe,
a kụru akụku,
e letaru ẹnya mee g'o vu
ọkpobe evuvu.
Tẹme l'i mee g'ụnwu anyi
nwanyị dụ g'igbụlo,
a kpụru; ọ nọdu ama mma;
e gude iya mee unuphu
ibe eze;
ọ nọdu ama ntụmatu.
13 L'i mekwaphọ gẹ nri,
dụlaje iche iche ji ọba
anyi ejiji.
Tẹme l'i mekwaphọ g'atụru
anyi zụshia azụzu ike;
k'ọphu oogudeje ụnubuku
atụru ka shii apha
g'apha l'ẹgu adọbeje iya.
14 Eswi anyi eshihujekwaphọ
ike vuje oke ivu.
Etsukpọshi igbulọ mkpụkpu
anyi ta adụhedu.
Ọphu ọ dụedu ndu
akpụkwadu anyi lẹ ndzụ;
ọphu ọ dụkwa iphe,
e-me k'ọphu aa-ra ẹjo

ẹkwa tsoru ụzo ndu anyi.
15 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
ọ dụ nno l'ibe phẹ.
Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ ndu
Chileke phẹ
bụ Chipfu.

145

Ebvu-ekele, Dévidi deru

1 Mu a-nọdu ekutse gụbe
Chileke mu, bụ eze.
Mu a-nọdu etu ngu ẹpha jasụ
l'ojejoje.
2 Mu a-nọdu etu ngu ẹpha
mbọku-mbọku.
Mu a-ja ngu ajaja jasụ
lẹ tuutuutuu lẹ
mịimiimii.
3 Chipfu parụ ẹka;
ọ bụru iya bẹ ọ gbaru
g'a kachaa etu ẹpha.
G'ọ habe shii ta adụdu onye
sụru iya amaẹberu.
4 Ọgbo, nọnu a-nọdu atụjeru
ọgbo,
etso phẹ nụ ọnu iphemiphe,
iimekọta.
Ẹphe a-kọjeru phẹ iphe,
dụ biribiri, iimeje.
5 Ẹphe a-nọdu atụ ọnu
g'iigbube nwịinwii
waa g'akwabẹ ùbvù ngu
habe shii.
Mbẹdua a-nọdu nggujingguji
rịa g'iphe,
iime dụ-be biribiri.
6 Ẹphe a-nọdu atụ ọnu g'ike
dụ-be l'ozi, dụ biribiri, iije.
Mbẹdua atụkwapho ọnu iphe,
parụ ẹka iimekọtaje.
7 G'ẹphe ha a-tụko pfukashịa
g'ị dụ-be ree.
Ẹphe abya egude ẹhu-ụtso gụa
apfụbekoto ngu l'ebvu.
8 Chipfu bụ onye emeje
eze-iphe-ọma bya abụru
onye aphụje obu-imemini.
Ẹhu te eghujedu iya eghu
ẹgwẹgwa;
tẹme ọ nọdu eyeje obu
yegharụ iya ẹka.

9 Chipfu nwụberu onyemonye
ẹnya.
Iphemiphe, o mekpọru ememe
bẹ ọophujeru obu-imemini.
10 Iphemiphe, i meru ememe
a-nọdu aja ngu ajaja
gụbe Chipfu.
Ndu dụru ngu nsọ a-nọdu etu
ngu ẹpha.
11 Ẹphe a-tụ ọnu g'ẹka ị bụ eze
dụ-be biribiri;
bya atụa ọnu g'ọkpehu ngu
habe shii;
12 k'ọphu onyemonye
a-makọtaru iphe,
parụ ẹka iimeje;
bya amakwarụpho g'ẹka,
ị bụ eze dụ-be akpabiri.
13 Ịi-bụru eze jasụ l'ojejoje;
bya achịa; e -shi l'ọgbo
sweru ọgbo.
Chipfu bụ onye apfụshije ike
l'iphemiphe, o kweru
ukwe iya;
tẹme o yekọta iphemiphe,
o meru ememe obu.
14 Iphe, bụkpoo ndu abya
ada iko bẹ Chipfu abụjeru
agbarike phẹ;
bya apalije ndu e wozeru alị.
15 G'ẹphe ha atụkoje ele ngu
ẹnya l'ẹka;
tẹme ị nọdu anụjekwanu
phẹ nri l'orwuberu iya.
16 Ịisaje ọbochi-ẹka ngu
gude mee g'ẹpho ji
iphemiphe, nọ ndzụ.
17 Chipfu pfụberekoto
l'iphemiphe, oome;
tẹme o yee iphemiphe,
o meru ememe obu.
18 Chipfu anọduje ndu rakuru
iya nụ ntse;
mbụ ndu gude ire-lanụ
raku iya.
19 Ndu atsụ iya ebvu bẹ
oomejeru iphe, agụ phẹ nụ;
tẹme ọ nọdu anụmaje mkpu,
ẹphe echi je adzọta phẹ.
20 Onyemonye yeru Chipfu
obu bẹ ọonoduje eche nche;

obenu lẹ ndu ẹjo-iphe bẹ
oo-mebyishikọta.
21 Ọnu mu bẹ mu e-gude etu
Chipfu ẹpha.
G'iphemiphe, o meru dobe
lẹ mgboko kelejekwa
iya ekele jasụ lẹ tuutuutuu
lẹ mịimiimii.

146

1 Unu jaa Chipfu ajaja.
Obu mu; jiko jaa Chipfu ajaja.
2 Mu a-nọdu aja Chipfu ajaja
jasụ gẹ mu a-nọ-beru.
Mu a-nọdu agụ ebvu gude
etu Chileke mu ẹpha
jasụru asụru.
3 Ba kpọkwaru obu yeru
ndu-ishi;
mbụ nemadzụ mmanụ,
ta adụdu ike adzọta
ndzụ nemadzụ.
4 Ndu abụjeru; unme,
nọ phẹ l'ime -phefuwa;
ẹphe alaphu azụ je
abụru ẹja.
Ọ bụru mbọku ono gẹdegede
bẹ iphe,
ẹphe chịru idzu ememe
abvụkotaje.
5 Ẹhu-ụtso bẹ a gọru nụ onye bụ
Chileke kẹ Jiékọpu bẹ
eyejerụ iya ẹka;
mbụ onye bụ ẹka obu iya
adụje bụ lẹ Chipfu,
bụ Chileke iya;
6 mbụ Chileke ono,
bụ onye meru igwe mee alị;
bya emee eze-ẹnyimu;
waa iphemiphe, nọ iya nụ;
bya abụru onye apfụshije
ike l'ire-lanụ jasụ l'ojejoje.
7 Ndu eeme ewere bẹ
ọohajeru enge;
tẹme ọ nọdu anụje ndu
ẹgu agụ nri.
Chipfu emeje gẹ ndu a
tụru mkpọro nweru
onwophẹ.
8 Chipfu emeje gẹ ndu
atsụ ishi wata aphụ ụzo.

Ookulije ndu e wozeru alị;
tẹme ọ nọdu eyeje ndu
pfụberekoto obu.
9 Chipfu anọduje eche ndu
lwarụ alwalwa nche.
Ọ bụru iya egudeje ndzụ
ndu enwedu nna yẹe
ụnwanyi, ji phẹ anọedu;
obenu l'ụzo ndu ẹjo-iphe
bẹ oogbuchije.
10 Chipfu a-bụru eze jasụ l'ojejoje;
mbụ lẹ Chileke kẹ gụbe
Zayọnu a-bụru eze;
e -shi l'ọgbo sweru ọgbo.
Unu jaa Chipfu ajaja.

147

1 Unu jaa Chipfu ajaja.
Agụ ebvu gude ekele Chileke
anyi ekele dụ ree.
Aja Chipfu ajaja bụ iphe
ẹhu-ụtso; bya abụru iphe,
rwuberu iya nụ.
2 Ọo Chipfu gude ẹka iya
akpụ Jierúsalẹmu.
Nta-a bẹ o rwutawaru ndu
Ízurẹlu, a kpụru lẹ ndzụ
gude alwaphuta azụ.
3 Ọ bụ onye emeje gẹ ndu obu
phẹ tsuru gwogiri-gwogiri
nọdu ndzụ;
tẹme ọ nọdu asachajẹ phẹ
ọ́nyá ẹka e mekarụ
phẹ iphe.
4 Ọo ya gụru kpokpode ọgu
maru ole, ọ gbaru g'ọ dụ;
bya agụkota phẹ ẹpha
l'ẹhu l'ẹhu.
5 Chipfu k'anyi parụ ẹka;
tẹme ike iya bụru ike,
nyịberu anyịbe.
Nkwamẹnya nkiya ta adụdu
onye sụru atụ ọnu g'ọ
habe shii.
6 Ọo Chipfu gude ndzụ ndu
wozeru onwophẹ alị;
obenu lẹ ndu ẹjo-iphe bẹ
oochitajẹ tụa l'alị.
7 Unu gụnaa ebvu gude kele
Chipfu ekele.
Unu gudenụ une kụaru

Chileke anyi nkwa.
8 Ọo ya gude urwukpu
kwechia akpaminigwe
l'ophu.
Ọ nọdu edzejeru eliphe mini;
bya emeje g'ẹswa rwushia
l'eli úbvú.
9 Ọo ya anụ iphe-edobe nri;
bya abụru iya anụje ụnwu
okpoko-ọ́hà nri m'ẹphe
raa ọ́rà iya.
10 Ọ tọ bụdu ike, dụ l'ịnya emeje
g'ẹhu tsọo ya ụtso;
ọphu ọ bụdu apata-ọkpa
nemadzụ emeje g'ẹhu
tsọo ya ụtso.
11 Ndu emeje g'ẹhu tsọo Chipfu
ụtso bụ ndu atsụ iya ebvu;
mbụ ndu bụ ẹka ẹnya
phẹ adụje bụ lẹ n-yemobu
Chileke.
12 Gụbe Jierúsalẹmu;
janaa Chipfu ajaja.
Tunaa Chileke ngu ẹpha
gụbe Zayọnu.
13 Kẹle ọo ya emeje g'okpokuu
ọnu-abata ngu shihu ike;
tẹme ọ nọdu agọjeru ọnu-ọma
nụ ndu nọ ngu l'ime.
14 Oomeje gẹ nchị dụ doo
l'oke alị ngu l'ophu;
tẹme ọ nọdu egudeje
ọkpobe ereshi azụ-ji
ngu ẹpho.
15 Ọo iphe, ọ sụru g'o mee
l'eliphe emeje.
Opfu ngu abụjeru; epfuzeta,
iipfuzeta iya l'ọ tụko
mgboko l'ophu ngadzuru.
16 Ọ bụ onye ewojeru
aka-mini-sunoo phụshi
g'onye phụshiru ukpo;
bya eworu ijimini
phekaa l'o dzuru ẹkameka
g'onye phụru ntụ.
17 Ookpotajẹ akamini jịa g'onye
jịru ẹja.
?Bụ onye a-dụ ike nọdu g'oyi
akamini ono tsụa ya?
18 Ọlobule-a opfu-ọnu bẹ
oopfuje;

akamini ono adazehu.
Oomeje gẹ phẹrephere
wata ezizi.
Phẹrephere ono -ziahaẹpho;
akamini ono adazehu wata
asọ asọso.
19 Opfu iya bẹ o kpuhawarụ
goshi Jiékọpu;
mbụ l'ikpe, o kperu;
yẹe iphe, ọ tọru ọkpa iya
sụ g'e tsoje bẹ o
kpuhawarụ goshi Ízurẹlu.
20 Ọ tọ dụdu ọhozo, o mejewaru
ẹgube ono.
Ndu k'ono ta amadụ ikpe,
o kpewaru dobe.
Unu jaa Chipfu ajaja.

148

1 Unu jaa Chipfu ajaja.
Unu shi l'imigwe jaa Chipfu
ajaja.
Unu nọdu l'ẹka kachaa
ephekerephe jaa ya
ajaja.
2 Unubẹ ụnwu ojozi iya l'ophu;
unu jaa ya ajaja.
G'iphe, bụkpoo ojọgu imigwe
l'ophu jaa ya ajaja.
3 Unu jaa ya ajaja;
unubẹ ẹnyanwu yẹe ọnwa.
Unu jaa ya ajaja;
unubẹ kpokpode,
egbu nwịinwii.
4 Unu jaa ya ajaja;
unubẹ akpaminigwe;
mẹkpoo unubẹ mini,
nọgharu akpaminigwe
anọgha.
5 Unu tụko g'unu ha jaa Chipfu
ajaja;
kẹle ọo ya sụru g'unu dụ;
unu dụ.
6 Ọ bụru iya sụru unu l'ọwa-a
ẹka unu a-nọdugbaa
baa.
Ọ bụru ẹka ọ sụru g'unu
nọdu bẹ unu nọgbaa.
Unu je a-nọdu iya jasụ l'ojejoje.
Iphe ono, ọ tọru ọkpa iya
ono ta abyadụ echihu

echihu.
7 Unu nọdunu l'eliphe jaa
Chipfu ajaja;
unubẹ iphe, dụgbaa biribiri,
o meshiru dobe l'eze-ẹnyimu;
waa ọphu nọgbaa lẹ
mini-ime-alị.
8 Unu jakwaphọ Chipfu ajaja;
unubẹ egbigwe;
mẹ aka-mini-sunoo;
mẹkpoo urwukpu;
waa oke phẹrephere,
emeje iphe, o pfuru.
9 Unubẹ oke úbvú mẹ iphe,
bụ úbvú nshịi; waa oshi-ọmi;
mẹkpoo oshi sida;
unu jakwaa ya phọ ajaja.
10 G'anụ-ẹgbudu; mẹ iphe-edobe;
waa ụnwehu; mẹkpoo ẹnu,
ephe l'eli tụkokwapho
jaa ya ajaja.
11 Unubẹ ndu eze, nọ l'eliphe;
mẹ unubẹ iphe, bụ ọhamoha;
waa unubẹ ndu-ishi;
mẹ iphe,
bụ ndu eze mgboko l'ophu;
12 mẹ unubẹ ụnwokorobya;
waa unubẹ ụnwumgboko;
tẹme waa unubẹ ndu bụ
ọgerenya mẹ ụnwegirima;
unu jajẹkwa iya
phọ ajaja.
13 Unu tụko g'unu ha jaa Chipfu
ajaja;
kẹle ọo ẹpha iya kpoloko
bụ ẹpha, kakọta l'eli.
Ọdu-biribiri iya dagharu
mgboko l'ophu bya
adaghaa imigwe.
14 O meru g'onye ike dụ fụtaru
ndu nkiya.
Ọ bụru onye ono bẹ ndu
dụru iya nsọ,
bụ ndu Ízurẹlu anọduje
aja ajaja ono;
mbụ ndu ono,
dụ iya l'obu ono.
Unu jaa Chipfu ajaja.

149

1 Unu jaa Chipfu ajaja.

Unu gụa ebvu ọ̀phúú nụ
Chipfu.
Unu gụa ebvu gude jaa ya
ajaja l'ẹka ndu dụru
iya nsọ dzukọberu.
2 Gẹ ndu Ízurẹlu tee ẹswa
l'ẹka onye meru phẹ nụ.
G'onye eze ndu Zayọnu mee
g'ẹhu tsọo phẹ ụtso.
3 G'ẹphe tụko gude ete ebvu
jaa ẹpha iya ajaja.
Tẹme ẹphe egude nkwa yẹe
une gude gụa ebvu
nụ iya;
4 noo kẹle Chipfu bẹ ndibe
iya dụ l'obu.
Ndu wozeru onwophẹ alị
bẹ ookpubeje ndzọta
g'okpu-eze.
5 Gẹ ndu dụru Chileke nsọ teje
ẹswa l'ẹgube úbvú ọwa-a,
a kwabẹru phẹ-a.
Tẹme ẹphe agụkwapho ebvu
ẹhu-ụtso m'ẹphe zẹ azẹe
l'iphe-azẹe phẹ.
6 G'aja Chileke ajaja bụru iphe,
ẹphe a-kpụru l'ọnu.
Tẹme ẹphe atsụa ogu-echi,
atsụ akpatiphu labọ l'ẹka;
7 gude iya je agwata ndu
ọhozo ụgwo iphe,
ẹphe meru phẹ;
bya egude iya nụa
ụnwu-eliphe aphụ.
8 Tẹme ẹphe egudekwa iya
phọ tụa ndu eze
phẹ ẹgbirigba;
mbụ tụa ndu nweru
ẹnya mkpọro.
9 Ọo ya bụ g'ẹphe eshi nno
meẹbekota iphe,
onye-ikpe deru l'ẹkwo
sụ g'ẹphe mee ndu ọhogu
phẹ ono.
Ọwa-a bụ iphe, o gude kwabẹ
ndu dụru iya nsọ
ono ùbvù.
Unu jaa Chipfu ajaja.

150

1 Unu jaa Chipfu ajaja.

Unu nọdu l'ụlo Chileke,
dụ nsọ jaa ya ajaja.
Unu nọdu l'imigwe,
o gude ọkpehu iya mee
jaa ya ajaja.
2 Unu jaa ya ajaja k'iphe,
parụ ẹka o meshigbaru.
Unu jaa ya ajaja;
kẹle apa ẹka nkiya
nyịberu anyịbe.
3 Unu gbua opu gude jaa
ya ajaja.
Unu akpọo une yẹe ogelenda
gude jaa ya ajaja.
4 Unu kụa nkwa tee ebvu
gude jaa ya ajaja.
Unu kụa ogelenda phụa ụpyi
gude jaa ya ajaja.
5 Unu kụa eze ogena,
ada dunguu-dunguu
gude jaa ya ajaja.
Unu egude ogena,
ada gengugengu gude
jaa ya ajaja.
6 G'iphemiphe, bụkpoo iphe,
atụ unme tụko jaa
Chipfu ajaja.
Unu jaa Chipfu ajaja.